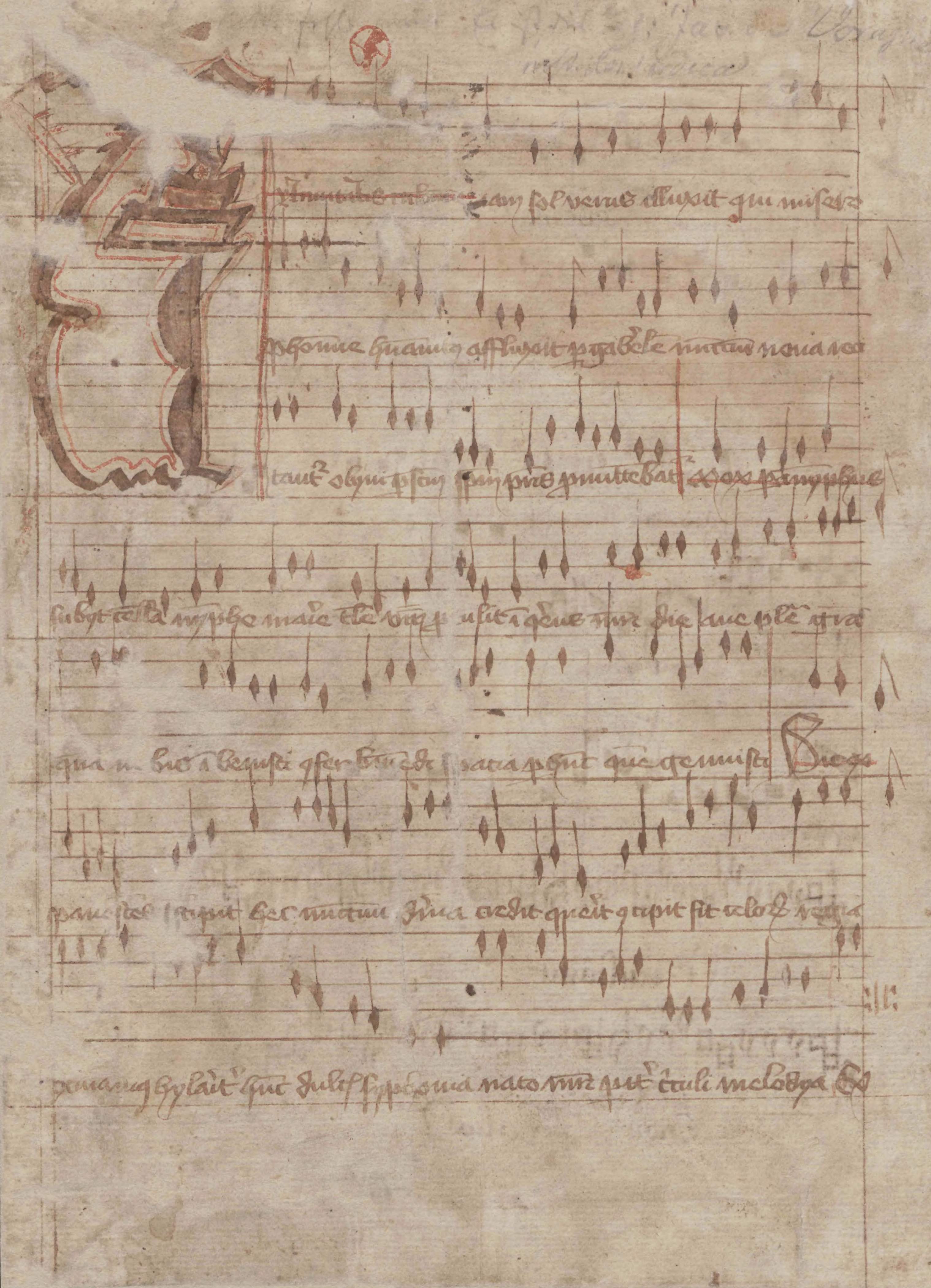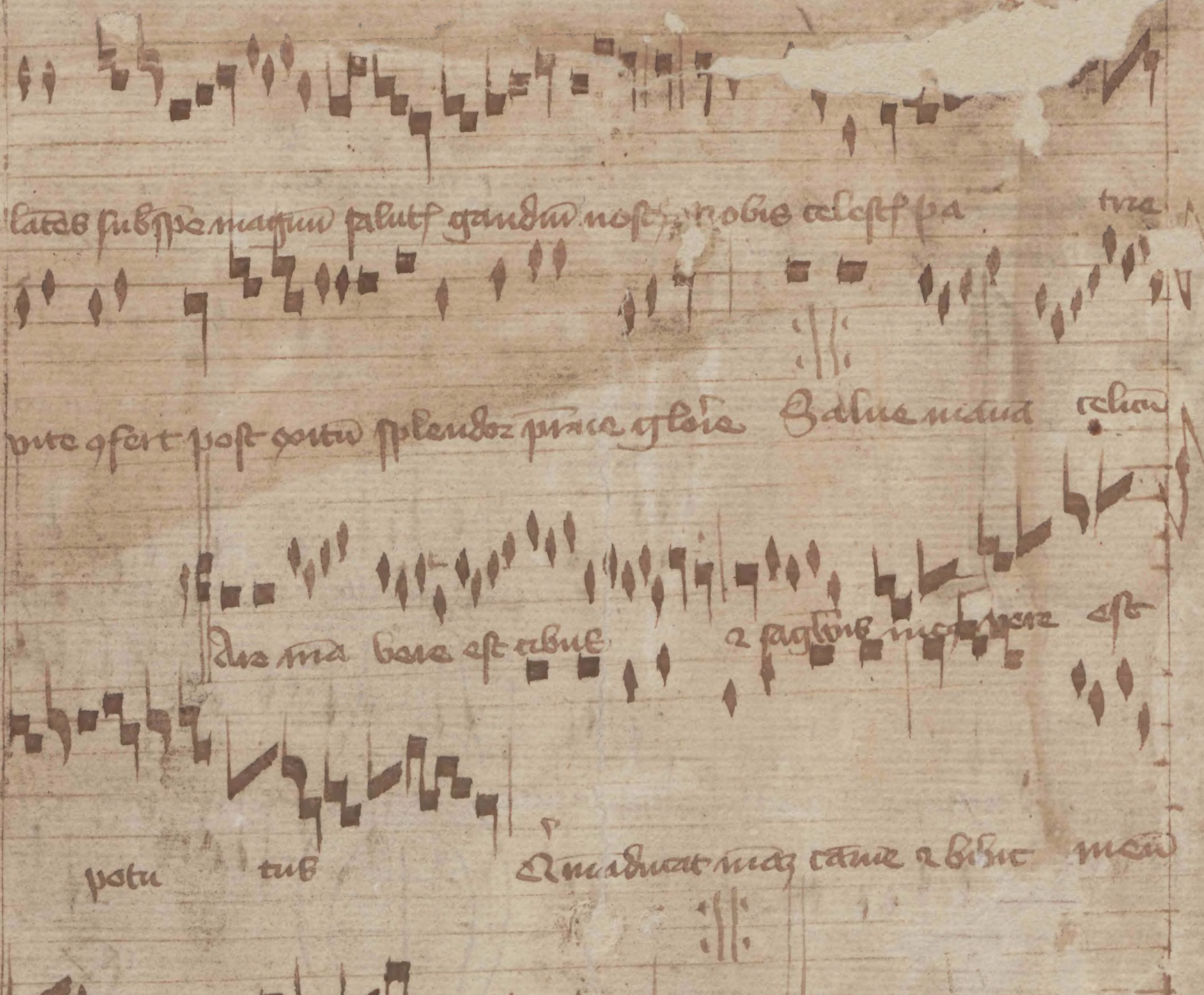VITÆ
SANCTORUM.
MSCPT.

P·A·N
BIBLIOTEKA GDAŃSKA
2153

sol verus illuxit qui

latus subisse magnum salutis gaudium nostris nobis celestis pa tria
vite confert post gemitum splendor pace gloria Salve mater celi
potu tus
Et exultavit
Tenor per aliam

Ms. 2153

I

1900. M. 1125.

Jacobi de Voragine

Historia Longobardica
sive
Vitae Sanctorum.

Altes Mscpt auf Papier.
mit Zusätzen vieler besonders in Preussen und Polen verehrter Heiligen.

(NB. Einige wenige Blätter fehlen.)

Vermächtniss
des Pfarrers
Adolf Mundt,
† in Danzig d. 22. Juni 1900.

Ms. 2153.

Papier II + 293 Bl. 15. Jahrh. 2 Spalten, rot rubriziert, rote Überschriften, rote und schwarz-rote Initialen Blattweiser mit gestempeltem brauem Leder bezogener Holzband, einst mit Buckeln und Schließen.

Jacobi de Voragine Historia Lombardica, zu Anfang und Ende infolge Blattverlustes ein wenig defekt; auch innerhalb des Textes, so nach Bl. 88, 111, 128, 175, 218, 286 sind einzelne Blätter ausgefallen.

Auf den Innendeckeln aufgeklebt lateinische liturgische Gesänge mit Noten (15. Jahrh.).

Bl. 1 Besitznotiz „Monasterii Olivensis Ordinis Cist. in Prussia". Bl. I und II Titel und Bemerkungen von der Hand des Pfarrers Ad. Mundt († 1900), aus dessen Nachlasse die Hs. stammt.

BIBLIOTEKA PAN GDAŃSK

Nr inw. 1561

Zu Anfang fehlen 2 Blatt. Index.

de adventu domini.
de St. Andrea.
" " Barbara + (später)
" " Nicolao.
" " Lucia.
" " Thoma.

De nativitate domini
" Sta Anastasia.
" Sto Stephano.
" " Johanne ap.
" Innocentibus.
" St. Thoma.
" " Sylvestro.
" Circumcisione domini.
" Epiphania.
" S. Paulo
" " Hilario.
" " Machario.
" " Felice.
" " Marcello.
" " Anthonio.
" Sta. Prisca. +
" Sto Fabiano
" " Sebastiano.
" Sta Agnete.
" Sto Vincentio.
" " Basilio.
" " Joh. Elemosynario.
" Conversione St. Pauli
" Sta Paula
" St. Joh. Chrysostomo. + (fehlt im gedruckten, statt dessen Exaltatio Crucis.)
" " Juliano.

De Septuagesima
" Sexagesima
" Quinquagesima.
" Quadragesima.
" Jejunio quatuor tempor.
" Sto Ignatio (ein Blatt fehlt)
" Purificatione Mariae
" Sto Blasio.
" Sta Agatha.
" " Dorothea + (später)
" Sto Vedasto et Amando.
" Sta Apollonia +
" " Scholastica + (später)
" Sto Valentino.
" Sta Juliana.
" " Simeone. + (später)
" Cathedra Petri.
" " Matthia
" " Gregorio.
" " Longino
" " Benedicto.
" " Patricio.
" Annunciatione
" Passione.
" Resurrectione (2 Blatt fehlen)
" Maria Egyptiaca
" Sto Ambrosio.
" " Valeriano +
" " Adalberto +.
" " Georgio. (fehlt 1 Blatt)
" " Marco.
" " Marcellino
" " Vitalis.

De virgine Antiochena.
" Sto Philippo.
" " Jacobo.
" inventione crucis.
" Johanne apostolo.
" Sto Stanislao +
In diebus rogationum. (Letanie)
De ascensione.
De Sto Spiritu. fehlt 1 Blatt?
" " Gordiano
" " Nereo
" " Pancratio
" " Urbanus.
" Sta Petronilla.
" Sto Petro exorcista
" ~~Petro~~ Primus et Felician
" " Barnabas
" " Nazarius +
" " Vitus.
" " Quiricus
" " Marcellianus +
" " Gervasius et Protasius #
" Sta Marina
" 12 mille Martyres +
" St. Paulinus +
" St. Joh. Baptista
" ~~Nativitate Mariae~~ Johannes et Paulus
" Leo papa.
" Petrus apost. (fehlt 1 Blatt)
" Paulo (Im gedruckten Exemplar steht noch mehr als im Original steht.)
" Sta Felicitas. +
" " Theodora.
" " Margaretha. bedeutend länger als das Gedruckte.
" Sto Alexio.
" Sta Praxedis. länger als d. Gedruckte
" " Maria Magdalena.
" Sto Apollinaris
" Sta Christina.
" St. Jacobus major.
" Christophorus.
" 7 Schläfer.
" Sta Anna. +
" Nazarius
" Felix.
" Simplicius et Faustinus.
" Abdon et Sennen.
" Germanus.
" Eusebius.
" Machabäi.
" Petrus ad vincula.
" Stephanus.
" Stephani corporis inventio.
" St. Dominicus.
" Sixtus.
" Donatus.
" Cyriacus.
" Laurentius (defect)
" Hypolitus.
" De assumptione Mariae
" Sto Bernardo.
" Timotheus
" Symphorianus.
" Bartholomäus.
" Augustinus.
" Decollatio Johanis
" Felix et Adauctus
" Savinianus.
" Lupus.
" Mamertinus.
" Egidius
" De nativitate Mariae.

De Sto Adriano.
" " Gorgonio.
" " Protho et Hiacynto.
" Exaltatione crucis.
" Cornelius et Cyprianus.
" Sta Eufemia
" Lampertus
" Matthaeus.
" Mauricius (1 Blatt fehlt.)
" Justina.
" Cosmas et Damianus.
" Wenceslaus +
" Forseus.
" Michael.
" Jeronimus.
" Remigius #
" Leodegar #
" Franciscus.
" Marcus +
" Dionysius #
" Margaretha
" Calixtus
" Hedwig +
" Columbanus +
" Martha. + (fehlt früher)
" Lucas. (kürzer als im Gedruckten gefasst.)
" Crisanthus
" 11000 Jungfrauen
" Simon et Juda.
" Quintinus
" Eustachius
" Omnibus Sanctis.
" Commemoratio fidelium defunctorum
" quatuor coronati
" Theodorus.
" Martinus.
" Briccius.
" Elisabeth.
" Cecilia
" Clemens
" Chrysogonus.
" Sta Katherina.
" Saturninus.
" Leonardus +
" Pelagia.
" Thaisis NB.
" Jacobus martyr.
" de dedicatione templi (1 Bl. fehlt)

" Pastor
" St. Joannes abbas.
" St. Moyses abbas
" St. Arsenius.
" Agathon
" Barlaam.

am Schluss fehlen 1 oder 2 Blatt.

Die mit 1 Kreuz bezeichneten fehlen in der gedruckten Legende des Jacob. de Voragine.

Alle die in der Editio Argent. 1502 folio angehängten vitis stehen meistens in dem Mscpt. an verschiedenen Stellen eingeschaltet.

Es fehlen: St Petrus novus martyr.
De 7 fratribus
Leonardus in dem fürstlich ... Texte.

ZUR DANZIGER STADT-BIBLIOTHEK

et in quatuor partes scindentur
et unaqueque pars ut dicitur collidet
aliam. nec facta sunt hec sonum illum
sed tamen deus. Octava die fiet
generalis terre motus qui adeo erit
magnus ut dicitur quod nullus homo
nullum animal stare poterit sed ad so
lum omnia prosternentur. Nona die
equabitur terra et omnes mon
tes et colles in pulverem redi
gentur. Decima die exibunt ho
mines de cavernis et ibunt vel
amentes nec mutuo se loqui
poterunt. Undecima die surgent
ossa mortuorum et stabunt super
sepulcra. omnia enim sepulcra
ab ortu solis usque ad occasum
aperientur ut inde mortui exire
valeant. Duodecima die ca
dent stelle omnia enim sydera er
ratica et stacionaria spargent ex
se igneas comas. et iterum
tunc valde generabuntur. A sub
hac tamen duodecima die dicitur quod
omnia animalia venient ad campos
mugiencia nec gustancia nec
bibencia. Tredecima die mori
entur viventes ut cum mortuis
resurgant. Quartadecima die ar
debunt celum et terra. Quintade
cima die fiet celum novum et
terra nova et resurgent omnes.
Hec que precedunt iudicium. Tercia est antichristi
fallacia. Ipse enim omnes decipe
re conabitur quatuor modis. Primo per
calliditatem suasionis. nitetur enim
persuadere et exposicione affirmare
se esse messiam in lege promissum
et legem christi destruet et suam

statuet. Unde Constitue domine legis
latorem super eos. Glosa id est antichristum
legis prave latorem. Daniel xi.
Et dabunt abhominacionem et desola
cionem templi. Glosa antichristus in templo
dei sedebit quasi deus ut legem dei an
[illegible]. Secundo per miraculorum opera
cionem. ii. Thess. ii. Cuius adventus
est secundum operacionem sathane in omni virtute et
signis et prodigiis mendacibus.
Apoc. xiii. Fecit signa ut ignem
faceret de celo in terram descendere. Glosa
Ut apostolis datus est spiritus sanctus
in specie ignis illi dabit spiritum
malignum in specie ignis. Tercio
per donorum largicionem. Dan. xi. Da
bit eis potestatem in multis et terram
dividet gratuito. Glosa antichristus
deceptis multa donabit et terram
suo exercitui dividet. quos enim suo
terrore subiugare non poterit
avaricia subiugabit. Quarto
per tormentorum illacionem. Dan. viii.
Supra quam credi potest omnia vastabit.
Et Gregorius loquens de antichristo
robustos [illegible] in se cum eos
qui mente victi sunt corporaliter
vincet. ¶ Concomitancia ante
iudicium erunt plura. primo est discus
sio iudicis. Iudex enim in
valle Iosaphat descendet et bo
nos a dextris et malos a sinis
tris statuet et creditur ei in loco
eminenti cum futurus ut omnia eum
poterunt videre. Non intelligendum est
quod determinet illa vallis tantum concludi
tur ... ut dicitur. Sed quia ibi
et in locis circumadiacentibus. Impia
dicit terra in multa hominum esse

ZUR DANZIGER STADT-BIBLIOTHEK

punt maiae qn gstingunt et si
mile fuit. Electi erunt in aere corpo-
rum agilitate. dampnati etiam esse
poterunt diuina suspendente uirtute
et tunc iudex cum malis discepta-
bit et eos pro operibus suis que non ha-
buerunt obiurgabit, et tunc omnes
superbi plangent se. Unde dicit Crisostomus
Plangent se iudei videntes viuentem et vi-
uificatum quem mortuum existima-
bant et compungentes se corpore vul-
nerato scelus suum denegare non
poterunt. Plangent et gentiles
qui uariis disputacionibus philosophorum
decepti irracionabilem stulticiam
putauerunt esse deum colere crucifixum.
Plangent se eciam peccatores qui
magis dilexerunt mundum quam Christum.
Plangent se heretici qui purum ho-
minem crucifixum dixerunt cum vide-
ant ipsum iudicem esse quem compunxe-
runt iudei. Plangent omnes tribus
terre quia non resistendi est uirtus
contra eum, non fugiendi facultas
ante faciem eius, non penitencie locus,
non satisfactionis tempus. Ex angus-
tia omnium rerum nichil eis re-
manet nisi luctus. Quartum est di-
uersitas ordinis. Nam sicut dicit glossa
in iudicio erunt ordines duo
reproborum et duo electo-
rum. Alii enim iudicantur et
pereunt sicut hii de quibus dicitur
Esuriui et non dedistis mihi man-
ducare etc. Alii non iudicantur et
pereunt sicut hii de quibus dicitur Qui
non credit iam iudicatus est quia nec
iudicis uerba percipiunt qui eius fidem
nec uerbotenus seruare uoluerunt.
Alii iudicantur et regnant sicut viri
perfecti qui alios iudicabunt non quod sen-
tenciam ferant quia hoc solius iudicis

est. Scilicet sicut iudicare est commune in-
dicanti assistere et illa assistencia
est primo ad sanctorum honorem. magis
enim honor est cum iudice sessorem
fore quod promisit dicens Sede-
bitis super sedes etc. Secundo ad con-
firmacionem quia sancti iudicis ap-
probant sicut illi qui alicui iudici
assistunt eius sentenciam approbant et
ad ipsam approbandam asscribunt
uel subscribunt. Unde propterea Et sic faci-
unt in eius iudicium consensum etc.
Tercio ad malorum condempnacionem
quos ipse condempnabit ex uite sue
comparacione. Tercium est insignia
passionis scilicet crux claui et cica-
trices in corpore. Hec enim erunt
primo in ostensione sue gloriose victorie
et ideo in excellencia glorie ap-
parebunt. Unde dicit Crisostomus super
Matheum Crux et cicatrices radi-
is solis erunt lucidiores. Item
considera quanta sit uirtus crucis
Sol obscurabitur et luna non
dabit lumen suum ut discas quia
crux et luna lucidior et so-
le preclarior est. Tercio in ostensio-
ne iusticie ut ostendatur
quam iuste reprobi sunt damp-
nati quia scilicet tam precium sui san-
guinis contempserunt. Unde in his uerba
eis reprobabit ut dicit Crisostomus
super Matheum Ego propter uos ho-
mo factus sum propter uos alligatus
et delusus et cesus et crucifixus.
Ubi est tantarum iniuriarum mearum
fructus. Ecce precium sanguinis
mei quod dedi redempcionem animarum
uestrarum. Ubi est seruitus uestra quam
in precio sanguinis mei dedis-
tis. Ego super gloriam meam uos
habui cum essem deus apparens homo

Nr inw.
1561

et viliorem me omnibus rebus
viris fecistis Illa omnem re vilissi=
ma ecce magis dilexistis quam
iusticiam meam et fidem quam costes
Certum est scilicet indicatis neque
enim flecti timore quia omnes est
corpus non resistendi virtus est tot
cum ... nunc quia iustissimus est
Bernhardus veniet dies illa in qua plus
valebunt pura corda quam astu=
ta verba. et consciencia bona quam
marsubia plena Ille est enim qui
non fallet verbis non flectetur do=
nis Item Augustinus Expectatur dies
iudicij et aderit ille equissimus
iudex qui nullius potentis per=
sonam accipiet Cuius palacium
auro argento que nullus episcopus
vel abbas vel comes corrum=
pere poterit. Leo papa Ista est
sentencia summi iudicis Iste tremen=
dus aspectus cui omnium est cor
solidum et apertum est omne secretum
Cui obscura clarent. muta
respondent. tacitum confitetur et
sine voce mens loquitur. et ideo cum
eius sapiencia sit talis et tanta contra
omnis sapiencia nichil valent
allegaciones advocatorum non so=
phismata philosophorum non perclarissi=
ma eloquia oratorum non astucie
versuciatorum. Ideo Jeronimus quamvis
sit doctor ecclesie Quanti illic obmutes=
cent et muti fabulatores loqua=
cibus erunt quo adhuc. quanti
peccatores philosophi quo ad secretum. quanti
hebetes argutiis comprehendi sunt
ciceronis oratoribus quo ad
[illegible]. quanti hebetes argutiis
comprehendi sunt ciceronis quo ad [illegible]

Quantum est tunc iudicium horribile Tres
enim sunt accusatores qui tunc contra
peccatorem stabunt. Primus est dyabolus
Augustinus presto tunc erit dyabolus recitans
verba professionis nostre et obiciens
nobis quecumque fecimus et in quo loco
et in qua hora peccavimus et quid
boni tunc temporis facere debuimus. Dicet
tunc enim ille adversarius.
Equissime iudex iudica illum
meum esse ob culpam qui noluit
tuus esse per graciam. tuus per naturam
meus per miseriam. tuus ob passi=
onem meus ob persuasionem. tibi in=
obediens mihi obediens. Ille a te
accepit hanc proprietatem qua indutus
est tunicam. tua veste dimissa cum
mea huc venit. Equissime iu=
dex iudica illum meum esse et me=
cum dampnandum esse. Heu heu po=
terit ne talis aperire os qui talis
invenietur ut iuste cum dyabolo
deputetur. Item Augustinus Accusator erit
proprium scelus ... enim ... unumquemque
... accusabunt Sapiencie iiij. venient
in cogitacione peccatorum suorum et tra=
ducent illos ex adverso in iniquitates
eorum Bernhardus Tunc loquentur simul
omnia opera dicent Tu nos egisti o=
pera tua sumus non te deseremus
sed tecum erimus et tecum ad iudicium
pergemus. multiplices et multiplicabunt
eum criminibus accusabunt Tunc accusa=
tor erit totus mundus Gregorius
Si queris quis te accusabit dico totus
mundus. offenso enim creatore offen=
dit totus mundus Crisostomus In illo
die non est quod respondeamus nisi celum
et terra aqua sol et luna dies
et noctes et totus mundus sta=
bunt adversum nos in testimonium
peccatorum nostrorum. Et si omnia tacerent

ipse tamen cogitatos nrē et opa
spalit scribunt ad usu nos eni dnm
nos fortit accinctes. Sextu e
testis infallibilis. Tres eni testes
contra se hebit pccoz tuc. Vnu sup
se scz deu q erit iudex et testis. Ali
ud intra se scz ɔsciam. Aug.
Quisqs futurus iudicem times
pntez ɔsciam corrigis pmo eni
cunse tuc testioniu ɔstat tuc
aliu iuxta se scz spu angelu ad
sui custodia deputatu. qui tuis
conscius omi q fecit contra eu
testioniu phibebit. Job xx. Re
uelabit celi id e angli iniqtatem
eius. Decptim e artus pccoris de
hoc dr greg. Quam anguste e
runt tuc vie rephoz supius
erit iudex iratus. Infius horren
du chaos. Adextris pcca accu
sancia. Asinistris infinita demo
nia. Intus ɔsciam vrens. Foris
mundus ardens. miser pccor
sic dephensus quo fugiet. late
re i possile. Apparere itollerabile.
Octavu e sniā irreuocabilis.
Illa eni snia nuqua poterit re
uocari nec ab illa poterit appellari
Triplici eni decausa appellacio
i causis iudicialibus no recipitur.
Vn a rege sive sniaz appellari
i regno suo no pt qa nullu sup
se ht. Similiter nec ab imperatore uel
ppa pt appellari. Scdo propter
crimis euidenciaz. qa qm crimen
notoriu e appellari no pt. Tercio
ppt rem no differenda. qa si res
no recipit dilacoz qa forsan expedi
tacoe patet. de tmetu sil. no
appellatur ppt hac triplice racone
ab illa sniā no poterit appellari
Primo ppt iudicis excellenciam

qa iudex ille nullu sup se habz
sz ipse deus excedit eternitate dig
nitate et pute. Vn ab imperatore
uel a ppa possz aliquo mo appel
lari ad dnm. adeo aut admullo
qa sup se nllm ht. Scdo propter
crimis euidenciaz. Qua eni sec
leta et omnia rephoz ibide no
ta erunt et manifesta. Vn Ideo
dices illa i qua scta mra qi in
quada tabula picta demonstrabun
tur. Tercio ppt rem no differen
dam. nichil eni ibi agitur
dilacoz patitur. sz omnia i mo
mento i ictu oculi peragentur

De sco Andrea aplo

Andreas interptatur decorus
uel rudens uel virilis. ab
ander qd e vir uel dns. Vnde
ab qsi antropos id e ho. ab
ana qd e sursu et tropos qd e
ɔuso qsi sensu adcelestia con
uersus et adsuu creatorē erectus
Fuit gt decorus in vita rudens
in sapienti doctrina. virilis i pe
na et antropos i gloia eius
passione ascpc ɔsequitur
Andreas et quida alii disci
puli tribus vicibus adomino sut
vocati. pmo eni vocauit eos
ad sui noticiaz sicut qn stante
andrea die quada cu iohanne
magro suo et alio discipulo suo
audiuit a iohe. Ecce agnus dei
etc et statim cu alio venit et
venit ubi manebat ihus et ma
serut apud illu die illo. Inue
niensqz fr andreas frēz suu
symonez duxit eu ad ihesu
sequenti aut die ad piscacois of
ficiu redierunt. Postmodu scdo
uocauit eos ad sui familiari
tate sicut cu die quada turbis

trinentabus adiisset iuxta
stagnum genezareth quod dicitur
mare galilee navim intrantes
symonis et andree et capta mul-
titudine piscium magna vocavit
et iacobo et iohanne qui erant in ali-
a navi secuti sunt eum et iterum
ad propria redierunt. Et postea
tercio et ultimo vocavit eos ad
sui discipulatum sicut quidam ambu-
lante ihesu iuxta littus voca-
vit eos de piscatione dicens Ve-
nite post me etc. Qui relictis
omnibus secuti sunt eum. eique
se postmodum adheserunt nec
ultra ad propria redierunt. Post
ascensionem domini divisis discipulis
andreas apud syriam. matthe-
us vero apud mirmidoniam predi-
cavit. Illi autem illi predicationem
mathei penitus respuentes
ei oculos eruerunt et vinctum
in carcere incluserunt per paucos dies
eum occidere disponentes. Interea
angelus domini sancto andree appa-
ruit et in mirmidoniam ad sanctum
matheum ire precepit. Quo respondente
se viam nescire iussit ad ripam
maris cum discipulis et primam na-
vem quam inveniret intrare. qui
velocius iussa complens ad ur-
bem predictam pervenit angelo
duce et prospero vento flante
et ducto carcere sancti mathei ap-
to eoque viso flevit plurimum
et oravit. Tunc dominus reddidit
mattheo beneficium duorum luminum
quibus eum privaverat nequicia
peccatorum. Mattheus igitur abinde se
cessit et anthiochiam pervenit
Andreas vero in mirmidonie re-
manente irati illi de evasione

mathei. andream apprehende-
runt et per plateas ligatis ma-
nibus trahunt. Cumque eius sanguis
effluerit pro eis oravit et ad christum
sua oracione eos convertit. Inde an-
tiochiam proficiscens. Quod hucusque di-
cebatur de mathei et restitucione du-
orum luminum per andream non puto fi-
de dignum ut in tanto evangelista
minoracio tam infirma denotetur quod
ipse non potuit obtinere quod andre-
as ei tam facile impetravit.
Quidam iuvenis nobilis dum
invitis parentibus apostolo adhesisset
parentes domum eius in qua morabatur
cum apostolo succenderunt. Cumque in
altum flamma succresceret puer ac-
cepta ampulla super ignem sparsit
et statim ignis extinctus est. Illis au-
tem dicentibus filius noster magus
effectus est dum per scalas vellent
ascendere adeo sunt excecati ut
ipsas scalas penitus non viderent.
Tunc quidam exclamans ait ut
quid vos stulto labore consumitis
deus pugnat pro eis et vos non
videtis. cessate ne in vos ira de-
scendat. Multi ergo hoc videntes
domino crediderunt. Parentes vero
post .l.ta dies mortui sunt et in
uno monumento positi sunt.
Quedam mulier cuidam homicide
iuncta cum parere non posset sorori
sue dixit. Vade et invoca dyanam
dominam nostram in vota cui invocanti
ait dyabolus. Cur me invocas cum
tibi prodesse non possim sed vade ad
andream apostolum qui sororem tuam po-
terit adiuvare. Illa igitur cum venisset
et apostolum ad sororem suam precata
tam duxisset dixit ei apostolus. Hec

hec pateris quia male nupsisti, dolose concepisti et demones consuluisti. Sed tu penitere et in christum crede et pueros paries. Qua credente abortivum protulit et dolor cessavit. Senex quidam nomine nicolaus adiit apostolum dicens: Domine ecce lxx anni vite mee in quibus semper luxurie deservivi. Accepi aliquando euangelium rogans dominum ut in continentiam me largiretur. Sed in ipso peccato inveteratus et a mala concupiscentia illectus statim ad opus solitum revertebar. Quadam igitur die item vite mee concupiscentia inflammatus oblitus euangelium quod super me posueram ad lupanar veni statimque meretrix dixit mihi: Egredere senex egredere quia

angelus dei es, tu ne me tangas neque huc accedere presumas. Stupefactus ad verbum meretricis recolui quod mecum euangelium detulissem. Nunc igitur sancte dei pro salute mea tua oratio intercedat. Audiens autem hec beatus andreas flere cepit et a tercia usque ad nonam oravit et surgens noluit comedere sed ait: Non comedam donec sciam si dominus miserebitur huius senis. Cumque diebus quinque ieiunasset venit vox ad andream: Obtines andrea pro sene, sed sicut ieiuniis macerasti te sic et ipse affligat ieiuniis ut salvetur. Quod et fecit et sex mensibus in pane et aqua ieiunavit et postmodum plenus bonis operibus in pace quievit. Venit igitur vox ad andream dicens: Per orationem tuam nicolaum quem perdideram acquisivi. Quidam iuvenis christianus secretius beato

andree dixit: Mater mea pulchrum me videns de coitu illicito attemptavit, cui dum nullatenus assentire vellem iudicem adiit volens in me tante nequicie crimen retorquere. Sed ora pro me ne moriar tam iniuste. Nam et accusatus penitus reticebo malens vitam perdere quam matrem meam tam turpiter infamare. Iuvenis igitur ad iudicium vocatur et illum cum andreas prosequitur. Accusat mater filium constanter quod eam voluit violare. Interrogatus pluries iuvenis an res sic se haberet nichil penitus respondebat. Tunc andreas matri dixit: Crudelissima feminarum que propter tuam libidinem unicum filium tuum vis perdere. Que hoc proposito dixit: Domine huius hominis filius meus adhesit postquam hoc agere voluit sed nequivit. Iratus itaque iudex iussit puerum in saccum linitum pice et bitumine mitti et in flumine proici, andream vero in carcere reservari donec excogitaret supplicium cum quo periret. Sed orante andrea tonitruum horribile omnes terruit, ingens terremotus omnes prostravit et mulier a fulmine percussa et arefacta corruit. Orantibus autem ceteris apostolum ne perirent oravit pro eis et omnia cessaverunt. Tunc proconsul credidit et tota domus eius. Cum autem esset apostolus in nicea civitate dixerunt ei cives quod extra civitatem secus viam septem demones erant qui pretereuntes homines occidebant. Quibus ad iussum apostoli venientibus coram populo precepit ut illuc irent ubi nulli homini nocere

possent qui statim clamave
runt. Illi autem hoc viso fidem Christi
receperunt. Et cum venisset ad por
tam altam civitatis ecce quendam
iuvenem mortuum ferebant. Re
quirente autem quid accidisset ei
et dictum est quod vii canes venerunt
et eum in cubiculo necaverunt. Et
lacrimans apostolus ait: Scio domine quod
fuerunt demones quos a Nicea civi
tate repuli. Dixitque patri: quid
dabis michi si suscitavero filium
tuum? Cui ille: Nichil carius eo pos
sideo, ipsum igitur tibi dabo. Et facta oratione
ne surrexit et apostolo adhesit.
Cum quidam viri numero xl ad apostolum
navigio venirent ut ab eo fidei
reciperent doctrinam, ecce dyabolus
mare concitavit et omnes pariter sub
merguntur. Cum autem eorum corpora ad
litus essent delata ante apostolum ap
portantur et ab eo continuo susci
tantur, qui omnia que sibi acciderant
enarraverunt. Unde in quodam ympno
ipsius legitur: Quaterdenos viros
submersos maris fluctibus vite
reddit usibus. Beatus igitur Andre
as in Achaya consistens totam ec
clesiis implevit et plures ad
fidem Christi convertit. Uxorem quoque
Egee proconsulis fidem Christi docu
it et sacro baptismi fonte re
generavit. Audiens autem hoc Egeas
Patras civitatem ingreditur compel
lens christianos ad sacrificia ydolorum.
Cui occurrens Andreas dixit: Op
portebat ut tu qui iudex hominum
esse meruisti iudicem tuum qui in
celis est cognosceres et agnitum coleres
et colendo animum tuum a falsis diis
penitus revocares. Cui Egeas:
Tu es Andreas qui superstitiosam predi
cas sectam quam Romani principes +
+ non dum cognoverunt ipsum filium dei
veniens docuit ydola esse demonia

+ exterminari iusserunt. Ad quem Andreas: +
Romani principes non dum +

que docet homines ut offendatur deus
ut offensus ab eis avertatur et a
versus non exaudiat et non exaudi
endo ipsi a dyabolo captivi teneantur et cap
tivati tam diu deludantur donec
nudi de corpore exeant nichil secum preter
peccata portantes. Cui Egeas: Ista
vana ihesus vester predicans crucis pa vi
tibulo est affixus. Cui Andreas:
Pro restauratione nostra non pro culpa
sua crucis patibulum sponte sus
cepit. Ad quod Egeas dixit: Cum a suo
discipulo fuit traditus et a iudeis
detentus et a militibus crucifixus
quo tu dicis eum sponte crucis sub
isse supplicium? Tunc Andreas quinque
rationibus cepit ostendere ipsum volun
tarie fuisse passum. Ex eo quod
passionem suam previdit discipulisque
futuram predixit: Ecce ingredimur asce
dimus iherosolimam et filius hominis etc.
Et ex eo quod petro eum ab hoc avertere
cupienti dure indignatus fuit
dicens: Vade post me sathanas etc.
Et ex eo quod virtutem patiendi et re
surgendi potestatem habere manifestavit
dicens: Potestatem habeo ponendi animam
meam et iterum sumendi eam. Et ex eo
quod proditorem cognovit cum panem
intinctum ei dedit nec tamen vitavit.
Et ex eo quod locum in quo proditorem
sciebat esse venturum elegit. Et
hiis omnibus se interfuisse asseru
it. Addidit quoque Andreas quod misterium
crucis magnum esset. Cui Egeas:
Misterium dici non potest sed supplicium. Ve
rumptamen nisi dictis meis obtemperaveris
ipsum misterium in te faciam experiri.
Cui Andreas: Si crucis patibu
lum expavescerem crucis gloriam
non predicarem. Audire te volo mis
terium crucis ut si forte agnitum

credas ut salueris. Cui Egeas: Tempore ei
misterium redemptionis pande. Et quam
congruum et necessarium fuit rationibus per-
suadet. Prima ratio est quia cum primus homo
per lignum mortem intulerat, iudicandum
congruum fuit ut filius hominis scilicet per
mortem iterum patiendo. Secunda ratio
quia quia de immaculata terra factus
fuerat prevaricator, congruum fuit
ut de immaculata virgine nasceretur
reconciliator. Tertia ratio quia quia
adam manus ad cibum vetitum
concupiscentie extenderat, congruum fu-
it ut secundus adam in cruce immacula-
tas manus extenderet. Quarta ratio
quia quia adam cibum suavem vetitum
gustaverat, congruum fuit ad hoc
quod contrarium pelleretur contrario, ut Christus
esca fellea cibaretur. Quinta ratio
quia ad hoc quod Christus nobis immortalitatem
conferret, congruum fuit quod ad hoc sibi
nostram mortalitatem assumeret. Si
enim deus factus fuisset mortalis, ho-
mo non fieret immortalis. Tunc Egeas
dixit: Hec vana tuis narra
et in obprobrium dimissis omnipotentibus
sacrifica. Cui Andreas: Omnipotenti
deo agnum immaculatum omni die of-
fero, qui postquam a toto populo
comestus fuerit, vivus et vere
integer perseverat. Egeas quo-
modo hoc fieret requirente, dixit ut for-
mam discipuli indueret. Cui Ege-
as: Ego tu tormentis exigam a te
huius rei notitiam. Iratusque iussit
eum in carcere recludi. Mane autem
pro tribunali assistens et ad sacrificandum
ydolorum Egeas eum iterum invitavit
dicens: Nisi mihi obtemperaveris, in ipsam
quam laudasti crucem faciam te sus-
pendi. Cumque ei multa supplicia
minaretur, Andreas: Quicquid
maius in suppliciis maius videris, exco-
gita. Tanto enim regi meo ero ac-
ceptior quanto suo pro nomine ero in tor-
mentis constantior. Tunc iussit
eum cedi a xxi hominibus, et sic ma-
nibus cruci alligari ut sic lon-
giorem acciperet cruciatum. Cumque
duceretur ad crucem, factus est concursus
populorum dicentium: Innocens huius san-
guis sine causa dampnatur. Quos tamen
rogavit apostolus ne suum martirium
impedirent. Videns autem a lon-
ge crucem salutavit eam dicens:
Salve crux que in corpore Christi dedi-
cata es et ex membris eius tanquam
margaritis ornata. Antequam dominus
deus te ascenderet, timorem terrenum
modo vero amorem celestem obtines
pro voto susceptus. Securus ergo et
gaudens venio ad te, ita ut et
tu exultans suscipias me disci-
pulum eius qui pependit in te,
quia amator tuus semper fui et te
desideravi amplecti. O bona
crux que decorem et pulchritudinem
de membris domini suscepisti, diu de-
siderata et sollicite amata, si-
ne intermissione quesita et a-
liquando concupiscenti animo preparata,
accipe me ab hominibus et red-
de me magistro meo, ut per te me
recipiat qui per te me redemit.
Et hec dicens se exuit et vesti-
menta carnificibus tradidit.
Sicque eum ut iussum fuerat suspen-
derunt. In qua biduo vivens xx.
milibus hominum astantium predicavit.
Tunc minatur turba egee mor-
te et dicente virum sanctum mansuetum
et pium ista non debere pati. Venit
egeas ut ipsum deponeret. Quod
videns andreas dixit: Quid
tu ad nos venisti egea? Si p

pruina ipsam consequaris. Si autem
vis ut me deponas scias quia ego
de cruce vivus non descendam
Jam enim video regem meum qui me
expectat. Et cum vellent eum sol-
vere nullomodo eum poterant per-
tingere quia eorum brachia stupida sta-
tim reddebantur. Videns Andreas
quod plebs volebat eum deponere hanc
orationem in cruce fecit ut dicit Ambrosius
in libro de passione. Ne me permittas
domine descendere vivum sed tempus est ut
commendes terre corpus meum. Tam diu
enim portavi tam diu super commen-
datum vigilavi laboravi et vellem
iam ab ipsa obediencia liberari
Recordor quantum in portando one-
rosum. in domitando superbum
in fovendo infirmum in cohercendo
lectum laboravi. Tu scis domine quociens
a spiritualitate contemplationis retrahere
me tendebat. quociens a dulce-
dine quietis sompno me ex-
citare ostendebat. quantum et quo-
tiens dolorem ingerebat. Qui dum
igitur tam diu pie benignissime re-
stiti pugnanti et tua ope superavi
A te iusto remuneratore et pio pos-
co ne id ultra commendes sed depo-
situm reddo. commendo alii qui illo
ultra non impediatur et resur-
rectioni servet et reddat ut et
ipsum cum meritum sui laboris recipi-
at. terre illud commenda ne me
amplius vigilare oporteat et
libere ad te fontem indeficientis
gaudii tendere anhelantem iam non
retrahat vel impediat. Hiis autem
dictis splendor nimius de
celo veniens dimidia hora eum
circumdedit ita ut nullus eum videre

posset. Et ascendente lumine simul cum
ipso lumine spiritum tradidit. Maximil-
la vero uxor egee tulit corpus
apostoli et honorifice sepelivit. Ege-
as vero antequam domum redisset
arreptus a demone in via coram
omnibus expiravit. Fertur etiam
de sepulcro sancti andree manna in
modum farine et oleum cum odore sua-
vissimo emanare. a quo quid sit
anni fertilitatis incolis illius regi-
onis ostenditur. Nam si exiguum pro-
fluit exiguum terra exhibet si co-
piose copiosum. Episcopus quidam
religiosam habens vitam beatum an-
dream inter ceteros in veneratione
habebat. Ita quod in cunctis suis operibus
hunc super titulum habebat et in pone-
bat ad honorem dei et beati andree
Invidens igitur viro sancto hostis an-
tiquus ad eum decipiendum tota
calliditate se contulit. seque in
formam mulieris pulcherrime trans-
formavit. Venit ergo ad palacium
episcopi asserens se confiteri ei velle. Man-
dat episcopus ut suo penitenciali confiteatur
cui plenitudinem tradiderat potesta-
tis. Renunciat illa quod nulli habentem
secreta conscientie sue revelabit nisi ei. Tunc
commotus episcopus eam ad se ire pre-
cepit. Cui illa obsecro domine mi-
serere mei. ego enim in annis puel-
laribus ut cernitis constituta et
a pueritia delicate nutrita. necnon et
regia stirpe progenita huc in pere-
grino habitu sola veni. Nam pater meus
rex utique valde potens cuidam
magno principi me volebat in con-
iugium copulare. Cui respondi quod omne
thorum abhominarer maritalem
quia virginitatem meam christo in perpe-
tuum dedicavi. Et ideo nunquam

possem maritalem copulam
consentire. Denique sic artata quod
oportebat me aut eius volun-
tati obedire aut diversa subire
supplicia. latenter fugam inii ma-
gis eligens exulare quam spon-
so meo fidem infringere. Audiens
autem vestre sanctitatis preconium sub alas
vestre protectionis confugi sperans
me apud vos locum reperire
quietis ut possim contemplacio-
nis capere secreta silencia. pre-
sentis vite vitare naufragia et
perturbaciones mundi fugere perstre-
pentis. Admirans itaque episcopus
nobilitatem generis et pulcritudinem
corporis tum in magnum fervorem
et tante eloquencie venustatem
placida et benigna voce dixit.
Esto secura filia nec formidas
quia ille ob cuius amorem te et
tuos et tua ita viliter contempsisti
tibi ob hoc et in presenti cumulum
gracie et in futuro plenitudinem glorie
largietur. Sed et ego servus eius me et mea
tibi offero eligamus quod ut tibi placuit
mansionem. Volo autem ut hodie
mecum prandere debeas. Cui illa
Noli mi pater noli de hac re me
rogare ne forte ex hoc aliqua dixit illa
mala suspicio proveniret et ni-
tor fame vestre denigracionem aliquam
pateretur. Ad quam episcopus dixit. Plu-
res erimus et non soli et ideo nul-
lum male suspicionis scrupulum
poterit generari. Venientesque ad
mensam episcopus et illa ex opposi-
to consederunt ceteris residentibus
hinc et inde. Intendebat in eam
crebro episcopus eiusque faciem non
desinit intueri et pulcritudinem
admirari. Sed dum oculos figit
animus sauciatur et dum eius faciem

non desinit intueri cor gravi
iaculo vulneravit. Perpendit de-
hoc dyabolus ipse et pulcritudinem
suam cepit magis ac magis au-
gere. Iamque episcopus proximus erat con-
sensui ut eam de illicito opere
attemptaret cum possibilitas se of-
ferret. Tunc subito quidam peregri-
nus venit ad hostium crebris
ictibus et magnis clamoribus
sibi postulans aperiri. Cumque sibi
aperire nollent et ille clamori-
bus et ictibus nimis fieret im-
portunus. Interrogavit episcopus mu-
lierem si ingressum illius peregrini ho-
minis acceptaret. Cui illa dixit.
Proponatur aliqua questio satis gravis
quam si enodare sciverit admit-
tatur. si autem nescierit nescius
et indignus episcopi presencia repellatur.
Favent omnes eius sermoni et queritur quis suffi-
ciens habeatur hanc questionem proponere
sapienter. Cum nullus sufficiens in-
veniretur. episcopus dixit. Nos enim
nullum ad hoc tam sufficientem quam
vos domina que eloquencia ceteros
nos precellitis. Vos igitur hanc propo-
nite questionem. Interrogetur quid est
maius miraculum quod umquam deus in par-
va re fecit. Interrogatus de hoc
peregrinus per nuncium dixit. Diversitas
et excellencia faciei. Inter tot
omnes homines qui fuerunt ab inicio
mundi et usque in finem futuri sunt
duo reperiri non possunt quorum faci-
es per omnia similes essent. Ipsa
quoque tam minima facie deus omnes
sensus corporales collocavit. Au-
dientes omnes eius visionem ad-
mirantes dixerunt Vera et op-
tima solucio questionis. Tunc

mihi ait. Donatus est scientia quo
gravior in qua possimus melius
eius sapientiam experiri. Queratur
ab eo ubi sit terra altior omni
celo. Percunctanti de hoc peregrinus re-
dit in celo empireo ubi corpus
est Christi. Corpus enim Christi quod est alcia-
nus omni celo est de nostra carne
formatum. porro caro nostra quodam-
modo terra est. cum igitur corpus Christi super
omnes celos sit. et de nostra carne
originem duxit. caro autem nostra
de terra sit condita. Constat quod
ubi corpus Christi residet ibi procul du-
bio terra altior celo manet. Re-
fert nuncius que audierat peregrino
Et ecce omnes instorum eius mira-
biliter approbant et magnifice
sapientiam eius laudant. Tunc
item illa dixit. Fiat ei tercia questio
gravissima et occulta et ad
solvendum difficilis et obscura ut
sic eius sapientia tercio comprobetur et dig-
nus sit qui ad mensam episcopi invito ad-
mittatur. Queratur igitur ab eo
quantum spacium sit a terra usque ad
celum. Requisitus de hoc peregrinus nun-
cio dixit. Vade ad eum qui te misit
ad me et de hoc diligencius percun-
tare. ipse enim hoc melius me no-
vit. et ideo tibi de hoc melius re-
debit. Illa enim ipse id spacium mensuravit
quando de celo in abyssum cecidit. Non enim
est mulier sed dyabolus qui se posuit in
similitudinem mulieris. Audiens hoc
nuncius vehementer expavit et
ea que audierat coram omnibus reci-
tavit. Mirantibus itaque omnibus
et stupentibus antiquus hostis de
medio eorum evanuit. Episcopus autem
se redarguens ad se rediens acriter redar-
guit semetipsum et de perpetrata
culpa veniam lacrimabiliter et lamen-
tabiliter postulabat. Misitque nuncios
ut peregrinum introducerent. sed neque
quam amplius invenit. Tunc
episcopus populum convocavit et omnibus e-
videnter exposuit ordine rei
precepitque ut omnes ieiuniis et ora-
tionibus insisterent si forte dominus re-
velare dignaretur. alicui quisnam ille
peregrinus fuit qui eum a tanto pe-
riculo liberavit. Revelatum est episcopo
illa nocte quod beatus Andreas fuit
qui pro liberacione episcopi se posuit in habitu
peregrini. Cepit igitur predictus episcopus in de-
vocione beati Andree magis cresce-
re cum exinde in reverentia plus
habere. ¶ Cum prepositus cuiusdam
civitatis agrum sancti Andree ab-
stulisset et ob hoc orante episcopo gravis-
simis febribus fuisset correptus
ille episcopum rogavit ut pro eo oraret
et agrum sibi redderet. Sed cum orante
episcopo sanitatem recepisset agrum
iterum usurpavit. Tunc episcopus oracioni
se dedit et omnes lampades ecclesie
fregit dicens. Hoc lumine non accen-
detur donec dominus se de inimico
suo vindicet et ecclesia quod amisit
fuerit recuperet. Et ecce prepositus
gravissimis febribus laboravit
misitque ad presbiteros episcopo ut pro
eo oraret et agrum suum et alium
similem redderet. Cui cum episcopus re-
spondere iam oravi et exaudivit
me deus. Ipse ad ipsum se portari
fecit et ut ecclesiam intrare ado-
randum coegit. Episcopus dum ecclesiam
ingreditur ille subito moritur et
ecclesie ager restituitur. etc.

De sancta Barbara

Beatam barbaram
nobilis quidem sed fide ac re-
ligione nobilior qui refulgens

lucifer ī medio nebule exorientib9
gentilibus processit. Habuit enī
pr̄em dyoscorū noīe q̄ ipam du
cēs nubilis ꝑpt nimiam eius
pulcritudinē ī turri forti
et eminenti impositā velud thezau
rū quendam p̄ciosum collocauit
Huius fama et decore ꝯditā de
optimatib9 nobiles audientes
ipam ex diu(er)sis t(er)ris (et) nuncijs ī
matrimoniū postulauerūt Cum
eū dyoscorus rem huiusmo
di indicasset. barbara rn̄dit.
Pr̄ nobilis q̄ gloriā castitatis
semp̄ optaui (et) ī dn̄o meo firmit̄
p̄posui nunquā ī hac mortali vi
ta contingere viri thorū. Quod
audiens dyoscorus tristis abi
jt ad ꝯsulandū deos alias p(ro)pi
um scire volens decisione fi
lie et q̄ de ea futurus ess(et) p(re)cipiens
structorib9 turris ut ī culmine
arcuatas duas fenestras ꝯt(ra)
septētrionē ordinent. Interim
virgo dn̄i destituta solacio ꝯsiderās
die p(er) fenestras turris solis
ortū (et) occubitū ac alias pla
netas cursū soller(ter) ꝯsiderās
Et cū sup(er) hijs intra se ī(n)ferret
varias opiniones conclusione
(m) veritatis nullo(mod)o poterat i(n)ve
nire. Et ecce angelus dn̄i ap
paruit ei dicens. Dn̄s ih(es)us
xp̄us dei omnipotentis vnige
nitus q̄ p(ro) salute totius huma
ni generis de celo descendit carnem
sumens ex maria virgine f(a)c(t)us est
h(om)o ut hoīem redimeret p(er) morte(m)
quā ī crucis patibulo voluntarie
sustinuit ad regna celestia re
uocarem. Ipse ē fons (et) origo

om(n)i(um) creaturarū p(er) quē cuncta ex
nichilo ī esse p(ro)dierunt. Ipse in
qua motus solis (et) lune dis
positionē ordinauit innu(mer)abilib9
Nōia stellis ī ponens (et) numeros
Sint igi(tur) barbara crede fir
miter que dixi de xp̄o et forti
ssimo esto q(uonia)m oportz te ꝑ nomine
ipius multa pati. Tunc confor
tata ex v(er)bis angeli a quodā
s(an)c(t)o p(re)sbitero noīe valencio ē
baptizata. Post hec beata
barbara de p(re)dicacōe angeli as
cendit ī superiora turris (et) re
pit ydola que colere solebat pr̄
eius que dispiciens (et) ꝯculcans
pedibus dixit. Similes illis fiant
qui faciunt et omnes qui ꝯfidunt
ī vos. Descendens aut(em) beata
barbara de turri et volebat
vidē opus q(uo)d factū ē et vidit
contra septētrionē duas soli
mo(do) fenestras stantes et d(i)x(it)
artificibus. Quare duas tm̄
fenestras instituistis. Dicunt
ei pr̄ tuus sic nobis p(re)cepit. Di
cit eis barbara. facite (et) insti
tuite m(ichi) aliā vnā fenestram
Ipi v(er)o dicunt ei. Timemus dn̄a
ne qn̄ venit pr̄ tuus ī dignā
bit(ur) adu(er)sum nos (et) nō possimus
supportare eū. Dicit eis bar
barbara famula dei. Quod
vobis facite ego delict(um) acquiescere
faciā pr̄em meū. Ipi v(er)o acq(ui)e
uerunt ei ut aliā fenestram
facerent sicut ꝯstituit eis. p(er)am
bulans v(er)o inquerulosa et im
maculata barbara (et) abiens
instituit marmoribus digito
suo p(re)ciosam crucē ꝯtra orientē
que ī figura eius p(er)manet usq(ue)

in hodiernam diem. Tandem dy-
dascorus ad propria reuertitur accessit
ad filiam et inuenit tres fenes-
tras eminentes in turri et sua
ydola totaliter comminuta. Qui cum
nimio furore sibi improperasset
barbara respondit. Fateor pater
meo iussu tertiam feci fenestram
quia duo non sunt sed tres illuminan-
tes totius orbis climata scilicet
pater et filius et spiritus sanctus. Et sci-
as me confregisse deos tuos
quia comperi quod surdi fuerunt
et muti ac cuiuslibet virtutis im-
potentes. Dydascorus hec au-
diens obstupuit et repletus
ira eduxit gladium ut filiam
perderet. Sed quia deus sperantes in se
non deserit confestim eminentie tris
se inclinatis deorsum ipsam absque
omni lesione dimisit in terram et
fugiens ad quendam montem
prope ciuitatem se abscondit. Cum-
que dydascorus plures uiros ciui-
tatis filiam querendo insequitur
qua non inuenta ex ciuitate
arripuit iter suum. Et cum scopu-
lis montis appropinquaret inuenit
duos pastores oues pascentes.
Quibus accersitis interrogauit
eos si usquam uidissent perire
filiam suam. Et quidam unus ex eis
negauit quod ipsam non uidisset.
Alter uero indice suo ostendendo
prodidit eam dicens filia tua
nunc preteriit et ex supposito tuo la-
tet in cauerna montis. Dydas-
corus ergo ad locum quem ei pastor
indicauerat properauit inuenit eam
Quam per capillos arripiens

adeo enormiter flagellauit ut
riui sanguinis decurrentes in terram
corpus eius cruciatu grauis-
sime denudaret. Ad ciuitatem
autem reducens filiam et in obscuro
carcere reclusit usque dum marci-
ano presidi prouincie misso a maxi-
miano imperatore nunciaret. In-
terim virgo vero dum maneret
in carcere angelus apparuit ei
dicens. Ne paueas virgo deo
dilecta dominus tecum est. Sequenti ergo
die de carcere eduxit ipsam tra-
dens presidi obsecrans et adiu-
rans per deos potentes ut eam
propter contemptum quem diis et sibi ipso
gauderat diuersis tormentis fa-
ceret consummari. Cum preses sus-
piciens et sedens pro tribunali in
ipsam visum poneret curiosius
pulcritudinis eius formam cum
quadam admiratione considerans
eam alloquitur. Inquit uirgo Bar-
bara si credis diis omnipoten-
tibus. Que respondit. Non credo
quia dii tui sunt surdi et muti
deceptores omnis gentis. Consta-
tor hiis pluribus quam aliis sunt
accensa zelo fidei erectis
oculis et manibus extensis
in celum orauit dicens. Domine ihesu
christe fili dei uiui qui es principium
totius causa bonitatis vita
gratiam et gloriam confers aspice ex
uberrime tue pietatis miseram
respice propitius sis michi indig-
ne famule tue et ne me
separes a consortio omnium electo-
rum tuorum tunc cum prouenerit me.

qmitto Preses h' iudicis senti-
endo madauit tortoribus et mi-
nistris ut expoliaretur vestibus
tradens ipsam carnificibus pre-
pit ut vngis ferreis laniari
carnes eius usque ad neruos
et pannis ciliciinis diucius confri-
cari deinde iussit eam iteru
reponi i carcerem quousque de-
liberaret quibus suppliciis ipsam
mortificare posset ¶ Virgo
igitur mitis et humilis corde con-
cussa no fuit sed paciens et
gaudens oia sustinuit Tunc
xpus cu magna luce apparuit
ei dicens Filia respice i me
At illa p dolore nimio i potens
conuertit oculos ad eu dicens do
ut q tradidisti me i hc carce-
ris uisitatione Cristus rndit Colu-
ba mea formosa mea exte-
de ad me caput tuu Et cu
tetigisset eam restituta e oīs
sanitas eius eleuans que manus
dixit Gracias tibi ago do qa
dignatus es ad me venire
ad famulam tuam Barbara cum
q pt te nullus e auxiliator
alius Et h x Confide et
confortare barbara quam copi-
osu gaudium erit i celo et in
tra de tuo martirio Ne ti-
meas minas tirami et ne
formides pnomine meo pa-
ti ego tecu su Incrastina
eni die incedez laboris ac
apicos et phementatis conuin
Die aut sequenti apresenta-
ta psidi putatur et cu sana-
tam eam vidisset dixit Quad
uide barbara quante uirtutis
sunt dij nri. Heri eni cu toto
fere corpe lesa fuisses hodie
p omnia sanata es Barbara
rndit Non dij sed dns mis ihe
xpus me curauit Tunc pses p-
cepit ut carnifices scorpioni-
bus cederent latera eius et ut
lampades ardentes ei applica-
rentur Nouissime uero capt eius
malleo contundi ut ad effusione
cebri p os et p nares Deinde
noua tortura inbz addi poibus
doloribus et mamillas eius am-
putari fludez que p tota ciuita-
tem trahi et i plateis singlis
flagellari Et cu traheretur excla-
mauit Ihu xe q opis celum
nubibus operi me pudicicie
nuditate ne videar ab oculis
impiorum Hijsque dictis sta e subi-
to sic cu manus dui Ita ut p
amictus pulcritudine q ange-
lus attulerat p tres horas
no videretur ¶ Preses uero
uidens q nichil pficeret tradi-
dit eam dyoscoro ut capite
plecteretur Qua dicente In ma-
nus tuas dne comendo spm
meum apprehendens annexit
fune i collo eius trahens eam
extra ciuitatem Que cu ad
locu martirij puenisset cum
lacrimis ad celum orauit
Spes et salus credentium
Ihu rex bone obsecro te ut
quicumque passionis mee me-
moriam egerit i extremis vere
contricionis et confessionis va-
leat beneficiam pape Et tui
sci corporis sacramentu ac-

inchoata decessionis sue nullis
horroribus demonum vexetur
vel inquinetur alia invitate
nomen tuum per me invocauit tue
propitiationis consequatur effectum. Sta-
timque facta est vox ad eam dicens
Veni dilecta mea sponsa mea
ecce tibi celi ianua aperta est
omnia enim que postulasti concessa
data sunt. Tunc sceleratissimus
dyascorus pater eius in memor-
ialis sceleris cumulum gladio
uno ictu percuciens filiam ampu-
tavit caput eius. Sed cum ipse
de loco passionis recederet
ignis vehemens de celo corru-
it et ipsum adeo consumpsit ut
nec vestigium pulveris remaneret
Quod intelligens valentinus pres-
biter de licentia presidis tulit
corpus martiris et illud in loco
sculli propter timorem infidelium
sepelivit

De sancto nicolao

Nicolaus dicitur a nicos quod est
victoria et leos populus in-
de nicolaus quasi victoria populi quia
multos populos vita et doctrina
docuit vitia et peccata vincere. Vel
dicitur Nicolaus a nicos quod est vic-
toria et laus quasi victoriosa
laus. eius legendam doctores
argolici conscripserunt. Est autem
argos secundum ysidorum civitas
grecie Unde et argolici greci
vocantur. Alibi vero legitur quod
methodius patriarcha eam gre-
ce scripsit quam Iohannes dyaconus
in latinum transtulit et quam plura
addidit. Nicolaus civis patere
urbis ex divitibus et sanctis parentibus
originem duxit. Pater eius epiphani-
us mater vero Iohanna dicta est. Quem cum
in principio iuventutis sue flore pa-
rentes genuissent deinceps con-
tinenter viventes celibem vitam
duxerunt. Hic prima die dum balne-
aretur erectus stetit in pelvi. Fe-
ria quarta et sexta tantum
semel ubera sugebat. Factus autem
iuvenis aliorum iuvenum devitans
lascivias. Ecclesiarum limina potius frequenta-
bat et quicquid ibi de sacra scriptura
intelligere poterat memorie retine-
bat. Parentibus suis defunctis
cogitare cepit qualiter tantarum
divitiarum copiam non ad laudem
humanam sed dei gloriam dispensaret.
Tunc quidam quondam suus sa-
tis nobilis tres filias suas vir-
gines prostitutioni cogitur ut infami
earum alatur commercio. Quod vir
sanctus comperit abhorruit scelus
et massam auream panno involutam
in domum eius per fenestram clam noc-
te iecit clamque recessit. Mane
surgens homo massam auri
repperit et deo gratias agens primoge-
nite nuptias celebravit. Non
multo tempore dei famulus simile peregit
opus. Quod homo ille reperiens deo
gratias et laudes immensas prorumpens
decetero vigilare proposuit ut sciret
quis esset qui sue inopie subvenisset.
Post paucos autem dies dupli-
catam auri massam in domum pro-
iecit ad cuius sonitum ille excitatus
et nicolaum fugientem insequitur
taliterque voce alloquitur dicens Siste
gradum teque aspectui meo ne sub-
trahas. Sicque accurrens velo-
cius nicolaum hunc esse cognovit

Moxque humi prostratus osculari vo-
luit pedes eius. Qui ille refugiens
ab illo exegit ne cum quamdiu vi-
veret publicaret. ¶ Post hec mir-
ree civitatis episcopo mortuo conven-
unt episcopi illi de episcopo provisuri. Aderat
inter eos quidam magne auctoritatis
episcopus. Ad cuius electionem omnium sententia de-
pendebat. Cum igitur cunctos ieiu-
niis et orationibus convenisse monuisset
nocte illa audivit vocem dicentem
sibi ut hora matutinali fores ecclesie
observaret et quem primum ad ecclesiam cuius
nomen esset Nicolaus venire
conspiceret ipsum in episcopum consecraret.
Hoc igitur aliis revelans. Episcopus
ammonuit ut omnes in oratione consis-
terent et ipse foribus excuba-
ret. Mirum in modum in hora matu-
tinali quasi a deo missus ante omnes
se agebat Nicolaus. Quem appre-
hendens episcopus dixit ei: Quod
tibi nomen est? Ille ut erat columbi-
na simplicitate plenus: Nicolaus
inquid vestre sanctitatis servus. Quem
in ecclesiam ducens licet plurimum re-
nitente in kathedra collocave-
runt. Ipse autem eandem quam prius
servavit humilitatem et morum gravi-
tate in omnibus sectabatur. In
oratione pervigilabat, corpus ma-
cerabat, mulierum consortia fugi-
ebat. Humilis erat in omnibus susci-
piendo, efficax in loquendo, alacer
in exhortando, severus in corripi-
endo. ¶ Quadam die dum qui-
dam naute periclitarentur, ita cum
lacrimis oraverunt: Nicolae fa-
mule dei, si vera sunt que de te audi-
vimus, nunc experiamur. Mox quidam

in eius similitudine ~~apparuit~~ appa-
ruit dicens: Ecce assum, vocastis
enim me. Et cepit eos iuvare in ante-
mnis et rudentibus aliisque in na-
vis armamentis. Statimque
cessavit tempestas. Cum autem
ad eius ecclesiam venissent, quem
numquam viderant cognoverunt.
Tunc deo et sibi de sua liberatione
gratias egerunt. Quibus ille divine misericordie
et sue fidei non suis meritis attri-
buere docuit. ¶ Quodam tempore
tota provincia sancti Nicolai fames
valida prevalit. Ita ut omnibus
deficerent alimenta. Audiens autem
vir dei naves honustas tritico
portui applicuisse, illuc statim
perrexit, rogans nautas ut
saltim quinquaginta modios pro
qualibet navi periclitantibus sub-
veniret. Cui illi: Non audemus
pater quia mensuratum Alexandrie
oportet in horrea imperatoris
nos reddere. Quibus sanctus ait:
Facite nunc quod dico et vobis in dei
virtute promitto quod nullam mino-
rationem sentietis apud regium exac-
torem. Quod cum fecissent et eandem
mensuram quam Alexandrie acceperant
reddidissent, ministris imperatoris
miraculum retulerunt et deum
in suo famulo magnifica laude at-
tollunt. Frumentum autem secundum v-
nicuique indigentiam vir dei dis-
tribuit. Ita ut miraculose duobus
annis non tantum ad victum suffi-
ceret sed ad usum seminis habundaret.
¶ Cum autem regio illa ydolis deser-
visset, precipue nephande dyane
symulacrum plus colueret, adeo
usque ad tempus viri dei non nulli

rustici pote religioni execrabi=
li deseruiret. Et sub quadam ar=
bore consecrata dyane quosdam
ritus gentilium exerceret. Ad vir
dei predictum ritum de omnibus finibus
expulit ipsam etiam arborem precidi ma=
dauit Iratus ex hoc quia eum hostis
antiquus oleum mydyaton quod
contra naturam in aqua vel lapidibus
ardet. confecit. seque in formam cuius=
dam religiose femine transfigu=
rans quibusdam ad virum dei na=
uigantibus in quadam sagenula
obuiauit. Quibus affata est eos
vellem nobiscum ad virum dei ve=
nire sed nequeo Rogo ergo ut hoc
oleum ad ecclesiam eius deferatis
et ob mei memoriam exinde aule
eius parietes liniatis. Et statim
euanuit Et ecce alia cernunt na=
uiculam cum honestis personis in
quos vnus erat similimus beato
nicolao qui sic ait illis. Heu
quid mulier illa vobis inducta est
vel quid vobis attulit At illi cuncta
per ordinem narrauerunt. Quibus
ille Hec est inpudica dyana Et
ut vere me dicere comprobetis o=
leum illud in mare proicite. Quibus
proicientibus ingens ignis in ma=
ri succenditur et contra naturam
diucius in mari ardere conspiciebant. Ve=
nientes igitur ad seruum dei aiebant
Vere tu es ille qui nobis in mari ap=
paruisti et a dyabolicis insidijs libe=
rasti. Quodam tempore cum quedam
gens romano imperio rebellas=
set contra eas imperator tres prin=
cipes scilicet nepocianum. ursum. et
apilionem misit Quos portu
adriatico ob ventum contrarium
applicatos beatus nicolaus ut se=
cum comederet inuitauit volens
ut gentem suam a rapinis compescerent

quas in nundinis exercebat Interim
dum sanctus abesset consul corruptus
pecunia tres innocentes milites
iusserat decollari Quod ut vir sanctus
audiuit rogauit principes illos
ut secum illuc usque gradu concito
properarent. Veniensque ad locum v=
bi decollandi erant inuenit eos
poplite flexo et facie velata
et spiculatorem ensem suum eorum capi=
ta iam vibrasse. Et nicolaus accen=
so zelo in lictorem se audacter in=
gessit et gladium de manu eius
eminus propulit. Innocentesque sol=
uens eos incolumes secum duxit
Illico ad pretorium consulis et fores
clausas vi reserauit Mox illi
consul occurrens salutauit.
Aspernans sanctus dixit Inimice
dei legis preuaricator qua teme=
ritate presumpsisti tanti conscius sce=
leris vultum conspicere nostrum Quem post=
quam plurimum obiurgauit ad pre=
ces principum illorum ductum benig=
ne recepit. Recepta igitur benedictione
imperiales nuncij iter pagunt et sine
imperio sine sanguine hostes subdunt
Redeuntesque ab imperatore magni=
fice sunt recepti Quidam autem
eorum felicitatibus inuidentes pre=
fecto imperatoris prece et precio sug=
gesserunt ut eos de lese maiesta=
tis crimine accusaret Quod cum im=
peratori suggessisset nimio furore
repletus eos incarcerari precepit
ac sine aliqua interrogatione eos
illa nocte occidi mandauit Qui
cum a custode didicissent scidere
uestimenta sua et gemere amare
ceperunt Tunc vnus eorum scilicet nepo=
cianus recolens qualiter sanctus ni=
colaus tres innocentes liberauerat
exortatus est alios ut eius patro=

tinia flagitarent. Quibus orantibus nocte illa sanctus nicolaus
constantino imperatori apparuit dicens
Cur illos principes tam iniuste
comprehendisti morti sine crimine
adiudicasti. surge velox eosque
quam cicius dimitti iubeto. Sin autem
oro deum ut tibi suscitet bellum in quo
tu corruas et bestiis cibus fias.
Cui imperator. Quis es tu qui hac
nocte pallacium meum ingressus
tanta audes loqui. Cui ille. Ego
sum nicolaus mirree civitatis
episcopus. Sic et prefectum sibilominus terruit
dicens. Amente et sensu perdite cur
in necem innocentum consensisti? pergere
cito et eos liberare stude. Alioquin
autem corpus tuum vermibus scatu-
riet et domus cicius destruetur.
Cui ille. Quis es tu qui nobis tanta
minaris. Scito inquit me esse
nicolaum mirree civitatis episcopum.
Excitatique ergo evigilantibus statim
mutuo sompnia pandunt et
vinctis incarceratis concitimo mit-
tunt. Quibus ait imperator. Quas
magicas nostis artes ut tan-
tis nos illudatis sompniis.
Cui responderunt se magos non esse
nec mortis sententiam meruisse. Qui-
bus imperator. Nostis inquid
hominem cui nomen est nicolaus.
At illi audito hoc nomine manus
extenderunt ad celum rogantes
dominum ut eos sancti nicolai meritis
a presenti periculo liberaret. Et cum
imperator totam vitam eius et mi-
racula eius ab eis didicisset
dixit eis. Ite et deo gratias agite
qui vos detantis periculis eius
precibus liberavit. Sed et de muneribus
vestris aufferte gaudiolum roga-
tes eum ut ulterius michi minas non
inferat sed pro me et regno meo
ad dominum preces fundat. Post
paucos dies predicti viri ad dei famulum
venerunt. Pronique ad eius pedes
humiliter prosternuntur dicentes. Vere
dei famulus es. Vere cultor christi es.
Cumque ei per ordinem omnia retulissent
Ille elevatis manibus in celum
immensas deo laudes retulit
et bene instructos principes ad
propria remisit. ¶ Cum autem
dominus vellet eum assumere angelos
ad se venientes vidit et dicto
psalmo In te domine speravi usque ad illud
In manus tuas tradidit spiritum. ¶
Anno domini ccc°. xliij°. Qui cum
sepultus fuisset in tumba marmo-
rea a capite fons olei et a pe-
dibus fons aque profluxit. et usque
hodie redundat oleum eo sanctum
membris sacrum valens in salute
multorum. Successit autem ei quidam
vir bonus qui tamen de sede sua ab
invidis est depulsus. Quo eiec-
to oleum desiit fluere sed revo-
cato protinus emanavit. ¶ Post
multum temporis turchi mirream
destruentes tumbam sancti nicolai
aperuerunt ossaque eius in oleo
natancia in urbe barrea detule-
runt revientes. Anno domini m°. lxxxvij°.
Vir quidam a iudeo summam
quandam pecunie mutuo accepit
iurans super altare sancti nicolai cum
alium fideiussorem habere nequiret quam
citius posset ei reddere. Tenente
illo diu pecuniam iudeus expos-
tulat sed eam ei reddidisse af-
firmat. Trahat eum ad iudicium
et iuramentum indicit debitori.
Ille baculum cavatum quem auro
minuto impleverat secum de-
tulerat ac si eius amminiculo
indigeret. Volens igitur sacramentum facere iudeo tradidit baculum
reservandum. Iuravit ille quod

plus reddidisset quam deberet. Facto
autem in vanum iuramento baculum suum red-
didit. Rediens autem qui fraudem
fecerat in quodam bivio oppressus
dormivit sompno currusque ve-
niens cum impetu eum necavit
et plenum baculum fregit et aurum
effudit. Audiens hoc iudeus
excitus illuc venit. Cumque dolum
vidisset et a multis suggereretur ut
aurum reciperet omnino renuit
nisi qui defunctus fuerat ad vitam
beati Nicolai meritis rediret asse-
rens se si hoc fieret baptisma
suscepturum et christianum futurum.
Continuo igitur qui defunctus fuerat
resuscitatur et iudeus in christi no-
mine baptizatur. Quidam
iudeus videns beati Nicolai vir-
tuosam potenciam in miraculis
faciendis ymaginem eius fieri fecit
fecit eamque in domo sua collocavit.
Cui res suas cum aliquando longius
iret cum minis committebat.
Hec vel similia verba dicens: Ecce
Nicolae omnia bona mea vobis
committo custodienda. et nisi bene
custodieritis ultionem expetam de vo-
bis verberibus et flagellis. Qua-
dam vice dum ille abesset fures
adveniunt cuncta rapiunt solam
ymaginem relinquunt. Iudeus autem
rediens et se expoliatum videns
ymaginem alloquitur talibus vel
similibus verbis: Domine Nico-
lae nonne in domum meam vos po-
sueram ut res meas a latronibus
custodiretis. cur hoc facere noluistis
et latrones quare non prohibuistis?
Igitur dura tormenta recipies
et pro latronibus lues penas
meque dampnum meum recompensabo
tormentis et furorem meum in tuis

refrigerabo verberibus et flagel-
lis. Accipiens igitur iudeus yma-
ginem dire eam verberat direque
flagellat. Mira res prorsus et
~~stupenda~~ stupenda. Dividentibus
furibus que rapuerant sanctus
dei tamquam in se ipse verbera ac-
cepisset apparuit hec vel similia ver-
ba dicens: Cur tam dire pro
vobis flagellatus sum? Cur tam
crudeliter verberatus? Cur tormen-
ta tot passus? Ecce quomodo corpus
meum livet. Ecce qualiter effu-
sione sanguinis rubet. Pergite
citius et cuncta reddite que tu-
listis alioquin omnipotentis ira in
vos seviet ita ut scelus vestrum
in medium publicetur et quilibet vestrum
suspendium patiatur. Ad quem illi:
Quis enim es tu qui nobis talia
loqueris? Et ille: Ego sum Nico-
laus famulus christi quem iudeus
pro rebus suis quas tulistis
tam crudeliter flagellavit. Ter-
riti illi ad iudeum veniunt mi-
raculum referunt ab eo quod yma-
gini fecerat audiunt et cuncta red-
dunt. Sicque latrones ad viam
redeunt rectitudinis et iudeus fi-
dem amplectitur salvatoris. Vir
quidam pro amore filii sui litteras ad-
discentis festum sancti Nicolai sollem-
niter celebrabat. Quadam igitur
vice pater puero prandium paravit et
multos clericos invitavit. Venit
dyabolus ad ianuam in habitu peregri-
ni petens elemosinam. Iubet quan-
citius pater filium ut det elemosinam
peregrino. Properat puer sed peregri-
num non inveniens insequitur abe-
untem. Cumque ad quoddam quadrivium per-
venisset apprehendens dyabolus

puerum strangulavit. Quod audiens pater vehementer ingemuit corpus tulit et in thalamo collocavit. Cepitque pre dolore clamare et dicere: fili dulcissime quomodo es nobis [ablatus]? hec nicolae hec sunt merces honoris quem nobis tam diu exhibui. Et cum hec et similia diceret statim puer quasi de sompno evigilans oculos aperuit et surrexit.

Vir quidam nobilis rogavit beatum nicolaum ut sibi filium a domino impetraret promittens se filium eius ~~duod~~ ducturus ad ecclesiam eius et ei cyphum argenteum oblaturus. Filius igitur nascitur et ad etatem perducitur et cyphus fieri iubetur. Qui dum valde placeret suis eum usibus acceptavit et alium equalentem fieri precepit. Navigantibus itaque ad ecclesiam beati nicolai iubet pater filio ut in illo cypho quem primo fecerat sibi aquam afferret. Puer autem cum vellet haurire cum cypho in mare cecidit et statim disparuit. Pater tamen amare flens nichilominus votum suum perfecit. Veniens igitur ad altare sancti nicolai cum obtulisset secundum cyphum tamquam proiectus cecidit de altari. Cum autem eum elevasset et super altare iterum posuisset rursus de altari longius est proiectus. Iterum autem eum altari tercio superposuit et adhuc tercio longius est proiectus. Mirantibus autem omnibus ad tam grande spectaculum ecce puer sanus et incolumis venit primum cyphum in suis gestans manibus narravitque coram omnibus quod quam in mare cecidit statim beatus nicolaus affuit et eum illesum servavit. Sicque pater eius letus effectus utrumque cyphum beato nicolao obtulit.

Quidam vir dives meritis sancti nicolai filium habuit quem adeodatum vocavit. Fecit igitur sibi capellam in domo sua construi eius omni anno festum eius sollempniter celebravit. Erat autem locus ille situs iuxta terram agarenorum. Adeodatus igitur quadam vice ab agarenis capitur et in servitutem regis eorum deputatur. Sequenti anno cum festum sancti nicolai pater eius devote celebraret et puer coram rege cyphum preciosum manu tenens regi assisteret recoluit suam captionem patrum dolorem et gaudium quod ea die in domo sua fieri consuevit et altius suspirare cepit. Qua suspirationis causam dum rex nimis extorsisset ait: Nicolaus tuus quidquid agat tu nobiscum manebis. Et subito vento vehementi domum eius concuciente puer cum cypho rapitur et ante fores ecclesie ubi parentes sollempnia agebant collocatur et magnum gaudium omnibus celebratur.

De sancta lucia virgine

Lucia dicitur a luce. Lux enim habet pulchritudinem in aspectione quia ut dicit ambrosius lucis natura hec est ut omnis eius in aspectu gratia sit. Diffusionem sine coinquinatione quia quecumque immunda non coinquinatur. Rectum incessum sine curvitate. Longissimam lineam pertransit sine morosa dilatione. Per hoc ostenditur quod beata lucia habuit decorem virginitatis sine aliqua corruptione, diffusionem caritatis sine aliquo immundo amore, rectum incessum intentionis sine aliqua obliquitate, longissimam lineam diuturne operationis

ſine negligencie tarditate · Lu
dr̄ lucia q̄ſi lucis via · Lucia
vgo ſiracuſana nobilis genere
audiens famā b̄te agathe per
tōm ſiciliam diwlgari ſepul
crū eius adijt cū mr̄e ſua eu
thicia ānis q̄tuor ī curabilit'
fluxū ſāgwis paciente · Int
ig' ipa miſſaꝝ ſollempnia q
tig' q̄ illud ewang'm legeret' · in q
dn̄s mulierē ab hac paſſione ſa
naſſe narrat' · Tūc lucia mr̄i
dixit · Si credideris hijs q̄ legunt'
Crede agathe eū illū eē p̄nte
ſemp · ꝓpt' cuius nōie ſuſtinuit paſ
ſionē · Si eius ſepulcrū credens
contigeris pfc̄a ꝯtinuo ſani te
gaudebis · Igit' recedentib' cūc
tis et mr̄e ꝯ filia iuxta ſepul
crū ī orōne exiſtentib' luciā
ſompn' arripuit · viditq̄ aga
them ī medio angloꝝ gemmis
ornatā ſtante ꝯ dicēte · So
ror mea vgo deuota q̄d a me
petis q̄ ipa potes p̄ſtare conti
nuo mr̄i tue · Iſta ecce pfidem
ſanata ē · Euigilans lucia ma
tri dixit · Mater mea ecce ſana
ta es · ꝑ ipaz g° te depcor que
ſuis orōnib' te ſanauit · ne m
decetero nōies ſponſū · ſꝫ quicq̄d
m̄ datura es p̄ dote paupib'
elargire · Cui mr̄ · Tege p̄mo
oculos meos ꝯ quicq̄d de facul
tatib' volueris facito · Ad quam
lucia · Q̄ moriens das · ideo das
q̄a tecū ferre nō potes · Da igr̄
dū viuis et mercede hebis · Cū
g° reſidēt fit cottidie diſtrac
to rerū et dant' ī neccitatibus
pauꝑm · Intea dū p̄moniū
diſtrabunt' ad ſponſi noticiam

puenit' · Requirit ſponſus a nutrice
de hijs · Audit illa caute q̄ vti
liore ſua paſſione ſponſa in
veniſſꝫ quā ſuo nolebat nōie
comparare · Et ideo videbat' ali
q̄nta diſtrahe · Credidit carna
le comciū ꝯ cop' autor eē von
dencium · venditis omib' ꝯ pau
pibus erogatis ſponſus trahit
eam paſcaſio conſulari dicens
xp̄ianā eē ꝯ ꝯtra lege agere
auguſtoꝝ · Inuitante eā paſcaſi
o ad ſacrificia ydoloꝝ · Ait · Sa
crificiū placēs ē deo viſitare
pauꝑes et ī neccitatib' miniſtra
re · et q̄a amplius nō habeo
quid offeram me ipaz r̄ꝫ vt
offeraz · Cui paſcaſius · Iſta uba
ē ſibi ſtulto xp̄ano narrare potes
m̄ aūt qui p̄ncipis decreta cuſ
todio iſta fruſtra pſequeris · Ad
que lucia · Tu p̄ncipū decreta
cuſtodis · et ego dei mei lege cuſ
todiam · Cui paſcaſius · Primo
niu tuū cū corruptorib' expen
diſti ꝯ ideo q̄ſi meretrix loqueris
Cui lucia · Patrimoniū meū ī tu
to loco conſtitui · corruptores
aūt mentis ꝯ corporis nunq̄ ſenſi
Audit paſcaſius · Qui ſūt cor
ruptores mentis ꝯ corporis · Cui
illa · Corruptores mentis vos eſ
tis qui ſuadetis ut aīe ſuū de
ſerat creatorē · Corruptores ſūt
corporis qui carnalem delectaz
p̄ponūt epulis ſempiternis · Paſ
caſius dixit · Ceſſabunt uba tu
ꝑuentū fuit ad uba · Cui dixit
lucia · Vba dei ceſſare nō p̄nt · Cui
paſcaſius · Tu g° deus es · Lu
cia rūdit · Ancilla dei ſum · qui
dixit · Dū ſteteritis an reges et
p̄ſides nolite cogitare quō a' q' lo ·

templum es spiritus sancti. Cum uos estis te-
Paschasius dixit: Inte g spiritus sancti
est. Cui lucia. Qui caste uiuunt tem-
plum sunt spiritus sancti. Cui paschasius
Ego te faciam duci ad lupanar
ut ibi violatorem accipias et spiritum
sanctum perdas. Cui lucia. Non corrum-
pitur corpus nisi de consensu men-
tis. Nam si me inuitam violari fe-
ceris duplicabitur mihi castitas
ad coronam. Nunquam autem voluntatem
meam ad tuum consensum poteris pro-
uocare. Ecce corpus meum ad omne
supplicium est paratum. Quid moraris
Incipe fili dyaboli desideria pe-
narum exerce. Tunc paschasius leno-
nes vocans precepit dicens. In-
uitate ad eam omnem populum et tam-
diu illudatur donec mortua nun-
cietur. Volentes autem eam trahere
tanto pondere spiritus sanctus eam fixit
ut ipsam mouere nequirent. Fecitque
paschasius mille viros aduocari
et manus et pedes ligare sed eam
nullatenus potuerunt mouere. Tunc
et cum viris mille paria boum ad-
hibuit sed tamen virgo immobilis per-
mansit. Vocatis autem magis
ut incantationibus suis moueretur omni-
no moueri non potuit. Tunc pas-
chasius dixit. Que sunt ista male-
ficia quod ista puella a mille ho-
minibus non mouetur. Lucia dixit.
Non sunt ista maleficia sed beneficia
Christi. Porro si adhuc decem
milia adhibueris eque me prius
immobilem me videbis. Putans
vero paschasius secundum quorundam
figmenta quod lotio fugaretur ma-
leficium iussit eam lotio perfun-
di. Cumque nec sic moueri posset
angustiatus nimis iussit circa
eam ignem accendi picemque resina

et feruens oleum super eam fundi.
Dixit beata lucia. Inducias impetraui
martirij mei ut credentibus
auferam timorem passionis et non
credentibus vocem insultationis.
Videntes autem paschasij amici
eum angustiari in guttur eius gla-
dium immiserunt. Que nequaquam
loquelam amittens dixit. Annuncio
uobis pacem ecclesie redditam maxi-
miano hodie mortuo et de regno
suo dyoclesiano expulso. Et sicut
ciuitati cathanensi ciuitati soror
mea agatha est data protectrix
sic et ego ciuitati siracusane
concessa sum interuentrix. Dum hec ergo
virgo loqueretur ecce ministri roma-
norum venerunt paschasium apprehen-
dunt vinctum adducentes secum
ducunt. Audierat autem cesar quod
vniuersam prouinciam fuit depredatus.
Veniens igitur romam et senatui
oblatus probatur et quidem capita-
li sententia est punitus. Virgo vero
lucia de loco illo in quo passa
est non est mota nec spiritum tradidit
quousque sacerdotes venerunt
et corpus domini ei tradiderunt. Et
omnibus respondentibus amen domino spiritum
reddidit. In eodem autem loco est sepul-
ta et ecclesia fabricata. **De sancto thoma**

Thomas interpretatur
abyssus geminus quod grece
dicitur didimus vel dicitur thomas a
thomos quod est diuisio siue sectio.
Dicitur autem abyssus eo quod profunda meru-
it penetrare diuinitatis meru-
it quando ad suam interrogationem Christus respondit
Ego sum via veritas et vita. Di-
citur geminus eo quod resurrectionem Christi
quasi geminate id est dupliciter quam
alij cognouit. Illi alij cognouerunt
videndo iste videndo et palpan-
do. Diuisio autem siue sectio dicitur
quia ab alijs in fide resurrectionis
diuisus vel sectus fuit. Vel tho-
mas quasi totus means in dei se

amore et contemplatione vel dicitur thos
a theos quod est deus et meus Inde
thomas quasi deus meus et dominus
meus. Thomas apostolus cum esset
apud cesaream apparuit ei dominus
dicens Rex indie gundoforus mi
sit prepositum abanem querere hominem
architectoria arte eruditum
Veni igitur mittam te ad eum Cui
thomas Domine quo vis mitte
me preter ad indos. Cui dominus vade
securus quia secure quia ego ero custos
tui Cumque indos converteris ad me
cum palma martirii venies Cui
thomas Dominus meus es et ego ser
vus tuus fiat voluntas tua
Cumque prepositus foris perambularet
ait ei dominus Quid comparare vis
iuvenis Cui ille Dominus meus
misit me ut conducam servos
in arte architectoria eruditos
ut romano opere sibi pallacium con
struant Tunc dominus tradidit ei tho
mam asserens eum plurimum in ta
li arte esse peritum Navigantes
autem ad quandam civitatem vene
runt in qua rex nupcias sue
filie celebrabat. Hic cum preconi
zari fecisset ut omnes nupciis in
teressent alias regem offende
ret contigit illuc abanem et
apostolum introire Puella autem
hebrea fistulam manu gerens
unicuique laude aliquam concedebat
Videnque apostolum dei intellexit hunc
esse hebreum eo quod non manduca
ret sed oculos fixos in celum haberet
Cumque puella hebraice caneret
dicens unus est deus hebreorum qui fecit
celum et terram Apostolus ipsam hec ea
dem verba repetere satagebat.

Et hec sunt in civitate andro
polim Videns pincerna quod non
manducaret neque biberet sed tantum
oculos ad celum fixos haberet apostolum
dei in maxilla percussit Tunc dixit
apostolus Non hinc surgam donec ma
nus que me percussit hic a canibus
deferatur Hic ergo ad hauriendam
aquam abiit et leo ipsum occidens
lacerantibus autem canibus corpus
eius unus niger canum manum
eius dextram in medium apportavit
Quo viso omnis turba obstupu
it et puella eius verba referens pro
iecta fistula ad pedes apostoli se
piecit. Huius autem ultorem factum re
probat Augustinus in libro contra faustum
et asseruit apocrifum hoc fuisse in
certum Unde et legenda hec quo
ad plura suspecta habetur Tunc apostolus
ad peticionem regis sponsum et spon
sam benedixit Da inquiens domine
adolescentulis hiis benedictionem tue
dextre et in eorum mentibus semina
pone vite Abeunte autem apostolo in
manu iuvenis est repertus plenus
dactilis palme ramus Co
medentibus sponso et sponse
de fructu ambo obdormiunt
et sompnium simile ambo vident
Videbatur etenim eis quod rex gem
matus eos amplexaretur et di
ceret Apostolus meus benedixit vos
ut eterne vite participes sitis E
vigilantibus et mutuo sibi somp
nia revelantibus apostolus ad eos
ingreditur dicens eis Rex meus
modo vobis apparuit et me clausis
ianuis huc adduxit ut benedic
tio mea super vos fructificet Ha
beatis carnis integritatem que est
omnium regina virtutum et fructus
salutis perpetue. Virginitas

soror angelorum. victoria libidi-
num. possessio omnium bonorum. fidei
tropheum. expugnatio demonum
et gaudium eternorum. securitas pre-
miorum. De libidine autem cor-
ruptio gignitur. de corrup-
tione pollutio nascitur. de pol-
lutione reatus oritur. de reatu
confusio generatur. Et illo refe-
rente duo angeli apparuerunt
dicentes eis. Nos sumus angeli
vobis ad custodiam deputati qui
si apostoli bene suavitatis monita
offeremus deo omnia vota vestra. E-
os igitur apostolus baptizavit et de
fide diligenter edocuit. Post
multum vero tempus sponsa nomine
pelagia sacro velamine conse-
crata martyrium passa est. Et sponsus
nomine dyonisius illi civitati in
episcopum ordinatur. Post hec apostolus et
abanes ad regem pervenerunt
indie. Designato vero ab apostolo
mirabili pallatio et copioso
thezauro accepto rex in aliam
provinciam proficiscitur. et apostolus omni
[illegible] thezaurum pauperibus elar-
gitur. Toto biennio quo abfu-
it rex apostolus predicationi institit
et innumerabilem populum ad fidem christi
convertit. Rediens rex et que tho-
mas fecerat discens ipsum cum
abane in yma retrusit carceris
ut postmodum vivos excoria-
tos ultricibus daret flammis. Interea
Gad frater regis moritur. et ei sepul-
crum cum ambicione nimia paratur.
Quarta autem die qua mortuus fu-
erat resurrexit. Et stupefactis
omnibus cunctisque fugientibus
dixit fratri suo. Hic homo frater quem excor-
iare et incendere disponebas

amicus dei est et omnes ei angeli
famulantur. Qui me in paradysum
ducentes quoddam mihi ostenderunt palla-
cium ex auro et argento et lapi-
dibus preciosis mirabiliter fab-
ricatum. Et cum eius pulcritudinem
admirarer dixerunt mihi. Hoc est
palatium quod fratri tuo thomas
exstruxerat. Cumque dicerem utinam
ianitor eius essem dixerunt mihi
Frater tuus ille se fecit indignum
si vis in illo manere rogabimus
dominum ut te suscitare dignetur
ut illud a fratre tuo possis emere
reddendo ei pecuniam quam se
existimat perdidisse. Et hec
dicens cucurrit ad carcerem
fratris sui petens indulgentiam. Ab-
iectis igitur vinculis rogare cepit
apostolum ut vestem acciperet preciosam.
Cui apostolus. Ignoras quod nichil carna-
le vel terrenum gestiunt qui cupiunt
habere in celestibus potestatem. Egre-
dienti autem apostolo rex occurrit
et advolutus pedibus veniam
postulabat. Tunc apostolus ait.
Multum prestitit vobis deus ut se-
creta sua vobis ostenderet. Cre-
dite in christum et baptizamini ut
eius regni participes sitis.
Dixit ei frater regis. Vidi pa-
latium quod fratri meo fecisti et illud
comparari merui. Cui apostolus. Hoc
in potestate fratris tui est. Cui rex. Illud
est meum et apostolus fabricet
tibi alterum quod si forte nequiverit in-
est tunc unum commune erit. Respondit
apostolus. Innumerabilia palatia sunt
in celo ab initio seculi preparata que
fidei precio et elemosinis comparantur
Divicie autem vestre ad illa vos
antecedere possunt sequi non
possunt. Post unum mensem fecit

aplus oes illius prouincie congrega=
ri Quibus congregatis debiles et
infirmos ſeorſum ſtare iuſſit et
ſuper eos orauit Cumque qui docti fu=
erant induxiſſet amen coruſ=
catio de celo veniens tam aplum
quam ceteros fere per horam mediam
ſic proſtrauit ut omnes ſe puta=
rent ictu fulguris interiiſſe Eri=
gens autem aplus ſe dixit Sur=
gite quia dominus ſicut fulgur venit
noſtrum ſanauit Exurgentes au=
tem omnes ſani deum et aplum glo=
rificauerunt Tunc aplus cepit eos
docere et duodecim gradus virtutum
aſſignare Primus est ut in deum cre=
deret qui est in perſonis trinus et vnus
in eſſentia Dedit quoque eis triplex ex=
emplum ſenſibile quo ſunt vnius
in eſſentia tres perſone Primum est quia
vna est in homine ſapientia et de illa v=
na procedit intellectus memoria in=
genium Nam ingenium est inquit ut
que non didiciſti adinuenias
Memoria ut non obliuiſcaris que
didiceris Intellectus ut intelligas
que oſtendi poſſunt uel doceri Secundum est
quod in vna vinea ſunt tria ſcilicet lignum
folium et fructus Et hec tria ſunt et
vna vinea ſunt Tercium est quod
vnum caput quatuor ſenſibus conſtat
In vno enim capite ſunt viſus
auditus odoratus et guſtus Et hec
plurima ſunt et vnum caput ſunt
Secundus gradus est ut baptiſmum
ſuſciperent Tercius ut ſe a forni=
catione contineret Quartus ut
ſe ab auaricia temperaret Quintus
ut gulam reſtringeret Sextus
ut penitentiam teneret Septimus ut
in hiis perſeueraret Octauus ut hoſ=
pitalitatem amaret Nonus ut vo=
luntatem dei in faciendis quereret
et ea opere compleret Decimus
est ut ea in faciendis quereret et
contraria vitaret Undecimus est ut
caritatem amicis et inimicis impen=
deret Duodecimus est ut in cuſtodien=
dis vigilem curam impenderet Poſtquam
predicatorum non baptizati ſunt nouem
milia virorum exceptis paruulis
et mulieribus Poſtquam hec autem in ſu=
periorem indiam abiit inquit in multis
miraculorum et ſignis coruſcauit
Sinticem etiam amicam migdonie
illuminauit Dixit quoque migdonia
ad ſinticem putas ſi potero eum
videre Tunc migdonia de conſilio eius
habitum mutauit et inter pauperes mu=
lieres ubi aplus predicauit ad=
uenit Aplus autem cepit de vite
huius miſeria predicare Dicens inter
cetera quod vita hec est miſera et ca=
ſibus ſubiecta et adeo fugitiua
ut cum teneri creditur effugiat
labeſcens Deinde cepit quatuor
rationibus exhortari ut verbum dei
libenter audirent Primum verbum dei
quatuor rebus ſimilibus comparando ſcilicet
collirio ex eo quod vestrum affectum ab
omni carnali amore purgat et
mundat Emplaſtro ex eo quod
nos celeſtium amore delectat Et
ſicut inquit hec ignorato non valet
niſi ea inſe recepit Sic dic lag=
uenti verbum dei non prodeſt niſi illud
deuote audierit Predicante
aplo migdonia credidit et deinde
viri thorum abhorruit Tunc cari=
ſius a rege impetrauit et aplum
in carcere poſuit Adque veniens
migdonia rogauit ut ignoſceret
quod propter eam in carcerem miſſus eſſet
Qua ille benigne conſolans hec
omnia ſe libenter pati aſſeruit Ca=
riſius autem rogauit ut regina

sororem uxoris sue adipam mitte-
ret si forte eam revocare posset
Missa regina convertitur ab ea quam
volebat pervertere Visis quod tot mira-
culis que apostolus faciebat dixit
Maledicti sunt qui non credunt hijs
dictis et signis et operibus Tunc apostolus
omnibus qui aderant de tribus instruxit
Dicit scilicet ut ecclesiam diligant sa-
cerdotes honorarent et assidue ad ver-
bum dei ad audiendum convenirent
Redeunte autem regina dixit ei
rex quod tam diu morata es Et
illa dixit Putabam migdoniam stul-
tam esse sed sapientissima est Et me
ad apostolum dei ducens viam veritatis
cognoscere fecit et multum stulti
sunt qui in dominum ihesum non credunt Ab- adoro go eu
stinuitque regina regi deinceps
copulari Stupefactus rex dixit cog-
nato suo Dum tuam uxorem recu-
perare vellem meam perdidi et peior
mea michi effecta est quam tua est Tunc
rex iussit apostolum ligatis mani-
bus adduci ad se precipiens ei
ut ad suos viros coniuges revo-
caret Apostolus autem dixit ei triplici
exemplo quod quam diu in errore perstite-
rint hoc facere debet videlicet exemplo
24 tris regis exemplo turris exemplo fontis
Unde dixit Tu cum rex sis et non
vis inquinata servicia sed mundos
habere servos et ancillas quanto
magis debes credere deum amare
castissima et munda servicia Quid
ergo culpor si deum amare predico in
servis suis quod diligis et in tuis
fabricavi turrim excelsam et dicis
michi ut ego qui fabricavi eam de-
struam Fodi terram profunda et
eduxi fontem de abisso et dicis
michi ut corruam in illum Tunc iratus
rex iussit afferri laminas

ardentes ferreas et apostolum sta-
re nudis pedibus super ipsas
Nutu dei fons ibi erupit et eas
extinxit Tunc rex consilio cogna-
ti sui eum in fornacem ardentem mi-
sit Que tamen sic refrigerata est
ut die altera sanus exiret et
illesus Dixitque regi carisius
Fac illum offerre deo soli ut sic
dei sui iram incurrat qui ab hijs eum
liberat Cumque ad hoc urgeretur dixit
regi Prestancior esses tu quam fac-
tura tua et tu quo veris deum
negligis et picturam colis Tu
putas quod sicut dixit carisius
deus meus michi irascetur propter quod ado-
ravero deum tuum magis tamen irascetur
deo tuo cuique confringet Si er-
go me orante deum tuum deus
meus non everterit illum sacrificabo
illi Sin autem de ymo cum illo
sic tu credas deo meo Cui
rex Adhuc meum de pari loqueris
Precepit igitur apostolus hebraice de-
monio qui in eo erat ut quam cito
coram ydolo genua flecteret statim
ydolum comminueret Flectens igitur
apostolus genua dixit Ecce adoro
sed non ydolum Ecce adoro sed non me-
tallum Ecce adoro sed non simulacra
adoro autem deum meum ihesum christum
in cuius nomine precipio tibi demoni qui
in eo latitas ut simulacrum ipsum
comminuas Statimque ut cera liq-
factum est Tunc omnes sacerdotes mu-
gitum dederunt Pontifex autem
templi elevans gladium transver-
beravit apostolum dicens Ego vin-
dicabo iniurias dei mei Rex autem
et carisius affugerunt videntes
quod populus volebat apostolum vindicare
et pontificem vivum incendere Christia-
ni autem corpus apostoli tulerunt
et honorifice sepelierunt Post
longum tempus circa annos domini
ducentos et xxx corpus apostoli

in edissam civitatem translatum est
allexandro imperatore ad syro
rum preces hoc faciente. In illa an-
te civitate nullus hereticus
nullus iudeus. nullus paganus pot-
vivere nec tirannus aliquis ibi no-
cere. Et propriam abagarus rex
illius civitatis epistolam manu
salvatoris conscriptam accipere me-
ruit. Itaque si quando gens aliqua contra
civitatem illam insurrexit infans
baptizatus super portam stans
epistolam illam legit. Et ea die tam
salvatoris scriptis quam apostoli meri-
tis hostes aut fugiunt aut pa-
cantur. Ysydorus in libro de vita
et obitu sanctorum sic de isto apostolo
dicit. Thomas discipulus christi
et similis salvatori. audiendo
incredulus videndo fidelis fuit.
Hic evangelium predicavit parthis
medis. et persis. hircanis et bra-
chimanis et interius orienta-
lem plagam et intima gencium
penetrans ibi predicationem suam usque
ad titulum sue passionis perduxit.
Hic lanceis transfixus occubu-
it. Hec ysydorus etc. De civitate
Decto de festivitatibus que occur-
runt infra tempus renova-
tionis quod incepit a moyse et
prophetis et duravit usque ad ypi-
adventum in carne quod tempus repre-
sentat ecclesia ab adventu usque ad
nativitatem. Dicendum est nunc de festi-
vitatibus que eveniunt infra
tempus quod partim continetur sub tempore
reconciliationis partim sub tempore pe-
regrinationis quod tempus representat ecclesia
a nativitate usque ad septuagesimam
sicut in prologo dictum est. Nativi-
tas domini nostri ihesu christi secundum car-
nem ut quidam aiunt completa est

ab adam quinque milibus et cxcviij
annis vel secundum alios sex milibus
vel secundum eusebium cesariensem inmo
vel sex milibus . v . milibus eius tempore oc-
taviani imperatoris facta est com-
putatio vj milium annorum. i. nota
fuit ameethodio post misticae c-
ronice. Veniente autem ipso fili-
o dei in carne tanta pace univer-
sus mundus gaudebat ut to-
to orbi unitus romanorum impera-
tor presideret pacifice. Itaque sicut
sicut unam noluit ut nobis
pace prius. et pace eternitatis e-
levaret. Sic voluit ut nihilominus
ortum suum pax temporis illustraret
Cesar igitur augustus universo presidens
orbi scire voluit quot provincie quot civi-
tates quot ville quot homines in to-
to orbe essent. Iussit ergo ut dicitur
in historiis scolasticis ut omnes
homines ad urbem unde trahebant
originem pergerent et quilibet denarium
argenteum qui valebat decem nu-
mos usuales unde et denarius
dicebatur. preside provincie traderet
se subiectum romano imperio pro-
fitens. Itaque et nummus ymaginem
preferebat cesaris et superscriptionem
nominis. Dicebatur autem professio et
descriptio secundum diversas considerationes. Pro-
fessio autem dicebatur. quia quilibet
cum reddebat provincie censum cap-
itis id est denarium illum qui sic vocabatur
ponebat super caput suum et ipso ore
confitebatur se esse subiectum roma-
no imperio unde dicebatur professio
id est proprio ore confessio. De-
scriptio autem dicebatur quia numerus eorum
qui censum capitis ferebant certo determinabat.

Chrysost: quod quidam ait: Quod Sanctus Thomas
ad regionem Magorum, qui ad Christum
adorandum venerant, devenisset, eos bap-
tisavit, et facti sunt adiutores fidei Christi-
anae.

nuo et redigebatur in scriptis. Hec descriptio prima facta est a pre-
side syrie cyrino. Prima di-
citur in eisdem scolastica hystoria
hec quantum ad cirinum. Vel quia
cum iudea in umbilico nostre
terre habitabilis esse dicatur provisum
est ut in ea inchoaretur et deinde
per circumstantes regiones et
alii presides prosequerentur. Vel prima
dicitur et universalis quia precesse-
runt particulares. Vel forte prima
capitum quia in civitate fiebat
a preside. Secunda civitatum in regio-
ne a legato cesaris. Tercia re-
gionum in urbe coram cesare. Jo-
seph autem cum esset de genere david
a nazareth in bethleem profectus
est. Cum autem beate marie tempus
pariendi instaret et ipse de suo
reditu nesciret eam secum assump-
sit et in bethleem duxit nolens
thezaurum suum sibi a deo commis-
sum in aliena manu dimittere
sed ipse per se volens illum cura
pervigili custodire. Cum igitur beth-
leem appropinquassent ut dicit bernh
in sua compilatione testatur virgo
vidit partem populi gaudentem
et partem gementem. Quod sibi angelus
exponens ait. Pars populi
gaudens est populus gentilis
qui in semine abrahe eternam
benedictionem accipit. Pars autem ge-
mens est plebs iudaica a deo
suis meritis reprobata. Cum igitur
ambo bethleem pervenissent
et quia pauperes erant et omnia
omnia et hospitia alii occupassent hec
ipsum venerunt occupaverant
nullum hospitium habere potuerunt.
Diverterunt igitur ut dicitur in hystoria
scolastica et erat inter duas domos
operimentum habens quod diversorium dicitur
sub quo cives ad colloquendum
vel ad consulendum sive ad con-
vescendum in diebus ocii vel pacis
in tempore divertebant. Ubi forte Jo-
seph bovi presepe et asino fecit.
Vel secundum quosdam rustici cum
ad forum veniebant animalia sua
ibi ligabant et ideo presepe i-
bidem constructum erat. Ibi igitur
nocte media dici dominico beata
virgo filium suum peperit et in
presepio super fenum reclinavit.
Quod fenum ut dicitur in hystoria
scolastica beata helena postmo-
dum roma contulit. Nota-
dum autem quod nativitas christi fuit
mirabilis facta multipliciter os-
tensa et utiliter exhibita. Et
fuit mirabilis facta tum ex parte
generantis tum ex parte geniti tum
ex parte modi generandi. Ex parte ge-
nerantis quia ipsa virgo fuit an-
te partum et virgo post partum. Et hoc scilicet
quod virgo manens peperit quinque
modis ostensum est. Primo per prophetam
ysaie vii. Ecce virgo conci-
piet. Secundo per figuram. Hoc enim figuratum
fuit per virgam aaron que sine ali-
quo humano studio floruit et per
portam ezechiel que clausa per-
mansit. Tercio per custodiam. Jo-
seph enim ex eo quod ipsam custo-
divit testis sue virginitatis
extitit. Quarto per experienciam
cum enim ut in compilatione

Bartholomei hec̃ʳ ⁊ de libᵒ ī fitu
ie saluatoris suptū fuisse uidetᵘʳ
Cū piendi tpus instaret Joseph
lic3 deū nasciturū de ūgīe nō
dubitaret more tn̄ gētis
ptīe obstetrices uocauitʳ. quaᵣ
(vna) vnā vocabatᵘʳ zebel. altā Sa
lome. zebel igᵗ considerās
et inquirens et ipam ūgīem in
ueniens exclamauit ūginē
pepisse. Salome aūt dū non
crederet s3 sciliᶜᵉᵗ hᵉ pbāc uellet
aruit manus eius. Jussu tamē
angeli s' apparentis tetigit
et ꝯtinuo sanitatē recepit
Quarto priuatū euidenciaᵣ
Rome eni ut testatᵘʳ ī nocte q̃
iiij° xij° annis pax fuit. Igitᵘʳ
romani templū pacis pulch
rimū construxerunt et ibi sta
tuā romuli posuerunt. Consu
lentes aūt appolinē qn̄tū
duraret. Acceperūt rn̄sū. qusqʒ
ūgo pareret. hᵉ audientes dixe
runt. ꝯᵒ eternū erit. ī ipa nocte
q̄ ūgo pepit templū funditꝰ
corruit et ideo modo ē eccl̄ia
sce marie noue. Secūdo fuit
mirabilis facta expte geniti sta
sicᵘᵗ dᵗ. Vbi ī eadē psona Et'
nū. antiq'ᵘˢ ⁊ nouū mirabi
lit̃ ꝯueniūt. Eternū dīna nā
Antiqᵘˢ id ē caro ab adā tra
ducta. Nouū id ē aīa de no
uo creata. Jtē sicᵘᵗ dᵗ. Idem.
Hodie tres mixturas id ē tria opa
fecᵗ de q̄ta mirabilis singularia
ut talia nᵒ facta sūt nᵉ aplius
facienda sᵘⁿᵗ. Coniūcta q̄de sᵘⁿᵗ ad

adinuicē deus ⁊ hō. mr̄ ⁊ ūgo.
fides ⁊ cor hūanū. Pⁿᵃ ualde
mirabilis. q̃a ꝯiūcta sūt limus et
deus. maiestas et īfirmitas. Nᵉ
eni deo sublimius et nᵉ limo vi
lius. Scd̄a michilominus ualde mi
rabilis. Iscd̄o eni nō ē auditū
q̃ ūgo esset que pepit. q̃ ūgo esset
q̃ mr̄ pmansit. Tercia ē pma
⁊ scd̄a inferior s3 ū minꝰ fortis
mirū ē quō cor hūanū fidem
hijs duobꝰ accomodautᵉ. quō
credi potuit q̃ deus hō eet et q̃
ūgo mansit que pepisset. Vnde
Tercio fuit mirabilis facta expte
modi ꝯiūgendi. Eius aūt ptiue
fuit ꝯᵗ nām. exeo q̃ ūgo ꝯce
pit. ꝯᵗ rōnē. exeo q̃ deū ꝯe
nuit. ꝯᵗ hūanā ꝯdicōē. exeo
q̃ sine dolore pepit. ꝯᵗ ꝯsuetu
dinē. exeo q̃ de spū sc̄o concepit
Nō eni genuit ūgo ex hūano
semīe s3 mistico spiramīe. Nā
spus sc̄us excastissimo et pu
rissīo sāgnē accepᵗ ⁊ inde cor
pus illud formauit ⁊ sic iiij°ᵒʳ
modis mirabiliter faciēdi hoīem
deus ondᵗ. Nā sicᵘᵗ dᵗ anshel
mus quaᵗᵘᵒʳ moīs deus hoīem pt
facē s3 sine hoīe ⁊ femina
sicᵘᵗ fecit adā. De hoīe sn̄ fem̄a
sicᵘᵗ fecᵗ euā. De hoīe et femīa
sicᵘᵗ quīs ꝓbat usus. De femīa
sine sn̄ ~~fem̄a~~ hoīe sicᵘᵗ hodie mi
rabiliᵗ fecit ē. Scd̄o cū mi
ris sicᵘᵗ hodie fuit mltiplicatᵘˢ
cusa. Diuisa ē eni p oīs gradꝰ
creaturarū. Est eni q̄dā cntia

que tantum habent esse sicut pure cor-
porea. Quedam que habent esse et vi-
vere sicut vegetabilia. Quedam
habent esse vivere et sentire sicut
animalia. Quedam habent esse vi-
vo et sentire et discernere sicut homo.
Quedam habent esse et vivere et sen-
tire et discernere et intelligere
sicut angelus. Per has enim omnes
creaturas hodie Christi nativitas
est ostensa. Prima autem creatura
pure corporea est triplex scilicet opa-
ca, transparens sive pervia et lu-
cida. Primo ergo ostensa est per pure
corpoream opacam sicut per destruc-
tionem templi romanorum ut supra
dictum est et per ruinam statue Romu-
li dei romanorum que tunc cecidit
et comminuta est. Et etiam per ruinam
aliarum statuarum que tunc
in aliis locis plurimis ceciderunt.
Legitur enim quod Jeremias propheta in
Egiptum descendens post mortem
Godolie regibus Egipti signum
dedit quod eorum ydola corruerent
quando virgo filium pareret. Qua-
propter sacerdotes ydolorum ymaginem
virginis puerum in gremio bajulan-
tis in secreto loco templi statue-
runt et eam ibi adorabant. Sed
a Ptolomeo rege postea interroga-
ti quid hoc sibi vellet dixerunt quod pa-
terne traditionis hoc esset misterium quod
a sancto propheta eorum maiores accepe-
rant et in rebus nunc tamen credebant.
Secundo per pure corpoream transpa-
rentem et perviam. Nam in ipsa noc-
te obscuritas noctis in claritatem
versa est. Rome etiam ut testatur
Innocentius papa III fons aque
in liquorem olei versus est et erum-
pens usque in Tyberim profluxit.

Prophetaverat enim Sibilla quod cum eru-
peret fons olei nasceretur salvator.
Tertio per pure corpoream lucidam
sicut per corpora supercelestia. Nam
in ipsa die nativitatis secundum antiquorum
relationem ut dicit Crisostomus magis
super quendam montem orantibus
stella quedam iuxta eos apparuit que
formam pueri pulcherrimi habebat
et in cuius capite crux splende-
bat que magos alloquens dixit
ut in Iudeam pergerent et ibi puerum
natum invenirent. Item in oriente
tres soles apparuisse legitur
qui paulatim in unum corpus sola-
re fuerunt redacti. Per quod significabatur
quod trini et unius dei notitia toti
orbi immineret. Vel quia natus
erat ille in quo tria sunt scilicet caro anima
et deitas in una persona convene-
runt. In hystoria scolastica legitur
tamen quod non ipsa die nativitatis tres
soles apparuerunt sed post mortem
Julii cesaris quod etiam Eusebius
in cronica asserit. Octavianus
imperator insuper ut ait Innocentius
papa III universo orbi ditioni
romane subiugato in tantum placuit
senatui ut eum pro deo colere vellet.
Prudens autem imperator morta-
lem se esse intelligens immorta-
litatis sibi nomen noluit usur-
pare. Ad illorum vero importunam
instantiam Sibillam prophetissam ad-
vocat scire volens per eius ora-
cula si in mundo maior eo aliquis
nasceretur. Cum ergo in die nativitatis
domini consilium super hac re convocas-
set et Sibilla in camera impera-
toris oraculis insisteret in die
media circulus aureus apparuit
circa solem et in medio circuli

uirgo pulcherrima puerum gestans in
gremio. Tunc sibilla cesari hoc
dixit. Cum autem imperator ad predic-
tam uisionem plurimum admira-
retur. Audiuit uocem dicentem: Hec
est ara celi. Dixitque ei sibilla:
Hic puer maior te est et ideo
ipsum adora. Eadem igitur camera
in honorem sancte marie dedicata est.
Unde usque hodie sancta maria dicitur
ara celi. Intelligens igitur imperator
quod hic puer maior se erat ei
thura obtulit et deus deinde uo-
cari recusauit. Secundo ostensa et
manifestata est per creaturam que habet
esse et uiuere sicut sunt plante et
arbores. In hac igitur nocte ut
bartholomeus in sua compilatione
testatur. Uinee engadi que profe-
runt balsamum floruerunt et li-
quorem dederunt. Tercio per cre-
aturam que habet esse uiuere et sentire
sicut sunt animalia. Proficiscens enim
ioseph in bethleem cum maria
pregnante duxit secum bouem ut
ipsum venderet et censum pro se et
virgine solueret et de residuo vi-
ueret et unum asinum forte ut
virgo super eum veheretur. Bos igitur
et asinus miraculose dominum cognoscen-
tes flexis genibus ipsum ado-
rauerunt. Ante etiam natiuitatem
per aliquos dies ut ait eusebius
in cronica cum quidam ararent
boues aratoribus dixerunt:
Homines deficient segetes pro-
ficient. Quarto per creaturam
que habet esse viuere et sentire
et discernere ut homo sicut per pasto-
res. Nam in ipsa hora pastores

super gregem suum vigilabant sicut
bis in anno in longioribus et in bre-
uioribus noctibus consueuerant. Ani-
mos enim fuit antiquis gentilibus
in utroque solsticio scilicet estiuali circa
festum sancti Johannis baptiste et hyema-
li circa natiuitatem domini vigilias noc-
tis custodire ob solis venerationem.
Qui forte mos ex usu cohabitan-
cium et apud iudeos inoleuerat.
Hiis igitur angelus domini apparens
et saluatorem natum annunciauit et
quo inueniretur signo dedit. Facta
est cum eo multitudo angelorum dicen-
cium: Gloria in altissimis deo et in terra pax ho-
minibus bone uoluntatis. Pastores igitur veni-
entes totum sicut dixit angelus inue-
nerunt. Sic item manifestata est
per cesarem augustum qui tunc precep-
tum dedit ne aliquis eum deum aut
dominum diceret. Forte enim cum visi-
one quam circa solem vidisset recolens sil-
de ruina templi de fonte olei in-
telligens quod in mundo natus esset
qui se maior erat nec deus nec dominus
vocari voluit. Sed etiam manifestata
per sodomitas qui omnes in toto mundo
in illa nocte extincti sunt. Unde dicit
Ieronimus: Lux orta est eis tanta quod
omnes laborantes illo vicio ex-
tincti. Et hoc fecit Christus ut nec
eradicaretur natura quam assump-
serat tanta inmundicia decetero
inueniretur. Nam ut dicit Augustinus vi-
dens deus vicium contra naturam in huma-
na natura fieri desiit incarnari. Quinto per creaturam que habet esse vi-
uere sentire discernere et intelligere
sicut angelus. Angeli enim ipsam natiuitatem pastoribus annunciauerunt
ut supra dictum est. Tercio

cum humilitas xpi est nobis utiliter
exhibita. Nam hoſtis iam nobis ut
ante prevalere non poteſt. Unde legitur quod ſanctus
hugo abbas cluniacenſis in vigilia
nativitatis domini vidit beatam virginem filium
in ulnis tenentem et dicentem Adeſt
dies in qua prophetarum oracula reno
vantur. Ubi eſt hoſtis qui ante hanc diem
hominibus prevalebat. Ad hanc vocem
dyabolus de humo erupit ut videret
dominum inſultantem. Sed iniecta eſt ini-
tas ſibi quam dum officinas fratrum
circuivit primum ab oratorio devocio-
ne refectorio lecto a dormitorio ſtra-
menta villa. A capitulo pacientia re-
iecit. Tercio de humilitatis
eſt utilitate dicitur. Unde Triplici mor-
bo laborat genus humanum. In prin-
cipio in medio et in fine. Id eſt in na-
tivitate vita et morte. Nativitas
erat immunda. vita perverſa. mors
periculoſa. Venit xpus et contra
hunc triplicem morbum attulit tri-
plex remedium. Natus eſt enim. vixit
et obijt. Eius nativitas purgavit
noſtram. eius vita inſtruxit noſtram
Beda. Unde E. De utilitate etiam
primus nativitatis xpi dicit Auguſtinus Ex
humilitas filii dei quam nobis in in-
carnatione exhibuit fuit nobis
in exemplum ſacramentum et medicamentum
In exemplum convenientiſſimum quo homo imita-
retur. Et altum ſacramentum quo pec-
cati vinculum ſolveretur et ſummum
medicamentum quo tumor noſtre
ſuperbie ſanaretur. Hec Auguſtinus
Superbia enim primi hominis ſanata
eſt per humilitatem xpi. Et notandum
quam convenienter humilitas ſalva-
toris reſpondeat ſuperbie proditoris
Superbia enim primi hominis fuit

contra deum. ſupra deum. et uſque ad
deum. Fuit contra deum quia fuit contra
eius preceptum quo preceperat ne de
ligno ſciencie boni et mali comme-
deret. Fuit etiam uſque ad deum
quia uſque ad appetitum divinitatis
credens quod dyabolus dixerat. Eritis
ſicut dii. Fuit ſupra deum ut dicit
anſhelmus volendo quod deus no-
lebat. tunc enim voluntatem ſuam
ſupra dei voluntatem poſuit. Et
filius dei ſecundum Iohannem damaſ-
cenum humiliavit ſe contra homines uſque
ad homines et ſupra homines. Contra
homines quia propter eorum utilitatem et
ſalutem. Uſque ad homines propter naſ-
cendi modum communem. Supra
homines propter naſcendi modum
diſſimilem. Ita eius nativitas et
ſecundum aliquid ſimilis fuit. quia ſcilicet na-
tus fuit communiter et per eandem
portam propaginis. Et ſecundum aliquid
diſſimilis quia de ſpiritu ſancto ex matre
virgine natus eſt. De ſancta

Anaſtaſia dicitur ab ana quod eſt
ſurſum et ſtaſis quod eſt ſtans
vel ſtatus quia ſurſum ſtetit
in virtutibus ad virtutes. Anaſta-
ſia nobiliſſima romanorum filia
pretextati illuſtris ſed pagani. A
matre ſua fauſta xpiana et a beato
criſogono fide xpi edocta eſt. Tra-
dita autem publio ſimulans ſe infirmitatem
ſe ab eius conſortio abſtinebat
Quod audiens eam cum una ancilla
tam in vili habitu xpianorum carceres
circuire. fecit eam artiſſime cuſto-
diri. ita ut etiam ei alimonia
denegaret. Volebat enim eam ſic
perimere ut poſſet in eius latiſſimis
poſſeſſionibus laſcivire. Putans
igitur ſe mori doloroſas litteras
criſogono mittebat. Et ille

consolatorias remittebat. Interea
vir eius moritur et illa a carceri-
bus liberatur. Hec habebat tres an-
cillas pulcherrimas que sorores e-
rant, quarum una dicebatur Aga-
pe, altera Chionia et altera Hyre-
ne. Que cum christiane essent et preceptis
et monitis prefecti nollent obe-
dire, in cubiculum eas reclusit
ubi coquine utensilia servabantur.
Prefectus autem in earum ardens
amore ad eas ivit ut suam li-
bidinem exerceret. Qui in amenciam
versus putans se tenere virgines
cacabos, ollas, patellas, calda-
rias et similia osculabatur, amplex-
ans. Et cum exhinc saciatus fuis-
set, foras exiit nigerrimus et de-
formis. Tunc servi qui eum pre fori-
bus expectabant sic aptatum vi-
dentes cogitaverunt quod in demonium
versus esset, eum verberibus affecerunt
et fugientes solum reliquerunt. Tun-
cque imperatorem adiret ut de hoc
quereretur, alii virgis eum percuciebant,
alii in eius faciem expuebant, alii
lutum et pulverem in eum proiciebant
suspicantes quod in furiam versus esset.
Oculi autem eius tenebantur ne se
sic deformem videret. Unde ad-
mirabatur plurimum cur sic eum
omnes deriderent, quod prius in tanto
honore haberi consueverat. Cre-
debat enim quod ipse et omnes albis ves-
timentis essent induti. Postmodum
vero cum se sic deformem ab ali-
is didicisset, quod puelle hoc arte
magica sic fecissent, iussit eas
coram se expoliari ut eas sal-
tem nudas aspiceret. Sed sta-
tim vestimenta sic earum corporibus
adheserunt ut nullo modo exui vale-
rent. Prefectus autem pre admira-
cione ita obdormivit stertens quod
etiam compulsantibus non poterat exci-
tari. Tandem virgines martirio coronantur
et Anastasia ab imperatore cuidam
prefecto traditur ut si eam sacrificare
faceret, per coniugium in uxorem eam ha-
beret. Cumque eam in thalamum induxis-
set et eam amplexari vellet, statim
cecus effectus. Deos adiit, que-
rens si evadere posset. Qui responderunt
dicentes: Quia sanctam Anastasiam
contristasti nobis traditus es et am-
modo semper nobiscum in inferno tor-
queberis. Cumque domum reduce-
retur, inter manus puerorum vitam
finivit. Tunc Anastasia alio pre-
fecto traditur ut eam in custodia
detineret. Audiens vero quod infini-
tas possessiones habebat, privatim
dixit: Anastasia, si vis esse chri-
stiana, fac quod precepit Deus tuus. Ille
enim precepit: Qui non renunccia-
verit omnibus que possidet non potest esse discipulus.
Omnia igitur que habes mihi da et
vade quo volueris et vera christiana
eris. Cui illa respondit: Deus meus pre-
cepit: Vende omnia et da paupe-
ribus, non divitibus. Cum ergo di-
ves sis, contra preceptum facerem si
aliquid tibi darem. Tunc Anastasia di-
rissimo carceri traditur. Sed sancta Theodo-
ra que iam per martirium coronata fue-
rat per duos menses esca celesti
pascit. Tandem cum CC virginibus
ad insulas Palmarias ducta est
ubi multi propter nomen Christi fuerant
relegati. Post aliquos dies prefectus
ad se omnes vocavit et Anastasiam

ad palos ligatū ignibꝰ cocre-
mari. Alias u̾o diu̾sis suppli-
ciis interemit. Int̾ quos vnus qui
plures ꝑpt̾ xp̄m multis diuiciis
spoliatus dicebat xp̄m in salte
nō auferatis. Apolonia aūte
corpꝰ sc̄e anastasie i viridario
suo ubi cecilia honorifice sepeliunt.

Stephanꝰ **De sc̄o stephano**
grece latine corona ꝫ hebra-
yce norma vocat̾. Fuit enim
corona id ē ꝑncipium martirum
i nouo testa͡to sic̾ abel i veteri.
Fuit eni norma id ē exemplar
et regula. Uel stephanꝰ dicit̾
q̄i strenue fans. ꝗ Annus id ē stre-
nue ꝫ laudabilit̾. fans id ē in-
struens ꝫ regens. Anꝰ id ē vi-
duas q̄bus ab ap̄lis fuiat pre-
fectꝰ q̄ ad litt̾az annus dicit. Est
g͡o corona ꝑpt̾ p̄ncipium martirij
norma ꝑpt̾ ex̾m patiendi ꝫ bn̄
viuendi. Strenue fans ꝑpt̾ lo-
culenta ꝑdicat̾oz. Annus ꝑpter
laudabilez viduaꝝ istruccōz.

Stephanꝰ fuit vnꝰ de sep-
tem dyaconibꝰ ab ap̄lis immi-
cei͡m ordinatꝰ. Crescente eni
nūo discipuloꝝ quasi exgentibꝰ
aduersus quosdam exiudeis mur-
murare ceperūt eo q̄ vidue eoꝝ
i cottidiano ministerio ꝯtempne-
bant̾. Cuiꝰ aūt murmuris ca-
dupl͡x ꝑt intelligi. Aut q̄a vi-
due eoꝝ i ministerio. Aut q̄a pectis
i cottidiano ministerio grauabant̾.
Ap̄li eni ut expediti ꝑdicacōni
isisterent viduis ministracōz cōmi-
serant. Uidentes itaq̄ ap̄li mur-
muracōz orta ꝑ administracōe vi-
duaꝝ volentes h͡c murmur sedare

ꝯg͡gata omni mltī͡ne dixerūt
Non ē equū nos delinquere v̾-
bu dei ꝫ ministrare mensis. Glo.
Q̄a meliora sūt ſ̾cula mentis
quā dapes corporis. Considera-
te g͡o fr̄es viros ex nobis bo-
ni testimonij. vij. ꝯ spu sc̄o ple-
nos ꝫ sapia quos ꝯstituamꝰ
sup h͡c opus. glo. vt ministrent
v̾l ut ministrantibꝰ p̄sint. Nos
u̾o oracōni ꝫ ꝑdicacōni istantes
erimꝰ. Et placuit s̄mo cora omni
mltī͡ne et elegerūt vij. quoꝝ
btūs stephanꝰ p̄mꝰ ꝫ p̄nceps
fuit et adduxerūt eos ante
ap̄los ꝫ i posuerūt sup eos
manꝰ. Stephanꝰ aūt plenꝰ
gr̄a ꝫ forti͡ne faciebat signa et
prodigia magna i ꝑplo. Inui-
dentes igi͡t iudei et eu supare
ꝫ cōuice cupientes t̾plici mō
eū ꝯuicte aggressi sūt scꝫ dis-
putacōe testium ꝑductōe et tor-
mentoꝝ illacōe ꝫ tn̄ ipe dispu-
tantes supant̾. testes falsos ꝯ-
uicit et de suis tortoribꝰ triūm-
phauit. et i qualibꝫ pugna
adiutoriū ē decelo datu ē. In
p̄ma eni datus ē ei sp̄us scūs
qui facundiā ministrauit. In scd̄a
vultus angelicꝰ q̄ falsos testes
t̾reret. Et i t̾cia visus ē xp̄us
paratus adiuuare qui martirē
ꝯfortaret. In qualibꝫ igi͡t pugna
ponit tria scꝫ ingressū ꝑlii. col-
latū adiutoriū et adeptū tri-
umphū. Historiā igi͡t breuē per-
currentes hec oīa vide potimꝰ. Cū
igi͡t btūs stephanꝰ multa signa
faceret et frequentius ꝑplo ꝑdica-
ret iudei p̄mū ꝑliū cū eo in-
ierūt ut eū ꝑ disputacōnez

quicererent Surrexit em̄ qdā
de synagoga libertinorū id est
eorū qui de seruitute manumis
si sunt et libtati donati et sic de
stirpe suili fuerunt q̄ p̄mo fidei
restiterunt· et cirenensiu acirene
ciuitate et allexandrinorū et eorū
qui erant acilicia et asya dispu=
tantes cū stephano Ecce p̄mu
pliu· deinde subiungit triumphu
et nō poterant resistere sapiencie
postmo ponit adiutoriū· et spūi
qui loquebatur· Videntes igit̄
q̄ p hunc modū pugnādi cū nō
possent supare ad sedm̄ mo=
dū callide se ꝯuertunt ut scz cū
falsis testibus suparent Sub=
miserunt igitur duos falsos tes=
tes qui cū de quadrupª blas=
phemia accusaret Adduxerūt
itaqz cū ī conciliu falsi testes
cū de quaruꝫ accusabat scz de
blasphemia in deū · In moysen
in lege et ī tabnaculū siue te=
plū· Ecce pliu Et intuentes
eū omēs q̄ sedebāt ī concilio vi=
derunt faciem eius tanq̄m vultū
angeli Ecce auxiliu Deinde
ponitur huiꝰ pugne victoria
cū falsi testes de hijs omnibꝰ
ꝯfundantur· Dixit· em̄ pnceps
sacerdotū Si hec ita se hent / dic
btūs stephanꝰ de illis quaꝝ
que s falsi testes ī posuerat
se p ordine excusauit Et p̄o
excusat de blasphemia in deū
dicens· Vrī qui locutꝰ fuit pri=
bus et p̄phis deū fuisse glorie
vbi deū ꝯplicat ꝯmendat sedm̄
q̄ ħ nō ubū · glorie tripliciť pt ex
poni Est em̄ deus glorie id ē
collatiuus glorie · 1 Re· 2· Qui=
quis honorificauit me glo=
rificabo eū Vel deꝰ glorie id ē con=
~~tentiuꝰ glorie~~ tentiuus glorie
Prouerb· 8· Mecū sunt diuitie et
gloria· Vel deus glorie id ē deus
cui acunctis debetur gloria· ī thi· 1·
Regi sclorū ī mor· solī honor et glo
Comendat igit dm̄ ꝯplitᵉ scz q̄ sit
gloriosus· glorificatiuꝰ et glorificandꝰ
Deinde excusat se de blasphemia
ī moysen · Primo moysen multipl
comendando Comendat aut eum
p̄cipue a tribus scz azeli fuͦdo ꝓ=
tuciente egipciu interfecit Et a=
miraculorū opatione q̄ ī egipto et in
deserto fecit· et a dei familiari=
tate q̄ plures cū deo familiaritᵉ cū
deo locutꝰ fuit Postq̄modū excu=
sat se de tercia blasphemia q̄ erat
in legē ipaꝫ ꝯpliatᵉ ꝯmendando
scz q̄ fuit a deo facta p̄ceptu p̄mi=
sione om̄ siu · a moyse ꝯsuatu· et
arche testimoniū collectū· templu
aut dixit tabnaclo successisse
Sic igit btūs stephꝰ de omni
obiecto ronabiliter purgauit se
Videntes igit iudei q̄ nec etiam
isto mō sc̄do eū supare ualent
tercium modū assumunt et terciam
pugnā ineunt ut scz saltē tor=
mentis et supplicijs superet· Sꝫ
ut vidit btūs stephꝰ uolens
p̄ceptū dm̄icū formā correctiōne
suare t̄ribus moribus coactus est
eos corrigere et atamen malici=
a cohercere scz pudore timore et amore
Pri͂o pudore eis duriciā cordis et
sēsuū necte ī ꝓpando· dū inquit duce
et ī circūcisi cordibus et auribus
uos semp spūi sc̄o restitistis et
pres uri· et occiderunt eos q̄ p̄
nunciabant de aduentu iusti vbi
sicut dicit glo· Tres gradus
malicie eorū ponit Primꝰ est

quia spiritui sancto restiterunt. Secundus quia prophetas persecuti sunt. Tercius quia decrescente malicia eos occiderunt. Sed quia frons meretricis facta est eis et nescierunt erubescere nec malicia sic concepta destiterunt ymmo audientes hec dissecabantur cordibus suis et stridebant dentibus contra eum. Postmodum correxit eos timore per hoc scilicet quod Jhesum stantem a dextris vidisse se perhibuit quasi paratum se adiuvare et adversarios condempnare. Cum enim stephanus esset plenus spiritu sancto intuens in celum vidit gloriam dei. Sic igitur ita timore et pudore correxit eos non tamen adhuc destiterunt sed deteriores quam prius fuerunt. Et clamantes autem voce magna continuerunt aures suas ne blasphemiam audirent et impetum fecerunt unanimiter in eum et eiicientes extra civitatem lapidabant. Iustum hoc secundum legem se agere arbitrantes quia blasphemum extra castra mandaverat lapidari. Et illi falsi testes qui in eum primum lapidem mittere debebant secundum legem dicentem prima manus testium lapidabit eum. Deposuerunt vestimenta sua ne illius tactu coinquinarentur vel ut ad lapidandum expeditiores redderentur secus pedes adolescentis qui vocabatur Saulus et postea vocatus est paulus. Qui dum lapidantium vestimenta custodiret eo quod ad lapidandum expeditiores eos redderet quasi manibus omnium lapidavit. Cum autem eos nec pudore nec timore a tanta posset eorum nequicia retrahere tercium remedium adhibuit ut saltem eos amore compesceret. Et hic non eximius amor fuit quem eis ostendit quia pro se et pro suis oravit ne sua passio

prolongaretur. Et sic ipsi reatui maiori noxa tenerentur. Pro ipsis autem oravit ne hoc eis in peccatum imputaretur. Lapidabant igitur stephanum invocantem et dicentem Domine ihesu accipe spiritum meum. Positis autem genibus clamavit voce magna dicens Domine ne statuas illis hoc peccatum. Et vide amorem mirabilem quia orando pro se stetit. orando pro suis lapidatoribus genua flexit. Velut dicit glossa ibidem Quorum maior iniquitas maius supplicandi remedium postulabat. In hoc etiam martir christi christum imitatus est qui in passione sua pro se oravit dicens Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Et pro suis crucifixoribus dicens Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Et cum hoc dixisset obdormivit in domino. Glossa pulcre dicitur quod obdormivit in domino et non mortuus est quia obtulit sacrificium dilectionis et obdormivit in spe resurrectionis. Facta est autem lapidatio stephani eodem anno quo dominus ascendit in primo mense augusti iij° die intrante. Sanctus vero gamaliel et nichodemus qui erant pro christianis in omnibus consiliis iudeorum sepelierunt eum in agro gamalielis et fecerunt planctum magnum super eum. Et facta est persecucio magna christianis qui erant in ierusalem quia occiso beato stephano. de principibus alios graviter persequi ceperunt in tantum quod omnes christiani preter apostolos qui erant ceteris forciores per omnem iudeorum provinciam sunt dispersi. Iuxta quod dominus preceperat Si vos persecuti fuerint in una civitate fugite in aliam. Refert autem doctor egregius beatus

stephanum in multis miraculis et sig-
nis claruisse, mortuos VI de
suis meritis suscitasse, multos a
diversis languoribus curasse. Re-
fert autem hic alia recte miracula
digne memorie commendanda. Ait
enim quod flores super altare sancti Stephani
ponebantur et inde ablata super
infirmos ponebantur et mirabiliter
curabantur. Quedam etiam de lineis
altaris sumpta et super egros imposita
multis extiterunt infirmitatibus
in medelam. Item sicut ait Augustinus
libro de civitate Dei XXII flores de
altari sancti Stephani sumpti cuidam ceci
mulieris oculis impositi sunt et illa
continuo lumen recepit. Refert etiam
in eodem libro ut cum quidam vir pri-
marius civitatis nomine Martialis
infidelis esset et nequaquam converti
vellet, cum tamen plurimum egrotaret,
gener suus valde fidelis ad ecclesiam
sancti Stephani venit et accipiens flo-
ribus qui super altare erant accipiens
et ad caput soceri sui flores ipsos
latenter posuit super quos cum ille dor-
misset, primo autem diluculo clama-
vit ut ad episcopum mitteretur. Cum autem
episcopus abesset, sacerdos ad eum venit
et ipsum cum se credere diceret baptizavit.
Hic quamdiu vixit hec verba semper in ore
habuit: Christe accipe spiritum meum, cum
tamen hec beati Stephani ultima verba fu-
isse nesciret. Aliud similiter in eodem
loco refert miraculum. Nam quedam
matrona nomine Petronia cum diu
de infirmitate gravissima torqueretur
et multa adhibens remedia nul-
lum sentiret liberationis vestigium, tan-
dem quendam iudeum consuluit qui
anulum quendam cum quodam lapide
dedit ut ipso anulo cum corda

ad nudum corpus cingeretur ut ex vir-
tute lapidis illius beneficium re-
ciperet sanitatis. Que cum hoc nil
sibi valere conspiceret ad ecclesiam pro-
thomartiris properavit et ipsa sa-
lutem instanter beatum Stephanum exo-
ravit. Tunc subito soluta corda
et illeso anulo remanente anu-
lus ad pedes exiliit et continuo perfecte
sanitatem sensit. Aliud ibidem non
minus mirabile refert miraculum. Nam
in Cesarea Capadocie quedam nobilis
matrona erat viri quidem destituta
solatio sed notabiliter vallata multi-
tudine filiorum. Nam decem filios habuis-
se dicitur, VII mares et tres femine
fuisse perhibentur. Quadam autem vi-
ce dum mater ab eis offenderetur ma-
ledictionem suam filiis imprecatur. Subito
maledictionem matris divina vindicta sub-
sequitur et omnes pena simili et hor-
ribili feriuntur. Nam omnes tremore
membrorum omnium horribiliter sunt percus-
si. Qua propter nimium dolentes et
suorum civium oculos non ferentes
per totum orbem vagari ceperunt. Et quo-
cumque ibant omnium in se convertebant
aspectum. Ex hiis autem duo frater et so-
ror, Paulus scilicet et Palladia nomina
venerunt ad ipsum Augustinum Ypponem et que
contigerant narraverunt. Cum
ergo iam XV ante dies ante pascha ec-
clesiam beati Stephani frequentarent et
sanitatem a Deo precibus eius multis
precibus postulassent, ipso die pas-
che cum frequens populus presens erat
unus ex eis scilicet Paulus repente
cancellum introivit et ante altare
in oratione cum multa fide et reveren-
cia se prostravit. Et circumstantibus
rei exitum expectantibus subito sur-
rexit sanus a tremore corporis de-
inceps alienus. Cum autem ad Augustinum
fuisset adductus ipse eum ad plebem

contulit, et sequenti die libellum de
narratione illius eis recitandum
commisit. Cum autem sic ad populum loque-
retur et soror illius ibidem omnibus membris
tremens assisteret, surgens illa
in medio beati Stephani cancellos intra-
vit et statim velud obdormiens
sanata surrexit. Ipsa sibi etiam in me-
dium producitur, et de illorum ambarum sanitate
deo et beato Stephano immense gratie re-
feruntur. Notandum autem quod beatus
Stephanus hac die non est passus, sed
ea die ut dicitur qua eius inventio
celebratur. Eius autem inventio
hac die dicitur extitisse. Sed quare
festa mutata sint, dicetur cum de
inventione agetur. Ad presens autem
dixisse hec sufficiat. Quia duplici
causa ecclesia hec festa que secuntur
nativitatem domini sic voluit ordinare.
Prima est ut sponso et capiti omnes
sui comites adiungantur. Natus
enim Christus sponsus ecclesie in hunc
mundum tres sibi comites addit,
de quibus dicitur in canticis: Dilectus
meus rubicundus candidus electus
ex milibus. Candidus quantum ad Jo-
hannem evangelistam preciosum confessorem,
rubicundus quantum ad Stephanum pro-
thomartirem, electus ex milibus
quantum ad turbam innocentum virginalem.
Secunda vero est ut sic ecclesia omnium
martirum genus secundum gradum dignitatis
in simul adiungat. Quorum quidem
martirii Christi nativitas causa fuit.
Est enim triplex martirium: primum
voluntate et opere, secundum voluntate
sed non opere, tertium opere sed non vo-
luntate. Primum fuit in beato Stephano,
secundum in beato Johanne, tertium in inno-
centibus. De sancto Johanne

Johannes interpretatur domini gratia
vel in quo est gratia vel cui do-
natum est, vel cui donatio a domino facta
est. Per hec intelliguntur quatuor privile-
gia que fuerunt in beato apostolo Johanne.
Primum est precipua Christi dilectio: Christus
enim ceteris amplius ipsum dilexit
et maiora dilectionis et familia-
ritatis signa ostendit. Et inde dicitur
domini gratia, quia domino graciosus. Secundum
est carnis incorruptio, quia virgo est
a domino electus. Et inde dicitur in quo
est gratia. In ipso enim fuit gratia virgina-
lis. Tertium est secretorum revelatio. Et
inde dicitur cui donatum est. Eidem enim
donatum est multa secreta et profunda
noscere, sicut de divinitate verbi et consum-
matione seculi. Quartum est matris dei
recommendatio. Et inde dicitur cui dona-
tio facta est, quando mater dei in eius custo-
dia donata est. Eius vitam Mi-
letus Laodicie episcopus scripsit, quam
Ysidorus in libro de ortu vita vel
obitu sanctorum patrum abbreviavit.

Johannes apostolus et evangelista dilectus
a domino et virgo electus post pentecosten
divisis apostolis in Asiam est profectus,
ubi ecclesias multas fundavit. Do-
micianus igitur imperator intelligens
eius famam accersitum eum in dolium
ferventis olei ante portam latinam
mitti iussit. Ille autem inde exivit
illesus sicut a corruptione carnis
extiterat alienus. Videns igitur im-
perator quod nec sic a predicatione desi-
steret, eum in Pathmos insulam rele-
gavit. Ubi solus degens apocalipsim
scripsit. Eodem autem anno imperator
propter nimiam suam crudelitatem occiditur
et a senatu quicquid fecerat irri-
tatur. Sicque factum est ut sanctus Jo-
hannes qui cum iniuria fuerat in
insula deportatus cum honore
Ephesum revertatur. Occurrente

ei universa turba et dicentes
Benedictus qui venit in nomine domini
Cum autem turbe concurrerent Dru-
siana eius dilectrix que ipsum plu-
rimum dilexerat adventum mortu-
a efferebatur. Parentes igitur vidue et
orphani dixerunt ei: Ecce Johannes
ecce Drusiana efferimus mortu-
am que tuis semper monitis ob-
sequendis nos omnes alebat tuum
plurimum desiderabat adventum
dicens: O si videam apostolum dei an-
tequam moriar. Ecce tu venisti et
te videre non potuit. Tunc iussit fere-
trum deponi et corpus resolui di-
cens: Dominus meus Jhesus Christus suscitet
te Drusiana surge et vade in
domum tuam et para mihi refectionem.
Statim illa surrexit et cepit
ire sollicita de iussione apostoli ita
ut ei videretur non de morte sed de
sompno excitata esse. Altera
autem die Craton phylosophus in foro
populum convocavit ut ostenderet
quomodo sit mundus contempnendus
esse. Duos enim fratres iuvenes
ditissimos gemmas pretiosissimas
emere distracto patrimonio fe-
cerat et eas in conspectu omnium confrin-
gi iusserat. Contigit apostolum illic
transitum facere vocansque ad se
phylosophum huiusmodi contemptum triplici
ratione condempnavit. Primo quia hominum
ore laudatur sed divino iudicio con-
dempnatur. Secundo quia ex tali con-
temptu vicium non curatur et ideo
vanus est sicut medicina vana di-
citur qua morbus nequaquam curatur.
Tercio quia contemptus meritorius
est qui sua pauperibus largitur sicut
dominus iuveni dixit: Si vis perfectus
esse vade et vende omnia que habes et

da pauperibus. Cui Craton dixit:
Si hic deus magister tuus est et vult
ut harum gemmarum pretium pauperibus
erogetur fac quod reintegrentur
ut ad eius faciat gloriam quod ad
hominum fecit famam. Tunc beatus Jo-
hannes gemmarum fragmenta in ma-
nu sua colligens oravit et statim
... et illi duo iuvenes credi-
derunt et gemmas vendentes pretium
pauperibus erogaverunt. Duo igitur
alii iuvenes honorati hos exem-
plo venditis omnibus et pauperibus
erogatis apostolum sunt secuti. Qua-
dam autem die videntes suos servos
preciosis indumentis fulgentes et in
uno pallio se egentes contristari
ceperunt. Quod cum sanctus Johannes
advertisset et quod facie tristes essent
virgas et lapides minutos a lit-
tore afferri fecit et eos in
aurum et gemmas convertit. Qui iussu
apostoli universos artifices et gemma-
rios per vii dies querentes reversi
sunt dicentes quod illi numquam tam puros
aurum et tam preciosas gemmas se vidis-
se testati sunt. Quibus ait: Ite
et redimite vobis terras quas ven-
didistis quia celorum premia perdidistis.
Estote floridi ut marcescatis. Es-
tote divites temporaliter ut in perpetuum
mendicetis. Tunc apostolus contra divi-
cias cepit diutius disputare ostendens
quod vi sunt que nos a bi moderato
diviciarum appetitu debent retra-
here. Primam scripturam unde recitavit
hystoriam de divite epulone quem
deus reprobavit et de lazaro pau- + no
pere quem elegit. Secundam naturam
sicut nudus homo et sine diviciis
nascitur nudus et sine diviciis
moritur. Terciam creaturam sicut
sol et luna sydera pluvia her-
bis omnibus communis sua beneficia lar-

gimtz hec int' hoies ora quia ee
deberent. Quartu fortuna de' em
q' dives servus efficit' numi quia
no possidz dicias s3 a diuicijs dya'
possidet' qa iuxta ewa'm amator
pecunie servus e mamone. Quintu
cura. qa qui hent cura' et sollici-
tudine nocturna' et diurna' i acq-
rendo hent laboz. et i custodiendo
hnt timoz. Sextu iactura et de'
q' dicie sut causa iacture q' e in
pdicone duplicis mali sz malu
q' e i pnti q' e elacio. et malu in
in futo q' e eterna dapnacio. et al-
tius q' e i pdicone duplicis boni
sz boni i pnti q' e gra et boni a
futuo q' e etna gloia. Du igi'
scus johes talit' cont' dicias dis-
putarz ecce iuuenis qdz mortu-
us efferebat' q' xxx'a dies hebt
q' uxore duxat. Venies ig' ma'
vidua et ceta qui eu flebat ad
pedes apli pcdernt rogantes
q' hunc ea sic' et drusiana i no'e
dni suscitarz. Flente igi' aplo di-
ucius et orante iuuenis surrex'.
Precep' ei ut illis duob' discip'lis
enarrarz quata pena i currisset
et quatu gloiaz pdidisset. Qui
multa de gloia paradysi et de penis
inferni quas uiderat enarrav'.
dicens. O miseri. vidi anglos vros
flentes et demones gratulantes.
Dixitqz eis q' pdidissent etna
pallacia q' sut gemmis chorus-
cantibus fabricata. claritatis mi-
rabilis. conuiuia copiosis epulis
referta. delicijs plena gaudijs
glosa. et i ppetuu pmasura. De
inferno vero viij. penas dixit
q' i hijs ursibus continet'. Vermes
et teneb'e. flagellu frig' et ignis
Demonis aspcus scelez cofusio luctus

Tunc ille qui fuat suscitatus et
illi duo discipl'i ad pedes apli se p-
sternentes rogabant ut miaz
consequerent'. Quibus aplus ait
Triginta dieb' pniaz agite int'
quos orate ut uirge et lapides
ad natuaz pristina' reuertant'. Qd'
cu fcm esset ait eis. Ite et unde
tulistis virgas et lapides defe-
ratis. Quod cu fecisset et vige
et lapides i sui natuaz reusi fu-
issent. omnez virtutu gre' quas
hucrant receport. Cum au-
tem beus Johes p tota asyaz
pdicasset cultores ydolorz sedi-
cone i pplo gcitantes Johez ad
templu dyane trahentes co-
gebant eu sacrificiu offerre.
Quibus Johes hac distincta'
pposuit. Aut ipi ad inuocacoz
dyane ecc'iam euterret et ipe ydolis
sacrificaret. Aut ipe ad inuocacoz
xpi euterz teplu dyane et ipi
i xpm crederet. Huic snie cu
maior ps consensisset exeutibus
cunctis de templo. orauit aplus
et funditus teplu corruit et dy-
ane ymago penitus comminuta
e. Aristodemus aut pontifex
ydoloz i pplo sedicoz maxima
gcitauit. ita q' una ps apud
alia ad pliu pareret. Cui aplus
Quid e vis facia ut placeris.
Cui ille. Si uis ut credaz i deu
tuu dabo t' venenu bibe. et
si inte nllaz lesione intulerit
verus de' dns tuus apparebit.
Fac ut locutus es. Et ille volo
ut alios inde morientes vi-
deas ut sic amplius ptimes-
cas. Pgens igit' aristodemus
ad pconsule duos viros decapi-
tandos peciit et cora oib' ve-
nenu ded'. Qui ~~cu~~ mox ut venen'

biberunt spiritum exalaverunt. Tunc apostolus
calicem accipiens et signo crucis se
muniens totum venenum bibit et nul-
lam lesionem incurrit. Quapropter
deum omnes laudare ceperunt. Aris-
todemus autem dixit: Adhuc in te
dubietas me tenet; sed si veneno mor-
tuos suscitaveris absque dubio vere
credam. Tunc apostolus tunicam suam
ei tribuit. Cui ille: Cur in tunica
tua dedisti? Ut vel sic confusus a
tua infidelitate discedas. Cui ille:
Nunquid tunica tua credere me faciet?
Et apostolus: Vade et tunicam meam
mitte super corpora defunctorum dicens:
Apostolus Christi misit me ad vos ut
in nomine Christi exurgatis. Quod
cum fecisset illico surrexerunt.
Tunc apostolus pontificem et proconsulem
credentes cum omni parentela sua
in Christi nomine baptizavit. Qui in
honorem beati Johannis ecclesiam construxe-
runt. Refert beatus Clemens et
in iiij libro ecclesiastice hystorie
invenitur quod quodam tempore apostolus
quendam iuvenem pulcrum et fero-
cem convertit et cum cuidam episcopo sub de-
posito nomine commendavit. Post aliquod
tempus iuvenis deliciis captus et fit
princeps latronum. Rediens deinde apostolus
cum depositum requireret episcopus pecuniam intelligens vehemen-
tius stupuit. Dixit apostolus: Iuvenem
illum a te repeto quem tam stu-
diose commendavi. Cui ille: Pater
sancte in anima mortuus est et in tali
loco cum latronibus degit quorum ipse
princeps existit. Quod ubi audivit
vestem suam scindit et caput suum pug-
nis feriens: Bonum inquit te cus-
todem fratris anime dereliqui. Confes-
tim igitur equum sibi parari iussit et
ad montem illum intrepidus cucurrit.
Quem cum iuvenis conspexisset pudore

nimio statim equum ascendit et ve-
locius aufugit. Apostolus autem
etatis oblitus urget calcaribus
equum et post tergum clamitat: Fugi-
ens? Et quid fili dulcissime pa-
trem fugis et inermem senem? Ne
timeas fili quia pro te Christo rationem
reddam et certe pro te libenter mori-
ar sicut pro nobis Christus mortuus
est. Revertere fili revertere quia Christus me
misit. Qui audiens compunctus
rediit et amarissime flevit et o-
rante pro eo apostolo veniam impetravit.
Legitur etiam in eadem hystoria ecclesiastica
et habetur in glossa super secundam canoni-
cam Johannis quod Johannes balneas
apud Ephesum lavandi gratia intro-
isset et ibidem Cherintum hereticum
vidisset inde protinus exiliit dicens:
Fugiamus hinc ne balnee super
nos corruant in quibus lavatur
Cherintus veritatis inimicus. Cum
avis que perdix dicitur in via beato Jo-
hanni a quodam fuisset oblata et
ille eam quandoque demulcendo tangeret
et contrectaret, quidam adolescens
hoc videns ad socios suos riden-
do dixit: Vide quomodo senex cum avi-
cula sicut puer ludit. Quod beatus
Johannes per spiritum recognoscens iuvenem
ad se vocavit et quid in manu
teneret requisivit. Qui cum arcum
se tenere diceret ait: Quid inde
facis? Et iuvenis: Aves inde et
bestias sagittamus. Cui apostolus:
Qualiter? Tunc iuvenis cepit arcum
tendere et tensum in manu tene-
re. Sed cum nichil apostolus ei diceret
iuvenis arcum distendit. Cui Jo-
hannes: Quare fili arcum disten-
disti? Et ille: Quia si diutius ten-
sus teneretur ad iacula iacienda in-
firmior redderetur. Et apostolus

[illegible] Hodie in sepulcro [illegible] invenitur [illegible] videbitur, sicut in fontibus fieri [illegible].

Sic et humana fragilitas invalida fieret si semper rigori insisteret fragilitati sue. Nec aliquando condescendere recusaret. Ita et aquila cunctis avibus celsius volat et solem clarius respicit et tamen propter necessitatem nature ad yma descendit. Sic et humanus animus cum se modicum a contemplatione retrahit, crebrius innovatus ardentius ad celestia tendit. Hic igitur Johannes ut testatur Jeronimus, cum usque ad ultimam senectutem Ephesi moraretur et vix inter discipulorum manus ad ecclesiam deferretur nec plura verba dicere posset, ad quaslibet pausas hoc dicebat: Filioli diligite alterutrum. Tandem fratres qui cum eo erant admirantes quod semper eadem diceret, dixerunt ei: Magister quare semper eadem loqueris? Qui respondit: Quia preceptum domini est, et si hoc fiat sufficit. Refert quoque Helinandus quod cum Johannes evangelista scribere deberet evangelium, prius indixit ieiunium ut se digna scripturus scriberet. Fertur autem illum in illo loco secretissimo in quo divina scriptura scripserat orasse ut nullas huiusmodi ibi ventorum aut imbrium iniurias pateretur. Hanc etiam eidem loco usque hodie reverentiam elementa dicuntur servare. Hec Helinandus. Cum igitur xc viii anno etatis esset, apparuit ei dominus cum discipulis suis dicens: Veni dilecte mi, quia tempus venit ut in mensa mea cum tuis fratribus epuleris. Surgens autem Johannes cepit ire. Cui dominus: Dominica die ad me venies. Veniente igitur dominica die universus populus venit ad ecclesiam que in suo nomine fabricata erat. Qui a pullorum cantu predicavit eis, exhortans eos ut in fide essent stabiles, in mandatis dei ferventes.

Post hec foveam quadratam fecit fieri iuxta altare et terram extra ecclesiam iactari. Descendensque in foveam expansis ad dominum manibus dixit: Invitatus ad convivium tuum domine Ihesu Christe, ecce venio gratias agens quia me dignatus es ad tuas epulas invitare, sciens quod ex toto corde desiderabam te. Cumque orationem fecisset, tanta lux super eum emicuit quod nullus in eum respicere potuit. Recedente autem luce, manna fovea plena inventa est, quod in loco illo usque hodie generatur. Edmundus rex Anglie nulli petenti in nomine sancti Johannis evangeliste aliquid denegabat. Unde contigit quod quidam peregrinus in nomine sancti Johannis evangeliste importune elemosinam a rege postularet. Cui rex preciosum anulum cum non aliud in promptu haberet dedit. Post plures autem dies quidam miles Anglie in transmarinis partibus constitutus ab eodem peregrino anulum regi deferendum in hec verba recepit: Ille cui et pro cuius nomine et amore anulum hunc dedisti tibi remandat. Unde liquido patuit quod Johannes eidem in forma apparuit peregrini etc. De innocentibus.

Innocentes dicti sunt triplici ratione: ratione vite et ratione pene et ratione innocentie assecute. Ratione vite dicti sunt innocentes ex eo quod vitam innocentem, id est non nocentem habuerunt. Nulli enim unquam nocuerunt, nec deo per inobedientiam nec proximo per iniusticiam nec sibi per aliquam peccati maculam. Et ideo dicitur in psalmo: Innocentes et recti adheserunt michi. Innocentes in vita et recti in fide. Ratione pene quia innocenter et iniuste passi sunt. Unde in psalmo: Effuderunt sanguinem innocentem. Ratione innocentie assecute quam in ipso martirio assecuti sunt.

Isidor. in lib. de ortu [illegible]

[illegible] reparavit. [illegible]

baptismalem innocentiam id est ab ori-
ginali peccato mundiciam de qua in
nocencia dicitur in psalmo Custodi innocen-
tiam et vide equitatem id est custo-
di innocentiam baptismatis et per
modum vide equitatem bone opera-
cionis Innocentes ab herode as-
calonita interfecti sunt Tres igitur
fuisse herodes scriptura commemorat
quos famosos fecit eorum infamis
crudelitas Primus dictus est hero-
des ascalonita sub quo natus est
dominus Secundus dictus est antipas
qui iohannem decollavit Tercius
agrippa qui iacobum occidit et petrum
in carcerauit Versus de hiis extat versus
Ascalonita necat pueros antipa
iohannem Agrippa iacobum claudens in
carcere petrum Sed prius historiam vi-
deamus Antipater ydumeus ut in
scolastica historia legitur neptem regis
arabum duxit uxorem ex qua filium
suscepit quem vocavit herodem qui
postmodum ascalonita dictus est
Hic a cesare augusto regnum in iu-
dea accepit et tunc primum ablatum
est sceptrum de iuda Huic herodi
vii filii nati sunt antipater alle-
xander aristobolus archelaus
herodes antipas et philippus Al-
lexandrum et aristobolum ex eadem
matre iudea genitos roma mi-
sit liberalibus artibus imbuendos
hiisque a studio redierunt Et cum
alexander adrinus orator sap-
litorius de susceptione regni cum
patre disputaret ita ob hoc pater of-
fensus antipatrem illis preponere
satagebat Cumque illi de morte
patris tractassent et ob hoc a patre
eiecti fuissent cesarem adeunt
de patris iniuria conquesturi Interea
magi iherosolimam venerunt et de-

ortu novi regis diligentius
sciscitantur Herodes hec audi-
ens perturbatus est timens ne de
genere regio aliquis natus
esset qui eum tamquam regni inva-
sorem repelleret Rogavit igitur ut
cum invento se renunciarent simu-
lans se velle adorare eum quem
necare cupiebat Decepti magis per
aliam viam reversi sunt in regionem
suam Videns herodes quod nequa-
quam ad se venirent stelle visi-
one deceptos ad se erubuisse
redire credidit Et ideo ab inqui-
sicione pueri animum revocavit
Cum autem audisset que pastores dixe-
rant et que symeon et anna pro-
phetizaverant vehementer timuit
et se a magis turpiter illusum
putavit Tunc herodes deno-
rare pueros qui erant in bethleem
certe cepit ut inter eos ille quem
ignorabat occideret Ad admonitionem
autem angeli ioseph cum puero et
matre in egiptum in civitatem hermo-
polim fugit Ibique per vii annos
usque ad obitum herodis permansit
Ingrediente igitur domino egiptum
secundum ysaye vaticinium universa
ydola corruerunt Tradunt quod
sicut in exitu filiorum israel in egypto
in civitate deo non esset domus in qua
non esset mortuus primogenitus
ita nunc non fuit ibi locus in quo
non corruisset ydolum Refert cas-
siodorus in historia tripartita quod in
hermopolim thebaydis dicitur
esse arbor que vocatur persidis valens
in salutem multorum si fructus aut fo-
lium aut pars corticis collo egro-
tanti alligetur Cum igitur beata ma-
ria cum filio in egiptum fugeret hec
arbor usque ad terram inclinata est

et xpm supplicie addanit Hec
Cassiodorus. Dum igitur herodes de
nece puerorum disponeret accusatione
augusto per epistolam citatus fili-
orum accusatoribus responsurus Qui
per tharsum cum iter faceret intellexit quod
magi naues tharsensium transiuis-
sent. et ideo omnes in ipsum vehemen-
ti comburi fecit. Unde et propheta predixe-
rat In spiritu vehementi conteres
naues tharsis Cumque pater cum fili-
is disceptaret diffinitum est ut filii
patri in omnibus obedirent et pater cui
vellet regnum dimitteret Rediens
herodes et confirmatus factus au-
dacior mittens occidit omnes pue-
ros qui erant in bethleem a bima-
tu et infra secundum tempus quod exquisie-
rat a magis. Hoc duplicem
intelligentiam continet. Primo ut
infra dicat secundum tempus quod exqui-
sierat a magis hoc est duplicem
ordinem temporis. Et est sensus A bi-
matu et infra id est ab infantibus
duorum annorum usque ad pueros v-
noctis Didicerat enim herodes a
magis ea die qua stella appa-
ruit eis dominum esse natum Et quia
iam annus effluxerat eo quod ro-
mam iverat et redierat dominum
anniculum et aliquorum insuper
dierum esse credebat Ideoque supra
etatem eius id est usque ad bimos
et infra id est usque ad unius noc-
tis infantes descendit in pueros
timens pueri metamorphosim id est
ne scilicet puer cui sydera famulaba-
tur suam etatem ut infra faceret
transformaret Et hec similiter usitatior
habetur et purior reputatur Alio
modo exponitur secundum Crisostomum
ut infra dicat ordinem numeri Et
est sensus A bimatu et infra

a pueris duorum annorum usque ad
pueros v. vel annorum Dicunt enim
stella per unum annum ante salvato-
ris ortum magis apparuisse Hero-
des autem post quam hoc a magis
didicerat romam vadens ad hunc
per annum distulit Credebat autem
tunc dominum natum fuisse cum magis
stella apparuit Cui assertioni
facere videtur quod quedam ossa in-
nocentium habentur adeo grandia quod
bimorum esse non possunt Potest tamen dici
quod longe maioris erant tunc ho-
mines quantitatis quam nunc Tunc
impletum est quod dictum est per prophetam
Vox ploratus et ululatus pi-
arum matrum audita est in rama
id est in excelso. Deus autem
iudex iustissimus ut in eisdem
historiis scolasticis agitur non est pas-
sus tamen herodis nequiciam
remanere impunitam Divino enim
iudicio factum est ut qui multos or-
bauerat filiis propriis suis misera-
biliter orbaretur Nam alexander
et aristobolus iterum patri suo sus-
pecti Confessus autem unus de
complicibus quod alexander
multa ei donaria promisisset si pa-
trem veneno propinasse paravit Con-
fessus est et tonsor de promissis
ei muneribus si dum patris bar-
bam raderet cum cultello iugu-
laret Addiditque alexander dixis-
se non esse ponendam spem in se-
ne qui et capillos tingeret
ut iuvenis appareret Ob hoc
pater iratus eos occidi fecit An-
tipatrem autem futurum regem insti-
tuit Sed antipatre herodem anti-
pam in regem substituit Insuper
herodem agrippam et herodiadem
uxorem philippi quos ex aristobolo

bolo ſuſceperat propria dilectione fo-
uebat. Hac duplici de cauſa an-
tipater contra patrem intollerabilem
conceperat odium intuitu quorum attemp-
tavit occidere puerum. Huius hero-
des perſentiens eum in carcere poſuit.
Auguſtus ceſar audito quod herodes
filios occidiſſet dixit. Mallem eſſe
herodis porcus quam filius. Quia
cum ſit proſelitus porcis parcit et fili-
os occidit. Ipſe autem herodes cum iam
annos haberet lxx in graviſſimam egritu-
dinem cecidit. Nam febre valida pru-
rigine corporis, colli continuis tormen-
tis, pedum inflatione, tumeſcentibus teſ-
ticulis, intollerabili fetore pedum,
crebro anhelitu et interruptis ſuſ-
piriis torquebatur. A medicis
vero in oleo poſitus inde quaſi mortu-
us eſt allatus. Audiens autem inde-
os mortem ſuam cum gaudio expec-
tare nobiliores iuvenes ex omni
iudea collectos in carcere poſuit.
Dixitque ſalome ſorori ſue: Scio
iudeos de morte mea gaviſuros.
Ego porro habere multos lugentes et
nobiles exequias funeris ſi me-
is volueritis parere mandatis ut
cum ſpiritum emiſero cunctos occidatis
quos in cuſtodia ſuo ut ſic omnis
iudea me defleat invita. Habebat
autem in conſuetudine ut poſt cenam
cibum pomum per ſe purgaret et come-
deret. Cumque gladium teneret in ma-
nu tuſſique violenta diſtenderetur
circumſpiciens ne aliquis impediret
ſeipſum percuſſurus dexteram abſtu-
lit ſed conſobrinus ſuſtinendo dex-
teram impedivit. Statim autem
rex quaſi mortuus eſſet in aula regia
ululatus inſonuit. Quo audito
exultat antipater multaque ſi ſolvit
cuſtodibus pollicetur. Quod cum
cognoviſſet herodes gravius filii ex-
ultationem quam propriam tulit mortem
immiſſiſque ſatellitibus eum occidi fecit.
et archelaum per ſe regnaturum inſtitu-
it. Vicesimo poſt dies quinque mortuus
eſt. In aliis infortunatiſſimus. In rebus
domeſticis infeliciſſimus. Salome
autem ſedens aliquos omnes ſolvit quos rex
herodes occidi mandaverat. Remi-
gius tamen in originali ſuper mattheum dicit
quod herodes gladio quo pomum
purgabat ſe peremit et quod ſalome
ſoror eius omnes vinctos prout eum
fratre ordinaverat interfecit etc.

De ſancto thoma archiepiſcopo Cant'

Thomas abyſſus geminus
tectus interpretatur. Abyſſus
id eſt profundus in humilitate ut pa-
tet in cilicio et pedum lavacio-
one. Geminus in prelatione qua
gemmate profuit id eſt verbo et exemplo.
Tectus in paſſione. Thomas
cantuarienſis dum in curia regis
anglie conſiſteret et quedam ibi
fieri contra religionem videret cu-
riam ipſam deſeruit et cantua-
rienſi archiepiſcopo ſe commiſit a quo
archidiaconus factus. Ad preces ta-
men eius regis cancellariam
ſuſcepit ut prudentia qua erat
preditus malignorum in eccleſia prohi-
beret inſultus. Quem adeo rex di-
lexit ut poſt deceſſum archiepiſcopi
eum in kathedralem honorem para-
verit ſublimari. Cum licet plurimum
reſiſteret, tandem obediencie preceptum
humeros ſubpoſuit ad portandum.
Subito autem in virum alterum permu-
tatur. et caro eius cilicio et ieiu-
niis maceratur. Non ſolum enim ali-
cium pro camiſia deferebat ſed etiam
femoralia uſque ad poplitem ha-
bebat. Sanctitatem autem ſuam ita
ſubtilius occultabat ut ſalvo

semper honestatis rigore sub decentia vestium et apparatu utensilium concordantem moribus singulorum. Tredecim pauperum pedes cottidie curvatis genibus abluebat et refectos cuilibet quatuor argenteis datis remittebat. Rex autem ad voluntatem suam in detrimentum ecclesie ipsum flectere nitebatur volens ut consuetudines quas contra libertatem ecclesie predecessores sui habuerant ab eodem similiter firmarentur. Qui dum assentire noluit contra se iram regis et principum provocavit. Quadam autem vice sit ipse cum aliis episcopis a rege artaretur ut etiam de mortis sententia minaretur magnorum virorum deceptus consiliis verbotenus assensum prebuit voto regis. Sed cum exhinc videns ecclesiam periclitari in nimie semper praeter modum gravamine cruciavit se penitentia ut ab altaris officio se suspenderet quousque a summo pontifice restitui mereretur. Requirit denique rex ut quod verbo dixerat scripto firmet. Cui ille contradixit et a curia crucem baiulans de curte discessit. Conclamantibus contra eum impiis: Capite furem suspende proditorem. Et certe duo magni proceres et fideles ad eum cum fusis lacrimis venientes sub iuramento asserunt quod in eius morte multi proceres conjuraverunt. Vir igitur dei ecclesie magis quam sibi metuens fugam iniit et Flandriam usque devenit. Rex vero dum Romam misisset ut legati venirent ut hec diffinirent domino repulsam patitur et obhc tiva episcopum archiepiscopum in iram concitatur. Unde omnia que erant archiepiscopi et suorum diripuit et totam eius progeniem exilio condempnavit nequaquam deferens condicioni vel sexui ordini vel etati. Ipse autem pro rege et regno Anglie cottidie exorabat. Revelatur autem archiepiscopo quod esset ad suam ecclesiam rediturus et ad Christum cum palma martirii migraturus. Septimo autem anno sui exilii redire conceditur et a cunctis cum honore suscipitur. Aliquis dicens animam eius martirum similis quandam de corpore exeuntem ubi praeter modum miraculose rediens dicebat quod ad usque summum sanctorum ordinem deductus sit et inter apostolos sibi sedem quandam vacuam vidit. Percunctanti autem cuius esset hec sedes angelus respondit. Quod cuidam magno sacerdoti Anglorum a domino servaretur. Sacerdos quidam missam de beata virgine cottidie celebrabat qui archiepiscopo accusatus ab eo citatus et ab officio suspenditur. Cum autem beatus Thomas cilicium suum suere deberet et sub lecto ipsum abscondisset ut ad consuendum ipsum hora captaret beata Maria sacerdoti apparuit dicens: Vade ad archiepiscopum eique dicas quod illa cuius amore missam dicebas cilicium quod est in tali loco consuit et ibidem reliquit. Illa igitur te mittit quod interdictum quod ei fecit debeat relaxare. Quod ille audiens et ita inveniens stupuit et interdictum relaxans sacerdotem hoc habere secretum precepit. Defendebat ut prius iura ecclesie nec a rege flectitur vi vel prece. Cum igitur nullatenus flecti posset ecce milites regis armati veniunt et ubi archiepiscopus sit vociferando requirunt. Quibus

ille occurrens dixit. Ecce ego.
Quid vultis? Et illi: Venimus ut
occidaris et ultra vivere non valebis.
Quibus ille dixit: Ego pro deo mo-
ri paratus sum et pro defensione ius-
titiae et ecclesiae libertate. Si ergo me
quaeritis ex parte dei omnipotentis
et sub anathemate prohibeo ne hos
aliquam aliquatenus noceatis. Deo
autem et beatae Mariae et sanctis omnibus
et beato Dyonisio causam ecclesiae et me
committo sicque commendo. His dictis ve-
nerandum caput gladiis impio-
rum impetitur, sacra capitis corona
praeciditur. Cerebrum per ecclesiae pavimen-
tum diffunditur. Dum igitur ecclesia re-
quiem eternam incipere et pro eo mis-
sam incipere defunctorum, subito
ut aiunt angelorum chori astantes
voces cantantium interrumpunt, mar-
tiris missam incipiunt. Laetabitur
iustus concinunt et clerici ceteri pro-
sequuntur. Haec est revera mutatio
dexterae excelsi. Dum ille canticum
maeroris vertitur in canticum laudis.
Dum illi qui defunctorum suffragia
inchoaverant martiris postea deinceps
laudarent. Revera eximia probatur
sanctitate praeditus et martir deo glo-
riosus quem tanto honore angeli
praevenerunt et sanctorum martirum catha-
logo ascripserunt. Multa insuper
talia miracula per sanctum suum opera-
ri dignatus est. Meritis enim eius
caecis visus, surdis auditus, clau-
dis gressus, vita mortuis
restituta fuit. Aqua quoque panni co-
spersi eius sanguine multis extitit
in medelam. ¶ Quaedam domina
de Anglia varios oculos habere
ob lasciviam et amorem pulchritudinis
affectabat. Cum super hoc votum vovens
nudis pedibus sepulcrum beati
Thomae visitavit. Quae cum

Et sic martirium suum confecit. Anno domini
M° C° lxxiiij°. Passus est autem pro
ecclesia et in ecclesia in loco sacro inter
manus sacerdotum et religiosorum
ut patientis sanctitas et persequentium
crudelitas ostendatur.

oratione prostrata iacet, surgens in-
venit se penitus excaecatam. Con-
tritaque penitens rogavit beatum
Thomam ut iam non varios sed saltem
suos sibi redderet. Quod tandem
cum multa difficultate vix potuit
obtinere. ¶ Quidam autem illu-
sor aquam simplicem pro aqua sancti
Thomae domino suo in pixide obtu-
lit commutatam. Cui dixit dominus: Si ni-
hil umquam furatus fuisti, sanctus
Thomas aquam suam huc te deferre
permittat. Si autem furti reus
existis, aqua ipsa penitus eva-
nescat. Huic dicto ille consensit
sciens quod nuper pixidem aqua im-
pleverat. Mira res: pixidem continuo
aperuerunt et vacuam invenerunt.
Et sic servus in mendacio deprehen-
ditur et furti reus evidentius
comprobatur. ¶ Avis quaedam quae
loqui cum nisus eam insequeretur, sicut
didicerat, coepit clamare: Sancte Tho-
ma, sancte Thoma, adiuva me, ad-
iuva. Et statim nisus cecidit et
illa evasit. ¶ Quidam quem
sanctus Thomas valde dilexerat, cum
graviter infirmaretur, ivit ad eius
tumbam et pro salute rogavit, et ad
libitum impetravit. Sed dum sanus
rediret, cogitare coepit quod illa sa-
nitas animae suae forsitan non ex-
pediret. Unde iterum rediens ad se-
pulcrum oravit ut si non esset
utile animae suae, continuo infirmitas
ipsa rediret. Statimque in infirmitatem
rediit sicut prius. ¶ In eius
autem interfectores in tantum ultio divina
desaevit ut alii digitos dentibus
discerpentes, alii sanie deflu-
entes, alii paralisi dissoluti, amen-
tes effecti miserabiliter interierunt.

De sancto Silvestro

Silvester
dicitur a sile quod est lux et terra
quasi lux terrae id est ecclesiae. Vel sil-
vester dicitur a silva et trahens

qa homines silvestres id est incultos
et duros ad fidem traxit. Vel
sicut dicitur in glosario silvester viri-
dis agrestis umbrosus nemo-
rosus. Viridis celestia contempla-
do. Agrestis se ipsum excolendo.
Umbrosus ab omni concupiscentia
frigidatus. Nemorosus inter
arbores celi plantatus. Cuius le-
gendam compilavit eusebius ce-
sariensis quam beatus gelasius. in concilio lxx
episcoporum a catholicis legendam compi-
lasse commemorat sicut in decreto
habetur. Silvester a matre ret
nomine iusta genitus et a cirino presbi-
tero eruditus hospitalitatem summo-
pere exercebat. Thimotheus quidam
christianissimus ab eo in hospitium sus-
ceptus quem tamen ob persecutionem ab aliis
vitabatur. Hic post annum est assecutus
coronam martirii dum predicaret constantis-
sime fidem christi. Tarquinus vero tan-
quam prefectus thimotheum multas ha-
buisse divitias credens eas a silvestro ex-
petit inferens minas mortis. Sed
cum vere thimotheum nichil divicias non
habuisse comperit silvestrum ydolis
ymolare precepit alioquin in crastinum
diversa reciperet genera tormentorum.
Cui silvester. Stulte hac nocte mo-
rieris et sempiterna tormenta re-
cipies. Et velis nolis verum deum
quem colimus recognosces. Silvester igitur
carceri traditur et tarquinus ad prandium
invitatur. Dum ergo comederet os
piscis in eius gutture insessit ut nulla
ratione reiicere potuit vel glutire.
Circa media nocte defunctus est
ad tumulum ducitur cum luctu et silvester
cum gaudio carcere liberatur. Mor-
tuo igitur melchiade episcopo urbis
rome silvester ab omni plebe plu-
rimum renitens in summum ponti-
ficem est electus. Hic omnium orpha-
norum viduarum et pauperum nomina
in matricula scripta habebat. et omnibus
necessaria providebat. Hic iiii. vi. et
diem sabbati ieiuniis instituit
observandum. quintum vero quasi dominicam
celebrandum. Grecis vero diceri-
bus christianis sabbatum. v. die potius
celebrandum videtur hoc fieri non
debere. et quia hoc est traditionis aposto-
lice et quia dominice debetur compassio se-
pulture. Cui illi. Unum est sabbatum
sepulture in quo semel in anno
ieiunium est exhibendum. Quibus
silvester. Sicut omnis dies dominicus
gloria sic omne sabbatum decoratur
dominica sepultura. Igitur de sabbato ac-
quiescunt sed de v. feria vehementer
contendunt asserentes christianorum
sollempnitatibus sociari. Silvester
autem eius dignitatem in duobus ostendit
quia hac die dominus in celos ascendit
et corporis et sanguinis sui sacramentum
crismatis ecclesia conficit. Omnes igitur
eius rationibus acquiescunt. Persequen-
te autem constantino christianos sil-
vester de urbe exiit atque in quodam
monte cum suis clericis mansit.
Ipse autem constantinus merito persecu-
tionis tyrannice in incurabilem
incidit lepre plagam. tandem ad con-
silium ydolorum pontificum adduc-
ti sunt tria milia puerorum ut eos
occidi faceret et se in eorum sanguine
recenti et calido balnearet. Egre-
dienti autem eo ad locum ubi bal-
neum parari debebat matres pu-
erorum obviant que resolutis crini-
bus miserabiliter ululabant et
lacrimas emittebant. Et lacrimans
constantinus iussit stare currum et
erigens se dixit. Audite me mili-
tes et commilitones et omnes populi
qui astatis. Dignitas romani
imperii de fonte nascitur pietatis
Que hanc etiam legem dedit

ut capitis sine subderetur quem-
que in bello occidisset infantem.
Quanta ergo est crudelitas ut hoc
matribus faciamus filiis quod fieri pro-
hibemus alienis. Quid iuvat
barbaros superasse si a crudeli-
tate vincamur. Nam vicisse exter-
nas nationes virium est bellan-
tium propriorum, vincere autem vicia et
peccata virtus est morum. In illis ergo
preliis fortiores nos existimus
illis. In his vero nobis ipsis for-
tiores sumus. Qui enim fuerit in
isto certamine superatus victoriam
obtinet victus. Victor enim post
triumphum vincitur si pietas ab
impietate superatur. Vincat ergo
nos pietas in isto congressu. Tunc
enim omnium adversariorum poterimus
esse victores si sola pietate vi-
camur. Dominum enim se esse omnium com-
probat qui servum se monstraverit pi-
etatis. Melius est ergo me mori
vita salva innocentium quam per eorum
interitum vitam recuperare crudelem
quam tamen recuperare incertum est. Cum
certum sit quod si recuperata crude-
lis sit. Iussit ergo ut matribus suis
pueri redderentur et dona plurima
et infinita vehicula preberent. Sic-
que matres que flendo venerant ad
loca sua cum gaudio redierunt.
Ipse autem imperator ad palacium
suum est reversus. Sequenti vero noc-
te Petrus et Paulus apparuerunt ei
dicentes. Quoniam exhorruisti ef-
fusionem sanguinis innocentis, mi-
sit dominus Ihesus Christus dicens tibi re-
cuperande consilium sanitatis. Sil-
vestrum igitur episcopum qui apud montem
[Seraptim] latitat accersire. Hic tibi
piscinam [ondet] in qua cum ter mersus
tercio ab omni [illegible] morbo

curaberis. Tu vero hanc Christo vicissitudi-
nem reddes ut ydolorum templa
diruas, Christi restaures ecclesias
et eius deinceps cultor fias.
Evigilans igitur Constantinus sta-
tim misit milites ad Silvestrum.
Videns Silvester milites ad pal-
mam martyrii credidit se vocari.
Deo autem se recommendans et soci-
os secum adhortans Constantino in-
trepidus presentatur. Cui Constantinus
assurgens ait. Bene te venisse
gratulemur. Cumque a Silvestro re-
salutatus esset, narravit ei per ordinem
sui sompnii visionem. Percunctanti
vero Constantino qui essent
illi dii qui ei apparuerunt, Silvester
apostolorum ymagines sibi iussit af-
ferri. Quas cum imperator as-
pexit tales esse quales sibi appa-
ruerant acclamavit. Silvester
igitur eum cathecuminum fecit
et unius ebdomade sibi ieiunium
indixit et carceres aperire monu-
it. Cumque in aquam descendisset
Constantinus baptismatis, mira-
bilis ibi emicuit splendor lu-
cis. Sicque inde mundus exiit
et Christum se vidisse asseruit.
Prima autem die sui baptismi
hanc legem dedit ut Christus ab
urbe Romana tamquam verus
deus coleretur. Secunda die si quis
Christum blasphemasset puniretur.
Tercia die ut quicumque christiano
fecisset iniuriam bonorum suorum partem
dimidiam perderet. Quarta ut
sicut imperator sic Romanus pontifex
caput ab omnibus episcopis haberetur.
Quinta ut quicumque in ecclesias confugerit
ab omnibus liber fieret immunis. Sexto
ut nullus nisi de licencia antistitis
ecclesiam edificet inter muros alicuius

civitatis. Septima ut ad edifi-
cacionem ecclesiarum decime possessionum
regalium contribuantur. Deinde impera-
tor ad ecclesiam sancti petri venit et de
suis culpis se lamentabiliter
accusavit. Atque modum arrepto bi-
dente terram primus aperuit et xii
cophinos in suis scapulis foras
eiecit. Hoc ubi helena mater con-
stantini augusti in bethania con-
sistens audivit, per litteras lau-
dat filium quod abrenunciasset simula-
cris ydolorum sed dure increpat quod
relicto deo iudeorum crucifixum
hominem deum colat. Rescribit au-
gustus ut iudeorum magistros secum
adducat et ipse christianorum doctores
conferat ut sic ex disputatione
mutua appareat fides vera.
Duxit igitur helena clxi doctis-
simos iudeorum inter quos xii
erant qui sapientia et eloquencia pre-
ceteris rutilabant. Cum igitur Silvester
cum clericis suis et predicti iudei ad dis-
putandum coram imperatore in simul
convenissent de communi consensu du-
os iudices gentiles sapientis-
simos et probatos nomine cratonem
et zenophilum statuerunt ad quos
pertineret sententia dicendorum. Taliter
sententia inter eos est firmata ut u-
no stante et loquente alius non
loquatur. Incipiensque primus de
illis xii nomine abyathar ait:
Cum isti tres deos nominent ut di-
cant patrem et filium et spiritum sanctum
manifestum est eos contra legem
facere que dicit: Videte quoniam ego
sum solus et non est alius preter me.
Denique si dicunt christum deum esse
quia multa signa fecit. In nostra
lege multi fuere qui miracula
plura fecerunt et tamen numquam ex hoc

deitatis nomen usurpare sunt
ausi sicut iste ihesus quem isti adorant.
Ad hec silvester: Nos unum deum coli-
mus sed non in tanta solitudine ut gau-
dium filii non haberet. Ex vestris autem
libris trinitatem personarum vobis
demonstrare valemus. Illum patrem di-
cimus de quo propheta ait: Ipse invo-
cavit me pater meus es tu. Filium
de quo idem: Filius meus es tu. Spi-
ritum sanctum de quo idem: Spiritu oris
eius omnis virtus eorum. In hoc
etiam quod dixit: Faciamus hominem
ad ymaginem et similitudinem nostram. Eviden-
ter personarum pluralitatem et divinitatis
unitatem demonstrat. Licet autem sint
tres persone unus tamen est deus. Quod
exemplo ex consilio aliquatenus demon-
strare valeamus. Et accipiens
purpuram imperatoris tres pli-
cas fecit ibi dicens: Videtis tres
plicas, et explicans ait: Ecce quia
tres plice sunt unus pannus ita tres
persone sunt unus deus. Quod vero dicitur
quod ex miraculis christus deus credi non
debet cum alii plures sancti miracula fe-
cerint nec deos se dixerint sicut
christus per hec se deum asserere vo-
luit. Certe deus superbientes contra
se nunquam passus est sine pena
acerrima preterire sicut patet in dathan
et abyron aliisque quam pluribus.
Quomodo ergo mentiri potuit et se deum
dicere quod non erat cum cum se deum dice-
ret nulla pena secuta fuit et
virtutum efficacia comitabatur. Tunc
iudices dixerunt: Constat abi-
athar a silvestro superatum. Nam
et racio hec docet quia si deus non esset
et se deum dixisset conferre vitam mor-
tuis non valeret. Tunc illo amo-
to et ionas ad conflictum acce-
dens ait: Abraham circumcisionem
a deo accipiens iustificatus fuit

et omnes filij abrahe per circumcisi
one iustificabunt. Igitur qui non
fuit circumcisus non iustificabitur.
Ad que silvester. Constat abra
ham ante circumcisionem suo deo pla
cuisse et amicum dei appellatum
esse. Igitur non circumcisio ipsum iustifi
cavit sed fides et iusticia ipsum
deo placere fecit. Christo igitur accepta
circumcisione in iustificationem sed in
distinctionem. Isto superato clives
quiet godolias accedens ait
Quo christus vir potest esse deus cum
asseratis esse natum temptatum tra
ditum · nudatum · felle potatum · li
gatum · sepultum cum hec omnia in deo
esse non possit. Ad hec silvester
de veris libris omnia probamus deo
ascripta fuisse. Nam de eius natiuitate
dicit ysayas. Ecce virgo concipiet et
pariet filium et cetera. De eius tempta
cione zacharias. Vidi ihesum sacerdo
tem magnum stantem coram an
gelo et sathan stabat a dextris
eius et cetera. De eius tradicione psalmus
Qui edebat panes meos mag
nificavit super me supplantacionem et cetera. De
eius fellea potacione. Idem. Et dede
runt in escam meam fel et cetera. De
eius ligacione. Hesdras. Dimisis
tis me non sicut patrem qui liberavi
vos de terra egipti clamantes
ante tribunal iudicis humiliastis
me suspendentes in ligno tradi
distis me. De eius sepultura
Idem. In sepultura eius revixerunt
qui mortui erant. Cum ergo godolias
quid responderet non haberet data sen
tencia remotus est. Cuius clives
cum accedens ait. Ea que de
alijs dicta sunt silvester ille de
suo christo dicta fuisse affirmat.
Unde superest ut probet hec de suo christo
dicta fuisse. Ad que silvester dabis
ergo alium qui virgine conceptus sit felle
potatus · spinis coronatus · crucifixus
mortuus et sepultus et resurrexit
et ad celos ascenderit. Cum constan
tinus ait. Si alium non dederit sciat
se superatum. Qui cum hec agere non
posset hic amovetur. Quintus qui et
doeth producitur qui ait. Si ex semine
david christus natus et sanctificatus
ut dicitis non ergo baptizari debu
it ut iterum sanctificetur. Ad quod silvester
Sicut circumcisio in christi circumcisione fi
nem accepit. Ita et baptismus in christi
baptismate initium habuit. Ideo ergo
baptizatus est ut sanctificaret sed ut
sanctificaret. Qui cum taceret ait constan
tinus. Non taceret doeth si haberet
quid proferret. Tunc sextus qui et tusi
dit. Vellem ut silvester iste cau
sas huius virginalis partus nobis
exponeret. Ad quod silvester. Terra de
qua adam formatus est incorrup
ta fuit et virgo quia nondum se ad be
nedictionem humani sanguinis nondum male
dictionem spinarum acceperat. Nondum hominis
mortui sepulturam habebat nec
serpenti data fuit ad edendum.
Opportuit ergo ex maria virgine no
vum adam fieri ut sicut serpens
natum ex virgine vicerat. Sic a
nato ex virgine vinceretur. Et qui ade
victor extiterat in paradyso. Ipse temp
tator domini fieret in deserto. Ut
qui adam vicerat manducando
vinceretur a domino ieiunando. Hoc
superato. Septimus qui et beniamin ait
Quo filius dei christus deus vir esse
potest qui a dyabolo temptari potuit
ut modo fame panem ex lapidibus
facere urgeretur. Modo in templi cel
situdine levaretur. Modo adorandum
se dyabolum induceretur. Ad quod sil
vester. Si dyabolus ideo vicit quia
adam manducantem est auditus
constat eum ideo esse superatum quia

est a xpo ieiunante temptatus Non
enim inquantum deus sed inquantum homo
temptatum esse fatentur eum Ideo tri-
pliciter est temptatus ut formam vin-
cendi daret Sepe namque in homine
victoriam abstinencie sequitur temp-
tacio humane glorie Et temptacionem
humane glorie appetitus diviciarum et ex-
cellencia comitatur Ideo a xpo in
hiis vincitur ut vincendi nobis
formam doceret Isto superato con-
tinuus quod et aydel ait Constat quod
deus summe perfectus est et nullius
indiget quid ergo opus ei fuit
ut nasceretur in xpo Quo item xpm
verbum appellas Et hoc constat quia
deus antiquam habet filium pater dici
non potuit Ergo si pater postea dic-
tus est mutabilis factus est Ad hoc
silvester Filius ante tempora ex patre
est genitus ut faceret que non esset
Et in tempore natus est ut reficeret que
perierant Qui et si solo verbo refice-
potuerat sed passione nisi homo
fieret redimere non valebit quia in
sua deitate ad paciendum aptus non
erat Et hic erat in peccatoris sed peccato-
ris sed in sua non erat deitate passibilis
Hormizo filium verbum ex eo patre quem
habet Eructavit cor meum verbum
bonum Deus quod semper pater fuit quia
semper eius filius extitit Filius enim
eius est verbum eius sapiencia eius virtus
eius Semper autem sibi verbum fuit iuxta
illud Eructavit cor meum verbum
bonum etc Semper sapiencia iuxta illud
Ego ex ore altissimi prodii primo-
genita ante omnem creaturam Semper
virtus iuxta illud Ante omnes col-
les ego parturiebar nondum fontes
aquarum etc Cum ergo pater numquam fuit sine
verbo sapiencia et virtute quomodo putas
hoc nomen eum ex tempore cepisse Hoc
igitur amoto nomine quod et iubat dicit
Constat quia deus coniugia non

dampnat nec eis maledixit qua-
re ergo de coniugio natum negatis
habere esse que colitis nisi ut
obfuscare coniugia studeatis
Amursus quo temptatur qui po-
tens est patitur quod virtus est mo-
ritur qui vita est Denique ad hoc co-
geris ut duos filios esse dicas
unum quem pater genuit alterum
quem virgo genuit Amursus quo
fieri potest ut paciatur homo qui assump-
tus est sine lesione eius a quo as-
sumptus est Ad hoc silvester Nos
xpm non ideo natum de virgine di-
cimus sed causas virginei partus ra-
cionabiliter acceptamus Nec hac
assercione obfuscantur coniugia
quoniam habet virgo que xpm genuit
de coniugio nata est Temptatur
autem xpus ut omnes temptaciones
dyaboli vinceret Patitur ut uni-
versas passiones subiceret Mo-
ritur ut mortis imperium subiu-
garet Dei quoque filius unus in xpo
est quomodo sicut vere est dei filius invisi-
bilis ita visibilis est xpus Est
ergo invisibile hoc quod deus est et est
visibile hoc quod est homo Dati-
neo ut hominem assumptum posse
sine passione eius qui assump-
sit exemplo doceri potest Nazal-
bentis purpure regis proaum
exemplo lana fuit et hinc la-
ne sanguis ardens colore pur-
pureum prebuit Cum igitur teneretur
digitis et torqueretur in filo
quod torquebatur hoc quod regie dig-
nitatis est color an hoc quod lana
extiterat qua purpura fiet
Lane ergo assimilatur homo Colori
purpuree deus qui similiter in passione
nec fuit dum pateretur in cruce sed
passioni nulle subiacuit etc
Deinde qui et charel dixit

Nil in plagis istud exemplum quia
simul color torquetur cum lana.
Cum tu omnia contra dicentem Silvester
dixit: Accipe igitur aliud exemplum. Arbor
lignum ipse solis plenitudinem tu
tradidit: ictu quidem suscipit sple-
dor autem abscisionem in nullis
existit. Sic in homine paciente
divinitas nulli passioni subia-
cuit. Undecimus quoque et Zeleon
ait: Si de Christo tuo prophete ista
locuti et vaticinati sunt, tamen
irrisionis et passionis et mor-
tis causas scire velle. Ad quem
Silvester: Cristus esuriit ut
nos reficeret, sitivit ut ari-
ditate nostre pocula vitalia mi-
nistraret, temptatus est ut nos
a temptationibus liberaret, tentus
est ut nos a demonum captura di-
mitteret, irrisus est ut nos a der-
isione demonum liberaret, liga-
tus est ut nos a nodo maledic-
tionis absolveret, humiliatus est
ut nos exaltaret, expoliatus
est ut nuditatem prime prevaricatio-
nis in dulgentia tegeret, spineam
coronam accepit ut flores paradisi
perditos redonaret, in ligno sus-
pendit ut concupiscentiam in ligno ge-
nitam dampnaret, felle et ace-
to potatur ut hominem ad terram flu-
entem lac et mel introduceret
et fontes nobis mellifluos a-
periret, mortalitatem suscepit ut sua
immortalitate donaret, sepultus
est ut sanctorum sepulturas benediceret,
resurrexit ut mortuis vitam
redderet, ascendit in celum ut celi
ianuas aperiret, sedet ad dexteram
dei ut preces credentium exau-
diret. Hec Silvestro prosequente vi-
cit tam imperator quam iudices

iudei in laude Silvestri prorumpunt.
Tunc indignatus XII qui et
Zambri in indignatione magna
dixit: Miror vos sapientissimos
iudices verbis ambiguis credere
et dei omnipotentiam existimare hu-
mana ratione concludi; sed iam cessent
verba et veniamus ad factum. Stultis-
simi namque sunt qui crucifixum colunt.
Ego enim nomen dei omnipotentis scio
cuius virtutem nec sufferunt saxa nec
audire valet quelibet creatura. Et ut
verum me dicere comprobetis, thaurus
ad me ferocissimus adducatur et dum
in eius aure nomen insonuit
thaurus illico morietur. Ad quem
Silvester: Et tu quomodo non audiens
didicisti? Zambri dixit: Non est
tuum hoc nosse inimicus quia iudeorum
inimicus es. Adducitur igitur thau-
rus ferocissimus vix a centum ho-
minibus fortissimis tractus. Sed ut
Zambri in aure eius verbum protulit,
confestim thaurus mugiens oculosque
eiciens expiravit. Omnes igitur
iudei vehementer clamant et Silvestro
insultant. Quibus Silvester: Non nomen
dei protulit sed nomen pessimi demo-
nis nominavit. Deus enim meus Ihesus
Christus non solum viventes mortifi-
cat sed mortuos vivificat. Nam
occidere posse sed vivificare non pos-
se et leonum et serpentum et ferarum.
Si igitur vult ut credam quod non nomen de-
monis non fuit, dicat iterum et vivi-
ficet quem occidit. Nam de deo scriptum
est: Ego occidam et ego vivere faciam.
Quod si non potuerit absque dubi-
o nomen demonis nominavit, qui vivente
occidere potest, mortuum vivificare
non potest. Cumque Zambri ad suscitandum
thaurum a iudicibus urgeretur dixit:
Suscitet eum Silvester et in eum credemus.
Nam et si pennis possit volare istud

circa annum domini 320

tum non valet perficere. Omnes igitur iudei
si suscitaverit thaurum se credituros
promiserunt. Tunc Silvester facta oratione
ad aurem thauri se applicans ait
O nomen maledictionis et mortis
egredere iussu domini nostri ihesu christi in cuius
nomine tibi dicitur. Thaure surge et ad
armentum tuum mansuetus vade et
recede. Statim igitur thaurus surrexit
et cum omni mansuetudine abiit.
Tunc regina iudei iudices et ceteri
omnes conversi sunt ad fidem. Post hec
aliquos dies ydolorum pontifices ad
imperatorem venerunt dicentes. Sacra-
tissime imperator draco ille qui est in fo-
vea postquam fidem christi suscepisti
plus quam CCC homines cottidie interfe-
cit flatu suo. Consulente super hoc
constantino silvestrum respondit. Ego per
virtutem christi ab omni eum cessare fa-
ciam lesione. Promittunt pontifi-
ces se si hoc fecerit credituros. Ora-
te autem silvestro sanctus petrus appa-
ruit ei dicens. Securus ad draco-
nem descende et tu et duo presbiteri qui
sunt tecum. Cumque ad eum adveneris
cum talibus alloquiis. Dominus noster ihesus
christus de virgine natus crucifixus mor-
tuus et sepultus qui resurrexit et se-
det ad dexteram patris hic venturus
est iudicare vivos et mortuos. Os
autem eius ligabis filo et anulo
signum crucis habente desuper sigil-
labis. Postea ad me venietis sa-
ni et incolumes et panem quem ego
vobis preparavero comedetis. Descendit
itaque silvester cum duobus presbiteris
in foveam per gradus CL duabus secum
ferens laternas. Tunc draconi pre-
dicta verba dixit et os ipsius stri-
dentis et sibilantis ut iussum
fuerat alligavit. Et ascendens in-
venit duos magos qui eos secu-
ti fuerant ut viderent si usque

ad draconem descenderent. Ex draconis
fetore pene mortuos et eos secum
adduxit incolumes atque sanos.
Qui statim cum multitudine multa
conversi sunt. Sicque populus romanus a mor-
te duplici liberatus est scilicet a cultura
demonis et veneno draconis. Tan-
dem beatus silvester morti appropinquans
clericos admonuit hec ut inter se
caritatem haberent ecclesias suas dili-
genter gubernarent et gregem
a luporum morsibus custodirent. Post
hec in domino feliciter obdormivit etc. #

De circumcisione domini

Circumcisionis diem quatuor
celebrem faciunt et sollempnem.
Primo est octava nativitatis. Secundo est impositio
novi et salutiferi nominis. Tertium est
effusio sanguinis. Quartum est signa-
culum circumcisionis. Primo igitur est octa-
va nativitatis. Si enim aliorum sanctorum octave
sollempnes sunt quanto magis octa-
va sanctorum sollempnius esse debet. Sed non vi-
detur quod nativitas domini debeat habere
octavam quia eius nativitas tendebat ad
mortem. Obitus autem sanctorum ideo octavas
habent quia ipsi tunc nascuntur ea nati-
vitate qua est ad vitam eternam. Eadem ratione
videtur quod non debeat habere octavam
nativitas beate virginis nec Johannis bap-
tiste nec resurrectio domini quia iam
facta erat ipsa resurrectio vite sed
non dum sicut dicit prepositinus sunt
octave supplecionis ut est octava nativitatis
domini in qua supplemus quod minus in
festo fecimus hec officia ... depu-
tantes unde etiam in missa anti-
quitus consueverat olim Vultum tuum etc.
Veneracionis ut pasche penthe-
costes beate virginis Johannis baptiste. De-
vocionis ut cuiuslibet sancti possunt fieri
octave. Significacionis ut octave insti-
tute de sanctis que significant octavam resurrectionis.
Secundum est impositio novi et salu-

tifici nois Hodie em i poitu e ei
nome nouu q os dni noiauit
Nome pt q no e aliud sb celo in
quo oportcat nos saluos fieri
Nome q sedm bern ... Ihus e mel
i ore melos i aure iubilus
in corde Nome q sic dic bnh
instar olei lucet pdicatu pasc
recogitatu linit et ungt i uocati-
tu Huit naq tpr nome sic
exeiuang⁹ manifestat Ecce fi-
lius dei xpus et ihus vocat au-
te filius dei i quatu e de deo ds
xpus i quatu e ho a psona diuina
quatu ad huana natura assup-
tam Ihus i quatu e deus huma-
nitati unit⁹ De h exposici noie
dic bnh Vos q i puluere estis
expgiscimini et laudate ecce dns
venit cu salute venit cu vnge-
tis venit cu gla Neq em sine
salute ihus neq xpus sine vnc-
tone e neq sine gla verit fili-
us dei Si quide ipe salus ipe
vncio ipe gla Quatu aute
ad h tpr nome in passione
pfte noti notus no eat Naz
quatu ad pom ab aliqb⁹ ggste-
bat gictualit sic ademoib⁹
qui dicebat ipm filiu dei Qua-
tu ad sedm ptulait ab aliqb⁹
em paucis ggsccbat ee xpus
Quatu ad tciu vocablit quia
quo ad hac uoce ihus s3 non
quo ad ronez nois q e salute
Deg rronez aut h tpr nome
glorificatu e pm nome quo
ad tituludine Scdm nomen
quo ad diffusione Tciu quo ad
nois ronc pm g nomen
e filius dei et q rte h nome
s tonciat sicut dic hylarius
i lib de t Ysere filiu dei vni-
genitu dnm nrm ihm xpm ee

multis mois ggnitu Hu deo
testat pr hu dese ipe pfitet
Hu apli pdicat Hu religiosi
credunt Hu demões consitent
Hu iudei negat Hu gentiles
i passione ggnoscut De deu
et dnm nrm ihm xpm hujs
mois ggnosci noie nati te
natura ptate et pfessione Et
Scdm nome e xpus q i tpai
xpus vnctus Ipe em fuit vnc-
tus oleo leticie p pticipibus
suis Ab h aut q dr vnctus
i firmat q ipe fuit pphia pu-
gil sacdos et rex Iste em qua
psone olim gsueuerat i vn-
gi Fuit pphia i doctrine erudito-
ne Pugil i dya debellatone
Sacdos i pris recociliatore Rex
i pmiorr distributore Ab h scdo
noie denoiam qa a xpo dicim
xpiani De quo noie sic dic
aug xpianus iusticie boitas
integritas pacie castitatis pu-
dicicie huanitatis i nocecie pie-
tatis e nome Et tu quo illd
defendis et vendicas q de ta
plurimis rebus n pauca sub-
sistut xpianus alie eq no noie
tm s3 ope hec aug Tcium
nome est ihus sedm bern Ihus
dr cibus fons medicina et lux
Hic aut cibus multiplice ht
effcm Est em cibus confortatus
impinguatus roboatus et vege-
tatus De hijs sic dr bnh Est
cibus h nome ihus An non
tocient gfortaris quociens re-
cordaris Qd eque mete cogita-
tis i pinguat Qd ita exercitatos
repat sensus uirtutes roborat
vegetat bonos mores atque

honestos · castas facit affectiones
Secundo dicitur fons unde dicit idem
Bernhardus Ihesus est fons vite signa-
tus qui in quatuor se rivos diffu-
dit in plateas unde apostolus Qui factus
est nobis sapientia · Iusticia · sanctificatio
et redempcio Sapientia in predicacione Ius-
ticia in peccatorum ablucione Sanctificacio in
conversacione Redempcio in passione
Hec Bernhardus Alibi quidem sic dicitur Tres
rivi fluxerunt a ihesu Verbum do-
loris In quo confessio Sanguinis as-
persionis in quo afflictio Aque
emundacionis In qua compuncio
Tercio est medicina unde ait sic
Est enim hoc nomen ihesus medici-
na Nil enim ita ire impetum
cohibet superbie tumorem sedat ·
Sanat livoris vulnera · restringit
luxurie fluxum · extinguit libidi-
nis flammam · sitim tepat ava-
ricie · ac totius indecoris fugat
pruriginem ¶ Quarto est lux unde
ait Unde putas in toto orbe
tanta et tam subita fidei lux
nisi de predicato ihesu Hoc est nomen
quod paulus portabat coram regi-
bus et gentilibus tamquam lucernam
super candelabrum Hoc item nomen
ihesus est multe suavitatis unde
Bernhardus Si scribas non sapit michi nisi
legero ibi ihesum Si disputas aut
conferas non sapit michi nisi sonuerit
ibi ihesus Item rychardus de sancto vic-
tore Ihesus nomen dulce · nomen delec-
tabile nomen confortans peccatorem et beate
spei Ergo ihesus esto michi ihesus ¶
Secundo est multe virtuositatis unde
Ravennas Vocabis nomen eius ihesum
Hoc est nomen quod dedit cecis visum
surdis auditum · claudis gressum
sermonem mutis · vitam mortuis

totamque dyaboli potestatem de obsessis
corporibus virtus huius nominis effu-
gavit ¶ Tercio est multe excellen-
cie et sublimitatis unde Bernhardus Nomen
salvatoris mei ~~fratris~~ mei · car- [fratris]
nis mee · sanguinis mei · Nomen
a seculis absconditum sed in fine secu-
li revelatum Nomen mirabile Nomen
ineffabile · Nomen inestimabile · ymmo
eo mirabilius quo ineffabilius · eo
magis gratum quia gratuitum ·
Hoc autem nomen ihesus impositum est
ei ab eterno ab angelo et a patre
putativo id est yoseph · Ihesus
enim interpretatur salvator Dicitur
autem salvator tripliciter vel a po-
tencia salvandi · vel ab habitu · vel
ab actu Secundum quod dicitur a potencia
salvandi convenit ei hoc nomen ab
eterno et dicitur impositum ab eterno ·
Secundum quod dicitur ab habitu salvandi
sic fuit impositum ab angelo et con-
venit ei a principio concepcionis
Secundum quod dicitur ab actu salvandi
dicitur impositum a yoseph tunc fu-
ture passionis Unde glosa super
illud Vocabis nomen eius ihesum dicit
nomen impones quod ab angelo vel
ab eterno impositum est Et tangit
hic glosa hanc triplicem denominacionem
Cum enim dicatur nomen impones tan-
gitur denominacio facta a yoseph Cum
quod ab angelo vel ab eterno impositum
est · tanguntur alie due · Hec igitur
medicine et in capite anni constituta
aroma capite mundi et insig-
nita capitali littera alphabeti ·
Christus caput ecclesie circumciditur et
nomen ei imponitur et circumcisionis
colitur dies · Tercia causa est effusio san-
guinis xpi Hodie enim sanguinem
suum xpistus primo pro nobis effundere
incepit quem ipse postmodum plu-
ries effundere voluit Quinquies enim

viabus sagne suu fudit p nob
Pmo i circucisione et hec effu-
sio fuit nre redepcionis i lau-
dedo i orone et hec effusio dic.
nre redepcois desideriu. Tercio
i flagellacone et hec fuit nre
redepcois initiu qa eius liuore
sanati sumus. Quarto i crucifixi-
one. Et hec fuit nre redemp-
cionis pcium. Tunc em que non
rapuit exsoluit. Quinto i lateris
apcone et hec fuit nre redep-
cionis sacramentu. Inde em exiuit
sags et aqua qd signauit nos
p aqua baptismi debere mun-
dari. Qui quidem baptismus hu-
bitum dat efficaciaz a sagne
xpi. ¶ Quartu et ultimum e signa-
culu circucisionis qd xpus qui de
hodie accipe dignatus e. Vo-
luit aut circucidi dns ppt mul-
tas rones. Po. rone sui corporis
ut uera carne hmanaz se as-
sumpsisse onderz. Sciebat enim
inde futuros qui dicent ipm no
corpus uerum. sed fantasmaticum
assumpsisse. Et ideo ut cors erro-
rem qfutaz uoluit circucidi et
sagne emittere. Corpus em fan-
tasmaticum sagnem no emitit.
Secdo rone nri ut nos spuali-
ter debe circucidi mtaz. Duplex
e om circucisio scdm Bnh qua de-
bz fieri a nob. scz interior et ex-
terior. Exterior i carne. Interior
i mete. Circucisio exterior qsistit
in tribus. In situ ne sit notabilis.
i accone ne sit reprehensibilis.
i smone ne sit qteptibilis. In-
terior aut in tribus ecia qsistit
scz i cogitacoe ut sit sca. In af-
fectone ut sit pura. In intencoe
ut sit recta. Hec Bnh. Tercio rone
nri ut nos saluarz. quemadmodum

a em auctorem circucisionis ut sic
totum corpus misticu saluaretur
Coll. ij. Circucisi estis no circu-
cisione manu ~~fca~~ facta i expo-
liacionis sed circucisione xpi. Tercio
rone iudeorum ut sint inexcusabi-
les. Si em circucisus no fuisset
potuissent se iudei excusare et di-
cere ideo te no recipimus qa dissimilis
es patribus nris. Quarto rone
demonum ut ne incarnacionis mis-
terium agnoscerent. Cu em circuci-
sio fiet contra originale peccatum ac-
cidit dyabolus et hunc qui circucideba-
tur simul peccatore esse qui circucisionis
remedio indigeret. Pt eandem
causam uoluit ut mr sua uirgo p-
petua esset desponsata. Quinto
rone pfce iusticie adimplende
Dicit em baptizari uoluit ut
pfectam iusticiam id e pfectam hu-
militatem que e subdere se minori im-
pleret. Sic et uoluit circucidi ut
eandem nob humilitatem onderet
Qui ~~aut~~ auctor et dns legis se
uoluit subdere legi. Sexto roe
legis mosayce adprobandum qd
erat bona et sca. Et p coplendum
qd no veniat soluere lege sed adim-
plere. Ro. iij. Dico em ihm mis-
triu fuisse circucisu ppt ueritate di
Quare aut circucisio octaua die fie-
bat multiplex ps ro. inde assignari
prima fuit. penes intellectum hysto-
ricu siu litteralez. Nam sicut dicit
rabi moyses maximus phus
et theologus licz iudeus. Puer in
vij diebus tante adhuc teneri-
tudinis quante e adhuc i utero matris
existens. In octo aut fortificatur
et solidatur. Et ideo ut dicit uoluit
dns paruulos circucidi an octauum
diem ne ob nimiam teneritudinem
nimium lederentur. Ultra octauum

veo ipam ctucisione noluit pro-
longari ptr tres aios qs plus
idem assignat. pa. ut picium e-
uitet. ne scz si nimium differre-
t. sine ctucisione eos mori con-
tingeret. Scdo ut dolori puulorum
puideat. Cu enim i ctucisione
maximus dolor sit uoluit eos
dns ctucidi du pua adhuc y-
magine hrent ut minore do-
lorem ibi sentirent. Tercio ut
puitu tstiae gsulet. Na cu ex
tircucisione plurimi puuli more-
rent. si ctucasi fuissent ia mag-
ni z exh. mortui. maior dolor
fuiss pntibus qua si morirent.
octauum enim diem hntes et se-
cunda racio sunt. penes itellem
anagogicu sl celeste. qd enim
octa die fiebat. ut dicit. itelli-
gi p i octa resurrectois ab omni
pena z miseria ctucidemur. Et se-
cundu hos octo dies erunt octo e-
tates. pa. abadam usqz adnoe
Scda anoe usqz adabraham
Tercia ab abraham usqz ad moy-
sem Quarta amoyse usqz ad dauid
Quinta adauid usqz ad xpm Sexta
axpo usqz ad fine mundi Septi-
ma moientium Octa resurgetium
Uel p octo dies intelligunt octo
que i etna vita possidebimus
que numat aug9 dicens Quid a.
e ego eo illorum de9 nisi eo eis un
sacient. ero quecuqz honeste desi-
derant. scz vita z salus. victus
copia. gloria. honor. z pax z oe
bonum. Et alit p viij. dies itelligit
ho gstitus ex corpore z aia. Qua-
tuor dies sunt iiij or elementa ex q-
bus corpus consistit. Et tres dies sunt
tres psone q sunt i aia scz gcu-
piscibilis. irascibilis z ronalis
Homo igitur qui nunc ht viij. dies
quibus unitati etne i gmuta-

bilitatis iungetur. tunc viij. dies
hebit. Et i illo octauo die ab oi
pena z culpa ctucidetur. Et scda
racio sunt. penes intellem tro-
pologicu siue moralez Et scdm
hc viij. dies diuersimode pnt
accipi. pmus pt esse pcti gtricio
ps Quoniam iniquitatem meam ego cognosco
Scds ppositu deserendi ma-
lum z faciendi bonum. Qui notat
i filio pdigo q dixit Surgam
et ibo ad prez meum tc. Tercius
pudor de pcto ps aplus Quem
fructum huistis tunc i illis i qbus
nunc erubescitis Quartus tior
de futuro iudicio ps Job Quasi
tumentes sup me fluctus timui
deum tc. Job. Si me comedi su bi-
bam sine aliquo aliud facia ex
m vidi. illa uox i auribus meis
i sonat Surgite mortui venite
adiudicium Quintus gtricio ps Je-
luctum unigeniti fac tc. Sextus
confessio ps Dixi confitebor
aduisum me tc. Septimus spes ve-
nie. Nam z si iudas penam summ
gfessus fuit tn no spe venie z
ideo no e ueniam gsecutus Octa-
uus satisffactio. et i hoc die spua-
lit ho ctucidit no solu a culpa
s eciam ab omni pena. Uel pmi duo
dies st dolor de pcto z ppositu et
desiderium emendandi. Alij duo
confitendi mala q fecimus z bona
que obmisimus. Alij quatuor sunt
oro. lacrimarum effusio. corporis
afflicco. elemosinarum elargicio
Uel octo dies pnt esse octo qs
diligens gsideracio omnem uoluntate
peccandi a nobis ctucidet. Ita q unu
diligens gsideratu una dieta fa-
ciet. Quorum vij. Unum enim
dieus Septe sunt decem mandata hois
q si ho considerant i etrnum non

pararet sed materia vilis. opera-
to turpis. exitus flebilis. dis-
soluto miserabilis z dampnato
detestabilis reputamus p[re]t esse gla
i effabilis. ¶ Quarta racio sumitur
penes intellectum allegoricum sive
spiritualem. Et sed[m] hoc .v. p[ri]mi dies erunt
q[ui]nq[ue] libri moysi i q[ui]bus continetur
lex. Duo erunt prophete z psalmi
Septima dies erit doctrina evan-
gelica. Octava i .vij. primis diebus non
fiebat perfecta circuncisio. In octava aut
perfecta circuncisio fit ab omni cul-
pa z ab omni pena. nunc in spe-
sz tandem in re. ¶ Quare aut da-
ta fuit circuncisio. vij. sunt cause
que notantur hijs versibus. Cau-
terium signum meritum medicina figura
Exemplum fuit olim circuncisio.
dura. ¶ De carne aut circunci-
sionis domini dicitur q[uod] angelus eam ka-
rolo magno attulit. et ipse eam
aq[ui]s grani i ecclesia magna s[anc]te
marie honorifice collocavit. Ka-
rolus vero illam postea fertur
carosium transtulisse. Nunc aut dicitur
esse rome i ecclesia que dicitur s[anc]ta s[anct]orum
Unde z ibidem scriptum legitur. Cir-
cuncisa caro xpi. sandalia cla-
ra ac umbilici vigz hec pro-
si clara. Et ea die fit statio
ad s[anc]ta s[anct]orum. Sz si hoc verum est
valde utiq[ue] mirandum e. Cum enim
caro ipsa sit de veritate humane
nature. credimus q[uod] resurgen-
te xpo rediit ad locum suum
glorificatum. Alij dixerunt
q[uod] hoc verum sit iuxta opinionem
illorum q[ui] dicunt id solum ee de
veritate humane nature q[uod] ab ada
traditum e z id solum resurgere

Notandum q[uod] olim a paganis
et gentilibus i hijs kalen-
dis multe supersticiones obser-
vabantur. que sicut ecclesia a xp[ist]ianis
vix extirpari potuerunt. Quas
aug[ustinus] i s[er]mone q[uo]dam commemorat
Credentes enim ut dicit ianum
q[uo]ndam deum ee cui i hijs kalen-
dis que plurimum venerabantur
et ei duas facies figurabant
unam post tergum se z alia ante quia
erat terminus anni preteriti z principij
obsequentis. Rursus i hijs ka-
lendis formas monstruosas
assuebant. Alij vestientes se pel-
libus pecudum assumentes capita
bestiarum ex quo indicant non tam
habitum belluinum habere q[uam] sensum
Alij tunicis mulieribus vestiebant
non erubescentes i serere tunicas
mulieribus militares lacertos. Alij
tunc auguria observabant ut
focum de domo sua. vel aliud. quocumq[ue]
beneficium cuilibz petenti non tribu-
ant. Dyabolicas etiam strenuas
z ab alijs accipiunt z alijs tra-
dunt. Alij mensas i nocte preparant
lautas z sic tota sinunt creden-
tes q[uod] p[er] totum anni convivia sibi
i tali habundancia p[er]severent. Et sub-
dit q[uod] de paganorum consuetudine ali-
quid observare voluit timendum e
ne nomen xp[ist]ianum eis prodesse non
possit. Qui eciam stultis hominibus
ludentibus aliquam humanitatem impe-
derit participem se ee non
dubitz. Vos aut fratres non suf-
ficiat q[uod] hoc malum non faciatis
sz ubicumq[ue] fieri videritis arguite
corripite castigate. Hec aug[ustinus]

Epyphania. De Epyphania
domini quadruplici decoratur

miraclo · et ideo quadruplici
vocabulo nuncupatur. Hodie enim
magus xpm adorat. Johes
baptizat. Aqua in vinum xpus
mutat · et quinque milia hominum
de quinque panibus cibat. Tu enim
· xiij · dies magi ad eum stella
duce venerunt · et inde dr epyphania
ab epy q e sup et phanos appa-
ro qa tunc desursum stella apparuit
sive ipse xpc p stella q desuper
visa magis de celo demonstratus est
Eadem die revolutis · xxix annis
dum iam anno · xxx^m attigisset qua
habebat · xxix annos et xiij · dies
Erat enim incipiens qsi annorum
xxx · ut dr lucas vel sedm bedam
habebat xxx · plene qd et romana
eccia hic asseruit. Tunc in ipso
in iordane baptizatus e. Et ob
hoc vocatur theophania a theos
q e deus et phanos appario. qa tunc
dei trinitas apparuit. pr in voce
filius in carne sps sanctus in co-
lumbe spe. Ipso igitur die revoluto
anno uno cum esset xxx vel xxxi an-
norum et xiij · dies aqua in vinum
mutavit. Et ob hoc vocatur beth-
phania a beth q e domus qa in
domo facto miraclo verus deus appa-
ruit. Ipso similiter die revoluto anno
vel xxxij · quinque milia hominum de quin-
que panibus saciavit sicut dr beda
et sicut dr in illo ymno q sic in-
cipit Illuminans altissimus et ob hoc
vocatur phagiphania et dicitur
a phage q e bucca sive manducare.
De hoc aut qrto miraclo
utrum hac die contigit dubitatur. qa
in originali bede non sit expres-
se legitur. Et qa Johes · vi · ubi de
hoc miraclo agitur dicit Erat aut

- dia
annos /

proximum pascha iudeorum et ista
hoc quadruplex apparicio hac die
facta e qz prima e p stella in presepi-
o. Secunda p voce patris in iordanis
flumio. Tercia p mutatione aque
in vinum in convivio. Quarta p multi-
plicatione panum in deserto. Prima
aut apparicio precipue hodie cele-
bratur. Et ideo eius hystoriam prosequa-
mur. Nato igitur dno tres ma-
gi ierosolimam venerunt quorum
noia in hebreo sunt apelius · a-
merus · damascus. Grece · gal-
galat · malgalath · sarathin
latine Caspar · Baltesar · mel-
chior. Qui autem magi fuerunt
hij tres exstat suma sedm q ma-
gus maleficus illusor et sapiens
dr. Dicunt ergo quidam hos reges
magos a bestitu dicos fuisse id
e illusores sz q herodem illuserunt
qa ad eum no redierunt. Vnde dicitur
de herode qa videns q illusus
esset a magis et c. Magus item dr
maleficus. Vnde malefici pha-
raonis dr magi. Et inde dicitur
chrisostomus hos magos vocatos
dicit enim istos fuisse maleficos
sz postea conversos quibus dns vo-
luit nativitatem suam revelare et eos
ad se adducere ut p hoc peccatoribus
veniam preberet. Item magus idem
e q sapiens. Naz p se magus he-
braice · scriba · grece · phus · lati-
ne sapiens dr. Dicuntur aut ma-
gi id e sapientes. Vnde magi quasi
sapia magni. Venerunt ergo
hij tres sapientes et reges cum
magno comitatu ierosolimam. Sz
quare magis ierosolimam cum ibi
dns natus no sit. Duplex hoc assig-
nat remigius quarum racionem
Prima qa magi tempus nativitatis

xpi agnoverunt sed locum ignorave-
runt. Secunda autem ierosolima erat civi-
tas regalis et in ea erat summum sa-
cerdotium suspicati sunt quod tam egre-
gius puer egregia civitate
nasci deberet. Tercia ut citius
locum nativitatis discere potuissent
cum ibi sapientes et legis periti
residerent. Quarta ut iudei in-
excusabiles manerent. Potuis-
sent enim dicere Nos quidem locum
nativitatis cognovimus tempus autem ig-
noravimus et ideo non credidimus.
Magi quoque ~~iudeis~~ iudeis oste-
derunt tempus et iudei magis locum.
Nota ut sic studio magorum
condempnaretur pigricia iudeorum. Na
illi vnius prophete crediderunt isti plu-
ribus credere noluerunt. Illi quesierunt re-
gem alienum isti non quesierunt proprium.
Illi venerunt de longinquo isti man-
serunt e vicino. Isti reges successe-
runt balaam et ad visionem
stelle venerunt propter illam prophetiam
patris sui. Orietur stella ex iacob
et exurget homo de israel. Et aliam
causam unde isti moti sunt ad adau-
diendum ponit Crisostomus in originali
super mattheum dicens quosdam dicere
quod quidam sydera inspectores ele-
gerunt de se ipsis duodecim et si quis
moriebatur filius eius aut aliquis
propinquorum eius loco substituebatur.
Hii ergo per singulos annos post
messem ascendebant in montem
victorialem et ibidem tribus die-
bus morantes se lavabant et
orabant deum ut eis stellam quam
balaam predixerat ostenderet. Qua-
dam vice scilicet in natalis domini du-
(?) soli ibi maneret stella quedam

ad eos super montem venit que ha-
bebat formam pulcherrimi pueri
super cuius capite crux pendebat
que magos allocuta est dicens
Ite velocius in terram iuda et ibi
regem quem queritis natum invenietis.
Tunc ibi continuo venire ceperunt.
Sed quomodo in tam parvo tempore scilicet in xiii
diebus tanta terrarum spacia ve-
nire potuerunt scilicet ab oriente in
ierusalem que in medio tocius mundi esse
sita dicitur. Dicendum est secundum remigium
quod talis puer ad quem properabant
eos in tam brevi spacio producere po-
tuit. Vel potest dici secundum iohannem quod super
dromedarios venerunt qui sunt ani-
malia velocissima. tantum currunt vno die
quantum equus in tribus. Unde dicitur dro-
medarius a dromos quod est cursus
et ares quod est virtus. Cum ergo ieroso-
limam venissent interrogaverunt
dicentes Ubi est qui natus est rex iu-
deorum. Non interrogant an natus sit
quia hoc credunt sed interrogant ubi na-
tus sit. Et quasi aliquis interrogasset
eos unde scitis hunc regem natum
esse responderunt. Vidimus stellam
eius id est eius nativitatis insigniam
Vidimus inquam positam super iudeam. Vel
nos existentes in nostra regione vi-
dimus eius stellam in oriente id est
in orientali parte his verbis sicut
dicit remigius in originali verum
hominem et verum regem et verum deum
confessi sunt. Verum hominem cum dixerunt
ubi est qui natus est. Verum regem cum aiunt
ubi est rex iudeorum. Verum deum cum sub-
iungunt venimus adorare eum. Pre-
ceptum enim fuit ut nullus nisi solus
deus adoraretur. Quod herodes audi-
ens hoc turbatus est et omnis ierosolima
cum eo. Tripliciter de causa rex tur-
batus est. Primo ne iudei regem
regum natum tamquam suum reciperent

tese tanquam alienigenam expelle-
rent. Secundo ne a romanis cul-
pari posset si aliquis rex novaretur
quem augustus non constituisset. Sic
enim ordinaverant romani ut
nullus deus vel rex sine sui licen-
tia diceretur. Tercio quoniam sicut dicit Gregorius
Celi regi nato rex terre turbatur
quia nimirum terrena altitudo confun-
ditur cum celsitudo celestis aperitur.
¶ Omnis civitas ierusalem cum eo tur-
bata triplici ex causa. Primo quia impii
gaudere nequiunt de adventu iusti.
Secundo ut rege turbato adula-
rentur. propter hoc quod se simulando osten-
derent turbatos. Tercio quia sicut
se ventis contrarientibus sic et regi-
bus sese ad invicem certantibus
plus conturbatur. Et ideo ex hoc
timuerunt ne scilicet presente et futuro
rege ad invicem certantibus perturba-
tionibus involverentur. Hec ratio est
Crisostomi. Tunc herodes omnes sacer-
dotes et scribas congregans sciscita-
batur ab eis ubi christus nasceretur.
Cumque ab eis didicisset quod in bethle-
em iude. vocatis ad se clam
magis diligenter didicit tempus stel-
le ut videlicet sciret quid faceret
si magi ad se non redirent. Dixit-
que eis ut inventum puero ei renun-
ciarent simulans se velle adora-
re eum quem volebat occidere. Et
nota quod cum magi ierusalem ingres-
si fuissent stelle ducatum amise-
runt et hoc propter tres rationes. Prima
ut de loco nativitatis christi querere coge-
rentur. ut sic de ipsius ortu certi-
ficarentur tam per stelle apparitionem
quam per prophetie assertionem sicut dicit Remigius
et Beda. Quoniam auxilium querentes
humanum iuste perdere meruerunt
divinum. Tercia quoniam signa debentur
infidelibus et ideo signum datum

est istis dum essent infideles non
debuit apparere dum essent inter
iudeos fideles. Hec triplex ratio
tangitur in glosa. Cum autem ierusalem
ingressi fuissent stella antecede-
bat eos usque dum veniens staret
supra ubi erat puer. De hac autem
stella cuiusmodi fuerit tres fue-
runt opiniones quas ponit re-
migius in originali. Quidam
dicunt fuisse spiritum sanctum ut ille qui post-
modum descendit super dominum bap-
tizatum in specie columbe apparuit
et magis in specie stelle. Alii ut
Crisostomus dicunt quod fuit angelus
ut ipse qui apparuit pastoribus
apparuit et magis. Sed ipsis
pastoribus iudeis tamquam ratione
utentibus apparuit in forma ratio-
nalis. gentilibus non tamquam
irrationabilibus in specie irrationalis.
Alii quod verius creditur quod fuit
stella de novo creata que peracto
suo ministerio rediit in preiacentem
materiam. Ista autem stella ut dicit
Fulgencius differebat ab aliis
in tribus scilicet in situ quia non erat
localiter sita in firmamento sed
pendebat in medio aeris proxi-
ma terre. In fulgore quia splendi-
dior. quod inde patet quia splen-
dorem eius non potuit solis sple-
ndor obfuscare immo in meridie
lucidissima apparebat. In mo-
tu quia precedebat magos more
viatoris. Non enim movebatur
motu circulari sed quasi motu ani-
malis progressivo et processivo.
Cum autem stellam vidissent ga-
visi sunt gaudio magno val-
de. Notandum quod est triplex
stella quam isti magi vide-
runt scilicet stella materialis et

ſpualis Intellectualis. Stel-
la romalis et ſtella ſupſba-
lis. pma ſz matialez vide-
rut i oriente. Scdaz ſz ſpua-
lem q e fides que ſuis i cor
corde irradiauit. Nequaqua
em ad viſione pme ſtelle
veniſſet ni ſcdaz hauiſſet. Hue-
rut em fidez de xpo ai te cu dixe-
rūt Vbi e q natus e. & de eius regna
li dignitate cu dixerūt Rex iudeorū.
et de eius diuinitate dixerut cū qa
venimus adorare eu. Tcia ſz
itellectualez q e angelus quā vi-
derut i ſompno quādo p angelum
ſūt amoniti ne redirēt ad
herodez. licz ſcdz quāda gloz nō
angelo ſz ipe dns eos amo-
nuit. Qrta ſz ronale que
fuit bta vgo. in diuerſorio. Qn-
tam ſz ſupſbialez q fuit xpus
que viderūt i pſepio. Et de hac
quītuplici ſtella dr. Et i trantes
domu &c. Quibz iſtos dim̄ ſtel-
la. De pa pſalmu ſtupia & ſtellas
q tu fu. Secūda ecc. iij. Splen-
dor celi id e homis celeſtis gloia
ſtellaꝝ id e utitu. Tercia ba-
ruch Stelle aut dederūt lume
i cuſtodijs ſuis vocate ſūt &c.
De qrta ymnus Aue maris ſtel-
la &c. De qnta apoc vltio Ego
ſu radix & genus dauid ſtella
ſplendida & matutina. Pt vi-
ſione pme & ſcde ſtelle magi
gauiſi ſūt. Poſt viſione tcie ga-
uiſi ſūt gaudio. Poſt viſionem
qrte gauiſi ſūt gaudio magno
valde. Vel ut dr glo Ille gaudz
gaudio q de deo gaudz qui vnū
e gaudiū Et addidit magno
qa eo nihil maius e. Et addidit
valde qa de magno pt aliqs et
alius gaude. Vel p hoc i bonū
exaggeracōnem voluit onde ewa
q habes plus gaudet de rebus
pditis & iuetis i uenis qua de
ſemp poſſeſſis. Cūqz domucu-
lam i traſſent & pueꝝ cu mre
i ueniſſent flexis genibꝰ ſinguli
hec ei munera optulert. Sz du-
rū thus & mirraz Hic exclamat
augꝰ dicēs Oinfancia cui
aſtra ſubduntur cui ſe iſte mag-
nitudis & ſupglorie Adeuig
pannos & angeli opulat. ſy-
dera obſequdūt & reges tre-
pidant & ſectatores ſapie ge-
niculat. Stupeo cu video pa-
nos et intueor celos eſtuo
cu aſpicio i pſepio mediāum
et ſup aſtra pclaꝝ. Iſte bn̄.
Quid facitis. q fratres. lacta-
te pueꝝ adoratis i tugurio
vili. pn vilibus panis. Ergo
ne deus e iſte. Quid facitis
qui aurū offertis. ergo rex e
iſte. Et ubi aula regia. vbi
thronus. vbi curie regal freq-
ua. nūqd aula e ſtabulū. thro-
nus pſepiū. curia frequētia
yoſeph & maia. Inſipientes fa-
cti ſūt ut fiant ſapientes. De hoc
dicitur ſit hylarius i lib. de trinitate
Parit vgo ſz ptus adeo e. In-
fans vagit laudantes angeli
audiuntur. panni ſordet deus ado-
ratur. Itaqz potentis dignitas
nō amittit. dū carnis humilitas
pdicatur. Ecce quo i xpo pueꝝ
nō tm fuerūt humilia & i firma
ſz etia diuinitatis ſublimia et
excelſa. Beh. Sey ſed ſz ſū epla

ad hebreos. Respicis animas
Christi. Vide primo et celum vagientem
in presepio iacentis infantem, tunc an-
gelos simul auscultans laudan-
tes. Herodes persequitur sed adorant
magi. Ignorant pharisei sed
stella denuntiat. Baptizatur
tunc vox desuper tonantis audi-
tur. Aquis immergitur sed columba
descendit, immo spiritus in columba.
Quare autem magi huiusmodi
munera ~~obtulerunt~~ obtulerunt
multiplex est ratio. Prima quia tradi-
tio antiquorum fuit ut dicit Re-
migius ut nullus ad deum vel ad
regem vacuus intraret. Perse
autem et Caldei talia munera con-
sueverunt offerre. Secunda quia ut Bernardus
virgini aurum obtulerunt pro eius in-
opie sublevatione, thus contra
stabuli fetorem, et mirram aptam
verminum expulsionem. Tertia
aurum ad tributum, thus ad sacrifi-
cium, mirra ad sepulturam perti-
net mortuorum. Per hec ergo tria in-
timatur regia potestas et humana
mortalitas. Quarta quia aurum
significat dilectionem, thus orationem, mirra
mortificationem. Et hec tria Christo
debemus offerre. Quinta quia per
hec tria signabantur tria que erant
in Christo, scilicet divinitas pretiosissima,
caro integra et incorrupta,
anima devotissima. Hec tria signaba-
tur per illa tria que erant in archa:
Virga que floruit caro
Christi que resurrexit. Psalmus: Reflo-
ruit caro mea etc. Tabule
ubi erant scripta precepta: anima
in qua omnes thezauri sapientie
et scientie dei sunt absconditi. Man-
na divinitas que habet omnem saporem
et omnem suavitatem. Per aurum er-
go quod est pretiosius omnibus metallis
intelligitur divinitas pretiosissima;
per thus anima devotissima quia
thus significat orationem et devotionem. Psalmus:
Dirigatur oratio mea etc. Per mirram
que conservat a corruptione caro
incorrupta. Admoniti autem
magi in sompnis ab angelo
ne redirent ad Herodem per aliam vi-
am reversi sunt in regionem suam.
Ecce quomodo magi profecerunt: nam
stella duce venerunt, per homines
prophetas edocti fuerunt,
angelo duce redierunt et in Christo re-
quieverunt. Horum corpora Me-
diolani in ecclesia que nunc est fratrum
predicatorum et vocatur etiam sancti Eu-
storchii quiescebant sed hodie
Colonie requiescunt etc. De sancto ✠ ¶
Paulus primus paulo etc.
heremita ut testatur Hieronymus qui   ¶ Hier:
eius vitam conscripsit fervente De-
cii persecutione heremum adiit ibi
per quadam cripta xl^ta annis
ignotus hominibus affugit. Et
eo siquidem tempore duo iuvenes chri-
stiani comprehenduntur, quorum unus toto
corpore melle perungitur et sub
ardore solis aculeis musca-
rum, scrabonum et vesparum
lacerandum exponitur. Alter
vero mollissimo lecto imponitur et
in loco amenissimo collocatur
ubi aeris erat tepiditas, rivu-
lorum sonitus, cantus avium
et florum olfactus, funibus tamen
floreis coloribus obtectis
undique vinctis cingitur ut ma-
nibus vel pedibus se iuvare
non posset. Adest quedam iuven-
cula corpore pulcherrima.

✠ Nam post corpora primo per Helenam Constantini
matrem reperta, in Constantinopolim translata: postea
per Sanctum Eustorgium Episcopum Mediolanum sunt
translata. Postea per Henricum Imperatorem
postquam Mediolanum possedit, in Coloniam super
Rhenum fluvium sunt delata, ubi in magna
veneratione & populi devotione conservantur.

et impudica ac impudice tracta-
uit iuuenem amore sui reple-
ta. Cum autem ille in carne motus
contrarios contra rationem sensisset non habens
arma quibus se ab hoste erueret
linguam propriam dentibus suis in-
cidit et in faciem impudice expuit
et sic triumphum laude dignum
meruit. Hos et alios penas
sanctus paulus territus heremum pe-
tiit. Eo tempore dum anthonius primum
se inter monachos heremicolam
cogitaret in sompnis aliud multo
se meliorem heremum colere edocetur.
Quem dum per siluas inquireret
obuium habuit ypocentaurum ho-
minem equo mixtum qui uiam dex-
tram ei demonstrauit. Post hoc mo-
dicum obuium habuit animal ferens
fructus palmarum superius ymagi-
nem hominis inferius signatum. deor-
sum uero capre formam habens. quem
dum per deum iuraret ut sibi
diceret quis esset. Respondit se esse
satyrum deum siluarum secundum erro-
rem gentilium. Postremo ob-
uiauit ei lupus qui eum ad cella-
m pauli perduxit. Paulus autem
anthonium presentiens hostium
sera clausit. Ut ergo aperiret.
asserens se minime inde recas-
surum sed ibi potius moriturum
uictus paulus ei aperuit et sta-
tim ambo in amplexus ruunt.
Cumque prandii hora esset coruus
duplicatam partem panis attu-
lit. Cumque de hoc anthonius mira-
retur. Respondit paulus quod deus sibi
omni die taliter ministrabat et
annonam propter hospitem duplica-
uerat. Pia lis oritur inde quis
magis dignus esset diuidere pa-
nem. Defert paulus hospiti
anthonius seniori. Tandem utrique
manum apponunt et panem diui-
dunt eque. Cum anthonius
rediens celle sue appropinquaret
uidit angelos animam pauli depor-
tantes. Qui uelociter rediens
inuenit corpus pauli flexis
genibus in modum orantis e-
rectum ita ut ipsum uiuere exis-
timaret sed cum uere mortuum di-
dicisset dixit. O sancta anima que gere-
bas in uita in morte demonstrasti.
Cum autem non haberet unde sepul-
turam faceret. ecce duo leones
uenerunt et foueam parauerunt.
Sepulto autem eo ad siluam re-
dierunt. Anthonius autem tunicam
pauli ex palmis contextam assump-
sit qua postmodum in sollempnita-
tibus utebatur.

De sancto hylario

Hylarius dicitur quasi hyla-
ris quia in seruitio dei ualde
hylaris fuit. Vel dicitur hylarius
quasi alarius uel altus et arcus
uirtutibus. quia fuit altus in scientia
et uirtuosus in uita. Vel hyla-
rius dicitur ab yle quod est primordia-
lis materia que obscura fuit.
Ipse enim in dictis suis magnam
obscuritatem habet et profunditatem.
Hylarius pictauorum urbis
episcopus regionis equitanie ori-
undus quasi refulgens lucifer
inter astra processit. Hic uxorem
et filiam habuit et laycali
habitu uitam monasticam ducebat.
Tandem in scientia et uita proficiens
in episcopum est electus. Cum igitur beatus
hylarius non solum ciuitatem
suam sed etiam totam franciam ab-

hereticis defensarum. Ad sugges-
tionem duorum episcoporum qui heresi fuerant
depravati ab imperatore qui hereti-
corum fautor erat cum beato eusebi-
o vercellensi episcopo in exilium rele-
gatus. Denique cum ubique arria-
na heresis pullularet et ab impera-
tore licentia data esset ut omnes
episcopi convenirent et de veritate fi-
dei disputarent. Cum sanctus hylarius
advenisset ad petitionem episcoporum qui
eius eloquentiam ferre non pote-
rant pictavium redire compellitur.
Cum autem ad insulam gallinariam
que tota plena erat serpentibus
applicuisset et in ipsam descendisset
omnes serpentes ex sui visione
fugabat et in medio insule pa-
lum fixit ultra quem amplius nullis
libertas occupandi. Cum igitur pic-
tavium esset quendam infantem sine
baptismo defunctum ad vitam
restituit. Nam cum diu iaceret
in oratione donec pulvere surgeret
ille de oratione et infans de mor-
te. Cum autem apra filia eius ma-
ritum vellet accipere hylarius pre-
cibus ei predicavit et sacre virgi-
nitatis proposito confirmavit. Quam
ille firmam considerans et ne aliquando
flecteretur formidans dominum instantius
exoravit ut eam ad se reciperet
nec ultra vivere permitteret. Quod
et factum est. Illa post dies paucos
ad dominum migravit quam ipse pro-
priis manibus sepelivit. Quod
mater beate apre considerans episcopum
rogavit ut sibi idem quod filie impetra-
ret. Quod fecit et ipsam oratione
sua ad regnum premisit. Eo tempore
leo papa hereticorum perfidia depra-
vatus omnes episcopos concilium convo-
cavit. Quibus quocumque hyla-
rius non vocatus advenit. Quod
audiens papa precepit ne aliquis sibi
assurgeret nec aliquem locum daret.
Cum igitur ingressus fuisset dixit ad eum
papa: Tu es hylarius gallus. Et
ille: Non sum gallus sed de gallia
id est non sum de gallina natus sed
de gallia episcopus. Cui papa: Et si
tu es hylarius de gallia ego sum
leo romane sedis apostolicus et
iudex. Cui hylarius: Et si tu es leo
sed non leo de tribu iuda. Et si iu-
dicans residens sed non in sede
maiestatis. Tunc papa cum indig-
natione surrexit dicens: Modicum
expecta donec redeam et reddam tibi
meritis reddam. Cui hylarius:
Si non redieris quis pro te respondebit
Et ille: Continuo redibo et su-
perbiam tuam humiliabo. Cumque papa
ad secreta nature isset dissenteria
arripitur et omnia intestina perdens
miserabiliter vitam finivit. Interea
videns hylarius quod nullus ei assur-
geret patienter ferens in terra posuit
se dicens: Domini est terra. Statimque
nutu dei terra qua insedebat
sursum se extulit et usque equa-
litatem episcoporum se levavit. Cum
igitur papa miserabiliter nunciaretur
defunctus assurgens hylarius
omnes episcopos in fide catholica confirma-
vit et confirmatos ad propria
remisit. Hoc autem miraculum
de morte leonis pape dubitationem
habet cum quia historia ecclesiastica et
tripartita de hoc nihil loquitur tum quia
aliquem papam talis nominis tunc
fuisse cronica non testatur. Cum quia
Ieronimus dicit: Ecclesia romana semper
immaculata permansit et in futuro
permanebit sine ulla hereticorum
insultatione. Tandem multis mira-

[illegible] anno [illegible] demon [illegible]

culis perpetratis cum beatus hilarius
infirmatus obitum suum imminere
cognosceret leoncium presbiterum quem
magne diligebat et nocte immine-
te ut foras exeat ammonuit et
siquid audierit ut renunciet im-
perauit. Ille iussa complens uoces
aduenientis tumultuantis se au-
disse reuertens exponit. Et cum
tam eum vigilanti fine expec-
tans media nocte iterum iubet
exire et quid audierit ita re-
ferre. Qui cum nichil se audisse re-
nunciasset mox nimia claritas
qua etiam predictus presbiter sufferre
non potuit ad eum intrauit et
sic paulatim recedente lumine ad
dominum migrauit. [illegible] De sancto
Machario

Macharius dicitur a macha quod est ingenium
et ares uirtus uel a macha quod est
percussio et rio magister. Fuit enim in-
geniosus contra demonis falla-
cias virtuosus quantum ad vitam
percussio in domatione corporis magister
in regimine prelationis. Macharius
abbas descendens in sichym et in-
trauit dormire in monumento ubi
erant sepulta corpora paganorum
et extraxit unum corpus super caput
suum tamquam plumacium. Denique
demones uolentes eum terrere
uocabant quasi unam mulierem dicentes:
Surge veni nobiscum ad balne-
um. Et alter demon sub ipso tamquam
ex mortuo illo dicebat: Peregri-
num quendam habeo super me non
possum venire. Ille autem non ex-
pauit sed tundebat illud corpus di-
cens: Surge et vade si potes.
Quod audientes demones fuge-
runt clamantes: vicisti nos.
Cum aliquando abbas macharius

a palude ad cellam suam pergeret oc-
currit ei dyabolus ad falcem messo-
riam et volens eum percutere sed non po-
tuit et dixit ei: Multam violenciam
patior a te o machari quia non pos-
sum preualere aduersum te. Ecce quic-
quid tu facis et ego facio. Ieiu-
nas tu et ego non comedo. Vi-
gilas et ego omnino non dormio.
Unum est solummodo in quo me superas.
Et dixit abbas quid est illud. Cui ille:
Humilitas tua propter quam non preualeo
contra te. Abbas macharius
vidit sathanam transeuntem in specie
hominis et habentem vestimentum line-
um laceratum per omnia foramina
pendebant ampulle. Et dixit
ei: Quo vadis? Cui ille: Vado
potionare fratres. Cui abbas: Quare
tot ampullas portas? Respondit:
gustum fratribus porto et si unum
aliquid non placebit offeram a-
liud et sic per ordinem aliquid
placeat. Et cum rediret dixit ei
macharius: Quid fecisti? Respon-
dit: Omnes sanctificati sunt et nemo
assensit michi nisi unus qui uocatur theo-
ctistus. Surgens autem macha-
rius illuc iuit et fratrem tempta-
tum inuenit sua eum exhortacione
conuertit. Post hoc iterum macharius
eum inimicum inuenit et dixit: Quo vadis?
Cui ille: ad fratres vado. Reuerten-
ti occurrit senex et dixit: Quid
faciunt fratres illi? Cui dyabolus:
male. Et dixit macharius: Quare?
Quia omnes sancti sunt et quod est ma-
ius malum unum quem habebam
amisi et omnibus sanctior est factus.
Hoc audiens senex gratias
egit deo. Quadam die sanctus
macharius caput defuncti repperit
et dum orasset interrogauit cuius
caput esset. Et respondit se fuisse pa-

gaudio. Et dixit ei macharius: Ubi
est anima tua? Respondit: In inferno.
Cumque requireret si multum in profun-
do esset, respondit: Quantum terra est profun-
do, quantum distabat celum ultra
vel terra a celo. Cui macharius
dixit: Sunt ne aliqui te profundiores? Respon-
dit: Etiam judei. Et ille: Et ultra
judeos sunt ne aliqui profundio-
res? Cui ille: Profundiores omnibus
sunt falsi xpiani qui sanguine xpi
redempti tantum precium parvipendunt.
¶ Dum per quandam solitudinem
profundissimam pergeret, ad quamlibet
miliare arundinem figebat ut
per eundem modum redire sciret. Sed dum
iam novem dietas fecisset et in
quodam loco quiesceret, demon omnes
arundines collegit et ad
caput eius posuit. Quadam vice
cum pulicem se pungentem manu
occidisset et multum ex illo sanguinis
emanasset, reprehendens se quod propriam
vindicasset iniuriam, nudus
sex mensibus in deserto mansit
et a scrabonibus totus laceratus
exiit. Post hec multis clarus
virtutibus in pace quievit. ~~Vitam~~ [?]

De sancto Felice in pincis

Felix pronomine in pincis dicitur
a loco in quo requiescit vel
a subulis cum quibus passus ex-
hibetur. Nam pictaciones subula di-
cuntur. Cum enim magister puerorum
extitisset et eis nimium rigidus
fuisset, tentus a paganis cum
xpianam fidem libere confiteretur, traditus fuit
in manibus puerorum quos ipse do-
cebat, qui eum cum stilis et subu-
lis occiderunt. ¶ Ecclesia magis
tenere videtur quod non martir exti-
tit sed confessor. Hic ad quodcunque
ydolum ducebatur ut ei sacrifica-
ret, in illud exsufflavit et
protinus corruebat. Huic et ali-
us erat frater qui Felix similiter dicebatur.
Cumque etiam ipse adorare ydola co-
geretur, dixit: Inimici estis deorum
vestrorum. Ita si me ad illos duxe-
ritis, in eos sicut frater meus exsuf-
flabo et corruent. Excolebat
autem ortum quidam, unde olera eius
rapere cupientes dum furtum
facere cogitabant, totam noctem or-
tum diligentius excolebant. Ma-
ne a sancto salutati peccatum suum
confitentes ad propria redierunt.
Venientes autem gentiles ut eum
tenerent, manus eorum dolor nimi-
us apprehendit. Qui cum ulula-
rent, dixit eis: Dicite: Xpistus
deus est, et protinus dolor vos
dimittet. Quibus dicentibus
sanati sunt. Pontifex ydolorum ad
eum venit dicens: Domine, deus
meus ut te venientem vidit, protinus
in fugam arripuit. Cui cum diceret:
Quare fugis? Ait: Virtutem huius
Felicis ferre non possum. Si ergo
deus meus ita te timet, quanto ma-
gis ego te timere debeo. Quem
cum Felix in fide instruxisset, bap-
tizari se fecit. Adorantibus autem
Apollinem dixit Felix: Si verus deus
est Apollo, dicat michi quid ego
in manu clausum nunc teneo.
Habebat autem in manu cedulam
in qua oratio dominica erat scripta.
Quo nil respondente gentiles
conversi sunt. Tandem missa cele-
brata et populo data pace in pa-
vimentum in oratione se prosternens
migravit ad dominum. ~~Vitam~~ [?]

Sequitur de sancto marcello

Marcellus dicitur quasi arcens
mala asce vel marcellus
qui mtia pcellens id e muda-
nas ad versitates pcuciens
& conculcans. Marcellus
laodicius pfeus iussit beatum
sysinnium dyaconum suis asper-
tibus ptriti qui cum ptiritus
esset ab appromato conictauen-
ti subito lux de celo facta e & vox
cujt dicens. Venite benedicti patris
mei &c. Tunc appromati iacui-
dit ad pedes sysinnii et dixit ei
Adiuro te per xpm que confite-
ris ne tardes me baptizare
qd et fecit. et ad duxit eum ad
beatum marcellum epm. Marcel-
lus cum rome summus pontifex
esset & maximianus imperatorem
de nimia sevitia in xpianos in-
crepasset et in quadam domo cu-
iusdam matrone in eccia consecrata
missam ageret. Iratus imperator
domum illam fecit stabulum iume-
torum & ibidem marcellum eun-
dem cum custodia ad seruitium
animalium deputavit. Ibique sub eo
per multos annos in dno quievit.

De sco Anthonio

Anthonius dicitur ab ana quod
est sursum & tenens quasi
superna tenens et mundana de-
spiciens cuius vitam athanasius
scripsit. Anthonius cum xx annorum esset
annorum et audiret legi in eccia
Si vis pfeus esse vade & ven-
de omnia que habes et da pauperibus
Omnia sua vendens pauperibus
erogavit et heremiticam vitam
duxit. Hic innumerabilia demonum

temptamenta sustinuit. Quadam
dam vice dum spiritum fornicationis
virtute fidei superasset dyabolus in spe-
cie pueri nigri ante eum pstratus
apparuit & se ab eo victum confessus
est. Illa & hic precibus impetravit
ut videret fornicationis demonem
iuvenibus insidiante. Qui cum in
predicta forma vidisset dixit. Vilis-
sima mi apparuisti ideo te ultra non
timebo. Alia vice dum in quo-
dam tumulo latitaret multi
demones eum adeo laceraverunt quod
minister eius eum quasi mortuum super
humeros asportavit. Cum cum-
que omnes convenirent et mortuum
plorarent dormientibus cunctis
subito anthonius revixit et
ministro ad predictum tumulum se
iterum portari fecit. Qui cum ibi
ex dolore vulnerum pstratus iaceret
ex virtute animi ad conflictum
demones exaltabat. Tunc in for-
mas variarum ferarum apparuerunt
et eum iterum dentibus cornibus et
unguibus crudelissime laceraue-
runt. Tunc subito splendor mi-
rabilis apparuit et demones cunc-
tos fugavit. Anthonius autem con-
tinuo sanatus est. Ibique xpm in-
telligens esse. ait ubi eras ihu
bone ubi eras. quare a principio
non fuisti hic meam ut vulnera
mea sanares. Cui dns Antho-
ni hic eram sed expectabam videre
certamen tuum. Nunc autem quia viri-
liter dimicasti in toto orbe te fa-
ciam nominari. Tanti autem fer-
voris erat quod cum maximianus impera-
tor xpianos occideret ipse martires
sequebatur ut cum eis martir fieret

[marginal note, bottom: Despiciat etiam mundum: quia mundus ... O munde immunde ... quid faceres si immundus ... alimenta mentiris.]

fimo

moreretur. Et vehementer dolebat
eo quod ei nutum non dabat. ¶ Alia
alia vice heremum pergens argen-
teum discum reperit et intra se sic di-
cere cepit. Unde hic argenteus
discus ubi hominum vestigia nulla
videntur. Si enim viatori cecidis-
set utique propter sui magnitudinem latere non
posset. Hoc dyaboli artificium tuum
est. voluntatem meam numquam poteris
immutare. Et hec dicens discus
ut fumus evanuit. Postmodum
ingentem massam auri reperit. sed
ut incendium aurum fugit. Sicque
ad montem fugiens xx^ti annis
ibi permansit innumeris choruscans
miraculis ¶ Quadam vice dum
spiritu raptus esset totum mundum
laqueis sese invicem nectentibus
plenum vidit. Qui exclamans ait
O quis istos evadet laqueos. Et au-
divit. Humilitas ¶ Aliquando dum
ab angelis in aera levaretur. as-
sunt demones et eius transitum prohi-
bentes peccata eius ab exordio na-
tivitatis obicientes. Quibus
angeli. Non debetis illa nar-
rare que christi iam pietate deleta
sunt. Si qua autem scitis ex quo factus
est monachus illa proferte. Et cum
in platone deficerent liber an-
thonius in sublime tollitur et liber
deponitur. ¶ Narrat anthonius
dicens de se. Vidi aliquando dyabolum
celsum corpore qui se dei virtutem
et dei prudenciam ausus est dicere
Et ait. Quid vis a me dem tibi
anthoni. Et ego sputo in os eius
concitans me totum meum christi nomine
armatus ingressi et statim evanu-
it ¶ Dyabolus aliquando in

tanta proceritate apparuit quod celum
capite tangere videretur. Quem cum
anthonius quis esset interrogasset
et ipse sathanam se esse dixisset. ad-
didit sathanas. Cur me sic im-
pugnant monachi et maledicunt
christiani. Cui anthonius. Juste hoc
faciunt. quia sepe tuis insidiis mo-
lestantur. Et ille. Ego neque
eos molesto sed ipsi se ad invi-
cem perturbant. Ego enim ad nichi-
lum sum redactus. quia iam in cunc-
tis partibus regnat christus. ¶
Quidam sagittarius beatum antho-
nium cum fratribus gaudentem quadam
vice conspexit. et ei displicuit. et
dixit. Pone sagittam in arcum et
trahe. Quod et fecit. Cumque hoc
secundo et tercio fieri mandasset dixit
sagittarius. Tantum trahere po-
tero quod de eius fractione dolebo
Cui anthonius. Sic et in opere dei.
Nam si supra mensuram tendere vel-
lemus cicius frangeremur. Expe-
dit ergo rigorem aliquando relaxari
Hoc audiens ille edificatus
recessit. ¶ Interrogavit quidam
anthonium dicens. Quid cus-
todiens placebo deo. Et res-
pondens dixit. Quocumque vadis
semper deum pre oculis habeas. In hiis
que agis testimonium sacrarum
scripturarum adhibeas. In quocum-
que loco sederis non inde cito re-
cedas. Hec tria custodi et salvus
eris. ¶ Abbas quidam interrogavit
anthonium dicens. Quid faciam.
Cui anthonius. Non confidas in tua
iusticia. Ventris et lingue sit
continencia et ne peniteas
de re transacta. Dixit anthonius

Sicut pisces si in sicco tardave-
rint moriuntur. Ita et monachi extra
cellam tardantes. aut cum viris
secularibus immorantes a quietis
proposito resolvuntur. Qui sedet in
solitudine et quiescit a tribus bel-
lis eripitur. id est auditus lo-
cutionis et visus et contra unum tan-
tummodo pugnam habebit scilicet cordis.
¶ Quidam fratres cum quodam ad ab-
batem antonium visitandum vene-
runt. Dixitque anthonius fratribus.
Bonum comitem habuistis senem hunc.
Dixit deinde seni. Bonos fra-
tres invenisti tecum. Abbas. Bo-
nos quidem invenio sed habitatio eorum
non habet ianuam. Quicunque vult
intrat stabulum et solvit asinum.
Hoc autem dicebat quia quecunque
erant in corde cito exibant in ore.
Dixit abbas anthonius. Scire
debetis quia tres sunt motus carna-
les. unus quidem nature. alius ex ci-
borum plenitudine. tertius ex demone.
¶ Frater quidam renunciaverat seculo sed non
plene. quia quedam sibi adhuc re-
tinebat. Cui anthonius. Vade
et eme carnes. Et portans car-
nes canes dum veniret lace-
rabant eum. Cui anthonius. Qui
renunciat seculo et vult habere
pecuniam ita a demonibus impug-
natus dissipatur. ¶ Anthonius
dum in heremo tedio afficeretur dixit.
Domine volo salvus fieri et non per-
mittunt me cogitationes mee. et
surgens exivit foras. et vidit
quendam sedentem et operantem. de-
inde surgentem et orantem. Erat
enim angelus domini et dixit ei. Sic
fac et salvus eris. ¶ Cum quadam

vice fratres de statu animarum quesivissent
sequenti nocte vocavit eum vox
dicens. Surge exi et vide. Et ecce
vidit quendam longum et terribilem caput
usque ad nubes tollentem et quosdam
pennatos ad celum volare cupien-
tes extensis manibus prohibebat. et
alios libere pervolantes retinere
non poterat. et maximum gaudium mix-
tum cum nimio dolore audiebat. Et
intellexit animarum illum esse ascensum
et illum dyabolum prohibentem qui quos-
dam obnoxios retinebat. et de
sanctis volantibus quos retinere non pote-
rat sic dolebat. Aliquando dum cum
fratribus operaretur suspiciens in
celum cum tristem visionem vidisset
provolutus ante deum rogabat ut fu-
turum scelus averteret. Fratribus vero
super hoc interrogantibus cum lacri-
mis et singultibus dixit. Quod
inauditum scelus seculis imminet.
Vidi enim altare dei ambiente multitudine e-
quorum circumstantium qui calcibus omnia dis-
sipabant. Magno turbine fides
catholica subvertetur. et homines
iumentis similes christi sacramenta
diripient. Facta est vox dicens.
Abhominabitur altare meum. Post
duos annos erumpentibus arria-
nis ecclesie unitatem sciderunt. bap-
tismum et ecclesias polluerunt. et
super altaria christianos instar
ovium mactaverunt. Dux quidam
egiptianus nomine balachius dum ita
ecclesiam infestaret ut virgines. et
monachos nudatos verberaret pu-
blice. Hoc ei scripsit anthonius.
Video iram dei super te venientem
iam desine persequi christianos ne
ira dei te occupet que proximum
tibi minatur. Ille vero infelix epi-
stolam legens irrisit et in eam

i excāins ad t'ram p'iect'. ac por-
titores ub'ib9 multis afficeb'
anthonio talia remādauit. Qm̄
tanta ē t' cura de monachis ad te
quoq3 p'ueniet m̄ri discipli'na
rigoris. Adeo q'q3 aut' dicb9 e-
quū sum̄ masuetissim9 i sedens
morsu ip'ius equi ad t'ra p-
icit' corrosisq3 ac lacerat' i
cruribus infra t'dium exp'irant'.
Cum quidā f'res u'bum salutis
ab anthonio quesiuisset. Ille
ait. audistis dnm̄ dicetem. Si
q's p'cusserit te i vna maxillā
p'be ei et alterā. Dicūt ei h' imple'
nō possum9. At ille. Salte' de vna
pacient' ferte. Et ille. Etiā n'
h' possem9. Quib9 anthoni9
Salte' n' uelitis mag' p'cute'
q'm p'cuti. Et illi. N' hoc posse9.
Tunc anthoni9 dix' discip'lo suo.
Summeos p'pa f'ribus istis quia
nimis delicati sūt. Sola orato
necessaria ē nob'. Hec i vitas
p'rm legunt'. Centesimo q'nto
anno vite sue f'res de consulatu
imperator' q'cuit &c. De sc̄a xp'ina

B Eata xp'ina ciuis romana
clarissimis p'ntib9 orta.
tertiodecimo etatis sue āno ab
apparitorib9 ad claudium impa-
torē adducta ē. Qui iussit eā
templū appollinis ingredi ut
ei sacrificaret. Qua i eodē t'plo
orante t'remot9 fc̄us ē mag-
n9 et ciuitas concussa ē et appol-
lo cecid' et comminut9 ē. Et t'-
cia p's t'pli ruit et oppressit
multi'tu' paganos cū sacerdoti-
bus ydolor'. Deinde expoli-
ata et tonsa et in carcere clausa
p' totā noctē ympnū canebat.
et glorificabat dnm̄ i uisitatōe an-
gelica confortata. Hanc uero
educta de carce. pinguedie' adi-
pū fuerti iubet. p'ungi. et mini-
me lesa. Jussa ē it'm ingdi tem-
plū et sacrificia offerre. Qua
signo crucis faciēte et tonante
tonitruum fc̄m ē. Et cecid' ig-
nis de celo q' combussit p'lm̄ cir-
cumstante' et purpura imperatoris
ap'te dextera et ydolum redactū
ē i fauillā. Tunc imperator ius-
sit p'fecto cū vncinis ferreis
totū corpus ei9 dissipari. P'fect9
uero iussit cū spatis mēbra
ei9 incidi. Deinde bestias
ferocissimas q' eā excerperent
exhiberi. Que orati i masue-
tudinē sūt conu'se. Tunc carni-
fices tam diu carnes ei9 ra-
serunt donec ad ossa p'tingerent
Ipa uō orāte brachia corri-
doluerunt et sic a tormentis ces-
sauerunt. Et tunc imperator for-
naces i ignē iussit eam igni
comburi. Qua pluuia magna
de celo fcā ē et penit9 ē extinc-
tus. Tunc irat9 imperator coma
capitis ei9 iussit radi i qua cre-
debat magicā artē consistē. Post9
hec inclusit eā in templo ut
ibi fame deficeret. Die aut'
t'cio i congressus uid' ancilla xp'i
q' angelico solacio fuerat refe-
cta et ydolum deiectū et commi-
nutū. Et iratus nimis iussit
eā capite puniri. Educta aut'
via ostiensi miliario decio ab
urbe decollata ē. Et xp'iani
occulte i eodē loco fc̄o sepulcro

honorifice est sepulta. Ubi nunc
post multum temporis fabricata est
ecclesia etc. De sancto Fabiano

Fabianus dicitur quasi fabricans be-
atitudinem supernam id est ea-
m acquirens. Fabianus civis
romanus fuit. Et cum papa defunc-
to pro alio eligendo populus convenisset
inter eos et ipse venit rei ex-
itum scire volens. Et ecce colum-
ba candida super caput eius descen-
dit. Quod cum omnes mirarentur
ab eis in papam eligitur. Hic ut ait
Damasus papa per omnes regiones
septem dyaconos misit ut eis-
dem subdiaconos tradidit qui
omnium gesta martirum collegerunt.
Tandem pontificatus sui anno xiii.
iussu decii capitis obtruncatione
martirio coronatur. Hic ut ait ha-
ymo imperatori phylippo volen-
ti interesse pasce vigiliis et co-
municare misteriis restitit nec quo-
usque peccata confiteretur et inter peni-
tentes staret interesse permisit.

De sancto sebastiano

Sebastianus dicitur a sequens et beati-
tudo et astin quod est civitas et ana
quod est sursum quasi sequens beatitudinem
civitatis superne. Vel dicitur sebas-
tianus a basto. Nam miles xpi
equus ecclesia bastum sive sella sebas-
tianus quo cessante xpo in ecclesia
militavit et cum multis martiribus
victoriam obtinuit. Vel sebasti-
anus iuxta preceptum vallatus vel circum-
data sagittis tamquam hiricius fuit
circumdatus. Vel circuiens quasi omnes
martires circuibat et omnes conforta-
bat. Sebastianus vir xpia-
nissimus narbonensis genere civis
mediolanensis dyocleciano et
maximiano imperatoribus adeo
carus erat ut principatum prime
cohortis ei traderent et suo as-
pectui iuberent semper assistere.
Hic militarem clamidem adhuc
tantum habebat ut xpianorum animas
quas in tormentis videbat defice-
re confortaret. Dum autem preclarissimi
viri marcellianus et marcus ge-
mini fratres pro fide xpi decollari
deberent ad eos parentes adve-
nerunt ut eorum animas a suo
proposito revocarent. Advenit igitur
mater et soluto capite scissisque
vestibus uberibusque ostensis aie-
bat. O dulces filii circumdat
me inaudita miseria et intolle-
rabilis luctus. Heu me miseram
amitto filios ad mortem ultro
tendentes. Quos si michi hostes au-
ferrent per media sequerer bel-
la raptores. Si violenta iudi-
cia concluderent carcerem rumperem
moriturum. Novum hoc pereundi genus
est in quo carnifex rogatur ut fe-
riat. vita optatur ut pereat. mors
invitatur ut veniat. Novus hic
luctus nova miseria in qua na-
torum iuventus sponte amittitur
et parentum putrida miseranda co-
gitur senectus ut vivat. Hec
dicente matre pater senior manibus
adducitur servulorum et capite
asperso pulvere huiusmodi voces da-
bat ad celum. Ad mortem ultro
proficiscentibus filiis valedicturus
adveni. ut que mee sepulture pa-
raveram in filiorum sepulturas ex-
pendam. O filii mei baculus
senectutis et geminum meorum
viscerum lumen cur sic mortem di-
ligitis. Venite huc senes et

mecum super filios plangite. Sed
attendite patres et prohibete ne
talia patiamur. Desistite plo-
rando oculi mei ne videam
filios meos gladio cedi. Hec
dicente patre adveniunt coniuges
aspectibus ipsorum filios offeren-
tes atque eiulando clamantes.
Quibus nos dimittitis? quis erunt
domini infantium? Vos largas
vestras dividetis possessiones? Heu
quam ferrea pectora quia parentes
despicitis, amicos respuitis,
uxores abicitis, filios abdi-
catis et vos carnificibus spon-
taneos exhibitis. Inter hec
ceperunt virorum corda mollescere.
Tunc sanctus Sebastianus qui ibidem
aderat erumpens in medium dixit:
O fortissimi milites Christi nolite
per misera blandimenta coronam de-
ponere sempiternam. Et parentibus
dixit: Nolite timere non separabun-
tur a vobis sed vadunt parare vobis
sidereas mansiones. Nam ab
initio mundi hec vita in se cre-
dentes fefellit, sic expectantes
decepit, de se presumentes irrisit
et ideo nullum omnino certum reddidit ut
omnibus probaretur esse mentita. Hec
vita admonet furem ut rapiat,
iracundum ut seviat, mendacem
ut fallat. Ipsa imperat crimina, iu-
bet facinora, suadet iniusta. Hec
autem persecutio quam hic patimur
hodie exardescit et cras re-
frigerescit. Sub una hora in-
ducitur et sub una hora conducitur.
Dolor autem eternus renovatur ut
seviat, augmentatur ut exurat,
inflammatur ut puniat. Inamo-
remus ergo martirii vires in sustineo
afflictus. Ibi enim dyabolus se

vincere existimat quando dum capit cap-
tivus est, dum tenet victus est, dum tor-
quet torquetur, dum iugulat occi-
sus est, dum insultat irrisus est.
Dum autem beatus Sebastianus hec et
his similia predicaret, Zoe uxor Ni-
costrati in cuius domo sancti custodie-
bantur que loquelam amiserat pe-
dibus eius provoluta nutibus
veniam postulabat. Tunc Sebas-
tianus dixit: Si ego servus Christi sum
et si vera sunt omnia que ex ore meo
hec mulier audivit et credidit
aperiat os eius qui aperuit os
Zacharie prophete sui. Ad hanc vocem
mulier exclamavit: Benedictus sermo
oris tui et benedicti qui omnibus que
locutus es credunt. Vidi enim an-
gelum librum ante te tenentem
ubi que dixisti scripta erant. Vir autem
eius hec audiens procidit ad pe-
des sancti Sebastiani et sibi postu-
lans indulgentiam statim absol-
utos martires rogabat ut liberi
abirent. Qui dixerunt nullatenus
deserturos victoriam quam cepis-
sent. Tantam gratiam et virtutem ver-
bis sancti Sebastiani dominus prestite-
rat quod non solum Marcellianum
et Marcum martires constantia
roboravit, sed etiam patrem eorum no-
mine Tranquillinum et matrem cum multis
aliis ad fidem convertit. Quos omnes
Policarpus presbiter baptizavit. Tran-
quillinus autem morbo gravissimo
laborans mox ut baptizatus est
sanitatem recepit. Prefectus
autem urbis Rome qui et ipso
morbo gravissime laborabat roga-
vit Tranquillinum ut ad se addu-
ceret qui ei sanitatem dederat

Cum igitur venissent ad eum Policarpus presbiter et Sebastianus et ipse rogavit ut sanitatem reciperet, dixit ei Sebastianus ut prius ydola abnegaret et confringendi ea sibi potestatem traderet et sic sanitatem reciperet. Cui cum Cromatius prefectus hoc diceret quod servi sui hoc facerent non ipse, dixit Sebastianus: Timidi deos suos confringere formidant et si dyabolus hac occasione leserit eos, dicent infideles eos esse obligatos quod deos confringerent. Tunc Policarpus et Sebastianus accincti plus quam ·cc· ydola confregerunt. Post hec autem dixerunt Cromatio: Cum nobis ydola confringentibus sanitatem recipere debuisti et tu quia aut infidelitatem tuam nondum abiecisti aut aliqua ydola reservasti. Tunc indicavit se habere thalamum in quo tota disciplina stellarum apparebat pro quo pater suus plusquam ducenta pondera auri expenderat et per quem futura omnia providebat. Cui Sebastianus: Quamdiu hoc integrum habebis, te ipsum non habebis. Cumque ad hoc ille assentiret, Tyburtius eius filius iuvenis dixit: Non patiar opus tam preclarum destrui, sed ne prorsus sanitati videar esse contrarius duo clybani accendantur ubi destructo opere si pater meus sanitatem non receperit ambo vivi cremerentur. Cui Sebastianus: Sic fiat ut locutus es. Dum igitur illud confringeretur, angelus domini prefecto apparuit et sibi a domino Ihesu sanitatem redditam nunciavit. Statimque sanus effectus cucurrit post eum ut oscularetur pedes eius. Qui eum prohibuit dicens quod baptismum nondum recepisset. Sicque Tyburtius filius eius et ·m· et ·cccc· de eius familia sunt baptizati. Zoe autem ab infidelibus tenta et diu cruciata emisit spiritum. Quod cum audisset Tranquillinus prorupit et dixit: Femine nos ad coronam precedunt, ut quid vivimus? Ipse autem post paucos dies lapidatus est. Tyburtius autem super prunas allatas imponi iubetur aut incensum diis imponere aut super ipsas prunas nudis plantis incedere. Qui signum crucis sibi faciens constanter discalciatus nudis in eas plantis incedens dixit: Videtur michi quod super roseos flores incedam in nomine domini nostri Ihesu Christi. Cui prefectus dixit: Quis ignorat magicam artem Christum vestrum docuisse? Cui Tyburtius: Obmutesce infelix quia non es dignus nomen tam sanctum et mellifluum nominare. Tunc iratus prefectus iussit eum decollari. Marcellianus et Marcus stipite affiguntur. Cumque fuissent affixi psallentes dicebant: Ecce quam bonum et quam iocundum habitare fratres in unum. Quibus prefectus: Infelices deponite amenciam et vos ipsos liberate. Cui illi: Nunquam tam bene epulati sumus ut tamdiu sit esse permittas quamdiu corporis tegimur indumento. Tunc prefectus iussit eos lanceis per latera transverberari et sic martirium consumaverunt. Post hec prefectus hoc Dyocleciano imperatori de Sebastiano suggessit, qui ad se vocans dixit: Ego te inter primos in palacio meo semper habui et tu contra salutem meam et deorum meorum iniuriam hactenus latuisti. Cui

sebastianus pro salute tua semper christum
colui et pro statu romani imperii
deum qui est in celis semper adoravi. Tunc
dyoclecianus iussit eum in medium
campum ligari et a militibus sagit-
tari. Qui ita eum sagittis imple-
verunt ut quasi hericius videretur. et
existimantes eum mortuum abie-
runt. Qui infra paucos dies
liberatus stans super gradum pala-
tii imperatores venientes de malis
que christianis inferebant dure re-
darguit. Dixeruntque imperatores. Iste
nonne est sebastianus quem dudum sagit-
tis interfici iussimus. Cui sebas-
tianus. Ad hoc me dominus resus-
citare dignatus est ut conveniam
vos et redarguam de malis
christianis erogatis. Tunc im-
perator tamdiu eum fustigari iussit
donec spiritum exalaret. Fecitque cor-
pus eius in cloacam proici ne a christi-
anis pro martire coleretur. Beatus
sebastianus sequenti nocte sancte
lucine apparuit et corpus eius sibi
revelavit et iuxta vestigia
apostolorum illud sepeliri precepit. Quod
et factum est. Refert enim Gregorius
in primo libro dyalogorum quod quedam mulier
in tuscia nuper nupta cum ad dedi-
cationem ecclesie sancti sebastiani ab aliis
invitata esset. ipsa nocte que seque-
ti nocte ire debebat. carnis
voluptate stimulata a viro suo
non potuit se abstinere. Facto autem
mane magis erubescens
vultum hominum quam dei illuc pro-
fecta est. Mox autem ut adora-
torium ubi erant reliquie beati
sebastiani ingressa est dyabolus
eam arripuit et coram omnibus
vexare cepit. Tunc presbiter

illius ecclesie pallium altaris arri-
piens inde eam operuit. Sed statim
ipsum presbiterum dyabolus invasit.
Duxerunt autem eam amici sui
ad incantatores ut suis incanta-
tionibus dyabolum effugarent. Sed
mox dum incantaretur iudicio
dei legio demonum id est sex mi-
lia sexcenta et sexaginta sex
in eam ingressi sunt. et acrius eam
vexare ceperunt. Quidam
tamen vir sanctitatis nomine fortu-
natus sanctus orationibus suis pre-
cibus eam sanavit. Legitur quoque
in gestis longobardorum quod
tempore guberti regis. ytalia
tota tanta peste percussa est
ut vix unus alterum sufficeret
sepelire. Et hec pestis rome
maxime ac papie grassabatur.
Tunc visibiliter bonus angelus
multis apparuit. malo angelo
sequenti ac venabulum ferenti
precipiens ut percuteret ac occi-
sionem faceret. Quotiens autem
aliquam domum percuciebat tot inde
mortui efferebantur. Tunc cui-
dam divinitus revelatum est. quod
nequaquam hec pestis cessaret
donec sebastiano altare papie
construeretur in ecclesia sancti petri
que ad vincula nominatur. Quo
facto statim cessavit quassacio.
Et illuc aroma reliquie sancti
sebastiani uirtus sunt dilate.
Ambrosius in prefatione sic ait.
Beati martiris sebastiani pro confes-
sione nominis tui domine sanguis ef-
fusus sit et tua mirabilia ma-
nifestant quod perficis in infirmitate
virtutem et nostris studiis das profectum

et in initiis apud te prestat
auxilium ¶ De sancta agnete

Agnes dicta est ab agna quia
mitis et humilis tamquam
agna fuit vel agreco quodam
agno qui est pium quia pia et misericors
extitit vel agnes ab agnos-
conte quia viam veritatis agnovit

Agnes virgo prudentissima
ut testatur ambrosius qui eius passi-
onem conscripsit xiii° etatis sue
anno mortem perdidit et vitam in-
venit quia solum vite dilexit
auctorem Infantia quidem computa-
batur in annis sed erat senectus men-
tis inmensa corpore iuvencula sed
animo cana pulchra facie sed pul-
chrior fide Que dum a scolis re-
verteretur a prefecti filio adamatur
Cui ille gemmas et divitias innumera-
biles promisit si consensum eius coniu-
gio non negaret Cui agnes
respondit Discede a me pabulum
mortis quia iam ab alio amatore
preventa sum Cepitque amatorem
et sponsum suum quinque commendare que
sponse a sponsis precipue requirunt
scilicet nobilitate generis decore
pulchritudinis habundantia divicia-
rum fortitudine et potentie ef-
ficacia transcendenti amoris excellen-
tia dicens Qui longe te
nobilior est gloria et dignitate Cuius
mater virgo est Cuius pater feminam nes-
cit Cui angeli serviunt Cuius
pulchritudinem sol et luna mirantur
Cuius opes numquam deficiunt Cuius
divitie numquam decrescunt Cuius
odore reviviscunt mortui Cuius
tactu confortantur infirmi Cuius
amor castitas Cuius tactus

sanctitas Cuius unio virginitas Hec
autem quinque ponit in quadam auc-
toritate Cuius generositas celsi-
or possibilitas fortior aspec-
tus pulchrior amor suavior
et omni gloria elegantior ¶
Deinde ponit quinque benefi-
cia que sibi sponsus contulit et
aliis sponsis confert scilicet quia eas
fidei annulo subarrat multi-
plici virtutum varietate vestit
et ornat passionis sue sangui-
ne signat Vinculo amoris
sibi eas copulat et thezauris
celestis glorie eas ditat dicens
sic Qui annulo fidei sue sub-
arravit me dexteram meam
et collum meum cinxit lapidibus
preciosis tradidit auribus meis
inestimabiles margaritas Indu-
it me dominus cyclade auro tex-
ta et inmensis monilibus orna-
vit me Posuit signum in faciem
meam ut nullum preter ipsum ama-
torem assumam Et sanguis eius
ornavit genas meas Iam
amplexibus eius castis as-
tricta sum Iam corpus eius cor-
pori meo associatum est Ostendit
mihi thezauros incomparabiles
quos mihi se daturum si in eo per-
severavero repromisit Audi-
ens hec insanus iuvenis in lecto
prosternitur et per amorem egrotat
a medicis aperitur Cumque pater iu-
venis virgini replicaret et illa
sponsi federa se violare
non posse assereret cepit prefectus
inquirere quis esset sponsus de cuius
potestate se iactaret Cumque quidam
assererent quod christum sponsum suum
diceret blandis prius sermonibus

demū tribus eā pulsat. Cui
agnes. Quodcūq; vis age q̄a q̄
quēris nō poteris obtinere.
Cui pfectus. Unū de duobus
elige. aut cū virginib; dee ve
ſte ſacrifica. aut cū meretricib; ſcor
taberis. Cui agnes. Nec ſacri
ficabo diis tuis nec ſordibus
polluar alienis. Mecū enī
hēo custodē corporis mei ange
lū dñi q̄ nimio zelo custodit
corpus meū. Tunc pfectus iuſ
ſit eā expoliari et nudā ad
lupanar duci. Tantā enī den
ſitatē capillis ei; dñs contulit
ut melius capillis quā veſti
bus tegeretur. Ingreſſa agnes tur
pitudinis locū angelū dñi ppa
tū invenit q̄ locū nimia clari
tate circūfulſit. Sibi q̄z ſtolā
candidiſſimā pparavit. Prefecti
aut filius cū aliis iuvenibus
ad lupanar venit et eos ad eā
prius intrare invitavit. Qui ingreſſi ſz
ex miraculo territi compuncti redi
erunt. Quos ille miſeros appel
lans ad eam furens intravit
cū eam vellet contingere ſuffoca
tus a dyabolo expiravit. Quod
pfectus audiens cū ingenti plo
ratu venit. et causa mortis
eius diligencius ſciſcitatur. Cui
agnes. Ille cui; voluntate vo
luit pficere i eū ptatē accepit
et occidit. Nam ſocii ei; de vi
ſo miraculo territi redierunt ille
ſi. Cui pfectus. Inde apparebit q̄
nō magicis artib; hoc feciſti
ſi impetrare poteris ut reſuſci
tetur. Orante aut agnete iu
venem reſuſcitatur et xp̄s ab eo

publice pdicatur. Ad hoc tem
plorum pontifices ſedicionē ex
citantes in pplo exclamaverunt
Tolle magā. tolle maleficam
q̄ mentes mutat et alienat
animos. Prefectus aut viſo tan
to miraculo eā liberare voluit
ſz pſcripcionē metuens vicarium
dereliquit. Et q̄a eā liberare nō
potuit triſtis abſceſſit. Tunc
ipſe vicarius aſpaſius nomine
iuſſit eā i copioſū ignē iac
tari. Sz i duas ptes flama
diviſa ſeditioſum pplm exu
rebat et eā minime continge
bat. Tunc aſpaſius i gutture
eius gladiū i mergi pcepit
et ſic ſponſus rubicundus et
candidus ipſe ſibi ſponſā et
martirem conſecravit. Cū autē
corpus ei; pp̄inqui et parentes
ipſius cū gaudio ſepelirent
vix a paganis i eos lapides
mittentibus evaſerunt. Eme
renciana aut ei; collactanea
virgo ſctiſſima licz adhuc ca
thecumina cū iuxta ei; ſe
pulcrū ſtaret et conſtant gen
tiles argueret ab eis lapida
ta ē. Statimq; terremot; cho
ruſcaciones et fulgura extiterūt
adeo q̄ a paganis plurimi
perierunt. Ita q̄ ipſi deinceps ve
nientes ad tumulū virginis
nō leſerunt. Corpus aut e
merenciane iuxta corp; ſce
agnetis poſitū ē. Cumq; pa
rentes ei; octo dies iuxta
tumulū vigilaret viderunt
chorū virginū veſtib; aure
is radiantē. inter quas vi
derunt btām agnetē ſili veſte

fulgente et ad dextris eius ag-
num candidiorem nive stantem.
Quibus illa: Videte ne me quasi
mortuam lugeatis sed congaude-
te mecum et congratulamini quia
cum hiis omnibus lucidas sedes
accepi. Et propter hanc visionem
celebratur festum sancte agnetis
secundo. ¶ Constancia autem virgo
filia constantini lepra gravissima
laborabat et tumulum eius adiit
et ibidem diu in oratione persistens
obdormivit. Viditque beatam ag-
netem dicentem sibi: Si in christum credi-
deris continuo liberaberis. Ad hanc
vocem evigilans perfecte se sanatam
invenit. Que baptismum re-
cipiens super corpus beate agne-
tis basilicam fecit. Et ibi in
virginitate degens multas exemplo
suo ibidem virgines aggregavit.
Paulinus in ecclesia sancte agnetis
sacerdocium fungens officio mira
temptatus carnis temptatione vexari
cepit cum deum offendere nollet a sum-
mo pontifice licenciam petiit
contrahendi. Cuius bonitatem
et simplicitatem papa considerans
anulum ei cum smaragdo dedit
et iussit ut ymagini formo-
se beate agnetis que in sua ecclesia
erat ex parte sua preciperet ut se
permitteret desponsari. Cumque
hoc sacerdos ymagini ymperaret
illa continuo digitum anularem
porrigens et anulo suscepto
retrahens omnem temptationem
a sacerdote fugavit. Perdurat autem
eius anulus adhuc dicitur in
eius manu apparere. Alibi tamen
legitur quod cum ecclesiam sancte agnetis
tueret papa cuidam sacerdoti
dixit se velle quandam sponsam
custodiendam et nutriendam scilicet
ecclesiam sancte agnetis committere.
Dansque ei anulum iussit ut
dictam ymaginem desponsaret.
Quam ille extenderet et rethe-
tem digitum desponsavit. De
hac sicut dicit ambrosius in legenda
de virginibus hanc senes, hanc
iuvenes, hanc pueri canunt.
Nemo est laudabilior quam qui ab
omnibus laudari potest. Quot ho-
mines tot preccones qui martirem
predicant dum locuntur. Stupet u-
niversi quia iam divinitatis existeret
testis que adhuc arbitra sui per etatem
esse non posset. Fecit denique ut
eidem deo crederetur cui de ho-
mine adhuc non crederetur quia quod
ultra naturam est hoc de auctore
nature est. Novum martirii genus non-
dum ydonea pene et iam in actum
victorie, certare difficilis, habilis
coronari, magisterium virtutis im-
plevit que vel que iudicium vehe-
bat etatis. Non sic ad thala-
mum nupta properaret ut ad sup-
plicii locum leta successu gra-
du festina virgo processit. De

sancto vincencio

Vincencius quasi vicia vincens vel in-
cendens incendia vel victori-
am tenens. Ipse enim incendit id
est consumpsit vicia per mortificati-
onem carnis. Vincit incendia
suppliciorum per constantem perpessionem.
Victoriam tenuit mundi propter
despectionem. Eius passionem pru-
dencius versibus luculenter exequitur.
Vincencius nobilis genere sed
fide et religione nobilior. Beati
valerii episcopi dyaconus fuit. Cu-
i episcopus quia impeditioris erat lin-
gue vices suas commisit. Et

\# Item Ambrosius in prefatione: Beata Agnes [illegible]
[illegible]

ipse orationi et contemplationi vaca-
bat. Igitur iussu daciani presidis
valenciam trahuntur et duro car-
ceri mancipantur. Cumque eos pre fa-
me pene defecisse crederet eos
suo aspectu iussit astare. Quos
cum sanos cerneret et gaudentes
in hanc vocem iratus prorupit. Quid
dicis tu valeri qui sub nomine religi-
onis contra decreta principum facis.
Cum autem valerius lenius respon-
deret. Dixit ei vincencius. Noli
pater venerabilis quasi mente timida
submurmurare sed libera voce excla-
ma. Si ergo iubes pater sancte iussis
iudicis aggrediar. Cui ille. Iam
dudum fili karissime curam loquendi
commiseram et nunc pro fide qua as-
tamus causam committo. Tunc vin-
cencius conversus ad dacianum hac-
tenus inquit. a te sermo denegande
fidei peroravit sed nephas est apud
christianorum prudenciam esse nefaste
divinitatis cultum abnegando
blasphemare. Tunc iratus da-
cianus episcopum in exilium mitti pre-
cepit. Vincencium vero tamquam
contumacem et presumptuosum iuvenem
ut exemplo eius alii terreantur
in eculeo distentum membris omnibus
iubet dissipari. Cumque totus dis-
siparetur ait dacianus. Dic mihi
vincenci ubi nunc tuum miserum
corpus conspicis. At ille sub-
ridens ait. Hoc est quod semper optavi
et votis omnibus concupivi.
Tunc iratus preses cepit ei omnia
genera tormentorum minari nisi
ei assensum preberet. Cui vin-
cencius. O me felicem quo michi
gravius irasci putas in me
lius incipis misereri. Insur-
ge ergo miser et toto malig-
nitatis spiritu debacchare.
Videbis me plus dei virtu-
te posse dum torqueor quam
possis ipse qui torques. Ad
hec preses cepit clamare et car-
nifices virgis et fustibus verbe-
rare. Et ait vincencius. Quid
dicis daciane. Ecce tu ipse me
vindicas de carnificibus meis.
Tunc preses amens factus dixit
carnificibus. Miserrimi nil
facitis. cur deficiunt manus
vestre. Adulteros et parricidas vi-
cere potuistis ut inter eculea-
ta illata supplicia celare
non possent. et nunc solus vin-
cencius vestra potuit superare
tormenta. Tunc carnifices
pectines ferreos usque ad
intima costarum fixerunt ita
ut de toto eius corpore sanguis
effluerit. Et solutis costarum
compaginibus viscera in intima
pateret. Et ait dacianus.
Miserere tui vincenti ut pos-
sis tuam pulcram recuperare iu-
ventutem et ea que supersunt lu-
cra tormenta. Et ait vincen-
cius. O venenosa dyaboli
lingwa tormenta tua non ti-
meo sed hoc solum valde timeo
quod te fingis in velle misereri.
Nam quo te magis iratum video
eo amplius exulto nolo ut
aliquid minuas de suppliciis ut
te victum in omnibus fatearis.
Tunc ex eculeo depositus atque

ad ignis patibulum raptus mo-
ras carnificum arguendo. ad pe-
nam alacrior properabat. Craticulam
igitur sponte conscendens ibidem
assatur, exuritur et crematur. mem-
brisque omnibus uncinis ferreis et
fringuntur. Dumque sanguine eius corpus
respergitur vulnera vulneribus impri-
muntur. Sal insuper in igne spargitur.
ut corpus eius undique vulnera-
tum resiliens stridentibus flam-
mis crudelius comburatur. Iam
que non ad artus sed ad viscera te-
la iaciuntur. Ipsaque intima vis-
cera de eius corpore exterius labuntur.
Inter hec ille manet immobilis
et sursum erectis luminibus ad dominum
precabatur. Cumque ministri daciano
hec retulissent. Heu ait dacianus
vincimur. Sed vivum iam eum teterrimo
carceri includite et ibi testas a-
cutissimas colligite pedes eius ligno
affigite sine omni humano solacio
et ostensum super testas relinquite
et cum defecerit mihi nunciate. Statim
que quam citius ministri crudeles do-
mino crudeliori obtemperant. Sed ecce rex
pro quo miles patitur penam commu-
tat in gloriam. Nam tenebras car-
ceris abit immensa luce expellit.
Testarum asperitas in omnium florum
suavitatem mutatur. pedes dissol-
vuntur. et angelorum solacio vene-
randa perfruitur. Cumque super flo-
res cum angelis psallens incede-
ret modulatio dulcis et mira
suavitas florum per aliud diffunditur.
Territi custodes cum per rimas
carceris que intus erant vidissent
ad fidem conversi sunt. Hec audiens
dacianus amens factus est et ait
Et quid amplius ei faciemus. Ecce
enim victi sumus. Transferatur

ad lectulum et stramentis reponatur
mollioribus ne plus eum gloriosum
faciamus si deficiat in tormentis.
Cum igitur ad stratum molliorem
deportatus esset et ibidem paulu-
lum quievisset statim spiritum red-
didit. Quo audito dacianus vehe-
menter sic se victum dolens ait.
Etsi non potui eum superare viven-
tem puniam et defunctum. Iussu ergo
daciani corpus eius in campo capud
ab avibus et bestiis devorandum
exponitur. sed statim angelorum
custodia premunitur et intactum
a bestiis conservatur. Denique
corvus ingluviei dedit aliasque
aves se maiores impetu alarum
abegit. Et lupum accurrentem
morsibus et clamoribus effuga-
vit. Qui reflexo capite in as-
pectu corporis sacri affixus er-
exit. ut pote quod ibidem angelorum
custodiam mirabatur. Iubet ergo
corpori eius ingentem molam alli-
gari et in pelago proici. ut quem in terra
a bestiis consumi non potuit sal-
tem in pelago a marinis belu-
is devoretur. Naute igitur corpus
eius in pelagus deferentes sub-
merserunt. sed ipsis nautis velo-
cius littora petit. Quod aqua-
dam matrone et quibusdam aliis
ipso revelante innotuit. et ab
eis honorifice sepelitur. De hoc
martire sic dicit augustinus. Beatus
vincencius vicit in verbis vicit
in penis. vicit submersus. vicit
ortus vicit mortuus. Item
torquetur vincencius ut
exerceatur. flagellatur ut eru-
diatur. tunditur ut solidetur
Igne uritur ut purgetur. Ambrosius

quam inspiratione sic ait. Torquetur
Vincentius ut exerceatur. tunditur
flagellatur. exuritur sed victus pro
Christi nomine animus non concutitur. Plus
ardentis igne celi quam ferri plus
nectitur timore dei quam seculi. plus
voluit placere deo quam ferro. plus
dilexit mori mundo quam domino. Item Augustinus
Ante oculos nostros miraculum specta
culum constitutum est. Iniquus tortor
cruentus martir invictus crude
litatis et pietatis certamine. Pru
dentius autem ipsum Daciano rudisse
sic ait. Tormenta carcer ungu
le stridensque flammis lamina
atque penis ipsa ultima mors
christianis ludus est. Tunc Dacianus
vinctum retortum brachiis sur
sum ac deorsum extenditur donec
compago ossium divisa membratim
crepet ut per lacunas vulnerum
iecur detectum palpitet. Audit
hic miles dei manus cruentas
et crepas quod fixa non confudes in
tra artus ungula. Tunc est
in carcere angelus domini ait ad eum
Exurge martir inclite. exurge
secumque tuum. Exurge et almis
cetibus ut sodalis adde. Invi
ctes et victissime fortissimorum
fortior iam te ipsa seva et aspera
tormenta victorem tremunt. Ex
clamat prudentius. Tu o lux
solus inclite solus bravii
duplicis palmam tulisti. tu
duas simul pasti laureas te

Basilius venerabilis episcopus et
doctor **De sancto Basilio**
precipuus cuius sanctitatis extitit
cuidam heremite nomine Effrem
in visu miratum est. Cui cum deus
Effrem in extasi positus esset vidit
columpnam ignis cuius caput usque
ad celum pertingebat et vocem desu
per dicentem audivit. Talis est
magnus Basilius qualis hec
columpna ignis quam cernis. Ve
niens igitur in civitate in die epy
phanie ut tantum virum pos
set videre. et cum vidisset stola can
dida indutum cum clericis vener
abiliter incedere ait inter se. Ut
video in vacuum laboravi. Iste
enim cum in tali honore sit positus
nequaquam potest esse quemadmodum
vidi. Nos enim qui portavi
mus pondus diei et estus
nichil tale consecuti sumus et hic
cum in tali honore et constipatione
positus sit columpna ignis
est. Miror ista. Basilius igitur
in spiritu hec videns fecit eum ad se
introduci. Qui cum introductus
esset vidit igneam linguam per os
eius loquentem et ait Effrem. ¶
Vere magnus est columpna ignis
Basilius vere spiritus sanctus loquitur
per os eius. Dixitque illi Effrem
Obsecro te domine ut mihi impetres
quod grece loquar. Cui Basilius
rem difficilem postulasti. pro eo
tamen oravit et continuo grece loqui
cepit. ¶ Quidam alius heremita
videns Basilium in pontificali habi
tu procedentem eum despexit iudicans
eum in corde suo quod in tali pompa
quam plurimum delectaretur. Et ecce
facta est vox ad eum dicens. Tu am
plius delectaris in palpando cau
dam catte tue quam delectetur Basi
lius in apparatu suo. ¶ Valens

Floruit circa annum domini 370

imperator fautor hereticorum et arria-
norum ecclesiam quandam a catholicis ab-
stulit et arrianis dedit. Ad quem ac-
cedens basilius ait: Imperator scrip-
tum est: honor regis iudicium diligit,
iudicium regis iusticia. Et cur cor
tuum imposuit ut catholicos de ec-
clesia exclusisses et arrianis tradidisses?
Cui imperator: Iterum ad contumelias
recurreris o basili, istud dedecet te. Et ille:
Decet me etiam pro iusticia mori. Tunc
demostenes prepositus imperatoris a-
pularis fautor arrianorum loquens
pro eis fecit barbarismum. Cui ait
basilius: Tuum est de pulmentariis
regis cogitare, non dogmata divina
decoquere. Qui mox confusus obticu-
it. Dixitque imperator basilio: Vade
et iudica inter eos, sed non secundum immo-
deratum amorem populi. Abiens igitur dixit
coram catholicis et arrianis ut
fores ecclesie clauderentur et utriusque
partis sigillo munirentur et ad quo-
rum aperirentur orationes sua esset.
Quod cum omnibus placuisset, ora-
tibus arrianis tribus diebus et tri-
bus noctibus venientibus ad fores
ecclesie non sunt aperte. Tunc basilius
processione ordinata venit ad ecclesiam
et facta oratione levi ictu cum baculo
pastorali fores ecclesie tetigit dicens:
Tollite portas principes vestras et ele-
vamini, et continuo sunt aperte. Deo gratias
reddiderunt et reddita est ecclesia catho-
licis. Ut autem ait, imperator multa
promittit basilio si sibi consentiret. Et
ille: Pueris ista conveniunt, nam
qui divinis dogmatum eloquiis cor-
rupte de divinis dogmatibus nec u-
nam sillabam patiuntur. Tunc im-
perator indignatus dum de eius exili-
o sententiam vellet scribere, primus, secundus,
tercius calamus frangitur. Unde in-
dignatus cartam fregit. Vir
quidam nomine heradius venerabilis
filiam unicam habuit quam consecrare domino
disponebat. Sed dyabolus humani generis
inimicus hoc advertens unum de ser-
vis heradii predicti in amorem puelle
plurimum inflammavit. Qui cum im-
possibile cerneret ut ipse quidem famulus cas-
tam amplexus tam nobilis puelle
attendere posset, ad unum de malefi-
cis accessit promittens ei multam
pecunie quantitatem si ad hoc eum iuvare
vellet. Cui maleficus dixit: Ego hoc
agere non possum, sed si vis mittam te
ad dominum meum dyabolum et si hoc feceris
quod ipse tibi dixerit tuum desiderium obti-
nebis. Et dixit iuvenis: Quecumque
michi dixerit ego faciam. Ille igitur ma-
leficus epistolam ad dyabolum fecit et eam
per predictum iuvenem in hec verba trans-
misit: Quoniam quidem mi domine opor-
tet me festinanter et sollicite quos-
cumque christianorum religione abstra-
here et tue adducere voluntati ut
pars tua cottidie multiplicetur, misi
tibi hunc iuvenem cupiditate in ta-
lem puellam exarsum et pos-
tulo ut suum desiderium impleatur,
ut et de isto glorier et alios tibi
deinceps fideliter valeam aggregare.
Et dans ei epistolam dixit: Vade
et tali hora noctis sta super mo-
numentum gentilis et ibi demo-
nes inclama et hanc cartam in ae-
re exalta et aderunt statim. Qui
vadens demones invocabat et
cartam per aerem iaciebat. Et ecce
adest princeps tenebrarum vallatus
multitudine demoniorum. Qui cum epistolam
perlegisset ait ad iuvenem: Credis

in me ut tuam compleam uoluntatem
Qui ait Domine credo Cui dyabolus
Et abnegas xpm tuum. Abnego
Dicit ei dyabolus perfidi estis quia
cum quidem me opus habetis ad me
venitis cum autem desiderium vestrum
assecuti estis statim me abnega-
tis et ad xpm vestrum acceditis Ille
autem quia clementissimus est suscipit
vos Sed si vis ut tuam compleam uo-
luntatem fac mihi tua manu scriptum
in quo confitearis te abrenunti-
are xpo et baptismati et xpiane
professione et meum servum esse et me-
cum in iudicio condempnandus Qui sta-
tim manu propria scriptum fecit qua-
si se xpo abrenuncians et se servi-
cio dyaboli mancipans Continuo
dyabolus accersivit spiritus qui erant
super fornicationem iubens eis ut
ad predictam puellam accedant et
cor eius in amorem iuvenis inflamma-
rent Qui accedentes cor adeo
succenderunt ut puella se in terram
prosterneret et ad patrem lacrimabiliter
exclamaret Miserere mihi pater mi-
serere mihi quia dire torqueor propter
amorem talis pueri nostri Miserere
visceribus tuis et primum amorem
mihi ostende et puero quem amo et pro
quo crucior me iunge Sin autem
per modicum tempus me morituram
videbis et pro me in die iudicii ra-
tionem reddes Pater autem eiulans
dicebat Heu me misero quid contigit
filie mee misere Quis meum the-
saurum furatus est Quis dulce lu-
men oculorum meorum extraxit Ego
volebam te celesti sponso coniun-
gere et per te salvum putabam et in
amorem lascivie insanisti Sine me

filia ut sicut disposui te deo coniun-
gere ne tu dolore deducas ad
inferos senectutem meam Illa autem
clamabat dicens Pater mihi cito
desiderium meum imple alias me mo-
rituram per modicum videbis Cum
ergo illa amarissime fleret et qua-
si insaniret pater eius in magna deso-
latione positus et amicorum consi-
liis deceptus suam voluntatem
complevit et eam puero in uxorem
dedit ac universam substantiam ei tribuit
dicens Vade filia vere misera Cum
ergo simul manerent iuvenis
ille ecclesiam non intrabat nec crucis
se signaculo faciebat nec deo
se recommendabat Unde de hoc
a non multis notatum est et uxori
sue dixerunt Scis quia vir tuus
quem elegisti xpianus non est nec ec-
clesiam ingreditur Quod illa
audiens vehementer expavit
et humo se prosternens unguibus se
cepit decerpere et pectus suum
tundere ac dicere Heu mihi cur
nata sum et nata continuo rap-
ta non sum Cum ergo viro suo que
audierat retulisset et nequaquam
rem sic esse assereret sed omnino
falsum quod illa audierat affirmaret
Illa ait Si vis ut credam tibi cras
ego et tu ecclesiam ingrediamur Vi-
dens ille quod latere non posset nar-
ravit ei totum ordinem rei ges-
te Quod illa audiens vehe-
menter ingemuit et ad beatum
Basilium properavit ei omnia que
viro suo et sibi contigerant enar-
ravit Basilius autem pu-
erum vocans et omnia ab eo audi-
ens dixit ei Vis fili reverti ad
dominum Qui ait Utique domine sed
non valeo quia dyabolo professus
sum et xpm abnegavi et ab-

negationis mee scriptum feci et dy-
abulo ipsum dedi. Cui Basilius
Non sit tibi cure benignus enim
dominus et te penitentem suscipiet et
continuo apprehendens puerum signum
crucis in fronte fecit. Et ipsum per
tres dies reclusit et postea eum
visitavit et dixit Quomodo te habes
fili. Qui ait In magna sum domine
defectione nam sufferre clamores eo-
rum et terrores eorum seu lapida-
tiones tenentes enim manu scrip-
tum meum causantur me dicentes
Tu venisti ad nos non nos ad te.
Et dixit sanctus Basilius Noli ti-
mere fili sed tantummodo crede. Et dans
ei modicam escam faciensque ei
signum crucis iterum eum reclusit
et pro eo oravit. Postque aliquot
dies eum visitavit et ait Quomodo
te habes fili. Qui ait Iam a lon-
ge clamores et minas eorum au-
dio sed eos non video. Et dans
ei iterum escam et signans et claves
claudens hostium abiit et pro eo
oravit. Et post xl dies redi-
ens dixit Quomodo te habes fili. Respon-
dit Bene homo sancte dei vidi enim te
hodie in visu pugnantem et dy-
abolum vincentem. Post hoc eum edu-
cens convocat clerum et religio-
sos et populum convocavit et omnes
pro eo orare monuit Tenensque
manum pueri ducebat eum ad ecclesiam.
Et ecce dyabolus cum multitudine demo-
num ad eum venit et invisibiliter
apprehendens puerum conabatur
eripere de manu eius. Et cepit cla-
mare Sancte dei adiuva me. Et
tanta eum improbus instancia ag-
gressus est ut etiam sanctum repelle-
ret trahens puerum. Cui ait ad
eum Improbissime non sufficit

tibi perditio tua nisi et dei mei temp-
tas plasma. Dyabolus autem dixit
ad eum audientibus multis Preiudi-
cas michi o Basili. Tunc omnes clama-
verunt kyrieleyson. Dixitque ad eum
Basilius Increpet te dominus dyabole.
Cui ait Preiudicas michi o Basili
non abii ego ad eum sed ipse venit
ad me et abnegavit Christum suum
et professus est michi. Ecce habeo scriptum
eius in manu mea. Qui ait Non
cessabimus orare donec reddas scrip-
tum. Et orante Basilio et tenente in
celum manus ecce carta in aere de-
lata et ab omnibus visa venit et in-
posita est in manibus Basilii. Quam
ille suscipiens dixit puero Cognos-
cis tu has litteras frater. Et ille Etiam
domine. Et dignum eum fecit sacro minis-
terio et bene instruens et regulam
ei dans reddidit mulieri. Et
Mulier quedam peccata multa ha-
bens et ea in carta conscribens
postremo quoddam gravius conscripsit
et scriptum ipsum beato Basilio tradidit
rogans ut pro ea oraret et suis
orationibus sua peccata deleret. Qui
cum orasset et mulier cartam aperuis-
set omnia peccata preter illud gravius
deleta invenit. Que ait ad
Basilium Miserere mei serve dei et propter hoc
michi indulgenciam impetra sicut
pro aliis impetrasti. Qui ait ad
illam Recede a me mulier quia homo
peccator sum et indigens indulgencia
sicut et tu. Cumque illa instaret dixit
ei Vade ad sanctum virum [illegible] Ef-
frem. Et cum ad eum a beato Basi-
lio missa fuisset cum intimasset ille
ait Recede quia homo peccator ego sum
sed redi ad beatum Basilium et qui
pro ceteris veniam impetravit pro
isto quoque impetrare valebit.

Festina cito ut eum vivum invenias
Et cum ad civitatem venisset ecce Ba=
silius ad tumulum ferebatur. Illa
autem presbyterum clamare cepit et di=
cere videat deus et iudicet inter te
et me qui valens deum placare pro
me ad alium misisti me. Tunc
proiecit cartam super feretrum et presbyter
modicum illam recipiens et aperi=
ens illud peccatum penitus deletum
invenit. Mulier ipsa et omnes qui
aderant deo immensas gratias
reddiderunt. Ante autem quam
vir dei migraret a corpore posi=
tus in infirmitate qua et mor=
tuus est quendam iudeum nomine Jo=
seph medicinali arte valde
peritum quem vir dei plurimum di=
ligebat eo quod se eum cognoscebat
ad fidem perventurum ad se quasi
eius opera indigeret vocavit. Ille
vero eius pulsum tangens et ex
tactu mortem vicinam esse cognoscens
dixit familie Nunc ad
sepulturam sibi necessaria preparate quia
continuo morietur. Quod Basi=
lius audiens dixit ei Nescis quid
dicis. Cui Joseph Crede domine quia
sol cum sole occidet hodie id est tu
sol cum sole occides. Cui Basilius
et si usque in crastinum supervixero
Cui Joseph Domine non est possibile
Et Basilius et si usque in crastinum
ad horam sextam supervixero quid facies.
Ait Joseph Si usque ad il=
lam supervixeris horam utique ego
moriar. Et Basilius Etiam morie=
ris peccato vivas autem Christo Et ille
scio quid dicis et si usque ad illam
horam supervixeris faciam quod horta=
ris. Tunc Basilius licet secundum naturam
illico moriturus esset a domino tamen im=
petravit inducias et usque in cras=
tinum in hora nona iuxta quod

Joseph videns et stupens in Christum
credidit. Basilius autem virtute ani=
mi imbecillitatem corporis superans
de lecto suo surrexit et ecclesiam in=
grediens eum suis propriis manibus
baptizavit. Postea vero ad lectum suum
lectum rediit et spiritum suum feliciter
deo reddidit. De sancto Johanne elemosinario.

Johannes elemosinarius patri=
archa alexandrinus quadam
nocte in oratione positus vidit
quandam puellam pulcherrimam sibi
assistentem et coronam olivarum in capite
baiulantem. Quam ille videns nimi=
um stupefactus est Et quae esset inquisivit
Et illa Ego sum quae dei filium de ce=
lo adduxi me sponsam accipe et
bene tibi erit. Intelligens quod oliva mi=
sericordiam designaret ab illa die sic
factus est misericors ut eleymo id est
elemosinarius vocaretur. Pauperes
autem semper suos dominos appellavit
et inde hospitalarii hucusque dominos
suos vocant. Omnes igitur suos fa=
mulos convocavit eisque dixit Eun=
tes per totam civitatem conscribite
mihi omnes dominos meos. Illis vero
non intelligentibus dixit Quos vos
mendicos et egenos vocatis istos
dominos et adiutores predico. Isti enim
nos vere auxiliari et celeste regnum
donare poterunt. Volens homines
ad elemosinam invitare narravit
consuevisse quod pauperes se ad solem
calefacientes ceperunt invicem
de elemosinatoribus conferre et
bonos laudare et malos vitupera=
re. Erat autem quidam thelona=
rius nomine Petrus dives valde
et potens sed nimis pauperibus im=
misericors qui ad domum suam accede=
ntes cum indignatione nimia re=
pellebat. Cum igitur multi convenirent

Joannes Eleemosynarius claruit
circa annum domini sexcen[illegible],
[illegible], tempore Focae
Imperatoris.

fuisset qui in domo sua eleemosinam rece-
pisset. Unus illorum dixit: Quid m(ih)i
vultis dare si ego hodie eleemosinam
ab eo accipiam. Et facto cum eis cum
eo pacto ad domum eius venit et e-
leemosinam postulavit. At ille do-
mum reuertens et pauperem pro foribus
videns, cum mancipium eius panes
in domum referret siligineos, ille lapi-
dem non inveniens panem siligineum
arripuit et cum furore in eum
proiecit. Quem pauper accipiens ad
pauperes rediit et quod de manu eius
eleemosinam accepit indicavit. Post
duos autem dies infirmatus ad mor-
tem vidit se ante iudicium stare
et mauros quosdam super stateram
eius mala appendere. Et alia autem
statera quidam dealbati tristes sta-
bant, eo quod nil quod ibi apponere-
rent inuenire valebat. Tunc
unus eorum dixit: Vere nichil habemus
nisi unum panem siligineum quem ante
duos dies Christo coactus dedit.
Quem super stateram ponentes equa-
litas facta est. Dixerunt ergo ei: Auge
ad siliginem hanc, alioquin te
mauri apprehendent. Evigilans
autem et liberatus dicebat: Pape,
si una siligo quam per furorem iacta-
vi ita profuit, quanto magis omnia
sua indigentibus elargiri. Qua-
dam igitur die dum optimis vesti-
mentis indutus per viam pergeret,
quidam naufragus aliquod tegu-
mentum ab eo postulabat. Con-
tinuo ille precioso vestimento se
expoliavit et illi dedit. Quod
ille accipiens statim vendidit.
Cum autem thelonarius rediret et
vestimentum suspensum vidisset
contristatus est valde, adeo ut nec
cibum vellet sumere, dicens: Non
sum dignus ut mei memoriam

haberet egenus. Et ecce dum dormiret
vidit quendam super solem fulgentem
et super caput crucem ferentem et indutum
in dutum vestimentum quod dedit ege-
no dicentem sibi: Quid ploras
Petre? Qui cum causam sue tristi-
cie sibi dixisset, ille ait: Cognoscis
hoc? Et ille ait: Etiam domine. Et dominus
ad eum: Illo ego vestior ex quo
mihi dedisti et gratias ago bone
voluntati tue quia frigore affligebar
et cooperuisti me. Ipse ergo
reuersus cepit egenos beatificare
ac dicere: Vivit dominus non moriar
donec fiam unus ex eis. Datis
igitur pauperibus omnibus que habebat
accersito notario suo dixit ei: Va-
de in sanctam civitatem secretum et no-
lo committere quod si propalaveris aut
si me non audieris barbaris ve-
ndam te. Et dans ei x libras
dixit ei: Vade in sanctam civitatem
et mercatus te eme et precium paupe-
ribus tribue. Illo autem recusante
dixit: Si me non vendideris ego
barbaris vendam te. Ducens ergo
eum ut dixi argentario vesti-
bus sordidis indutum tanquam
servum suum vendidit et xxx nu-
mismata inde accipiens pau-
peribus erogavit. Petrus ergo
omnia officia vilia faciebat ita quod
ab omnibus contempnabatur et ab a-
liis conservis frequenter percutie-
batur et etiam amens appellabatur.
Dominus autem frequenter sibi apparebat
et vestimenta et numismata
ostendens ipsum consolabatur.
Interim imperator et universis de
amissione tanti viri dolentibus
quidam vicini eius a Constantino-
poli ad visitanda loca sancta vene-
runt, qui a domino ipsius invitati e-
rant ut secum pranderent et invicem

inanire dicebat. Qua filius est
puer iste petro thelonario. Et
annose respicientibus dixit unus
hic dominus petrus est surgam et
tenebo eum. Qui autem petrus
latenter fugit. Erat autem hosti-
arius surdus et mutus qui per signum
hostium hostiariis aperiebat. Cui pe-
trus non signis sed verbis ut sibi
aperiret imperavit. Et continuo
audiens et loquelam recipiens
surgens videns ei aperuit et domum
regrediens cunctis de eius loq-
uela mirantibus dixit. Ille qui co-
quina fuerat exiit et fugit
sed videte ne servus dei sit. Cum
enim mihi dixit tibi dico aperi mox
ex eius ore flamma exiit que linguam
et aures meas tetigit et continuo
auditum et loquelam recepi. Et
exilientes omnes sursum et concur-
rentes post eum ipsum amplius
invenire non potuerunt. Tunc omnes
de domo illa penitentiam egerunt
eo quod talem virum sic viliter
tractaverint etc. Monachus
quidam nomine vitalis voluit
sanctum johannem temptare si posset sibi
verbis persuaderi et ad scanda-
lum faciliter inclinari. Ingrediens
civitatem omnes publicas meret-
trices conscripsit. Intrabat quoque ad il-
las per ordinem dicens. Dona
mihi noctem istam et noli fornicari.
Ipse autem domum eius intrans in
angulo flexis genibus totam
noctem in orationibus stabat et pro
illa orabat. Et postea mane
exibat precipiens cuilibet ne
alicui revelaret. Una autem
vitam eius manifestavit que statim
orante sene a demone vexari
cepit. Cui omnes dicebant. Red-
didit tibi deus quod mentiebaris quoniam

mentita es. Ut enim fornicetur
eum ingreditur pessimus iste et
non propter aliud. Vitalis autem
dicebat predictus cunctis au-
dientibus volo ire quia talis do-
mina expectat me. Multis vero
illum increpantibus respondebat. Nun-
quid ego non habeo corpus ut omnes
aut monachis solummodo irascitur deus
nempe et ipsi sunt homines sicut ceteri.
Dicebant autem quidam. Accipe tibi
mulierem abba et muta habitum
ne sic scandalizes alios. Ille
autem fingens se iratum dicebat Vere non
audiam vos. Ite a me. Qui vult
scandalizari scandalizetur et det
de fronte in parietem. Nunquid iudices
mei constituti estis super hoc. Ideo
ite et de vobis curam habete vos pro
me non reddetis rationem. Hoc autem
cum clamore dicebat. Cumque
querimoniam ad beatum johannem de-
ferrent. Dedit deus cor eius in durantiam
ne huius fidem adhiberet. De-
precabatur autem dominum ut post mor-
tem suam opus suum alicui re-
velaret ut non imputaretur in
peccatum his qui eum scandaliza-
bant. Multas igitur de predictis
mulieribus ad conversionem per-
duxit et in monasterio plurimas
collocavit. Quodam mane
dum a quadam illarum egrederetur
obviavit ei quidam ingrediens
ad fornicandum cum ea dansque
ei alapam dixit. Usquequo pessime
non emendas te his turpibus immun-
diciis. Et ille. Crede mihi acci-
pies a me alapam talem
ut tota alexandria congregetur.
Et ecce post modicum dyabolus
in specie mauri alapam ei dedit
dicens hec est alapa quam tibi mit-
tit abbas vitalis et statim a
demonio vexatur. Ita quod ad eius

voces omnes audiebat. Beatus tamen pe-
nitens per eius orationem liberatus
est. Vir autem dei morti appropinquans
hanc scripturam reliquit: Nolite
ante tempus iudicare. Mulieribus
autem confitentibus quod fecerant omnes
glorificabant deum. Et paphnucius beatus
Johannes dicens: Utinam alapam quam
ille accepit accepissem et ego.
Quidam pauper in habitu peregrini
ad iohannem venit et ab eo elemo-
sinam postulavit. At ille voca-
to dispensatore: Da ei, dixit, vi
numismata. Quae ille accipiens
et abiens habitum mutavit et
iterum ad patriarcham rediens ab
eo eleemosinam postulavit. Ille
autem dispensatore vocato dixit
ei: Da ei sex aureos. Quos ille
cum sibi dedisset et ille abscessisset
dixit ei dispensator: Per orationes
tuas pater, ille hodie idem mu-
tato habitu bis accepit. Beatus
autem iohannes quasi se hoc nescire dis-
simulavit. Iterum ille tertio mutato
habitu ad beatum iohannem venit et
eleemosinam postulavit. Tunc
dispensator beatum iohannem teti-
git innuens quod ille esset. Cui
beatus iohannes respondit: Vade et da
ei xii numismata ne forte
sit dominus meus ihesus christus qui temp-
tare me velit, utrum plus potest
hic accipere quam ego dare. Qua-
dam vice cum patricius quidam
pecuniam ecclesie in mercatoribus po-
nere vellet et patriarcha nulla-
tenus consentiret sed pauperibus eam
dispensare vellet, ambo pluri-
mum contendentes irati sunt et ab
invicem recesserunt. Adveniente
vero hora xi mandat patriarcha
patricio per archipresbyterum dicens:

Domine, sol ad occasum est. Quod
ille audiens lacrimis fusis ad
eum venit et veniam postulavit.
Cum quidam nepos suus a quo-
dam tabernario gravem iniuriam
audivisset et coram patriarcha
lacrimabiliter conquereretur nec
consolari posset, patriarcha respondit:
Quis ausus est aliquid contra te dicere et
os suum contra te aperire? Crede
mee parvitati, fili, quod faciam in eo
hodie talem rem ut tota al-
exandria miretur. Et ille au-
diens consolationem accepit, pu-
tans quod eum graviter faceret flagel-
lari. Videns iohannes quod consolationem
recepisset, pectus eius est osculatus
dicens: Fili, si vere nepos
mee humilitatis existis, para te ad
flagella et ab omnibus quicquid
pati. Vera enim cognatio non
ex carne et sanguine sed ex virtute men-
tis agnoscitur. Confestim ergo pro
homine illo misit et ab omni pen-
sione et tributo liberum eum fecit.
Et omnes audientes admira-
ti sunt et intellexerunt hoc esse quod
dixerat: Faciam in eo talem rem quod
tota alexandria mirabitur.
Audiens patriarcha consuetudi-
nem esse quod mox ut imperator co-
ronatus est confestim monumentorum
edificatores sumunt iiiior vel v particulas
marmorum diversi co-
loris et ingredientes ad impera-
torem dicunt: De quali marmo-
re vel metallo iubet imperium
tuum ut fiat monumentum? Imi-
tatus hoc monumentum fieri pre-
cepit, sed usque ad obitum suum illud
imperfectum manere precepit. Ordinavit
quoque aliquos qui cum celebri

festinitate cum clericis consideret et attenderet quemadmodum diceret: Domine, monumentum tuum imperfectum est, precipe ut consumetur, eo quod nescias qua hora fur veniat. Dives quidam cum vidisset beatum Johannem in stratu suo viles pannos habere, eo quod omnes pauperibus erogasset, quoddam preciosum coopertorium emit et beato Johanni tradidit. Qui cum illud nocte super se haberet, tota nocte dormire non potuit cogitans quod trecenti domini mei de tanto precio cooperiri possent, et tota nocte lamentabatur et dicebat: Quanti incenati, quanti in foro pluvia madefacti, quanti pre frigore dentibus stridentes hodie dormierunt. Tu vero grandes pisces devorans in thalamo requiescis cum omnibus malis tuis, insuper de coopertorio xxxvi nummismata tu calefacis. Humilis Johannes alia vice hoc non vestietur. Statimque facto mane illud vendi precepit et precium pauperibus erogare iussit. Quod audiens ille dives illud coopertorium iterum emit et beato Johanni tradidit, rogans ut ipsum de cetero non venderet sed super se ipsum teneret. At ille illud accipiens iussit iterum vendi et dominis suis precium erogari. Quod ille dives iterum redemit et beato Johanni detulit, cuique gratulabundus dixit: Videbimus quis deficiat, aut tu in vendendo aut ego in redimendo. Et sic suaviter cum divitem illum vindemiabat dicens quod si possit aliquis intencione dandi pauperibus divites taliter expo-

liare non peccat. Duo enim lucratur: talis unum quia animas illorum salvat, alterum quia mercedem ex hoc ipse non modicam habet. Volens homines ad elemosinam provocare consuevit narrare de sancto Serapione, qui cum amictum suum pauperi tribuisset et alteri obvians qui frigus paciebatur tunicam similiter tribuisset et evangelium tenens nudus sederet, interrogavit eum quidam dicens: Abba, quis te expoliavit? Et demonstrans evangelium ait: Istud me expoliavit. Alias autem alium pauperem videns evangelium ipsum vendidit et precium pauperi dedit. Cumque interrogaretur ubi ipsum evangelium haberet, respondit: Evangelium precepit: Vade et vende omnia que habes et da pauperibus; quare ipsum quod habebam et se vendidi ut mandabit. Cum quidam elemosinam petenti dari precepisset quinque nummos, ille indignatus quod maiorem sibi elemosinam non fecisset, contumelio ad contumeliam ipsius prorumpere ac in eius faciem conviciari cepit. Quod eius familiares audientes in eum voluerunt prorumpere ac ipsum graviter cedere. Quod beatus Johannes prohibuit dicens: Dimitte, fratres, sinite ut mihi maledicat. Ecce enim lx annos per opera mea blasphemavi Christum et unam quidem non portabo ab isto? Iussitque sacculum sibi afferri et coram ipso apponi ut inde tolleret quantum vellet. Cum post lectum evangelium ecclesiam exirent et foris in verbis ociosis vacarent, quadam vice post eos patriarcha cum eis exiit et in medio eorum sedere cepit. Omnibus vero hoc mirantibus dixit ad eos: Filii, ubi oves

oues ibi pastor. Aut intrate et ingrediar. aut manete hic et ego pariter manebo. Domum igitur et bis hoc fecit et sic plurimum in catholica fide erudivit. ¶ Cum quidam iuvenis monialem quandam rapuisset et clerici coram beato Johanne iuvenem talem exprobraret et ipsum excommunicandum esse dicerent ut puta qui duas animas perdidit scilicet suam et illius. Compescuit eos sanctus Johannes dicens Nolite sic filii non sic. Unde vos scitis quia et vos duo peccata committitis. Primo contra preceptum domini facitis quod dicitur Nolite iudicare ut non iudicemini. Secundo quia nescitis quod certo si usque hodie peccaret et non peniteat. ¶ Frequenter autem existente beato Johanne in oratione et extasi mentis posito. talibus verbis cum deo disputare auditus est. Sic sic bone ihesu ego dispergendo et tu ministrando videamus quis vincat. Cum febre correptus mortis se propinquare cerneret dixit Gratias ago deus quia exaudisti miseriam meam et iuxta bonitatem tuam. ne inveniretur michi morienti nisi unus tremissis. hunc igitur pauperibus dari iubeo. Positum est igitur venerabile corpus eius in sepulcro ubi duorum episcoporum corpora fuerunt tumulata. Et ecce corpora illorum mirabiliter corpori sancti Johannis cesserunt et ei locum medium medium vacuum dimiserunt. ¶ Ante autem paucos dies quam moreretur cum quedam mulier quoddam flagiciosissimum peccatum haberet aut commisisset

et nulli unquam auderet confiteri dixit ei sanctus Johannes ut saltem illud scriberet quia scribere sciebat et sigillatum ei afferret et ipse pro ea oraret. Cui illa assentit et peccatum scribens diligenter sigillavit et beato Johanni tradidit. Sed post paucos dies beatus Johannes in infirmitate in domino quievit. Illa autem audiens eum defunctum se vituperatam et confusam putavit. Credens quod illud scriptum alicui commisisset et ad manus alicuius devenisset. Ad tumulum autem sancti Johannis accessit et uberrime flens clamabat dicens. Heu heu putavi confusionem vitare confusio omnibus facta sum. Cumque amarissime fleret et beatum Johannem rogaret ut sibi ostenderet ubi scriptum suum dimisisset Ecce beatus Johannes in habitu pontificali de tumulo processit duobus episcopis qui secum quiescebant hinc inde vallatus. Dixitque mulieri. Cur me tam infestas et sanctos istos qui mecum sunt quiescere non permittis. Ecce stole nostre lacrimis tuis omnes madefacte sunt. Porrexitque sibi scriptum suum sigillatum ut prius fuerat dicens. Vide sigillum hoc et aperi scriptum tuum et lege. Quod illa aperiens peccatum suum omnino deletum invenit et ibi taliter scriptum reperit. Propter Johannem servum meum deletum est peccatum tuum. Sicque illa immensas deo gratias retulit et beatus Johannes cum aliis duobus episcopis in monumentum rediit.

De conversione sancti pauli

Conversio sancti pauli apostoli facta est eodem anno quo passus est christus et lapidatus est stephanus. anno non naturali sed emergenti. Nam christus passus est viii. kalendas aprilis stephanus eodem anno tercio ydus

augusti lapidatus est. Paulus
uero iiij. kalendas februarij con-
uersus est. Quare autem eius conuersio
pocius quam aliorum sanctorum celebratur
triplex solet racio assignari
Primo propter exemplum ut nullus conuersu-
rus peccator desperet ueniam. quando
tantum in culpa talem postmodum
conspicit in gracia. Secundo propter gaudium
Sicut enim ecclesia magnam tristiciam
habuit in eius persecucione Ita magnam
leticiam habuit de eius conuersione Ter-
cio propter miraculum quod dominus in eo osten-
dit. dum de seuissimo persecutore
fecit fidelissimum predicatorem. Eius
enim conuersio fuit miraculosa ra-
cione efficientis et disponentis
et pacientis. Primo racione ef-
ficientis id est christi qui eius conuersionem
fecit. Ibi enim sua mirabiliter pote-
nciam ostendit in hoc quod dixit ei Du-
rum est tibi contra stimulum calcitra-
re. Et in hoc quod ipsum tam subito
immutauit. Unde Crisostomus immu-
tatus Respondit domine quid me uis
facere. Augustinus super hoc uerbo Occisus
agnus a lupis. fecit agnos de
lupis Iam parat se ad obedien-
dum qui prius seuiebat ad persequen-
dum. Secundo eius mirabilem
sapienciam. Eius enim sapiencia
fuit in hoc quod ipsum a tumore su-
perbie deiecit ostendendo infima
humilitatis non sublimia maiesta-
tis Ego inquid sum ihesus na-
zarenus quem tu persequeris etc.
Glo. Non dixit dei filium se uo-
cat sed humilitatis mee infima
suscipe et superbie tue
squamas depone. Tercio.
ibi ostendit suam mirabilem cleme-
nciam quod notatur in hoc quod ipsum

existentem in actu et uoluntate
persequendi conuertit. licet enim haberet
deformem affectum. quia spirans mi-
narum et cedis in discipulos domini quia accessit
sit ad principem etc. et qui se ingereret
persecucionis actu. quia ibat ut uinctos
perduceret in ierusalem. et ideo itenere
pessimum eius erat. ipsum tamen mi-
sericordia conuertit. Secundo eius conuer-
sio fuit miraculosa racione dispo-
nentis scilicet lucis que ipsum ad conuersi-
onem disponebat Ipsa enim lux
dicitur fuisse subita immensa et celi-
ca. Et subito inquit circumfulsit eum
id est circumquaque circumfulsit eum
lux de celo. Paulus autem ante se
tria uicia habebat. Primum erat auda-
cia quod notatur in hoc quod dicitur accessit
sit ad principem sacerdotum etc. Glo.
Glo. non uocatus. sed sponte zelo con-
citante eum. Secundum erat superbia
quod notatur in hoc spirans mina-
rum. Tercium erat carnalis
intelligencia quam scilicet in lege habebat
Unde Glo. super uerbo Ego sum ihesus
etc. Ego deus de celestibus lo-
quor quem mortuum
putas sensu iudaico
Ipsa igitur lux diuina fuit subita
ut audaciam terreret. Fuit immensa
ut sublimem et superbum in yma humi-
litatis prosterneret. Fuit celica
ut carnalem eius intelligenciam
in celestem mutaret. Uel potest dici
quod illud disponens fuit in uerbis
innouente acclamante in luce ful-
gente et in uirtute potente. Ter-
cio eius conuersio fuit miraculosa
racione pacientis scilicet ipsius pau-
li in quo facta est ita conuersio In eo
enim licet tria miraculose contigerunt
facta fuerunt scilicet prostracio obcecacio

et triduana ieiunatio. Est enim prostratus ut erigatur quantum ad depressum affectum. Aug.: Prostratus est Paulus ut cecaretur, cecatus est ut mutaretur, mutatus est ut mitteretur, missus est ut pro veritate pateretur. Item Aug.: Elisus est seviens et factus est credens. Elisus est lupus et factus est agnus. Elisus est persecutor et factus est predicator. Elisus est filius perditionis et erectus est vas electionis. Est obcecatus ut illustretur quantum ad tenebrosum intellectum. Unde etiam in illo triduo quo mansit cecatus doctus fuit evangelium. Non enim recepit illud ab homine neque per hominem sed per revelationem Ihesu Christi. Aug.: Paulum dico verum athletam Christi, doctum ab illo, unctum per illo, crucifixum cum illo et gloriosum in illo. Et in carne maceratus ut ipsa caro disponatur ad bone operationis effectum. Optime enim deinceps corpus eius ad omne bonum dispositum est. Ita esurire et habundare sciebat et ubique et in omnibus institutus erat et omnia adversa libenter sufferebat. Crisostomus: Tyrannos et populos spirantes furore quasi quosdam culices extimabat. Mortem vero atque cruciatus et mille supplicia quasi ludum putabat esse puerorum. Hec amplexabatur libenter et magis decorabatur cathena vinctus quam dyademate coronatus. Ac libentius recipiebat vulnera quam alii munera. Vel ista tria dicuntur fuisse in eo contra tria que fuerunt in primo parente. In ipso enim fuit contra deum erectio, in Paulo ad terram prostratio. In ipso oculorum apertio, in Paulo oculorum obcecatio. In ipso autem fuit cibi fruendi et cetera. In Paulo abstinentia cibi liciti etc.

De sancta Paula

Paula fuit nobilissima matrona Romanorum, cuius vitam beatus Ieronimus composuit in hec verba. Si cuncta corporis membra verterentur in linguas et omnes artus humana voce resonarent, nichil dignum sancte ac venerabilis Paule virtutibus dicerem. Nobilis genere sed nobilior sanctitate, potens quondam diviciis sed nunc Christi paupertate insignior. Testor Ihesum et sanctos angelos eius ipsumque proprium angelum qui custos fuit et comes admirabilis femine me nichil in gratiam, nichil dicere more laudantium, sed quicquid dicturus sum pro testimonio dicere, minus esse meritis eius. Vult lector breviter eius scire virtutes? Omnes suos pauperes pauperior ipsa dimisit. Et sicut inter multas gemmas preciosa gemma micat et iubar solis parvos igniculos stellarum obruit et obscurat, ita cunctorum virtutes et potentias sua humilitate superavit. Minima que fuit inter omnes ut omnium maior esset. Et quanto plus se deiciebat tanto magis a Christo sublevabatur. Fugiendo gloriam merebatur que virtutem quasi umbra sequitur, et appetitores suos deserens appetit contemptores. Hec autem quinque filios edidit: Blesillam super cuius morte eam Rome consolatus sum, Paulinam que sanctum et admirabilem virum et propositi eius sui Pamachium reliquit heredem, ad quem super eius obitu parvum libellum edidimus, Eustochium que nunc in sanctis locis virginitatis et ecclesie monile preciosissimum est, Rufinam que

in matrimonio fuerit prius matris animum
consternavit. et thorothium
post quam parere desiit ut intel-
ligeret eam non servire voluis-
se officio coniugali sed mariti de-
siderio mares optabat libe-
ros edidisse. Postquam autem
vir eius mortuus est Ita eum
planxit ut prope ipsa moreretur.
Ita se convertit ad dei servitutem
ut mortem videretur optasse.
Quid ego referam Ample et
nobile domus et quondam opu-
lentissime omnes pene divi-
tias in pauperes erogatas. Hoc
paulini episcopi anthiocheni et e-
piphanii qui roma ve-
nerant accensa virtutibus per-
momenta patriam deserere
cogitabat. Quid ultra differo
Descendit ad portum cognatis
et affinibus et quod hiis maius
est liberis prosequentibus Iam car-
basa tendebantur et remorum
ductu navis in altum trahebatur.
parvus thorotius supplices
manus tendebat in litore Ru-
fina iam nubilis ut suas ex-
pectaret nupcias tacens fle-
tibus obsecrabat. Et tamen siccos
oculos tendebat ad celum pie-
tatem in filios pietate in deo
superans nesciebat se matrem ut
christi probaret ancillam. Torque-
bantur sua viscera et quasi a suis
membris traheretur cum dolore
repugnabat. Hec contra iura nature
plena fide patiebatur ymo
gaudens animus appetebat. Et
amorem filiorum amore in deum ma-
iore contempnens in solo

eustochio que propositi et naviga-
tionis eius fuit comes acquiesce-
bat. Sulcabat interim navis
mare et cunctis qui cum ea vehebantur
respicientibus. Illa aversos oculos
tenebat ne videret quod sine tormen-
to videre non poterat. Cumque ad loca
sancta venisset et proconsul pa-
lestine qui familiam eius optime
noverat. Premissis apparitoribus
iussit parari pretorium. elegit humi-
lem cellulam et cuncta loca tanto
ardore ac studio circuivit ut nisi
ad reliqua festinaret a primis
non posset abduci. Prostrata quoque
ante crucem quasi pendentem dominum
cerneret adorabat. Ingressa sepul-
crum resurrectionis. lapidem oscu-
labatur quem ab hostio monumen-
ti amoverat angelus et ipsum
corporis locum in quo dominus iacu-
erat quasi siciens desideratas a-
quas fidei ore lambebat. Quid
ibi lacrimarum. quantum gemitum. quid
doloris effuderit testis est ie-
rusalem. testis ipse dominus quem ro-
gabat. Deinde proficiscens in bethle-
em atque in speluncam salvatoris in-
grediens vidit sacrum virginis
diversorium. Et audiente me iura-
bat cernere se fidei oculis infantem
pannis involutum. vagientem in pre-
sepe dominum magos adorantes. stel-
lam fulgentem desuper. matrem vir-
ginem. nutricium sedulum. pastores
nocte venientes ut viderent
verbum quod factum erat. et ut evan-
geliste Iohannis principium dedica-
rent In principio erat verbum. et verbum
caro factum est. Parvulos interfectos
herodem sevientem. Ioseph et

ſcm

mariam fugientes in egiptum. mix-
tisque gaudiis loquebatur. Salue
bethleem domus panis in qua pa-
nis natus est qui de celo descen-
dit. Salue effrata regio uber-
rima cuius fertilitas deus est.
Dauid confidenter loquitur. Introi-
bimus in tabernacula eius adorabi-
mus in loco ubi steterunt pedes
eius. Et ego misera atque peccatrix
digna sum iudicata deosculari
presepe in quo dominus paruulus va-
giit. Orare in spelunca in qua uirgo
puerpera dominum fudit infantem.
Hec requies mea quia domini patria est
hic habitabo quoniam elegi eam saluator.
Tanta se humilitate deiecit
ut qui eam vidisset et pre celebrita-
te nominis videre gestisset ipsam non
esse crederet sed ultimam ancillarum.
Et cum frequentibus choris virginum
cingeretur. ueste et uoce et habitu
et incessu minima omnium erat.
Nunquam post viri mortem usque
ad diem dormitionis sue cum ullo
viro comedit. quamuis eum sanctum
et in pontificali culmine positum
sciret. Balnea nisi periclitans non
adiit. mollia etiam in grauissima
febre. lectuli strata non habuit
sed super durissimam humum stratis
ciliciolis quiescebat. si tamen illa
quies dicenda est que iugibus pene
orationibus dies noctesque iunge-
bat. Ita leuia peccata plangebat
ut illam grauissimorum criminum crede-
res esse ream. Cumque a nobis
crebrius moneretur ut parceret o-
culis et eos seruaret euangelice
lectioni dicebat. Turbanda est
facies quam contra dei preceptum
purpurisso et cerusa et stibio sepe
depinxi. Affligendum est corpus
quod multis uacauit delicijs. Longus
risus perpetuo compensandus est fletu.
linthiamina mollia et serica pretio-
sissima asperitate cilicij commutanda.
Que viro et seculo placui nunc christo pla-
cere desidero. Inter tales tantasque vir-
tutes si castitatem in illa voluero pre-
dicare superfluus videar. cuius etiam
cum secularis esset omnibus rome ma-
tronis exemplum fuit. que se ita gessit
ut nunquam de illa maledicorum
quicquam auderet fama confingere.
Fateor errorem meum cum in largien-
do esset profusior arguebam illud
proferens de apostolo. Non ut alijs sit
refrigerium vobis autem tribulatio
sed ex equalitate in hoc tempore ut habundantia
vestra sit ad illorum et illorum habunda-
ntia sit ad vestram inopiam. Prouidendum
esse ne quod libenter faceret semper facere non
posset. multaque huiusmodi que illa mira
verecundia sermone parcissimo dissol-
uebat. Testem inuocans dominum semper
illius nomine cuncta facere et hoc habere
voti ut mendicans ipsa moreretur
ut unum nummum filie non dimitte-
ret et in funere suo aliena sindone
vestiretur. Ad extremum inferebat.
Ego si petiero multos inueniam
qui retribuant. Iste mendicans
si a me non accepit et cui possum
etiam de alieno tribuere si mor-
tuus fuerit a quo eius anima requiretur.
Nolebat in hijs lapidibus effun-
dere pecuniam qui cum terra et seculo
transituri sunt sed in viuis lapidi-
bus qui voluuntur super terram de
quibus in apocalypsi iohannis ciuitas magni
regis extruitur. Festiuis diebus
uix oleum in cibo accipiebat ut ex
hoc uno existimaretur quid de vino
et legumine et piscibus et lacte et

melle et ouis et reliquis que gustui
sunt suauia manducare. In quibus
summendis quidam se abstinentissimos
putant et si his ventrem ingurgi-
tauerint tutam pudiciciam suspican-
tur. Aliorum susurronem quendam
quod genus hominum vitandum, qui beniuo-
lentia nuntiasse ut pre nimio feruore
virtutis quibusdam videretur in-
sania et cerebrum illius confouen-
dum diceret. Cui illa respondit. Thea-
trum facti sumus mundo angelis
et hominibus. Nos stulti propter christum
sed stultum dei sapiencius est hominibus.
Post virorum monasterium quod viris
tradiderat gubernandum plures
quas ex diuersis prouincijs con-
gregauerat tam nobiles quam
medioceres et infimi generis in
tres turmas monasterijque diui-
sit. Ita dumtaxat ut in opere et ci-
bo separate psalmis et oracionibus
iungerentur. Iurgantes inter se ser-
mone lenissimo federabat. Las-
ciuientem adolescentularum carnem
crebris et duplicatis frange-
bat ieiunijs. malens eis sto-
machum dolere quam mentem dicens
Inmundiciam corporis atque uesti-
um anime esse inmundiciam. Et quod
inter homines seculi uel leue pu-
tatur uel nichil in monasterium
grauissimum esse dicebat delictum.
Cum alijs languentibus
large preberet omnia. et esum quoque
exhiberet carnium si quando ipsa e-
grotasset sibi non indulgebat et in eo
inequalis videbatur quod in alijs
clemenciam in se duriciam commu-
tabat. Ac refera quod expertus sum.
Mense julio feruentissimis es-
tibus incidit in ardorem febris
et post desperacionem cum dei miseri-
cordia respirasset medici suaderent

ob refectionem corporis vino esset
opus tenui et propterea ne aquam bibens
in ydropem incideret. Et ego beatum
papam epyphanium clam rogarem
ut eam admoneret immo compelleret
vinum bibere ut erat prudens et
sollertis ingenij statim sensit
insidias et subridens meum esse quod
ille diceret intimauit. Quid plura.
Cum beatus pontifex post plurima
hortamenta exisset foras querenti
michi quid egisset respondit. Tantum pro-
feci ut seni homini persuaserit ne bi-
bam vinum. In luctu mitis erat
et suorum mortibus frangebatur
et frangebatur magis liberorum
nam et virum et filios dormicione
semper periclitata est. Et cum os sanctum
signaret et ad matris dolorem
crucis iuuet per impressione leni-
re sperabat affectum et credula
mente parentis viscera consternabat
animosque vincens fragilitate
corporis vincebatur. Scripturas sanctas
memoriter tenebat. et cum amaret
historiam et veritatis diceret fun-
damentum magis sequebatur in-
telligenciam spiritualem. et hoc cul-
mine edificacionem anime protegebat.
Loquar et aliud quod forsitan emu-
lis videbitur incredulum. Hebre-
am linguam quam ego ab adoles-
cencia multo labore et sudore ex
parte didici. et infatigabili me-
ditacione non desero ne ipse ab
ea deserar discere uoluit. et con-
secuta est. Ita ut psalmos cane-
ret hebrayce. et sermone absque
ulla latine lingue proprietate per-
sonaret. Quod quidem usque ho-
die in filia eius eustochio cerni-
mus. Hucusque prosperis nauiga-
uimus ventis et crispantia

equora labens carina sulca-
uit uno in scopulo impegit. Quis enim posset siccis oculis pau-
lam narrare morientem. Incidit
in grauissimam ualitudinem, ymo quod
optabat inuenit ut nos dese-
reret et domino plenius iungeretur.
Quid diu differam. et dolorem
meum in aliis immorando facio lon-
giorem. Sentiebat prudentissima
feminarum adesse mortem. et re-
frigescente iam parte corporis et
membrorum. solum anime teporem
in sancto et sacro pectore palpita-
tem. nichilominus quasi ad suos pergeret
aliosque despiceret istos uersus su-
surrabat. Domine dilexi decorem
domus tue et locum habitationis glo-
rie tue. Et Quam dilecta tha-
bernacula tua domine uirtutum etc.
Et Elegi abiectus esse in domo
dei mei etc. Cumque a me interroga-
retur cur nollet respondere clamanti
an dolerem aliquem sentiret. Respondit. Nichil
se habere molestie. et omnia tranquil-
la et quieta respicere. Atque hoc
obmutuit et clausis oculis
quasi humana despiceret. usque ad expi-
rationem anime eosdem uersiculos
repetebat ut vix audire quid
diceret. Que monachorum la-
tentium in heremo cellula sua
tenuit. Que uirginum cubiculo
secreta tenuerunt. Ad legem
putabat non tali femine ultimum
reddidisse officium donec subter
ecclesiam et iuxta specum domini con-
deretur. Venerabilis filia eius Eu-
stochium quasi ablactata super matrem
sua abstrahi a parente non potuit
nisi deosculari oculos herere
uultui totumque corpus amplexari
et se cum matre uelle sepeliri. Tes-
tis est ihesus ne unum quidem nummum
ab ea filie derelictum sed magnum
es alienum et quod his difficilius est
fratrum et sororum immensam mul-
titudinem quam et sustentare ar-
duum et abicere impium est. Vale
paula et cultoris tui ultimam
senectutem orationibus tuis ad-
iuua etc.

De sancto Iohanne crisostomo

Iohannes cognomine crisostomus
anthiocenus secundi et anchuse
nobilium filius fuit. Cuius uita ge-
nus et conuersatio et persecutio in
hystoria tripartita declaratur. Hic
cum philosophie studium impendisset. tamen
haut deseruit diuinis lectio-
nibus inherere. Qui presbyter
ordinatus propter castitatis zelum
seuerior habebatur. et feruori
magis quam consuetudini ser-
uiebat. Et propter nimie rectitudi-
ne incautus ad futura prospicere
nesciebat. In confabulatione
arrogans a nescientibus pu-
tabatur. In docendo erat perspicu-
us. in exponendo egregius.
Ad mores corrigendos opti-
mus. Regnantibus igitur archa-
dio et honorio augustis et
damaso in romana sede pre-
sidente factus est constantinopo-
litanus episcopus. Qui dum uitam
clericorum repente corrigere uo-
luit omnes in suum odium exci-
tauit. Cunctique eum uelud fu-
riosum declamabant et apud
homines ei detrahebant. Et
quia numquam aliquem ad prandium
inuitabat nec ab aliquo inui-
tari uolebat. Dicebantque eum

cum ideo facere quod turpiter immadu-
aret. Alii autem propter excellentem et
exquisitum usum ciborum. hoc eum
facere praedicabant. Revera autem propter
abstinentiam stomachi. et capitis
saepe dolebat et ideo splendidiores
epulas evitabat. Populus autem
propter sermones quos in ecclesia facie-
bat eum plurimum diligebat
parvipendens quicquid contra eum
aemuli loquebantur. Apposuit
quoque Iohannes et quosdam procerum
obiurgare. et ideo contra eum
maior invidia est accensa. Ali-
ud quoque fecit quod multos val-
de commovit. Eutropius nam-
que praepositus imperatoris et habens
consulis dignitatem volens in qui-
busdam ad ecclesiam fugientibus
vindictam studuit ut lex ab
imperatore poneretur. ut nullus
ad ecclesiam fugeret. ymo qui dudum
confugerant ad eam traherentur. Post
paucos autem dies cum Eutropius
regem offendisset. ad ecclesiam mox
confugit. Episcopus autem hoc audi-
ens ad eum sub altari latitantem
accessit et [illegible] in im-
peratoria eum faciens ipse du-
rissime obiurgavit exaggera-
re multos offendit eo quod homi-
ni felici non solum noluit misericordiam
impendere sed insuper non desti-
tit obiurgare. Imperator autem
Eutropium rapiens eius caput
abscidit. Diversis igitur causis
multos homines fiducialiter
obiurgavit et ideo erat plu-
ribus odiosus. Theophi-
lus autem Alexandrinus episcopus
Iohannem deponere volebat et presbyterum
quendam nomine Ysidorum intrudere
affectabat. et ideo causas depo-
sitionis diligenter quaerebat. Plebs
autem defendebat Iohannem et eius
doctrinam aviditate nimia quasi pasce-
batur. Sacerdotes quoque Iohannis secundum
ecclesiasticas sanctiones vivere co-
gebat dicens non debere frui
honore sacerdotii qui eius vitam contemp-
nerit imitari. Non solum autem civi-
tatem Constantinopolitanam stre-
nue gubernabat sed et circa plures
adiacentes provincias imperiali auc-
toritate providis legibus ordi-
nabat. Cumque cognovisset in Fini-
ce adhuc demonibus sacrificia mi-
nistrari. clericos illuc et monachos
destinavit. omniaque templa
ydolorum destrui fecit. Eodem
tempore Gaynas quidam erat genere
Celticus. consilio barbarus. studio
tyrannico. vehementer elatus. ar-
riana heresi depravatus. magi-
ster militum factus. Hic imperatorem
rogavit ut infra civitatem ei
suisque ecclesiam daret. Quod cum
promisisset imperator rogavit Iohannem
ut unam ecclesiam illi concederet. et
sic eius tyrannidem refrenaret. At
Iohannes ubi virtute fortissimus et
toto zelo ignitus. Noli inquit o
imperator hoc promittere neque sanc-
ta canibus dare. Neque hunc bar-
barum metuas. Sed ambos nos
iube vocari et subsilentio quae
inter nos dicuntur audi. Ego
namque eius linguam sic refre-
nabo ut hoc petere non praesumat.
Quod audiens imperator gra-
visus est et utrumque altera die
vocavit. Cumque Gaynas unum
pro se oratorium peteret [illegible]

Johannes: Liber est divina domus aperta cunctis, et ut nullus te vetet orare. At ille: Ego altius sedere volo et unum templum cum meis hereticis possidere. Multos quidem pro romana re publica labores assumpsi et ideo non debeo in mea petitione contempni. Cui Johannes: Plurima premia recepisti et que tu ostendunt tua certamina. Ingratus militum fuisti, es consul iam rogatus, insuper exornatus, et oportet te considerare quid dudum fueris et qualis modo consideraveris, que prius tue paupertates et quanta modo substantia, quibus vestimentis ante utebaris et quibus nunc ornaris. Igitur quia parva labores maiora tibi premia contulerunt, circa honorantem te ne sis ingratus. His omnibus sermonibus eius os obstruxit cumque compulit ut taceret. Dum igitur Constantinopolitanam urbem strenue gubernaret, Gaynas predictus imperium ambiens cum in die non ageret, postea nocte barbaros misit qui palacium incenderent. Tunc apparet mirabile quod sanctus Johannes custodiebat civitatem. Barbaris enim angelorum armatorum ingens corpus habentium copiosa turba apparuit, que continuo ipsos effugavit. Quod cum suo domino nunciassent, ille valde miratus est, sciens quod exercitum militum alias constitutum. Cum igitur sequenti nocte eos iterum destinasset, a visione angelorum sunt similiter effugati. Novissime ille egressus miraculum vidit et fugit, existimans milites in die latere et nocte civitatem custodire. Egressus inde ad Traciam ivit et magno congregato exercitu cuncta vastabat, timentibus cunctis barbaricam feritatem. Imperator igitur Johanni legationis officium imposuit. Ille autem inimiciarum immemor alacriter est profectus. Gaynas igitur considerans eius fiduciam pro pietate assumptam, longo itinere eidem occurrit, suis quidem oculis dexteram eius imposuit et filios suos sacra eius genua osculari precepit. Huiusmodi namque virtutis Johannes fuit ut etiam valde terribiles humiliari cogeret et timere. Eodem tempore questio mota est utrum deus corpus haberet. Ex questione contentiones et contumelia surrexerunt, aliis hoc, aliis illud affirmantibus. Maxime autem monachorum turba simplicium decepta dicebat deum corporea effigie esse distinctum. Theophilus autem episcopus Alexandrinus contrarium sapiebat, ita ut in ecclesia contra eos qui humane forme asseruerunt. Quod Egiptiorum monachi agnoscentes habitacula sua reliquerunt et Alexandriam venientes seditionem contra Theophilum excitaverunt, ita ut eum occidere niterentur. Quod ille considerans et timens ait illis: Sic vos intueor, video sicut dei vultum. Et ille: Si vere dicis quia dei vultus sic est ut noster, anathematiza libros Origenis qui nostre opinioni adversantur. Quod si non feceris quasi deo et imperatoribus rebellantem te a nobis sine dubio sustinebis. Et ille: Nolite in me sevire, ego quidem quod vobis placet faciam

Et sic monachos a suo impe-
tu revocavit. Excitati vero et
contra monachi et hii seducti non erant
sed simplices ardore fidei confi-
dentes quamvis sapientes insur-
rexerunt et multos occidi fece-
runt. Dum ergo in egipto fierent
Johannes apud constantinopolim
doctrina florebat et apud omnes
admirationi habebatur. Cum cum ar-
riani plurimum pullularent et
extra civitatem ecclesiam haberent
sabbato tamen et dominica intus por-
tas et porticus congregati ymnos
et antiphonas nocte cantabant.
Diluculo autem cum ipsis antiphonis
per mediam civitatem portis egres-
si ad suam ecclesiam pergebant.
Hec autem ad vituperationem ortho-
doxorum facere non cessabant. Fre-
quenter hec decantantes: Ubi sunt
qui dicunt tria unam virtutem. Jo-
hannes autem metuens ne sim-
plices huiusmodi cantationibus trahen-
tur instituit ut fidelium turba
nocturnis ymnis insisterent
ut illorum opus obfuscaretur et
fidelium propositio firmaretur. Fecit
ergo cruces argenteas cum quibus
argenteis cereis portabantur.
Tunc arriani zelo accensi in vindic-
tam usque ad necem insurgunt. Una
nocte igitur petra percussus est
Brison eunuchus auguste qui ad
ymnos excitandos a Johanne fuerat
deputatus. Et ex ea quidem de populo
nonnulli ex utraque partibus extincti sunt. Ex hiis
motus imperator prohibuit arria-
nos ymnos publice decan-
tare. Eo tempore Severianus Gabalensis
episcopus honorabilis apud multos
existens et ab ipso imperatore et
augusto multum dilectus constantino-
polim venit et a Johanne gratanter
susceptus est. Cum ergo Johannes in
Asiam processisset suam eidem ecclesiam
commendavit. Ille autem non fideliter
ambulabat sed semetipsum populo
commendabat. Serapion autem clericus
Johannis hoc Johanni studuit intimare.
Transeunti autem Severiano non as-
surrexit Serapion. Ille autem in-
dignatus ait et clamavit: Christus
in humana natura non est natus. Hoc
audiens Johannes rediit et ipsum tam-
quam blasphemum de civitate e-
iecit. Quod auguste multum dis-
plicuit et ipsum revocari fecit. Ro-
gavit Johannem ut ipsum reconcilia-
ret. Quod nullatenus acquievit
donec augusta filium suum Theodo-
sium eius genibus imponeret et sup-
plicans et coniurans ut Severiano
reconciliaretur. Eodem quoque tempore The-
ophilus alexandrinus episcopus Dy-
oscorum virum sanctissimum et Ysidorum presbiterum
amicissimos iniuste eiecerat. Qui
constantinopolim venerunt ut princi-
pi et Johanni factum eius narrarent. Johannes
autem eos quidem honorabat sed ante
cause cognitionem cum eis participare
nolebat. Falsus tamen rumor ad
Theophilum venit quod Johannes cum
illis communicaret. Tunc Theophilus
indignatus non solum in illos vin-
dictam exercere sed et Johannem depo-
nere fortiter se armabat. Celans
igitur intentionem suam misit ad singu-
lares episcopos civitatum dicens se
Origenis libros dampnare. Epy-
phanium quoque episcopum Cypri virum
sanctissimum et famosum convenit et
amicum fecit rogans ut ipse si-
militer libros Origenis dampnaret.
Epiphanius autem propter sui sanctitatem
eius fallacias non attendens apud
Cyprum suos episcopos convocavit et

lectionem origenis interdixit. rogavit
iohannem presbiteros ut se ab eorum lectio-
ne librorum suspenderet et que ordi-
nata fuerant confirmaret. Iohannes autem
hec parvipendens in doctrina ecclesias-
tica laborabat et in ea florebat nec
que de hiis contra eum cogitabantur
curabat. Demum theophilus
odium diu celatum manifestavit
et se velle iohannem deponere indicavit.
Horum autem inimici iohannis multi cleri-
ci tempus oportunum invenientes
nitebantur ut contra iohannem apud
constantinopolim concilium fieret. Post hec
autem epyphanius constantinopolim
venit. dampnationem librorum ori-
genis secum ferens et invitationem
iohannis causa theophili declinavit.
Et quidam propter epyphanii venera-
tionem dampnationi librorum
origenis subscribebant. Plurimi
autem hoc recusabant quorum fuit theo-
timus sythie presul vir rectitudine
vite famosissimus qui ita respondit
Ego inquit o epyphani contumeliam
eius qui dudum bene requievit in-
iuriam non facio neque rem blasphe-
miam temptare presumo. dampnans
eos quos priores nostri respuere nolue-
runt. Ista neque malam doctrinam
in libris eius conspicio qui hiis con-
tumelias inferunt nesciunt semet-
ipsos. Damasus autem defensor
niceni concilii contra arrianos tes-
tem sue fidei hunc virum appellat
illius libros suis coniungens et di-
cens. Quia in libris inquit et laboriosissi-
mus origenes hoc de filio dei
nobis testimonium perhibet asserens
doctrinam patris. Iohannes autem indigna-
tus non est. Cum absque regulis in
ecclesia sua epyphanius ordinationem

faceret sed eum rogavit ut inter episcopos
cum eo maneret. At ille nec secum
manere nec orare respondit nisi dyaco-
nos citeret et dampnationi librorum
origenis se subscriberet. Iohanne hoc
scribere renuente adversus iohannem
aborti sunt invidi epyphanii in civitate.
Unde epyphanius libros origenis
dampnavit. et dyaconos adiudi-
cavit. ac iohannem tamquam horum defen-
sorem detrahere cepit. Cui iohannes
mandavit contra regulam multa
gessisti o epyphani. Primo quia
ordinationem fecisti in ecclesia sub meo
iure constituta. Deinde quia in ea
auctoritate propria celebrasti. Rursus
quia invitatus excusasti. et nunc
denuo quia in te confidis. quapropter
observa ne in populo seditio oriatur
et huius rei periculum ipse suscipias.
Epyphanius audiens discessit
Qui cum ad cyprum reversus esset
mandavit iohanni. Spero quod episcopus
non eris. At ille remandavit. Spe-
ro quod ad tuam patriam non ~~redibis~~
redibis. Quod sic evenit. Nam
epyphanius in via obiit et iohannes
post modicum de episcopatu est depo-
situs et in exilio vitam finivit
Ad sepulcrum autem huius epipha-
nii viri sanctissimi demones ex-
pelluntur. Fuit autem vir mire li-
beralitatis ad pauperes. Qui
cum quadam vice totam ecclesie pe-
cuniam erogasset et nil eis remansis-
set. quidam subito veniens
sacculum multarum pecuniarum sibi
obtulit ac discessit nec unde
venit aut quo abiit scitum
fuit. Pauperes quidam volen-
tes epyphanium decipere ut aliqui-
cis daret. Unus eorum supinum se
in terram prostravit alter super eum

stans qui mortuum flebat quod non haberet
unde eum sepeliri posset habere querulis
vocibus clamitabat. Epiphanius
igitur superveniens ut in quiete dor-
miret oravit et sepulture ne-
cessaria ministravit hominem
consolans autem abijt. Ille autem
socium pulsans dicens Surge
hodie tuis laboribus epulemur
Que cum crebro pulsasset et mor-
tuum agnovisset ad epiphanium re-
currit et quod accidit nunciavit
Ac ut eum resuscitaret rogare
cepit. Ille autem benigne consola-
tus est non tamen resuscitare voluit
ne ministros dei facile deludant
Sed cum epiphanius discessisset re-
latum est iohanni quod eudoxia augusta
contra eum epiphanium incitasset. Qui
solito zelo accensus sermonem
ad populum fecit qui cunctarum
mulierum vituperationem communiter
continebat. Hic sermo ab omnibus
est acceptus quasi contra augustam
sit prolatus. Quod cum augusta
cognovisset imperatori se conquesta
est. Dicens contumeliam illatam vi-
ro in eum pocius redundare. Mo-
tus ad hec imperator contra iohannem
precepit synodum celebrare. The-
ophilus igitur festine episcopos con-
vocabat. omnes precipue inimici alacriter
confluebant. Simplicium et impium
eum vocantes. Convenientes igitur episcopi
apud constantinopolim constituti iam
non de libris origenis tractabant
sed contra iohannem se manifestius
erigebant. Mittentes igitur pro
iohanne ipsum citaverunt. Qui eos
velud apertos inimicos vitare
censuit. Ac universale synodum
fieri proclamavit. Illi vero quater

eum denuo citaverunt. Qui cum eos
refugeret et synodum fieri proclama-
ret dampnaverunt eum. in nullo eum
culpantes nisi quod ad vocatus no-
luit obedire. Quod populus audi-
ens ad sedicionem maximam concitatus
est. et eum trahi ad ecclesiam non sinebat
sed ut hec ad maius referret. con-
cilium proclamabat. Iussio autem princi-
pis compellebat eum velocius civitate
in exilium deportari. Iohannes autem ti-
mens ne iterum pro eo sedicio oriretur nes-
ciente populo semetipsum tradidit
in exilium deferendum. Quod cum populus
cognovisset importabilis sedicio
est orta. Ita ut etiam multi inimico-
rum eius ad misericordiam moverentur
dicentes eum calumpniam passum
que paulo ante desiderabant
unde depositum. Severianus autem
de quo supra sermo est habitus
in ecclesia doctos detrahebat dicens
Et si nullum omnino aliud haberet ei-
us superbia deponendus sufficiens
causa erat. Orta igitur contra
imperatorem et episcopos in mensa sedicio-
ne in populo Augusta imperatorem
rogavit ut iohannem de exilio re-
duceret. Terre motus quoque maximus
civitatem invasit dicentibus cunctis
hec accidisse propter iniustam eiectionem
iohannis. Missi sunt igitur legati ad
iohannem rogantes ut cito re-
diret. et civitati periclitanti orati-
onibus suis occurreret vel succurreret
et in populo sedicionem excitatam seda-
ret. Alij quoque post illos. et rur-
sus alij destinati sunt qui cito eum
redire compellerent. Qui cum re-
dire nolentem ad propria reduxe-
runt. Eidem cum cereis et lam-
padibus universo populo occur-
rente. Ipse autem in episcopali sede

residere nolebat dicens. Opor-
tere hoc fieri in iudicio synodali-
ter eos qui condempnaverunt suam
sententiam renovare. Populus autem mi-
ro modo attendebat eum in episcopali
sede residentem videre et verba doc-
toris audire. Praevaluit igitur populus
coactus est eum sermonem facere compelle-
ret in sua cathedra residere. The-
ophilus igitur inde fugit. Qui cum ad
Ierapolim advenisset mortuus
est. Eiusdem civitatis episcopus et Iulia-
no sanctissimus monachus et clericus.
Ac ille cum crebro fugeret ei The-
ophilus suadebat ut sic clam-
mi consensum praeberet. Tunc ille promi-
sit dicens: Cras quod domino placet
implebitur. Crastina igitur die ve-
nientes ad ecclesiam suam eum ut sus-
ciperet instanter rogabant. Qui
ait: Oremus primo ad dominum. Qui
cum oraret mox cum illa oratione
terminum vitae suscepisse. Iohannes
itaque doctrinae sedule insistebat.
Eo autem tempore statua argentea
clamide circumamicta in platea
iuxta ecclesiam sanctae Sophiae ad ho-
norem Eudoxiae augustae constitu-
ta erat, ubi milites et proceres
ludos publicos exercebant. Quod
quidem Iohanni plurimum displicebat
cum videret haec ad ecclesiae spectare
iniuriam. Consueta igitur fiducia
rursus linguam armavit, et cum
oporteret principes supplicatio-
nis verbo deflectere ut a tali lu-
do recederet, hoc non fecit, sed im-
petu suo usus eloquio iuben-
tes fieri talia lacerabat. Augus-
ta vero rursus trahebatur ad su-
am iniuriam et denuo laborabat
ut adversus eum synodus celebra-
tur. Hoc sentiens Iohannes illam
famosissimam in ecclesia protulit

omeliam. Cuius initium est: Rur-
sus Herodias insanit, rursus
turbatur, denuo saltat, denuo
caput Iohannis in messorio concupiscit
accipere. Quod ferens ad iracundiam
plus incitavit augustam. Dum
autem quidam vellet Iohannem occidere
a populo est comprehensus et ad iudi-
cium traditus, sed a praefecto ne
occideretur ereptus est. Quidam
etiam servus cuiusdam presbiteri in
eum impetum faciens ipsum occidere
molitus est. Qui dum a quodam
teneretur, ipsum qui tenebat et alium as-
tantem et tertium percussit. Tunc cla-
more facto multis concurrentibus
plurimos interfecit. Ex illo tempore
populus Iohannem custodiebat, eius
domum diebus ac noctibus muni-
ens. Suadente igitur augusta
episcopi Constantinopolim pervenerunt
et accusatores Iohannis fortiter insis-
tere ceperunt. Cum autem festivitas
natalis supervenisset, mandavit
imperator Iohanni quia nisi prius criminibus
exueretur non communicaret eidem. Epi-
scopi autem nihil contra eum repperierunt nisi
quod post depositionem residere in sede
episcopali sine decreto concilii presump-
sisset et sic dampnaverunt eum. Ap-
propinquante tandem sollempnitate
paschali mandavit ei imperator
non posse secum in ecclesia manere
cum eum duo concilia dampnassent. Va-
cabat igitur Iohannes et nequaquam in
ecclesiam descendebat. Illi qui Iohanni
favebant Iohannitae dicebantur. Post
haec autem imperator Iohannem de civita-
te expelli fecit ac duci in exilium
in quandam civitatem parvam ubi fines
Ponti imperii sunt romani, quae loca
crudelibus barbaris sunt vicina.
Sed clemens deus non permisit diu
in locis talibus athletam suum
fidelissimum commorari. Hic innotuit

ipsa audiens moleste ferebat
volensque aliud celebrare scis-
clero constantinopolitano ne ipsi
successorem aliquem ordinarent
Cum igitur fuisset longo itinere fa-
tigatus et dolore capitis vehe-
mentissime cruciatus necnon ad
ardorem solis intollerabiliter pate-
retur sancta anima in comanis xiiii.
die mensis septembris de carne
soluta est. Uno defuncto grando
vehemens in constantinopolim et circa
suburbia descendit dicentibus
cunctis hoc dei iracundia gesta
esse eo quod iniuste sanctus fuerat
condempnatus. Quod verbis fidem
fecit mors auguste protinus
subsecuta. Quarta namque die
post grandinem est defuncta. Mortuo
quoque omni decore tam occidenta-
les episcopi cum orientalibus nullatenus
communicare noluerunt donec illius
sanctissimi viri nomen inter predeces-
sores episcopos poneret. Hinc the-
odosius christianissimus filius
predicti archadii qui avi sui no-
mine et pietate tenebat sacras
huius doctoris reliquias in mense
januarii in regia civitate trans-
ferri fecit. Cui fidelissimus populus
cum lampadibus et cereis ob-
viavit. Theodosius autem
supplicat cineris adorans reliquias
pro archadio et eudoxia genito-
ribus supplicavit ut ignoranter
delinquentibus veniam condonaret
Dudum enim parentes eius mortui
fuerant. Hic theodosius clemen-
tissimus fuit adeo ut nullum se-
dente morti adiudicari diceret
Optinam esset ut possibile ad vitam
eam mortuos revocare. Eius
curia monasterium videbatur quia ma-

tutinas laudes agebat. Codi-
ces divinos legebat. Huic erat
uxor nomine eudocia que heroico
metro poemata multa confecit. Ha-
buitque filiam nomine eudoxiam quam
valentinianus quem imperatorem fecit
dedit uxorem. Hec omnia de historia
tripartita extracta sunt. Mortuus
autem est circa annos domini cccc. et

De Iuliano

Iulianus quasi iubilus
et ana sursum inde iulianus
quasi iubilianus. quia cum iubilo sur-
sum perrexit. Vel a iulius quod est in-
cipiens et anus quasi in dei servicio
fuit senex longanimitate sed
incipiens sui reputatione.

Iulianus cenomanensis episcopus
fuit. Hic symon ille leprosus
fuisse dicitur quem dominus a lepra sa-
navit et qui dominum ad convivium
invitavit. Qui post ascensio-
nem domini ab apostolis cenomanensis
episcopus est ordinatus. Hic multis
virtutibus claruit et postmo-
dum in pace quievit. Iste dicitur
esse ille iulianus quem itineran-
tibus pro inveniendo bono hos-
pitio invocatur eo quod in domo
sua dominus fuit hospitatus. Sed
verius videtur esse alius
iulianus qui scilicet utrumque parentem
ignoranter occidit. Cuius historia
infra ponitur. Fuit et alius
iulianus de alvernia genere nobi-
lis sed fide nobilior qui desiderio
martirii se ultro persecutoribus
offerebat. Tandem crispinus consu-
laris misit ministrum et eum oc-
cidi mandavit. Quod senci-
ens iulianus sponte foras pro-
siluit et querenti intrepidus
se opponens protinus ictus feri-
entis accepit. Cuius caput le-
vantes ad sanctum ferreolum

iuliani socium detulerunt ut ei-
dem mortem similem minarentur
nisi protinus ymolaret. Quibus cum
assentire nollet eum occiderunt
et caput sancti iuliani cum corpore
sancti ferreoli in uno monumento
posuerunt. Et post multos annos
sanctus mamertus viennensis episcopus in-
venit caput sancti iuliani cum corpore
sancti ferreoli illesum atque integrum
ac si eadem die fuisset sepultum.
Inter cetera huius sancti miracula solent
referri quod quidam dyaconus oves
ecclesie sancti Iuliani rapuit. et pas-
tores eidem ex parte iuliani pro-
hiberent. Ille ridit Iulianus non
comedit arietes. Et ecce post
modicum febre vehementissima
surgitur. et invalescente febre
se amburi in ea dicit confitetur
feceritque super se iactum aqua ut
refrigeraretur. sed statim tantus
fetor et fumus de corpore eius ex-
iit ut cuncti qui aderant fuge-
rent et ipse post modicum expi-
ravit. Fuit insuper alius
iulianus frater beati iulii. Hii duo
fratres ad theodosium imperatorem
christianissimum venerunt petentes
ut templa ydolorum ubicumque inve-
nirent destruerent et christi ecclesias
edificarent. Quod imperator
libenter faciens scripsit ut omnes
eis debeant obedire et eos
omnes sub pena capitis debeant
adiuvare. Cum ergo beatus iulianus
et iulius in loco qui dicitur gaudia-
num ecclesiam fabricaret. et cunc-
ti transeuntes omnes in opere ab
imperatoris imperio adiuvaret
contigit quod quidam cum curru
inde transitum facerent quod dixe-

runt ad invicem. Quam excusacionem
ostendere poterimus ut in opere isto non
occupemur. Dixeruntque ad invicem
unum ex nobis in plaustro supi-
num et cum pannis cooperiamus di-
centes quod hominem mortuum hic
in vehiculo habeamus et sic libere
transire poterimus. Accipientes igitur
unum hominem in plaustro posuerunt
eique dixerunt. Tu sile et oculos
claude et quousque transierimus
quasi mortuus iace. Cumque hominem
tamquam mortuum cooperuissent
et usque ad famulos dei iulium et
iulianum venissent. dixerunt
eis servi dei. Filioli parum subsi-
stite et nos in hoc opere modicum
adiuvate. Qui riderunt. Non
possumus hic stare quia mortuum
in plaustro hic habemus. Quibus
sanctus iulianus dixit. Ut quid ita me-
timini filii. Et illi non mentimur
domine sed sicut loquimur. Et sanctus
iulianus dixit. Secundum veritatem dicti
ita vobis contingat. Et illi bo-
ves pungentes transierunt. Cumque
procul processissent accedentes
ad currum ceperunt collegam
ex nomine vocare dicentes. Surge
amodo et stimula boves ut ce-
lerius transeamus. Cum autem nulla-
tenus se moveret eum pulsantes ce-
perunt dicentes. Ut quid deliras
surge et stimula boves. Et cum
nullatenus responderet accedentes
eum discooperuerunt et mortuum
invenerunt. Tantusque timor
ipsos et alios invasit ut ultra
de cetero famulis dei mentiri aude-
ret. Fuit etiam alius iulianus
qui utrumque parentem nesciens occi-
dit. Cum enim predictus iulianus
iuvenis ac nobilis quadam die
venacioni insisteret et quendam

cervum receptum sequeretur, subito cervus versus eum se convertit eique dixit: Tu me insequeris qui patris et matris tue occisor eris? Quod ille audiens vehementer extimuit. Et ne forte sibi contingeret quod a cervo audierat, relictis omnibus clam discessit et ad regionem valde remotam pervenit. Ibique cuidam principi adhesit et tam strenue in bello et in palatio se habuit quod princeps militem eum fecit et quandam castellanam viduam in coniugem ei tradidit et castellum pro dote accepit. Interea parentes Iuliani pro amissione filii nimium dolentes vagabundi ubique pergebant et filium suum sollicite querebant. Tandem ad castrum cui Iulianus preerat devenerunt. Tunc autem Iulianus a castro casu recesserat. Quos cum uxor Iuliani vidisset et quinam essent inquisivit. Et illi omnia que in filio suo acciderant enarrassent, intellexit quod viri sui parentes erant, utpote quia a viro suo frequenter audierat. Ipsos igitur benigne suscepit et amore viri sui lectum suum eis dimisit et ipsa sibi alibi lectulum collocavit. Facto autem mane castellana ad ecclesiam perrexit. Et ecce Iulianus mane veniens in thalamum quasi uxorem suam excitaturus intravit et inveniens duos pariter dormientes, uxorem cum adultero suspicatus, silenter extracto gladio ambos pariter interemit. Egressus autem domum vidit uxorem ab ecclesia redeuntem et admirans quinam essent illi qui in lecto suo dormirent interrogavit. At illa ait: Parentes vestri

sunt quos diutissime quesierunt et eos in vestro thalamo collocavi. Quod ille audiens pene exanimis effectus amarissime flere cepit ac dicere: Heu miser, quid faciam, quia dulcissimos parentes meos occidi. Et ecce impletum est verbum cervi quod dum vitare volui miserrimus implevi. Iam nunc vale soror dulcissima, quia deinceps non quiescam donec sciam quod deus penitentiam meam acceperit. Cui illa: Absit dulcissime frater ut te deseram et sine me abeas, sed que fui tecum particeps gaudii ero particeps et doloris. Tunc insimul recedentes iuxta quoddam magnum flumen ubi multi periclitabantur quoddam hospitale maximum statuerunt ut ibi penitentiam facerent et omnes qui vellent transire flumen incessanter transveherent et hospitio universos pauperes reciperent. Post multum vero tempus media nocte dum Iulianus fessus quiesceret et gelu grande esset, audivit vocem se miserabiliter lamentantem ac Iulianum ut se traduceret invocantem. Quod ille audiens concitus surrexit et iam gelu ipsum deficientem inveniens in domum suam portavit et ignem accendens ipsum calefacere studuit. Sed cum calefieri non posset et ne ibi deficeret, ipsum in lectum suum portavit et diligenter cooperuit. Post paululum ille qui sic infirmus et quasi leprosus apparuit splendidus scandit ad ethera et hospiti suo dixit: Iuliane, dominus misit me ad te mandans tibi quod tuam penitentiam acceptavit et ambo post modicum in domino quiescetis. Tunc ille disparuit et Iulianus cum uxore sua post modicum tempus plenus bonis operibus in domino fideliter obdormivit. ¶ Fuit quidam

et alius Julianus non quidem
sanctus sed sceleratissimus scilicet iulia-
nus apostata. Hic iulianus
fuit monachus et magne re-
ligionis simulator. Quedam
autem mulier ut refert magister
Johannes beleth in summa de officio
ecclesie. habens tres ollas plenas
auri. aurum illud in orificiis olla-
rum cinere ne appareret operuit
Et predictas ollas iuliano quem
sanctissimum hominem estimabat co-
ram quibusdam monachis
servandum tradidit. Et quod ibi-
dem aurum esset non alicui indi-
cavit. Julianus autem predictas ol-
las accipiens tam copiosum
aurum in eis inveniens totum illud aurum
furatus est et ollas implevit
cinere. Post aliquod tempus cum mu-
lier depositum suum requireret ille
ollas cum cinere tradidit. Cum vero
aurum requireret quia illud non
potuit eo quod dicta mulier testes non
habuit quia monachi coram quibus
hec tradidit aurum in eis in cinere
viderant et sic aurum obtinuit.
Cum quo romam fugit. et predicto
auro sequenti tempore rome consu-
latum obtinuit. Qui cum institu-
tus esset a puericia in arte ma-
gica et multum sibi placeret magistros
inde plures secum habebat. Die
autem quadam cum puer ad huc
esset et recedente magistro suo
solus remansisset et adiuratio-
nes demonum incepisset legere
tantum cum magna multitudo demonum
institit et ethiopum nigrorum que.
Julianus autem hoc videns time-
tens signum crucis protinus

fecit. et omnis illa multitudo de-
monum evanuit. Quod cum ma-
gistro revertenti quod acciderit
retulisset. Dixit ei magister suus
hoc signum crucis maxime demo-
nes timent. Sublimatus igitur
in imperium huius rei memoriam
cum per arte magica operari vellet
apostatavit et signum crucis ubi-
que destruxit. ac christianos in
quantum potuit persecutus est putans
quod aliter sibi demones minime
obedirent. Descendens autem Iu-
lianus in persiam sicut legitur in
vitis patrum. misit demonem
in occidente ut inde sibi respon-
sum portaret. Cum autem demon ad
quendam locum venisset per decem
dies immobilis stetit. quia qui-
dam monachus nocte ac die
ibidem orabat. Et cum sine effec-
tu regresso dixit Julianus cur
tantum tardasti. Qui respondit
Sustinui per decem dies publium
monachum si forte ab oratione
cessaret et transire possem. Cumque
non cessaret prohibitus sum transire
et redii nichil agens. Tunc
iulianus indignatus dicebat
quod si illuc veniret vindictam de
illo faceret. Cumque de persis vic-
toriam sibi promitteret demones
sophista suus dixit cuidam
christiano. Quid putas facit nunc
fabri filius. Et ille sepulcrum
parat iuliano. Cum ergo cesaream
capadocie devenisset sanctus basi-
lius eidem occurrit et quatuor pa-
nes ordeaceos ei pro munere
misit. At iulianus indigna-
tus eos recipere contempsit et
pro panibus fenum remisit dicens
pabulum irrationabilium animalium

nobis misisti recipe quia obtu-
listi. Respondit basilius. Nos
quidem quod et nos ipsi comedimus
tibi vero nobis dedisti unde bestias
tuas nutris. Ad hoc iulianus
iratus respondit. Cum persas subegero
hanc urbem destruam et arabo
ut frugifera magis quam hominifera
nominetur. Sequenti autem nocte
vidit beatus basilius in ecclesia
sancte marie in visu multitudinem ange-
lorum et in medio quandam feminam
in throno stantem et astantibus
dicentem. Vocate mihi mercurium
qui iulianum occidat qui me et
filium meum superbe blasphe-
mat. Erat autem mercurius mi-
les quidam qui ab ipso iulia-
no pro fide christiana interfectus
est et in eadem ecclesia erat se-
pultus. Statimque sanctus mer-
curius cum armis suis que sibi
servabantur affuit et ius-
sus ab ea in prelium perrexit.
Expergefactus basilius ad lo-
cum ubi sanctus mercurius cum ar-
mis suis quiescebat ivit et
monumentum suum aperiens nec
corpus ibidem repperit nec
arma invenit. Tunc custodem
qui arma asportaverat investi-
gavit. Ille vero cum iuramento
affirmat eadem vespere ibi fu-
isse ubi perpetue servabantur.
Inde igitur basilius recedens
et alio mane rediens invenit
ibidem corpus et arma et lan-
ceam sanguine cruentatam. Et
ecce quidam de exercitu rediens
dixit. Cum iulianus imperator
in exercitu moraretur. Ecce quidam
miles ignotus cum armis suis

et lancea veniens urgens acri-
ter calcaribus equum audacter in iu-
lianum irruit et lanceam fortiter
vibrans ipsum per medium valde
perfodit et subito ~~recedens~~ recedens
nusquam apparuit. Ipse vero iulianus
dum adhuc spiraret sanguine suo
manum implevit et in aerem pro-
iecit dicens. Vicisti galilee vicis-
ti. Et in his vocibus misera-
biliter expiravit. Ab omnibus autem
suis insepultus relinquitur
et a persis excoriatur et de corio
suo regi persarum substratorium
efficitur etc. *Sequitur de LXX*

Dicto de festivitatibus que occur-
runt infra tempus quod partim
continetur sub tempore reconciliationis
partim sub tempore peregrinationis quod tempus
representat ecclesia a nativitate domini
usque ad septuagesimam. Sequitur
videre de festivitatibus que eveni-
unt infra tempus deviationis quod
incepit ab adam et duravit
usque ad moysen quod tempus repre-
sentat ecclesia a septuagesima us-
que ad pascha. De septuage-
sima. Septuagesima significat tempus deviationis. Sexa-
gesima tempus viduationis. Quin-
quagesima tempus remissionis. Qua-
dragesima tempus penitentie spiritualis.
Inchoatur autem septuagesima
quando cantatur Circumdede-
runt me etc. et terminatur in sabbato
post pascha. Instituta est autem
septuagesima propter tres causas
sicut innuit in summa de officio ma-
gistri iohannis beleth. Primo propter
redemptionem. Quia sancti patres statue-
runt scilicet propter venerationem dei ascen-
sionis in qua nostra natura ce-
los ascendit et super choros

angelorum exaltata est. Tempus
ipsa quinta dies sollempnis et
celebris habetur. et tamen ieiu-
nium non obsistat. Nam in primiti-
ua ecclesia eque sollempnis erat
sicut prima. Unde et tunc fiebat
solempnis processio ad representan-
dum processionem discipulorum usque
rum angelorum. Unde in vulgari
quibusdam usitatum est ut dies dominica di-
citur cognata dici iouis quia
antiquitus fuit eque sollempnis
Sed quia festa sanctorum superuenerunt
et celebrare tot festa sanctorum erat
honerosum ideo sollempnitas
illa cessauit. Inde de parte illorum
dierum sancti patres unam septimanam
ieiunii et abstinencie addiderunt
et quinquagesimam uocauerunt.
Alia est significacio quia per hoc
tempus signatur deuiacio et exilium
et de tribulacio humani generis ab
adam usque ad finem mundi. Et
quidem exilium subreuoluitur sep-
tem dierum paginis et sub septem
milibus annorum includitur per hoc
enim dies hoc kathenas in-
telligimus et ab inicio mundi usque
ad ascensionem domini sex milia an-
norum computamus. Et tunc uero septimum
tempus sequitur usque ad finem mun-
di sub septimo millenario comprehen-
ditur. Cuius finem solus deus no-
uit. Nos igitur positi in sexta adhuc
etate mundi mundi exilio ab hoc
in spe retribucionis. reddita in hoc
etiam stola per baptismum ecepimus sed
consummato tempore in exilii utramque sto-
lam nos percipere debemus. Hinc est
quod in hoc tempore deuiacionis et exilii can-
tica leticie deponimus sed tamen
unum alla in sabbato pasce cantamus
tamquam in spe etenim premie gratulates
Et stolam in nocencie in sexta etate

presumus recuperantes. Cui eciam
tractus subiacet per quem significatur
labor quem adhuc in impleccione
mandatorum dei habere debemus.
In sabbato autem post pasca in quo
ut dominus est transiuit hoc duo alla
cantamus. Nam completo huius mun-
di tempore duplicem stolam glorie
consequemur. Est alia racio est iuxta
representacionem qua hoc imputat
Reputat septuaginta annos
in quibus filii israel sub captiuitate
babilonica fuerunt. Et quemad-
modum illi deposuerunt organa
sua dicentes. Quomodo cantabimus
canticum domini. nos et sic cantica
laudis deponimus. Postea uero
datam illis licencia redeundi a ciro
rege hoc anno ceperunt letari
et nos quoque in sabbato pasce can-
qua in hoc anno alla cantamus
eorum imputando leticiam sed illi in
apparatu reditus et in colligen-
do sarcinulas multum labora-
uerunt. Et nos statim post alla trac-
tum subiungimus per laborem significant
Sabbato autem quo hoc terminatur
cantamus duo alla. eorum plena
leticia presumus peruenerunt in patriam
significantes. Hoc etiam tempore cap-
tiuitatis et exilii filiorum israel
reputat tempus nostre peregnacio-
nis. Nam sicut ipsi hoc anno sunt
liberati sic et nos in septima mundi
etate. Et sicut adhuc in colligen-
do sarcinulas laborauerunt
sic etiam et nos liberati in completo
mandatorum dei laborauimus sed
tamen ad patriam peruentum fuit labor
omnis cessabit et gloria perfecta
erit et duplex alla in corpore et
in anima cantabimus. Huius igitur tempore
exilii ecclesia multis tribulacionibus
oppressa et fere in baratro despe-
racionis posita ab alto trahens.

[illegible]

suspiria clamat in officio et dicit.
Circumdederunt me gemitus mor-
tis etc. Et ostendit etiam multipli-
cem sui tribulationem quam habet et
miseria contenta. et per duplicem
penam inflictam. et propter culpam quo
ad aliquos commissam. sed tamen ne de-
speret apponit ei in officio et in
epistola triplex salubre remedi-
um. et in evangelio. Primum remedium
est ut si ab hiis vult perfecte liberari
in vinea dei sue laborem absci-
dendo vicia et peccata postea in
studio penitentis vite curat per-
ficere opera. Deinde vult in ago-
ne pugnet contra omnia adversa temp-
tamenta. Et hoc facit tertium remedium
habet quia laboranti debitur
denarius. currenti bravium. et
pugnanti corona. de sexagesima

Sexagesima inchoatur a domi-
nica in qua cantatur officium
Exurge. et terminatur in quarta fe-
ria post pascha. Institutum est autem
propter redemptionem et significationem
et propter representationem. Propter redemp-
tionem quia Melchiades et Sil-
vester statuerunt ut in omni sab-
bato comederetur ne propter abstinen-
tiam quam sustinuerunt sexta
feria in qua omni tempore ieiunandum
est natura debilitaretur. Ad
redemptionem ergo sabbatorum
illius temporis unam septimanam
quinquagesime addiderunt. et
sexagesimam vocaverunt. Alia
autem ratio est propter significationem quia
lx. significat ut signet tempus vi-
duitatis ecclesie. et in errorem
illius propter absentiam sponsi qui
ad celum raptus est. Vel aliter duo
alie scilicet operum misericordie exercitatio et
decalogi impletio. Unde sexage-
sima sonat sexies decem ut
per sex intelligantur sex opera misericordie
et per decem intelligitur decalogus
Terminatio est propter representationem

Nam lxx non solum tempus
viduitatis signat sed etiam miste-
rium redemptionis representat.
Nam per decem intelligitur homo qui
est decima dragma. eo quod factus
sit ut ruinam angelorum ordinum re-
pararet. Vel intelligitur per decem eo
quod constat ex quatuor humoribus
quantum ad corpus. et habet tres po-
tentias in anima scilicet memoriam. in-
telligentiam et voluntatem que facte
sunt ut formentur beatissime trinitati
ut ipsam fideliter credamus
ipsamque ferventer diligamus
et semper in memoria teneamus.
Per sex intelliguntur vi misteria
per que homo decimus est redemptus
que sunt incarnatio nativitas.
et passio. descensus ad inferos
resurrectio et in celum ascensio.
Et protenditur lx usque ad quartam
feriam post pascha in qua cantatur
Venite benedicti patris mei etc.
ut ipse testatur. ubi tunc sponsa
ianuam aperietur et amplexu
sponsi fruetur. In epistola admo-
netur ut instar pauli tribula-
tionem de absentia sponsi pa-
tienter tolleret. In evangelio ut se-
minationi bonorum operum semper
insistat et quasi desperatus cla-
mat Circumdederunt me etc.
Aliud quoque ad se redicens petit
in officio in tribulationibus adiu-
vari et ab ipsis eripi dicens
Exurge quare obdormis domine
etc. Et ponitur ibi ter exurge
Quia cum sint in ecclesia quidam qui
adversis premuntur sed non deiciuntur.
Quidam qui premuntur et deiciuntur.
Quidam qui non premuntur nec deici-
untur. Clamat qui adversa non tol-
leraverit periculum est ne et prosperi

ipos frangat. Clamat g[ra]ᵒ ut
consurgat q[uan]tu ad p[ri]mos ipos
confortando. Clamat ut exur-
gat. q[uan]tu ad s[ecun]dos ipos q[ua]nte-
do. a quibus videt[ur] faciem a[ver]-
tisse ipos quodam[m]o repellendo
Clamat ut exurgat q[uan]tu ad
t[er]cios ipos i[n] p[ro]speris adiuua[n]-
do et c[etera]. Se[rmo] de q[ui]nq[ua]ge[si]ma

Q[ui]nquagesima durat ad d[omi]ni-
ca[m] in qua canta[tur]. Officiu[m]
Esto m[ichi] et t[er]minat[ur] i[n] ipo die pas-
ce. Instituta e[st] aut[em] p[ro]pt[er] supple-
tio[n]e[m] et p[ro]pt[er] sig[ni]ficac[i]o[n]e[m] et p[ro]pter re-
p[re]sentac[i]o[n]e[m]. P[ro]pt[er] supplec[i]o[n]e[m] q[uonia]m
cu[m] debeam[us] xl[m]a dieb[us] ieiunare
ad si[mi]litudi[n]e[m] xpi et no[n] sint ibi
n[isi] triginta sex dies ieiunabiles
q[uonia]m i[n] d[omi]nicis dieb[us] no[n] ieiunat[ur]
tu[m] p[ro]pt[er] leticia[m] et reue[re]nciam
r[esu]rrectio[n]is q[uonia]m exemplo
xpi q[ui] ipo die resurr[ectionis] co[m]is
bus comedit. Ut q[uan]do intrauit
ad discipulos ianuis clausis
et illi obtulerunt ei p[ar]te[m] piscis
assi et fauu[m] mellis. Et itu[m]
cu[m] discipulis cuntib[us] in Emaus
Ideo ad supplec[i]o[n]e[m] d[omi]nicar[um] addi-
ti sunt iiij[or] dies. Et itu[m] cle-
rici videntes q[uod] sic[ut] p[re]cedebat
p[o]p[u]l[u]m ordine ita p[re]cedere debe-
bat s[an]ctitate. P[ro] duos itu[m] dies
an[te] illos quat[uor] abstinere et ie-
iunare i[n]ceperu[n]t et sic vna sep-
timana addita e[st] q[ue] q[ui]nqua-
gesima no[m]i[n]at[ur]. Alia rac[i]o e[st]
p[ro]pt[er] sig[ni]ficac[i]o[n]e[m] q[uonia]m q[ui]nquage[si]ma
sig[nifica]t temp[us] remissionis id e[st]
p[e]n[iten]cie in qua o[mn]ia dimittunt[ur]
Si[cut] ena[m] eni[m] an[nus] iubileus qui
erat annus remissionis q[uia] tu[n]c
debita dimittebant[ur] s[er]ui libera-
bant[ur] et o[mn]es ad suas p[ro]prias

et possessiones reuetebantur
P[er] q[uem] sig[ni]ficabat[ur] q[uod] p[er] p[e]n[iten]ciam
dimittu[n]t[ur] debita pecc[at]o[rum] libe-
rant[ur] o[mn]es a s[er]uitute demo-
nu[m] et reu[er]tunt[ur] ad possessio[n]es
celestiu[m] mansionu[m]. Tercia
rac[i]o e[st] p[ro]pt[er] r[e]p[re]sentac[i]o[n]e[m] sp[irit]ua-
le[m] no[n] solu[m] t[em]p[or]is remissi-
onis s[ed] [etiam] beatitudinis
r[e]p[re]sentat. Na[m] i[n] q[ui]nq[ua]genario
q[uo]l[ib]et anno s[er]ui efficiebat[ur] libe[ri]
Q[ui]nq[ua]gesimo die a die im-
molati agni data e[st] lex. Q[ui]nq[ua]-
gesimo die pasce datus
e[st] sp[iritu]s s[an]c[tu]s. Et ideo h[oc] n[u]m[er]us
beatitudine[m] rep[re]sentat vbi erit
adeptio libertatis. cog[nici]o veri-
tatis. et p[er]fec[ci]o caritatis. Tria
aut[em] nob[is] sunt necessaria q[ue] ponunt[ur]
i[n] ep[istu]la et i[n] eua[n]g[e]lio. ad h[oc] ut op[er]a
p[e]n[iten]cie sint p[er]fecta s[cilicet] caritas que
apponit[ur] i[n] ep[istu]la. me[m]oria d[omi]ni-
ce passionis. Et fides q[ue] intel-
ligit[ur] p[er] illuminac[i]o[n]e[m] ceci. et hec
apponit[ur] i[n] eua[n]g[e]lio. Na[m] fides ipa
op[er]a facit acceptabilia q[uia] sine
fide i[m]possibile e[st] placere deo.
Me[m]oria d[omi]nice passionis fa-
cit facilia. Unde Greg[orius]. Si passio
d[omi]ni ad memoria[m] reducat[ur]
nil e[st] q[uo]d no[n] eq[ua]no a[n]i[m]o tollerat[ur]
Caritas facit continua. q[uia] sic[ut]
dic[it] Greg[orius]. Amor dei no[n] p[otes]t es-
se ociosus. op[er]at[ur] eni[m] magna
si e[st]. Si aut[em] op[er]ari negligit
amor no[n] e[st]. Et sic[ut] i[m]p[re]cat[ur]
ceci qui desp[er]ando clamaua[n]t
Contradixerunt me[re]tr[ic]e Et post-
modu[m] ad se redeuns ad iuua-
ri petebat. Ita hic ia[m] g[ra]ta fi-
ducia et spe venire p[ro]pt[er] p[r]imam
orat et dic[it] i[n] Officio misse Es-
to m[ichi] i[n] d[eu]m p[ro]tector et c[etera]. Ubi
iiij[or] petit s[cilicet] p[ro]tec[ci]o[n]em. fir-

[margin:] t[er]cio

firmamentum refugium et ducatum. Omnes enim filii sui aut sunt in gratia aut in culpa aut in adversis aut in pressuris. Illis qui sunt in gratia petit firmamentum ut scilicet in ipsa gratia confirmentur. Illis qui sunt in culpa petit ut deus sit eorum refugium. Illis qui sunt in adversis petit protectorem ut in ipsis tribulationibus protegantur. Illis qui sunt in pressuris petit ducatum. Terminatur autem quinquagesima ut dictum est in die pasche quia penitentia ad novitatem vite facit resurgere. In hoc etiam tempore psalmus scilicet miserere mei deus qui psalmus penitentie et remissionis plurimum frequentatur.

Sequitur de quadragesima

Quadragesima incipit a dominica in qua cantatur officium Invocavit. Ubi ecclesia que tot tribulationibus pressa clamaverat Circumdederunt me etc. Et proinde iam respirare incipit et invocando divinum adiutorium dicit Exurge domine. Et esto mihi in deum protectorem etc. Et nunc ostendit se exauditam dicens Invocavit me etc. Notandum autem quod quadragesima continet xlii dies computatis diebus dominicis. Ex quibus demptis sex dominicalibus subtrahuntur remanent xxxvi in abstinencia qui sunt decima totius anni. Annus enim habet CCCLXV dies quorum triginta sex sunt decima. Sed quatuor dies precedentes adduntur ut sacratus numerus xl dierum impleatur quem salvator suo ieiunio consecravit. Quare autem in hoc numero quadragenario ieiunium observamus triplex ratio assignatur. Prima est Augustini. Quia Matheus xl generationes posuit, ad hoc igitur dominus suo quadragenario numero ad nos descendit ut nos ad eum numero quadragenario ascendamus. Aliam assignat idem dicens. Ad hoc ut habeamus quadragenarium numerum quadragenario addiciendus est denarius. Quia ad hoc ut veniamus in beatam requiem oportet nos toto presenti tempore laborare. Unde et dominus xl diebus cum discipulis mansit et postea decima die spiritum sanctum paraclitum misit. Terciam rationem assignat magister prepositivus in summa de officiis dicens. Mundus in quatuor partes et annus in quatuor tempora dividitur. Et homo ex quatuor elementis et quatuor complexionibus constituitur. Et nova lege que in quatuor evangeliis consistit et veterem que in decem mandatis transgressi sumus. Oportet ergo quod denarius per quaternarium multiplicetur ut sic quadraginta faciamus id est mandata veteris et nove legis toto tempore vite huius impleamus. Consistit quidem corpus nostrum sicut dictum est ex quatuor elementis que quasi quatuor sedes in nobis habent. Nam ignis in oculis, aer in lingua et auribus, aqua in genitalibus, terra in manibus et aliis membris dominatur. In lingua et auribus scurrilitas, in genitalibus voluptas, in manibus et aliis membris crudelitas. Hec quatuor confitebatur publicanus qui a longe stans confitetur luxuriam que fetida est quasi diceret Non audeo appropinquare domine ne tuis naribus fetidus sim. Quod non audeo

oculos ad celum leuare confitetur
curiositatem. Quod manu percu-
tit pectus confitetur crudelitatem.
Quod dicit propicius esto mihi peccatori
confitetur sacrilitatem. Ita secure
uocem confiteri consueuerunt peccatores uel
pocius leccatores. Hec proposita
Gregorius scilicet in omelia tres racio(n)es
assignat dicens. Caro in abstine(n)-
cia quadragenarius numerus cus-
toditur. in qua uirtus decalogi
per libros iiii^or scilicet ewangelii imple-
tur. In hoc etiam mortali corpore
ex iiii^or elementis subsistimus
et per uoluntates eiusdem corporis
preceptis dominicis contraimus.
Quia ergo per carnis desideria deca-
logi mandata contempsimus. Dig-
num est ut eandem carnem quater
decies affligamus. A prima ergo
die usque ad pascha sex ebdo-
made id est quadraginta duo dies
ueniunt. Ex quibus dum
sex dies dominici de abstinencia
remouentur. Dum ergo uos per hu-
annos diuiditur qui anni dum decimas
damus deo. Hec Gregorius. Quare
autem non obseruamus illud ieiu-
nium eo tempore quo Christus ieiunauit
qui statim post baptismum incho-
auit. Dicitur quod cum pascha illud pocius con-
tinuamus quadruplex racio assignatur
in summa de officio magistri Iohannis Be-
leth. Prima est ut si uolumus cum Christo
resurgere quia pro nobis ipse passus
est et nos cum compati debemus.
Secunda est ut per hoc filios Israel imi-
temur qui primo eo tempore de babi-
lonia quod inde probatur quod quando tan-
tum quam illi statim quando egressi sunt
celebrauerunt pascha. Tercia et nos
imitantes eos hoc tempore ieiunamus
ut de egipto et babilonia id est
de hoc mundo ad terram eterne heredi-
tatis ingredi mereamur. Tercia
est quia feruor libidinis in tempore ueris
magis solet nos accendere. Ut
ergo refrenemus corporis estum in
hoc tempore maxime ieiunamus. Quar-
ta est quia statim post ieiunium debe-
mus corpus domini accipere. Sicut
igitur filii Israel prius quam comederent
agnum se affligebant et comede-
bant lactucas agrestes et a-
maras. Ita nos debemus per penitenciam
prius affligi ut digni ualea-
mus comedere agnum uite et c.

De ieiunio iiii^or temporum

Ieiunia
quatuor temporum a calixto papa in-
stituta sunt. Sunt hec ieiu-
nia quater in anno secundum quatuor
tempora ipsius anni. Et huius mul-
tiplex racio. Prima est quia uer est
calidum et humidum. Estas calida
et sicca. Autumpnus frigidus
et siccus. Hyemps frigida et
humida. Ieiunamus in uere ut noxi-
um humorem id est luxuriam temperemus.
In estate ut noxium calorem id est
auariciam in nobis castigemus. In
autumpno ut castigemus aridi-
tatem superbie. In hyeme ut
castigemus frigus infidelitatis
et malicie. Secunda racio est quare
hec quater in anno ieiunamus
quia prima hec ieiunia fiunt in mar-
cio scilicet in prima septimana xl^e ut in
nobis marcescant uicia. Non
enim ea possunt extingui penitus
nec in nobis uirtutum germina oria-
tur. In estate fiunt secunda ieiuni-
a ut in septimana penthecostes. Quia
uenit spiritus sanctus et nos debe-
mus esse feruentes in spiritu sancto. In
Septembri fiunt ante festum sancti
michaelis tria ieiunia quando

tur fructus colliguntur. et nos
debemus deo reddere fructus
bonorum operum. In decembri sunt
quarta ieiunia quando tunc herbe
moriuntur et nos debemus mori
mundo. Septima racio est ut Iude-
os imitemur. Iudei enim quater
in anno ieiunabant. ante pascha
ante pentecosten. ante scenophegiam id est
ante fixionem tabernaculi in septembri
ante encenia id est dedicationem
in decembri. Octava racio est quia
homo constat ex iiii elementis
quantum ad corpus et ex tribus po-
tenciis scilicet racionabili concupis-
cibili et irascibili quantum ad a-
nimam. Ut ergo hec moderentur
in nobis quater in anno per tres
dies ieiunamus ut quaterna-
rius referatur ad corpus ternarius
vero ad animam. Et hee
rationes sunt magistri Ioh. beleth.
Nona racio est quia ut dicit Ioh.
damascenus. In vere augmentatur sanguis.
In estate colera. In autumpno
melancolia. In hyeme flegma.
Ieiunamus igitur in vere ut in nobis
debilitetur sanguis concupiscencie et in-
epte leticie. Sanguineus enim est
libidinosus et letus. In estate
ieiunamus ut debilitetur colera
iracundie et fallacie. Colericus
enim est iracundus et iniustus. In
autumpno ieiunamus ut debili-
tetur melancolia cupidita-
tis et tristicie. Melancolicus
naturaliter est cupidus et tristis. In
hyeme ieiunamus ut debili-
tetur flegma hebitudinis et
pigricie. Flegmaticus enim naturaliter
est piger et hebes. Sexta racio
est quia ver comparatur aeri. estas
igni. autumpnus terre. hyemps
aque. Ieiunamus igitur in vere
ut in nobis dometur aer elationis
et superbie. In estate ut dometur
ignis cupiditatis et avaricie.
In autumpno ut edometur terra
spiritualis feditatis et tenebrose
ignorancie. In hyeme ut edometur
aqua scilicet levitatis et inconstancie.
Septima racio est quia ver refertur
ad puericiam. estas ad adolescenciam
autumpnus ad maturitatem sive vi-
rilem etatem. hyemps ad senectu-
tem. Ieiunamus ergo in vere ut simus
pueri per innocenciam. In estate ut
efficiamur iuvenes per constanciam.
In autumpno ut efficiamur ma-
turi per modestiam. In hyeme ut
efficiamur senes per prudenciam
et honestam vitam. vel potius ut
satisfaciamus quia in istis per illas qua-
tuor etates offendimus. Octava
racio est magistri guillelmi altisiodo-
rensis. Ideo enim in iiii^or temporibus
ieiunamus ut quod in illis quatuor
temporibus anni delinquimus emende-
mus. Et fiunt per tres dies ut
satisfaciamus in die quod delinquimus
in mense. Et fiunt in feria iiii^ta
quia tunc dominus a iuda traditus
fuit. In feria sexta quia tunc dominus
crucifixus fuit. Et sabbato quia
in sepulcro iacuit. quia tunc erant
apostoli dolenti de morte domini.

De sancto Ignatio

Ignatius quasi ignem
paciens id est qui ignem paciens
divini amoris. Ignatius fuit
discipulus beati Iohannis et episcopus antioche-
nus. Hic epistolam ad beatam virginem
direxisse legitur in hec verba. Christi-
fere marie suus ignatius. Me
neophitum iohannisque tui discipulum
confortare et consolari debueras.
De ihesu enim tuo percepi mira
dictu et stupefactus sum ex auditu.
A te autem que semper fuisti ei fa-
miliaris coniuncta et secretorum
eius conscia desidero certior fieri
ex auditu. Valeas et ne-
ophiti qui mecum sunt ex te et in te

confortom(?) Beata g(lori)o(sa) u(ir)go
dei genitrix maria in hec u(er)ba re-
scribit Ignacio discipulo dilco.
humilis ancilla xpi ihu. De ihu
que didicisti et audisti a me uera
sunt. Illa credas. Illis i(n)hereas et
xpianitatis uotu(m) firmit(er) te-
neas et mores et uita(m) uoto co(n)-
formes. Veniam aut(em) una tu(m) Joh(ann)e
te et qui tecu(m) sunt uisere. Sta et vi-
riliter age in fide n(on) te commoue-
at p(er)secutionis austeritas s(ed) ua-
leas et exultet sp(iritu)s tuus in
deo salutari tuo. Tante aut(em)
auctoritatis fuit b(ea)tus ignacius
q(uod) b(ea)tus dyonisius b(ea)ti pauli ap(osto)li
discipulus q(ui) fuit i(n) ph(ilosoph)ia ta(m) summus
et in diuina scia tam p(er)fectus.
Verba b(ea)ti ignacij ad confirmac(i)o-
ne(m) dictor(um) suor(um) tanq(uam) p(ro) aucto-
ritate adduxit. Cu(m) enim ut ipse
i(n) libro de diuinis noi(bus) attes-
tatur. q(ui)dam nome(n) amoris in
diuinis rep(re)henderet a(c)to dilectio-
nis uolens ondere h(oc) nome(n) amoris
p(ro) omnia in diuinis esse utendu(m)
scribit. ait diuinus ignacius amor
meus crucifixus e(st). Legit(ur) in
historia trip(ar)tita q(uod) audiuit igna-
cius angelos cantantes anti-
ph(on)as sup(er) monte(m) quedam et ex-
inde instituit antiph(on)as can-
tari i(n) ecc(lesi)a et p(salm)os s(e)c(un)d(u)m antiph(on)as
intonari. Cu(m) aut(em) b(ea)tus igna-
cius diu p(ro) pace ecc(lesi)e d(omi)ni exo-
rasset no(n) suu(m) s(ed) infirmor(um) p(er)icu-
lu(m) metuens traiano imp(er)atori
de uictoria redeunti xpianisque
omnibus morte(m) minanti occurrit
et libere se xpianu(m) asseruit. Quem
traianus ferro uinctu(m) decem
militibus tradidit et roma(m) de-
duci p(re)cepit minas ei q(uod) tra-
deretur ibidem bestijs deuo-
randu(m). Cu(m) g(ito) roma(m) duceret(ur)
ad omnes eccl(es)ias ep(isto)las destinabat
et eos i(n) fide xpi confirmabat. Int(er)
quas una(m) scripsit ad romana(m)
eccl(es)ia(m) sic(ut) legit(ur) i(n) ecclasiastica
historia rogans ne suu(m) mar-
tiriu(m) impediret. Ubi dicit sic
A syria usq(ue) roma(m) cu(m) bestijs
terra mariq(ue) depugno die ac
nocte connexus et colligatus
decem leopardis militibus dico
ad custodiam datis q(ui) ex benefi-
cijs uris su(n)t sic(ut) mores sunt s(ed) ego
eor(um) nequicijs magis erudior. O
salutares bestie q(ue) p(re)parant(ur) michi
qu(ando) uenient. qu(ando) emittent(ur). qu(ando)
eis licebit frui carnibus meis
Inuitabo eos ad deuorandu(m) me
et dep(re)cabor ne forte ut i(n) no(n)-
nullis fecerunt timeant continge-
re corpus meum
Quomo et si conati fu(er)int ego
vim faciam. ego me ingeram da-
te queso ueniam. ego noui q(ui)d
m(ihi) expediat. Ignes. cruces.
bestie. dissipaciones ossium. discer-
paciones omn(i)u(m) membror(um) et tocius
corporis et o(mn)ia pene i(n) me suppli-
cia dyabolica arte quesita co(m)pleantur.
du(m)modo ihm xpm merear adipis-
ci. Cu(m) g(ito) roma(m) uenisset et an(te)
traianum adductus fuisset dixit
ei traianus. Ignaci cur antio-
chiam rebellare facis et gente(m)
magna(m) ad xpianitate(m) conuertis.
Cui ignacius. Utinam et te pos-
sem conuertere ut semp(er) obtineres
officium principatus. Cui traia-
nus. Sacrifica dijs nris et sac(er)-
dos(?) tu omn(i)u(m) princeps eris. Cui ig-
nacius. n(ec) tuis dijs sacrificabo
n(ec) tua(m) dignitate(m) affecto. De me
quicq(ui)d uis facere potes s(ed) mu-
tare me nunq(uam) mutabis. Traia-
nus dixit. Plumbatis scapulas
eius tundite et vngulis eius

lata laniate et duris lapidibus
eius uulnera confricate. Cum hec
omnia in eum fecissent et ipse immobi-
lis permaneret dixit traianus: Car-
bones uiuos afferte et ipsum nu-
dis plantis super ipsos ambulare
facite. Cui ignatius: Nec ignis
ardens nec aqua bulliens poterit
in me xpi ihesu extinguere caritatem.
Cui traianus: Maleficia sunt hec
quod tanta paciens non consentis.
Cui ignatius: Nos xpiani male-
fici non sumus sed in lege nostra male-
ficos uiuere prohibemus. Sed uos ma-
lefici estis qui ydola adoratis.
Traianus dixit: [struck out] Dorsum
eius ungulis laniate et pla-
gas eius sale perfundite. Cui ig-
natius: Non sunt condigne passi-
ones huius temporis ad futuram glo[riam].
Traianus dixit: Iam nunc eum tol-
lite uinculis ferreis alligate
in cippo in ymo carceris custodite
sine cibo et potu eum esse permit-
tite et post triduum deuorandum
bestiis date. Tercia igitur die
imperator senatus omnisque populus
conuenerunt ut uiderent episcopum anthi-
ochenum qui erat cum bestiis pugna-
turus. Dixitque traianus: Quoniam
ignatius superbus et contumax est
ipsum alligate et duos leones
ad ipsum laxate ut nec ullas reli-
quias ex ipso relinquant. Tunc
sanctus ignatius dixit ad populum qui
astabat: Viri romani qui hoc
certamen aspicitis. scitis sine mercede
laboraui quia non propter prauitatem
sed propter pietatem hec pacior. De-
inde cepit dicere sicut legitur in historia:
Ego frumentum xpi sum bestiarum
dentibus molar ut panis mun-
dus efficiar. Hoc audiens

imperator dixit: Grandis est tolle-
rancia xpianorum. Quis grecorum tan-
ta tolleraret pro deo suo. Audiens igna-
tius: Non hec mea uirtute sed xpi
adiutorio tollero. Tunc sanctus igna-
tius leones cepit prouocare ut ad
se deuorandum accurrerent. Accur-
rentes igitur duo seuissimi leones
ipsum tantummodo suffocauerunt carnem
autem eius nullatenus tetigerunt.
Traianus autem hoc uidens cum nimi-
a admiratione discessit precipiens
ne prohiberetur si quis uellet tollere
corpus eius. Tunc xpiani cor-
pus eius tulerunt et ipsum hono-
rifice sepelierunt. Cum autem traya-
nus quasdam litteras accepisset in qui-
bus plinius secundus xpianos
quos imperator occidi iusserat
plurimum commendabat. doluit de hiis
que ignatio intulerat et precepit
ut nullus xpianos inquireret
sed si quis tamen inquireret puniretur.
Legitur quod beatus ignatius inter
tot tormentorum genera numquam ab in-
uocatione nominis ihesu xpi cessabat.
Qui cum tortores requirerent
quare hoc nomen totiens replica-
ret. Ait: Hoc nomen inscriptum cor-
di meo habeo et ideo ab eius inuo-
catione cessare non ualeo. Post mor-
tem igitur eius illi qui audierant uo-
lentes hoc curiosius experiri cor
eius ab eius corpore euulserunt
et illud scindentes per medium to-
tum eius inscriptum hoc nomine ihesus
xpus litteris aureis inuenerunt.
Vnde ex hoc plurimi crediderunt.
De hoc sancto sicut dicit bernhardus super
psalmum Qui habitat. Magnus ille
ignatius auditor discipuli quem di-
ligebat. Summus martir. cuius
preciosis reliquiis nostra est ditata
paupertas. Mariam quandam in plu-
ribus quas ad eam scribit epistolis

legis tradiciones obseruas. Tri-
plici autem legi hodie christus
et beata virgo maria subiecerunt.
Primo legi purificacionis in
significacionem virtutis. Ut per quam
bis fecimus omnia dicamus servi
inutiles sumus. Secundo legi
redempcionis ad exemplum humi-
litatis. Tercio legi obligacio-
nis ad exemplum paupertatis. Et ter-
cia racio est ut legem purifica-
cionis terminaret sicut enim ad-
veniente luce cessat tenebra
et adveniente sole cessat um-
bra. Sic adveniente purificacio-
ne vera cessavit purificacio typi-
ca. Ibi enim advenit vera purifica-
cio id est christus qui recte dicitur
purificator. exeo quod nos per fidem
purificet. Secundum quod dicitur in actibus
fide purificans corda eorum. Hinc
est quod decreto nostri patres tenentur
ad solucionem nostri mores ad purifi-
cacionem et templi ingressionem
nostri filii ad illam redempcionem.
Quarta ut nos purificandos
instrueret. Quinque autem modis
fit purificacio ab infamia sive
quecumque nos purgari debemus scilicet
Juramento quod facit significat peccati
abrenunciacionem. Aqua quae significat
baptismalem ablucionem. Igne quod
designat spiritualis gracie infusionem.
Testibus quod designat operum mul-
tiplicacionem. Bello quod designat
temptacionem. Veniens ergo beata virgo
maria ad templum filium suum ob-
tulit et cum quinque siclis redemit.
Notandum quod quedam primogenita
mundorum mundorum hominum redime-
bant quinque siclis. Quedam non
redimebant sicut primogenita
levitarum quae non redimebant. Sed
cum adulte etatis pervenirent semper
in templo domino serviebant. Et sicut
primogenita mundorum animalium quae
eciam non redimebant sed domino of-
ferebant. Quedam commutabant
ut primogenitum asini in bovem.
Quedam occidebant ut primo-
genitum canis. Cum ergo christus fuit
de tribu iuda quae fuit una de unde-
cim tribubus patet quod debuit re-
dimi. Obtulerunt eciam pro eo
par turturum aut duos pul-
los columbarum. Hec enim erat ob-
lacio pauperum sed agnus oblacio
divitum. Non dixit pullos tur-
turum sed pullos columbarum quia
pulli columbarum semper inveniuntur. pul-
li autem turturum non semper inve-
niuntur. Non dixit par columbarum
sicut par turturum quia columba
est avis libidinosa. turtur
autem est avis pudica. Sed nonne
beata virgo maria paulo ante
a magis multa pondera auri
acceperat. Videtur quod sic quod bene potuit
emere unum agnum. Sed dicendum
est sine dubio secundum Bernhardum quod ma-
gi magna pondera auri ob-
tulerunt quia non est verisimile
quod tales reges tali puero vi-
lia munera obtulissent. Sed tamen
beata virgo maria ut aliquibus pla-
cet illud non retinuit sed statim
pauperibus erogavit vel autem
forte peregrinacioni in egipto per
septennium in victu quod inde re-
servavit. Vel forte talia non
magna quantitate obtulerunt
cum hoc in magna misterii signifi-
cacione obtulerunt. Ponit autem
expositor tres oblaciones pro
duo festa. Prima facta est a parentibus

de ypo. Secunda de avibus propo-
tertia fecit ypse in arnice pombus
prima ondit eius humilitatem
quia dominus legi se subiecit. Secunda
paupertate quia pauperem oblacio-
ne elegit. Tertia caritate quia se
operationibus tradidit. Proprietates
turturis hunc. hys versibus
alta petit turtur cantando ge-
mit veniens ver. Nunciat et
caste vivit solusque moratur pul-
los nocte fovet mortiminita
quod fugit. Proprietates vero columbe
hys versibus notantur. Felle ca-
ret plangit socium quod per osculam
tangit. Petra dat huic nidum
fugit hostem in flumine visaque ros-
tro non ledit geminos pullos
bene nutrit. Secundo dicitur hoc
festum ypopanti quod idem est presentatio
ex eo quod xpistus est in templo presenta-
tus vel ypopanti idem est quod obvi-
acio quia symeon et anna obvi-
averunt xpisto cum offerretur in tem-
plum. Et dicitur ab ypo quod est ire et
anti quod est supra. Tunc autem accepit
eum symeon in ulnas suas. Et
nondum quod triplex obumbracio
sive exinanitio hic de salvato-
re nostro facta est. Prima est exina-
nitio veritatis. Ille enim qui est veritas
que omnem hominem precipit qui est
via in se ipsum qui est vita ducit
hodie ab aliis seduci permisit
cum inducerent puerum ihesum pa-
Secunda est exinanitio bonitatis
quia ille qui solus sanctus et bonus
est tamquam immundus noluit cum matre
expiari. Tertia est exinanitio ma-
iestatis quia ille qui est portans
omnia verbo virtutis hodie in ulnis
senis se recipi et portari permisit

qui eum portabat portante secundum
illud. Senex puerum portabat pu-
er autem senem regebat. Tunc
autem symeon benedixit ei dicens
Nunc dimittis servum tuum domine secundum
verbum tuum in pace etc. Et appel-
lat eum symeon tribus nominibus
scilicet salutare lumen et gloriam
plebis israel. Racio autem huius tri-
plicis nominis potest quadrupliciter
assignari. Primo penes nostram
iustificationem ut dicitur dicatur salu-
tare remittendo culpam quia
ihesus interpretatur salutare ex eo
quod salvum facit populum suum a pec-
catis eorum. Lumen dando gratiam
gloriam plebis israel dando
gloriam. Secundo penes nostram re-
generationem nam primo puer exor-
cizatur et baptizatur et sic a peccato
mundatur quo ad primum. Secundo can-
dela accensa ei datur quo ad se-
cundum. Tertio penes hodier-
nam processionem nam primo cande-
le benedicuntur et exorcizantur
secundo accenduntur et in manibus
fidelium dantur. Tertio cum can-
ticis ingrediuntur. Quar-
to penes penes triplicem huius
festi denominationem. Nam dicitur puri-
ficacio quo ad purgationem culpe
propter hoc dicitur salutare. Dicitur can-
delaria quo ad illuminationem gratie
propter hoc dicitur lumen. Dicitur ypopa-
ti quo ad collationem glorie propter
hoc dicitur gloria plebis tue israel. Tunc
enim occurremus xpisto in aera
vel potest dici quia laudatur xpistus in
hoc cantico ut pax ut salus
ut lux ut gloria. Pax quia
mediator. Salus quia redemp

tor. Lux quia ductor. gloria
quia remunerator. Dicitur etiam hoc
festum candelaria ex eo quod cande-
le portamus accense in manibus
Quare autem ecclesia hoc ordinavit
ut scilicet in hac die candele por-
tamus in manibus potest assig-
nari iiij or rationes. Primo propter
removendam erroneam consuetu-
dinem Romani enim olim in
kalendis februarij ad honorem Febr-
e matris martis qui erat deus
belli. urbem de quinto in quintum
annum cum cereis et facibus tota
nocte lustrabant. ut filius su-
us eis victoriam de inimicis
concederet cuius matrem sic tam
sollempniter honorabant Et illud
spacium dicebatur lustrum Romani
etiam in februario sacrificabant
februo id est plutoni et ceteris
diis infernalibus et hoc pro animabus
antecessorum suorum Ut scilicet propiciare-
rentur eorum Ideo et eis sollempnes
hostias offerebant et tota
nocte eorum laudibus insisten-
tes cum cereis et ardentibus facibus
vigilabant Et quoniam difficile est
consueta relinquere christiani de gen-
tibus ad fidem conversi difficile
poterant relinquere huius consuetu-
dinem paganorum Ideoque Ser-
gius papa hanc consuetudinem
in melius commutavit. ut scilicet christi-
ani ad honorem matris dei omni
anno in hac die totum mundum cum
accensis candelis et cereis illustrent
Secundo ut ostendatur virginis puri-
tatem. aliqui enim audientes vir-
ginis purificationem possent credere

ipsam purificatione indiguisse
Ut ergo ostendatur quod tota fuit pu-
rissima et splendida Ideoque or-
dinavit ecclesia ut luminosos cere-
os baiulemus. ac si ipso facto
dicat ecclesia Virgo sancta purificatio-
ne non indigens sed tota rutilans
tota splendens Hec enim purifi-
catione non indigebat que ex suscep-
to semine non conceperat et in matris
utero perfectissime mundata et sanctifica-
ta erat. Adeo autem fuit in matris
utero et in eius adventu spiritus sancti sancti-
ficata et mundata quod nullus aliquis in-
clinatio ad peccatum in ea penitus
non remansit Sed etiam virtus eius
sanctitatis et castitatis usque ad ali-
os extendebatur et diffundebatur.
Et ita quod in aliis omnibus car-
nales motus concupiscentie extingu-
ebat Unde dicunt iudei quod cum
maria pulcherrima fuit quod a nemine
umquam potuit concupisci Ratio autem
est quia virtus sue castitatis cunc-
tos aspicientes penetrabat
et omnem in eis concupiscentiam expelle-
bat Unde comparatur cedro quia cedrus
serpentes interficit suo odore Ita
eius sanctificatio in aliis irradiabat.
Et omnis motus in carne serpentina
occidebat Comparatur etiam mirre
quia mirra interficit vermes Sic
eius sanctitas concupiscentias carnales
et hac prerogativa fuit pre ceteris
virginibus sanctificatis in utero quia
eorum castitas non in alios diffunde-
batur nec carnales motus in alios
extinguebat Virtus autem castita-
tis virginis et impudicorum corda pe-
netrabat et ea quo ad ipsam concupiscentiam
casta reddebat. Tercio propter repre-
sentandam hodiernam processionem
sicut maria et ioseph et symeon

et tamen venerabiliter processionem honorifice fecerunt et pueri illum putaverunt. Sic et nos processionem facimus et cereum accensum per quem signatur Ihesus in manibus tenemus et baiulamus et usque in ecclesiam deferimus. Tria enim sunt in cereo scilicet cera, lichinus et ignis. Et per hec tria significantur tria que fuerunt Christo. Nam cera significat carnem Christi que nata est de virgine sine corruptione sicut apes ceram gignunt sine alterutrum commixtione. Lichinus significat autem candidissimam animam in carne latentem. Ignis vero seu lumen significat divinitatem quia deus noster ignis consumens est. Unde quidam obmittens de lichino sic ait: Accipe pro cereum carnem de virgine veram, per lumen numen maiestatis que cacumen. Quarto contra nostram instructionem. Instruimur enim quod si volumus esse ante deum purificati et mundi tria in nobis habere debemus scilicet fidem veram, actionem bonam, intentionem rectam. Nam candela in manu accensa est fides cum operatione bona. Et sicut candela sine lumine dicitur esse mortua et lumen per se sine candela non lucet sed mortuum videtur, sic operatio sine fide et fides sine bono opere mortua esse videtur. Lichinus autem intus in cera occultatus est intentio recta. Unde Gregorius: Sit opus in publico ut tamen intentio maneat in occulto. Quedam matrona nobilis in beata virgine maximam devotionem habens quandam capellam sancte Marie iuxta domum suam construxerat et proprium capellanum habens omni die missam de beata virgine audire volebat. Appropinquante autem festo purificationis sancte Marie sacerdos ob suum quoddam negotium longius secessit et domina die illo missam habere non potuit. Vel ut alibi legitur, ut omnia que habere poterat etiam vestimenta pro honore virginis dabat. Unde cum clamidem dedisset et ad ecclesiam ire non posset sine missa illa die eam permanere oportebat. De quo cum plurimum doleret, capellam intravit et ante altare beate virginis se prostravit. Tunc subito in excessu mentis videbatur esse in quadam ecclesia pulcherrima et speciosa collocata esse. Et respiciens vidit turbam maximam virginum in ecclesiam venientem, quas quedam virgo pulcherrima dyademate coronata precedebat. Cumque omnes per ordinem consedissent, ecce alia turba iuvenum qui et ipsi iuxta ordinem consederunt. Et ecce quidam maximam cereorum sarcinam vel fasciculum deferens cereum primo virgini que ceteras precedebat dedit. Et postea aliis virginibus et iuvenibus tribuit. Deinde ad illam matronam venit et cereum obtulit quem ipsa libenter accepit. Tunc per chorum respiciens vidit duos ceroferarios, subdiaconum et dyaconum et sacerdotem sacris indutos vestibus ad altare procedentes tamquam missarum sollempnia celebrare volentes. Videbatur autem ei quod acoliti essent Laurentius et Vincentius, subdyaconus et dyaconus duo angeli, sacerdos autem Christus. Facta autem confessione duo pulcherrimi iuvenes in medium chori ierunt et officium misse alta voce et devotissime inceperunt et ceteri qui in choro erant prosecuti sunt. Cum ad oblationem ventum fuisset regina virginum et cetere virgines cum aliis qui erant qui erant in choro cereos suos

ut moris est sacerdoti per ordinem gentibus obtulerunt. Cum autem sacerdos illam matronam expectaret ut cereum suum offerret, et illa nollet, misit ad eam regina virginum (quoque) pro rusticitate facere quod sacerdotem tantum frustra expectaret. Illa autem videns quod totus sacerdos in missa sua procederet, quia cereum suum sibi datum non offerret, tunc iterum regina alium nuntium misit. Cui similiter illa videns quod cereum sibi datum penitus nulli daret sed illud cum devotione teneret. Regina autem virginum nuntio precepit dicens: Vade et iterum roga eam ut cereum offerat. Quod si non, ipsum de manibus eius violenter eripias. Cumque nuntius missus et rogans audire recusaret, dixit se in mandatis habere ut ipsum ab ea violenter auferret. Tunc ille cum magna violentia cereum arripuit et ipsum auferre conabatur. Illa autem fortius tenebat et se viriliter defendebat. Cumque longa fieret altercatio et hinc inde cereus violentius traheretur, subito fractus est et medietas in manu nuntii et alia medietas in manu ipsius domine remansit. Ad hanc igitur vehementem fractionem illa subito ad se rediit et se remotam altare ubi se posuerat inveniens cereum fractum in manu sua reperit. De quo valde admirata in mensas gratias beate virgini reddidit quia eam sine missa illa die remanere non permisit. Illa autem cereum diligenter reposuit et pro maximis reliquiis reservavit. Et dicunt quod omnes quos tangebat de eo a quacumque detinebantur infirmitate protinus liberabat. Quedam matrona dum esset gravida quadam nocte vidit se portare quoddam vexillum quod colore sanguineo erat tinctum. Evigilans continuo sensum amisit quia adeo illudificabatur (demon) ut sibi videretur quod christianam fidem quam hactenus habuerat in nubilibus haberet et continuo exiret. Que cum nullatenus curari posset, in quadam ecclesia beate virginis pernoctans ubi integram sanitatem recepit etc.

De sancto Blasio

Blasius quasi blandus vel blasius quasi beleasius et dicitur a bela quod est habitus et syor parvulus. Blandus per dulcedinem sermonum, habitus per habitum virtutum, parvulus per humilitatem morum.

Blasius cum omni mansuetudine et sanctitate polleret christiani eum in sebaste civitate capadocie in episcopum elegerunt. Qui episcopatu suscepto ob dyocleciani persecutionem speluncam peciit et ibi heremiticam vitam duxit. Cui aves pabulum afferebant ac fere unanimiter ad eum confluebant et donec manus suas imponeret benedicens non recedebant. Denique si qui infirmabantur ad eum continuo veniebant et sanitatem ad integrum reportabant. Preses igitur regionis illius dum milites suos ad venandum misisset et in vanum ibi laborantes et casu ad antrum sancti Blasii pervenissent, magnam ibidem bestiarum multitudinem coram ipso stantium reppererunt. Quas dum nullatenus capere possent, hoc suo domino nuntiaverunt. Qui statim milites plures misit et ut ipsum cum omnibus christianis ad se adduceret precepit. Ipsa autem nocte rex ei christus apparuit dicens: Surge et offer mihi sacrificium. Ecce autem milites adveniunt dicentes: Egredere, vocat te preses. Quibus

Audiens blasius Bene venistis
filij Nunc video quod deus non est obli-
tus mei Pergens ergo cum eis num-
quam a predicatione cessavit et co-
ram eis miracula multa fecit ¶
Tunc mulier quedam filium suum mo-
rientem in cuius gutture os piscis
transversum erat ad pedes eius attulit
et ut sanaretur cum lacrimis postu-
labat Sanctus vero blasius super
eum manus imponens oravit ut
puer et omnes qui in eius nomine ali-
quid peterent sanitatis beneficium
obtinerent et statim sanatus
est ¶ Mulier quedam paupercula
unum solummodo porcum habebat quem
violenter lupus rapuerat sanctum
blasium deprecabatur ut sibi reddi
faceret porcum suum Qui subri-
dens dixit Mulier noli contrista-
ri reddetur tibi porcus tuus Et
continuo lupus venit et porcum
vidue reddidit Ingrediens
vero civitatem iussu principis car-
ceri mancipatur Alio vero die iussit
preses ipsum sibi presentari Quem videns
blandis sermonibus salutat dicens
Gaude blasi amice deorum Cui
et blasius Gaude et tu optime
preses sed ne dicas eos deos sed
demones qui eterno igni cum eis
qui eos honorant tradentur Ira-
tus preses cum fustibus cedi iussit
et in carcere retrudi fecit Cui bla-
sius O insensate speras auferre
per penas tuas dei mei amorem
a me qui ipsum in me habeo corro-
boratorem. Audiens hec vi-
dua que porcum suum receperat
caput cum pedibus candela
et panem ad sanctum blasium depor-
tavit Ille gratias agens come-
dit eique dixit Singulis an-
nis candelam nomini meo in ecclesia

offeras et tibi et cuilibet qui hoc fecerit
bene erit Quod semper egit et sibi prosperi-
tates multe fuerunt ¶ Post hoc cum
eductum preses a carcere ad deos
inclinare non posset iussit eum in
ligno suspendi et carnes eius
ferreis pectinibus laniari et
sic iterum in carcerem reportari ¶
Septem igitur mulieres seque-
tes guttas sanguinis colligebant
Que mox tenentur et ad deorum
sacrificia compelluntur Que dixe-
runt Si vis ut deos tuos ado-
remus cum reverencia mitte eos
ad stagnum ut faciebus ablutis
mundius adorare possimus Le-
tus preses efficitur et citius quod
dixerunt adimpletur Ille vero
deos arripuerunt et eos in stag-
ni medium proiecerunt dicentes
Si dii sunt videbimus Quod pre-
ses audiens pre ira insaniens
et seipsum percuciens dixit ministris
Cur non tenuistis deos nostros
ut non mitterentur in profundum la-
ci Qui dixerunt Dolose sed
locute sunt mulieres et eos in stag-
num proiecerunt Cui dixerunt
mulieres Deus verus dolum non
patitur sed et si dii fuissent
presciuissent utique quid eis facere
volebamus Et iratus preses
iussit plumbum liquefieri et pec-
tines ferreos et septem lori-
cas igne candentes ex una
parte parari et ex alia septem cami-
sias lineas afferri Quo di-
cente ut eligerent quod mallent e-
ligeret Una illarum duos
pueros paruulos habens aud-
audacter cucurrit et lineas

e.iij

camiſias afferens in caminum proiecit. Anci vero mri dixerunt. Non nos nunc dilaſſia ptg tev linquas. ſed ſicut nos repleſti dulcedine lactis ſic nos repleas dulcedine regni celeſtis. Tunc preſes iuſſit eas ſuſpendi et carnes earum pectinibus ferreis laniari. Quarum carnes ut nix albiſſime erant et pro ſanguine lac fluebat. Cum autem ſupplicia invite ferrent angelus dei ad eas venit et eas confortavit viriliter dicens. Nolite timere bonus eſt operarius qui bene incipit et bene perficit et adconducente ſe laudatur mercedem. Pro completo opere et mercedem accipit pro labore et gaudium poſſidet pro mercede. Tunc preſes iuſſit eas deponi et in caminum mitti. Que divinitus igne extincto exierunt illeſe. Quibus preſes. Iam nunc artem magicam dimittite et deos noſtros adorate. Que riderunt. Perfice quod cepiſti quia iam ad celeſte regnum vocate ſumus. Tunc ille data ſententia eas decollari iuſſit. Que dum decollari deberent flexis genibus adoraverunt dicentes Deus qui nos a tenebris ſeparaſti et in hanc dulciſſimam lucem adduxiſti. qui nos tuum ſacrificium feciſti animas noſtras ſuſcipe et ad vitam eternam facias pervenire. Et ſic truncatis capitibus ad dominum migraverunt. Poſt hec iuſſit preſes b. blaſium preſentari et dixit ei. Vel nunc adores deos vel non. Cui blaſius Impie non timeo minas tuas age quod vis. Corpus enim meum penitus tibi trado. Et tunc iuſſit eum mitti in ſtagnum. Ipſe vero aquam ſignavit et mox ſicut arida ſicca permanſit. Dixitque Si vere ſunt dii veri oſtendite virtutem eorum et ingredimini huc. Ingreſſi ſunt lxv. viri in ſtagnum continuo ſubmerſi ſunt. Angelus autem deſcendens dixit ei. Egredere blaſi et coronam tibi a deo paratam ſuſcipe. Cumque exiſſet dixit ei preſes. Decreviſti ne adorare. Cui blaſius. Cognoſce miſer quia homines et tu ſervus tuus non demones adoro. Et ſtatim iuſſit eum decollari. Ipſe autem oravit ad dominum ut quicunque pro infirmitate gutturis vel alia quacumque infirmitate eius patrocinia poſtularet exaudiri continuo mereretur. Et ecce vox de celo venit ad eum dicens quod ſic fieret ut oravit. Sicque cum duobus puerulis decollatus eſt etc. [illegible]

Agatha ſancta agatha.

Agatha dicitur ab agyos quod eſt ſanctus et theos quod eſt deus quaſi ſancta dei. Vel dicitur ab a quod eſt ſine et ge terra et theos deus quaſi dea ſine terra id eſt ſine terrenorum amore. Vel ab aga quod eſt loquens et thau conſumato quaſi conſumate et perfecte loquens quod patet in ſuis reſponſis. Vel ab agat quod eſt ſervitus et thaas ſuperior et hic aptatur illud quod dixit. Summa ingenuitas iſta eſt etc. Vel ab aga quod eſt ſollempnis et thau conſumato quaſi ſollempniter conſumata id eſt ſepulta quod patet in angelis qui eam ſepelierunt. Agatha virgo ingenua mente et corpore pulcherrima in urbe cathaneſium deum ſemper in omni.

sitate colebat. Quintianus autem
consularis Sicilie cum esset ignobilis
et libidinosus avarus et ydolis
deditus beatam agatham comprehendere
nitebatur. Et quia erat ignobilis
comprehendendo nobilem timeretur. quia
libidinosus eius pulcritudine
frueretur. Quia avarus eius divici-
as raperet. Quia ydolatra diis
eam faceret ymolare. Fecit igitur eam
ad se adduci. Que cum adducta
esset et eius immobile propositum cog-
novisset tradidit eam cuidam meretrici
nomine affrodisie et novem filiabus
eius eiusdem turpitudinis ut per
xxx dies suadentes ei quod eius
animum immutaret. Sic nunc promit-
tendo leta nunc terrendo aspera
sperabat se eam ab omni proposito re-
vocare. Quibus beata agatha.
Mens mea fundata est supra pe-
tram et in christo solidata verba vestra
venti sunt. terrores vestri flumina
sunt. promissiones vestre pluvie
sunt. que quamvis impingant fun-
damenta tamen domus mee cadere
non valebunt. Hoc autem dicens
cottidie flebat et orabat sitiens
eius ad martirii gloriam pervenire.
Videns igitur affrodysia ipsam
immobilem permanere dixit quintia-
no. Facilius possunt saxa emolli-
ri et ferrum in plumbi mollici-
em converti quam ab intentione christi-
ana mens illius puelle revo-
cari. Tunc quintianus fecit eam ad se
adduci. Et ait illi. Cuius condi-
tionis es. Cui illa. Non solum
ingenua sum sed expectabilis generis
ut omnis parentela mea testatur.
Cui quintianus. Si ingenua di-
cis cur moribus servilem
personam te ostendis. Illa respondit

Summa ingenuitas ista est in qua
servitus christi comprobatur.
Quintianus dixit. Elige quod vo-
lueris aut sacrificare diis aut
diversa supplicia sus-
tinere. Cui agatha. Sit talis
uxor tua qualis fuit venus dea
tua. et tu talis sis qualis
fuit deus tuus jovis. Tunc
quintianus jussit eam alapis
cedi dicens. In iniuria iudi-
cis noli temerario garrire.
Agatha respondit. Miror te virum
prudentem ad tantam stulticiam
devolutum. ut illos dicas
deos tuos esse quorum vitam
non cupias tua coniunx vel te
imitari. ut dicas tibi iniuriam
fieri si per eorum vivas exempla. Nam
si dii tui dii sunt bonum tibi
optavi. Si autem execraris eorum
consorcia mecum sentis. Quinti-
anus dixit. Quid multis verbis in
superfluis curris. aut sacrifica
diis aut te faciam variis inte-
rire suppliciis. Agatha res-
pondit. Si feras mihi promittis
audito christi nomine mansuescunt
Si ignem adhibeas rorem mihi
salutiferum de celo angeli minis-
trabunt. Si plagas vel tormen-
ta ingeras habeo spiritum sanctum per
quem despicio universa. Tunc
jussit eam trahi ad carcerem
quia eum voce publica confun-
debat. Ad quem letissime et glori-
ante ibat et quasi ad epulas in-
vitata agonem suum domino com-
mendabat. Sequenti die
dixit ei quintianus. Abnega christum
et adora deos nostros. Que

·7m·

cum renuit iussit eam in ecu-
leo suspendi et torqueri. Dixit-
que agatha: Ego in hiis penis
delector sicut qui bonum nunci-
um audit, aut qui videt quem
diu desideravit videre, aut qui
multos thezauros invenit. Non
enim potest triticum in horreum poni nisi
theca eius fuerit fortiter concul-
cata et in paleas redacta, sic
anima mea non potest intrare in pa-
radysum nisi cum palma mar-
tirii diligenter a carnificibus
attrectari feceris corpus meum.
Tunc iratus quintianus iussit eius
mamillam torqueri et tortam
diutissime iussit abscidi. Cui
agatha: Impie crudelis et dy-
re tyranne, non es confusus am-
putare in femina quod ipse in matre
suxisti. Ego habeo mamillas
meas integras intus in anima
mea quas ab infantia domino
consecravi. Tunc iussit eam
in carcerem recipi, prohibens in-
gressum medicorum et panem
sive aquam ab aliquo ministrari.
Et ecce circa mediam noctem
venit ad eam quidam senex quem
antecedebat puer luminis porti-
tor, diversa secum ferens medica-
menta. Et dixit ei: Licet consularis
insanus te tormentis variis
afflixerit, tu eum tuis responsis
amplius afflixisti. Et licet
ubera tua torserit, sed illius
ubertas in amaritudinem vertetur.
Et cum ibi essem cum hec pati-
ereris, vidi quia mamilla tua
curam salutis potest suscipere. Cui
agatha: Medicinam carnalem
nunquam corpori meo exhibui
et turpe est ut quod tam diu ser-
vavi nunc perdam. Dixit ei se-

nex: Filia ego christianus sum, ne
verecunderis. Cui agatha: Et unde
verecundari possum, cum tu senex et
grandevus, ego vero tam lacerata
sum quod nemo de me possit cape-
re voluptatem. Sed ago tibi gratias domine
pater quia sollicitudinem mei impen-
dere dignatus es. Cui ille: Quare
non permittis ut curem te? Respondit:
Quia habeo dominum ihesum christum qui solo
verbo curat et sermone restaurat
universa. Hic si vult potest me conti-
nuo curare. Et subridens senex
dixit: Et ego apostolus eius sum
et ipse misit me ad te, et in nomine
eius scias te curatam. Et conti-
nuo apostolus petrus disparuit.
Et procidens beata agatha gratias
agens invenit se undique sana-
tam et mamillam suo pectori res-
titutam. Cum ergo ex immenso lumine
custodes territi aufugissent et
apertum carcerem reliquissent, rogat
eam quidam ut abiret. Absit
inquit ut fugiam et coronam pa-
ciencie perdam et custodes meos
tribulationibus tradam. Post
iiij.or dies dixit ei quintianus
ut deos adoraret ne gravio-
ra supplicia sustineret. Cui
agatha: Verba tua fatua sunt
et vana aerem maculancia et
iniqua, miser sine sensu et intel-
lectu, quomodo vis ut lapides ado-
rem et deum celi qui me sanavit
dimittam. Quintianus dixit:
Quis te sanavit? Cui agatha
dixit: Christus filius dei. Quinci-
anus dixit: Iterum tu audes no-
minare christum quem ego nolo
audire. Cui agatha dixit:
Quamdiu vivo christum corde
et labiis invocabo. Quincianus

dixit. Nunc videbo si xpistus te
curabit. et iussit testas fractas
spargi et subtestas carbones
ignitos immitti et per ipsas nudo
corpore volutari. Quod dum fieret
ecce terre motus nimius est factus
qui totam civitatem ita concussit ut
paries corruens duos consiliari-
os quinciani opprimeret. et omnis
populus ad eum concurrens clamans
quod propter iniustum agathe crucia-
tum talia paterentur. Tunc quinci-
anus ex una parte terremotum. ex
alia sedicionem populi metuens ipsam
iterum in carcere recipi iussit. Ubi
sic oravit dicens. Domine ihesu xpiste
qui me creasti et ab infantia
custodisti. qui corpus meum a
pollucione servasti. et amorem
seculi abstulisti. qui tormenta
me vincere fecisti. et in eis vir-
tutem paciencie tribuisti. accipe spiritum
meum et iube me ad tuam misericordiam
pervenire. Hec cum oracione cum in-
genti voce spiritum tradidit.
Cum autem fideles cum aroma-
tibus corpus eius condirent
et in sarchophago collocarent
quidam iuvenis sericis indutus
cum plusquam centum viris pulcher-
rimis ornatis et albis ves-
tibus indutis qui nunquam in illis
partibus visi fuerant ad corpus
eius venit et tabulam mar-
moream ad caput eius ponens
ab oculis omnium statim disparuit.
Erat autem in predicta tabula scriptum
Mentem sanctam spontaneam hono-
rem deo et patrie liberacionem. Quod
sic intelligitur. Mentem sanctam
habuit spontanea se obtulit
honorem deo dedit et patrie libera-

cionem fecit. Et hoc divulga-
to miraculo eciam gentiles et
iudei eius sepulcrum plurimum ve-
nerari ceperunt. Quincianus autem
dum ad investigandas eius divicias
pergeret duo equi fremitum inter
se dantes. calcesque iactantes
unus eum morsu. alter morsu et
calce percussum in flumine proiecit
ita ut corpus eius nunquam po-
tuit inveniri. Revoluto anno
circa diem natalis eius mons qui-
dam maximus circa civitatem
ruptus eructavit incendium
qui quasi torrens de monte descen-
dens. saxaque et terram liquefa-
ciens ad urbem cum magno im-
petu veniebat. Tunc paganorum
multitudo de monte descendit
et ad sepulcrum eius fugiens ve-
lum quo opertum erat sepulcrum
arripuit et ipsum statuit contra
ignem statimque in die natalis
ipsius virginis ignis stetit et
ultra nullatenus processit. De
hac virgine sic dicit ambrosius
in prefacione. O felix et inclita
virgo que meruit dominum plaude
fidelis martirii sanguine clarifica-
re suum. O illustris et gloriosa
gemino decore illustrata que inter
tormenta aspera cunctis prelata
miraculis et mistico pollens
suffragio apostolus meruit vi-
sitacione curari. Hec nupta xpisto
susceperunt ethera. Huic humandi
artus gloriosa fulget ob sepulcra
ubi angelorum chorus et sanctitatem
et patrie indicat liberacionem et cetera.

De sancta dorothea

Gloriosa
virgo et martir dorothea a-

patre doro et matre thea progeni-
ta ex nobili sanguine senatorum
Illis temporibus viguit persecucio
xpianorum in terra romanorum Im-
bitus dorus spernens ydola
roma relinquens cum posses-
sionibus agris vineis cas-
tris ac domibus transfreta-
uit cum uxore sua beata thea
et duabus filiabus criste
et caliste perrexit in capa-
docie. Venitque in ciuita-
tem cesaream ibique spiritus ge-
nuit filiam de qua nunc
intendimus loqui. Et ipsa ge-
nita more xpianorum occulte
baptizata a quodam sancto epo
qui nomen ei imposuit compo-
sito ex patre et matre dorothea Ipsaque
puella repleta spiritu sancto. Virtuti-
bus et omni pacis disciplina
imbuta formosa valde super
omnes puellas regionis. Hec
in ydolis spernens in virtutibus cas-
titatis non sustinens Fabricium
prefectum terre potentem in amorem glori-
ose dorothee virginis stimulans
ut ipsam in coniugio appeteret. Et
mittens preciosa spondens the-
zauros et res absque composita
determinatione pro dote ipsamque
legittimo thoro ducendam.
Audiens hec dulcis dorothea
quasi lutum terre despiciens ter-
renas dicias et intrepida se
xpo desponsatam fatebatur. Hec
audiens fabricius ira succen-
sus et ut verba non protraham
in catastam mersa est id est in
doleum feruentis olei plenum
Ipsaque adiutorio xpi illesa.

manens ac si balneo vngere-
tur. Multi autem paganorum vi-
dentes hoc miraculum intra se
ad xpm conuertuntur. Fabricius vero
credens hoc magicis artibus
fieri ipsam in carcere reclusit ix
diebus absque ciborum alimentis
que nutrita a sanctis angelis dominum
producitur ad tribunal pulcrior quam
unquam visa fuit apparuit. Cunctique
mirabantur quod tot diebus absque
cibo tam formosa videtur. Fa-
bricius vero dixit Nisi deos
adores in puncti eculei penas non
euades. Dorothea vero dixit. Deum
adorabo non demones dij tui de-
mones sunt. Et prostrata in terram
ad dominum orauit ut ostenderet po-
tenciam suam. et quod ipse esset solus
deus et non alius preter eum. Et erexe-
ratque fabricius columpnam et de-
super columpna ydolum. Et ecce mul-
titudo angelorum cum impetu ve-
niens conterit ydolum ita quod nec
particula inueniretur. Et audiuntur
voces demonum per aera clama-
ncium. Dorothea dorothea cur nos
sic deuastas. Et multa milia pa-
ganorum ad xpm conuertuntur. Qui eciam
palmam martirij sunt aggressi. Ipsa-
que eculeo suspensa pedibus
sursum vncis laceratur. corpus
eius virgis castigatur. flagellis
flagellatur. Deinde ad mamil-
las virginales facule arden-
tes applicate sunt. Et ipsa semi-
uiua in carcere usque in crastinum
reclusa. De mane producta nec
ulla macula nec ulla lesio ap-
paruit. De quo cunctam ipse prefec-
tus mirabatur. et dixit ei. Adhuc re-
uertaris. Damena puella
satis namque castigata es. Et

misit eam ad duas sorores su-
as scilicet cristen et calisten que
metu mortis a christo recesserant
ut ipsi dorotheam sororem suam si-
miles eis efficerent a christo. ¶
Dorothea autem leniter alloquens
sorores suas predicauit et au-
ferens ab eis cecitatem cordium
et eas ad christum conuertit. Quod
audiens fabricius ambas so-
rores dorsum ad dorsum ligari
iussit et in igne proici et cremari.
Et dixit dorothee. Quousque
tu maleficia nobis protrahis aut
sacrifica ut viuas aut sententia ca-
pitali plecteris. Illa leto vul-
tu respondit. Quicquid vis patiar
pro christo domino et sponso me-
o in cuius orto delicias rosas
cum pomis colligam. et letabor
cum ipso in eternum. Audiens hec
tyrannus in serpentem fremuit pre-
cepitque ut pulcherrima facies
eius baculis et fustibus cede-
retur. ut tortores fatigarentur.
et quod nec vestigia faciei appare-
rent. et sanata in crastinum. De
mane vero producta illesa a sal-
uatore nostro curata. ¶ Deinde
capitali sententia iudicatur. et dum
extra muros ducitur videns
eam theophilus prothonotarius
regis qui illusorie rosas de
viridario sponsi sui petens ob
promitti. Quod illa promisit. Dum
autem peruenit ad locum decolla-
tionis rogauit dominum ut omnibus
qui ad honorem sui memoriam
passionis sue peragent in omni-
bus tribulacionibus saluare-
tur et perpetue (?) ...

pauperes et a falso crimine libe-
rarentur. Contricionem et remis-
sionem peccatorum obtineret. mu-
lieres pregnantes nomen eius
inuocantes celerem senciant
in doloribus suis profectum. Et
ecce vox de celo audita est.
Veni dilecta mea. veni spon-
sa mea omnia que petiuisti im-
petrasti. Inclinata autem adic-
tu speculatoris apparuit puer
purpurea veste indutus. discal-
ciatus. crispato crine. Cuius
veste stelle aureę per se fuerunt
ferens in manu eternum id est
sportulam cum tribus rosis et
tot malis. Cui dorothea dixit.
Obsecro mi domine feras eas
theophilo scribe et decollata
migrauit ad christum viij. ydus
februarij. ¶ Theophilus
autem stans in pallacio presidis
et ecce puer apparuit coram
eo et sustulit eum in parte dicens
Has rosas cum pomis mittit
tibi soror mea dorothea de pa-
dyso et viridario sponsi sui. et
puer vero statim disparuit. The-
ophilus prorupit in voces lau-
dando et glorificando christum deum
dorothee qui in mense februario
dum magna frigora terram congre-
lant nec aliquod virgultum fron-
dibus vestitur vestitum. rosas
et poma quibus vult mittere
potens est cuius nomen sit bene-
dictum. Et sic sua affirmacione
et predicacione fere tota terra
conuertitur. Videns hec tyrannus
theophilum scabam pluribus
tormentorum generibus quam

Dorotheam cruciavit. Ultio vero in particulas minimas incidi precepit et ipsum bestiis et volatilibus ad manducandum proici. Theophilus vero percepto sacro baptismatis misterio corporis et sanguinis Christi communicavit et sic recepit ad dominum qui glorificat sanctos suos et ipse glorificatur in eis qui pristorum spirituum consortialibus et eternus vivit et regnat in celis in secula seculorum amen. Anno domini CC lxxxvii viii ydus februarii passa est virgo et martir Dorothea sub Dyocleciano et Maximiano imperatoribus apud presidem Fabricium in civitate Cesarea Cappadocie.

De sanctis Vedasto et Amando

Vedastus quasi vere dans est quia vere dedit se Christus afflictionibus et penitentie. Vel quasi ve distans quia ve in eternum ab eo distat. Vedastus a beato Remigio in Atrebatensem episcopum ordinatus fuit. Qui cum ad portam civitatis venisset et ibidem duos pauperes unum cecum et alium claudum petentes elemosinam invenisset, dixit eis: Aurum et argentum non est michi, quod autem habeo hoc vobis do. Et facta oratione utrosque sanavit. Cum in quandam ecclesiam derelictam vepribus opertam lupus habitaret, eidem precepit ut inde fugeret. Quod et factum est. Denique cum verbo et opere multos convertisset, xl° anno sui episcopatus vidit columpnam igneam a celo usque in domum suam descendentem. Qui finem suum adesse considerans post modum in pace quievit.

Amandus dicitur quia amabilis fuit. Amandus ex nobilibus parentibus fuit ortus, monasterium intravit. Qui dum per monasterium ambularet quendam maiorem serpentem invenit quem statim virtute crucis et orationis ad foveam nunquam inde exiturum coegit. Post hec dum Romam iuisset et in ecclesia sancti Petri pernoctare vellet, custos ecclesie ipsum irreverenter foras eiecit. Qui dum admonitione sancti Petri qui ei ante fores ecclesie dormienti apparuit ut ad Gallias iret mittitur, et cum iuisset et ibidem regem de suis criminibus increparet, Dagobertus rex eum de suo regno eiecit. Denique cum rex filium non haberet et oratione facta ad dominum filium habuisset, cogitare cepit a quo in fonte suum faceret baptizari. Venitque in mentem eius ut ab Amando eum faceret baptizari. Quesito igitur Amando et ad regem adducto, rex ad pedes eius prosternitur rogavitque ut sibi indulgeret et suum filium quem sibi dominus dederat baptizaret. Ille vero primam petitionem benigne concessit, sed secularibus negociis implicari metuens secundam renuit et abscessit. Tandem victus precibus annuit voto regis. Post hec rex ipsum Traiectensem episcopum sublimari fecit. Ubi cum a pluribus verbum predicationis contempni videret, in Vasconiam ivit. Ubi cum quidam ioculator verbis eius irridens a demone arripitur et propriis dentibus se discerpens quod viro dei iniuriam fecisset confitetur, et statim miserabiliter moritur. Dum autem

quadam vice manus suas lavaret
quidam episcopus aquam illam servari
fecit de qua quidam cecus postmo-
dum curatus fuit. Cum in quodam
loco de voluntate regis monasterium
construere vellet episcopus quidam predicte
civitatis moleste hoc sustinens
misit famulos suos ut aut ipsum
eicerent aut certe occiderent. Qui ve-
nientes ibidem dolose dixerunt ut
secum pergeret et sibi locum aptum ad
monasterium ostenderet. Ille autem ma-
liciam eorum precognoscens usque
ad cacumen montis ubi eum occi-
dere cupiebant cum eis ivit eo quod
multum martirium affectaret. Sed
tanta cum pluvia et tempestate
in omnes cecidit ut se mutuo vide-
re non possent. Et causam se mori pu-
tantes prostrati veniam postula-
verunt et ut eos vivos abire per-
mitteret exorabant. Qui orationem
effudit et serenitatem maximam im-
petravit. Illi igitur ad propria redie-
runt. Et sanctus Amandus coruscans
et miracula multa alia faciens
in pace quievit etc. De sancta Appolo[nia]

Sancta Appolonia virgo et mar-
tir gloriosa in Alexandria
ex nobili sanguine progenita. Ipsa
autem puella impleta spiritu sancto
virtutibus et omni disciplina inbu-
ta formosa valde. Quod in-
vidus serpens inimicus casti-
tatis non sustinens. Illis temporibus
viguit persecutio christianorum in terra
Alexandrinorum ut omnes qui se
christianos esse faterentur ad sacri-
ficia ydolorum compellerentur. Et
Deinde Appolonia sancta virgo
pro Christi nomine trahitur ad iudicem.
Qui ait: Appollonia pro pul-
critudine tua sacrifica diis. Aut
morte turpissima morieris.
Que respondit: O bestia dyaboli
insaciabilis qui ut aper denti-
bus tuis frendis in me insi-
dians saluti mee. Dii tui
surdi et muti sunt et [illegible]
dyaboli. Dominus meus Ihesus Christus
fecit celum et terram mare et omnia
que in eis sunt. Illum solum adoro
et deos tuos surdos et mutos
contempno. Et tunc iratus iudex
iussit ut omnes dentes eius
tortores malleis excuterent.
Quod et factum est. Post hec di-
versis penis cruciata dixit:
Domine Ihesu Christe rex glorie a-
mator castitatis te deprecor
ut quicumque dolorem dentium ac a-
liquam oculorum aut corporis ne-
cessitate gravatus fuerit et
te causa in memoria mee passi-
onis invocaverit celeres tue
propiciationis auxilio se senciat
esse sanatos. Tunc vox de
celo facta est dicens: Bene dilecta
mea quia que postulasti plu-
ribus impetrasti. Quod au-
dientes multi de incredulis
conversi sunt ad dominum. Tunc
iudex iratus fecit rogum
et statim Appolloniam in medio
proici. Et ita victrix feliciter
migravit ad dominum etc. De
Scolastica. Scolastica virgo

Scolastica
virgo soror sancti Benedicti ab ipso
pueritie tempore omnipotenti deo dedi-
cata ad colloquium fratris sui semel
in anno venire consueverat ad quam
vir dei non longe extra ianuam mo-
nasterii descendebat. Quadam
vero die hec sancta virgo venit
ex more et usque ad eam cum dis-
cipulis frater eius venerabilis des-
cendit. Qui toto die in dei

laudibus sacrisque colloquiis
ducentes incumbentibus iam noc-
tis tenebris simul acceperunt
cibum. Cumque sanctus vir benedictus et
soror eius scolastica adhuc
ad mensam sederent et inter sa-
cra colloquia tardior se hora pro-
traheret, eadem sanctimonialis fe-
mina soror eius eum rogavit
dicens: Queso te ut ista nocte
non me deseras sed ut usque ma-
ne aliquid de celestis vite gau-
diis loquamur. Cui cum ille nul-
latenus acquiesceret, illa caput
in manibus rogatura dominum in-
clinavit. Cumque caput levasset
tanta choruscationis et tonitru-
i virtus tantaque inundatio plu-
vie erupit ut nec quidem pede
movere possent, cum antea serenitas
mira esset. Illa enim quia lacrima-
rum fluvios fudit serenitatem
aeris ad pluviam traxit. Cui vir
dei contristatus ait: Parcat tibi
omnipotens deus soror. Quid est hoc
quod fecisti? Cui illa: Rogavi te
et audire noluisti, rogavi do-
minum et exaudivit me. Modo
ergo egredere si potes. Sicque
factum est ut totam illam noctem pervi-
gilem ducerent atque per sacra colloquia
sese vicaria relatione sociarent.
Et cum post triduum cum ille ad mo-
nasterium rediisset, elevatis oculis
animam sororis sue in specie columbe
celi secreta penetrare aspexit.
Qui mox corpus eius ad mo-
nasterium iussit deferri et in mo-
numento quod sibi paraverat collocari.

De sancto valentino

Valentinus quasi valorem tenens, hoc est in
sanctitate perseverans. Vel valentinus
quasi valens tiro, id est miles christi.

Valentinus reverendus presbyter
fuit, quem claudius imperator ad se
adduci faciens interrogavit
dicens: Quid est valentine? Cur
amicitia nostra non frueris ut deos
nostros adorans superstitionem tue
abicias vanitatis? Cui valen-
tinus: Si gratiam dei scires ista ne-
quaquam diceres, sed ab ydolis animum
revocares et deum qui est in celis a-
dorares. Tunc quidam qui claudi-
o astabat dixit: Quid vis dicere
valentine de sanctitate deorum nostrorum?
Cui valentinus: Ego nichil de
eis dico nisi quod fuerunt homines
miseri et omni immundicia pleni.
Ad que claudius: Si christus deus
verus est, cur mihi non dicis quod
verum est? Cui valentinus: Vere christus
deus solus est, cui si credideris anima
tua salvabitur, res publica
augebitur, omnium inimicorum tibi vic-
toria concedetur. Respondens claudi-
us astantibus dixit: Viri roma-
ni, audite quam sapienter et
recte loquitur homo iste. Tunc dixit
prefectus: Seductus est imperator.
Quomodo dimittemus quod ab infancia nostra
tenemus? Et tunc cor claudii im-
mutatum est. Traditus est autem cui-
dam principi in custodia. Cum autem
in domum fuisset inductus, ait: Domine
ihesu christe qui es verum lumen, illu-
mina domum istam ut te verum deum
cognoscat. Cui prefectus: Miror
te dicentem quod christus est lumen.
Et quidem si filiam meam diu cecam
illuminaverit faciam quecumque preceperis.
Tunc valentinus orans eius filiam
cecam illuminavit et omnes de do-
mo sua convertit. Tunc imperator
hec audiens sanctum valentinum
fustibus cesum decollari prece-
pit etc. De sancto Iuliano

circa annum
domini 280.

Juliana dum Eulogio prefecto Nichomedie desponsata esset et nollet sibi aliquatenus copulari nisi reciperet fidem Christi, iussit eam pater suus expoliari et gravissime cedi et ipso prefecto tradi. Tunc prefectus ait: Dulcissima mea Juliana, cur me ita delusisti ut me sic renueres? Cui illa: Si tu adoraveris deum meum acquiescam, et aliter nunquam dominus meus eris. Cui prefectus: Domina mea, hoc facere non possum quia imperator amputari faceret caput meum. Cui Juliana: Si ita times imperatorem mortalem, quomodo vis ut ego immortalem non timeam? Fac quicquid vis quia me decipere non valebis. Tunc prefectus iussit eam gravissime virgis cedi et dimidia die per capillos appendi et plumbum liquefactum in capite eius fundi. Quod cum nichil ei nocuisset, ipsam cathenis ligavit et in carcerem inclusit. Ad quam venit dyabolus in specie angeli dicens: Juliana, ego sum angelus domini qui me ad te misit ut debeam te monere quatenus diis sacrifices, ne tam diu cruciaris et tam male moriaris. Tunc Juliana flens oravit dicens: Domine deus meus, ne me permittas perire, sed ostende michi quis est iste qui talia michi suadet. Et facta est vox ad eam ut ipsum apprehenderet et quis esset ipsum cogeret confiteri. Que cum eum tenuisset et quis esset interrogasset, dixit ei quod demon esset et quod ad decipiendam ipsam pater suus misisset ipsum. Cui Juliana: Et quis est pater tuus? Respondit: Beelzebub qui ad omnia mala nos dirigit et facit nos cum vincimur verberari quotiens a christianis superati. Ideo scio quod pro malo meo huc veni quia te superare non potui. Inter alia autem que confessus est dixit quod tunc a christianis maxime elongatur quando ministerium dominici corporis agitur et quando orationes et predicationes fiunt. Tunc Juliana manibus retrorsum ipsum ligavit et ad terram deiciens cum cathena qua erat ligata ipsum durissime verberavit. Dyabolus autem clamans rogabat eam dicens: Domina mea Juliana, miserere mei. Tunc iussit prefectus ut Juliana de carcere duceretur. Et exiens trahebat post se demonem alligatum. Demon autem rogabat eam dicens: Domina Juliana, noli de me amplius ridiculum facere. Non enim potero ultra aliquem superare. Christiani dicuntur misericordes esse et tu nullam de me misericordiam habes. Circa per totum forum ipsum traxit et postea in quandam latrinam ipsum proiecit. Cum autem venisset ad prefectum in quandam rotam adeo est extensa quod omnia eius ossa usque ad medullam expressam sunt confracta. Angelus autem domini rotam comminuit et ipsam in momento sanavit. Quod videntes qui aderant crediderunt et statim decollati sunt viri quingenti et mulieres centum xxx. Deinde cum in quandam ollam plumbo liquefacto plenam missa fuisset et plumbum velud balneum temperatum factum esset, maledixit prefectus diis suis qui unam puellam punire non poterant que tantam eis iniuriam irrogabat. Tunc iussit eam

decollari. Que dum ad decollan-
dum duceretur demon qui [illegible]
in specie iuvenis apparens clamabat
dicens. Nolite ei parcere quia deos vestros
vituperavit et me hac nocte grauiter
verberavit. reddite ergo ei quod me-
ruit. Cum iuliana paululum ocu-
los aperuisset ut videret quis esset
qui talia loqueretur demon fugiens
exclamavit. Heu me miserum
adhuc puto quod me velit capere
et ligare. Cum beata iuliana de-
collata fuisset prefectus navigans
in mari cum xxxviij viris orta
tempestate submersus est. Horum au-
tem corpora cum mare iactasset
a feris et avibus sunt comesta.

De sancto symeone

Sanctus symeon
fuit ierosolimitanus episcopus qui propinquus
salvatoris nostri domini ihesu christi secundum
carnem extitisse narratur. Hic fuit
filius cleophe qui fuit frater ioseph
sponsi sancte marie. De isto sancto syme-
one in pluribus locis invenitur quod
crucis patibulo sit affixus. Et
hoc idem magister beleth in summa sua
testatur. Cum enim sanctus symeon
ut aiunt in egipto predicasset et mul-
tos ibidem ad fidem dei convertisset
ierusalem rediit. Et post mortem
beati iacobi minoris fratris domi-
ni nostri in episcopum ierosolimitanum ab apostolis
unanimiter electus est. Et ante mor-
tem suam triginta mortuos resus-
citasse narratur. Unde [illegible] can-
tatur. Terdenos mortuos fluc-
tibus submersos humane vite red-
didit. Cum autem sanctus symeon ec-
clesiam ierosolimitanam multos annos
rexisset et iam centesimum vicesimum
annum ageret tempore traiani im-
peratoris cum atticus consularis
hereticis ierosolimis et ab eo captus
multis iniuriis affligeretur et ad ul-
timum ipsum ad crucem figi iussit
omnibus qui aderant et ipso iudice
admirantibus quod ut centum viginti
annorum senex crucis patibulum
pertulisset. **De kathedra petri**

Kathedra triplex dicitur esse scilicet
regalis ut iii Reg. xxiij. Da-
vid sedens in cathedra etc. Sacer-
dotalis ut i Reg. i. Hely sacer-
dote sedente super sellam etc. Magis-
tralis. Math. xxiij. Super cathe-
dram moysi etc. Beatus ergo petrus
sedit in kathedra regali quia fu-
it princeps omnium regum. Sacerdota-
li quia fuit pastor omnium clericorum. Ma-
gistrali quia fuit doctor omnium christianorum.
Kathedra sancti petri ab
ecclesia festive recolitur quia tunc
petrus apud antiochiam in ka-
thedrali honore sublimatus fuis-
se perhibetur. Cum autem beatus petrus
antiochie predicaret theophilus
princeps civitatis illius dixit ei
Petre qua ratione populum meum
subvertis. Cum ergo petrus fidem
christi ei predicaret ille eum vincula-
ri fecit et sine cibo et potu ma-
nere precepit. Cum iam petrus pe-
ne deficeret resumptis viribus ele-
vans oculos in celum ait. Ihesu christe
miserorum adiutor adiuva me
in hiis tribulationibus deficientem.
Cui dominus ait. Petre [illegible]
credis te derelictum esse a me meque
bonitati derogas si talia contra
me dicere non formidas. Presto
enim est qui subveniat miserie tue.
Audiens autem paulus de incarce-
ratione petri ad theophilum venit
et se in multis artibus opificem
esse asseruit ligna et tabulas
se scire sculpere. tentoria depingere
et multa alia industria operari dixit.

Cui a theophilo ob ipse roga-
tus ut i eius curia secu ɔsistat.
Evolutis aut paucis diebus
paulus ad petru absconse i car-
cere intravit. Quē videns pe-
ne mortuū et ɔsumptū amarissi-
sime flē cepit et i amplexus
eius qͣ flendo deficiebat. Et p-
rumpens sic ait. O petre fr mi
gloria mea gaudiu meu dimi-
diu aie mee meo intuitu re-
sume vires. Tūc petrus oculos
apiens et ipm ɔgnoscens lac-
mari cepit. sz qͣ loqui nō potuit
Et tunc paulus vix eius
os aperuit et ponens cibū ipm
refocillavit. Cū aut petrus
cibo ɔfortatus fuisset. accurrens
i oscula pauli ruit et ambo
plurimu fleverunt. Paulus
aute occulte rediens theophi-
lo dixit. O bone theophile mag-
na ē gloria tua et curialitas
tua. honestatis amica de ho-
nestate multa epigmu (?) dimisiste
quid fecisti illi dei cole q dr petrus
vel qͣ. essz aliq magnu panosus (?)
matie ɔsumptus p omnia vilespt
solo sermone crevit. Et tale
decz te intuerem (?) ponē si pocius
libertate fruetur possz et i aliq
esse utilis. Na sicut de illo ho-
mies qdam aiunt i firmos sanat
mortuos suscitat. Cui theophi-
lus. Fabulosa sut ista que di-
cis paule. qa mortuos susci-
tare possz se ipm de carcere libera-
re possz. Cui paulus. Sicut xpe-
sius a mortuis resurrexit ut
dicunt qui tn de cruce descende-
noluit. Sic petrus ut aiunt hic
cp se nō liberat et pati p xpo

nō formidat. Cui theophilus
fac ut qo filiu meu ia p xiiij
annos mortuū resuscitet et eu
i columē reddat et liberabis. Ingre-
diens igr paulus dixit quo re-
suscitatiōm filij principis spopo-
disset. Cui petrus. Rem grandē
paule pmisisti sz dm virtute fa-
cilima. Tz cu petrus de carcere
eductus. monumento apto pro-
co orasset ɔtinuo resurrexit
Tz bn p omnia sic nō videtur ut
aut paulus humana astucia se
talia fabrilia cōponē fingeret
aut filia inueniē p xiiij annos
suspensa fuisset. Tunc theophilus
et vniuersus pplus anthiochie
et alij quā plures dno credide-
runt et gloriosam eccliaz fabrica-
verunt. In cuius medio excelsaz
kathedra collocaverunt et petrus
ut ab omnibus audiri et videri
posset exaltaverunt. In qua sep-
tem annis sedit. Postmodu ro-
mā venit. In romana ecclia sedit
xxv. annis. Primo honore
eccliā celebrat qa tunc p° plati et
ecclesie reperunt loco petri pta-
te et noīe sublimari. Tūc qo im-
pletu ē illd qd dr ips Exaltet
eu i ecclia pleb et c. Et nōndu
qp ep ecclia ē inqua bts petrus
fuit exaltatus. Sz ecclia mili-
tancium malignanciu triumphancium
In hac triplice eccliaz exaltatus
ē btus petrus sedz triplicē festi-
vitatē quā de eo eccla celebrat
Est em exaltatus i ecclia milita-
cium eidem psidendo et ea i fide
et moribus laudabiliter regendo
Et hoc qͣtu ad sollempnitate hodi-
ernā que dr kathedra. qa tunc
sup antiocenā eccliaz pontifi-
catū accepit. et ea annis septem

laudabiliter rexit. Secundo est exaltatus in ecclesiam malignancium ipsam scilicet dissipando et eam ad fidem Christi convertendo. Et hoc pertinet ad secundam festivitatem que dicitur ad vincula. Tunc enim ecclesiam malignancium dissipavit et multos ad fidem Christi convertit. Tercio est exaltatus in ecclesiam triumphancium in ipsam scilicet fideliter introducendo et hoc convenit ad terciam sollempnitatem que est passionis ipsius quia in ecclesiam triumphancium introivit. Non autem causa quod pluribus aliis hominibus ecclesia ter in anno de eo festivitatem facit scilicet propter privilegium, propter officium, propter beneficium, propter debitum et propter exemplum. Primo propter privilegium quo beatus petrus ab aliis apostolis in tribus fuit privilegiatus propter que tria privilegia ecclesia ter eum in anno honorat. Fuit enim pre ceteris dignior auctoritate quia princeps apostolorum extitit et claves regni celorum accepit. Ferventior in amore cum maiore cum fervore Christum dilexit quam ceteri sicut in multis locis evangelii manifestatur. Et efficacior in virtute nam ad umbram sancti petri universaliter sanabantur infirmi. Secundo propter officium. Ipse enim officium prelationis super universam ecclesiam habuit. Et ideo sanctus petrus fuit princeps et prelatus totius ecclesie que diffusa est in tribus partibus mundi scilicet asya, affrica et europa. Ita ecclesia ter in anno celebrat festum eius. Tercio propter beneficium quia ipse est qui potestatem accepit ligandi atque solvendi. Liberat nos a tribus generibus peccatorum scilicet cogitationis, locutionis et operationis vel istud beneficium potest esse triplex. Iuxta beneficium quod virtute clavium peccator in ecclesia consequitur. Primum est absolutionis a reatu ostensio, secundum pene purgatorie in temporalem commutatio, tercium pene temporalis secundum partem relaxatio. Et propter hoc triplex beneficium petrus tripliciter est honorandus. Quarto propter debitum quia ipse tripliciter pavit et pascit nos scilicet verbo exemplo et temporali beneficio seu subsidio. Ideo obligamur ut ipsum tripliciter honoremus. Quinto propter exemplum ut nullus peccator desperet si etiam tribus sicut petrus dominum negavit sibi tamen sicut et ipse valet corde, ore et opere confiteri. Hoc autem festum de in kathedratione petri consuevit appellari festum beati petri epularum. Consuetudo enim fuit antiquitus gentilium ut ait Johannes beleth singulis annis in mense februarii certo die epulas offerre super tumulos parentum suorum et eas de nocte epulas consumebant. Ipsi autem ab animabus circa tumulos errantibus quas umbras vocabant vastari putabant. Solebant enim antiquitus dicere ut idem ait quod anime in humanis corporibus sunt dicuntur. Cum in inferis manes. Spiritus vero vocabantur cum ad celos ascendebant. Umbre cum recens erat sepultura sive cum circa tumulos errabat. Hec autem consuetudo de ipsis epulis nisi a christianis potuit extirpari. Quod sancti patres attendentes et hoc penitus extirpare volentes festum de in kathedratione beati petri tam de illa que fuit antiochie quam de illa que fiebat rome statuerunt illo scilicet die quo hec fiebat. Unde ab illis epulis ad huc

ab aliquibus festum beati petri epularum vocatur. Quarto dicitur quod iuxta aliquorum traditionem corona clericorum hic primo sumpsit initium. Nam dum petrus antiochie predicaret in contumeliam nominis christiani summitatem capitis eius abraserunt quod quidem per ignominiam toti clero traditur quod a christo apostolorum principi in contumeliam fuerat irrogatum. Circa autem ipsam coronam clericorum tria attenduntur scilicet capitis abrasio. capillorum detruncatio et forme circulatio. Abrasio autem in superiori parte capitis fit triplici ratione quarum duas assignat dyonisius, terciam ier. dicens. Detonsio capillorum significat munditiam et non formabilem vitam. Quod capillorum enim detruncationem sive capitis abrasionem tria sequuntur scilicet munditie conservatio. deformatio et denudatio. quia ex capillis sordes in capite aggregantur. Deformatio quia capilli ad ornatum sunt. huius fiat ergo tonsura nuda et deformabilem vitam. quod significat quod clerici debent habere munditiam mentis intus et non formabilem id est non exquisitum habitum exterius. Denudatio autem significat quod inter se et deum nihil debet esse medium sed immediate deo debent uniri et revelata facie gloriam domini speculari. Capillorum detruncatio fit ut ex hoc detur intelligi quod omnes clerici cogitaciones superfluas a mente sua debent abscidere et ad verbum dei semper audiendum paratum et expeditum habere. et omnia temporalia preter quam ad necessitatem a se penitus removere. Fit autem circularis figura multiplici ratione. Primo quia talis figura non habet principium neque finem. Per quod datur intelligi quod clerici sunt dei ministri qui nec habet principium neque finem. Secundo quia hec figura nullum habet angulum. significat quod clerici non debent habere sordes ut ait bernhardus. Et debent habere veritatem in doctrina. quia veritas angulos non amat sicut dicit iero. Tertio quia hec figura est omnium figurarum pulcherrima. Unde in hac deus celestes creaturas fecit. Per quod significatur quod clerici debent habere pulcritudinem intus in mente et exterius in conversacione. Quarto quia hec figura est omnium figurarum simplicissima. Nulla enim figura ut dicit augustinus ex una linea consistit. Sola circularis figura est que una tantum linea clauditur. Per quod significatur quod clerici habere debent simplicitatem columbinam iuxta illud Estote simplices sicut columbe etc.

De sancto mathya

Mathias hebraice. latine dicitur donatus domino vel donatio domini. vel humilis sive parvus. Nam donatus a domino fuit. quando quem de mundo elegit. inter lxxii. discipulos designavit. Donatio domini fuit. quia sorte electus est et inter apostolos connumerari promeruit. Parvus fuit quia veram semper humilitatem servavit. Vel dicitur a manu quod est bonum et thesis quod est posicio. inde mathias bonum pro malo positum id est pro iuda. Mathias apostolus in locum iude substitutus est. Hic primo ortum et originem ipsius iude proditoris videamus. Legitur enim in quadam historia licet apocrifa quod fuit quidam vir in ierusalem nomine ruben. qui alio nomine dictus est symon de tribu iuda vel secundum iohannem de tribu ysachar qui habuit uxorem que tyborea nuncupata est. Quadam igitur nocte cum sibi mutuo debitum exsolvissent tyborea obdormiens sompnium vidit.

est unus ex hiis viris qui nobiscum
semper fuerunt et domini miracula
viderunt et eius doctrinam audierunt
Et statuerunt duos de hiis .
lxxii. discipulis scilicet yoseph qui
cognominatus est iustus pro sanctitate
sua. qui frater erat iacobi alphei et
mathiam de cuius laude subticetur.
quia sufficit pro laude quod in apos-
tolum est electus. Et orantes dixe-
runt Tu domine qui nosti corda ho-
minum ostende quem elegis ex hiis
duobus accipe unum locum huius
apostolatus quem iudas amisit.
Et datis sortibus cecidit sors
super mathiam et annumeratus est cum
undecim apostolis. Et notandum quod huius
exemplo ut ait ieronimus non est sortibus uten-
dum. quia privilegia paucorum quem
legem non faciunt. Rursus secundum
ut beda. Donec veniret veritas fi-
gura licuit observare. vera enim
hostia fuit in passione ymolata.
Et ideo in electione mathie. tamen in
penthecosten consumata. sortibus usi
sunt ne a lege discreparet in qua
summus sacerdos sorte querebatur
Post penthecosten vero veritate promulga-
ta vii. dyaconos non sorte sed
apostolorum oratione discipulorum vero
electione et manuum impositione ordi-
nati sunt. Cuiusmodi autem hee
sortes fuerint duplex sanctorum patrum
sententia. Ieronimus enim et beda vo-
lunt quod hee sortes tales fuerunt
quales ille quarum in lege veteri
tyberius usus erat. Dyonisius
autem qui fuit pauli discipulus ...
irreligiosum existimat hoc ar-
bitrari asserens quod videtur quod illa
sors nichil aliud fuit nisi qui-
dam splendor et radius divinitatis
super mathiam emissus per quem
ipse ostendebatur in apostolum assumendus

Ait enim sic in libro ecclesiastice ierarchie.
De divina autem sorte que super mathi-
am divinitus cecidit. alii quidem
sic dixerunt non religiose sicut ar-
bitror mea autem et ipse intencionem
sic dicam. Videntur michi eloquia sor-
tem notare thearchicum quoddam
donum demonstrans illi ierarchico
choro a divina electione susceptum.
Hic igitur mathias iudeam in sorte
accepit et predicatione ibidem insis-
tens et multa miracula faciens
in pace quievit. In non nullis co-
dicibus legitur quod passionem crucis
pertulit et tali martirio coronatus
celos ascendit. Cuius corpus rome
in ecclesia sancte marie maioris sub quo-
dam lapide porphiretico sepul-
tum esse dicitur. et ibidem caput eius populo
monstratur. Invenitur alia le-
genda que treveris invenitur sic inci-
piens. Mathias in lege erat
doctissimus corpore mundus animo pru-
dens in solvendis questionibus sacre
scripture acutus consilio providus. In
sermocinatione expeditus. Qui
tum verbum dei in iudea predicaret mul-
tos signis et prodigiis convertebat.
Unde iudei invidentes ipsum in
consilio statuerunt. Duo quidem falsi
testes qui ipsum accusaverant primo
in ipsum lapidem miserunt. Quos
lapides in testimonium illius secum
petiit sepeliri. Qui dum lapida-
retur securi percutitur. et extensis
in celum manibus spiritum deo reddi-
dit. Et sub dit. ibidem. Cuius cor-
pus de iudea roma. Deinde de
roma treveris ut creditur est
translatum et cetera. De gregorio

Gregorius dicitur a grex et gore
quod est predicare sive dicere. Unde
gregorius quasi gregis predicator. Vel
dicitur gregorius quasi egregius. ab
egregius et gorus doctor quasi egre-
gius doctor vel predicator. Vel
gregorius in nostra lingwa vigilans

signat. qa ipse vigilauit sibi
deo et gregi sibi per munditie
conseruatorem. deo per internam conte-
platonem. gregi per assiduam
predicationem. Eius vitam compo-
sit paulus longobardorum his-
toriographus quam Johes dyaco-
nus diligencius postmodum compilauit.

Gregorius senatoria stirpe
progenitus cuius pater gordianus
fuit et mater silvia dicebatur. Cum
summum philosophie apicem in ipsa sui ado-
lescentia attigisset. ac rerum et
diuitiarum copia plurimum habun-
daret. cogitauit tamen hec omnia
deserere et in religione se transferre
sed dum longius conversionem protra-
heret. et tucius se xpo famula-
turum putaret. et sub pretoris ur-
bani habitu mundo proprie tenus de-
seruire cepit. multa contra eum
ex seculi cura succrescere. ita ut
non tantum specie sed vi teneretur et mente.
Tandem patre orbatus sex mo-
nasteria in sicilia construxit. septi-
mum intra urbis menia sub
honore sancti andree apostoli in propria
domo fabricauit. In quo relic-
tis sericis auro gemmisque radi-
antibus vili monastico habitu
tegebatur. Ubi ad tantam perfectio-
nem in breui deuenit ut in ipso
sue conuersionis initio possit iam in per-
fectorum numero computari. Tanta
denique districtione corpus suum
afflixit ut infirmato stomacho
subsistere vix valeret. et incisio-
ne vitalium quam greci sincopim
vocant paciens crebris an-
gustiis per horas moriens ad
exitum appropinquaret. Quadam
vice dum quedam in monasterio suo
ubi abbas preerat scriberet. an-
gelus domini in specie naufragi
affuit. et ut misereri lacrimabiliter

postulauit. Cui cum gregorius
sex argenteos dari fecisset abiit
Eadem die iterum rediit. seque mul-
ta perdidisse pauca vero recepis-
se perhibuit. Cui cum ab eo toti-
dem argenteos recepisset. tercia
die reuersus misereri sibi
importunis clamoribus postula-
bat. Cui cum procuratorem sui mo-
nasterii didicisset nichil dandum
preter scutellam argenteam qua
mater sua cum leguminibus mittere
solebat in monasterio remansisse
illam statim dari precepit. quam
libenter accepit. letus abscessit.
Hic autem angelus domini fuit sicut
postmodum ei reuelauit. Qua-
dam die beatus gregorius per forum
urbis rome transiens cernit
quosdam pueros forma pulchri-
mos vultu venustos capillo-
rum nitore perspicuos esse vena-
les. Interrogauit igitur mercatorem
de qua illos patria detulisset. Qui
respondit. de britania. cuius incole
sic candore refulgent. Interrogat
igitur. si xpiani. Cui mercator. non
sed paganis erroribus implicati
tenentur. Tunc gregorius amariter in-
gemiscens. Heu pro dolor inquit
quam splendidas facies princeps
tenebrarum nunc possidet. Interrogat
insuper quod esset illius gentis vo-
cabulum. Cui ille. Angli vocantur.
Bene inquit angli quasi angelici.
quia et angelicos vultus habent.
Interrogante iterum eo quod nomen
haberet illa prouincia. Ait mercator
prouinciales illi vocantur deiri.
Et gregorius. Bene inquit deiri. quia
de ira sunt eruendi et vocandi.
Rex suus de nomine regis interroga-
te ait mercator quod Alle diceretur. Cui
gregorius. Bene alle quia alleluia in illis
partibus decantari oportet. Cui
mox accedens ad summum pontificem

cum multa instantia a patribus vix optinuit ut ad illos convertendos mitteretur. Cumque iam iter arripuisset, romani de eius absencia plurimum perturbati papam adeunt et eum taliter alloquuntur: Petrum offendisti, romam destruxisti, Gregorium dimisisti dimisisti. Quo papa perteritus ad eum revocandum citissime nuncios destinavit. Cumque gregorius iam trium dierum iter peregisset et in quodam loco divertens quiescentibus ceteris lectioni vacaret, locusta super eum veniens eum coegit a legendo quiescere. Et ex consideratione sui nominis docuit eum in eodem loco stare debere. Quod ille spiritu prophetico discens statim comites adhortatur ut velocius debeant proficisci. Sed supervenientibus papae nunciis redire compellitur licet de hoc plurimum contristetur. Tunc papa de monasterio suo eum ipsum abstulit et suum dyaconum cardinalem ordinavit. Quodam tempore tyberis fluvius alveum suum egressus in tantum excrevit quod super muros urbis influeret. Tunc autem per tyberim fluvium multitudo serpentium cum dracone magno in mare descendit. Qui a fluctibus maris suffocati et ad littus proiecti totum aerem sua putredine corruperunt. Unde pessima plaga quam inguinariam vocant secuta est ita ut corporali visu sagittas de celo venire singulosque percutere viderent. Que primo omnium pelagium papam percussit et sine mora extinxit. Deinde tantum in reliquum vulgus ita desevit ut subtractis habitatoribus domos plurimas in urbe vacuas relinqueret. Sed quia ecclesia dei sine rectore esse non poterat, gregorium licet totis viribus renitentem plebs omnis elegit. Cum ergo

benedici deberet et lues populum devastaret, sermonem ad populum fecit et processionem faciens letanias instituit et omnes ut deum attencius exorarent ammonuit. Cum igitur demum omnis congregatus populus exoraret, in tantum lues ipsa desevit ut in una hora lxxx homines spiritum exhalarent. Sed nequaquam cessavit populum ammonere ut ab oratione minime desisteret donec postea ipsam divina misericordia expulisset. Finita processione fugere voluit sed non potuit quia die noctuque portas urbis propter eum vigiles observabant. Tandem mutato habitu a quibusdam negociatoribus obtinuit ut in quodam dolio super quadrigam positum de urbe educeretur. Qui mox silvas expetiit cavernasque latibulas requisivit ibique tribus diebus latuit. Verum dum sollicite quereretur, columpna lucis perfulgida a celo dependens super locum in quo latitabat apparuit. In qua columpna angelos ascendentes et descendentes quidam reclusus aspexit. Moxque ab omni populo capitur, trahitur et summus pontifex consecratur. Quod vero ad honoris culmen invitus ascendit, ipse verba sua legit patenter adducit. Nam in epistola ad narsum patricium sic ait: Dum contemplationis alta describitis, ruine mee iterum gemitum renovastis. Et quia audivi quod intus perdidi dum foras ad culmen regiminis immeritus ascendi, tanto autem me percussit merore consternatum ut vix loqui sufficiam. Nolite ergo me vocare noemi id est pulchram sed vocate me mara id est amaram, quia amaritudine plena sum. Item alibi: Qui me ad episcopatus ordinem cognovistis pervenisse, si me diligitis plangite, quia ego incessanter defleo atque pro me

ut d[omi]n[u]m exorctis rogo. Sed q[ui]a ad
h[u]c romana pestis sup[er] dicta va[s]-
tabat. more solito p[ro]cessionem
cu[m] letaniis p[er] civitatis circuitu[m]
i[n] quodam pascali t[em]p[o]re ordinavit.
In qua ymaginem beate virginis
que ad h[u]c ut aiunt e[st] rome i[n]
eccl[es]ia q[ue] d[icitu]r s[an]c[t]a maria i[n] ara celi
in capitolio. qua[m] lucas arte
medicus et pictor egregius
et eide[m] virgini simil[is] p[er] o[mn]ia p[er]hi-
bet[ur]. ante p[ro]cessione[m] portari
fecit. Et ecce tota aeris i[n]fectio
et turbulencia ymagini cede-
bat ac si ipsam ymagine[m] fu-
geret et eius p[rese]nciam ferre no[n]
posset. Circa p[er] ymagine[m] mi-
ra serenitas et aeris puritas re-
manebat. Tunc i[n] aere ut fert[ur]
iuxta ymagine[m] audite sunt
voces angelor[um] canenciu[m]. Re-
gina celi letare alleluia. Quia que[m]
meruisti portare alleluia. Resur-
rexit sicut dixit alleluia. Statim
beatus gregorius q[uo]d sequitur addidit.
Ora pro nobis rogamus d[eu]m alleluia.
Tunc beatus gregorius vidit sup[er]
castru[m] crescencii angelu[m] d[omi]ni
qui gladium cruentatu[m] deter-
gens i[n] vagina[m] revocabat. In-
tellexit q[ue] gregorius q[uo]d pestis illa
cessasset. et sic factu[m] e[st]. Unde et
castru[m] illud castru[m] angeli de-
inceps vocatu[m] e[st]. Tandem ut
desideraverat augustinu[m] mel-
litum et iohem cu[m] quibusdam
aliis i[n] angliam misit et eos su-
is meritis et p[re]cibus ad fide[m] [christ]i
co[n]v[er]tit. Et tante aut[em] humilitatis
beatus gregorius extitit ut se lau-
dari nullomodo p[er]mitteret. Nam
stephano ep[iscop]o qui eu[m] i[n] suis ep[isto]lis
laudabat ita scribit. Multum in
et ultra qua[m] audire debuit in-
dignus favore[m] i[n] v[est]ris ep[isto]lis
demonstratis. Et t[ame]n scriptu[m] e[st]

Ne laudes ho[m]i[n]em qua[m] diu vi-
vit. tamen et si audire talia dig-
nus no[n] fui orationibus v[est]ris pe-
to ut dignus efficiar. ut si bo-
na ideo i[n] me dixistis. q[ui]a non
sunt ideo sint q[ui]a dixistis. Et in
ep[isto]la ad narsum patriciu[m] q[ui] causa[m]
et nobis similitudine[m] faciendo p[er]
sententias clausulas. declarationes formatis. Ecce fr[ate]r k[arissi]me
symeam leone[m] clamas et vocas
et q[ui] nos eo m[od]o agere q[ui]spiciam[us]
q[uod] scabiosos sepe catulos p[ar]dos
vel tygres vocatis. Item i[n] ep[isto]la
ad anastasiu[m] p[at]riarcha[m] antioche-
nu[m]. Quod vos me os d[omi]ni q[ui]
lucerna[m] dicitis. q[uod] loquendo mul-
tis p[ro]desse. multisq[ue] posse luce-
p[er]hibetis existimatoz meam
fateor indubitato[m] maxima[m]
p[er]duxistis. Considero itaq[ue] q[ui]
sum et nichil i[n] me ex h[ui]us bono
signo dep[re]hendo. Considero
aut[em] et vos q[ui] estis mentiri
posse no[n] arbitror. Cu[m] g[ratia]m nolo
conccdere q[uo]d dicitis contradicit
m[ihi] i[n]firmitas mea. Cu[m] disputare nolo q[uo]d i[n] laude mea dicit[ur]
contradicit[ur] in s[anc]titas v[est]ra. Sed q[ue]so
ut s[anc]ta nobis aliq[ui]d de certamine
v[est]ro queciat ut si me dicitis
q[ui]a ita e[st] sit ita q[ui]a dicitis. Vo-
cabula etia[m] inertitia vel vani-
tate[m] sonancia o[mn]io respuebat.
Unde eulogio p[at]riarche al-
lexandrino q[ui] eu[m] universalem
papam vocaverat ita scribit. Sup[er]
factione ep[isto]le q[ua]m ad me direx-
istis supbe appellationis verbum
universu[m] me papa[m] dicentes
i[m]p[ri]mere curavistis. Quod peto
dulcissime s[anc]titas v[est]ra ult[er]ius no[n]
faciat. quia vob[is] subtrahit[ur] q[uo]d
alteri pl[us] q[uam] racio exigit p[er]hi-
betur. Ego enim vob[is] p[ro]ficere no[n]

quod si in moribus nostris honorem esse puto in quo fratres honorem suum perdere cognosco. Recedant quippe verba que vanitatem inflant et caritatem vulnerant. Hinc est quod cum Iohannes episcopus Constantinopolitanus hoc vocabulum sanctitatis sibi usurpavit et se universalem papam vocari fraudulenter a synodo obtinuisset inter cetera sic de eo scribit Gregorius: Quis est iste qui contra statuta evangelica contra canonum decreta novum nomen usurpare presumit, ut videlicet si non inminutione sit unus qui esse appetit universus. Verbum etiam iussionis sibi a ceteris dici nolebat. Unde scribit in epistola ad Eulogium episcopum Alexandrie: Vestra mihi dilectio loquitur dicens sicut iussistis. Quod verbum iussionis peto a meo auditu removeri, quia scio quis sum et qui estis. Loco enim mihi fratres estis, in moribus patres. Insuper ob nimiam humilitatem qua erat preditus nolebat quod matrone ancillas suas dicerent. Unde Rusticiane patricie scribens ait: Unum in vestris epistolis ego suscepi quod semel esse poterat sepius dicebatur: Ancilla vestra et ancilla vestra. Ego enim qui per episcopatus onera omnium servus factus sum, qua ratione te mihi ancillam dicis cuius ante episcopatum susceptum proprius fui. Et ideo rogo te per omnipotentem dominum ne hoc verbum aliquando in scriptis tuis inveniam. Et primus in litteris suis se servum servorum nominavit et alios nominari instituit. Libros suos dum adhuc viveret ob nimiam humilitatem publicari nolebat et in aliorum comparatione suos nichil valere existimabat. Unde Innocentio prefecto Affrice sic scribit: Quod expositionem sancti Iob nobis transmitti voluisti, nostro studio congaudemus. Sed si delicioso cupitis pabulo saginari, beati Augustini compatriote vestri opuscula legite et ad comparationem illius similaginis nostrum furfurem non queratis. Nec enim volo dum in hac carne sum si qua me dixisse contigerit, ea facile hominibus innotescere. Legitur quoque in quodam libro de greco in latinum translato quod quidam sanctus pater abbas nomine Iohannes cum Romam ad visitanda apostolorum limina venisset et beatum Gregorium papam procedentem per medium civitatis transire vidisset, voluit ei occurrere ac ut decebat reverentiam exhibere. Cernens autem beatus Gregorius quod se in terram vellet prosternere festinavit et primo coram ipso se in terram prostravit nec inde surrexit quousque abbas primo surrexit. In quo magna eius humilitas commendatur. Tante autem largitatis et elemosinarum extitit ut non solum presentibus sed etiam longe positis. Etiam in monte Synai monachis necessaria ministrabat. Nam omnium indigentium nomina scripta habebat et eis liberaliter subveniebat. Cottidie etiam ad mensam suam peregrinos quoslibet invitabat. Inter quos die quodam unus accessit in cuius manibus dum ipse ex humilitate aquam fundere vellet, conversus urceum accepit, sed repente eum in cuius manibus aquam fundere voluerat non invenit. Cumque hoc secum factum ipse miraretur, eadem nocte dominus per visionem ei apparuit dicens: Ceteris diebus me in membris meis, hesterna autem die me

Ad memetipso accepi. Alio quoque tempore precepit cancellario ut duodecim peregrinos ad prandium invitaret. Qui precepta iussa complevit. Dum autem simul discumberent intuens papa xiii numeravit. Et accersito cancellario cur contra iussionem suam tredecim invitare presumpserit inquisivit. Qui eos cancellarius numerans et tantum xii inveniens ait: Crede mihi pater non sunt nisi xii. Tunc advertit gregorius unum prope discumbentem vultu crebro mutare, nunc adolescentem, nunc veneranda canitie simulare. Finito convivio illum in cubiculum induxit vehementer adiuravit ut ei se nomen suum prodere dignaretur. Cui respondens ait: Et quid me interrogas de nomine meo quod est mirabile? Verumptamen scito quod ego sum naufragus ille cui scutellam argenteam tribuisti qua mater tua miserat cum leguminibus. Et hoc pro certo sit cognitum quod ab illo die quo eam mihi dedisti destinavit te dominus fieri ecclesie sue presulem et petri apostoli successorem. Cui gregorius: Et tu quomodo hoc nosti quod tunc me dominus preesse ecclesie destinavit? At ille: Quia angelus eius sum et me tunc dominus remisit ut te semper debeam protegere, et omne quod per me petieris mox apud ipsum valeas impetrare. Statimque ab eo disparuit. Eo tempore fuit quidam heremita vir magne virtutis qui omnia propter deum reliquerat et nichil preter unam gattam possidebat quam blandiens crebro quasi cohabitatricem in suis gremiis refovebat. Oravit igitur ad dominum ut eum ostendere dignaretur cum quo remunerationis mansionem sperare debuisset quo illius amore nil opum divitiis possideret. Quadam igitur nocte ei revelatur ut cum gregorio romano pontifice mansionem sperare deberet. At ille fortiter ingemiscens parum sibi voluntariam paupertatem profuisse putabat si cum eo remunerationem acciperet qui tantis mundialibus divitiis abundaret. Cum igitur gregorii divitias sue paupertati die noctuque suspirando conferret, alia nocte audivit dominum sibi dicentem: Cum divitem non faciat possessio divitiarum sed cupido, cur audes paupertatem tuam gregorii divitiis comparare? Et qui magis illam gattam quam habes cottidie palpando diligere probaris quam ille tantas divitias quas non amando sed contempnendo cunctis liberaliter largiendo dispergit. Itaque solitarius ille deo gratias retulit et qui meritum suum decrevisse putaverat si gregorio conferretur orare cepit ut cum eo mansionem aliquando recipere mereretur. Cum autem gregorius apud mauricium imperatorem et filios eius super morte cuiusdam episcopi falso accusaretur, fecit in epistola quam apocrisiario mittit dicens: Unum est quod breviter suggeras dominis meis, quia si ego servus eorum in morte longobardorum me miscere voluissem, hodie longobardorum gens nec regem nec duces nec comites haberet, et in confusione summa esset. Sed quia deum timeo in mortem

tum in sublibus hominis me misere-
formido Ecce quante humilitatis
qua cum pontifex summus esset impera-
toris se servum vocabat et do-
minum suum eum appellabat Ec-
ce quante innocentie qua in mor-
tem inimicorum suorum consentire
nolebat ¶ Cum mauricius im-
perator gregorium et ecclesiam dei
persequeretur inter cetera sic ei scripsit
gregorius Quia enim peccator sum cre-
do quod omnipotentem tanto nobis
amplius placatis quanto me
ei male servientem affligitis
Quadam igitur vice quidam mo-
nastico habitu indutus spatam
euaginatam tenens coram im-
peratore intrepidus astitit et
contra eum vibrans illum gla-
dio moriturum predixit Territus
mauricius a persecutione gregorij
cessavit et ut pro se oraret
deberet instanter petijt quatenus
ipsum in hac vita de malis suis
deus puniret et non puniendum ex-
tremo examini reservaret Qua-
dam igitur vice vidit mauricius
se ante tribunal iudicis stantem
et iudicem proclamantem Date mau-
ricium Et capientes eum ministri
ante iudicem posuerunt Cui ille
Ubi vis reddam tibi mala que in
hoc seculo perpetrasti Ille dixit Hic
potius ea domine et non in seculo
futuro retribue Statim divina
vox iussit tradi mauricium ux-
orem filios et filias foce mili-
ti occidendos Quod et factum est
Nam post paululum etiam temporis quidam
focas miles eius ipsum cum tota
familia sua occidit et ei in im-
perio successit ¶ Cum apud
sanctam mariam maiorem ibi in die
pasche celebraret et pax domini

pronunciaret Angelus domini al-
ta voce respondit Et cum spiritu tuo
Ideo papa apud illam ecclesiam in die
pasche stationem facit et cum dicit
pax domini in huius miraculi testimoni-
um non respondetur ¶ Quodam tempore tra-
ianus imperator romanus ad quen-
dam bellum vehementissime festi-
naret Cui vidua quedam flebi-
liter occurrit dicens Obsecro ut
sanguinem filij mei innocenter peremp-
ti vindicare digneris Cumque tra-
ianus si sanus reverteretur se vindi-
caturum responderet Vidua dixit Et quis
mihi hoc prestabit si tu in prelio mori-
turus fueris Traianus dixit Ille
qui post me imperabit Cui vidua
Et quid tibi proderit si alter michi
iusticiam fecerit Traianus utique
nichil Et vidua inquit nonne melius
est tibi ut michi iusticiam facias et
propter hoc mercedem accipias quam
alteri hanc transmittas Tunc
traianus pietate commotus de
equo descendit et ibidem innocen-
tis sanguinem vindicavit Fertur
quoque quod cum quidam filius tra-
iani per urbem equitando nimis
lasciviens filium cuiusdam vidue in-
terfecit Quod cum vidua lacrima-
biliter exponeret ipse filium suum
qui hoc fecerat vidue loco filij
sui defuncti tradidit et mag-
nifice ipsam dotavit ¶ Dum igitur
quadam vice dum iam defuncto
traiano gregorius per forum traiani
transiret et eius mansuetudinem
recordatus fuisset ad sancti petri
basilicam pervenit et ibidem pro eius
errore amarissime flevit Tunc
ei divinitus responsum est Ecce
petitionem tuam completam et tra-
iano penam eternam peperci De cetero autem

diligentissime caveas ne pro defuncto aliquo preces fundas. Damascenus autem in quodam sermone suo narrat quod Gregorius pro Traiano orationem fundens audivit vocem sibi divinitus allatam: Voce tua audivi et veniam Traiano tribuo; cuius rei ut ipse dicit testis est oriens et occidens. Super hoc dixerunt quidam quod Traianus fuit revocatus ad vitam et gratiam consecutus veniam meruit et sic gloriam obtinuit. Alii dicunt quod non erat in inferno finaliter deputatus nec sententia diffinitiva dampnatus. Alii dicunt quod anima Traiani non fuit simpliciter a reatu pene eterne absoluta, sed eius pena usque ad tempus scilicet usque ad diem iudicii fuit suspensa. Que pena quo ad locum vel modum aliquis tormenti sub conditione fuit taxata donec orante Gregorio per misericordiam Christi locus sive modus aliquis mutaretur. Alii ut Johannes dyaconus qui hanc legendam compilavit quod non legitur orasse sed flevisse. Et frequenter dominus concedit miseratus quod homo quamvis petere non presumit. Et quod eius anima non est ab inferno liberata et in paradiso reposita sed simpliciter ab inferni cruciatu liberata. Valet enim ut dicitur anima et in inferno esse et cruciatus per dei misericordiam non sentire. Fertur quoque quod angelus istud adiecit: Quia enim pro dampnato rogasti, duorum tibi datur optio: aut enim in purgatorio duobus diebus cruciaberis aut in vita toto tempore vite tue infirmitatibus et doloribus fatigaberis. Qui vi preelegit toto tempore vite sue doloribus conteri quam duobus diebus in purgatorio cruciari. Quod factum est quia semper deinceps aut febribus laboravit aut podagre molestia pressus fuit aut validis doloribus conquassatus aut dolore stomachi intolerabiliter cruciatus. Tamen in quadam epistola sic loquitur dicens: Tantis podagre tantisque molestiarum doloribus premor ut vita mea mihi gravissima pena sit. Cottidie enim in dolore deficio et mortis remedium exspectando suspiro. Item alibi: Dolor meus interdum lentus est, interdum nimius, sed neque ita lentus ut recedat neque ita nimius ut interficiat. Unde fit ut cottidie in morte sim et repellar a morte. Sic autem me infectio noxii humoris imbibit ut mihi vivere pena sit et mortem cum desiderio expectem quam gemitibus meis sola credo esse remedium. Matrona quedam singulis diebus dominicis beato Gregorio panes offerebat. Cui dum post missarum sollempnia corpus domini offerret et diceret: Corpus domini nostri Ihesu Christi custodiat te in vitam eternam, lasciva subrisit. Ille continuo dexteram ab eius ore convertens particulam illam dominici corporis super altare deposuit, postmodum coram populo matronam interrogavit qua ob rem videns subrisit. At illa: Quia panem, inquit, quem propriis manibus feceram tu corpus dominicum appellabas. Tunc Gregorius pro incredulitate mulieris se in orationem prostravit

Et surgens particulam illam panis instar digiti cruentam reperit factam, et sic matronam illam ad fidem reduxit. Oravit igitur iterum et carnem illam in panem conversam vidit et matrone sumendum tradidit. Quibusdam principibus aliquas preciosas reliquias petentibus aliquantulum de sancti Johannis evangeliste dalmatica tribuit. Quod illi suscipientes tamquam viles reliquias eidem cum indignacione nimia reddiderunt. Tunc beatus Gregorius oracione facta cultellum petiit et pannum illum perpunxit. De cuius puncturis sanguis protinus emanavit. Sicque quam preciose erant reliquie divinitus est ostensum. Quidam dives romanus relicta coniuge fuerat a pontifice communione privatus. Quod ille molestissime ferens et auctoritati pontificis contraire non valens magorum suffragia requisivit. Qui se suis carminibus agere promiserunt ut immisso demone tam diu caballus pontificis vexaretur quousque cum sessore suo periclitaretur. Cumque Gregorius aliquando super caballum transiret, immisso demone magi eius equum tam fortiter vexari fecerunt ut nequaquam ab aliquo teneri valeret. Tunc Gregorius revelante spiritu dyabolicam immissionem cognoscens sancte crucis signaculo tam caballum a presenti rabie liberavit quam maleficos perpetua pena cecitatis mulctavit. Qui reatum suum confitentes ad sacri baptismi graciam pervenerunt, quibus tamen ne artes magicas relegerent reddi noluit. Eos tamen ecclesiastico subsidio nutriri precepit.

Legitur quoque in libro qui Agnellus dicitur quod abbas qui preerat monasterio sancti Gregorii ipse eidem nunciavit quod quidam monachus penes se tria numismata haberet. Quem Gregorius propter aliorum terrorem excommunicavit. Post modicum tempus frater moritur sancto Gregorio nesciente. Qui iratus quod absque solucione mortuus fuerat oracionem in pictacio scripsit qua eum ab excommunicacionis vinculo absolvebat. Deditque eam uni dyaconorum precipiens ut eam super foveam fratris defuncti legeret. Quo iussa complente sequenti nocte qui defunctus fuerat abbati apparuit et se usque modo in custodia detentum sed heri absolutum se fuisse perhibuit. Officium et cantum ecclesiasticum ordinavit et scolam cantorum instituit et propter hoc duo habitacula unum iuxta basilicam sancti Petri, alterum iuxta lateranensem ecclesiam fabricavit. Ubi usque hodie lectus eius in quo recubans modulabatur et flagellum eius quo pueris minabatur cum antiphonario autentico veneracione congrua reservatur. In canone quoque apposuit: Diesque nostros in tua pace disponas atque ab eterna dampnacione nos eripi et in electorum tuorum iubeas grege numerari. Tandem cum beatus Gregorius sedisset annis xiii et mensibus sex diebus decem plenus operibus bonis migravit a corpore. In cuius tumba hii versus scripti sunt: Suscipe terra tuo corpus de corpore sumptum, reddere quod valeas vivificante deo. Spiritus astra petit, nil leti iura nocebunt, cui vite alterius mors magis ipsa via est. Pontificis summi clauduntur membra sepulcro, qui innumeris semper vivit ubique bonis. Fluxerunt autem anni ab incarnacione domini dc vi. Post cuius mortem beati Gregorii regionem totam maxima

fames invasit. Unde pauperes quos liberaliter pascere solebat ad successorem suum venientes dicebant: Domine, quos pater noster Gregorius pascere solebat tua sanctitas fame non sinat perire. Quibus ille iratus semper taliter respondebat: Si Gregorius ad famam sue laudis cunctos pupillos curavit suscipere, nos autem non possumus pascere. Et sic eos semper vacuos dimittebat. Unde sanctus Gregorius ter ei apparuit et ter blande de sua tenacitate et detractione corripuit. Sed ille de nullo se emendare curavit. Unde illi quarto apparens terribiliter eum redarguit et in capite cum letali percussit, cuius dolore vexatus in brevi vitam finivit. Dum adhuc predicta fames instaret, quidam emuli Gregorio detrahere ceperunt asserentes quod totum thezaurum ecclesie tamquam prodigus consumpsisset. Unde ob hunc quosdam ad comburendos suos libros ceterorum animos inclinaret. Quorum dum quosdam iam combussissent et ceteros comburere vellent, Petrus dyaconus eius familiarissimus, cum quo quatuor dyalogorum libros disputaverat, traditur vehementissime restitisse, asserens hoc ad eius memoriam nil valere, cum diversis mundi partibus exempla tenerentur. Addens grave sacrilegium esse tanti patris tot et tales libros exurere super caput cuius ipse Spiritum Sanctum in similitudine columbe frequentissime prospexisset. Tandem in eos sententiam adduxit ut illud quod dixerat in iurando confirmans continuo mori meruisset, si ipsi a librorum combustione desisterent; si vero non moreretur, superstes sui testimonii extitisset, ipse quoque

combustoribus manus daret. Itaque tunc cum apparatu dyaconi evangeliorum librum baiulans venerabilis levita Petrus adveniens, mox ut tactis sacrosanctis evangeliis Gregorii sanctitati testimonium perhibuit, a dolore mortis extraneus spiritum inter verba sue confessionis efflavit. Quidam monachus sancti Gregorii monasterii quandam penes se peculium congregavit. Beatus autem Gregorius alteri monacho apparens dixit ei ut hunc denuntiaret quod peculium dispergeret et penitentiam ageret, quia die tertia moriturus esset. Quod ille audiens vehementer expavit et penitentiam egit et reddidit. Mox febribus adeo correptus est ut a diluculo diei tertii usque ad horam terciam in nimio incendio linguam ab ore proiciens ultimum flatum emittere videretur. Cum circumstantes monachi coram ipso psallerent, tandem psalmodiam interrumpentes ei detrahere ceperunt. Ille continuo reminiscens et oculos subridendo contuens ait: Parcat vobis Deus, fratres, quare me in detractione voluistis? Nam in impedimentum non modicum fuistis, quia tam a vobis quam a dyabolo sub uno tempore accusatus fui, nesciebam cui calumpnie primitus responderem. Sed si quemlibet migrantem videritis, eidem non detractionem sed compassionem impendatis, ut pote qui ad tam districti iudicis cum examinatore suo iudicium vadit. Nam ad iudicium coram dyabolo

spiritu sancto et adiuvante sancto Gregorio cunctis eius obiectionibus respondi. Tamen de una obiectione victus erubui, propter quam ut vidistis taliter sum vexatus et adhuc me non potui liberare. Cumque de causa requireret, ait: Non audeo dicere, quia tu ad nos a beato Gregorio missus venire. Dyabolus de hoc plurimum est conquestus putans quod me ad penitentiam agendam premunita illa me de cetero remitteret. Quapropter beatum Gregorium vadem dedi ne commotam causam cuiquam cuilibet revelarem. Mox exclamans dixit: O Andrea, hec nimio peccas qui me proprio consilio ad periculum compulisti, et statim revolutis terribiliter oculis expiravit.

Erat autem in urbe quidam vir nomine Andreas, qui eodem momento quo eius monachus moriens periculum fuit incepit intra grave morbum deciderat, ut defluentibus carnibus nec mori posset aut non posset. Tunc monasterii monachis beati Gregorii convocatis confessus quod cum predicto monacho quasdam monasterii cartas rapuisset ac susceptis precijs extraneis reddidisset. Moxque is qui dudum mori non potuit inter verba sue confessionis spiritum exalavit.

Eo tempore dum adhuc ambrosianum officium magis quam gregorianum a beatis fieret, Romanus pontifex nomine Adrianus concilium convocavit ubi statutum est ut gregorianum officium deberet universaliter observari. Cuius rei causa Karolus imperator executor existens per diversas discurrens provincias omnes clericos minis et supplicijs ad hoc ipsum cogebat et libros ambrosiani officij ubique comburebat. Multos quoque clericos rebelles incarcerabat. Proficiscens autem Eugenius ad concilium invenit ipsum concilium per tres dies iam solutum suique prudencia dominum papam sic induxit quod omnes prelatos qui concilio interfuerant et iam per tres dies recesserant revocavit. Concilio igitur convocato omnium patrum hec una fuit sententia ut missale gregorianum et ambrosianum super altare beati Petri ponerentur et fores ecclesie clauderentur ac plurimorum episcoporum sigillis diligentissime munirentur et ipsi tota nocte orationi insisterent ut dominus per signum aliquod revelaret quod horum ab ecclesijs magis vellet servari. Sicque per omnia ut ordinaverant facientes, mane quoque aperuerunt et utrumque missale super altare apertum invenerunt, vel aliqui ut asserunt missale gregorianum penitus dissolutum et huc illucque dispersum invenerunt, ambrosianum solummodo apertum super altare invenerunt in eodem loco in quo ipsum posuerant reperierunt. Ex quo signo divinitus sunt edocti ut gregorianum officium deberet per totum mundum dispergi, ambrosianum autem tantum in sua ecclesia observari. Sicque sancti patres ut divinitus docti fuerunt statuerunt et sic usque hodie observatur. Narrat Iohannes dyaconus qui vitam beati Gregorij compilavit quod dum eius vitam scriberet et compilaret quidam vir sacerdotali insignitus

ei dormienti et ad lecticam ut
eis videbatur se beatus astitit. Cui
desuper candidissima et adeo te-
nuissima vestis erat ut eius
raritate nigredo subterioris
tunice appareret. Hic propius
accessit et in planum sed brevis
risum continere non potuit. Cum-
que iohannes interrogaret eum cum
tante gravitudinis officii sic disso-
lute videret ait: Ecce tu scribis
de mortuis quos nunquam vidis-
ti. Cui iohannes: Et illum non no-
vi fateor de illo tamen scribo que di-
dici lectione. At ille: Tu inquit
ut video sicut voluisti facere
fecisti, et ego quamdiu facere potero
non cessabo. Moxque ille lumen
lucerne extinxit et adeo ipsum
perterruit ut putaret se ab aliquo
gladio iugulatum. Moxque af-
fuit beatus gregorius comitante
secum dextrorsum beato nicolao
sinistrorsum vero petro dyaco-
no ei que dixit: Modice fidei
quare dubitasti? Cumque per cor-
tinam lecti adversarius latitaret
Gregorius e manu petri dya-
coni facem quam tenere videbatur
arripiens eius que flammis os
faciemque ipsius exurens ad in-
star ethiopis denigravit. Que-
dam autem scintilla parva ca-
dens in eius vestem candidam
adeo citius conflagravit.
Dixitque petrus beato gregorio
Satis denigravimus sed nigrum fuis-
se monstravimus. Sicque multo de-
relicto luce ibidem abierunt
etc. Sequitur de longino

Longinus quidam centurio
centurio qui cum aliis mili-
tibus cruci astans iussu pyla-
ti lancea latus domini perforavit.
Et videns signa que fiebant

sed solem obscuratum et terremo-
tum in christum credidit maxime
ut quidam dicunt quod cum ex in-
firmitate vel ex senectute eius
oculi caligassent de sanguine
christi per lanceam decurrente
fortuitu oculos suos tetigit
et protinus clare vidit. Unde re-
nuncians militie et ab apostolis
instructus cesaream capado-
tie xxviii annis monasticam
vitam duxit et verbo et exemplo
multos convertit. Cum autem a presi-
de temptatus fuit et sacrificare
nollet iussit preses dentes
eius excuti et linguam absci-
di. Longinus tamen ex hoc loquelam
non perdidit sed accepta securi
omnia ydola comminuit et confregit.
Demones autem de ydolis ex-
euntes in presidem et in omnes
eius socios intraverunt et in-
sanientes et latrantes se
longini pedibus prostraverunt.
Cumque preses insaniret et ocu-
los amisisset dixit ei longi-
nus: Scito quia sanari non
poteris nisi quando me occideris.
Quam cito mortuus fuero
pro te orabo et sanitatem tibi cor-
poris et anime impetrabo. Et
statim eum decollari iussit. Post
hoc abiit ad corpus eius et
prostratus cum lacrimis penitenciam
egit et continuo visum et sani-
tatem recepit et in bonis operi-
bus vitam finivit. De sancto
benedicto

Benedictus
dictus est vel quia multa bene-
dixit vel quia in hac vita mul-
tas benedictiones habuit vel quia
eternam meruit benedictionem habere.
Benedictus ex provin-
cia nursia natus fuit. Cum
autem rome liberalibus

artibus traditus esset. Ipse a sua
infancia litteras deseruit et deser-
tum petere decreuit quem nutrix sua
que eum tenerrime diligebat us-
que in quendam locum qui dicitur Eufide
secuta est. Ibi ad purgandum tri-
ticum mutuo capisterium peciit et
super mensam incaute ponens casu in-
ueniens in duabus partibus fractum
uidit. Quod sanctus benedictus flere
conspiciens partes capisterii acce-
pit et ab oracione surgens integre
solidatum inuenit. Post quemodum
nutricem fugiens occulte in quen-
dam locum uenit et tribus annis
hominibus incognitus mansit ex-
cepto quodam monacho roma-
no nomine qui ei sedule necessaria mi-
nistrabat. Cum uero ad speluncam a ro-
mani monasterio iter non esset pa-
nem in longissimo fune ligabat
et eum deponere consueuerat. In
tintinnabulum etiam ipsi corde inseru-
it ut ad eius sonitum uir dei quo
tempore sibi romanus panem
preberet exiens acciperet. Sed
antiquus hostis unius caritati
et alterius inuidens refectioni
lapidem iactauit et tintinnabu-
lum fregit. Sed tamen eidem romanus
ministrare non desiit. Post hec
cuidam presbitero refectionem sibi
in pascali tempore paranti dominus in uisu
apparuit dicens. Tu tibi delicias
paras et seruus meus in illo loco fa-
me cruciatur. Qui protinus surrexit
et ueniens ad eum dixit. Surge
sumamus cibum quia hodie pascha
est abstinere te non conuenit quia ad
hoc ad te missus sum. Itaque
deum benedicentes sumpserunt cibum.
Quadam die auis quedam
nigra que merula uocatur in
faciem eius cepit uolitare

ita ut ab eo manu ca-
pi potuisset sed signo crucis
edito auis recessit. Mox
dyabolus feminam quam ante eius
oculos mentis reduxit eiusque
animum tanto igne in specie eius
accendit ut pene heremum uo-
luptate deserere deserere delibe-
raret. Sed subito diuina gratia ad
se reuersus uestimento se exuit
et in spinis et urticis in tendiis
et uepribus que ibi aderant nu-
dum se uolutauit ut toto
corpore uulneratus exiret et per cutis uulnera uul-
nera mentis educeret. Uicit
itaque peccatum quia mutauit incen-
dium. Nullo autem tempore nulla
postmodum temptacio in eius cor-
pore pullulauit. Crescen-
te itaque eius fama cum abbas
monasterii mortuus esset eius
congregacio uenit ad eum ut
eis preesse deberet. Qui
diu negando distulit suisque
illorum fratrum moribus conuenire
non posse predixit. Sed tandem
uictus assensum dedit. Cumque
illic districtius regula ser-
uari constringeret semetipsos
reprehendebant quod ipsum sibi preesse
postulauerant quorum scilicet tortitu-
tudo in norma eius rectitudi-
nis offendebat. Cumque se cum
eo conspicerent illicita non licere
et sedule assueta relinquere
uenenum uino miscuerunt
et ei recumbenti obtule-
runt. Sed benedictus signum
crucis edidit et quasi ictu la-
pidis uas illud uitreum fregit.
Intelligens igitur quia potum
mortis habuerat quod portare
non potuit signum uite. Illico
surrexit et placido uultu dixit.

Misereatur vestri omnipotens deus
fratres. Nunquid non dixi vobis quod a-
vris ac vicinis montibus ipso con-
veniret. Tunc ad locum dilecte
solitudinis rediit ubi accre-
brescentibus signis et mul-
tis ad eum venientibus xii.
monasteria construxit. In uno
autem illorum quidam monachus
erat qui diu in oratione esse
non poterat sed orantibus aliis
mox foras exibat. Quod cum
abbas illius monasterii beato
Benedicto narrasset, ivit illuc
et vidit quod illum monachum
qui manere in oratione non poterat
quidam puerulus niger per
vestimenti fimbriam mona-
chum traheret. Dixitque abbati
monasterii et Mauro monacho:
Nunquid aspicitis quis est hic qui
eum trahit? Cumque vidissent
non, ait: Oremus ut vos
etiam videatis. Orantibus
illis Maurus vidit, sed ab-
bas videre non potuit. Die
igitur illa expleta oratione vir
dei monachum foris reperit
quem pro sui cecitate virga per-
cussit et extunc immobilis
in oratione permansit. Cumque an-
tiquus hostis dominari ausus
non est in cogitatione ac si ipse
percussus fuisset ex verbere.
Ex hiis monasteriis tria sursum
in rupibus montis erant
qui deorsum aquas cum magno
labore hauriebant. Cumque
fratres illi virum dei sepe ro-
gassent ut monasteria illa
mutaret, quadam die cum
quodam puero montem ascen-
dit ubi diucius orans tres
petras in eodem loco pro sig-
no posuit. Cumque domum re-
disset et fratres pro eadem causa
ad eum venissent dixit: Ve-
nite et illam rupem in qua tres
positas petras invenietis in
modico cavate, valet enim deus
inde aquam producere. Qui cun-
tes et in rupe illam sudantem
invenientes concavum locum fece-
runt et mox aqua repletum vi-
derunt, que usque hodie tam
sufficienter emanat ut ab il-
lo montis cacumine usque ad
inferiora descendat. Quadam
vice cum cuidam monasterii viri dei
quidam cum falcastro vepres
abscinderet, ferrum de manubrio
exsiliens in quendam lacum profun-
dum cecidit. Cumque de hoc ille ni-
mium angustiaretur, vir dei
manubrium in lacum posuit et
mox ferrum ad suum manubrium
enatavit. Placidus pu-
er et monachus ad hauriendam
aquam egrediens in flumine
cecidit, et mox ipsum unda ra-
puit et pene in unius cursu
sagitte a terra introrsum traxit.
Vir autem dei in cella consistens
hoc in spiritu statim novit. Mau-
rum vocavit, quid puero acci-
derit indicavit ac ut ad ipsum
eruendum pergeret ~~indicavit~~ im-
peravit. Accepta benedictione Mau-
rus concitus properavit et per terram
se ire existimans super aquas
usque ad puerum venit eumque per
capillos tenens de aqua ex-
traxit. Qui ad virum dei ve-
niens retulit quod acciderat.
Sed ipse non suis meritis sed eius
obedientie deputabat. Pres-
biter quidam Florentinus nomine
viro dei invidens ad tantam de-

venit malicia ut presbiter
veneno infectum viro dei tan-
quam pro benediccione tunc mitteret
Quem sanctus cum graciarum accione recepit et
corvo qui de manu eius panem
accipere consueverat ipsum proiecit
dicens In nomine Ihesu Christi hunc
panem tolle et eum in tali lo-
co ubi a nullo homine reperiri
valeat proice Tunc corvus
aperto ore expansis alis cir-
ca quidem panem cepit discur-
rere atque crocitare ac si aperte
diceret et obedire se velle et
tamen iussa adimplere non
posse Cui sanctus iterum precipi-
ebat dicens Leva leva leva
eum securus atque ipsum proice ut
dixi Qui tandem eum tollens
post tres dies rediit et de ma-
nu eius annonam quam consueverat
accepit Videns Florentinus
quia corpus magistri necare non po-
tuit se ad extinguendas discipulorum
animas accenditur ita ut septem
puellas nudas in orto monas-
terii ludere et cantare faceret ut
sic monachos ad libidinem provo-
caret Quod sanctus vir de cella
conspiciens lapsum discipulorum pertimes-
cens invidie locum dedit et
quibusdam assumptis fratribus
ipse locum mutavit Sed Floren-
tinus cum in solario consistens eum
recessisse conspiceret et gauderet re-
pente solarium cecidit et ipsum
protinus extinxit Quod audi-
ens ille vehementer ingemuit
vel quia inimicus occubuit vel
quia de inimici morte discipulus
exultavit Qua de re factum est
ut idem penitenciam indiceret quod
mandans talia de inimici in-
teritu gaudere presumpsisset Ipse autem
ad alia monasteria migrans
locum non hostem mutavit Nam
ad montem Cassinum veniens et tem-
plum Apollinis quod ibi situm erat
in sancti Iohannis baptiste oratorium fa-
bricavit et circumadiacentem
populum ab ydolatria convertit Sed
hoc hostis antiquus [illegible]
ferens corporalibus eius oculis
apparebat et in eum oculis flam-
mantibus visibiliter seviebat
atque dicebat Maledicte non be-
nedicte quid me persequeris Qua-
dam die lapidem in terra iacentem
fratres in edificium levare nole-
bant Cumque virorum multitudo
adesset et ab eis elevari non
posset adveniens vir dei be-
nediccionem dedit et cum magna
celeritate levatus est Ex quo perpen-
derunt quod dyabolus ei insede-
bat Cum fratres paulo altius
edificarent antiquus hostis
viro dei apparuit et quia ad labo-
rantes fratres pergeret indicavit
Qui protinus eis per nuncium mi-
sit fratres caute agite quia ad
vos malignus spiritus venit
Vix nuncius verba compleverat
et ecce parietem antiquus hostis
evertit et quendam puerum mona-
chum ruina contrivit Sed vir
dei puerum mortuum et laceratum
in sacco ad se adduci fecit
et oracione sua ipsum resuscitatum
operi predicto restituit Laycus
quidam honeste vite singulis
annis ad visitandum virum
dei ieiunans venire consueverat
Quadam igitur die dum illuc
iret se illi alter viator ad

iunxit · qui sumendos cibos in itinere
portabat. Cumque iam tardior ho-
ra excrevisset dixit: Veni frater
sumamus cibum ne lassemur in via.
Quo respondente quod nullatenus
in via gustaret · ad horam ille ces-
savit · Post modicum ad hoc illum invita-
vit rursum · sed ille qui omnino consentire
noluit. Deinde cum iam hora praeteriisset
et eos longum iter fatigasset pratum
et fontem et quaeque ad reficiendum
necessaria sunt corpus invenerunt. Tunc
viator hic ei ostendens rogavit ut
paululum gustaret et ibidem quiesce-
ret. Cum igitur verba auribus et loca
oculis blandirentur eidem consensit.
Cumque ad Benedictum venisset dixit ei
vir dei: Ecce frater malignus hostis
semel persuadere non potuit secundo
non valuit sed tertio superavit. Tunc
ille pedibus eius advolutus se
deliquisse ingemuit. ¶ Totila
rex Gothorum experiri volens utrum
vir dei prophetiae spiritum haberet cuidam suo
spathario vestimenta tribuit cumque
cum omni apparatu regio ad monas-
terium destinavit. Quem ille venien-
tem conspiciens dixit: Pone fili po-
ne hoc quod portas tuum non est. Qui
protinus in terram cecidit et quia tanto
viro illudere praesumpsisset expavit. ¶
Clericus quidam quem dyabolus vexa-
bat ad virum dei ut sanaretur
adductus est. Cumque ab eo dyabolum
expulisset · ait: Vade et deinceps
carnes non comedas nec ad ordi-
nes sacros accedas. Quacumque
autem die ad sacros ordines acce-
dere attemptaveris iuri dei manci-
paberis. Cum vero hic aliquo tempore custo-
disset sed minores suos in sacris or-
dinibus se praeponi cerneret verba viri
dei quasi ex longo tempore oblitus post-
posuit atque sacrum ordinem accessit.
Quem mox is qui reliquerat ·

dyabolus tenuit eumque vexare
quousque etiam animam eius excuteret
non cessavit. ¶ Vir quidam duos
flascones vini per quendam puerum
suum ad eum misit sed ille unum in
via abscondit et alium detulit.
Vir autem dei vinum cum gratiarum actio-
ne suscepit et discedente pue-
ro admonuit dicens: Vide fili
de illo flascone quem abscondis-
ti ne bibas sed inclina eum et
videbis quid intus habeat. Qui con-
fusus valde ab eo exiit et
reversus volens probare quod
audierat · cum flasconem inclinas-
set de eo protinus serpens egressus
est. ¶ Qua vice dum vir dei
in sero cenaret monachus quidam
filius defensoris ei assistebat
et lucernam tenebat per spiritum superbiae
intra se cogitare coepit: Quis
est cui manducanti assisto ·
lucernam teneo servitium impendo?
Quis sum ego ut isti serviam? Cui
statim vir dei ait: Frater signa
cor tuum. Quid est quod loqueris? Vo-
catisque fratribus lucernam iussit
auferri admonitumque recedere et
quietum sedere. ¶ Cum quosdam de
fratribus ad locum quendam mitte-
ret ut ibi monasterium construeret
constituta die se ad eos ventu-
rum dixit et qualiter construi de-
beret indicavit. Nocte vero
eadem qua promissus elucescebat
dies monacho quem eis praeposue-
rat atque eius praeposito in sompnis
apparuit et loca singula ubi
quaeque edificari debuissent sub-
tiliter designavit. Cum autem
visioni fidem non darent ad
huc eum ipsum expectarent tandem
ad eum reversi dixerunt: Expecta-
vimus pater ut venires sicut

commiseras ut venires non venisti
Quibus ille Quare fratres ita di-
citis Numquid non vobis apparui et
loca singula designavi Ite et
sicut per visionem vidistis omnia
ordinate. Non longe ab eius
monasterio due sanctimoniales fe-
mine ex nobili genere erant que
linguam non restringebant sed eum
qui eis preerat incautis sermo-
nibus sepe ad iracundiam provo-
cabant Qui cum viro dei hoc re-
tulisset mandavit dicens Cor-
rigite linguam vestram alioquin ex-
communico vos Quam excommunica-
tionis sententiam intulit non proferen-
do sed interpretando Ille nichil
mutate infra paucos dies de-
functe sunt et in ecclesia sepulte Ubi
dum misse celebrarentur et dyaconus
ex more diceret qui non communicat ex-
eat foras. Nutrix earum que pro eis
oblacionem offerebat eas de
sepulcris suis progredi et ex-
ire ecclesiam videbat Cumque sancto
benedicto nunciatum esset ille ma-
nu sua oblacionem dedit dicens
Ite et hanc oblacionem pro eis offerte
et ulterius excommunicate non erunt
Quod cum factum fuisset et dyaconus
ex more clamaret abeuntes de ec-
clesia exire vise non sunt Mona-
chus cum ad visitandos parentes
sine benedictione exisset et ea die
qua ad eos pervenit defunctus
esset sed sepultus semel et bis ter-
ra reiecisset parentes eius ad
eum venerunt et ut ei sua im-
penderet benedictionem rogaverunt
Qui corpus domini accipiens
ait Ite et super eius pectus po-
nite eumque sic sepulture tra-
dite Quod cum factum fuisset
susceptum corpus terra reti-

nuit nec ultra proiecit Qui-
dam monachus in monasterio
non valens stare viro dei tantum
institit donec ipsum iratus ab-
ire permisit Qui mox ut a mo-
nasterio exiit aperto ore draco-
nem invenit Quem cum devora-
re vellet clamavit dicens
Currite currite quia draco iste
me devorare vult Currentes
autem fratres draconem minime
viderunt sed trementem atque pal-
pitantem monachum ad monasterium
reduxerunt Qui statim promi-
sit se numquam de monasterio reces-
surum Quodam tempore dum to-
tam illam provinciam fames
valida occuparet et vir dei
omnia que invenire potuit egen-
tibus tradidisset ita quod nichil
in monasterio preter modicum olei
in quodam vase vitreo rema-
sisset iussit cellario ut illud
modicum olei cuidam egenti
daret Ille vero imperantem au-
divit sed implere contempsit eo
quod nichil olei fratribus rema-
neret Quod ubi vir dei com-
perit vas vitreum cum oleo per
fenestram proici iussit ne quid
per inobedienciam remaneret
Proiectum itaque cum super saxa
ingencia cecidisset nec vas
est fractum nec oleum effusum
Quod ille levari iussit et
dari integrum postulantibus
Monachum autem illum de inobe-
diencia et diffidencia incre-
pans se in oracione dedit et con-
tinuo quoddam magnum dolium
quod ibi erat oleo plenum fuit
Quod adeo excrevit ut per
pavimentum diffluere videretur
Quadam vice ad visi-

tandem sororem suam descendere. Cum autem ad mensam sederent rogavit eum ut secum illa nocte maneret. Cui cum ille nullatenus acquiesceret, illa caput in manibus rogatura dominum inclinavit. Cumque levasset tanta coruscationis et tonitrui virtus tantaque inundatio pluvie erupit ut nec quidem pedem movere posset cum antea serenitas mira esset. Illa enim lacrimarum fluvios fudit serenitatem aeris ad pluviam traxit. Cui vir dei contristatus ait: Parcat tibi omnipotens deus soror, quid est hoc quod fecisti? Cui illa: Rogavi te et audire noluisti, rogavi dominum et exaudivit me. Nunc ergo egredere si potes. Sicque factum est ut totam illam noctem pervigilem ducerent atque per sacra eloquia sese vicaria relatione satiarent. Et ecce post triduum cum ille ad monasterium rediisset elevatis oculis animam sororis sue in specie columbe celi secreta penetrare aspexit. Qui mox corpus eius ad monasterium iussit deferri et in monumento quod sibi paraverat collocari. Quadam nocte cum per fenestram aspiceret et dominum exoraret vidit fusam lucem desuper cunctas noctis tenebras effugasse. Subito autem omnis mundus velut sub uno solis radio collectus ante eius oculos ductus est. Ibi quoque animam germani episcopi capuani ad celum deferri videns manifeste postea comperit quod eadem hora a corpore migravit. Eodem anno quo de hac vita exiturus erat obitus sui fratribus denuntiavit diem. Ante sextum vero diem sui obitus aperiri sepulcrum iubet. Qui mox febribus correptus cum per singulos dies languor ingravesceret sexto die in oratorium se portari fecit. Ibique exitum suum dominici corporis et sanguinis perceptione munivit atque inter discipulorum manus imbecillia membra sustentans erectis manibus stetit et ultimum spiritum inter verba orationis efflavit. Ipsa die duobus fratribus uni in cella moranti et alii longe posito revelatio eadem monstrata est. Viderunt namque viam palliis stratam atque innumeris coruscantibus lampadibus a cella sua versus orientem usque ad celum tendentem. Cui venerando habitu vir desuper clarus assistens cuius esset via quam cernerent inquisivit. Qui cum nescire se dicerent ait: Hec est via in qua dilectus domino benedictus celum ascendit. Sepultus vero est in ecclesia beati Johannis baptiste quam destructa ara apollinis

De sancto patricio

Patricius dum scotorum regi de passione christi predicaret stans ante eum et appodians se super baculum quem in manu gestabat et casu super pedem regis posuerat cum aculeo pedem perforavit. Rex vero credens sanctum episcopum ex industria hoc facere et se aliter fidem non posse suscipere nisi similia pro christo pateretur patienter sustinuit. Sanctus hoc tandem intelligens obstupuit et precibus regem sanavit et toti provincie obtinuit quod nullum venenosum animal

ibidem vivere possit ymo lig-
na et coria illius regionis
contraria sunt veneno. Quidam
tamen vicini sui ovem furatus fuerat
et comederat. Et cum sanctus saepi-
us hortaretur ut furtum satisfaceret
quicumque ille esset et nullus ap-
pareret, dum totus populus
ad ecclesiam convenisset in virtute Jhesu
Christi praecepit ut ovis in ventre
transgressoris coram omnibus balatum
daret. Quod factum est. Et egit
reus poenitentiam et alii a furtis
sibi cavebant. Erat etiam consue-
tudo illi omnes cruces quas vide-
bat devote honorare. Sed ante
quandam pulchram crucem invisam
transiit et a suis admonitus adeo
cur non viderit, precibus Dominum re-
quireret audivit vocem de sub
terra: Non vidisti quia hic sepul-
tus sum paganus et signo cru-
cis indignus. Unde fecit crucem
abinde tolli. Cum beatus Pa-
tricius per Hyberniam praedicaret et fruc-
tum ibi permodicum faceret, ro-
gavit Dominum ut aliquod signum
ostenderet quo illi territi poeniterent.
Jussu igitur Domini in quodam loco cir-
culum magnum cum baculo de-
signavit et ecce terra intra
circulum se aperuit et puteus
maximus et profundissimus. Reve-
latum beato Patricio quod ibidem quidam
purgatorii locus esset in quem
quisquis vellet descendere alia sibi
poenitentia non restaret nec aliud pro
peccatis purgatorium sentiret.
Plurique autem inde non redirent.
Qui intrarent eos a mane usque
in sequens mane ibidem moram
facere oporteret. Multi igitur
ingrediebantur qui deinceps
non redibant. Post igitur
longum tempus mortuo Patricio
vir quidam Nicolaus nomine
qui peccata multa commiserat cum suo-
rum delictorum poeniteret et purga-
torium sancti Patricii sustinere vellet
cum ante octo dies ut omnes
faciebant se ieiuniis maceras-
set in quendam puteum descendit
et quoddam hostium in latere pu-
tei invenit in quo egrediens
cum quoddam ibi oratorium reperis-
set quidam monachi albis
induti oratorium intraverunt
et officium facientes Nicolao
dixerunt ut constans esset
quia multa dyabolica temptamenta
eum pervenire oportet. Cum
requireret quod adiutorium contra
haec habere posset dixerunt: Cum te
poenis affligi senseris protinus
clama et dic: Jhesu Christe fili Dei
vivi miserere mihi peccatori. Re-
cedentibus igitur patribus illis
continuo assunt daemones
et ut sibi obediat primo blan-
dis sponsionibus et sermoni-
bus ~~persudent~~ persuadent
asserentes quod eum custodirent
et ad propria reducerent incolu-
mem. Sed cum ille nullatenus obe-
diret protinus diversarum
ferarum terribiles voces au-
divit et fremitus et mugitus. Ad
quod cum ille timore horribili
palpitaret Jhesu Christe fili Dei
vivi miserere mihi peccatori protinus
exclamavit. Et statim illarum
ferarum tumultus terribilis ac-
quievit. Procedit et ultra
ad alium locum et ibidem adest
daemonum multitudo sibi dicentium:
Putas quia manus nostras eva-
seris? Nequaquam sed potius tor-
queri incipies et affligi. Et
ecce quidam magnus et ter-
ribilis ignis apparuit. Dixe-

vitque isti demones. Nisi
nobis assenciamus in illum igne te
iactabimus comburendum. Quod
cum ille renueret ipsum arri-
puerunt et in illum ignem terribilem
proiecerunt ubi dum intollerabiles penas
cruciaretur protinus exclamavit.
Jhesu christe fili dei vivi miserere
mei peccatori. Statimque ille ignis
extinctus est. Ad aliud deinde pro-
cedens locum videt quosdam
homines in igne vivos cremari
et laminis ferreis candenti-
bus a demonibus usque ad
viscera flagellari ~~quando~~ quod
cum eis assentire noluisset in eundem
ignem proicitur et eisdem laminis
flagellatur. Sed cum ille Jhesu christe
fili dei vivi miserere mei peccatori
exclamasset a pena pro-
tinus liberatus est. Processit
iterum et quendam latissimum pute-
um intuetur de quo fumus hor-
ribilis et fetor intollerabilis
exibat. Dixerunt ei demones.
Locus iste quem conspicis est in-
fernus in quo dominus noster beelze-
buch habitat. In ipsum igitur pu-
teum iactamus te si nobis consen-
tire recusas. Postquam autem illuc
intraveris nullum inde e-
vadendi remedium obtine-
bis. Quos dum ille audire
contempneret ipsum arripientes
in profundum puteum iactaverunt.
Sed dum ille diceret Jhesu christe fili dei
vivi miserere mei peccatori excla-
masset protinus inde ille sanus ex-
ivit et omnis multitudo demonum
tanquam victa evanuit. Cum igitur
redire deberet videt quendam
pontem super quem eum transire op-
portebat qui quidem strictissi-
mus erat et ad instar glaciei pol-
litus et lubricus sub quo flumi-
us ingens fluebat. Super quem
dum transire se posse omnino despe-
raret tandem recordatus ubi
qui eum de tot malis eripuit
confidenter accessit et unum pe-
dem super pontem ponens. Jhesu
christe fili dei vivi miserere mei pec-
catori dicere cepit. Deinde alium
posuit et verba eadem iteravit.
Ad quemlibet igitur passum verba
eadem protulit et sic securus
transivit. Cum igitur transisset
in pratum amenissimum
devenit ubi diversorum florum
mira suavitas redolebat.
Et ecce duo speciosi iuvenes
ei apparuerunt qui ipsum ad quandam
civitatem speciosissimam exa-
mo et gemmis mirabiliter rutila-
tem perduxerunt. Dixerunt
quod ipsa civitas illa paradisus
esset. Ingredi cum nicolaus in-
trare vellet. Dixerunt ei predicti
iuvenes quod primo ad suos re-
diret et post xxx dies in pa-
ce quiesceret et tunc illam civita-
tem perpetuus introiret. Tunc
nicolaus inde abscedens
super puteum se restitutum in-
venit. Omnibus que sibi contigerant
narratis post xxx dies in domino
feliciter requievit. De annunci-
acione

Annunciacio beate
marie dicitur quia in tali die
sibi ab angelo adventus dei
in carne fuit annunciatus. Con-
gruum enim fuit ut incarnacio-
nem filii dei precederet angelica
annunciacio triplici
racione. Primo racione ordinis
connotandi ut scilicet ordo repa-
racionis respondeat ordini preva-
ricacionis ut sicut angelus

temptauit mulierem ut eam
pertraheret ad dubitacionem et per
dubitacionem ad consensum et per
consensum ad lapsum. Sic ange-
lus nunciauit virgini ut nunc-
iando excitaret ad fidem et per fidem
ad consensum et per consensum ad
concipiendum dei filium. Secundo
ratione ministerii angeli. quia cum
angelus est dei nuncius et ser-
uus. Et beata virgo electa erat
ut esset dei mater et congruum mi-
nisterium domino famulari. et conueni-
ens fuit ut beate virgini annun-
ciacio per angelum per angelum
fieret. Tercio ratione lapsus
angelici reparandi. quia cum
in ruinis nostris tam fiebat
ad reparacionem humani lapsus
sed etiam ad reparacionem ruine an-
gelice. Ideo angeli non de-
buerunt excludi. Unde sicut
sexus mulieris non excluditur
ab agnicione misterii incarna-
cionis sic angelus eciam mi-
nistrantis. Immo deus utrumque
angelo mediante nunciauit
mulieri scilicet incarnacionem virgi-
ni Marie et resurreccionem
Magdalene. Cum igitur virgo
beata a tercio anno etatis sue
usque ad xiiii. in templo cum
aliis virginibus extitisset
et uotum de seruanda castitate
emisisset sed deus aliter dispo-
neret. eam Joseph despon-
sauit deo reuelante et Jo-
seph virga frondente sicut
in historia de natiuitate virginis
plenius continetur. Erat in Be-
thleem unde oriundus erat
et iniit Maria parentes. Ipsa
vero in Nazareth in domum

parentum rediit. Nam naza-
reth interpretatur flos. Unde
dicit Bernardus. Quod flos nasci
uoluit in flore et de flore et
in floris tempore. Ibi igitur ange-
lus apparuit et ipsam salutauit
dicens. Aue gracia plena dominus
tecum. Bernardus inuitat nos ad
salutacionem Marie Gabrielis
exemplum Johannis exultacionem et resalu-
tacionis Elizabeth. Sed hic primo
videndum est. quare deus matrem
suam voluit desponsari. Super
hoc assignat Bernardus tres raciones
dicens. Necessarius desponsata
est Maria quia per hoc a demonibus
misterium absconditur et a spon-
so virginitas comprobatur. et
virginis tam verecundie quam
fame prouidetur. Quarta racio
ut omni gradui mulieris op-
probrium tolleretur. scilicet coniugatis
virginibus et viduis. Nam
ipsa virgo in hoc triplici statu
fuit. Quinta racio est ut viri
ministerio frueretur. Sexta ut
nunciorum bonum compleretur.
Septima ut per virum genealo-
gie series texeretur. Dixit
ergo angelus Aue gracia plena.
Bernardus. In ventre gracia deitatis
In corde gracia caritatis In ore
gracia affabilitatis In manibus
gracia misericordie et largitatis. Ideo vere
plena. quia de eius plenitu-
dine accipiunt. captiui redemp-
cionem. egri curacionem. tristes con-
solacionem. peccatores veniam. iusti
graciam. angeli leticiam. denique
tota trinitas gloriam. Filius
hominis humane carnis substanciam.
Dominus tecum. Deus pater tecum qui
creauit quem concipis. Dominus

spiritus sanctus de quo concipies. et
dominus filius quem carne tua indu-
es sicut dicit Wilhelmus Benedicta tu in
mulieribus id est super omnes mu-
lieres. quia scilicet eris mater virgo mater
et mater dei. Triplici male-
dictioni mulieres subdite erant
scilicet maledictioni obprobrii. ma-
ledictioni peccati. maledictioni
supplicii. Maledictio obprobrii
ad non concipientes unde dixit
rachel Abstulit dominus obprobri-
um meum. Maledictio peccati quo ad
concipientes Unde psalmista Ecce
in iniquitatibus conceptus
sum. Maledictio supplicii quo
ad parturientes unde genesis In
dolore paries filios tuos Sola
autem virgo maria benedicta est in
mulieribus cuius virginitati adducta
fecunditas. et fecunditati in
conceptu sanctitas. et sanctitati
in partu iocunditas. Dicit gratia
plena sicut Wilhelmus apparet quia omnia
que fuerunt in eius mente. De-
voto humilitatis. reverencia
pudoris magnitudo credulitatis
charitatis cordis. Dicit dominus
tecum. apparet alia quia omnia que ei ex
celo fulserunt ut sunt magnifi-
cacio. angelica salutacio
spiritus sancti supervenio filii dei
incarnacio Dicit et benedicta tu
in mulieribus apparet alia quia omnia que
sicut dicit idem Wilhelmus fuerunt
in eius carne ut scilicet fuerit virgi-
nitatis primicia. sine corrup-
cione fecunda. sine gravedine
gravida. et sine dolore puer-
pera. Que cum audisset turba-
ta est in sermone eius et cogitabat
qualis esset ista salutacio. Hinc
apparet laus virginis in audita

in affectu et cogitatu In au-
ditu laudatur modestia quia
audit et tacet In affectu vere-
cundia unde turbata est In cogitatu
prudencia. Dupliciter de cau-
sa turbata est de angeli sermone
non de eius visione Primo quia beata
virgo angelos sepe videbat sed
nunquam talia loquentes au-
diebat Aliam assignat petrus
ravennas Deneat magister angelus
blandus in specie sed terribilis in ser-
mone unde quia levitatis sollicita-
vit visus nimium perturbant
auditus Wilhelmus Quod turbata est
sunt verecundie virginalis. quod non
perturbata fortitudinis quod tacu-
it et cogitavit prudencie
et discrecionis Et angelus eam
confortans dixit Ne timeas ma-
ria invenisti graciam apud deum
Wilhelmus Quam graciam dei et hominum
pacem. mortis destruccionem
et vite reparacionem Ecce conci-
pies et paries filium et vocabis
nomen eius ihesum id est salvatorem
quia salvum faciet populum suum
a peccatis eorum Hic erit magnus
et filius altissimi vocabitur
Wilhelmus Hic est ille qui est magnus
deus factus est magnus scilicet
magnus homo. magnus doctor
magnus propheta. Dixit autem
maria ad angelum Quomodo fiet
istud quia virum non cognosco id
est me cognituram non propono
et ita fuit virgo. mente tam-
en et proposito Ecce maria in-
terrogat. et qui interrogat
dubitat Cum igitur solus za-
charias incredulitatis plagam
incurrit Unde hic petrus
ravennas quam oritur differencias
dicit Ille pectoris conditor

non uerba sed corda perpendit. Non
tem quod dixerit sed quod senserit indi-
cauit. Erat interrogancium tamen
dissimilis spes pro diuersis. Hec que
naturam credidit ille dubitauit
fieri per naturam. Hec integre rei or-
dinem quesiuit. Ille que deus uellet
non posse profitebatur. Ille impossi-
bilibus exemplis non accedit
ad fidem. Hec mirat de partu
uirginis sine exemplo currit ad fi-
dem. Hec miratur de partu uirgi-
nis. Ille de conceptu dis-
putat coniugali. Ideo ergo dubi-
tat de facto sed modum querit et
ordinem. Nam cum triplex sit mo-
dus concipiendi natura-
lis spiritualis et mirabilis quo in corpore
concipiat scisitatur. Et uidens
angelus dixit ei Spiritus sanctus
superueniet in te quia ipsum tuum
conceptum efficiet. Vnde et dicitur
conceptus de spiritu sancto et hoc
propter maiores raciones. Primo propter
ostensionem eximie caritatis ut
scilicet ostendatur quod ineffabili caritate
uerbum dei caro factum est Johannis iii°
Sic deus dilexit mundum etc.
Et hec est racio magistri sententiarum
Secundo propter ostensionem gracie absque
meritis ut patet quod dicitur concep-
tus de spiritu sancto ostendatur quod fit
ex sola gratia quam nulla homi-
num merita precesserunt. Et hec
racio est augustini. Tertio propter uir-
tutem operacionis quia scilicet opere et
uirtute spiritus sancti conceptus
est et racio est ambrosii. Quarto
propter motiuum concepcionis et
hec est racio hugonis de sancto victore.
Motiuum ut ait ad concepcionem
naturalem est amor uiri in mulierem
et amor mulieris in uiro. Propter

in uirgine igitur quia in eius corde a-
mor spiritus sancti singulariter arde-
bat. Ideo in carne eius mirabi-
lia faciebat. Et uirtus altissi-
mi obumbrabit tibi. Secundum
glosam exponitur Umbra a lumine
et corpore obiecto solis formatur.
Ita et uirgo sicut et purus
homo diuinitatis plenitudinem cape-
re non ualebat. Sed uirtus altissimi ob-
umbrauit eam dum incorporea
lux diuinitatis corpus in ea sus-
cepit humanitatis ut sic posset
deum pati. Hanc expositionem ui-
detur tangere Bernhardus qui sic ait
Quia deus spiritus est nos autem
umbra corporis sui temperauit
se nobis ut obiecto uiuifice
carnis uideamus uerbum in
carne. solem in nube. lumen
in testa. cereum in laterna. Secundum
Bernhardum sic exponitur quasi diceret
Istum modum quo de spiritu sancto
concipiens dei uirtus christus ipse in suo
secretissimo consilio obumbrando
occultauit ut et tu notum
habeat. quasi diceret Quid a
me queris quod mox ex-
perieris. Scies scies et ualebit
scies. sed illo doctore quo et
auctore ego nuncius nisi
sum. uirginale concep-
tum non creare. Et obumbra-
bit tibi id est a uicijs estu re-
frigerabit. Et ecce Eliza-
beth cognata tua etc. Qua-
tuor de causis conceptus Eliza-
beth marie nunciatur. Secundum
Bernhardum Primo cumulato letitie
Secunda propter factum fide Tertia propter factum
doctrine Quarta ob presumptionem mi-
sericordie. Dicit enim sic
Ideo sterilis cognate conceptus
marie nunciatur ut dum miraculo
miraculo additur gaudium

gaudio Vel ideo quia xp̄o dece=
bat ut verbis mox vbiqꝫ diuul=
gandum utiqꝫ prius sciret virgo
per angelum quia audiret ab homi=
ne mater dei a consilijs filij vide=
retur sꝫ eorum que intrinsecus tum
prope gerunt(ur) remansisset igna=
ra Vel ideo potius ut dum
nunc saluatoris nunc precurso=
ris edocetur aduentum ꝯcernens
tempus et ordinem tenens ipsa
postmodum melius atqꝫ scripto=
ribus et predicatoribus rese=
ret veritatem Vel ideo ut au=
diens cognatam vetulam et
grauidam cogitet iuuencla de
obsequio vel sic ut paruulo
prophete decet locus obsequendi
domino et mirabilius fiat mira=
culum de miraculis Iste bulh'
Pa virgo rursum festinatur o domina
Vnde verbum et suscipe profer verbum
et suscipe diuinum Emitte transi=
torium et amplectere sempiter=
num Surge curre aperi Sur=
ge per fidem · curre per deuo=
tionem · aperi per consensum Tunc
maria expansis manibus et ocu=
lis ad celum eleuatis ait
Ecce ancilla domini fiat mihi
secundum verbum tuum Bulh' Alijs
in aure alijs in ore alijs in
manu verbum dei fuisse fem(ine)
memoratur Marie autem fem(ine)
est in aure per angelicam salu=
tacionem In corde per fidem In ore
per confessionem In manu per co=
municacionem In ventre per mar=
tirium In utero per substanci=
acionem In brachijs per obla=
cionem fiat mihi secundum verbum tuum
Bulh' Nolo quod fiat michi

aut declamatorie predicatum
aut figuraliter significatum aut
ymaginatorie sompniatum
Sꝫ silenter inspiratum · persona=
liter incarnatum · corporaliter in=
uisceratum Statimqꝫ filius dei in
utero eius conceptus est perfectus
deus perfectus homo · Et in ipsa
prima die concepcionis tan=
te sapiencie ac potencie extitit
quante in tricesimo anno fuit Ex=
surgens maria abijt ad eli=
zabeth Et cum eam salutas=
set iohannes in eius utero exulta=
uit · glo · quia quod lingua non
potuit in utero exultante salu=
tat et sui precursoris officium
inchoat · Fuit autem ibi in eius
obsequio tribus mensibus do=
nec iohannes nasceretur quem ma=
nibus suis de terra leuauit
Sicut in libro iustorum legitur
In hac die per multa tempora curri=
cula deus multa operatus est
que quidam sic egregijs versi=
bus declarauit Salue fes=
ta dies que vulnera nostra coherces
Angelus est missus est passus in
cruce xp̄us Est adam factus
et eodem tempore lapsus · Ob=
meritum decime cadit abel · fra=
tris ab ense Offert melchi=
sedech · ysaac supponitur aris
Est decollatus xp̄i bap=
tista · petrus ereptus Ia=
cobus sub herode perimitur Cor=
pora sanctorum cum xp̄o multa resur=
gunt latro dulce tamen per xp̄m
suscipitur amen Et miles qui=
dam diues ac nobilis seculo
abrenunciauit et ordinem cis=
terciensem intrauit et quia litteras
nesciebat erubescentes mo=
nachi ei magistrum dederunt si·

forte modicum addiscere pos-
set et sub hac occasione in-
ter monachos permaneret
Qui cum diu cum magistro fuisset
et nichil omnino preter hec vo-
cabula. Ave maria discere
potuisset. Hec tam avide reti-
nuit ut quocumque deambularet
et quicquid ageret incessanter
ea ruminaret. Tandem moritur
et cum aliis fratribus in cimiterio
sepelitur. Et ecce super eius tumu-
lum speciosum excrescit lilium
et quodlibet folium ave maria
litteris aureis habebat inscriptum
Currentes omnes ad tam gran-
de miraculum terram de tumulo ef-
foderunt et radicem lilii de ore
defuncti procedere repererunt. In-
tellexerunt igitur cum quanta de-
votione illa duo verba dixit
quem dominus tanti honoris prodi-
gio illustravit. ¶ Quidam
miles quoddam in via qui cas-
trum habebat et omnes transeuntes
sine miseratione aliqua spolia-
bat. Sed genitricem dei cottidi-
e salutabat. nec pro aliquo impedi-
mento contingenti ab ipsa salu-
tatione aliqua die cessare
volebat. Accidit autem ut quidam
religiosus vir inde transitum
faceret et ipsum continuo miles
expoliari iuberet. Vir autem
sanctus rogavit predones ut ipsum
ad dominum suum deducerent quia ad
ipsum habuit secreta proferre. Ad-
ductus autem rogavit militem
ut omnes de familia sua et castro
congregari faceret ut eis verbum
domini predicaret. Cum autem congrega-
ti fuissent. Ille ait Nequaquam
hic omnes estis sed aliquis adhuc
deest. Cui se omnes ibidem

esse asserebant. Ille dicebat Diligen-
ter perquirite et aliquem invenietis
abesse. Tunc unus exclamans
dixit quod illuc solus camera-
rius non venisset. Ille autem dixit.
Vere ipse est qui solus deest. Ad eum
igitur cito mittitur et in medium de-
ducitur. Cum autem virum dei vidisset
terribiliter revolutis oculis ca-
put instar insani agitabat nec
propius accedere audebat. Vir autem
sanctus dixit ei. Adiuro te per nomen
domini nostri ihesu christi ut quis sis nobis
edisseras et qua ob causam huc ve-
neris palam pandas. Ille respon-
dit. Heu adiuratus prodere cogor
invitus. Ego enim non sum homo sed
demon qui formam hominis ac-
cepi et annis quatuordecim cum hoc
milite permansi. Nam princeps
noster me huc misit ut die qua
hic salutationem suam non di-
ceret diligentius observarem ut in
eum potestate accepta ipsum continuo
strangularem et sic in malis operi-
bus vitam finiens noster esset.
Quacumque enim die illam saluta-
tionem dicebat in ipsum potestatem habe-
re non poteram. Ecce autem de die in
diem diligentius observavi et
nulla die quin eam salutaverit
pretermisit. Hec miles audiens
vehementer obstupuit et ad pe-
des viri dei se proiciens veniam
postulavit. et in melius dein-
ceps vitam mutavit. Vir autem
sanctus dixit demoni. Precipio tibi
demon in nomine domini nostri ihesu christi
ut hinc statim abscedas et ta-
lem hactenus locum possideas
ut nulli gloriosam dei genitricem
invocanti nocere presumas. Hic
ut iussa dedit demon absce-
dens evanuit. De passione domini

Passio domini nostri ihesu christi
fuit ex dolore amara.
Ex illusione despecta. Ex multi-
tudine multiplici fructuosa. Do-
lor autem causabatur ex quinque.
Primo ex eo quod ipsa passio fu-
it ignominiosa et hoc
propter ignominiosum locum quia in
caluaria vbi malefactores pu-
niebantur. Propter ignominiosum
supplicium quia morte turpis-
sima condempnatus est. Crux
enim supplicium erat latronum. Et
licet crux esset tunc multe igno-
minie. nunc autem est in maxime glo-
rie. Unde augustinus Crux que erat
supplicium latronum nunc tran-
siit ad frontes imperatorum. Si
tantum deus honorem contulit suo
supplicio propter ignominiosum locum
quantum confert dominus suo filio propter
ignominiosum consortium. quia cum i-
niquis et sceleratis deputatus est
et cum latronibus qui primo fuerunt
scelerati sed unus postea conversus
est scilicet dismas qui erat a dex-
tris. sicut dicitur in ewangelio nicho-
demi. Et alius dampnatus est
scilicet gestas qui erat a sinistris. Uni
quorum dedit regnum alii supplicium
ambobus. Auctor pietatis in cru-
ce pendens in singularibus ne-
gociis pietatis officia dividebat.
Persecutores apostolis. pacem
discipulis. corpus iudeis. spi-
ritum patri. virgini paranymphum. latroni
paradysum. peccatoribus infernum.
cruce christianis penitentibus com-
mendabat. Ecce testamentum quod
fecit dominus pendens in cruce.
Secundo ex eo quod fuit iniusta. quia
peccatum non fecit nec inventus
est dolus in ore eius. et ideo

qui huc venit indigne pena
dolenda venit. Tribus enim
eum precipue iniuste accusabant
videlicet quia tributum reddi pro-
hibebat. quia se regem dicebat
et quia se filium dei dicebat. Con-
tra has tres accusaciones dicit
in passione in persona saluatoris
tres excusaciones scilicet popule meus
etc. Ubi exprobrat ihesus be-
neficia eis collata scilicet libera-
cionem ab egypto. regimen in de-
serto. plantacionem vinee in loco
optimo quasi dicat christus. Accusas
me de reddicione tributi. potius
debes gratias agere quia liberavi te
a tributo. Accusas quia dixi me
potius grates age quia pavi te
regalis in deserto. Accusas
quia dixi me filium dei potius
gratias age. quia in vineam meam
elegi te et in loco optimo te
plantavi. Tercio ex eo quod
fuit ab amicis. tollerabilior
enim esset dolor si toleraretur ab
hiis qui essent alieni vel extra-
nei vel ab hiis quibus aliqua
incomoda intulisset. Sed cum pateretur
ab amicis id est ab hiis qui debe-
rent esse sui amici. Item a proxi-
mis id est ab hiis de quorum stir-
pe natus est. De hiis duobus
dicitur in psalmo Amici mei et proximi
mei etc. Job xix. Noti mei
quasi alieni recesserunt a me. Item
ab hiis quibus multa bona con-
tulerat. Joh. viij. Multa bo-
na opera etc. Unde bone ihesu
quam dulciter cum hominibus conversa-
tus es quam magna et habunda-
tissima eis largitus es. quam
dura et aspera pro eis passus
es. Dura verba dura ...

ubera durissima tormenta ¶
Certo ex ratione tenecitudinis
corporis unde et secundum dauid dicit
decoris et regis penult. Ipse enim
fuit tenerrimum lignum vermicu-
lus Unde Iudei lapides es-
tis sed lapidem percutitis meli-
orem de quo resonat tinni-
tus pietatis Item Jo. Tradi-
tus crudelibus militibus alligan-
dus et illud sacratissimum corpus
pectusque dei tympanum flagella
strinxerunt ¶ Quinto ex eo quod
fuit vniuersalis quia per omnes par-
tes et sensus. Primo fuit hic
dolor in oculis quia lacrimatus est
sicut dicitur hebr. v. Unde ascendit
in altum ut longius audiretur. For-
tis exclamauit ut nullus ex-
cusaretur. Clamori lacrimas ad-
didit ut homo compateretur. Alias
etiam bis lacrimatus est semel in resus-
citatione lazari. et super urbem
Ille enim fuerunt amoris unde
et quidam cum vidissent eum
lacrimantem dixerunt Ecce quo
amabat eum Secunde fuerunt
compassionis sed hec tercie fue-
runt doloris ¶ Secundo fuit hic
dolor in auditu cum ei scilicet obpro-
bria et blasphemie irroga-
te sunt Cristus enim quatuor
specialiter habuit in quibus obprobria
et blasphemias audiuit Ha-
buit enim excellentissimam no-
bilitatem. quia quantum ad diui-
nitatem fuit eterni regis filius
et quantum ad humanam de regie
stirpe genitus Ita quod in quantum
deus et in quantum homo fuit rex
regum et dominus dominantium. Habuit
ineffabilem veritatem quia ipse est
via veritas et vita. Unde

de se intendit Sermo tuus
veritas. Filius enim est sermo siue
verbum patris. Habuit insuperabilem
potestatem quia omnia per ipsum facta sunt
et sine ipso factum est nichil. Habuit
singularem bonitatem quia nemo
bonus nisi solus deus In hijs
xpus audiuit obprobria et blas-
phemias ¶ Primo quo ad nobili-
tatem math. xiij. Nonne hic est fabri
filius. nonne mater eius dicitur maria
¶ Secundo quo ad potestatem math.
xij. Hic non eicit demonia nisi
in principe demoniorum Item math.
xxvij Alios saluos fecit seipsum
non potest saluum facere Ecce dicunt
ipsum impotentem cum tamen adeo po-
tens extiterit. quod persecutores
suos sola uoce prostrauit Nam
cum ipse interrogasset Quem queritis
et dixissent Ihesum nazarenum
continuo acciderunt in terram Aug.
Una vox turbam odijs ferocem
armis terribilem sine ullo telo
percussit. repulit strauit uirtu-
te latentis diuinitatis Quid
iudicaturus faciet qui iudicandus
hoc fecit Quid regnaturus
poterit qui moriturus hoc potuit
Tercio quo ad veritatem Ioh. viij.
Tu de teipso testimonium perhibes
testimonium tuum non est verum Ecce quia
dicunt ipsum mendacem cum tamen ipse
sit ipsa veritas et vita Hanc veri-
tatem ipse pylatus scire non
meruit. quia ipsum scilicet veritatem
non iudicauit Inchoauit quidem
ipse iudicium de ueritate. sed in ueri-
tate ipse non permansit Et ideo
de ueritate questionem meruit in-
choare. sed non meruit solutionem
audire Alia ratio est secundum Aug.
Quare solutionem non audiuit. Quia

tu̅ illa questioȝ fecissȝ subito ue-
nit illi i mente ꝯsuetudo iudeo-
ru̅ qua solebat illis vnu̅ soluꝰ
dimitti i pascha et ideo statim
exijt et solutioȝ no̅ expectauit
Tercia ratio e̅ sc̅dm̅ Crisostomu̅ q̅a
sciebat q̄ q̄n̄ tam difficilis in-
ducebat multo tempore et multa
discussione. et ipe ad libatoȝ
xp̄i properabat et ideo stati exiuit
Legit̄ ēt̄ i ewa̅g nichodemi q̄
cu̅ pylatus i̅terogasset. Quid e̅
veritas Ihūs ei rn̄dit. veritas
decelo e̅ Et pylatus Interūcō
no̅ e̅ veritas. Dixit ei ihūs q̄-
mo p̄t ee veritas i t̄ris q̄ iudi-
cat̄ ab hijs q̄ p̄tatem h̄ent
i t̄ris ¶ Quarto quo adeiꝰ bo-
nitate. ducebant eu̅ ip̄ ee
peccatore i corde suo Ioh ix nos
scimꝰ q̄m̄ hic ho̅ p̄ccor e̅ Se-
ductoȝ i sermōe. luc xxiij Co-
mouit omneȝ p̄p̄lm docens p̄ vni-
u̅sam iudeā i capiens agali-
lea usqȝ huc. Sumacatoȝe
i tp̄e Ioh ix No est hic ho̅ adeo
qui sabbatu̅ no̅ custodit Tercio
fuit i odoratu q̄a maioꝰ fetto-
rem sentiēc oportuit i mōte
caluarie ubi erāt fetida corpa
mortuoꝝ vnde dr̄ i hīstorijs
q̄ caluarie p̄ie e̅ os capitis
h̄ūani nudu̅. Et q̄a ibi decal-
uabant̄ rei. et quia multa
ossa capitu̅ ibi asp̄sa erant
Caluarie locus et caluariās
dicebat̄ ¶ Quarto fuit i gus-
tu. vnde cu̅ clamaret Sicio
dederut ei acetu̅ cu̅ mirra
et felle mixtu̅. Vt expacto
cicius moreret̄. et ipi custo-
des a custodia cicius libā-
rent̄. Dicit̄ eni crucifix-
us mori si acetu̅ bibat

et cu̅ ex mirra pateret̄ olfactꝰ
ut ex felle gustus Aug'
Amaricio replet̄ s̄uctitas
aceto inebriat̄ felle dul-
cedo. adducit̄ i nocencia
reo. morit̄ vita p̄ mortuo
Quinto fuit in tactu q̄a in
oibus p̄tibus corporis a pl̄a-
ta eni pedis usqȝ ad u̅tice
capitis no̅ fuit i eo sani-
tas. De h̄ qualit̄ i oibus
sensibus dolore h̄uit dicit
bnh̄ Capit angelicis timo-
bundu̅ ꝯspib̄ densitate sp̄i-
naꝝ pungit̄ Facies pul-
cra p̄ filijs ho̅im sputis in-
decoꝝ detur pat̄ Oculi lu-
cidiores sole calligant̄ in
morte Aures que audiūt
angelicos cantꝰ audiūt
peccoꝝ insultus Os q̄d doꝝ
anglos. aceto et felle po-
tatur. Pedes quoꝝ scabel-
lu̅ adorat̄ q̄m̄ sct̄m e̅ cruci
clauis affigut̄ Manus
que formauert celos sut
i cruce extense et clauis
affixe Corpus u̅bcatur
latus lancea p̄forat̄ Et
quid plura no̅ remansit i
eo nisi lingwa ut p̄ peccoribꝰ
exoraret et matreȝ discipulo
ꝯmedaret ¶ Secundo eiꝰ
passio fuit ex illusioe despec-
ta Quatuor eni vicibus fuit
ei illusu̅ p̄ ꝰ i domo anne
vbi recepit sputa et alapas
et uelatione oculoꝝ Bn̄h
Vultu̅ tuu̅ bone ihu ita de-
sidera bileȝ In que desiderant
angeli ꝯspicere sputis i q̄i-
narunt et manibus pcusse-
runt. velo p̄ derisioe ope-

ruerunt. nec amicis vulne-
ribus pepercerunt. Secundo in domo
herodis qui eum fatuum et non
sane mentis existimans ex eo
quod ullum verbum ab eo habere potu-
erat. pro derisione eum veste al-
ba induit. Unde hugo. Tu homo es
et habes sertum de floribus. et
ego deus et habeo coronam spi-
neam. Tu cyrothecas in ma-
nibus et ego clavos defixos
os. Tu in albis vestibus tri-
pudias et ego pro te derisus
ab herode deludor alba veste.
Tu tripudias cum pedibus et
ego cum pedibus laboravi
Tu in choreis brachia exten-
dis in modum crucis in gau-
dium. et ego extensa hm̄-
ca in cruce in obprobrium. Ego
in cruce dolui et tu in cruce
exultas. Tu habes latus
apertum et pectus in signum va-
ne glorie. et ego latus ha-
bui effossum pro te. tamen re-
vertere ad me et ego suscipiam
te. Tercio in domo pylati v.
coccineam clamidem ei mili-
tes circumdederunt et arundinem
in manibus dederunt et coronam
spineam super caput eius posue-
runt et genu flexo dicebant
Ave rex iudeorum. Illa autem
spinea corona dicitur fuisse de
iunciis marinis. quorum acu-
es non minus spina dura
est et penetrativa. Unde et
sanguinem de capite eius tradi-
tur corona illa spinea extra-
xisse. Unde hugo. Caput illud divinum
multiplici spinarum densita-
te usque ad cerebrum confixum est.
Contra has tres illusio-

nes in passione permittimus
eum revelavit crucis tres ado-
rantes dicentes agyos et cetera
ter honorantes ter illu-
serunt. appellemus nos. Dicto in cruce
Math. xxvij. Cum principes sa-
cerdotum illudentes cum senioribus
et scribis dicebant Si rex israel
est descendat nunc de cruce et cre-
dimus ei. Unde hugo. Super hunc totum
Intrinsecum magis paciam exhibuit
humilitate quia dat obedienciam
implet perficit caritate. In hiis
nempe virtutum gemmis quatuor
cornua crucis ornantur. et super
eminencior caritas. Ad dextris
obediencia. ad sinistris paciencia. Ra-
dix omnium virtutum humilitas in
profundo est. omnia quecumque xpus
passus est. Unde hugo. breviter recolli-
git dicens Memor esto quanti divi-
nos labores quos xpus pertulit
in predicando. fatigacionum in
discurrendo. vigiliarum in orando
temptacionum in ieiunando. lacrima-
rum in compaciendo. insidiarum
in colloquendo. Postremo iniu-
riarum sputorum. colaphorum. sub-
sannacionum exprobracionum. cla-
vorum et cetera. Tercio eius passio
fuit utilis. multiplici fructu
copiosa. Cuius utilitas potest esse tri-
plex scilicet peccatorum remissio.
gracie collacio. et glorie exhibi-
cio. Et hec tria notantur in ty-
tulo crucis. quia Ihesus quo ad
primum. nazarenus quo ad secun-
dum rex iudeorum quo ad tercium quia
omnes ibi erimus reges. De
primo utilitate dicit augustinus Cul-
pam delevit xpus preteritam
presentem et futuram. Preterita pec-
cata tulit ea remittendo.
Presencia hominis abiciens re-
trahendo. Futura. graciam

qua vitarentur offendo. Decimus
etiam utilitatem dicit augustinus Admire-
mur gratulemur amemus lau-
demus adoremus quia per redemptio-
nis nostri mortem. de tenebris ad lu-
cem. de morte ad vitam. de corrup-
tione ad incorruptionem. de exilio
ad patriam de luctu ad gaudium
vocati sumus. Qua utilis autem
modus nostre redemptionis exti-
terit patet ex quinque rationibus vide-
licet. quia fuit acceptissimus ad
placandum deum et reconcilian-
dum Congruentissimus ad curan-
dum morbum. Efficacissimus ad
attrahendum genus humanum
Prudentissimus ad expugnan-
dum humani generis inimicum. Primo
ergo fuit acceptissimus ad placan-
dum et reconciliandum deum quia
sicut dicit anshelmus in libro Cur
deus homo Nichil asperius et
difficilius pati potest homo ad honorem
dei sponte et non ex debito quam
mortem Et nequaquam magis
se homo potest dare deo quam cum se homo
morti tradit ad honorem ipsius
Et hoc est quod dicitur ephe. iij. Tradi-
dit semetipsum oblationem et hos-
tiam deo placans et reconci-
lians Dicit augustinus in libro de trinitate
Quid tam gratanter suscipi posset
quam caro sacrificii nostri corpus
effectum sacerdotis nostri. Nota quod
quatuor considerantur in omni sacri-
ficio. Cui offeratur. quid offeratur.
et quis offerat Idem ipse unus
verusque mediator per sacrificium
pacis reconcilians nos deo
unum cum se ipso offerebat unum
esset ipse qui offerebat et quod offe-
rebat De hoc etiam qualiter
per xpm sumus reconciliati dicit

idem augustinus Quod xpus a sacer-
dos et sacrificium deus et templum
Sacerdos per quem sumus reconciliati
Deus cui sumus reconciliati. tem-
plum in quo sumus reconciliati Quo-
rundam hanc reconciliationem
parvipendentibus augustinus in persona
xpi exprobrat dicens Tu esses in-
imicus patri meo reconciliavi
te per me Tu esses longe ego
veni ut redimerem te Tu inter
montes et silvas errares que-
sivi te Inter lapides et ligna
inveni te. et ne luporum fera-
rumque rapido dente laniareris col-
legi te. humeris meis porta-
vi te. patri meo reddidi te. La-
boravi sudavi caput meum spi-
nis opposui. manus meas
clavis obieci. lancea latus
meum aperuit. tot non tantum in-
iuriis et asperitatibus laceratus
sum Sanguinem etiam meum fudi.
animam meam posui ut coniunge-
rem te mihi et tu dividis a me.
Secundo fuit congruentissimus
ad curandum morbum Congru-
itas autem attenditur ex parte
temporis et ex parte loci et ex parte
modi Ex parte temporis quia adam
fuit factus in mense marcii et
feria sexta Et ideo xpus pati
voluit Item adam peccavit hora
sexta in marcio quia in die quo
fuit annunciatus fuit et passus
Item in feria sexta et hora sexta
Secundo ex parte loci quia locus sue
passionis triplex consideratur
scilicet aut communis. aut specialis aut
singularis. Locus communis fuit
in terra promissionis Specialis
calvarie locus Singularis
crucis In loco autem quo primus
fuit homo formatus quia in temporibus
illis iuxta damascum magis

damasceno dicitur fuisse forma-
tus In loco speciali fuit sepul-
tus quia ibidem xpus passus
est ubi adam dicitur fuisse sepul-
tus licet autenticum non est.
In loco singulari fuit deceptus
nunquam in illo ligno in quo xpc
passus est adam fuit deceptus
hoc tamen dicitur quia sicut adam de-
ceptus fuit in ligno Ita xpc
passus fuit in ligno In quadam
tamen historia grecorum dicitur quod in eodem
certo ex parte meridiei est.
Quidem modus fuit per similia et
per contraria. per similia sicut dicit
augustinus homo homines. mortalis
mortales. morte mortuos
liberavit. per contraria. Quia per
hoc scilicet Gregorius perierat
per superbiam in obedienciam et gu-
lam Voluit enim assimilari deo
per suam sublimitatem transgredi
precepti dei limitem. et gustare
pomi noviti suavitatem Et
per curacionem hic fieri per contrarium
ideo modus iste satisfaccionis
convenientissimus fuit. quia fuit
per humiliacionem et afflictionem. et di-
vine voluntatis implecionem
De hiis tribus. phil. ij. humi-
liavit semetipsum. quo ad primum
factus obediens quo ad secundum usque
ad mortem quo ad tercium Tercio
fuit efficacissimus ad trahen-
dum genus humanum Nequaquam
enim salvo libertatis arbitrio
magis ad amorem suum et fi-
duciam genus humanum attra-
here potuit Qualiter autem
per hec nos ad amorem suum attra-
xerit dicit Bernhardus Super omnia red-
dit te michi amabilem bone ihesu
calix quem bibisti opus nostre
redempcionis. Hoc omnino amorem
nostrum facile vendicat et totum

hoc est quod nostram devocionem et blandi-
us allicit. et iustius exigit et
arcius stringit et vehemencius
afficit Et enim ubi te exinanivis-
ti. ubi te naturalibus radiis
exuisti. ubi pietas magis emi-
cuit ibi caritas plus effulsit. ibi
gracia amplius radiavit Qua-
liter non ad fiduciam dicitur ad Ro.
viij. Qui eciam proprio filio suo non
pepercit sed pro nobis omnibus tra-
didit illum Quomodo cum illo eciam
non omnia nobis donavit De hoc
Bernhardus Quis non rapiatur ad spem
impetrandi fiduciam cum eius at-
tendit corporis disposicionem vide-
licet caput inclinatum ad osculum
brachia extensa ad amplexum
manus perforatas ad largiendum
latus apertum ad diligendum
pedum affixionem ad nobiscum ma-
nendum corporis extensionem ad se
totum nobis impendendum Quarto
fuit prudentissimus ad expug-
nandum humani generis inimicum.
Job xl. prudencia eius percussit
superbum. Et ultra. Nunquid ca-
pere poteris leviathan hamo.
Xpus enim hamum sue divinitatis
abscondebat sub esca humanitatis
Et dyabolus volens capere escam
carnis captus est ab hamo di-
vinitatis De hac prudenti-
capcione dicit augustinus Venit
redemptor. et victus est deceptor
Et quid fecit redemptor
captivatori nostro Tetendit deci-
pulam carne sua posuit in ea
escam sanguinem suum Ipse autem volu-
it fundere sanguinem non debitoris
autem quo recessit a debitoribus
Huius autem debitum amplius notat
cirographum quod quidem xpus
tulit et cruci affixit De quo
cirographo dicit Augustinus Ena

Tua peccatum adam mutuavit
cyrographum scripsit. fideiussorem
dedit et ~~usuram~~ usura posterita-
ti crevit. Tunc enim primus adam
mutuavit. cum contra preceptum
dei sue prave suggestioni consensit.
Cyrographum scripsit cum manum
ad pomum vetitum misit. Fide-
iussorem dedit cum adam pecca-
re consentire fecit. et sic usura pec-
ti posteritati crevit. Contra igitur cum
teneretur hac redemptor. Bulus
in persona christi exponendo dicit prophe-
meus ait dominus quod ego potui facere
et non feci. Quid cause est quin
inimico meo magis liberum fuit re-
quam mihi. Sed ille creavit vos sed
nunc pavit. Et si parva habet inimici in-
gratis. non ille sed ego redemi
vos. Quo precio. non utique cor-
ruptibili auro vel argento non
sole aut luna nec saltem aliquo
angelorum sed proprio vos cruore re-
demi. Ceterum si nunc tam multipli-
ci iure debitum a vobis exigere fa-
mulatum. omnibus obmissis
meum saltem ex diurno dena-
rio quereme. Et quia christum in mor-
tem tradiderunt. iudas per a-
variciam. iudei per invidiam. pyla-
tus per timorem. Ideo videndum est
de pena quam deus ideo inflixit me-
rito huius peccati. Sed de pena et
origine iude in uenies in legenda
sancti mathie. De pena et exci-
dio iudeorum in legenda sancti iacobi
minoris. Et ideo de pena ipsius
pylati et origine breviter videamus.
Fuit quidam rex nomine tyrus
qui quandam puellam nomine pyla
filiam cuiusdam molendarii nomine
atus carnaliter cognovit et
de illa filium generavit. Pyla
autem ex nomine suo et ex nomine
patris sui qui dicebatur atus
unum nomen composuit. et na-
to puero imposuit ei nomen
pylatus. Cum autem pylatus
tres annos haberet. ipsum pyla
ad regem transmisit. Habebat autem
rex filium de regina coniuge
sua qui fere pylato coetaneus
videbatur. Isti dum annos dis-
crecionis attigissent sepius
luctamine pugne et funda-
rum invicem colludebant. Sed
regis legittimus filius ut
genere erat nobilior. sic in omni
loco pylato inveniebatur strenu-
nior et in omni genere certaminis
aptior. Unde pylatus invi-
die livore commotus et felle do-
loris stimulatus fratrem suum la-
tenter occidit. Quod rex au-
diens vehementer et concilio
convocato quid de scelerato et
homicida filio faceret requi-
sivit. Qui omnes reum esse mor-
tis unanimiter acclamave-
runt. Rex autem ad se reversus
iniquitate iniquitati noluit
duplicari sed ipsum pro tributo quod
annuatim romanis debebat
in obsidem misit. Dum volens
esse innoxius ob occasione
filii tum a tributo cupiens li-
berari. Tunc tempore erat rome
filius regis francorum qui
rome similiter missus erat pro tribu-
tis. Huic pylatus associatus
est. sed cum se ab eo moribus et in-
dustria precelli videret cum invi-
die stimulis agitatus occi-
dit. Sed cum romani quid de eo
faciendum esset inquererent. dixe-
runt. Sic si superviverit qui fratrem
necavit obsidem iugulavit

rei publice plurimu util erit
et contra ferociu hostiu ferox
ipe domabit. Dixerunt q3 g3.
Cu reus mortis habeat in
ponthos insula gentibus
illis qui nullu paciunt in-
dice iudex pficiat. si forte
eius neq̄cia cor; ꝯtumacia
edomet. Missus igit pyla-
tus ad gente ferocē et suo-
ru iudicu pemptorē. non
ꝑsciuit ad quos missus fu-
et quia ꝑdula vite sue se-
tentia tacite re ꝯsiderans
vitā suā cͣue uoluit. et ꝯtē-
ne ipe minis et ꝑmissis
supplicio et precio penitus sub-
iugauit. Qua igit tam di-
re gentis victor extitit
a ponthos insula ponthus
pylatus nomē accepit.
Herodes aut hois illius
ut audiuit industriaz eius
ꝯsurie congaudens ipe uer-
sutus. cu ad se munerib9
et nūcijs inuitauit et
sup iudeam turbam vice sua
tradidit. Qui cu pecuniam
i mīa leg ꝯgregass3. nesci-
ente herode roma adijt et
infinita pecūiaz tyberio op-
tulit et ab eo q̄ sibi dari
q̄ ab herode tenebat̄ muneri-
bus impetriuit. Huiusmoi
causa facti sut inimici pylat9
et herodes quo usq3 ad tpus
passionis dni cu s̄ recōci-
liauit. eo q̄ dnm ad se mi-
sit. Alia causa inimicicie
in historia scolastica assignat.
Quidam eni se filiu dei di-
cens multos de galileis se-
duxerat. Qui cu in garizim

duxiss3 ubi dixerat se ascensu-
ru in celu. superueniens pylatus
ipm cu omnibus occidit. timens
ne sic et iudeos seduceret. Vbi h̄.
facti sut inimici. quia herodes p̄si-
debat galileis. Et utraq3 ca
potuit esse vera. Cu aut pyla-
tus dnm iudeis crucifigēdu
tradidisset. timens ne offensa
tyberij incurreret eo q̄ ꝯdēpnas-
set innocētē quēdam sui fami-
liarē p̄ sui excusacōe ad cesa-
rem destinauit. Interea cum
tibe tyberius morbo lepre
teneretur. nunciatur eidē q̄ in ieru-
solimis mediq̄ q̄dam esset qui
omīs morbos solo ūbo cura-
ret nesciens q̄ eu iudei et
pylatus occidissent. Dixit
itaq3 uolusiano p̄uato suo
vade cicius trans maria
dicesq3 pylato ut hunc medi-
cu michi mittat q̄ me p̄sti-
ne sanitati restituat. Cum
ille ad pylatu venisset et ma-
datu imperatoris exposuisset
eidē. territus pylatus xiiij.
diebus induciis postula-
uit. Infra q̄ spaciu du volu-
sianus q̄ndam matronā vbi
nam ihus inueniri posset inter-
rogasset. ait. Heu dns m̄s
et deus m̄s erat que pylat9
p̄ inuidia traditu ꝯdēpnauit
et crucifigi precepit. Tuc ille
nimis dolens ait. Veheme-
ter doleo. qui q̄ dns m̄s iusse-
rat exple nō valeo. Cui ve-
ronica. Dns m̄s cu p̄dica-
do circuirz. et ego ei9 p̄ncia
nimis inuite carere volui
m depingi ymaginē ut du
eius p̄ncia carerez salte in
p̄stura solaciu ymago sue
figure. Cuq3 linthea pictori

deferrem pingendam dominus mi
chi obviavit et quo tenderem
requisivit. Cui cum vie causam ape-
ruissem a me pecijt pannum et
ipsum sue venerabili facie red-
didit impressum ymagine. Si huius
aspectum dominus tuus devote in-
tuebitur continuo sanitatis beneficio
potietur. Cui ille: Est ne hec
ymago auro vel argento com-
parabilis? Cui illa: Non, sed pio
affectu devotionis. Tecum igitur
proficiscar et videndam ymaginem
cesari deferam et redibo. Venit
igitur volusianus cum veronica
romam dixitque tyberio impera-
tori: Ihesum quem diu desideratum
pylatus et iudei iniuste morti
tradiderunt et per invidiam cru-
cis patibulo affixerunt. Venit
igitur mecum matrona quedam
ipsius ihesu ymaginem deferens
quam si devote perspexeris mox
sanitatis tue beneficium obtine-
bis. Cesar igitur pannis sericis
viam sterni fecit et ymaginem
ad se presentari fecit. Qui mox ut
eam fuit intuitus sanitatem
est pristinam assecutus. Pon-
tius igitur pylatus imperio ce-
saris capitur et romam perduci-
tur. Audiens cesar romam py-
latum venisse nimio contra eum
furore repletus eum ad se ad-
duci precepit. Pylatus autem tu-
nicam domini inconsutilem secum de-
tulit quam indutam coram impera-
tore portavit. Mox ut impera-
tor eum vidit omnem iram depo-
suit et ei statim assurrexit
nec durius sibi aliquid loqui
prevaluit. Et qui in eius absen-
tia videbatur tam terribilis
et ferus nunc in eius presentia
invenitur quodammodo mansue-
tus. Cumque eum licenciasset mox
contra eum excandescit se mi-
serum clamitans quod ei furorem
sui pectoris minime ostendisset.
Statimque eum revocari fecit
iurans et contestans quod fi-
lius mortis esset nec vivere sit
eum dignum super terram. Qui ut
eum vidit continuo salutavit
et omnem animi ferocitatem
abiecit. Mirantur omnes
mirabatur et ipse quod sic contra
pylatum dum abesset excandes-
ceret et dum presens esset nil ei as-
perum loqui posset. Divino tandem
nutu ipsum illa tunica expo-
liari fecit et continuo eandem pristi-
nam ferocitatem animi mox re-
sumpsit. Cumque imperator plu-
rimum admiraretur dictum est ei
quod ut tunica fuisset domini ihesu
Tunc imperator ipsum in carcere
recipi iussit donec sapientum
consilio deliberaret quid de eo fieri
oporteret. Data est igitur in
pylatum sententia ut morte tur-
pissima dampnaretur. Au-
diens hoc pylatus cultel-
lo proprio se necavit et tali
morte vitam finivit. Cog-
nita cesar morte pylati
dixit: Vere mortuus est mor-
te turpissima cui manus propria
non pepercit. Mole igitur in
genti et in tyberim flumi(n)
immergitur. Spiritus vero maligni
et sordidi corpori maligno
et sordido congaudentes ut
in aquis ut in aera raptantes
mirabiles in undis inundationes in aquis
movebant et grandines in ae-
re terribiliter generabant ita ut
cuncti timore nimio tenerentur

Aliqua pars romani ipsum
a tyberis fluvio extrahen-
tes derisionis causa ipsum
vigennam deportaverunt et
in rodano fluvio inmiserunt
Vigenna enim dicitur quasi via gehe-
ne quia erat locus maledic-
tionis. Et ibi nequam spiritus
affuerunt. ibidem eadem
operantes. Homines quoque illi
tantam infestationem demonum
non ferentes. vas maledic-
tionis a se removerunt et se-
peliendum lozanne civitatis
territorio commiserunt. Cum au-
tem nimis prefatis infestationibus
gravarentur. ipsum remove-
runt et in quodam puteo mon-
tibus circumsepto inmiserunt
ubi ad huc relatione quorun-
dam dyabolice machinationes
ebullire videntur. Nota tamen
quod in historia scolastica legitur quod pi-
latus a iudeis accusatus
est apud tyberium de violenta
innocentum interfectione. Et quia
iudeis reclamantibus ymagi-
nes gentilium in templo po-
nebat. Et quia pecuniam depo-
situm in corbana in suos redi-
geat usus Inde fatiens aq-
ductum in domum suam. Et pro
hijs omnibus deportatus est in
exilium lugdunum unde oriun-
dus fuerat ut ibi in obprobrium
gentis sue moreretur. Potu-
it esse quod iam primo edictum de-
derit ut lugdunum in exilium
deportaretur. Et per eundem modum ty-
berius audiens qualiter christum
occiderat ipsum in exilio duci et
ad se romam aduci fecit. Eu-
sebius et beda in suis cronicis
non dicunt ipsum in exilio rele-
gatum sed tamen quod in multas cala-
mitates incidens propria se
manu peremit etc. Dicto de fes-
tivitatibus que occurrunt intra
tempus deviationis quod incipit ab adam
usque ad moysen. quod tempus representat
ecclesia a septuagesima usque ad pascha. Dicendum
inde de festivitatibus que occurrunt
infra tempus reconciliationis quod
tempus representat ecclesia a pascha us-
que ad octavam penthecostes.

De resurrectione

Resurrectio
christi tertia die a passione ipsius
facta est. Circa autem ipsam resurrec-
tionem septem per ordinem sunt conside-
randa. Primo qualiter verum sit quod
tribus diebus et tribus noctibus
in sepulcro iacuit et tertia die re-
surrexit. Secundo quare statim ut
mortuus est non surrexit. sed usque
in diem tertium expectavit. Tertio
quomodo resurrexit. Quarto quare
resurrectionem suam acceleravit nec
usque ad generalem resurrectionem dis-
tulit. Quinto propter quid resurrexit.
Sexto quotiens apparuit. Septimo
qualiter sanctos patres qui erant in
limbo inde eduxit et quid ibi
egit. Circa primum nota quod christus
tribus diebus et tribus noctibus
in sepulcro dicitur fuisse secundum augustinum
per synodochen ut prima dies ac-
cipiatur secundum partem sui postremam
Secunda dies se tota et integra
Tertia secundum partem sui primam et sic
erunt tres dies et quilibet horum dierum
sua nocte habet precedente. Tunc
enim secundum bedam mutatus est ordo
et cursus dierum ac noctium. Ante
enim dies precedebant et noctes
sequebantur. Post passionem autem
hic ordo mutatus est. Ita quod prece-
dunt noctes et dies sequuntur. Et hoc
mistice ~~[struck]~~ congruit. Nam
homo primo de die gratie cecidit in nocte
culpe ~~rediit ad diem gratie~~ per christi
autem passionem et resurrectionem

de morte in ipſe rediit ad diem
tercium ¶ Circa ſecundum ſciendum quod con=
ueniens eſt ut non ſtatim cum mor=
tuus fuit xp̄us reſurgeret
ſꝫ uſque ad diem tercium oppet=
tuꝫ ꝓpt᷑ aliquas raciones Primo
ꝓpt᷑ ſignificacionem ut ſcꝫ quod hec ſig=
nificaretur quod lux ſue mortis ·
triuit noſtram duplam a morte
et ideo una die integra et
duabus noctibus iacuit in ſepul=
cro · ut per diem intelligatur lux
ſue mortis per duas noctes
noſtra duplex mors Et hanc
racionem aſſignat · glo ſuper i
luc · xxiiij · Oportuit pati xp̄m
etc Secundo ꝓpt᷑ probacionem quia ſicut
in ore duorum uel trium teſtium
ſtat omne uerbum Sic in tribus die=
bus expiditur eſſe ſolum · et ideo
ut hominem morte probaret et ſe probaſ=
ſe oſtenderet tribus diebus iacere
uoluit in ſepulcro Tercio
ꝓpt᷑ ſue poteſtatis oſtenſionem · quia
ſi ſtatim reſurrexiſſet non uidere=
tur poteſtatem habere ponendi animam ſuam
ſicut reſurgendi · j · Cor · xv ·
ſuper illud Quia xp̄us mortuus
eſt Ideo in quo de morte premittitur
ut ſicut uera mors oſtenditur
ita uera reſurreccio oſtenditur
Quarto ꝓpt᷑ reſtauracionis prefi=
guracionem hanc racionem aſſignat petrus
rauennas dicens Tres dies uo=
luit eſſe ſepulture · quia in celo
fuit inſtauraturus · quod in terra re=
paraturus · que apud inferos re=
demptus · Quinto ꝓpt᷑ triplicis
ſtatus iuſtorum repreſentacionem
hanc racionem aſſignat Greg ſuper
eze · dicens Sexta feria xp̄us paſ=
ſus eſt Sabbato quieuit in monu=
mento ſuo in ſepulcro Dominico autem
die ſurrexit a morte · Prius
enim uita adhuc nobis feria ſexta

eſt · quia in anguſtiis et doloribus
cruciamur Sed ſabbato quaſi in ſe=
pulcro quieſcimus · quia anime poſt
mortem requiem inueniunt
Dominico autem die ad octaua die acta=
no iam corpore reſurgimus a mor=
te et in gloria anime eciam cum car=
ne gaudebunt Dolor ergo nobis
in ſexta feria · requies in ſeptima
et gloria excipit in octaua hec
Greg ¶ Circa tercium qualiter ſcilicet
reſurrexit Nota quod primo ſur=
rexit potenter quia in uirtute
propria Ioh · xij · poteſtatem habeo po=
nendi animam meam etc Item
Soluite templum hoc et in tribus
diebus excitabo illud etc Secundo
quia feliciter depoſita omni mi=
ſeria Math · xxvj · poſtquam
autem reſurrexero precedam uos
in galileam Galilea interpretatur
tranſmigracio · xp̄us ergo cum re=
ſurrexit in galileam preceſſit quia
de miſeria ad gloriam · de corrup=
cione ad incorrupcionem tranſiuit
Ideo ipſa · poſtquam paſſionem ſuam
xp̄us ruptis uinculis mortis
in eternitate · grauiſſima tranſiuit
in gloriam · Tercio utiliter quia can=
tica predicta Ic · iiij · Aſcendit leo
de cubiculo ſuo et predo gencium
ſe leuauit Ideo Ioh · xij Ego
cum exaltatus fuero a terra omnia
traham ad me ipſum Ego cum
exaltatus fuero a terra · animam
meam ſcilicet educendo de limbo et
corpus meum de ſepulcro omnia
traham etc Quarto mirabiliter
quia remanente clauſo ſepulcro
ſicut enim exiſtente clauſo utero
matris exiuit · et ad diſcipulos
ianuis clauſis intrauit Sic
nimirum exiſtente clauſo ſe=
pulcro inde exire potuit

Unde legitur in historia scolastica quod cuidam monacho sancti laurencii extra muros anno ab incarnatione domini m° c° xi miranti de cingulo suo quo accinctus erat insoluto et proiecto ante illum vox in aere facta est: sic potuit christus clauso prodire sepulcro. Quinto vere a corpore vero ipso. Septem autem modis se vere resurrexisse probavit. Primo per angelum qui non mentitur. Secundo per frequentem apparitionem propter hoc quinquies ostendit se vere resurrexisse. Tercio per comestionem per quod probavit quod non arte magica. Quarto per palpationem per quod probavit quod in illo corpore. Quinto per cicatricum ostensionem per quod probavit quod in eodem corpore in quo mortuus fuit. Sexto per domus clause ianuis ingressionem per quod ostendit quod glorificatus resurrexit. Hec enim omnes dubitationes circa christi resurrectionem videntur fuisse in discipulis. Sexto immutabiliter quia numquam moriturus. Ro. vi. Christus resurgens ex mortuis iam non moritur etc. Dicit tamen dyonisius ad demophilum christus etiam post ascensionem cuidam sancto viro nomine carpo dixisse: Paratus sum pro omnibus salvandis mori et pati. Propter hoc videtur quod si possibile esset adhuc pro omnibus hominibus mori paratus esset. Retulit enim predictus carpus vir mire sanctitatis beato dyonisio ut in eadem epistola continetur quod cum quidam infidelium quendam fidelem pervertisset, adeo carpus moleste tulit ut exinde infirmitatem incurreret et cum cotidie exoraret

ut per combustionem quidam ambos simul in incendio abrumperet vitam. Et erat circa noctis medium dum evigilaret et hanc orationem faceret subito domus in qua erat in duo divisa fuit et quedam fornax ingens apparuit. Respiciensque sursum vidit celum apertum et ibidem ihesum circumdatum multitudine angelorum. Deinde iuxta fornacem predicti duo viri cernuntur qui a serpentibus de fornace procedentibus et fornacem morsibus et involutionibus violenter trahebantur et non a quibusdam aliis viris impingebantur. Carpus autem videns eos adeo in istorum vindicta delectabatur ut superiorem quidem visionem contempneret intueri et in eorum vindicta intentus maneret. Ita quod plurimum moleste ferebat quod in fornacem non cito cadebant. Tandem cum difficultate in celum prospexisset et priorem ut prius visionem vidisset, Ihesus hominum illorum misertus ex supercelesti throno surrexit et usque ad illos cum multitudine angelorum descendit manumque extendens ipsos arripuit. Dixitque carpo ihesus: manu extenta percute contra me de cetero, paratus sum pati iterum pro hominibus et hoc mihi amicum ne alii peccent. Hanc autem visionem quam recitat dyonisius gratia huius ubi posuimus. Circa tercium quare non expectavit cum aliis resurgere scilicet fieri resurrectionem generalem. Secundum quod est quod apparet tres rationes noluit differre. Primo propter corporis dignitatem. Cum enim illud esset dignissimum eo quod erat deificatum sive deitati unitum non fuit decens ut tamdiu sub pulvere iaceret. Unde in ps. Non dabis sanctum tuum videre corruptionem. Item ps. Exurge gloria mea

tua tu et archa sanctificacionis Corpus
illud quod fuit contentiuum deitatis
Secundo propter fidei firmitatem Si enim te
non surrexisset fides perisset nec
viri diu cum aliquis credidisset Quod
patet ex hoc quod in passione excepta vir-
gine omnes fidem amiserunt Sed
cognita resurreccione ipsam recu-
peraverunt. j. Cor. xv. Si xpus
non resurrexit vana est fides nostra
Gregorius non plus quam triduana morte
esse voluit ne si in illo differretur
resurreccio in omnibus omnino despa-
raretur. Tercio propter nostre resurrec-
cionis exemplaritatem Caro enim
in veniret qui resurreccionem fu-
turam speraret nisi eam in xpo pre-
cessisse videret Et propter hoc dicit
apostolus Nam si xpus resurrexit
et nos resurgemus Nam eius resur-
reccio est causa exemplaris nostre resur-
reccionis Gregorius Dominus monstravit quod
promisit ut sicut ipsum resurrexis-
se fideles cognoscerent Ita ne sperare
in fine mundi premia resurreccio-
nis desperarent Item hemus spem
resurreccionis nostre consolidatam glori-
a capitis nostri Ideo non plus quam
morte triduana esse voluit.
ne si in illo differretur resurreccio
desperaretur omnino ¶ Circa quintum
propter quid scilicet resurrexit Dicendum
quod propter quatuor magnas nostras
utilitates resurrexit. Est enim
eius resurreccio operans iustifica-
cionem peccatoris. docens novitatem
morum. generans spem resurrec-
cionis remunerandorum. et causans
resurreccionem omnium De primo. Ro. iiij.
Traditus est propter delicta nostra et
resurrexit propter iustificacionem
nostram De secundo Ro. vj. Sicut xpus
resurrexit a mortuis per gloriam
patris Ita et nos in novitate vite

ambulemus De tercio. j. pet. j.
Qui propter magnam misericordiam suam
regeneravit nos in spem vivam
per resurreccionem ihesu xpi ex mor-
tuis De quarto j. Cor. xv. xpus
resurrexit a mortuis
primicie dormiencium quoniam quidem
per hominem mors et per hominem
resurreccio mortuorum. Et
nota quod sicut per predicta patet
xpus in sua resurreccione
quatuor habet propria. Primum est quia nostra
resurreccio usque in finem differ-
tur. sua vero die tercia cele-
brata est. Secundum quia nos per
illum resurgimus Ille vero per
se ipsum ambo. Quod potuit
adiutorium sui corporis querere
suscitandi quod alios suscitavit
Tercium est quia nos in cineres
sed corpus eius incinerari non
potuit. Quartum est quia sua re-
surreccio est nostre resurreccio-
nis causa efficiens exemplaris
et sacramentalis De prima causa
glo. super ps. Ad vesperam demora-
bitur fletus. Resurreccio xpi
est causa efficiens resurreccionis
et anime in presenti et corporis in futuro
De secunda j. Cor. xv. Si xpus
resurrexit etc. ¶ Circa sex-
tum quociens scilicet resurgens
apparuit Notandum est quod ipsa
die resurreccionis quinquies visibiliter
apparuit. et aliis diebus se-
quentibus quinquies visibiliter primo
enim apparuit marie magdalene
Joh. xx. Item Math. ultimo Sur-
gens autem ihesus mane prima
sabbati apparuit primo marie mag-
dalene etc. que typum gerit pe-
nitencie seu penitencium. Volu-
it autem primo apparere marie
magdalene quia ceteris
ardencius diligebat. Luc. vij.

Dimissa st ei pcca multa qa
dilexit multu Secudo ut os=
tenderet se mortuu p pcco=
ribus Math ix no veni vo=
care iustos s; pccores 7c Ter=
cio ut onderz q meretrices
pcedut sapientes i regno
celorum. Math xxj. Amen dico
vobis q meretrices 7c Qrto
ut sicut mulier fuit macia
mortis ita esset nuncia vite
scdm glo Qnto ut vbi habu=
dauit delictu habudz et gra
sicut dr ad Ro. v. Qr Sexto
appuit mulieribus recedem=
tibus a monumento. qm dixe=
cis aucte. q accesserut et
tenuerut pedes ei9 Math
ulto. et typu gerut humiliu
quibus dns appaz cu vo=
ne sexus. cu vone effectus
qa tenuerut pedes eius
Tercio appuit symoni s; ubi a
qm nescit nisi forte qm re=
dibat cu Johe a monumento
Potuit em esse q petrus
mo hic alicubi dimitit ubi
s' dns appuit Luc ulto. Pe=
trus aut i tpretat obedi=
ens. et gerit typu obedien=
ciu quibus dns appaz Qr=
to appuit discipulis euntibus
i emaus q i tpretat desyde=
riu consilij et sigt paupes q
qui volut illud consiliu imple
vade 7 vende oia q hes et da
paupibus 7c Qr Qnto appuit
discipulis congregatis i vnu et
sigt religiosos cu fribus qui p
senspibus clausos Joh xx. Hee
sunt appicones ipa die resur=
reccionis fce sut Et has re=
putat sacdos i missa quqes
se vertens ad pplm ; tercia
visio e cu silencio q sigt ecia
appicom scam petro q nescit
vbi vl qn fca fuit Sexto appa=
ruit octa die discipulis congregatis
pnte thoma q dixit se no crede
nisi viderz. Et sigt hesitantes
i fide Septio appuit discipulis
piscantibus Joh ulto et sigt p=
dicatores q st piscatores hoim
Octauo appuit discipulis i mote
tabor Math ulto et sigt contepla=
tos qa i pdco monte trasfigura=
tus e Nono undecim discipulis
recubentibus i cenaculo vbi
ifidelitate cord 7 duricia cordis
exprobrauit Math ulto p q in
telligim9 pccores in vndecimo
os trasgressionis positos quos
7 dns aliqn misericordit visitat
Decio 7 ulto appuit discipulis
existentibus i monte oliueti
Luc ulto p quos sigtur miseri=
des 7 unde oleu diligetes De
hoc loco ascendit in celu quia
pietas ad omia valz pmissio=
ne hns 7c j Thy iiij Sut
aut 7 alie due appicoes q re=
ferut i ipa die resurreccois
fce s; tn hee ex textu no ha=
bent Pma qua appuit jaco=
bo iusto id e Jacobo alphei
de qua appicone i uenies i le=
genda ipsius iacobi. Alia est
ipa die qua dr appuisse joseph
sicut dr i ewa nichodemi Na
cu audissent iudei q joseph
corpus ihu a pylato petisset et
ipm i monumento suo posuisset
indignati adu sus eu ipm ce=
perut et i quoda cubiculo di=
ligent clauso 7 signato 7 si=
gillato recluserut 7 p ty sab=
batu occidere volentes. Et
ecce ihus i ipa die resurreccois

ad eum intrauit. et faciem eius
extersit et osculum dedit. et inde
salutis sigillis eum educens in
domum suam in arimathia ipsum
adduxit ¶ Tercia est quam an-
ctores virgini glose apposuisse
credunt licet hec ab ewangelistis
obticeatur. hoc romana ecclesia etiam ap-
probare videtur. quia stacio ipsa die
apud sanctam mariam celebrat statio-
nem. Si enim hec ideo non credi-
tur quia nullus ewangelista testatur
consequens est ut post resurreccionem
nunquam eis apparuerit. quia ubi
vel quando nullus ewangelista dixisset.
Sed absit ut talem matrem talis
filius tali negligencia dehono-
rauerit. Sed ideo forsitan ewangeliste
hec subticuerunt. quia eorum fuit
solummodo officium resurreccionis
testes inducere. Matrem autem ad
testificandum pro filio inducere
eos non decuit. Si enim verba ex-
traneas feminarum deliramen-
ta visa sunt. quomodo non magis
matrem pro filii testimonio crede-
rent delirare. hec igitur ewangeliste
scribere noluerunt. quia pro constan-
ti reliquerunt. Debuit quidem
primus matrem letificare de resurrec-
tione quam amplius ceteris con-
stat doluisse de morte. ¶ De
septimo in deus(?) qualiter sanctos
patres qui erant in lymbo xpus eduxit
et quid ibi egit ewangelium Nicodemi
explanauit. Augustinus in quodam
sermone et nichodemus in suo e-
wangelio aliquatenus hec ostendit.
Aut enim sic Eusebius(?) ... ut xpus
spiritum tradidit unita sue dei-
tati anima ad infernorum profunda

descendit Lux ita tene-
bras eminuit quam quandam
depredator splendidus atque ter-
ribilis attigisset aspicien-
tes eum impii atque tartaree
legiones territi inquirere ce-
perunt dicentes Unde est
iste tam fortis et tam ter-
ribilis tam splendidus tam
preclarus. Mundus ille qui
nobis subditus fuit nun-
quam nobis talem mortuum
misit. nunquam inferis tali-
a munera destinauit. Quis
est ergo iste qui sic intrepidus
nostros fines ingreditur.
Et non solum nostra supplicia
non veretur. verum etiam alios
de vinculis nostris absoluit.
Ecce ipsi qui solebant sub nostris
suspirare tormentis insul-
tant nobis de preceptore salu-
tis. Et non solum non verentur
sed insuper nobis minantur.
Nunquam hic sic superbierunt
mortui nostri. aliquando sic po-
tuerunt esse leti captiui.
Ut quid huc istum adducere
voluistis. O princeps noster
periit omnis letitia tua. In
luctum conversa sunt gaudia tu-
a. Dum tu xpm suspendis
in ligno ignoras quanta dampna
sustineas in inferno. Post
istas voces crudelium infer-
nalium ad imperium domini omnes
vectes ferrei sunt confracti.
Et ecce innumerabiles populi sancto-
rum gemitibus prouoluti lacri-
mabili voce dicebant. Adue-
nisti redemptor mundi ad-

desiderabilis
uenisti domine, quem desiderantes quotidie expectabamus. Descendisti pro nobis ad inferos ... [illegible]

ſcm̄ preci i ueniȝ vidit quēdam ambulantē nudo nigro corpe et ex nimio solis adusto. Hec aūt erat maria egipciaca. Statimque hec fugam arripuit et zosimas post ea velocit(er) post eā currere cepit. Tūc ait illa. Abbas zosima qd me psequeris. Ignosce m̄ q(ui)a nō possum ad te faciem meā conuertere eo q(uod) mulier sum et nuda. Sz palliū tuū m̄ porrige ut possim sine verecūdia te videre. Qui se noiare audiens stupefactus palliū tribuit et in terra pstratus ut se bndiceret rogauit. Cui illa. Ad te pr magis bndicere spectat quē sacerdocij dignitas ornat. Ille ut audiuit q(uod) nomē et officium eius sciuit amplius mirabatur et se bndici obnixius pstabat. Tūc illa. Benedictus redemptor aīarū. Cūque illa extensis manibus oraret vidit eā q(ua)n(tum) unius cubiti mēsura a terra eleuari. Tūc senex dubitare cepit ne sps esset et fingendo oraret. Cui illa. Satisfaciat t(ibi) dūs q(ui)a me peccatricem mulierē imūdum spm̄ existimasti. Tūc zosimas illam p dn̄m iurauit ut cōdicōem suā ei narrare deberet. Cui illa. Ignosce m̄ pr. q(ui)a si statū meū t(ibi) narrauero. uelud a serpente territus fugies. et aures tue a sermonibus meis contaminabunt(ur). et aer a sordibus polluetur. Cūque ille uehemēter instaret dixit. Ego pr in egipto nata sum. Duodecīo anno etatis mee alexandriā veni ubique sex annis publice libidini me subieci. et nulli nullatenus me negaui. Cū hoies regionis illius ꝯ adorandā scām crucem in ierlimis ascenderūt rogaui nautas ut me secū mitterent cū fratri[illegible]. Cū uero me de naulo requirerent dixi. Nō hēo frēs aliud naulū sz p naulo habeatis corpus meū. Sicque me susceperunt et corpus meū nauli gratia habuerūt. Cū aūt ierosolimis peruenissent et p adorandā cruce usque ad fores ecclie cū aliis peruenissem subito et inuisibilit(er) repulsa pauor nec intro intrare pmittor. Iterū aūt atque iterū p(er)ueni usque ad limē. nunc uel usque ad fores eccle. et subito iniurias paciebar repulse. Cū aūt omēs liberū haberent aditum nec aliquo impedimentū inuenirent. Rediens igitur ad me et cogitans q(uod) hec m̄ ob scelera mea immanitate acciderent. pectus meū cepi manibus tundere. lacrimas amarissimas fundere et a cordis intimo suspirare. respiciensque uidi ymaginem beate uirginis. tūc ipam lacrimabilit(er) exorare cepi ut pccōrū meorū veniā impetraret et ad adorandā scām crucē me intrare pmitteret. p(ro)mittens me seculo abrenunciaturā et deceto caste mansurā. Cūque hec orassem et in noie ipius fiduciā recepisse. fores iterū ecclie adii et aliquo impedimē to carens intraui. Cū aūt scām crucē deuotissime adorassem q(ui)dā m̄ tres numos tribuit de-

De sancta Maria Aegyptiaca.

Maria Aegyptiaca que peccatrix appellatur, 46 annis in heremo artissimam vitam duxit, quam circa annos domini 270 tempore Claudii intravit. Quidam autem abbas nomine Zosimas dum Jordanem transisset : [illegible]

quibus tres panes emi. Au-
divique vocem dicentem mihi: Si Jor-
danem transieris salva eris. Jor-
danem igitur transivi et in hoc desertum
veni ubi xlvii annis et nullum
penitus hominem videns et absque
homine mansi. Illi autem tres pa-
nes quos mecum detuli instar
lapidis duruerunt et per tempora xvii
annis ex hijs comedendo suffe-
cerunt. Vestimenta autem mea iam
dudum putrefacta sunt. Decem et sep-
tem annis in deserto hoc a tempta-
tionibus carnalibus molestata
sum, sed nunc per dei gratiam omnes vici.
Ecce omnia mea narravi tibi.
Tunc senex in terram prostratus in fa-
mula sua dominum benedixit. Cui
illa: Obsecro domine ut in die domi-
nice cene ad Iordanem redeas et
corpus domini tecum tecum feras.
Ego autem ibidem occurram tibi
et de manu tua corpus sus-
cipiam sacrum. Nam a die qua huc
veni communionem non recepi. Re-
diens igitur senex ad monasterium
evoluto anno die dominice ce-
ne appropinquante tulit corpus domi-
ni et usque ad ripam Iordanis
veniens et ex alia ripa mu-
lierem stantem prospexit. Que su-
per aquas facto crucis signaculo venit
et ad senem usque pervenit. Quod
videns senex obstupuit et ad
pedes eius humiliter se prostravit.
Cui: Vide ne feceris cum sacrame-
nta penes te habeas et sacerdo-
tii dignitate prefulgeas. Sed ob-
secro ut sequenti anno ad me
pater redire digneris. Tunc illa
facto signo crucis super aquas ior-
danis venit et heremi solitudinem
petijt. Sed senex ad suum mo-
nasterium rediens sequenti an-
no ad locum in quo secum lo-
cuta fuerat venit et eam ibidem
expirasse reperit. Qui la-
crimari cepit et ipsam tangere
non presumpsit. Dixitque intra
se: Ego quidem corpus istius
sancte sepelire vellem sed timeo
ne hoc ei displiceat. Hoc igitur
cogitante vidit iuxta caput
suum literas in terra descriptas sic
continentes: Sepeli Marie cor-
pusculum, redde terre pulverem
suum et ora pro me ad dominum, ad
cuius preceptum tali die aprilis
reliqui seculum. Tunc senex certo
cognovit quam mox ut
dominum sacramentum accepit ad deser-
tum rediit et vitam finivit. Il-
lud quoque desertum cosmas per tri-
ginta dierum spacia vix am-
bulavit quod illa in una hora
percurrit et ad deum migra-
vit. Cumque senex terram fodere
sed nequiret vidit leonem ad
se venientem et dixit ei: Sancta
mulier hec precepit sepelire cor-
pus suum, et ego cum sim senex
fodere non possum nec eciam hab-
eo ferramentum. Tu igitur
terram fode ut possimus eius
corpus sanctissimum sepelire.
Tunc leo fodere cepit et aptam
foveam preparavit. Quo peracto
leo ut agnus mansuetus abijt
et senex ad suum monasterium
glorificans deum venit etc.

De sancto Ambrosio.

Ambrosius dicitur ab am-
bra que est species valde re-
dolens et preciosa. Ipse enim eccle-
sie valde preciosus extitit et in dic-
tis et in factis suis redoluit.
Vel dicitur ambrosius ab ambra.

et filios qui est deus qui dei deo inimicos perdit qui per ambram ubique redolet. Fuit enim testi bonus odor christi in omni loco. Vel dicitur ab ambor quod est pater luminis et syos quod est parvulus quia pater in multorum filiorum spirituali generatione. luminosus in sacre scripture expositione. et parvulus in sua humili conversatione. Ambrosius filius ambrosii prefecti rome cum in cunabulis in atrio pretorii esset positus et dormiret examen apum subito adveniens faciem eius et os ita complevit ut quasi in alveolo suo ita intrarent et exirent. Que postea advolantes in tantam aeris altitudinem elevate sunt ut humanis oculis minime viderentur. Quo pacto territus pater ait. Si vixerit infantulus iste aliquid magni erit. Postea cum adolevisset et videret matrem et sororem virginem sacratam manus sacerdotibus osculari. ipse ludens sorori dexteram offerebat asserens et hoc id ab ea fieri oportere. Illa vero ut adolescentem quid diceret respuebat. Rome igitur liberalibus eruditus cum causas pretorii splendide peroraret a valentiniano imperatore ad regenda liguriam emiliamque provincias directus est. Cumque mediolanum venisset et ibidem episcopus tunc defunctus esset convenit populus ut ibidem de episcopo provideret. Sed cum inter arrianos et catholicos de eligendo episcopo seditio non modica oriretur. illuc ambrosius causa seditionis perrexit. Et statim vox infantis insonuit dicens ambrosium episcopum. Cuius voci omnes unanimiter consenserunt ambrosium episcopum clamantes. Quo ille cognito ut eos a se terroribus removeret. exiens ecclesiam tribunal ascendit et contra consuetudinem consueta tormenta personis adhiberi iussit. Quod cum faceret populus clamabat. Peccatum tuum super nos. At ille turbatus domum rediit et philosophiam profiteri voluit. Qui ubi ne fieret revocatus est publicas mulieres publice ad domum fecit adire ut hiis visis ab eius electione populus revocaret. Sed cum nil proficeret sed populus peccatum tuum super nos acclamaret videt fugam peciit. Cumque ticinum pergere se putaret mane ad portam civitatis mediolani que romana dicitur invenitur. Qui inventus cum custodiretur a populo missa est relatio ad clementissimum imperatorem valentinianum. Qui cum summo accepit gaudio quod a se directi iudices ad sacerdotium peterentur. Letabatur etiam prefectus quod verbum suum in eo fuerat adimpletum. Dixerat enim cum proficiscenti mandata donaret. Vade age non ut iudex sed ut episcopus. Sed pendente relatione iterum absconditur sed inventus cum adhuc esset cathecuminus baptizatur et octava die in episcopalem cathedram sublimatur. Cum autem ambrosius post annos quatuor romam iuisset et soror sua sacra virgo eius dexteram oscularetur subridens ait. Ecce ut dicebam sacerdotis manum osculatis. Cum alius ad quandam civitatem pro quodam ordinando episcopo iuisset et eius electioni Iustina imperatrix et alii heretici ut de sua secta aliquis ordinaretur obsisterent

uolentes · vna de arrianorum
uirginibus ceteris impudicior tri-
bunal ascendit et beatum ambrosium
per uestimentum comprehendit uolens
ipsum ad partem mulierum trahere ut
ab eis cesus de ecclesia cum iniuria
pelleretur. Cui ambrosius ait
Et si ego indignus tanto sacerdo-
cio sum · te tamen non conuenit in aliquem
sacerdotem manum inicere unde debu-
isti timere iudicium dei ne tibi ali-
quid contingeret. Quod dictum eius
exitus confirmauit. Nam die a-
lio mortuam ad sepulcrum usque
deduxit. graciam pro contumelia re-
pondens. Quod factum omnes ual-
de perterruit. Post hec mediolanum
reuersus a multis insidiis iusti-
na imperatrice pertulit. dum mu-
neribus et honoribus aduersus
eum populo tractante. Cum ergo multi
eum in exilium pellere viderentur ut
niterentur. vnus eorum ceteris infe-
licior in tantum furore excitatus
est ut iuxta ecclesiam domum sibi lo-
caret ut in eadem quadrigam pa-
ratam haberet quo facilius raptum
in exilium deportaret. Sed dei iu-
dicio ipso die quo eum se rapere
arbitrabatur. in eadem quadri-
ga de eadem domo in exilium pul-
sus est. Cui tamen ambrosius red-
dens bona pro malis. sumptus
et necessaria ministrauit. Tamque
et officium in ecclesia mediolanensi
primus celebrari instituit. Erat
tunc temporis mediolani a demo-
nibus multi oppressi qui se torqueri
magnis uocibus clamitabant
Iustina autem et multi arriano-
rum cum in simul habitaret dice-
bant ambrosium pecunia co-
parare qui se ab immundis spiritibus

vexari mentirentur. et ab am-
brosio dicerent se torqueri. Tunc
subito vnus ex illis arrianis
qui astabant arreptus a demone
in medium prosiluit prosiluit atque
clamare cepit. Utinam sic tor-
queantur ut torqueor qui non
credunt ambrosium. At illi
confusi in piscinam demersum ho-
minem necauerunt. Quidam
hereticus acrimus disputator
et durus et inconuertibilis ad
fidem cum audiret ambrosium
predicantem vidit ad aures eius
angelum loquentem uerba que populo
predicabat. Quo viso fidem
quam persequebatur cepit defen-
dere. Quidam aruspex de-
mones aduocabat et ipsos
ad nocendum ambrosio trans-
mittebat. Sed reuersi demo-
nes renunciabant quod non
solum ad ipsum sed nec ad fores
domus sue appropinquare ua-
lebant quia ignis insuperabilis
omne illud edificium
communiret ut eciam longe po-
siti urerentur. Alius quidam
cum cubiculum adiit ut gla-
dio ipsum necaret. Prece aut
precio a iustina inductus
sed cum dextram gladium eleuas-
set ut ipsum perimeret continuo
aruit manus eius. Cum vi-
tessalonicenses ciuitatis apud
imperatorem aliquid deliquissent et
eis imperator precibus ambro-
sii indulsisset. clam agente
curialium milicia promissum
imperatoris nesciente ambro-
sio plurimi sunt occisi. Quod
ubi ambrosius comperit im-
peratori copiam intrandi ·

ecclesiam denegavit. Cui cum
imperator diceret quod david ad-
ulterium et homicidium commisisset respondit. Qui
secutus es errantem sequere corri-
gentem. Quod cum audisset cle-
mentissimus imperator ita gra-
tanter suscepit quod publicam pe-
nitenciam agere non negavit. ¶
Quidam a demonio arreptus ac-
clamare cepit ab ambrosio
se torqueri. Cui ambrosius ob-
mutesce diabole quia non te tor-
quet ambrosius sed invidia
tua. quia illuc homines ascendere
conspicis unde tu turpiter
corruisti nam ambrosius nes-
cit inflari. Et continuo ille ob-
mutuit. ¶ Quadam vice cum
beatus ambrosius per civita-
tem pergeret casu quodam lapsus
est et in terra prostratus iacebat.
Quod videns alter ridere cepit.
Cui ambrosius. Et tu qui stas
vide ne cadas. Quo dicto sta-
tim doluit suum lapsum qui
riserat alienum. ¶ Quadam
etiam vice ambrosius ad pa-
lacium macedonii magistri offi-
ciorum ut pro quodam intercederet
venit sed cum fores clausas
invenisset nec introeundi copiam
habere potuisset. ait. Et tu quidem
ad ecclesiam venies. et non clau-
sis sed apertis ianuis ingredi
non valebis. Elapso autem tempore
metuens inimicos macedo-
nius ad ecclesiam fugiens et pa-
tentibus ianuis aditum re-
perire non potuit. ¶ Fuit autem
tante abstinencie quod cottidie
nisi in die sabbato et die dominico
et festis precipuis ieiunabat.
Tante etiam largitatis quod omnia
que habere potuit ecclesiis et

pauperibus nichil sibi retinens tribu-
ebat. Tante etiam compassionis
ut cum aliquis suum lapsum sibi
confitebatur sic amarissime
flebat quod illum flere compelle-
bat. Tante pietatis et dul-
cedinis erat ut cum alicuius episcopi vel
sacerdotis sibi obitus nunciaretur
ut vix consolari valeret. Tan-
te humilitatis ac laboris ut li-
bros quos dictabat propria manu
scriberet nisi cum in infirmitate cor-
poris gravaretur. Cum autem inter-
rogaretur cur viros sanctos qui
ad gloriam proficiscebantur sic fle-
ret aiebat. Nolite putare me flere
quia recesserint sed quia precesserint
et quia difficile invenitur qui tam dig-
nus tali officio habeatur. Tante
etiam constancie et fortitudinis quod im-
peratorum vel principum vicia non
palpitabat sed eos voce libera
constantissime arguebat. Cum
quidam vir quoddam flagicium
perpetrasset et coram eo adduc-
tus fuisset. Dixit ambrosius.
Oportet illum tradi sathane
in interitu carnis ne talia de-
inceps audeat perpetrare. Quo
dicto eodem momento cum adhuc
sermo esset in ore eius spiritus inmun-
dus eum discerpere cepit. ¶ Quadam
vice cum beatus ambrosius romam
pergeret et in quadam villa tuscie
apud quendam hominem nimium
locupletem hospitatus fuisset
hominem illum super statu suo solli-
cite requisivit. Cui ille respon-
dit. Status meus domine semper felix
extitit et gloriosus. Ecce enim
infinitis habundo divitiis et famu-
los quam plures habeo. Copiosam
filiorum et nepotum turbam habeo
et possideo. Omnia semper ad vo-
tum michi nec umquam michi aliquid

ad usum hominum vel quod contristatum acci-
dit. Quod audiens ambrosius
vehementer obstupuit et hiis qui
cum eo erant in comitatu suo dixit: Sur-
gite et hinc fugiamus quia dominus
non est in loco isto. Festinate filii
festinate ne in fugiendo moram
faciatis ne nos hic divina ultio
comprehendat et in peccatis eorum pariter
involvat. Cum igitur fugerent et aliquan-
tulum processissent subito terra se
aperuit et hominem illum cum univer-
sis que ad eum pertinebant ita ab-
sorbuit ut nullum vestigium
remaneret. Quod videns am-
brosius dixit: Ecce fratres quam mi-
sericorditer deus parcit cum hic adver-
sa tribuit et quam severe minatur cum
prospera semper elargitur. In eodem autem
loco fovea quedam profundissima
remansisse dicitur que usque hodie
in huius facti testimonium perseverat.
Cum autem ambrosius radicem
omnium malorum avariciam magis ac
magis in hominibus crescere cerneret
et maxime in hiis qui erant in potes-
tatibus constituti apud quos omnia
precio vendebantur nec non et in hiis
qui in sacris ministeriis erant depu-
tati vehementer ingemuit et se
de huius seculi periculis liberari in-
stancius exoravit. Qui cum se ob-
tinuisse gauderet revelavit fra-
tribus quod usque ad resurrectionem
dominicam secum esset. Ante paucos
dies quam lectulo detineretur tri-
xliii psalmum cum notario dictan-
tem subito ipso vidente notario
in modum scuti brevis ignis ca-
put eius cooperuit et paulatim per os eius
in domum habitatorium intravit. Tunc
facies eius tamquam nix effecta est. Ipso
igitur die scribendi et dictandi
finem fecit nec ipsum psalmum

explere potuit. Post pau-
cos igitur dies in infirmitate
corporis laborare cepit. Tunc
comes ytalie cum mediolanum
esset nobiles convocavit dicens
Quod tanto viro recedente pe-
riculum esset ne ytalie interitus e-
mineret. Rogavitque ut viri
dei accederent rogantes ut ad-
huc spacium sibi vivendi a domino
impetraret. Quod ille ut au-
divit respondit: Non ita inter vos
vixi ut me pudeat vivere nec
mori timeo quia bonum dominum habe-
mus. Eo tempore quatuor eius dya-
coni in unum convenerunt trac-
tantes inter se quis post eius
obitum bonus esset. Cum igitur a loco
in quo vir sanctus dei ambrosius
iacebat longe essent et simpli-
cianum ita silenter nominassent
ut vix inter se se audirent
ille absens longe ab eis posi-
tus tercio clamavit: Senex sed
bonus. Quod audientes terri-
ti fuerunt et non nisi illum post eius
obitum quam bonus esset elegerunt. Ho-
noratus vero episcopus vercellensis qui
beati ambrosii exitum expectabat
cum se sopori dedisset voce
tercio clamante audivit: Surge
quia modo est recessurus. Qui con-
surgens mediolanum statim
venit et ei dominici corporis sacra-
mentum dedit. Mox ille manus
in modum crucis expandit et ul-
timum spiritum inter verba orationis ex-
halavit. Cum autem in nocte pasche
corpus eius ad ecclesiam fuisset
delatum plurimi infantes bap-
tizati cum viderunt alii ut aliquem
sedentem in kathedra tribunali
dicerent alii ascendentem digi-
tis suis parentibus demonstrarent. Non-
nulli vero stellam super corpus

Floruit circa annos domini ccc. lxxx.

eius vide narraverunt. ¶ Qui-
dam presbiter cum in convivio cum mul-
tis aliis esset et sancto ambrosio
detrahere cepisset cum continuo pla-
ga percussus et de convivio ad lec-
tum adductus vitam finivit. ¶ In
urbe carthaginensi cum tres epi-
scopi simul convivarentur et unus eorum beato
ambrosio detraxisset relatum est
illi quod illi presbitero qui sibi detrahebat
acciderat. Quod cum ille parvipen-
deret letale vulnus accepit et
eodem continuo die clausit extremum.

Sequitur de sancto valeriano

Valerianus sponsus beate ceci-
lie et tiburtius frater eiusdem
valeriani ad predicationem beate ceci-
lie conversi sunt ad christum et ab urba-
no papa baptizati. ad hoc cotti-
die vacabant ut pro sanctis face-
rent martiribus sepulturas. Ele-
mosinis et pietatibus insistentes.
Accusati igitur ad almachium
prefectum quod facultates suas in ves-
tio quas viles personas ex-
pendunt. et quod punitos a se
pro sceleribus cum gloria sepelirent.
Tenti ab apparitoribus presentantur
eidem almachio. Ipsis igitur
se publice christianos esse confi-
tentibus. Facta est longa contentio
de fide christi et ydolatria inter ipsos
et almachium. Que quidem in omnibus
ab ipsis confundebatur. tandem
iussit ut ducti ad statuam iu-
ionis aut sacrificarent vel suam
exciperent capitalem. ¶ Cumque
gloriosi martires maximiano
corniculario presentati ducebantur ad
locum ydoli. Cepit autem flere
maximus super eos. videns quod ad
interitum sic ad epulas festinarent.
Tunc tyburtius dixit ei. Nos ni-
si pro certo didicissemus alteram ce-
vitam perpetuam nunquam nos
istam amittere gauderemus. Dixit
ei maximus. Et quomodo potest esse altera
vita. Dixit ei tyburtius. Sicut
homines induuntur corpore sicut ves-
timento. et cum venerit spoliari
vestimento isto. transit ad delici-
as paradisi si sancta est. et deliciis
affluens tempus resurrectionis
expectat. Dixit ei maximus.
Contempnere et ego vitam istam
si certum esset michi quod loqueris. Dixit
ei valerianus. Si promittis nobis
quod ab erroribus tuis peniteas
faciet dominus certum de hiis in hora
qua pro suo nomine confessione
tunicas istas corporeas depo-
nemus. ¶ Tunc maximus iura-
mento compromisit se decreto credi-
turum in illum qui alteram vitam isti
faciat succedere si quod promittebat
impleret. Tunc dixerunt marti-
res. Impetra ut dentur nobis
inducie una die et ad domum
tuam ducamur. et faciemus adve-
nire purificatorem qui faciet te
videre hoc quod promisimus. Quod cum
factum fuisset venit cecilia nocte
cum sacerdotibus et baptizatus
est maximus cum tota domo sua.
Diluculo igitur cum tyburtius et
valerianus suscepisset martirium
maximus iurando asserebat di-
cens. Vidi angelos dei fulgen-
tes sicut sol in hora qua percussi
sunt gladio. Et egredientes
animas eorum de corporibus quasi vir-
gines de thalamo in gremio sus-
cipientes. remigio alarum
suarum ferebant ad celos. Cum-
que ydolatre cum lacrimis credi-
dissent et ad christum conversi fuissent.
Et hoc pervenisset ad almachium
tam diu fecit maximum plum-
batis tundi quousque ad vitam

cenam cuius amore crediderat preme-
misit. Beata autem cecilia fecit eum
sepeliri iuxta tyburcium et va-
lerianum. Et in sarcophago
sculpi femine ad iudicium fidei
cius qui exemplo femine se i-
venturos resurrecturos crediderunt.

De sancto adalberto.

Beatus igitur adalbertus na-
tione sclauus ex regio se-
mine et deo deuotis parentibus
ortus est. Hic litteris appositus pro-
ficiebat etate et sapientia et domum
patris non est egressus donec psalte-
rium cordetenus didicisset. Mittitur
itaque ad archiepiscopum adalbertum
qui preerat ciuitati que urbs virginum
nominatur. Ubi cum secularis philo-
sophie studiis sufficienter instructus
esset mortuo archiepiscopo predicto
rediit in patriam ad parentes. Pata-
tre igitur vite et morum honestate
opinione ac fama omnibus spec-
tabilis habebatur. Unde non multo
tempore elapso in episcopum pragensem
eligitur et consecratur. Susceptum
itaque acceptum pontificatum cum ingenti
gaudio cunctis diebus ponti-
ficatus sui deo fideliter seruiuit.
Duodecim pauperes cottidie ad
mensam suam habebat. et omni die
festo plurimos faciebat [pau] pau-
peres quorum quibus munere
larga subsidia ministrabat.
Raro post festum aliquid nisi ves-
pere sumebat ab ait nec umquam
saturo ventre ibat dormitum.
Sanctus adalbertus videns quia in
populo suo nichil proficeret. Auc-
toritate apostolica sibi concessa in un-
gariam est profectus ubi cum verbo
predicationis et multis miraculis
in ungaria regem et populum conuertisset in prus-
siam terram in prusciam venit.
Imminente vero passionis eius

tempore cum missam celebrasset indige-
ne terre predicte hoc intelligentes in-
ter se clamorem excitauerunt
~~dicentes~~ dicentes. Eamus ~~ad hunc~~
~~hunc~~ et hunc in ciuitatem et male
sicut occidamus. Cumque iret ad u-
sus necessarios unus ex eis per
tergum respiciens vidit flammam
ignis que totam villam eorum con-
burere videbatur. Et clamans
sociis indicauit. Omnesque reuersi
sunt. Videntes igitur quia nil
dampni eis acciderit sunt et
magis quam prius adinuicem
loquebantur. Fantasticum fuit
quod vidimus et statim hospitem in eum
contra eum diuisis telis seu co-
ciderunt. Passus est autem anno
domini nongentesimo octogesimo viii.
imperante octone ix kalendas maii
feria sexta die qui dominus digna-
tus est pro omnibus nobis pati
cui est regnum et imperium gloria
et honor in secula seculorum. Amen.

De sancto georgio.

Georgius dicitur a geos quod est ter-
ra et orge quod est colere quasi
colens terram suam id est carnem
suam. Vel dicitur a gera quod est sacrum
et gyon arena. Fuit enim are-
na quia ponderosus morum gra-
uitate minutus humilitate
et siccus carnali voluptate.
Vel dicitur a gerar quod est sacrum et gy-
on quod est luctator quia fuit lucta-
tor quia luctatus est cum dracone
et cum carnifice. Vel dicitur a gero
quod est peregrinus et gir quod est precisio
et ys quod est consolator. Ipse enim
fuit peregrinus in contemptu mun-
di. precisus in corona martirii. et
consiliator in predicacione regni.
Georgius genere capadox
cum iuxta quandam latum equi-
taret casu quidam puellam

rome multitudinis ī doctrina qua
doctrinā ewangelij sui dictā de-
dit. ut pote quā a petro mgro
suo didicit. Declinatꝗ rome
ꝓfunde humilitatis Na ꝓpt̄ ni-
mia humilitatē pollicē sibi am-
putasse dr̄ ut sacerdotio reputaret
haberet. Amarus rome abbita-
tis qua ubiqꝫ p ciuitate ītus
fuit et tamen licet tormenta ipm
tradidit. Marcus ewangelista
leuiticus genere et sacerdos petri
apli ī baptismate filius atqꝫ
ī dnō simone discipulus cū
ipo bto petro romā pfectus
ē. Cū aut petrus ibidē ewangm
pdicaret. rogauerūt fideles
qui erant rome btm marcū e-
wangelium ut ewangm ad ppetuā
fideliū memoriā deberet scribere
Quod ille quidē ut ex ore mgri
sui bti petri apli audierat fideli
stilo conscripsit. Petrus aut illud
diligenter examinās. ubi omi
ueritate plenū conspexit. recipien-
dū ab omnibus fidelibꝰ appro-
bauit. Videns petrus marcū
constantē ī fide. ipm aquilegiā
destinauit ubi ubū dei pdicās
īnumeras gencium multitudines ad
fidem xpi conuertit. ac ewangm suū
scriptū ibidē conscripsit. Quod qui-
dem usqꝫ hodie ī aquilegen eccā
ostenditur. et deuotione congrua re-
seruatur. Tandē btus marcus
ermagorā ciuē aquilegen epm
consecrandū quē ad fidem conuer-
terat romā ad btm petrum
adduxit ut eū ī aquilegen epm
consecraret. Suscepto itaqꝫ erma-
goras pontificatus officio. cū
aquilegen eccliam optime gubnas-
set. tandem ab infidelibꝰ captus
et ibidē martirio coronatur.
Marcus uero a bto petro al-
lexandriā missus ē. et ibi
primꝰ ubū dei pdicauit. Tan-
te aut humilitatis fuisse dr̄
ut pollicē sibi amputauit ne
ad ordinē sacerdocij posset hu-
mano iudicio pmoueri. Verumptm
dispositio dei et auctoritas bti
petri preualuit qui ipm epm
allexandrie destinauit. Mox
aut ut allexandriā ē ingressus
subito calciamentū eius ruptū
ē atqꝫ solutū. Quod ī spu intelli-
gens ait. Vere expeditū fecit
dns iter meū. nec me satha-
nas īpedire potuit quē ab opibꝰ
mortuis dns iā absoluit.
Videns aut marcus quendam
uetera consuentem eidem calciamen-
tū tradidit corrigendū. Quod
cū faceret sinistrā manū grauiter
uulnerauit ac fortiter exclama-
uit Vnꝰ deus. Quo audito uir
dei ait. Vere prosperū fecit dns
iter meū. Statimqꝫ luto exsputo
manū eius unxit et continuo sa-
nitatē recepit. Videns homo
tantā illius efficaciā ī domū
suā eū introduxit. et quis esset
et unde ueniret cepit. Ac ille
se dni nri ihu xpi suum confessus
ē. Cui ille ait. uellem ego uidere
eū. Et marcus. Ego eū tibi de-
monstrabo. Incipiensqꝫ marcus
xpm ei ewangelizauit et ipm
cū tota domo sua baptizauit
Audientes aut uiri ciuitatis
illius quendam galileum. qui deorum
sacrificia contempneret aduenisse
ei īsidias posuerunt. Quod
ille cognoscens hominem illū quē
curauerat qui dicebatur ania-
nus ibidem epm ordinauit
et ipe pentapolim pfectus. Et
cū ibidē duobus annis stetis-
set iterū allexandriā rediit
et fideles ibi multiplicatos ī

uenit. Pontifices autem templorum
eum comprehendere conabantur. Cum
autem in sollempnitate pascali beatus
marcus missam celebraret
conuenerunt illuc omnes et funem
in collo eius misso ipsum per
ciuitatem trahebant dicentes
Trahamus bubalum ad locum bu-
cali. Carnes autem eius in terram
fluebant et sanguine eius lapides
rigabantur. Postmodum in carcerem reclu-
ditur. et ibidem ab angelo confor-
tatur. Sed ipse dominus ihesus christus
eum visitauit. eumque confortauit
dicens Pax tibi marce ewangelista
meus Noli timere quia ego te-
cum sum ut eruam te. Mane igitur
facto funem iterum in collo eius mittunt
et huc illucque raptum cum per tra-
hunt exclamantes. Trahamus
bubalum ad locum bucoli. Ille
autem dum traheretur. gratias agebat
dicens In manus tuas domine commen-
do spiritum meum. et hoc dicens spiritum
exalauit. Cum autem pagani eum
cum uellent comburere subito aer
turbatur. grando exoritur. toni-
trua intonant. fulgura coruscant ita ut quilibet eua-
dere niteretur. et sanctum corpus ibi-
dem intactum reliquerunt. Christi-
ani uero corpus eius rapu-
erunt et in ecclesia cum omni reuerentia
sepelierunt. Fuit autem forma
beati marci huius longo naso
subducto supercilio pulcher
oculis recaluaster prolixa bar-
ba habitudinis optime etatis
medie canos aspersus affectione
continens gratia dei plenus. Anno
autem ab incarnatione domini .cccc.
lxviij venecciani corpus sancti mar-
ti manu armata de allexan-
dria tulerunt. Ubi ecclesia in ho-
nore sancti marci mire pulchri-
tudinis fabricata est.

De sancto marcellino

Marcellinus annis ix. et
mensibus quattuor roma-
nam ecclesiam rexit. Hic iussu dio-
cleciani capitur. et ad sacrificandum
adducitur. Cum autem hic non consen-
tiret et cum hic diuersos tormen-
torum genera subire deberet ac me-
tu passionis duo grana thuris
in sacrificio posuit. Tunc mag-
na adest infidelium leticia. Sed
fidelibus ingens tristicia peruenit.
Sed corrupto infirmato capite for-
tiora membra resurgunt et
minas principum paruipendunt.
Tunc fideles ad summum ponti-
ficem conueniunt et plurimum redar-
guunt ipsum. Ipse autem penitens
iam plurimum ingemuit et se ipsum
deposuit. sed tamen cum omnibus eum ba-
iterum reelegit. Quod cesares
audientes ipsum iterum capi fe-
cerunt et dum nullatenus sacri-
ficare uellet eum decapitari
mandauerunt. Et in tantum creuit
furor gentilis hostilis ut
in una mense xvij milia christia-
norum perimerentur. Marcellinus
autem dum decapitandus deberet se sa-
na sepultura indignum asseru-
it. Et ideo omnes qui se sepeli-
re uellet excommunicauit. Qua-
propter corpus eius xxxv. die-
bus insepultum permansit. Post
hec beatus petrus apostolus mar-
cello successori sancti marcelli-
ni apparuit dicens illi. Frater mar-
celle quare non sepelis me.
Cui ille Nonne dum sepultus
es domine. Cui apostolus Ego me se-
pultum reputo quamdiu mar-
cellinum insepultum video. Cui
ille Nonne domine nosti quia omnes
qui se sepelisset ipse anathe-
matizauit Cui petrus Nonne
scriptum est qui se humiliat exal-

tabit. Unde hec attendere non
debuisti. Vade igitur et ipsum ad
pedes meos sepelias. Qui sta-
tim ivit et iussa complevit.

De sancto Vitale martyre

Vitalis, quasi vivens talis, quia
qualis vivebat exterius
in opere, talis erat intus in corde.
Vel vitalis quasi vita alis, vel vitalis vi-
vens, id est mutuans aliis vir-
tutum. Vitalis miles consu-
laris ex Valeria uxore genuit Gervasi-
um et Prothasium. Hic cum
Paulino iudice Ravennam ingres-
sus cum quendam christianum ibidem
medicum nomine Ursicinum post mul-
ta tormenta capite iussum decol-
lari videret, et ille medicus
expavisset nimium, exclamavit
ad eum sanctus Vitalis dicens: Noli,
frater Ursicine, qui alios curare
consuevisti, te ipsum morte eter-
na occidere, et qui alios ad palmam per
multas passiones invitasti, no-
li coronam amittere tam adeo paratam.
Quod Ursicinus audiens confor-
tatus est et paucis sui peni-
tens martirium libenter excepit.
Corpus autem Vitalis cum honori-
ficentia sepeliri fecit. Post hec ad
Paulinum dominum suum venire
contempsit. Ille vero nimium
indignatus tum quia Ursicinum sa-
crificare volentem retraxit, tum quia
christianum se ostendit, tum quia ad se
venire noluit, iussit eum in eculeo
suspendi. Cui dixit Vitalis: Stul-
tissimus es si me putas decipere
qui alios semper studui liberare. Et
ait Paulinus ministris: Ducite
eum ad palmam, et si sacrificare
noluerit, foveam profundissimam fa-
cite donec veniatis ad aquam,
et ibidem eum vivum et supinum
sepelite. Quod et fecerunt, et
beatum Vitalem ibidem sepelierunt
vivum et supinum. Sacerdos autem
qui hoc consilium dederat statim arrep-
tus a demone per septem dies in fu-
riens in illo loco exclamabat
dicens: Incendis me, sancte Vitalis.
Die autem octavo in fluvium precipi-
tatus a demone miserabiliter
expiravit. Uxor autem sua Vita-
lis cum Mediolanum rediret invenit
quosdam ydolis ymolantes,
qui cum eam hortarentur ut ydo-
lis ymolatum comederet, respondit:
Christiana sum, non licet mihi de vestris sa-
crificiis manducare. Quod illi au-
dientes tam dire eam ceciderunt
quod homines sui qui cum ea erant vix ipsam
Mediolanum semivivam duxe-
runt, ubi infra triduum feliciter
ad dominum migravit et cetera.

De quadam virgine anthiocena

Virgo quedam anthiocena
fuit, cuius hystoriam Ambrosius
in secundo libro de virginibus recitat
his verbis: Anthiocene nuper in An-
thiochie quedam virgo fuit fu-
gitans publici visus, sed quo
magis vitabat virorum oculos, eo
amplius incendebat
impudicos. Pulchritudo enim audi-
ta nec visa plus desideratur
duobus stimulis cupiditatum,
amoris et cognitionis, dum et nichil
occurrit quod minus placeat et
non videns oculus explorat,
sed animus amator exoptat.
Itaque sancta virgo ne diucius
alerent patiendi spem cupidi-
tatis, integritatem pudoris pro-
fessa tantum restinxit improborum
faces ut iam non amarent sed
proderent. Ecce persecutio. Puella
fugere nescia, certe pavida ne
incideret in insidiatores pudoris,
animum ad virtutem paravit tam reli-
giosa ut mortem non timeret,
tam pudica ut mortem expec-
taret. Venit coronationis dies,
maxima omnium expectatio. Producitur

puella duplex professa certamen
et castitatis et religionis. Sed
ut viderunt constantiam professio-
nis metu pudoris paratam ad
cruciatus et erubescentem ad
aspectus, excogitare ceperunt
quemadmodum specie castitatis et
religionem tollerent ut cum id
obtulissent quod erat amplius etiam
id eriperent quod delinquerent. Aut sacri-
ficare virginem aut lupanari consti-
tui iuberent. Quomodo colunt deos
suos qui sic vindicant. Hec puella
non quasi de religione ambigeret
sed quasi de pudore trepidans ipsa se-
cum inquit: Quid agimus hodie? aut
martir et virgo aut altera nobis
invidetur corona. Sed nec virginis nomen
agnoscitur ubi virginitatis auctor ne-
gatur. Nam quemadmodum virgo si
adulterium diligas. Tollerabilius
est mentem virginem quam carnem habere.
Utrumque bonum si liceat; si non lice-
at saltem non hominibus caste sed deo
simus. Et raab meretrix fuit sed
postquam deo credidit salutem inve-
nit. Et iudith se adultero ut
placeret ornavit. Que tamen quia hoc
religione non amore faciebat
nemo adulteram iudicabit. Bene
successit exemplum. Nam si illa que se
commisit religioni et pudorem
servavit et patriam fortassis et
nos servantes religionem serva-
bimus castitatem. Quod si iudith
pudiciciam religioni preferre voluis-
set perdita patria pudiciciam etiam
perdidisset. Itaque talibus informata
exemplis simul animo tenens verba
dei quibus ait: Quicumque perdi-
derit animam suam propter me inveniet
eam. Flevit et tacuit ne eam
vel loquentem adulter audiret. Nec
pudoris elegit iniuriam sed Christi
recusavit. Existimate vel es-
timate utrum adulterare potu-

erit corpus que nec vocem adul-
teravit. Iam dudum verecundabatur
oratio mea et quasi adire gestorum
seriem turpiumque atque explanare
formidat. Claudite aures vir-
gines dei: ducitur puella ad lu-
panar. Sed aperite aures vir-
gines: virgo prostitui potest non ad-
ulterari potest. Ubicumque virgo est tem-
plum dei est. Nec lupanaria infa-
mant castitatem sed castitas loci
abolet infamiam. Ingens petu-
lantium concursus ad fornicem.
Discite martires miracula sancte
virgines, discite locorum vocabula.
Clauditur intus columba strepunt
foris accipitres certant
singuli quis primus predam invadat.
At illa ad celum manibus leva-
tis quasi ad domum orationis venis-
set non libidinis diversorium: Christe
inquit domuisti virgini feros le-
ones potens es domine domare
etiam feras mentes hominum. Chal-
deis roravit ignis, iudeis
sese unda suspendit misericordia tua.
Susanna ad supplicium genu flexit
et de adulteris triumphavit.
Aruit dextera que templi dei dona
violavit. Nunc templum ipsum atte-
ctatur tuum. Ne patiaris incestum
sacrilegium qui non es passus fur-
tum. Benedicatur et nunc nomen
tuum ut ad adulterium virgo discedam.
Vix compleverat orationem et ecce
vir militis specie irrupit. Que-
admodum eum virgo tremuit cui
populus tremens cessit. Sed non
illa immemor lectionis. Et dani-
el inquit supplicium susanne spec-
taturus advenit. Et quam populus
dampnaverat unus absolvit. Po-
tuit et in hoc lupi habitu
ovis latere. Habet et Christus mi-
lites suos qui legiones ha-
bent aut fortassis fortis

se persecutor intravit. Ne vere-
aris quia et tales solent mi-
lites facere. Virgo: Fides tua
te salvam fecit. Cui miles:
Queso ne paveas soror. Cum
illa frater. Huc veni etiam salva-
re non perdere. Servum me ut ipse
sencies. Si vis ut tu egrediaris
vestimenta mutemus. Conveni-
unt in tua et mea sed utraque
Christo. Tua vestis me veram
virginem et mea te verum militem
Unde tu vestieris ego melius
exuar ut me persecutor agno-
scat. Sume habitum qui abscondat
feminam. Indue clamidem que
occultet virginis sicut pudorem.
Sume pileum qui tegit crines
et abscondit ora. Solet eru-
bescere qui ad lupanar intraverit.
Sane cum egressa fueris ne respici-
as retro memor uxoris Loth
que naturam suam quia impudicos
licet castis oculis aspexerat ami-
sit. Nec vereare ne quid pereat
sacrificio ego pro te hostiam deo
reddo. Tu pro me milites Christi
habebis bonam miliciam castita-
tis que stipendijs militat sem-
piternis. Loricam iusticie que corporali
munimine corpus includat. Scutum
fidei quo vulnus repellas. Gale-
am salutis. Ibi enim presidium nostre
salutis ubi Christus. Et inter hec verba
clamidem exuit. Suspectus tamen
adhuc habitus et persecutoris adul-
teri. Virgo cervicem clamidem cepit
milites offerre. Que pompa
illa que gratia. Cum in lupanari de
martirio certaret. Addantur perso-
ne. Miles et virgo hec dissimiles
inter se natura sed dei miseratio-
ne consimiles ut compleatur ora-
culum. Tunc lupi et agni simul

no

pascuntur sed etiam ymmolantur. Quid
plura. Mutato habitu evolat pu-
ella de laqueo. Iam non suis alis
ut pote que spiritualibus ferebatur.
Et quod nulla unquam viderunt secula
egreditur de lupanari virgo sed Christi.
At illi qui tenebant oculis et non
videbant corde ceu raptores ad
agni lupi. Unus qui erat inmiti-
or introivit. Sed ut hausit oculis
rei testimonium. Quid hoc inquit? Pu-
ella hic ingressa est, vir videtur. Ecce
non fabulosum illud. Cerva pro virgine
sed hic vir est miles pro virgine. Hec e-
tiam audieram et non credideram
quod aquas Christus in vina convertit. Iam
mutare cepit et sexus. Recedamus
abhinc dum adhuc quod fuimus sumus.
Numquid et ipse mutatus sum qui
aliud cerno. Quia credo. Ad lupanar
veni. Cerno vadimonium et non mu-
tatus egrediar pudicus exibo
qui adulter intravi. Iudicio dei quia
dicebatur tanto corona victori
dampnatus est pro virgine qui pro virgine
comprehensus est. Ita de lupanari non
solum virgo sed martires exigerunt.
Fertur puella ad locum suppli-
cij cucurrisse. Certasse ambo de
nece. Cum ille diceret ego missus
sum occidere te. Absolvit sententiam
que me tenuit. At illa clamaret
non ego te vadem mortis ele-
gi sed predem pudoris optavi. Si
pudor queritur manet sexus. Si
sanguis exposcitur fideiussorem
non desidero habeo unde dissolvam.
In me lata est ista sententia que pro me
lata est. Certe si pecunie fideiussorem
te dedissem et absente me iudex
tuum censum senatori adiudicasset
sed eadem me sententia quitares meo
patrimonio solve tuos nexus.
Si recusarem quod me indigna mor-
te censeret. Quanto maiore ca-

pitis huius usum. Moriar innocens
ne moriar nocens. Nam medium est
hodie aut rea eo tui sanguinis
aut martir mei. Si cito rediero quis
audeat recludere. Si moram fecero quis
absolvit. Consulibus legibus debeo
rea non solum fuge mee sed etiam
cedis aliene. Sufficiunt membra
morti que non sufficiebant iniurie.
Est in virgine vulneris locus qui non
erat contumelie. Ego opprobrium de-
clinavi non martirium. Tibi cessi
veste non professione mutavi.
Quod in precipis morte non
redemisti me sed devicisti me
cave quesso ne cotondas.
Noli eripere beneficium quod dedis-
ti. Dum michi habitum servitutis ne-
gas illam restitui superiorem.
Omnia omni sententia mutatur sed poste-
rior meum tenet superior te-
net. Possumus utique satisfa-
cere sententie si me huius patiaris
occidi. Ante te habent aliam quam exerce-
ant penam. In virgine pudor est
obnoxius. Itaque gloriosior eris
si videaris de adultera martirem
fecisse. Quid expectatis.
Duo contenderunt sed ambo vi-
cerunt. Nec divisa est corona sed
addita. Iste sancti martires mo-
rientes invicem sibi beneficia con-
ferentes: alter principium mar-
tirio dedit, alter effectum. Set etiam
philosophorum gymnasia Damonem et
Phintiam pythagoreos in celis fe-
runt. Quorum cum esset morti
adiudicatus commendatoribus suo-
rum tempus poposcit. Tyran-
nus autem astutissimus quod re-
periri non posse existimarat
petiit ut sponsorem daret qui
pro se feriretur si ipse faceret
moram. Quid de duobus preclarius
nescio utrumque preclarum. Alter
vademonium mortis invenit, alter
se obtulit. Itaque cum reus
moram supplicio faceret, fide-
iussor sereno vultu mortem
non recusavit. Ubi cum duce-
retur, amicus reversus est, amico
substituit, colla subiecit.
Tunc admiratus tyrannus
cariorem philosophis amicitiam quam
vitam fuisse petiit ut ipse
ab hiis quos dampnaverat in
amicitiam reciperetur. Tantam
virtutis esse gratiam ut etiam tyran-
num inclinaret. Digna lau-
de, sed minora nostris. Illic
ambo viri, hic una virgo que
primo etiam sexum vincit. Illi
amici, isti incogniti. Illi tyran-
no se obtulerunt, isti pluri-
bus hoc etiam crudelioribus
quod ille pepercit, isti occiderunt.
Inter illos in uno obnoxia ne-
cessitas, in hiis autem [illegible] vo-
luntas libera. Hoc
sed isti prudentiores. Quod
illi studii finis amicitie gra-
tia, isti corona martirii. Illi enim cer-
taverunt hominibus, isti deo. Hec
ambrosius.

De sancto philippo

Philippus dicitur os lampadis
vel os manuum, et ipse quidem
est super quem amator supernorum.
Dicitur enim os lampadis propter lu-
culentam predicationem, os manuum
propter assiduam operationem, ama-
tor supernorum propter celestem con-
templationem. Philippus apostolus
cum per viginti annos Scithiam
predicasset, capitur a paganis tenetur
et ad ymolandum statue mar-
tis compellitur. Tunc draco in-
gens subito de sub base ex-
iit qui filium pontificis qui
ignem ministrabat interfecit.

De isto philippo sic dicit Isidorus [illegible] philippus [illegible]
Gallis predicavit Christum [illegible] barbaras gentes [illegible]
[illegible] ad [illegible]
Hierapoli Phrygie provincie urbe, crucifixus lapidatusque obiit [illegible]
[illegible] filiabus suis [illegible] philippus [illegible]
[illegible] 6m [illegible]
[illegible]
[illegible] requiescit

Quosque tribunos et ministros philippi in vinculis detinebat extinxit. Draco vero adeo flatus sui fetore infecit ut omnes morbidi redderentur. Dixitque philippus: Credite michi et statuam illam confringite et in loco eius crucem domini adorate ut et infirmi vestri sanentur et mortui suscitentur. Et illi qui cruciabantur clamabant: tantum fiat ut sanemur et hunc martem protinus confringemus. Tunc philippus draconi precepit ut in desertum locum descenderet ita ut nulli omnino homini noceret. Qui statim recessit et ultra non comparuit. Tunc philippus omnes sanavit et illis tribus mortuis vite beneficium impetravit. Sicque universos ad credendum perduxit annumque eis predicavit et eis presbiteros et dyaconos ordinavit. Et in asyam civitatem yerapolim venit ubique heresim hebionitarum qui christum carnem fantasticam assumpsisse dogmatizabant extinxit. Erant autem ibi due sanctissime virgines per quas dominus multos ad fidem convertit. Philippus autem ante septem dies obitus sui vocatis episcopis et presbiteris convocavit eisque dixit: Hos septem dies concessit michi dominus ad monitionem vestram in domino gessit. Erat autem annorum lxxxvii. Post hec infideles ipsum tenuerunt et cruci ad instar magistri quem predicabat affixerunt et sic ad dominum migravit et feliciter vitam complevit. Juxta autem eum due filie eius una a dextris et alia a sinistris sepulte sunt.

De sancto Jacobo

Jacobus supplantator vel supplantans festinantem vel dicitur iacobus a ia quod est deus et cobar quod est onus vel pondus. Vel dicitur iacobus quasi iacop id est a iaculo et cope quod est cesio quasi cesus iaculis. Dicitur ergo supplantator mundi per contemptum, supplantans festinantem dyabolum, preparans ad omne bonum corpus suum reddendo, dicitur onus putridis carnibus iaculis cesus per martirium. Iacobus apostolus iste vocatur iacobus alphei et iacobus frater domini et iacobus iustus et iacobus minor. Iacobus alphei dicitur non tantum secundum carnem sed secundum nominis interpretationem. Alpheus enim interpretatur doctus vel documentum vel fugitivus vel millesimus. Dicitur iacobus alphei quia fuit doctus per scientiam et inspirationem, documentum per aliorum eruditionem, fugitivus per mundi despectionem et millesimus per humilitatis reputationem. Frater quidem domini dicitur adeo christo similimus fuisse dicitur adeo ut plerique in eorum facie fallerentur. Unde cum iudei ad capiendum christum pergerent ne forte iacobum pro christo caperent iudam qui christum a iacobo ex familiari conversatione optime discernebat signum osculi acceperunt. Hoc etiam testatur ignatius in epistola ad iohannem sic dicens: Si licitum est michi apud te ad iherosolimam partes volo ascendere ut videam illum venerabilem iacobum qui cognominatur iustus, quem referunt christo ihesu simillimum facie vita et modo conversationis ac si eiusdem fratris esset gemellus. Quem dicunt si video ipsum christum secundum omnia corporis eius lineamenta. Vel dicitur frater domini esse iacobus quia sicut a duabus sororibus descenderant sic a duobus fratribus scilicet ioseph et cleopha descendere putabantur. Non enim dicitur

fr dni quia fuit filius ioseph spo
si marie de alia uxore sicut aliqui
uoluerunt dicere sed quia erat filius
marie cleophe qui quidem cleo
phas fuit fr germanus ioseph ut
dicitur fr dni propter prerogatiuam
et excellenciam sanctitatis ob quam
pre ceteris aplis est in ierosolimitanum eps
ordinatus est. Dicitur eciam Jacobus
minor ad differenciam Jacobi filij ze
bedei. licet enim iacobo filio zebe
dei natu sit prior tamen vocatione est
posterior. Unde eciam hec consue
tudo in plerisque regionibus obser
uatur. ut ille qui prior ingreditur
maior vocetur et ille qui posterior
minor uocetur. licet sit prior aut
etate aut dignior sanctitate. Dicitur
eciam Jacobus iustus propter me
ritum excellentissime sanctitatis
Unde et de eius sanctitate scribit
egesippus apostolorum vicinus sicut
in historia ecclesiastica inuenitur. Sus
cepit inquit ecclesiam fr dni iacobus
qui ab omnibus nominatus est iustus
a temporibus dni perdurans
usque ad nos. Hic ex utero matris
sue fuit sanctus vinum et siceram
non bibit carnes nunquam mandu
cauit. ferrum in caput eius non
ascendit oleo non est unctus bal
neo non est usus. Syndone id est
ueste linea semper indutus. Totiens
in oratione genua flexerat ut callos
in genibus sicut in calcaneis vi
deretur habere. Ob hanc incessabilem
et summam iusticiam appellatus est
iustus et abba quod est interpretatum
munimen populi et iusticia. Hic
solus inter apostolos propter nimiam
sanctitatem suam permittebatur intrare
in sancta sanctorum. Hec egesippus. Dicitur
eciam quia primus inter apostolos missam
celebrauit. Nam propter eius ex

cellenciam sanctitatis hunc ei hono
rem apli fecerunt. ut post ascen
sionem dni primus inter eos mis
sam ierosolimis celebraret
sicut et petrus postmodum in an
thiochia celebrauit et marcus
in alexandria. In passione autem
mortuo dno sicut iosephus
et ieronimus in libro de viris illustribus
dicunt Jacobus votum vouit
se non comesturum donec vide
ret dnm a mortuis surrexis
se. In ipsa autem die resurrec
tionis cum usque ad diem illam
non gustasset eidem dns apparuit
et his qui cum eo erant
dixit. ponite mensam et panem.
Deinde accipiens panem bene
dixit et dedit iacobo iusto
dicens Surge fr mi et come
de quia filius hominis a mortu
is resurrexit. Septimo
igitur anno episcopatus eius cum in
die pasche apli conuenissent ie
rosolimis interrogauit eos
iacobus quanta per eos fecisset
dns coram populo referebant
Cumque igitur septem diebus iacobus
cum aliis aplis in templo predi
cassent coram caypha et aliis
iudeis et iam prope essent ut bap
tizari vellent. repente quidam
templum ingrediens clamare
cepit O viri israhelite quid faci
tis. cur ab istis magis vul
tis decipi et nos decipi per
mittitis. Intantum autem populum
concitauit ut apostolos lapidare
uellent. Ascendit autem homo
ille super gradum ubi iacobus
predicabat et ipsum precipi
tauit deorsum. Et ex tunc
plurimum claudicabat. Hec
inc

aut septimo anno post passi-
one domini beatus iacobus pas-
sus. In anno autem episcopatus sui
tricesimo videntes iudei quod
paulum non possent occidere eo
quod ad cesarem appellasset et ro-
mam missus fuisset persecucio-
nis sue tyrannidem in iacobum
converterunt contra eum occasionem
querentes. Et sicut predictus e-
gesippus apostolorum contemporaneus
refert sed et in hystoria ecclesiastica
invenitur. iudei ad eum convene-
runt dicentes. Oramus te ut
revoces populum quia ipse errat
ihesum putantes quod ipse sit christus.
Deprecamur ergo te ut suadeas
omnibus convenientibus in die
pasche de ihesu. Tibi enim obtempe-
ramus omnes. et de te tam nos
quam alii testimonium reddemus
quia iustus es et personam nullius
accipis. Statuerunt igitur illum
super pinnaculum templi et voce
magna dixerunt. Virorum ius-
tissime cui nos omnes obtem-
perare debemus. Quoniam errat
populus post ihesum qui crucifixus
est annuncia nobis quod tibi videtur.
Tunc iacobus cum ingenti vo-
ce rudit. Quid me interroga-
tis de filio hominis. Ecce ipse
sedet in celis a dextris summe vir-
tutis venturus iudicare vi-
vos et mortuos. Hoc audien-
tes christiani valde gavisi sunt
et libenter eum audierunt. Pha-
risei autem et scribe dixerunt. Ma-
le fecimus tale testimonium
prestare ihesu sed ascendamus et
precipitemus eum deorsum ut ce-
teri terreantur. et ei credere non

presumant. Et simul voce mag-
na exclamaverunt dicentes.
O o et iustus erravit. Et as-
cenderunt et precipitaverunt eum
Cum ergo precipitassent lapidibus
obruebant dicentes. lapidemus
iacobum iustum. Qui deiectus non
solum mori non potuit sed conversus
et super genua procumbens dice-
bat Rogo domine dimitte eis
quia nesciunt quid faciunt. Tunc
unus ex sacerdotibus ex filiis
rachab exclamavit. Parcite
queso quid facitis. pro vobis orat
hic iustus quem lapidatis.
Tunc unus ex illis perticam fullonis
arripiens valido ictu caput
eius impercussit et cerebrum excussit
sicut egesippus. Taliter martirio
migravit ad dominum sepultus
ibidem prope templum. Cum autem
populus mortem eius vellet vin-
dicare et malefactores capere et
punire penitus fugerunt. Refert
iosephus quod propter peccatum et mor-
tem iacobi iusti factum sit exci-
dium urbis et dispersio iudeorum
sed non solum ob mortem iacobi
sed etiam ob mortem domini precipue
hec distructio facta est secundum quod dicit
dominus Non relinquent in te la-
pidem super lapidem eo quod non cog-
novisti tempus visitacionis tue
Sed quia non vult dominus mortem pecca-
toris et ut ipsi excusacionem non
haberent. per xl annos eorum peni-
tenciam expectavit et per apostolos
maxime per iacobum fratrem domini eos
continue predicantem eos ad pe-
nitenciam revocabat. Sed cum eos
per amonicionem revocare non
posset voluit eos saltem prodigiis
terrere. Nam in hiis quadragi-
nta annis qui ad penitenciam dati

Multa monstra et prodigia sicut refert Yosephus evenerunt. Nam stella prefulgens gladio per omnia similis visa est civitati desuper imminere ac per totum annum exicialibus flammis ardere. In quodam festo azimorum hora noctis nona tantus fulgor aram templumque circumdedit ut omnes diem clarissimam factam putarent. In eadem festivitate ad ymolandum ducta vitula inter ministrorum manus agnum subito est enixa. Post aliquot dies circa solis occasum visi sunt currus et quadrige in omni regione per aerem ferri et armatorum cohortes misceri nubibus et urbes circumdare agminibus improvisis. In alio die festo qui penthecostes appellatur noctu sacerdotes in templum ingressi ad ministeria ex more complenda motus quosdam strepitusque senserunt ac voces subitas audierunt dicentes: transeamus ab hiis sedibus. Ante etiam quartum annum belli quidam vir nomine Ihesus Ananie filius in festo thabernaculorum repente clamare cepit: Vox ab oriente, vox ab occidente, vox a quattuor ventis, vox super Ierosolimis et super templum, vox super sponsos et sponsas, vox super populum universum. Predictus igitur vir capitur, ceditur et verberatur, sed ille aliud dicere nequiens quanto plus verberabatur tanto plus ea forcius clamitabat. Ad iudicem igitur adducitur, tormentis diris afficitur usque ad patefactionem ossium laniatur, sed ille nec preces nec lacrimas effundebat, sed cum quodam ululatu per singula pene eadem verba proferebat addens etiam hoc: Ve ve Ierosolimis. Hec Yosephus.

Cum autem iudei nec admonitionibus converterentur nec tantis prodigiis terrerentur, post xl annos dominus Vespasianum et Tytum Ierusalem adduxit qui illam civitatem funditus destruxerunt. Hec autem fuit causa adventus eorum in Ierusalem sicut in quadam hystoria invenitur. Videns Pylatus quod Ihesum innocentem condempnaverat et videns offensam Tyberii cesaris, pro se excusando nuncium nomine Albanum ad cesarem destinavit. Eo autem Vespasianus monarchiam in Galacia a Tyberio cesare tenebat. Nuncius igitur Pylati in Galiciam adversis ventis compellitur et ad Vespasianum adducitur. Talis autem ibidem servabatur consuetudo ut quicumque ibidem naufragium pateretur rebus et servituti principi subderetur. Quem Vespasianus videns quis esset aut unde veniret aut quo tenderet requisivit. Cui ille: Ierosolimitanus sum de partibus illis veni Romam usque tendebam. Cui Vespasianus: De terra sapientum venis, artem nosti medicinalem, medicus es, curare me debes. Vespasianus vero quoddam genus vermium in naribus insitum ab infancia gerebat, unde et Vespasianus a vespa dicebatur. Cui vir ille rudit: Artem medicinalem domine nescio et te curare non valeo. Cui Vespasianus: Nisi me curaveris morte morieris. Cui ille ait: Ille qui cecos illuminavit, demones effugavit, mortuos suscitavit, ille novit quia artem medicinam sum medendi ignarus. Cui Vespasianus: Quis est ille de quo tanta proferis

Qui ille Jhesus nazarenus quem
iudei per inuidiam occiderunt in quem
si credideris sanitatis graciam con-
sequeris. Et Vespasianus: Cre-
do quod mortuos suscitauit me
etiam de hac infirmitate sanare
potest et continuo liberare. Et
hec dicente Vespasiano de eius
naribus vespe ceciderunt et
continuo sanitatem recepit. Tunc
Vespasianus ingenti gaudio re-
pletus ait: Certus sum quia filius
dei fuit qui me curare potuit.
Petita igitur a cesare licentia Je-
rosolimis cum manu armata
perrexit inquirere et omnes occisores Jhesu
et proditores funditus cupiens [illegible]
ab alano inuicto prelati [illegible]
et vita sanus [illegible] columnis domum
tuam [illegible] reuertitur. Ves-
pasianus igitur Romam
adijt et destruendi iudeam
et Jherusalem licentiam impetrauit.
Per annos igitur plures exercitum
congregauit et Jherusalem cum co-
pioso exercitu Vespasianus
aduenit. Et in die pasche Je-
rusalem potenter
obsedit. Ibi quoque infinitam multi-
tudinem que ad festum venerat
conclusit. Per aliquot autem tempus
antequam Vespasianus Jherusalem
aduenisset fideles qui ibi erant
a spiritu sancto amoniti ut inde re-
cederent in quodam loco trans Jorda-
nem qui Pella vocatur secesserunt
ut ablatis ab urbe sanctis viris
celesti vindicte fieret locus tam
de urbe sacrilega quam de populo
scelerato. Quandam autem ciuita-
tem iudee nomine Jonapatam
in qua Josephus princeps e-
rat et dux primo omnium congressus
sed Josephus resistebat viriliter.
Tandem videns Josephus
imminere excidium ciuitatis assump-
tis undecim iudeis subterranea

domum intrauit ubi quatridu-
ana fame afflicti iudei non
consencientes Josepho malebant
ibidem mori quam Vespasiani ser-
uituti volebantque se mu-
tuo interficere et sanguinem suum in
sacrificium deo offerre. Et quia
Josephus inter eos fuit
dignior volebant eum primitus
primitus occidere ut eius effusione
sanguinis citius placaretur. Vel
ut etiam in cronica dicitur ideo mu-
tuo inter se interficere volebant
ne darentur romanorum in ma-
nibus. Et Josephus vir pru-
dens et mori nolens iudicem
mortis et sacrificii se constituit
et quod sors alios occisura erat
et sortes inter binos et binos sor-
tem mittere iussit. Primus igitur
sortibus sors nunc unum nunc
alium morti tradidit donec ven-
tum est ad ultimum cum quo Josephus
sortes missurus fuit. Tunc Jo-
sephus homo strenuus et agilis
gladium illi abstulit et quid
magis eligeret vitam scilicet aut
mortem requisiuit et ut sine
dilatione eligeret precepit. Et
ille timens respondit: Viuere non
recuso si gratia tui uiuere valeo.
Tunc Josephus uni familiari
Vespasiani et sibi etiam locutus
est ut sibi vitam donaret. Peci-
it et quod pecijt impetrauit.
Cum autem Vespasiano Josephus
adductus esset dixit ei Ves-
pasianus: Mortem meruisses
si huius peticionibus liberatus non
fuisses. Et Josephus: Si quid
prope actum est in melius com-
mutari potest. Et Vespasianus: Qui
victus est aliquid quid facere potest?
Et Josephus: Aliquid facere potero
si dictis meis aures tuas de-
mulceo. Et Vespasianus: Con-
cedatur ut verbis [illegible] et quicquid

boni dicturus es pacifice audiam. Et yosephus: Imperator romanus interiit et senatus imperatorem te fecit. Cui vespasianus: Si propheta es quare non es vaticinatus huic civitati quod mee sit subicienda ditioni? Et yosephus: Per xl^ta annos hoc eis predixi. Interea legati romanorum veniunt vespasianumque in imperatorem sublimatum asserunt eumque romam adducunt. Relinquit autem vespasianus tytum filium suum in obsidione iherusalem. Tytus audiens patrem suum ~~in obsidione~~ in imperium sublimatum tanto gaudio et exultatione repletus est quod nervorum contractione ex frigiditate corripitur et altero crure debilitatus paralisi torquetur. Josephus autem audiens tytum in infirmitate laborantem causam morbi et morbum et tempus morbi diligenter inquirit. Causa nescitur, morbus ignoratur. De tempore quo autem auditum patris electione hoc accidit aperitur. Josephus autem vir prudens et sapiens ex paucis multa conicit et ex tempore morbum et causam invenit, sciens quia gaudio et leticia superhabundanti debilitatus fuit. Advertens itaque contraria contrariis curari, sciens quia quod amore conquiritur dolore frequenter amittitur, querere cepit an aliquis esset qui principis inimiciciis obnoxius teneretur. Et erat ibi servus adeo tyto molestus ut sine vehementi conturbatione nullatenus in eum posset respicere nec etiam nomen eius audire. Dixit itaque tyto: Si curari desideras omnes qui in meo comitatu sunt salvos facias. Cui tytus: Quicumque in tuo comitatu venerit salvus habeatur. Et statim tunc yosephus tyto prandium fieri precepit et mensam suam ante tyti oppositam locavit et servum a dextris suis sedere fecit. Quem tytus respiciens molestia conturbatus infremuit et qui prius gaudio infrigidatus fuerat accensione turbationis incaluit et nervos distendens curatus fuit. Post hec tytus servum in suam gratiam et yosephum in suam amiciciam recepit. Biennio igitur a tyto urbe obsessa inter cetera mala que obsessos graviter perurgebant tanta fames eos tenuit quod parentes filiis et filii parentibus, viri uxoribus et uxores viris non tantum ex manibus sed etiam ex dentibus ipsis cibos rapiebant. Qui mortuos sepeliebant sepe super ipsos mortuos mortui cadebant. Fetorem autem cadaverum non ferentes ex publico sumptu ipsa corpora sepeliebant. Deficiente sumptu et vincente cadaverum multitudine de muro cadavera precipitabant. Et tytus circuiens cum vidisset valles cadaveribus repletas et totam patriam ex eorum fetore corruptam manus suas ad celum levavit dicens: Deus tu vides quia hoc non facio. Tanta fames ibi erat quod calciamenta sua et corrigias comedebant. Matrona insuper quedam nobilis genere sicut legitur in ecclesiastica historia cum predones in eius domum irruentes eam omnibus expoliassent nec ei quid ultra comederet remansisset, parvulum suum lactentem tenens in ma-

ribus. ait Infelicis matris
infelicior fili. in bello in fame
in direptione cui te reservabo? Veni
ergo nunc o mi nate esto matri cibus
et predonibus furor et seculis fa-
bula. Et his dictis filium iugu-
lavit et coxit et dimidiam partem
comedens aliam occultavit.
Et ecce predones confestim odorem
carnis sentientes in domum ir-
ruerunt et ut carnes proderet mi-
nantur. Tunc illa detegens
infantis membra Ecce inquit
vobis partem optimam reservavi. At
illos tantus horror invasit
quod nec loqui potuerunt. Et illa
Meus inquit est filius. meum est
peccatum secure edite quia ego com-
medi quem genui. Nolite fieri aut
matre religiosiores aut feminis
molliores. Quod si vos vincit vos
pietas horroris. ego totum
comedam que dimidium iam co-
medi. Illi vero trementes et
territi discesserunt. Tandem
secundo anno imperii vespasiani
ierusalem cepit. et captam subver-
tit. templum quoque funditus destruxit.
Et sicut iudei christum triginta de-
nariis emerunt sic ipse uno
denario triginta iudeos vendi-
dit. Sicut narrat iosephus
xcvii. milia iudeorum venditi
sunt. et undecies centena mili-
a fame et gladio perierunt. Le-
gitur quoque quod tytus intrans
quendam murum densissimum
vidit. Ipsumque perforari precepit
factoque foramine quendam intus
senem aspectu et canicie venera-
bilem invenit. Qui requisitus
quis esset. Respondit se esse ioseph
ab arimathia civitate iudee a
iudeis ibi inclusum et immuratum
fuisse eo quod christum sepelisset. addi-
ditque quod ab illo tempore usque nunc

sit celesti cibo pastus et divino
lumine confortatus. Mortuo igitur
vespasiano imperatore tytus fi-
lius eius eidem in imperio successis-
set qui fuit clementissimus et mul-
tum liberalis. Tanteque bonitatis
fuit sicut ait eusebius cesariensis
in cronica et testatur ieronimus quod dum quo-
dam sero recordatus fuisset
quod illo die nil boni fecisset aut nichil
dedisset ait O amici istum diem
perdidi. Post longa vero tempora quidam
iudei ierusalem reedificare volentes
exeuntes primo mane plurimas
cruces de rore invenerunt. Qui
territi fugientes. et secundo mane
redeuntes unusquisque sanguineas
cruces vestibus suis infixas
invenit. Qui vehementer territi in
fugam iterum sunt conversi. Tercio re-
versi vapore ignis de terra prode-
untis penitus sunt exusti.

De inventione crucis

Inventio sancte crucis anno
.cc. a resurrectione domini facta
est. Legitur igitur in evangelio nichode-
mi quod cum adam infirmaretur.
Seth filius eius portas pa-
radysi terrestris adiit et oleum
misericordie quo corpus patris perungeret
et sanitatem reciperet postulavit.
Cui apparens michael angelus
ait Noli laborare nec flere pro oleo
misericordie obtinendo quia nullatenus
illud assequi poteris nisi quando com-
pleti fuerint quinque milia quingenti
anni. Legitur quoque alibi quod ange-
lus ramum sibi quendam ei ob-
tulit et iussit ut in monte libani
plantaret. In quadam vero historia
grecorum legitur quod angelus de ligno
in quo peccavit adam ei tradidit
dicens quod quando faceret fructum pa-
ter sanaretur. Qui rediens et
patrem mortuum inveniens ipsum
ramum super tumulum patris pla-
ntavit. qui plantatus in arborem

magnam crevit et usque ad salo-
monis tempora perduravit. Salomon
autem arborem tam pulcram considerans
ipsam precepit incidi et in domo
salti locari potuit. nec alicui lo-
co apta reperiri valebat. Sed modo
aut excedebat in longitudine aut
deficiebat nimia brevitate. Si
quando secundum loci exigentiam ipsam racio-
nabiliter decurtassent adeo brevis
videbatur. Ob hoc indignati arti-
fices ipsam reprobaverunt et super
quendam lacum ut esset pons
transeuntibus proiecerunt. Regina
autem Sabba cum ~~audisset~~ venisset
audire sapientiam Salomonis et ipsum
lacum transire vellet, vidit in spiritu quod
salvator mundi in ligno illo sus-
pendendus erat. Et ideo super illud
lignum transire noluit sed ipsum protinus
adoravit. In hystoria tamen scolastica
legitur quod predictum lignum regina
Sabba in domo salti vidit. Cum-
que ad domum suam redisset, intima-
vit Salomoni quod in illo ligno qui-
dam suspendendus erat per cuius
mortem Iudeorum regnum deleri
deberet. Salomon igitur predictum
lignum inde sustulit et in profun-
dissimis terre visceribus illud de-
mergi fecit. Postea probatica
piscina ibidem facta est ubi na-
thinei hostias abluebant. Et
non solum ex descensu angeli sed
etiam ex virtute ipsius ligni tradi-
tur ibidem fieri aque commo-
tio et infirmorum curatio. Appropin-
quante vero passione Christi predictum
lignum supernatasse perhibetur.
Cum autem illud Iudei vidissent
ipsum acceperunt et inde crucem
domino [illegible]erunt. Ipsa autem crux
Christi quatuor generum lignorum fu-
isse perhibetur, scilicet palme, cy-
pressi, olive et cedri. Unde versus:
Ligna crucis palma cedrus

cypressus oliva. In cruce enim
fuit quadruplex diversitas lig-
norum, scilicet lignum erectum, lig-
num transversum, tabula superposita
et truncus cui crux erat in-
fixa. Vel secundum alios tabula
transversa que fuit sub pedibus. Ex
unde quodlibet horum potuit esse
alicuius predictorum lignorum. Hanc
diversitatem lignorum videtur apostolus in-
nuere cum dicit: ut possitis com-
prehendere cum omnibus sanctis que sit
longitudo latitudo altitudo
sive sublimitas et profundum. Que
verba Augustinus doctor egregius sic
exponit: In cruce inquit domini quo
latitudo dicitur in transverso ligno quo
extenduntur manus; longitudo
a terra usque ad ipsam altitudinem
qua a manibus infra totum cor-
pus affigitur. Altitudo ab alti-
tudine usque sursum cui adheret
caput. Profundum vero quod terre in-
fixum absconditur. Istud lignum per
ducentos annos et ultra sub
terra latuit. Sed ab Helena matre
Constantini imperatoris hoc modo
repertum fuit. In tempore illo iuxta
Danubium fluminum congregata est mul-
titudo innumeris barbarorum vo-
lentes flumen transire et omnes
regiones usque ad orientem suo
imperio subiugare. Quod ubi
Constantinus imperator comperit, contra
Danubium se suo exercitu collo-
cavit. Sed barbarorum crescente
multitudine et iam flumen transeunte
Constantinus nimio timore concussus
videns quod esset die crastina bel-
lum commissurus. Requiescenti igitur noc-
te ab angelo excitatur et ut sur-
sum respiciat admonetur. Qui in
celo aspiciens vidit signum

crucis exclamatio hunc fratres litteris aureis hunc titulum habebat scriptum: In hoc signo vinces. Qui celesti visione confortatus similitudinem crucis fecit et ipsam ante suum exercitum ferri iussit. Irruensque in hostes ipsos in fugam convertit et multitudinem maximam interfecit. Tunc Constantinus omnibus templorum pontificibus convocavit, cuiusnam dei esset hoc signum requisivit. Quibus se nescire dicentibus quidam christiani advenerunt et ei sancte crucis misterium et fidem trinitatis plenius enarraverunt. Qui in Christum tunc perfecte credidit et ab Eusebio Cesariensi episcopo sacrum baptisma suscepit. Verum quorundam non fuit iste Constantinus imperator quem ab Silvestro papa fuit baptizatus et ad fidem conversus sicut historie videntur innuere, sed fuit Constantinus pater ipsius Constantini sicut in aliquibus historiis invenitur. Ille enim Constantinus alio modo ad fidem venit sicut in historia sancti Silvestri legitur, nec ab Eusebio sed a Silvestro baptizatus fuisse narratur. Mortuo tamen ipso Constantio Constantinus non immemor victorie quam virtute sancte crucis habuerat Helenam matrem suam in Iherusalem pro cruce invenienda transmisit sicut inferius enarratur. Historia tamen ecclesiastica hanc victoriam aliter factam fuisse narrat. Dicit enim quod cum Maxentius Romanum imperium invasisset, Constantinus imperator iuxta Danubii pontem cum Maxentio conflicturus advenit. Cum igitur anxius multum esset et pro sibi mittendo auxilio ad celum oculos crebro levaret,

vidit in sompnis ad orientis partem in celo signum crucis fulgore igneo rutilare angelosque astare sibi et dicere: Constantine, in hoc vinces. Tunc Constantinus letus redditur et de victoria iam securus signum crucis quod in celo viderat in fronte sua designat. Vexilla militaria in signacula crucis transformat et in manu dextera auream crucem portat. Post hoc dominum exoravit ut dexteram suam quam signo salutari muniverat cruore Romani sanguinis maculari non permitteret, sed sine sanguinis effusione victoriam de tyranno prestaret. Maxentius autem iussit naves ad decipula componi et subpositis pontibus exequari. Cum autem Constantinus iam ad flumen appropinquaret, Maxentius in occursum eius cum paucis velociter pergit iubens ut ceteri se sequantur. Oblitus ergo operis pontem cum paucis conscendit et decipula qua Constantinum decipere voluit est deceptus et in flumen profundum dimersus. Constantinus vero ab omnibus unanimiter est susceptus. Et sicut legitur in cronica satis autentica Constantinus tunc perfecte non credidit nec sacrum baptisma suscepit, sed aliquanto temporis intervallo visionem Petri et Pauli vidit et sacro baptismate per Silvestrum papam renatus et a lepra mundatus in Christum dominum deinceps perfecte credidit. Et sic matrem suam Helenam in Iherusalem misit ut crucem domini requireret. Hec igitur historia de victoria crucis in ecclesiastica historia invenitur, cui eadem concordat cronica, videtur esse magis autentica quam illa que

peccatis vexatur. Constat igitur
multa ibidem esse que non consonant
veritati nisi quis forte vellet dicere
ut sepius dictum est quod non fuit con-
stantinus constantini pater cuius quidem
historia autentica non videtur licet
in quibusdam ultramarinis his-
toriis sic legatur. Cum helena
ad locum advenisset omnes iudeos sa-
pientes qui per totam regionem re-
perti sunt ad se congregari precepit. Hec
autem helena stabularia fuit
sed quia dicit ambrosius in stabula
stabulariam hanc fuisse asse-
runt sed coniunctam constantino seni-
ori qui postea regnum adeptus est.
Bona stabularia que tam diligenter
presepe domini requisivit. Bona
stabularia que maluit omnia ex-
timari stercora ut christum lucri-
faceret. Bona stabularia que
illum stabularium non ignoravit
qui vulnera curavit a latro-
nibus vulnerati. Ideo illam christus
de stercore levavit ad regnum. Hec
ambrosius. Iudei cum nimium
formidantes dicebant ad in-
vicem: Quare putatis quod regina
nos ad se faciat congregari? Unus
autem ex eis iudas nomine dixit:
Scio enim quod vult a nobis discere
ubi nam sit lignum crucis ubi
christus crucifixus fuit. Videte
ergo ne aliquis eam confiteri presumat.
Alioquin certissime scitis quod
lex nostra evacuabitur et paterne
traditiones funditus destruentur.
Zacheus autem avus meus pre-
nunciavit patri meo et pater meus
prenunciavit mihi dicens: Vide fili
ut cum quiritur crux christi illam
manifesta antequam aliqua pa-
tiaris tormenta. Nunquam enim ex-
tunc genus iudeorum regnabit sed
illi qui crucifixum adorant

regnabunt quia ipse est christus filius dei. Cui
ego dixi: Pater mi si veraciter proge-
nitores nostri ipsum esse filium dei cognove-
runt cur ipsum crucis patibulo
affixerunt? Et ille respondit: Novit
dominus quod nunquam in eorum volun-
tate extiti sed eis sepius contra-
dixi. Sed quia phariseorum vicia
exprobrabat ipsum crucifi-
gi fecerunt. Ipse vero die tertia
resurrexit et celos discipulis
videntibus penetravit. In quem
et stephanus frater tuus credidit
quem iudeorum vesania lapida-
vit. Vide ergo fili ne ipsum vel
eius discipulos audeas blas-
phemare. Dixerunt ergo iu-
dei ad iudam: Nos talia nun-
quam audivimus. Verumptamen si
de hoc regina querat vide
ne hoc tibi aliquatenus confite-
aris. Cum ergo illi ante reginam
stetissent et illa eos interro-
gasset de loco ubi fuit dominus cru-
cifixus et illi locum illatenus
indicare nollent iussit eos omnes
igne cremari. At illi timentes
tradiderunt ei iudam dicentes:
Hic domina iusti et prophete filius
optime novit legem et tibi omnia
que quesieris ab eo optime indi-
cabit. Tunc illa omnibus dimit-
tens tenuit iudam solum. Cui
dixit: Mors et vita tibi proposita
sunt quod malueris elige. Ostende
igitur locum qui golgatha dicitur
ubi fuit dominus crucifixus ut
crucem invenire possimus. Respondit
iudas: Quomodo locum scire valeo
cum CC anni iam fluxerint et ego
quasi illo tempore natus essem?
Cui regina: Per crucifixum te
fame perimam nisi mihi dixeris veri-
tatem. Ipsum ergo in puteum sic-
cum iussit proici et ibi famis
molestia cruciari. Cum ergo
ibi sex diebus sine cibo ma-

cessisset die septima perrexit extra
hic et se crucis indicaturum promit-
tit. Cum ergo extitisset ad locum
venisset et ibidem orasset locus
subito commovetur et fumus aro-
maticus miri odoris sentitur
ita ut miratus iudas am-
babus manibus plauderet
et diceret In veritate christe tu es
salvator mundi. Erat autem in
loco illo sicut in hystoria eccla-
siastica legitur templum veneris quod adria-
nus imperator construxerat ibi-
dem ut si quis christianorum in loco
illo adorare voluisset videretur
venerem adorare. Et propter hoc in-
frequens et pene oblivioni
datus fuerat locus. Regina autem
templum funditus destruxit et
locum ibi arari fecit. Post hec
iudas precingens se viriliter
fodere cepit et duodecim passus
fodiens tres cruces abscon-
ditas reperit quas ad reginam
protinus deportavit. Cum autem
crucem christi ab illis latronum nesci-
rent discernere eas in civita-
tis medio posuerunt ibidem
gloriam domini prestolantes. Et ecce
cum circa horam nonam quidam
iuvenis deferretur mortuus
Iudas feretrum tenuit et primam
et secundam crucem super corpus de-
functi apposuit sed nequaquam
ille surrexit. Apponens etiam
crucem et protinus defunctus re-
dit ad vitam. In hystoria autem
ecclesiastica sic legitur quod cum quedam
mulier prima civitatis
semimortua iaceret. episcopus ierosoli-
mitanus primam et secundam crucem
supposuit et cum non surrexit
tertiam vero apposuit et protinus
mulier apertis oculis sanata
surrexit. Ambrosius vero dicit quod

discernit ipsam crucem domini a bali-
is per tytulum quem posuerat py-
latus quem tytulum ibidem invenit.
~~[illegible]~~ et legit. Dyabolus autem
in aera vociferabat dicens O
iuda quare hoc fecisti. Iude meo
contraria fecisti et operatus es.
Ecce ille me suadente fecit pro-
dicionem et tu me renuente ihesum
invenisti crucem. Per illum multorum
lucratus sum animas. per te cogor mul-
torum perdere iam lucratas. per illum
regnabam in populo. per te iam expel-
lor a regno. Verumptamen tibi vi-
cem rependam et contra te regem ali-
um suscitabo qui fide deserta
crucifixi cum tormentis te negare
faciet crucifixum. Quod quidem
de iuliano apostata dictum videtur
qui iudam episcopum ierosolimitanum factum
tormentis affecit et martirem christi
fecit. Audiens dyabolum vocife-
rantem non extimuit sed dyabolo
constanter maledixit dicens christus
te dampnet in abissum ignis eterni.
Post hec iudas baptizatur et qui-
riacus appellatur et ierosolimis
defuncto episcopo quiriacus ibi-
dem in episcopum ordinatur. Verum cum
beata helena clavos domini non ha-
beret rogavit episcopum quiriacum
ut ad locum pergeret et clavos domini
requireret. Qui cum venisset et ad
dominum preces fudisset continuo cla-
vi velud aurum fulgentes in
terra apparuerunt. Quos ille accipi-
ens regine detulit. Illa autem
genua figens in terram et caput in-
clinans eos cum multa reverentia
adoravit. Crucis autem partem he-
lena detulit filio. partem vero
teclis argenteis conditam re-
liquit in loco. Clavos vero quibus
corpus dominicum fuerat crucifixum
portat ad filium. ex quibus ut
eusebius cesariensis refert

frenos quibus utet ad bellu
composuit et ex alijs galeaz
sua armauit. Nonnulli no as-
serut clauos quatuor i dnico
corpore fuisse ex quibus hele-
na duos i freno imperatoris
posuit tertiu i ymagine consta-
tini q rome sup eminet ur-
bi locauit. Et quartu i mare
adriaticu q usq tunc fuerat na-
uigantiu uorago piecit. Prec-
ipiens hoc festu de inuentione
sce crucis singulis annis sol
lempniter celebrari. Deinde aut
quiriacu epm iulianus aposta-
ta postmodum interfecit. Cu eni gen-
ptas ptes cepit quiriacu inuita-
re ad sacrificia ydolorum q cu ille
renuet dextram eius amputari
fecit dicens hac manu multas
eplas scripsit quibus multos a
iudeorum sacrificijs reuocauit.
Cui dixit quiriacus stulte canis
mis i sensate pfuisti que ante
qua i xpm crederem sepius ad
synagogaz iudeorum scribebam
eplas ut nullus i xpm crede-
ret. et ecce nunc scandalum mei
corpis abscidisti. Tunc iulianus
plumbu fecit liquari et i os eius
pfundi. Deinde lectum ferreum
afferri et i eo quiriacu exten-
di et desubter carbones sale
et adipe spergi. Sz cu quiriacus
i mobilis permaneret dixit ei iu-
lianus. Si no uis sacrificare
dijs salte dic te xpianum non
esse. Quod cu execrans recu-
sasset iussit altu fouea fieri
et serpentes uenenatos ibide
poni et quiriacu i eade iactari
sz tm serpentes continuo mortui
sut. Iussitq iulianus i caldariuz
oleo feruentissimo plena qui-
riacu mitti. Qui du se sig-
naret sponte intrare uellet
rogauit dnm ut eu itm i laua-
cro martirij baptizaret. Iratus iu-
lianus iussit pectus eius pforari
gladio et sic i dno consumari p
meruit. Quanta aut sit uirtus
crucis i illo fideli notario pate
que quida magus decepit et in
quedaz locu ubi demones ad-
uocabat duxit. pmittes ei quod
multis diuitijs habundaret. Et ecce
te uidit quedam magnu ethiope
sup excelsu thronu sedentem
et i circuitu alios ethiopes circa
eu cu lanceis et fustibus. Tunc
ille magnus pdem interrogauit
dicens. Quis est iste puer. Et ille
Dixit. seruus nr e. Cui demo Si
uis me adorare et seruus meus esse
et xpm tuu negare faciam te
i dextra mea sedere. Ille autem
mox signum crucis edidit et se
xpi saluatoris seruu esse libere
exclamauit. Statimq ut edidit
signu crucis omnis illa demo
nu multitudo euanuit. Post hoc
cu quadam uice templu sce sophie
e pdictus notarius cu dno suo
i trasisset et an saluatoris ymagi-
ne ambo starent. uidit dnus
suus q pdca ymago sup nota-
riu fixo oculos haberet et ipm at-
tente respiceret. quod uidens pre
dictus dnus et admirans iuuene
ex pte dextra stare fecit. uiditq
q ymago i illa uersus pte oculos
uoluisset. Rursusq oculos sup
notariu fixos haberet. Tunc iterum
fecit ipm ex pte sinistra ire. et
ecce iterum ymago oculos uol-
uit et notariu ut prius aspicere
cepit. Tunc admiratus a dno
ut dixit q apud dnm meruisset

. 6 .

apparet quod cum sic ymago respiceret
Dixit se nullius boni conscium esse
nisi quod deum coram dyabolo negare
noluisset etc. **De sancto Johanne ewan-**

Johannes apostolus et ewangelista
dum ephesiis predicaret a procon-
sule capitur et ut diis ymolet
invitatur. Qui cum renuerit in car-
cerem mittitur et ad domicianum
imperatorem epistola mittitur inquiens magus
sacrilegus et deorum contemptor no-
minatur. Jussu ergo domiciani romam
deducitur et deducto omnes capil-
li pro derisione a capite preciduntur.
Ac ante portam urbis que latina di-
citur in dolium ferventis olei igne desubtus
ardente mitti iubetur. Nullum
tamen ibidem dolorem sensit sed penitus
illesus exivit. In illo igitur loco
christiani ecclesiam fabricant et diem
illam tanquam diem sui martirii sol-
lempnizant. Cum ergo nec sic a predi-
catione cessaret iussu domi-
ciani in pathmos insulam rele-
gatus est. Non tamen imperatores ro-
mani apostolos persequebantur quia
christum predicabant sed quia ipsum
sine senatus auctoritate deificatum
aiebant quod ipsi deum neminem fieri pro-
hibuerant. Unde legitur quod cum pilatus
quadam vice ad tyberium epistolas de
christo misisset et ipse tyberius eius
fidem a romanis recipi assentiret
senatus omnino respuit eo quod
non sui auctoritate vocatus deus fuit.
Mater autem ipsius johannis audiens
rome filium detineri nimia com-
passione permota romam ad eum
visitandum accessit. Sed dum venisset
et eum in exilium relegatum audisset
indeque rediret in campania civita-
te venula migravit ad dominum. Cuius
corpus in quodam specu sepultum

multo tempore latuit sed postmodum
a filio suo iacobo revelatum
fuit. Quod quidam miles quod de
multo odore redolens miraculis
multis fulgens ad predictam civita-
tem cum multo honore translatum est.
De sancto Stanislao etc.

Stanislaus igitur secundum seculi
dignitatem non solum genere prelustris
sed et quodam presagio sui nominis extitit
dei clarus. Sic idem hic vocabulo sta-
nislaus ut in sacro baptismate
sibi collatum dinoscitur ex latino sermo-
ne ethimologyzatum et polonico
stanislaus vel instans laudi seu
stacio stacio laudis potest dici et con-
grue imperpetuum. Stetit enim vir dei
stanislaus in laude domini suspensus
et laus dei stetit in corde ipsius quod
ex omni corde laudavit deum et di-
lexit eum qui fecit illum. Institit lau-
di divine die nocteque secundum apostolum psal-
lebat spiritu psallebat et mente.
Stetit eciam laus dei in ore eius quia
dicere potuit cum propheta regius Benedi-
cam dominum in omni tempore semper laus eius
in ore meo. Persistit nichilominus
laus dei in opere ipsius quod usque ad
mortem pro iusticia dei agonizare non
timuit et stolam glorie in consumma-
cione virtutis promeruit. Digne
igitur sanctus stanislaus in domino lau-
datur quia digne deus in sancto suo predi-
catur. Immo hic digne laus eius re-
colitur in eterna secula cuius laus nun-
quam deficiet de ore hominum. Iste hic
primus ab initio sue creacionis gratui-
ta itaque beneficio creatoris clarus sorti-
tus est bonum quia in oculis domini inve-
nit graciam. Conservavit illi dominus
animam suam in domibus naturalibus op-
time a puero fuisse dinoscitur
institutus. Fuit etenim elegans
natus in cultu christiane religio-
nis educatus deo devotus mente

te pudicus. corpore castus. ha-
bitu reuerendus. locuplex rebus
mobilibus maturus ingenio acutus
sermone disertus. consilio prouidus
in iudicio iustus et ad omne bonum
abilis et promptus. Eruditur
autem litterarum studijs aput stani-
slaus puer bone indolis non
segniter agens. puerilles ludos
deuitare iuuenum lasciuiam fugere
studio cui commendatus erat inten-
dere. frequenti exercitacione stu-
dij ad habendam scienciam totis u-
ribus anhelare. Hoc autem ideo
faciebat puer ut proficeret et ma-
gis magisque proficiens se ipso
melior fieret et ad congressum uirtutis
perueniret. Nec est fraudatus
a desiderio suo gracie dei adiutus
magisterio. Nam quod ei etas pue-
rilis denegabat hoc et eo proui-
dencia omnipotentis dei suple-
bat. Principalibus tandem rudimen-
tis sufficienter instructus cum iam
esset iuuenis adultus fertur
ad locum ubi tunc forte generale
studium florebat. quo uolasse. in fa-
cultate liberalium arcium tempus non
modicum exegisse. Jn iure quoque
canonico ac diuino comprobatur stu-
duisse. quia in eadem canonica polo-
norum uir litteratus et in diuinis rebus
rebus illustratus perhibetur fuis-
se. Cuius famam et opinionem
audiens Lambertus qui et Zula
dictus cracouiensis episcopus et sedulo
peruestigatos uirtuo et honeste conuer-
sacionis illius odore delectatus
+ eum accersiri fecit et in ecclesia cracouiensi
confratrem et canonicum. Qui stati-
m inter suos canonicos quasi stella ma-
tutina in medio nebule et quasi iubar
inter sydera emicuit singulariter. Du-
plex quippe decus fulgebat in
venerabili uiro stanislao quem non

solum secularis peritus honor et nec
non ecclesiastica dignitas reddebat
auctorizabilem. Qui clericali subli-
matus priuilegio totum se dein-
ceps contulit diuino famulatui-
or obsequio. Jn ecclesiasticis fa-
cis erat admodum imbutus officijs
Denique lamberto cracouien-
sis presule de medio sublato.
stanislaus con uoluntate dei et
electione canonica anno incarna-
cionis domini millesimo lxxij° in episcopum cra-
couiensem eligitur et in sede pontifi-
cali sublimatur. que diuina prouiden-
cia tamquam uas electionis fructiferum
ne cluderet lucernam posuit super can-
candelabrum et quasi uas auri soli-
dum decoratum omni lapide precioso
ornatum. Suscepto igitur cure
pastoralis misterio pontifex christi
stanislaus super gregis sui custo-
diam peruigil excubabat et com-
missum sibi eciam sollicite gu-
bernabat. Jn culmine dignitatis
positus cum omnibus prelatus esset
humilitate cordis omnibus per
deum erat subiectus. Superbiam
in corde suo numquam dominari permisit
que luciferum de celo proiecit. dy-
abolum de angelo fecit et primum
hominem de paradyso expulit. Erat
autem in correccione seuerus et in
uigore iusticie rectus. Culpas
enim delinquencium cuiuscumque dignitatis
uel auctoritatis essent non dissimula-
bat sed secundum tempus et personam opor-
tune et inportune arguebat.
Unde et regem boleslaum qui
post obitum patris sui kazimiri
tunc polonie imperabat cuius
uita enormis erat ut se cor-
rigeret sedule commonebat. Sol-
licitudine et prena tamquam prodigum
filium ad patriam reuocabat et

8

incorrigibilis permanebat quem simul
nuncl aliud sanctum deflebat spe
cio tipo superbie plenus et limo
viciorum immersus tamquam frene-
ticus contra medicum salutis
letificas inimicicias in abisso sui
cordis conflaverat Persecuciones quoque
propter iusticiam libenter ab eo licet
innitus sustinebat et oracionem fundere
ad dominum indesinenter pro eodem non ces-
sabat Erat non septimum e Quod-
pastor cum venit in profundum viciorum
contempnet non solum contra dominum erec-
to collo et pingwi cervice arma-
tus incedere. sed et cum sui pastoris
correpcionem abstinato animo cepit
contempnere ¶ Cernens autem pon-
tifex stanislaus sua ammoni-
cionem in ipso minime proficere et
peccatum huiusmodi quas faciebat ab-
usiones et iniquas quas contra debitum
leges rigore iusticie deprime-
re cepit. et ipse eius familiaritate contu-
bernium vitare et a suis colloquiis
sese subtrahere ne sibi tacitus vi-
deretur consentire. Abhominabatur
bi quippe vir iustus inter alia ex-
cessus genus rapine. Cum enim ad
sua colloquia pertractanda conve-
nerat quevis prata et annonas
hominum depascebat. Septa quoque
domorum comburebat quod ipse et sui
primates animo impios sequaces
dicunt esse ius terre que in preiudi-
cium universalis iusticie. Ab hiis
causis et similes eorum conviti-
bus et consiliis totaliter se absen-
tabat sed in ecclesia sua frequenter
residebat Officium divinum alacriter
et intente cum suis clericis exple-
bat. et sacrosancta misteria ipso de-
vote celebrabat Oracioni. lec-

cioni. meditacioni. contempla-
cioni libenter vacabat. et pro sibi
commissis dominum gemitibus exora-
bat ¶ Parrochias suas prout
poterat visitabat. et que in eis
corrigenda erant emendare pro
viribus curabat Ministrorum
ecclesie Christi maxime autem sacerdotum
munditiam zelabat. et ad vite
sanctimoniam sine qua nemo
videbit dominum vite sue exemplo
invitabat que de fontibus sal-
vatoris sacre videlicet scripture
sentenciis studio haurire po-
tuit publicis exhortacionibus et pre-
dicacionibus suis auditoribus habun-
dantissime effundebat Erat autem
decorem domus dei super modum
diligebat. Per suam dyocesim in
omnibus fidei providencie fervo-
re non potuit. manus sue solli-
citudinis attingere non valebat
Archidyaconos. decanos. presbi-
teros. duces populo dei preponebat
bat. ut errata corrigerent
et ad viam veritatis errantes
revocarent Qui clericali gaude-
bant privilegio et ecclesiastico vite-
bantur beneficio in episcopatu suo astrin-
gebat eos sedulo. ut in eis
decor honestatis. pudor casti-
tatis. et bone conversacionis redo-
leret opinio Quos vero pa-
terna superabat admonicio et fili-
alis non sequebatur correccio
eos et beneficio spoliabat et ne
contagione pestifera plures
perderent tamquam incorrigibiles
de episcopatu suo expulsabat Deus
stanislaus licet esset vir iustus
et severus cum pastores ad primas
redeuntes largo sinu mete-

excipiebat. et confessiones eo-
rum per semetipsum sepius audie-
bat. In causis matrimonialibus
discuciendis industrius erat et
causam quam nesciebat diligenter
investigabat. Ad clamorem pau-
perum aures non obturabat.
Oppressos quoque quibus non erat
auxilium de manu violentorum
eruebat. Viduas quoque pupil-
los et orphanos quos per epa-
tum suum qui in libro memorie sue
conscriptos habebat. cotidie suis
elemosinis tunc occulte
nunc aperte sustentabat. Super afflic-
tos pietatis et compassionis
viscera gestabat. Mensa eius
splendida erat et quibus maxi-
me aut hospitibus et spirituali-
bus viris. In mensa sua multis
et superfluis ferculis uti consue-
tudine non habebat. longas co-
fessiones collaciones et nocturnas
potaciones cum esset vir sobrius
qui venenum poculum abhorre-
bat. Has enim introduxit vetus
error gentilis et abusio prava
ne consuetudinis. Unde et more
antiquorum in quinquagesimis polono-
rum cantilene gentilium plan-
sus manuum mosque saltancium
fiat usque in diem hodiernum.
Absit autem ut hec corruptela
locum habuit in pontificis et
in ministris Christi mensa que nunquam
in desideriis et concupiscenciis te-
nuit carnis curam. Secularia
rem familiarem ac domesticam
clientelam ut pote vir castus
ac pudicus sub omni castitate
vivere docebat et honeste. Curia-
les ipsius et beneficii exemplo

vite domini sui pro vocati ubicumque
cum eo morabantur. Sine in ma-
sa in domo nulli erant penitus
onerosi. Ipse non erat qui minus
fructiferas suaviter odoris sed
per sui palmites capellani vi-
delicet et milites proferebat fru-
ctus honoris et honestatis.
Decimas suas ad vendi vel
colligi faciebat pro promissoribus
duobus sive oportuno tempore sue
messis et pauperum quod non aple-
risque suavi videtur. hodie Equum
pondus. equa mensura equum
habebat modium eo quod pondus
et pondus mensura et mensura
sit utrumque abhominacio apud
deum. Ideo sectabatur avariciam
que est ydolorum servitus. Sciens quod
avaro nil est scelestius. quia ut
dicitur. sepius Et obulo indiget et
animam suam venalem facit et
habet. Circa quo vir sanctissimus
suos ordinate dices suos de-
duxit. qui Christi passionibus comu-
nicans ut bonus pastor pro ovibus
Christi animam suam posuit. Statum
suum ad heronis deo rexit in
mundo ut non deciperetur a mundo
hic inquam deus sibi sobrie et
utiliter proximo iuste et spiritualiter.
Deo pie et humiliter vivere studuit
Licet enim multis et diversis curis
ligatus corpore teneretur in seculo
tamen mente quasi sabbatizabat in celo. quia
Christi fragrabat in ministris cupiens
dissolvi et esse cum Christo. Hic in
procellis persecucionum anchoram
vite sue fixam tenuit. quia pro
iusticia usque ad mortem certavit
Et licet exilium mundi naufra-
gio tumida mortali exutus
undus evasit. Tamen naviculam
suam puram videlicet conscienciam collis

tibus dictis plenam adportam
salutis perduxit et in eterne quie-
tis lectore collocavit prestante
eodem domino nostro ihesu salvatore
nostro qui cum deo patre et spiritu sancto vi-
vit et regnat deus per omnia secula
seculorum amen Quodam tempore
sanctus stanislaus episcopus cracovi-
ensis ecclesie volens ampliare red-
ditus quandam villam super ripam
viscle positam piotrawin dictam
a petro milite denominatam taxata
summa pecunie appensoque argenti
publici pondere emit eam a prefato
milite Quo reliquis annis sup-
veniente possedit eam episcopus qui-
eto iure Tandem milite petro via
universe carnis ingresso et in terri-
torio eiusdem ecclesie sepulto Fratres
eius vel amici propinquiores tamquam
defuncti legittimi successores ce-
perunt episcopum impetere de restituendi
sibi hereditate Iam quidem rex bole-
slaus impaciens correctionis
continue episcopi sinistra voluntate
gerebat sed non diu manifeste virus
cordis efferbuerat Hec quando
defuncti expectato biennio vel
amplius quo usque ira regis
in episcopum excandesceret fervidus
episcopo de suo iure volente cedere
rege instigante compulsi sunt episcopum
ad presenciam regis citare Quid
plura Coram rege sistitur que-
rimonia deponitur partes hinc inde
audiuntur causa litis distribuitur
iudicium ventilatur sic autem liti-
gancium cessat controversia in hec
regis et iudicium resedit sentencia
quod episcopus a iure possessionis caderet
nisi aut eum qui ei vendidit sta-
tueret aut instrumentum vendicio-
nis et emptoris exhiberet aut
ydoneos testes produceret. Ex p-

missa sentencia regis et iudicium
ista episcopus [illegible] nos [illegible] creata-
vit in publico Quibus approba-
tis accepit in mandatis ut in fu-
turo colloquio [illegible] piotrawin
comparere ac cum testibus nominatis
Appropinquabat terminus quo testes
erant producturi episcopus ac illi man-
dato ac timore constricti tyranni
non in termino comparere poterunt nec testi-
monium ferre ausi sunt veritati Et
videns vir dei stanislaus
quod humanum sibi deficeret auxilium
ne perderet ecclesie predium ad divinum
tamquam turrim fortissimam confugit
presidium Venit nichilominus ad col-
loquium et stetit in termino prefixo et
comparavit in consilio Ubi ingens regia
dignitas et principum polonie quibus
[illegible] ex quo non invenitur in
terra viventes. date mihi tres dies
inducias quod ponam eum coram vobis
qui mihi vendidit et testetur cuius est
hec hereditas Quibusdam stupen-
da aliis admiranda. nullus vero
quasi deliramenta quedam visa sunt
verba pontificis Consilium tamen
affuit quod ut sibi darentur usque
ad diem tercium optate inducie
Tunc stanislaus dei presul clarus fide
xpi confortatus dixit hiis qui
secum advenerunt viris devotis deum
timentibus. Fratres et commilito-
nes mei vos scitis quod negocium
dei est et ecclesie quod gerimus primordium
crucifixi pro quo etiam deo ag-
greditur iudicium singulorum cum
[illegible] committamus Nos vero hiis
tribus [illegible] diebus quibus in-
ducias impetravimus ieiuniis
vigiliis et orationibus operam demus
et faciem domini in confessione preoccu-
pemus Quia si fidem sicut granum
synapis habuerimus ut ait in ewangelio
dominus Quidquid orantes petimus

nec hesitantes sitote quia accipi-
etis. Petrus igitur fiducialiter que-
rimus instanter. pulsemus perseue-
ranter ut quod petimus consequamur
efficaciter. ¶ Cum autem dies trini
terminabantur et episcopus cum suis pro-
trauinicem cetera divina celeb-
raturus intrabat. Ibidem rex et mi-
lites et populi multitudo aderant qui
ad colloquium confluxerant. Cumque
divina complesset episcopus ut erat
pontificalibus indutus exiit
ante fores ecclesie ubi petrus ia-
cebat tumulatus. Deinde fecit
terram de tumulo eici et sepulcrum
eius aperiri. Tunc flexit ge-
nibus cum lacrimis ad dominum dixit
Miserere nostri deus omnium qui vivorum domina-
ris simul et mortuorum defende
causam tuam et educ ad victoriam iudi-
cium tuum quoniam diminute sunt verita-
tes a filiis hominum. Evoca quesumus
domine de morte ad vitam petrum
famulum tuum suscitemus de pulvere
egentem post decursum trium annorum
ut veritati perhibeat testimonium
qui et quatriduanum resuscitas-
ti ut clarificaretur et laudaretur nomen
tuum in secula seculorum. Cumque hii qui
cum ipso erant audissent Amen
surgens ab oratione pontificali ba-
culo cadaver tetigit et clara voce
dixit In nomine patris et filii et spiritus sancti
surge petre qui dormis et
exurge a mortuis ut mani-
festetur virtus et opera trinita-
tis. Surge inquam et sta in medi-
o et da honorem deo veritati perhi-
bendo testimonium ut augeatur
fides credentium et obstruatur
os hominum iniqua loquentium
Qui continuo coram omnibus

surrexit dansque illi manum
de sepulcro vivum allevavit
et ad regem usque perduxit. ¶ Tunc
autem Stanislaus episcopus in collo-
quio dixit regi et omni populo
En inquam est petrus ille qui mor-
tuus fuerat nunc vero coram vobis
vivus astat cuius nunc vocis
magis protestatio valet quam
testium productio vel instrumento-
rum ostensio. Requirite ab eo an
ipse est qui mihi villam vendidit
et taxatum precium ab ea recepit
Persona vobis est nota sepulcrum
patens veritas occulta re-
suscitatus sub oculis vestris per
virtutem dei mira celebrata pro-
cul sunt tenebre infidelitatis
pellantur ab oculis vestris omne
nubilum ambiguitatis. Nec
putetis fantasma esse quia
spiritus carnem et ossa non habet
sicut hunc videtis habere. Rex
autem et omnis multitudo populi sta-
bant stupefacti suspensi no-
vitate miraculi. Familia eius et
propinqui et omnes qui noverant eum
videntes quod sub oculis eorum de
ipso contigerat nec tergiversa-
tionis locum nec spem habebant
Huiusmodi ideo petrus moni-
tis amicos ut penitentiam agerent
pro eo quod virum sanctum et iustum multis
laboribus et iniuriis affecis-
sent. Et ni desisterent et penite-
rent multa eos supplicia in
tormentis manerent. Et addi-
dit Vos inquam scitis quod nichil
pene habuistis meorum in meo pa-
trimonio quod vendidi Stanislao
cracouiensi episcopo sed veritate fuit
vestris. ¶ Deinde petrus
conversus ait ad regem et ad re-
liquam populi multitudinem. Ego

in qua precibus et meritis beati viri
huius a mortuis suscitatus sum
et per voluntate dei missus huc
veni ut testimonium perhibeam
veritati. Protestor coram vobis
omnibus me stanislao craco-
viensi episcopo piotrowin quondam me-
um patrimonium vendidisse et
pecuniam taxatam recepisse pro-
pinquos meos in contractu numquam in-
vis fuisse. Testes autem qui ei
affuerunt convicio et subtraxe-
runt ab hoc testimonio timore
nimis odio aut gratia et pecuniam
exegerunt de commisso scelere se-
veritatis quod deus est vindex ce
consortio. Rex autem boleslaus
et sui assidei comprobata veritate
fidei et assertione tanti testi-
monii de consilio qui dederunt
episcopo palmam iusticie et sine omni
contradictione posuerunt eum in
plena possessione ville. Qua-
liter autem piotrowin villa predicta
iurisdictione cracoviensis eccle-
sie alienata non est extra in scan-
tis parabola. His autem pactis
dixit sanctus stanislaus ad pe-
trum militem. Si placet tibi vi-
vere expedit nobis ut pro tuo la-
bore et nutu paulisper annos vi-
te tue adeo inducias impe-
trabo. Audit petrus dicens
sanctitati tue pater venerande gratias
ago magnas nec gratius hoc ut-
inam me restituas modo munc-
do quod tempore ad hunc modico
pro meis commissis adiciendus sum
purgatorio et sic letus ad re-
quiem pro dei misericordiam transibo. ¶
Sanctus vir cognita voluntate
petri committente secum populi mul-
titudine reduxit eum ad locum

sepulture. Deinde cunctis audi-
entibus et videntibus sepulcrum
introivit membra sua composuit
ipse dominum exorari rogavit se ter-
ra operiri fecit et spiritum domino red-
didit. Super cuius tumulum sanctus
stanislaus quendam dicit fecit.
Habita quoque ad populum exhortatio-
ne ne datamque pontificali ben-
edictione reversus est ad propria cum
comitatu suo gratias agentes
pro omnibus beneficiis omnipotenti
deo. Probabile est autem et veri-
simile quod iste petrus quidem
divina dispensatione et beati viri
precibus suscitatus fuit a mor-
tuis ut testimonio veritate multo-
rum questionibus potuit satis-
facere. Et requisitus bona bo-
nis, mala malis pronunciavit
et ut secundum statum suum unusquisque
se corrigeret ammonuit. ¶
Nec moveat aliquem tanti pro-
digium miraculi quod petrus sus-
citatus est post triennium ad fe-
rendum testimonium veritati. Legi-
mus enim simile miraculum in gestis
sanctorum perpetratum per beatum petrum
apostolum circa maternum discipulum
suum. Cum enim petrus apostolus eun-
dem maternum metropolim treve-
rensis destinasset archiepiscopum
misit cum eo marcialem condis-
cipulum eadem urbi ad verbum dei pre-
dicandum. Qui cum itinere trigin-
ta dierum a roma fuissent egres-
si contigit beatum maternum gra-
viter infirmari et eadem infirmi-
tate mori. Quo sepulture tra-
dito regressus est marcialis
romam itinere quo venerat mor-
tem eius renunciare petro.

Beatus autem apostolus dane-
ci baculum suum iussit ut rediens
apto que sepulchro baculum super
corpus defuncti poneret ac diceret
Petrus apostolus domini mei ihesu christi
iniungit tibi Materne precipit tibi
surge baculum meum accipe ad
urbem treverensem perge et mi-
nisterium ad quod missus es imple
Qui continuo surrexit et ac-
cepto baculo petri treverim
venit et apostolicum mandatum im-
plevit Qua propter ad memoriam
tanti miraculi et apostolici missum
fidei usque hodie romanus pontifex
pastorali baculo caret tamen et ecclesia
treverensis summi pontificis baculo
privilegiata gaudet ¶ Pensan-
tes itaque virtutem utriusque miraculi
fratres karissimi videamus quomodo operatur
deus qui fecit mirabilia solus
Per baculum petri mortuum ad vitam revo-
cavit maternum. et sancti stanislai
martiris pulsatis precibus amor-
tuis resuscitavit militem
petrum Illum per xl^ta dies spa-
cium istum per tres annorum decur-
sum Illum ut impleret iniunctum sibi pre-
dicationis officium Istum ut veritati
perhiberet testimonium Utrumque sa-
lutis et fidei negocium ¶ Notandum
quoque quod in talibus et similibus
miraculis si divine virtutis pensatur
operacio nullum est miraculum quia
omnia possibilia sunt apud deum
Si autem sanctorum attenditur meritum
et fidei donum deus a quo cuncta
cuncta bona procedunt hic per eos
bonum ut impleatur in eis illud
ewangelium Qui in me credit opera
que ego facio et ipse faciet et ma-
iora horum faciet Depulsis quoque et
reprobis sceptrum est Considera

opera dei et vide quod nemo potest eum
corrigere quem deus despexit Bole-
slaus etenim filius kazimiri
ut dictum est in arcum pravum conversus
nec timore dei tactus. nec pontificis
miraculo compunctus nec ammoni-
tione prima correctus in suis
sceleribus perstetit obstinatus
¶ Iste kazimirus de quo superius
premisimus tenuit ad consequendum
historie ordinem de ipso subia-
ciamus qui fuit in alemania expul-
sus beati stanislai fuit contempora-
neus utrique enim eorum in pueri-
cia traditus fuit literis imbuendus
Stanislaus quidem in polonia
kasimirus vero in alamania lit-
terarum apicem attigisse cognos-
citur sicut in cronicis declaratur
Eodem quoque tempore clades illa polo-
nie accidit quod stirpe ducali et
regia in polonia deficiente na-
tiones que subiecte erant solite red-
dere regi polonie consurrexe-
runt quasi lupi rapaces petulanter
vastantes regnum polonie.
Monasteria comburebant et ecclesias
diripiebant. monachi et ecclesias-
tice persone senes et iuvenes
gladio iugulabantur. virgines ac
et vidue et matrone violabantur
et in captivitate cum ignominia de-
ducebantur. Consumpta autem per
incendia subitosque gentilium
incursus iam pene tota po-
lonia tum aliunde non esset auxi-
lium. maiores natu inierunt con-
silium ut requirerent et invenirent
et reducerent in regnum exulem
et eiectum kazimirum. Hic enim compe-
tenter instructus et innocens satis
robustus ex alemania in ga-
llias transiens et in monaste-

riu clumiacen ueniens ſcā co
nuerſacōne monachorum ibidem
deo famulancium illectus et
ſpu dei iflamatus vitā mu
tauit et ſub habitu ſci bndicti
deo militare cepit ¶ At vero
legati polonorum aſſumpto comi
tatu variiſqz muneribus au
ro et argento ꝑfecti ſunt ad re
quirendū ducē kazimirū Tan
dem per longum peregrinacōem
venientes clumacum i uenerūt
eū ibidem ſub habitu monaſtico ia
ſeptimum agente annū Expoſitiſqz
cauſis i iunctis et apertis thezau
ris ſuis obtulerunt ei et abba
ti munera vaſa aurea et argē
tea ſubinferentes qt clades
et quanta mala ꝑ ipſius ab
ſenciā ſuſtineret polonia De
niqz petunt dnm abbatē ut
eis ducē ſuū reſtitueret ſuppli
cant nichilominus kazimiro ut
i poloniā rediret regnūqz
gubnaret et populū ſuū ab hoſ
tibus liberaret Abbas aūt
habito prudencium virorum conſilio re
ſpondet ſe nō poſſe ammē peti
cōni ipſorum neqz ſatiſfacere deſi
derio . Quia is qui renunctiauit ſeclo
redire nō poſſet ad ſeclm niſi ꝓuida
ſummi pontificis adhec accederet
diſpenſacō Tunc legati polo
nie vnſo abbatis accepto gra
du conatō romā adeunt ſummo
pontifici benedicto ix legacōnē
ꝓferunt diſpenſacōem petunt Alle
gant qz calamitates polonie
ꝓphanacōem fidei xpiane Incendia
eccliarum ſubuerſionē urbium vio
lacōnem virginum oppreſſionē vidu
arum effuſionē ſanguinis i nocētū

et multitudinē xpianorum vtriuſqz
ſexus deductam i captiuitatem
et redacta i ſeruitutē paganorum
¶ Auditis aūt papa benedictus po
lonie deſolacōnibus xpiane
fidei compaſſus caſibus gentiqz
orbate principe miſertus ducē
kazimirū ad tenenda regni po
lonie gubernacula redire de
creuit Ne ergo ſtirps regia uel
ducalis omnino deperiret et reg
nū polonie ſucceſſore careret
cū eodem duce kazimiro ut
matrimonium legittime poſſet cōtra
here miſericorditer diſpenſauit Ob
cuius diſpenſacōnis beneficium ac
recordacōnis memoriale ſig
num indictum ē polonis ut in
tonſura rotunda conformarent
ſe moribus religioſorum Sta
tutūqz ē ut palendo liue bti
petri rome cenſum ſoluerent qui
vocatur ſwato petrze id eſt cenſus
bti petri Executi negocium aſ
ſecuti ꝓpoſitum legati polonorum
leti et alacres redeunt Clumi
acum et exinde recipientes .
ducē ſuū kazimirū veniunt
i alemaniam ad imperatorem otto
nē auunculum ſuū Vbi cum co
creuiſſet magne ꝓbitatis au
daciam ſexcentorum virorum arma
tam miliciam ad eum deducendum
et i regnum polonie i tronizan
dum tranſmiſit imperator i polo
niam Hinc veniens hic cū dif
ficultate ac bellorum certamine
tandem hoſtibus expugnatis
in pace poſſedit regnum polo
nie Poſt hec accepit uxorem
de ruſſie principibus nobiliorē
... dobrouegā dictam cognoīe

iudith. ex qua genuit quatuor fi-
lios filios primogenitum Bolesla-
um secundum wladislaum tertium mes-
konem quartum conradum. Eodem tempore
anno domini M°XLVI Aaron mona-
chus tyniecensis in episcopum cracoviensem
postulatur. Assumptus autem ad pe-
titionem kazimiri per eundem papam be-
nedictum colonie consecratur et privi-
legio archiepiscopatus insignitur.
Forma autem postulationis eius talis
in cronicis reperitur. Pro reveren-
tia principis apostolorum sub cuius
velamento te statuimus constitui
et pro amore regis kazimiri quoque
et karoli domini nostri eiusque coniugis
iudith cum filiis boleslao fratribus
eiusque regni statuimus stabili-
mus. damus benediximus in perpetuum
archiepiscopatum apud civitatem
cracoviensem que hactenus erat episco-
patus. Cui etiam subicimus omnes
omniumque episcopatuum parochias que in
toto regno sunt polonico ut ar-
chiepiscopali more universis presideat.
Tibi quoque archiepiscope concedimus palli-
um diebus sollempnibus defe-
rendum. Denique anno domini M°
L VIII. rex kazimirus vita de-
cessit. boleslaus filius eius
regnum successit. Annoque domini
M°LIX aaron archiepiscopus cra-
coviensis obiit et lambertus qui et
zula dictus succedens archiepiscopalia
insignia petere noluit. Hic est lam-
bertus qui beatum stanislaum ecclesie
cracoviensis canonicum instituit. Quo
mortuo anno domini M°LXXII° sta-
nislaus successit et octavo
sui episcopatus anno sub rege sta
boleslao ad martyrii palmam per-

venit tertio ydus aprilis luna
VI feria V post octavas pasce do-
minica que cantatur surrexit
pastor sub gregorio papa VII. Et
Hic boleslaus propter sui sceleris
immanitatem quam exercuit et ex-
ercuit in beato martyre stanislao
cognominatus est severus propter excellen-
tiam largitatis antonomasice
dictus est largus. ob insignem au-
daciam virtutis appellatus est bel-
licosus. Virtute enim et liberalitatis
quante plenitudinis extitit per singula
enarrare non est necesse. Licet enim bo-
num virtutis fundamentum fecisse
videatur ab initio sed tamen termi-
no fabulosa delitescente omne
opus quod videbatur esse de genere
bonorum corruit in abyssum. Cla-
rum ambitiosos apparet esse
liberales cum expectant humanos
favores quod in eo liberalitatis
fuit vero ambitionis expressa-
quod vero strenuitatis [illegible]
profundo viciorum involvit. Hic in
operibus preoccupandis terminis re-
gis polonie quos amiserant
parentes sui per tempora patris sui
magni regis boleslai suo stre-
nuitatis exercitu extra regiones
pervenit. et quam rebelles plu-
rima conquisit. Iam vero septimus
annus evolvebatur quo ruthenis in-
propria contumeliis in castris semper vero
apud hostes morabatur. Famo-
ratus autem et commixtus ingenuis
diditur opera eorum et fuerunt in
divitiis eorum. intermisso studio virtu-
tum factus est similis omnium vitiorum. Tra-
ditus quippe in reprobum sensum
sicut equus et mulus quibus
non est intellectus passionibus igno-
minie et contumelie effectus carnis

sic sequens luxuriam, gloriam
suam in ignominiam et malum usum
mutavit in eum usum qui contra
naturam. ¶ Cum vero avidus
victorie per diutissime extra pa-
triam moratur, mora eius rei
publice quantum incommodi attulit
et utilitatis tantum per quomodum
in gessit discrimina quantum ipse ha-
buit honeste exaltationis tantum
pepigit fede in solemnie ac dis-
solutionis. Nobilibus enim Polo-
nie cum rege bellorum exercitationibus
occupatis, interim uxores ac fili-
as eorum servi ad sua vota inflec-
tunt, quasdam longa expectati-
one maritorum fessas, alias
desperatione deceptas, vi non-
nullas ad serviles amplexus
pertractas. Denique servi ut scep-
tro et delicate emuncti prominentes
in dominos suos lares ipsorum et cubi-
cula occupant, municipia fir-
mant. Non solum vero contra rea-
tus (?) munitos exercent vim
cum ipsis bellum infligunt.
Nobiles vero Poloni qui cum rege
fuerant in castris multo tempore demo-
rati, comperta fama tante prodicio-
nis ac sceleris perpetrati zelo timore
indignatione animis concitati quasi regis
imperio recusato sunt ad propria illico re-
vertuntur (?). Tandem suorum municionibus
vix expugnatis per singularium
tormenta singularibus eos perdi-
derunt suppliciis. Feminas
que ultro servis consenserant ac
thori legittimi pudicitiam
execrabant (?) penis atrocissimis
premeruerunt. Et tunc olea in oleas-
trum et favus versus est in absinthium.

Rex vero Boleslaus prosperis mul-
tis cedibus adversariorum et victoriis
elevatus in superbia belue rugi-
entis induens seviciam effrena-
tis animis in Poloniam rediit
et in suos ab hostibus bellum
intorsit. Fugit illos in iniu-
riam vero in plebe ulcisci, sed regia
in plebe maiestatis professus. Gloria
est enim inter principes in multitu-
dine plebis, plebe vero deleta. Rex
quidem est, sed sit cum viros vigo-
riosos non placet quibus plus
placet causa (?) feminea quam prin-
cipis obsequela. Conquirit in
Cholonius (?) sed non tamen apud hostes
desistunt, quia hostibus ultro et
studio se exposuerunt. Deinde ma-
iores et parvuos eorum abscis-
sione dampnat. Et quos aperte
carpere non valet, vel privatum mactat
insidiis aggreditur. Mulieres
quoque quibus mariti pepercerant
duriori tyrannica mansuetudine tacita
in servitutis et inhumanitate ut ad
canum ubera catulos applicare non
horruerit in famulis abiectis
quibus hostis pepercisse si fata vel
gentilis fuisset. Asserebat enim
pocius extirpari oportere scor-
torum scandala quam foveri. Ad-
quot sunt mulieres in gemine qu-
antone nobiles, que denique ma-
ritali pudicitie femini prostitute
sunt in cestum et hoc te ostentum, quod
quam servorum in dominos dominos conspira-
tione malicia, que capitali suppli-
ciis exposita. Hoc de vena cru-
deli crudelissimi Boleslai pro-
cessit, hic de fonte immanitatis
ipius emanavit. ¶ Videns
autem Stanislaus Cracoviensis
episcopus crudelem Boleslaum

anepharao ope et astucia tirannica le-
cia non posset penitus revocare sed qui
lupum rapacem et beluam sevientem
in oves dominicas deservire et gladi-
um tyrannidis cum in populo christiano
crassari et sanguine innocentum de-
bacari. iura eciam thori maritalis
violari deum non timere homines non
vereri iusticiam opprimi. Ascen-
dens ex adverso se murum pro do-
mo domini opposuit et ut pastor
bonus pro ovibus suis animam suam
ponere non dubitavit. Ipse quasi
hostia mox futurus velud ag-
nus mag mansuetum sese obtulit
ad ymolandum. Premissis igitur amo-
nicione secundum normam ecclesiastice
discipline pluribus illi in regnum commi-
natur excidium. Deinde anathe-
matis intendat gladium. ecclesie
quoque denegat ~~medium~~ introitum
Rex ille paterne correctionis impaci-
ens qui lignum tortuosum et aridum
quod facilius frangi potest quam dirigi
ad rectiora quelibet provocatur im-
maniori vesania induitur. et ut
alter pharao iusto dei iudicio ma-
iori duricia cordis excecatus in-
duratur. Et in capella itaque sancti micha-
elis de rupella. sancto presule divina
celebrante. et pro anima sanctorum im-
plorante iuxta aram inter infu-
las. non ordinis non loci non temporis
non sanctorum. non divinam presentem reve-
ritus maiestatem corripi et barbara
trahi iubet antistitem. Ad quem
satellites atrocissimi quociens
irruere temptant tociens cadunt
tociens compuncti ruunt. tercio pro-
strati mansuescunt. Rex tyrannus
stans ante fores ecclesie obiurgat
indignatissime dicens. O ignavi

et degeneres non potestis unum
sacerdotem trahere. Deinde irruens
tandem ut doech ydumeus in christum
domini manus iniecit violentas ipse
sponsum a gremio sponse. pastorem
ab ovile ipse patrem in filie am-
plexus et filium in maternis ob-
truncat visceribus. O luctuosum
et tristissimum huius spectaculum
sed quod palam prius scelleratus per se-
lem sacrilegus crudeli gladio pro-
sternit et diris vulneribus perfossum
ense iam saciato sanguine deo dig-
na victima efficitur. Sic iustus
cadat coram impio. Sic bonus
pastor moritur pro grege suo. Sic
granum frumenti cadens in terram
surgit in uberem spicam et excus-
sa palea transit in horreum do-
minicum fruge multa. Sic mi-
les christi. sic athleta domini agoni-
zat pro iusticia. Sic in naboth
vero moritur sed area nec vinum
oleum tangat vinea. Cla-
mat in celum vox fusi sanguinis
terra non silet. sudans
expressione rosei cruo-
ris. perimetur gla-
diis patrie parricide cru-
entatus martirio sanguine prem-
ti sceleris vindictam expetit
maiestate. Sic crudelissimi
a noxiis celestibus manibus
trahunt martirem gloriosum et sin-
gulos artus minutissime disse-
cantes. membratim discerpunt. besti-
is et volucribus celi in campo ve-
tito dispersit. Ac si a singulis
partibus membrorum pena exigi
debuisset et memoriam nominis ipsius
auferri de sub celo credidisset.
O iocundum O suave dei iudicium
et omni prorsus dulcedine ple-
num. Quia ille boleslaus super

beatissimi presulis pontificalis malle-
aretur et que cruentis manibus
malleaverant quam speciosum dyadema-
no sine regali purpura beato Sta-
nislao aula celi regis ingressu-
ro fabricavit. Sed deus operum
in suis operibus semper laudabilis
et in sanctis suis semper predicandus mira-
bilis, ad declarandas et custodi-
endas sui gloriosi martiris reliqui-
as celestes et terrenas subito de-
putavit creaturas. Ex quatuor enim
mundi partibus adeo grandis misse
quatuor vise sunt advolare aqui-
le, que sublimius locum passionis
circuientes a contactu sacri cor-
poris abigerent ulterius aliorum
sanguipetas alites. Cuius custo-
die vigilancia pervigili die noc-
tu et nocte continuabatur. Noctem
appellem an diem? Diem po-
tius dixerim quam noctem. Hec e-
nim alia nox de qua scriptum
est: Et nox ut dies illuminabitur.
Huic enim rutilancie tot in sin-
gulis locis celitus divine prep-
arate lampades quot sacri corporis
dispersi sunt partes. Videres tunc
ipsum celum terre dedisse suum or-
natum et gloriam quam cernis
decorare sydera et quibusdam radi-
is solis putares distinctum.
Hac vero miraculi animati ac
zelo devocionis quibus accensi
sparsas membrorum in minucias
colligere gestiunt, pedetemptim ad lo-
cum passionis accedunt. Mira-
bile dictu: corpus integerrimum
reperiunt tinctum sanguine, sine ci-
catricum notamine tollunt, as-
portant et apud eandem basi-
licam sancti Michaelis iuxta in-
troitum ecclesie divinis conditum

aromatibus recondunt. Per decen-
nium autem quo gleba corporis beati
Stanislai martiris ad ecclesiam sancti
Michaelis sepulta quievit,
iugis divinus splendor lampadum
ab eodem loco non discessit. Et
Eo igitur tempore deus gloriam sui
nominis multa gloriosi martiris
cepit declarare multis miracu-
lis. Crescebat enim cottidie et
per omnes volitabat virtutum ipsius
opinio et augebatur paulatim.
Ipsi etiam sanctimoniales devoto flebant fre-
quenter super eius sepulchrum devo-
te luminum chorusca. Et erat
in eodem loco devotorum hominum
in oracione pernoctacio. Fiebant quoque
per sanctum Stanislaum multe revelaciones
et tribulati corde recipiebant
multas consolaciones et diversas in-
firmitatum quam plurimas cura-
ciones. Unde accidit ut quidam
vir bonus dum secundum consuetudinem
sepulchrum beati Stanislai visitaret
et in tempeste noctis silencio
ibidem cum aliis in oracione persisteret,
vidit quadam nocte cum hiis
qui aderant in ecclesia beati Micha-
elis que tota celesti radiabat
luce beatum Stanislaum pontifi-
calibus indutum cum personis
venerabilibus ad altare stare
et divina sacra cerimonias peragere ac pon-
tificalem benediccionem astantibus
dare. Alias quoque de nocte eadem
ecclesia beati Michaelis multo lu-
mine choruscante quibusdam
viris devotis et feminis in ora-
cione pernoctantibus et furtivas
vigilias circa tumbam agentibus
visus est sanctus pontifex Stani-
slaus in medio ecclesie pontifica-
libus amictus stare et cum duobus

ordinibus personas venerabilium
psalmorum canticorum decantare
et vocibus alternantibus hymnos
dulcisonos resonare. ¶ Ad se-
pulcrum quoque ipsius viris plu-
ribus et mulieribus ex devotio-
ne concurrentibus et tumba eius
amplexibus cordis et oris con-
tingentibus vel aliquid de pulve-
re aut lapillis sepulcri eius acci-
pientibus huiusmodi tactus
et multas egritudines curavit
corporis et quam plurimas pes-
tes fugavit mentis. Ipse cae-
litibus deum adhuc ad ecclesiam
sancti michaelis sanctum eius quiescit
corpus frequenter apparuit et
de multis que ad salutem vel con-
solacionem erant pertinencia edocuit
et hec idem tamen ad maiorem certitu-
dinem testificatus fecit. Denique annulo
eius pontificali consignati vel de
aqua intincte ipsius annuli
potati in medicamentis firmiter maxi-
me guttuosi et morbis contagen-
tibus inflati non solum fideles
christiani sed et perfidi iudei meri-
tis episcopi stanislai usque in
diem hodiernum operante christo sa-
nitatem sanitati. Longum est autem
enarrare et scribere calamo descri-
bere quot et quantis signis tunc deus
sanctum suum clarificavit. Sed fragilis
humana condicio ingrata dei bene-
ficiorum multa ipsius miracula ne-
glexit et processu temporis oblivio-
ni tradidit. ¶ Cum igitur beati
stanislai fratres per ora hominum la-
cius volitarent et frequentes appa-
riciones fierent et miraculorum ipsius
insignia aures truculentissi-
mi regis attingerent boleslai
ius cuius nomen ex duobus cor-
ruptis compositum versum in latinum

dolorem et gloriam sonat id est per significationem
quod ipsius gloria foret in ignominiam
commutanda et voluptatis eius
dulcedo putredo et vermis in amari-
tudinem absinthii et fellis esset
convertenda. impaciens glorie et in-
videns tante excellencie beatissi-
mi pontificis et martiris stanislai
nimio timore percussus ut par-
ricida cruentissimus qui non ma-
licie contraria fecit similiter sed scelus
audaciam reddidit contra veritatem non
minus per patrem quem primitus in usus
in hungariam secessit expulsus.
Tempore non modico sed videlicet
exilii sui anno in audito languore
correptus in amenciam cecidit et
mortem sibi consciuit. apud eo necnon
filius eius cum eo in exilium actus
in primo pubertatis flore veneno
interiit. et sic tota domus boleslai
corruit. et martiri stanislao iu-
stas penas exsolvit. ¶ Notan-
dum est quod sicut per modestiam acqui-
sitatem patris sui magni regis
boleslai corona regni polonie
aucta crevit. Sic per huius bole-
slai impietatem decrevit. Nam
per avariciam ipsius quam in beato
stanislao martire commisit non
solum corona de capite posterita-
tis ipsius cecidit sed et ipsa polo-
nia usque ad presens tempus suam
gloriam et regni honorem amisit.
Et sicut ille boleslaus sue
gentis imperium dilatavit sic
pessimus rex insipiens populum
perdidit. nobiles peremit et
in solitudinem poloniam rede-
git. et quemadmodum ille eccle-
sias fundavit et donis regali-
bus ampliavit. episcopalem sedem
dignitate extulit sic iste sanctum dei
presulem stanislaum mactan-
do crudeliter regale sacerdocium

epiphanavit. Iusto igitur iudicio dei agitur ut qui innocentem occidit ipse et vita adimeret. Et cuius caput pontificis amputare non horruit et infulam conculcavit, ipse quoque profugus exularet et regni sui dyadema et actus posteris amputatur ut peregrinus in terra aliena maledictus vitam finiret. Et sicut ipse corpus martiris in multas partes secuit et in omnem ventum dispersit, sic dominus regnum eius scidit et plures principes in eo dominari permisit. Et ut meritis peccatis exigentibus in principatus cernimus hoc regnum in seipsum divisum in conculcationem et direptionem vastitatibus relictum dedit. Sed sicut divina potentia idem beatissimi presulis et martiris corpus sine cicatrice notamine reintegravit et ipsius sanctitate signis et prodigiis declaravit, sic futurum est ut per eius merita regnum divisum in pristinum statum restauretur, iusticia et iudicio roboretur, gloria et honore coronetur. Invenimus enim in gestis temporibus antiquis Polonorum et in vita beati Stephani regis Ungarorum quod dux Mesco factus christianus ad dominum papam Leonem sollempnes misit nuncios et ab eo dari coronam regni Polonie humiliter postulavit. Cuius summus pontifex sue petitioni benignum sensum prebens et coronam miro opere fabricata fecit. Circa vigilia eodem tempore Roma missi venerunt legati petentes suo domino duci Stephano regio dyademate insigniri. Cuius in consilio nuncii Polonie dictam coronam debuissent ut voti compotes ad dominum suum ducem Polonie leti redirent. Eadem nocte angelus

domini Leoni pape per visionem apparuit
et duci Polonie dictam coronam prohibu-
it, sed Stephano duci Ungarie fore
tradendam censuit. Quare autem
illi dederit et isti dari prohibuit in
eisdem cronicis causa sic insinuatur.
Hec inquit gens magis diliget
iniusticiam quam iusticiam, magis
silvarum densitudinem et ferarum
venationem quam camporum planiciem
et frugum ubertatem; magis dili-
get canes quam homines, plus
pauperum oppressiones quam divinas
leges et cetera que ibi ab angelo in-
sinuantur. Deinde tamen angelum
bona spes adhuc de restauratione
regni Polonie premittitur. Ecce
quod ibidem legitur: Verumptamen in fine
dierum (polonie) gentis illius miserebor et
gloria regni illam illustrabo. Deus
enim per filios futuros visitabit per cir-
cuitum in terciam et quartam generationem
filiorum quam ipse solus novit quando de-
beat genti Polonorum misereri et
restaurare ruinas. Coronam ideo
usque ad ista tempora omnia insignia
regalia coronam videlicet et sceptrum
et lanceam in armario Cracovi-
ensi ecclesie cum urbibus et sedes re-
gia ut superius meminimus ad-
huc servat recondita usque dum
ille veniat qui vocatus est a deo
tamquam Aaron cui sunt reposita.
Post passionem beati Stanislai
cum iam anni decem volverent circulus
quo eiusdem martiris ad ecclesiam sancti
Michaelis humatum quiescebat
corpus, apparuit gloriosus pontifex
cuidam nobili viro qui locum eius
sepulture solitus erat frequentare
et interdum nocte perstaret ibidem
in oratione persistere. Ac multa salubria
ipsius perfusus mentalibus in tepellac

Quadam igitur nocte dum devo-
tum ibidem intenderet vidit beatum
Stanislaum presulem ad altare sancti
Michaelis visibiliter qui missarum
sollempnia celebrabat et eo in mo-
dum tunc venerabilium personarum
ordine assistente. Parietis autem
dimidius audiunt eum sese taliter
alloquente. Ego sum Stanislaus
cracoviensis episcopus. Vade inquid
dic episcopo et canonicis fratribus meis
ut corpus meum transferant ad
ecclesiam cathedralem quia iaceo sine
debito honore et ossa mea tegun-
tur pulvere. Episcopus vero et canonici
audita revelatione religiose
femine non increduli sed cum devotione re-
latione. Anno domini m° lxxx° octa-
vo sacrum corpus eius transtule-
runt ad ecclesiam maiorem cum debita
veneratione. Postquam autem translata
est gleba corporis beati Stanislai et
posita cum honore debito in medio
ecclesie beati [struck] Wenceslai simi-
libus signis et apparitionibus por-
tentis cepit ostendere magnalia
sue sanctitatis. Quodam etenim tempore cam-
pane eiusdem ecclesie clausis hos-
tiis media nocte audite sunt compul-
sare preter morem. Deinde dominus cam-
erarius et domarcus dicti ipsius eccle-
sie decani et alii multi canonici
a sompno expergefacti et insolitate pul-
sacionis novitate exterriti ad eccle-
siam cucurrerunt sed hostia eccle-
sie diligenter obserata repperiunt. De-
inde frequenti pulsu et clamosis
vocibus ecclesie custodibus advo-
catis causam ab eis insolite pul-
sationis campanarum inquirunt. Ex quibus
duo scolares Petrus videlicet et Gro-
moza grandem etate qui in ipsa ecclesia
frequencius soliti erant excubare
sacristantibus talem responsum dederunt.

Vidimus beatum Stanislaum missa-
rum sollempnia celebrare et cum
eo chorus ministrorum dei stare et cam-
panas sine nostro et omni humano
ministerio per semetipsas pulsare.
Aliqui quoque videntur eiusdem et cetera

De diebus rogationum

Letanie in anno bis fiunt.
Scilicet in festo sancti Marci que dicitur
letania maior et tribus diebus
ante ascensionem domini que dicitur mi-
nor. Et imponitur letania sup-
plicatio vel rogatio. Prima igitur
dicitur letania maior. Secunda dicitur pro-
cessio. Tertio dicitur cruces nigre.
Dicitur autem letania maior propter tres
causas scilicet ratione illius a quo in-
stituta est scilicet a magno Gregorio
papa urbis Rome. Ratione loci
in quo instituta est quia Rome que est
domina et caput mundi ex eo quod ibi
est caput principis apostolorum et apostolica
sedes. Ratione cause per qua in-
stituta est quia pro magno et gravissimo
morbo. Romani enim cum in quadra-
gesima continentes vixissent
et in pascha corpus domini recepis-
sent postmodum comessationibus
ludis et luxurie frena laxabant.
Ideoque deus provocatus pestem
inguinariam in eos misit quia ingui-
nariam vocat id est apostema
sive inflatura in inguinibus. Tam
seva autem ipsa pestis fuit ut ho-
mines in mensa in via in ludis
in colloquiis subito morerentur.
Ita quod cum aliquis ut dicitur sternutabat
spiritum exalabat. Unde cum aliquis
aliquem sternutantem audiebat statim
accurrens Deus te adiuvet ac-
clamabat. Et abinde ut dicitur
hec adhuc consuetudo servatur ut
cum aliquem sternutare audiunt
Deus te adiuvet acclamant.
Rursus ut fertur cum aliquis
oscitabat frequenter spiritum emittebat

Unde tamen aliquis sternutabat continuo signum crucis
sibi imprimere festinabat. et hec con-
suetudo usque modo servatur. Hec autem
pestis qualiter ortum habuit in vita
sancti gregorii reperitur. Hec autem dici-
tur processio septiformis eo quod
beatus gregorius processiones quas
faciebat per septem ordines
disponebat. Nam in primo ordine
erat omnis clerus. In secundo omnes
monachi et religiosi. In tertio omnes
sanctimoniales. In quarto omnes in-
fantes. In quinto omnes continentes
et vidue. Tertio dicitur cru-
ces nigre. quoniam in signum mero-
ris ex tanta strage hominum et in
signum penitentie nigris vestibus
induebantur. Et forte propter eandem cau-
sam cruces et altaria saccis et cilici-
is velabantur. homines etiam in se fi-
deles vestes penales debent
assumere. Alia est letania mi-
nor que fit tribus diebus ante
ascensionem domini quam beatus mamertus
episcopus pius instituit tempore leonis
ille instituit que dicitur letania minor
rogationes et processio. Dicitur autem mi-
nor ad differentiam prime. quia scilicet insti-
tuta est a minori episcopo in minori
loco et pro minori morbo. Causa
autem institutionis hec fuit. Tunc
enim apud viennam frequentes et
maximi terre motus fiebant
quibus domos et ecclesias subvertebant.
Tunc etiam aliud terribile valde ac-
cidit. quia in die pasce ignis de ce-
lo cecidit et regis palacium
concremavit. Aliud insuper
mirabilius fiebat. Sicut enim
demones porcos intraverunt
sic permissione domini propter peccata ho-
minum lupi et alie fere civita-
tes et villas intraverunt et
nullos verentes non solum per
vias sed etiam per civitates publi-
ce discurrebant et passim pu-
eros et senes viros et feminas
devorabant. Cum igitur tam do-
lorosi casus cottidie fierent prae-
dictus episcopus triduanum ieiunium
indixit letanias instituit et sic
predicta tribulatio conquievit. De-
inde statutum est ab ecclesia et confirma-
tum quod hec letania universaliter ob-
servetur. Dicitur etiam rogationes
quia tunc omnium sanctorum suffragia im-
ploramus. Et merito talis obser-
vantia hiis diebus observanda
est. et rogationibus sanctorum et ieiu-
niis hiis diebus insistendum est
multiplici ratione. Prima ut deus
bella pacificet que in vere freque-
ncius concitantur. Secunda ut teneros
adhuc fructus conservando multi-
plicet. Tertio ut motus carnales
qui hoc tempore magis fluctuant in se ma-
gis quisque magis fortificet. Nam vere
enim sanguis fervet et illiciti motus
magis pullulant. Quarto ut ad
receptionem spiritus sancti se quisque magis
habilitet. Nam per ieiunia ma-
gis habilitatur homo. et per orationes
dignior redditur. Duas ali-
as rationes magister guillelmus altissio-
dorensis assignat. Prima scilicet ut
accedente et dicente. petite et ac-
cipietis confidentius petat causam.
Secunda quia ecclesia ieiunat et orat ut
parum habeat de carne per ieiunium ma-
ceratione et acquirat sibi alas per
orationem. quia oratio est ala anime qua
homo volat ad celum. ut sic christum
ascendentem libere possit sequi. quia
ascendit pandens iter ante nos
et volavit super pennas ventorum.
Avis enim que multum habundat in car-
ne et parvas in plumis breves volare
non potest sicut patet in strutione.
In hiis quoque letaniis crux defertur.
campane pulsantur. vexillum por-
tatur. Draco quidam cum ingenti
cauda in quibusdam ecclesiis ba-

in laetitia. et omnium sanctorum proximam im
plorant. Ideo autem ibidem crucem
deferimus et campanas pulsamus
ut daemones territi fugiant. Sicut
enim rex in suo exercitu habet insig
nia regalia scilicet tubas et vexil
la sic rex christus aeternus in sua mili
tante ecclesia habet campanas pro tu
bis et cruces pro vexillis. Et
sicut aliquis tyrannus valde ti
meret qui alicuius regis po
tentis et sibi inimici tubas in
sua terra audiret sic daemones
qui sunt in isto aere caliginoso
vehementer metuunt cum tubas
christi scilicet campanas pulsari audi
unt. Et ista dicitur ratio quare ecclesia
consuevit campanas pulsare ali
quando tempestate videlicet con
citata ut scilicet daemones qui haec faciunt
tubas aeterni iudicis audiant et
sic territi fugiant et a tempestate
concitanda quiescant. Licet alia sit
ratio quare campanae tunc pulsa
tur quia fideles admonentur et pro
vocantur ut pro instanti periculo
orationi tunc insistant. Aliud etiam
vexillum aeterni iudicis vel regis
est ipsa crux scilicet illud Vexilla
regis prodeunt. Quod quidem
vexillum daemones valde timent
secundum quod dicit Chrysostomus: Ubicumque signum
dominicum viderint fugiunt time
ntes baculum quo plagam accepe
runt. Ideo igitur crux in processione de
fertur et campanae pulsantur ut
daemones in ipso aere existentes
territi fugiant et nostra infestatione
desistant. Vexillum autem ibidem
defertur propter repraesentandam victo
riam resurrectionis et victoriam
ascensionis christi qui cum magna
praeda ad caelos ascendit. Unde
vexillum praecedens incedens est christus
in caelum ascendens. Et sicut vex
illum quod in processione defertur

multitudo fidelium sequitur sic christum ascen
dentem magna sanctorum collegia co
mitabantur. Cantus autem qui
ibi fiunt significant cantus et laudes
angelorum qui ascendenti ob
viaverunt et ipsum cum societate
sua usque in caelum cum multis lau
dibus perduxerunt. In quibusdam
autem ecclesiis et maxime in ecclesiis
gallicanis consuetudo habetur
quod draco quidam cum longa cau
da et inflata plena scilicet pale
a vel aliquo tali duobus diebus
ante crucem et tertio die cum cau
da vacua post crucem defertur
per quod significatur quod primo die ante
legem secundo sub lege diabolus
in mundo regnavit. Tertio
autem die gratiae per passionem christi
de suo regno expulsus fuit.
Rursus in ipsa processione omnium
sanctorum singulariter proxima im
ploramus. Quare autem tunc
sanctos rogamus plures rationes
sunt assignatae superius. Sunt
autem et aliae causae generales quare
quas deus ordinavit ut sanctos
oremus scilicet propter nostram inopiam
sanctorum gloriam et dei reverentiam.
Sancti igitur vota supplicantium
scire possunt quia in illo speculo in
telligunt etiam non quantum vel illis
pertinet ad gaudium vel nobis
ad auxilium. Prima igitur ratio est
propter nostram inopiam. et hoc vel propter
nostram inopiam quam habemus in me
rendo. ut ubi nostra non suppe
tunt merita proficiant aliena
vel propter inopiam quam habemus in
contemplando ut qui non pos
sumus summam lucem aspicere in se
saltem in sanctis aspicere vale
amus. vel etiam propter inopiam quam
habemus in amando quia plerumque

[illegible]

impfeu9 hō plus sentit se af-
fici circa vnū scm̄ q̄m circa
deū Scda racō ē ꝓpt̄ scōꝝ
gloriā wlt eni deus ut scōs
i̅ uocem9 ut deū p cor̄ suffra-
gia q̄ petim9 imploām9 ipos
mag̅ficem9 et collaudem9
Tercia racō ē ꝓpt̄ dei i̅ueneracā
ut pctor q̄ deū offendit si nō
audeat ipm̄ i̅ ꝓ̄pa psona ad-
ire saltē pscōꝝ possit patroci-
nia implorare **De ascensione**

Ascensio dn̄i xlo. die a resur-
reccione facta ē Circa quam
ascensionē septē pordine ꝯsi-
deranda sut pmo vnde ascen-
dit Scdo q̄re nō ptꝰ i̅surrcōm
statim ascendit s; tot dies ex-
pectauit Tercio qualit̄ ascendit
Qrto cū quibus ascendit Qn-
to quo merito ascendit Sexto
quo ascendit Septio quare as-
cendit Circa pmū notandū ē
q̄ de monte oliueti ūsus betha-
niam i̅ celos ascendit q̄ mons
scd̄m aliam t̄nslacōꝝ dr̄ mons lu-
minū Na de nocte ex pte occide-
tis illūiabat̄ igne tēpli qui a-
rat iugis i altari mane ex p-
te orientis Deinde pmo exci-
piebat radios solis anq̄am
illustrarā ciuitatē Hebat in
sup copiā olei q̄ ē fomentū
ignis Et ideo dr̄ mons lu-
minū Insup igit̄ monte disci-
pulos ire pcep̄it Na ipa die
ascensionis bis apparuit Se-
mel xi. aplis comedentibus
i cenaculo Omēs quidē tam
apli quā alij disci. li. nō et
mulieres habitabat i illa pte
vrbis que dicebat̄ mello scz
i monte syon vbi dauid con-
struxerat pallaciū Et erat ibi

cenaculū illud grande stratū
i̅ quo dn̄s pcepit ꝯ pare
pascha Et i illo cenaculo tunc
xi. apli habitabat Ceti autem
discipli et mulieres habitabat cir-
cumq̄q; diusa p hospicia Dū
g° i̅ illo cenaculo comederet
dn̄s eis apparuit Et i̅credulita-
tem eorꝰ exprobrauit Et ad
comedisset cū eis et pcepiss; ut
i monte oliueti ūsus betha-
niam irent. Ibide eis iterū
apparuit Et indiscrete querenti-
bus rndit. et eleuatis ma-
nibus eis bndixit̄ et inde co-
ram eis i celū ascendit De
loco aūt ascensionis dicit
sulpiti9 epus et hec̄ i̅ glo-
ssa cū ibi postea edificata ess;
ecclia. locus ille i̅ quo stete-
rūt uestigia xpi ascendentis.
nunq̄ sterni potuit pauimento
ymo resiliebat marmora i ora
collocanciū. Calcati ecia pul-
ueris adeo hc̄ dr̄ esse documētū
q̄ uestigia i pssa esse cernuntur
et eandem adhuc spem uelud
pssis uestigijs t̄ra custodit
Circa scdm̄ q̄re nō statim ut
resurrexit ascendit s; p xlta
dies noluit expectare Nota
q̄ hc̄ fecit ꝓpt̄ tres rōnes pmo
ꝓpt̄ resurrectionis ctificacōne
Difficilius enī erat ꝓ pbare ve-
ritate resurreccionis quā passi-
onis q̄a a pma die usq; ad ter-
ciū uē poterit pbari passio Sz
ad ueram resurreccōm pbandam
plures dies requirebat̄ Et
ideo maius tempus requirebat̄
int̄ ascensionē et resurreccōm
quā int̄ passionē et resurreccōm
De hc̄ dicit leo ppa i sermone
de ascensione Quadragenarius

hodie dies expletus est numerus sanctissime ordinatione dispositus. et ad utilitatem nostre erudicionis impensus. ut deus adhuc in hoc spacio mora presencia corporalis extenderetur fides documentis necessariis muniretur. Gracias agimus divine dispensacioni que sanctorum patrum nostre tarditati necessaria. Dubitatum est ab illis ut non dubitaremus a nobis. Secundo propter apostolorum consolacionem divina que superhabundat tribulacionibus. et tempus passionis fuit tempus tribulacionis apostolorum. tempus autem resurrectionis fuit tempus consolacionis ipsorum et ideo plures debuerunt esse dies isti quam illi. Tercio propter misticam significacionem ut per hoc daretur intelligi. quia consolaciones divine comparantur ad tribulaciones sicut ad horam et sicut annus ad diem. Quod enim comparantur sicut annus ad diem patet per illud quod legitur ysaye lxi. Predicare annum placabilem domino et diem ulcionis deo nostro. Ecce pro die tribulacionis reddit annum consolacionis. Quod autem comparantur sicut dies ad horam patet per hoc quod dominus xl horis mortuus fuerat quod fuit tribulacionis. et per xl dies resurgens discipulis apparuit quod fuit consolacionis. Unde glossa xl horis mortuus fuit ita firmat propter hoc xl diebus se vivere confirmabat. Quarta circa tribus sequitur qualiter ascendit. Nota quod ascendit hoc potenter quia viribus propriis. ysaias lxiii. Quis est iste qui venit de edom tinctis vestibus de bosra iste gradiens in multitudine virtutis sue. Iste Iohannis iii. Nemo ascendit in celum propria virtute nisi qui descendit de celo filius hominis qui est in celo. Licet enim in quodam globo nubis ascenderit hoc tamen non fecit quod nubis ministerio indigeret. Sed ut per hoc ostenderet quod omnis creatura debet obsequi suo creatori. Ipse enim ex potencia sue divinitatis ascendit. Et in hoc notatur differencia secundum quod dicitur in historia ecclesiastica. Nam enoch translatus est. helyas subvectus est sed ihesus propria virtute ascendit. Secundum sanctum gregorium. Propterea creatus generatus et generans translatus generatus et non generans translatus nec generatus nec generans. Secundo ascendit potenter quia videntibus discipulis. Unde videntibus illis elevatus est. Iste Iohannis xvi. Vado ad eum qui misit me et nemo ex vobis interrogat me quo vadis. Glossa. Ita palam ut nemo interroget quod visu corporali fieri cernat. Augustinus. Ideo enim illis videntibus ascendere voluit ut ipsi ascensionis testes existerent et naturam humanam in celum ferri gauderent et ipsum sequi desiderarent. Tercio. letanter quia iubilantibus angelis. Unde Psalmus Ascendit deus in iubilacione. Augustinus. Ascendente christo pavet omne celum mirantur astra plaudunt agmina id est tuba sonat et letis consistent blanda modo lamina chori. Quarto velociter Unde Psalmus Exultavit ut gigas ad currendam viam. Valde enim velociter ascendit qui tantum spacium in uno momento peruicit. Refert enim rabi moyses maximus philosophus quod quilibet celum

desiceret. spes non fluctuaret
caritas non torperet. ¶ Sexta
est spei nostre soliditas. Heb.
iiij. Habentes ergo pontificem
magnum qui penetravit celos
ihesum filium dei teneamus spei
nostre confessionem. Item Heb. vj.
Qui confugimus ad tenendum pro-
positam spem quam sicut ancho-
ram habemus anime tutam et firmam
et incedentem usque ad interiora
velaminis ubi precursor pro nobis
introivit ihesus. Item Leo
papa. xpi ascensio nostra est pro-
vectio et quo precessit gloria ca-
pitis eo spes nostra tenditur et
corporis. ¶ Septima est vic-
tori[?]onsio. Mich. ij. Ascendens
pandens iter ante eos. Aug.
Via et semita factus est ipse salvator.
surge et ambula. Habes quo
noli pigrescere. ¶ Octava ia-
nue celestis apertio. Sicut primus
adam aperuit ianuam inferni
sic secundus adam aperuit ianuam
paradisi. Unde ecclesia cantat
Tu devicto mortis aculeo
aperuisti credentibus regna celorum. ¶ No-
na loci preparatio. Joh. xiiij. Va-
do parare vobis locum. Aug. Domine
para quod paras. Nos enim tibi
paras et te nobis paras cum lo-
cum paras et tibi in nobis et in te
nobis etc. De sancto spiritu

Sanctus spiritus hodierna
die sicut sacer actuum tes-
tatur historia in apostolos in linguis
igneis missus est. Circa cuius
missionem sive adventum octo
consideranda sunt. Primo a quo mis-
sus est. Secundo quibus modis
mittitur sive missus est. Tercio

quo tempore missus est. Quarto quo-
ciens missus est. Quinto qualiter
missus est. Sexto in quos missus
est. Septimo propter quid missus est.
Octavo per quid missus est. Cir-
ca primum scilicet a quo missus est. Nota
quod ipsum spiritum sanctum pater misit et
filius misit. et ipse eciam spiritus
sanctus se ipsum dedit. De primo Joh.
xiiij. Paraclitus autem spiritus sanctus
quem mittet pater in nomine meo etc.
De secundo Joh. xiiij. Si autem abi-
ero mittam eum ad vos. Missio
enim in istis inferioribus habet com-
paracionem ad suum mittentem subtri-
plici habitudine scilicet ut a dante es-
se. et sic mittitur radius a so-
le. ut a dante virtutem et sic mit-
titur iaculum a iactore. Ut a dan-
te iurisdictionem sive auctoritatem
et sic mittitur nuncius a precep-
tore. Secundum hunc triplicem modum
missio patet que convenit spiritui sancto.
Mittitur enim a patre et filio tam-
quam ab eis habens esse et virtutem et auc-
toritatem in operando. Nichilominus
ipse spiritus sanctus se ipsum dedit
quod videtur in simili Joh. xvi ubi
dicitur. Cum autem venerit ille spiritus veri-
tatis etc. Tercium sicut dicit Leo papa
in sermone de penthecoste. Unde trinitatis
incommutabilis deitas una est sua
indivisa in opere. consors in volun-
tate par in potentia. equalis in gloria.
Divisit autem hoc opus nostre redemp-
tionis misericordia trinitatis ut pater
propiciaretur. filius propiciaret. spiritus
sanctus igniret. quia spiritus sanctus deus
est. Ideo dicitur vere se ipsum dare. Hoc
autem quod spiritus sanctus sit deus ostendit
ambrosius in libro de spiritu sancto sic di-
cens. Equavit istis [...]
tis divinis gloria[...]

Et mari pedes [...] divini [...]
gloria [...]

+ Venit ihesus a galilea ad iordanem ut baptizaretur ab eo

Acyo
Deus est enim esse consubstancialis. aut
quia sine peccato est. aut quia pec
cata condonat. aut quia creatura
non sed creator est. aut quia non
adoratur sed adoratur. Et in hoc con
ditur. qualiter beata trinitas se to
taliter nobis exhibuit. Pater scilicet
dedit filium. ipse pastor ipse pas
tura. ipse redemptio. Dedit
enim nobis carnem in precium. sanguinem
in potum et carnem in cibum. Filius
et spiritus sanctus totaliter omnia sua
dona exhibuit et exhibet. quia
sicut dicitur i Cor. xij. Alij datur
per spiritum sermo sapiencie secundum eundem
spiritum. Alij fides in eodem spiritu. Spiritus
sanctus inspirator est fidei. Da
tor est sciencie. fons dilectionis. cin
gulum castitatis. et tocius cau
salutis. ¶ Circa secundum quibus
scilicet modis mittitur siue missus
est. Nota quod spiritus sanctus duobus
modis mittitur. scilicet visibiliter et
invisibiliter. Inuisibiliter mentibus
castis illabitur. visibiliter cum in
aliquo signo visibili demonstratur.
De missione invisibili dicitur Joh.
iij. Spiritus vbi vult spirat et
vocem eius audis sed non scis vnde
veniat aut quo vadat. Bernardus
mirificum quia beatus sic dicit. De isto
invisibili. Oculos non intrabit
quia non est coloratus. sed neque per
aures quia non insonuit. sed neque
per nares quia non aeri miscetur.
sed menti. non inficit sed fecit. Ne
que per fauces quia non est man
ducabilis vel haustus. Nec tactu cap
pit quia palpabile non est. Queris
igitur cum ita sint investigabiles
vie eius vnde adesse nouerit. Ne xe
Vnde ... motu cordis intellexi presenciam
... eius. et ex fuga viciorum
... virtutis eius

(margin: presenciam eius. et ex fuga)

et excussione siue redargucione
oculorum meorum ammiratus sum
profunditatem sapiencie eius. Et ex quan
tulacumque emendacione morum
meorum expertus sum bonitatem man
suetudinis eius. Et ex reforma
cione et renouacione spiritus men
tis mee percepi ut cumque speciem
decoris eius. Et ex contuitu horum
omnium simul expaui multitudinem
magnitudinis eius. Secunda missio autem
visibilis est cum in aliquo signo
visibili ostenditur. Et nota quod quin
tuplici specie visibili spiritus sanctus vi
sus et monstratus est. Primo in specie co
lumbe super xpistum baptizatum
Luce iij. Descendit spiritus sanctus
corporali specie sicut columba in ipsum.
Secundo in specie nubis lucide super
xpistum transfiguratum Math. xvij.
Adhuc eo loquente ecce nubes
lucida obumbrauit eos. Vnde
sicut dicit glosa. Sicut baptizato do
mino sic clarificato misterium trini
tatis ostenditur. Spiritus sanctus ibi
in columba. hic in lucida nube.
Tercio in specie flatus Joh. xx. In
sufflauit et dixit eis Accipite spiritum
sanctum. Quarto in specie ignis. Quinto
in specie lingue et in hac duplici
specie apparuit Act. ij. Ideo autem in hac
quintuplici specie rerum monstratus est
ut detur intelligi quod per has rerum
proprietates operatur in cordibus in quibus
illabitur. Columba enim habet ge
mitum pro cantu. felle caret. In
foraminibus petre manet. Sic
spiritus sanctus illos quos replet fa
cit pro suis peccatis gemere. Ysa. lix.
Rugiemus quasi vrsi omnes et quasi
columbe meditantes geme
mus. Ro. viij. Ipse enim spiritus
postulat pro nobis gemitibus

in enarrabilibus id est nos postu-
lantes facit gementes. Secundo si-
ne felle amaritudinis est Sapie.
xij. O quam bonus et suavis est
domine spiritus tuus in nobis. Item in eodem
vij. vocatur suavis benignus
humanus. ergo quod suaves benig-
nos humanos faciat. Suaves
in sermone benignos et humanos
in corde. Tercio in petre forami-
nibus id est in christi vulneribus ha-
bitare. Cant. ij. Surge amica
mea et veni sponsa mea co-
lumba mea. Glossa. Fovens in-
pullos meos in fusione spiritus s.
in foraminibus petre glo in christi vul-
neribus. Tren. ult. Spiritus oris
nostri christus dominus captus est peccatis
nostris. cui diximus in umbra tua
vivemus in gentibus. in gentibus
quasi diceret spiritus qui est oris nostri
quod nostrum est christus dominus. Ista est os
nostrum et caro nostra facit nos di-
cere christo In umbra tua id est in pas-
sione tua in qua christus fuit tene-
brosus et despectus. ¶ Secundo de-
monstratus est in specie nubis. Nubis
aera elevat refrigerium prestat
et pluviam generat. Sic spiritus sanctus
quos replet aera elevat per
contemptum terrenorum. Ezech. viij. ele-
vavit me spiritus inter celum et terram
Item eze. j.o Quocumque ibat spiritus
illuc eunte spiritu et rote pariter eleva-
bantur sequentes. Spiritus enim vite
erat in rotis. Item Greg. Gustato
enim spiritu desipit omnis caro. Secundo
refrigerium prestat contra incendia
viciorum. Unde et beate marie dicitur est
Spiritus sanctus superveniet in te et vir-
tus altissimi obumbrabit tibi id est
te ab omni estu viciorum refrigera-
bat. Dan. iij et spiritus sanctus vocatur aqua
quia habet vim refrigerativam. Joh. vij.

Flumina de ventre eius fluent
aque vive. Hoc autem dixit de spiri-
tu quem accepturi erant credentes
in eum. Secundo generat pluviam lacrimarum
¶ Tercio demonstratus est in specie
flatus. Flatus enim est levis
et calidus. est levis et necessarius
Dicitur spiritus sanctus est levis id est ve-
lox ad se diffundendum omnibus
enim mobilibus mobilior. Glossa
super illud. Factus est repente de celo
sonus tc. Nescit tarda mo-
limina spiritus sancti gratia. Secundo ca-
lidus est et inflammandum. Luce
xij. Ignem veni mittere in terram
et quid volo nisi ut ardeat. Unde
et austro vento calido comparatur
Cant. iiij. Surge aquilo
et veni auster perfla ortum
meum. Tercio est levis ad mulce-
dum. iij ad eius levitatem in-
sinuandam vocatur nomine venti (?)
nis Joh. ij. Unctio enim doce-
bit vos de omnibus. Nomine roris
Un cantat ecclesia et sui roris
intima aspersione fecundet. Nomine
aure tenuis. iij Reg.
xix. Et post ignem sibilus aure
tenuis et ibi dominus. Quarto ne-
cessarius est ad respirandum a-
deo ipse necessarius est quod si
ad horam subtraheretur homo continue
moreretur. Sic et de spiritu sancto intelli-
gendum est propter quod defectus spiritus corda
et deficient tc. Joh. vj. Spiritus
est qui vivificat. ¶ Quarto de-
monstratus est in specie ignis. ¶ Quinto
in specie lingue. Quare autem in hac
duplici specie apparuerit dicetur
infra. ¶ Circa tercium quo tempore
spiritus sanctus missus est scilicet quinqua-
gesima die a pascha. Ideo autem
in die quinquagesimo missus est

ut dicitur intelligi spiritum a spiritu sancto est
legis perfectio. et vite renunciatio
et peccatorum remissio. Legis perfectio
quia secundum glo. eadem die agni immo-
lati lex data est lex in igne. Inno-
vo eciam testamento lex data eadem die
a pascha Christi ascendit spiritus in igne.
Lex in monte Syna. Spiritus in
monte Syon. Lex in montis
sublimis loco. Spiritus datur in cena-
culo. Unde per hoc insinuatur
quod ipse spiritus sanctus est perfectio totius
legis. quia plenitudo legis est
dilectio. Secundo eterne renunciacio.
Unde glo. dicit quadraginta di-
es quibus post resurrectionem
cum discipulis conversatus est cele-
stiam designat. Ita quinquagesimus
dies quo spiritus datur denarium
eterne renunciationis exprimit.
Tercio remissio peccatorum. Unde
glo. ibidem. Ideo in l quinquagesimo quia indul-
gencia fiebat in iubileo et per
spiritum sanctum peccata remittuntur. Et
sequitur in glo. In spirituali iubi-
leo rei solvuntur. debita dimit-
tuntur. exules in patriam revocantur.
hereditas amissa redditur. servi
id est homines peccatores venundati
iugo servitutis liberantur. Hec
usque glo. Rei mortis solvuntur.
Unde Ro. viii. Lex enim spiritus vi-
te in Christo liberavit me a lege
peccati et mortis. Debita peccatorum
dimittuntur. i. pet. iiii. Cari-
tas operit multitudinem peccatorum.
Exules in patriam revocantur.
ps. Spiritus tuus bonus deducet
me in terram rectam. Hereditas amis-
sa redditur. Ro. viii. Ipse spiritus
reddit testimonium spiritui nostro quod
sumus filii dei si autem filii dei et
heredes. Servi a peccato liberantur.

ii. Cor. iii. Ubi spiritus domini
ibi libertas etc. ¶ Circa quartum
scilicet quociens spiritus sanctus apostolis
missus est. Sciendum quod secundum glo.
tribus vicibus. Semel ante passionem
post resurrectionem et post ascensionem.
Primo ad faciendum miracula. Se-
cundo ad relaxandum peccata. Tercio
ad confirmandum corda. Primo quando
ad predicandum eos misit et su-
per omnia demonia et ut languores
curarent eis potestatem dedit. Hec
enim miracula per spiritum sanctum fiebant
secundum quod dicitur Math. xii. Si autem
ego in spiritu dei eicio demonia
etc. Nota tamen quod consequens est ut quicun-
que habeat spiritum sanctum faciat mira-
cula. Miracula enim homines
sancti non faciunt sed dominus. nec
quicunque facit miracula habet spiritum
sanctum. Quidam asserunt quidem se fe-
cisse per spiritum sanctum miracula dicen-
tes. Domine domine nonne in nomine
tuo prophetavimus etc. Deus enim
facit miracula propter auctoritatem
angeli per nature humiliatione.
Demones per virtutes naturales
rebus insitas. Magi per occul-
tos contractus cum demonibus.
Boni christiani per publicam insti-
ciam. Mali tamen per signa publice
iusticie. Secundo dedit spiritum sanctum
in eos cum insufflavit dicens Ac-
cipite spiritum sanctum quorum remi-
seritis peccata etc. Nota tamen quod
quisque peccata remittere quantum
ad maculam que est in anima. aut quan-
tum ad reatum id est obligationem
ad penam eternam. aut quantum ad
dei offensam que non solum ex
infusione gracie sed eciam virtute
contricionis in mente remittuntur.
Dicunt autem sacerdotes absolvere

ptu qa a culpa ſolutio iſinuat
ptio qa pena purgatorij z tpa-
lem hmutat. ptio qa ipe de-
pali pena ptem relaxat. Ter-
tio dedit eis hodierna die ſpm
ſcm. qa ſic corda eorum ſolida-
ta ſut ut nulla tormenta
timeret. Poſt Spu oīs ei' oīb
ſtuus cord. Aug' talis e gra
ſpus ſci. q ſi i tſtiaa iuenit
diſſoluit. piculo pnicioſum
uel deſideriu qſuit. ſic tre-
pidicoz iuenit abiecit. Reo
ſpa dimmebat. a baplis ſpe-
ctus no ut primū ſtabs hita-
tor eſſe i cipet. ſ; ut ſacrata
ſ corpa et ſuenciis accedet
et eo proſus mudaz macu-
las. ſuu dona no i choans
nc. ideo nouus ope qa ditior
largitate. ¶ Circa ſcdm
qualit ſpus ſcus miſſus e
cu ſono i ligwis igneis tripe
ligwe apparuert ſedentibus
Sonus aut fuit repentinus
celeſtis. uehemens & replens
Repetinus qa ſpus ſcus tarda
molimina neſcit. Celeſtis
qa celeſtes efficit. Vehemens
qa timorē finalem i ducit.
vl qa eterni re abiunit. Vnde
vehemens qi re abinens ul qa
mentem a bonu carnali amo-
re velsit. ul vehemens. qi
vehens mentem. Fuit eciā
replens qa omēs repleuit
Vnde Repleti ſt' omēs. Tertri-
plex aut fuit ſignū plenitu-
dinis q̄ fuit i aptis. Pīmo no
reſonare qp patz in dolio pleno
Job. vij. Nuq bugiet bos cu
au eū preſepe plenū fuit qi
dicet. Cu preſepe cordis pleni-
tudine ht id e grē locū no

ht mugitus i pacie. Hoc ſig-
nu hucrunt apli qui i tribula-
tonibus p'ipdaaz no reſona-
bant. Ibant gaudentes a co-
ſpectu zcilij &c. Scdm ſig'ū eſt
no plus recipe qm ſatis eſt
hre. Qn eni vas aliq° liquoe
plenū e aliud recipe no pt
Vnde ho ſatur no appet. am-
plius. ſic ſci q̄ hnt plenitu'ie z
grē no pnt recipe aliū liquo-
re delectonis tenene yſay.
plenus ſu. Ideo holocauſta re-
cuſat. qa qui guſtauert celeſ-
tem ſuauitez. Ideo no ſenciūt
terena voluntate Aug' Qui
biberit de flumio padyſi cuius
gutta vna maioz e occeano
reſtat ut i eo ſitis huius mu-
di extincta ſit. Hoc ſig'ū hue-
rut apli qui nil ppij noluert
hre ſ; oia i qui diuiſerunt
Terciū ſig'ū e ſupeffluere ut
patz i flumio in vndante. Eccl
xxiiij. Qui implet qi phiſon
ſapietiam. Ad littoraz i dums flumij
ppiū e effluere & adiacencia iri-
gare. Sic apli ceperunt effluere
qn ceperunt loqui varijs ligwis
Vnde dr. glo. Hec ſig'ū ple-
nitudīs plenū vas erupit
Ignis i ſinu no pt occultari
Ceperunt itaq eciā adiacencia
irrigare. Vnde ſtati cū petrus
pdicare cepit. tria milia hoīm
conutit. ¶ Scdo miſſus e in
ligwis igneis. Circa q tria vi-
denda ſut. Pīo q̄re ginatti i lig-
wis igneis. Scdo q̄re pocius
i igne quā i alio elemeto. Ter-
cio q̄re pocius i ligwa quā in
alio mebro. De pīmo ſciendū
e qp triplici rone apparuit i ligwis
igneis. Pīo ut uba ignea pro-

ferret. Secundo ut lege ignea predi-
carent scilicet legem amoris. De
hijs duobus Bernhardus: Venit spiritus
sanctus in linguis igneis, ut linguis
omnium gencium verba ignea loque-
rentur, et verba ignea lingwe ig-
nee predicarent. Tercio ut spiritum
sanctum qui ignis est per eos loqui cognos-
cerent. Et hoc ne diffiderent et ne
aliorum questione sibi attribueret
ut omnes eorum verba tamquam
dei audirent. Quod missus
est in specie ignis multiplici racione
patet. Et prima racio sumitur pe-
nes eius septeplicem graciam. Sic-
ut enim admodum ignis altum humili-
at per donum timoris. Emollit du-
ra per donum pietatis. Illuminat obscu-
ra per scienciam. Restringit fluida per
consilium. Consolidat mollia per
fortitudinem. Clarificat metal-
la tollendo rubiginem per donum
intellectus. Sursum tendit per do-
num sapiencie. Secunda sumitur penes
eius dignitatem et excellenciam. Ignis
enim excellit omnia elementa specie
ordine et virtute. Specie racione pul-
critudinis in luce. Ordine racione
sublimitatis in situacione. Virtu-
te racione vigorositatis in accio-
ne. Et spiritus sanctus in hijs omnia ex-
cedit. Apocalipsis primo dicitur spiritus sanctus in-
comprehensibilis. Sapiencie secundum quod capi-
at spiritus intelligibiles. Ecclesiastici tamen
spiritus omnem virtutem sapiencie. Tercia
vero sumitur penes eius multiplicem
efficaciam. Hanc racionem assignat Ra-
banus sic dicens: Ignis quatuor habet
naturas: urit, purgat, cale-
facit et illuminat. Similiter spiritus sanctus
exurit peccata, purgat corda, tor-
porem excutit et ignoranciam il-
lustrat. Hec Rabanus. Exurit
peccata. Unde Zacharie: Igne eum
uram eos sicut uritur argentum.

Hoc eciam igne uri petebat
propheta dicens: Ure renes meos
et cor meum. Purgat corda.
Ysaie iiij. Si sangwinem Ierusalem lavit
de medio eius in spiritu iudicij et
spiritu ardoris. Torporem excutit.
Unde dicitur de illis quos replet
Ro. xij. Spiritu ferventes etc. Gregorius:
In igne apparuit spiritus quia ab omni
corde quod replet frigoris torporem
excutit et hoc in desiderio sue e-
ternitatis accendit. Ignoranciam
illustrat. Sapiencie capitulo ix: Sensum
autem tuum quis sciet nisi tu dederis
sapienciam et miseris spiritum tuum sanctum
de altissimis. j. Cor. ij. Nobis
autem revelavit deus per spiritum suum.
Quarta vero sumitur penes amoris
eius efficaciam. Amor enim habet simi-
litudinem cum igne triplici racione. Primo
quia ignis semper est in motu. Sic et amor
spiritus sancti quos replet facit esse
in motu bone operacionis. Unde
Gregorius: Amor dei numquam est ociosus.
Operatur enim magna si est. Si autem
operari negligit, amor non est.
Secundo quia ignis inter cetera elemen-
ta magis est formale et modicum
habet de materia et multum de forma.
Sic amor spiritus sancti quos replet fa-
cit habere modicum de amore tempora-
lium et plurimum de amore spiritua-
lium, ut iam non carnalia carna-
liter sed spiritualia spiritualiter diligant.
Distinguit autem Bernhardus quatuor
modos diligendi, scilicet diligere car-
nem carnaliter, spiritum carnaliter,
carnem spiritualiter et spiritum spiritualiter.
Tercio quia ignis habet altam in-
clinacionem sursum tendendo, fluida
adunando et congregando. Per hec tria
intelligitur triplex vis amoris.
Amor enim sicut habetur in verbis
Dyonisij in libro de divinis nominibus

habet triplicem vim scilicet inclinati-
vam elevativam et coordinativam
Inclinativam quia inclinat superio-
ra in inferioribus. Elevativam
quia elevat inferiora in superiori-
bus. Coordinativam quia ordi-
nat equalia coequalibus hoc
dionysius. Hanc enim triplicem vim amo-
spiritus sanctus efficit in hiis quos
replet. quia inclinat per humilita-
tem et sui contemptum. Elevat in
desiderium superiorum. et coordi-
nat invicem per uniformitatem
morum. Quarto sciendum est quod
apparuit potius in lingua quam in
alio membro triplici ratione. quia
lingua est membrum igne gehen-
ne inflammatum difficile ad regen-
dum et utile bene rectum. Quia igitur
lingua igne infernali inflam-
mata erat. Ideo igne sancto spiritus
indigebat. Iacobi iii. lingua
nostra ignis est etc. Quia difficile re-
gitur. Ideo precibus membris gra-
tia spiritus sancti indiget. Iacobi iii. omnis
enim natura bestiarum etc. Quia est utilis
valde si bene regitur. Ideo necesse
fuit ut spiritum sanctum rectorem haberet
In lingua enim apparuit ad signi-
ficandum quod in predicantibus valde
necessarius fuit. quia facit eos
loqui ferventer absque trepidatione.
et ideo missus est in specie ignis
Unde venit spiritus sanctus super dis-
cipulos in linguis igneis ut ver-
ba ignita loquerentur et legem
igneam lingue ignee predicarent
confidenter absque pusillanimitate
Actuum iiii. Repleti sunt omnes spiritu
sancto et ceperunt loqui cum fiducia
verbum dei etc. Quod ceperunt
loqui variis linguis. Utilis ad e-
dificationem et utilitatem ysa. lxiii.

Multiplicatur per capacitates
auditorum diversitate et ideo dicitur
actuum ii.

Spiritus domini super me eo quod unx-
erit me etc. Tercio ipse lingue
apparuerunt sedendo ad signandum
quod necessarius erat spiritus sanctus
presidentibus. Presidentibus
enim et iudicibus necessarius
est quia confert auctoritatem ad pec-
cata remittendum. Ioh. xx. Ac-
cipite spiritum sanctum quorum re. etc. Sa-
pientiam ad iudicandum ysa. xlii.
Ponam spiritum meum super eum. iudicium
gentibus proferet. Man-
suetudinem ad supportandum
Numeri xi. Dabo eis de spiritu qui in
te est ut supportent onus popu-
li. Spiritus moysi erat spiritus
mansuetudinis ut patet Numeri
xii. Erat moyses mansuetis-
simus etc. Ornamentum sanctitatis
ad informandum. Iob xxvi. Spiritus
domini ornavit celos etc. Circa
sextum in quo spiritus sanctus missus
est. Nota quod missus est in discipulos
qui fuerunt receptacula mun-
da et habilia ad susceptionem spiritus
sancti apostoli sex qui fuerunt in eis. Spi-
ritus enim primo fuerunt eo congregati. quod no-
tatur in hoc quod dicitur Dum complerentur
dies penthecostes id est dies congrega-
tionis. Quod enim festum erat ad requi-
em deputatum ysa. lxvi. Super
quem requiescet spiritus meus nisi
super humilem et quietum etc. Quod
dilectione uniti quod notatur in hoc
quod dicitur de loco. erant omnes pariter.
Erat autem eis cor unum et
anima una. Sicut enim spiritus ho-
minis non vivificat membra cor-
poris nisi unita. Sic nec spiritus
sanctus membra spiritualia. Et sicut
ignis lignorum divisione ex-
tinguitur. sic spiritus sanctus per dis-
cordiam in hominibus. Et ideo
cantatur de apostolis Invenit eos
concordes caritate et illustravit

eos in unctiones diuinitatis dei-
tatis. Tercio loco secum quo no-
tatur in eo quod dicitur in eodem loco id
est in tenaculo Osee ii. Ducam
eam in solitudinem et loquar ad cor
eius. Unde premittitur Erant omnes
perseuerantes unanimiter in ora-
tione usque cantum de eis. Ora-
tibus apostolis deum venisse nun-
ciant. Quod enim oratio necessaria sit
ad susceptionem spiritus sancti ostenditur
Sap. vii. Inuocaui et venit
in me spiritus sapientie. Item Ioh. xiiii.
Rogabo patrem et alium paracli-
tum dabit vobis. Quarto humi-
litate perditi quod notatur in eo quod
dicitur sedentes. ps. Qui emittis
fontes in conuallibus id est gratiam
spiritus sancti donas humilibus et super
quem requiescet spiritus meus etc.
Quinto pace quieti quod notatur
in eo quod erant in Ierusalem que interpretatur
visio pacis. Quod vero ad reci-
piendum spiritum sanctum pax sit ne-
cessaria ostendit dominus Ioh. xx.
ubi primo pacem obtulit dicens
Pax vobis. Deinde insufflauit
et dixit Accipite spiritum sanctum. Sex-
to contemplatione erecti quod no-
tatur in hoc quod spiritum sanctum receperunt
in hoc superiori cenaculo unde dicitur
glo. ibidem Qui spiritum sanctum de-
siderat carnis domicilium men-
tis contemplatione transcendat. Cir-
ca septimum scilicet quid missus sit
Notandum quod missus est propter vi causas
que notantur in hac auctoritate Pa-
raclitus autem spiritus sanctus etc. Primo
ad consolandum mestos quod notatur
cum dicitur spiritus paraclitus quod interpretatur
consolator. Ysa. vi. Spiritus domini
super me etc. Et sequitur ponere
consolationem lugentibus Syon
Greg. Consolator spiritus dicitur

quia de peccati perpetratione merentibus
dum spem venie prebet ab afflic-
tione tristicie mentem leuat. Secundo
ad viuificandum mortuos quod
notatur cum dicitur spiritus. quia spiritus est Eze.
qui viuificat Ezech. xxxvii.
Ossa arida audite verbum domini etc. Ec-
ce ego intromittam in vos spiritum
et viuetis. Tercio ad sanctificandum
immundos quod notatur cum dicitur sanctus
dicitur enim spiritus sanctus qui iustos vi-
uificat. Ita sanctus quia sanctificat et
mundat. Unde sanctus idem est quod
mundus. ps. Fluminis impetus
letificat id est mundum et huma-
num genus gratia spiritus sancti letificat
ciuitatem dei id est caritatem dei. Et
per illud flumen sanctificauit taber-
naculum suum altissimus. Quarto
ad confirmandum amorem inter
discordes et odiosos quod notatur
in hoc quod dicitur pater. pater enim dicitur
eo quod naturaliter diligit nos Ioh.
xvi. Ipse enim pater amat vos. Si
pater et nos filii eius et fratres ad in-
uicem et inter fratres perfecta amicicia
perseuerat. Quinto ad salua-
dum iustos quod notatur in eo quod dicitur
In nomine meo quod est Ihesus id est sal-
uator. pater misit filium suum ut
ostendit quod ad saluandum gentes
venit. Sexto ad docendum igno-
rantes quod notatur in eo quod dicitur Ille
vos docebit omnia etc. Circa viii
octauum scilicet per quem missus est spiritus
sanctus. Notandum quod missus fuit diuinus
fuit in primitiua ecclesia per orationem
Unde orantibus apostolis etc. Et
Luc. iii. Orante Ihesu descendit
spiritus sanctus etc. Per verbum dei
vocatum et attentum auditorum Act.
x. Adhuc loquente Petro cecidit
spiritus sanctus super eos omnes qui au-
diebant verbum. Tercio passiua
orone vel bona operatione

q notat̃ i mutuu i posicione
act. vij. tunc i ponebat manu
sup eos zc vl i posito manuu
sigt absolucoz que fit i ꝯfes-
sione zc **De sc̃o Gordiano epy**

Gordianꝰ a geos q̄ e doma
su domꝰ et dya q̄ e claru
q̄ clara domꝰ in qua dn̄s ha-
bitat. ¶ Epymachus ab epi
q̄ e sup z machi q̄ e rex quasi
summꝰ rex ¶ Gordianꝰ iuliani
imperatoris vicarius cu quedaz
xpianu noīe ianuariꝰ ad sacrifi-
candu compelleret. ad pdicacoez
ipius ianuarij ad fidem cu vx-
ore sua conuersus ē. Quod au-
diens iulianꝰ iussit ianuari-
u i exiliu mitti. Gordianu
uo si sacrificare nollz capite trū-
cari. Decollatus ē igit̃ btūs
gordianꝰ z corpus eiꝰ ad ca-
nes p septē dies piectu ē. sed
ꝑ oīno remansit i tactum.
Tande a suis capit̃. z cu bt̃o
epymacho que dudu pdcus
iulianꝰ occidi fecit sepelit̃.
Circa ānu dn̄i. ccc. lx. **De sc̃o**
Nereus int̃p̄ta̅. **Nereo**
lucis ꝯsiliu. vl nereus
a nerech q̄ e lucerna z us festi-
nas. vl nereus q̄si ne id e nes-
cia reus. Fuit g̃o ꝯsiliu lu-
cis i u̅gitatis pdicacoe. luc-
na i honesta ꝯu̅sacoe. festi-
nas i celi feruore. ne reus
i ꝯsc̃ie puitate. Archileus
a barchi q̄ e fr̄ m̄s z lesa saluꝰ
q̄si fr̄m saluus. Nereus z ar-
chileus eunuchi cubicularij
domicille neptis domiciani im-
patoris fuerunt. Quos bt̃s petrꝰ
aplus baptizauit. Cu g̃o pre-
dca domicilla aureliano filio
consulis nupta essz z gemis
z uestibus purpureis tegeret̃.
Nereus z archileus ei fidem
pdicauerunt z u̅gimit̃e multipli-
cit̃ quedauerunt. Ondentes u̅-
ginitate dno esse pximam. an-
gelis ꝯmanam. hoīb ꝯnatam
uxor viro subici pugnis et
calcibus cedi. deformes ptus
sepius procreari. z vix suppz vix
matris dulcia monita susti-
nere potuit. oportet ꝯiūdia qui-
cia pati mariti. Illa aut inf-
cetu dixit. Scio prez meu esse
zelotipu. z matrez mea ab eo
ꝯuictuꝫ plurima passaz esse.
Nunqd vir meus talis futurus
ē. Cui illi. Qua diu sūt spon-
si videndꝰ ee benigni sz ma-
riti effci crudelit̃ dnant̃. et
aliqñ ancillas pferunt dnabꝰ.
Tunc flauia domicilla credid̃.
u̅ginitate vouit z ab sco dica-
mete uelata ē. Quod spon-
sus eius audiens licencia a
domiciano impetrata u̅ginez
cu sc̃is nereo z archileo in
ponciana i sulam relegauit.
Ꝑ hc̃ putans se u̅ginis ꝓpo-
situ mutare. Post aliq aut tpa
cu ipe ad i sulam p̃rexissz z
multis muneribus sc̃os ut u̅-
gini suaderet i duceret. Ipi hc̃
penitus respuentes magis
eam i dno ꝯfortabat. Qua-
ppt̃ cu ad sacrificiu ꝯpellent̃.
et illi dicerent se a bt̃o petro bap-
tizatos z nulla rone possent
ydolis ymolare capite cesi sūt.
Quoꝝ corpa iuxta sepulcrum
sc̃e petronille posita sūt. Dies
natalis eoꝝ qrto ydus maij.
Alios etiā sc̃os scz victorinu
eutice z marone quibꝰ domicil-
la adherebat tanqua sc̃os i suis
pdijs tota die laborare facie-
bat. z uespe cum bis admi-
nicandu eis dabat. Tandem
tam diu euticiu cedi iussit do-
nec spm exalaret. Victoriu

+ noīe mdinal cu ꝯquaginta. lbꝰ
viris
ee

vo magos ſcelidis ſuffocari fecit.
Cum autem immaniſſimam petram
que vix lx. viri movere poterant
ſup iactaſſent ipſe predictum lapi-
dem in humeros ſuos accepit
et ſit tenens lapides ad duo mi-
lia portavit. Et cum pluri mi
ei credidiſſent conſularis ipſos
occidi fecit. Poſtea aurelianus
de exilio reduxit. et duas vir-
gines euffroſina et theodora
collatinas eius ut ei ſuaderent
miſit. Quas cum domicilla ad
fidem converiſſet. tunc aurelianus
cum ſponſis predictarum puellarum
et tribus ioculatoribus ad do-
micillam venit ut eius nup-
tias celebraret et ipſam ſaltem
violenter opprimeret. Cum domi-
cilla predictos duos iuvenes
ad fidem convertiſſet aurelianus
in thalamum introduxit. et ibi
mimos canere fecit. et ceteros
ſecum ſaltare iuſſit volens eam
poſtmodum violare. Set cum
defecerent mimi in canendo et
ceteri in ſaltando ipſe tamen per di-
es duos non ceſſavit ſaltare
quouſque ſaltando expiravit.
Luxurius vero frater eius impetrata
licencia omnes qui crediderunt
interfecit. Et cubiculo ubi pre-
dicte virgines morabantur ig-
nem ſuppoſuit. Que orantes
ſpiritum emiſerunt. Quorum cor-
pora ſanctus ceſarius mane re-
periens ſepelivit etc. De ſancto
Pancracius Pancracio
dicitur a pan quod est totum et gratus
et citius quasi totus cito gratus fuit
in ſua pueritia. Pancracius
nobiliſſimis parentibus dum
apud frigiam patre et matre or-
batus eſſet ſub cura dyoniſii
patrui ſui relictus est. Ambo

igitur romam ubi largum habu-
dabat patrimonium redierunt. In
quorum vico cornelius papa cum
fidelibus latitabat. A quo quidem
cornelio cum predictus dyoni-
ſius et pancracius fidem christi recepiſ-
ſent. Tandem dyoniſius in pace
moritur. et pancracius capi-
tur et ceſari preſentatur. Erat autem pan-
cracius quasi annorum xiiii. Cui
dixit ceſar. Infantule ſuadeo
tibi ne mala morte mori-
aris. quia cum puer ſis facile
decipieris. et quia nobilis ap-
probaris. et quia cariſſimi filius
extitiſti rogo te ut recedas
ab hac veſania ut velud fi-
lium meum te habeam. Cui pan-
cracius. et ſi puer ſum corpo-
re tamen gero ſenile cor virtute
domini nostri ihesu christi terror tuus
tantum apud me est quantum hec
pictura quam cernimus. Dii autem
tui quos me hortaris colere
deceptores et germanarum ſtupra-
tores fuerunt quod eciam non parentibus
pepercerunt. Quos ſi hodie ſer-
vos tuos tales cognoſceres
protinus occidi iuberes. Tales
deos miror quomodo colere non
erubeſcis. Auguſtus igitur
reputans ſe a puero victum
iuſſit eum in via aurelia decol-
lari. Cuius corpus octavilla
ſenatrix diligenter ſepelivit. E-
rat autem inter duos non modicas car-
dis rome. et index recum minime
ignorabat. Zelo igitur iuſticie
ductus ambos ad altare ſancti
petri deduxit. et ibidem reum in-
nocenciam ſuam quam pretendebat
iuramento expiare coegit ro-
gans apoſtolum ut aliquo indicio
ondere veritatem. Cum autem iuraſ-
ſet et nil mali paſſus fuiſſet
Iudex eius malicie conſcius

zelo accensus iustitie exclama-
uit. Si memori iste petrus aut
minimus maioris aut iunioris de-
fert. Sanctum pancratium uenie-
ne et ab eo requiramus. Cum igitur
uenissent et super eius tumulum la-
reus falsum iurare presumpsisset
manum inde retrahere non potuit
et ibidem post modicum expirauit.
Unde usque hodie obseruatur ut
super reliquiis sancti pancratij
iuramentum pro arduis negociis
fiat. Tertio Quia sequitur de festiuita-
tibus que occurrunt infra oc-
tauam penthecostes et aduentum domini.

Dicto de festiuitatibus que
occurrunt intra tempus recon-
ciliationis quod tempus representat ec-
clesia a pascha usque ad penthecostes.
Sequitur uidere de festiuitatibus
que ueniunt infra tempus peregri-
nationis. Quod tempus representat
ecclesia ab octaua penthecostes usque ad ad-
uentum domini. Principium autem huius
operis non hic semper incipit sed iuxta
pascale terminum tempus uariatur.
Et sequitur.

De sancto urbano

Urbanus ab urbanitate
dictus uel urbanus ab ur
quod est lumen uel ignis et bam re-
sponsio. Fuit enim lumen in conuersatione
honesta, ignis per caritatem feruens,
responsio per doctrinam.
Urbanus calixto pape successit.
Cuius tempore cum fuisset magna perse-
cutio christianis, tandem alexander
cuius mater mamea christiana erat im-
perium suscepit. Ipsa igitur filium pre-
cibus maternis induxit ut a
christianorum persecutione cessaret. Ve-
rumptamen almachius urbis pre-
fectus qui beatam ceciliam decol-
lauerat christianos crudeliter
persequebatur. Sanctum igitur urbanum
diligenter inquiri fecit et in quodam
atrio cum tribus presbiteris repertum
in carcere mitti iussit. Post hoc
coram ipso se adduci precepit et
quod quinque milia hominum cum sancta ce-
cilia et illustribus tyburcio
et ualeriano seduxerat obie-
cit et thesauros cecilie requi-
siuit. Cui urbanus: Ut uideo
plus ad seuiendum in sanctos te in-
ducit cupiditas quam cultus
deorum. Thezaurus cecilie per manus
pauperum celos ascendit. Cum
igitur sanctum urbanum cum sociis suis
plumbatis cederet et ipse nomen
domini elyon inuocaret subridens
prefectus ait: Sapiens uult iste
senex uideri, et ideo nunc ignotis
uerbis loquitur. Cum autem superari
non posset iterum in carcere recluditur,
ubi tres tribunos ad se ueni-
entes cum custode carceris a-
nolino sanctus urbanus bapti-
zauit. Audito igitur quod anolinus
christianus factus esset, presidi presen-
tatus et sacrificare renuens decol-
latur. Sanctus autem urbanus cum
sociis ad simulacra ducitur et
thura imponere urgetur. Tunc
orante sancto urbano simulacrum
cecidit et xxij sacerdotes qui
ignem ministrabant occidit.
Tunc sancti grauissime laniantur
et post hoc ad sacrificandum du-
cuntur. Qui in ipsum ydolum expu-
entes, frontes cruce muni-
erunt et inuicem dato pacis os-
culo capitalem sententiam accepe-
runt. Sed statim carpasius a de-
mone arripitur et deos suos
blasphemans et christianos in-
uictos magnificans a demone
suffocatur. Quod eius uxor

Dicto de festiuitatibus que occurrunt infra octaua penthecostes

Dicto de festiuitatibus que occurrunt intra tempus reconciliationis quod tempus representat ecclesia a pascha usque ad penthecostes. Sequitur uidere de festiuitatibus que ueniunt infra tempus peregrinationis. Quod tempus representat ecclesia ab octaua penthecostes usque ad aduentum domini. Principium autem huius operis non hic semper incipit sed iuxta pascale terminum tempus variatur. Et c.

mamenia videns cu͂ filia
sua lucina et tota familia su
a a sc͡o fortunato p̄sbito bap
tisma suscep̄t. Et p̄t hec cor
p̄ra honorifice sepeliuit etc.
De sc͡a petronilla virg.

Petronilla fuit filia b̄ti
petri apl̄i Que cu͂ ni
mis speciosa ess̄ et ex uolu
tate p̄ris febribus labora
bat discubentibus apud
eu͂ discip̄lis dix̄t ad eu͂ tytus
Cu͂ ate om̄s sanet. i firmi
tur petronilla iacē p̄mit
tis Cui petrus q̄a sic ei ex
pedit veru͂ ne putet̄ im
possibilitas sanitatis eius
meis excusare s̄monib9 ait
ad illam Surge petronilla
velocius et ministra nob̄
et statī sanata surrex̄t et
ministrabat eis Cōpleto aut
aut ministerio dix̄t ei petrus Pe
tronilla redi i locu͂ tuu͂ q̄
statī rediit. At ubi in dei a
more cepit ee p̄fecta ea p̄fec
samauit Comes igr̄ flaccus
ad ea venit ut ipam p̄pter
eius pulchritudinē acciperet i vxo
rem Cui illa rudit Si me
i uxorē h̄re desideras iube
ad me matronas v̄gines et ho
nestas p̄t tres dies venire
ut cu͂ ip̄is veniā ad domu͂
tuā Factu͂ ē aut ut tu͂ die
ru͂ spacio accepto v̄go sanc
ieiuniis et orationib9 uacare cepit h̄ns
secu͂ sc͡am v̄gine͂ felliculā
collataneā suā i timore dei
p̄fectam Tercia itaq3 die ue
niens ad eā nicomedes p̄s
biter celebrauit mysteria V̄go
aut sacratissima mox ut xp̄i
sacramenta accep̄t reclinas

sc͡i lectu͂ p̄t triduu͂ emisit sp̄m
et migrauit ad d̄nm Factu͂ ē
aut ut omnis turba matrona
ru͂ et v̄ginu͂ que a flacco ad
ducte exequias funis sc͡e v̄
ginis celebraret Flaccus aut
videns se esse delusū ad felli
culā petronille sociā se cō
tulit. et ut nuberet aut ydolis
ymolaret p̄cep̄t Quod ad illa
utrumq3 negaret p̄fectus sine cibo
et potu i carcere illā ee fec̄t. sep
timo die i eculeo tortā occidit
et i cloacam piecit Quā tyt sc͡s
nicomedes eleuans sepeliuit
Unde a flacco comite nicome
des accersitus et sacrificare renu
ens plūbatis ceditur et i tybe
rim fluviū eius corpus piat̄.
Clericus u͂o eiusdē p̄sbiti no
mine et ope iustus collegit cor
pus eius et posuit i birote suo
et dux̄t ad corticellā suā iuxta
muros uia numentana et illic
sepeliuit ill͂d etc. De sc͡o petro exorcista

Petrus exorcista p̄sbi[t]
dū ab archemio i carcere
detinet̄ et p̄dci archemii fi
lia a demone vexaret̄ et ob
hoc apre sepius plangeret ē
dixit ei petrus q̄ si i xp̄m c̄
deret statī filia eius sanita
tem reciperet Qui rudit miror
qua rōne deus tuus filiam
meā libĕare poterit qui tecum
tā paciente libĕare nō ualet
Cui petrus. potens ē quidem
deus me eripe. s3 uult ut p̄
passionē tr̄ansitoriā p̄ueniam
ad gloriā sempiternā Cui ar
themius Si me sup te cathene
duplicate āuexerit et deus
tuus te libĕauit p̄tinus in
xp̄m credam Quod cu͂ fem.

fuisse Christus candidis vestibus
indutus et tenens signum crucis
eidem apparuit et ille eius pedibus
se prostravit et filia eius sanata
simul cum tota domo sua baptis-
ma recepit. Permisitque aliis in
carceratis quod exirent liberi qui-
cumque vellent fieri christiani. Multis
quoque aliis a beato marcellino presbi-
tero baptizantur. Quod audi-
ens prefectus omnes incarceratos
sibi adduci precepit. Quos arthe-
mius convocans et manus eorum de-
osculans dixit. Si quis vellet ve-
nire ad martirium veniret et si quis
nollet abiret abiret illesus.
Comperto autem iudex quod marcel-
linus et petrus eos baptizasset
ipsos accersivit et eos separatim
in carcere reclusit. Marcellinus quidem
super vitrea sternitur et ei lumen
et aqua negantur. Petrus vero
in alio carcere in artissimo cippo
constringitur. Angelus domini marcelli-
num visitavit et solvens ipsum cum
petro domo arthemii restituit
et ut septem diebus populum conforta-
rent et postea se iudici presentarent
precepit. Cum ergo prefectus in carcere eos
non invenisset accersitum arthemium
et cum sacrificare nollet cum uxore sua
obrui iussit. Quod sancti marcelli-
nus et petrus audientes illuc
venerunt et in illa cripta christia-
nis se presentibus sanctus marcellinus
missam celebravit. Dixeruntque
sancti ad incredulos. Ecce arthemi-
um potuissemus liberare et nos
abscondere sed neutrum illorum volu-
imus facere. Tunc irati gentiles
arthemium gladio necaverunt
matrem vero cum filia lapidibus
obstruxerunt. Marcellinum vero et

petrum ad silvam nigram que nunc
candida appellatur ob eorum martirium de-
collaverunt. Quorum animas
vestibus splendidis et gemmis
indutas ab angelis deferri spi-
culator nomine dorotheus vidit qui
christianus effectus in pace quievit
postmodum etc.

De sanctis Primo et Feliciano

Primus quasi summus
et magnus. Felicianus quasi
felix antiquus id est felix senex. P-
rimus et felicianus apud dioclici-
anum et maximianum a templorum
pontificibus accusantur quod nisi
eos sacrificare fecerint nulla eis
beneficia obtinere valebunt. Ius-
su igitur imperatorum in carcere reclu-
duntur sed ab angelo soluti post-
modum iterum imperatoribus presentantur.
Qui cum in fide firmi persisterent
crudeliter laniati separantur ab
invicem. Dixitque feliciano ut
sue senectuti consuleret et diis
ymolaret. Cui felicianus. Ecce
iam octoginta annos habeo et
triginta anni sunt ex quo veritatem
cognovi et elegi deo vivere qui
me potest de tuis manibus libera-
re. Tunc iussit eum preses ligari
et clavos in manibus ac pedibus
affigi. Eique dixit. tamdiu sic e-
ris donec nobis consencias. Quidam
leto vultu persistit cum ibidem tor-
queri iussit et nichil ei penitus
ministrari. Post hec sanctum primum
ad se adduci fecit eique dixit. Ecce
frater tuus imperatoris decretis
consensit et ob hoc magnus in pala-
cio veneratur. Tu ergo similiter age.
Cui ille. Licet dyaboli filius sis
verum tamen in parte dixisti quia frater meus
imperatoris decreto consensit ce-
lestis. Tunc iratus preses iussit
facibus latera eius succendi et
plumbum bulliens in os eius infundi
vidente feliciano ut sic terreri
posset. Ipse vero plumbum tamquam aquam

frigidum ſuaviter bibit. Tunc
preſes iratus duos leones ad
eos mitti precepit. Qui ſtatim ad
eorum pedes ſe proiecerunt et tamquam
agni manſueti coram eis ſteterunt.
Item rurſus urſos terribiles et crude-
les mittit. cum leonibus manſue-
runt. Qui erant autem ad hoc ſpectaculum
plus quam xij milia virorum de quibus
quingenti viri domino crediderunt.
Preſes autem ſanctos decollari fecit
et eorum corpora canibus et avibus
proici. Sed tamen ab hijs illeſa ana-
a christo nias honorifice fuit ſepulta etc.

De ſancto barnaba.

Barnabas interpretatur filius
filius venientis vel filius
conſolationis. aut filius prophete
aut filius concludens. Quatuor
vicibus ponitur filius propter iiijor
modos filiationis ipſius. Dicitur enim
filius in ſcriptura ratione generationis
eruditionis imitationis et adop-
tionis. Fuit enim a christo regeneratus
per baptiſmum. eruditus per evangelium
et ipſum imitatus per martirium et ab
ipſo adoptatus per celeſte premium
et hoc quantum ad ſe. Quantum ad alios
fuit adveniens conſolans prophetans
et concludens. Adveniens predican-
do et diſcurrendo ubicumque quod patet
quia fuit ſocius pauli. Conſolans
pauperes et deſolatos. Pauperes
quibus elemoſinam detulit. Deſola-
tos quibus ex parte apoſtolorum epiſtolam
deſtinavit. Prophetans quia ſpiritu
prophetie claruit. Concludens quia
magnam multitudinem in fide congregavit
et adunavit ſicut patet cum miſ-
ſus fuit antiochiam. Et hec iiijor
dicuntur act. xj. Erat vir id eſt virilis
quantum ad primum. Bonus quantum ad ſecundum
plenus ſpiritu ſancto quantum ad tercium
plenus fide quantum ad quartum. Barna-
bas levites cyprius genere unus

de lxxij domini diſcipulis ab hiſtoria
actuum in multis extollitur et lau-
dibus. Fuit enim optime informatus
et ordinatus et quantum ad ſe et quan-
tum ad deum et quantum ad proximum.
Quantum ad ſe ordinatus extitit
ſecundum tres vires ſcilicet rationabilem
concupiſcibilem et iraſcibilem. Ha-
buit namque rationabilem illuſtratam
lumine cognitionis unde dicitur act. xiij.
Erat autem in eccleſia que erat antiochie
prophete et doctores in quibus barna-
bas et ſymon qui vocatur niger.
Secundo habuit concupiſcibilem purgatam
a pulvere mundane affectionis unde
dicitur act. iiij. quod ioſeph qui cognomina-
tus eſt barſabas cum haberet agrum
vendidit illum et attulit precium et
poſuit ante pedes apoſtolorum. Glossa.
Deſtituendum probat quod tangere de-
mittit. et docet calcandum eſſe aurum
quod fundit greſſibus apoſtolorum. Tercio
habuit iraſcibilem roboratam magni-
tudine probitatis. et hoc vel
aggrediendo ardua. vel perſeverando
et agendo fortia. vel conſtanter ſuf-
ferre adverſa. Volens aggrediendo ar-
dua ſicut patet act. ix. quando
paulus poſt converſionem in ierusalem
veniſſet et diſcipulis ſe iungere vellet
et omnes eum tamquam lupum agni re-
fugerent. barnabas audacter
ipſum apprehendit et ad apoſtolos duxit.
Perſeverando ter operando fortia
quia corpus ſuum maceravit et ieiu-
niis afflixit unde dicitur act. xiij de
barnaba et quibuſdam aliis miniſ-
trantibus autem illis domino et ieiu-
nantibus etc. Conſtanter ſufferre
adverſa ſicut apoſtoli teſtimonium ei perhi-
bent dicentes. Cum kariſſimis noſtris
barnaba et paulo hominibus qui
tradiderunt animas ſuas pro nomine
domini noſtri ihesu christi. Secundo fuit ordi-
natus quantum ad deum defendendo

dni auctoritati et maiestati et bonitati. Auctoritati quod patet ex hoc quod officium predicationis non usurpavit sed hoc ex auctoritate dei accipere voluit. Unde dicitur act. xiij. Dixit spiritus sanctus. segregate mihi barnabam et paulum in opus ad quod assumpsi eos. Secundo dei maiestati. Cum enim sicut habetur act. xiiij. maiestatem divinam quidam vellent attribuere et ei tanquam deo hostias immolare vocantes eum iovem tanquam priorem et paulum mercurium tanquam prudentem et eloquentem. Continuo barnabas et paulus conscissis vestibus clamaverunt. Viri quid facitis mortales sumus similes vobis homines. annunciantes vobis converti ad dominum deum vivum. ¶ Tertio dei bonitati sicut habetur act. xv. Cum per bonitatem gratie dei et non ex lege simus salvati. Cum autem quidam de iudeis artare et diminuere vellent asserentes hoc sine circumcisione sufficere nequaquam. paulus et barnabas viriliter contra eos restiterunt et solam bonitatem gratie dei sine lege sufficere ostenderunt. Insuper et questionem ad apostolos detulerunt. et contra illorum errorem apostolorum epistolas impetrarunt. ¶ Tertio fuit optime ordinatus circa proximum quia gregem suum pavit verbo exemplo et beneficio. Primo verbo quia verbum dei sollicite ewangelizavit. Unde dicitur act. xv. paulus et barnabas demorabantur antyochie docentes et ewangelizantes cum aliis pluribus verbum dei. Hoc etiam patet per illam maximam multitudinem quam antyochie convertit. adeo ut ibi apostolo necterentur discipuli christiani. Secundo exemplo quia vita sua fuit omnibus speculum sanctitatis et exemplar religionis fuit enim in omni opere virilis et strenuus omnium morum bonitate conspicuus omni gratia spiritus sancti plenus et omni virtute et bonitate preclarus De hiis iiij.or habetur act. Apostoli miserunt barnabam antyochiam et sequitur. hortabatur omnes in proposito cordis permanere in domino. quia erat vir bonus plenus spiritu sancto et fide. Tertio beneficio. Est enim duplex beneficium sive elemosina temporalis que consistit in necessariorum ministratione et spiritualis que consistit in offense dimissione. Primam habuit beatus barnabas quando elemosinam fratribus qui erant in ierusalem detulit. Nam sicut dicitur act. xj. Cum facta esset fames valida sub claudio cesare quam prophetaverat agabus discipuli prout quisque habebat proposuerunt in ministerium mittere habitantibus fratribus quod et fecerunt mittentes ad seniores per manus barnabe et pauli. Secundam habuit quando iohannem qui cognominabatur marcus offensam dimisit. Cum enim predictus discipulus bar. et paulum deliquisset recedens ab eis et penitenti barnabas indulsit et iterum in discipulum assumpsit paulus vero in discipulum iterum ipsum renuit assumere et ideo inter eos separatio facta fuit. utrique enim ex pia causa et intentione fecit. Nam quod barnabas ipsum assumpsit hoc fecit ex dulcedine misericordie. Quod autem paulus ipsum assumere noluit hoc fecit ex [illegible] rectitudine. Nam sicut idem dicit glo. act. xv. quia in fronte faciei se constitutus nimis trepidus steterat merito paulus ipsum abicere [illegible] illius qui contagione viros aliorum corrumperet. Illa autem separatio

no e sca ex commotione viri sed
extinctu spus sci scz ut ab in=
vice separent. Et plurib9 pdi=
carent sicut et primo modu fecerunt
fuit. Nam i pdco iohi vir quidam
splendidus i visu apparuit dicens
Johes constans esto quia amodo
no iohes sed excelsus uocaberis
Quod cu ille barnabe retulisset
sed Audit ei Caue diligenter
ne cui q vidisti reueles. Na
et in sequti apparuit dns dicens
Constans esto barnaba quia
eterna pmia recipies eo quia
gentem tua reliquisti. et aiaz
tua pro eo noie tradidisti An=
gelus quoque dni paulo apparuit
dicens Festina venire ierlm
qa quidam fres aduentu pstola=
tur ibidem Cu g° barnabas
cypru vellet pgere et parentes suos
inuisere. paulus aut ierlm
pperare vellet. scs sic i stiga=
te spu ab inuice discesserunt
Verum cu paulus barnabe
q dixerat angelus indicasset
Audit barnabas Fiat vo=
luntas dni Nuc aut cyprum
vado et ibide vitam finiens
te amplius no videbo Et cu
flens secius pedibus uolu=
tus Tunc ei dixit paulus Noli
flere qa sic e uoluntas dni
Na et m dns hac nocte apparuit
dicens Ne phibeas barnaba
ire cypru qa multos ibide il=
luiabit et mr tm consumabit.
Pergens aut barnabas cum
iohe cypru ewangelium sci mathei
secu tulit et sup i firmos po=
nens multos dei uirtute sana=
uit Cu aut de cypro exissent
i uenerunt Helimam magum quem
paulus tunc oculos ad tps
pmanserat Qui eis restitit

et pamphilu intrare phibuit Die
aut quadam vidit barnabas
homines et mulieres nudos
currere et sua festa facientes unde
indignatus templo maledixit et
subito pars eius corruit et multos
oppressit Tande salaminam deue=
nit et ibide contra eu pdcus
magus seditione magna exci=
tauit Comphendentes igit iu=
dei barnabam multis affectu
iniurijs trahebant et iudici ciui=
tatis puniendum trade festina=
bant Copto aut q eusebius vir
magnus et potens de gne nero=
nis illuc aduenisset timuerunt
iudei ne eu de manibus eorum eri=
peret et sic liberu abire pmit=
teret Ligantes igit funem col=
lo eius extra portam eu traxerunt
et ibidem protinus combusserunt Dem
sed nec sic iudei impij saciati
ossa eius i quodam uase plumbeo
recluserunt et i mare pcipitare
uolentes Johes aut discipulus
eius cu duobus alijs de nocte co=
surgens rapuit ea et i quadam
cripta ibidem sepeliuit. que
ibidem usque ad tpa zenonis
impatoris et gelazij pape. scz
usque ad annu d. latuerunt
sed tunc ipso reuelante copta
fuerunt De sco Nazario

Nazarij nazarij pr fuit affrica
nus mr uero pptua a beato pe
tro apto baptizata Ipse uo na=
zarius a sco clemente i structus
et baptizatus e. Hic cu a molius
publicabit psecutois i puero
ne exaitu e diu maceratu
et afflictu i carce apud medio=
lanu et cu ipo beatu celsu puer
ru que ipe idem nutriebat gla=
dio ferin iussit. Quorum corpa
xpiani furati quinto kls augus

tum sepelierunt foras portam
que dicitur romana in ipsius ortis
Reuelauerunt autem se beatissimi
martires cuidam cerearo nomine
cui uxor fortunata. et ut ipsi sum
monuerunt se occultari propter ter
ribilem persecucionem quam nero
imperius excitauerat Latuerunt
ergo usque ad tempora archadij et
honorij imperatorum quos beatus
ambrosius domino reuelante inuenit
Patefacto autem sepulcro in quo ia
cebat sancti nazarij corpus. qui
quando passus fuit ut scitur sciri
paulinus usque tunc ignorabatur.
viderunt sanguinem martiris ita recen
tem quasi putetes erat eum eodem die
fuisse effusus Caput eciam ipsius
quod ab impijs fuerat abscisum ita
integrum atque incorruptum cum ca
pillis capitis et barba ut vi
deretur eo tempore quo leuabatur lo
tum atque positum in sepulcro. Tan
to eciam odore repleti sunt ut
omni aromatum vinceret suauitate
Leuato igitur beato nazario in lec
tica posito composito statim ad sanc
tum celsum martirem qui in eodem orto po
situs erat adorandum processit sanctus
episcopus et utrosque transtulit ad
basilicam apostolorum que in romana
Inuenti autem et translati sunt predic
to ydus iunij. Festiuitas uero eorum
agitur quinto kalendas augusti. Ho
die quasi mediolanum natalis beato
rum martirum basilidis. cirini et
naboris celebratur. De sancto Vito

Vitus autem uel quasi uitus id
est uirtuosus Modestus quasi
stans in mundo Vitus puer
egregius et fidelis annorum xij.
in sicilia martirium passus est Hic a
patre crebro uerberatur. eo quod y
dola contempnebat nec ipsa ado
rare nolebat. Quod audiens
ualerianus preses puerum accer
siuit et sacrificare nolentem fusti
bus cedi iussit. Brachia autem
uerberancium et manus preses protinus
aruerunt Clamauitque preses
Ve mihi quia manum amisi Cui
vitus Accedant dij tui et sanent
te si possunt. Cui ille Nunquid
et tu facere uales hoc. Cui vitus
In nomine domini ualeo Statimque pro eo
orauit et sanitatem ei obtinuit
Dixitque preses patri Corripe pu
erum tuum ne male pereat. Tunc
in domum eum inducens diuersis mu
sicorum generibus et puellarum lusibus
aliarumque deliciarum generibus inmu
tare animum pueri satagebat. Cum
autem eum in thalamum inclusisset
mira ibi odoris fragrancia inde
exijt que patrem et totam familiam
nimio odore perfudit. Aspiciensque
pater per hostium vidit vij angelos
circa infantem stantes Dixitque
Dij venerunt in domum meam
Statimque cecatus est. et ad eius
clamorem tota ciuitas lucana
commota est. ita ut ualerianus
accurreret et quid ei accidit interro
gauit. Cui ille deos igneos
vidi et uultus eorum ferre non po
tui. Ad templum igitur iouis ductus est
et pro recuperacione luminis thaurum
cum cornibus aureis pollicetur.
Sed cum nichil proficeret filium pro sua
sanacione rogauit et lumine
prius penitus recuperauit. Cum
autem nec sic crederet sed pocius
filium occidere cogitaret. Angelus
domini modesto pedagogo apparuit
et ut nauem conscendens puerum ad
aliam terram duceret imperauit. Quod
cum fecisset. aquila eis ibi cibum
afferebat et multa ibidem miracula
faciebant. Interea filius dyocleci

cum imperatoris a demone rapitur
et nisi Vitus lucanus veniret se nunquam
exire fatetur. Vitus queritur
et inventus ad imperatorem ducitur.
Cui Dyoclecianus: puer, meum
sanare potes? Cui ille: non ego
sed dominus. Statimque super eum manum
imposuit et protinus demon ab eo
aufugit. Et ait Dyoclecianus:
puer, consule tibi et diis sacrifica
ne mala morte intereas. Quod
cum ille recusasset et in carcerem cum
modesto missus fuisset subito
moles que eis erant imposita ceciderunt
et carcer immenso lumine choruscavit.
Quod cum imperatori nunciatum
fuisset eductus in clibanum
mittitur, sed inde illesus egreditur.
Tunc leo terribilis ad eum mittitur
devorandum, sed inde fidei virtute
placatur. Tandem ipse cum modesto
et crescencia nutrice sua que ipsum secuta
fuerat in eculeum suspendi
iubetur. Et subito aer turbatur,
terra concutitur, tonitrua mugiunt,
ydolorum templa corruunt et multos
occidunt. Imperator territus
fugiens pugnis se percutiebat
dicens: ve mihi quia ab uno puero
superatus sum. Illi autem ab angelo
continuo soluti iuxta quoddam
flumen se invenerunt et
ibidem pausantes et orantes
animas domino reddiderunt. Quorum
corpora ab aquilis custodita
Florencia illustris matrona sancto
Vito revelante repperit et ea
accipiens honorifice sepelivit.
Passi sunt autem sub Dyocleciano
circa annos domini cc° lxx-
vij to

De sancto quirico et Iulitta

Quiricus, quasi querens arcum,
vel a chisil quod est fortitudo
et cus niger, quasi fortis per
virtutem et niger per humilitatem.

Passi sunt circa annos domini
230 sub Alexandro imperatore.

Iulita, iuvans vita, quia vita spirituali
vixit et per hoc multis aliis
profuit. Quiricus filius Iulite
illustrissime matrone Yconii
que persecutionem declinare volens
in Tarsum Cylicie cum puero
suo Quirico qui erat trium annorum
venit. Et ab Alexandro presidi presentatur
in ulnis suis puerum gestans.
Quod due famule sue
videntes fugientes eam solam
protinus reliquerunt. Preses igitur puerum
in ulnis suis cepit et matrem
suam sacrificare nolentem crudis verberibus
nimis flagellare cepit.
Puer autem matrem suam flagellari
conspiciens amare flebat et lamentabiles
voces dabat. Ac preses
puerum inter ulnas et super genua
ponens cum osculis et aliis blandiciis
demulcebat. Infans autem
ad matrem respiciens presidis oscula
abhorrebat et caput cum indignatione
avertens vultum eius
unguibus laniabat et matri consonas
voces dabat et quasi diceret
et ego christianus sum. Tandem diu
reluctans presidem in scapula momordit.
Tunc preses indignatus
et dolore cruciatus puerum a alto
per gradus precipitavit ita ut tribunali
tenella cerebro adhererent.
Iulita vero filium ad regnum precessisse
videns leta gracias deo reddidit.
Tunc Iulita iussa est decoriari
et bullienti pice perfundi
et deinde capite truncari. In quibusdam
autem historiis legitur quod preses
matrem cum puero scindi fecit
et eorum membra ne a christianis
sepelirentur dispergi mandavit,
sed tamen ab angelo sunt collecta et nocte
a christianis sepulta. Horum corpora
tempore Constantini magni

imperatoris cum pax ecclesie esset red-
dita ab una de ancillis que sup-
plicat fuit inventa et devotione
magna ab omni populo honoratur etc.

De sanctis marcelliano et marco

Clarissimis viris marcelli-
ano et marco geminis fra-
tribus capitali sententia condempnatis
impetraverunt amici triginta
dierum inducias ut eos interim
ad sacrificandum ydolis suis per-
suasionibus emolliret. Accedentes igitur amici mater et pater coniuges
cum filiis nitebantur eos verbis
et factis quibus poterant emollire
verum ipsi christo confortati verbis
sancti sebastiani non solum non acqui-
everunt ipsis sed et cum eos liberas-
set nicostratus fugere noluerunt
carnales autem affectus repu-
diantes viderunt amicis.
Discite ait sanctus marcus ca-
rissimi et vir discat affectus
contra omnes sagittas affectuum
carnalium clipeum virtutis oppo-
nere atque inter acies dimicando
acrius adversus fortitudinem pervenire
Gloriosiores faciunt milites vol-
nera imperatore suscepta. In
hoc diabolus sevit in quo pervidet
perseverantie tropheo se posse
torqueri et ideo tormenta in-
fert ne spes expectat morte
minatur ut terreat. vitam pro-
mittit ut eripiat. felicitatem
pollicetur ut tollat. Hec eius
est calliditas. A suppliciis cor-
pus eripe et vitiis animam sub-
iungere. Nos econtra contenda-
mus hosti non cedere. corpus
contempnite anime subvenite. Igitur
cum hec prosequitur ceperunt omnes
qui aderant flentes penitere
et ab agone martirii ausi fu-
fuisset eos avos revocare. Ta-
dem ambo fratres ad stipitem
ligati in manibus acutos ac-
ceperunt clavos. Et dicebat
fabianus prefectus. Tamdiu
stabitis fixis plantis quo-
usque diis debitum reddatis of-
ficium. Tunc ambo in uno ligno
confixi psallebant dicebant dicen-
tes. Ecce quam bonum et quam iocundum
habitare fratres in unum. Et alter dixe-
runt fabiano. Numquam tam bene
epulati sumus. Modo enim cepi-
mus esse fixi in amore christi. Uti-
nam nos sic esse permittas quam-
diu corporis huius tegimine indu-
mento. Cumque sic fuissent una dies
et una nox et illi in ymnis et
psalmis perseveraret iussit
eos lanceis perforari. Tunc sube-
rati sepulti sunt ante milia-
rio secundo ab urbe ubi laudis
tytulos et sertorum triumphos
qui in christo gloriati sunt matuti-
nis horis qui affuerunt audi-
erunt.

[margin: et sic per / noctem pal / ma ... / dia migraverunt / in via / apia]

De sanctis Gervasio et prothasio

Gervasius dicitur a gera quod est
sacrum et vas. vel a gena
quod est incolatus et syor parvulus
quasi sacer parvitate munitus. Vas pur-
itatis receptaculum. peregrinus
per mundi contemptum. parvulus per
sui despectum. Prothasius
a prothos quod est primus et syos deus
sive divinus vel a procul et stasis quod
est statio quasi primus fuit per dignitatem
divinus per dilectionem procul positus
a mundi affectione. Gervasius
et prothasius gemini fuerunt fra-
tres. filii fuerunt sancti vitalis
et beate valerie. Qui omnia sua
pauperibus pauperibus erogan-
tes manebant cum sancto nazario
qui oratorium construebat et

+ in loco qui vocatur ad arenas ca-
ripte arenas illuc erant ex
quibus urbis menia struebat +

puer celsus ei lapides porrigebat. Cum autem omnes ad imperatorem ducerentur, sequebatur eos eiulans puer celsus. Tunc cum unus militum alapis cederet, cedentem nazarius increpavit. Irati milites nazarium calcibus ceciderunt et ipsum cum aliis in carcerem recluserunt. Sed tandem gervasium et prothasium mediolanum duxerunt. Eo tempore superveniente comite astasio qui contra marcomanos proficiscebatur ad bellum, deorum cultores eidem occurrerunt asserentes quod dii eius unde contempnerent nisi prius gervasius et prothasius ymolarent. Comitivo igitur tenentur et ut sacrificent invitantur. Cum cum gervasius omnia ydola surda et muta diceret et ipsum ab omnipotenti deo victoriam requirere debere doceret, Iratus astasius tamdiu eum plumbatis cedi iussit quamdiu spiritum exalaret. Deinde prothasium accersiri fecit eique dixit: Miser vel tu vivere stude et noli cum fratre tuo mala morte perire. Cui prothasius: Quis est miser, ego qui te non timeo aut tu qui me timere probaris? Cui astasius: Ego te quomodo timeo? Cui prothasius: Iudex, me timere probaris et ledi si non sacrificavero diis tuis. Nisi enim te ledi a me nequaquam timeres, nunquam ad sacrificium ydolorum me ipse compelleres. Tunc eum comes in eculeum suspendi precepit. Cui prothasius: Non tibi comes irascor quia caros cordis tui oculos attendo, sed pocius tui misereor quia nescias quid facias. Age igitur quod cepisti ut cum fratre meo

hodie in possit occurrere benignitas salvatoris. Tunc comes iussit eum decollari. Philippus servus christi cum filio suo corpora eorum rapuit et occulte in domo sua in archa saxea sepelivit et libellum eorum secundum vitam et finem continentem ad caput eorum posuit. Horum autem corpora multo tempore latuerunt, sed tempore beati ambrosii sic corpora reperta fuerunt. Ambrosius namque in ecclesia sanctorum naboris et felicis in oracione posito ita ut nec vigilaret aperte nec dormiret integre apparuerunt duo pulcherrimi iuvenes vestibus candidissimis id est colobio et pallio induti, caligulis calciati, secum manibus extensis orantes. Oravit igitur ut si esset illusio effugaretur, si autem veritas denuo revelaretur. Sibi igitur non canente gallo orantes secum iuvenes apparuerunt. Tercia vero nocte defecto iam ieiuniis corpore non dormiente sed stupefacto cum tercia se apparere persona que simul paulo videbatur, quem in pictura perspexerat. Illis tacentibus apostolus sibi dixit: Isti sunt qui nichil terrenum desiderantes monita mea secuti sunt. Quorum corpora in eo loco reperies in quo stabis. xij. pedum altitudine terre cooperta archa invenies et ad caput eorum libellum in quo ortus eorum continetur et finis. Convocatis igitur vicinis episcopis ipse prior terre fossor accessit et omnia prout dixerat sibi paulus invenit. Et licet iam trecenti anni et ultra fluxissent, ita tamen eorum corpora integra sunt reperta ac si hora ipsa ibidem posita fuissent. Insuper et odor mirabilis inde fragrabat

Ambrosius in prefatione sic ait: Hi sunt qui vexillo celesti signati, triumphalia apostoli arma sumpserunt, qui a mundanis nexibus absoluti, nequissimi hostis ... acies ... professi ... expediti christum dominum sunt secuti. O quam felix ... quod nulla potuit interpellari contagio. O quam gloriosa certaminis causa ubi pariter coronantur quos unus uterus maternus effudit.

Cecus autem quidam tangens feretrum illuminatus est et multi alii meritis eorum curati sunt. Refert ambrosius in xxii. libro de civitate dei quod ipso presente et imperatore et multa turba quidam cecus apud mediolanum ad corpora martirum gervasii et prothasii lumine recepit. utrum autem sit predictus cecus an alius ignoratur. Ibidem etiam refert quod quidam iuvenis in villa

alij + que dicitur victoriana. que a porregio minus triginta miliaribus distat cum in quodam flumine equum lavaret statim cum diabolus eum necavit et in flumine tanquam mortuum proiecit. Cum autem vespere in ecclesia gervasii et prothasii que prope erat cantaretur. ille quasi vocibus illis perculsus cum grandi fremitu ecclesiam intrans altare tenebat moveri non valens tanquam ligatus ibidem fuisset. Et cum demum exiret adiurantibus illis se tantus membra amputare cum exiret mirabantur. Cum ergo exiret oculus eius in maxilla fusus tenui venula dependebat. sed in loco suo sicut potuerunt reduxerunt. Et circa post paucos dies meritis sanctorum gervasii et prothasii plene sanatus est. In horum sollempnitate pax inter longobardos et romanum imperium reformata fuit. Et ideo gregorius ipsa instituit ut cantaretur in eorum festo loquetur dominus pacem in plebem suam. introitum misse. Hoc ipsum officium predictis sanctis convenit predictis eventibus que in ipsis contingere diebus etc.

De sancta marina

Marina virgo erat unica patri suo. Cum autem pater quoddam monasterium intrasset mutavit habitum filie sue ut non femina sed masculus videretur. Rogavitque abbatem et fratres ut filium suum unicum reciperent. Qui eius precibus annuentes in monachum est recepta et frater marinus ab omnibus appellatur. Cepit autem valde religiose vivere et valde obediens esse. Cum autem esset xxvii. annorum et pater eius se mori appropinquare sentiret filiam suam vocavit et in bono proposito confirmans precepit ne alicui unquam revelaret quod mulier esset. Ibat igitur frequenter cum plaustro et bobus et ligna in monasterio deferebat. Consueverat autem hospitari in domo cuiusdam viri cuius filia cum de quodam milite concepisset. interrogata marinum se violasse asseruit. Interrogatus marinus cur tantum flagitium perpetrasset. se peccasse fatetur et veniam petit. Statim de monasterio eicitur et ad hostium monasterii manens per tres annos ibidem permanens buccella panis sustentabatur. Postea filius ablactatus abbati mittitur marino educandus traditur et cum eo per duos annos iterum commoratur. Que omnia cum maxima patientia recipiebat et in omnibus deo gratias referebat. Tandem eius humilitatem et patientiam fratres miserti eum in monasterium receperunt. et queque officia viliora sibi iniungunt. Ipse autem omnia hylariter recipiebat et cuncta patienter et devote agebat. Tandem in bonis operibus vitam ducens migravit ad dominum. Cum autem corpus eius lavarent et in vili loco sepelire vellent respicientes invenerunt ipsum mulierem esse. Stupefacti omnes et timore perterriti se in dei famula plurimum deliquisse fatentur. Currunt omnes ad tam grande spectaculum et veniam

postulant ignorancie et delicti. Corpus igitur eius in ecclesia sepelivit et honorifice condivit. Illa autem que famulam dei defamaverat a demone rapitur et scelus suum confitens et ad sepulcrum virginis veniens liberatur. Ad cuius tumulum populi undique confluunt et multa miracula ibi fiunt etc.

Decem milium martirum

Hodierna die passio et memoria beatorum decem milium martirum a fidelibus agitur. Inter quos tres viri preexcellentissimi fuerunt. Quorum unus vocabatur Martinus, alter Achaius, tercius Alexander. Decimo kalendas julii passi sunt pari nomine uno die cum tiannia vrina sub adriano imperatore et sex aliis regibus qui lucucant in adiutorium. Isti sancti martires cum ab imperatore ad sacrificandum compellerentur dixerunt: O imperator, ydolis surdis et mutis thura non offerimus, sed sacras per sacrificium purum et immaculatum nos offerimus domino deo nostro Jhesu Christo regi immortali qui de celo dignatus est descendere et de virgine nasci et ad ultimum etiam voluit cruci affigi, quem tu cepisti ignorans. Tunc iratus imperator iussit eos torqueri et multis tormentis affligi. Ad ultimum iussit eos crucifigi. Et tormenta que passus est dominus noster Jhesus Christus illata sunt eis. Et que illi forti animo sustinuerunt et fide firmissima. Inter quos etiam sanctus Hermolaus archiepiscopus passus est, qui eosdem genuit et baptizavit. Qui in ipso passi sunt sancti martires, pridie fuerunt exercitus regis et imperatoris decem milia. Locus in quo passi sunt sancti martires Christi mons magnus est et vocatur Ararat, mons in armenia distans quindecim stadiis a civitate alexandria que magna est quasi stadiis quingentis. Passi sunt sancti martires Christi feria sexta hora vero qua tria tormenta multa in corporibus suis. Terremotus factus est magnus et petre scisse sunt et tenebre facte sunt et monumenta aperta sunt et multa corpora sanctorum et mortuorum surrexerunt et intraverunt civitatem alexandriam et civitates vicinas. Et omnia signa que in morte domini nostri Jhesu Christi apparuerunt in passione eorum visa sunt. Quando sancti martires fundentes orationes suas quasi uno ore dixerunt ad dominum: Domine deus omnipotens memento nostri in hoc patibulo crucis et exaudi preces nostras et ea que ante petimus nobis efficaciter concedere digneris. Petimus ergo ut quicumque memoriam nostre passionis devoto corde et ore cum ieiunio et oratione celebraverint fructuosam mercedem et ubertatem omnium bonorum in domibus eorum intret et perfectis a te percipere mereantur ad prosperitatem. Et tribuas eis sanitatem corporis et medelam et requiem eternam animabus. Et qui in prelio fuerint non prevalebunt eis hostes sui inimici visibiles et invisibiles te eos protegente. Et qui in via fuerint vel in aqua vel in quacumque tribulatione et nomine sanctorum tuorum per nos invocaverint ab omni adversitate eos libera et custodi. Dies quoque eorum in tua pace disponas et eos in omni tempore protegas et post hanc vitam ad eternam gloriam et requiem eos

pervenire concedas. Diesque vero
ieiunii passionis mee unum in
tegrum annum penitentialem devote
observantibus impleat. Hoc
causa a te petimus dominator domine
dissipa omnem occupatorem corporis
et omnem spiritum inmundum. Cecum in
firmitate. Hostiam rabie atque
subitaneam et improvisam mortem
et cuncta mala ab eis repelle.
Et ne memineris iniquitatum eorum
et ultimo die districti iudicii ne
dampnentur cum impiis sed sal
ventur cum electis. Quia laudabile et
gloriosum est nomen tuum in secula seculo
rum amen. Facta est lux per spa
cium unius hore et venit vox de
celo dicens. Vos dilectissimi
mei omnia que petistis scitote
vos vaticinio [?] impetrasse. Gaude
te et letamini quia corone vestre
coram Christo immortali vaticinio [?] ac fe
liciter exaudite sunt. Et hiis dic
tis in confessione vere fidei pro
nomine Christi Ihesu sanctissimi martires passi
emiserunt spiritum et pervenerunt
ad regna celestia etc. De sancto

paulino

Cum seviencium Wandalorum tempore fuisset Yta
lia in campanie partibus depopu
lata. multique essent exhac terra
in affricam regione transducti.
Vir domini paulinus cuncta que ad
episcopi honorem usum potuit captivis
et indigentibus largitus est. Cumque
iam nichil super esset quod petentibus
dare potuisset die quadam adve
nit quedam mulier vidua que
a regis Wandalorum genere filium
suum ductum in captivitate fuis
se prohibuit atque a dei viro pre
cium postulavit si forte dominus
eius dignaretur hunc accipere

et hunc concederet ad propria redire.
Paulinus vero summopere quod pro
petenti sibi [?] dare potuisset
inquireret aput se nichil aliud
invenit nisi se dixit. Mulier
quod possim dare non habeo sed memet
ipsum tolle et ut filium tuum reci
pias me iure illius in servicium
tradas. Perrexerunt que ambo
ad affricam precedente autem regis
genere qui eius filium habebat vidu
a rogatum se obtulit et filium
suum ab eo postulavit. Quod
cum ille non solum facere sed etiam au
dire despiceret vidua subiunxit
dicens. Ecce hunc hominem pro
eo prebeo in quem filium meum resti
tue. Cumque paulinum conspexisset
quam artem nosset inquisivit. Cui
paulinus artem aliquam nescio
sed ortum bene colere scio. Quod ille
libenter audiens eum suscepit
in servum et roganti vidue filium
suum restituit. Quo accepto
ab affrica regione discessit.
Paulinus vero excolendi ortum
curam suscepit. Adultis [?] vero
redditis ab omnibus rapinis
civitatis sue et concessis fru
mento navibus cum ingenti glo
ria ex affricana regione ad pro
priam patriam et sedem suam reuer
sus est etc. De sancto Iohanne baptista

Iohannes baptista multipliciter
nominatur. Dicitur enim propheta. Ami
cus sponsi. lucerna. angelus
vox. helyas. baptista salva
toris. preco iudicis. et precursor
regis. In propheta designatur prero
gativa cognicionis. In amico
sponsi prerogativa dilectionis. In
lucerna ardenti prerogativa sanc
titatis. In angelo prerogativa
virginitatis. In voce proga[illegible]

tiua humilitatis In helya pro-
gatiua fruitionis sub baptista prerroga-
tiua mirabilis honoris super omne
prerogatiua predicationis super om-
nes prerogatiua passionis Nati-
uitas iohannis baptiste ab angelo
gabriele hic non inchoata fuit.
Dauid enim rex sicut legitur in historia
ecclesiastica volens cultum dei ampli-
are xxiiij summos sacerdotes in-
stituit. quorum tamen vnus maior
erat qui princeps sacerdotum dicebatur.
Statuit autem xvj viros de eleaza-
ar et viij de ythamar. et secundum
sortes dedit vnicuique ebdoma-
da vicis sue. Abyas autem viij
fuit de cuius genere zacharias Erat
autem ipse et uxor eius elizabeth
senex et absque liberis Cum ergo zacha-
rias templum dei ut incensum po-
neret ingressus fuisset et multitudo
populi deforis expectaret. apparuit
gabriel angelus Cum autem zacha-
rias in eius visione timeret. ait an-
gelus Ne timeas zacharia ex-
audita est oratio tua. Proprium enim est
bonorum angelorum secundum quod dicit glossa
ex sua visione territos benigna
exhortatione protinus consolari. Sed ma-
li angeli se in lucis forma trans-
figurantes. si quos ex sui presencia
territos senserint. amplioribus hor-
rore concuciunt. Annunciat igitur
gabriel zacharie se filium habiturum
cuius nomen iohannes esset. qui vinum et
siceram non bibet et cum dignum in
spiritu et virtute helie precedet Iohannes
enim vocatur helias ratione virtutis
quia ambo virtute pares Ratione cul-
tus quia ambo in vestitu viles. et
in cultu dei. ratione officij quia ambo
precursores fz ille precursor iudi-
cis iste saluatoris Ratione zeli
quia uterque ardens fuit facula.

tur debat. Zacharias autem considerans
sui senectutem et vxoris
sterilitatem dubitare cepit et more
iudeorum ab angelo signum requi-
sivit Angelus autem pro eo quod verbis
suis non credidit ipsum tacendi mutitatis
plaga percussit Nota autem quod dubi-
tatio frequenter convenit fidei et excusari
aliquando propter promissorum magnitudi-
nem sicut legitur de abraham Cum enim
ei dominus promisisset quod semen suum terram
chanaan possideret dixit ad eum
abraham Domine deus unde scire
possum quod possessurus sim eam Et cetera
dominus hunc metuit vaccam trimam
Aliquando propter fragilitatem propriam considera-
tionem sicut patet in gedeone qui ait
Obsecro mi domine in quo liberabo
israel Ecce familia mea infima est
in manasse. et ego minimus in domo
patris mei Et ergo signum petiit
et accepit. Aliquando propter nature impos-
sibilitatem sicut patet in sara Cum
enim dixisset dominus reuertens veniam
ad te et habebit sara filium. Risit
sara post hostium dicens Postquam
consenui et dominus meus vetulus est
Quid est ergo quod solus zacharias ex-
eo quod dubitavit plaga tacitnitatis
incurrit. cum esset ibi et magnitudo
promissionis et impossibilitas nature
Hoc multiplici de causa fieri esse
putatur. Primo secundum bedam quia dis-
cendo locutus est ideo silencio plec-
titur. ut tacendo credere disceret Secundo
quia ideo mutus factus est ut maius
miraculum in natiuitate filij appareret
Cum enim in natiuitate iohannis loquela
redditur. miraculum miraculo cumu-
latur. Tercio congruum fuit ut nasce-
ret quia vox nascebatur et le-
gi silencium imponebat. Quarto quia
ipse aduo signum petijt et ipsam ta-
citurnitatem pro signo accepit Cum

aut zacharias sciens ad prophetiam exis-
set et cum se ipsum mutum videret cogno-
uerunt ipso innuente quod visionem
in templo vidisset. Completa igitur
septimana officii sui abiit in domum
suam et concepit elizabeth et mensi-
bus quinque se occultauit quamuis sicut
dicit ibi ambrosius conceptus sui eru-
bescebat etate ne in senectute va-
casse libidini videatur. quod causa in
iuuentute non debet exerceri nisi causa
sobolis. et tamen letatur aue obpro-
brio sterilitatis. quia obprobrium est
mulieribus non habere filios nec
premia nupciarum habere propter que ipse nup-
cie celebrantur. et carnalis co-
itus in tempore congruo generationem ex-
cusatur. Mense autem sexto beata ma-
ria que dominum iam conceperat congra-
tulans virgo fecunda de ablata steri-
litati et compaciens senectuti ve-
nit ad elizabeth. Et cum eam salu-
tasset beatus iohannes iam spiritu sancto re-
pletus sensit filium dei venisse
ad se. et pre gaudio in utero matris
et motu salutauit quem voce non
potuit. Mansit autem virgo beata
tribus mensibus cum cognata sua
ministrans ei. Natumque puerum virgo
beata cum suis sanctis manibus de terra
leuauit. et admodum gerule
officio seipsam se habuit. Hic domini pre-
cursor beatus iohannes specialiter et
singularibus priuilegiis pollet.
Nam idem angelus qui dominum
annunciauit ipsum annunciat. In
utero matris exultauit. Mater domini ip-
sum terra leuat. linguam patris rese-
rat. baptismum primus ordinat.
Ipse precursoribus christum laudat. In
limbo positus christum venturum
prenunciat. Propter hec nouem priui-
legia vocatur a domino propheta et plus
quam propheta sicut dicitur. et iste propheta
beneficium a deo accipit. Nunc
propheta est baptismatis deo dante

Prophete est ut ipse de deo prophetizet.
Omnes prophete prophetauerunt de christo. de illo
autem prophetatum est. Ipse autem non solum
prophetauit de christo sed eciam alii propheta-
uerunt de illo. Omnes portitores
verbi fuerunt. Iste autem ipsa vox.
Quantum autem ipsa vox propinquior est
verbo non tamen est verbum. Tantum iohannes
propinquior est christo. non tamen christus. Unde
ambrosius. Laus iohannis ex quinque compre-
henditur. scilicet ex parentibus. mira-
culis. moribus. munere et predica-
cione. Laus autem parentum secundum eundem
ambrosium ex quinque manifestatur. Ait
enim sic. Plena laudacio queque
genus in moribus. mores in equi-
tate. officium in sacerdocio. factum in
mandatis. iudicium in iustifica-
cionibus comprehendit. Precedit ex mi-
raculis quorum quedam fuerunt
ante eius concepcionem in utero scilicet ange-
lica nunciacio nominis in posicione. et
loquele patris amissio. Quedam
circa eius concepcionem in utero scilicet
supernaturalis concepcio. eius in utero sancti-
ficacio. et prophetalis doni replecio.
Quedam circa eius natiuitatem
exorto scilicet in ortu ipsius patris spiritus pro-
phetalis adepcio. quia et nomen no-
men scripsit. et per canticum edidit
loquele patris reseracio. et spiritus
sancti replecio. Unde pater eius zachari-
as impletus est spiritu sancto et cetera. Ambrosius.
Respice iohannem quanta vis sit eius
vocabulum. cuius nuncupacio red-
didit muto vocem. patri pietatem
populo sacerdotem. Prius enim erat
carens lingua sterilis filio. priua-
tus officio. At ubi iohannes nasci-
tur repente propheta. loquele usum
recipit. prolem affectu suscipit
sacerdotem recognoscit. Tercio
ex moribus quia sanctissime vite fuit.
Cuius quidem sanctitatis triplex tes-
timonium habuit. Primo a supercaeles-
tibus id est ab ipsa trinitate et

apre q uocat eu angelm malach.
Ecce ego mitto angelum meum
etc. Angelus aut e nome officij
Et ideo dr angelus rone offi
cij exco q omn angelorum offi
ciu exercuisse videtur. Hic enim
hnit officium seraphym Sera
phym intelligitur ardens. et
ideo se dr Ewangelista helyas qui
ignis etc. Ipse enim venit in spiritu
et virtute helye Scdo enim hnit
officium cherubyn Cherubyn
enim interptatur plenitudo sciencie et
ideo dr lucifer Job xxxviij.
Exco q fuit terminus noctis ig
norantie et inicium lucis gracie
Tercio hnit officium thronorum
quorum officium e iudicare Et de
iohe dr q arguebat herodem
dicens Non licet tibi here uxorem
fris tui etc. Quarto hnit officium
dnacionum que docent nos er
ga subditos gerere Et iohes
habebatur erga subditos in amore
erga reges in timore Quinto
hnit officium principatuum qui
docent nos superiores reue
reri Et iohes de se dicebat
Qui de terra e de terra loquitur
De xpo aut. qui de celo uenit
sup omnes e Item de xpo Cuius non
sum dignus soluere corrigi
am calciamentorum eius Sexto
officium hnit ptatum per quas po
testates aeree arcentur. q non
potuerunt nocere b'ia sanctificato
Nos aut arcebat dum nos ad
baptismum pnie disponebat
Septio hnit officium virtutum
per quas fiunt miracula Et licet
iohes nulla miracula in corpore
ondit Magna enim miracula
fuit mel locustas comedere
pilos camelorum induere et hui9
Octavo hnit officium archan

gelorum qui reuelabat maiora
sicut erat q spectabat ad nram
redempcoem cum dicebat Ecce ag
nus dei etc. Nono hnit officium
angelorum qui nunciabat minora
sicut ea que spectant ad mores
ut illud pmiz agite etc. Item
neminem concuciatis etc. Et Secundo
hnit testimonium a filio sicut patz
math. xj. ubi eum xpus mirabiliter
et mirabiliter comendat dicens Int
natos mulierum non surrexit maior
iohe bapta. Et Tercio a spu sco
cum per prez dixit. Tu puer altis
simi uocaberis etc. Et Quarto a ce
lestibus id e ab angelis sicut
patz luce j°. Ubi eum angelus
mirabiliter comendat ondens quatenus
sit dignitatis quo ad deum cum dic.
Erit enim magnus coram dno Quan
te sanctitatis quo ad seipm cum dt
vinum et siceram non bibet et spu
sco replebitur. Quante utilitatis
quo ad pximum cum dic. Et multos
filiorum isrl etc. Tercio a subce
lestibus id e ab hominibus sicut
patz apre suo et vicinis cum di
cebat Quis putas puer iste erit
etc. Quarto comphenditur laus io
hanis ex nunc hnit enim munus
in utero. in ingressu. exitu in mundi
pgressu et in mundi egressu In utero
hnit triplex mia et munus gracie
Primo hnit graciam qa in utero sancti
ficatus fuit Unum fuit an sanctus
quam natus etc. j. Bus quam te for
marem in utero non ui te et antequam
exires sanctificaui te. Scdo graciam
qua pphari meruit sicut qui in
utero matris exultans deum adesse
cognouit Unum Crisostomus volens
ondere quo plus quam pphta fuit
dt ppheciam e pnita qui sunt omnes

+ silvestr.

et fidei prophetiam accipe non ut
plus fieret propheta quam ho. Et quia
consuetudo erat ut prophete in vn
gerentur. tunc cum beata virgo eliza
beth salutavit xpus iohem in
propheta in vnxit. beda quod dicit crisostomus
in hec uba. Ideo xpus fecit ma
riam salutare elizabeth. ut sermo
procedens de utero matris ubi habita
bat dominus. et ut paures elizabeth
ingressus descenderet ad iohem ut
illic vngeret eum in prophetam. Tercio
gratiam quam suis meritis multis prophetie
spiritum tradidit. vnde crisostomus volens
ondere qualiter fuit plus quam propheta
ait. Quis prophetarum cum esset propheta
prophetam facere potuit. Helyas
quidem vnxit helizeum in prophetam
non tamen prophetandi gratiam illi dona
vit. et ob illius in verbo confessionis
apparuit ut cuius non videret perso
nam cognosceret dignitatem. dicens vnde
hoc mihi ut veniat mater domini mei
ad me. In egressu ex utero habuit
triplex munus quia eius ortus fuit
miraculosus sanctus et iocundus.
Quia miraculosus excluditur de
fectus in potentia. quia sanctus reatus
culpe. quia iocundus lamentum
miserie. Celebratur autem
eius ortus sua nativitas secundum ma
gistrum gwillelmum altisiodorensem
triplici ratione primo ratione sanctifica
tionis in utero secundo ratione dignitatis
in officio. Ipse enim tamquam lucifer
venit et eternum gaudium nobis
primus nunciavit. Tercio ratione
iocunditatis in ortu suo. Dixit
enim angelus. et multi in nativitate
eius gaudebunt. et ideo dignum
est ut nos in nativitate eius gaudeamus.
In progressu habuit multiplex munus
in hoc autem patet eius excellentissi
ma et diversa munera gratie quia

habuit perfectionem omnium statuum. Nam
propheta fuit quia dixit. Qui post
me venturus est. Plusquam propheta
quia ipsum digito demonstravit. A
postolus quia a deo fuit missus.
Apostolus enim idem est quod missus. vnde
fuit homo missus a deo etc. Martir
quia pro iustitia mortem sustinuit.
Confessor quia confessus est et non
negavit. Virgo vnde propter eius
puritatem angelus appellatus
est malachie iij. In egressu demum
do habuit triplex munus quia efficatur
martir invictus. tunc enim palmam
martirij adeptus est. Dignitatis nuncius
nunciatius preciosus. Ipse enim tunc
hijs qui erant in lymbo preciosum
nuncium attulit scilicet de aductu
xpi et redemptione ipsorum. Et colitur
cius exitus gloriosus. Eius enim
exitus de omnibus qui ad limbum
descenderunt specialiter ab ecclesia sol
lempnizatur. et gloriose colitur. Quan
to expeditione. Circa autem pre
dicationem augustinus ponit iiij^or^ cum
dicit. Et multos filiorum israhel con
vertet ad dominum deum ipsorum et ipse
precedet et prevalebit etc. scilicet fructum
ordinem virtutem et finem secun
dum literam patet. Et nota quod predica
tio iohis triplex fuit. Ipse namque pre
dicavit ferventer. efficaciter et
prudenter. Ferventer cum dicebat
genimina viperarum etc. Cuius quidem
fervor fuit inflammatus cari
tate quia erat lucerna ardens. vnde
ipse dicit in persona sua. Posuit
os meum dominus quasi gladium acu
tum. Informatus virtute quia
erat lucerna ardens et lucens.
vnde Ioh. v. Vos misistis ad
iohem et ille testimonium perhibuit
veritati. Direxit in discretione sue
sciencia vnde publicanis et militibus
secundum vniuscuiusque exigenciam

quam legem dedit. Firmus con
stancia vite et tamen constanter predica
uit quod exilio vitam amisit. Hec
enim quatuor dicit hic zelus secundum
quod dicitur Zelus zelantium inflamet
caritas, informat veritas, regat
sciencia, et firmet constancia. Quarto fuit
efficacius quam alicuius predicatorum
nostri quamvis sit. Predicavit
verbo per assiduitate doctrine et
exemplo per sanctitate vite et fuit
prudentius cuius prudentia predi
cationis in tribus fuit. Primo quia ipsius
comminationibus ut malos
terreret ditatos Ira enim secureis
ad radicem posita est. Secundo promis
sionibus ut bonos alliceret di
cens penitentiam agite appropinquabit
enim regnum celorum. Tertio modera
tionibus ut mediocres paulatim
ad perfectionem attraheret ut turbis
et publicanis levia imponebat
ut postmodum ad maiora pro
veheret. Turbis ut misericordie operibus
insisterent. Publicanis ut scilicet
alienorum appetitu abstinerent
militibus ut neminem concuterent
et nulli calumpniam facerent et suis
stipendiis contenti. Et nota quod
Iohannes evangelista hac die migravit
ad dominum sed ecclesia festum evangeliste
in tercium diem post Christi nativitate ce
lebrandum instituit quia tunc eius
ecclesia dedicata fuit. et sollempnitas
Iohannis baptiste in suo die manet.
Nativitas quia dies hec ab angelo
gaudio nativitatis precursoris
autenticatus fuit. Non autem
dogmatizandum quod evangelista bap
tiste cesserit tanquam minor ma
iori. Non enim decens est quis eorum
maior sit disputare quia in quodam
exemplo divinitus est ostensum.
Erant autem duo theologi docto
res quorum unus baptistam alter
evangelistam preferebat. Tandem super
hoc sollempnem disputacionem in
dicta quilibet valde sollicitus
erat auctoritates et efficaces
rationes invenire quibus suum
Iohannem posset preferre. Adve
niente autem disputationis die
quilibet sanctorum emulatori suo
dixit. Bene concordes sumus in
celis de nobis non disputetis
in terris. Tunc illi hoc ad invicem
et omni populo visionem predicave
runt et dominum benedixerunt. Pau
lus historiographus et ro
mane ecclesie dyaconus et cas
sinensis monachus cum debet
quadam vice cereum consecrare
fauces eius rauce facte sunt cum
prius vocalis esset. Unde ergo
ut vox sibi restitueretur ympnum
modis ut queant laxis etc.
ad honorem sancti Iohannis composuit
ubi in principio sibi petit voce
restitui sicut zacharie resti
tuta fuit. Ossa mortuorum
animalium in unum quoque collata in
hac die ab aliquibus comburun
tur. Cuius duplex ratio est. Una est
antique institucionis observancia
Sunt enim animalia que dracones
vocantur que in aere volant
in aquis natant in terra ambulant
Quandoque autem dum ambularent
pacta ad libidinem concitaba
tur et in puteis et in aquis fluvi
alibus sperma iactabant et inde
sequebatur letalis annus quia
hoc ergo istud fuit inventum re
medium ut de ossibus rogus

fiet et sic talia et alia fugiunt
Et quia istud magice fiebat isto
tempore. ideo adhuc ab aliquibus
obseruabatur. Alia tamen est adre
presentandum quia ossa beati iohannis bap
tiste in sebaste ciuitate combusta
sunt ab infidelibus. Feruntur
eciam facule ardentes quia fuit
lucerna ardens et lucens Et ro
ta uertitur quia sol tunc in circulo
descendit. ad signandum quod fa
ma iohannis qui xpus putabatur
descendit secundum quod ipse testimoni
um perhibuit dicens illum oportet
minui ipsum autem crescere. Hoc
signatum est secundum quod dicit augustinus in
eorum ortibus et in eorum morti
bus. In eorum ortibus quia circa
natiuitatem sancti iohannis incipiunt dies
decrescere. et circa natiuitatem xpi
crescere iuxta illud. Solsticium de
cimo xpm parit atque iohannem
Item in eorum mortibus quia corpus
xpi in cruce est exaltatum. corpus
iohannis capite minoratum. Rog
cireth rex lombardorum in ec
clesiam sancti iohannis baptiste cum mul
to ornatu sepultus fuit Quidam
uero cupiditate illectus nocte
sepulcrum aperiens abstulit omnia
ura. Cui iohannes apparens dixit
Cur ausus fuisti tangere mihi
commissum. ecclesiam meam deinceps
ingredi non ualebis. quod utique
factum est. et sic euenit Nam
quocienscumque ecclesiam intrabat uel in
trare uolebat quasi a ualidissimo
pugile guttur eius feriebatur
et sic subito ruebat retro tes.

De sanctis martiribus Joh. et Pau.

Johannes et paulus pri
micerii et prepositi constancie filie

constantini augusti extiterunt
Eo autem tempore cum gentes sithicam
traciam et traciam occuparent et gal
licanus dux romani exercitus qui
contra eam gentem mitti deberet co
stanciam filiam constantini pro
mercede laboris sui in uxorem dari
petebat Quod cum romani
principes instantius fieri postu
labant pater autem plurimum contrista
batur. sciens filiam suam postquam
a beata agneta sanata fuit in
uirginitatis proposito positam facilius
occidi posse quam ad consensum in
clinari. Virgo tamen patri consuluit
ut ei se spondeat cum uictor
rediret. Verumptamen duas filias
quas ex uxore sua defuncta susce
perat idem gallicanus secum manere
permitteret ut per eas mores et
uotum patris scire possit. et ipsa
duos prepositos iohannem et paulum
sibi concederet. Quod ubi omnibus
placuit Gallicanus assumpto
iohanne et paulo et copioso exerci
tu proficiscitur. sed tamen a scithiarum
gente eius exercitus fugatur et in
urbe tracius ab hostibus obsi
detur. Tunc accedentes iohannes
et paulus dixerunt eidem Fac
uotum deo celi quod si te liberauerit
xpicola fias et eris uictor
melior quam fuisti. Quod
cum fecisset statim iuuenis ferens
in humero crucem sibi apparuit eique
dixit. Sume gladium tuum et
sequere me Quem ille accipiens
per media castra iuit et ad regem
usque adueniens illumque occidit
solo timore uniuersum exercitum
subiugauit et romanis tributa
rios fecit Factus igitur xpianus
romam rediit et cum multo honore

primicerii

Ambrosius de his martiribus in prefatione sic dicit Beati martires Johannes et Paulus [illegible]

ſuſceptus e͂ Rogauit auguſ
tũ ut ſ' indulgeret ſi filiã ſuã
minime deſponſarz. eo q xpo ↄ
tinenter viue͂ ꝓponet Quod tũ
auguſto plurimũ placuiſſʒ et
due filie gallicani ac conſtãcia
ꝟgie ad xpm ꝯu̇ſe fuiſſent
Ipe gallicanꝰ ducatui ceſſit
Et omnia pauperibus tribuens
xpo cũ alijs dei ſeruis i pau
ptate finiuit Multa aut͂ mi
racula faciebᷓt ut ſolo iuſſu
demones de obſeſſis corpibꝫ
effugarz Mortuo aut͂ ↄſtan
tino et iuliano poſtea impio
ſublimato iuſſit iulianũs
aut dijs ymolarz aut abſce
derz Tanto em̃ vio nec em
nõ audebat inferre Ille aut͂
alexandriã prexit et ab in ꝯ
fidelibus ꝑ cor trãſfixus mar
tij corona percepit Ac iulianꝰ
captus cupiditate ſacrilega
auaricia ſuã ewangelij teſti
monio colorabat Alias fa
cultate xpianis auferens di
cebᷓt Xpus vr dt̃ i eũgᵒ Qui
nõ r̃nunciauit omnibus que
poſſidet nõ pt̃ meꝰ eſſe diſ
cipulus Audiens g° q̃ Johes
et paulus ex opibus quas
ꝟgo ↄſtancia reliquerat xpi
anos paupes ſuſtẽtabant
mandauit eiſdem q ſicᵗ ↄſta
tino ita et ſ' adherere͂ deberent
Ac illi dixerũt Dũ glorioſi
imperatores ↄſtantinꝰ et filij
eius ↄſtans et ↄſtancius ſe ee
ſuos xpi glãtur. nos famu
lamᷓ eiſdem Tu uo religio
nem ṽtutibus reliqſti a te
oino receſſimꝰ et ꝰ obedire eo

tẽpnimꝰ Quibus iulianus
mandauit Ego optimui i eccia
clericatũ et ſi voluiſſem ad ſũm
gradũ eccie ꝑueniſſez ſʒ ↄſide
rans vanũ eſſe i herciã ſec
tari ocium. milicie amy dedi dijs
ſacrificans impiũ optinui eo
rũ ſuffragijs Vn vos aula
regia nutriti nõ debetis la
teri meo deeſſe ut p̃ᵒs i pa
lacio vos hẽam. q ſi a nobis
ↄtẽptus fuio agam q̃ nãe ↄ
ut ↄtẽpni nõ poſſim Qui re
ſpondentes dixerũt Deũ ꝑpo
nentes minas tuas nequaꝗ
timemꝰ ne dei c̃em i imicici
as i curramꝰ Ad hᵉ iulianꝰ
Si infra decẽ dies ulᵗᵒ ad
me venire ↄtẽpſcitis coacti
poſtmodũ facietis q ſponte
facere nõ curatis Cui ſci re
ſpondẽ
runt Jam i dicias decẽ dies
exiſtima ꝑtrijſſe et ideo nobis
q ptꝰ decẽ dies minaris te
eſſe facturũ hodie ꝑfice Et ꝰ
iulianꝰ Putatis q̃ vos mar
tires ſ' faciant xpiani. niſi
uͦ ↄſenſeritis puniã vos nõ
ut martires ſʒ ut publicos hoſ
tes Tuc Johes et paulꝰ per
totos decẽ dies elemoſinis i
ſiſtebant et oia ſua paupibꝫ
erogabant Decia aut͂ die tẽ
rẽcia. miſſus e͂ ad eos terẽciꝰ
qui dixᵗ eis Dñs nr̃ iulianꝰ
ſtatunculũ aureũ yoũis nobis
miſit ut ei thura i cendatis
alioqn ambo ſil ꝑibitis Cui
ſci dixerunt Si tuus dñs eſt
iulianꝰ nobis alius dñs nõ e͂
niſi dñs iheſus xpus Tuc iuſſit

cos occulte decollari et in foueam
intra domum domini sepeliri. Fa-
mam faciens quod in exilium essent mis-
si. Post hec filius terenciani a de-
mone arripitur et intra domum
clamare cepit quod a demone vre-
retur. Quod videns terencianus
scelus confitetur et xpianus efficitur
et passio ab eo conscribitur et eius
filius sanctorum meritis liberatur. Re-
fert autem gregorius in omelia. Sicut
ut post me venire quod quedam
matrona dum ecclesiam horum martirum
frequencius visitaret. et die qua-
dam inde rediret. duos fratres
sub peregrino habitu monachos inue-
nit. quos peregrinos credens ele-
mosinam eis dari precepit. Sed prius quam
dispensator eis ad largiendum
elemosinam appropinquasset astite-
runt ei vicinius et dixerunt
Tu nos modo visitas nos te
in die iudicij requiremus et
quicquid poterimus tibi prestabimus.
Quo dicto ab oculis eius ab-
lati sunt etc. De sancto leone

Leo papa in ecclesia sancte marie
maioris in die dominice re-
surreccionis missam celebrabat
et dum fideles per ordinem comunica-
bat et quedam matrona manum
eius osculata fuisset ex hoc in
eum vehemens carnis temptacio
surrexit. At vir dei in semet-
ipsum seuerissimus ultor insur-
gens eadem die manum se scan-
dalizantem amputauit et a
se reiecit. Interea murmur di-
cebatur in populo cur diuina summus
pontifex more solito non ce-
lebraret. Tunc leo ad beatam
uirginem se conuertit et eius prouiden-
cie totaliter se commisit. Que ei
continuo astitit et manum suam
suis sanctissimis manibus sibi
restituit et formauit iubens
ut procederet et filio suo sacrifici-
um ymolaret. Leo igitur omni
populo quod sibi contigerat predicauit
et manum sibi restitutam omnibus
euidenter ostendit. Hic calcedo-
nense concilium celebrauit
et solas uirgines ibi deuela-
ri instituit. Ibidem eciam statu-
tum fuit quod beata uirgo maria
mater dei appellatur. Eo quoque
tempore atyla ytaliam deuastabat
Beatus igitur leo in ecclesia apostolorum tribus
diebus et noctibus vacans oracioni
post hec dixit ad suos. Qui me
sequi uult sequatur. Cum igitur athy-
lam appropinquasset ille ut beatum
leonem vidisset de equo descen-
dit eiusque pedibus prouolu-
tus rogauit ut peteret quod
vellet. Qui peciit ut ab ytha-
lia discedat et captiuos re-
laxet. Et dum a suis argue-
retur quod triumphator orbis
a sacerdote victus esset respondit
prouidi michi et uobis. Vidi enim
in dextris eius fortissimum mili-
tem euaginato gladio stantem
michi dicentem. Nisi huic paru-
eris cum tuis militibus interi-
bis. Cum beatus leo epistolam ad
fabianum episcopum constantinopoli-
tanum aduersus euticem et nes-
torium scripsisset. super sepulcrum
beati petri apostoli ipsam posuit
et in ieiunijs et oracionibus insis-
tens et dixit. Quicquid in hac e-
pistola ut homo erraui. tu
cui ecclesia commissa est corrige et

emendam. Et xl^a diebus post ipsum dies oranti illi petrus apparuit dicens legi et emendaui. Alijs etiam xl diebus ieiunijs et orationibus sepulcro sancti petri btus leo astitit obsecrans ut suorum peccatorum veniam impetraret. Cui btus petrus apparens dixit. Deprecatus sum pro te dominum et omnia peccata tibi dimisit solummodo de manuum impositione debes inquiri. et si bene siue aliter alicui manus imposueris exigeris.

De sancto petro apostolo

Petrus trinomius extitit vocatus est enim symon bariona id est filius columbe bar lingwa syra filius yona hebrayce columba. Fuit obediens quia xpus ipsum vocauit qua ad vnius iussionis vocem dno obediuit. ponens in tristitia quia xpm negauit. qua foras egressus fleuit amare. Filius columbe. qua deo simplici intentione seruiuit. Secundo vocatus est cephas quod interpretatur caput vel petra vel increpans ore. Caput. ratione principatus in prelatione. Petra ratione firmitatis in passione. Increpans ore ratione constancie in predicatione. Tercio vocatus est petrus quod interpretatur agnoscens vel discalcians. qua xpi diuinitatem agnouit cum dixit. Tu es xpus filius dei viui. et pedes affectuum suorum ab omni opere mortuo et terreno discalcians cum dixit. Ecce nos reliquimus omnia etc. Istud autem nomen petrus xpus primo imponendum promisit cum dixit. Johannis primo. Tu vocaberis cephas quod interpretatur petrus. Secundo promissum imposuit mathei iij. Et imposuit symoni nomen petrus. Tercio impositum confirmauit sicut dicitur mathei xvi. Et ego dico tibi. qua tu es petrus et super hanc petram etc.

Petrus apostolus inter ceteros et super ceteros apostolos maioris feruoris extitit. Nam et faciem dei proditoris scire uoluit. qua ut dicit augustinus si eum scisset dentibus discerpsisset. et ob hoc dnus proditorem suum nominare noluit. qua ut ait crisostomus si xpm nominasset petrus surrexisset continuo et eum cum proximus trucidasset. Hic super mare ad dnm ambulauit. et in dominici transfiguratione et puelle suscitatione a dno electus fuit. et staterem in ore piscis inuenit. Claues regni celorum a dno accepit. pascendas oues a dno suscepit. tria milia hominum in penthecoste ad fidem conuertit. claudum cum johanne sanauit. et tunc quinque milia conuertit. Ananiam et saphiram morte perdixit. eneam paraliticum curauit. cornelium baptizauit. thabitam suscitauit. vmbra sui corporis infirmos sanauit. ab herode in carcerem missus ab angelo liberatur. Qualis autem cibus vel indumentis fuit ipse hic in libro testatur clementis. Panis inquit in solis tibus est. et raro cum oleribus in vsu est. Indumentum autem hoc est in quod vides. tunica cum pallio

sp(irit)us nichil aliud requiro. Fertur
q(uod) p(etrus) s(em)p(er) in sinu sudariu(m) portabat
quo crebro fluentes lacrimas
ab oculis t(er)gebat. Cu(m)q(ue) dul-
cedine allocucionis (et) p(rese)n(ti)ae d(omi)ni
memor erat p(re)nimia amoris dul-
cedine lacrimas (con)tinere no(n) po-
terat. Refert (autem) clemens sicut
q(uod) i(n) eccliastica historia i(n)uenitur
q(uod) cu(m) vxor petri ad passione(m)
duceretur. petrus ingenti gaudio
exultauit. et ea(m) p(ro)p(ri)o uocans
no(m)i(n)e post eam exclamauit. O
coniunx memento d(omi)ni. ¶ Qua-
dam vice cu(m) petrus ap(osto)lus
duos de discipulis ad p(re)dicandu(m)
misit. du(m) xx(ti) dietas iuissent
vnus illor(um) defunctus e(st). alt(er) u(er)o
ad petru(m) rediit (et) q(uo)d acciderat nun-
ciauit. Hic d(icitu)r fuisse b(ea)tus mar-
cellus. Tunc petrus suu(m) ba-
culu(m) ei tradidit p(re)cipiens ut ad
sociu(m) p(er)geret (et) eu(m) s(upe)r se poneret.
Quod cu(m) fecisset ille qui ia(m) p(er) xl(ta)
dies iacebat mortuus p(ro)tinus
surrexit viuus. ¶ Eo tempore
erat i(n) urbe q(ui)da(m) magus no(m)i(n)e
symon. qui se p(ri)ma(m) v(er)itate(m) di-
cebat. Legitur (enim) i(n) lib(r)o clementis
ip(su)m dixisse. Adorabor ut deus.
publice diuinis donabor hono-
ribus (et) quitq(ui)d uoluero facere
potero. Aliq(ua)n(do) cu(m) m(ate)r mea ra-
chel iuberet me exire ad agros
ut metere(m). ego falce(m) uide(n)s
positam p(re)cepi falci ut p(er) se me-
teret. et messuit decuplo plus
ceteris. Addidit (e)t (et) h(ec) s(e)c(un)d(u)m p(re)d(ic)t(u)m
so(lu)s. Ego su(m) filius dei. Ego su(m)
speciosus. Ego su(m) paraclitus. Ego
o(mni)p(oten)s. Ego o(mn)ia dei. Serpentes
(etiam) eneos faciebat mouere

Statuas eneas (et) lapideas
faciebat ride(re) (et) canes canere. Hic
igitur uolens disputare cu(m) petro
et ondere q(uo)d esset deus. statuta
die uenit petrus ad locu(m) certa-
minis (et) astantibus cunctis petrus dixit.
Pax uob(is) fr(atr)es qui u(er)itatem a-
matis. Cui symo. Nos tua pa-
ce opus no(n) habemus. Si e(n)i(m) pax
sit (et) concordia. ad inueniendu(m)
u(er)itate(m) nichil poterimus p(ro)ficere.
Hanc e(ti)a(m) pace(m) int(er) se latro-
nes habent. q(ua)p(ro)p(ter) q(uod) noli i(n)uocare
pace(m) s(ed) pugna(m). Duobus igitur
dimicantibus tunc erit pax cu(m)
alt(er) fuit superatus. Et petrus
cur times audire pace(m). expec-
tantis e(n)i(m) bella nascunt(ur). Ubi
e(n)i(m) no(n) e(st) pax i(n) disputacionibus
u(er)itas i(n) op(er)ibus iusticia no(n) i(n)ue-
nitur. R(espo)ndit symo. Nichil dicis
s(ed) ego ond(am) t(ibi) deitatis mee po-
tenciam ut repente adores me. E-
go su(m) p(ri)ma v(ir)tus (et) possu(m) uolare
p(er) aera (et) o(mn)ia possu(m) facere que
uolo. Con(tra) hunc igitur petrus dis-
putabat (et) o(mn)ia eius maleficia
detegebat. Cu(m)q(ue) symo uideret
q(uod) petro no(n) poterat resistere
o(mn)es libros sue magice artis
ne forte magus p(ro)deret(ur) i(n) ma-
re p(ro)iecit (et) roma(m) ubi deus
haberetur p(er)rexit. Quod ut petrus
comp(er)it ip(su)m i(n)secutus (et) roma(m) usq(ue)
p(ro)fectus est. Quarto igitur anno clau-
dii imp(er)atoris petrus romam
applicuit (et) ibi annis xxv. se-
dit. et duos ep(iscop)os linum (et) cletu(m)
sibi coadiutores ordinauit. Pre-
dicationi aut(em) i(n)sistens multos
ad fide(m) (con)u(er)tit (et) i(n)firmos quam
plures sanauit. Et i(n) p(re)dicatione

sua laudans sp et psens castitate
et castitate Quatuor concubinas
agrippe pfti adeo qutit q ad
pfectum redire ultius recusaue-
runt Vn iratus pfctus aduisq
petrus occasionem querebat p9
hec appuit dns petro dicens Sy-
mo et Nero cont'a te cogitant s3
ne timeas quia ego tecum sum et
eruam te. et dabo tibi servi pau-
li solatium q cras romam igre-
dietur. Sciens igitur petrus quia
velox esset deposito thaberna-
culi sui i quetu fratrum positus
manum clementis apphendit
et eum epm ordinauit et i ka-
tedra loco sui sedere coegit. post
hec paulus sicut dns pdixe-
rat romam venit et cum petro
xpm pdicare cepit. Symo aut
magus i tantum a nerone a-
mabatur. q vite et salutis ei9
et tocius ciuitatis custodem
sui dubio putabatur. Quadam
aut die sicut dicit leo papa
du an nerone astaret eius ef-
figies subito mutabatur. et
mo senior et mo adolescentior
videbatur. Quod cum videret
nero verum hunc esse di filium
existimabat. Dixit itaque sy-
mo magus neroni Vt scias
optime nero impator me ee
verum dei filium. iube me decol-
lari et die tercia resurgam Pre-
cepit igitur nero carnifici ut ip-
sum decollare deberet Qui cum pu-
tauit decollasse symonem de-
collauit arietem. Symo arte
magica illesus euasit et
se tribus diebus occultauit. Sag-
wis aut arietis ibi congela-
tus remansit. Die aut tercia
ondit se neroni dicens ffac sag-
wiez meum qui effusus e exter-
gi. quia ecce ego qui decollatus
fueram sicut pmisi tercia die
resurrexi Nunc nero videns ob-
stupuit et ipm verum dei filium
putauit. Hec leo. Aliquando eciam
cum i conclaui cum nerone esset de-
mon i eius spe foras loquebatur
Denique romani i tanta eum
veneratione habuerunt q eidem ymagi-
nem fecerunt et hunc titulum
scripserunt Symoni deo sancto. Petrus
aut et paulus ut leo testatur
ad neronem i troierunt et omnia
eius maleficia detegebant. Ad-
didit quoque. quia sicut i xpo due sunt
sbe sic et i isto mago sunt due
sbe scilicet hois et dyaboli. Dixitque
symo Ne diucius patiar hunc
inimicum pcipiam angelis meis
ut vindicent me de isto. Cui
petrus angelos tuos non timeo
sed ipi me pocius timent. Nero
dixit non times symonem qui di-
uinitatem sua rebus affirmat
Cui petrus Si diuinitas e i ipo
dicat mi quid cogito vel quid facio
quam cogitacoz meam prius auri-
bus i fimo tuis ut non aude-
at mentiri q cogito. Nero dixit
accede huc et dic mi q cogitas
Petrus aut accedens secreto
dixit ei. Iube ordeaceum panem
afferri et occulte mihi dari Quod
cum allatus fuisset et petrus illum
benedixisset et sub manica abscon-
disset dixit. Dicat symo quid
dcm sit factum. q sit cogitatum
q dcm q fcm. Audit symon
petrus magis dicat q cogitem
ego Dixitque petrus Quod
cogitas symo me scie docebo
dum q cogitauis feceris. Tunc symo

meum in terra debeo ostendere. et pedes
meos ad celum dirigere. Ergo
quia non sum dignus ita in cruce esse
ut dominus meus. girate et capite
dimerso me crucifigite. Tunc
illi crucem verterunt et pedes sur
sum manus autem deorsum fixerunt.
Tunc populus furore repletus vo
lebat neronem et prefectum occidere
et apostolum liberare. Qui eos ro
gavit ne passionem suam impe
dirent. Dominus autem aperuit ocu
los eorum qui ibi flebant. et vide
runt angelos stantes cum coro
nis de floribus rosarum et liliorum
et petrum in cruce stantem cum eis
et librum a christo accipientem et ea ver
ba que loquebatur ibi legentem. Videns
autem petrus quod fideles gloriam suam
vidissent gratias agens et deo
commendans fideles expiravit
et spiritum emisit. Tunc marcellus
et apuleus fratres discipuli eius
cum de cruce levaverunt et diver
sis cum condientibus aromatibus
sepelierunt. In ipsa autem die pe
tri et pauli. dyonisio apparuerunt
secundum quod ipse ait in predicta
epistola in hec verba. Attende mira
culum vide prodigium. O frater mi
thymothe die necis illo
rum post mortem autem illorum vi
di eos in vicem manu ad manum
intrantes portam urbis et indutos
veste candida et luminosa et coro
nis claritatis et lucis ornatos. Hec dyonisius. Nero autem im
punitus non extitit pro hoc sce
lere et aliis que commisit manu
propria se necavit. Quorum scele
rum aliqua breviter inseramus.

Cum seneca magister suus con
dignam mercedem laboris
sui speraret. iussit nero ipsum eli
gere in cuius arboris ramo sus
pendium acceptaret dicens quod
hoc laboris sui premium ab eo ac
cepturus esset. Cum autem sene
ca inquireret unde hoc supplicium
meruisset acutum gladium per
vices vibrari fecit. Seneca
vero nutu capitis minante
cedebat gladio. vehementer ti
mens periculum mortis pro eo.
Cui nero ait magister ut quid
nutu capitis minanti gladio
cedis. Cui seneca. Homo
sum et ideo invitus morior.
Cui nero dixit. Sic adhuc
te metuo ego ut puer me
tuebam ergo conficiam. Quare te vi
vente quiete non potero vivere.
Dixitque seneca si me mori
necesse est saltem mihi concede ut quod
voluero eligam genus mortis.
Festinus eligas cum mori ne
differas. Tunc seneca balne
o in aqua facto in utroque brachi
o se minui fecit et sic nimio
sanguinis effluxu ibidem vitam
finivit. Et sic quodam presa
gio nomen habuit seneca quia
se necavit manu propria. Rur
sus vero nephanda ductus
mentis vesania matrem occi
di et scindi iussit ut videret
qualiter in eius utero fovebatur.
Physici vero cum de matris perdi
tione arguebant dicentes
Iura negant. phas prohibet
ut filius matrem necet que
te cum tanto dolore peperit
et cum tanto labore et sollicitu
dine enutrivit. Quibus nero

aut Saciatis g^o mei i pregnari
et postea parere ut quantus do
lor matris mee fuit possim
scire hanc insipp uolutatem
pariendi concepit. exeo qp per
urbe transiens. quandam mulierem
mulierem parientem vociferantem
audierit. Dicunt ei non est
possibile quia non est contrarium nec e
fabile quia romani non est consentaneum
Dixit. Ergo cis nero nisi me fe
ceritis i pregnari et parere omnes
uos crudeli morte faciam i
terire Tunc illi cum i pociona
tes occulte ranam ad bibe
dum dederunt. et ea artificio
suo i eius ventre excrescere fe
cerunt. Et subito venter eius
non sustinens tumuit ita ut ne
ro pucos se grauidum existima
ret Faciebatque se sustinere dictum
qualem nutriende rane noue
rant conueniente dicentes quod opor
tet
ceptum talia cum obseruare oppor
terent Tandem nimio dolore uexa
tus. medicis ait Accelerate
tempus partus quia languore par
tus vix habeo anhelitum respira
endi Tunc ipsum ad vomitum a po
di cum conuenerunt. et rana visu ter
ribilem humoribus infecta et
sagne eddidit cruentatam Re
spiciens partum suum abhorruit
ipsum et mirabatur adeo mon
struosum Dixerunt autem
quod tam difformem fetum protule
rit eo quod tempus partus noluit
expectare. Et ait nero sui
ne talis de matre egressus
latibulo Et illi Ecce porrece
pit g^o ut fetus suum serua
retur et aleretur et testitu
dini lapidum suandum includeret.

Deinde qualis et quanta fuit
succensio troye. roma per septe
dies et noctes succendi fecit
Quod ex altissima turri prospi
ciens. letatusque flame pulc
tudine turgido habitu cantande
decantabat sicut hector i trom
ea Romani uero ei vespasianam
ultimus non ferentes i cum impe
tu fecerunt et usque extra ciui
tatem persecuti sunt Qui videns
quod euadere non posset fuste dente
morsibus excauit et se prius
mortuum palo transfixit. et tali mor
te vitam finiuit Redientes
aut romani ranam i testitudi
ne latente inuenerunt. et ipsam
extra ciuitatem picientes combusse
runt Unde post illa ciuitatis
pars Lateranum Latuerat lataranga la
tente rana nomen accepit
Tempore sancti cornelii pape greci fide
les apostolorum corpora furati ca
lebant apportabant Et demones
in ydolis habitantes diuina coacti
uirtute clamabant uiri uiri
Quia fecerunt romani succurrite
fidelibus i telligentibus de a
postolis non de suis diis. mul
titudo adunata fidelium illos
persequitur Unde greci timentes
apud catacumbas apostolorum corpora
i puteum procecerunt sed a fideli
bus inde postea sunt extracta
Sed cum dubitaret que ossa essent
petri et que pauli. orantibus fidelibus
et celo
ieiunantibus i sistentibus de celo
eis sic responsum est Maiora ossa sunt
predicatoris minora piscatoris
Et sic ossa ab inuicem separa
uit et i suis ecclesiis quas cuilibet
edificauerunt posuerunt. A
lii uero dicunt quod siluester papa
uolens ecclesias consecrare

magna ossa q̄ pua i lāce suma
cū reuerencia ponderauit et medi-
etatē i vna ecc̄ia et alia medie-
tatem i alia collocauit. ¶ Du-
bitat̄ aut ab aliquib9 utrum
eadem die petr9 et paul9 passi
sint. Dixerūt aut quidā q
ea die reuoluto āno sz sõ ẽ. et
sc̄ oms alij sc̄i qui de h̄ tractāt
i h̄ cōcordant q eade die passi
sunt sicut manifeste hēt in
ep̄la dyonisij. et sic d̄t leo i
quodam sermone ubi sic ait.
Neq̄ em sine cā sciri putamus q
vna die i vno loco vni9 tyrā-
ni tollaūe sniā. Vno die
passi sūt ut ad xp̄m pit ve-
nirent. vno loco ne alteri roma
deesset. Sub vno psecutore ut e-
qualis crudelitas i utroq co-
stringet. Dies ergo pmito loco
aut p gloria psecutor delectus
e p uirtute. Ambo rome passi
sūt. hec leo. Elig aut eade
die et hora passi sunt nō tamē
i vno loco s i diusis. Et q d̄t
leo q eodem loco passi sūt h̄
dr̄ ideo q ambo rome passi
fuerūt. De h̄ sic quidā v̄sib9
dicit. Ense coronat̄ paulus
cruce petrus eodē sub duce
luce loco dux nero roma lo-
cus. Itē alius. Ense sacrat pau-
lū par dux lux urbs cruce
petrū. Licet aut eadem die
passi fuerit ordinauit tū btūs
gregori9 ut ipa die s paulus fie-
ret quo ad officiū sollempni-
tas petri. et i sequēti die cō-
memoracio pauli. Tum qa
eadem die fuit dedicata ecc̄ia
sā petri. Tum qa maior ei9 dig-
nitate obtinuit rome ...

Paulus i. p̄tat. De sc̄o paulo
os tube. ul os cor seu mi-
rabile elcom elcom ul clacon
miraculum. Vel paulus grece
requies latine. ul paulus he-
braice modicus latine. p
hec quinq i telligunt̄ prerog-
tiue quas hūit paulus p̄cetis
ap̄lis. Pri ma e lingwa fructuo-
sa. qa ab illirico usq iherl'm r-
plcuit euangelio. Et inde d̄r
os tube. Secūda ẽ caritas vis-
cerosa. qa ipe de se d̄t. Quis
infirmat̄ et ego nō infirmor.
Et inde d̄r os cordis. Os
cordis. de quo ipe dic. Os
nrm patz ad uos ... cor
nrm dilatatū ẽ. Tercia ẽ qū
sio miraculosa et inde dicit̄
elcom mirabile. qa mirabilit̄
electus et qūsus fuit. Quarta
ẽ manus operosa. et inde dicit̄
clacon miraculum. Magnū em
miraculū fuit q̄ eleg̃t sibi
ppriis manibus sumptus acqrere
et incessant p̄dicare. Quinta
fuit ɔteplacō deliciosa quia
raptus ẽ usq ad tercium celū
et inde fuit eo requies mentis.
Sexta ẽ humilitas uirtuosa
et inde dicitur modicus. De
h̄ aut nomine paulus tres sūt
opiniones. Origenes v̄ dicit
q sp̄ fuit binomi9 et uocatus
sic sp̄ paulus et saulus. Ra-
banus uero v̄ q an dictus sit
saulus a saulo rege supbo
s̄ p9 q̄ ūsus uocat9 ẽ paul9
q̄ paulus a modico et humi-
li. Vnde et nomine suū i rep-
tando dicebat. Ego sum minim9
ap̄lorum. Beda aut wlt q̄ e
dictus paulus a sergio pau-
lo proconsule q ad fide cūtit.

H Hieronymus quoque in libro de viris illustribus ait: Post XXV annum a passione domini, hoc est secundo Neronis anno, Paulus Romam vinctus mittitur, et biennium in libera manens custodia adversus Iudeos disputavit. Deinde a Nerone dimissus evangelium in occidentis partibus predicavit. XIIII autem anno Neronis eodem anno et die quo Petrus Rome pro Christo capite truncatur. Hec Hieronymus.

Paulus apostolus post suam conversionem multas persecutiones passus est, quas beatus Hilarius breviter enarrat dicens: Paulus apostolus in Philippis ceditur, in carcere ponitur et in ligno pedibus affigitur. In Listris lapidatur. In Yconia et Thesalonica persequitur. In Epheso feris datur. In Damasco per sportam a muro deponitur. In Ierusalem sistitur, ceditur, ligatur, insidiatur. Navigans in Ytalia periclo [illegible]. In Cesarea clauditur, criminatur. Romam veniens sub Nerone iudicatur et occisus finitur. Hylarius. Apostolatum inter gentes accepit. Quendam contractum in Listris erexit. Iuvenem qui de fenestra ceciderat et expiraverat suscitavit et multa alia miracula fecit. Apud Militenem insulam vipera manum invasit sed nichil eum lesit, quam ipse pocius in ignem excussit. Dicitur quod qui de progenie hominis illius qui Paulum hospicio suscepit nascuntur a venenosis nullo modo leduntur. Unde cum pueri nati sunt, in cunis serpentes ponunt ut probent si veri filii sint. Invenitur autem alicubi quod Paulus maior est Petro, quandoque minor, quandoque equalis. Sed revera minor dignitate, maior predicatione, equalis sanctitate. Veniens vero Romam cum Nero nondum in imperio esset confirmatus, et cum audiens quod de lege Iudeorum et fide Christianorum inter Paulum et Iudeos questio verteretur, non multum inde curavit, et sic Paulus quo volebat libere ibat et libere predicabat. Eius autem sapientia et religio ubique divulgabatur et ab omnibus hominibus admirabilis habebatur. Multos enim de domo Cesaris in amicicia copulavit et eos ad fidem convertit. Quedam enim scripta eius coram Cesare recitata sunt et ab omnibus mirabiliter commendata. Senatus etiam de illo alta non mediocriter sentiebat. Quadam vero die cum Paulus circa vesperas in quodam solario predicaret, quidam iuvenis Patroclus nomine, pincerna Neronis et ei admodum dilectus, ut Paulum pre multitudine commodius audiret fenestram ascendit et paululum ibi dormitando decidens expiravit. Quod audiens Nero de eius morte indoluit et statim alium in eius officium ordinavit. Paulus vero per spiritum hec cognoscens dixit astantibus ut illuc irent et Patroclum Cesaris pincernam mortuum ad se defunctum afferrent. Quem allatum Paulus suscitavit et ad Cesarem cum sociis suis misit. Qui cum de morte eius lamentaretur, ecce Patroclus iuvenis adesse pro foribus nunciavit. Audiens Nero quod Patroclus vivit, quem paulo ante mortuum noverat, plurimum expavit et cum ad se ingredi recusavit, tandem persuasu amicorum intrare permisit. Cui Nero ait: Patrocle, vivis? At ille: Cesar, vivo. Et Nero: Quis te vivere fecit? Qui: Ille dominus Ihesus Christus rex

[illegible marginal note]

H Refert [illegible] Paulus [illegible] [illegible marginal note] ... [illegible] erat.

omnium seculorum fecit. Nero dixit
ergo ille regnaturus est in secula et re-
solvit omnia regna mundi. Cui
patroclus. Etiam cesar. Tunc
nero dedit ei alapam dicens
Ergo militas illi regi. At ille
Utique milito. quia me a mor-
tuis excitavit. Tunc quinque mi-
nistri qui ei iugiter adherebant
dixerunt ei. Cur imperator per-
cutis iuvenem prudentem et
veraciter respondentem. Ita et nos illi
regi militamus invictissimo.
Quod audiens nero eos
reclusit in carcerem ut nimium
torquerentur quos ante dilexerat. Et
tunc omnes christianos fecit inqui-
ri. et omnes sine aliqua inter-
rogacione per valida tormenta
puniri. Tunc paulus vinctus inter
ceteros ante neronem adductus
est. Cui nero sic ait. O mag-
ni regis famulus et michi vinctus
cur michi meos milites
subtrahis et tibi eos colligis. Cui
paulus. Non solum de tuo angu-
lo collegi milites sed etiam de
orbe universo. quibus rex meus
donavit que numquam deficient
et que omnem excludant indigen-
ciam elargientur. Huic si subiectus
esse volueris salvus eris. qui ipse
tante extitit potentie ut iudex
omnium veniat. et mundi huius
figuram per ignem resolvat. Hec
nero audiens et ira succensus
quia figuram huius mundi paulus
dixerat resolvendam. Omnes christi
milites iussit igne cremari pau-
lum vero tamquam maiestatis reum
capite truncari. Tantam autem
christianorum tunc occisa est turba ut
populus romanus violenter pala-
tium irruperet et sedicionem contra
nerone excitaret et populus pro-
clamaret. Pone modum cesar.
tempera iussionem. Fratres sunt quos
perdis romanum tuentur imperium.
Tunc timens imperator mutavit
edictum ut nullus christianos tan-
geret donec imperator de eis pleni-
us diffiniret. Quapropter pau-
lus iterum est reductus et aspec-
tui neronis oblatus. Quem
ut vidit nero vehementissime
exclamavit. Tolle maleficum
decollate ypostatem nec sini-
te vivere criminatorem. perdite sen-
suum alienatorem. aufer de super-
ficie terre mentium mutatorem.
Ad quem paulus ait. Nero tempore
modico patiar. sed postea eterna-
liter vivam domino ihesu christo. Nero
dixit. Auferte ab eo caput ut
me regem suo fortiorem intelli-
gat quem devicit. et videamus
si semper vivere valeat. Cui pau-
lus ut scias me post mortem
eternaliter vivere cum mihi caput ab-
scisum fuerit vivus tibi apparebo.
et tunc cognoscere poteris. quia dominus
ihesus christus est dominus vite et mor-
tis. Et his dictis ad locum sup-
plicii ducitur. Qui cum duceretur
dixerunt ei tres milites qui
eum ducebant. Dic nobis paule
quis est ille rex vester quem vos dili-
gitis tantum. quod pro eo magis
mori quam vivere eligatis et quam
inde mercedem habebitis. Et pau-
lus de regno dei et penis inferni
adeo eis predicavit quod eos ad
fidem convertit. Qui cum rogarent
eum ut libere iret quo vellet
ait paulus. Absit fratres ut fu-
giam. Non sum ego profugus sed christi
miles legittimus. Scio enim

qui hanc vitam transitoriam ad
vitam transibo eternam. Mox autem ut
fuero decollatus viri fideles
rapient corpus meum. vos autem
notate locum et illuc cras mane
venite. Invenietis que iuxta se-
pulcrum meum duos viros scilicet tytum
et lucam orantes. quibus cum dixe-
ritis qua de causa vos ad eos
misi. ipsi vos baptizabunt. et
regni celestis facient coheredes.
Qui cum loqueretur. misit nero
duos milites ut viderent
si ad huc non esset occisus. Et
cum illos vellet convertere illi
dixerunt. Cum mortuus fueris
et resurrexeris tunc credemus
et his que dicis. nunc autem cito
veni et quod meruisti accipe.
Cumque ad locum passionis du-
ceretur. in porta hostiensi occurrit
ei matrona quedam plantille dis-
cipule pauli. que secundum dyoni-
sium alio nomine vocabatur. obviam
habuit que flexis genibus se suis
orationibus commendare cepit. Cui
paulus. vade plantilla eterne
salutis filia. commoda mihi ve-
lum cum quo caput tuum tegis et
inde oculos meos ligabo.
et postmodum illud tibi restituam.
Quod cum ei traderet irride-
bant eam carnifices dicentes quid
preposteri isti et mago tam pre-
tiosum pannum credis ut perdas illum.
Cum igitur ad locum passionis
paulus venisset et ad orientem
versus et manibus in celum extensis
diutissime cum lacrimis patria
voce oravit et gratias deo e-
gisset. Post paululum vale fa-
ciens fratribus oculos eius de velo
plantille ligavit et utrumque
genu in terram figens figens
collum extendit et sic decolla-
tus est. Mox caput eius a corpore

exiliens ihesus christus quod ei in vita
sua tam dulce extiterat et tam
crebro nominaverat hebrayce
clara voce insonuit. Dicitur enim
in epistolis suis ipsum christum vel ihesum
vel utrumque quingentis vicibus
nominasse. De eius autem vulnere
unda lactis usque in vestimenta
militis exilivit et postea san-
guis effluxit. In aera lux
inmensa emicuit et de corpore
eius odor suavissimus emanavit.
Dyonisius autem in epistola ad thymo-
theum de morte pauli sic dicit.
In hora autem illa tristicie plena
frater mi dilecte carnifice dicente
paulo. Collum para. tunc beatus
apostolus respexit in celum mu-
niens frontem et pectus suum
signo crucis et dixit. Domine ihesu
christe In manus tuas commendo
spiritum meum. Et tunc absque
tristicia et compulsione extendit
collum et suscepit coronam. Percu-
tiente autem carnifice et ampu-
tante pauli caput. tunc beatissi-
mus paulus in ipso ictu expli-
cuit velum et collegit sangui-
nem suum in velo et ligavit eum et ob-
solvit eum et tradidit illi fe-
mine. Et reverso militi cla-
mavit dixit lemobia. Ubi di-
misisti magistrum meum paulum.
Respondit miles. Cum socio iacet
ibi extra urbem in valle pu-
gilum et velo tuo velata est fa-
cies eius. Ipsa autem respondens ait.
Ecce nunc intraverunt petrus
et paulus induti veste precla-
ra et coronas fulgentes et
luce radiantes habebant in ca-
pitibus suis. Et illa protulit

uelum sanguine cruentatum et mira-
uit eis. Ut per opus quod plu-
res crediderunt domino et facti sunt
xpiani. Hec dyonisius. Audiens uo-
uero que contingerit uehemen-
ter extimuit et de hiis omnibus
cum philosophis et amicis loqui cepit.
Dum hec inuicem loquerentur venit
paulus ianuis clausis et ante
cesarem ait. Cesar ecce ego paulus
regis eterni et inuicti miles. uel
nunc crede quia non sum mortuus
sed viuo. et tu miser eterna mor-
te morieris. eo quod sanctos dei in-
iuste interficis et hiis dictis
disparuit. Nero autem ex nimio
timore uelud amens effectus
quid ageret ignorabat. Et suasu et
consilio amicorum patroclum et
barnabam cum alijs soluit et
quo uellet ire permisit. Isti
uero milites scilicet longinus et
megistus et accestus mane
uenerunt ad sepulcrum pauli
et duos viros scilicet tytum et lucam
orantes et in medio paulum stan-
tem viderunt. Quos tytus et
lucas videntes vehementer fu-
gere ceperunt territi. et paulus
disparuit. Illi autem post eos cla-
mabant dicentes. Non ut pu-
tatis nos persequimur sed a uobis
baptizari uolumus sicut et pau-
lus nobis dixit quem modo nobiscum
cum orantem vidimus. Hec illi au-
dientes reuersi sunt et cum mag-
no gaudio eos baptizaue-
runt. Caput autem pauli in
magnam uallem proiectum est et
propter multitudinem aliorum qui interfecti
fuerant et illuc proiecti inueni-

ri non potuit. Legitur autem
in eadem epistola dyonisij quod cum quan-
dam vice fouea mundaretur et
caput pauli cum alijs purgamentis
proiectum fuisset quidam pastor
illud in baculum suum leuauit et iuxta
caulas ouium fixit. Vidit autem
per tres noctes continuo cum domino
suo super caput predictum lucem in-
effabilem refulgere. Quod cum
episcopo et alijs fidelibus nunciassent
tunc fuisse dixerunt. Vere hoc est
caput pauli. Egressus igitur episcopus et
vniuersa multitudo fidelium caput
illud secum detulerunt et in quandam
mensam auream imponentes
illud corpori coniungere attempta-
bant. Cui patriarcha ait
Nos scimus quod multi fideles oc-
cisi sunt. et eorum capita sunt dis-
persa. vnde dubito istud caput cor-
pori pauli coniungere. sed caput hoc
ad pedes corporis ponamus
et omnipotentem dominum exoremus ut
si caput suum est conuertatur caput
et corpori coniungatur. Quod cum
omnibus placuisset caput illud
ad pedes posuerunt. Et ecce
cunctis orantibus et stupentibus
corpus se conuertit et in loco suo
capiti se coniunxit. et sic omnes
deum benedixerunt et hoc esse caput
pauli veraciter cognouerunt. Hec
eadem epistola beatus dyonisius de morte
pauli magistri sui proprijs uerbis
deplorat dicens. Quis non
inducet fletum et gemitum et non
vestietur lugubribus et mente
attonitus non obstupescet.
Ecce etenim petrus fundamentum
ecclesiarum et gloria sanctorum et apostolorum
recessit a nobis et nos orpha-
nos dereliquid. Paulus uero
gentium familiaris consolator

putu defecit nob et ultius no
inuenit. Qui fuit pr pampe -
ru doctor doctor & pastor
pastor. abyssus sapie. fistu -
lam altisona. p dicatoz vita -
tis. ifatigabile paulu dico
nobilissimu aplox sic ange -
lus trestis. et ho celestis yma -
go & silitudo deitatis. et spus
dei formis oes nos deliquit
Nos inq. i opes & i dignos
i h mudo cotepti bli & ma -
ligno ingessus e ad xpm
dm suu dnm & amicu sicu
thymoth dilte aie mee.
vbi e pr tuus mgr ama -
tor. vnde te ultius saluta -
bit. ecce eni orphanus fcs es
et remansisti solus. Ja nequa -
quam scribet t manus sua sas -
sima dices t fili kme ve
mi fr mi thimoth. Quid hic
accidit. tristicie & tenebraru
et dampni qa orphani fa sum
Ja no venient ad te eple
i qbus scriptu sit paulus mo -
dictus suus ihu xpi. Ja no
scribet ultius de te ciuitatib
dices suscipite filiu meu
dilem. Complicti libi ppha -
ru & signa sup eos quia
neiner sicm mit ptez uoca -
bolax et padigmatu & elo -
quiox eox. Dauid ppha pla -
gebat filiu suu et dicebat
Ve mi p te fili mi. Ego aut
dicem mgr mi ve ve michi
Jammo defecit & cessauit cur -
sus discipulox roma veni -
encium & querenciu nos Jam
nemo dcturus e eamus et
videamus doctores nros
& introgemus eos qualit
oporteat rege ecclam nob
comissam. et interpretabunt
nob eloqia dni nri ihu xpi
et pphan. Ve ve hijs filijs
fr mi qui puati sut patre
spuali. qbus puatq e grex
et nob cea fr ve q puati
sumus mgris nris spuali -
bus qui collegerant i tel -
lam & sriaz noue & veteris
legis & colligauerit i suis
eplis. Vbi e tutis pauli et
labor sto pedu ei. Vbi
e os loquens & ligwa psu -
lens & spus bn placens deo
suo. Quis no plorz & ulu -
let. Na qui meruerunt glo -
ria & honoz apt dm tanq
malefactores tradut i mor -
tem. Ve mi qa i illa hon -
i tuitus su corpus sem pau -
ne i nocetis cruentatu. Heu
mi pr mi. mgr & doctor
no eq. uide reus tali morte
extitisti. Nunc go quo te ibo
querere. gloia & amor & laus
fidelim. Qs cotitesce fecit
uoce tua fistula ecclar
fistula altisona. plectru
psalterij decacordi. Ecce in
troisti ad dnm dm tuu q
dm desideasti & toto affectu
cupisti. Jrlm & roma pra -
ua amicicia equales fecit
i malo. Roma uco aplos
ei aplos i tenuit. Sz irlm
aut seruit ei q crucifixit
Roma aut sollepnizando
glorificat quos i tenuit. Et
nuc fr mi thimoth quos
dilexisti & toto corde deside -

rabas. Saul dico regem
et ionatham in uita sua non sunt
separati nec in morte. Et ego
non sum separatus domino ingrediente non
nisi cum nos separauerint ho-
mines iniqui et pessimi. Et
certe separatio huius temporis hoc
non est. Anima enim eius
cognoscit dilectos et sine hoc
quod ei loquuntur quamuis ab eo lo-
gati sint. Iudicii autem resurrec-
tionis magna iactura esset
separari ab eis etc. De sancta felicitate

Beata felicitas que credendo ex-
titit ancilla christi predicando
facta est etiam mater christi. Septem quippe
filios sicut in gestis eius legitur. Sic
post se timuit uiuos in carne
relinquere sicut carnales parentes
solent metuere ne mortuos premit-
tant. In persecutionis enim labore
deprehensa filiorum corda in amore
superne patrie predicando roborauit
et parturiuit spiritu quos carne
pepererat ut predicando pareret
deo [illegible] quos carne pepererat mun-
do. Considerate fratres karissimi fe-
mineo corpore uile pectus ad
mortem stetit imperterrita. Amittere
se in filiis lumine ueritatis timuit
si non fuisset orbata. Aspexit ergo
et cruciata et imperterrita filiorum
morte spei gaudium adhibuit
dolorem nature. Timuit uiuentibus
gauisa est morientibus. Optauit
nullum post se relinquere ne si
quis superstite haberet non posset
habere consortem. Filios enim suos quos
carne sua esse nouerat sine
dolore non potuit morientes uide-
re. Erat uis amoris interior que
dolorem uinceret carnis. Ama-
uit et iuxta carnem beata felicita-
tas filios. Sed per amorem celestis
patrie mori coram se uoluit quos
amauit. Ipsa uulnera corde acce-
pit sed ipsa in eis ad regnum per-
uenientibus exercuit. Recte
ergo hanc feminam ultra martirem
dixerim que et totiens in filiis
est et desiderabiliter extincta. Du-
enim multiplicis martirium obtinu-
it ipsa quoque martirii palmam
uicit. Quia et amore christi sola
sua mors ei minime sufficeret.
Consideremus ergo nos qui corpore
uiri sumus in huius femine compara-
tione quid sumus. Plerumque nos
a bono opere reuocat uerba
Hanc uero fruge nec tormen-
ta potuerunt ab intentione
sancta. Nos cum ex diuina iussione
filios amittimus sine consola-
tione lugemus. Hec autem eos
plangeret si non optulisset.
Legitur quod septem fratres fuerunt filii
beate felicitatis. Quorum ista sunt
nomina. Ianuarius felix. philippus
siluanus. alexander. uitalis
et martialis. Hos omnes cum matre
iussu imperatoris anthonii publi-
us prefectus ad se uocari cepit. Qua
statim muri ut sibi et filios suos
misereri deberet. Que quasi ad
filios ait. Uidete filii celum
et sydera sursum aspicite
ubi nos ibidem christus expectat.
Fortiter pro christo pugnate et
fideles uos in christi amore pa-
tete. Quod prefectus audiens
eam alapis cedi iussit. Ergo
mater et filii in fide christi constan-
tissime permanerent omnes

diversis fuit suppliciis interempti
Hanc beatam felicitatem vocat Gregorius
plusquam martirem quia septies pas-
sa est in septem filiis suis et octavo
in proprio corpore suo etc. **De sancta Theodora**

Theodora nobilis mulier
et speciosa apud Alexandri-
am tempore Zenonis imperatoris
virum habebat divitem et deum ti-
mentem. Dyabolus autem Theodore
invidens sanctitati virum quendam
divitem in eius concupiscentiam excitavit.
Qui eam crebris nunciis et
muneribus molestabat ut ei as-
sensum preberet sed illa nuncios
respuebat et munera contempne-
bat. Intantum autem eam moles-
tabat quod ipsam quiete vivere non
permitteret et pene deficere videretur.
Tandem quandam magam ad eam
misit que viri illius ut mi-
sereretur et ei consentiret plurimum
hortabatur. Que cum diceret se
coram oculis dei cuncta cernen-
tis tam grande peccatum num-
quam velle committere. Malefica
adiunxit. Quidquid in die fit deus
utique scit et videt. quidquid
autem advesperascente sole committi-
tur deus minime intuetur. Dixit
puella malefice numquid verita-
tem dicis. Et illa. Etiam verita-
tem dico. Decepta igitur puel-
la verbis malefice dixit ut
advesperascente die vir ad se
venire faceret et voluntatem
suam expleret vel compleret. Quod
cum viro retulisset ille vehemen-
ter exultans hora qua ei dixe-
rat venit. secumque concubuit
et abscessit. Theodora autem
ad se ipsam rediens amarissime
flevit et faciem suam percutiebat
dicens heu me perdidi animam me-
am destruxi aspectum decoris
mei. Vir autem eius domum re-
diens et uxorem suam sic desolatam
et merentem videns sed causam nes-
ciens ipsam consolari nitebatur
sed illa nullam consolationem recipere vo-
lebat. Mane autem facto quoddam
monasterium monialium adiit et
abbatissam interrogavit an deus
quoddam grande delictum quod die
advesperascente commisit scire
posset. Cui illa. Nichil deo ab-
scondi potest et deus scit et videt
omne quod fit quacumque hora com-
mittitur. Que flens amare
ait. Da mihi librum sancti evange-
lii ut sortiam memetipsam. Et
aperiens reperit. Quod scripsi scrip-
si. Rediens igitur domum dum qua-
dam die vir suus abesset
comam suam abscidit et ~~vestime~~
vestimenta viri sui assumens
ad quoddam monasterium monachorum
quod per xxviij miliaria distabat
festinavit et ut ibidem cum
monachis reciperetur impetra-
vit. Interrogata de nomine dixit
se Theodorum nuncupari. Illa
autem officia omnia humiliter facie-
bat. et eius famulatus omnibus gra-
tus erat. Post aliquos igitur annos
abbas fratrem Theodorum vocavit
et ut boves iungeret et oleum
de civitate afferret precepit.
Vir autem eius plurimum flebat
timens ne cum viro alio re-
cessisset. Et ecce angelus domini
ei dixit. Surge mane et sta

in via martirum petri et pauli a-
postolorum. et que tibi obuiabit ipsa
tua uxor est Quo facto theodora
cum camelis venit et virum suum
videns et recognoscens intra se dixit
Heu me vir meus bone quantum la-
boro ut eripiar a peccato Cum autem
appropinquasset salutavit eum dicens Gau-
deas domine mi Ille autem eam penitus
non agnovit Cum eum diutissime expe-
ctaret et sese deceptum clamaret fa-
cta vox ad eum dicens Ille qui te heri
mane salutavit uxor tua erat
Tante autem sanctitatis erat beata the-
odora ut multa miracula faceret
Nam hominem a bestia laceratum eri-
puit et suis precibus suscitavit
ipsamque bestiam maledixit que subi-
to mortua corruit Diabolus
autem sanctitatem eius ferre non valens
eidem apparuit dicens Meretrix pessima
et adultera reliquisti virum tuum
ut huc venires et me contempneres
per virtutes enim meas tremendas
inter suscitabo prelium et si te non
fecero crucifixum negare non dicas
quia ego Ipsa autem signum crucis
sibi edidit et protinus evanuit
Quadam igitur vice dum de civita-
te cum camelis rediret et in quo-
dam loco hospitata fuisset pu-
ella quedam ad eam venit nocte
dicens dormi mecum Que cum re-
spueret ivit ad alium qui in eodem
hospicio iacebat et cum eo dor-
mivit et de ipso concepit Cum autem
eius venter intumuisset et de quo
concepisset interrogata fuisset ait
Monachus ille theodorus dor-
mivit mecum Nato igitur puero
ad abbatem monasterii transmisit

At cum theodorum increparet et
ille se indulgeri petiisset scapul-
lis suis puerum imposuit et de monas-
terio eiecit Illa autem cum vice-
ta septem annis extra monasterium
et de lacte pecorum puerum enutrivit
Dyabolus autem tante eius paciencie in-
videns in speciem viri sui se transfigura-
vit eique dixit Quid hic agis
domina mea ecce langueo pro te nec
aliquam consolacionem recipio veni
igitur lux mea quia si cum alio iacu-
isti hoc tibi indulgeo At illa credens
virum suum esse dixit Nunquam am-
plius tecum manebo quia filius
iohannis comitis mecum dormivit
et volo agere penitenciam de eo quod in te
peccavi. Et cum orasset statim
evanuit et demonem fuisse cogno-
vit Alia autem vice dyabolus
voluit eam terrere Nam in solitu-
dine ferarum tribulum ad eam
venit et ubi vir quidam eam in-
vestigans dicebat Comede hec
Illa autem orauit et
[illegible] evanuerunt Alia vice mul-
titudo militum veniebat quam
princeps precedebat et cum ceteri ad-
orabant Dixeruntque milites
theodoro Surge et adora prin-
cipem nostrum Que ait Dominum
deum adoro. Quod cum principi
nunciatum fuisset iussit eam addu-
ci et tot tormentis affici ut
mortua putaretur et protinus
omnis turba evanuit Alia
autem vice vidit ibi multum aurum
quod signavit se illud refugit et
deo se commendavit Alia etiam
vice vidit quendam canistrum ple-
num omnibus cibis gerens et quedam
illud ferente et dicente Dic-

pncepts qui te accusauit tollet hic commede quia nesciens fecit hoc. Illa autem se signauit et puerum euanuit. Completis autem septem annis abbas patientiam eius considerans eam reconciliauit et cum puero in monasterio introduxit. Ubi cum per duos annos permodum laudabiliter peregisset puerum accepit et se cum illo in cella sua clausit. Et cum abbati relatum fuisset misit quosdam monachos qui diligentius auscultarent quid illa cum illo loqueretur. Illa autem puerum amplexans et deosculans dixit ei: Fili dulcissime tempus vite mee venit. Relinquo te deo ut ipsum patrem et adiutorem habeas. Fili dulcissime ieiuniis et orationibus insistas et fratribus tuis deuote seruias. Et hec dicens spiritum tradidit et in domino feliciter obdormiuit. Quod puer cernens flere plurimum cepit. In ipsa autem nocte visio abbati monstrata est in hunc modum. Nuptie maxime parabantur et uenerunt omnes ordines angelorum et prophetarum et apostolorum et martirum et omnium sanctorum et ecce in medio eorum mulier sola gloria ineffabili circumdata et uenit usque ad nuptias sedit super lectum et omnes astantes adorabant eam. Et ecce vox dicens: Hec est abbas theodorus qui false de puero accusatus est et septem tempora super eum deputata sunt. Castigata est eum qua cubile viri sui contaminauit. Excitatus autem abbas concitus cum fratribus suis

ad cellam eius iuit et ipsam iam defunctam inuenit. Et intrantes et discooperientes eam feminam inuenerunt. Misitque abbas pro patre puelle que eam diffamauerat dicens: Ecce vir filie tue est mortuus. Et auferens uestimentum mulierem esse cognouit. Factus est timor magnus super omnes qui hoc viderunt. Angelus autem domini abbati locutus est dicens: Surge velociter et equum ascende et in ciuitatem vade et si quis tibi obuiauerit tecum assume et adduc. Qui dum pergeret quidam vir currens sibi obuiauit. Quem cum abbas interrogaret quo tenderet, ille ait: Mulier mea defuncta est et vado videre eam. Et assumpsit abbas virum theodore in equum et venientes plurimum planctum fecerunt et ipsam cum multis laudibus sepelierunt. Vir autem eius cellam uxoris sue accepit et ibidem permanens tandem in domino obdormiuit. Puer autem theodore nutritus sequens omnem morem honestatis pollebat. Ita quod mortuo abbate monasterii ipse in abbatem vnanimiter electus est.

De sancta margareta

Margareta dicitur a quadam preciosa gemma que margarita vocatur. Que gemma est candida parua et uirtuosa. Sic beata margareta fuit candida per virginitatem, parua per humilitatem, virtuosa per miraculorum operationem. Virtus huius lapidis dicitur esse contra sanguinis effusionem, contra cordis passionem et ad spiritus confortationem

Sic bta margareta hūuit vtu-
tem qtra effusione sui sāguinis
p(er)stanciā. qa i suo martirio co-
stantissima fuit. Contra cordis
passione id ē demonis tepta-
tionē p(ro)victoriā. qa ipm dya-
bolū superauit. Ad spūs qfor-
macoz p doctrina qa p sui doctrina
multorū aīas qfortauit et ad
fidem xpi q(ue)rtit. cuius legeda
theotim(us) scripsit. Ego theo-
tim(us) i noīe xpi credens uoca-
tus a dno t docte p̄fūditate
lr̄aꝝ. apposui oms [illegible] p le-
ge. et neminē i ueni i que opor-
tet crede n̄ i noīe dni nri ihu
xpi q̄ cecos illuminauit surdos
audire fecit. mortuos suscitauit.
martires coronauit t oms i se
credentes saluat. Ego aute
theotim(us) baptismū accepi i no-
mine pris t filij t spūs sti. Bap-
tizat(us) aut i oīm sapia t sa[illegible]
dei posui me ante agnoscere
quo bta margareta qt demo-
ne t tyrannū pugnauit t vicit
hūc mundū. Ego aut scdm mea
virtute dedi preciū t cartas com-
pani ab eis q̄ canta tur scrip-
tores. et scrpsi oīa q̄ passa ē btis-
sima margareta quō pugnauit
qt demone t tyrannū t vicit
eū t coronata ē. Omnes aures
hntes aures audite corde i-
telligite viri. vgines apponite
vos velud puelle [illegible] le-
ge. Ita laborate ut accipiatis
salute t tale corona ut mecum
regez etna cu bta cecla t sca

susanna. Beatissima igit̄ margā-
reta theodosij filia qui erat ge-
ciu(m) priarcha t ydola adorabat
vna aut filia hebe de semina
putabat. Illa aut spū sco re-
pleta erat. Mox nata de sua
mre data ē i quāda ciuitate
hūte stadia xv. ab antiochia
ciuitate. Nūc nutrita ē ab ea
nutrice q̄ susceperat ea ut nu-
triret. Qu aut mortua ē mr
fuit. [illegible] margarete desideriose tene-
bre margarete. qa uero
bat apud nutrice. qa uero
formosa erat t xpm i uoca-
bat. odiosa erat suo pri. di-
bat. odiosa erat suo pri [illegible]
bat q dno ihu xpo. Erat aut
[illegible] anoꝝ xv. et delectabat i do-
anoꝝ xv. et delectabat. Audiuit no-
mo nutricis sue. Audiuit no
mo nutricis certamina qa multi
oīm martires certamina qa multi
sāgūs scorū effundebat. tpibus
sāgūs scorū effundebat pro salute
suis p noīe ihu xpi salutatis
Ipa uero repleta spū sco totam
se tradidit deo qa ea salua
fecit. et uginez ea reddidit. cas-
tam castitatē omībs. Ipa pas-
tam castitatē omībs sua cū ce-
cebat oues nutricis sue cū ce-
teris puellis & coetaneis.
Quadam diebus transiebat olib(r)-
ius p̄fectus antiochia ciuita-
tem t ueniebat p̄sequi xpia-
nos et deos suos vanos sua
debat adorare. Et ubi audie-
bat aliqm xpm nominare sta-
tim cū ferreis uncinis co-
fugebat. [illegible] vo ut vidit
btam margaretam apping pas-
cetez oues nutricis sue illico
ea concupiuit. Dixitq3 missis
suis Ite festinate coprehendite
illam. et si libera ē accipiam
ea i vxorez. si ancilla dabo
p ea preciu t erit m concubina

Bene enim erit ei i domo
mea q^e^ pulcritudinem eius. Cu
m aut comphendiſſet eam
milites q^i^ miſſi fuerant a pſeo
cep^t^ bta mrgareta xpm i uo
care ac dicere Miſere mei deus
miſerere mei ne pdas cu i
piis aiam meam et cu viris
ſaguinu vitam meam. Fac me le
tari tecum dne ihu x^e^. et te col
laudare ſemp. Ne pmittas
aiam meam ɔtaminari. et non
polluat^r^ fides mea. Non in
qnet^r^ corpus meu. non imu
tet^r^ ſenſus me9. Non piciat^r^
mrgarita tua i lutum. non eu
ſatanica tibine uig^o^ mutet^r^.
ab i ſapiencia dyaboli. ſz trāſ
mitte m dne angelum gub
natorem ad apiendos ſenſus
ſauaus mee ad reſpondendu cu
fiducia impio pfecto et ſagna
rio. Video em me i medio lu
poꝝ. Ecce facta ſu ſic^t^ paſſer
ab aucupe et ſic^t^ piſcis i ha
mo ɔphenſa ſu i ꝑ rete ia ve
lud capra. Adiuua me et ſal
ua me dne ne dereliq̄s me
i manibus i imicoꝝ. Venerunt
itaqz milites ad pfectum et
dixerunt ei Dn^e^ ptus tua no
pt ei ee quis. qa no eſt nec
dijs nris ſz adorat deu xpm
et pdicat que iudei crucifixe
runt. Olibrius uo mutauit
vultum faciei ſue et iuſſit ea
venire ad ſe et dix^t^ ad eam
Dic^o^ qui^e^ es tu enarra m
libera es an ancilla. Bta mr
garita rn̄d^t^ libera ſu ego
et xpiana. pfectus dix^t^. Cuius
fidei ligaris ul quos inuocabis

Sca margareta rn̄d^t^. Di
xi tibi nomen meu margareta
dicor. Pfectus dix^t^ Que deum
colis. ul q^s^ adoras. Sca mrga
reta rndit. Ego i uoco deu prem
omnipotentem et filium eius vnicum dnm
nrm ihm xpm q^i^ mea uirginitate
ſeruauit. et uſqz i pnte die ille
ſam atqz i uiolata cuſtodiuit.
Pfectus dix^t^. Ergo i uocas no
xpi q^m^ pres tui crucifixerunt
Rnd^t^ ꝑima voce dicit qa et
nobilis ſpes et mrgarita pul
cherrima corporalis. ſz tenuu no
dicit ut puella tam pulchra
deum habeat crucifixum. Sca mr
garita rnd^t^. Ubi pres tui cru
cifixerunt ſ^o^ pierunt. ipſe aut
pmanet i eternum et regni eius
no e finis. Tunc irat^9^ pfectus
iuſſ^t^ btam mrgaritam i carcerem
recludi donec i ueniret p quale
machinacoꝝ eius uirgi^tas^ pderet
Intrauit vero pfectus i antiochi
am ciuitatem et adorauit deos
ſuos ſurdos et mutos ſedm
fidem ſuam. Sedo aut die venit
et ſed^t^ pro tribunali i q^o^ pfectus et
iuſſit ad ſe adduci puellam
et dixit ad eam. Sana puella.
miſerere corporis tui et inſup pul
critudini tenacitatis tue ma
gis aut ɔſenti m et adora de
os meos multa dabo t^i^ pecuniam
et bn t^i^ erit ſup omem familiam
meam. Bta mrgareta rnd^t^. Cog
noſcit de9 q^i^ mea uirginitatem cuſ
todiuit qa no m ſuadere potis
nec mouere de via ueritatis qua
ego cepi ambulare. Nam ego

illu adoro que tra tremisc[it] ma-
re formidat que ceca venti ti-
met et omis creatura cuius reg-
nu i scla sclor[um]. Prefectus dixit.
Si no adoraueris deos meos gla-
dius meus dnabit[ur] s[upe]r carnes
tuas et ossa tua dispgam sup ig-
ne ardente. Ita si obaudieris
m[ih]i et adoraueris deos meos scito
qa corpus tuu erit in i amore
Dixe an omes t[ibi] dico et accipia
te i coniugi[u]m m[ih]i et bn t[ibi] erit sic
et m[ih]i. Scta margareta r[espo]ndit
Ego tradidi corpus meu tibi
ut cu iustis urgin[ibus] requiescam
Cristus semetipsum p[ro] nob[is] obtu-
lit morti et ego p[ro] ipso mori no
dubito qa ipse me suo signa-
culo b[ene] signauit. Tunc iussit
olibrius questionariis suis eam
i aere suspendi et urgis fla-
gellari ea precep[it]. Beatissima mar-
gareta aspiciens i celu dixit.
Inte dne sperani no confundar in
et[er]nu. neq[ue] irrideat me inimi-
ci mei. etenim uniuersi q[ui] sustinent
te no confundent[ur]. Ut no[n] tuu
dne appiciabis pardo meo miseru
e eni liba me dne de impio
olibrio qa nome tuu e bndem
i scla sclor[um]. Et itm orauit bea[tis]-
sima margareta et dicebat Res-
pice i me et miserere mei et li-
bera me de manibus impiorum
et de manu carnificis ne for-
te percussa formid[et] cor meum
s[ed] conuerte i cor meu ut mitiget[ur]
plage mee et dolor meus i quescat
et conuertat[ur] i gaudi[u]m. Ipsa aute

orabat et questionarii cedebant
cu urgis caput et corpus te-
neru et sanguis eius tamq[uam] aqua
de fonte purissimo emanauit
et prefectus clamabat. Crede
margareta et bn t[ibi] erit s[ed] oes
puellas. Itaq[ue] p[er] multa effusioe
sanguinis illuc astantes flebat
s[upe]r ea amarissime et dicebant ei
q[ua]nta excipis. Omargareta uere
dolem[us] p[ro] te qa videm[us] te nu-
dam laniari et corpus tuu
maculari. O qualem decorem
pdidisti p[ro]p[ter] tua i credulitate
iste prefectus iracundie ualde et
p[ro]pter te festinat et dele[re] de t[er]ra
memoria tua. crede g[o] i eu
amatissima et uiues. Beata mar-
gareta r[espo]nd[it]. O mali consiliarii
oes uos pessimi. ite uiri et
mulieres ad opa ura in aute
deus adiutor e. O mali consi-
liarii. Repudiaui q[uo]d putatis si
corpus meu teneres extimatu
e aia mea cu iustis urgibus
requiescit. p[er] ista uo corporu
tormenta aie saluat[ur]. credi-
te i deu meu qa fortis e i
omi uirtute petentes se exau-
dit pulsantib[us] aprit portas
paradisi. Ita ego uob no ob-
obedio nec adoro deos uros
surdos et mutos manu ho-
minu factos. Et dix[it] prefectus
p[er]fecto. tu uo facis opa patris
tui sathane. O impudens
canis et audax in deus ad-
iutor e et si i carne mea e
e data ptas aia mea x[pist]us
eruet de manu tua. O hor-
ribilis et i saciabilis leo et

ab homia lib deo · ꝯfusus a xpo
cui⁹ virtute ꝯfugit · pena ꝑpe
tua · Benedictus dns de⁹ spūs in
secula seculoꝝ · Tunc ꝑfectus ira
tus iussit eam in aerem suspendi
et cum vngulis acutissimis carnes
ei⁹ dirumpe · Sancta margareta in
celum aspiciens dixit · Circumdede
runt me canes multi ꝯsilium
malignantium obsedit me · Tu
aut dne de⁹ meus in adiutorium
meum intende · Erue a framea
de⁹ animam meam et de manu
canis vnicam meam · Conforta
me xpe deus in spem vite vt
penetret oro mea celos · Tu
mitte mihi columbam de celo que
veniat in adiutorium vt imma
culatam custodiat in virginitatem
meam · et ut dimicem contra
aduersarium meum faciem ad faciem
et videam deiectum inimicum meum
qui mecum pugnat quem notum illi
ignoro · Videant quoque cuncti dei in
fiducia omnibus virtutibus ꝯfidere
quia nomen tuum benedictum est in secula
seculoꝝ · Carnifices uero accesse
runt et mactabant corpus ei⁹
Ita impius ꝑfectus cum clamide
faciem suam cooperuerat quia
pre magnis effusione non poterat
corpus ei⁹ aspicere · Similiter et ceteri
faciebant · Prefectus hoc videns ait
Quid est hoc quod non obaudis mar
gareta nec tui misereris et car
nes tue mactantur in iudicium
meum · ꝯsenti mihi et adora deos
meos ne male moriaris · Si aut
mihi non obaudieris gladius meus
dominabitur tibi et carnes tuas et
ossa tua ego dispergam et neruos

tuos ego diminuabo an omnes · Bea
ta margareta vidit · O miser in
iuste impudens et audax si ego car
ni mee misereor anima mea in
interitum vadit utique sic et tua · I
deo carnem meam tradidi tor
mentis ut anima mea coronetur
in celis · Tunc iratus olibrius iussit
eam recludi in carcerem tenebro
sum · Ipsa autem introiens ꝯsigna
uit corpus suum signaculo xpi et
cepit orare et dicere · Deus qui iudicium
sapiencie fundasti · et que tremiscunt
omnia secula · habitantes quoque in eis · quem
expauescunt omnes potestates spes
desperatorum pater orphanorum · iudex
verus · lumen de lumine respice
in me et miserere mei · precipe ut
videam inimicum meum qui mecum
pugnat et iudicium offeram contra
eum et loquar cum eo faciem ad faciem
quia illi notum ignoro · tu es
iudex viuorum et mortuorum
tu iudica inter me et illum · Et tu
in agone sum tu testis et tu plagas
meas in gemitu · Noli mihi irasci
domine deus meus nec inquietetur anima mea
ne ꝯmisceatur · Sensus meus cum
impiis ydolis surdis et mutis
Set tu es spes mea xpe qui es
benedictus in secula seculorum · Totimne
aut erat in carcere · et nutrix eius
ministrabat ei panem et aquam et as
piciebat illi per fenestram et orationes
eius scribebat · et omnes qui veniebant
cum dei timore aspiciebat · et
ecce subito de angulo carceris
exiit horribilis draco · totus
variis coloribus deauratus ca
pillis et barba eius aurea vi
debantur · aut dentes eius ferrei

oculi eius ſicut margarite ſplende-
bant et dentibus eius ignis et
fumus exiebat. lingwa eius anhe-
labat ſuper collum eius erat ſpes
et gladius ardens videbatur in
manu eius et fetorem faciebat in car-
cere Erexit ſe et ſibilavit fortiter
et factum est lumen in carcere ab igne qui
exiebat de ore draconis. Facta
autem margareta facta est ut herba
pallida et formido mortis cecidit
ſuper eam et conſtringebantur omnia membra
eius. oblita est enim propter nimium pa-
vorem quia deus exaudiſſet orationem eius
quod dixerat videam illum qui mecum
pugnat. et fixit genua ſua in
terram. et expandit manus ſuas
ad orationem et dixit Deus inviſibilis
quem abyſſi et tarthari abyſſorum
contremiſcunt. qui firmaſti abyſſum
in deficiente. et michi terminum po-
ſuiſti et non tranſibit preceptum tuum
Infernum devaſtaſti. dyabolum ligaſ-
ti. qui extinxiſti poteſtatem draconis
virtute tua magna reſpice in me
et miſerere mei quia ſola ſum orpha-
na et tribulata. ne permittas hanc
feram nocere michi. placeat tibi domine ut
vincam eum et furorem eius Quare
enim adverſum me venit ignoro et
abſorbere me feſtinat et in cavernam
ſuam deducere Dum hec diceret beata
margareta draco de ſuo aperto ore por-
rexit ſuper capitium eius et ſuſpi-
rans deglutivit eam in ventrem ſuum
Sed crux Christi quam ſibi fecerat beatiſſi-
ma margareta ipſa crevit in ore
draconis et in duas partes diviſit
eum et inde beatiſſima margareta
exivit de ore draconis nullum
dolorem habens in ſe. et in ipſa hora aſ-
pexit in ſiniſtram partem et vidit
aliud dyabolum ſedentem ut homo
nigerrimum manus et genua
colligatos habentem Beata vero
margareta videns illum oravit
dicens laudo et glorifico nomen
tuum deus. gaudeo et exulto la-
pis angularis. ihesu Christe inmor-
talis columpna fidei principi-
um ſapientie inenarrabilium angelorum
rex perpetuus fundamentum eterne
nunc vidi fidem meam florentem
vidi gaudium anime mee vidi
confuſionem demonum in terra proſtra-
tum vidi virum homicidam inter-
fectum vidi fetorem eius amoveri ceſ-
ſare vidi infernum eius proſtra-
tum vidi virum comeſtorem con-
culcatum vidi putredinem eius
recedentem a me. vidi venenum
eius terga vertentem. vidi rabi-
em eius quieſcentem. Vidi crucem
Christi florentem. Vidi corpus meum
in odore ſuavitatis manens. Vi-
di dominum ſanctum ad me venientem
Expecto columba mea hylarem
ad me deſcendentem Video gau-
deo et exulto de tua clementia
et in tua ſuavitate confiſo Draco-
nem audacem in ſpecie immundiforme
in medium conculcavi. fiduciam
eternam teneo. et ideo gratias tibi
ago rex inmortalis perpetue im-
perator refugium omnium peccatorum gu-
bernator et turris fortitudi-
nis corona aurea. kathedra
aurea reſurrectionis. lapis precio-
ſus ſalvator omnium de quo benedictus
in ſecula ſeculorum Et dum in oratione ſua
hec diceret ſurgens demon acceſ-
ſit et tenuit manum beate marga-
rete et dixit Margareta ſufficiat

t q̄ fecisti Cessa iam̄ de mea p̄sō
q̄a m̄ltu video te ī orone p̄seue
rāc Ego em̄ misi fr̄em̄ meū
rufone ut absorberz te ī simili
tudine draconis et tolleret me
moriā tua de t'ra et obrueret
v̄ginitatē tuā et p̄derz decorem
tuū. tu vo ī t'fecisti eū et sig
naculo me int'fice cupis. pc
to cessa de mea p̄sō. Tunc b̄ta
v̄go mrgaeta p capillos ap
hend'. demone et deiecit eū ī
t'ra. et posuit pedem eius dex
t'u s' ceruice ei' et dicebat ei.
Cessa maligne gen' horri le
cessa maligne fera inīq̄ fera
rebelle ego ācilla xp̄i et domes
tica su. ego ancilla dei. ego
sponsa dei cui' no ē b̄ndēm
ī s̄cla s̄clo₄ Et cū hēc diceret
subito lumē refulsit ī carcē
et crux xp̄i videbat'. usq̄ ī ce
lū et coluba sedebt s̄up ipaz
cruce et dicebat B̄ta es mar
gaeta expectāt te porte pa
dysi Tūc grās agēs deo b̄ta
mrgaeta et c̄uūsa ad demonem
dixit ei demon Dep'cor te s̄ca
famula xp̄i allevia pede tuū
de ceruice mea et repausa modi
cū et enarrabo t̄ oīa op̄a mea
Bēa aūt puella sublevauit.
calcaneu suū de ceruice ei' et sta
tim demon denuo dix'. Veritemu
el ē cognome meū pt' beelzebuch
m̄ltos labores ī ventre meūm
deduco Et ego c̄tra omēs pug
no et nullus potuit me vincē
Tu aūt oculū meū eruisti. v̄
tutem meā c̄fregisti. rufone
occidisti. et nūc q̄a video xp̄m
intē manētez q̄ facit qd t̄ placz

Anq̄ xp̄us manet intē t'ra cab
et carne et to'' corp' tuū exīmia
tu eat. nūc aūt ex quo cepisti ce
leste viam alia forma intē vi
deo. Video thezauris p̄dis q̄ dinos
cit' et signū xp̄i ondit' p q̄ in te
fructus iusticie matur' et suauis
et grē plen' ondit'. Candida es
s̄up lacte. et digiti tui signaculo
xp̄i. cū quo signaculo vicisti me fr̄e
me et rufone p̄p̄m occidisti. p
q̄ et me alligasti Ego m̄ltū la
bore abstuli et deglutivi ī ventre
meū Ego sū q̄ pugno cū iustis
et ī tendo renes eo₄ et obceco o
culos eo₄. et obturo sensus eo
rū. et facio eos oblivisci nomē
celestis sapie. et cū obdormiūt
venio s̄up eos et excito illos
de sopno ut uadat s̄up domos
et q̄s ita no possū movē de sop
no facio eos ī sopno p̄cc. et cū
ventitulo exhortans eos ut m
plūs. et tū de manu mea euadūt
et cū omnib' pugno et oēs c̄q̄sto
Oz de illis dico ī q̄bus h̄eo poz
tenez q̄s frigidos et sine vexillo
crucis ī venio Alia qui t̄ sūt siles
ab eis c̄fusus et vacuus disce
do quēadmodū acc hodie O b̄ta
mrgaeta supat' sū. et q̄ aga
ignoro. arma mea c̄fusa sūt
na si vir me vincet no curassez
cū a tenera puella supat' sū.
et inde plus doleo. q̄a p̄r tuus
et m̄r tua o b̄ta mrgaeta socij
mei fuerunt. et m̄o adūsū gen'
tuū surrexisti O q̄ua mirabile
ē q̄a tenera filia supauit p̄rez
et m̄rez et tōm gn̄acoz t̄ xp̄m
secuta ē. fugat demones. fug
diam'' et alios occid'. Vere

vtus tua nichil ualet qr a pua
puella ſupatus ſu. Bta mar-
garecta rndit. Enarra m ge-
n9 tuu demo i ique. qs te ge-
nuit ul qs te pcep. ſco opi
inſidiu. Demo dixit. Dic m
margareta vn e vita tua z
menbra tua mte manet
vnde fides tua. vel quo mte
ingſſus e xpus et ego di-
co tibi om opa que fcā. Bta
margareta rndit. No licz hoc
dice t qa n̄ dign9 es audie
voce mea gra dei ſu id qr ſu
Demo dixit. Sathanas rex
m qui deiectus e de padyſo
pſibris em iannes z man-
bres i ueniees geng m m ſau-
tate z vide qa non ſu auſus
loq t qa xpm eca te ambu-
lante et ctremiſco Ita vic-
me ſut ſup tram ſz cu veto
ambulam9 ſz peto te ancilla
dei relaxa modicu ut vbum
loqr tibi. et dixit itm dya9
cate amteo t om. Adiuro te
p deu tuu z xpm filiu ei9 m
que credis ne me demanib9
plenig ciaas z liga me i ma-
nu tre uſqz i fine vite mee
ut no pugne cu iuſtis neqz
aduſu te Ita et ſalomo i vita
ſua i cluſit nos i vno vaſe ſz
pt9 morte ſua igne mitteba9
ex ipo vaſe et ve m ontes ho-
mies babiloni putauerut
ſe aurum i uemiſſe z fregerut
ipm vas. et tuc reuelati ſu-
m9 z ipleuim9 orbe trarum
Bta margareta rndt. demon
i ique obmuteſce z ſile ut

no audiam vba ex ore tuo z ſi-
gillauit eu i angulo carceris
et dixit. Vade pt9 me ſathana
z tra ſuſcepit eu. Altea die
iuſſit pfcus btam margaretam
adducre an ſedem ſua. Bta at
margareta cu exiret de carce-
re ſignauit corpus ſuu ſigna-
culo xpi. et viderut habitatores
ciuitatis q patiebat. bta mr-
garecta. pfcus aut dixt. Mar-
garecta conſenti m z adora deos
meos. Margareta rndit. decet
naqz te adorare dm z xpm fili-
cius amicu pphas. ſi dignus
eſſes no eſſes amicus ydolos
ſurdoru et mutor. Pfcus dixt.
Expoliate ea z i aere ſuſpendi-
te z incendite ea cu lampadi-
bus ardendtib9. Queſtionarij
itaqz fecerut et cbuſſerunt
corpus ei9 tenerum z ipa ora-
bat dices. Dne renes meos
z cor meu ut no ſit i me i iqui-
tas. Pfect9 dixit. Conſenti m
et ſacrifica diis. Bta margareta
rndit. No conſento n̄ adoro de-
os tuos ſurdos z mutos non
om pt dyabolus vince caſta pu-
ella. qa ſignauit om mebra
ei9 xpus. Tuc pfcus pcep af-
ferri magnu vas plenu aqua
et ligari man9 z pedes bte mr-
garecte ibiqz pcepit mortificari
ri. Queſtionarij itaqz fecerunt
ſicut erat docti. Tuc bta mar-
garecta aſpiciens i celu dixit.
Dne q regnas i ctrnu diſrumpe
pe vincula mea z t ſacrificabo
hoſtia laudis. fiat m hec aqua
ſuauitatis ſacificacio z illuminacio ſa-
lutis. veniat ſup me columba
ſca ſpu ſco repleta z bndca

i noie tuo aqua ista i troco et
lauat me i vita etna Clarifi
ca aiam meam. ɔfirma sensu
meu ꝫ pice ame ptīy meum
salua me i gloia tua bapti
za me i noie pris ꝫ filij et
sps sci qa tu es bndcus in
scla sclor Et ecce tre motus
sctus e i ipa hoa et coluba de
celo venit hns i oe suo coro
na aurea et sed sup caput
bte mrgarete. Tūc solute
sut manꝰ eiꝰ et pedes ꝫ ex
iuit de aqua collaudans dnm
ꝫ bndicens dnm isrl Dns reg
nauit decoz i dutus e dutus e
dns forti uez ꝫ pcinxit se vt.
Et ɔtinuo uox colube intonuit
de celo dices Veni mrgareta
i regem xpi tui. Veni i regnu
celor Bta es qa coroa vite
accepisti. Bta es q ugitatez
desideasti In ipa hoa dici cre
diderut i dnm ihm xv m quaor
milia exceptis mulieribꝰ et
puellis. Tūc i iqⁿs olibrius dat
sumz ꝫ qstionariis eos iubet
decollari. q crediderut i capo
limoch i armenia ciuitate ꝫ
ptꝰ pusillu iussit btaz mrga
retam interimi Statiz qstio
nary apphenderut ea ꝫ duxe
rut foras ciuitate Dixit
aut malchus ad ea Extede
ceruice tua ꝫ suscipe gladiu
meu et miserere mei qa video
xpm cca te cu angelis stare
Sai mrgareta rndt Peto fr
i ut si vides xm pais m du
oroz facia ꝫ comedom corpus
meu i locu refrigerij Qucsti

ondius dixit pete quod vis.
Tūc bta mrgareta cepit oare
ac dice Dne qui palmo celu
et tra mesurasti ꝫ mari limi
te posuisti exaudi depcacone
mea ut credentes i scte pma
neat ꝫ no cdentes ɔutaut et
cor q me psecuti sut mise re.
Et si qs legerit libru gestoru
meoru aut audierit passione
me ex illa hoa relaxent pcca
eiꝰ Et q lume fecit i basilica
mea de suo labore no iputent
pcca illius ex illa hoa Et si
reus fuit i iudicio hornbi
li ꝫ meor fuit nois mei liba
eu de torrete mortis Adhuc
peto dne ut q legit aut audi
erit aut q tulerit libru passio
nis mee i manu sca sua uel
q adurerit eu legedo no i pute
tur pcca illius qa cito ꝫ sagi
sunt ꝫ sp parum ꝫ mihi cessa
nt Adhuc peto dne ut q basilica
mea i noie meo fecit uel scripse
rit passione mea uel qui de
suo labore ɔpauerit
dicem passionis mee reple
illu spu sco spu vitatis et i
domo illius no nascat i fans
claudus aut cecus neqz mu
tus. neqz a spu teptet malo
ꝫ q peccat veniaz de pcco suo
i dulge ei dne Tūc sca sut
tonitrua ꝫ coluba uenit cu
cruce ꝫ loquebat cu bta mr
gareta et oes qui ibi astabat
cciderunt sup facie sua i tra
Et bta mrgareta cecidit in tra
ante vtute dni. et coluba te
tigit ea ꝫ dixit Bta es tu in
ter mulieres q i orombꝰ tuis

Mulieres q ptu laborantes ex
audi ꝫ adiuua ppici ꝫ benigne.

Rm

omnes memorasti. Sine me tipsum
nuro et per gloriam angelorum meo
rum qui exaudire sint deprecationes
tue et qui aute e incoruitu hoc e
r datum. Beata es tu qui in penis tu
is omnes memorasti peccatores et
ubi fuerint reliquie tue siue pas
sio tua. Et ueit peccator orans cum
lacrimis et posuit os suum super
memoriam tuam ex illa hora dimit
tuntur peccata illius. Et ubi me
moria martyrii tui fuerit spiritus ne
quam non ingredietur sed pax et
spiritus virtutis in loco illo letabi
bitur. Et quicumque in oratione te inuo
cauit remissionem peccatorum inueni
et. Beata es tu et omnis generatio tua
que crediderit per te. Dem celestis
in loco tuo partum ego tecum sum et a
periam tibi regnum celorum. Tunc beata
margareta respexit in circuitu et dixit.
Patres et matres fratres et sorores
omnes uos adiuro per nomen mag
ni omnium sanctorum memoriam mei
facite. nomen meum nominate et
commendate me. et quamuis ego
peccatrix sim tamen obsecro pro uobis
dominum ihesum christum ut donet uobis
remissionem peccatorum uestrorum et fa
ciet uos heredes glorie sue et il
luminet uos in regno claritatis
sue. Deo enim gratias ago regi
omnium sanctorum qui me dignam fecit
in sorte iustorum numerari. Imperium
dico deo laudo et glorifico christum
qui deus benedictus est in secula seculorum.
Et post orationem erexit se et dixit.
Frater tolle nunc gladium tuum et
percute. Ecce iam uici mundum. Ille
dixit. Non faciam neque interfi
ciam uirginem dei. Deus autem tecum

locutus est contra quam te non interficiam.
Beata margareta respondit. Si hoc
non feceris non habebis partem mecum
in paradyso. Tunc confusionarius cum ti
more attulit gladium suum et
amputauit caput beate mar
garete. Veniebant demones
et torquebantur et uocibus
magnis clamabant unus deus
et fortis deus magnus beate mar
garete. Et audientes omnes
infirmi ceci claudi muti
surdi debiles omnes venie
bant et tangebant corpus beate
margarete et sanum fiebat. Et
demones adueni
uenientes demones a reli
quiis beate margarete torque
bantur. Infirmi uenientes sa
nabantur a languoribus suis
et credebant. Ego theotimus
tuli reliquias beate margarete
et posui eas in scrinio quod feci
de lapide cum odore suauitatis.
Deinde misi eas in anthiochi
am ciuitatem in domo sincle
tice. Ego enim eram qui ministra
bam ei in carcere panem et aquam
et ego conscribebam omne certamen
quod habuit contra impios bella
tores. et omnes eius orationes scrip
si in libris cum multa astucia
et omnibus transmisi in ciuitate. Pas
sa est autem viii. kal. Julii. Ali
bi legitur quarto ydus iulii.
De hac uirgine quam sanctus ...
Beata margareta fuit timoris
dei in stancia ... per diuinam
religionem composita. compassione
perfusa. honestate laudabilis
patientia singularis nichilque in ea
contrarium christiane religioni in
ueniebatur. Odiosa patri suo
dilecta domino ihesu christo. Omnes au
dite corda compungite. compon[i]

te ſenſu · dim adoratē t unitate
ſbe t pſone in trinitate O kmi
fres inigncte memoriā faci
te ut i ſuas orones uos memo
ret ante dim nrm ihm xpm
i ſcla ſclorū amen. De dimi-
Apostoli latino ſione aplo
ſmone dicūt miſſi Qui
uo honorat miſſos · maifeſtu
e eos honorare mittete qm dig
nitas q debet miſſis · illi cui mi
niſtri ſut exhibet ut ait ſal
uator ad diſcipulos Qui uos
audit me audit · et q uos recip
me recip. Uera btā aplorū
merita i qbus ſe xpus t recipi
pdicat t audiri Bti ſut illi q
ru deuoto delata aplis recu
rit i xpm Teneteo itaq fres
hui ꝯpmiſſionis fide de ſuppli
ciis patrū mortē p xpi ꝯfeſſione
ſuſceptis exultemꝰ qm qui de
mrtirū morte letat mrtires
no dubitat regnare cu xpo pt
morte Hi ſut qbus media
tor dei et hom maifeſtauit no
me tuu dne potiſſimū t ānu
ciauit eis oīa · hi ſut q ꝯſtitu
ti ſut pncipes ſup omnē trā
quorū tuba pdicatoris ad totas
aures mundi puenit Iſti magi
ſtri ab i itio viderut t miniſtri
fuerut · ſmones tradiderut nob
regni tui multa miſtia niqua
cu compta te mimis ūba illo
ru credibilia facientē ſignis
t pdigiis t ūtutibꝰ variis
miris ſci ſpus diſtbucoibꝰ
Hec ſane cauſa e qua oti ſy
lla abiguitate ſuſcapimꝰ
quitꝰ mr ecia vniūſalis
et aplica docet uſq ad eos

ut pcamentorū documentorū ciꝰ aſſer
cone pcium grām omnē qne tor
mentorū mori no timeamꝰ ſca
entes p eo vita glioſā pmare
nos Hi ſut q repleti ſt ſpu
ſco linguis omi gentiu locutur
erroes ꝯfident arguut · vita
ſe ſaluberrima pdicat · hoies
ad pniaz hortant · ptite vite
culpabilius i dulgētia de dina
gra pollicet et pdicacoz vita
tis macula ꝯſequet · Exam
ta e tandem aduſus eos i feli
citas · ſeua tollerat · pdca ſpe
rant pmiſſa · docet precepta Iſtu
meo exiguu pmundu diſtrut
ꝑlos mirabili facilite ꝯuertut
Inter i imicos anget ꝑſecu
toribus creſcut ac p afflictionu
anguſtias uſq i extrema tra
ru dilatati · aliꝗ aduerſitatibꝰ
t pſpitatibꝰ rerū pacaz t te
porincia vigilant exeunt · Iſti
no ſolu ſtelle ſ ſup ſtellas ſt
qma ſtelle i celo apli ſt celos
ſut ſtelle de igne ſenſibili apli
de igne i telligibili Stelle i uo
ne obſcurat · apli dic ac nocte
ſuis radiis effulget · Stelle
orto ſole tenebreſcut apli
ſole iuſticie reſplendere lucēſ
cut Stelle i reſurrecōe cadet
ut folia · apli neo reparat ob
mam xpo i acra Cu iuſtis ſy
deribus aliud lucifer aliud ap
pellat antifer Iu aplis aut
lucifer ſut oms t ideo ſtellis
maiores Quiaq eos noiaut
luminaria mudi no paraut · no
ſolu du eſſent i corpore ſ ma
gis nuc Gra em t uita ſcorū
no minuit morte no re

tardant. dies non dissolvuntur in
terra. neque nocte obscurantur nec
tenebris obumbrantur. Piscato-
res quidem erant apostoli et illis dor-
mientibus retia non operantur
Et tunc quidem pisces capiebant
ad mortem. nunc autem homines capi-
unt ad salutem. Vindemiatores
erant qui labruscas eradicabant
et pietatis semina plantaverunt
et illis absentibus corpore vinea
nunc florescit et botros
affert. Fuerunt et columbe qui
virtute sue caritatis robur firma-
tum est. Fuerunt et fundamentum quia
ecclesia confessione eorum fundata est
ecclesia. Portus quoque qui tempes-
tates impias repulserunt. Gu-
bernatores etiam qui orbem terra-
rum in una ratem direxerunt. Pas-
tores qui lupos abiecerunt et
oves conservaverunt. Aratores qui
spinas eradicaverunt. Medici
qui vulnera nostra curaverunt

Sequitur de sancto Alexio

Alexius fuit filius eufemi-
ani viri nobilissimi romani
et in aula imperatoris primi cui fa-
milia pueri et servi assistebant
qui zonis aureis cingebantur et
vestimentis sericis induebantur.
Erat autem prefatus eufemianus
misericors et singulis diebus in
domo sua tres mense pauperibus
orphanis peregrinis et viduis
parabantur quibus strenue servie-
bat et hora nona ipse cum viris
religiosis cibum in dei timore
capiebat. Cui uxor nomine
aglaes erat que eiusdem religi-
onis ac propositi erat. Cum autem
filium non haberet ad preces eorum suas
dominus filium eis concessit. Post
que ipsi deinceps in castitate
vivere firmaverunt. Traditus
igitur puer liberalibus discipli-
nis cum in omnibus philosophie artibus
ipse floreret et iam ad puberem
etatem venisset puella de domo
imperiali eligitur et ei coniungi-
tur copulatur. Venit igitur nox in qua
cum sponso suscepit secreta si-
lentia. Tunc sanctus iuvenis cepit
sponsam suam in dei timore instru-
ere ac ipsam ad virginitatis pu-
dorem provocare. Deinde anu-
lum suum aureum et caput balthei
quo cingebatur ei tradidit dicens
Suscipe hec et sua quousque deo
placuerit et dominus sit inter nos.
Post hec de substantia et de rebus suis
accipiens ad mare discessit.
Ascendensque occulte navem La-
odiciam usque devenit. Inde que
pergens in edissam civitatem syrie
pervenit ubi ymago domini nostri
ihesu christi sine humano opere facta in
syndone habebatur quo perveniens
omnia que secum detulerat pauperibus
distribuit et vestimenta vilia in-
duit et cum ceteris pauperibus in atrio
ecclesie dei genitricis marie sedere cepit.
De elemosinis vero quantum sibi
sufficere poterat retinebat ceteraque
alia pauperibus erogabat. At
pater eius de recessu filii plurimum
ingemiscens per universas mundi
partes pueros suos misit ut eum
quererent diligenter. Quorum dum
aliqui in edissam civitatem venis-
sent ab eo sunt agniti sed ipsi eum
minime cognoverunt. et eidem
cum ceteris pauperibus elemosi-
nam tribuerunt. Qua accipiens

gratias deo egit dicens Gratias tibi ago
domine qui me a servis meis eleemosy-
nam accipere fecisti. Reversi igitur pueri
nunciaverunt quod eum nusquam vale-
rent reperire. Mater vero sua a die
sui recessus saccum in pavimento
cubiculi sui stravit ubi eiulatus
lamentabiles voces dabat. Hic
semper in luctu manebo donec filium
meum recuperabo. Sponsa ad socrum
suum dixit. Donec audiam de sponso
meo dulcissimo ad instar turturis
solitaria tecum manebo. Cum igitur
alexius in predicto atrio per xvij annos
in dei servicio permansisset ymago tandem
beate virginis que ibidem erat custodi
ecclesie dixit. Fac introire hominem quia
dignus est regno celorum et spiritus dei
requiescit super ipsum. Nam oratio eius
sicut incensum ascendit in conspectu
dei. Cum autem custos de quo narra-
ret ignoraret. Iterum ei dixit. Ille
qui foris sedet in atrio ipse est. Tunc cus-
tos festinus exiit et ipsum in ecclesiam
introduxit. Quod factum cum cunctis
innotesceret et ab omnibus venerari
cepisset humanam gloriam fugiens
inde recessit et laodiciam venit
Ibique navem ascendens cum in tharsum
cilicie vellet pergere dispensante
deo navis ventis impulsata in
romanum portum devenit. Quod
videns alexius ait intra se. In do-
mo patris mei manebo ignotus
nec alteri onerosus ero. Patrem igitur
a palacio redeuntem multitudine
obsequencium circumdatum circumdatum
obvium habuit. Ac post eum clamare
cepit. Serve dei me peregrinum in
domo tua suscipi iubeas et de
micis mense tue me nutriri

facias ut tui quoque peregrini dignetur
dominus misereri. Quod audiens pater
ob amorem filii sui eum suscipi iussit
et locum proprium in domo sua ei tribuit
et cibum de mensa sua ei constituit
et ei ministrum proprium delegavit. Ipse
autem in orationibus perseverabat et
corpus suum ieiuniis et vigiliis
macerabat. Familia autem domus
ipsum multipliciter deridebant
et aquam vecesilium super eius caput
frequenter fundebant et multas ei
iniurias irrogabant. Sed ipse in
omnibus valde paciens erat.
Decem et septem igitur annis in domo
patris ignotus mansit. Videns
igitur per spiritum quod appropinquaret terminus
vite sue cartam cum atramento pe-
ciit et totum ordinem vite sue ascri-
bens conscripsit. Dominica igitur die post
missarum sollempnia in sanctuario vox
de celo insonuit dicens. Venite
ad me qui laboratis et onerati
estis et ego reficiam vos. Quod
audientes omnes in facies suas
territi ceciderunt. et ecce vox secundo
dicens. Querite hominem dei ut oret
pro roma. Querentibus illis et mi-
nime invenientibus iterum dictum
est. In domo eufemiani querite.
Requisitus ille se nihil de hoc scire
dicebat. Tunc imperatores archa-
dius et honorius una cum pontifice
innocencio ad domum predicti vi-
ri venerunt. Et ecce minister a-
lexii ad dominum suum venit dicens
Vide domine ne ille noster peregrinus
sit quia magne vite et paciencie ho-
mo est. Currens igitur eufemianus
eum defunctum reperit et vultum eius
tamquam vultum angeli rutilantem

in venit. Solvitque cartham septam quam ipse habebat in manibus et accipere nequivit. Exiens igitur dum hec pontifici et imperatoribus nunciavit et illi ad eum intrassent dixerunt: Quamvis peccatores simus tamen regni gubernacula gerimus et hic curam universalis regiminis pastoralis. Da ergo nobis cartam ut sciamus que in ea scripta sunt. Et accedens pontifex cartam manu accepit et ille statim sibi dimisit. Fecitque eam legi coram omni multitudine et patre eius. At Eufemianus hec audiens nimio timore turbatus obstupuit et fere exanimis resolutisque viribus in terram decidit. Cum vero ad se ipsum rediisset vestimenta sua scidit cepitque canos capitis sui evellere et barbam trahere atque semetipsum decerpere. Ac super filii sui corpus corruens exclamabat: Heu me fili mi quare me sic contristasti et per tot annos in dolores et gemitus incussisti. Heu me miserum quia video te custodem senectutis mee in grabato iacentem et mihi non loquentem. Heu me quale deinceps consolacionem habere potero. Mater vero quasi leena erumpens rethe ita scissis vestibus exiens coma dissoluta oculos ad celum levabat et cum pre nimia multitudine sanctum corpus adire non posset clamavit dicens: Date mihi viri aditum ut videam consolacionem anime mee qui suxit ubera mea. Et cum pervenisset ad corpus incubans super illud clamabat: Heu me fili mi lumen oculorum meorum quare sic fecisti nobis ca-

tum crudeliter nobis egisti. Videbas patrem tuum et me miseram lacrimantes et non ostendebas te ipsum nobis. Servi tui iniuriabantur tibi et sustinebas. Et iterum atque iterum prosternebat se super corpus suum et nunc brachia super illud expandebat nunc vultum illum angelicum manibus contrectabat osculansque clamabat: Plorate mecum omnes qui adestis quia per xvii annos eum in domo mea habui et non cognovi quod unicus filius meus esset. Servi enim eius eum conviciabantur alapis eum percuciebant. Heu quis dabit oculis meis fontem lacrimarum ut plangam die ac nocte dolorem anime mee. Sponsa vero eius induta veste adriatica cucurrit plorans et dicens: Heu me quia hodie desolata sum et apparui vidua. Iam non habeo in quem prospiciam nec in quem oculos levem. Nunc ruptum est speculum meum et periit spes mea. Amodo cepit dolor meus qui finem non habet. Populus autem videns hec lacrimabiliter flebat. Tunc imperatores cum pontifice posuerunt corpus illud in honorato feretro et duxerunt in media civitate et nunciatum est populo inventum esse hominem Dei quem civitas tota querebat et omnes obviam currebant corpori sancto. Si quis autem infirmus corpus illud sanctissimum tangebat protinus curabatur. Ceci visum recipiebant, demoniaci liberabantur et omnes

i firmi aquileiq; i firmitate de
tenti tacto corpe ſco curabat.
Impatores aut tanta mirabilia
videntes ceperut p ſe lagi cu
pontifice portare ut et ipi ſa
ficarent ab eode ſco corpore
Tunc impatores iuſſerunt copia
auri et argenti i plateis ſp
gi ut turbe occuparet amo
re pecuniaz et ſineret corpus
ſau duci ad eccliaz. Sz plebs
amore pecuniaz depoſito ma
gis ac mag ad tactu ſa cor
poris irruebat. Et ſic cu mag
no labore ad templu ſci boni
facij mrtis illud tande pdux
erunt. Et illic p ſepte dies in
dei laudibus opati ſt monu
mentu ex auro et gemmis pcio
ſis et lapidibz marmo ſaxſimu
corpus illud cu magna re
uerencia et veneratione colloca
runt xvij die meſ julij. De
ipo eciā monumento ita ſuauiſ
ſimus odor fragrauit ut oibus
eēt aromatibz pcioſius. Obijt
aut xvij kl augusti anno dni
ccc viij

de ſcā praxede

Praxedis vgo fuit ſoror
bte potenciane vginis
que fuerunt ſorores ſci noua
ti et thymothei q ab aplis
i fide ſut eruditi. Qui cu
pſecucione ſeuiente multorum
xpianorum corpa ſepeliſſent
tande i pace quieuerunt an
no dni c lxv. Vgo nobi
lis praxedis cu eēt afflic
ta pt tranſitu gmane pote
ciane. multi nobiles xpiani
veniebant et cſolabantur ea
cu ſco pio epo. que ipa roga
uit ut in terminis nouati qui
iā i vſu nō erant eccia edi
ficaretur. qa edificiu magnu
et ſpacioſum i eiſdem eſſe vi
debatur. Quod cu placuiſſet
ſco pio epo edificauit ibi
dem eccliaz i honore praxedis
vginis accepta ptate i vrbe
roma. Poſt annos duos et
dies xxviij. facta e pſecucio magna
in xpianos ita ut traherent
ad culturā ydolorum. et multi
fuit mrtio conati. Virgo aut
praxedis ſuīs ſpū multos
xpianos occultauit i eodem
tytulo. qs paſcebat cibo et
ſpus ſci vbo. Tunc diuulga
tu eſt impatori anthonio
q cueniencius fieri i praxedis
tytulo. q mittes tenuit mul
tos. et cu ſymmeon pſbrm
cu alijs viginti duobz qs
ſine i terrogacoe gladio puni
re pcep. i eodem tytulo. Ho
ru corpa nocte bta praxe
dis collegit et ſepeliuit i cy
miterio pſcille viij kl Junij.
Tunc afflicta cſpecta bta prax
edis i gemuit et oauit ad
dnm ut tranſire de hoc mundo. Cuius
orones dns exaudiens. Per
actis xxviij diebz poſt ne
ce pdctorum ſcorum. ſca vgo pra
edis migrauit ad dnm. Anno
ut ſup. xij. kl. auguſti. Cuius
corpus ego paſtor pſbr ſe
pelini iuxta prem ſuum i ci
miterio pſcille via ſallari
a vbi hodie floret orones

ſcoru𝔷 ꝫ De ſcā maria mag

Maria interptatᷣ ama
ru mare ul illumia
trix p hec tria intel
liguntᷣ tres ptes optime
qs elegitᷣ ſcꝫ ps pnitecie
ps ꝯteplacōnis intne et
ps celeſtis glorie De qua
tplici pte intelligitᷣ q dixit
dns Maria optiaꝫ pte ele
git q no aufeᷣ ab ea p̄a
cm ps no auferᷣ rone fi
nis q e ꝯſecucō btitudis
Scda rone ꝯtinuitatis qa
ꝯteplacō uie ꝯtinuatᷣ cu
ꝯteplacone prie Tercia
rone ētnitatis Inquantu
elegit optiaꝫ pte pnie dr
amarū mare et qa ibi mul
tam amaritudiꝫ hūit q
patꝫ qa tot lacrimas fudit
q inde pedes dnī lauit In
qntu elegitᷣ optiaꝫ pte ꝯte
placōis intne dr illuatrix
qa ibi hauſit auide q pt
modu luīn de effudit Ibi
lumē accepitᷣ q pt modu ce
teros illuſtrauit Inquantu
elegitᷣ optiaꝫ pte celeſtis glie
dr illuiata qa nuc illuia
ta ē et luce pfectiſſime cog
nicois i mete illuabitᷣ
luce claritatis i corpe Et
Magdalena dr qi manens
rea ul' magdalena interptā
munita ul magnifica p que
ꝯſinuatᷣ qlis fuit an ꝯuerſi
one. qlis i ꝯuſione et qlis
pt ꝯuerſioꝫ Na an ꝯuſioꝫ
fuit manēs rea p obliga
cionꝫ ad penā etnā Inquīſi

one munita p pnie armatura
optie eni omnibus armis pnie
ſe muniuit · qa qt i ſe hūit ob
lectameta tot de ſe dedit holo
causta · Post ꝯuſioꝫ magnifica
pgrē ſupħundantia · qa ubi
ħundauit delictu ſup ħunda
uit et gra Maria magdalena
a magdalo caſtro cognoiata
clarissimis ē exorta natalib9
utpote exregia ſtirpe deſcenden
tibus Cui9 pr Syrus · mr uo
eucharia nuncupata ē hec
cu fre ſuo lazaro et ſorore ſua
martha magdalu caſtru q
ē ſcdo miliario a genezareth
et bethania q ē iuxta ihrlm
et magna pte ihrlorū poſſi
debat Que tn omnia int ſe ta
lit diuiſerunt q maria magda
lu a quo et magdalena nuncu
pata ē · et lazar9 pte urbis
ihrlm · et martha bethania poſ
ſidebat Cu aut maria mag
delicijs corporis ſe tota expo
neret · et lazarus miliciae plus
uacaret · martha pdcs ptes
ſororis et fris et ſua ſtrenue
gubnabat et militib9 ac famu
lis ſuis ac pauperibus neccia
miniſtrabat Omnia tn pt aſce
ſione dnī vendiderunt et ad
pedes aplorū pciu poſuerunt
Cu igitᷣ magdalena diuicijs ħun
daret · qa reru affluencia volup
tas comes ſequitᷣ quanto diuicijs
et pulcritudine ſplenduit tanto cor
pus ſuu uoluptati ſubſtrauit
Unde ia noie pdito peccatrix ap
pellari conſueuerat Dūꝫ cu xpus
illic et alibi pdicaret · illa nutu

inspirata divino ad domum Symo-
nis leprosi ubi audivit eum
discumbere properavit. Non audens
ut peccatrix inter iustos apparere
retro secus pedes domini mansit
ubi pedes eius lacrimis lavit. ca-
pillis tersit et unguento precioso per-
unxit. Nam incole regionis
illius propter vehementissimum solis
ardorem unguentis et balneis ute-
bantur. Cumque Symon intra se co-
gitaret. quod si hic esset propheta a
peccatrice se tangi nequaquam
permitteret. Dominus illum de superba
iusticia redarguit et mulieri
omnia peccata dimisit. Hec est igitur
illa maria magdalena cui dominus
tam magna beneficia contulit
et tanta signa dilectionis ostendit.
Nam ab ea septem demonia expu-
lit in suo amore eam totaliter
accendit. familiarissimam sibi con-
stituit. hospitam suam fecit. pro-
curatricem suam in itinere eam habere
voluit. eam semper dulciter ex-
cusavit. Nam excusavit eam
apud phariseum qui dicebat eam
peccatricem. apud martham que
eam dicebat ociosam. et apud
iudam qui dicebat eam prodigam.
Hanc lacrimantem videns lacrimas
continere non potuit. cuius dilectione
quadriduanum fratrem resuscitavit.
Cuius amore martham sororem
suam a fluxu sanguinis quo septem
annis vexata fuerat liberavit. Cuius
meritis sororis sue famulam
ut illud tam beatum et dulce verbum
beatus venter qui te portavit
exclamans diceret dignam
fecit. Nam secundum ambrosium
illa fuit martha et hec eius
famula. Hec est illa que pedes
domini lavit lacrimis capillis
tersit et unguento perunxit que
tempore gratie sollempnem penitentiam primam
fecit. que optimam partem
elegit. que ad pedes sedens
domini verba audivit. que deo
caput perunxit. que iuxta cru-
cem in passione domini fuit. que
unguenta parans corpus eius
ungere voluit. Que a monu-
mento discipulis recedentibus
non recessit. Cui christus re-
surgens primo apparuit et apostolo-
rum apostolam fecit. Post ascen-
sionem igitur domini scilicet anno quarto de-
cimo a passione cum iudei iam
diu stephanum occidissent et ce-
teros discipulos a iudee finibus
eiecissent. Diversas gentium
discipuli subeuntes regiones
ubi ibidem domini seminantes e-
rat autem tunc temporis cum apostolis
beatus maximinus unus de sep-
tuaginta duobus domini disci-
pulis cui a beato petro maria
magdalena fuerat commendata. In
hac igitur dispersione beatus maxi-
minus maria magdalena lazarus
frater eius martha soror ipsius
et martilla pedissequa marthe
necnon et beatus cedonius qui
cecus natus extitit sed a
domino fuit liberatus. omnes hii
simul et plures alii christiani
navi ab infidelibus impositi
pelago sine aliqua gubernatione
expositi ut omnes scilicet submer-
gerentur. Divino tandem nutu

marsiliam devenerunt. ubi
cum nullos qui eos vellent re=
cipere hospitio invenissent. sub
quadam porticu quam prophano
gentis illius preerat mo=
rabantur. Cum autem beata maria
magdalena videret populum ad pha=
num confluere ut ydolis ymolaret
assurgens vultu placido facie
serena. lingua diserta eos ab
ydolorum cultura revocabat. et
Christum constantissime predicabat.
Et admirati sunt universi pre
specie. pre facundia. pre dulcedine
eloquencie illius. Nec mirum
si os quod tam pia et tam pulcra
pedibus salvatoris infixerat
oscula. ceteris amplius verbi
dei spiraret odorem. Post hoc
autem advenit princeps provincie
cum uxore sua ut pro habenda
prole ydolis ymolaret. Cui ma=
ria magdalena Christum predicans
sacrificia dissuasit. Interea
evolutis aliquot diebus
apparuit in visu maria magdalena
illi matrone dicens. Unde cum
tot diviciis habundetis sanctos
dei fame et frigore mori permit=
titis. Addiditque minas nisi
marito suo persuaderet ut sancto=
rum inopiam sublevaret. Ipsa
autem viro suo indicare timuit
visionem. Sequenti igitur nocte
eidem similia dicens apparuit
sed adhuc hoc viro suo indi=
care neglexit. Tercio vero
sub tempeste noctis silentio
apparuit utrique fremens et irata
vultu igneo ac si tota domus
arderet et ait. Dormis ne

tyranne membrum patris tui
sathane cum vipera coniuge tua
que tibi indicare noluit verba me=
a. Quiescis nunc inimice crucis Christi in
inimice diversis ciborum generibus
ventris tui refectus ingluvie.
et sanctos dei fame et siti permit=
tis perire. Iaces nunc in palacio
pannis involutus sericis et
illos desolatos et sine hospi=
cio vides et preteris. Non sic ini=
que non sic evades nec impune fe=
res quod tamdiu eis benefacere distu=
listi. Hec locuta est et abscessit.
Tunc matrona evigilans suf=
pirat et tremet viro suo ea=
dem suspiranti ait. Domine
somnium vidisti quod ego
vidi. Vidi inquit admirari
et pavere non desino. Quid inde
faciemus. Cui mulier. Utilius
est ei obtemperare quam iram dei
sui quem predicat incurrere. Qua=
propter eos hospicio receperunt
et eis necessaria ministrarunt.
Cum autem quadam die maria
magdalena predicaret predictus prin=
ceps dixit ei. Putas posses
defendere fidem quam predicas.
Cui maria magdalena. Ego
quidem illam defendere presto sum
utpote cottidianis miraculis
et predicatione patris nostri petri qui
rome presidet roboratam. Cui
princeps cum coniuge dixit. Ecce
parati sumus tuis per omnia obtemperare pa=
rati sumus si ab eo quem predicas no=
bis filium impetrabis. Propter
hoc igitur magdalena non remane=
bit. Tunc beata maria magdalena
pro ipsis dominum exoravit ut eis
filium concedere dignaretur

Cuius preces dominus exaudivit et matrona illa concepit. Tunc vir ille cepit proficisci ad petrum ut probaret quod maria magdalena de christo predicabat si sic veritas se haberet. Dixit uxor eius. Quid domine putas ne sine me vis proficisci. Absit. Te enim recedente recedam. te veniente veniam te quiescente quiescam. Cui vir ait. Non sic fiet domina quia cum sis gravida et infinita in mari pericula de facili periclitari sint. Domi igitur quiesce et possessionibus nostris curam impendens. Et contra illa instabat. femineum flore non mutat. more. et cum lacrimis pedibus eius provoluta quod petebat tandem obtinuit. Maria magdalena humeris eorum signum crucis imposuit ne antiquus hostis eos in aliquo in itinere impediret. Navem igitur omnibus necessariis copiose onerantes. et cetera que habebant in maria magdalena custodia relinquentes proficiscuntur. Facto unius diei et noctis cursu consumato cepit nimium mare intumescere ventus flare ita ut omnes et maxime matrona gravida et debilis in undacione fluctuum tam seva in quassati gravissimis angustijs urgetur. intantum quod in eam subito dolor partus irruit et inter angustias ventri et pressuras temporis filium parturiens expiravit. Natus igitur puerulus palpitabat et mamillarum materna querens solacia lamentabiles dabat vagitus. Pro dolor. et natus est infans vivus. et matricida effectus. mori enim convenit cum non sit qui ministrabit alimentum. Quid faciet peregrinus cum uxore mortuam videat. et puerulum querulis vocibus matris mamillas appeteret. lamentabatur plurimum et dicebat. Heu heu miser quid facies. quia filium habere desiderasti. filium et matrem perdidisti. Naute autem clamabant dicentes. Proiciatur in mare hoc corpus antequam simul pereamus. quia dum nobiscum fuerit hec quassacio non cessabit. Et cum corpus apprehenderent ut illud in mare iactarent. Parce inquit peregrinus parcite. Et si nec mei nec matris parcere volueritis. misereamini saltem parvuli vagientis. Sinite modicum et sustinete si forte mulier pre dolore in exstasi posita adhuc valeat respirare. Et ecce non procul a navi quidam collis apparuit. Quo viso utilius esse credidit corpus et puerum illuc deferri quam marinis beluis ad devorandum dari. Et vix a nautis prece et precio extorsit ut illuc applicarent. Cumque illic pre duricia in fovea non possent effodere in secretiori parte collis clamidem supposita corpus collocavit et puerulum mamillis eius apponens cum lacrimis ait. O maria magdalena cur ad perdicionem meam tumulum in marsilie partibus applicuisti. Cur infelix

admonitionem tuam hoc iter arri-
pui. petisti ne dominum ut mulier
mea hac de causa conciperet ut
pariret. Ecce enim concepit et pa-
riendo mortem subiit. conceptus
partus natus ut pereat impetrasti
cum non sit qui eum nutriat. Ecce
quod per te obtinui et tibi omnia mea
commendavi. deoque tuo commenda
si potens est. sit memor anime ma-
tris et precatu tuo misereatur ne
pereat natus. Tunc clamide
sua corpus cum puero circumqua-
que cooperuit et postmodum navem
conscendit. Cumque ad petrum venis-
set. petrus ei obvius fuit. qui
viso signo crucis humeris eius
affixo quis esset et unde venisset
sciscitatus est. Cui omnia ille per or-
dinem enarravit. Cui petrus
Pax tibi fiat. bene venisti. et
utili consilio credidisti. non moles-
te feras si mulier tua dormit
et si puerulus cum ea quiescit. po-
tens est enim dominus cui vult dona
dare. data auferre. ablata re-
stituere et merorem tuum in gaudi-
um commutare. Petrus autem
ipsum in ierusalem duxit et omnia loca
in quibus christus predicavit ac mi-
racula fecit. locum et in quo
passus est. et in quo celos ascendit.
eidem ostendit. Cumque de fide a
petro diligenter fuisset instructus
biennii spacio iam elapso.
navem ascendens repatriare
curavit. Cumque navigaret deo
disponente iuxta collem in quo
corpus uxoris cum puerulo re-
liquerat pervenerunt. Cui prece
et precio eos ad ibi applicandum

induxit. Puerulus autem
ibidem a beata maria magdalena
in columnis conservatur. frequen-
ter ad littus maris procedebat
et ibidem ut pueros mos est
cum lapillis et glareis lude-
re solitus erat. Et cum applicuissent
vident puerulum more solito
in littore maris cum lapillis
ludentem. et quidnam esset admi-
rari non desinentes de scapha
exiliit. quo videns pueru-
lus. cum numquam tale quid vi-
disset expavit. et ad solita
matris currens ubera occulte
sub clamide latitabat. Peregrinus
autem ut manifestius videret
illuc accessit et puerulum
pulcherrimum matris ubera su-
gentem invenit. Et accipiens
puerum ait. O beata maria magdalena
quam felix essem. quam mihi cun-
cta prospera advenissent si mulier
respiraret et mecum repatriare
valeret. Scio equidem scio
et procul dubio credo. quod tu que
puerum dedisti. et in hac rupe
eum per biennium pavisti poteris
matrem prece tua pristine resti-
tuere sanitati. Ad hec verba
mulier respiravit. et quasi
a sompno evigilans ait. Magne
meriti es beata maria mag-
dalena et gloriosa que in partus mei
pressuris obstetricis implesti of-
ficium et in omnibus necessitatibus
ancille tue famulatum explevisti.
Quo audito peregrinus admi-
rans ait. Vivis ne uxor mea
dilecta. Cui illa. vivo equidem
et nunc de peregrinatione de qua
tu venisti venio. et sicut beatus

petrus te ierusalem duxit ⁊ omnia
loca in quibus dominus passus mor-
tuus ⁊ sepultus est ⁊ alia loca
plura ostendit Sic et ego vna
cum beata maria magdalena duce
et comite uobiscum fui ⁊ sin-
gula loca conspexi · et conspec-
ta memorie commendaui Et inci-
piens omnia loca ⁊ miracula
que vir viderat adeo plene
explicauit ut nec in aliquo articu-
lo deuiaret Tunc peregrinus re-
cepta coniuge ⁊ puero nauim
letus conscendit. A paulo post
marsilie partibus applicuerunt
Et egressi inuenerunt beatam
mariam magdalenam cum suis
discipulis predicantem Et pedibus
eius cum lacrimis prouoluti omnia que
eis acciderant narrauerunt
et a beato maximino baptisma
susceperunt Tunc in ciuitate
marsilie omnia ydolorum templa
destruentes ⁊ xpi ecclesias con-
struxerunt · et beatum lazarum
in eiusdem ciuitatis muris episcopum
vnanimiter elegerunt Tandem
diuino nutu ad aquensem ciui-
tatem venerunt et populum illud
ad fidem xpi per multa miracula
adduxerunt · Ubi etiam beatus max-
iminus in episcopum est ordinatus In-
terea beata maria magdalena
superne contemplationis auida
asperrimum heremum petijt et
in loco angelicis manibus parato
per triginta annos incognita ma-
sit In quo quidem loco nec aquarum
fluenta nec arborum nec herbarum
erant solacia · ut exhiberet ma-
nifestacius quod redemptor noster ipsam
non terrenis refectionibus sed tan-
tum celestibus epulis disposuerat
saciare Qualibet autem die
septem horis canonicis ab an-
gelis eleuabatur et celestium
agminum gloriosos concentus etiam
corporalibus auribus audiebat
Unde diebus singulis hijs su-
auissimis dapibus saciata
et inde per eosdem angelos
ad locum proprium reuocata
corporalibus alimentis nul-
latenus indigebat Sacerdos
autem quidam solitariam vitam
desiderans ad duodecim stadia
loco eidem vicina sibi cellam loca-
uit Die igitur quadam dominus predicti
sacerdotis oculos aperuit ⁊ cor-
poreis oculis euidenter aspexit
qualiter angeli ad predictum locum
in quo beata maria magdalena mo-
rabatur descendebant · et eam in
ethera subleuabant · et post
hore spacium ad eundem locum cum
diuinis laudibus reuocabant
Uolens autem sacerdos tam ad-
mirabilis visionis veritatem
agnoscere · creatori suo precibus se
commendans ad predictum locum au-
daci deuotione properabat Cum-
que ad unius iactum lapidis ap-
propinquare cepisset eius crura
resolui · et timore valido eius
precordia medullitus anhelare
Tuncque retro cedere redeundo am-
bulandi vsum crura cum pedibus
simul prebebant Sed si ipso tamen
te ad predictum locum accedere cona-
retur · tocius eius languor corporis
et ebitudo modis omnibus prohibebat

Intellexit igitur vir dei illud procul
dubio celeste esse sacramentum ad
quod accedere humanum non poterat ex-
perimentum. Invocato igitur salua-
toris nomine exclamauit. Adiuro
te per dominum ut si homo es vel aliqua
racionalis creatura que illa spelun-
cam habitas michi respondeas et veri edis-
seras veritatem. Cumque hoc tercio repe-
tisset beata maria magdalena ei re-
spondit. Accede propius et omnia que
desiderat anima tua scire poteris
veritatem. Cumque ille tremens
usque ad medium spacii terminum
appropinquasset ait ad eum. Meministi
ex ewangelio de maria illa famosis-
sima peccatrice que pedes saluato-
ris lacrimis rigauit et capil-
lis tersit et suorum delictorum veni-
am promeruit. Cui sacerdos. Me-
mini. et plusquam annorum triginta
euoluta sunt curricula ex quo hoc
factum esse sancta credit et confitetur ec-
clesia. Ego sum inquit illa que per xxx
annorum spacium omnibus hominibus
ignota permansi. et sicut heri
tibi concedere permissum est sic diebus
singulis angelicis manibus in
ethera subleuata celestium ag-
minum dulcissimam iubilacionem
in septenis viacibus per singulos
dies corporeis auribus audire
promerui. Ecce igitur michi a domino re-
uelatum est quod ex hoc migratura
sum seculo. beatum maximinum adeas
et ei hoc studeas intimare
ut proximo die resurrectionis do-
minice tempore quo ad matutinum
surgere consueuit oratorium solus
ingrediatur et me illuc per angelo-
rum ministerium inueniet assistentem.

Sacerdos autem vocem eius ut vo-
cem angeli audiebat neminem
autem videbat. Festinans igitur beatum
maximinum adiit et ei omnia
per ordinem enarrauit. Beatus autem
maximinus nimio repletus gau-
dio saluatori immensas gracias
retulit et illa die hora
ut sibi iussum est oratorium solus
ingressus vidit beatam mariam
magdalenam in choro adhuc sta-
tem in medio eorum qui eam adduxe-
rant angelorum. Erat autem
spacio duorum cubitorum eleua-
ta a terra in medio angelorum
stans. et extensis manibus
deum orans. Cum autem beatus
maximinus ad eam accedere tre-
pidaret conuersa dixit ad eum
Accede huc propius et ne
fugias filiam. Appropinquante autem
illo sicut in ipsius beati maxi-
mini libris legitur ita vultus
sancte domine ex continua et diuturna
visione angelorum radiabat ut
facilius solis radios quam ipsius
faciem intueri quis posset. Con-
uocato igitur vniuerso clero et sa-
cerdote predicto corpus et sanguinem
domini beata maria magdalena ab
episcopo cum multa lacrimarum inundati-
one suscepit. Deinde toto
corpusculo ante altare pro-
strata trepidine sanctissima illa
anima migrauit ad dominum. Post
cuius exitum tantus odor suauita-
tis ibidem remansit ut per
septem fere dies ab ingredi-
entibus oratorium sentiretur.
Cuius sanctissimum corpus maximi-
nus diuersis conditum aromatibus

honorifice sepelivit. et post mortem suam iuxta ipsam se sepeliri precepit. Egisippus autem secundum quosdam libros et Josephus satis cum historia predicta concordat Ait enim in quodam suo tractatu quod maria magdalena post dominum ascensionem pro ardore caritatis xpi et tedio quod habebat nunquam virum videre volebat. Sed postquam ad aquensem territorium in desertum abiit et triginta ibi annis incognita mansit ubi ut ait qualibet die septem horis canonicis ab angelis in aera elevabatur. Addidit tamen quod sacerdos dum ad eam venisset reperit eam in cella clausam Qui ad eius petitionem vestem sibi porrexit. qua induta ad ecclesiam secum ivit et ibi communione percepta elevatis in oratione manibus iuxta altare in pace quievit. Temporibus autem karoli magni scilicet anno domini CC° xlix gyrardus dux burgundie cum de uxore sua filium habere non posset larga manu res suas pauperibus erogavit et multas ecclesias et monasteria construebat Cum igitur virgiliacense monasterium construxisset misit ipse et abbas monasterii ipsius monachum quendam cum decenti comitatu ad aquensem civitatem ut inde si posset beate marie magdalene reliquias transportaret. Veniens igitur predictus monachus ad predictam civitatem cum ipsam funditus a paganis destructam repperisset casu quodam invenit sepulcrum cuius sepultura marmorea demonstrabat quod corpus beate marie magdalene repositum intus erat In ipso enim sepulcro historia eius miro opere sculpta erat Nocte igitur istud effringens assumptas reliquias ad hospitium deportavit In ipsa autem nocte beata maria magdalena eidem monacho apparuit dicens ne timeret sed ceptum opus perficeret Rediens igitur cum ad mediam leucam venisset a monasterio nullo modo inde reliquias movere poterat donec veniente abbate cum monachis cum processione honorifice sunt recepte Miles quidam qui singulis annis ad corpus beate marie magdalene venire consueverat in prelio occisus est. qui dum in feretro a parentibus ploraretur. marie magdalene querulis vocibus opponebant. Cur devotum suum famulum sine confessione et penitencia mori permisisset Tunc subito qui defunctus fuerat stupentibus cunctis surrexit et sacerdote ad se vocari precepit. Cuique devote confessus fuisset et viaticum recepisset protinus in pace quievit. Navis quedam viris et feminis onusta naufragium pertulit. Una autem femina cum esset pregnans et se in mari periclitari conspiceret mariam magdalenam in quantum poterat inclamabat. vovens quod si meritis eius ab ipso naufragio evaderet et filium pareret ipsum eius monasterio condonaret Statimque femina quedam specie et habitu veneranda ei apparuit que eam per mentum arripiens periclitantibus aliis in-

tolumne adripam pduxit. Ipa
aut ptmodum filium pepit et vo-
tum suum fideliter adimplevit. Di-
cunt quidam mariam magdalenam
sponsam fuisse iohis ewangeliste
qua duxat tunc qn xpus ipm de
nuptiis vocavit. Et ipa in-
dignata q sz sponsum e abstu-
lerat abiit et om voluptati
se dedit. Sz qa congruum non erat
ut iohis vocatio dampnatois e
occasio fieret dns ad pnam ma cor
dit ipam convertit. et qa summa de
lectatione carnali eam removit
ideo ipam summa dilectione spu-
ali q e in dei timore peccatis reple-
vit. Quod et de iohe qdam fate-
tur q ideo dulcedine sue familiari-
tatis cu preceteris decoravit qa
eu apdca delectacoe removit. Hec
aut aqmbusdam frivola reputa-
tur. Qda sir quidam oculorum lumine
pvatus cu admonastium virgilia-
tense causa visitandi corp9 bte
marie magdalene veniret. et suus
ei ductor diceret se eccliam ia vide ille
voce magna exclamavit O sca
maria magdalena utina aliqn vi-
dere meam ecclam tuam. Statimqz
eius oculi sunt apti. Quidam
dm pcta sua i quada cedula scrip-
sisset ea sub palla altaris bte marie
magdalene posuit. rogans ea ut
ei indulgenciam impetraret. Qui
postmodum cedulam accipiens pec-
cata sua de ipa cedula omo dele-
ta i venit. Quidam dm ob pecu-
nie exactione compedibus teneretur
mariam magdalenam sepe i sui ad-
iutorium i vocabat. Et ecce qdam
nocte mulier quedam speciosa ei
apparuit. que vincula frangens

et hostium reserans ei ut fugeret
imperavit. Qui se absolutum
videns ptinus inde aufugit.

De sco apollinare

Apollinaris di apollens
et arcs quasi tutus qi pollens
virtutibus. Vl di ab apolo q
int ptatur mirabilis et naris p
q intelligitur discrecio qi mira-
bilis discrecionis vir. Vl ab a
q e sine et pollucio et arcs vir-
tus qi virtuosus sine pollucione
viciorum. Apollinaris petri
apli discipulus a beo ravenne-
nam de roma missus. uxorem
tribuni sanavit. ipam cu viro
et eius familiam baptizavit.
Quod quidem iudici nunciatur.
a beo apollinaris ptinus ar-
cersitur. Ductus sz ad templum
iovis ut ibi ymolaret cum
diceret sacerdotibus ydolorum au-
rum et argentum ydolis appen-
sum melius pauperibus dari
qua ante demones sic appendi
protinus capitur. et fustibus
cesus semivivus relinquitur.
Sz a discipulis collectus i domo
cuiusdam vidue sex mensibus
refovetur. Inde aut ad civita-
te classem venit ut quendam no-
bilem mutum ibide curaret.
Cum aut domum i grederetur pu-
ella quedam spu i mundo plena
exclamavit dicens Recede hinc
serve dei nam faciam te ligatis pe-
dibus de civitate extrahi.
Quem apollinaris i crepans
ptinus exea exire coegit. Cu
eni sup mutum nomen dni in-
vocasset et curatus fuisset
plusquam quingenti homines
crediderunt. Pagani ante

fuſtibus ceſum prohibebant
ne ihm noiaret Ille uo i terra
iacens clamabat. quia ipe e
verus deus Tunc nudis pedi-
bus ſup prunas cu ſtare fece-
runt Et cu adhuc xpm conſta-
tiſſime noiaret et pdicaret
extra urbem eu pieccerunt
Eo tpe dn dn rufus patricius
dux rauene filia i firmam
hret et ad eam ſananda ap-
pollinare uocaſſ. mox ut do-
mu i greſſus e defuncta eſt
Cui rufus dixit. Vtina do-
mu mea no introiſſes Dij
eni magni irati ſut et filia
meam ſanare noluerunt. tu
uo qd ei facere poteris Cui appol-
linaris Noli timere tn michi
iura q puella ſi ſurrexerit
eam creatorē ſuu ſeq nequa-
qua prohibeas Quod cu feciſ-
ſet facta oratione puella ſurrexit.
et nome xpi confitens cu
matre et magna multitudie
baptiſma ſuſcepit et uirgo p-
manſit Quod audiens ce-
ſar ſcripſit ad pfcm ptorij ut
appollinare aut ſacrificare fa-
ceret aut i exiliu mitteret
Prefectus igitur eu ſacrificare no-
lentem fuſtibus cedi fecit
et eculeo extenſu torqueri
mandauit. Vbi eu dnm con-
ſtantiſſime pdicare aquam
feruentem i eius vulneribus re-
centibus iactari iuſſit. et ſic
graui pondere ferri vinctu
i exiliu mittere uoluit Vi-
dentes aut xpiani tantā im-
pietatem accenſi ſunt i paga-
nos irruerunt et pluſquam
ducentos viros extinctos occide-
runt Quod videns pfcs
abſcondit ſe et appollinare in
artiſſimo carcere miſit. deinde
cathenatu i naui poſuit et cu
tribus clericis cu ſequentibus in
exiliu deſtinauit Vbi ſic ſolu-
mo cu duobus clericis et duobus
militibus velut et cu multis ali-
js periculu euadens tempeſtatis
ipſos milites baptizauit De-
inde rauenā rediens a paga-
nis capitur. et ad templu appol-
linis ducitur. Cuius ſimulacru vi-
dens ipm maledixit. et ſubito
corruit Quod videntes ponti-
fices ipm tauro iudici putarunt
Qui iudex cu cecu filium ſuu illu-
minaſſet credidit et ipm quator
annis i ſuo pdio manere fecit Poſt
hec cu pontifices apud veſpeſi-
anū eu accuſaſſent iuſſit veſ-
peſianus ut quicunq dijs i iuri-
am irrogarit aut ſatiſfaciat aut
urbe pellatur. Non eni iuſtu eſt
ut deos vindicemus. ſz ipi de inimi-
cis ſuis ſe ulciſci poterunt ſi iraſ-
cuntur. Tunc demoſtenes patricius
cu ſacrificare nolente cuida cen-
turioni iam xpiano tradidit.
Cuius rogatu pgens i vicu lep-
ſorū ut ibidem occultius furore genti-
liu latitaret a paganis i ſecutus
e et uſque ad mortem diutiſſime
ceſus vbi p ſeptē dies ſup viuens
et diſcipulos amonens ſpm tradi-
dit et ibidem a cypriano hono-
rifice ſepultus e De huius mar-
tire ſic dt amb. in pfac. Ap-
pollinaris digniſſimus pſul a ptici-
pe petro rauenā mittit. ihu
nome i credulis nunciare. q
du mira illic uirtutu ſigna con-
ferret i xpo credentibus ſeuis

uberu flagellis sepe tonditur
Et semel inin torpus ab impijs
horrendis cruciatibus laniatur
nec desunt vexationibus fi-
deles trepident in uirtute nominis
ihu xpi signa aplica perficit per
tormenta. Puellam resuscitat
mortuam. visum conspicuum cecis
reddit. et muti restaurat lo-
quelam. obsessam a demonio
liberat. contagione mundat le-
prosi. dissoluta membra sanat.
et pestiferos morbos restau-
rat. portenta simulacri simul
cum templo deiecit. O dignissimus
admiratione preconij pontifex
Qui cum pontificis dignitate a-
postolica promeruit accipe po-
testate. O fortissimus athleta
xpi qui etatis iam frigescente ca-
lore constanter imperio ihm
xpm mundi predicat redemptorem
De sancta cristina virgine
Xpina que cesmate vncta
fuit enim balsamum boni
odoris in conuersatione et oleum de-
uocionis in mente. Xpina no-
bilissimis parentibus orta in ty-
ro ytalie a patre suo in quadam
turri cum duodecim pedissequis
collocata cum deos argen-
teos et aureos secum haberet Et
cum pulcherrima esset et a multis
in coniugium peteretur parentes
eius nulli eam volebant conce-
dere. volentes ut in deorum cultu
maneret. Ipsa autem a spiritu sancto
docta ydolorum sacrificia abhor-
rebat. et incensa dijs ymo-
landi in fenestra abscondebat
Venienti patri eius pedisseque dixe-
runt filia tua domina nostra dijs
nostris ymolare contempnit sed et
xpianam se asserit. Pater autem eam blan-
diens ad deorum cultum eam pro-
uocabat. Cui illa Noli me uo-
care filiam tuam sed eius cui sacrificium
laudis debetur. Non enim dijs mor-
talibus sed deo celi offero sacrifici-
um. Cui pater. Filia mea ne vni
deo tantum sacrificium offeras ne
alij irascantur. Cui illa Bene
locutus es nesciens ueritatem
Offero enim sacrificium patri et filio et
spiritui sancto. Cui pater. Si tres deos
adoras cur etiam alios deos
non adoras. Cui illa Tres illi
vna deitas sunt. Post hec xpi-
na deos fregit et aurum et ar-
gentum pauperibus erogauit
Rediens pater ut deos adoraret
sed ipsos non inueniens et ab an-
cillis quid ex illis xpina fecerit
audiens iussit eam expolia-
ri et a duodecim viris cedi a-
deo ut ipsi ministri deficerent.
Tunc xpina patri dixit sine ho-
nore et pudore et abhominabilis
deo deficiunt qui me cedunt pete
illis a dijs tuis si uales uirtu-
tem. Tunc cathenatam eam in car-
cere mitti iussit. Audiens hec mater
uestimenta sua scidit et ad carcerem
pergens filie pedibus se prostra-
uit dicens. Filia mea xpina lu-
men oculorum meorum miserere
mei Cui illa. Quid me dicis
filiam tuam nescis quia nomen dei
mei habeo. Cumque nil ei posset per-
suadere ad uirum rediit et que
ei responderit indicauit. Tunc pater
iussit eam ante tribunal suum duci

Circa annos domini 287 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

·117·

Cui dixit: Sacrifica diis, sin autem multis afficieris suppliciis et mea filia non diceris. Cui illa: Magnam michi gratiam prestitisti, quia iam me non vocas filiam dyaboli. Quod autem de dyabolo nascitur demon est, tu es pater ipsius sathane. Tunc ille iussit carnes eius ungulis radi et membra eius tenera disrumpi. Christina autem de carnibus suis accipiens in vultu patris proiecit dicens: Accipe tyranne et carnem quam genuisti comede. Tunc pater eam in rotam imposuit et ignem cum oleo supposuit sed flamma exiliens mille et quingentos occidit. Pater autem cuncta hec magicis artibus ascribens ipsam iterum in carcerem mitti fecit et facta nocte iussit pueris suis ut lapidem grandem molarem ad collum eius ligarent et in mare proicerent. Quod cum fecissent protinus angeli ipsam assumunt. Christus autem ad eam descendit et eam in mari baptizavit dicens: Baptizo te in deo patre meo et in me filio eius Ihesu Christo et in spiritu sancto. Et commisit eam Michaheli archangelo qui eam ad terram reduxit. Quod audiens pater frontem suam percuciens dixit ad eam: Quibus maleficiis hec facis ut in mari maleficia tua exerceas. Cui illa: Stulte et infelix a Christo hanc gratiam accepi. Tunc in carcerem eam misit iubens ut mane debeat decollari. In ipsa autem nocte pater eius Urbanus mortuus invenitur. Huic quidam iudex iniquus successit nomine Dyus qui cunam ferream succensam cum oleo resina et pice parari fecit et Christinam ibidem iactari, cunamque a quattuor viris agitari ut citius consumeretur. Tunc Christina deum laudat quod eam nuper renatam de novo voluerit ut infantula in cunabulis agitari. Tunc iudex iratus fecit caput eius radi et nudam per civitatem usque ad Apollinem duci. Ubi ydolo imperavit et corruens in pulverem est redactum. Quod audiens iudex expavit et spiritum tradidit. Huic successit Iulianus qui fornacem succendi fecit et Christinam in ea iactari. Ubi per quinque dies cum angelis cantans et deambulans illesa permansit. Quod audiens Iulianus magicis artibus hoc ascribens duos aspides, duas vipas duosque colubres ad eam dimitti fecit, sed serpentes pedes eius lingunt, aspides nil nocentes ad ubera pendent, colubres collo se involventes sudorem lingunt. Iulianus autem incantatori dixit: Nunquid et tu magus es? Irrita bestias. Quod cum faceret serpentes in eum impetum fecerunt et eum protinus occiderunt. Tunc serpentibus imperavit Christina et ad desertum locum ire fecit et mortuum hominem suscitavit. Tunc Iulianus mamillas eius precidi mandavit de quibus lac pro sanguine fluxit. Deinde linguam eius precidi fecit. Christina vero nequaquam loquelam amittens precisam lingue accipiens in faciem Iuliani proiecit et oculum

cius inde percuciens excecauit
eum. Iratus iulianus duas sagit-
tas vna contra cor et vna in latus
eius dimisit. Et illa sic percussa
spiritum deo reddidit. De sancto Jacobo

Jacobus iste apostolus dicitur
iacobus zebedei. Jacobus
frater iohannis. boarganes id est fi-
lius tonitrui. et iacobus maior.
Dicitur enim iacobus zebedei scilicet
filius non tantum carne sed etiam no-
minis interpretatione. Zebedeus
interpretatur donans siue donatus et
beatus iacobus se ipsum deo donauit
per mortis martirium et a deo nobis
donatus est in spiritualem patronum.
Dicitur iacobus frater iohannis. quia fuit
eius frater non tantum carne sed etiam
morum similitudine. Ambo enim fue-
runt eiusdem zeli. eiusdem stu-
dij. et eiusdem uocis. Eiusdem
zeli ad dominum ulciscendum. Cum
enim samaritani christum non recipe-
rent. Jacobus et iohannes dixerunt
vis dicimus descendat ignis de ce-
lo et consumat eos. vinos etc. Eius-
dem studij addiscendum. Unde
isti duo precipue fuerunt qui christum
de die iudicij et alijs venturis
interrogauerunt ~~Eiusdem studij
addiscendum~~ Eiusdem uoci ad
obtinendum quia sessione christi ad
dexteram et sinistram ambo habere
voluerunt. Dicitur filius tonitrui
ratione sonore predicationis qua ma-
los terrebat. pigros excitabat.
omnes sua altitudine in admi-
ratione conuertebat. Unde dicit
beda de iohanne quod tam intonuit ut
si aliquantulum altius intonuisset

totus mundus eum capere non po-
tuisset. Dicitur iacobus maior sicut
alius minor primo ratione uocationis
quia primus uocatus est a christo. Secundo
ratione familiaritatis quia maiorem
familiaritatem uidetur christus habuis-
se cum isto quam cum alio sicut patet
quia ipsum ad secreta sua admit-
tebat sicut fuit ad puelle re-
suscitationem. et ad gloriam trans-
figurationis. Tercio ratione passi-
onis quia primus inter ceteros apostolos
passus est. Sic ergo dicitur maior a-
lio eo quod prius in est uocatus
ad gratiam apostolatus. Ita poterit dici
maior eo quod prius uocatus
ad eternitatis gloriam. Jacobus
apostolus filius zebedei post ascen-
sionem domini dum per iudeam et samari-
am predicaret in hyspaniam tande-
in iuit ut ibi uerbum domini seminaret.
Sed dum ibi nil proficere se uideret
et solummodo nouem discipulos ibi-
dem acquisiuisset. duos ex illis
causa predicandi ibi reliquit et ali-
os septem secum assumens iterum
in iudeam rediit. Magister autem
iohannes beleth dicit quod tantum vnum
conuertit ibi. Cum ergo in iudea uerbum
domini predicaret magus quidam no-
mine hermogenes cum phariseis
discipulum suum nomine philetum
ad iacobum misit ut eum coram
iudeis conuinceret quod sua predicatio
falsa esset. Sed cum apostolus eum coram
omnibus rationabiliter vinceret
et multa coram eo miracula fe-
cisset. rediit philetus ad her-
mogenem. doctrinam iacobi approbans
et miracula recitans ac eius

diſcipulum ſe fieri uelle con-
teſtans. et ut ipſe ſibi efficere-
tur diſcipulus perſuadens. Tunc
hermogenes iratus arte ſua
magica ita eum immobilem fecit
ut ſe nullatenus mouere poſſet
dicens. Uidebimus ſi iacobus
tuus te ſoluat. Quod cum phy-
letus iacobo per puerum nunciaſ-
ſet miſit ad eum iacobus ſudari-
um ſuum dicens. Accipiat ſudarium
et dicat. Dominus erigit eliſos
dominus ſoluit compeditos. Statim-
que ut de ſudario tactus eſt ſo-
lutus a vinculis hermogenis
magicis artibus inſultauit
et ad iacobum properauit. Iratus
igitur hermogenes demones aduo-
cauit precipiens ut ipſum iaco-
bum uinctum cum phyleto ad ſe ad-
ducant. ut de ipſis ſe vindi-
cet nec diſcipuli eius decetero ſic au-
deant taliter inſultare. Veni-
entes autem demones ad iaco-
bum in aere ululare ceperunt
dicentes. Iacobe apoſtole dei miſe-
rere nobis. quia antequam tempus
adueniat iam ardemus. Quibus
iacobus ait. Ut quid uenistis
ad me. Qui dixerunt. Hermo-
genes miſit nos ut te et phy-
letum ad ipſum duceremus. Sed mox
ut ad te venimus. angelus dei
nos cathenis igneis religa-
uit et plurimum cruciauit. Qui-
bus iacobus. Exſoluat nos an-
gelus dei et ad ipſum redite et
eum ad me vinctum adducite
ſed illeſum. Qui cum abiſſent. ap-
prehendentes hermogenem manus

ei a tergo ligauerunt et ipſum ſic
vinctum ad iacobum adduxerunt
dicentes. Miſiſti nos ubi incen-
ſi ſumus et grauiter cruciati. Dix-
eruntque demones ad iacobum.
Da nobis in eum poteſtatem ut poſſimus
tuas iniurias et noſtra incendia
vindicare. Quibus ait iacobus.
Ecce philetus ante vos eſt cur
eum non tenetis. Qui dixerunt.
Non poſſumus nec formicam que in
cubiculo tuo eſt manu contingere.
Dixitque iacobus ad philetum
ut bona pro malis ſcamus que xpus
nos docuit reddamus. hermo-
genes te ligauit tu eum ſolue.
Solutus hermogenes confuſus
ſtetit et iacobus ei dixit. Uade
liber quocumque uolueris. Non eſt
enim diſcipline noſtre ut inuitus
aliquis conuertatur. Dixitque ei her-
mogenes. ego noui iras de-
monum. niſi mihi aliquid dederis quod
mecum habeam occident me. Cui
iacobus baculum ſuum dedit. Ille
autem perrexit et omnes libros ar-
tis ſue magice ad apoſtolum cre-
mandos adduxit. Iacobus autem
ne forte odor incendii vexaret
incautos eos in mari proiici fecit.
Proiectis igitur libris ad apoſtolum
rediit et plantas eius tenens dix-
it. Animarum liberator accipe penitentem
quem inuidentem et detrahentem hac-
tenus ſuſtinuiſti. Cepit igitur in dei
timore perfectus eſſe adeo. ut vir-
tutes plurime per eum fierent. Ui-
dentes autem iudei hermogenem
conuerſum zelo commoti iacobum adi-
erunt. et cur ihm crucifixum pre-
dicaret increpauerunt. Ille uero

tum eis per scripturas adventum et pas-
sionem et evidentibus probationibus et plu-
rimi crederent Abyathar vero
pontifex anni illius seditionem
in populo excitavit misso fune in
collo apostoli ipsum ad Herodem Agrip-
pam adduci fecit. Cumque iussu
eius ad decollandum duceretur, qui-
dam paraliticus in via iacens ad
eum clamavit ut sibi sanitatem
conferret. Cui Iacobus ait: In
nomine Ihesu Christi pro cuius fide ducor
ad decollandum exurge sanus et
benedic creatorem tuum. Et statim
sanus surrexit et benedixit. Scriba
autem qui funem in collo eius miserat
et trahebat nomine Yosias hoc
videns ad pedes apostoli se proiecit
et veniam petens se christianum fieri
postulavit. Quod videns Ab-
yathar eum teneri fecit sibique
dixit: Nisi nomen Christi maledixe-
ris cum ipso Iacobo decollaberis.
Cui Yosias: Maledictus tu et ma-
ledicti omnes dies tui, nomen autem
domini Ihesu Christi sit benedictum in secula.
Tunc Abyathar os eius pugnis
cedi iussit et missa de eo lega-
tione ad Herodem impetravit ut
cum Iacobo decollaretur. Cum autem
ambo decollari deberent, Iacobus
a speculatore lagenam aque petiit
et ibidem Yosiam protinus baptizavit.
Et statim capitis obtruncatione
uterque martirium consummavit. Decol-
latus est autem beatus Iacobus viii.
kalendas aprilis in annunciatione domini et
viii. kalendas augusti Compostellam trans-
latus et iii. kalendas Ianuarii se-
pultus quia sepultura eius fabri-
cata fuit ideo ab augusto usque

ad ianuarium protelata. Statuit
igitur ecclesia ut festum eius viii. kalendas au-
gusti in tempore scilicet magis congruo de-
beret universaliter celebrari. De-
collato autem sancto Iacobo ut ait
Iohannes Beleth qui hanc transla-
tionem diligenter exequitur, discipuli
eius corpus nocte timore Iudeo-
rum rapientes navi illud impo-
suerunt et sepulture divine pro-
videntie committentes navim
sine regimine ascenderunt et
angelo domini duce in Galiciam
in regnum Lupe applicuerunt. E-
rat enim in Hyspania regina sic
dicta nomine et merito vite. Depo-
nentes igitur corpus de navi
super quendam magnum lapidem
illud posuerunt, qui lapis
mox ut cera corpori cessit et
in sarcophagum corpori se mira-
biliter coaptavit. Ingredientes
igitur discipuli ad Lupam dixerunt:
Dominus Ihesus Christus mittit ad
te corpus discipuli sui ut quem
noluisti suscipere vivum suscipi-
as vel defunctum. Et narrantes
ei miraculum qualiter scilicet illuc sine
regimine advenissent, locum
ad eius sepulturam congruum peti-
erunt. Quod dum regina audisset
ut dicit idem magister Iohannes Beleth eos
in dolo ad quendam virum crudelis-
simum vel secundum alios ad regem
Hyspanie destinavit ut eius
super hoc consensum haberet. Qui eos
cepit et in carcerem reclusit. Cum
autem ille discumberet angelus
domini carcerem aperuit et eos libere
abire permisit. Quod dum ille
cognovisset velociter post eos
milites qui eos caperent desti-
navit. Cum autem milites illi

ponte transirent fracto ponte
omnes in flumine sunt submersi. Quod
ille audiens penitentia ductus et sibi
et suis metuens misit post illos
~~metuens~~ rogans ut ad se redi-
rent et quicquid vellent ad libi-
tum impetrarent. Illi autem redie-
runt et plebem civitatis ad fidem
domini converterunt. Quod Lupa audi-
ens vehementer doluit et rede-
untibus ad se discipulis et assen-
sum regis aperientibus illa inquit:
Accipite boves quos habeo in tali
monte et plaustris iungite ac
corpus domini vestri deferte et locum
sicut volueritis edificate. Hoc
autem Lupa lupina cogitatione
dicebat. Sciebat enim boves
esse tauros indomitos et sil-
vestres et ideo putavit quod non
possent iungi vel applicari ut si
iungerentur huc illucque discurre-
rent et sic dissiparent et corpus
deicerent et ipsos necaret. Sed
non est sapientia contra deum. Illi enim
dolum eius non cogitantes montem
ascendunt et draconem quendam
ignem spirantem et in eos irruentem
cruce opposita per medium ventre
scindunt. Facto etiam super tauros
signo crucis velud agni pro-
tinus mansuescunt et eos iungen-
tes corpus sancti Jacobi cum lapi-
de super quem positum fuerat in car-
ro posuerunt. Boves sine alicu-
ius regimine corpus in medium
palatium Lupe detulerunt. Quod
illa videns et stupens credi-
dit in Christum et christiana effecta
omnia que petierunt tribuit et pa-

lacium in ecclesiam sancto Jacobo dedi-
cans magnifice ipsam dotavit
et in bonis operibus vitam suam
finivit. Quidam cum enor-
me plurimum peccatum commisisset
et episcopus confitente absolvere ti-
muisset hominem illum cum cedula
in qua illud peccatum scriptum erat
ad sanctum Jacobum misit. Cum ergo
in festo eius dum cedulam super al-
tare posuisset et sanctum Jacobum
ut illud peccatum deleret suis
meritis exoraret cedulam post-
modum aperuit et penitus de-
letum invenit et deo et sancto Jaco-
bo gratias reddidit et sanctum omnibus
publicavit. Triginta viri
de Lotoringia circa annum domini M
LXX ad sanctum Jacobum pergentes
omnes uno excepto fidem sibi mu-
tui servitii promiserunt. Unus igitur
illorum infirmatus quindecim diebus
a sociis expectatur sed tandem
a cunctis relinquitur et ab
illo qui fidem non promiserat ad
pedem montis sancti Michaelis
custodivit. Sub advesperante die mo-
ritur. Vivus autem propter loci solitu-
dinem et defuncti presentiam et imminen-
tis noctis caliginem et gentis
feritate valde timuit. Statim
beatus Jacobus in specie equitis sibi
apparens et eum consolans ait:
Trade mihi hunc mortuum et tu as-
cende post me super equum. Sic
ergo illa nocte ante solis ortum
dictas quindecim pergentes
ad montem gaudii qui est dimi-
dia leuca extra sanctum Jacobum
pervenerunt. Ubi sanctus Jacobus
utrumque deposuit precipiens

ut canonicos sancti iacobi ad sepe-
liendum peregrinum mortuum conuoca-
ret et socijs suis diceret quod apostolus
fidem fractam eorum peregrinationi
nil valere. Qui iussa comple-
uit et stupentibus socijs de-
cius itineris ea que sanctus iacobus
dixerat intimauit. Theu-
thonicus quidam cum filio suo
circa annum domini m. xx. ad sanctum
pergens et in urbe tholosana
gratia hospitandi diuertens ab
hospite inebriatur et abeo in
mala argenteus cyphus ab
sconditur. Mane igitur exeuntes
quasi latrones insequens reuoca-
uit et quod cyphum argenteum
furati fuerint eisdem obiecit.
Cui cum dicerent quod puniri eos
faceret si apud eos cyphum in
uenire posset et aperta mala in
uentus fuit. Protinus ad iudicium
rapiuntur. Data quoque sententia omnia
que habebant hospiti dantur
et unus eorum ad suspendium in
dicitur. Sed cum pater pro filio et fili-
us pro patre mori vellet tandem
filius suspenditur et pater ad sanctum
iacobum merens progreditur.
Qui post xxxvi dies rediens
et ad corpus filij sui diuertens
et super cum lamentabiles voces
emittens. Ecce filius suspensus
ipsum consolari cepit dicens Dul-
cissime pater ne fleueris quia mi-
chi nunquam sic bene fuit in quia hu-
cusque sanctus iacobus me sustentat
et celesti dulcedine refocillat.
Quod pater audiens ad urbem
cucurrit et venientes populi

filium peregrini incolumem deposue-
runt et hospitem suspenderunt.
Refert hugo de sancto victore quod qui-
dam peregrino ad sanctum iacobum per-
genti dyabolus in specie sancti iacobi ap-
paruit et de miseria presentis vite
plura commemorans felicem se esse si
ob honorem suum se necaret asseruit.
Qui mox gladium arripuit et
protinus se ipsum occidit. Et cum ille
in cuius domo fuerat hospitatus suspi-
ciosus haberetur et mori plurimum
formidaret continuo qui fuerat mor-
tuus reuixit asserens quod dum
demon qui mortem suaserat ad sup-
plicia ipsum duxisset beatus iacobus
mox accurrit et arreptum ad
tronum iudicis reduxit. Et ac-
cusantibus demonibus ut vite re-
stitueretur obtinuit. Quidam
qui ad sanctum iacobum frequenter annis
deuotione magna ire solebat
quadam vice dum illuc tenderet vel
ret nocte illa in fornicationem
lapsus est. Pergenti igitur nocte
quadam dyabolus in specie iacobi sancti
apparuit dicens. Nosti quis sum?
Negante illo dixit dyabolus.
Ego sum apostolus iacobus quem sin-
gulis annis visitare consueuisti
Sciasque multum de deuotione
tua gaudebam sed nuper de domo
tua egrediens in fornicationem inci-
disti et non confessus ad me acce-
dere presumpsisti quasi tua peregrina-
tio deo et michi placere posset. Non
sic expedit. Sed quicumque ad me pe-
regrinando desiderat venire prius
peccata sua per confessionem studeat
prodere et postea peregrinando eadem
commissa punire. Et hijs dictis
demon euanuit. Ille vero nimis
anxiatus domum suam redijt pec-

tacta confiteri. Deinde iter reinci
pere disponebat. et ecce dyabolus
iterum apparens ei in specie apostoli hoc omnino
dissuasit asserens quod peccatum illud nul
lomodo remitteretur nisi penitus
genitalia membra secaret. beatus
autem foret si se vellet occidere
et pro eius nomine martir esse. Tunc
ille igitur sociis dormientibus gla
dium arripiens genitalia sibi precidit.
deinde eodem cultro se per
ventrem transfixit. Expergefacti socii
hoc videntes et plurimum formida
tes protinus aufugerunt ne suspec
ti haberentur de homicidio. Verum
tamen cum eius fovea pararetur qui fu
erat defunctus revixit. Et aufugien
tibus fugientibus et stupentibus
que sibi acciderant enarravit.
dicens. Cum me ad suggestionem
demonis occidissem demones me
rapientes versus romam ducebant
Et ecce post nos sanctus iacobus
protinus accurrit et demones de
fallacia plurimum increpavit.
Cumque adinvicem diutius disceptas
sent cogente beato iacobo ad qu
dam pratum venimus ubi vir
go beata cum multis sanctis colloquiis
residebat. Cui cum beatus iacobus
pro me conquestus fuisset. illa plurimum
demones increpavit et vite me
restitui precepit. Beatus igitur me
suscipiens vite me reddidit ut
videtis. Post triduum igitur solis in
illo cicatricibus remanentibus
iter arripuit et inventis sociis
eis omnia per ordinem enarravit.
Francus quidam circa annum domini
m. c. cum uxore et filiis ad sanctum
iacobum ibat cum volens mor
talitatem que erat in francia
fugere tum sanctum iacobum cupiens

visitare. Qui cum ad urbem
papiloniam venisset uxor eius
ibidem obiit. et hospes totam
illius pecuniam sibi cum iumento
quo vehebantur pueri usurpavit.
Ille autem desolatus
incedens quosdam pueros hu
meros portavit quosdam adma
nus trahebat. Cui vir cum asi
no occurrens compassione com
motus sibi asinum commodavit
ut super illum pueri veherentur.
Cum autem ad sanctum iacobum perve
nisset eidem eidem vigilanti
et oranti sanctus iacobus apparuit
et an se agnosceret inquisivit.
Cui neganti ait. Ego sum iaco
bus apostolus qui tibi meum asinum co
modavi et iterum accomodabo re
vertenti. Scias autem quod hospes
tuus de solario corruens
mortuus est et omnia que tibi abstulit re
cuperabis. Que cum omnia contigissent
ille domum letus rediit et pueris
de asino depositis asinus statim
disparuit. Quidam mercator
a quodam tyranno iniuste spolia
tus in custodia tenebatur. qui
devote sanctum iacobum in suum auxilium
invocabat. Cui sanctus iaco
bus vigilantibus custodibus
apparuit. et usque ad turris summi
tatem ipsum perduxit et turris
se adeo inclinavit quod ipius summitas
terre equalis fuit. de qua
sine saltu descendens solutus
recessit. Quem custodes
insequentes licet iuxta eum essent
tamen ipsum videre non poterant.
Tres milites lugdu
nensis ad sanctum iacobum pergentes
unus eorum cuidam mulierculam

limina sancti iacobi rogatus sac-
culum peregrinus super equum suum suum
portabat. Deinde quendam in-
firmum deficientem in via inveniens
ipsum super equum suum posuit et
infirmi baculum vel burdonem cum
sacculo mulieris accipiens e-
quum pedes sequebatur. Ex fervore
solis et labore itineris fractus
cum galiciam advenisset in infirmi-
tate gravissima laboravit. Cum
ergo a sociis de salute anime rogare-
tur ille tribus diebus mutus
extitit sed quarta die sociis eius
mortem expectantibus graviter
suspirans ait: Gratias deo ago
et sancto iacobo quia eius sum meritis
liberatus. Cum enim que monebatis
facere vellem demones ad
me venerunt me tam graviter
constringentes ut nec que ad
salutem pertinent anime aliquatenus
loqui possem. Vos quippe
audiebam sed prorsus unde non
poteram. Illuc autem sanctus iacobus
intravit ferens in sinistra manu
sacculum mulieris et in dextera ba-
culum pauperis quibus in via adminicula-
tus eram. Ita ut burdonem pro lan-
cea et sacculum pro scuto habens de-
mones quasi iratus aggrediens
elevato baculo demones terruit
et in fugam convertit. Sic ergo per eum beati
iacobi me gratia liberavit
et loquelam restituit. Cum
quidam viro ad sanctum iacobum pro-
peranti pecunia defecisset et in
mendicare erubesceret sub qua-
dam arbore requiescens ac sompniabat
quod sanctus iacobus eum pasce-

bat. Evigilans igitur subcineri-
cium panem ad caput reperit de
quo quindecim diebus vixit quo-
usque ad propria remeavit. Singu-
lis enim diebus sufficienter bis
de ipso comedens sequenti die
ipsum integrum in sacculo inveni-
ebat. Refert kalixtus papa
quod cum quidam barchinonensis
civis circa annum domini M C ad sanctum
iacobum veniens hoc solum pos-
tulasse dicitur ne deinceps ab
aliquibus hostibus caperetur. Re-
diens igitur a sarracenis capi-
tur et pluries ab eis in nundinis
venditur. Sed tamen cathene quibus
ligatus fuerat solvebantur. Cum
autem iam tredecim vicibus ven-
ditus fuisset et duplicibus ca-
thenis astrictus esset et ille
beatum iacobum invocaret sanctus
eidem apparuit dicens: Quia in
ecclesia consistens postposita salu-
te anime liberationem tantum corporis pos-
tulasti ideo in hec pericula inci-
disti. Sed quia dominus misericors est
misit me ut te redimam. Statim
fractis ruptis cathenis per terras
et castella sarracenorum portans
quandam cathenam in testimonium
huius miraculi ferens ad terram suam
cunctis videntibus et stupentibus
rediit. Cum enim eum aliquis capere
volebat visa cathena protinus
territus fugiebat. Sed cum leones
alieque fere in eum per deserta itinera
euntem vellent insurgere mox
visa kathena terrore nimio
constringebantur et in fugam protinus
vertebantur. De sancto Christoforo.

Christoferus ante baptismum
reprobus sed postmodum
Christoferus dictus est quasi Christum

ferens. ex eo scilicet quod quatuor modis Christum portavit scilicet in humeris per traductionem in corpore per macerationem in mente per devotionem in ore per confessionem sive predicationem. Christoforus gente chananeus procerissime stature vultuque terribilis erat et duodecim cubitos in longitudine possidebat. Hic in quibusdam gestis suis legitur cum staret cum quodam rege chananeorum venit sibi in mente ut maiorem principem qui in mundo esset quereret et ad eundem secum moraturus accederet. Venit igitur ad quendam magnum regem de quo generalis fama habebatur quod maiorem in mundo principem non haberet. Quem rex videns libenter recepit et in sua curia manere fecit. Quadam autem vice ioculator quandam cantionem coram rege cantabat in qua frequenter dyabolum nominabat. Rex autem cum fidem Christi haberet quotiensque dyabolum nominari audiebat protinus in facie sua crucis signaculum imprimebat. Quod videns Christoforus plurimum admirabatur cur hoc rex ageret et quid nam signum huiusmodi sibi vellet. Cum autem de hac re regem interrogaret et ille hoc sibi manifestare nollet dixit ei Christoforus: Nisi hoc michi dixeris tecum ulterius non manebo. Quapropter coactus rex dixit ei: quotiensque dyabolum nominari audio hoc signo me munio timens ne in me potestatem accipiat michique noceat. Cui Christoforus: Si dyabolum ne tibi noceat metuis ergo ille maior et potencior te esse convincitur quem tu in tantum formidare probaris. Frustratus igitur sum spe mea putans quod maiorem et potenciorem mundi dominum invenissem. sed iam nunc valeas quia ipsum dyabolum querere volo. ut ipsum michi in dominum assumam et eius servus efficiar. Discessit igitur ab illo rege et dyabolum querere properabat. Cum autem per quandam solitudinem pergeret vidit magnam multitudinem militum. quorum quidam miles ferus et terribilis venit ad eum. et quo nam pergeret requisivit. Cui Christoforus respondit: Vado querere dominum dyabolum ut ipsum michi in dominum assumam. Cui ille: Ego sum ille quem queris. Gavisus Christoforus se sibi in servicium perpetuum obligavit et ipsum pro domino accepit. Cum ergo ambo pergerent et in quadam via quandam crucem erectam invenissent mox ut dyabolus ipsam crucem vidit territus fugit et viam deserens per asperam solitudinem duxit Christoforum et postmodum ipsum ad viam reduxit. Quod videns Christoforus et admirans interrogavit cur in tantum viam planam relinquens et tantum devians per tam asperam solitudinem ivit. Quod cum ille sibi nullatenus indicare vellet dixit Christoforus: nisi hoc michi indicaveris statim a te discedam. Quapropter compulsus dyabolus dixit ei: Quidam homo qui dicitur Christus in cruce affixus cuius crucis signum cum video plurimum pertimesco et territus fugio. Cui Christoforus: Ergo ille Christus maior et potencior te est cuius signum times gratis

+ timebo

igitur laboraui nec adhuc maiorem
principem mundi repperi. Iam nunc
ualeas quia te deserere uolo et
ipsum xpm inquirere. Cum igitur
diu quesisset, quis ei de notitia
xpi indicaret non haberet. tandem
ad quendam heremitam deuenit
qui ei xpm predicauit et eum
fide diligenter instruxit. Dix
itque heremita xpofero. Iste cui
seruire desideras istud requi
rit obsequium quia te frequenter
ieiunare oportebit. Cui
xpoferus aliud a me requirat
obsequium quia istam rem nequa
quam agere ualeo. Cui rursus he
remita. Multas quoque oratio
nes ei facere te oportebit. Cui
xpoferus. Aliud a me requirat
obsequium. nescio quid sit hoc. nec
huiusmodi obsequium perficere pos
sum. Cui heremita. Nosti talem
fluuium in quo multi transeuntes
periclitantur et pereunt. Cui xpofe
rus. Noui. Et ille. Cum procere
stature sis et fortis viribus
si iuxta fluuium illum resideres
et cunctos transduceres. regi xpo
cui seruire desideras plurimum
gratum esset. et spero quod ibidem
se tibi manifestaret. Cui xpoferus
utique istud obsequium agere ua
leo. et me ei in hoc seruiturum
promitto. Ad predictum igitur fluuium
accessit et ibidem sibi habitaculum
fabricauit. portansque quandam
perticam loco baculi in manibus
qua se in aqua sustentabat omnes
sine cessacione transferebat. Euo
lutis multis diebus cum in domuncu
la sua quiesceret. Audiuit vocem
cuiusdam pueri se uocantis
et dicentis. Xpofore veni foras
et ipsum transducas. Concitus xpo
ferus exiuit sed neminem repperit. Re
diens in domunculam predictam iterum
vocem se clamantis audiuit. Qui
rursus foras cucurrit sed nemi
nem inuenit. Tercia uice ab eodem
ut prius uocatus exiuit et puerum
quendam iuxta ripam fluminis
inuenit. qui xpoferum ut se tra
duceret obnixe rogauit. Xpofe
rus igitur puerum in brachiis sibi
eleuans et baculum suum acci
piens flumen transiturus intrauit
Et ecce aqua fluminis paulatim
intumescebat. et puer instar
plumbi grauissime ponderabat
Quantoque magis procedebat. tanto
amplius unda crescebat. et pu
er magis ac magis xpoferi
humeros pondere intollerabili depri
mebat adeo ut xpoferus in an
gustia multa positus esset. et se
periclitari plurimum formidaret
Cum ad vix euasisset et flumen trans
fretasset puerum in ripa deposuit
eique dixit. In magno puer me
posuisti periculo. et adeo ponde
rasti quod si totum mundum super me
habuissem vix maiora pondera
persensissem. Ad quem puer respondit
Ne mireris xpofore quia non solum
totum mundum super te habuisti sed eciam
eum qui creauit mun
dum tuis humeris baiulasti. E
go enim sum rex tuus cui in hoc
opere ipse deseruis. et ut me verum
dicere comprobes cum transieris bacu
lum tuum iuxta domunculam tuam
in terra fige et mane ipsum floru

isse et fructificasse videbis. Stati-
mque ab oculis eius euanuit. Ve-
niens igitur xpoferus cum baculum
suum in terra fixisset mane surgens
inuenit ipsum admodum palme fron-
des et dactilos protulisse. Post
hec in ciuitate licie uenit ubi
dum eorum lingwam non intelligeret
orauit dominum ut illius sibi concederet
intellectum. Dum autem in prece consiste-
ret iudices eum insanum putantes
cum relinquunt. Assecuto xpoferus
quod petebat vultum operiens ad
locum certaminis venit. et xanos
qui torquebantur in domino conforta-
bat. Tunc vnus ex iudicibus in fa-
ciem eum percussit. Cui xpoferus
vultum discooperiens dixit. Nisi xpi-
anus essem protinus iniuriam vin-
dicassem. Tunc xpoferus virgam
suam in terra fixit. et ut ad conuer-
sionem populi frondet dominum exora-
uit. Quod dum protinus factum fuis-
set. octo milia hominum crediderunt.
Rex autem cc milites qui eum ad
se adducerent misit. Et cum
eum orantem inuenissent et sibi
intimare hoc timerent. Iterum
totidem misit. qui et ipsi cum eo
orante protinus orauerunt. Sur-
gens igitur xpoferus dixit eis
Quid queritis. Qui eius vultum
videntes dixerunt. Rex misit
nos ut te ad ipsum vinctum du-
camus. Quibus xpoferus ait
ego uolueo nec solutum nec ligatum
a vobis duci potero. Dicunt ei si
ergo non uis uade liber quo uis
et nos regi dicemus quod te nec
quam inuenimus. Non ita inquit
xpoferus sed et ego vobiscum ibo

Ipse autem eos ad fidem conuertit
et ab eis manus sibi ligari fecit
et sic regi vinctum presentari. Quem
rex videns territus est et de sede
sua protinus corruit. Deinde a
seruis suis leuatus de nomine
suo eum interrogauit. Cui xpo-
ferus. Ante baptismum reprobus
dicebar. nunc autem xpoferus
uocor. Cui rex Stultum tibi
nomen imposuisti xpi scilicet cru-
cifixi. qui nec sibi profuit nec tibi
prodesse poterit. Nunc ergo chana-
nee malefice quare non sacri-
ficas diis meis. Cui xpo-
ferus. Recte uocatus es dagnus
quia tu es mors mundi so-
cius dyaboli. Dii autem tui sunt
opera manuum hominum. Cui rex
Inter feras nutritus es et non
potes nisi feralia et hominibus
incognita loqui. Nunc ergo
si sacrificaueris magnos a
me honores consequeris. sin
autem diris suppliciis consume-
ris. Nolente ergo sacrificare
in carcerem mitti iussit. Dein-
de illos milites qui ad xpo-
ferum missi fuerant pro xpi no-
mine decollari fecit. Deinde
duas formosas puellas quarum
vna dicebatur nicea et altera
aquilina secum in carcere reclu-
di fecit promittens eis multa
munera si eum ad peccandum secum
allicerent. Quod uidens xpo-
ferus protinus in oratione se dedit. Sed
cum a puellis plausu manuum tan-
geretur et amplexibus urgeretur surrexit
et dixit illis. Quid queritis
et ob quam causam huc introducte
estis. At ille vultus eius

claritate perite dixerunt: Miſe-
rere mei ſancte dei ut in deum quem
predicas credere valeamus. Quod
audiens rex eas adduci fecit
dicens: Ergo et vos ſeducte eſ-
tis. Per deos meos quia non ſacrifica-
veritis mala morte peribitis.
Que dixerunt: Si vis ut ſacri-
ficemus iube plateas mundari
et omnes ad templum congregari.
Quo facto cum ille templum intro-
iſſent ſolventes cingulum ſuum
poſuerunt in colla deorum et ad
terram trahentes in pulvere
confregerunt. Dixerunt quoque aſtan-
tibus: Ite et vocate medicos
et curet deos veſtros. Tunc iuſſu
regis Aquilina ſuſpenditur et
ligato ad eius pedes ingenti
ſaxo membra eius omnia diſrum-
puntur. Que cum migraſſet ad dominum
ſoror eius Nicea in ignem proicitur
ſed inde illeſa exiens protinus
decollatur. Poſt hec Chriſtoferus
regi preſentatur qui iuſſit eum vir-
gis ferreis cedi et caſſidem fer-
ream et igneam in capud eius
poni. Deinde ſcampnum ferre-
um fieri fecit et Chriſtoferum ibidem
ligari et ignem in iecta pice ſuc-
cendi. Sed inſtar cere ſcampnum
conſtringitur et Chriſtoferus illeſus
egreditur. Deinde iuſſit eum
ad ſtipitem ligari et militibus ſa-
gittari. Sagitte autem omnes in
aere ſuſpendebantur nec ipſum
aliqua contingere potuit. Rex au-
tem putans ipſum a militibus ſagit-
tatum. Cum eidem inſultaret ſubito
una de ſagittis ab aere veni-
ens et retro ſe vertens regem
in oculo percuſſit et ipſum penitus
excecavit. Cui Chriſtoferus: Craſti-
na die conſummaturus ſum. Tu ergo
tyranne lutum de ſanguine meo
facies et oculum inunges et ſani-
tatem recipies. Tunc iuſſu regis
ad decollandum ducitur et ibi fu-
ſa oratione decollatur. Rex autem
modicum de ſanguine eius accipiens
et ſuper oculum ſuum ponens ait: In
nomine domini et ſancti Chriſtoferi. Et conti-
nuo ſanus effectus eſt. Tunc rex cre-
didit dans preceptum ut ſi quis
deum et ſanctum Chriſtoferum blaſphema-
ret continuo gladio feriretur.

De ſeptem dormientibus

Septem dormientes in civi-
tate Epheſi orti ſunt. De-
cius autem imperator perſequens
chriſtianos cum veniſſet Epheſum iuſ-
ſit edificari templa in medio ci-
vitatis ut omnes cum eo inſiſteren-
tur ſacrificiis ydolorum. Cum ergo omnes
chriſtianos inquiri iuſſiſſet et vinctos
aut ſacrificare aut mori compelleret
tantusque penarum terror cunctis incu-
beret quod amicus amicum et
filium pater et patrem filius abne-
gabat. Tunc in illa urbe inventi
ſunt ſeptem chriſtiani quorum nomina ſunt
Maximianus Malchus Marti-
nianus Dyoniſius Iohannes Se-
rapion et Conſtantinus qui
hoc videntes nimis dolebant.
Et cum eſſent primi pallacii ſa-
crificia ydolorum contempnentes in domo
ſua ſe celabant et ibi ieiuniis
et orationibus vacabant. Accuſati
igitur ante Decium ſtatuuntur et co-
probati vere chriſtiani dato eis
reſipiſcendi ſpacio uſque ad redi-
tum Decii dimittuntur. At illi pa-
trimonium ſuum interim in pauperibus
expendentes miro conſilio in mon-
tem Celion contulerunt et ibi eſſe
ſecretius decreverunt. Unus quoque

sic latentibus unus eorum semper
ministrabat. Et quotiens intra-
bat urbem sub figura se mendi-
ci et habitu vestiebat. Cum ergo decius
in urbem redisset et eos ad sacri-
ficandum perquiri iussisset malchus
minister eorum tritus ad socios
rediit et eis furorem impera-
toris indicavit. Qui cum graviter
terrerentur malchus tamen allatos
panes eis apposuit ut cibo con-
fortati fortiores ad pugnam redde-
rentur. Postquam autem cenaverant
sedentes et colloquentes in luctu
et lacrimis subito sicut deus
voluit dormierunt. Mane facto
cum quesiti inveniri non possent
et decius doleret quod tales iuve-
nes perdidisset accusati sunt quod huc-
usque in monte celion latuissent
et sua christianis pauperibus ero-
gantes in suo proposito mane-
rent. Iussit ergo decius ut parentes
eorum adessent et comminatus est
eis mortem nisi de eis dicerent
quicquid scirent. Isti autem eos si-
militer accusaverunt et divicias
suas expendisse pauperibus
conquesti sunt. Tunc cogitans
de eis quid faceret nutu dei
iussit os spelunce lapidibus
obstrui ut ibi morerentur fa-
me et inopia conclusi. Quod
ministri quidem fecerunt. Et duo
christiani theodorus et rufinus
eorum martirium describentes caute
inter lapides posuerunt. Mortu-
o igitur decio et tota illa generacione
post annos ccclxxii anno xxx
imperii theodosii pullulavit he-
resis eorum qui negabant resur-
reccionem mortuorum. Unde contristatus

theodosius christianissimus impera-
tor quia fidem tam impie agi-
tari videbat indutus cilicio
sedens in interiori loco per singulos
dies flebat. Quod videns mi-
sericors deus consolari lugentes
et confirmare spe de resurreccione
mortuorum voluit et thezaurum
sue pietatis aperiens ita pre-
dictos martires suscitavit. Mi-
sit si quidem in cor cuiusdam bur-
gensis ephesi ut in illo monte
edificaret stabula pastoribus
suis. Cementariis ergo speluncam
aperientibus surrexerunt sancti
et se invicem salutantes pu-
tabant se una nocte tantum dor-
mivisse et pridianam tristiciam
recordantes interrogaverunt
malchum qui eis ministraverat
quid de eis decius decrevisset.
At ille respondit Sicut dixi in sero
quesiti sumus ut ydolis immo-
lemus. Ecce quid de nobis cogitat
imperator. Respondit maximianus
Et deus scit quod non sacrificabimus.
Cumque socios confortasset iussit mal-
cho ut empturus panes ad ur-
bem descenderet et plures quam
heri panes afferens et quid iussis-
set imperator rediens nuncia-
ret. Tollens igitur malchus quin-
que solidos de spelunca exivit et
videns lapides miratus est. Sed
aliud cogitans parum de lapidi-
bus cogitavit. Veniens igitur cau-
timidus ad portam urbis valde
miratus est videns super portam
signum. Unde pergens ad alteram
portam eundem signum invenit
super modum miratus est videns

omnibus portis signo crucis ap-
posito et miratus civitatem sig-
natam sed ad primam portam rediit
se existimans sompniare. Unde
se confirmans et vultum operiens ur-
bem ingreditur. et veniens ad
venditores panum audivit ho-
mines de christo loquentes et ampli-
us stupefactus ait. Quid est igitur
quod heri nemo audebat christum
nominare et nunc omnes christum confi-
tentur. Puto quod hec non est ephe-
siorum civitas. quia aliter edifica-
ta est. sed aliam civitatem nescio talem.
Et cum interrogans audisset hanc
esse ephesum errare vacat se pu-
tabat et redire ad socios cogi-
tavit. Accessit tamen ad eos qui panes
vendebat et cum argenteos protulis-
set mirati venditores dicebant
adinvicem quod ille iuvenis antiquum
thezaurum invenisset. Malchus vero
eos ad invicem loquentes videns
putabat quod vellent eum trahere
ad imperatorem. et territus roga-
vit eos ut se dimitterent et panes
et argenteos retinerent. At illi te-
nentes eum dixerunt ei unde es
tu. quia thezauros antiquorum
imperatorum invenisti. Indica nobis
et erimus socii tecum. et celabimus
te quia aliter celari non potes. Mal-
chus vero non inveniebat quid diceret
illis pre pavore. Illi ergo videntes eum
tacentem misso fune in collo eius
trahebant per vicos usque ad me-
dium civitatis. Et exiit rumor
ad omnes quod quidam iuvenis thezau-
ros invenisset. Congregatis ergo
ad eum universis et eis mirantibus
volebat eis satisfacere timuit quod
nil inveniat. Circumspiciens quoque omnes
a nemine cognosci potuit et prospi-
ciens in populum volebat agnoscere
aliquem de consanguineis suis quos
vere vivere putabat. et nul-
lum inveniens stabat quasi insanus
in medio populi civitatis. Quod
cum audisset sanctus martinus episcopus
et antipater proconsul qui in urbe
advenerant mandaverunt civibus
ut eum caute adducerent et arge-
nteos eius. Cum autem ministri eum trahe-
rent ad ecclesiam putabat quod duce-
retur ad imperatorem. Episcopus igitur
et proconsul mirantes argente-
os interrogaverunt eum ubi thezau-
rum incognitum invenisset. Ac ille
rudit se nil penitus invenisse
sed de sacculo parentum suorum eosdem
denarios habuisse. Et interroga-
tus cuius civitatis esset inquit. Scio
quod huius civitatis sum. si tamen
hec est civitas ephesiorum. Pro-
consul dixit fac venire parentes
tuos ut testentur pro te. Quos
cum nominasset et nullus eos cognos-
ceret dicebant eum fingere ut ali-
quo modo evaderet. Et ait proconsul
Quomodo credemus tibi quod hoc argentum
parentum tuorum fuit cum scriptura eius
habeat plus quam ccc. lxxii. an-
nos et primos dies decii impera-
toris et in nullo similes sunt ar-
genteis nostris. Et quomodo parentes
tui ante tantum tempus fuerunt.
tu vero iuvenis vis decipere sapi-
entes et senes ephesi. Ideo iu-
beo te legibus tradi donec con-
fitearis quod invenisti. Tunc

pcidens malchus ante eos dixit
Prodeo dm dicite in q uos in
terrogo et ego dico uobis q est
i corde meo Decius impator
qui fuit i hac ciuitate ubi est
Epus dixit Fili no e hodie in
terra qui decius uocet. Impa
tor aut fuit an longu tepus
Malchus aut dixit. Inh. dne ita
stupeo et nemo credit m. Sz
sequimini me et ondam uob soci
os meos qui sunt i mote celyo
et ipis credite Hoc eni scio q
a facie decij impatoris fugimus
et ego sero vidi q ingressus e
decius impator i hanc urbem
si tm hec e ciuitas ephesi Tunc
epus cogitans i semet dixit
pconsuli. q visio e ista deus
vult ondere i iuuene isto Per
rexerunt go cu ipo et ciuitatis
plurima multitudo Et i gressus est
prius malchus ad socios suos
et post eu epus i gredicus Inueit
iter lapides liras sigillatas
duobus sigillis argenteis et
inuocato ppto legit eas et audi
entibus et mirantibus cunctis
et videntibus scos sedentes
i spelunca. et facies eor tanq
rosas florentes. pcidentes
glorificauerunt Statimq epus
et pconsul miserunt ad theodo
siu impatorem rogantes ut cito
ueniret et mirabilia dei nup
ostensa videret Qui protinus surgens
de humo et de sacco i quo lugebat
glorificans dm a constantinopoli in
ephesum. Et obuiantibus ei cunc
tis ascenderunt simul omes ad

speluncam. Et mox ut sci vide
runt impatorem resplenduerunt
facies eor sicut sol. Et ingressus
impator pcidit ante eos glori
ficans deu. et surgens amplex
atus e eos et sup singulos fleuit
dicens Sic uideo uos tamq si vi
derem dnm resuscitantem lazarum
Tunc dixit scus maximianus ad
eu Crede nob q ppt te resuscita
uit nos deus ante die magne
resurrectionis ut credas indu
bitanter q resurrectio mortuo
ru e Nos eni resurreximus et vi
uimus. et sicut infans e i utero
matris no sentions lesione et vi
uit. sic fuimus uiuentes iacentes
et dormientes et no sencientes
Et hijs dcis uidentibus cunctis
i clinantes capita sua i terram
obdormierunt. et tradiderunt
spus suos scdm dei impium Sur
gens aut impator cecidit sup
eos flens et deosculans eos
Et cu iussisset fieri loculos aure
os in quibus mitterent Impa
nocte apparuerunt dicentes impa
tori Nos sicut hactenus i terra ia
cuerant et exta surrexerunt
ita eos dimittet donec eos de
itm suscitaret Iussit g impa
locu illu i auratis lapidibus
adornari et omes epos resurr
com confitentes absolui Quod
autem. lxxij. annis dormisse
dicunt Dubiu ee pt Qa anno
dm. cccc. xlviij. Sic surrexe
runt Decius aut regnauit
vno anno tm scz anno dm. cc
lij. et ita no dormierunt nisi
cc. iiij[or] uel tribus anis et Se
descit anna q pcede dz festu dor
micioni

De Sta Anna

Celebrem9 hodie dilc̄issimi
nobilissime anne die festū
tētuq utēo bndicto dei pruden=
cia filia ē exorta · que celeste no=
bis vitā i terris ondit · Hec
ē dies qua fecit dn̄s dies āne
gl'iosissime dedicatus Et ideo
gaudeat t'ra nr̄a tante m̄ro=
ne debitū obsequiū exhibēdo
Hec ē enī planta celestis plan=
ta p̄posita i ste eāe padyso pla
tata diuinitus que florē ptulit
Cui9 fructus vite i marcessi=
bilem nec gustantib9 elargi[t]
Hec ē anna templi p̄ciosis visio=
nis ambiguus pibolus que
supeminētibus exornat dom9
Rex pacificus sume beniuolus
Hec ē illa anna sume bndicta
que omē genus hūanū fructu
vincens ligni vite reddid't p
ceto4ū gēīne edid't qui sūt
simplice vsyam tunis indidit
Hec est radix illustrissima mo=
tis illius impio solis q̄ deus
descendit · cui9 i hituco optic
ꝯ complacuit Hec radix bn
dca q̄ sola digna fuit portare
surculū i quo flos candidus
et rubicundus clarus exmilib9
ē exortus ¶ Quid dignum
referem9 bnn i laude tam glo'i
ose m̄rone auc dni nri ihu x'
Psalleat nūc ligwa carmis et
demlceant organis plaudat
q̄ pama sonat organa Om̄s
gentes plaudite manib9 q̄m
dn̄s excelsus · rex magnus sup
om̄s celos ꝫ sup omēz t'ra · ex
ūgine hui9 anne filia nasci

dignatus ē · et visitare pau=
pes i h' mudo · Hec ē illa ana
tm̄ultis donoꝝ priuilegiis
sublimata Imploēm9 ergo lar=
giflua grām quā laudem9
hēm9 em i ea fonte gr̄e q̄ dca
gr̄a plena gr̄a pepirit Hodie
dilca dei genitris et ūginis pa=
rens gl'iosa uoluptatis pady=
sus intrās · via effecta regia
qua dirie ad portas padysi p=
duat' · vbi adno excitū cond
gl'oie et serto exultacois cona=
tur O quali tripudio omem
illa celestem irlm credendū
ē i effabilit' iubilando hodie
exultasse · qn̄ anna filij dei aua
occurrente saluatore B'cu ce=
lestis curie ordinibus adethe=
reū ē pducta thalamū ¶ Mag=
nificet itaq3 te rex gl'oie m̄r
cara p introducta filia adre=
gale palaciū ad stoꝝ consor=
ciū p tam nobili deposito ab
hui9 mudi exilio translato cū
tante gl'oie magnificencia su=
pius hodie trāsmisso Tu uēo
xpi dilca i etnitatis speculo
pūisa · q̄ m̄rez gr̄e pepisti
ꝫ mre · Gaude q̄a xpus tue
delicie tua refecto tua fructo
Desiat nimirū mes hūana
excogitare q̄ntis ꝫ qualibus
celestibus delicijs i mixta af=
fluas sup dilcm ip̄a carne in
corpatum p regia filia inte
consignatam corpi claritatis
sue · Et ideo laudis p'conia oēꝫ
loquēdi supant facultatem
Eya mater digne admirā=
da · et singulariter venerāda

accedens fiducialiter ad thronum
glorie nobis optine tuis gloriosis
precibus et meritis ut cum vide-
re mereamur in regno qui te prefec-
tum ventris nutriam qua conce-
pisti qua peperisti qua in gremio
fovisti. Precunctis mortalibus ho-
norare disposuit super terram per
gratiam superaffluentem quam regnum
celeste et omnes delicias paradysi
tibi contulit per gloriam super excel-
lentem Jhesus christus unigenitus
summi patris et virginis matris deus
et dominus noster cui laus sit et gloria
et gratiarum actio in secula seculo-
rum amen. De sancto Nazario

Nazarius dicitur quasi nazarenus
quod interpretatur consecratus vel
mundus vel separatus vel floridus
aut custodiens. In homine requi-
runtur hec quinque scilicet cogitacio.
affectio intencio. actio et locutio.
Cogitatio autem debet esse sancta affectio
munda. Intencio recta.
Actio iusta et locutio modera-
ta. Hec omnia fuerunt in beato
nazario. Habuit enim cogitationem
sanctam. et inde dicitur consecratus
Affectionem mundam. et inde dicitur mun-
dus. Intencionem rectam. et inde
dicitur separatus. Intencio est
enim que separat opera quia ex
oculo simplici corpus lucidum.
ex oculo nequam corpus tenebro-
sum causatur. Actionem iustam. et
inde dicitur floridus. quia iustus germinabit flo-
rebit sicut lilium. Locutionem mode-
ratam. et inde dicitur custodiens
quia custodivit vias suas ut
non delinqueret in lingua. Celsus
quasi excelsus. et inde se supra
se extulit. dum etate puerili
virtute animi superavit. Horum
vitam ambrosius in libello gerva-
sii et prothasii reperisse dicitur. In
quibusdam autem libris legitur
quod quidam phylozophus na-
zario devotus eius passionem
descripsit vel conscripsit. quam ce-
racius qui corpora sanctorum sepe-
liebat ad capita ipsorum posu-
it. Nazarius filius illus-
trissimi viri nomine affrica-
ni et iudei et beate perpetue christia-
nissime et romanorum nobi-
lissime et a petro apostolo bapti-
zate. Cum esset annos xx
plurimum mirabatur videns
patrem suum et matrem suam in obser-
vacione religionis tam dis-
similiter variari. Et quia ma-
ter sua legem baptismi. pater
suus legem sabbati sequeretur
unde cum ipse magis adhe-
rere deberet plurimum dubi-
tabat cunctis eum ad fidem
attrahere nitentibus. Tandem nu-
tu dei vestigiis matris adhe-
sit et a beato lino papa sacrum
baptisma suscepit. Quod
pater intelligens cepit ipsum a
sancto proposito avertere et tormen-
torum genera que christianis infe-
runtur per ordinem explicare. Et
autem dicitur cum a lino papa bap-
tizatum forte intelligitur non
quod tunc papa erat sed quod futurus
erat. Nazarius enim post bap-
tismum sicut infra patet annis
multis supervixit tamen ancone

martirium protulit. qui petrum
anno ultimo sui imperij cruci-
fixit. Linus autem post mortem
petri papa fuit. Cum autem na-
zarius patri illatenus asse-
reret. se per christum constantis-
sime predicare. ad preces pa-
rentum quod ne occideret timens ab
de urbe romana exijt et vij
annos de parentum divitijs ho-
noratos accipiens per civitates
ytalie venit et omnia paupe-
ribus erogavit. Decimo autem
anno digressionis sue a roma
placentiam et inde mediola-
num adveniens. sanctos gervasium
et prothasium ibidem in carcere de-
tineri reperit. Audito autem quod
nazarius predictos martires a-
nimaret tento ad prefectum trahitur.
et in confessione christi perdurans
fustibus verberatur. Et sic ex
urbe illa proiectus. Dum de lo-
co ad locum pergeret mater eius que
obierat ei apparuit et filium
suum confortans ad gallias
properare admonuit. Cumque ad
urbem gallie que gemellus dicitur
advenisset et ibidem plurimos
convertisset. quedam matrona filium
suum nomine celsum elegantem
puerum ei obtulit rogans ut
ipsum baptizaret et secum du-
ceret. Quod prefectus gallias
audiens ipsum cum puero celso
retro manibus vinctum et collo
cathena constrictum. in carcere reclu-
sit ut eum in crastino tor-
mentis afficeret. Tunc uxor su-
a misit ad eum asserens iniu-
stum esse iudicium ut innocentes

occideret et deos omnipoten-
tes vindicationem permitteret. Quibus
verbis prefectus correctus sanctos ab-
solvit. sed ne ibi predicaret preciperet
admonuit et interdixit. Ve-
nit autem ad urbem treverim et ibi
primus christum predicans et multos
ad fidem christi convertens ibi ec-
clesiam edificavit. Quod au-
diens cornelius vicarius ne-
roni intimavit. Qui centum
milites ad eum capiendum
misit. Qui cum illi iuxta o-
ratorium quod ipse construxerat inve-
nissent manus eius ligaverunt
dicentes Magnus nero te vocat.
Quibus nazarius Importu-
nus rex et oppositos milites habet.
Quare cum venientes honeste
non dixistis nero te vocat et
venissem. Vinctum igitur ipsum ad
neronem ducebat et puerum
celsum plorantem alapis cede-
tes ut sequeretur urgebat. Quos
cum nero vidisset iussit eos in
carcerem recludi donec ipsos
suppliciis excogitatis pune-
ret. Interea cum nero quadam vice
ad capiendas feras venatores
misisset subito fere multe
erumpentes viridarium neronis
intravit ubi multos laceravit
et plures occidit intantum ut ne-
ro turbatus diffugeret et vulne-
rato pede vix ad palatium ve-
niret. Multis autem diebus illi-
us vulneris dolore decumbens
tunc nazarij meminit et
putavit quod deos iratos fuisse
eo quod tam diu ipsos vivere permi-
sisset. Iussu igitur imperatoris na-
zarium milites cedentes tunden-
tes et puerum verberantes.

de carcere eduxerunt et coram
imperatore statuerunt. Videns
autem nero facies instar solis
se fantastice deludi putavit
et ut magicas artes depo-
neret sibi dixit ac ut diis ymmo-
laret precepit. Ductus ergo na-
zarius ad templum rogavit
ut omnes exirent et sic eo o-
rante ydola omnia sunt confrac-
ta. Quod audiens nero ius-
sit ipsum in mare precipitari. Preci-
piens ut si forte evaderet ipsum
insequentes igni comburerent
et pulverem eius in mare proice-
rent. Nazarius igitur et puer cel-
sus navi imponuntur et in medium
pelagus perducti ibi precipitantur.
Statim circa navem tempestas
maxima concitatur et circa sanctos
tranquillitas magna efficitur.
Tunc illi periclitari timentes et
malorum que in sanctos commiserant
peniterent. Ecce nazarius cum
puero celso super aquas ambulans
hylari vultu eisdem apparuit
ac super navem conscendens ipsis
iam credentibus oratione sua
mare placavit. Ac inde cum eis
ad locum per passus sexcentos fere
iuxta urbem ianuensem pervenit
ubi cum diucius predicasset medi-
olanum tandem ubi gervasium et pro-
thasium reliquerat venit. Ex-
cum anolinus prefectus audisset
cum remanente celso in domo
cuiusdam matrone in exilium di-
rexit. Nazarius vero romam
veniens et patrem suum iam se-
nem et christianum inveniens quo-
quasus fuerit inquisivit

Qui dixit apostolum petrum eis
apparuisse et precedentes se ad
ipsum uxorem et filium sequeretur
admonuisse. Deinde a tem-
plorum pontificibus ad urbem
mediolanum unde romam ex-
ierat missus redire cum
iniuria multa compellitur. Ubi cum
puero celso presidi presentatur.
Qui eductus extra portam
romanam in locum qui dicitur in-
muri cum puero celso decolla-
tus est. Quorum corpora cum christi-
ani rapuissent et in ortis
suis collocassent nocte cui-
dam sancto nomine cerasio appa-
rentes dixerunt ut corpora eorum
in domo sua apud neronem
in profundius sepeliret. Quibus
ille. Queso domine sanate prius
filiam meam paraliticam. Que cum
continuo sanata fuisset corpora
eorum tulit et ut iusserant sepe-
livit. Post longum vero tempus
eorum demum corpora beato ambro-
sio revelavit. Celsum autem
in loco suo relinquens nazarium
in eadem hora sepultum miro
odore fragrante integrum et
incorruptum cum capillis et
barba reperiens ipsum ad ec-
clesiam apostolorum transtulit et ibi
honorifice sepelivit. De hoc
martire sic dicit ambrosius in
prefacione. Martir sanctus roseo
lustratus cruore nazarius regnum
celeste meruit conscendere.
Qui dum per innumera tor-
mentorum supplicia crudelius
vexaretur tyrannica rabie
fidei constanciam superavit. Nec

potuit persecutoris illatus cede-
minis tam per se elatante ipse auc-
tor victorie xpus dominus dimi-
cabat. Ducitur inter ea in templum
ydolis plibac prophanis quorum
portenta divino fultus presidio
mox ut ingressus est redegit
in pulverem. Obligatus liquidus in un-
dis maris longius citra pro-
iectus. angelico munere fa-
mulatu solida inter fluctus
vestigia perfigebat. O felix domini
proditor qui mundi congressus prin-
cipe. et numera populi multi vez
vite sociavit et nunc O mag-
num et effabile sacramentum ut
de illorum salute letetur etiam qui
punisse mundus exultat. O
beata mors martirum suorum glorifi-
cata tormentis quos non plan-
tu vel gemitu ad inferna de-
ducit sed ad celestia eterna mi-
grantes perpetua laude prosequitur.
O testis fragrantissime victorie
celesti fulgide cuius inestima-
bilis odor salutis prepollet
aromatibus. Rucambro
recipiens perhenne premium decedit.
et medicum fidei propugnatorem
sacri prelii bellatorem etc. Sci

Felix loco liberii in papam
eligitur et ordinatur. Cum
enim liberius papa nollet arri-
ane heresi assentire missus
est in exilium a constancio filio con-
stantini et ibi per triennium mo-
ratus est. Quapropter universus
clerus romanus loco eius
felicem ordinaverunt. Qui

quidem felix concilio ordina-
to et convocato coram xlviij e-
piscopis constancium imperatorem
arrianum hereticum et duos presbiteros
ei faventes condempnavit.
Quapropter constantinus indig-
natus felicem de episcopatu suo de-
iecit et liberium eo pacto re-
vocavit ut sed solummodo consta-
tino et aliis quos felix damp-
naverat communicaret. Liberius igitur
tedio affectus exilii in heretica
pravitate subscripsit. et sic in tan-
tum persecucio excrevit ut quam
plurimi sacerdotes et clerici
liberio non prohibente inter ec-
clesiam sunt necati. Felix
vero de episcopatu deiectus cum
in predio suo habitaret inde est
ductus martirium capitis ob-
truncatione promeruit. Sim-
plicius et faustinus fratres cum
sacrificare contempneret sub
dyocleciano multa rome
supplicia pertulerunt. Tandem
data super eos sententia decolla-
ti sunt et in tyberim proiecti.
Horum corpora beatrix soror eorum
de fluvio levavit et honorifice
sepelivit. Lucrecius autem
prefectus a cuius vicinium dum pre-
dium ipsius ambiret eam teneri
fecit et ut ydolis ymmolaret
precepit. Qua renuente lu-
crecius noctu a servis su-
is perfocari fecit. Cuius corpus
lucina virgo rapiens iuxta
fratres suos sepelivit. Post
hec lucrecius predium ipsius
intravit ubi factis amicis

suis convivio cum martiribus
insultaret. infantulus quidam
lactens pannis involutus
de gremio genitricis que ibi
aderat cunctis audientibus
exclamavit Audi lucreti.
Occidisti et invasisti. ecce datus
es in potestatem inimici. Statim-
que lucretius timens ac tremens
a demone arripitur. et per tres
horas adeo est vexatus ut
in ipso convivio moreretur. Quod
videntes qui aderant ad fi-
dem conversi sunt. et narrabat
omnibus passionem sancte beatri-
cis virginis in convivio vindica-
tam esse. **De sanctis abdon et sennen**

Abdon et sennen sub decio
imperatore martirium pas-
si sunt. Cum enim decius impera-
tor babiloniam cum aliis
provinciis superasset quosdam christia-
nos ibi invenit quos secum
ad urbem cordubam dedu-
cens diversis ibi suppliciis
consumavit. et eos duo sub-
reguli rapientes scilicet ab-
don et sennen sepelierunt
Unde accusati et decio pre-
sentati romam post eum vincti
cathenis ducuntur. et in presen-
tia decii et senatus intro-
ducti. aut sacrificare et res
suas recipere libertatem
aut morsibus bestiarum de-
vorari iuberentur. Contemp-
nentes itaque et expuentes
in simulacra ad theatra pro-
trahuntur. et ad eos duo leo-
nes et ursi quatuor dimittuntur
Qui cum sanctos non tangerent
sed eciam custodirent in ictibus
in eos gladiis occiduntur
et ligatis pedibus tracti
sunt et iactati ante simulacra
solis. Qui cum ibi triduo ia-
cuissent quirinus subdya-
conus eos collegit et in do-
mo sua sepelivit. **De sancto germano**

Germanus dicitur a germine
et ana quod est sursum quasi
supernum germen. Tria enim
reperiuntur in semine germinan-
te scilicet calor naturalis. humor
nutrimentalis. et ratio semina-
lis. Beatus germanus dicitur qua-
si semen germinans. quia in ipso
fuit calor per fervorem dilectionis.
humor per pinguedinem devocio-
nis. et ratio seminalis per vir-
tutem predicationis per quam mul-
tos in fide et moribus genera-
bat. Eius vitam constantinus
presbiter ad sanctum censurium episcopum
antysiodorensem scripsit. Ger-
manus nobilissimus genere in
urbe antysiodorensi natus
et liberalibus studiis plu-
rimum eruditus tandem ro-
mam ad discendam iuris
scientiam est profectus. Ubi tantum
dignitatis accepit ut cum se-
natus ad gallias tunc simul mit-
teret ut ibidem ducatus totius
burgundie obtineret. Cum-
que antysiodorensem civitatem
ceteris diligencius gubernaret
arborem quandam pinum in
media civitate habebat ad cuius

ramos pro admiratione venationis ferarum capita suspendebat. Sanctus quidem Amator ejusdem civitatis episcopus cum de tali vanitate saepe redargueret monens ut etiam arborem incidi mandarz ne aliqua mala occasione christianis exinde eveniret, ille nullatenus acquievit. Quadam autem vice absente Germano episcopus arborem incidit et totam incendio dedit. Quod Germanus audiens christianae religionis oblitus vallatus militibus illuc advenit et mortem episcopo intentavit. Episcopus autem divina revelatione Germanum sibi successurum agnoscens furenti cessit et Augustudinum perrexit. Postmodum Altisiodorum reversus Germanum caute in ecclesia conclusit et ibidem eum consolans eum sibi successurum esse praedixit. Quod et factum est. Nam paulo post ipse feliciter obiit et Germanum plebs omnis in antistitem postulavit. Qui sua pauperibus erogavit et uxorem in sororem commutavit, corpus suum per triginta annos sic afflixit ut nunquam panem frumenti, non vinum, non legumen unquam vel salem pro sapore comederit. Bis tamen in anno scilicet in pascha et natali vinum sumebat sed tamen ipsum saporem aquis nimiis extinguebat. In refectione primum cinerem vel tincum praelibabat, deinde panem hordeaceum sumebat. Semper autem jejunabat, nunquam nisi vespere comedebat.

In aestate vel hieme nulla veste plus utebatur quam cilicio et tunica vel cucullam quae vestis nisi forte alicui donaretur ferebatur donec attritione nimia solveretur. Lectus suus cinere et cilicio et sacculo ornabatur. Nullum pulvinar caput ab humeris ejus levabat, sed semper gemens et sanctorum reliquias collo gerebat, nunquam vestimentum, raro calciamenta et raro cingulum retrahebat. Hospitatus in quodam loco cum post coenam mensa iterum pararetur admiratus interrogat cui de novo pararent. Cui cum dicerent quod bonis illis mulieribus quae de nocte incedunt, illa nocte sanctus Germanus statuit vigilare. Et ecce vidit multitudinem daemonum ad mensas in forma hominum venientem. Quibus praecipiens ne abirent, cunctos de familia excitavit et inquirens si personas illas cognosceret. Cui cum omnes vicinos suos et vicinas esse dicerent, misit ad eos singulos daemonibus praecipiens ne abirent. Et ecce omnes in lectulis sunt inventi. Adjurati igitur se daemones esse dixerunt qui sic hominibus illudebant. Tempore beatus Lupus episcopus Trecassinae florebat cum urbem Atyla rex obsideret. Super portam beatus Lupus acclamans quis esset qui eos sic impeteret inquisivit. Cui ille: Ego sum Atyla flagellum dei. Quo contra humilis praesul ait gemens: Et ego Lupus heu vastator gentis dei. Moxque portas reserari jussit. Illi autem

diuinitus excecati p porta ad
portā traſierunt nemine aut
videntes aut ledentes. Btus
igitur germanus aſſūpto bto epo
lupo ī britanias vbi hetici
pullulauerant pfectus ē. Sed
dū ī mari eēt et tēpeſtas
magna oriret. ad orōne ſci
germani ptinus tūq̄llitas mag-
na efficit. Verū dū heticos
conuiciſſ ad pp̄a redierunt
¶ Cū in quodā loco ī firmus
decūberet contigit ut totus
ille vicus repentino incen-
dio ꝯflagraret. Qui cū roga-
retur ut inde apportatus
ignē euaderet. Ille incendio
ſe oppoſuit ⁊ ultra citraq̄
omīa ꝯſumēte flama hoſpi-
tiū eius nō tetigit. ¶ Dum
ad brithanias iterato rediret
ut heticos confutaret q̄dā
ex diſciplis ei⁹ gradu cocito
eius veſtigia ſequebatur
ipi tn̄ apud tornadorū in
firmꝰ occubuit. Rediens
ig̃ inde btus g̃manus ſe-
pulcrū diſcipuli fecit aperi-
ri ipm̄ ꝑ nomē ex noīe
q̄ ageret et cū ſecū ad hūc
militāe cupet reg̃ſiuit. At
ille reſidens cūcta b̄ꝯſtare
ſuauia ac ſe nolle hīc ultius
reuocari rndit. Tūc ſco annu-
ente ut requieſceret. Ille depo-
ſito capite rurſū ī dno obdor-
miuit. ¶ Dū in britānia p-
dicaret et b̄ ⁊ ſocijs ſuis rex
brithanie hoſpitiū denegaſ-
ſet. ſubulcus regis ꝯgreſ-
ſus a paſtuis accepta pre-
bendā ī palatio a pp̄ū tu-
gurium reſferens vidit btm̄
germanū vnā cū ſocijs
ſuis fame ⁊ frigore labora-
tem. q̄s ī domo ſua benig-
ne recepit. et vnicū vitu-
lū que hebat hoſpitibus
occidi mandauit. Atq̄ cena-
ctus g̃manus omīa oſſa vi-
tuli ſup pellem ꝯponi fecit
et ad eius orōnem vitulus
ſine mora ſurrex. Sequēti
die g̃manus regi feſtinꝰ oc-
curzit. et cur ei hoſpitiū
denegaſſet pitenter īq̄ui-
rit. Tūc rex vehemēt at-
tonitus r̄nde nō potuit.
Et ille egredere inq̄t ⁊ reg-
nū melioi dimitte. Ger-
manus igr̄. dei mādato ſu-
bulcū cū vxore venire fecit
et vniūſis ſtupētibꝰ regē
conſtituit. Et ex tunc reges
ex ſubulci g̃nere pcedentes
imꝑant genti britonū. ¶
Quādam aut vice dū per
augustudunū traſſiens ad
tumulū ſci caſſiani epi de-
veniſſet quo ſe hret iꝑſiuit.
Ille ſtatī de tumulo cūctis au-
dientibus ſic rndit. Dulci
quiete pfruor ⁊ aduentū
redemptoris expto. Et ille.
Quieſce plongū ī xpo. q̄ re-
cte p nob attencius interce-
de ut obtineāe ſatre reſurrec-
tio gaudia mcam. ¶ Cū
quidē rauenā deueniſſet
a regina placida ⁊ filio va-
lentino honorifice ſuſceptꝰ e.
hora uō cene regina miſit
ei vas ampliſſimū delica-
toribꝰ cibis plenū. Qꝺ ille
ſic ſuſcep. ut cibos famulis

traderet et quod parvipendebat vas argenteum retineret. Loco vero muneris misit regine scutellam ligneam pane ordeaceo continentem. Quod illa libenter recepit et vas illud postmodum argento texit. Et scutellam. Quadam autem vice dum predicta regina eum ad convivium invitasset ille benigne annuens ab hospicio suo usque ad palacium eo quod vicinius et laboribus esset confectus asino sedente portatus est. Sed dum comederet asinus sancti Germani mortuus est. Quod regina audiens equum mire mansuetudinis parari fecit. Quem intuens ait: Meus iste asinus putetur, quia qui huc attulit reportabit. Pergensque ad cadaver: Surge inquit mulio revertamur hospicio. Continuoque subsiliens seipsum concussit quasi nichil mali passus esset Germanum ad hospicium reportavit. Sed antequam de Ravenna exiret predixit quod nequaquam in hoc seculo diucius moraretur. Post modicum febre corripitur et die vii° in domino moritur. Et corpus eius ad Gallias sicut regina peciverat transportatur. Verum autem sanctus Germanus beato Eusebio episcopo Vercellensi promisisset quod in sui reditione ecclesiam quam fundaverat ipse dedicaret. Cum intellexisset Eusebius sanctum Germanum exisse de corpore ecclesiam suam dedicaturus cereos accendi iussit. Sed quanto plus accendebantur tanto plus extinguebantur. Quod videns Eusebius intellexit dedicacionem aut alio tempore oportere fieri aut alio episcopo reservari. Cumque corpus beati Germani Vercellas delatum fuisset mox in predictam ecclesiam inductum est et statim omnes cerei divinitus inflammantur. Tunc sanctus Eusebius promissionis sancti Germani meminit. et quod vivens se facturum promiserat mortuum fecisse cognovit. Hoc ita oportet accipi ut non intelligatur de magno Eusebio Vercellensi quod tempore ipsius factum sit. Nam ipse sub Valente imperatore mortuus fuit et a morte ipsius usque ad mortem sancti Germani ultra annos l circa effluxerant. Fuit ergo alius Eusebius sub quo istud quod memoratur evenit etc.

De sancto Eusebio

Eusebius dicitur ab eu quod est bonum et zebe quod est eloquencia vel stacio. Vel Eusebius sonat bonus cultus. Ipse enim fuit bonitate in sanctificacione sui, eloquencia in defensione fidei, stacio autem in constanciam martirii, bonus cultus in reverencia dei. Eusebius semper virgo existens dum adhuc cathecuminus esset ab Eusebio papa baptisma et nomen suscepit. In quo baptismo manus angelice vise sunt que ipsum de sacro fonte levarunt. Mulier quedam eius pulcritudine capta cum ipsius cubiculum vellet adire custodientibus angelis pervenire non potuit. Unde facto mane ad eius pedes procidit et ab eo veniam pecijt. Ordinatus presbiter tanta sanctitate enituit ut missarum sollempniis inter manus eius

ministum angelicum apperet. Adij
hec. cum arriana pestis ytaliam
inficeret imperatore constancio
eidem heresi fauente Iulianus
papa eusebium vercellensem episcopum con
secrauit que tunc obtinebat
inter alias urbes ytalie prin
cipatum. Quod heretici audien
tes omnes fores ecclesie claudi
fecerunt. Ac eusebius urbem
ingressus ante ostium maioris
ecclesie que est beate marie genua
flexit et omnia ostia sua oracione
aperuit. Auxentium mediolanensem
episcopum hereticum prauitate corrup
tum de episcopatu eiecit. et pro eo vi
rum catholicum dyonisium ordina
uit. Sicque eusebius totam ec
clesiam occidentis. et athana
sius totam ecclesiam orientis ab
arrianorum peste purgabant.
Quo comperto constancius imperator
contra eusebium plurimum indig
natus. multos episcopos arrianum
conuocauit et dyonisium accersiuit.
multasque ad eusebium epistolas des
tinauit. Qui sciens maliciam
in multitudine preualere uenire
contempsit. Unde imperator statu
it contra eius excusacionem in medi
olanensi urbe que ... erat con
cilium celebrari. Ubi cum euse
bium deesse videret iussit arri
anos fidem suam describere. et
dyonisium mediolanensem episcopum
atque xxix. episcopos eidem fidei fecit
subscribere. Quod audiens euse
bius ex urbe sua profecturus
mediolanum exijt et se multa
passurum esse predixit. Cum igitur
ad quedam flumina venisset
et mediolanum pergeret nauis

que ex alia parte fluminis existens
eo iubente ad eum venit et ipsum
cum sociis sine gubernatore aliquo
transportauit. Tunc ei predictus dy
onisius obuiauit et ad pedes
eius procidens ueniam postulauit.
Sed cum eusebius ab imperato
re nec minis nec blandiciis f
flecti posset. coram omnibus
dixit. Vos dicitis filium mino
rem esse patre. Cur ergo michi
filium meum et discipulum pretulis
tis. Non est enim discipulus supra
magistrum nec filius super patrem.
Qua illi racione commoti statim
cyrographum quod scripserunt et
cui dyonisius subscripserat ei
obtulerunt. At ille nequaquam
prius filium scribam cuius auctori
tate prefui. Sed istud incendite si vultis
nomineque cui subscribam si vult
conscribite. Sicque nutu dei dy
tensus e cyrographis cui
onisius et xxix. episcopi subscri
pserant. Arriani aliud
cyrographum subscripserunt
et eusebio a laycis quam episcopis ut scri
beret tradiderunt. Sed cum ab
eusebio arriani nullatenus con
sentirent ceperunt plurimum con
gratulari. quod cyrographum penitus
coacti subscripserant penitus
combustum videbant. Tunc irati
constancius eusebium uoluntati
arrianorum tradidit. Qui pro
tinus ipsum de medio aliorum
episcoporum rapientes et durius
flagellantes. cum per gradus
pallacii a summo usque ad ymum
et rursus ab ymo usque ad sum
mum traxerunt. Cum ergo capite.

quassato multum sanguinem fu-
disset et adhuc non assentiret
vinctis post tergum manibus
et collo cum fune ipsum trahe-
bant. Ipse autem gratias agens
dicebat se pro confessione fi-
dei catholice mori esse para-
tum. Tunc constancius liberium
papam, dyonisium, paulinum et
omnes alios episcopos qui eius
exemplo fuerant armati in ex-
ilium mitti iussit. Eusebium
vero apud sitopolim in ur-
be palestine arriani dux-
erunt et ipsum in quodam lo-
co sic artissimo concluserunt
ut esset illo longitudine
brevior, latitudine angus-
tior, ita ut curvatus nec
pedes extendere nec se in
latus alterum convertere posset
capite quoque depresso humeros
tantum et cubitos movere vale-
bat. Verum constancio de-
functo iulianus eidem succe-
dens et omnibus placere
volens iubet exiliatos
episcopos revocari et deorum templa
aperiri et pace frui sub lege qua
quisque vellet. Et sic eusebius
inde exiens ad athanasium
venit et quanta passus fuit
eidem exposuit. Defuncto
autem iuliano et iouiniano
regnante sopitis persecuti-
bus arrianis eusebius
vercellas rediit et eum populus cum
magna exultatione susce-
pit. Sed iterum valente reg-
nante arriani repullulant

et eusebii domum vallantes
et extra domum ipsum supi-
num trahentes lapidibus eum
obruerunt. Et sic ad dominum
feliciter migrans in ecclesia quam
ipse construxerat sepultus est.
Fertur quod eusebius hanc gratiam
sue civitati a deo suis preci-
bus impetrasse ut nullus
arrianus ibidem vivere possit.
Vixit autem secundum cronicam
sanctus eusebius ad minus octo-
aginta octo annis et mor-
tuus est etc. Sci machabei fres

Machabei fuerunt septem fratres
cum matre reverenda et ele-
azaro sacerdote qui pro serva-
cione legis cum carne porci-
na nolebant comedere inaudi-
ta supplicia pertulerunt
secundum quod in secundo machabeorum
plenius continetur. Et no-
ta quod ecclesia orientalis facit festa
de utriusque testamenti. Occiden-
talis autem non facit festum de
sanctis veteris testamenti eo
quod ad inferos descenderunt pre-
ter quam de innocentibus eo quod
in ipsis singulis occisus est christus
et de machabeis licet ad infe-
ros descenderint sollempnizet.
Prima est propter prerogativam mar-
tirii. Quia enim inaudita suppli-
cia ultra sanctos veteris testa-
menti passi sunt, ideo privile-
giati sunt ut eorum passio me-
rito celebretur. Hec racio po-
nitur in historiis scolasticis.
Secunda est propter representacionem mis-
terii. Septenarius enim numerus est
numerus universitatis. Significantur
ergo in istis omnes patres veteris

testamenti celebritate digni. Nam licet de ipsis non sollempnizet ecclesia, tamen multitudo nouorum subintrauit. In hiis tamen septem impenduntur omnibus reuerenciam quia per septem ut dictum est vniuersitas designatur. Tercia est propter exemplum paciendi. Proponuntur enim in exemplum fidelibus ut scilicet horum constancia ad zelum fidei accendantur et ad paciendum pro lege euangelii sicut illi pro lege moysi forcius accingantur. Quarta est propter genus supplicii. Nam pro defensione legis sue talia supplicia passi sunt sicut et christiani pro defensione legis euangelice paciuntur. Has tres ultimas raciones assignat magister iohannes beleth in summa de officio ecclesie.

Sequitur de sancto petro ad vincula

Festum sancti petri apostoli quod ad vincula dicitur quadruplici de causa institutum putatur scilicet in memoriam liberacionis petri, in memoriam liberacionis alexandri, pro destruendo ritu gentilium vinculorum et pro impetranda absolucione spiritualium. Prima ergo causa est in memoriam liberacionis petri. Nam sicut dicitur in hystoria scolastica, herodes agrippa romam adiit et ibi gaio nepoti tyberii cesaris familiarissimus extitit. Quadam autem die dum esset herodes in curru cum gayo, eleuatis in celum manibus ait: Utinam uidere mortem istius senis et te dominum tocius orbis. Hec auriga herodis audiens tyberio continuo intimauit. Quapropter indignatus tyberius cesar herodem reclusit in carcerem. Ubi dum quadam die iuxta arborem in mixtus esset cuius foliis insidebat bubo, unus de captiuis peritus in auguriis dixit ei: Noli timere quia cito liberaberis et in tantum sublimaberis quod amicis tuis in tui inuidiam concitabis et in hac prosperitate morieris. Quam cito autem huius generis auem super te videris ultra quintum diem viuere non valebis. Post aliquantum tempus tyberius moritur et gaius in imperio sublimatur. Qui quidem herodem de vinculis liberatum et magnifice sublimatum in regem in iudeam misit. Cum ergo uenisset, misit manus ut affligeret quosdam de ecclesia. Occiso autem iacobo fratre iohannis gladio ab eodem ante dies azymorum, videns quia hoc gratum esset iudeis, in diebus azymorum petrum apprehendit et in carcerem reclusit volens post pascha eum producere populo. Angelus autem eadem nocte apparuit et mirabiliter eum a vinculorum nexibus absolutum et ad ministerium predicacionis liberum ire iussit. Facinus autem regis dilacionem non patitur ulcionis. Sequenti die custodes ad se venire fecit ut pro fuga petri diris eos penis affligeret. Hoc tamen facere impeditus est ne solucio petri alicui noceret. Nam iterum in cesaream descendit et ibi percussus ab angelo expirauit. Etenim sicut refert josephus xix. antiquitatum libro, adueniens ad cesaream et ad eum tocius prouincie viri ...

nibus convenissent ille veste fulgenti ex auro et argento mirabiliter contexta indutus incipiente die processit ad theatrum. Ubi cum primo solis radios vestis argentea suscepisset repercusso splendore duplicatam spectantibus sive fulgor metalli vibrantis effudit ut intuentibus perstringeret aciem terrorem aspectus. Et per hoc plus aliquid de eo quam humane nature et artifex arrogantia mentiretur. Illico adulantis vulgi concrepant voces dicentes Hucusque ut hominem te timuimus sed ex hoc nunc supra humanam naturam te esse fatemur. Et dum adulatoriis demulceretur honoribus et oblatos sibi divinos honores non respueret respiciens vidit consistentem super funiculum capiti suo angelum id est bubonem mortis eius precursorem. Respiciensque ad populum dixit En ego deus vester morior. Sciebat enim iuxta predicationem auguriis se infra quinque dies moriturum. Et continuo percussus per quinque dies vermibus exquisitis corrodentibus expiravit. Hec Josephus. In memoriam igitur tante liberationis principis apostolorum a vinculis et tam dire vindicte in tyrannum persecutorem subsecute causa festum sancti

petri ad vincula sollempnizatur. Unde et epistola in missa canitur in qua hec liberatio facta fuisse perhibetur. Et secundum hoc videtur quod hoc festum deberet vocari petri a vinculis. ¶ Secunda causa institutionis extitit quia alexander papa qui annos septem post beatum petrum rexit ecclesiam et hermes prefectus urbis rome quem papa alexander ad fidem conversus fuerat a quirino tribuno in diversis locis in custodia tenebantur. Dixit quirinus tribunus ad hermetem prefectum Miror te virum prudentem honorem dimittere prefecture et vitam aliam sompniare. Cui hermes dixit Et ego ante hos annos hec omnia deridebam et hanc vitam solam esse putabam. Tunc quirinus Fac ergo me probare quod aliam vitam esse noveris et continuo fidei tue discipulum me habebis. Cui hermes dixit Beatus alexander quem tenes in vinculis ipse hoc melius te docebit. Tunc quirinus maledicens alexandro ait Ego tibi dixeram ut me probare faceres hoc et tu me mittis ad alexandrum quem pro suis sceleribus teneo vinculatum. Verumptamen super te et alexandrum custodiam duplicabo. Et si ipsum tecum vel te cum illo invenero vere fidem tuis et eius sermonibus adhibebo. Fecit quod dixit et alexandro protinus hoc indicavit. Orante autem sancto alexandro angelus ad eum venit et ipsum ad hermetem in carcerem adduxit.

Et inveniens eos insimul quirinus plurimum miratus est. Et hermetes quirino narravit quomodo allexander filium suum mortuum suscitasset. Dixitque allexandro quirinus: habeo filiam gutturosam nomine balbinam. Promitto igitur me fidem tuam recipere si filie mee impetraveris potius sanitatem. Cui allexander: vade citius et ipsam ad carcerem meum adducito. Cui dixit quirinus: Cum hic sis quomodo in tuo carcere te potero invenire? Et allexander: Vade cito quia qui huc me adduxit illuc me cito reducet. Pergens igitur quirinus filiam suam ad carcerem allexandri adduxit et ibidem ipsum inveniens ad pedes suos se prostravit. Tunc filia eius torquem vincula sancti allexandri devote osculabatur ut sanitatem reciperet. Cui allexander dixit: Noli filia hec vincula mea osculari, sed boias sancti petri apostoli diligenter inquire quas devote osculans recipies sanitatem. Quirinus igitur in carcere ubi detentus fuerat diligenter boias inquiri fecit easque inventas filie sue osculandas dedit. Illa mox ut osculata est vincula sanitatis est integre beneficium assecuta. Tunc quirinus venia petita allexandrum de carcere extraxit et ipse cum familia et aliis quam pluribus baptisma suscepit. Tunc allexander hoc festum in kalendis augusti celebrandum instituit et in honore apostoli petri ecclesiam fabricavit ubi vincula reposuit et ad vincula nominavit. In hac sollempnitate ad predictam ecclesiam fit magnus concursus populi et ibidem populus vincula osculatur.

Tercia causa institucionis secundum bedam hec est. Octavianus imperator et anthonius qui invicem affinitate iuncti fuerant sic inter se mundi totius imperium diviserunt ut octavianus in occidente ytaliam galliam et hyspaniam, anthonius vero in oriente asiam pontum et affricam possideret. Anthonius autem lascivus et lubricus cum sororem octaviani in uxorem haberet ipsam repudiavit et cleopatram reginam egipti in uxorem duxit. Ob hoc indignatus octavianus manu armata contra anthonium in asiam processit et ipsum in omnibus superavit. Tunc anthonius et cleopatra metu fugierunt et semetipsos pre dolore nimio occiderunt. Egipti igitur regnum octavianus destruxit et romanam provinciam fecit. Inde alexandriam processit et omnibus eam diviciis spolians romam ipsas transvexit. Unde in tantum rempublicam auxit ut pro uno denario tantum haberetur quod prius pro quattuor vendebatur. Quia igitur in tantum rempublicam auxerat augustus primus omnium vocatus est. Unde et ab eo augusti dicti sunt qui ei in imperio successerunt sicut a iulio cesare avunculo eius cesares appellantur. Unde et hunc mensem forensem augustum qui prius sextilis dicebatur, qui a marcio sextus erat, pocius suo nomine intytulavit, cum augustum nominavit in memoriam utique et honorem victorie illius quam prima die augusti octavianus habuit. Omnes romani hanc diem sollempnizabant usque ad tempus theodosii imperatoris qui cepit regnare anno domini ccc lxxx. Et

dosia igitur filia predicti theodosij
imperatoris uxor valentiniani
iherosolimam ex voto perrexit ubi
quidam iudeus pro magno mu-
nere duas ei kathenas obtulit
quibus sub herode petrus apostolus
vinctus fuit. Cum ergo romam redis-
set et kalendis augusti in honorem impera-
toris gentiles romanos sol-
lempnizare videret. dolens quod
dampnato homini tantus ho-
nor exhiberetur. cogitans quod
quod non de facili eos a tali consuetu-
dine revocare posset cogitando
constituit ut observantiam quidem
servaret ut illum diem com-
munis populus advincula nominaret.
Habita igitur collatione cum beato
pelagio papa. populum blandis ex-
hortationibus induxerunt ut
oblivioni traderetur memoria prin-
cipis paganorum. et celebris
fieret memoria principis apostolorum
Quod dum cunctis placuisset
illa cathenas quas de iherusalem at-
tulerat protulit et populo ostendit. papa
vero et illa cathena protulit qua
sub nerone idem apostolus vinctus
fuit. Hac ergo illius sociata mi-
raculose una cathena facta
est ac si semper una et eadem
extitisset. Unde papa et regina
pariter statuerunt ut que homini
indiscreta religio fiebat gen-
tili dampnato. mutata in me-
lius fieret apostolorum principi petro
Papa igitur vincula papa cum regi-
na in ecclesia sancti petri ad vincula
posuit et ipsam muneribus
multis et privilegijs magnis
dotavit. Hec predictam diem ubique
celebrem fore instituit. Hec beda

Quante autem virtutis hec
cathena fuit anno domini ccc xl
apparuit. Quidam enim comitem
ottonis imperatoris propinquum
dyabolus coram omnibus oculos tam cru-
deliter arripuit ut se ipsum den-
tibus laniaret. Tunc iussu im-
peratoris ad iohannem papam ducitur
ut cathena sancti petri eius collo
circumdaret. Sed dum quedam alia
cathena furtive collo fuisset
imposita et nichil ex hac proveni-
ret salutis. Mirum. ubi nil
latebat virtutis. Tandem vera
petri cathena producitur et furen-
tis collo imponitur. Tante autem
virtutis pondus dyabolus ferre
non potuit. sed mox coram omnibus
clamans abscessit. Tunc the-
odoricus metensis episcopus ipsam
cathenam arripuit et eam se nul-
latenus dimissurum nisi manum ei
presciderentur asseruit. Cum igitur super
hoc inter episcopum et papam aliosque
clericos gravis oriretur contencio
imperator tandem litigium ipsum
sedavit et episcopo ex ipsa cathena
a papa annulum impetravit. Nar-
rat miletus in cronica quod hijs
diebus apud epyrum draco in-
gens apparuit. quem quidam dona-
tus virtute in signis expuens
mox occidit. quem vix septem iu-
ga boum ne eius putredine aer
inficeretur ad locum incendij trahere
potuerunt. Idem etiam ait ibidem
quod dyabolus tunc in specie moysi se
posuit. qui iudeos undecumque
congregans super magnum mon-
tis precipicium iuxta mare eos
duxit. Quibus dum ad terram promissionis
sicco pede se per unde ducere polli-

terum in mundo encenavit. Unde cre-
ditur quod dyabolus indignatus quia
occasione ludi plausus octavi-
ani cessavit. Quarta causa insti-
tutionis haec assignatur, quia dominus
eum a vinculis petrum miraculo-
se absolvit et eidem ligandi
atque absolvendi dedit potestatem.
Nos autem vinculis peccatorum ob-
ligati tenemur et absolvi in-
digemus. Ideo ipsum igitur in sollemp-
nitate quae dicitur ad vincula hono-
ramus, ut sicut ipse a vinculis
absolvi promeruit et sicut ab-
solvendi a domino potestatem accepit
sic et ipse a peccatorum vinculis
nos absolvat. Hanc ultimam
institutionis formam causam non-
nullam extitisse de facili quis
comprehendere posset si videat quod ab-
solutionem a vinculis in apostolum factam
epistola concordat, absolvendi po-
testatem verbo concessam evangelium recitat,
absolutionem ab ipso nobis faciendam
hodierna oratio postulat. Quod
autem per claves quas accepit etiam
etiam dampnatos absolvit in quo-
dam miraculo quod legitur in libro
miraculorum beatae virginis satis cla-
ret. Apud coloniam urbem in
monasterio sancti petri erat quidam
monachus levis lubricus et
lascivus. Hic dum subita mor-
te fuisset praeventus, demones ip-
sum accusabant et quaelibet peccatorum
genera contra ipsum clamabant.
Unum dicebat: Ego sum cupi-
ditas tua, qua tam frequenter
contra dei praecepta concupisti. Ali-
ud clamabat: Ego sum vana
gloria qua te apud homines iac-
tanter exaltasti. Aliud autem:
Ego sum mendacium in quo mentien-
do peccasti, et ceteri similiter. Con-
tra quaedam bona opera quae fecerat
ipsum excusabant dicentia: Ego
sum obediencia quam senioribus
spiritualibus exhibuisti. Ego sum
psalmorum cantus quos frequenter
deo cecinisti. Beatus autem petrus
cuius erat monachus pro eo
deprecaturus dominum adiit. Cui re-
spondit dominus, ut Augustinus, nam propheta mei
spirante dixit: Domine, quis habitabit
in thabernaculo tuo etc. Qui
ingreditur sine macula etc. Quo
modo salvus hic esse cum nec sine
macula sit ingressus nec
iusticiam operatus? Rogante
igitur pro eo sancto petro cum sua vir-
gine matre dei, hanc dominus sententiam
protulit ut ad corpus rediret
et ibi penitentiam ageret. Tunc confestim
petrus clavi quam manu
tenebat dyabolum terruit et in fugam
vertit. Animam vero eius in manu cu-
iusdam qui pro eodem monacho
fuerat tradidit et ut ad corpus
ipsum reduceret praecepit. Qui ab
eo pro mercede reductionis postula-
vit ut singulis diebus pro eo
Miserere mei deus diceret et sepul-
turam eius saepe scopis mundaret.
Ille ergo de morte rediens quae
contigerunt omnibus enarravit.

De sancto stephano papa et martyre

Stephanus papa cum multos
gentiles verbo et exemplo
convertisset et multa sanctorum corpora
martyrum sepelisset, valeria-
no et galliano anno domini CCLX
hic summo studio perquiritur ut
ipse et clerici aut sacrificare co-
gerentur aut suppliciis diversis
punirentur. Decreveruntque edictum

ut quicumque eos prodet totum eorum
substanciam possideret. Qua propter decem
de civibus comprehensi statim sunt in
audiencia decollati. Sequenti die
stephanus papa comprehenditur et ad
templum martis ducitur ut ibi
aut ydolum adoraret aut sentenciam
capitalem subiret. Sed cum templum
ingressus fuisset et deum ut ipsum
templum destrueret exorasset. sta-
tim magna pars templi corru-
it et omnes ministri dyaboli pre nimio timo-
re aufugerunt. Ipse vero ad cimiterium
sancte lucie perrexit. Quod audi-
ens valerianus milites plures
prioribus ad eum misit. Qui ve-
nientes eum missam celebrantem
invenerunt et stantem intrepidum
incepta devote perficientem in sua
sede decollaverunt. Cuius corpus
christiani in cripta ubi sanguis eius
fusus est sepelierunt. De inventione

Inuencio corporis sancti stephani

prothomartiris stephani Anno
domini ccccxvij. septimo hono-
rij principis anno facta fuisse nar-
ratur. Reperitur autem eius invencio
translacio et coniunctio. Inuencio ipsius
hoc ordine facta fuit. Nam cum qui-
dam presbiter nomine lucianus in terri-
torio ierosolimitano. qui a genna-
dio inter viros illustres connume-
rat et scripsit feria sexta cum in
strato suo quiesceret et pene vi-
gilaret. Vir quidam senex sta-
tura procerus. vultu decorus.
barba prolixa. pallio candido a-
mictus cui gemule auree et
cruces inerant contexte. calciatus
calligis in superficie deauratis
eidem apparuit. qui manu au-
ream virgam tenens tetigit
eum dicens Summa cum diligencia

nostros patefacito tumulos quia
valde despecto loco reconditi
sumus. Vade dic igitur iohanni episcopo ie-
rosolimitano ut nos in honorabili
loco reponat. quia cum siccitas et
tribulacio mundum concusserit meorum
suffragijs deus mundo propiciari de-
crevit. Cui lucianus presbiter dixit
Domine quis es. Ego sum inquit gama-
liel qui paulum apostolum erudivi
et ad pedes meos legem perdocui.
Qui autem mecum iacet sanctus est
stephanus. qui a iudeis lapidatus
extra civitatem proiectus est ut a
feris et avibus devoraretur. Sed
hoc omnino prohibuit cui ille mar-
tir illesam fidem servavit. E-
go autem ipsum cum reverencia multa
collegi et in meo novo tumulo se-
pelivi. Alius autem qui mecum iacet
est nychodemus nepos meus qui nocte
ihesum adijt et a petro et iohanne sacrum
baptisma suscepit. Quapropter in-
dignati in eum principes sacerdotum
eum occidissent nisi ob mei reveren-
ciam destitissent. Verumptamen omnem
substanciam eius diripuerunt et a princi-
patu deposuerunt. Multisque eum
afficientes verberibus semivivum
reliquerunt. Hunc ergo cum in domum
meam duxissem diebus aliquibus
supervixit et defunctum iuxta pe-
des sancti stephani sepeliri feci.
Tercius vero qui mecum est ipse est ab-
ibas filius meus qui anno etatis
sue. xx. mecum baptisma sus-
cepit et virgo permanens cum pau-
lo discipulo meo legem didicit.
Uxor vero mea ethea. et selemias
filius meus quia fidem christi noluerunt
recipere. nostra nequaquam digni
sepultura fuere. Sed eos alibi
sepultos invenies et eorum tumulos
vacuos et inanes. Hoc dicto sanctus

Gamaliel disparuit. Lucianus
vero evigilans dominum exoravit
ut si haec visio in veritate fieret eidem
secundo et tertio appareret. In sequenti
igitur feria sexta eidem sicut prius
apparuit et cur ea quae dixerat ne-
glexisset quaesivit. Non inquit domine
neglexi sed rogavi dominum ut si haec
visio ex deo esset iterum tertio appareret.
Dixitque ei Gamaliel. Quia in men-
te tua cogitasti si nos invenires
quomodo singulorum reliquias discernere
posses, ex his qui in similitudinem
offeram singulorum loculos et reliquias
edocebo. Ostenditque ei quattuor cala-
thos aureos quorum unum plenum
erat rosis rubentibus, alios ro-
sis albis. Quartum etiam ostendit ca-
lathum plenum croco albo. Dixit-
que Gamaliel. Hi calathi nostri sunt
loculi et hae rosae nostrae sunt reli-
quiae. Calathus plenus rosis ru-
beis est loculus sancti Stephani qui solus
ex nobis martirio meruit coronari.
Alii duo rosis albis pleni mei
et Nichodemi sunt loculi qui sin-
cero corde in confessione Christi per-
severavimus. Quartus vero argen-
teus croco plenus est Abibe
filii mei qui cum decore virginitatis
pollens et mundus de mundo ex-
ivit. His dictis iterum disparuit.
Feria autem sexta sequentis ebdo-
madae iratus apparuit et de di-
latione ac negligentia eum gravi-
ter increpavit. Continuo igitur
Lucianus Ierusalem adiit et Iohanni
episcopo cuncta per ordinem enarravit.
Perrexit itaque cum aliis episcopis ac-
cersitis ad locum praedictum Luciano
ostensum. Cumque coepissent fodere terra
commota est et suavissimus odor
sentitur. Ad cuius odoris mira fra-
grantia meritis sanctorum viginti et
tres homines a diversis infirmita-
tibus liberantur. Extunc in ecclesiam Sy-
on quae est in Ierusalem ubi sanctus Stephanus
archidiaconi officio functus est cum
gaudio magno sanctorum reliquias
transtulerunt et eas ibidem ho-
norifice condiderunt. Huius visionis
et inventionis mentionem facit Be-
da in cronica sua. Haec inventio
sancti Stephani facta est ea die qua
eius passio celebratur. et eius passio
in hac die fuisse dicitur. Festum autem
ab ecclesia mutatum est duplici ratione.
Prima est quia Christus ideo natus
est in terris ut homo nasceretur in celis.
Decuit igitur ut nativitati Christi
continuaretur natale sancti Stephani
qui primus pro Christo martirium susti-
nuit quod est nasci in celo ut ex hoc in-
notescatur una ex alia sequi.
Unde et cantatur. Heri
Christus natus est in terris ut ho-
die Stephanus nasceretur in celis.
Secunda ratio est quia festum de inven-
tione sollempnius agebatur
quam festum de passione et hoc
tam propter reverentiam nativitatis
domini tum propter multa miracula
quae in principio inventionis dominus osten-
dit. Quia igitur passio eius dig-
nior est quam inventio et ob hoc
sollempnior debet esse. Ideo ec-
clesia festum de passione ad illud
tempus transtulit ubi magis amplior
reverentia habeatur. Translatio
autem eius ut ait Augustinus hoc modo
fuit facta. Illam Alexander sena-
tor Ierusalem cum uxore sua adiit et
prothomartiri Stephano pulcherrimum
oratorium construxit. et post
eius obitum iuxta eius corpus
se sepeliri fecit. Evolutis ergo
septem annis Iuliana eius uxor
in patriam suam volens redire

ut porte que a principibus in ei inimi-
cis parabantur. corpus viri volu-
it deferre. Quod cum ab episcopo cum mul-
tis precibus postulasset. episcopus duos
loculos argenteos protulit dicens.
Non novi quis ex hiis sit loculus
viri tui. Et illa. Ego novi. et im-
petu facto amplexata est corpus
sancti stephani. Sicque dum corpus
viri sui putat accipere casu cor-
pus prothomartiris accepit. Cum
autem navem cum corpore conscendis-
sent. ympnum audiunt angelicum
suavissimusque odor fragrat. cla-
mant demones. sevamque suscitant
tempestatem dicentes. Ve nobis
quia prothomartir stephanus transit
et pro nos urbeans igne. Cum que
naute naufragium formidarent
stephanus invocatur. et continuo ap-
paruit eis dicens. Ego sum nolite
timere. Statim tranquillitas mag-
na subsecuta est. Tunc audite sunt
voces demonum clamantium. Im-
pie navem princeps incende quia
adversarius noster stephanus est in ea.
Tunc princeps demonum quinque de-
mones qui navem incenderet
misit. Sed angelus domini eos in
profundum dimisit. et cum calcedo-
nem venissent demones clamabant.
Famulus dei venit qui lapidatus est
ab iniquis iudeis. Constantino-
polim igitur incolumes pervene-
runt. et in quandam ecclesiam corpus
sancti stephani cum magna reverentia
condiderunt. Hec augustinus. Coniunctio
autem corporis stephani cum corpore
sancti laurencii. hoc ordine facta fuit.
Contigit enim eudoxiam filiam the-
odosii imperatoris a demone gra-
viter cruciari. Quod cum patri

constantinopolim constituto inti-
matum fuisset. iubet filiam constanti-
nopolim adduci ut sacrosanctis
prothomartiris reliquiis tangeretur.
Demon autem in ea clamabat. Ni-
si stephanus romam veniat non ex-
ibo quia sic est apostolorum voluntas.
Quod cum imperator audisset a cle-
ro et populo constantinopolita-
no obtinuit ut corpus sancti
stephani romanis daret et ipsi
laurencii corpus acciperent.
Tunc imperator super hoc pacto
pape scripsit. Papa vero de consilio
cardinalium imperatoris peticioni
consensit. Missi igitur constan-
tinopolim cardinales corpus
stephani romam deferunt et greci pro
accipiendo corpore laurencii proficis-
cuntur. Capue igitur corpus stephani
recipitur et brachium eius dextrum
capuanis devotis precibus
obtinetur. metropolitana ec-
clesia in eius honore fabricatur.
Cum autem romam venissent et in
ecclesia sancti petri ad vincula corpus
deferre vellent. vectores sub-
stiterunt nec ultra procedere possunt.
Demon autem in puella clamabat.
Frustra laboratis quia non hic
sed apud fratrem suum laurencium sedem
elegit. Illuc igitur corpus defertur.
et ad eius tactum puella liberatur.
Laurencius fratris sui adventum
quasi congratulans et arridens
in alteram partem sepulcri recessit
et medietatem illius fratri vacuam
dereliquit. Greci vero dum manus
apponunt ut laurencium auferant
ad terram velud exanimes cor-
ruerunt. sed orantibus precibus papa
et clero et populo vix ad se adves-
peram redierunt. Omnes tamen infra

decem dies mortui sunt. Latini vero qui consenserunt in facinus sic usque sanari non potuerunt quousque sanctorum corpora insimul tumulata fuerunt. Tunc vox de celo audita est: O felix Roma que corpus Laurentii hyspani et Stephani ierosolimitani gloriosa pignora uno claudis mausoleo. Refert Augustinus in libro xxii de civitate dei sex mortuos ad invocationem sancti Stephani suscitatos. videlicet quendam qui cum mortuus sic iaceret ut ei iam ligarent pollices invocato super eum nomine sancti Stephani continuo suscitatus est. Item quendam puerum plaustro contritum parentes vivum et sanum receperunt. Item quandam sanctimonialem que in extremo spiritu constituta ad memoriam sancti Stephani delata fuisset et ibidem expirasset. videntibus omnibus et stupentibus sanata surrexit. Item quandam puellam apud Yponem cuius tunicam cum pater ad memoriam sancti Stephani deportasset sed eam postmodum super corpus defuncte filie proiecit et illa statim surrexit. Item quendam iuvenem apud Yponem cuius corpus cum unctum fuisset oleo sancti Stephani statim surrexit. Item quendam puerum qui cum ad memoriam sancti Stephani fuisset delatus ad invocationem sancti Stephani vite est protinus restitutus. De hoc martire precioso sic dicit Augustinus. Martirem istum Gamaliel revelavit. Saulus spoliatus lapidavit. Christus pannis involutus ditavit et precioso lapide coronavit. Idem. In Stephano eminuit pulchritudo corporis. flos etatis. eloquentia sermocinatus. sapientia sanctissime mentis et operatio divinitatis. Idem. Fortis columpna dei cum inter lapidificas manus captivatorio forcipe teneretur: fide fundabilis ignicabatur et pendebatur. feriebatur et producebatur. constringebatur et angebatur. cedebatur et non vincebatur. Idem super illud: dura cervice etc. Hic non palpat blanditiis sed invehitur. non palpitat sed provocat. non trepidat sed instigat. Item attende Stephanum conservum tuum. homo erat sicut et tu. de massa peccati erat sicut et tu. eo pretio redemptus quo et tu. Dyaconus erat. evangelium legebat quod legis vel audis tu. Ibi invenit scriptum: Diligite inimicos vestros. didicit legendo perfecit obediendo etc.

De sancto Dominico

Dominicus dicitur quasi custos vel a domino custoditus. vel dicitur Dominicus secundum ethymologiam huius nominis quod est dominus. Dicitur autem custos domini tribus modis. Ergo custos honoris domini quo ad dominum. custos vinee domini vel gregis domini quo ad proximum. custos voluntatis domini seu preceptorum domini quo ad se ipsum. Secundo dicitur Dominicus quasi a domino custoditus. Dominus enim custodivit ipsum quantum ad triplicem statum suum. in quibus primo fuit laycus. secundo clericus canonicus. tertio vir apostolicus. Nam in primo eum custodivit faciendo ipsum laudabilem in principio. In secundo fervente perfectum. In tertio perfectorum apprehendere. Tertio potest dici Dominicus per ethymologiam huius nominis dominus. Dominus namque dicitur qui donis minimis vel

donans minus. Vel beatus dominicus
fuit donans id est quasi donans minas
primum minas et iniurias dimittendo.
Donans minus per liberalitatis largi-
tionem. quia non solum sua pauperibus
tribuit sed etiam se ipsum pluries ven-
dere voluit. Donans minus per
corporis maceratione quia corpori
suo semper minus dabat quam appe-
tebat. Dominicus ordinis
predicatorum dux et pater inclitus ex
hyspanie partibus. villa que dicitur
kalagora oxomensis dyocesis
patre filice. matre vero iohanna no-
mine secundum carnem duxit originem
Cuius mater ante ipsius ortum vidit
in sompnis se catulum gestantem
in utero. ardentem in ore faculam
baiulantem. qui egressus ex utero
totum mundum fabricam incendit
Cuidam etiam matrone que ipsum ex
sacro fonte levaverat videbatur
quod puer dominicus stellam perfulgidam
haberet in fronte que totum orbem il-
lustrabat. Dum adhuc esset pue-
rulus a nutricibus custodiri con-
stitutus deprehensus est sepe lec-
tum dimittere et super nudam terram iacere.
Missus tandem palestinam ad stu-
dium amore sapientie ad discendum
vinum per decennium non gustavit
Ubi cum fames valida esset libros
cum omni sua supellectili ven-
didit et pretium eorum pauperibus ero-
gavit. Crescente vero eius fama
ab episcopo oxomensi in sua ecclesia cano-
nicus regularis efficitur et post-
modum fratribus omnibus vite specu-
lum. canonicis subprior ordinatur
Ipse autem nocte ac die lec-
tioni et orationi vacabat. assidue
deum exorans ut sibi daret gratiam
in salute dignaretur. qua se to-
tum aliquando saluti posset impendere
proximorum. In libro quoque de colla-
tionibus patrum studiosissime
legens magnum perfectionis cu-
mulum apprehendit. Pergens autem
cum predicto episcopo tholosam et depre-
hendens hospitem suum heretica pra-
vitate corruptum quem ad fidem
christi convertit et ei quedam primi-
arum manipulum future messis
domino presentavit. Legitur in gestis
comitis montis fortis quod cum
beatus dominicus quadam vice ad
versus hereticos predicasset. aucto-
ritates quas in medium produxerat
redegit in scriptis. et cuidam he-
retico cedulam illam tradidit. ut
super obiectis deliberare deberet
Illa autem nocte ad ignem heretici
congregatis cedulam quam rece-
perat produxit in medium. Cui socii
dixerunt ut in ignem eam proiceret
et si comburi contingeret eorum fi-
des immo perfidia vera esset si non
romane ecclesie predicarent. Qua
itaque cedula in ignem proicitur. que
cum aliquantulum mora in igne
fecisset incombusta protinus prosili-
vit. Stupentibus cunctis unus
ceteris durior ait. Proiciatur iterum
et iterum prosiliit incombusta. Ite-
rum ille dixit. tertio proiciatur et tunc
sine dubio rei exitum cognoscere-
mus. Proicitur tertio et iterum incombusta
prosiliit et illesa. Heretici autem in sua
duritia permanentes districtissima dis-
trictissima inter se iuratione fir-
maverunt ne hoc aliquis per pu-
blicaret. Quidam tamen miles qui
ibi aderat et nostre fidei aliquantu-
lum adherebat istud miraculum post-
modum publicavit. Factum est autem

hereticis apud montem regalem. Simile quiddam dicitur accidisse apud fanum iovis. indicta ibidem in diebus illis quadam contra hereticos disputatione sollempni. Ceteris igitur ad propria recedentibus et episcopo oxomensi defuncto solus ibidem sanctus dominicus cum paucis sibi adherentibus mansit contra hereticos constanter annuncians verbum dei. Irridebant autem eum adversarii veritatis. sputa lutum et huiusmodi vilia proicientes in eum. et a tergo pro derisu sibi paleas alligantes. Cum autem sibi interitum minarentur imperterritus respondebat. Non ego martirii dignus sum gloria nec dum merui mortem istam. Quapropter locum transiens in quo sibi sciebantur insidie non solum intrepidus verum etiam cantans et alacer incedebat. Quod illi admirantes dixerunt ei. Nunquid non tu mortis horrorem geu teris. Quid acturus eras si comprehendissemus te. At ille. Rogassem vos ne repente me subito perimeretis vulneribus sed paulatim et successive membra singula mutilantes. Deinde ostensis coram meis oculis detruncatis membrorum particulis ipsos etiam oculos eruentes. ad ultimum semivivum lacerato per corpus sic permitteretis in suo sanguine volutari. vel prorsus ad libitum necaretis.

Cum quendam repperisset qui pre nimia quam patiebatur inopia hereticorum consortiis adhesisse decrevit se ipsum vendere statuit ut ex accepto precio de se ipso et egestatis sue inopie provideret et sub errore venundatum liberaret. Quod et fecisset nisi in opere eius divina misericordia aliter providisset. Alias etiam cum quedam mulier fratrem suum in sarracenorum captivitate detentum lamentabili sibi conquestione exponeret nullumque sibi ad eius liberationem fateretur esse consilium ille intima compassione commotus se sibi pro redemptione captivi vendendum obtulit. Sed deus qui ipsum necessariorem ad redemptionem spiritualem multorum captivorum providerat. non permisit. Quidam hospitatus in partibus tholosanis apud quasdam monachas ab hereticis per ostentationem religionis deceptas. per totam quadragesimam. ut sic clavum clavo obtunderet in pane solo et aqua frigida cum adiuncto sibi socio ieiunavit. Nocte vero vigilans cum necessitas cogebat lassa membra super nudam tabulam reclinabat. Sicque factum est ut illas moniales ad agnicionem veritatis perduceret. Post hec autem cepit de institutione ordinis predicatorum. cuius officium per mundum predicando discurrere et contra hereticos fidem catholicam communire. Cum igitur mansisset in partibus tholosanis x.x. annos a transitu oxomiensis episcopi usque ad ipsum quo lateranense concilium debuit celebrari. cum fulcone tholosano episcopo. romam ad concilium generale adiit. et a summo pontifice innocentio ordinem qui predicatorum diceretur et esset confirmari sibi et suis successoribus postulavit. Qui cum aliquantulum se difficilem exhiberet nocte quadam idem pontifex videbat in sompnis quod lateranensis ecclesia grave

subito ruinam minaretur. Quod
dum tremens aspiceret ex adverso
vir dei dominicus occurrebat
humerisque suppositis totam illam
ruinosam fabricam sustentabat. Evi-
gilans autem et visionem intelli-
gens petitionem viri dei hyla-
riter acceptavit hortans ut ad
fratres suos rediens regulam ali-
quam approbatam quam ~~eligerent~~
eligerent. et sic ad ipsum rediens
confirmationem ad libitum repor-
taret. Regressus verbum summi pon-
tificis fratribus patefecit. Erant
autem fratres numero circiter xvi. qui
invocato spiritu sancto regulam beati
augustini doctoris et predicatoris
egregii ipsi predicatores re et nomine
predicatores futuri unanimiter
elegerunt. Quasdam quidem
arctioris vite consuetudines
quasi pro forma constitucio-
num observandas statuerunt
insuper assumentes. Verum inte-
rea innocencio defuncto. et
honorio in summum pontificem
ordinato confirmationem ordi-
nis anno domini m°. cc°. xvi. a
predicto honorio impetravit.
Dum igitur rome in ecclesia sancti pe-
tri pro dilatatione sui ordinis
exoraret. gloriosos principes
apostolorum petrum et paulum ad se
venientes aspexit. quorum primus
petrus videlicet baculum paulus
vero librum tradere videbatur. Addebantque dicentes
vade predica quoniam a deo ad mi-
nisterium es electus. Moxque in
momento temporis videbatur ei quod
filios suos per totum mundum dispersos
aspiceret et incedentes

binos et binos et verbum domini
populis predicantes. Quapropter
tholosam rediens fratres
suos dispersit. Et quosdam
quidem in hyspaniam. quosdam vero
parisius. alios tandem bononi-
am destinavit. Ipse vero roma
reversus est. Quidam frater
minor qui multo tempore socius sancti
francisci extiterat pluribus fra-
tribus de ordine predicatorum nar-
ravit quod cum beatus dominicus ro-
me pro confirmatione sui ordi-
nis apud papam instaret. noc-
te orans vidit in spiritu christum in
aere existentem et tres lance-
as in manu tenentem et contra
mundum eas vibrantem. Cui
velociter mater occurrens quid
vellet facere inquisivit. Et
ille. Ecce totus mundus tri-
bus viciis plenus est scilicet su-
perbia. concupiscentia. et avaricia
et ideo his tribus lanceis per-
mundum volo perimere. Tunc virgo
ad eius genua provoluta ait.
Bone fili. iusticiam misericordia
tempera. Cui illa. Tempera fili furorem
et paulisper expecta. Habeo enim
fidelem servum et pugilem stre-
nuum qui ubique discurrens
mundum expugnabit et tuo do-
minio subiugabit. Aliud quoque
servum ei in adiutorium dabo qui
secum fideliter decertabit. Cui filius.
Ecce placatus faciem tuam sus-
cepi sed vellem ego videre quos velis
ad tantum officium destinare. Tunc
illa christo sanctum dominicum presentavit.
Cui christus. Vere bonus et strenuus
pugil iste est et studiose faciet
que dixisti. Obtulit etiam sanctum
franciscum et hunc christus sicut et

sp̄ pit̄ comedunt · Deus g°
dnicus socium suum i visione sua
diligent̄ considerans que an
no videat i crastino i eccīa
i ueniu · ex hijs q̄ nocte vide
rat sine indice recognouit
et i eius amplexus ⁊ osculā
sca rueus ait · Tu es socius
meus · tu pit̄ curres mecū
stemq̄ simul et nllus aduersa
rius pualebit · Visionē q̄
pdam b' pordinē enarrauit
et ex tuc sem̄ ē eis cor vnū ⁊
aīa vna i dno · q̄ et i posteros
madauerit ꝑpetue obseruari
¶ Monach⁹ quidā an ordinis
institucionē pdicatoꝝ i exta
si factus vidit btām uirginē
flexis genib⁹ ⁊ iunctis manib⁹
p̄ huano gener' genitū filiū de
precantē · Qui cū eam sepe pie
nimie repulsisset · tandem instanti
sic ait · Mat̄ mea q̄d possum
uel debeo illis amplius facere
misi patriarchas ⁊ ꝓphas et pa
ru se emendauerunt · Veni ego
ad eos · deinde misi aplos ⁊ ꝯ
me ⁊ illos occiderunt · Misi mar
tires et confessores ⁊ doctores
nec illis acquieuerunt · Sz q̄a
nō ē phas ut t' aliq̄d denegem
dabo eis meos pdicatores p̄
quos valeant illuminari ⁊ mū
dari · sin aut̄ veniā cōt̄ illos
¶ Similē visionē alius vid̄ eo
tempore quo xii · abbates cist
ciens ordinis tholosam contra
hereticos sunt transmissi · Nā cū
filius matri oranti rn̄disset
ut supra dixit mat̄ · Bone
fili nō scdm eorū maliciam
s; scdm tuā misericordiā agere
debes · Tunc filius victus
precibus ait · Ad uotū tuū ad
huc hanc cū eis miaz faci
am quia pdicatores meos
eis mittam q̄ eos moneat
et i formet · et si se nō cor
rexerint amplius iā nō
parcam · ¶ Cum quedam nouit
tiū apulie ad ordinē suscē
pisset · quidā q̄ pdcī nouicij
socij fuerant cū adeo puteruit
q̄ ad sclm̄ iam redire delibe
rans · vestes suas inglis oī
bus expetebat · Quod btūs
dnicus audiens cotinuo se
orōni dedit · Igit̄ cū iuuenē
iam deū religiosis uestibus
expoliassent ⁊ iā sua camī
sia induissent ille magnis
vocibus clamare cepit ac di
cē · En estuo · en ardeo · en to
tus exuror · extrahite extra
hite hac camisia maledictam
q̄ me totū exurit · Nullo g°
mō quiescere potuit q̄usq; ꝯ
utus camisia religiosis ues
tibus denuo ē i dutus ⁊ ad
claustrū reductus · ¶ Existē
te bto dnico bononie cū fres
iam ad dormiendū iuissent
quidam frater gnsus adyalo
vexari cepit · Quod cū frater
ranerius lausanen magr
eius uidisset bto dnico studu
it indicare · Btūs aut̄ dni
cus ad ecclīam ante altare
ipm portari precepit · Qui cū
fuisset vix a decem fribus de
portatus dixit btūs dnicus
Adiuro te miser ut dicas
quare vexas creaturā dei et
quare ⁊ quo huc intrasti · Q'

vindit Uerō eū quia
meruit. bibit ēm̄ lc̄ici sine li-
cencia in ciuitate et nō adhi-
bito signo crucis Dn̄ tantū
i cruciū i cū inspicit bibio-
nis qm̄ potius ipe simul cū
vino me bibit hoc aūt q̄ te
bibis ß vīn comptū ē Inter
h̄. fem̄ ē p̄mū signū ad ma-
tutinas Quo audito dyabo-
lus qui eo loqbat̄. dix̄. Amodo h̄'
plus stare nō possū q̄ eqq̄. capu-
ciati surgunt Et sic ad orone
btī dn̄ci exire compulsus est
¶ Cum i ptibus tholosanis
q̄dam flumē trāsisset libri
eius nullus hn̄tes consuato-
riū i fluuiū ceciderunt. die
aūt tercia piscator q̄dā ibi
hamū piciens cū magnū
pisce se prendidisse putaret
libros ipos extrax̄. penit̄
sic illesos ac si i aliq̄. ar-
mario fuissent cū om̄i dili-
gencia custoditi ¶ Cum ad
q̄dam monastiū venisset. et
fres quiescent. nolens eos
i quietare. orone fusa clau-
sis ianuis monastiū cū so-
cio intrauit ¶ Iste ecā consimi-
ē cū i q̄flictu hereticorū cū quo-
dam conuso cisterciensi fuisset. ua
cū sero ad q̄ndā eccliaz deue-
nisset et clausa i uenissent
orone fusa beato dn̄ico intus
se subito i uenerunt et nocte
illa totā i orone duxerunt
Post labōz itineris aliqūa ad
hospiciū deuenisset. sitim ad
fonte aliq̄ntulū extinguere
q̄suevit. ne i domo hospitis
plus bibendo aliqua notam
i curret ¶ Scolaris quidam
carnis lubricum paciens venit
in quodā festo ad domū frm̄
ut ibi missaz audiret Conti-
git aūt tūc missam btm̄ do-
minicum celebrare Cū ante
ad oblacōne ventū fuisset
dictus scolaris accessit et ma-
nū eius cū multa deuocōne os-
culatus ē Quā cū osculatus
fuisset tantū ex illa p̄dire sen-
sit odoris fragrancia. q̄ntā
i vita sua nūquā aliquā ē
expertus et extunc estus libi-
dinis mirabilit̄ i eo refrigu-
it. ut q̄ ante erat vanus et
lubricus efficeret̄. postmodum
continens atq̄ castus. Quanta
mundicie puritate eius caro pol-
lebat cuius odor tam mira-
bilit̄ sordes mentis purga-
bat ¶ Sacerdos q̄dam videns
aliq̄n btm̄ dn̄icū cū suis fri-
bus p̄dicacōni tam feruent̄
i sistere deliberauit eis adherendū
dūmō nouū testamentū sibi
ad p̄dicandū necessariū h̄re
posset Hec eo cogitante qui-
dam iuuenis venale testame-
tū sub veste simulans affuit.
q̄ statim cū magno gaudio
sacerdos emit Sz dū ad huc
aliq̄ntulū dubitaret fusa ad
dn̄m prece. impressaq̄ cruce sup
librū aperuit. et oculos ad
capitulū q̄ se p̄mo obtulit
mox iecit. et illud q̄ i actibus
petro dn̄s eidem occur-
rit Surge descende et vade

cum eis nichil dubitans quia ego misi illos. Statimque surgens eisdem adhesit. Cum apud Tholosam in theologia regeret magister quidam scientia et fama preclarus, quodam mane ante diem dum suas lectiones previderet, oppressus sompno caput suum in kathedra paululum reclinavit. Visumque est ei quod septem stelle ei presentarentur. Qui cum de novitate talis exennii plurimum miraretur, subito in lucem et quantitate predicte stelle in tantum accreverunt quod totum mundum illuminaverunt. Qui evigilans quidnam hoc vellet cogitavit. Et ecce dum scolas intrasset et legeret, beatus Dominicus et cum eo vij fratres eiusdem habitus ad predictum magistrum humiliter accesserunt et suum ei propositum intimantes dixerunt quod scolas suas cuperent frequentare. Qui recolens visionem ipsos esse vij stellas quas viderat nullatenus dubitavit. Rome viro dei Dominico posito, ubi quidam magister Reginaldus sancti Aniani Aurelianensis decanus, qui eciam Parisius in iure canonico rexerat annis quinque, Romam cum Aurelianensi episcopo transmarinum iturus advenerat. Diu autem in proposito habebat relictis omnibus predicationi insistere, sed quo complecteretur posset nondum adverterat. Cum autem cuidam cardinali cui huiusmodi votum expresserat de institutione ordinis

predicatorum dixisset et beato Dominico accersito eidem propositum suum revelasset, ex tunc ipsius ordinis deliberavit intrare consortium. Nec mora gravi febrium infirmitate corripitur et de eius salute penitus desperatur. Perseverante autem in oratione beato Dominico ad beatam virginem, cui tamquam speciali patrone curam totius ordinis commiserat, exorante ut vel saltem modico tempore eum ei concedere dignaretur, ecce subito regina misericordie duabus admodum speciosis comitatem puellis Reginaldus vigilans et mortem expectans ad se visibiliter venientem aspexit blandaque facie dicentem ei: Pete a me quid vis et dabo tibi. Deliberanti quid peteret, una ex predictis puellis suggessit ei ne quid peteret, sed se totum regine voluntati committeret. Quod dum fecisset, illa manum extendens virgineam aures eius, nares, os, manus, renes et pedes oleo salutari ut videbatur quod secum detulerat unctione perunxit. Formulas unctionis verba propria ad singulas unctiones subinferens. Ad renes autem: Stringantur renes tui cingulo castitatis. Ad pedes ait: Ungo pedes tuos in preparatione evangelii pacis. Addiditque: Die tertia mittam tibi ampullam restitucionis plene sanitatis. Tunc ei habitum ordinis ostendens: En iste est habitus ordinis tui. Hanc autem visionem similiter beatus Dominicus in oratione positus

poitus totu vidit. Mane
aut facto ad eu veniens scus
dnicus cu sanu repit et ab eo
dem tocius seriem visionis
audivit et habitu quę ipso mo-
straverat assumpsit. Nam ante
a fres superpelliciis utebant.
Die aut tercia mat dei affuit
et corpus reginaldi adeo per-
unxit qd no solu estu febrium
s; etiā ardorem concupiscencie
sic extinxit. ut sicut ipse post-
modu e confessus nec primus
i eo motus libidinis dece-
teto pululavit. Hanc visio-
nem itato exhibitam quidam
religiosus de ordine hospi-
talariorum pnte qz sco dnico
propriis oculis vidit et stupuit.
Hanc visione multis fribus
maxie post ipsius obitu btus
dnicus publicavit. Missus
magr reginaldus bononiam
pdicacioni ardent instabat
et fratrum numeris excrescebat.
Post hec aut missus parisius non
post multos dies in dno obdor-
mivit. Juvenis quidam ne-
pos dni stephani cardinalis
de fossa nova. cu equo i fovea
papicio collapsus inde mor-
tuus eductus e qui bto dnico
oblatus. orone fusa e vite
pristine restitutus. In ecclia
sixti architectu quedam conduc-
tu ruina desup resoluta co-
ruit. dumqz sub cumulo ca-
dentis materie iacente extrx-
it vir dei dnicus defuncti corpus
de ruina subductu ad deferri
iussit. orone quoqz sua suf-
fragio statim vite simul et sani-
tati restituit. In eade ecclia
apud roma du fres circit. xl.
manent et quada vice panis
valde modicu i venisset btus
dnicus id modicu panis qd habe-
bant partes dividi sup mensa
poni mandavit. Dumqz vnius cuiusqz
~~baccę~~ buccellam panis cu gau-
dio frangeret. ecce duo iuvenes
eiusde habitus formeqz consilis
refectoriu intraverunt palli-
oru suisqz a collo pendebant
plenos panibus referentes. quibus
i capite mense servi dei dnici
silent oblatis ita subito dis-
cesserut ut nullus de cetero ul
unde venerunt ul quo abiret
scire possz. Tunc scus pr dni-
cus manu ad fres circuqua-
qz extensa. nuc inquit fres co-
medite. Cu aut btus dnicus
aliqn i itinere positus esset et gra-
vis pluviarum i vndacio facta esset
ille signum crucis edidit et a se
et socio omnem pluviam adeo
expulsavit. ut qui facto papilioe
desuper cu tota tra defensa
ymbrium i vndacione madesceret
nec vna gutta ad spaciu trium
cubitorum eos ~~contiget~~ ptigeret.
Quadam die du i ptibus tho-
losanis transisset navigio quandam
aqua. Nauta ab eo denarium
pro mercede transitus exige-
bat. Cui cu vir dei promitteret
sibi i penso celorum regnum pro-
mitterz. addens qd discipulus

Christi esset vel aurum vel pecu-
niam deportare. Ille cum cap-
pam violenter traheret: Aut
cappam michi inquit dimittes aut
denarium michi solves. Tunc vir
dei erectis in celum oculis pau-
lulumque intra se ipsum orans
mox in terram respiciens et
denarium divino nutu ibi dubi-
um procuratum iacere videns:
Ecce inquit frater quod postulas tol-
le et me liberum in pace dimit-
te. ¶ Contigit aliquando dei viro
iter agenti associari cuidam religi-
oso quedam nationis diver-
sitate domesticum sed loquela
et lingua penitus alienum.
Dolens itaque quod divinis eloquiis
una cum illo mutua se collatio-
ne non posset reficere, tandem
a domino ut unus lingua loqueretur
alterius ubique sic alterutrum va-
riatis sese per triduum quo vide-
licet simul iter cum eo erat intelli-
geret impetravit. ¶ Qua-
dam vice cum quidam multis ob-
sessus demoniis sibi oblatus
fuisset, iste stolam accipiens
primus super ipsius collum posuit, de-
inde demoniaci collum cinxit
mandans illis ut de cetero illum
hominem non vexarent. Ipsi vero
in eiusdem corpore obsessi torque-
ri statim ceperunt fortiter clama-
ntes: Dimitte nos ire; quare
nos hic cruciari compellis? At
ille: Non dimitto vos inquit nisi
michi fideiussores dederitis quod huc
ultra nequaquam redeatis. Quos
inquiunt fideiussores possumus
tibi dare? Et ille: Sanctos martires

quorum corpora in hac civitate requiescunt.
Et illi: Non possumus, quia merita nostra
contradicunt. Oportet vos inquit
dare aliquem, alioquin cruciatu hic nequa-
quam vos liberos dimittam. Tunc
responderunt ad hoc operam se da-
turos, et post modicum dixerunt:
Ecce impetravimus licet indigni
quod sancti martires fideiusserunt pro nobis.
Requirente autem eo huius rei signum
dixerunt: Ite ad capsam in qua
sunt recondita capita martirum
et eam invenietis inversam. Quesi-
ta est et ita inventum sicut illi fue-
rant contestati. ¶ Predicante
autem eo aliquando quedam matrone ab
hereticis depravate eius pedibus
provolute dixerunt: Serve dei ad-
iuva nos. Si vera sunt que hodie
predicasti, iam diu mentes nostras
erroris spiritus excecavit. Quibus
ille: Constantes estote et ex-
pectate paulisper ut videatis
quali domino adhesistis. Statimque
viderunt de medio sui cattum te-
terrimum prosilire, qui preferens quan-
titate habebat grossos oculos
et flammantes, linguam latam
atque sanguinolentam et protractam
usque ad umbilicum, caudam
vero curtam sursumque erectam,
posteriorum turpitudinem quocumque
se verteret ostendebat, de quibus
fetor intollerabilis exalabat.
Cumque circa illas matronas se ali-
quamdiu hinc illucque vertisset,
tandem per cordam campane
campanile conscendens disparu-
it, fedaque post se relinquens vesti-
gia. Ille igitur matrone deo gratias
agentes ad catholicam fidem sunt
converse. ¶ Cum in partibus Tho-
losanis quosdam hereticos

conmisisset et illi essent incendio de-
putati. aspiciens inter eos quendam
pannum dñi noie ait mistris Istum
servate ne aliquomodo cum ceteris
comburatur. Conversusque ad eum bla-
de alloquens Scio inquit fili mi scio
quod adhuc licet tarde bonus homo
eris et sanctus. Dimisitque itaque
per annos viginti in heretica cecita-
te permansit. Tandem conversus et
frater predicatorum effectus in eodem or-
dine vitam suam laudabiliter duxit
et feliciter consumavit. ¶ Cum esset
in hyspania aliquibus cum fratribus so-
cietatis apparuit ei per visum im-
manissimus quidam draco qui fratres
illos qui secum erant absorbere
apertis faucibus videbatur. Quod
vir dei intelligens fratres for-
titer resistere hortabatur. Post mo-
dicum omnes illi excepto fratre adam
et duobus conversis ab eo recessissent.
Interrogatus autem quidam ex illis
si et ipse vellet exire.
ait Absit pater ut relicto capite
sequar pedes. Et continuo scorsum
dedit. et fere omnes post modi-
cum sua oratione convertit. ¶ Apud
sanctum Sixtum in urbe cum fratribus ex-
istens subito sancto super eum spiritu
domini. ad capitulum fratribus convoca-
tis. palam omnibus nunciavit
quatuor fratres eripiendos in brevi. du-
os videlicet in corpore. duos autem
in anima mortuos. Post modicum
duo fratres ad dominum migraverunt
duo vero de ordine recesserunt
¶ Existente eo Bononie erat ibi
magister Conradus theotho-
nicus cuius ingressum ad ordinem
fratres mirabiliter affectabant.
Cum autem beatus dominicus cum pri-
ore monasterii caste marie de

ordine cisterciensi in vigilia as-
sumptionis sermocinaretur fami-
liari quadam confidentia exigen-
te materia dixit ei. Fateor tibi
prior quod tamen nulli adhuc expo-
sui umquam nec tu alteri quamdiu
vixero revelabis. quod nunquam
adeo in hac vita aliquid petii quod
non assequerer iuxta votum.
Cui cum predictus prior diceret quod for-
sitan ante eum vitam finiret.
Beatus dominicus spiritu prophetico
quod ipse prior post se viveret sicut
et factum fuisse constat predixit. Tunc
ille prior adiecit. Pete ergo pater
ut det tibi magistrum conradum ad or-
dinem cuius fratres introitum in tantum
flagitare videntur. At ipse Rem
inquid frater bone difficilem postu-
lasti. Finito completorio ceteris
fratribus ad quiescendum pergentibus
ipse in ecclesia remansit et in oratione
more solito pernoctavit. Conve-
nientibus igitur fratribus ad primam
cum cantor incepisset Iam lucis
orto sydere. ecce lucis nove. sy-
dus novum futurus magister Con-
radus subito veniens et ad
pedes beati dominici procidens habitum
ordinis instanter petiit et per-
severanter accepit. Erat autem
sub dei dominico firma valde men-
tis equalitas. nisi cum ad compas-
sionem et misericordiam turbaretur. Et quia
cor gaudens exhilarat faciem pla-
citam interioris hominis compositionem
manifesta deforis benignitate
prodebat. Ipse diurno cum fratribus
suis sociisque salvo quidem hones-
tatis tenore. nemo iocundior noc-
turnis horis. vigiliis et orationibus
nemo instancior. Diem impertie-
batur proximis nocte deo. Idem
suis oculis quasi quendam fontem

effecerat lacrimas. Frequenter
cum corpus domini elevabat in
missa in tantum mentis rapiebatur
excessum ac si ibidem Christum incar-
natum videret presentem. Propter quod
missam cum ceteris multo tempore non
audivit. Erat ei in ecclesia pernoc-
tandi consuetudo creberrima
aut vix aut raro certum ad requi-
escendum locum videbatur habere. Et cum
lassitudine ~~[struck]~~ succedente
sompni interpellaretur, innitens su-
ante altare aut super lapidem ca-
pite paululum quiescebat. Et
tres singulis noctibus recipi-
ebat manu propria de quadam cathe-
na ferrea disciplinas. Unam
videlicet pro se, alteram pro peccatoribus
qui versantur in mundo, tertiam vero
pro hiis qui in purgatorio cruciantur.
Electus aliquando in conseranensem
episcopum omnino renuit, protestans se
prius terram deserere quam electioni a-
licui de se facte aliquatenus consen-
tiret. Interrogatus aliquando cur non
libentius tholose et in tholosana
diocesi quam carcasone et car-
casonensi diocesi moraretur: Quia in tholo-
sana inquit diocesi multos qui
me honorant invenio. Apud car-
casonam vero omnes econtra me in-
pugnant. Interrogatus a quodam
in quo libro amplius studuisset,
Respondit: in libro caritatis. Qui-
dam vice dum vir dei dominicus apud
bononiam constitutus in ecclesia pernoc-
taret, dyabolus in specie fratris eidem
apparuit. Quem sanctus dominicus fratrem
existimans ei innuebat ut cum ce-
teris ad quiescendum pergeret. Ille vero
quasi deridendo eisdem sibi nu-
tibus respondebat. Tunc sanctus dominicus
quisnam esset qui sic eius mandatum

contempneret sciens, volens candelam
ad lampadem accendit et in fa-
ciem ipsum respiciens quod dyabolus
esset confestim congnovit. Quem
cum vehementius increpasset, mox
eidem dyabolus de fractione silen-
tii insultare cepit. Sanctus autem
dominicus utpote summus magister se lo-
qui licite asserens coegit ipsum
ut sibi diceret de quo fratres in choro
temptaret. Qui respondit: confratres
eos tarde venire et cito exire.
Deinde duxit eum ad dormito-
rium, de quo fratres ibidem tempta-
ret inquirens. Qui ait: confratres
eos nimis dormire, tarde sur-
gere, sicque a divino officio rema-
nere, et interdum inmundas cogi-
tationes habere. Deinde ad refec-
torium ipsum duxit et de quo fratres
ibidem temptaret quesivit. Tunc
demon per mensas saliens pluries
et minus, plus et minus sepius
repetendo dicebat. Quem cum
sanctus dominicus quid super hoc interrogaret,
Respondit: quosdam fratres tempto ut
plus comedant, et sic ex nimia
cibi sumptione delinquunt. Quos-
dam ut minus sumant, et sic in dei
servicio et observantie ordi-
nis debiles fiant. Inde duxit
eum ad locutorium, de quo ibidem
fratres temptaret inquirens. Tunc
ille crebro linguam revolvens
mirabilis confusionis sonum emittebat.
Quem cum sanctus dominicus quid sibi hoc
vellet interrogaret, ait: Hic lo-
cus totus meus est. Cum enim fratres ad
loquendum conveniunt, eos tempto et
studeo ut confuse loquantur et
multis sese inutilibus verbis in-
misceant et unus alium non ex-
pectet. Postremo duxit ipsum
ad capitulum, sed cum ante ostium

capitulum fuisset. demum ulterius
intrare noluit sed ait. Hunc locum
nunquam ingrediar quia locus ma-
ledictus est. et totum ibi amitto
quod in aliis locis lucror. Nam cum
aliquem fratrem pro aliqua negligencia
delinquere fecero mox in loco hoc
maledictionis de ipsa negligencia
se purgat et coram omnibus se
proclamat et sic totum amisisse
me doleo quod alibi me lucratum
gaudebam. Et hiis dictis eva-
nuit. Tandem appropinquante ap-
propinquante peregrina-
tionis termino constitutus apud Bo-
noniam gravi cepit corporis infir-
mitate languere. Cui autem
corporis dissolucio est in visione
monstrata est. Vidit enim iuvenem
pulcherrimum hiis verbis se
vocantem et dicentem. Veni dilecte
mi veni ad gaudia veni. Con-
vocatis igitur ex fratribus Bono-
niensis conventus xii. ne eos ex-
heredes et orphanos derelinqueret
testamentum condidit dicens. Hec
sunt que vobis tanquam filiis here-
ditario iure possidenda relin-
quo. Caritatem habete. humilitatem
servate. paupertatem voluntariam
possidete. Illud vero quam potu-
it districtione prohibuit ne quis
unquam in suo ordine posses-
siones induceret temporales. ma-
ledictionem omnipotentis dei et suam
terribiliter imprecans ei qui predica-
torum ordinem terrenarum diviciarum
pulvere presumeret maculare. Fratri-
bus vero de eius destitucione in-
consolabiliter dolentibus dulci-
ter eos consolans ait. Non vos
mea filii corporalis turbet dis-
cessio. ulterius dubitantes

meliorem me vobis mortuum
habituros quam vivum. Proinde
ad extremam horam veniens an-
no domini mo. cco. xxi. dormivit
in domino. Cuius quidem transitus
eadem die eademque hora fratri
Guale tunc priori fratrum predicato-
rum de Brixia. et postmodum
eiusdem civitatis episcopo hoc modo
monstratus est. Nam cum in campanili
fratrum capite ad murum inclina-
to levi sompno dormitasset
vidit celum aperiri et duas sca-
las candidas ad terram submit-
ti. quarum summitates Christus cum
matre tenebat et angeli per eas
iubilantes ascendebant et des-
cendebant. In medio autem sca-
larum in imo sedes posita erat
et super sedem velato capite frater
sedens. Ihesus autem et mater eius
scalas sursum trahebant donec
sedentem in celum elevato apertura
celi clausa est. Veniens igitur predictus
frater Bononiam et eadem die et hora
patrem migrasse cognovit. Et
Frater quidam nomine Raoposit⁹ apud
Tyburtinam eadem die et hora
qua pater migravit ad corpus mis-
sam celebraturus accesserat. Cum
autem audisset Dominicum Bononie egro-
tasse et ad locum canonis veniens
in quo de vivis mencio fieri consue-
vit vellet pro eius salute orare su-
bito stupens est in excessu mentis vi-
ditque virum dei Dominicum corona qua-
dam aurea laureatum totumque
mirabili splendore fulgentem
duobus quibusdam reverendis
viris comitatum hinc inde ex
Bononia via regia procedentem.
Diem igitur notans et horam in-
venit tunc servum dei Dominicum a-

corpore migraſſe. Cum igitur
ſubterra corpus eius multo
tempore iacuiſſet et crebreſcentibus
indeſinenter miraculis non poſ
ſet ulterius eius ſanctitas occul
tari fidelium digna duxit de
uocio corpus eius ad altiore lo
cum transferre. Cumque monumen
tum fuiſſet fractum vix ferreis in
ſtrumentis cemento ſublato cum
lapide pateſieri tanta cum ipſo
ſuauiſſimi odoris erupit fragran
cia ut non tam ſepulcrum quam
cella videretur aromatum patu
iſſe. Qui quidem odor cuncta ſu
perabat aromata nec alicui
rei naturalis odoris ſimilis vi
debatur. Nec ſolum oſſibus aut
pulueri ſacri corporis uel cap
ſe in qua erat. Verum eciam terre deinde
quamque congeſte ita ut ad lon
ginquas poſtmodum regiones
delata odorem ipſum longo tempore
retinerent. Ipſum vero manibus
maxime aliis de reliquiis ſacro
ſanctis tangentibus ſic inheſit ut
quantumque lote uel eciam confrica
te conſimile fragrancie teſtimonium
portarent. In prouincia Unga
rie vir quidam nobilis cum vxo
re ſua et filio ſuo paruulo ad
reliquias beati dominici que in ſu
la habebantur viſitandas ac
ceſſit ac filius eius infirma
tus ibidem ad extremum vite mo
riendo perducitur. Pater autem corpus
filii coram altari beati dominici collo
cans lamentari cepit ac dicere
Beate dominice letus veni ad te
cum triſtis recedo. Cum filio ve
ni cum orbatus recedo. Redde
michi queſo filium meum redde mi

leticiam cordis mei. Et ecce
circa noctis medium puer re
uixit et per eccleſiam ambulauit.
Iuuenis quidam amicus cuiuſdam
nobilis domine mancipium dum in
quodam flumine piſcationi inſiſte
ret in aqua lapſus ſuffocatus diſ
paruit. Magno autem ſpacio
temporis interiecto eius corpus de pro
fundo fluminis mortuum eſt eductum.
Domina autem eius precibus reſuſ
citacione beati dominici inuocata
promittens ſe ad ſuas reliquias
nudis pedibus acceſſuram
et reſuſcitatum mancipium liber
tati daturam. Statimque qui fuerat
mortuus in medium videntibus
omnibus vite redditus proſili
uit. Votum quod ſuum predicta domina
ut promiſerat adimpleuit.
In eadem prouincia Ungarie dum quidam
clericus ut filium defunctum amare
lugeret et beati dominici precibus
reſuſcitacione inuocaret. Circa
pullorum cantum qui mortuus fu
erat oculos aperuit et patri
dixit. Quid eſt pater quod ſic habeo
faciem madefactam. Et ille La
crime patris tui ſunt fili quia tu
mortuus fueras et ego ſolus
remanſeram omni gaudio deſti
tutus. Cui ille Multum fleuiſ
ti pater ſed beatus dominicus deſolacio
ni tue compaciens ut eſſem viuus
redderer ſuis meritis impetrauit.
Cum Languidus quidam et per
xviii annos cecus reliquias
beati dominici viſitare deſiderans
tamen temptans ire de lecto ſur
rexit. tantamque ſubito ſe ſenſit
infundi virtutem quod paſſu gratio
gradi cepit. tanto magis in
conualeſcencia corporis et

illuiacone oculo℞ pficiens quo
cottidie i itine pcedebat donec
tandem ad locu destinatu puc-
niens. pfcam recepit utrusq bn-
ficiu sanitatis ¶ In eadem pro-
uicia vngarie mrona quedam
ad honoꝛ bti dnici missam dis-
pones facere celebrari. sacdotem
hora debita no iuenit. Quapp
candelas tres ad hec patas ma-
nuf'gio mudo i uoluit et i quoda
uase reposuit. aliquantulu aut
diuteus et postea rediens cande-
las flamis patent ardere uidit
Currentes aut omes ad tanta gra-
de spectaclm. tam diu ibide tre-
mentes et orantes steterut do-
nec sine lesione manutgij. pe-
nitus arserut ¶ Apud bononiam
scolaris quidam noie nycolaus
graui renu ac geminu dolore
adeo e vexatus. q de lecto sur-
gere no ualebat. Cuius et femur
tam emarcuit i tm q omnis
ab eo spes curacois abscessit.
Deo igr et bto dnico se deuo-
uens cu se filo de quo facien-
da erat candela totus mesus
esset i longu cepit et collu ac
pectus cingere. Cu tande gelu
genu filo ambiente cinxisset
inuocato ad qualibz mesuracoz
noie ihu xpi et sci dnici ptinuo
o se alleuiatu senciens excla-
mauit. Ego sum liberatus. Et
exurgens et p gaudio lacrimas
sine aliquo fulcimento uenit
ad eccam i qua corpus bti dni-
ci quiescebat. Inde de q3 ciuita-
te multa et sce in uirtuti ui mi-
racula de q psitu sunt btm dni-
cu opatq est ¶ In ytalia apud
augustam cu puella quedam que
vicio lapidis laborabat. in-
cidi deberet. mr eius pinstanti
periculo filia sua deo et sco dnico
pmedauit. Sequenti igit nocte
dormienti puelle btus dominic9
astitit et manu ei9 quo torque-
batur lapidem posuit et abscessit.
Que puella euigilans et se libera-
tam iueniens mri dedit. et vi-
sione pordine explicauit. Mater
uero lapidem ad domu fratrum attulit.
et ipm i memoriam tanti miraculi.
coram ymagine sci dnici suspende-
runt ¶ Apud palacia i ytalia.
mulier quedam paup filiu hebat
q i firmitate quadam scropularu
quas pueri i collo hre pcueue-
runt plurimu affligebatur. Cuiq
sup hac nullum posset remediu in-
venire voluit deo et bto dnico
q si liberaretur. ipm i ope ecclie
que tunc pstruebatur gratis fac-
ret labore. Sequenti aut nocte
quidam i habitu fris ei apparuit ei
dixit. Mulier cognoscis herbam
rep nouiams et quam nova reto
sq es viride pilatu lapaciu et
suacpoorri. Que cu dicet pfe-
ro. Ille ait. Vade accipe hec et co-
ficias ea cu suato porri et pone
ea sup babiciu et ipone collo
filii tui et sanabitur. Euigilans
aut hec fecit et filius eius libera-
tus uotu mris impleuit ¶
Quidam de ptibus pede mon-
tis mostruose i flatus bto
dnico se uouit. cui dormienti
btus dnicus apparuit. ventre ei9
sine dolore scindens i mundicias
ab omibus extraxit. et iterum ma-
nu sua sine cicatrice pconsolidans
ipm pfecte sanauit ¶ In augus-
ta ciuitate cu i festo traslaco-
nis bti dnici mrone quedam

que ī eccīa ſrm̄ miſſar⁹ ſollep=
niis int̄fuere domu redirent
et quēdam mulierē ꝑ foribus do=
mꝰ ſue filantē videret ipaꝫ
cā tatine redargue repere cur
ī feſto tanti pr̄is a ſimili opere
nō ceſſaret Illa uero īdigna=
ta ridit. Vos que eſtis biroce
ſrm̄ feſta colite ſa vni ſtati
ꝙ eius oculis ī timore cū pru=
ritu ꝯuſis eximiis reperunt ver=
mes ꝯtinue ſcaturire. ita ꝙ
vicina quedam. xviij. vermes
ex eius oculis in īſtanti extraxit
Compunctaqꝫ adectaꝫ ſrm̄ ve=
nit. ibiqꝫ peccā ſua confitens
et votū emittens ꝙ de cetero ſco
dei dn̄ico nūq̄ detraheret ⁊ eiꝰ
feſta deuote ageret ꝯtinuo ꝯſti=
tuta ē ꝓſtine ſanitati Alia=
monialis quedam nobilis.
nōie maria apud ꝯpolim ī mo=
naſtio ſcē magdalene ualidiſ=
ſimis īfirmitatibus elaborās
ac ī tybia grauiter ꝑcuſſa quīqꝫ
meſibus cruciatu miſerabili
vrgebatur. Ita ut ſingulis ho=
ris eius exitus timeretur. Que ī=
ter ſe recolligens ſemetipam
ſic orauit. Mi dn̄e nō ſū ego
digna orare nec exaudiri atē
ſꝫ rogo dn̄m meū btm̄ dn̄icum
ut ſit mediator inter me ⁊ te et m̄
impetret bn̄ficium ſanitatis Cū
ergo diu cū lacrimis exoraꝫ ī ex=
thaſi facta vidit btm̄ dn̄icū cū
duobus fr̄ibus aꝑta cortina
que ante lcm̄ eius pendebat in=
trantē & ꝙ dicentem Quare tm̄
ſanari deſideras Et illa. Dn̄e ut
deo meo deuocius ſuire poſſim
Tunc ille de ſub cappa vncionē
mire fragrancie ꝓferens. tybiā

eius perunxit ⁊ ſtati ſanata fuit et
ait Hec vncio ē ualde precioſa
dulcis ⁊ difficilis. Cui cū ibi cum
mulier requireret rōnē dixit
Hec vncio dilectionis ē ſignum
que videlꝫ precioſa ē qa nullo p̄cio
emi pt̄. et qa ī donis dei nulla
ē melius. Dulcis. qa nichil dul=
cius ē caritate. Difficilis. quia
cito pdit̄ niſi caute cuſtodiat̄.
Ipſe ī nocte ſorori ſue ī dormito=
rio quieſcenti apparuit dicens
Ego ſanaui ſororē tuā. Que
currens ipam ſanatā īuenit
Que cū ſe ecīā ſenſibili vnctō
ne ī vnctā ſentiret ipaꝫ cum
bombace cū reuerencia mulier abſ=
terſit Que cū abbatiſſe ꝯfeſ=
ſori ⁊ ſorori omnia retuliſſet.
et vnctōꝫ ī bombace portaſſet=
tanta et tam noua odoris fra=
grancia ſunt ꝑcuſſi ut nulla eis
aromata poſſent cōparari Ipaꝫ
aūt vnctōꝫ cū multa reuerencia
ſeruauerunt Alia. Quia gratus
aūt deo extitit locus ī quo ſa=
cro ſcm̄ corpus bti pr̄is dn̄i
ci requieſcit licꝫ ex miraculis
multis claruerit tm̄ tn̄ hic
poſuiſſe ſufficiat. Refert em̄
mgr̄ allexander epūs mundo=
nenſis ī poſtillis ſup illud ver=
bū miſericordia ⁊ veritas obuiaue=
runt ſibi ⁊c. Quod quidam ſco=
laris degens bononie. uanita=
tibus ſeculi deditus viſionē
talem aſpexit. videbatur ſibi quia=
dem ſibi ꝙ ī quodam campo mag=
no ꝯſiſteret ⁊ ibidē tempeſtas
ingens ſup ipm̄ deſcenderet
Qui cū fugeret a facie tempeſta=
tis ad quandam domū puenit
qua cū clauſam īueniſſet ⁊ pul=
ſans ad oſtiū ſe ibidē recipi

postulasset. hospita que deintus erat
respondit. Ego sum iusticia que hic
habito et hec domus mea est. quia autem
tu iustus non es in ea habitare non
vales. Audiens hoc ille plurimum
merens abscessit. et aliam do-
mum ultra illam conspiciens. ad
eam venit et pulsans ad ostium
se ibidem recipi postulabat. sed
que deintus erat hospita respon-
dit. Ego sum veritas que hic habito
et hec domus mea est. te autem hos-
picio non recipio quia veritas cum
non liberat qui eam non amat. Inde
ergo abscedens tertiam domum ulte-
riorem conspexit. ad quam veniens
se similiter contra impetum tem-
pestatis recipi flagitavit. Cui
que deintus erat respondit. Ego
sum pax que hic habito. Non est autem
pax impiis. sed tantum hominibus bo-
ne voluntatis. Verum quia ego
cogito cogitationes pacis et non
afflictionis. utile tibi consilium do.
Ultra me soror mea habitat
que miseris semper auxilium
prestat. ad hanc accede et eius mo-
nita comple. Cum ergo accessisset
que deintus erat respondit. Ego
sum misericordia que hic habito. Si igitur
ab imminente tempestate salvari
desideras vade ad domum in qua
fratres predicatores de bononia
habitant ibique invenies stabu-
lum doctrine. et intus presepe
scripture. asinum simplicitatis cum
bove discretionis. mariam illu-
minatricem et puerum ihesum te sal-
vantem. Cum igitur predictus scolaris
evigilasset ad domum fratrum venit
et visionem per ordinem recitavit
habitum ordinis pecijt et accepit.

Sixtus a sixos **De sancto sixto**
quod est deus dia et status quasi
divinus status. vel sixtus

a sisto sistis. quasi firmus et fixus in
fide. et passione et bona operatione.

Sixtus athemensis natione
primo quidem philosophus. sed post-
ea christi discipulus et pontifex
summus electus. decio valeriano cum
duobus dyaconibus suis feliciss-
simo et agapito presentatus est. Quem
cum decius nullis posset persuasioni-
bus inclinare. fecit eum duci ad
templum martis. ut aut sacrifica-
ret aut in custodia mamertini
reciperetur. Sed cum sacrificare renu-
eret et in custodia duceretur. beatus
laurencius post eum clamans ibat
dicens. Quo progrederis sine filio
pater. quo sacerdos sancte sine ministro
properas. Cui sixtus. Non ego te de-
sero fili neque derelinquo. sed maiora
te debentur certamina. post triduum
me sequeris sacerdotem levita. In-
terim quos thezauros cernis accipe
et quibus tibi videtur divide. Quos
cum ille christianis pauperibus dis-
tribuisset. valerianus prefectus de-
crevit ut sixtus ad templum mar-
tis sacrificaturus duceretur. quod si
renueret ibidem capite truncaretur.
Qui cum duceretur. beatus laurencius
post eum clamare cepit ac dicere.
Noli me derelinquere pater sancte quia
thezauros tuos iam expendi. Tunc
milites audientes thezaurum.
tenuerunt laurencium. sixtum vero
cum felicissimo et agapito ibidem
decollaverunt. In hac die est festum
transfigurationis domini et sanguis christi
de novo vino si inveniri potest in
aliquibus terris conficitur. vel sal-
tem de matura uva aliquantulum
in calice eliquatur. In hac etiam
die racemi benedicuntur. et populus
communicat. Racio autem huius est. quia
quod dominus discipulis suis in cena
dixit. Non bibam amodo de hoc
genimine vitis donec bibam

illud nouum in regno patris mei
Illa uero transfiguracio domini qui
deuenit nouum vinum reputat
gloriosam in nouatam que in post
pus resurrectionem habuit et ideo in
hac die transfiguracionis que re-
surrectionem representat vinum no-
uum inquirit. non quod in hac die
ut quidam aiunt transfiguratus
sit xpus. sed ab apostolis in hac die
manifestata. Transfiguratio enim
facta fuisse dicitur circa principium ve-
ris. discipuli autem post passionem ipsi
tione eius factam ipsam tamdiu
celauerunt et in hac die mani-
festauerunt sicut legitur in libro
qui dicitur mitrale etc. De transfiguracione

Hodie nobis dilectissimi senior dies illuxit
qui celeste intrinsecus nobis lumen
emittit. quod vera lux mortali-
um tenebras illustrauit. Quod
diuinitus fulgur humanis ocu-
lis sensibili eciam corporaliter se
demonstrauit. Paululum remota
caligine per mortale ad hunc cor-
pus nouo ac stupendo mira-
culo mirabiliter radiendo efful-
sit. Hodie verbum caro factum car-
nis huius et vnice deificacione
vultus et membra clarificatione osten-
dit. Hodie verum vidimus glo-
riam quasi vnigeniti a patre.
voce delapsa ad eum huiusmodi
a magnifica gloria. hic est filius
meus dilectus in quo mihi bene com-
placui ipsum audite. Hec glo-
ria vnigeniti a patre. cum pater de
celis eum commendauit. vnige-
nitum recognouit. eum cum diui-
nis opibus demonstrando suum
esse filium de celo voce clara
clamauit. Hic est inquit filius

Aut quidem in et alij filij mi-
ti per graciam sed me iste filius est
per naturam. Aut alij facti. iste non
factus sed genitus. Qui sic est ge-
nitus ut sit ei vnigenitus. Et
ideo vnigenitus. quia de mea sub-
stancia non plures sed vnus est ge-
nitus. Hanc gloriam quasi vnige-
niti a patre iohannes vidit cum ex
deo deum agnouit. Cum ipsum
in gloria transformatum conspexit
et patrem de filio hominis instru-
ente audiuit. Ideo ait. Vidi-
mus gloriam eius gloriam quasi
vnigeniti a patre. Tres autem
assumpsit tunc visionis tes-
tes. quia secundum eiusdem domini sen-
tenciam in ore duorum vel trium
testium stabit omne verbum. Tan-
tum igitur misterium tanta visio-
tum extollens negocium cum
in summorum apostolorum confirmandum
erat testimonio. Unde gregorius salua-
tor tres assumpsit discipulos
ut diuinitatis trinitatis que
apparebat ternario discipulo-
rum numero signaretur. Appa-
ruit quidem in voce pater. filius in
carne glorificata. spiritus sanctus
in lucida nube specie. Et est
nubes lucida est spiritus sanctus.
Nubes ideo quia ab estu carna-
lium mentes quas obumbrat
refrigerat. quia vmbre sue
pro quibus aridas inuenit fecun-
dat. Lucida quia suo fulgore
obscuram tenebras illustrat.
Ecce tres gloria sollempnita-
tis. Ecce opus trinitatis. Cla-
mat pater radiat filius. ob-
vmbrat spiritus sanctus. Quod
transfiguratus dominus dicitur non

debem9 putare ꝯstinuo formaʒ
amisisse. nec abiecisse corporis
veritateʒ ut spiritaleʒ uel aereaʒ
assumeret. Transfiguratus e non
suam amittendo. sʒ gloriaʒ re-
surrectionis i se ondendo. Na
qualis tunc aplis tunc apparuit
talis post9 iudicium omnibus e-
lectis apparebit. Ipse Ihesus ipso
cum iudico i forma serui
qua pro nobis suscepit. a bo-
nis simul et malis videbitur
ut videant mali i quem pu-
pugerunt. Iudei quem nega-
uerunt. milites quem crucifix-
erunt. herodes et pylatus quem
iudicauerunt. ¶ Quod g° de
dno dicitur. Resplenduit facies
ei9 ut sol. no est putandum
q dni et scorum eius esse possit
gloria. maxime cu aplus di-
cat Stella a stella differt
i claritate. sic xpus a sanctis
Pulcre uero i maiestate vi-
si dicuntur moyses et helyas.
qa vitas sublimitate diuinaris
septuaris sensus et smo pbat9
e. Possumus qz i moyse et he-
lya omnes scos q cu dno reg-
naturi sunt accipe. Ita pmo-
ysen q mortuus et sepult9
e signatur ab initio mudi usqz
ad tpus iudicij defuncti et in
ipo iudicio suscitandi. Per hely-
am qz q no du debitum mor-
tis exsoluit. illi itelliguntur
q i aduentu dni i carne vi-
ui veniendi sunt etc. De sco
donato

Donatus. qi a deo
natus. et hic pregnacoz
et glorificacoz et gre i fusioz
que est triplex generatio spiritualis
a deo. Vel donatus qi dono dat9

Donatus cu iuliano impa-
tore enutritus et nutritus est
ita q postqz iulianus fuit tunc
i subdyaconum ordinatus. Tunc
cu i imperium sublimatus fuisset
prem et matrem sci donati occi-
dit. Donatus uero i aretinam
ciuitatem aufugit et apud hyla-
rium monachum manens multa
ibidem miracula fecit. Itaque pre-
fectus ciuitatis hui9 filium de-
moniacum cu eum ad btm dona-
tum adduxisset. clamare cepit
spus i mundus ac dicere. In no-
mine dni ihu xpi. noli moles-
tus mi esse ut de domo mea
egrediar. O donate quare me
cohortaris exire cu tormentis.
Sʒ orante donato ptinus fuit
liberatus. ¶ Vir quidaz custa-
sius noie exactor fisci i tuscia
pecunia publica i custodia vxoris
noie eufrosine dereliqt. Sʒ cum
puincia ab hostibus urgeretur
pecuniam abscondit et dolore p-
uenta vitam finiuit. Vir autem
ei9 rediens cu pecuniaz no pos-
set i uenire et cu ia filius su-
us ad suppliciu tradi deberet
ad scm donatum confugit. Donat9
aut ad sepulcrum vxoris cu co-
pgens orone facta clara voce
dixit. Eufrosina per spm sanctum te
adiuro ut dicas nob ubi tale
pecuniaz posuisti. Et fca e vox
de sepulcro dicens. In ingressu
domus mee ibi eaz subfodi.
Et euntes ea ibi ut dixerat i ue-
nerunt. Post9 aliqt aut dies sa-
tyrus epus i dno obdormiuit
Et omnis clerus donatu i epm
elegit. Cu aut quadam die mis-
sa celebrata ppls cōicaret et
dyaconus calicem xpi sanguini
ppinquaret subito paganorum

cũo ſitate

multitudine pulsa dyaconus cecidit et calicem fregit. De quo cum ipse et omnis populus plurimum mestus esset donatus fragmenta calicis colligens oratione facta ipsum in forma pristina restauravit. Una autem particula a dyacono abscondita fuit que in calice predicto defecit quasi ad testimonium huius miraculi. Pagani autem hoc viso miraculo LXXX baptisma susceperunt. Fons quidam adeo erat infectus ut quicumque de illo biberet continuo moreretur. Dum igitur sanctus donatus super asinum suum illuc venisset ut oratione facta aquam sanaret draco terribilis inde erupit et pedes asini cauda involvens contra donatum continuo se erexit. Quem donatus flagello quodam percutiens continuo interfecit. Orationibus ad dominum et omne venenum a fonte fugavit. Aliud etiam fontem sua oratione produxit. Cum filia theodosii imperatoris a demone vexaretur et ad sanctum donatum ducta fuisset dixit donatus: Exi immunde spiritus et noli in plasma dei habitare. Cui demon: Da mihi transitum quo exeam aut quo vadam. Cui donatus: Unde huc venisti? Cui demon: De heremo. Et sanctus: Illuc revertere. Et demon: Video signum crucis in te ex quo ignis exit contra me et pre timore ignoro quo vadam, sed da mihi locum et exeo. Cui donatus: Ecce habes transitum, redi ad locum tuum. Et universam domum concutiens exivit. Cum quidam mortuus efferretur advenit quidam cum cirographo asserens debere CC solidos. Unde nullatenus sepeliri sinebat ipsum. Quod cum uxor eius

vidua beato donato cum lacrimis indicasset, adiungens quod homo ille pecuniam totaliter recepisset, assurgens ad locum venit et manu defunctum tangens ait: Audi me. Qui respondit: Ego sum. Et sanctus donatus: Surge et vide quid agas cum isto qui te sepeliri non sinit. Qui residens de solutione debiti eum coram omnibus convicit et cirographum arripiens manu scidit. Deinde dixit beato donato: Iube ut iterum dormiam. Et ille: Vade amodo fili in requiem. Eo tempore cum fere annis tribus non pluisset et sterilitas magna esset, infideles ad imperatorem theodosium venerunt petentes ut donatum traderet qui per artes magicas hec fecisset. Ad instantiam igitur imperatoris donatus egressus dominum exoravit et pluviam copiosam dedit et aliis infusis siccis vestibus domum rediit. Cum autem gothi eo tempore ytaliam devastarent et a fide christi multi recederent, quadratianum prefectum a beato donato et hylario apostata reprehensus sanctus ipsos cepit compellens eos ut ydolis immolarent. Qui cum renuerent, hylarium expoliatum tam diu flagellari fecit quousque spiritum exalaret. Donatum vero in carcere reclusit et postmodum eum decollari fecit.

De sancto cyriaco

Cyriacus a marcello papa dyaconus ordinatus et cum sociis suis ad maximinum deductus iussus est cum sociis ut terram foderet et ad locum quem ibi construebat et super humeris deportaret. Ubi erat sanctus saturninus senex

que cyriacus et ſiſinnius ad por-
tandum iuuabat. Tandem in car-
cere recluſa prefectus iuſſit cyria-
cum preſentari. Et cum eum apronianus
educeret ſubito lux et vox cum luce de
celo ueniens dixit: Venite bene-
dicti patris mei etc. Et tunc apro-
nianus credidit et baptizari ſe
fecit et ad prefectum confitens xpm
venit. Cui prefectus: Nunquid tu xpi-
anus factus es? Qui respondit: Ve
mihi quia perdidi dies meos. Respondit
prefectus: Vere modo perdes dies tuos.
et iuſſit eum decollari. Saturninus
autem et ſyſinnius cum ſacrificare
nollent diuerſis ſuppliciis af-
fecti tandem decollati ſunt. Filia
autem dyocleciani nomine arthemi-
a cum a demonio uexaretur cla-
mabat in ea demon dicens: Non
exeam donec cyriacus dyaco-
nus veniat. Unde ad eam ad-
ductus cyriacus cum demoni im-
peraret respondit: Si uis ut exeam
da mihi vas aliquod in quo intrem.
Respondit cyriacus: Ecce corpus
meum ſi potes ingredere. Cui
demon: In vas tuum intrare
non poſſum quia vndique ſignatum
eſt et clauſum. Sed ſi eicis me ſci-
to quia in babilonia faciam te
venire. Et cum coactus exiſſet
arthemia clamauit dicens
ſe deum quem predicat cyriacus
videre. Cum ergo illam cyriacus
baptizaſſet et ex gratia dyocleci-
ani et ſerene vxoris eius in domo
quam ei dederant ſecurius viueret
Venit nuncius a rege perſarum
ad dyoclecianum rogans ut ad
ſe cyriacus mitteretur quia filia
ſua a demone vexabatur. Ad pre-
ces igitur dyocleciani cyriacus

cum largo et ſmaragdo naui im-
poſitus nauigiis in babiloniam deduc-
tus eſt. Cumque ad puellam perue-
niſſet demon per os eius clama-
uit dicens: Fatigatus es cy-
riace? Cui cyriacus respondit: Non
ſum fatigatus ſed vbique dei auxi-
lio gubernatus. Ait demon: Ta-
men ego quo uolui te perduxi.
Cyriacus dixit demoni: Im-
perat tibi ihesus xpus ut exe-
as. Et ſtatim exiens demon
dixit: O nomen terribile quod me
coartat exire. Et ſic ſanata
puella cum patre et matre et multis
aliis baptizauit. Et cum multa
ei munera offerrentur recipere no-
luit. Sed xl^ta diebus in pane
et aqua ieiunans tandem ro-
mam rediit. Post duos autem
menſes dyoclecianus defunctus
eſt. Cui maximianus ſuccedens
iratus de ſorore ſua arthe-
mia cyriacum comprehendit et
nudum et kathenis ligatum an-
te currum ſuum trahi iuſſit. De-
inde iuſſit carpaſio vicario
ut ipſum cum ſociis ſacrificare co-
pelleret aut diuerſis ſuppliciis
occideret. Et cum picem ſuper ca-
put eius liquaſſet et in eculeo
ſuſpendiſſet fecit cyriacum cum
omnibus ſociis ſuis decollari.
Carpaſius autem cum domum ſancti
cyriaci impetraſſet et ad deri-
ſionem xpianorum in loco ubi cyri-
acus baptizabat ſe balnea-
ret et epulas cum xix ſociis ce-
lebraret ſubito omnes mor-
tui ſunt. Et ex tunc clauſo bal-
neo gentiles xpianos ti-
mere et venerari ceperunt.
etc. Sequitur. De sancto laurencio

Laurencius dicitur quasi lau-
ream tenens. que corona de
lauro est facta. qua corona de huius
olim ramis victores coronaban-
tur. Hec autem arbor est victorie
ostensiva. continua viriditate
amena. odore grata. et effica-
cia virtuosa. Beatus igitur Lau-
rencius dicitur a lauro quia vic-
toriam obtinuit in sua passio-
ne. Unde et confessus decius
dixit. Puto quia iam victi sumus.
Viriditatem habuit in cordis mun-
dicia et puritate. Unde et dixit. Mea
nox obscurum non habet. et cetera. Odo-
rem perhennis memorie perpetuitatem
Unde. Dispersit dedit pauperibus
iusticia eius manet in seculum se-
culi. Beatus maximus. Quomodo
non habeatur in eternum manebit insti-
tia quam et sancto opere et gloriosis-
simo martirio consecravit. Ef-
ficaciam virtuosam predicacionem
per quam lucillum ypolitum et ro-
manum convertit. Huius autem ar-
boris efficacia est quia calculum
frangit. surditati subvenit
fulmine non metuit. Sic laure-
cius frangit cor durum. spiritu-
alem reddit auditum protegit
a fulmine sentencie reprobacionis.

Laurencius martir et levita
genere hyspanus a beato syxto ro-
mam reductus est. Nam sicut dicit
magister iohannes beleth cum idem
beatus syxtus hyspaniam profectus
esset duos iuvenes ibidem
repiens scilicet laurencium et vince-
cium eius cognatum morum ho-
nestate compositos et in omni ac-
cione preclaros ipsos secum ad-
duxit romam quorum alter scilicet
laurencius secum rome remansit
vincencius vero eius cognatus
in hyspaniam rediit et ibi glo-
rioso martirio vitam finivit.
Huic autem posicioni Iohannis be-
leth repugnat tempus martir-
rii utriusque. quia laurencius sub
decio. Vincencius autem in iuveni-
li etate sub dyocleciano et da-
ciano passus est. Sed inter decium
et dyocleciamum fluxerunt anni
circiter xlta et imperatores vii
medii fuerunt. Et tunc beatus
vincencius non potuit iuvenis
extitisse. Beatus autem syxtus
secum laurencium suum archidya-
conum ordinavit. Eo tempore
philippus imperator et filius
suus nomine philippus fidem
christi receperant et christiani ef-
fecti ecclesiam sublimare
plurimum intendebant. Erat
autem philippo imperatori mi-
les quidam nomine decius in ar-
mis bellicis industris plu-
rimum et famosus. Cum autem
eisdem temporibus gallia rebel-
lasset. imperator illuc decium
misit ut rebellantem galli-
am romano imperio subiu-
garet. Missus decius prospe-
re cuncta gessit et ad libitum po-
titus victoria romam rediit.
Audiens imperator ei adduc-
tum cum aliquibus honorificare
voluit et eidem a roma usque
veronam obvius fuit. Sed
quia malorum mentes quo
magis honorari se senciunt
eo amplius per superbiam in tu-
mescunt. Decius in superbiam
elatus imperium cepit am-
bire et de morte sui domini

ptrac Cum igitur imperator
instratu suo sub papilione qui-
esceret. decius papilionem late-
ter introivit et dormientem
dominum iugulavit. Exercitum autem
qui cum imperatore venerat ad se
prece ac precio muneribus et
promissis attraxit et ad urbem re-
ctam gradu concito properavit.
Philippus iste primus imperator
fuit qui fidem christi recepit quem
origenes ad fidem christi convertit.
Audiens hec philippus iunior
vehementer extimuit et totum
thezaurum patris et suum beato six-
to et beato laurencio commendavit
ut si ipsum a decio interfici conti-
geret thezaurum ipsum ecclesiis
et pauperibus erogarent. Post
hec philippus aufugit et se a fa-
cie decii occultavit. Senatus
igitur decio obviam processit et ipsum
in imperio confirmavit. Hic ut non
a proditore sed zelo ydolatrie do-
minum suum occidisse videretur chri-
stianos cepit crudelissime persequi
precipiens illos sine ulla miseri-
cordia trucidari. In hac persecucione mul-
ta milia martirum corruerunt
inter quos eciam philippus iunior
martirio coronatus est. Post hoc
decius de thezauro domini sui in-
quisicionem faciens oblatus
est beatus sixtus tamquam christicola
et tamquam imperatoris thezau-
ros habens. Tunc decius in car-
cerem ipsum recipi iussit donec
per illata tormenta et christum ne-
garet et thezauros proderet. Beatus
autem laurencius ipsum sequens
post eum clamabat. Quo pro-
grederis sine filio pater quo sa-
cerdos sancte sine ministro properas.

tu numquam sine ministro sacrificium
offerre consueveras. quid in me
ergo displicuit paternitati tue. Num-
quid degenerem me probasti. experi-
re certe utrum ydoneum ministrum
elegeris cui commisisti dominici cor-
poris et sanguinis dispensacionem.
Cui beatus sixtus dixit. Non ego
te desero fili neque derelinquo
sed maiora tibi debentur pro fide christi
certamina. Nos quasi senes levio-
ris pugne cursum recipimus
te autem quasi iuvenem manet
gloriosior de tyranno triumphus.
post triduum me sequeris sacerdo-
tem levita. Deditque omnes
thezauros ei precipiens ut ec-
clesiis et pauperibus erogaret.
Beatus igitur laurencius die ac
nocte diligenter quesivit pau-
peres et unicuique prout opus fuerat
ministravit. Denique ad domum
cuiusdam vidue que multos
christianos in domo sua abscondebat
veniens quam longus dolor capitis
detinebat. Beatus autem laure-
cius per impositionem manus eam a
dolore capitis liberavit. Et pau-
perum pedes lavans omnibus
elemosinam dedit. Eadem nocte
in domum cuiusdam christiani veniens
quendam cecum ibidem repperit et eum
signo crucis illuminavit. Cum
autem beatus sixtus decio nollet
consentire nec ydolis ymolare
ipsum ad decollandum duci pre-
cepit. Laurencius autem beatus lau-
rencius post ipsum exclamabat
Noli me derelinquere pater sancte
quia thezauros tuos iam expen-
di quos tradidisti michi. Tunc
milites audientes thezau-
ros laurencium tenuerunt et
parthenio tribuno tradiderunt

Ipse autem decio cum presentavit
eum Cui decius cesar ait Ubi
sunt thezauri ecclesie quos a-
pud te cognovimus esse absco-
ditos Qui cum ei responsum non redderet
tradidit eum valeriano prefecto
ut autem thezauros proderet et
sacrificet ydolis aut diversis
eum interire faciat suppliciis
et tormentis. Valerianus autem
cuidam prefecto nomine ypolito
in custodia eum tradidit. qui
ille cum multis aliis in carcere
reclusit Erat autem ibi in cus-
todia quidam gentilis nomine
lucillus qui plorando lumen
oculorum amiserat Cui cum beatus
laurencius lumen se restitu-
re promitteret si in xpm crederet
et baptisma susciperet Ille
se baptizari instanter postu-
lavit Accipiens igitur aquam
laurencius dixit Crimina
in confessione lavantur Cumque
ipsum de articulis fidei dili-
genter interrogasset et ille omnia
se credere confessus fuisset aquam
super eius caput effundens ipsum
in xpi nomine baptizavit Statim-
que qui cecus fuerat lumen rece-
pit Quapropter multi ad eum
ceci veniebant et ab eo illumina-
ti redibant Hoc videns ypo-
litus dixit ei Ostende mihi thezau-
ros Cui laurencius O ypoli-
te si in dominum ihm xpm credide-
ris et thezauros ostendam et
vitam eternam promitto Cui ypoli-
tus Si das factis compositos fa-
ciam que hortaris Eadem ho-
ra ypolitus credidit et sacrum
baptisma cum familia sua sus-
cepit Baptizatus autem ait

Vidi animas innocencium letas
gaudere Post hec mandavit
valerianus ad ypolitum ut lauren-
cium presentaret Cui laurencius ait
Ambulemus ambo pariter quia mihi
et tibi gloria paratur Adhibu-
nal igitur ambo veniunt et sit
iterum inquisicio de thezauris
Laurencius autem triduo indu-
tias peciit quas valerianus
eidem sub ypoliti fideiussione
concessit In hoc triduo lau-
rencius pauperes et claudos et
cecos collegit et eos in pallacio
salustiano coram decio presentavit
dicens Ecce ipsi sunt thezauri
eterni qui nunquam minuuntur sed cres-
cunt qui in singulis dispergun-
tur et in omnibus inveniuntur Hor-
um manus thezauros in celum
deportaverunt Valerianus
presente decio dixit Quid varia-
ris per multa Jam nunc sacrifica
et magicam artem depone Cui
laurencius Quis debet adorari
qui factus est an qui fecit Iratus
decius iussit eum scorpionibus
cedi et omne genus tormentorum
ante ipsum afferri Quem cum
sacrificare iuberet ut hec tormen-
ta evaderet laurencius respondit
Infelix has epulas ego semper
optavi Cui decius Si epule
sunt et similes protervos pande
ut tecum pariter epulentur Cui lau-
rencius Jam celis nomina eorum
dederunt et eos aspectibus tuis
dignos Tunc iubente decio nu-
dus fustibus ceditur et arden-
tes lamine ad latera apponuntur
Dixitque laurencius Domine ihe-
su xpe deus de deo miserere
mihi servo tuo quia accusatus non
negavi nomen sanctum tuum Inter

potuerunt. qua illa mirabilis
animi fortitudo non solum non cede-
ret sed etiam alios exemplo suo tolle-
rantie roboraret. Secundo in fidei mag-
nitudine et fervore maximus vel secundum
quosdam libros ambrosius. Dum fide-
sua persecutoris flammas vicit osten-
dit nos per ignem fidei iehenne
incendia superare et amore illius diei
iudicii non timere. Tertio in ardenti
amore. Inde illuminavit mundum pla-
ne laurentius eo lumine quo ipse suc-
census est. et flammis quas ipse per-
tulit omnium christianorum corda ca-
lefecit. De his tribus etiam
sic dicit maximus vel secundum quosdam
libros ambrosius. Beati laurentii ex-
emplo provocamur ad martirium. ac-
cendimur ad fidem invalescimus
ad devocionem. Quarto fuit excelle-
tissima in constancia sue fortitu-
dine. De cuius constancia et forti-
tudine sic dicit augustinus. Virtus
laurentii mansit in christo usque ad
temptacionem. usque ad tyrannicam
interrogacionem. usque ad acrimam
comminacionem. usque ad peremptorem
Inqua longa morte quia bene
manducaverat et bene biberat
tamquam illa esca saginatus. et illo
calice ebrius tormenta non sen-
sit. non cessit et in regnum successe-
sit. Adeo autem fuit constans et fir-
mus quod non solum tormentis vin-
ceretur. eciam ipsis ut beati maximi
effectus est prestancior in timore. fervenc-
cior in amore. iocundior in ardo-
re. De primo sic dicit. Extenditur
super ignitos globos et sepius
versatus in latera sed quanto plus pe-
nas patitur tanto amplius christi
clemenciam pertimescit. Quantum ad secundum
sic dicit maximus vel secundum quos-
dam libros ambrosius. Grandi

sinapis cum atteritur accenditur
laurencius cum patitur in flamma
tur. Item novo admiracionis
genere alius illum torquet et alii
sevientes tormenta persistunt
devotorem laurencium sal-
vatori supplicia devotiora
fuerunt. Quantum ad tercium
sic dicitur. Cor eius tanta in fide
christi magnanimitate convalu-
it ut iam despectis proprii cor-
poris cruciatibus in saevissi-
mo tortori suo triumphatis eius
ignibus letus illuderet. Quarto
fuit excellentissima in mira-
bili pugna et modo victorie. be-
atus namque laurencius sicut
ex verbis beati maximi et augustini
manifeste colligitur quinque ig-
nes exteriores quodammodo sustinuit
quos tamen omnes superavit fortiter
et extinxit. Primus fuit ignis
gehenne. Secundus materialis fla-
me. Tercius carnalis concupiscen-
cie. Quartus ardentis avari-
cie. Quintus furientis insanie.
De extinctione primi ignis
scilicet iehenne sic dicit maximus
Nunquid cedere potuit momentaneo
corporis ustioni. cuius fides et
nunc iehenne extinguere debet ar-
dorem. Item transivit per ignem mo-
mentaneum atque detrimentum sed
flamma iehenne perpetue exu-
rentis evasit. De extinccio-
ne secundi ignis scilicet materialis fla-
me sic ait maximus vel secundum quos-
dam libros ambrosius. Corporali
laboravit incendio sed divinus ar-
dor materialem restinxit ardorem.

Item. Quamuis rex impius
ligna subiceret et incendium maio-
ra subponeret tamen sanctus lauren-
cius has flammas fidei calore
non sentit. Item Aug. Comparacione
caritatis xpi flamma non potuit ne-
segnior fuit ignis qui foris
ussit quam qui intus accendit
De extinctione tercij ignis scilicet
carnalis concupiscencie. Sic dicit
maximus. Ecce beatus laurencius
transijt per ignem quo non adustus
inhorruit sed illuminatus effulsit
arsit ne arderet et ne ureretur
exustus est. De extinctione quar-
ti ignis scilicet auaricie qualiter
videlicet auaricia illorum qui the-
sauros cupiebant euanuit et
frustrata est. Sic dicit augustinus
armatur gemina face homo
pecunie cupidus et crudelitatis in-
mitus auaricia ut rapiat
aurum impietate ut auferat
xpm. Nichil obtines nichil
proficis humana crudelitas sub-
trahitur inuentis tuis astucijs
materia mortalis et laurencius
in celo abeunte tu deficis fla-
mmis tuis. De extinctione
quinti ignis scilicet furentis insa-
nie. qualiter videlicet insania
persequencium frustrata est et a-
nichilata. Sic dicit maximus
Superatis flammis amisit omne
mundane insanie restringere
incendium. et ad hoc usque dy-
aboli perfecit intencio ut
et vir fidelis ad dominum suum
gloriosus ascenderet et crude-
litatis persequencium cum suis igni-
bus confusa torpesceret. Quod
enim persequencium insania ignis
fuit ostendit cum ait. Furor gen-
tilis accensus craticulam pat-
ruit ignitam ut indignacionis sue
flammas vindicaret. Sed et mi-
nus hos quoque ignes exteriores
superauit. quem ex tribus predi-
ctis maximi sunt. tria refrigeria
intus habuit. et tres ignes
in corde portauit per quos omnem
ignem exteriorem refrigerio
mitigauit. et maioris in
dolis incendio superauit. Primum
namque refrigerium fuit desiderium
celestis glorie. Secundum
meditacio diuine legis. Ter-
cium puritas consciencie. Per hoc
triplex refrigerium omnem ig-
nem exteriorem extinctum fecit
et refrigerium reddidit. De
primo refrigerio quod est desiderium
celestis glorie sic dicit maximus
in quodam sermone. Sic et Ambrosius facit in eisdem
libros. Nec enim beatus lau-
rencius ignium tormenta inte-
rioribus sentire potuit qui sen-
sibus paradysi refrigeria pos-
sidebat. Item Iacet licet ante
pedes tyranni exustum caro
corpus exanime nichil de-
menti patitur in terris cuius a-
nimus demoratur in celis.
De secundo refrigerio quod est medi-
tacio legis diuine. Sic dicit
maximus vel Ambrosius. Dum xpi pre-
cepta cogitat frigidum est illi
omne quod patitur. De tercio refri-
gerio quod est puritas consciencie sic dicit.

Ardor profecto totis visceribus fortissimus martir et virtus sed regnum celi pertractans refrigerio consciencie victor exultat. Habuit nichilominus ut idem maximus ostendit tres ignes interiores per quos omnes ignes exteriores maiori incendio superavit. Primus fuit fidei magnitudo secundus ardens dilectio tercius vera dei cognicio que ipsum tanquam ignis invadiavit. De primo igne sic dicit idem maximus vel ambrosius Inspicitur in illo fidei ardor fervuit in tantum supplicij flamma frigescit. Item esse salvatoris ignem fervore fidei legimus sic in ewangelio Ignem veni mittere in terram. igitur igne accensus beatus laurencius flammarum non sentit incendium. De secundo igne sic ait idem vel ambrosius ardebat extus castus martir laurencius tyranni sevicius incendijs sed maior illum intus cuius xpi amoris flamma torrebat. De tercio igne sic dicitur fortissimi martiris sevissima persecutoris flamma superare non potuit. qua longe ardencius veritatis radijs mens eius accensa fervebat. Item odio perfidie et amore veritatis accensus apposita extuserit flammas. aut non sentit aut vicit. Hinc autem laurencius inter ceteros martires tamquam privilegia habuit circa officium. Primum est in vigilia. Solus enim inter martires habet vigiliam

sed vigilie sanctorum propter multas inordinaciones hodie in ieiunia commutata sunt. Mos enim fuit olim ut refert Johannes beleth ut in festivitatibus sanctorum homines cum uxoribus et filiabus ad ecclesiam venirent et ibi cum luminaribus pernoctarent sed quia multa adulteria in hijs vigilijs fiebant statutum ut vigilie in ieiunia mutarentur. Nomen tamen antiquum retentum est quia non ieiunia sed vigilie adhuc appellantur. Secundum est in octava. Solus cum stephano habet ipse inter martires octavam sicut martinus inter confessores. Tercium in regressibus antiphonarum quod solus ipse et paulus habet sed paulus propter excellenciam predicacionis iste propter excellenciam passionis etc.

De sancto ypolito

Ypolitus dicitur ab ypo quod est super et litos quod est lapis quasi super lapidem. vel dicitur ab in et polis quod est civitas. vel ypolitus quasi valde politus. fuit enim super lapidem xpm bene fundatus per constanciam et firmitatem. fuit in civitate superna per desiderium et aviditatem. fuit bene politus per tormentorum acerbitatem. Ypolitus postquam corpus sancti laurencij sepelivit venit in domum suam et dans pacem servis et ancillis suis omnes sacramento altaris quod iustinus presbiter obtulerat communicavit, et apposita mensa priusquam cibum sumeret venientes milites eum rapuerunt

et ad cesarem duxerunt. Quem videns decius cesar subridens dixit ei. Nunquid et tu magus effectus es qui corpus laurencij abstulisti. Cui ypolitus. Hoc feci non quia magus sed quia xpianus. Tunc decius furore repletus precepit ut habitu quo quasi xpianus utebatur expoliaretur et os eius lapidibus tunderetur. Cui ypolitus. Non me expoliasti sed magis vestisti. Cui decius. Quomodo insipiens factus es quia in nuditate tua non erubescis. Nunc igitur sacrifica et vives et ne cum tuo laurencio pereas. Cui ypolitus. Exemplum merear fieri beati laurencij quem tu ore polluto ausus es nominare. Tunc decius fecit eum fustibus cedi et pectinibus ferreis laniari. Ille se autem xpianum esse voce clara confitebatur. Et cum tormenta huiusmodi derideret veste militum qua antea utebatur eum vestiri fecit sed ortans ut amiciciam et miliciam pristinam retineret. Cui ypolitus cum diceret se xpo militare decius ira repletus valeriano prefecto eum tradidit ut omnes facultates eius acciperet et diris eum tormentis interficeret. Invento autem quod eius familia xpiana esset adducti sunt omnes ante ipsius conspectum. Qui cum ad sacrificandum cogerentur concordia nutrix ypoliti pro omnibus respondit. Nos cum domino nostro malumus mori pudice quam vivere impudice. Cui valerianus. Genus servorum nisi cum suppliciis non emendatur. Tunc presente ypolito et gaudente iussit eam tamdiu plumbatis cedi quousque spiritum emisit. Dixitque ypolitus. Gratias ago tibi domine quia nutricem meam ante conspectum sanctorum tuorum premisisti. Deinde extra portam tyburtinam valerianus ypolitum cum familia sua fecit. Ypolitus autem omnes confortabat dicens. Fratres nolite metuere quia ego et vos unum dominum habemus. Iussitque valerianus ut in conspectu ypoliti omnibus capita amputaret. Ypoliti vero pedes ad colla indomitorum equorum fecit ligari et per cardones et tribulos tamdiu trahi donec spiritum exalavit. Corpora autem iustinus presbyter rapuit et iuxta corpus sancti laurencij sepelivit. Corpus autem vero sancte concordie invenire non potuit quia fuerat in quandam cloacam proiectum. Miles autem quidam nomine porphirius credens quod concordia aurum aut gemmas in vestibus haberet ad quendam cloacarium nomine hyreneum qui erat occulte xpianus accessit et dixit. Secretum custodi et extrahe corpus concordie de cloaca quia spero quod aurum aut gemmas in vestibus suis habet. Cui ille. Ostende michi locum et hoc secretum celabo. et quicquid invenero nunciabo. Cum ergo corpus extractum fuisset et nichil invenisset miles ille protinus fugit et hyreneus vocato quodam xpiano nomine habundo corpus ad sanctum iustinum detulit. Quod ille devote suscipiens iuxta

corpus sci ypoliti et aliorum
sepeliuit. Quod ualerianus
audiens hyreneum et habundium
teneri fecit et ambos in cloaca
vinos necauit. Quorum corpora
iustinus rapuit et cum alijs se=
peliuit. Post hec decius cum va=
leriano in curru aureo ascendit
et perrexit ad amphiteatrum ut
arderent xpianos. Arreptus
igitur decius a demonio clama=
bat. O ypolite cathenis aspe=
ris vinctum me ducis. Valeri=
anus similiter exclamabat. O
laurenti igneis cathenis me
ligatum trahis. Et eadem hora
valerianus expirauit. Decius
autem domum reuersus et tribus diebus a de=
monio vexatus clamabat.
Adiuro te laurenti modicum
cessa a tormentis. Et sic mortu=
us est. Quod vxor eius triphо=
nia crudelis videns dimissis
omnibus ad sanctum iustinum cum filia
sua cyrilla accessit et ab eo cum
multis alijs baptizari se fecit.
Alia vero die dum oraret triphoni=
a spiritum emisit. Cuius corpus ius=
tinus presbiter iuxta corpus sancti y=
politi sepeliuit. Audientes
xlvij. milites quod regina et
eius filia xpiane facte essent
venerunt cum vxoribus suis
ad iustinum presbiterum ut baptis=
ma susciperent. quos omnes
dyonisius qui sancto sixto succes=
serat baptizauit. Claudi=
us autem imperator cyrillam cum sacri=
ficare nollet iugulari fecit et
dictos milites decollari quorum
corpora in agro verano iusti=
nus cum ceteris sepeliuit. Bubul=
cus quidam nomine petrus cum

in festo sancte marie magdalene
plaustrum iunxisset et boues se=
quentes ipsos maledictis urget quod=
tinus boues et aratrum a fulmine
consumuntur. Et ipse petrus qui hoc in=
precatus fuerat supplicio atrociori
torquetur. Nam ignis eum arripu=
it adeo quod carnibus et neruis et
tybie et cruris consumptis ossa pa=
terent. Et ipsa tunde tybia a
sua compage penitus soluetur. Tunc
ille ad quandam ecclesiam beate virginis
accedens tybiam ipsam in quodam
foramine ipsius ecclesie abscondit
et beatam virginem lacrimis et precibus
pro sua liberatione rogabat. Et
ecce nocte quadam beata virgo cum
sancto ypolito ei in visione affuit
et eidem ypolito ut petrum sani=
tati pristine restitueret imperauit.
Statimque sanctus ypolitus tybiam
de foramine accipiens loco suo
quasi surculum arbori in momento
inseruit. In qua visione tan=
tos dolores sensit ut suis
clamoribus totam familiam
excitaret. Qui surgentes et lu=
men accendentes petrum duo
crura et duas tybias habere con=
spiciunt. Sed se deludi putantes
ipsum iterum et iterum contrectabant
et vera membra ipsum habere con=
spiciebant. Qui vix eum excitantes. vnde hoc ei acciderit
sciscitantur. Sed ille eos ludere se
existimans tandem victus idem
vidit et stupuit. Sed tybia nouam
coxa mollior quam vetusta ad
sustinendam vel ad sustentandam cor=
poris non potuit exequari. Id
ad publicandum miraculum per annum
claudicauit. et tunc iterum beata
virgo eidem apparens sancto ypoli=
to dixit ut quitisp curationi.

de esse suppleret. Evigilans igitur et se penitus sanatum videns reclusorium intravit. Cui dyabolus in specie unde mulieris frequentissime apparebat et nudam ei se ingerens quanto ille fortius resistebat tanto illa ei impudentius apparebat. Cum igitur ab illa plurimum vexaretur tandem ille stolam sacerdotalem arripiens collum eius cinxit et mox dyabolus abscedens cadaver putridum ibidem remansit. Tantusque fetor inde exalabat ut nullus qui hoc vidit ambigeret quod corpus alicuius mulieris fuisset quod dyabolus assumpsisset.

De assumptione

Assumptio virginis Marie qualiter facta sit ex quodam libro apocripho qui Iohanni evangeliste ascribitur edocetur. Apostolis namque predicationis gratia diversas mundi subeuntibus regiones virgo beata in domo iuxta montem Syon posita dicitur remansisse omniaque loca filii sui scilicet locum baptismi ieiunii passionis sepulture resurrectionis et ascensionis quamdiu vixit devotione sedula visitabat. Et sicut ait Epyphanius xxiiii annis post ascensionem filii sui supervixit. Refert enim quod beata virgo quando Christum concepit erat annorum xiiii et in xv ipsum peperit et mansit cum eo annis triginta tribus et post mortem Christi supervixit annis xxiiii et secundum hoc quando obiit erat annorum lxxii. Probabilius tamen videtur quod alibi legitur ut duodecim annis filio suo supervixit et sic sexagenaria sit assumpta cum apostoli totidem annis predicaverint in Iudea et circa partes illas sicut ecclesiastica tradit hystoria. Die igitur quadam dum in filii desiderium cor virginis vehementer accenditur estuans animum commovetur et in interiore lacrimarum habundancia exestuatur. Cumque ad tempus subtracti filii equanimiter non ferret subtracta solacia angelus eidem cum multo lumine astitit et reverenter ut potentis sui matrem domini salutavit. Ave inquit benedicta suscipe benedictionem illius qui mandavit salutem Iacob. Ecce autem ramum palme de paradyso ad te domina attuli quem ante feretrum portare iubebis cum die tercia de corpore assumpta fueris vel assumeris. Nam filius tuus te matrem reverendam expectat. Cui Maria respondit. Si inveni gratiam in oculis tuis obsecro ut nomen tuum revelare digneris. Sed et hoc peto instanter ut filii et fratres mei apostoli ad me pariter congregentur ut eos antequam moriar corporalibus oculis videam et ab ipsis presentibus spiritum deo reddam. Hoc necnon peto et obsecro ut anima mea de corpore exiens nullum spiritum teterrimum videat nullaque in sathane potestas occurrat. Cui angelus. Cur sic desideras domina nomen meum quod admirabile est et magnum. Ecce autem omnes ad te hodie congregabuntur apostoli qui nobiles tibi exhibebunt exequias funeris et in quorum conspectu spiritum exalabis. Nam qui olim

epheſum de iudea in babilone inuicte
cre attulit ſubito ipſe procul du-
bio ad te apl'os ad ducē potit
in momento q̄ maligneos ac ſpē
videre cur niectuis cū capiut
eius oīo ꝯtinūs ac ſpoliancis
ipſiꝯ ſuc impio p̄tatis ſiat
ꝯ uolūtas tua ut ipos non
videas. Iſtis dicis angl'us cū
multo lūie celos ꝯſcendit. pal-
ma aūt illa nimia clitate
ſplendebat. et erat q̄dē uīge
viriditate ꝯſiliis ſꝫ folia illiꝯ
ut ſtella matutia fulgebant
Factū ē aūt dū iohēs in epheſ-
ſo p̄dicaret. celū repente into-
nuit et nubes candida ip̄m abſ-
tulit. ac raptū añ marie
ianuā collocauit. Pulſato ergo
oſtio intus intrauit et reue-
rent' ūgo ūginē ſalutauit
Que felix maria ꝯſpiciēs ue-
hemēt' obſtupuit et p̄ gau-
dio lacrimas ꝯtinē nō potuit
Dixitq̄ ſili iohēs memor eſto
ūbor' magri tui q̄bus me cōm
miſit et te m̄ in filiū cōmēdauit.
Ecce a dn̄o euocata debitum
humane ꝯdicōis exſoluo et cor-
pus meū t' cura ſolliata re-
comēdo. Audiui enī iudeos
īiſſe ꝯſiliū dicentes. Expectem'
viri fr̄es quo adusq̄ illa que
ihm portauit ſubeat morte
et corpꝯ eiꝯ cōtinuo rapiemus
ac in ignem ignibus ꝯburemꝯ
Tu igitur hac palmā deferri fa-
cies ante fēretrū cū corpꝯ meū
duxeritis ad ſepulcrū. Dixit
q̄ iohēs. O utinā hic eſſent
oēs apl'i fr̄es mei. ut decen-
ter t' parare poſſemꝯ exequias

ac exſoluē laudes dignas.
Hec illo dicente oēs apl'i de lo-
cis in quibus p̄dicabāt a nubibꝯ
rapiunt' et añ marie oſtiū collo-
cant'. Qui videntes ſe ibidem
in ſimul ꝯgregatos mirabant' di-
centes. Que nā cā ē p̄pt' quā
nos hic dn̄s in ſimul congregauit.
Iohēs igitur ad eos exijt et dn̄aꝫ
de corpore receſſurā p̄dixit. Et
addidit dicēs. Videte fr̄es ne
cū obierit aliq̄s eā ſfleat
ne hoc videns p̄plus ꝯturbet'.
et dicat. Ecce iſti quo timēt
morte q̄ tñ aliis p̄dicant reſur-
rectōꝫ. Dyoniſiꝯ pauli apl'i
diſcipulus in libro de diuinis
noibus hoc idē aſſerit apl'os ſcꝫ
in dormitōe ūginis conueniſſe et
ſe ſibi' int'fuiſſe. ac vnuſquiſq̄
in laude xp̄i et ūginis ſmonē fe-
ciſſe. Ait enī ſic loquēs ad thi-
motheū. Nos ut noſti et ip̄e
multi ſcōꝝ noſtꝝ fratꝝ quem
mꝯ ad viſionē corporis uite p̄n-
cipis. et q̄ deū ſuſcep'. Aderat
aūt et fr̄ dei iacobꝯ et petrus
ſūma et p̄ueſtiſſima theolo-
goꝝ ſūmitas. Poſtea viſū ē
p̄t' viſionē ut vnuſqſ̄ ierar-
chie laudaret ſic' vnuſquiſq̄
erat ſufficiens infinite virtu-
tis bonitate ierarchie infir-
mitatis. Hec dionyſiꝯ. Cū aūt
bt̄a maria oēs apl'os ꝯgre-
gatos vidiſſ. dn̄m bn̄dixit
et in medio eoꝝ ardentibus
lapadibus et lumīs ꝯſedit
Circa horā uero noctis t'ciā
ihūs aduenit cū angelicis or-
dinibus. patriarchaꝝ cetibus.
m̄rtiꝝ agminibus. ꝯfeſſoꝝ
acie. ūginūq̄ choris. et ante

thorum virginis acies ordinatur et dul-
cia cantica frequentantur. Qua-
les autem exequie ibidem celebra-
te sint ex predicto libello qui Iohanni as-
scribitur edocetur. Tunc prior ipse Ihesus
inchoavit et dixit: Veni electa mea
et ponam in te thronum meum quia
concupivi speciem tuam. Et illa: Para-
tum cor meum domine paratum cor meum.
Tunc omnes qui cum Ihesu venerant
dulciter intonant dicentes: Hec est
que nescivit thorum in delictis
habebit fructum in refectione anima-
rum. Ipsa autem de semetipsa cecinit
dicens: Beatam me dicent omnes
generationes quia fecit michi magna qui
potens est et sanctum nomen eius. Tunc
cantor cantorum omnibus intonavit
excellentius: Veni de libano spon-
sa, veni de libano, veni corona-
beris. Et illa: Ecce venio quia
in capite libri scriptum est de me ut
facerem voluntatem tuam deus quia ex-
ultavit spiritus meus in te deo salu-
tari meo. Sicque matris anima de cor-
pore egreditur et in ulnas filii ad-
volavit. Fuitque tam a dolore
carnis extranea quam a corrup-
tione extitit aliena. Dixitque
apostolis dominus: Corpus virginis matris
in vallem Iosaphat deferte et
in monumento novo quod ibi inve-
nietis illud recondite et me
ibidem triduo donec ad vos redeam
expectate. Statimque circumdant
eam flores rosarum, rosei scilicet
cetus martyrum, et lilia convallium,
agmina scilicet angelorum confessorum
et virginum. Post eam apostoli cla-
mitant dicentes: Virgo pruden-
tissima quo progrederis? Esto
nostri memor domina. Tunc ad con-
centum ascendentium cetus qui

qui remanserat admirati co-
cite obviam processerunt. Videntes-
que regem suum feminae animam in ulnis
propriis baiulantem illamque super
illum innixam obstupefacti clamare
ceperunt dicentes: Que est ista
que ascendit de deserto delici-
is affluens innixa super dilectum
suum? Quibus comitantes di-
cunt: Ista est speciosa inter filias
Ierusalem sicut vidistis eam plenam
caritate et dilectione. Sicque in ce-
lum gaudens suscipitur et ad
dextris filii in throno glorie
collocatur. Apostoli autem viderunt
eius animam tanti esse candoris
ut nulla mortalium lingua pos-
set effari. Tres autem virgines que
ibidem erant cum corpus eius lava-
rent et expoliassent, tanta sta-
tim corpus claritate resplen-
duit ut tangi quidem ad lavan-
dum posset, videri autem non posset.
Tam diu autem lux illa ibidem
resplenduit donec corpus a vir-
ginibus lotum fuit. Apostoli autem ac-
corpus eius reverenter ceperunt
et super feretrum posuerunt. Dixit-
que Iohannes Petro: Hanc pal-
mam ante feretrum Petre portabis
quia dominus nobis te pretulit et sua-
rum omnium pastorem et principem
ordinavit. Cui Petrus: Hanc
potius portare te convenit quia
virgo a deo es electus et dignum
est ut palmam virginis virgo ferat.
Tu insuper super pectus domini re-
cubare meruisti, et exinde
sapientie et gratie plus ceteris flu-
enta potasti, et iustum videtur
ut qui a filio plus recepisti
muneris impendas virgini plus
honoris. Tu igitur portare

debes hanc lucis ad exequias
caritatis quam potius es poculo
lucis de fonte perhenne claritatis
Ego autem portabo cum feretro
sancti corporis Ceteri autem apostoli fra-
tres nostri laudantes feretrum re-
ferant laudes deo. Paulus
autem dixit ei Et ego qui mini-
mus omnium vestrum sum portabo te-
cum Elevantes itaque petrus et
paulus feretrum petrus cepit
cantare ac dicere Exiit israel de
egipto alleluia Ceteri autem apostoli
cantum dulciter prosequuntur. Dominus
autem feretrum et apostolos nube pro-
texit ita quod ipsi non videbantur
sed tamen eorum vox audiebatur Af-
fuerunt et angeli cum apostolis con-
tinentes et terram totam sonitu
mire suavitatis replentes.
Excitati omnes ad tam dulcem
melodiam de civitate velociter
exeunt et quid nam hoc sit dilige-
ntius sciscitantur. Tunc extitit
qui diceret Mariam illam discipuli
ihesu efferunt mortuam et circa
illam hanc quam auditis ge-
runt melodiam Tunc omnes ad
arma currunt et se mutuo
hortabantur dicentes Venite
omnes discipulos occidamus et
corpus illud quod seductorem
portavit illud ignibus combura-
mus Princeps autem sacerdotum
hoc videns obstupuit et ira
repletus ait Ecce tabernaculum
illius qui nos et genus
nostrum conturbavit quale gloriam
nunc accepit Et hec dicens ma-
nus ad lectum misit volens illud
subvertere ac ad terram deducere
Tunc manus eius ambe subito
aruerunt et lectulo adheserunt
ita ut ad lectum manibus penderet
et nimio cruciatu vexatus la-
mentabiliter eiularet Reliquus
autem populus ab angelis qui erant
in nubibus cecitate percussus est
Princeps autem sacerdotum clama-
bat dicens Sancte petre in hac tribu-
latione me ne despicias sed pro
me obsecro ad dominum preces fun-
das. memor enim esse debes
qualiter aliquando tibi astiti et qualiter
te accusante ancilla hostia-
ria excusavi Cui petrus Nos in
obsequiis domine nostre impediti
sumus et curationem tue non in-
tendere non valemus Verumptamen
si in dominum ihesum et in hanc que ipsum por-
tavit credideris spero quod continuo
sanitatis beneficio potieris
Qui respondit Credo dominum ihesum
verum esse filium dei et hanc sacra-
tissimam matrem eius Statimque
a feretro manus eius solute sunt
sed tamen in brachiis adhuc et ari-
ditas remanserat et dolor ve-
hemens non recesserat Dixitque
ei petrus Accede osculare
lectum et dic Credo in deum ihesum christum
quod ista in utero portavit et post
partum virgo permansit Qui
cum fecisset continuo pristine reddi-
tus est sanitati Dixitque ei pe-
trus Accipe hanc palmam de
manu fratris nostri iohannis et pone
eam super populum excecatum. et quicum-
que credere voluerit recipiet
visum Qui autem credere noluerit
videre non poterit in eternum Mariam
autem portantes apostoli in monu-
mento posuerunt. et iuxta illud
ut dominus iusserat consederunt
Tertia autem die veniens ihesus
cum multitudine angelorum

ipos salutauit dicens. Pax
vobis. Qui riderunt. Gloria tibi
deus qui facis mirabilia mag-
na solus. Et dixit apostolis dominus
Quid gratie et honoris uobis uide-
tur ut mee nunc conferam genitrici
Et illi. Justum uidetur domine seruis
tuis ut sicut tu deuicta mor-
te regnas in secula sic tue ma-
tris resuscites corpusculum
et ad dexteram tuam colloces in e-
ternum. Quo annuente michael
angelus continuo affuit et ma-
rie animam coram domino presentauit
Tunc saluator locutus est dicens
Surge proxima mea columba me-
a tabernaculum glorie vasculum vi-
te templum celeste. Ut sicut per coy-
tum labem non sensisti criminis
sic in sepulcro resolucionem corporis
minime patiaris. Statimque anima
ad mariam accessit corpusculum
et de tumulo prodijt gloriosum
Sic quoque ad ethereum assumitur tha-
lamum comitante secum multitudine
angelorum. Thomas autem cum ab-
esset et rediens credere recusaret
subito zonam qua corpus eius
precinctum fuerat a baere recepit
illesam ut uel sic intelligeret
totaliter fuisse assumptum. Hec autem
tota quoque prodicum illud apocrifum
deputatur. de quo dicit ieronimus in epistola
ad paulam et eustachium ce videlicet.
Despiciunt [?] ipsius ad consolacionem
fidelium dicunt in tumulo remansisse
fuisse [?] et de quadam parte sparsi
uestium tale miraculum contigisse
narratur. Cum dux normannorum
urbem carnotensem obsedisset
episcopus illius urbis tunicam beate
marie que ibidem seruabatur more

vexilli haste imposuit et subse-
quente populo securus ad hostes ex-
iuit. Statimque omnis hostilis exer-
citus amencia et cecitate percussus
est. stabatque totus corpore tremu-
lus et totus animo stupefactus. Et
illi de ciuitate uidentes diuino
iudicio super addunt et atrociter
hostes cedunt. Quod beate marie
plurimum displicuisse probatur
ex eo quod protinus tunica disparuit
et visu continuo hostis recepit. In reuelacionibus sancte elizabeth
legitur quod dum ipsa elizabeth quadam
vice in spiritu rapta esset vidit in lo-
co valde remoto quoddam sepul-
crum multo lumine circumfulsum et qu-
asi speciem mulieris in eo et circumstabat
multitudo angelorum. Et post pau-
lulum de sepulcro erecta est
in sublime cum illa astancium
multitudine eleuata. Et ecce ei
occurrit vir quidam de celis ad-
mirabilis et gloriosus aducens
portans in dextera crucis vexillum
et cum eo infinita milia angelorum
statimque eam alacriter suscipientes
cum magno concentu in celum de-
duxerunt. Atque modicum temporis
elizabeth angelum cum quo sepe lo-
quebatur de predicta visione interroga-
uit. Qui respondens ait. Ostensum
est tibi in hac visione quomodo tam in
carne quam in spiritu domina nostra in
celum assumpta. Dicitur autem in
eisdem reuelacionibus eius reue-
latum fuisse quod post xl dies
sui transitus in corpore sit assump-
ta. Nam beata maria secundum collo-
quens dicit. Post ascensionem
domini anno integro et tot diebus
quot sunt a die ascensionis usque
ad diem mee assumpcionis super-
vixi. Omnes autem apostoli mee

dormitori in fuerunt· et corpus
meum reuerenter sepulture de-
derunt Et xl· die post commodum re-
surrexi Tu autem elizabeth·
cam interrogaveris utrum hec ma-
nifestare uel celare debes dixit.
Hec carnalibus et incredulis
reuelanda non· deuotis fideli-
bus abscondenda Illo tamen dictum
est autem quod glosa virgo maria
assumpta est et exaltata est inte-
gralit(er)· honorabili(ter)· letanter et
excellenter. Assumpta est enim in
anima integre et corpore sicut pie
credit ecclesia Quod quidem multi
sanctorum non solum asserunt sed etiam
hoc comprobare aptis rationibus no-
luerunt. Bucardi enim ratio est·
quia sanctorum corpora deus preciosa sub-
limauit utputa petri et iaco-
bi tam gloriosa et uenerabi-
lia reddidit· et honore tam mi-
rifico sublimauit· ut et ipsis
deputetur locus cum ueneracio-
ni congruus· et ad ipsa mundus
confluit uniuersus Si igitur marie
corpus super terram esse dicatur·
cum non deuota fidelium freque-
tetur uisitacione· nec eidem locus
deputetur honoris· nimirum
videbitur· xpus honorem matri
corporis contempsisse· cum tamen
super terram aliorum sanctorum corpora sic
honoret. Jeronimus etiam dicit
quod xviij°· kl septembris maria
celos ascendit. Quod uero dicitur de
corporali marie assumpcione ecclesia
pocius elegit pie dubitare quam
aliquid temere diffinire Insequen-
tibus credendum esse sic probatur Si
non defuit qui dicat in hijs qui cum
xpo surrexerunt perpetuam re-
surrectionem iam esse completam
et non nulli credant custodem
virginis iohannem in glorificata car-
ne cum xpo gaudere non nos de
beata maria ferimus a virginis Augustinus
autem non solum hoc affirmat sed etiam
rationibus hoc probat Et prima
est carnis xpi et virginis unitas
Ait enim sic Putredo namque et ver-
mis humane est obprobrium condicio-
nis A quo obprobrio cum ihesus
alienus sit· marie natura excem-
pta· quam ihesus de ea assumpsisse
probatur. Secunda uero est corporis
eius dignitas Unde ait Thro-
num dei· thalamum celi· taberna-
culum xpi· dignum est ibi esse u-
bi ipse est tam preciosum thezaurum
dignius est celo seruari quam terra·
Tercia uero est uirginalis carnis per-
fecta integritas Ait enim sic Leta-
re maria leticia inenarrabili
corpore et anima in proprio filio· cum proprio
filio per proprium filium Nec sequi debet
corrupcionis erumpnam quam nulla
secuta est tum filium pariendo integri-
tatis corrupcio ut sit semper incor-
rupta quam tanta perfudit gracia
sic integra uiuens· que omnem inte-
gram perfectam quod genuit uitam
Sit cum illo quem in utero gessit
uero Sit apud illum illa· quod fouit
et aluit illum· maria dei genitrix
dei ministratrix et seruitrix De qua
quia sentire aliter non audeo· aliud
dicere non presumo Ad hoc facit quod ille
egregius uersificator ait Tran-
sit ad ethera uirgo puerpera
uirgula yesse Non sine corpore sed
sine tempore tendit adesse Illo tamen dicto
letanter De hoc dicit gerardus
episcopus et martir in suis omelijs Iso-
die virginem beatam celi suscepe-
runt letando· angeli gaudendo
archangeli iubilando· throni·

exultando · dnatones pſallen
do · pncipatus armonizando ·
ptates cythaizando · Cheru-
byn et ſeraphyn ympnizando
atqꝫ ad ſupne diuine maieſta
tis tbunal ducendo ¶ Tercio
honorabilit quia ipe ihus et totꝰ
milicie exercitus eidem obuia
venit · Unde Jo ꝰ Quis illud
cogitare ſufficiat quam glorioſe
hodie regina mudi ꝓceſſit · qn
to deuocionis affctu tota i ceꝰ
~~occurſum~~ occurſum celeſtium
legionum ꝓdicit multitudo · qn
tis ad thronum canticis ſit deduc
ta · qua placido vultu · qui ſerena
facie quam diuinis amplexibꝫ a fi
lio ſit ſuſcepta · et ſup omez cre
aturam exaltata Idem hodiez
na die credendum eſt miliciam
celorum feſtiue di genitricē ob
uiam aduenisse · eamqꝫ i geni
luc circūfulſiſſe et uſqꝫ ad thro
num cum laudibus et canticis
ſpiritualibus ꝓduxiſſe celeſ
tem quoqꝫ leticia et miliciam
ierlm tunc i effabili leticia ex
ultaſſe et iocunditate i effabili
caritate et omi gratulatone
iubilaſſe · cuius feſtiuitas hec
que nobis hodie reuoluit annua
lis omnibus ſancta ē et eximia Cre
ditur quoqꝫ quod ipe ſaluator p
ſe totus feſtiuꝰ occurrerit et
cum gaudio eam ſecu i throno
collocauit · Aliud quod ꝯpleſſe
quia i lege ipe madauit honora
patrem tuum et matrem tuā hec ſcoꝰ
Quarto excellent Sco ꝰ Hec
dies i qua uſqꝫ ad celſitudinem

throni i temerata mr et vgo
ꝓceſſit atqꝫ i regni ſolio ſubli
mata poſt xpm glorioſa reſedit ·
Qualiter aut i celeſti glia ſubli
mata et honorata ſit ondit ſcūs
Gerardus epus i ſuis omel di
~~ce~~ ceꝫ Solus dns ihus xpc
potꝰ hanc magnificare que admo
dum fecit ut ab ipa maieſtate
laudem ꝯtinue accipiat et ho
nore angelicis ſtipata choris ·
archangelicis uallata turmis ·
thronorum hinc inde poſſeſſa iu
bilacionibus · dnacionum circum
ſep
ta tripudiis · Pncipatuum circūſep
ta obſequiis · ptatum ample
xa plauſibus · Virtutum ꝯgra
ta honoribus · Cherubyn circu
ſepciata ympnizacionibꝫ · Sera
phyn undiqꝫ poſſeſſa i effabili
libus canconibꝫ Ipa quoque
i effabiliſſima trinitas ꝑhenni
tripudio eam aplaudit atqꝫ ſua
gratia i ea tota redundante eos
eidem attendere facit · Apl'orum
ſplendidiſſimus ordo i effabili
laude illam extollit · Martires
multimodo omnimode ſupplicant dnā
tante Confeſſores exultant i nu
bilis ꝯtinuum ꝓſonant canti
cum Virginum candidiſſima concio
ingē chorea ad ſua celebrat
gloriam Inaniter etiam i fernus
ululat et ꝑratiſſimi demones
clamant ¶ Quidam clericus
virgini marie deuotus ꝯtra
dolorem vulnerum xpi · v · ea ꝯc
tidie ꝑ hec vba ſibi conſolari
ſtudebat dicens Gaude dei geni
trix i maculata Gaude que ab
angelo gaudium ſuſcepiſti Gau

de que genuisti lucis claritatem
Gaude mater Gaude sancta dei
genitrix virgo Tu sola mater in
nupta te laudat omnis factura
genitricem lucis sis pro nobis quesumus per-
petua interventrix Hic cum nimio
langwore correptus ad extrema
venisset pavore perturbari cepit
Cui virgo apparens dixit Cur
fili tanto timore trepidas qui
tociens in gaudium nunciasti
Gaude etiam tu et ut eternaliter
gaudeas veni mecum ¶ Erat
autem monachus quidam lubricus
sed in beatam mariam valde devotus
quadam nocte ad scelus assuetum
pergens coram altari transiens be-
atam virginem salutavit et sic de ec-
clesia exiens dum quoddam flumi-
num vellet transire in aquam decidens
expiravit Cumque animam eius demo-
nes rapuissent affuerunt an-
geli ut eam liberarent Quibus
demones dixerunt Vos quid huc
advenistis nichil in hac anima
habetis Statimque beata maria affu-
it et cum eis animam rapere presumpserat
increpavit Illi autem dixerunt
quia eam finivisse vitam in malis
operibus invenerunt At illa falsa
sunt que profertis scio enim quod si ad
aliquo pergens me prius salutabat
et rediens similiter faciebat Quod si
dicitis vobis inde fieri ponamus in
iudicio summi iudicis Cumque de hoc
coram domino iudicio disceptarent
placuit ei ut anima ad corpus redi-
ret et de suis actibus peniteret In-
terea fratres videntes matutinas

differri differri sacristam querunt
et usque ad flumen pergentes submer-
sum in aqua reperiunt Cumque extrac-
to corpore secum quod factum fuerat mi-
rarentur Ille repente ad vitam re-
diit et rem gestam referens vitam
in bonis operibus consumavit ¶ Miles
quidam potens valde ac dives dum
omnia bona sua indiscrete libe-
raliter dispergeret et ad tantam devenit in-
opiam ut qui consueverat magna tribu-
ere iam incipit minimis egere et in-
digere. Habebat autem uxorem pudicis-
simam et beate marie valde devotam
Appropinquante autem quadam sollempnitate
in qua predictus miles multa dona-
ria consueverat elargiri. Cum iam quod
tribueret non haberet nimia confusio-
ne et verecundia ductus quousque pre-
dicta transisset sollempnitas desertum
locum [illegible] meroris animum expe-
tiit ut et fortune sue incommoda
plangeret et verecundiam [illegible] e-
vitaret Et ecce subito quidam
equus valde terribilis terribilio-
rem habens sessorem ad eum accessit
Cuius sessor eum alloquitur et causam
tante tristicie sciscitatur Cui cum
omnia que sibi contigerant per ordinem
enarrasset ille ait Si mihi in uno
dicto obtemperare volueris magis
quam ante gloria et diviciis habun-
dabis Respondet ille principi te-
nebrarum se quicquid iusserit liben-
ter facturum dummodo sibi impleat que
promittit Et ille Ecce pergens
in domum tuam in tali loco requires
et ibidem tot auri et argenti
pondera et tot lapides preciosos in-
venies Michi autem hoc facias ut

tali die vxorem tuam huc ad me adducas. Atque sub tali promissione miles domum reuertitur. et in loco de quo ei dixerat quaerens omnia repperit que predixerat. Que inueniens mox emit palatia. largitur dona. redimit fundos. comparat seruos. Appropinquante vero die statuta vxorem suam vocauit et dixit. Equum ascendite quia aliquantulum longius mecum pergere nos oportet. At illa tremens et pauens et viro impio contradicere non presumens beate marie se deuote commendauit et post virum abire cepit. Cum autem longius processissent et in via quandam ecclesiam inuenissent. Illa de equo descendens ecclesiam intrauit. viro extra expectante. Dum vero beate marie se deuote commendaret illa subito obdormiuit et virgo gloriosa per omnia matrone habitu et quantum per omnia similis de altari processit et foris exiens equum conscendit. matrona illa in ecclesia dormiente. Vir autem suam esse vxorem arbitratus processit. Cum autem ad locum statutum venisset. ecce princeps tenebrarum cum impetu nimio veniebat et ad locum festinabat. Cum autem appropinquasset statim ille infremuit et tremens et pauens accedere non presumpsit. Dixitque militi Infidelissime hominum cur me taliter illusisti et pro tantis beneficiis mihi talia contulisti. Ego enim tibi dixeram ut ad me adduceres tuam coniugem et tu adduxisti genitricem. Volebam vxorem tuam et adduxisti mihi mariam. [illegible] tu vxor tua mihi multas infert iniurias de ea volebam expetere

vltionem et tu ad me istam adduxisti. ut me torqueat et ad infernum mittat. Audiens hec vir vehementer stupebat et pre timore et admiratione nimia loqui non poterat. Beata autem maria dixit. Qua temeritate nequam spiritus deuote mee nocere presumpsisti. Non hoc tibi impune cedet. et nunc te hac plecto sententia ut in infernum descendas et alicui me cum deuotione inuocanti nocere deinceps non presumas. Ille autem cum multo eiulatu recessit. Et vir de equo exiliens se ad eius pedes prostrauit. Quem virgo increpans ad propriam vxorem que adhuc in ecclesia dormit iubet redire et omnes diuitias demonis abicere. Rediens igitur cum adhuc vxorem suam dormientem inuenisset eam excitauit et que acciderant enarrauit. Cum autem domum redissent et omnes demonis diuitias abiecissent in laude virginis deuotissime permanserunt et multas postmodum diuitias ipsa largiente virgine receperunt. Ad iudicium dei quidam in visione raptus quod peccatorum sarcina grauabatur. Et ecce sathan affuit et dixit Nichil in hunc animam habetis quia [illegible] mei penitus publice extat quia dominus. Habeo enim publicum instrumentum. Cui dixit dominus Vbi est instrumentum tuum. Et ille Instrumentum habeo quod ore proprio dictasti et perpetuo duraturum sanxisti. Dixisti enim. quacumque hora comederitis morte moriemini. Cum igitur iste sit de progenie illorum qui cibum vetitum comederunt iure instrumenti publici

metu i iudicio debz mori Dixit
aut dns pmittat. Ho pse lo-
qui Ille aut obmutuit Dixit
itez demon Mea e itm psep-
cone quia ea iam triginta annis
possedi et in tamq: sibus spus
obedinit. Et ad hoc itm ille
obmutuit Tercio itm dixit
sua e eam qa et si aliqua bo-
na fecit ego tn mala i compa-
bilit vincut bona Dns aut
nolens qtra cu eo pferre snias
eade octo dies tmi qcessit
ut octavo die cora se coparet
et de hijs oibus rone redderet
Cu igr a facie dni tremebat
merens abiz qdz ei obvia-
uit et causa tante tristicie rqui-
sivit Cui ille cu oia pordie
retulisz Ait Ne timeas nec
formides qa de pmo viriliter
te iuvabo Cu aut ab eo interro-
garet quo noie vocaret ait.
Veritas e nome meu Invenit
et secudu q pmisit eu iuvare ef-
ficacit desecdo Interrogatq aute
quo noie vocaret Rndit Justi-
cia vocor Die aut octavo an
iudiciu venit et demo ei pmu
obiecit Ad q rndens veritas ait
Duplice morte esse novimus
corpis scz et iehene Illud gō i-
strumetu qd pte demon alle-
gas no loqtur de morte iehe-
ne s3 corpis Qd quidez ex hoc
manifestu e qa cu oms i illa
sna i cludant no tn oes iehe-
ne ignibq moriunt Tunc demo
videns qa i pmo succubuit se-
cudu obice cepit Hic iusticia
affuit et qd eo tulit rndit Licet
cu mltis annis sum possideris
tn racō semp contdixit Semp
eni ro murmurabit qd tam cru-
deli dno serviebat Adtercia ne-
mine huit adiutorz Dixit q3 do-
Affat statera ut bona et mala
omia ponderent Veritas dixit et
iusticia patori dixerunt Ad mis-
ericordie q iuxta dnm sedz to-
ta mete recurre et ea in tui ad-
iutoriu i vocare stude Qd cu ille
fecisz. bta maria i eius adiutoriu
venit et sup stateram ex illa pte
ubi erant pauca bona manum
apposuit Dyabolus aut ex alia
pte trahere conabat. Sz mi-
sericordie prevaluit et patorez liberat.
Ille igr ad se rediens vitam i me-
lius mutavit ¶ In civitate
biturricensi cu xpiani i die pas-
ce comunicaret. cu pueris xpiano-
rum. qdam puer iudeorum ad altare
veniebat corpus dni cu eisde per-
cipit Reusus domu cu a patre un-
de venisz interrogaret Rndit se cu
pueris xpianis cu qbq ad scolas
ibat ad eccliam ivisse et cu eis co-
municasse Tunc pr eius furore re-
pletus puerz apphendit et i flamo
i fornace ardente q ibide erat
piecit Stati aut dei genetrix in
spe ymaginis qua sup altare
puer viderat eide affuit et eu
illesu ab igne servavit Mater
uero pueri multos iudeorum et xpi-
anorum suis clamoribq congregavit.
Qui videntes puerz i fornace
nichil lesionis hntez ipm inde
extraxerunt et quo potuisz evade-
re interrogaverunt Qui rndit Quia
illa reuerenda dna q sup alta-
re stabat in auxiliu prebuit
et omne i cendiu expulsavit Tunc.

xpiani intelligentes de yma-
gine bte marie. Porro pueri ac
ceperunt et ipm i fornace piece
rut. Qui qtinuo qbustus pe-
nitus qsuptus e. ¶ Quidam
monachi cu die iuxta flume
stabat. et ibidem se fabulis et
ociosis s'moibz resoluebant.
Et ecce audiunt remiges per
flume impetu nimio nauiga
tes. quibz monachi dixerunt
Qui estis vos. Et illi. Demo
nes sumus q aiaz ebronii ppositi
domus regis francorum q aliqn a
ccio sti galli apostotauit i in
fernum defecimus. Quod audien
tes monachi vehementissime
timuerunt et fortit' exclama
uerunt. Sca maria ora p nobis.
Quibz demones dixerunt. Bene
mariaz i nocastis vos eni dis
cerpe et submergere volebamus
quia vos dissolute et ext' ho
ram qfabulantes i uenimus.
Tunc monachi redeunt ad ceno
biu et demones pcesserunt ad in
fernum. ¶ Beatus augustinus quo
dam s'mone eius sacratissimaz
assumpcionez mltiplicit' ondit
dicens. De sacratissimo corpore
ppetue v'ginis eiusq3 sac' aie
assumpcione loqui sufficientes
hic pmu dicimus q i scriptuis
postq ca dns i cruce discipulo
commendauit n' de ea reperit'
pt qua ex lucas qmeorat i
actibus dicens. Hij omes erant
vnanimit' pseuerantes i oro
ne cu maria mre ihu. Q' g° de
morte q de eius assumpcione di
cendu e. vn scriptura nichil co
mendat ri querendu rone quod

qsentiat vitati. Fiat g° ipa
veritas sine qua no valz auc
toritas. Memores igit' qdicionis
huane morte illa subisse tem
porem dicere no metuimus. si dicam
resolutaz i quez putredinem
vme ac cinez considerandu est
si tante queciat scitati tanteque
aule dei progatiue. Legimus
eni dom homo puti. qa puluis
es et i puluere ibis. hec qdicio
nez carno xpi euasit que cor
ruptoz no sustinuit. Excipitur
g° ab illa qnali sna de ugine
assupta natura. Mulieri quoqz
dixit deus. Multiplicabo erum
nas tuas et i dolore paries. E
rumpnaz maria sustinuit. aiaz
eius gladius ptransiuit. Sed
sine dolore genuit. Maria ergo
et si qmcat erumpnis eue no
qmcat ptinendo cu dolore. Ex
cipit' g° a qmibusdaz gnalibz
qua tanta attollit' dignitatis
progatiua. Si g° ea dicimus mor
tem subisse n' ca vinculis
eius retineri nuq impium est.
Si voluit dns mrez integra
virginitatis suae pudore
cur no velit i corruptam
a putredinis seruare fetore.
Nunquid no ptinet ad benig
nitatem dni mris suae hono
rez q solue lege no venerat
s3 adimple. Qui eni i vita
preciis illaz grcz sui qcepti
honorauit piu e credere eum
i morte singlari saluacone
a spali gra honorasse. Put
do et vmis huane natue e
obpbriu condicionis. A qua obpbrio cu xpus sit alienus

natura Mariae excipitur, quam Jhesus
de ea suscepisse probatur. Caro enim
Jhesu Mariae est caro, quam super astra
transvexit, honorans omnem hu-
manam naturam. Si natura matris est
filius, conveniens est ut sit et filii
mater, non quantum ad unitatem personae,
sed quantum ad unitatem corporalis
naturae. Si enim unitatem facere potest
gratia sine proprietate specialis naturae,
quanto magis ubi gratiae unitas et
corporalis est specialis nativitas. Uni-
tas gratiae est ut discipulorum in Christo, de
quibus dicitur: Ut sint unum sicut
et nos. Et postea: Pater, volo ut
ubi ego sum et illi sint mecum. Si
ergo secum vult habere eos qui sua fide
iuncti unum cum eo esse iudicantur, quid
existimandum est de matre, ubi dig-
na sit haberi nisi in praesentia filii? Quan-
tum igitur intelligo, quantumcumque credo,
Mariae anima excellentiori quadam
praerogativa a filio honoratur, pos-
sidens in Christo corpus suum quod genu-
it glorificatum. Et quare non suum proprium
quod genuit? Si non obviavit nec
divina perfecta auctoritas, vere credo
quod genuit. Quia tanta sanctificatio dig-
nior est caelo quam terra. Thronum
Dei, thalamum Domini caeli atque taber-
naculum Christi dignum est ibi esse ubi
ipse est. Tam pretiosum thesaurum dig-
nius est caelo quam terra servari. Tan-
tam integritatem merito incorruptibi-
litas, non putredinis ulla reso-
lutio sequitur. Illud sacratissimum cor-
pus in escam vermibus traditum
quia sentire non valeo, dicere pertimes-
co. Quam aestimationem procul pellit
incomparabilis gratiae munus, quod ante
dicere multarum scripturarum considerato

imitatur. Si omnibus aliquid ministris
Veritas ait: Ubi ego sum, illic et
minister meus erit. Si haec est generalis
sententia omnium pro fide et operatione Christo
ministrantium, quanto magis quod
amodo specialiter Mariae. Absque du-
bio enim opere ministratrix exstitit,
quae hunc in utero gessit, peperit, profu-
sum aluit et fovit et in praesepio re-
clinavit et fugiens in Aegyptum ab-
scondit, et omnem in infantia eius
prosecuta usque ad crucem ab eo non
recessit sectatrix. Non potuit autem
eius divinitas non esse credula, quem
se noverat hunc non virili semine sed
mystico spiramine concepisse.
Unde de filii potestate tamquam de Dei
virtute non nutabunda, deficiente
vino dixit: Vinum non habent. Sciens
illud hic potuisse, quod cum mox con-
tigit miraculo complevisse. Ecce
igitur Maria de fide et opere Christi mi-
nistratrix, si ibi non fuerit ubi Christus
ministros suos vult esse, ubi ergo erit?
Et si ibi fuerit, numquid aequali gratia?
Et si ibi aequali gratia, ubi aequa
Dei censura quae reddit unicuique
secundum sua merita? Si merito omni-
bus Mariae viventi donata est
gratia, mortuae erit minuenda?
Absit. Si enim omnium sanctorum mors est
pretiosa, Mariae sane est pretiosissima.
Confitendum ergo teneo Mariam
ad aeternitatis gaudia assumptam,
benignitatem Christi honorabilius suscep-
tam, ceteris quam gratia honoravit
praelatis, atque ad quem humanitus
non esse adductam post mortem pu-
tredinis videlicet vermis et pulve-
ris, quae suum et omnium genuit salva-
torem. Si elegit divina voluntas

inter ignium flammas puerorum uesti-
menta fuere illesa . cur abnuat
in matre sua quam elegit in ueste ali-
ena . Jonam fecit in uentre ceti in-
corruptum uoluit sola mariam ma-
riam incorruptam non seruabit gratia
Seruatus est daniel in inpatientissima
fame leonum . non seruanda maria
tantis donata meritis dignita-
tum . Hec ergo cuncta que dixi quia
natura non suadet gratiam credimus et in
integritate quam mater plus egit quam
naturam potuisse quam dubitamus
Ipsius ergo letatur fecit mariam animo
et corpore in suo filio nullam sequentem
corrupcionis erumpnam . quam nulla
secuta est tamen pariendo filium inte-
gritatis corrupcio ut sit semper
incorrupta quam tanta perfudit gratia
Que integraliter uiuens quem omnium
integram genuit uitam . Si ergo
dixi ut debui approba christe tu
et tui . Si non ut debui ignosce
obsecro tu et tui . **De sancto bernhardo**

Bernhardus dicitur a bernhardo
ber quod est puteus uel fons
et nardus que ut dicit glosa super
cantica est herba humilis et calide
nature . Fuit enim calidus in fer-
uore amoris . humilis in conuersatione
fons in doctrine emanatione . pu-
teus in sciencie profunditate . Eius uitam
guilhelmus abbas sancti theodorici
socius beati bernhardi et hernaldus
bonevallis conscripserunt . Ber-
nardus in burgundia oppido fon-
tanis ex nobilibus ualde ac
religiosis parentibus ortus est . Cuius
pater therelinus miles seculo stre-
nuus nec minus deo religiosus .
mater uero aaleth nuncupata est . Hec
septem filios genuit . sex mares

et unam feminam . Mares autem mo-
nachos futuros . feminam sanctimonialem
Mox autem ut filium partu ediderat
manibus propriis ipsum deo offerebat
Alienis uberibus ipsos nutriri re-
fugiebat quasi cum lacte materno ma-
terni quodammodo boni infunderet eis
naturam . Cum autem creuissent quamdiu
sub manu eius erant hemo magis
quam curie nutriebat . Cibis gros-
sioribus et communibus pascebat eos
quasi continuo ad heremum transmitten-
dos . Cum igitur tercium filium scilicet ber-
nardum adhuc gestaret in utero
uidit sompnium presagium futurorum
catellum scilicet totum candidum totum
in dorso subrufum et latrantem in
utero se habere . Quod cum cuidam
uiro dei exposuisset ille propheti-
ca uoce respondit . Optimi catu-
li mater eris qui domus dei custos
futurus magnos contra inimi-
cos dabit latratus . Erit enim pre-
dicator egregius et multos medi-
cinalis lingue gratia curabit . Cum
autem bernhardus adhuc puerulus
esset et graui dolore capitis
egrotaret . ueniente ad se mu-
lierculam ut dolorem suum carmi-
nibus mitigaret cum indignatio-
ne nimia repulit et abiecit .
Puerulo autem bono
zelo in uia dei non defuit sed con-
tinuo surgens liberatum se esse
cognouit . In sacratissima dominice
natiuitatis nocte cum puer bern-
hardus matutinale officium in ec-
clesia expectaret et qua hora
noctis christus natus fuisset scire
cuperet apparuit ei puerulus ihesus
quasi iterum ante oculos suos

ex utero matris nascentem. Unde
quamdiu vixit hanc fuisse ho-
ram nativitatis dominice semper pu-
tavit. Ab illa igitur hora in hiis
que ad illud pertinent sacramen-
tum et sensus ei profundior et ser-
mo copiosior datus est. Unde et
postmodum in laude genitricis et
geniti inter prima suorum tractatuum
initia insigne opusculum edi-
dit in quo illam lectionem ewangelii
Missus est Gabriel angelus
explanavit. Videns autem antiquus
hostis propositum pueri tam salu-
bre, eius castitatis proposito invidens
multosque sibi laqueos temptationis
opposuit. Cum enim aliquando in qua-
dam feminam oculos defixos
aliquamdiu tenuisset, continuo de se
ipso erubescens in semetipsum
severissimus ultor insurgit et
in stagnum gelidarum aquarum insili-
ens tamdiu ibidem permansit do-
nec pene exsanguis effectus per
graciam dei ab ardore carnalis
concupiscentie totus refrigu-
it. Circa idem tempus instinctu
demonis puella quedam in lectum
dormientis se nudam iecit. Quod
ille senciens cum omni pace et si-
lencio partem ei lectuli quam occupa-
verat cessit et in latus alterum
se convertens dormivit. Misera
vero illa aliquamdiu sustinens
et expectans, deinde palpans et
stimulans, novissime cum immobi-
lis ipse persisteret, illa licet impu-
dentissima esset erubuit et hor-
rore ingenti atque admiratione
perfusa surgens aufugit. Cum
iterum in domo cuiusdam
matrone hospitaretur, illa ado-

lescentem aspectu decorum conside-
rans vehementer in concupiscen-
ciam eius exarsit. Cum autem
seorsum lectum ei sterni fecisset, ipsa
impudenter et silenter de nocte con-
surgens ad eum accessit. Quam
ille senciens protinus exclamavit:
Latrones, latrones. Ad quam vo-
cem mulier fugit, familia surgit,
lucerna accenditur, latro queritur,
sed minime invenitur. Ad lectulos sin-
guli redeunt, quiescunt ceteri, sed
non illa misera requiescit. Nam
denuo exsurgit, Bernhardi lec-
tulum petit. Et ille: Latrones
latrones denuo exclamavit.
Latro iterum queritur, sed neque ab
eo qui solus noverat publicatur.
Usque tercio improba mulier sic re-
pulsa vix tandem metu vel despe-
racione victa cessavit. Cum autem
sequenti die iter agerent, arguen-
tes eum socii cur totiens latro-
nes somniavit perquirebant.
Quibus ille ait: Vere hac noc-
te insidias sum perpessus latro-
nis, quia hospita mihi nitebatur
auferre thesaurum irrecuperabi-
lem castitatis. Perpendens igitur
non esse tutum cohabitare serpenti,
fugam meditari cepit et ordinem
Cisterciensem extunc ingredi deli-
beravit. Quod cum fratres eius
cognovissent et eum ab hoc proposito
modis omnibus prohiberent, tantam
ei graciam dominus contulit ut non
solum ipse a conversione non prohiberetur
sed omnes fratres suos et multos a-
lios ad religionem domino lucraretur.
Gerardus tamen frater eius miles stre-
nuus hec fratris verba vana pu-
tabat. Bernhardus fide iam ignitus
et eius omnino monita repellebat. Tunc

et ſermo caritatis zelo nimium in mo-
dum exaſperatus. Ex eo inquit frater mi
ſcio. ſola vexacio intellectum dabit
auditui. Digitumque lateri eius appo-
nens. veniet inquit dies et cito
veniet quando lancea latus hoc per-
forabit et ad cor tuum conſilio quod
abieris viam dabit. Post paucos
dies gerardus ab inimicis capitur.
et in loco cui frater digitum impoſue-
rat infixam lanceam geſtans
trahitur. et in custodia vinculatur.
Ad quem bernhardus veniens cum ab eo
qui non permittitur. ad eum excla-
mavit. Scito frater gerarde quod in
proximo iturus ſis nunc et monaſ-
terium intraturus. Eadem nocte
compedes eius de pedibus ceci-
derunt et oſtio per ſe aperto letus
aufugit. Indicavitque fratri ſe
mutaſſe propoſitum et fieri velle
monachum. Anno ab incarnacione
domini m. c. xij. a conſtitucione
domus ciſtercienſis. xv. ſanctus deo di-
Bernhardus annos natus circiter xxij. cum ſo-
ciis amplius quam xxx. ordinem
ciſtercienſium ingreſſus est. Cum
autem bernhardus cum fratribus ſuis domum
paternam egrederetur. Guido pri-
mogenitus videns nivardum
fratrem ſuum minimum inter pueros ludentem
in platea cum pueris. Eya inquit
frater nivarde ad te ſolum reſpicit
omnis terra poſſeſſionis noſtre. Cui
non pueriliter puer reſpondit. Vos
ergo celum habebitis et mihi terram ſolum-
modo relinquitis. Non ex equo
diviſio hec facta est. Modico igitur
tempore cum patre remanſit. Sed fratres
poſtmodum ſecutus est. Ingreſſus

igitur ordinem ſanctus dei bernhardus ita
totus in ſpiritum abſorptus est et deo
totaliter occupatus ut iam nullis
ſenſibus corporeis uteretur. Nam
quippe annum in cella noviciorum
exegerat et adhuc an domus
haberet teſtudinem ignorabat. Mul-
to tempore eccleſiam intrans et exiens
in capite ubi tres feneſtre erant
unam tamen putabat eſſe feneſtram.
Abbas qui ciſtercienſis fratres ad
edificandam domum clarevallen-
misit. et eis bernhardum in abbatem
prefecit. qui multo ibidem tempore in
nimia paupertate degebat et pul-
mentaria ſepius ex foliis fagi con-
ficiebat. Vigilabat autem ſanctus
dei ultra poſſibilitatem humanam.
Nullum enim tempus ſe magis perdere
queri ſolebat quam quo dormi-
ret. Ydoneam ſatis reputans
comparacionem ſompni et mortis ut
ſic dormientes videantur mor-
tui apud homines quomodo apud
deum mortui dormientes. Unde
eciam ſi quem forte durius ſter-
tentem audierit. ſeu minus com-
poſite viderit iacentem pacien-
ter ferre vix poterat et carnaliter ſeu
ſecularitur cum dormire dicebat. Ad
comedendum vix aliqua volup-
tate trahebatur. appetitus ſed
ſolo timore defectus. ſic accede-
bat ad ſumendum cibum quaſi ad
tormentum. Post cibum ſemper
quantum comederit penſare ſole-
bat. Ubi quando ad modicum men-
ſuram ſolitam exceſſiſſe depre-
henderit ſe impune abire non
paciebatur. Sic gule illecebras

edomaverat. ut ipsam quoque
saporis discretionem ex magna parte
perdiderit. Nam et oleum per errorem
aliquando propinatum bibit et penitus
ignoravit. nisi prius idem non cog-
nitum donec quidem labia eius
mirarentur inuncta. Sanguinem
insuper crudum per errorem sibi oblatum
pro butiro multis diebus noscitur
comedisse. Solam autem aquam
se sapere dicebat eo quod dum sume-
ret fauces et guttur ei refri-
geraret. Quicquid in scripturis di-
dicerat magis in silvis et in agris
meditando et orando se confi-
tebatur accepisse. et nullos se
aliquando magistros habuisse nisi quer-
cus et fagos inter amicos dicere
solebat. Denique confessus est
aliquando meditanti et oranti sa-
cram omnem velut suppositam sibi et ex-
positam apparuisse scripturam.
Quodam tempore sicut ipse in canticis
refert cum inter loquendum ex
hiis que suggerebat spiritus et si non
infideli minus tamen fidenti animo
reservarem ut haberem quid dicerem
denuo tractaturus. Ecce vox ad
eum venit dicens. Donec istud reti-
nueris aliud non accipies. In vesti-
bus eius semper paupertas pla-
cuit. sordes nunquam. abluebat
has nimis curiosi fore indices
dicebat. aut negligentes. aut
inaniter apud se gloriantis. aut
foris humanam affectantis. Pro-
verbium illud in ore eius frequenter
semper in corde. Qui hoc facit quod ne-
mo facit mirantur omnes. Unde
et ciliciu pluribus annis por-
tavit quamdiu occultum esse potuit
sed ubi hoc cognitum esse sensit conti-
nuo illud abiciens ad communia se
contulit. Nunquam sic risit ut non
potius ad ridendum quam ad repri-
mendum sibi vim facere oporteret
et risui suo magis stimulum ad-
hibere quam frenum. Cum autem patien-
cie genus solitus esset dicere triplex
videlicet ad verborum iniurias. ad dap-
na rerum. ad corporis lesionem. hanc
ipse hiis exemplis se habere comprobavit.
Cum enim cuidam episcopo amicabiliter
cum admonens quasdam scripsisset epis-
tolas. ille vehementer exacerbatus
amarissimam rescripsit epistolam in prin-
cipio ita dicens. Salutem et non
spiritum blasphemie. Illam tamquam
ex spiritu blasphemie scripsisset. Ad
quem ille. Ego spiritum blasphemie
nunc habere non credo nec maledix-
isse cuiquam. aut maledicere me
velle scio presertim principi
populi mei. Quidam abbas pro
uno cenobio construendo sex-
centas marcas argenti eidem
misit. Sed tota pecunia dum defer-
retur a predonibus sublata est. Quo
audito nichil aliud dixit nisi. Bene-
dictus deus qui nobis pepercit ab
onere. Sed et illis ignoscat qui tulerunt
levius est ferendum cum hec roma-
na cupiditas sustulit. cum magna
pecunia magnam eis temptacio-
nis occasionem ingessit. Quidam
insuper canonicus regularis ad
eum venit et ut in monachum reci-
peretur instanter rogavit. cui cum ille
non acquiesceret. sed ad suam ecclesiam
redire persuaderet. Et quare ait ille
in libris tuis perfectionem tanto opere
commendasti si eam non exhibes

cupienti · utinam tuos illos te-
nerem libros ut eos penitus
lacerarem · Cui ille · In nullo
eorum legisti non posse te in tuo
claustro esse perfectum · morum correc-
tionem non lectionem multorum in libris
omnibus commendaui · Ille uero
in iram cum impetu faciens tam
grauiter eius maxillam percussit
ut succederet rubor ictui et tu-
mor rubori · Iam qui aderant
in sacrilegum insurgebant · sed pre-
uenit eos seruus dei clamans
et adiurans per nomen christi ut nul-
latenus tangeretur · nec quitquam
in iniuriam fieret · Nouicijs autem
intrare uolentibus dicere consue-
uerat si ad ea que intus sunt fes-
tinatis · hic foris dimittite cor-
pora que de seculo attulistis ·
Soli spiritus ingrediantur · caro
autem non prodest quicquam · Pater
eius qui solus domi reman-
serat ad monasterium uenit et ibidem
post aliquod tempus in senectute bo-
na decessit · Soror autem eius
seculo nupta cum in diuicijs et
delicijs seculi periclitaretur · quadam
uice fratres suos ad monasterium
visitatura accessit · Cumque uenisset
cum comitatu et apparatu super-
bo ille eam tamquam rethe
dyaboli ad animas capiendas abhor-
ruit nec ad uidendum eam exire
aliquatenus acquieuit · Videns illa
quod nullus fratrum suorum ei occurreret
sed ab uno qui tunc portenarius
erat stercus inuolutum diceretur
tota in lacrimis resoluta · Et si
peccatrix sum pro talibus christus
mortuus est · quia enim peccatricem

me sentio ideo consilium et col-
loquium bonorum requiro · Et si
despicit frater meus carnem meam
ne despiciat seruus dei animam
meam · Veniat et precipiat et
quitquid preceperit perficere adim-
plebo · Hanc igitur promissionem
tenens exijt ad eam cum fratribus
suis · et quia eam a uiro suo sepa-
rare non potuit · primo ei mundi
gloriam interdixit · et formam
uiuendi imitandam ei indicens
eam dimisit · Illa uero rediens
ita repente mutata est ut in
medio seculi uitam duceret he-
remiticam et ab omni seculo de-
litijs se faceret alienam · Tandem
precibus multis uirum suum uicit
et ab ipso absoluta monasterium
introiuit · Infirmatus aliquando
uir dei cum extremum spiritum tra-
here uideretur · in excessu mentis
sue ante tribunal dei uisus est
presentari · Affuit autem et sathan
ex aduerso improbis eum accusation-
ibus pulsans · ubi uero ille om-
nia fuisset prosecutus et uiro dei quod sibi
fuit parte dicendum · nichil
territus aut turbatus ait · Fa-
teor non sum dignus ego nec
proprijs possum meritis regnum ob-
tinere celorum · Ceterum duplici iu-
re illud obtinens dominus meus here-
ditate scilicet patris et merito passio-
nis · altero ipse contentus alterum il-
lud donat · ex cuius dono iure il-
lud michi uendicans non confundor · In
hoc uerbo confusus inimicus conuen-
tus ille solutus et uir dei in se re-
uersus est · tanta autem abstinencia
labore et vigilijs corpus suum atteruit

ut grauissima et sepe continua egritu-
dine languens conuentum sequi
vix posset. Quadam vice dum
grauissime infirmaretur fratribus
pro eo instanter orantibus aliqua-
tulum conualuisse se sensit. Con-
gregatis autem fratribus dixit. O
tenentes miserum hominem forti-
ores estis et inualuistis. Parcite
queso parcite et sinite me abire.
A multis autem ciuitatibus vir
dei in episcopum electus precipue a ci-
uitate lanuensi et ciuitate me-
diolanensi petentibus se nec ab-
nuens nec improbe renuens
dicebat se non esse suum sed ali-
orum seruicio deputatum. Fratres
autem ex consilio viri dei sibi pro-
uideant et summi pontificis
auctoritate muniti erant ne
quis gaudium suum ab eis tollere
posset. ¶ Quodam tempore cum fratres
carthusienses visitasset et ipsi
ab eo in omnibus plurimum e-
dificati fuissent. Unum fuit quod
priori loci parere aliquantulum
mouit scilicet quod sella cui equitan-
do insedebat nimis neglec-
ta erat et parum preferens paup-
ertatem. Quod cum diceret prior vni ex
fratribus et ille viro dei retu-
lisset non minus ipse miratus qua-
lis esset sella querebat. Nam a
claraualle usque cartusiam ve-
nerat et tamen qualis esset sella
penitus ignorabat. Iuxta la-
cum lausanensem tocius diei iti-
nere pergens penitus eum non vi-
dit aut se videre non vidit. Cum
enim sero facto de eodem lacu socii
fabularentur interrogauit [interlinear] interroga-
uit eos vbi nam lacus ille es-
set. Quod illi audientes plurimum

admirati sunt. Eminebat sane
in eo sublimitate nominis humilitas
cordis nec tam potuit vniuersus
cum omni gloria mundus quam se ipse de-
iceret solus. Summus reputabatur
ab omnibus infimum ipse se re-
putans et quem sibi omnes ipse se
nemini preferebat. Denique sicut
sepius fatebatur inter summos
quosque honores et fauores populorum
alterius sibi mutuatus hominem vide-
batur seque pocius reputabat
absentem velud quoddam somp-
nium suspicatus. Ubi vero inter
simpliciores fratres erat et amica
semper licebat humilitate frui ibi se
inuenisse gaudebat et in propriam re-
disse personam. Semper autem inue-
niebatur aut orans aut legens
aut scribens aut meditans aut
fratres verbo edificans. ¶ Quadam
vice cum populo predicaret et omnes
verba eius attente ac deuote sus-
ciperent eius animo talis irrepsit
temptacio. Nunc optime pre-
dicas et ab omnibus libenter audi-
ris et sapiens ab omnibus repu-
taris. At vir dei tali temptacione
pulsum se senciens paulisper sub-
sistit et an procederet ut finem face-
ret cogitare cepit. Statimque
diuino confortatus auxilio temp-
tatori silenter respondit. Nec propter te in-
cepi nec propter te dimittam sicque securus
predicacionem usque ad finem prosecu-
tus est. ¶ Monachus quidam qui
in seculo ribaldus fuerat atque lu-
sor maligno stimulatus spiritu ad
seculum redire voluit. Cum autem
beatus bernardus eum retinere non posset
interrogauit eum vnde victurus
esset. Qui respondit ad taxillos lude-

ſao ⁊ inde viue poto Et ille
Bi capitale tibi commiſſo viꝭ ſin
gulis annis ad me redie ⁊ lucru
meũ dimide Quod ille audi
ens gauiſus ẽ ⁊ ſe libent' ſic
acturũ ꝓmiſit . Viginti igit'
ſolidos ei dari pcepit ⁊ ille cũ
illis abijt Hec aut faciebat
vir ſcus ut eũ iterũ reuocare
poſſet ſicut ⁊ poſmodũ fcm
ẽ Ille igit' abiens totũ ꝑdi
dit ⁊ ad portã confuſus re
dijt Q' audito vir dei ad
eũ letus exijt extendit q̃ ꝗ
mũ ut ſimul ~~dimitterẽ~~ lucrũ duideret
Cui ille Nichil pr lucrat q̃ ſũ
ſ eciã capitali vito mudat q̃ ſlm
ſi vultis puro capitali recipi
te me Cui ẽ benigne ridens
Ego ita inquit ẽ melius ẽ ut
hẽ recipiã quã ſimul utruq̃
ꝑdam ¶ Quadam vice dũ
bonꝰ bulꝰ iumento inſedens ali
quo pgerẽ cuidam ruſtico ma
teria ſeſe offerẽte de cordis i
ſtabilitate ĩ orone ꝯqueſtus
ẽ Quod ille audiens mox eũ
deſpexit ⁊ ĩ oronibꝰ ſuis cor
firmũ et ſtabile hre ſe dixit
Deꝗſtrate paulisꝑ anobis et
tota quã potis intendere ꝯo
ratione dnicã ĩ choato qm ſi
abſq̃ aliqua cordis uagatõe
finire potis . iumentũ cui ĩſe
dero tuũ abſꝗ dubio ꝓtinus
hebis . tu aut in ꝯ fide tua
ſpondeas ꝙ ſi aliud ibide cogi
tauis hẽ michi aliquatenꝰ
nõ celabis . letat q̃ ille ⁊ tanq̃
iumentũ iam lucratũ reputans
aũcto audact' ſeceddit ⁊ ſeipm

recolligens orone dnicaz di
cẽ inchoauit . Vix oronis ex
pleuit dimidiũ et ecce ĩ ꝑor
diuma cogitacõ de ſella cor
dis ſuo ſe ingerit utrũ cã hre
debeat cũ iumẽto Quod ille
aditens conatus ad bulꝰ hanc
redijt ⁊ quid ĩ ipa orone ſollli
cite cogitauerit indicauit ⁊ de
ſe ut ꝑuꝰ temere nõ ꝓſumpſit
Fratr robertus eiꝰ mona
chus et ſcdm ſcm ꝯmgneus
ĩ adoleſcẽciã ſua quorunda
ꝑſuaſione deceptus cluniã
cum ſe contulerat . Venerabilis
ꝗ antẽ vir ꝓt ꝗ quã aliquot
diu diſſimulauit eundem fratrem
ut ꝑ eplam reuocare Quaz
cũ ſub celo dictarẽ ⁊ alius
monachus eã ex ore ſuo ꝯ
ſcriberet ſubito ſ̄ opinatus
ymber erupt et iꝰ ꝗ ſcri
bebat cura compleriẽ uolu
it Cui bulꝰ ꝯ opus dei ẽ ſc
ribere ne formides dedit ꝯ
eplam ĩ medio ymbre Cum
eni vndiq̃ plueret ibidem
tamẽ moleſtia ymbris ultra
expulit caritatis ¶ Cum quo
dam monaſtiũ ꝑ vir dei ben
ſuxiſſet . occupaſſet muſcarũ
ĩ ꝯ ꝓbilis multitudo ita ut ĩ
omnibus graue moleſtia gn
rent ille dixit Ego excõmunico
eas et mane aut oẽs inſt mor
tuas inuenerit ¶ Cũ a ſũmo
pontifice mediolanũ miſſus
fuiſſ ut ipos eccã reconcili
aret ⁊ iam papiam rediſſet
quidaz vir ſua demoniacam
ad eũ duxit . moxꝗ vbi mi
ſere mulieris dyabolus ĩg

contumeliis eius corrupit dicens
Non me decanicula mea hic por-
rulos edens et brasicas devo-
rans pellet. Ac vir dei ipsam
ad ecclesiam beati syri remisit
Beatus autem syrus hospiti suo
deferre noluit nec eidem ali-
quid clementie curationis impendit. Ut-
que iterum ad beatum bernhardum adducta
est. Tunc dyabolus per os eius
garrire cepit ac dicere Non
me expellet syrulus nec ciriet
bernhardulus. Ad hec sanctus dei respondit
non syrus nec bernhardus te ciriet sed
dominus ihesus christus. Mox ut ille
orationem fudit spiritus nequam dixit.
Quam libenter egrederer ab hac
ancilla graviter cruciatus in ea.
Quam libenter egrederer si non pos-
sum quia non vult magnus dominus.
Cui sanctus. Et quis est magnus
dominus. Cui ille. Ihesus nazare-
nus. Atque vir dei vidisti
ne umquam eum. Quo respondente
Etiam ait Ubi eum vidisti.
Et ille In gloria. Et sanctus.
Et tu in gloria fuisti. Quo
respondente. Utique ait. Quomodo
inde existi. Et ille. Cum lucifero
multi cecidimus. Hec autem
omnia voce lugubri per os ve-
tule omnibus audientibus loque-
batur. Dixitque ei vir dei
Nunquid in illam gloriam redire velles.
At ille miro modo cachinnans
ait Tarde est. Tunc orante
viro dei demon de muliere ex-
ivit. Sed cum vir dei inde reces-
sisset dyabolus iterum ipsam invasit.
Vir autem eius post eum accurrens
quod acciderat indicavit. Ille autem
collo eius alligari cartulam con-

tinentem hec verba precepit. In no-
mine domini nostri ihesu christi precipio
tibi demon ne hanc mulierem
amodo contingere presumas. Et
cum factum fuisset ad eam postea
non est ausus accedere. Apud
aquitaniam quedam mulier mi-
serabilis erat que a quodam de-
mone petulante et incubo vex-
abatur. Sex enim annis abusus
est ea et incredibili vexavit libi-
dine. Adveniente autem illuc vi-
ro dei demon mulieri ne ad eum
accedat vehementer minatur quia
nil ei prodesse posset. et recedente
eo ipse qui eius fuerat amator
crudelissimus fieret persecutor.
At illa secure ad virum dei ac-
cessit et que patitur cum multo ge-
mitu indicavit. Cui ille Tol-
le hunc meum baculum et in tuo lec-
tulo pone et si quid agere potest
agat. Quod cum fecisset et in lecto
suo recubet ad eam ille continuo
sed nec ad consuetum opus nec ad ip-
sum cubile presumit accedere sed acer-
rime minatur quod illo recedente
se de ea atrociter vindicabit.
Quod cum illa bernhardo retulisset
ille populum convocavit et omnes can-
delas in manu accensas habere pre-
cepit demoneque cum universo qui
aderat cetu excommunicavit. Ut
ne ad illam vel aliam deinceps
accessum habeat interdixit.
Sicque illa a tali illusione penitus
liberata est. Cum in eadem provin-
cia vir sanctus legatione fungeretur
ut ducem aquitanie ecclesie reco-
ciliaret et ille modis omnibus re-
conciliari renueret vir dei
ad altaris celebrationem acces-
sit ipso duce tamquam excommunicato

pro foribus prestolante. Cum autem
pax dei dixisset corpus dominicum
super patenam ponit et secum tollens
atque ignea facie et flammeis o
culis foras egreditur et verbis
terribilibus comitem aggreditur.
Rogavimus te inquit et sprevisti
nos. ecce ad te processit virginis
filius qui est dominus ecclesie quam tu per
sequeris. Adest iudex tuus in
cuius nomine omne genu curvatur.
Adest iudex tuus in cuius ma
nibus illa anima tua deveniet.
Numquid et ipsum spernes. Numquid et
ipsum sicut servos eius contempnes.
Resiste ei si vales. Statim
dux totus irriguit et membris
omnibus dissolutis ad pedes
eius protinus procidit. Quem
vir sanctus calce pulsans sur
gere iubet et dei audire sententiam.
Ille autem tremebundus sur
rexit et quicquid vir sanctus pre
cipiebat protinus adimplevit.
Cum regnum germanie pro quadam
magna sedanda discordia
servus dei intrasset archi
episcopus quidam venerabilem quen
dam clericum obviam ei misit. Cum
que clericus se ei obviam a suo
domino missum fuisse diceret. Vir dei
respondit. Alius dominus misit te. Mi
ratus ille se non nisi a domino suo
archiepiscopo missum fuisse affirma
bat. E contra servus christi dice
bat. Falleris fili falleris maior
dominus est qui misit te christus. Quod
clericus intelligens ait. Putas
quod monachus velim fieri. Absit
a me. Non cogitavi nec ascendit
nec ascendit super cor meum. O
cius in eodem itinere seculo
vale fecit et a viro dei habitum
suscepit. Cum quendam militem
valde nobilem ad ordinem
suscepisset et virum dei quodam
tempore sequeretur. gravissima cepit
temptatione pulsari. Cum autem
eum quidam de fratribus tam tristem
videret causam tante tristicie
requisivit. Cui ille respondit. Scio
inquit scio quod numquam ampli
us ero letus. Quod verbum cum
eius frater ad servum dei per
tulisset ille pro eo attencius ora
vit. Statimque ille frater qui tam
temptatus et tristis erat tam
ceteris apparuit iocundior et
hylarior quanto prius ceteris
tristior. Cum autem ei de verbo fr
atre mesticie quod locutus fue
rat amicabiliter improperaret
ille respondit. Et si dixi numquam am
plius letus ero sed nunc dico
quod numquam amplius tristis ero.
Cum sanctus malachias episcopus
ybernee cuius vitam plenam
virtutibus ipse descripsit ad
christum feliciter migrasset et vir
dei pro eo hostiam salutarem of
ferret gloriam eius domino reve
lante cognovit et eodem in
spirante post communionem formam
orationis mutavit et leta
voce sic dicens. Deus qui beatum
malachiam sanctis tuis meritis
coequasti tribue quesumus ut qui pre
ciose mortis eius agimus festum vite
quoque imitemur exempla.

Cui cum cantor quod erraret innueret ait Non erro sed novi quod dico. Deinde accedens sacerdotis eius vestigia osculatur. Cum instante quadragesima a militibus fuisset tironibus visitatus rogavit eos ut in illis saltem sacris diebus a suis vanitatibus et lasciviis abstinerent. Quibus nullomodo acquiescentibus iussit eis propinari vinum dicens Bibite poculum animarum. Quo hausto subito mutati recedunt et qui modicum tempus denegaverant totum tempus vite sue deo dederunt. Tandem beatus Bernardus morti feliciter appropinquans ait fratribus suis Tria vobis observanda relinquo que in stadio presentis vite quo cucurri memini me pro viribus observasse. Nemini scandalum facere volui et si aliquando incidit sedavi ut potui. Numquam semper sensui meo quam alterius credidi. Lesus de ledente numquam vindictam expetii. Ecce caritatem humilitatem pacienciam vobis relinquo. Denique postquam multa miracula perpetrasset et centum sexaginta monasteria construxisset multosque libros et tractatus compilasset consummatis vite diebus circiter lxiij anno domini mo c liij inter filiorum manus obdormivit in domino. Post obitum suum multis gloriam suam manifestavit. Cuidam enim abbati in quodam monasterio apparuit et ut se sequeretur admonuit. Qui cum sequeretur dixit ei vir dei Ecce ad montem lybani venimus tu hic manebis ego autem illuc ascendam. Interrogatus ab eo ad quid vellet ascendere Discere inquit volo. Miratus ille Et quid vis discere pater quem nullum hodie in sciencia credimus esse similem. Et ille Nulla hic sciencia nulla veri cognicio sursum sciencie plenitudo sursum vera noticia veritatis. Et hoc verbo disparuit. Ille autem diem notavit et tunc virum dei Bernardum de corpore migrasse invenit. Multa autem alia et pene innumerabilia miracula per servum suum deus operatus est.

Sequitur de sanctis thymotheo et simphoriano

Thimotheus quasi timorem tenens vel a timore et theos quod est deus quasi timor dei. Thimoteus a prefecto urbis rome dum graviter torquetur et calce viva eius plage aspergentur et ipse in hiis gravibus ageretur duo angeli ei astiterunt dicentes Erige caput in celum et vide. Aspiciensque vidit celos apertos et ihesum coronam gemmatam tenentem et dicentem ei Hanc de manu mea accipies. Quod quidam apollinaris nomine videns se baptizari fecit. Quam propter prefectus iussit ambos in confessione domini perseverantes decollari.

Symphorianus a simphonia fuit enim tamquam vas musicum emittens armoniam virtutum in quo tamquam in vase musico tria

fuerit. Nam ut dixit Ambro
sius Bonatium debz esse durum
ad resistendum. leue ad cotinu
andum. latum ad implendum. Sic
et simphorianus tamquam uas
munitum fuit durus per auste
ritatem. leuis aliis per man
suetudinem. latus omnibus per
caritatis amplitudinem. Sim
phorianus in augustudunensi
urbe ortus dum ad huc ado
lescens esset tanta morum gra
uitate pollebat quod seniorum vi
tam anticipare uideretur. Cum
igitur pagani festum veneris cele
brarent et statuam ante eraclium
presidem deferrent. simphorianus
affuit et nolens eam adorare
diu cedit et carceri mancipatur.
Et cum eductus de carcere ad sa
crificandum cogeretur et multa ei dona
ria promitterentur dixit Deus
noster ut nouit remunerare me
rita ita nouit punire pecca
ta. Vitam quam xpo soluituri sumus
ex debito soluamus ex uoto.
Sera penitudo est subinditio
timuisse quod sperare. Quia uestra
lucrata. mellis permixta dul
cedine male credulis menti
bus uenena pariunt. Cupi
ditas uestra omnia tenendo nil possi
det que adyabolicis artibus obli
gatam misera uinti detinent
compedibus. Et gaudium uestra
in similitudine uitri cum ceperit
per splendere frangitur. Tunc
iudex iratus et ira repletus

data sententia precepit ut simphorianus
occideretur. Qui cum ad locum duce
retur mater eius de muro exclamabat
ait Nate nate. memento eter
ne uite. sursum respice et reg
nante in celo intuere. tibi uita non
tollitur sed in melius comutatur. Apos
igitur decollatus est et a xpianis
corpus eius sublatum et honorifi
ce est sepultum. Ad eius sepulcrum
tanta fiebant miracula ut
etiam a paganis in maximo ho
nore haberetur etc. De sancto Bartho
lomeo

Bartholomeus interpre
tatur filius suspendentis aquas
uel filius suspendentis aquas
me. Dicitur enim a bar quod est filius. et
tholos quod est summitas et moys
quod aqua. Inde bartholomeus
id est filius suspendentis aquas
id est dei qui mentes doctorum sursum
eleuat ut aquas doctrinarum
in ipsos fundat. et est nomen syrum
et non hebreum. Per primum no
men intelligere possumus triplex suspen
sionem que in eo fuit. Fuit enim
suspensus id est eleuatus
ab amore mundi. uel suspen
sus id est intentus amore
celesti. Uel suspensus id
est totaliter innixus gratie et
auxilio dei ut non a suis
meritis sed a dei adiutorio tota
vita sua dependeat. Per secun
dum profunditas sue sapientie
notatur. De profunditate dicit
de eius sapientia
dyonisius in mistica theologia
Diuinus bartholomeus dicit
et multam theologiam esse et
minimam et ewangelium latum

z magnu et rursu concisu
Et wlt onde bartholomeus
scdm intencioz dyonisij quod
una gsidcatone possut oia af-
firmari de deo. Alia gsidatoe
magis gpe negari. Bartho-
lomeus aplus veniens ad
indiam q e i fine orbis. te-
plu i quo erat ydolu nomie
astaroth intrauit z qi peg-
abide manere cep. In h ydolo
qdam demon habitabat q se
languentes curare dicebt s no
sanado subueniebt s alesioe
cessando Cz cu teplu langue-
tibus plenu esst z nllus ab
ydolo rnsu hre posset. ad
alia ciuitate prexerut ubi
aliud ydolu noie berith cole-
bat. Et introgatibz cur e
astaroth rnsu no daz Rndt
berith Ds vr cathenis ig-
neis gstitg e n respirare
n loqui audz ex illa hora q
aplus dei bartholomeus i gs-
sus e. Dicut illi. Et qs est
ille bartholomeus Et demo
Amicus e dei omnipotetis et
ideo venit i istam puinciam
ut oms deos indie euacuet
Et illi Dic nob signa eius
ut eu i uenire possimy Cui bus
demo ait Capilli eius nigri
z crispi. caro candida. oculi
grandes. nares equales et
directe. barba plixa habes
paucos canos. statura equa-
lis colobio albo clauato. pur-
pura uestit. Induit palleo
albo q p singlos anglos gfe-
mas habet purpureas. Vigi-
ti sex anni sut ex q uestes et

sandalia eius n ueterascut nec
sordidant. Centies flexis ge-
nibus p die orat z centies p
nocte. Angeli cu eo ambulant
q nuqs eu fatigari n esurire
pmittut. Semp eode vultu et
aio letus z hylaris pseuerat
Omnia puidz oia nouit. omi
genu linguas nouit z i tellig.
Et q uobiscu loquor ipe ia no-
uit. et qn queritis eu si w. on-
det se uobis. si aut no w. eu
no potitis inuenire. Rogo aut
uos ut cu eu i ueneritis rogate
eu ne huc ueniat. ne angeli
sui h m faciat q meo socio ia
fecerut. Cu igi p duos dies
solicite querentes eu minime
i uenissent. quada die qdaz
demoniacus exclamau dices
Aple dei bartholo. i cedut me
orones tue. Cui aplus. Ob-
mutesce z exi ab eo. Et stati
liberatus e. Quod audiens rex
regionis illius polimius cuius
hret filia lunatica misit ad
aplm rogas ut ad se ueniz
z filia sua sanarz. Adqua cu
aplus uenisst. z ea cathenis
ligata uiderz. qa accedetes mor-
sibus lacabat iussit ea solui.
Et cu ministri ad eam accedere
no auderet dixit. Ego deomi
q i ea erat ia ligatu teneo
z uos timetis. Et stati soluta.
libata e. Tuc rex camelos au-
ro z argento z lapidibus pre-
ciosis oneran. et aplm i quiri
faciens nllatenus i ueniri potuit
Mane aut sequeti apparens
aplus solo regi i cubiculo
dix ei Ut q me cu argeto et
auro tota die quesisti? Ista mu-
nera sut necessaria hijs q trena

requirit. Ego nichil terrenu
nichil carnale desidero Tunc scs
bartholomeus apls cu multa
de mo nre redempcionis docere
ostendens int cetera xpm vicisse
dyabolum p mirabilez congruenciam
potenciam iusticiaz et sapienciaz
Congruum enim fuit ut q filium
virginis id e adam fcm de terra
dum adhuc esset virgo vicerat a fili
o virginis vinceretur. Potenter quoqz
qr vicit cu de sua dnacone po
tenter eiecit eum dyabolus pdiciet
cione pmi hois ..... usurpa
uit. et sicut aliqs victor tyra
ni comites suos mittit ut eius
tytulos ubi erigant et tyranni
deiciant Sic xpus victor nuncios
ubiqz mittit ut dyaboli cultu e
uacuent et xpi statuant Iuste
uero qr iustu e ut q comedere
hominez vincebat. hoiez detineret
et a ieiunante hoie victus hoiez
amplius no teneret Sapienter
aut dum ars dyaboli deluditur
arte xpi. Ars dyaboli fuit ut sic
accipiter rapit auem Ita i deser
tu raperet xpm ut si ibi ieiunans
no famesceret absqz dubio deus
esset si aut esuriret ipm ut
pmum hoiez p cibum devinceret
Sz cognosci deus no potuit
qr esuriuit. nec vinci qr eius
temptacioni no cessit Cu g° eide
sacramenta fidei pdicasset dixit
regi q si baptizari vellet deu
suum cathenis ligatu ostenderet
Sequenti igitur die iuxta regis
pallacium dum pontifices ydolo
sacrificarent cepit clamare demon
ac dicere Cessate miseri sacrificare

nobis ne peiora me paciamini
qui cathenis igneis ab ange
lis ihu xpi que iudei crucifix
erunt religatus sum putantes
eu a morte detineri Ille aute
ipaz mortem q regina e nra
captiuauit et ipm nrm princi
pem maritum mortis vinculis
igneis uixit Statimqz oes in
cerunt funes ut symulacru eu
terent sz no potuerunt Aplus
aut demoni pcepit ut inde ex
iens ydolum ipm comminueret
Qui stati exiens om ydola te
pli p se ip confregit Deinde
fusa oracione ab aplo omis in
firmi optime curati sut Aplus aut
teplum deo dedicauit et demonem
i desertu abire pcepit Tunc an
gelus dni ibidem apparuit et
templum circuuolans i quat
angulos signum crucis digito
suo sculpsit dicens Hec dic
dus Sicut uos oms ab infir
mitate vra mundaui. ita tem
plum hoc ab omni sorde mundabit
et habitatore eius q aplus in de
sertu locu ire pcepit pmus
uos eu ondam. que uidentes
ne timeatis. sz quale signum
i lapidibus hiis sculpsi tale
frontibus vris imprimatis
Tunc ondit eis ethyopem nig
orem fuligine. facie acuta
barba plixa. crinibus ad pedes
ptensis. oculis igneis ut
ferru ignitum scintillas emit
tentibus. flamas sulphure
as ex ore et oculis spirantes
cathenis igneis vinctu retro
manibus Et dixit ei angelus
Qm iussione apli audisti et

de templo omnia ydola confregisti.
solua te et uadas in talem locum
ubi nullus homo moratur et ibidem
sis usque ad diem iudicij. Ille autem
solutus cum magno strepitu et
ululatu disparuit. Angelus autem
domini in celum cunctis uidentibus euo-
lauit. Tunc rex cum uxore et fili-
is omnique populo baptizatus est et
relicto regno apostoli discipulus
est effectus. Tunc omnes templorum pon-
tifices congregati ad astragem
regem fratrem eius uenerunt et de
deorum suorum amissione et templi
subuersione et regis per artem ma-
gicam deceptione contra apostolum sunt
conquesti. Astrages igitur rex in-
dignatus mille uiros arma-
tos ad capiendum apostolum destina-
uit. Qui cum adductus fuisset co-
ram eo dixit ei rex. Tu ne es
ille qui euertisti fratrem meum. Cui a-
postolus. Ego illum non euerti. sed
conuerti. Cui rex. Sicut tu fecisti
fratrem meum deum suum relinquere
et tuo credere. sic et ego te faciam
deum tuum relinquere et meo sacrifica-
re. Cui apostolus. Ego deum quem cole-
bat frater tuus ligaui et ligatum os-
tendi et ut symulacrum frangeret
coegi. Si sic potes facere deo meo
potes me ad simulacrum prouocare
Sin autem ego deos tuos comminu-
am et tu crede deo meo. Hec illo
dicente nunciatur regi quod deus suus
baldach cecidisset et comminutus
fuisset. Quod rex audiens pur-
puram qua indutus erat scidit et
apostolum fustibus cedi iussit et ce-
sum uiuum excoriari mandauit. Christi-
ani autem corpus eius tulerunt
et honorifice sepelierunt. Rex autem
astrages et templorum pontifices
a demonibus arrepti mortui sunt.
Rex autem polimius in episcopum ordi-
natus et xx annis officium episcopa-
tus laudabiliter implens plenus
uirtutibus in pace quieuit. Anno ab
domini. ccc. xxxi. sarraceni siciliam
inuadentes liparitanam insulam ubi
corpus sancti bartholomei quiescebat
uastauerunt ac eius sepulcrum con-
fringentes ossa ipsius disperserunt.
Ita ad hanc insulam corpus eius taliter
de india aduenisse perhibetur. Cum
enim pagani propter signorum frequen-
tiam uiderent corpus eius plurimum
uenerari indignati in loculo plum-
beo impositum et in mare precipitaue-
runt. Quod diuino nutu ad insu-
lam predictam deuenit. Cum igitur
sarraceni eius ossa dispersissent ac
recedentibus apparuit apostolus cui-
dam monacho dicens. Surge
collige ossa mea que dispersa sunt.
Cui ille. Qua ratione ossa colligere
aut aliquem tibi honorem exhibere debemus
cum nos deleri permiseris nec auxilium
nobis impenderis. Cui ille. Permul-
tum tempus meis meritis dominus populo
huic pepercit sed eorum peccatis nimis
inualescentibus et usque ad celum cla-
mantibus iam pro eis non potui ueni-
am obtinere. Sed cum monachus
diceret. quo inter tot alios ossa sua
queam inuenire possum. Ait. Nocte ad
ea colligenda ibis et que ut ignem
splendentia uideris protinus hec
leuabis. Que omnia ut dixerat
inueniens. apostoli ossa leuauit et
super quandam nauem conscendens bene-
uentum que est metropolis apulie
ea transtulit. ¶ Cum quedam mulier
uas plenum oleo attulisset et in la-
pidem beati bartholomei poneret.
quantumcumque uas super lampadem
inclinaret nil ex eo exire uale-

bat. Cum tamen digitos in vas
mitterent et oleum liquidum non
palparent, tunc quidam exclama-
vit: puto quia apostolo acceptum non
est ut hoc oleum in sua lampadem
infundatur. Quapropter in aliam lam-
padem infuderunt et protinus oleum
emanavit. Beatus autem Theodo-
rus abbas et doctor peritissimus
de hoc apostolo inter cetera sic dicit: A-
postolus dei Bartholomeus
primum in Licaonia predicavit, postea-
modum in India, ad ultimum in Al-
bano urbe scilicet maioris Arme-
nie, ubi primo excoriatus tandem
capite plexus ibidem sepul-
tus est. Cui dum ad predicandum
mitteretur a domino ut opinor au-
divit: Vade discipule mi ad
predicationem, exi ad pugnam, ca-
pax esto periculorum. Ego primum
opus consummavi, primus testis factus,
vos quod restat est implete. Imi-
tare Imitare magistrum tuum, e-
mulare dominum tuum. Sanguinem san-
guinibus pone, carnibus car-
nem trade, que et ipse passus
sustinui. Pacis arma sint: be-
nignitas in sudoribus, mansuetudo
inter maleficos, patientia in hiis
que pereunt. Hec non refutavit
apostolus, sed ut famulus fidelis
domino acquiescens precepto per-
git gaudens tamquam lux mun-
di ut tenebrosos illuminaret,
tamquam sal terre ut gentes insa-
pidas saliret, tamquam agricola
ut spiritualem culturam perficeret.
Petrus quoque apostolus docet
Antiochie, sed et Bartholomeus
consequenter paria investigat.

Petrus operatur prodigia mag-
na, sed Bartholomeus facit mira-
cula valida. Petrus deorsum
capite crucifigitur, Bartholomeus
prius quam vivens est excoriatus,
capite plectitur. Ad quid
valet Petrus mistica apprehende-
re, ad tot Bartholomeus sufficit pe-
netranda. Equaliter fecundant ec-
clesiam, ecce quam bene sunt tanta
divinitatis charismata. Sic ex divi-
no denario duo nio medium
abutitur pre sono divine simpho-
nie cantoris dat sicut sicut a cytha-
armonia. Omnes apostoli universita-
tem orbis sibi subicientes dispo-
nentesque partes, reges regi-
onum constituti sunt. Hunc autem est sors
et porcio Armenie a loco est
ab ciulat usque Gabaoth dis-
tributa. Sed inde cum lingue arat-
ro nobilia vina sulcante fide-
i verbum depressendo cordibus recon-
dente paradysos et vineas plan-
tantem, singulis passionum
remedia medicinalia infundentis,
spinas vero intelligibiles evellentis,
silvas impietatis secantis, ad-
versus dogmatibus componentis. Sed
quales mercedes creatori obtule-
runt utique pro honore inhonoran-
tiam, pro benedictione maledictionem,
convicientibus penam, pro vite incomparabili
vita amarissima mortem.
Illam prius qua intollerabilia tor-
menta subiit a vivis decoriatus
in more follis fuit ut prius
migravit ex hoc mundo negligentes
... sed in initiabat miraculis
perditos et prodigiis admittebat
...sos bestialem ... vi-
tat quod compesceret nil quod a malo
retraheret. Quid doceo faciunt

In te ſanantur contracti illuminantur ceci corpus
Reſpiciunt egroti medentem· orbi
manu ductorem· ceci ductorem· nau-
fragi gubernatorem· mortui viuifi-
catorem Et hec quo Dicunt magiſtri
in pelagus corpus eius mittere
eſt igitur cum impetu de regionibus
armenie archa cum qua quatuor alio-
rum martirum archas que ſiſtitur dum
ſigna apparent cum ea fuerunt in
mare proiecte et per tantum ſpacium
via maris quatuor hijs preceden-
tibus et tamquam miſtis obſequium
quodammodo apoſtolo facientibus ve-
nerunt in partes ſicilie in inſula que
lipparis nuncupatur ſicut epiſcopo
hoſtienſi qui tunc preſens erat reue-
latum fuit Venit ad paupercu-
lam ditiſſimus theſaurus Venit
ad ignobilem precioſa margarita
venit ad meſtam ſplendidiſſi-
mum luminare Alias igitur quatuor
ad diuerſas terras euntibus ſemper
apoſtolum in dicta inſula reliquerunt
Decem predictos quatuor martires
apoſtolus retrorſum relinquens
unum ſcilicet papinum in ciuitate ſi-
cilie milas Alium vero lucianum
nomine meſſinam tranſmiſit Reliquos
vero duos in calabria de terra di-
rexit Gregorium quidem in ciuita-
tem colupnam Achaium autem in
ciuitate que chale vocatur
que uſque hodie ſuffragijs ſuis
ſplendet Susceptus eſt igitur cum
multis inmenſis laudibus corpus eius
et templum ei magnifice fabricatur
mons autem vulcanus inſule con-
tiguus Cum habitatoribus eſſet no-
cinus eo quod ignem emitteret
quem per ſtadia ſepte ſe inuiſibiliter
elongauit circa mare ſuſpenſus
ita ut uſque hodie appareat vi-
dentibus quaſi figuratio fugientis
ignis Et nunc igitur aue optate
bonorum ter beate bartholomee qui
es diuine lucis ſplendor· ſancte ec-
cleſie piſcator· racionabilium piſci-
um perite capture· dulcis fruc-
tus viuide palmitis vulnerator
dyaboli mundum ſuo latrocinio vulne-
rantis Gaudeas ſol orbis terre
cuncta illuminans· os dei lingwa ig-
nita· ſapienciam promens fons ingiter
ſanitates emanans Qui mare mi-
rabilibus greſſibus et terram pur-
puream ſanctificaſti tuo cruore feciſ-
ti· qui ad celos conſcendiſti ubi diui-
ne in medio diuine aciei refulgens
in ſplendore in marceſſibilis glorie
ſplendes in exultacione iocunditatis
tis inſaciabilis gaudes Hec
theodorus·

De ſancto Auguſtino

Auguſtinus hoc nomen ſortitus
eſt. vel propter excellenciam dignitatis
vel propter feruorem dilectionis· vel propter
ethymologiam nominis· Propter excellen-
ciam dignitatis quoniam ſicut imperator au-
guſtus precellebat omnes reges·
ſic et iſte excellit omnes doctores
ſecundum quod dicit remigius Unde alij
doctores comparantur ſtellis dan. xij.
Qui ad iuſticiam erudiunt multos·
quaſi ſtelle etc. hic autem comparatur
ſoli ſicut patet in epiſtola que de eo
cantatur Quaſi ſol refulgens ſic
ipſe refulſit in templo dei Secundo
propter feruorem dilectionis quoniam ſicut menſis
auguſtus valde feruet eſtu ca-
loris ſic et ipſe valde incaluit
igne diuini amoris Unde ipſe
in libro confeſſionum de ſe dicit Sagitta-
ueras tu cor meum caritate tua etc.

Item ibidem Aliquando intonuit in telligendi et discendi acumen domini

telligendi

Item ibidem q. Aliquando intromittis me in affectum multum inusitatum introrsus nescio ad quam dulcedinem que si perficiatur in me nescio quid erit quod vita ista non erit. Tercio propter ethymologiam nominis. Dicitur enim Augustinus ab augeo et astin quod est civitas et ana quod est sursum inde augustinus quasi augens superna civitate. Unde de eo cantatur. Qui prevaluit amplificatione civitatem etc. Vel ut dicitur in glossario Augustinus dicitur magnificus felix preclarus. Fuit enim magnificus in vita preclarus in doctrina felix in gloria. Eius vitam compilavit possidius calamensis episcopus ut dicit cassiodorus in libro de viris illustribus. Augustinus doctor egregius in provincia affricana carthaginensi ortus et honestis valde parentibus scilicet patre patricio matre monica genitus in liberalibus artibus sufficienter doctus fuit. adeo ut summus phylosophus et rethor luculentissimus haberetur. Nam libros aristotilis et omnes libros liberalium artium quoscunque legere potuit per se didicit et intellexit sicut in libro confessionum testatur dicens. Omnes libros artium quos liberales vocant tunc nequissimus malarum cupiditatum servus per me ipsum legi quoscunque legere potui. Item in eodem. Quicquid est de arte loquendi et disserendi et quicquid de dimensionibus figurarum et de musicis et de numeris sine magna difficultate nullo hominum tradente intellexi. Scis tu domine deus meus quia celeritas intelligendi et discendi acumen donum tuum est sed non inde sacrificabam tibi. Verum quia scientia sine caritate non edificat sed inflat in errorem manicheorum qui christum fantasticum fuisse affirmant et carnis resurrectionem negant incidit. et in eo dum per annos novem dum adhuc adolescens esset permansit. Ad hanc etiam nugas adductus est ut arborem fici plorare diceret cum abscinditur ficus vel folium tollitur. Cum igitur esset annorum xix et quendam librum cuiusdam phylosophi in quo vanitas mundi contempnenda docebatur perlegeret. Ex hoc quidem liber plurimum placuit. Sed quia nomen ihesu christi quod a matre imbiberat ibi non erat dolere cepit. Mater vero eius pro eo plurimum flebat et ipsum ad unitatem fidei reducere satagebat. Quadam igitur vice ut legitur in libro confessionum vidit stare se in quadam regula lignea ~~in~~ lig tristem et quendam ei pulcherrimum iuvenis astitit et causam tante tristicie requisivit. Que cum diceret perditionem filii mei augustini deploro. Ille respondit Esto secura quia ubi tu ibi ille. Et ecce continuo filium suum iuxta se stare vidit. Hec cum augustino retulisset ille ait Falleris mater non sic dictum est sed ubi ego ibi tu. Et contra illa dicebat Non fili non dictum est ubi ille ibi tu sed ubi tu ibi ille. Rogabat igitur sedule mater quendam in importuna quendam episcopum sicut in eodem libro confessionum augustinus testatur ut pro suo filio intercedere dignaretur. Qui tanta quodammodo importunitate devictus prophetica voce respondit Vade secura quia impossibile est ut filius

18.
[illegible]

tinus tamquam lac matris effusione
peteret. Cum apud carthaginem
multis annis rethoricam docuisset
occulte matre nesciente romam
venit et ibidem multos discipu-
los aggregavit. Hiis temporibus me-
diolanenses a simmacho prefecto ro-
manorum petierunt ut doctorem in re-
thorica destinari. Presulabatur tunc
in ibi vir dei ambrosius et ad preces
mediolanensium illuc mittitur augustinus
Mater autem eius quiescere non valens
cum multa difficultate ad eum venit
et ipsum nec manicheum nec
catholicum repperit. Cepit autem augustinus
beato ambrosio adherere et eius
predicationes frequenter audire. Erat
autem valde in predicatione suspen-
sus neque contra ipsam manicheo-
rum heresim vel pro ipsa diceret. Qua-
dam die contra illum errorem am-
brosius diutius disputavit et
ipsum apertis rationibus et auctori-
tatibus confutavit. Ita ut error
ille a corde augustini penitus
pelleretur. Quid autem ei postea
acciderit ipse in libro confessionum narrat
dicens. Cum te primo domine cognovi
reverberasti infirmitatem aspectus
radians in me vehementer et
contremui amore et horrore et inveni
longe me esse a te in regi-
one dissimilitudinis tamquam audirem
vocem tuam de excelso. Cibus sum
grandium cresce et manducabis
me. Nec tu me mutabis in te
sicut cibum carnis tue sed tu mu-
taberis in me. Cum autem sicut ibi-
dem refert via christi ei placeret
sed per ipsas angustias adhuc
ire pigeret immisit dominus in men-
te eius ut ad simplicianum
in quo lucebat gratia divina pergeret
ut ei estus suos conferenti profer-
ret quis esset aptus modus vi-
vendi ad ambulandum in via dei
in qua alius sic alius sic ibat
Displicebat enim ei quicquid age-
bat in seculo pre dulcedine dei et de-
core domus eius quam dilexit. Sim-
plicianus autem cepit eum hortari. ipse
quoque cepit se ipsum hortari et dicere
Quare pueri et puelle in ecclesia
deo serviunt. tu non poteris quod isti et iste
an non isti et iste in se possunt et non
in deo suo. Quid in te stas et non
stas. proice te in eum et excipiet
te et salvabit te. Inter horum
colloquia memoria victorini in
medium venit. Unde exhilaratus
simplicianus narrat qualiter idem
adhuc gentilis ob sui sapientiam
rome que tunc maxima erat
statuam meruisset et qualiter se sepius
christianum diceret. Cui cum simpli-
cianus diceret. Non credo nisi te in ec-
clesia videro. Ille iocando dicebat
Ergo parietes faciunt hominem christia-
num. Tandem cum ad ecclesiam venisset
et ei tamquam verecundo occulte liber
simbolus fidei ad legendum datus
fuisset. ille in altum ascendit et alta
voce pronunciavit. Cum certa ab af-
frica quidam amicus augustini
nomine pontianus supervenit et vitam
et miracula illius magni antho-
nii qui nuper in egipto sub constantio
imperatore defunctus fuerat recita-
vit. Horum exemplis augustinus
vehementer exarsit ita quod [illegible]
alippium tam vultu quam mente tur-
batus invasit et fortiter exclama-
vit. Quid patimur quod in ius surgunt
indocti et celum rapiunt et nos cum

doctrinis uiris i infernū demer-
gim⁹. An q̄a p̄ceſſerit pudet ſe-
qui. et nō pudet nc̄ ſaltē ſequi.
Et accivit eius i quedaz ortū ſu-
quadā ſicut ſe ſcripſerit ut i eodez
lib° ɔfeſſ. commemorat et amariſſi-
me flens lamentabiles voces
dabat. Quā diu. quā diu. cras
et cras. ſine mō. ſiue paululū
ſiue modo nō habēt modū. et ſiue
paululū ꝓdibat i longū. De
hac ſui tarditate plurimū ɔque-
rebat͛ ſicut poſtmodū i eodē lib°
ſcripſit. Heu m̄ quā excelſus es
i excelſis et quā ꝓfundꝰ i ꝓfundis
nuſquā recedis et vix redimus
ad te. Age dn̄e et fac et excita et
reuoca nos. accende et rapere
et fragra et dulceſce. Impedime-
tis omnibus ſic timebā expedi-
ri. quemadmodū impediri timē-
dū ē. Sero te amaui pulcritudo
tam antiqua. et tā noua ſero te
amaui. Intus eras et ego foris
et ibi te q̄rebam. et i iſta formo-
ſa que feciſti deformis irruebā.
Mecum eras et tecū nō erā. Vo-
caſti et clamaſti et rupiſti ſur-
ditatē meā. choruſcaſti et ſplen-
duiſti et fugaſti cecitatē meā.
fraglaſti et reduſaſti reduxiſti
ſpm meū et anhelo t'. Guſtaui
et eſurio et ſitio te. tetigiſti me
et exarſi i pacē tuā. Cū ante a-
mariſſime fleret audiuit vocem
dicētez ſ'. Tolle tolle. tolle lege.
aperiēſq; ſtatimq; codicē aplicū
et ɔiectis oculis ad p͛mū capitu-
lū legit. Induimini dn̄m ihm
xp̄m. Et ſtatī ab eo tenebre
omnis ducl dubietatis diffugi-
erunt. Interim aut tam uehe-
mētiſſimo dentiū dolore torqueri

cepit ut ſe ſicut ipſe ait ad credē-
dam opinione cornelij philozo-
phi ꝑduceret͛. qui ſummū bonum
aīe in ſapiā. ſummū uo bonū cor-
poris i nullū ſentiendo dolorē
poſuit. Tam uehemēs aute
ille dolor fuit q͛ etiā loquela
amiſit. Quo circa ut i lib° ɔfeſſ
refert in tabulis cereis ſcripſit
ut omēs p̄ eo orarent ut dolorē
illū dn̄s mitigaret. Ipſe igr̄ cū
alijs genua flexit. et ſubito ſa-
natū ſe ſenſit. Inſinuauit ergo
p̄ lr̄as ſc̄o viro ambroſio uotū
ſuū ut moneret eū ſ' de libris
ſcīs legendū eſſet quo aptior
fieret fidei xp̄iane. At ille iuſſit
yſaiā ꝓpham. eo q͛ euangelij
et uocacionis gentiū prenūcia-
tor aperior uideat͛. Cuius
principiū cū auguſtinꝰ nō itel-
ligeret totū aliud tale eſſe ar-
bitrans diſtulit ut illud rele-
geret cū i ſcripturis ſcīs magis
exercitatus eſſet. Adueniēte
uero paſcali tp̄e auguſtinus
cū eſſet annos triginta cū filio
ſuo adeo dato puero ualde in-
genioſo quē auguſtinus i ſua a-
doleſcēcia cū adhuc gentilis
et phūs eſſet genuerat nec nō
et cū alipio amico ſuo me-
ritis matris et p̄dicacōe ambro-
ſij. ſacrū baptiſma ſuſcepit.
Tūc ſicut fert͛. Ambroſius
Te deū laudamus incepit. et auguſ-
tinus. Te dn̄m ɔfitemur. ſubdit.
Et ſic ipi duo hunc ymnum
alternatī ɔpoſuerunt et uſq; i
fine decantauerunt. Auguſtinus aut
i fide catholica mirabilit͛ co-
firmatus ſpem oēz quā hēbat

p°m

in seculo delicie et stolas eius recogebat abire nequiuit. Quanta autem dulcedine diuini amoris extunc feruerit ipse hoc in libro confessionum aperit dicens: Sagittaueras tu cor meum caritate tua et gestabam uerba tua transfixa in uisceribus et exempla seruorum tuorum quos de nigris lucidos, de mortuis uiuos feceras, congesta in sinum cogitacionis mee urebant et absumebant graue torporem. Et ascendenti a conualle ploracionis et cantanti canticum graduum dederas sagittas acutas et carbones uastatores. Nec saciabar in illis diebus dulcedine mirabili considerare altitudinem consilii diuini super salute generis humani. Quantum fleui in ymnis et canticis tuis suaue sonantis ecclesie uocibus commotus acriter. Voces ille influebant auribus meis et eliquabatur ueritas tua in cor meum et currebant lacrime et bene mihi erat cum eis. Tunc enim in ecclesia mediolanensi hec cantica instituta sunt. Et clamabam clamore alto cordis mei: O in pace, o in idipsum, o qui dixit dormiam et somnum capiam. Tu es enim idipsum qui non mutaris et in te requies obliuiscens laborum omnium. Legebam totum psalmum illum et ardebam qui fueram latrator amarus et cecus aduersus litteras de melle celi mellitas et de lumine tuo luminosas et super scripturas huiusmodi tabescebam. Tu Christe Ihesu adiutor meus quam suaue mihi subito factum est carere suauitatibus nugarum mearum, et quas amittere metus fuerat iam dimittere gaudium erat. Eiciebas enim eas a me uera tu et summa suauitas. Eiciebas et intrabas pro eis omni uoluptate dulcior, sed non carni et sanguini, omni luce clarior sed omni secreto interior, omni honore sublimior sed non sublimibus in se. Post hoc assumptis Nebridio et Euodio et matre ad Affricam remeabat. Sed cum essent apud Hostiam Tyberianam pia mater eius defuncta est. Post cuius mortem reuersus est Augustinus ad agros proprios. Ubi cum hiis qui sibi adherebant ieiuniis et oracionibus deo uacabat, libros scribebat et indoctos docebat. Fama autem eius ubique diffundebatur et in omnibus libris suis et actibus admirabilis habebatur. Refugiebat autem ad aliquam ciuitatem accedere que episcopo careret ne ipsam in pontificatus officio impediri contingeret. Eodem tempore apud Ypponem erat quidam uir magnarum opum qui Augustino mandauit quod si ad eum accederet et uerbum dei ex ore suo audiret seculo renunciare posset. Quod Augustinus ubi audiuit concitus illuc properauit. Valerius autem Ypponensis episcopus audiens famam eius ipsum presbiterum in ecclesia sua ordinauit, ex multis quidem lacrimas suas superbie interpretantibus et tamquam eum consolantibus et dicentibus quia locus presbiterii licet ipse maiori dignus esset appropinquaret tamen episcopatui. Qui statim monasterium clericorum instituit et cepit uiuere secundum regulam a sanctis apostolis constitutam. De cuius monasterio fere decem episcopi sunt electi. Et quia predictus episcopus erat grecus et minus in latina lingua et litteris doctus Augustino potestatem tribuit ut contra morem orientalis ecclesie predicaret

Unde cui nihil epi derogaret ille
de h[oc] no curabat dumo p eu fieret
q p se fieri no ualebat Eode tpe
fortunatu epm psbrm maniche
um. et alios hereticos pcipue re
baptizatos donastistas et maniche
os quiat abstulit et fugauit Tep[us]
aut btus ualerius formidat ne
b[eatus] augustinus tolleretur et ab alia ci
uitate i epm peteret Itaq b[eatus] aliqn
ablatus fuiss n eu ad locu secre
tu transire curass Ita ut i ueni
ri minime potuiss Impetrauit
igitur ab archiepo carthaginensi
ut ipe cederet et augustin[us] yppo
nensis eccie i epm pmouet Tu
cu h[oc] augustin[us] omnimode recu
saret compulsus tn et coactus
succubuit et epatus cura suscepit
dolens q i se postea fieri no
debuiss ut suo uiuete epo ordi
naretur et dixit et scripsit qpt qcilij
uniusalis phibitoz qua ptymo
du ordinatus didicit Hoc q
b[eatus] sibi fm ee doluit. alijs fieri nolu
it Unde etia satheg[it] ut i qali
is epo[rum] qstitueret ut oia statu
ta prim ordinadis deberent
ab ordinatoribus intimari Ipe aut
de se dixisse postmodu legi[tur] In
nulla re in dnm senco sic iratu
sicut i h[oc]. q cu no essez dign[us] po
ni ad remu[m]. posuit me ad aim
plustre i apice regiminis eccie Ves
timeta eius et calciameta et orna
meta alia n[on] nitida nimiu nec
abiecta plurimu s[ed] ex moderato et
copetenti hitu erant Ipe em de se
dixisse legit[ur] Fateor de precosa ues
te erubesco et ideo cu dat[ur] mihi
uendo ea. et qa uestis no pt ee
quis.pciu sit que Mensa fruga
li et parca ip[s]e usus e tam[en] omnia

et legumina pt[er] infirmos et
hospites plerumq carnes hebat
In ipa aut mesa magis lecone
ul disputacoz qua epulacone
diligebat Et contra peste detr
actionis i ea sic scriptu hebat Qs
quis amat dcis absentu rodere
uita Hanc mensaz i digna no
uerit esse b[eatus] Nam et aliqn cum
quida b[eatus] familiarissimi epi ad
detractioz lingwa laxassent. ado
dure eos redarguit ut diceret
q nisi desisteret aut usus ip
sos aut a mesa recederet Et
Quada uice cu quosda suos
familiares ad prandiu i uitass
un[us] illo[rum] curiosior ceteris coqui
na i gressus e Cumq oia frigi
da repiss reusus ad augustin[um]
i terrogauit q cibo[rum] prasuris
ipe pat[er] familias pparass Cui
augustin[us] nequaq taliu epula
ru Curiosus uidet[ur] Et ego
nobiscu nescio Tria abs am
brosio se didicisse ait Primu
q uxore aliq[ua] nunqua peterez
Sedm q militare nolente ad
h[oc] no qmedarz Tercium q ad
quiuiu i uitatus no iret.
Causa prim e ne illi inter
se no conueniant et b[eatus] maledi
cant Causa scda e ne mili
tantes calupnia exacat et
i eu alij culpa refudat Cau
sa tercij ne forte temperancie
modu pdant Tante aute
puritatis et humilitatis fuit
ut ipa eciā minima peccata q
apud nos nulla ul minima
reputantur ulli qfessione deo
qfitebatur et de hijs coram deo et
dno humilit[er] se accusabat Im
ibidem accusat se deo q a

puer esset ludebat ad pilam cum
ad scolas ire deberet. Item de eo
quod nolebat legere vel addiscere
nisi vi parentibus vel magistris urge-
retur. Item de eo quod fabulas po-
etarum sicut fabulam Enee cum ad-
huc esset puer libentius legebat
et Didonem mortuam propter amorem
plorabat. Item de hoc quod de cella-
rio parentum vel mensa aliqua fura-
batur ut pueris ludentibus daret.
Item de eo quod in ludo puerorum frau-
dulentas victorias exquirebat.
Item de eo quod pira de quadam arbo-
re vicina vinee sue cum adhuc
esset annorum xvi furatus fuit.
In eodem libro accusat se de
ipsa modica delectacione quam
aliquando in comedendo senciebat
dicens Hoc me docuisti ut que-
admodum medicamenta sic ali-
menta sumpturus accedam. Sed
dum ad quietem satietatis ex indi-
gencie molestia transeo in ipso tran-
situ insidiatur michi laqueus concupi-
scencie. Ipse enim transitus voluptas est et non
alius quo transeatur quo transire cogit
necessitas. Et cum salus sit causa
edendi et bibendi adiungitur se
tamquam pedissequa periculosa io-
cunditas et plerumque precedere conatur
ut eius causa fiat quod salutis causa me
facere vel dico vel volo. Ebrietas
longe est a me miserebeis ne
appropinquet michi. Crapula autem non-
numquam surrepit servo tuo miserebis
ut longe fiat a me. Et quis est
domine qui non rapiatur aliquantulum
extra metas necessitatis. Quis-
quis ille est magnus est. Magni-
ficet nomen tuum. Ego autem non
sum quia homo peccator sum. Habet

etiam se suspectum de olfactu dicens
De illecebra odorum non satago
nimis. Cum absunt non requiro.
Cum assunt non respuo, paratus eis
etiam semper carere. Ita michi videor forsi-
tan fallor. Nemo enim securus
debet esse in ista vita que tota temp-
tacio nominatur. Ut quis qui fieri potu-
it ex deteriori melior non fiat ex
meliori deterior. Item de auditu
confitetur dicens Voluptates au-
rium tenacius me implicave-
rant et subiugaverant sed resol-
visti et liberasti me. Cum michi ac-
cidit ut me amplius cantus
quam res que canitur moveat pe-
naliter me peccare confiteor
et tunc mallem non audire can-
tantem. Accusat etiam se de visu
sicut de eo quod aliquando nimis libe-
ter videt canem currentem et de eo
quod leporem casu transiens uena-
cione libenter prospexit. Et de eo quod
domi existens araneas muscas
suis retibus capientes nimis
attente conspexit. Ideo autem de
hiis coram domino confitetur. Ut ibidem
dicit, quia aliquando hoc a bonis
meditacionibus avertit et oraciones
interrupit. Accusat etiam se de
appetitu laudis et motu in animo
glorie dicens Qui laudari vult
ab hominibus vituperante te non
defendetur ab hominibus iudicante
te nec eripietur. Dampnante
te laudatur homo propter aliquod donum
quod dedisti ei et tunc plus gaudet
se laudari quam donum. Temptamur
hiis temptacionibus cottidie sine
cessacione; cottidiana fornax nostra
est humana lingua. Veruntamen nollem
ut vel augeat in gaudium cuiusli-
bet boni mei suffragacio oris

alienum. Laudator sed auget fateor non
solum, sed et vituperatio minuit. Cum enim vel
laudor aut aliquis laudibus meis
cum ea laudant quibus ego in me
ipse displiceo, vel etiam bona mi-
nora et levia pluris existimantur
quam existimanda sunt. Circumcelliones
quam maxime iste servus Dei validissime contur-
babat, ita ut ipsi inter se publi-
ce predicarent peccatum non esse inter-
ficere Augustinum, quem tamquam lupum
occidendum esse dicebant, et occi-
soribus omnia sua peccata a Deo di-
mittenda asserebant. Multas
ab eis insidias pertulit, ita ut
sibi aliquo pergenti in via insidias
ponerent, sed Dei providentia itine-
ris errore seductum invenire
non possent. Compauperum semper
memor erat eisque ex hiis que
habere poterat liberaliter exhibe-
bat. Ita et de vasis dominicis propter
pauperes et captivos aliquando
videbat conflari et in-
digentibus dispensari. Domum
vel agrum sive villam numquam emere
voluit. Multas etiam hereditates
sibi dimissas respuit, eo quod mor-
tuorum filiis vel propinquis potius
ipsa deberi dicebat. Illis quoque
etiam possidebat intentus amore
nullo implicatus erat, sed die ac
nocte de spiritualibus et rebus divinis
cogitabat. Fabricarum quoque novarum
numquam studium habuit, devitans
in eis implicationem sui animi quem
semper liberum habere volebat ab
omni molestia corporali, ut libere
vacare posset continue meditationi
et assidue lectioni. Non tamen illa edifi-
care volentes prohibebat, nisi forte
in modicate fieri conspexisset. Lau-

dabat quam plurimum illos quibus mori-
endi desiderium inerat, et super hoc tri-
um episcoporum exempla sepius recita-
bat. Ambrosium enim cum in extremis
esset et rogaretur ut prolongationem
vite sibi precibus obtineret, respondisse:
Non sic vixi ut me pudeat in-
ter vos vivere, nec mori timeo,
quia bonum habemus dominum. Quod
nostrum Augustinum mirabiliter ex-
tollebat. Addebat quoque de alio
episcopo cui cum diceretur eum esse ecclesie val-
de necessarium fore, et ideo adhuc
hunc eum dominus liberaret, ait: Si
numquam, bene; si aliquando, quare non modo?
De alio quoque episcopo dicebat Cyp-
rianum referre quod cum in infirmitate
gravi laboraret ad hunc sibi sani-
tate restitui exoraret, cum iu-
venis speciosus apparens cum in-
dignatione infremuit et ait: Pa-
ti timetis, exire non vultis, quid
faciam vobis? Feminarum nulla umquam
nec etiam germana sororum aut fra-
tris sui filias que Deo pariter serviebant
secum habitare permisit. Dicebat enim
quod si de sorore vel neptibus nulla
mali posset oriri suspicio, tamen
quia tales persone sine aliis
necessariis esse non possent, et ad
eas etiam alie devenirent, ex
illis possent infirmiores aut
humanis temptationibus commoveri
aut certe malis hominum suspicio-
nibus infamari. Numquam cum
muliere solus loqui volebat
nisi secretum aliquid interesset. Con-
sanguineis sic benefecit non ut
divitias haberent, sed ut aut
non aut minus egerent. Adeo pro
aliquo scribis aut ubi intercede-
re nolebat, recolens quendam

psalmi vel contemplatione famem a-
nimarum multa non prestitisse. Et
sepe dicebat plerumque prius
que petitur perimit. Cum autem id
faciebat sic stilum temperabat
ut honerosus non esset sed me-
reretur urbanitate dictaminis
exaudiri. Volebat potius inter
ignotos quam inter amicos
causas audire dicens: Quia inter
illos possum libere iniquum quem scire
et unum ex hiis amicum esse fu-
turum per quod scilicet iusticia medi-
ante sententiam darem. Ex amicis
non esset unum perditurus qui contra quem
proferret sententiam. A multis causis
invitabatur et ibi verbum domini pre-
dicabat et multos ab errore
convertebat. Aliquando a proposito di-
gressionem in predicatione facere con-
suevit, et tunc dicebat deum
hoc ad profectum salutis alicuius
ordinasse sicut in quodam mani-
cheo negotiatore patuit qui quadam
die predicatione augustini ubi ipse
digressionem faciens contra hunc
errorem predicaverat conversus fuit.

¶ Eo tempore cum goti romam cepissent
ydolatre et infideles christianis
plurimum insultabant. Propter quod au-
gustinus librum de civitate dei compo-
suit, in quo iustos in hac vita
debere premi, impios autem florere
ostendit. Ubi de duplici civitate
scilicet ierusalem et babilonia et earum
regibus ait: Quia rex ierusalem
christus, rex babilonis dyabolus.
Quas duas civitates ut ibidem
dicit duo amores sibi fabricaverunt.
Quia civitatem dyaboli construit amor
sui crescens usque ad contemptum
dei. Civitatem dei amor dei crescens
usque ad contemptum sui. ¶ In diebus
autem eius, anno scilicet domini CCCCXL,
wandali totam affrice provinciam
occupaverunt, vastantes omnia, non
parcentes sexui, ordini nec eta-
ti. Post hec autem ad yponensem
civitatem venerunt et ipsam manu
valida obsederunt. Sub hac tribu-
latione augustinus pre ceteris sue se-
nectutis amarissimam et lugubrem
duxit vitam. Fuerunt enim lacrime
cibus panes die ac nocte, cum
alios videret occisos, alios ef-
fugatos, ecclesias sacerdotibus vi-
duatas, civitates cum accolis
dissipatas. Inter tot tamen mala
cuiusdam sapientis sententia se con-
solabatur dicentis: Non erit mag-
nus magnus putans quod cadunt
ligna vel lapides et moriuntur
mortales. Convocatis autem
fratribus dixit eis: Ecce rogavi
dominum ut aut nos ab hiis pericu-
lis eruat aut pacientiam tribuat
aut me de hac vita suscipiat
ne tot calamitates videre com-
pellar. Et ecce tercium quod petierat
obtinuit, et tercio obsidionis
mense febribus laborans lecto
decubuit. Intelligens autem dis-
solutionem sui corporis imminere
septem psalmos penitenciales sibi
scribi fecit ipsosque in loco contra parietem
positos lecto decubans legebat
et ubertim ac iugiter lacrimas
fundebat. Et ut deo vacare li-
berius et eius intentio a nullo im-
pediri posset ante decem dies
sui exitus nullum ad se ingre-
di permittebat nisi cum medicus

ingrederetur vel cum eo refectorio poteretur. Quidam autem eger ad eum venit et ut ei manum imponeret et ab infirmitate curaret ipsum instanter rogavit. Cui Augustinus respondit: Quid est hoc fili quod loqueris? Putas quia si tale quid facere possem in hoc ipsum non conferrem? Ille autem instabat asserens sibi in visione preceptum esse ut ad eum accederet et sanitatem reciperet. Videns Augustinus fidem eius pro eo oravit et sanitatem recepit. Energuminos multos curavit et plurima alia miracula fecit. In libro xxij de civitate dei duo miracula de se tanquam de quodam alio refert dicens: Hipponensem quandam virginem scio que cum se oleo perunxisset cui pro illa orans presbiter lacrimas suas instillaverat mox a demone fuisse liberatam. In eodem etiam libro sic ait: Scio etiam episcopum semel pro adolescente quem non viderat orasse illumque illico demonio caruisse. Nullum autem dubium videtur quin de se loquatur sed humilitatis causa se ipsum noluit nominare. In eodem quoque libro de civitate dei ait quod cum quidam infirmus incidi deberet et de eius morte ob incisionem plurimum timeretur, cum infirmus cum multis lacrimis deum exorasset, cum eo et pro eo Augustinus oravit et sine aliqua incisione integram sanitatem recepit. Denique dissolucioni corporis appropinquans hoc memoriale docuit, videlicet hominem quantumcumque excellentis meriti sine confessione et eucharistia debere transire. Adveniente autem hora veniens melli

omnibus sui corporis incolumis integro aspectu atque auditu anno etatis sue lxxvi episcopatus vero sui xl coram positis fratribus et orantibus migravit ad dominum. Testamentum nullum fecit quia unde faceret pauper Christi non habuit. Itaque Augustinus sapientie lumine prefulgidus, propugnaculum veritatis et fidei munimentum, omnes ecclesie doctores tam ingenio quam scientia vicit incomparabiliter florens tam exemplis virtutum quam affluentia doctrinarum. Unde et beatus Remigius commemorans Ieronimum et quosdam alios doctores sic concludit: Hos omnes Augustinus ingenio et scientia sua vicit. Nam licet Ieronimus sex milia volumina Origenis se legisse fateatur, iste tamen tanta scripsit ut non solum diebus ac noctibus scribere libros eius quis non possit sed nec legere quidem valeat. Volusianus autem cui Augustinus epistolas scripsit sic de eo dicit: Legi dei deest quicquid Augustinum contigit ignorare. Ieronimus etiam in libro de xij doctoribus sic de eo scribit: Augustinus episcopus volans per montana ut aquila et ea que sunt in montium radicibus considerans multa celorum spacia terrarumque situs et aquarum circulum claro sermone pronunciat. Denique in quanta eum reverencia et dilectione Ieronimus habuit patet in epistolis quas eidem misit, in quarum una sic dicit: Domino sancto ac beatissimo patri Augustino Ieronimus. Omni quidem tempore beatitudinem tuam eo quo decet honore veneratus sum et habitantem in te dilexi dominum salvatorem, sed nunc si fieri potest cumulo aliquid

addimus et plena implemus ut ut absque nobis tui intentione una quidem hora petere patiaris. Idem in alia epistola ad eundem. Absit autem ut aliquid de libris beatitudinis tue audeam attingere. Sufficit enim in mea placere et aliena non carpere. Gregorius quoque in epistola ad innocentium affrice prefectum de eius libris sic ait. Quod expositione sancti iob nobis transmitti voluistis vestro studio congaudeamus. Sed si delicioso cupitis pabulo saginari beati augustini conprovincialis vestri opuscula legite et ad comparationem illius similaginis nostrum furfurem non queratis. Prosper insuper dicit in secundo libro de vita contemplativa sic de eo dicit. Sanctus augustinus episcopus acer ingenio, suavis eloquio, secularis litterature peritus, in ecclesiasticis laboribus libris operosus, in cottidianis disputationibus clarus, in omni sua actione compositus, in questionibus solvendis acutus, in convincendis hereticis circumspectus, in expositione fidei nostre catholicus, in explanandis scripturis canonicis cautus. Hucusque ille. Sic de eo scribit. Augustinus hic est validissimus malleus hereticorum. Post hec autem cum barbara gens terram illam occupasset et sancta loca prophanaret, fideles corpus sancti augustini tollentes et ipsum in sardiniam transtulerunt. Transactis autem ab eius obitu annis .cc. lxxx. liutprandus devotus longobardorum rex audiens sardiniam a sarracenis depopulatam sollempnes illuc nuncios misit ut doctoris sancti reliquias papiam deferrent. Qui magno precio dato corpus sancti augustini tulerunt et ipsum usque ianuam deportaverunt. Quod devotus rex audiens usque ad predictam civitatem cum magno gaudio eidem obviavit et venientem excepit. Cum autem mane vellent corpus deducere nullo modo de loco moveri potuit donec rex votum emisit quod si se inde deduci permitteret ibidem in suo nomine ecclesiam fabricaret. Cum autem votum fecisset statim sine omni difficultate inde deductum est. Rex autem quod voverat implevit et ibi in honore sancti augustini ecclesiam fabricavit. Idem miraculum die sequenti in quadam villa episcopatus terdonensis que dicitur capelle contigit et eodem modo ibidem in honore sancti augustini ecclesiam construxit. Insuper villam ipsam cum omnibus suis appendiciis concessit servientibus ecclesie sancti augustini perpetuo possidendam. Quia vero rex videbat sancto complacere in suo nomine ecclesia fieret ubicunque mansisset timens ne alio loco quam ubi desiderabat locum sibi eligeret, in omni loco ubi de nocte hospitabatur in honorem ipsius ecclesiam construebat. Sicque cum magno gaudio papiam deduxit et in ecclesia sancti petri que aureum celum dicitur honorifice collocavit. Quidam molendinarius quidam in beatum augustinum specialem devotionem habens cum quandam infirmitate que dicitur flegma salsum in tybia pateretur beatum augustinum devotione sui adiutorem invocabat. Cui in visione sanctus augustinus apparuit et tybiam manu palpans integre restituit sanitati. Qui excitatus se liberatum invenit et deo et beato augustino gratias reddidit. Quendam puerum cum vitio lapidis pateretur et de consilio

medicorum iudicio deberet mater
pueri mortis. hec timens pietissi
mum augustinum deuote in sui
pueri subsidium inuocauit. statim
tim quod facta oratione puer lapi
dem cum vrina emisit et plena
sanitate recepit. ¶ In monas
terio quod elimosina dicitur monachus
quidam in uigilia sancti augusti-
raptus in spiritu uidit nubem
splendidam celitus elapsam
et super nube augustinum sedere
pontificalibus insignitum. cuius
oculi quasi duo solis radii totam
illam ecclesiam illuminabant. et odorem in
de nimium exalabat. ¶ Idem
quoque huius dum quadam vice
in matutinis existens aliquantulum
obdormiuisset et de quodam trac
tatu augustini lectiones legentur
uidit quendam pulcherrimum iuuene
ne ibi stantem de cuius ore tan
tus in vndancium aquarum impe
tus exalabat quod totam illam ecclesiam vi
deretur replere. Ubi augustinum esse
non dubitatur qui fonte doctrine to
tam ecclesiam uniuersam irrigauit
Quidam seruum augustinum valde
diligens monacho custodi cor
poris sancti augustini pecuniam mag-
nam dedit ut sibi sancti augustini unum
digitum daret. Sed ille accepta
pecunia digitum cuiusdam mor
tui sericeis inuolutum pro sibi
tribuit simulans esse digitum
augustini. Quem ille reuerenter
accipiens semper deuotissime
adorabat et ori oculis que
apponens crebro pectori astrin
gebat. Cuius fide deus intuens
digito illo proiecto unum digitum

sancti augustini tam mirabiliter quam
misericorditer sibi dedit. Qui cum repa
triasset et multa ibi miracula fi
erent fama usque papiam dela
ta est. Sed cum predictus monachus
assereret quod cuiusdam mortui di
gitus esset sepulcrum aperue
runt et unum deesse de eius digi
tis inuenerunt. Unde abbas re
cognita monachum ab officio depo
suit et dure afflixit. ¶ Apud bur
gundiam in monasterio quod dicitur fonta
netum erat quidam monachus
hugo nomine sancto augustino val
de deuotus qui in eius desiderio
scriptis miro pascebatur. qui
etiam crebra supplicatione roga
uerat ut ipsum ex hac luce mig
rare non sineret nisi in die sue sacra
tissime sollempnitatis. Ante igitur
xv. dies ante festum eiusdem sic cor
ripit duris febribus cepit
ari ut in uigilia ipsius sancti hominum
tamquam moriens poneretur. Et ecce
plures decori et fulgentes viri
amicti albis ecclesiam dicti monas
terii processionaliter intrauerunt
quos sequebatur idem reuerendus
pontificalibus insignitus. Quidam
dam autem monachus in ecclesia co
sistens hec uidens obstupuit
et qui nam essent uel quo pergerent
inquisiuit. Cui unus eorum dixit
ipsum sanctus augustinus esset cum suis ca
nonicis qui ad deuotum suum mo
rientem pergeret ut eius animam ad reg
num glorie deportaret. Post hoc
illa reuerenda processio in firma
riam ingreditur ubi cum aliquam
diu mansissent sancta illa anima car
ne soluta est. Quam dulcis ami
cus ab hoste in insidiis seruatam
reddidit et in celi gaudia in

troduxit. Legitur quoque quod cum
aliquando Augustinus quendam librum
legeret, vidit
ante se transire conspicit de-
monem librum in humeris baiu-
lantem. Quem ab eo protinus adiu-
ravit ut quid ibi scripta lateant
sibi pandat. Qui peccata hominum
ibidem scripta esse asserit, que
undecumque colligit et reponit.
Moxque ei precepit ut si aliquid pec-
catorum suorum ibi scriptum retine-
ret sibi legendum continuo mani-
festaret. Ostenso autem loco nichil
ibi scriptum repperit nisi quod quadam
vice completorium ex oblivi-
one dimisit. Precipiens igitur
dyabolo ut suum prestoletur adven-
tum, ecclesiam ingressus et comple-
torium devote dixit et solitas o-
rationes peregit. Regressus quoque dixit
ei ut predictum locum sibi ostendat
iterum relegendum. Qui diu li-
bro involverat et tandem locum
invenisset iratus dixit: Turpi-
ter me decepisti; penitet me
quod librum meum tibi ostendi, quia pec-
catum tuum orationum tuarum virtute
delesti. Et hiis dictis confusus
evanuit. ¶ Cum quedam mulier
a quibusdam maliciosis iniuria
pateretur, illa ad beatum Augus-
tinum accessit ut super hoc eius consili-
um imploraret. Que cum ipsum
studentem invenisset et cum reve-
renter salutasset, ille nec ad eam
respexit nec quicquam sibi respondit. Co-
gitans illa quod forte ob nimiam
sanctitatem in faciem mulieris nollet
intendere, propius accessit et nego-
cium diligenter exposuit. Sed ille
nec se ad eam convertit nec responsum
aliquod sibi dedit. Ideo quod illa cum mag-
na tristicia recessit. Altera autem
die dum Augustinus missam celebra-
ret et dicta mulier inter esset post
elevationem corporis rapta in spiritu vi-
dit se positam ante tribunal sanctissi-
me trinitatis. Ibi vidit Augustinum
facie inclinata de trinitatis gloria
attentissime et subtilissime dispu-
tantem. Factaque est vox ad eam dicens:
Cum ad Augustinum isti, ille de
trinitatis gloria attentissime dis-
putabat, et ideo quod ibi fuisses peni-
tus non advertit. Sed ad eum secure
redeas quia eum clementem inve-
nies et consilium salubre reporta-
bis. Quod cum fecisset Augustinus
eam benigne audivit et consilium
salubre donavit. ¶ Cum quidam
papiensis a marchione mala-
spina detineretur in carcere ab eis
omnis potus ei penitus interdictus
ut posset ab eis magna pecunia
extorqueri. Unde plerique iam spiritum
exalabant, plerique urinam suam
bibebant. At quidam iuvenis in-
ter eos qui beatum Augustinum devo-
tum magna habebat ipsum in suum
adiutorium invocavit. Cum autem
noctis medium esset, Augustinus pre-
dicto adolescenti apparuit et eius
manum dexteram apprehendens
usque ad flumen Gravalonam ipsum
perduxit. Ibique cum folio vitis in aqua
madefacto sic eius linguam refrige-
ravit ut qui urinam bibere cuperet
de potu nectaris non curaret. ¶
Prepositus autem cuiusdam ecclesie

in beatum augustinum magna deuo
tionem habens cum per tres annos gra
uem infirmitatem incurriſſet ita
ut de loco ſurgere non ualeret
Adueniente ſollempnitate beati augusti
ni iam in eius vigilia aduespe
ras pulſaretur ad rogandum ſanctum
augustinum tota deuotione contulit
Cui in albis augustinus apparens eidem
excitato proprio nomine dixit Ecce
aſſum totiens me uocaſti Sur
ge cito et celebra in officium
veſpertinum Qui ſanus ſurgens
cunctis ſtupentibus eccleſiam intrauit
et officium deuote peregit ¶ Cu
iusdam paſtori ſeuiſſimum ulcus inter
ſcapulas ortum eſt adeo morbus
inualuit ut iam totus eſſet uiribus
deſtitutus Qui cum ad ſanctum augustinum
preces emitteret · eidem augustinus in vi
ſu apparuit et ſuper locum infirmum ma
num ponens perfecte eum ſanauit
Idem quoque vir precedente tempore oculorum
lumine priuatus · Qui cum ſanctum au
guſtinum ſedule inuocaret quadam
die circa meridiem eidem apparuit
et oculos manibus ſuis tergens
priſtine eis reſtituit ſanitatem
¶ Circa annum domini · d · ccc° · xij · vi
ri quidam grauiter infirmi numero
pluſquam · xl · ta de germania et gal
lia romam ibant ad limina apostolorum
viſitanda Quorum quidam ſcampnis
in terra trahi ſe uehentes · alij cum
baculis ſe ſuſtentantes · alij pri
uati oculis post alios ſe trahe
ntes · Alij contractas manus et pe
des habentes pergebant Qui mon
tes tranſcuntes ad locum qui dicitur car
bonaria peruenerunt Cum autem
ad locum qui cana dicitur aduenisset

qui tribus milibus a papia diſtat
Beatus augustinus pontificalibus indutus
de quadam eccleſia in honore ſanctorum
coſme et damiani conſtructa eg
rediens eiſdem apparuit · eos que ſa
lutans quo tenderent requisiuit
Qui cum ei quo tenderent indiſſet
adiecit Ite papiam et de caeno
bio ſancti petri quod dicitur celum aureum
interrogate et ibi misericordiam habebitis
quam optatis Qui cum eo deno
mine interrogaſſet ait Ego ſum
augustinus quondam yponenſis ciuita
tis epiſcopus Statim que ab oculis
eorum euanuit Illi autem papiam
pergentes cum ad dictum monaſterium
peruenissent et ibidem corpus ſancti au
guſtini requieſcere didiciſſet ce
perunt omnes uoces leuare · ac
unanimiter conclamare Sancte
auguſtine adiuua nos Ad quorum
clamores ciues et monachi exci
tati ad tam grande ſpectacu
lum confluebant Et ecce neruo
rum diſtenſione ſanguis multus
cepit effluere ita ut ab introitu
caenobij uſque ad tumbam ſancti augustini
tota terra ſanguine videretur reſper
ſa Cum autem ad ſepulcrum ſancti
augustini uenissent omnes ſani
tati ſunt integre reſtituti · ac
ſi nulla in eorum corporibus leſio
extitiſſet Ex post crevit ſancti augustini
fama crebreſcere et multi de lang
wardia ad eius tumulum adue
nire Qui omnes ſanitatis
beneficia reportantes ſue ſa
lutis pignora relinquebant ¶
Sanctum quoque est ut tanta propter eorum pe
regrinorum fuit multitudo ut inde
totum oratorium ſancti augustini et
porticus plena eſſent ita ut
eundi et redeundi impedimentum

non modicum curaret. Qua propter
monachi necessitate compulsi ea inde
removeri fecerunt. Notandum
quod cum tria sint que a mundanis hominibus
appetuntur scilicet divicie delicie et hono-
res. Ubi iste sanctus tante perfectio-
nis fuit quod ipse divicias contempsit.
honores respuit. voluptates
abhorruit. Quod enim divicias
contempserit ipse testatur in libro soli-
loquiorum ubi racio interrogat eum
dicens. Divicias nullas cupis.
Et respondet augustinus. Hec quidem non nunc
primum. Nam cum xxx annos agam xiiii
ferme anni sunt ex quo ista cupere desti-
ti nec aliud in hiis preter necessarium
victum cogitavi. Prorsus unus
ciceronis liber in facile persuasit
nullomodo appetendas esse divicias.
Quod autem honores respuerit in eodem
libro testatur ubi racio eum interro-
gat dicens. Quid honores. Et
respondet augustinus. Fateor eos modo ac
pene hiis diebus cupere destiti.
Voluptates quoque et delicias contemp-
sit. et quantum ad concubitum et quantum
ad gustum. Quantum ad primum interrogat
eum racio in eodem libro dicens. Quid
uxor. Nonne te delectat pulcra
pudica morigerata dives. presertim si constet sibi nichil ex ea
te molestie esse passurum. Et
respondet augustinus. Quantumcumque velis
eam depingere atque cumulare
bonis omnibus nichil tam fugien-
dum quam concubitum esse decrevi.
Cui racio. Non ego quero quid de-
creveris sed utrum adhuc alliceris.
Prorsus nichil in hiis quero nichil
desidero. etiam cum horrore atque

aspernatione talia recordor. Quantum
ad secundum interrogat eum racio di-
cens. Quid de cibo. Et respondet
augustinus. De cibo et potu seu de
balneis ceteraque corporis voluptate
nichil interroges. tantum ab ea
peto quantum in valitudinis opem con-
ferri potest. De decollacione Johannis

Decollatio sancti Johannis baptiste quatuor
de causis instituta fuisse vi-
detur sicut in libro mitrali de officio
invenitur. Primo propter eius decol-
lationem. Secundo propter ossium ipsius con-
cremationem et collectionem. Tercio propter
capitis ipsius inventionem. Quarto
propter digiti ipsius translationem et ecclesie
dedicationem. Et secundum hoc festum istud
a quibusdam diversimode nominatur
scilicet decollatio. collectio. inventio
et dedicatio. Primo igitur celebratur
hoc festum propter ipsius decollationem
que hoc modo facta est. Nam ut habetur
in hystoria scolastica. herodes an-
tipas. filius magni herodis
romam proficiscens et per terram fratris sui
philippi transitum faciens cum hero-
diade uxore philippi. Et secundum
yosephum sorore herodis agrippe
secreto pepigit quod in reditu suo
uxorem repudiaret. et ipsam in con-
iugium duceret. Quod uxor sua scilicet fili-
am arethe regis damascenorum
minime latuit. et ideo non ex-
pectato viri reditu sed ad propria
quantocius festinavit. Rediens
autem herodes. herodiadem philippo
abstulit. et aretham regem et he-
rodem agrippam et philippum sibi
in inimicicias incitavit. Johannes
autem cum de hoc arguebat quoniam

ſcd̄m legem q̄m ītcepat fr̄is ſui
vxoꝛ ipo viuēte ꝯ nimie hēre
licebat Videns herodes q̄ꝛ iohes
eū tam dure ſup h̄ redargue-
ret. et q̄ꝛ ob p̄dicacōm et bap-
tiſmū. ſcd̄m yoſephū magnū po-
pulū congregarz ipm̄ ī carcere
vinclauit. vxori place cupiens
et ipſi ſubſequētis iohis diſpē-
diū ꝑtimeſcēs Ipm̄ aūt occide
uoluit ſꝫ ꝑplm̄ timuit. Deſide-
rantes aūt ꝑt̄ herodyas et he-
rodes occaſione aliq̄ ī uenire
ut iohem occide poſſent videt̄
mt̄ ſe ſecreto ꝯdixiſſe ut hero-
des natalis ſui diem corā pri-
mis galilee ſuiſꝑ p̄ncipibꝫ ce-
lebrarz. et puelle ſaltanti filie
herodiadis quitꝑ peciēit ſe ſibi
daturꝰ iuramēto firmarz. Et
ipa cap̄t iohis petente illud ꝯ
ꝑt̄ iuramētū ſcm̄ eū ꝯbuere
oportet. ſꝫ de iuramēto ſco ſe
cont̄ſtari ſimularz. Quod enim
hac uerſucia et ſimlacōꝫ ꝑuert̄
videt̄ ī mī ī hiſtorijs ſcolaſti-
tis vbi ſic dr̄ Credibile eſt q̄
herodes cū vxoꝛe deuece iohis
ſubtili occaſione faciendā ꝑus
ſecrete tractauit. Iſte ſco ī glo-
ſa ꝫ ideo forte iurauit ut occaſi-
onez ī uenirz occidendi. Naz ſi
illa patris et matris intitū poſtu-
laſſꝫ herodes nō utiqꝫ ꝯſenſiſſꝫ
Ordinato igit̄ ꝯuiuio puella
ad eſt corā omnibus ſaltat pla-
cet cunctis. ſe ꝯ quitꝑ peciēit
daturū rex iurat. Amꝰ e p̄mo-
nita cap̄t iohis expoſtulat. ſꝫ
ūſi pellis herodes ꝑt̄ iuſiurā-
dum ſe ꝯſtatū ſimulaut̄. eo q̄

ut dicit. Rabanꝰ temere
iuraſſꝫ q̄ facē oportet. Sed
ꝯſticiāꝫ ꝑferebat ī facie cū
leticiā hēret ī mēte. Excu-
ſat ſcelus iuramēto ut ſub
occaſione pietatis impius
fierz. Igit̄ ſpiculator mitti-
caput iohis p̄ſcidit. puelle
dat̄. et a puella matri adulte-
ꝑntat̄. Auguſtiꝰ occaſione
hꝰ adulteꝛe iuratōis nar-
rat ī ſermone quodā quez
fecit ī decollacōne iohis bap-
tiſte tale exemplū. Fuit qui-
dam hō īnocens et fidelis
agno audiui q̄ narro. Cum
cui quidā ꝯ negaſſꝫ q̄ ei ac-
comodauat ut q̄ ſibi debebt
ꝯmotus ille ꝑuocauit eū
ad iuſiurandū. Ille igit̄ iu-
rauit. et iſte ꝑdid̄. Dicebt
ꝯꝰ ī illa nocte ſe ad iudicē
raptū fuiſſe et abeo ītroga-
tū fuiſſe hijs ūbis. Quare
ꝑuocaſti hoīem ad iuratōm
quē ſciebas falſū eē iura-
turū. Rndit. Negauit mī rē
mea. Et iudex. Melius erat
ut rem tua p̄deres quā ut
aīaꝫ eiꝰ falſa iuratōe ꝑi-
meres. Proſtratus igitur
tam grauit̄ cedi iuſſus ē
ut ī dorſo euigilantis pla-
garū ueſtigia apparerent
ſꝫ indultū ē illi poſtqꝫ emē-
datus ē. Hec augꝰ. In hac
aūt die iohes decollatus
nō ē ſꝫ circa dies azimorū
anno p̄cedente paſſionem
xp̄i. Oportuit ꝯꝰ ut xp̄i
ꝑnicā ſacramēta minor-

cedit in aïbi Hic exclamat
iohannes crisostomus dicens Johannes
scola virtutum magisterium vite sanc-
titatis forma norma iusticie
virginitatis speculum pudicicie
tytulus castitatis exemplum penitencie
via peccatorum venia fidei disci-
plina. Johannes maior homine
par angelis legis summa e-
vangelii sanctio apostolorum vox
silencium prophetarum lucerna mundi
precursor iudicis tocius medius
trinitatis. Et hic tantus datur in-
cestui traditur adultere addicitur
saltatrici. Herodes autem non abijt
impunitus sed in exilio dampnatus
fuit. Nam sicut habetur in hystoria
scolastica alter herodes scilicet agrippa
cum esset vir strenuus sed pauper p-
nimia paupertate desperans qua-
dam turrim intravit ut ibidem
se fame afficiens moreretur. Quod
cum herodias soror sua audisset
viro suo scilicet herodi tetrarche sup-
plicavit ut eum inde educeret
et sibi necessaria ministraret. Quod cum fe-
cisset et ambo invicem epularen-
tur herodes tetracha mero in-
caluit et herodi agrippe benefi-
cia que sibi contulerat im-
properare cepit. Ex hoc ille ve-
hementer doluit et romam proficis-
cens in tantum agayo cesari
in gracia est receptus ut ei
duas tetrachias scilicet lysanie
et abyline tribueret et regem in
iudea imposito dyademate des-
tinaret. Videns herodias quod fra-
ter eius haberet nomen regis viro
suo molestis precibus institerit
ut romam pergeret et sibi nomen
regium compararet. Ille vero cum

multis divitiis habundaret acquiescere
noluit magis diligens ocium
quam honorem laboriosum. Tandem
uxoris devictus precibus romam cum
ipsa perrexit. Quod agrippa intel-
ligens cesari literas destinavit quod hero-
des cum rege parthorum amicicias
firmavit et romano imperio vo-
luit rebellare. Et in argumentum
huius rei signavit ei quod in civita-
tibus suis habebat arma que
sufficerent lxx milibus arma-
torum. Lecta autem epistola gaijus
quasi aliunde incipiens herode de
statu suo interrogavit et inter
cetera utrum tanta copia armorum
esset in urbibus quanta ipse audi-
erat requisivit. Quod ille mi-
nime negavit. Tunc gaijus ve-
rum esse credens quod herodes agrip-
pa scripserat ipsum in exilio rele-
gavit. Uxori autem eius quia erat
soror herodis agrippe que magis
diligebat fratrem tribuit ut in
terram suam rediret. Ipsa autem virum
suum in exilium voluit comitari
dicens quod illum cui comitabatur in
prosperis non derelinqueret in adversis.
Lugdunum igitur deportati fuerunt
et ibi vitam miserabiliter ambo
finierunt. Hec in hystoria scolastica.
Secundo apud ossium ipsius cremacionem
et collacionem quod ipsa die secundum
quosdam fuerunt cremata et a
fidelibus ex parte collecta. Unde
quasi secundum martirium patitur cum ipse
in suis ossibus crematur. Et
ideo ecclesia tanquam secundum eius mar-
tirium hoc festum celebrat. Sicut
enim legitur in xij libro hystorie
ecclesiastice. Cum discipuli iohannis corpus
eius apud sebasten urbem

palestine inter helyseum et abdiam
sepelissent. et ad eius tumulum
multa miracula fierent. Iubente
iuliano apostota gentiles ossa
eius sparserunt. Et cum miracula
non cessarent. postea collecta et igne
cremata in pulverem redegerunt
et per agros ventilaverunt. sicut
dicitur in histo. scolast. Beda vero
dicit in cronica sua quod ipsa ossa
collecta latius disperserunt. Et sic sanctus
martir quodammodo passus videtur.
Hoc quidam reprehendunt nescientes
cur in eius civitate ossa undecumque
collecta cremarent. Dum autem ad
concremandum colligerentur. ut in
histo. scolast. habetur. quidam mona-
chi a ierusalem venientes latenter
colligentibus se miscuerunt et mag-
nam eorum partem tulerunt. Quaeque
ossa ad philippum ierosolimitanum
episcopum detulerunt. qui ea postmo-
dum athanasio allexandrino
episcopo misit. Postmodum vero theo-
philus eiusdem urbis episcopus ea
in templo serapis a sordibus pur-
gato reposuit. Et in honore
beati Iohannis basilicam consecravit.
Hec in histo. scolast. Nunc autem
apud ianuam devote coluntur. sicut
allexander iiii et innocencius iiii
rei veritate cognita suis privilegi-
is approbarunt. Dicitur autem herodes
qui eius caput amputari fecerat suorum
scelerum penam pertulit sic et iulia-
nus apostota qui eius ossa comburi iussit
ultione divina percussus. De cuius per-
cussione habetur in historia sancti iulia-
ni que est post conversionem sancti pauli.
Tercio autem capitis ipsius in reca-
na hac die ut aiunt caput eius re-
pertum est. Dicitur enim in xi libro.

In ecclesiastica historia Iohannes in castel-
lo arabie dicto macheronta
fuit vinctus et capite truncatus.
Herodias autem caput iohannis in ie-
rusalem fecit deferri ut iuxta
herodis habitaculum caute sepeli-
retur timens ne propheta resur-
geret si cum corpore caput sepultum
fuisset. Tempore vero marciani
principis ut habetur in histo. scolast.
iohannes caput suum duobus mona-
chis qui ierusalem venerunt reve-
lavit. Qui ad palacium quod hero-
dis fuerat properantes caput
ipsius invenerunt saccis cilici-
nis involutum vestibus ut existi-
mo quibus in deserto fuerat ob-
volutus. Qui cum preciosa capi-
te ad propria remearent. quidam
emissene civitatis figulus
paupertate fugiens comitem se
eisdem exhibuit. Hic dum peram
sibi creditam cum sacro capite
portaret. admonitus nocte a
sancto iohanne ipsos fugiens emis-
senam urbem cum sancto capite est
ingressus. Ibique quamdiu vixit
in quodam specu sanctum caput vene-
rans cum prosperitate non modicam
assecutus est. Moriens autem illud
sorori sue sub fide revelavit
et sic deinceps eodem modo per multos
fuit successores. Postmodum multum
vero temporis sancto marcello mo-
nacho in eodem specu degenti beatus
iohannes caput suum hoc modo revela-
vit. Videbatur enim ei dormien-
ti quod multe turbe psallentes
incederent et dicerent. Ecce sanctus
iohannes baptista venit. Deinde
vidit beatum iohannem quod unus a dextris
et alius a sinistris benedice-
bat. Omnesque ad eum accedentes ab-

eo benedicebant. Ad quem cum mar-
cellus accessisset et eius pedibus
se prostrasset, elevans eum et primitus
amplexans dedit ei osculum pacis.
Cum marcellus interrogavit eum
dicens: Dic mihi unde ad nos
venisti. Et ille: De sebaste ve-
ni. Cum ergo excitatus fuisset et de
hac visione plurimum miraretur,
quadam alia nocte cum dormiret
quidam ad eum veniens eum excita-
vit. Et cum excitatus fuisset vidit
stellam quandam fulgentem in ostio cel-
lule residere. Quam surgens pal-
pare vellet, subito in aliam partem
se transtulit. Ille autem cepit ab-
ire post eam quousque stella ste-
tit in loco ubi erat caput Johannis
baptiste. Ubi fodiens repperit ur-
nam et in ea sacrum thezaurum. Qui-
dam autem cum non crederet, ma-
num ad ydriam misit. Sed sta-
tim manus exaruit et ydrie
adhesit. Sed orantibus sociis
manum abstraxit, sed invalida re-
mansit. Apparuit autem eidem
Johannes dicens: Cum caput meum
in ecclesia deponetur, ydriam contin-
ges et sanitatem recipies. Quod
et fecit et integram sanitatem
recepit. Hec autem cum marcellus
iuliano eiusdem urbis episcopo in-
dicasset, abinde est elevatum et in
urbem delatum. Ex quo tempore ce-
pit in eadem urbe decollacio
Johannis celebrari ipsa die qua ar-
bitramur, sicut dicitur in historia scolastica,
quo caput est inventum seu eleva-
tum. Postmodum constantinopo-
lim et in gallias apud picta-
viam regnante pipino est trans-
latum. Ubi eius meritis mor-
tui multi sunt resuscitati.

Et sicut punitus est herodes qui
Johannem decollavit et iulianus
apostata qui eius ossa combussit,
sic et herodias punita est que puelle
ut caput peteret suggessit, et ipsa
puella que hoc peciit. Quidam
autem dicunt quod herodias in exilium
dampnata non est, nec ibi defuncta,
sed cum caput Johannis in manibus tene-
ret et eidem gaudens plurimum insul-
taret, divino nutu caput ipsum in
eius faciem insufflavit et illa pro-
tinus expiravit. Hoc quidem vulga-
riter dicitur. Sed quod supius dictum est
ut exilio cum herode miserabiliter
consumpta fuit sanctis traditur in croni-
cis et sic tenendum videtur. Filia
vero eius cum super glaciem deam-
bularet, subtus glacies resoluta
est et ipsam aquis continuo suffocavit.
Indromica vero dicitur quod terra ipsam
vivam deglutivit. Quarto
propter digiti ipsius translacionem et ecclesie
dedicacionem. Digitus enim suus quo
dominum ostendit ut fertur comburi non
potuit. Unde a predictis monachis
ipse digitus repertus est, quem postmodum
ut habetur in historia scolastica sancta
tecla inter alpes attulit et in ecclesia
sancti marini collocavit. Hoc etiam
testatur magister Johannes beleth dicens:
Quod predicta sancta tecla ipsum digi-
tum qui comburi non potuit de ultra
marinis partibus in normaniam
attulit et in honorem sancti Johannis baptiste
ecclesiam fabricavit. Quam ecclesiam
ut ibidem dicitur quidam hac die fuis-
se dedicatam asserunt. Unde a
domino papa statutum fuit ut hec
dies per totum mundum celebris ha-
beretur. Apud mauriennam ur-
bem gallie matrona quedam Johannis
baptiste valde devota deum in-

stanti ieiunio exorabat ut sibi de reliqui-
is beati iohannis aliquid donaret. Cum
autem non orando perfecte se videret
iuramento se astrinxit quod hactenus
nunquam non comederet donec quod pe-
tebat acciperet. Cum autem diebus
aliquibus ieiunasset pollicem super
altare mire candoris vidit et
dei donum leta suscepit. Tres
autem episcopi illuc accurrentes cum
quilibet de illo pollice partem
vellet accipere tres sanguinis gut-
tas stillare in lintheo supposito
stupuerunt et singuli singulas
se meruisse letati sunt. The-
odolina regina longobardorum
in modoetia iuxta mediolanum no-
bilem ecclesiam in honorem sancti iohannis
baptiste construxit et ditavit. Procedente
tempore ut testatur paulus in historia
longobardorum Constantinus qui et constans
imperator volens ytaliam a lon-
gobardis eripere a quodam sancto viro
qui spiritum prophetie habebat de exitu bel-
li quesivit. Qui nocte orationi
incumbens mane respondit. Iohannis ecclesiam
regina construxit et ipse pro lon-
gobardis continue intercedit et ideo
superari non possunt. Veniet tamen
tempus quo locus ille despicietur
et tunc superabuntur quod tempore karoli
fuit impletum. Vir quidam mag-
ne virtutis ut ait Gregorius in dya-
logo nomine sanctulus cum quendam
dyaconum a longobardis captum
in sua custodia tali conditione rece-
pisset ut si fugeret ipse pro eo sententiam
capitalem subiret. Coegit predictus
sanctulus ipsum dyaconum ut fu-
geret et se liberaret. Qua propter
sanctulus ad decollandum addu-
citur et ad hoc fortissimus spiculator
eligitur de quo dubium non erat quin
uno ictu caput eius abscideret. Ex-
tenso igitur collo cum carnifex for-
tissimo brachio cum ense in altum le-
vasset ille protinus ait. Sancte Io-
hannes suscipe illum. Mox spicula-
toris brachium percussoris rigescit
et erecto in celo gladio inflexi-
bile remansit. Prestito igitur iura-
mento quod de cetero nullum christianum
feriret vir dei pro eo oravit et
brachium statim deposuit. Et cetera.

De sanctis felice et adaucto

Felix presbyter et frater eius simili-
ter nomine felix et presbyter dyocle-
ciano et maximiano oblati fuerunt
quorum senior cum ad templum sera-
pis ut ibidem sacrificaret addu-
ctus esset in sufflavit in faciem sta-
tue et protinus cecidit. Ductus
similiter ad statuam mercurii pariter in-
sufflavit et protinus statua cecidit.
Ductus tercio ad simulacrum dya-
ne similiter fecit. Tortus igitur
eculeo ductus quarto ad arborem
sacrilegam ut ibidem ymolaret
flexis genibus oravit et ar-
borem sufflans eam a radice sub-
vertit et simulacrum cum ara et
templo arbore corruente contrivit.
Quod cum prefectus audisset eum
ibidem decollari precepit et corpus
eius canibus et lupis derelinqui.
Tunc quidam in medium repente
prosiliens christianum se libere confes-
sus est. Ambo igitur invicem se os-
culantes ibidem insimul decol-
lati sunt. Christiani non eius nomen
ignorantes eum adauctum voca-
verunt eo quod sancto felici auctus
sit ad coronam martirii. Quos
cum christiani in fovea quam arbor
effecerat sepelissent pagani

cos effodere volentes pariter omnes a dyabolo sunt arrepti etc.

De sancto Sauiniano

Sauinianus et Sauina fuerunt filii Sauini viri nobilissimi sed pagani. Qui de prima uxore Sauinianum genuit, de secunda Sauinam filiam generavit, et ex nomine suo ambos vocavit. Legens autem Sauinianus versum illum: Asperges me domine et, quid hoc esset quaerebat sed intelligere non valebat. Unde intrans in cubiculum cinere et cilicio prostratus iacebat dicens se malle mori quam non intelligere sensum ubi verbi. Cui apparens angelus dixit: Noli usque ad mortem affligere, quoniam invenisti gratiam apud deum, et cum baptizatus fueris nive candidior eris et tunc intelliges quod nunc quaeris. Recedente angelo laetus efficitur et ydola de cetero venerari contempnens a patre plurimum obiurgatur. Cum ergo pater saepius ei diceret: Melius est ut quia deos non adoras tu solus moriaris quam nos omnes in morte tua simul involvamur, latenter aufugit et ad urbem Trecasinam devenit. Cumque super fluvium Secane venisset et ut ibi baptizaretur deum exorasset, ibidem baptizatus est. Dixitque ei dominus: Nunc invenisti quod tam diu quaerendo laborasti. Statimque in terra baculum fixit et facta oratione baculus ille coram multis astantibus frondes et flores produxit, ita quod mille centum viii viri crediderunt domino. Imperator autem Aurelianus hoc audiens ad eum capiendum milites plures direxit. Qui eum orantem invenientes ad ipsum accedere timuerunt. Imperator autem plures prioribus misit. Qui venientes cum eo orante pariter oraverunt. Surgenti dixerunt: Imperator desiderat te videre. Qui cum venisset et nollet sacrificare manus eius et pedes fecit ligari et vectibus ferreis cedi. Cui Sauinianus: Adauge tormenta si potes. Tunc iussit eum in media civitate super scamnum ligari et suppositis lignis oleo et igne incendio concremari. Rex autem intuens vidit eum in media flamma stantem pariter et orantem. Et stupefactus in faciem suam cecidit et surgens ei dixit: Fera mala, non tibi sufficiunt animae quas decepisti nisi et nos per magicam artem decipere moliaris. Cui Sauinianus: Adhuc multae animae et tu ipse per me sunt domino credituri. Cum autem imperator ex hoc nomen domini blasphemasset, in crastinum iussit eum ad stipitem ligari et sagittari. Sagittae autem a dextris et a sinistris in aere suspendebantur nec aliqua eum laesit. Alia die imperator adveniens dixit ei: Et ubi est deus tuus? veniat et de sagittis istis te liberet. Statimque una de illis sagittis exiliens regem in oculo percussit et penitus excaecavit. Unde iratus iussit eum in carcerem recipi et in crastino decollari. Sauinianus autem orans ut ad locum ubi baptizatus fuerat transferretur, confractis cathenis et apertis hostiis per medios milites transiens illuc venit. Quod audiens imperator iussit eum illuc insequi et capite truncari. Videns autem Sauinianus milites insequentes super aquam velud super petram ambulavit quousque ad locum sui baptismi pervenit. Cum ergo milites trans-

uadaſſʒ et cu͞ penite formidarent
ait illis Veniri me penitite & de
ſagne meo ad impatoꝛ vrm̄ de
ferte ut lume͞ recipiat & dei vir
tute͞ agnoſcat. Perculſus igitur
capit ſuu͞ leuauit & paſſibꝰ xliv.
illud portauit. Ac impator cu͞
de eius ſagne oculu͞ tetigiſſet
ꝯtinuo ſanatꝰ e͞ dicens Vere
bonꝰ & magnꝰ e͞ deꝰ xp̄ianoꝝ
Quod audiens ꝗdam q anis xl.
lume͞ oculoꝝ amiſerat ad locu͞
portari ſe fecit & fca orone pro
tinꝰ lume͞ recepit. Paſſus eſt
aut ix kl februarij. Sʒ hic ideo
iſeritur ut hiſtorie ſororis ſue
cuiꝰ pcipue hic recolitur hec ſua
hiſtoria iungitur. Cu͞ igitur ſoror
eius ſauina fre͞ ſuu͞ cotidie
fleret & p eo ydolis ſupplicaret
tande͞ ei dormienti apparuit an
gelus dicens Sauina noli fle
re ſʒ quecuqʒ habes derelinque & iueni
es fre͞ tuu͞ i honore maximo con
ſtitutu͞. Que euigilans collec
tanee ſue dixit Amica mea
aliqd ne ſenſiſti Et illa Etiam
dna Ita vidi hominem tecu͞ loq
tem ſʒ neſcio qd diceret. Non me
iquid incuſabis Et illa Abſit
dna. Quecuqʒ uis facias tm̄ te
no͞ occidas Etiaʒ i craſtino am
bo receſſerunt Cu͞ ergo pr diu
cu͞ feciſſʒ i quiri & no͞ iueniſſet
Eleuatis manibus adcelu͞ ait.
Si tu es deus potens i celo ydo
la mea ꝯminue qr natos meos
ſaluare no͞ potuerunt. Tunc dnꝰ
& tonans oia ꝯminuit & ꝯfre
git & qꝫ multi videntes crediderunt
Porro bta ſauina roma veni
ens ab euſebio papa baptizatur

& duos cecos duoſqʒ contractos
ſanas. quinqʒ anis ibi pmanſit
Cui dormienti apparens ange
lus dixit Sauina qd e͞ qd facis
ut tuas diuitias deſereres nu͞c
hic i delicijs epuleris Surge
& vade in trecas ciuitate͞ ut fra
tre͞ tuu͞ ibide͞ iuenias Dixit ergo
famule ſue Non oportꝫ nos am
plius hic habitare Et illa Dna
quo uis ire. cu͞ oms te ualde
diligant & tu pegre mori cupis
Et illa deꝰ nobis puidebit Et ac
cipiens pane͞ ordeaceu͞ i ur
bem rauenna deuenit. Veni
enſqʒ ad domu͞ cuiuſda͞ diuitis
cuiꝰ filia q mortua plangebatur
ſe ibide͞ a famula hoſpicio re
cipi poſtulabat Que ait Dna
mea quo hic hoſpiciu͞ ualeas
cu͞ filia dne mee moriatur & oes
grauiter ſe affligant Non pter
me impedimentu moriet'. Intrans igitur
manu͞ puelle apphendit & ſa
na ipam erexit. Et cu͞ uellet
ea͞ retine͞ nullatenꝰ acquieuit
Cu͞ ergo iuxta trecas admiliare
ueniſſʒ dixit famule ſue ut mo
dicu͞ repauſarent Et ecce vir
quida͞ nobilis noie licerius de
ciuitate ueniens dixit ei Vnde
eſtis Cui ſauina. Hinc ſu͞ de
iſta ciuitate Et ille Cur me
tiris cu͞ loquela tua te indicet
eſſe pegrina͞ Et illa. Dne ue
pegrina ſu͞ & fre͞ meu͞ ſaui
nianu͞ diu pditu͞ requiro.
Qui ait. Vir ille que queris
ante paululu͞ p xpo decollatꝰ
eſt & i tali loco ſepultꝰ. Tunc
proſtnens ſe i orone ait Dne
qui me ſemp i caſtitate ſeruaſti

non me permittas amplius diris
itineribus fatigari aut corpus
meum de loco isto ulterius amoveri.
Commendo tibi famulam meam que
propter me tanta sustinuit. Fratrem
quoque meum quem hic videre non potui
fac ut in regno videre merear. Fi-
nita autem oratione migravit ad
dominum. Quod videns eius famula
tempore flevit quia ad sepeliendum ne-
cessaria non habebat. Predictus
autem vir pro ea per civitatem mi-
sit ut omnes ad sepeliendum mu-
lierem peregrinam veniret. Qui ve-
nientes honorifice eam sepeli-
erunt etc.

De sancto lupo

Lupus apud aurelianum
ex genere regali ortus cun-
ctis virtutibus eminens seno-
nensis archiepiscopus est electus. Qui
cum omnia fere pauperibus erogasset
et quadam die plurimos ad convi-
vium invitasset et vinum ad medium
non haberet dixit ministro. Cre-
do quod deus qui volatilia pascit nostram
perficiet caritatem. Et statim nunci-
us affuit qui centum vini modi-
os adesse pro foribus nunciavit.
Cum omnes de curia eum vehementer
detraherent quod virginem dei filiam
predecessoris sui immoderate amaret
coram detrahentibus ipsam virginem
apprehendens osculatus est dicens:
Nichil nocent homini verba aliena
quem propria non maculat conscientia. Na-
m cum ipsam diu ardenter amare co-
gnoverant eam mente purissima dili-
gebat. Cum rex francorum
Lotharius burgundiam intrans se-
nescalcum suum contra senonenses
direxit ut civitatem obsideret
sanctus lupus ecclesiam beati stephani
ingressus campanam pulsari fecit.
Quam hostes audientes tantus
timor invasit ut nisi fugerent morte
se evadere non putarent. Tandem ob-
tento regno burgundie cum rex
alium senescalcum senonem misisset
et beatus lupus cum muneribus ei
non occurrisset indignatus nimis
adeo tamen eum apud regem infamavit
ut rex beatum lupum in exilium desti-
naret. Qui ibi doctrina et miraculis
valde emicuit. Interea senonia
quendam episcopum in locum sancti lupi inva-
serat occidentes ut sanctus lupus de
exilio rediret a rege impetrave-
runt. Quem rex videns exilio tale
factum ita diminutum est mutatum ut eo
viso illo prostratus veniam peteret
multiplexque auctum muneribus suis resti-
tuit civitati. Qui dum per parisius
remearet ei multa incarceratorum
turba captis hostiis solutisque vin-
culis obviavit. Quadam die
dominica dum missam celebraret lap-
sa est celitus gemma in eius sacro calice
quam rex inter suas reliquias col-
locavit. Rex lotharius audiens
quod campana sancti stephani in sono mi-
ram haberet dulcedinem misit ut pa-
risius deferretur ut ab ipso sepi-
us audiretur. Sed cum hoc sancto lupo
displicuisset mox ut de urbe seno-
nica delata est sonus sui dulcedinem
perdidit. Quod rex audiens statim
restitui eam iussit. Statimque seno-
reddito insonuit septimo ab urbe
miliario. Statimque sanctus lupus obviam
precatus et quod dolens perdiderat cum ho-
nore recepit. Nocte quadam
cum oraret in instinctu dyaboli vehe-
menter sitiens iussit sibi aquam
frigidam deportari dolos ante

intelligens inimici pulvinar stra-
mine levans fecit posuit et ibi dya-
bolum intus inclusit. Qui tota
nocte vociferando ululavit. Facto
autem mane quod clam temptare ve-
neat iudice confusus abscessit.

Quadam nocte dum more soli-
to civitatis ecclesias devisitans rediens
domum audit clericos suos rixan-
tes eo quod cum mulieribus fornica-
ri vellent. Qui ecclesiam intrans
pro eis oravit et ab eis mox omnis
stimulus abscessit. Venientesque
ante illum veniam postulaverunt.
Tandem multis clarus virtutibus
in pace quievit.

De sancto Mamertino

Mamertinus dum paganus
adhuc ydola quadam luce cole-
ret unum oculum perdidit et unius
manus ariditatem incurrit. Qui
dum se deos offendisse putaret
et ad templum ydola adorandum
pergeret, obviavit ei vir quidam
religiosus nomine Savinus, qui eum
unde esset tanta accidit infirmi-
tas requisivit. Qui ait: Deos
meos offendi et ideo eos adora-
re vado ut que mihi abstulerunt
grati reddant propicii. Qui ait:
Erras frater, erras, qui demones
deos putes. Sed vade ad sanctum Ger-
manum Altisiodorensem episcopum
et si eius consilio acquieveris
continuo sanaberis. Qui statim
iter arripiens venit ad sepul-
chrum sancti Amatoris episcopi et plurimorum
sanctorum. Decessitque nocte illa ad
quandam cellulam super tumbam sancti Con-
cordii collocatam. Cum autem obdor-
misset apparuit visio quedam mira-
bilis, quod quidam scilicet vir venit ad
ostium celle eius vocavitque sanctum
Concordium ut veniret ad festum
quod sanctus Peregrinus et sanctus Amator
cum aliis episcopis faciebat. Cui ille
de tumulo respondit: Non possum modo
venire quia hospitem quendam me-
custodire oportet ne a serpentibus
qui hic habitant occidatur. Abiens
ille que audierat nunciavit. Re-
versus quod ait: Sancte Concordiane
surge et veni et duc tecum Iuni-
anum dyaconum et Iunianum acoli-
tum ut officium suum faciant. Al-
exander autem hospitem tuum
custodiet. Visusque est Mamerti-
no quod sanctus Amator apprehensa manu
duxerit eum secum. Cumque ad
eos venisset dixit ei sanctus Amator:
Quis est iste qui tecum ingressus
est? Qui ait: Hospes meus est.
Ille: Expelle eum quia pollutus est
et nobiscum esse non potest. Qui cum
eum expelleret, prostratus coram
eis sancti Amatoris sancti Amatoris
gratiam impetravit. Qui iussit
eum ut ad sanctum Germanum pergere
festinaret. Evigilans igitur
ad sanctum Germanum venit et coram
eo prostratus veniam postulabat.
Qui cum ei que sibi contingerant aditu-
ra renarraret, perrexerunt ambo ad tum-
bam sancti Concordii et remoto
lapide viderunt plures serpentes
qui decem pedum longitudinem
excedebant. Cumque omnes diffuge-
rent, sanctus Germanus eis imperav-
it ut ad talem locum pergerent
ubi deinceps neminem nocere possent.
Mox Mamertinus baptizatus
est et sanatus. Sanctusque est mona-
chus monasterii sancti Germani
ubi post sanctum Alodium abbas
fuit. Huius tempore in eo monasterio
sanctus Marianus extitit, cuius
obedienciam sanctus Mamertinus
probare volens, iussit officium
monasterii ei commisit, pastorem
scilicet eum faciens bubulcorum. Cum

igitur in silua quadam boues et uac-
cas libenter custodiret tanta sancti-
tate pollebat quod cetera aues sil-
uestres ad se uenientes ma-
nu propria nutriebat. Ursa et aper
a priore quod ad cellam eius confugit
a canibus eripuit et abire
fecit. ¶ Latrones quidam cum
eum expoliassent et ueste eius
secum ferentes abirent. solum
ei palliolum dimiserunt. Qui
statim post eos clamauit di-
cens. Recurrite domini mei quia
denarium in meo palliolo col-
ligatum inueni qui uobis forsi-
tan necessarius erit. Qui con-
tinuo reuertentes palliolum
cum denario abstulerunt et nu-
dum penitus dimiserunt. Ergo
cum festinarent ad suas latebras
errauerunt tota nocte currentes in
ipso crepusculo ad eius cellulam
sunt reperti. Quos ille salu-
tans in cella sua benigne re-
cepit pedesque eorum lauans
necessaria quantum potuit mi-
nistrauit. Qui stupefacti de eo
quod fecerant doluerunt unus-
quisque eorum ad fidem conuersus est.
¶ Quadam uice cum quidam
iuniores monachi secum ma-
nentes uulpeculam que omnibus
insidiabatur laqueos teten-
tedend tetendissent illa in
laqueos nocte irruens cap-
ta tenebatur. Quod sanctus ma-
rianus persentiens de loco surrexit
et ad eam ueniens dixit illi. Quare
furaris o misera fuge cito ne ca-
piaris et eamque absolutam dimi-
sit. Uerum cum mortuus fuisset

et corpus eius altissiodorum depor-
tarent. cum fuissent in quadam uilla
nullomodo inde illud mouere potue-
runt quousque quidam incarcera-
tus subito fractis uinculis liber
exiliens uenit ad corpus eius et tunc ali-
is usque ad urbem portauit ubi
in ecclesia sancti germani honorifice
est sepultus etc. De sancto egidio

Egidius dicitur ab e quod est sine
et geos terra et dyan clarum
siue diuinum. Ipse namque fuit sine terra
per terrenorum despectionem. clarus per
sapientie illustrationem. diuinus per amorem
qui assimulat amatum amato.
Egidius athenis ex regia stir-
pe progenitus et sacris litteris ab
infantia eruditus. Dum quadam
die ad ecclesiam pergeret cuidam egro
in platea iacenti et elemosinam
petenti tunicam suam tribuit. quam
indutus sanitatem integram mox
recepit. Post hec parentibus suis
in domino quiescentibus patrimonium suum
christum fecit heredem. ¶ Quadam
uice dum ab ecclesia rediret uir qui-
dam a serpente percussus eidem
obuius fuit. sed oratione fusa egi-
dius protinus uenenum fugauit. ¶
Quidam etiam demoniacus in ecclesia
in ecclesia cum ceteris consistens et fi-
deles clamoribus suis turbantem
egidius demone fugato sanauit.
Uerum humani fauoris formidans
periculum clam littus maris pe-
tiit et nautas quosdam in mari
periclitantes conspiciens. facta oratione
tempestatem omnem sedauit. Appli-
cantibus autem nautis audito quod
romam tenderet gratias eius meritis
egerunt. et quod eum gratis secum ue-
herent promiserunt. Cum igitur are-
latem uenisset et biennio cum

sancto cesario eiusdem civitatis episcopo
mansisset et ibidem quendam energumenum
febricitantem curasset heremum cupi-
ens clam discedit et cum veredemio
heremita sanctitate conspicuo diu ma-
sit. ubi sterilitatem terre meritis su-
is fugavit. Sed dum iterum miracu-
lis chorruscasset humanam timens
laudis periculum relicto eo interiore
heremum penetravit. ubi quoddam
antrum et quendam fonticulum reperiens
cervam quandam nichilominus quam divinitus
paratam ibidem habuit in nutricem
Que certis horis lactis alimonia
eum procurabat. Sed cum ibidem regis pu-
eri venarentur. predictam videntes
cervam. ceteris feris contemptis hanc
canibus insecuti sunt. A quibus dum
vehementer urgeretur. ad pedes sui
confugit alumpni. Ille vero admi-
rans cur preter solitum sic mu-
giret. exiens. et venatores au-
diens dominum exoravit ut quam
sibi tribuerat nutricem servaret. Canum
autem nullus infra lapidis iac-
tum sibi appropinquare ausus est
sed cum nimio ululatu ad vena-
tores revertebantur. Nocte igitur
superveniente domum redeunt. et
sequenti die illuc revertentes cas-
so labore domum iterum redierunt.
Quod dum rex audisset rem ut erat
suspicatus cum episcopo et multitudine
venatorum illuc properavit. Sed cum
canes ut prius accedere non presu-
merent sed omnes ululando re-
dirent locum vepribus densita-
te inaccessibilem in giro circumde-
derunt. Unus autem incaute sagit-
tam dirigens ut inde cervam

expelleret. viro dei pro cerva oranti
grave vulnus inflixit. Sed milites
semita ferro aperientes ad ipsius
devenerunt speluncam. Et viden-
tes senem habitu monachali vesti-
tum. canicie autem et etate venera-
bilem. cervamque ad eius genua provolu-
tam. Solus episcopus et rex cum pedi-
tes adierunt. ceteris retro stare
iussis. Et interrogaverunt eum
quis esset vel unde venisset. aut
cur tam densam heremi vastita-
tem petisset seu quis eum tam gra-
viter vulnerare presumpsisset. Qui
cum cum ad singula respondisset
et illi ab eo humiliter veniam postu-
lassent. medicos sanando vul-
neri spoponderunt et multa do-
naria obtulerunt. Sed ipse vulneri me-
dicinam adhibere noluit et mu-
nera contempnens ad ipsa eciam
non respexit. Quin potius sciens
virtutem in infirmitate perfici dominum
exoravit ne quamdiu viveret
sanitati pristine redderetur. Sed
cum rex eum frequenter visitaret
et pabulum salutis ab eo re-
ciperet immensas divitias obtu-
lit. Sed eas ille recipere penitus
recusavit. Admonens ut inde
monasterium construeret ubi mo-
nastici ordinis disciplina vige-
ret. Quod cum rex fecisset mul-
tis egidius lacrimis et precibus
regis victus quamplurimum renuens
illius monasterii curam suscepit
Huius fama rex karolus ut
audivit eius impetrato ad-
ventu reverenter eum suscepit.
Qua inter cetera salutis col-
loquia rex eum rogavit ut
pro ipso dignaretur orare. quia

quoddam facinus enorme commiserat quod nulli umquam etiam sancto confiteri auderet. Requisitus igitur dominica die egidius ut celebrans pro rege oraret angelus domini eidem apparens cedulam super altare posuit in qua scriptum erat per orationem regis peccatum et egidii precibus sibi esse dimissum si tamen penitens et confitens ab illo de cetero abstineret. Additum quoque erat in fine quod quicumque sanctum egidium pro quocumque commisso invocaret si tamen ab illo desisteret eius meritis veniam sibi remissum non dubitaret. Oblata igitur regi cedula peccato suo rex agnito veniam humiliter postulavit. Egidius autem cum honore rediens apud nemausensem urbem filium principis qui tunc obierat suscitavit. Post aliquantulum non temporis imminens monasterium suum non longe ab hostibus evertendum Romam adiit et privilegia ecclesie sue duo hostia cypressina in quibus sculpte erant ymagines apostolorum a papa impetrans dimittens ea in tyberim divino regimini commendavit. Et ad monasterium rediens cuidam contracto apud cenobium gressum restituit. Cumque ad monasterium redisset predicta hostia in portu invenit. Et gratias agens deo quod ea inter tot maris pericula illesa servavit ea in liminibus ecclesie sue ad decus ecclesie et monasterii romane sedis erexit. Tandem dominus diem sui obitus in visione sibi per spiritum revelavit. Quod ille fratribus indicans

et pro se orare suadens in domino feliciter obdormivit. Ubi choros angelorum eius animam in celum ferentium quamplurimi se audivisse testati sunt.

De nativitate marie

Nativitas gloriose virginis marie ex tribu iuda et regia stirpe david duxit originem. Matheus autem et lucas non generationem marie sed ioseph describunt qui tamen a conceptione christi penitus alienus fuit. Sed consuetudo scripture fuisse dicitur ut non mulierum sed virorum generationis series texeretur. Verissime tamen virgo beata ex stirpe david descendit quod per hoc patet quia ut sepe scriptura testatur christus de semine david duxit originem. Cum igitur christus de sola virgine natus sit manifestum est ipsam virginem ex david natam esse et hoc ex linea nathan. David enim inter ceteros habuit duos filios scilicet nathan et salomonem. Ex linea igitur nathan filii david ut testatur iohannes damascenus levi genuit melchi et pantham. Panthar genuit barpanther. Barpanther genuit ioachim. Ioachim virginem mariam. Ex linea autem salomonis nathan habuit uxorem ex qua genuit iacob. Defuncto autem nathan melchi ex tribu nathan qui filius erat levi frater autem pantheris nupsit uxori nathan matri autem iacob et genuit ex ea hely. Facti sunt autem fratres uterini iacob et hely. Iacob quidem ex tribu salomonis, hely autem ex tribu nathan. Defunctus est autem hely ex tribu nathan sine liberis et accepit iacob frater eius ex tribu salomonis uxorem eius et suscitavit semen fratris eius et genuit ioseph. Ioseph igitur natura est filius

iacob ex descensione salomonis
secundum legem autem hely. qui ex nathan
natus filius qui nascebatur secundum na
turam quidem erat generantis secundum autem
legem defuncti. Hec damascenus. Joachym
autem accepit uxorem nomine annam
que habuit sororem nomine ysmeriam. Hec
ysmeria genuit elizabeth et eliud
Elizabeth genuit iohannem baptistam
Anna autem tres viros habuisse dicitur
scilicet ioachym. cleopham. et salo
mee. De primo autem viro scilicet ioachym
unam filiam scilicet mariam matrem domini
genuit. quam ioseph nuptui de
dit. que christum dominum genuit. Mor
tuo ioachim accepit cleopham
fratrem ioseph et genuit ex eo aliam
filiam quam similiter mariam vocavit
et alpheo postmodum in coniugem so
ciavit. Hec autem maria ex alphe
o viro suo quatuor filios genuit
scilicet iacobum minorem. ioseph iustum
qui et barsabas. symonem et
iudam. Mortuo secundo viro anne
tercium accepit nomine salome ex quo
aliam filiam genuit quam similiter ma
riam vocavit. et zebedeo in
coniugem tradidit. Hec autem maria
ex zebedeo viro suo duos filios
genuit scilicet iacobum maiorem et io
hannem evangelistam. Unde et de hoc
extant versus. Anna solet dici tres
concepisse marias. Quas genu
ere viri ioachym cleophas salo
meque. Has duxere viri ioseph
alpheus zebedeus. Prima parit
christum iacobum secunda minorem. Et io
seph iustum peperit cum symone iu
dam. Tercia maiorem iacobum vo
lucremque iohannem. Sed mirum videtur
quomodo beata maria potuit esse cogna
ta elizabeth ut supra dictum est. Con
stat enim elizabeth uxorem fuisse
zacharie qui erat de tribu levi et
secundum legem quilibet de sua tribu

et familia ducere debebat uxorem. et
ipsam de filiabus aaron lucas fu
isse testatur. Dicendum quod et ipse
aaron et yoyada summus sacerdos am
bo de tribu iuda duxerunt uxores
Unde tribus sacerdotalis et regalis
cognacione semper adinvicem videbantur
fuisse iuncte. Potuit autem ut dicit
beda huiusmodi iunctio recentiori
tempore fieri. datis nuptui feminis de tribu
in tribum ut manifeste beatam mariam
que de tribu regia descendit cum
tribu sacerdotali cognacionem generis ha
buisse constaret. et ita beata maria
de utraque tribu erat. Voluit enim
dominus ut hee tribus privilegiate spe
cialiter adinvicem miscerentur quia
ipse dominus de eis nasciturus erat
qui est rex et sacerdos pro nobis se
ipsum offerens et fideles suos in
milicia huius vite pugnantes re
geret et post victoriam coronaret
Quod etiam ex nomine christi innuitur
unctus interpretatur quia soli sacerdotes
et reges et prophete in lege veteri
ungebantur. Unde et nos a christo
christiani dicimur. et genus electum
et regale sacerdocium appellamur. tamen
Sed et quod dicebatur quod mulieres duc
tae tribus hominibus iungerentur dic
tum fuisse constat ne distribucio
sortium confunderetur. Nam vero levi
tica tribus sortem inter ceteras non
habebat. mulieres de illa tribu nu
bere poterant cui volebant. Et
Historiam autem nativitatis virginis
beatus ieronimus ut in prologo refert
adolescentulus in quodam libello
legit. Sed post multum temporis ut se
ibidem legisse recoluit roga
tus transcripsit. Joachym na
tus ex galilea et civitate naza
reth sanctam annam ex bethleem
duxit uxorem. Ambo autem iusti
erant et sine reprehensione

in omnibus mandatis domini incedebat. Omnem quam suam substanciam tripharie diuidebat. Vnam partem templo et templi seruitoribus impendebat. Aliam peregrinis et pauperibus erogabat. Terciam sibi et familie sue vsibus reseruabant. Et ita per annos .xx. plenarie ex coniugio non habentes vouerunt domino quod si eis sobolem concederet eam seruicio domini mancipar[et]. Cuius rei gracia cum singulis annis in tribus festis precipuis ierusalem frequentaret. in festo enceniorum Joachym cum contribulibus suis ierusalem ascendit et cum ceteris ad altare accedens oblacionem suam offerre voluit. Quem videns sacerdos cum indignacione nimia repulit et cur ad altare dei accedere presumeret increpauit asserens non esse conueniens maledicto legis obnoxium oblacionem domino legis offerre nec inter fecundos infecundum. et qui prolem non auxit dei populo astare. Joachym igitur sic confusum se videns pudore domum redire noluit ne scilicet a contribulibus suis qui hoc audierant tale obprobrium sustineret. Recedens quoque ad pastores suos. Cum ibi aliqua diu fuisset. quadam die ei soli angelus cum magna claritate apparuit. et de eius visione turbatum ne timeret admonuit dicens Ego sum angelus domini missus ad te ut annunciarem tibi preces tuas exauditas esse et elemosinas in conspectu domini ascendisse. Vidi enim pudorem tuum et audiui sterilitatis obprobrium non recte tibi obiectum. Vindex quippe non nature ultor est deus. et ideo

cum alicuius vterum claudit ad hoc facit ut mirabilius denuo aperiat et non libidinis esse quod nascitur sed diuini fore muneris cognoscatur. Prima gentis vestre mater Sara nonne usque ad lxxxx annum sterilitatis obprobrium pertulit. Et in ipsa tamen cum repromissa erat omnium gencium benediccio generauit. Rachel eciam tam diu sterilis fuit et tamen ioseph genuit qui tocius egipti dominium habuit. Quis forcior sampsone vel sancior samuele et hij tamen ambo steriles matres habuerunt. Racionem igitur et exemplis crede dilatos diu conceptus et steriles partus mirabiliores esse solere. Proinde anna vxor tua pariet tibi filiam et vocabis nomen eius mariam. Hec ut vouistis erit ab infancia domino consecrata et adhuc ex utero matris sue spiritu sancto plena nec forinsecus inter plures sed in templo domini semper morabitur. Et sicut ipsa ex sterili matre nascetur ita mirabiliter ex ea altissimi filius generabitur. cuius nomen erit ihesus et per eum omnibus gentibus erit salus. Et hoc tibi signum. cum perueneris ad auream ierosolimis portam anna vxor tua obuiam habebis que de tua tardacione modo sollicita tunc in aspectu tuo gaudebit. Hijs dictis angelus ab eo discessit. Anna autem cum amare fleret quo nam vir suus iuisset ignorans. idem angelus eidem apparuit et sibi eadem que viro annunciauerat patefecit. Addens ut pro signo ierusalem ad auream portam pergeret et ibidem viro suo redeunti obuiaret. Hec iuxta

angeli preceptum ambo sibi invicem
obviantes de mutua visione
letati et de prole promissa securi
Adorato domino domum redierunt
divinum promissum hylariter expectantes
Anna igitur concepit et filiam peperit
et nomen eius mariam vocaverunt.
Completo itaque trium annorum ob-
lactationis tempore ad templum domini
virginem cum oblationibus addux-
erunt. Erant autem circa templum
xv graduum passim xv ascen-
sionis gradus. Nam quia templum
in monte erat constitutum altare
holocausti quod forinsecus
erat adiri nisi per gradus non
poterat. In horum itaque novissimo
virgo constituta cunctos sine
alicuius adiutorio ita conscendit
ac si etatis perfecte fuisset. Per-
fecta igitur oblatione filiam cum
aliis virginibus in templo di-
mittentes ad propria redierunt. Vir-
go autem cottidie in omni sanctitate
proficiens et ab angelis cottidie
visitabatur et visione divina
cottidie fruebatur. xiiii° anno
etatis sue pontifex publice
denunciavit ut virgines que in
templo instruebantur et etatis
tempus implessent domum rever-
terentur ut viris legittime nube-
rent. Cuius mandato cum cetere
paruissent sola virgo maria
hoc se facere non posse respondit tum
quia parentes sui eam domini servitio
mancipassent tum quia virginita-
tem suam domino ipsa vovisset. Tunc
anxiatus pontifex eo quod neque
contra scripturam que dicit vovete
et reddite votum infringendum
putaret nec morem genti insue-

tum introducere auderet. Advenien-
tem festivitatem iudeorum senio-
ribus convocatis omnium una hec fuit
sententia ut in re tam dubia domini con-
silium quereretur. Cum autem oracioni insi-
sterent et pontifex ad consulendum
dominum accessisset mox de loco ora-
torii cunctis audientibus vox
insonuit dicens ut quicumque de
domo david nuptiis habiles con-
iugati non essent singuli virgas
singulas ad altare deferrent. Et
cuiuscumque virga germinasset et in cacu-
mine eius secundum ysaye vaticinium
spiritus sanctus in columbe specie consedisset
ipse procul dubio esset cui virgo de-
sponsari deberet. Erat inter ceteros
yoseph de domo david. Cui cum
incongruum videretur si vir tam pro-
vecte etatis tam teneram virginem
duceret in uxorem. Ceteris virgas suas
afferentibus solus ipse virgam
suam subtraxit. Unde cum nichil
voci divine consonum appareret pon-
tifex iterato dominum consulendum sta-
tuit. Qui respondit quod solus ille
virgam suam non attulit cui virgo
desponsari deberet. Prodiit ita-
que ioseph cum virgam suam attulis-
set et ipsa illico florem germinasset
et in eius cacumine columba de celo
veniens consedisset liquido omnibus
patuit ipsum virgini desponsan-
dum. Desponsata igitur virgine
ioseph ipse quidem in suam civitatem
bethleem recessit domum suam
dispositurus et nuptiis necessaria
procuraturus. Virgo autem ma-
ria cum vii virginibus coevis et col- ob
lactaneis suis quas ex ostensione
miraculi a sacerdote acceperat ad
domum parentum in nazareth rever-
sa est. In diebus autem illis an-
gelus gabriel ei oranti appa-
ruit et de ea dei filium na-

tus nunciauit. Dies autem natiuitatis virginis aliquanto tempore apud fideles latuit contigit autem sicut refert iohannes beleth ut quidam vir sanctus sedule contemplationi insistens singulis annis .vi. ydus septembris in oratione positus iocundissimam angelorum sollempnitatem audiret cuius deuotissime ꝯ reuelari peteret cur qualibet anno illa tantum die et non alia hec audiret diuinum recepit responsum quod virgo gloriosa maria tali die fuit in mundo nata. et ideo hoc manifestaret filiis ecclesie ut concordes fiant in hac celebritate celesti curie. Cum autem hec summo pontifici et aliis intimasset. et illi orationibus et ieiuniis scripturis et antiquorum testimoniis veritatem requisissent hunc diem in honorem natiuitatis virginis celebrandum vniuersaliter statuerunt. ¶ Octaua autem natiuitatis beate marie olim non celebrabatur sed innocentius quartus natione ianuensis papa instituit celebrandam. Cuius hec causa fuit. Gregorius enim ix. post mortem media sublato de medio. romani omnes cardinales in conclaui concluserunt ut cicius ecclesie prouiderent. Sed cum per plures dies concordare non possent et ipsi a romanis multas molestias sustinerent vouerunt regine celi quod si eius meritis concordarent et liberi abire possent octauas sue natiuitatis diu neglectas decreto statueret celebrandas. Discordes in domum celestinum conuenerunt et liberati per dominum innocentium votum adimpleuerunt. Celestinus enim modico tempore supervixit. et ideo per eum impleri non potuit. ¶ Et nota quod tres natiuitates ecclesia sollempnizat scilicet natiuitatem christi et marie et iohannis baptiste que tres designant tres spirituales natiuitates. Cum iohanne nascimur in aqua Cum maria in penitentia Cum christo renascimur in gloria Cum igitur natiuitatem baptismi in adultis oporteat precedere contritionem. et glorie similiter ideo ille due merito vigilias habent. Sed cum penitentia tota sit pro vigilia non oportuit ut vigiliam haberet. Octauas vero omnes habent quia omnes ad octauam resurrectionis anhelant. ¶ Miles quidam valde strenuus et beate marie multum deuotus ad torneamentum vadens. quoddam monasterium ad honorem beate marie constructum in itinere repertum missam auditurus intrauit. Cum autem missa misse succederet et ille ob honorem virginis marie nullam pretermittere vellet. tandem monasterium exiens ad locum torneamenti properabat et ecce redeuntes ei occurrunt et eum strenuissime militasse referunt. Qui omnes qui aderant assererent et vniuersi eum strenuissime militasse vnanimiter declararent. nec non et quidam qui se ab eo captos dicebant se eidem offerrent. prudens vir discretus urbana regina urbano modo se honorasse quid accidit manifestauit et ad monasterium rediens filio virginis de cetero militauit. ¶ Episcopus quidam qui beatam mariam in summa

reverencia et devocione habebat quan-
dam ecclesiam beate marie in nocte me-
dia ex devocione adibat. et ecce
virgo virginum comitata cum universo
virginum choro venienti viro occur-
rit et summo cum honore suscepit
et ad ecclesiam ad quam tendebat
ducere cepit. precedentibus duabus
de choro puellis atque dicentibus
Cantemus domino socie cantemus ho-
norem. Dulcis amor christi personet
ore pio. Quos universus totus alius
chorus virginum resumendo precan-
tat. Porro quod bine cantantes bi-
nos qui sequebantur in ordine universis sub-
secute sunt. Primus ad yma ruit
magna de luce superbus. Sic homo
cum curavit primus ad yma ruit.
Sicque virum dei cum tali processio-
ne usque ad ecclesiam perduxerunt
duabus semper incipientibus et ceteris
respondentibus. ¶ Quedam mulier
solacio viri sui destituta unicum
filium habebat quem tenerrime di-
ligebat. Quadam autem vice filius
eius ab inimicis capitur et in cu-
stodia mancipatur. Quod illa audi-
ens inconsolabiliter flebat et be-
atam virginem cui multum devota
erat pro liberacione filii importunis
precibus exorabat. Tandem vi-
dens quod nichil sic proficeret ecclesiam in qua
erat sculpta ymago beate marie
sola intravit. et coram ymagine
stans ipsam sic alloquitur dicens
Virgo beata pro liberacione filii mei
te sepe rogavi et adhuc necessi-
tati misere subvenisti. Tuum
pro filio meo imploro presidium
et nullum adhuc sencio fructum.
Igitur sicut filius meus michi ablatus
est sic et ego filium tuum tibi au-
feram et obsidem pro filio meo

in custodia ponam. Et hec di-
cens propius accessit et ymaginem
pueri quam virgo in gremio ba-
iulabat auferens domum abiit.
Accipiensque ymaginem panno ip-
sam in lintheo mundissimo invol-
vit et in archa recondens ipsam
conclavi diligencius obfirma-
vit. bonum obsidem pro filio suo habe-
re gaudens et ipsum diligenter
custodiens. Et ecce sequenti noc-
te beata virgo iuveni apparuit et
ianuam carceris aperiens inde
ut exeat precepit. Et ipse dixit
Matri tue fili dicas ut meum red-
dat filium. ex quo reddidi sibi
suum. Qui exiens ad matrem ve-
nit et qualiter beata virgo eum libe-
ravit enarravit. Illa autem
plurimum exultans ymaginem
pueri accepit et ad ecclesiam veniens
beate marie reddidit dicens
Gratias vobis refero domina quia
michi unicum meum filium reddidi-
sti et nunc vobis filium vestrum red-
do quia meum me recepisse con-
fiteor. ¶ Erat quidam fur qui
sepe latrocinia exercebat sed
beatam mariam plurimum in devocio-
ne habebat et eam crebrius sa-
lutabat. Quadam igitur vice fur-
tum quoddam rapiens capitur
et suspendio iudicatur. Cum autem
suspenderetur continuo beata ma-
ria eidem affuit et suspensum
tribus diebus ut sibi videbatur
suis manibus sustentavit
ita quod nulla lesione persensit
Illi autem qui eum suspenderunt ca-
su inde transeuntes eum viven-
tem et vultu alacri reperierunt
et arbitrantes quod non bene fuis-
set laqueo astrictus gladio ip-
sum iugulare volebant. Sed beata
maria furencium gladio

manū appoñebt et illi ꝰ nil no
ce potuīt Cognoſcētes ꝗᵒ illo
refᵉrente ꝙ bta maria ſic eū iuua
ret. mirante eū depoſuerūt et
amodo iugiꝰ abire liberꝰ dimi
ſerūt Qui abiens moaſtiū
intrauit et quo aduſqꝫ pꝑix
ī ſeruitio dei genitris ꝑmanſit.
¶ Fuit quidā clericus qui btām ma
riam valde diligens hōas eiꝰ
ſedule decantabat Cū autē
ꝑentes eiꝰ morerent aliū vo
ꝑentes hēdem eidē hēditatē
maxīmā dimiſerūt Compul
ſus ē igitᵘʳ ab amicis ut vxoꝛ
acciperet et hēditatē ꝓpriā gu
bernarꝫ Quadā aūt die
cū ad celebrandas nuptias
tenderet ī itinere quandā ecclīā
repit et recordatus ſeruicij
bte marie ī ipsam īgrediens
hōas eiꝰ dicē cepit Et ecce
bta maria eidem apparuit et
quaſi ſeueriꝰ dixit ei O ſtulte ꝛ
īfidelis cur me amicā ꝛ ſpon
ſam tuā relinquis ꝛ in femina
aliā ante ponis Ad hoc ille
ꝯpunctus ad ſocios rediijt ꝛ
totū diſſimulās celebratis
nupcijs omnibus relictis de
domo aufugit ꝛ moaſteriū in
trans bte marie deuote ſer
uiuit ¶ Sacerdos cuiuſdam
parrochie ꝛ honeſte vite
nullā miſſam n̄ miſſa bte
marie ſciebat quā ī eiꝰ ho
noꝛ ſedule decantabat Ap̄d
epm igitᵘʳ accuſatꝰ ꝛ ab eo
citius arceſitur Cū vo coꝛā
epo ſe aliam miſſā neſcire

dicet. epus ipm q̄ſi seductoꝛ
dure redarguit ꝛ ab officio
eū ſuſpendens ne decero miſ
ſam cantare audeat ınt̄ dixit
Sequenti nocte bta maria epo
apparens cū pluimū ī crepauit
et cur ſuū cancellariū ſic male
tractaſſꝫ requiſiuit Addidit qꝫ
ꝙ die xxx. moreretur niſi ille ad
ꝯſuetū officiū reſtitueret Tūc
meſtus epus pſbrm acceſſiuit
et veniā poſtulās ut nullam
miſſā pꝛ illā quā ſciebat de
bta maria v̄gīe celebrare debe
at imperauit ¶ Quidā clericus
vanꝰ et lubricꝰ erat ſꝫ tn̄ dei
genitricem pluīmū diligebat et
eius hōas ſtrenuꝰ deuote ꝛ ala
criter decantabat Quadā nocte
igitᵘʳ ī viſione vidit ſe an̄ tribunal
dei aſtare ꝛ dm̄m circumſtantibꝰ dicē
De illo q̄ vos aſpicitis quo iudi
cio dignus ſit vos ipi decernatis
que tam diu tollerauī ꝛ nullum
adhuc ī eo emendationis ſignum
īueni Tūc dn̄s omnibꝰ approba
tibus ſup eū dāpnationis tulit
ſnīām Et ecce virgo bta ſur
rexit ꝛ filio ſuo dixit Dulciſſimo
pie fili clemenciā tuā rogo ut
ſup eū ſnīām dampnationis miti
gꝰs Dimat qᵒ hic ob grām mei
qui ob ſtā vita addidit morti
Cui dn̄s Nuiꝰ eū petitionibꝰ
ābuo ſi vel ſaltē nūc ei ꝯcedere
tonē conſpexeo Et quaſi v̄go ad
clericū dixit Vade ꝛ amplius
noli peccare ne deteriꝰ tꝛ ꝯtingat
Clericus igitᵘʳ excitatus vitā muta
uit ꝛ religionē peciit ꝛ ibi ī
bonis oꝑibus vitā finiuit ¶
Apud ciliciā ano dn̄i . d . xxx
fuit quidā vir noīe theophilus

cuiusdam episcopi vicedominus qui tam pru-
denter sub episcopo res ecclesiasticas
dispensabat quod mortuo episco-
po eum dignum episcopatu omnis populus
acclamabat. At ille vicedominatu
contentus alium in episcopum maluit or-
dinari. Tandem ab ipso officio invi-
te ab episcopo depositus in tantam im-
pacientiam est delapsus ut ad suam
recuperandam dignitatem cuiusdam
iudei in maleficiis consilium expeteret.
Ille igitur dyabolum advocavit. et ad-
vocatus concitus venit. Theo-
philus igitur iussu demonis xpm
et matrem eius abnegavit. xpi-
ane professioni abrenunciavit
et ipsius abrenunciacionis et ab-
negacionis cyrographum scripsit.
et scriptum anulo suo sigillavit
et sigillatum demoni tradidit
et sic eius servicio se addixit.
In crastinum igitur procuratione demo-
nis theophilus in gratiam episcopi
recipitur et in sui dignitatis officium
restituitur. Tandem ad se re-
versus de eo quod fecerat valde in-
gemuit et ad virginem gloriosam
ut sibi in adiutorium fieret tota men-
tis devocione confugit. Qua-
dam igitur vice beata maria in vi-
sione illi apparens de impieta-
te ipsum redarguit et dyabolo
abrenunciare precepit. Ac xpm
dei filium et omne xpianitatis
propositum confiteri fecit et sic ipsum in
filii sui gratiam recuperavit. et
ad indicium indulte venie iterum
sibi apparens cyrographum quod dy-
abolo dederat sibi reddidit et super
pectus eius posuit ut iam non
se dyaboli servum timeret sed per vir-
ginem se liberatum fore gauderet.
Quo theophilus recepto
vehementer exultavit. toti episco-
po omnique populo quid acciderit retulit.
et cunctis admirantibus et virginem
gloriosam laudantibus ipse post
triduum in pace quievit. Qui-
dam vir et uxor sua filiam uni-
cam habentes eam cuidam iuveni
nuptui tradiderunt. Ob amorem
autem filie generum suum secum
in domo tenebat. Mater autem
puelle iuvenem amore filie sue
tam diligenter colebat ut non
maior esset amor puelle ad
puerum quam socrus ad generum.
Unde hec maliciosi dicere ceperunt
quod hec non filie causa faceret sed ut ei-
dem pro filia sese ingereret. Tunc
igitur mulieris animum tanta falsi-
tas concussisset timens ne in
vulgi fabulam verteretur duos rus-
ticos allocuta est et occulte ge-
nerum strangulare vellent tribu-
ebat xx solidos pollicetur. Qua-
dam ergo die in cellario eos re-
cludens maritum ex industria
aliquo ire compulit et filiam
alio loco transmisit. Tunc ado-
lescens iussu domine sue cellarium
ut vinum afferret ingreditur et
mox a latronibus strangulatur.
Mox socrus ipsum in lecto filie
sue detulit et quasi dormientem
vestibus contexit. Redeuntibus
igitur marito et filia et ad mensam
positis iubet mater filie ut
maritum debeat excitare et ad
mensam vocare. Que cum defunc-
tum reperisset et hec cuncta innotuis-
set tota familia in lamentum vertitur
et illa mulier homicida quasi do-
lens cum ceteris lamentatur. Tan-
dem mulier de perpetrato scele-

valde ingemuit et sacerdoti omnia
per ordinem confessa fuit. Post
aliquod tempus inter mulierem et sa-
cerdotem litigium oritur et a sacer-
dote suo generi homicidium irro-
gatur. Quod cum ad parentum iu-
venis noticiam devenisset, ad-
ducitur ad iudicem et ab eo igni-
bus concremanda dampnatur.
Tunc genitrix suum imminere se conside-
rans ad beatam virginem mari-
am se convertit et eius introiens
ecclesiam in oratione cum lacrimis
se prostravit. Post modicum
exire compellitur et in magnum
accensum ignem omnibus ibidem stanti-
bus illesam et incolumem contuentur.
Ac parentes pueri ignem parvum esse
putantes ad sarmenta concur-
runt et in ignem proiciunt. Viden-
tes autem quod nec sic in aliquo lede-
retur lanceis et hastilibus eam
impugnare ceperunt. Tunc iu-
dex qui aderat vehementer
obstupuit et eos abipius
impugnatione compescuit. Eam
autem diligenter considerans
nullum in ea signum incendii preter
sola vulnera lancearum invenit.
Cum autem parentes eius domum
eam reduxissent et eam fomentis
et balneis recrearet nolens
deus eam ulterius humana suspi-
cione fedari post triduum in laude
virginis perseverantem ex hac vita
vocavit.

De sancto Adriano

Adrianus a maximiano
imperatore miles passus
est. Cum enim predictus maximianus
in nychomedia urbe ydolis
immolaret iussu eius omnes
christianos perquirentes alii
timore pene, alii amore promisse
pecunie vicini vicinos, propinqui
domesticos ad supplicium pertra-
hebant. Inter quos xxxiii a per-
quirentibus comprehensi ante
regem adducti sunt. Quibus
rex: Non audistis qualis pe-
na adversus christianos posita
sit? Cui illi: Audivimus et stul-
ticie tue iussionem irrisimus.
Tunc rex iratus nervis cru-
dis eos cedi iussit et lapidibus
ora eorum contundi mandavit ac
annotata uniuscuiusque confessio-
ne ferro vinctos in carcere reclu-
di precepit. Quorum constanciam
Adrianus prior officii militalis
considerans dixit eis: Adiuro
vos per deum vestrum ut michi dicatis
que est remuneracio quam expectatis
pro ista tormenta. Ad hoc sancti dixe-
runt: Oculus non vidit nec auris
audivit nec in cor hominis ascendit
que preparavit deus diligentibus se. Tunc
Adrianus in medium prosiliens
ait: Annotate me cum istis quia
et ego christianus sum. Quod cum
imperator audisset et nolentem
sacrificare vinctum ferro in carcere
posuit. Natalia vero uxor eius
audiens virum suum incarceratum
scidit vestimenta sua flens plu-
rimum et eiulans. Sed cum didi-
cisset quod propter fidem christi in carcere
missus fuisset gaudio repleta
ad carcerem cucurrit et vincula
viri sui et aliorum osculari cepit.
Erat enim christiana sed propter perse-
cucionem se non publicabat et
dixit ad virum suum: Beatus es
domine mi Adriane quia invenis-
ti divicias quas non dimise-
runt parentes quibus egent

qui multa poſſident q̄m non
eſt ſenerandi tpus n̄ mutuo
accipiendi· du nullus aliud
depena libabit· n̄ pr filiu n̄
mr filia· n̄ ſeruus dnm· n̄
amicus amicu· n̄ diuiciae poſ=
ſeſſore Cumq̄ eu admonuiſſet
ut oem gl'am t'rena ↄtemp
neret ⁊ amicos et parentes ſper=
neret et ſp ad celeſtia cor ha=
beret· Dixit adrianus Vade ſo=
ror mea tpe paſſionis mee
accerſiam te ut videas fine
mrm Cumq̄ viru ſuu aliqui=
bus recomendauis ut eu ſaltem
confortarent rediit i domu
ſua· Poſtmodu audiens adri
anus diem ſue paſſionis ad
eſſe dans muna cuſtodibus
et ſcōs qui ſecu erant i fideiuſ=
ſoribus abiit domu noctē na=
talia ſicut ei iuramento pmi=
ſerat ut eos paſſionibus ĩmis
eſſet Quida aut eu videns pcu=
currit ⁊ nunciauit natalie
dicens Abſolutus ē adrianus ⁊ ecce
uenit Quod illa audiens no
credebat dicens Et q̄s potuit
eu abſolue a uinculis Abſit ut
contingat ut ſoluatur a uincu=
lis ⁊ ſeparetur a ſcīs Du hoc
loqueret̄ puer domeſticus ue
nit dicens En dns m̄s dimiſ=
ſus ē Illa aut putans quod
m̄rtiu refugiſſet et amariſſie
flebat Et cu vidiſſet eu ſur
gens uelocius oſtiu domus
contra eu clauſit ⁊ dixit Lon=
ge a me efficiant̄ qui adeo cor=
ruit· no michi contingat loq̄
ori illius p quod dnm ſuu ab=

negauit Et conuſa ad eu
dixit· O tu miſer ſi deo reddere
noluiſti q̄ nouiſti· q̄s te coegit
apphende q̄ no potuiſti pſice
Quis ſeparauit a ſcīs· aut q̄s te
ſeduxit ut recederes a genera=
cionis Dic m̄ cur fugiſti ante
q̄ua pugna fieret an q̄ua impug
natores uideres Quo vulnatus es
n̄ du emiſſa ſagitta Et ego
mirabar ſi ex gente ſua deo ex=
degenere impiorū aliquis offer=
ret deo· Heu me i felice et
miſera quid faciā que iuncta
ſum huic ex gene impiorū No
ē conceſſu michi uni⁹ hoc ſpa
cio ut uocarer uxor m̄rtis ſet
dicerer uxor tūſgreſſoris Modi=
cu q̄dem exultatio mea fuit ⁊
cito pſola obpbriu meu erit
Hec aut btus adrianus audiens
uehement̄ gaudebat admirans q̄
fcia iuuene pulcherrima ⁊ nobi=
li et an xiiij or meſes nupta que
talia loqui poſſet· Unde ex hoc
ad m̄rtiu ardencior effectus eſt
et ūba eius libentiſſie audiebat
Sz cu ea nimis affligi videret
dixit ei Aperi m̄ dna mea nata
lia· no eni ut putas m̄rtiu
fugi ſz te ut pmiſi uocate veni
Que no credens ait· Vide quo
me ſeducit tūſgreſſor· quo me
tituber alt̄ iudas· fuge hinc mi
ſer iam me ipam interficiā ut ſa
ciaris Et du moraretur ad ape
riendu dixit ei Aperi cicius· m̄ q̄
uada ⁊ no videbis me ⁊ ps=
lugebis q̄ me ante exitu meu
no videris· Fideiuſſores dedi ſcōs
m̄rtires· et ſi miniſtri me q̄rentes
no i uenerit ſuſtinebūt ſa tor
menta ſua ſil ⁊ mea Hec au

dicens natalia aperuit et eo in vitam constrati ad carcerem simul abierunt. Ibi natalia per septem dies sanctorum ulcera cum lintheis preciosis extergebat. Statuta autem die imperator eos presentari iussit. Qui soluti penis quia ambulare non poterant velud animalia portabantur. Adrianus vero retro vinctis manibus sequebatur. Deinde adrianus portans eius eculeum cesari presentatur. Natalia vero adiungens ei dicebat. Vide domine mi ne forte trepides cum tormenta videbis. Modicum quidem nunc patieris sed continuo cum angelis exultabis. Adrianus igitur sacrificare nolens grauissime cesus est. Currensque natalia cum gaudio ad sanctos qui erant in carcere ait. Ecce dominus meus inchoauit martirium. Cum autem rex ne deos suos blasphemaret moneret ille ait. Si ego ita torqueor quia eos qui non sunt blasphemo. qualiter ipse torqueberis qui deum verum blasphemas. Cui rex Hec verba te illi seductores docuerunt. Adque adrianus. Quare seductores eos dicis qui sunt doctores eterne vite. Currens natalia hec responsa viri sui alijs cum gaudio referebat. Tunc rex a quatuor validissimis viris ferit cum grauissime cedi. Omnes autem penas et interrogaciones et responsiones natalia alijs martiribus qui erant in carcere continuo referebat. In tantum autem cesus est ut viscera effunderentur. Tunc ferro vinctus cum alijs in carcere recluditur. Erat autem adrianus iuuenis delicatus valde et decorus annorum xxviij. Natalia vero virum suum iacentem supinum

et totum laceratum considerans mittens manum sub capite eius dicebat. Beatus es domine mi quia dignus effectus es numero sanctorum. Tu es lumen meum ut patiaris pro eo qui propter te passus est. Perge nunc dulcis mi ut videas gloriam eius. Audiens autem imperator quod multe mulieres sanctis in carcere ministrarent, precepit ne ulterius ad eos ingredi permittantur. Quod audiens natalia se rasa tonsorauit et habitum virilem assumens sanctis in carcere ministrabat. Alias quoque exemplo suo ad hoc induxit. Rogauitque virum ut cum esset in gloria hac pro ea ipse faceret ut se intactam custodiens ab hoc seculo citius euolaret. Audiens autem rex que mulieres fecissent. iussit incudem afferri ut confractis super eam cruribus sancti morerentur ut terrerentur. Timens vero natalia ne vir suus ex aliorum supplicijs terreretur. rogauit ministros ut ab eo inciperent. Abscisis igitur ab eo pedibus et cruribus quoque confractis rogauit eum natalia ut manum eius abscidi permitteret. quatenus alijs sanctis qui plura passi fuerant compar esset. Quo facto adrianus spiritum reddidit. Ceterique pretendentes pedes ultro ad dominum migrauerunt. Rex autem eorum corpora cremari fecit. Natalia vero manum adriani in synu suo abscondit. Cum autem corpora sanctorum in igne proicerentur voluit et natalia se cum eis in igne precipitare. Sed subito vehementissimus imber irrupit et ignem extinguens corpora sanctorum illesa seruauit. Christiani vero consilio inito corpora eorum constantinopolim transferri fecerunt. quousque pace ecclesie reddita cum honore referrentur. Natalia vero domi remanens manum sancti adriani secum retinuit. qua

in solatium vite sue semper ad caput
lauli sui tenebat. Post hoc autem
tiburnus videns nataliam tam pul-
chram tamque divitem et nobilem
de voluntate imperatoris honestas
matronas ad eam misit ut in
suum coniugium consentiret. Quibus
natalia respondit. Quis michi prestare po-
terat ut coniungerer tali viro. Sed
peto ut trium dierum michi detur indu-
cie ut me valeam preparare. Hec autem
dicebat ut inde fugere posset. Cum
autem dominum exoraret ut se intactam
conservaret subito obdormivit.
Et ecce unus martirum ei apparuit et
eam dulciter consolans ut ad locum
in quo sunt corpora martirum veniat
imperavit. Evigilans igitur et ma-
num adriani solam accipiens cum
multis xpianis navim conscendit.
Quod tiburnus audiens cum mul-
tis militibus eam prosequendo inse-
cutus est. Exurgens autem ventus
contrarius multis eorum submersis
eos redire compulit. Media autem
nocte dyabolus in specie nauthe cum na-
vi fantastica hiis cum quibus natalia
apparuit. Et quasi voce nauthe
ait eis: Unde venitis et quo pergitis.
Et illi: Ex nychomedya venimus
et constantinopolim pergimus. Quibus
ille ait: Erratis. ad sinistram pergi-
te ut rectius navigetis. Hoc autem
dicebat ut eos in pelagus mitteret
et periret. Cum autem vela mutaret
subito adrianus in navicula sedens
eisdem apparuit et eos navigare
sicut prius ceperant admonuit.
ostendens malignum spiritum fuisse qui
sibi locutus fuerat. Ponensque se ante
eos precedebat illos et viam eis os-
tendebat. Natalia vero adrianum
precedere videns immenso gaudio re-
pleta est. Itaque antequam illucesceret

constantinopolim advenerunt. Cum
autem natalia in domum ubi erant
corpora martirum introisset et manum
adriani ad corpus posuisset et pre
oratione dormitasset adrianus ei ap-
paruit et salutans eam ut secum in
pace secum veniret precepit. Que cum
evigilasset et somnium astantibus
retulisset vale faciens omnibus emisit
spiritum. Fideles autem corpus eius acci-
pientes iuxta corpora martirum illud
posuerunt.

De sancto Gorgonio

Gorgonius et dorotheus
apud nychomedyam primi in
palacio dyocleciani. Antique mili-
cie renunciant ut liberius rege(m)
suum sequantur et xpianos se no-
vo libera confitentur. Quod cesar
audiens plurimum anxiebatur egre
ferens perdere tales viros quos intra
palacium nutritos mores et genus
nobilitatis decorabat. Cumque [illegible]
minis nec blandiciis moveret
in eculeo distenduntur et flagellis
et ungulis toto corpore laniati
aceto et sale mordaci corporis vene-
ribus perfunduntur. Et cum hoc
alacriter tollerarent in craticula
assantur. ubi quasi in lecto florum vide-
bantur iacere nichilque penarum
sentire. Deinde iussu cesaris
laqueo suspenduntur et corpora
lupis et canibus exponuntur. Sed
tamen intacta a fidelibus colliguntur.
Post multos annos corpus sancti
gorgonii romam translatum est.
Anno autem domini d. cc. lxiiii. episcopus
metensis nepos pipini [illegible]
romam ad gallias transtulit et in gor-
ziensi monasterio collocavit.

Protho et iacincto

Prothus et iacinctus
fuerunt [illegible] et iacincti
in studio philosophie socii
eugenie filie philippi nobilissimi

romanorum Cui quidem philip-
pus a senatu prefecturam allex-
andrie accepit et illuc claudiam
uxorem suam et filios auitum et ser-
gium filiam quoque eugeniam secum
duxit Porro eugenia omnibus
liberalibus artibus et litteris erat
perfecta Prothus quoque et iacinctus
secum studuerant et ad perfectionem omnium
scienciarum devenerant Eugenia igitur
xv etatis sue anno ab aquilino
aquilini consulis filio petitur uxor
Cui illa maritus non natalibus
sed moribus est eligendus Pervenit
igitur ad manus eius doctrina pau-
li et cepit animo fieri xpiana Per-
missum erat xpianis iuxta allex-
andriam habitare Unde illa quasi
solaciando pergens ad villam
transiens audivit xpianos can-
tantes Omnes dii gencium demo-
nia dominus autem celos fecit Tunc
dixit ad pueros prothum et iacinctum
qui secum studuerant Philoso-
phorum sylogismos scrupuloso
studio transegimus aristotilica
argumenta et platonis ideas
et socratis monita et breviter
quicquid cantat poeta quicquid ora-
tor et quicquid philosophus excogitat
hec sententia excludit Dominam me
vobis usurpata parentibus sorore
vero sapiencia fecit Simus ergo fratres
et xpm sequamur Placuit consilium
Et assumpto habitu viri ad monas-
terium cui helenus vir dei pre-
erat venit qui nullam ad se fe-
minam venire sinebat Qui
cum quadam vice cum heretico dis-
putans cum iura argumentorum
ferre non posset magnum ignem
accendi fecit ut ille qui non combu-
reretur veram fidem habere probaretur

Quod cum ferrum esset prior intravit
et illesus exivit Hereticus autem
cum intrare nollet ab hominibus est expul-
sus Adhuc igitur cum accessisset et se
virum diceret ille ait Recte vir
diceris quia cum sis femina viriliter agis
Ab eo igitur cum protho et iacincto mo-
nasticum habitum accepit et se fratrem
eugenium ab hominibus appellari
fecit Pater autem eius et mater videntes
currum eugenie vacuum revertentes re-
disse merentes undique filiam in-
quiri fecerunt sed minime inveni-
re potuerunt Interrogant vates
quid de filia facta sit Qui respondet
quod eam a diis inter astra translatam
Quo circa pater ymaginem filie fecit
et ipsam ab omnibus adorari man-
davit Ipsa vero cum sociis in dei
timore permansit et mortuo pre-
posito ipsa preficitur Erat tunc allex-
andrie matrona quedam dives et
nobilis melancia nomine quam ipsa
eugenia perungens a quartana li-
beravit in nomine ihesu xpi Unde
multa ei misit munera sed non rece-
pit Predicta igitur matrona fratrem
eugenium virum esse arbitrans se-
pius visitabat vidensque elega-
nciam iuventutis et pulcritudinem
corporis et eius amore vehemen-
ter exarsit et qualiter cum eo
commisceri posset anxia cogitare ce-
pit Simulans igitur languorem
misit ut ad eam veniret et se in-
viso dignaretur Que cum venisset
aperuit ei qualiter eius amore
esset et qualiter in eius concupiscen-
cia estuaret rogans ut secum
carnaliter commisceretur Statimque
eum apprehendens amplectitur et
osculatur et ad crimen hortatur Quam
frater eugenius abhorruit

dices ei. Recte melantia
nomine huic congruo sceleris nigre-
dinis es repleta perfidia, ni-
gra diceris et obſcura filia te-
nebrarum, amica dyaboli, dux pol-
lutionis, fomentum libidinis, ſo-
ror anxietatis perpetue et mor-
tis filia ſempiterne. Illa vero
ſe deceptam videns et timens ne
forte ſcelus publicaret voluit
ipſa prior detegere clamareque cepit
quod eugenius ſe voluit violare. Abi-
it igitur ad philippum prefectum et con-
queſta eſt dicens: Iuvenis quidam
perfidus chriſtianus ad me medendi
cauſa ingreſſus in me irru-
ens impudenter me voluit vi-
olare et niſi unius ancille que
intra cubiculum erat fuiſſem libe-
rata ſuffragio ſue me libidi-
ni ſociaſſet. Audiens hec prefectus
ira accenditur et miſſa appari-
torum multitudine eugenium
ceteroſque ſervos ferro vinctos
adduci fecit. Dieque facta ſtatuit in
quo omnes tradi deberent morſi-
bus beſtiarum. Aſtitis autem eis
coram ſe dixit ad eugenium: Dic
nobis ſceleſtiſſime hoc vobis chriſtus
veſter docuit ut operam corruptio-
nibus detis et matronis impuden-
ti veſania violentis. Tunc eugeni-
a demiſſa facie ne cognoſceretur reſ-
pondit: Dominus noſter caſtitatem docuit
et integritatem ſervantibus eternam
vitam promiſit. Hanc autem melan-
tiam falſam teſtem monſtrare poſ-
ſumus sed melius eſt ut nos pa-
tiamur quam iſta cum vincta fu-
erit pereat et fructus pacie-
ntie deperdat. Verumptamen adducatur
ancillam quam dicit mei ſceleris eſſe

teſte ut ex ore eius poſſint confu-
tari mendacia. Que cum addu-
cta eſſet et illa a domina ſua docta con-
ſtanter ei opponebat quod dominam
ſuam opprimere voluerit. Tunc omnes
de familia ſunt deprecati ſe te-
ſtantes. Ait eugenius: Tempus
tacendi tranſiit et tempus loquendi
advenit. Nolo ut impudica in
ſervos chriſti crimen imponat et de
fallacia glorietur. Ut autem men-
dacium veritas ſuperet et ſapientia ma-
litiam vincat veritatem oſtendam
non per iactantiam ſed propter dei gloriam.
Et hoc dicens tunicam accepit uſque
deorſum ſcidit et femina apparuit. Dix-
itque prefecto: Tu mihi pater. claudia
mater. fratres hii duo qui tecum
ſedent avitus et ſergius ego
eugenia filia tua. hii duo pro-
thus et iacinctus. Quod pater au-
diens et filiam cognoſcens et capi-
ens in amplexus cum matre ruit
et lacrimas multas effudit.
Eugenia autem veſtibus aure-
is induitur et in ſublime tollitur.
Ignis autem de celo venit et me-
lantiam cum ſuis conſumpſit. Tunc
eugenia patrem matrem fratres totam-
que familiam ad fidem chriſti conver-
tit. Ita quod pater propter hoc a prefectura
depoſitus et a chriſtianis epiſcopus or-
dinatur et in oratione perſiſtens ab
infidelibus occiditur. Claudia
autem cum filiis ſuis et eugenia
romam reverſa eſt et multos ad
chriſtum convertebat. Eugenia autem
iuſſu imperatoris ligato grandi
ſaxo in tyberim precipitatur. Sed
rupto ſaxo ſuper undas in co-
lumnis gradiebatur. Tunc in for-

nacem ardentem prius quam extinc-
ta fornace refrigerio utebatur
reclusit . inde in tenebrosum car
cerem quem lumine splendidissimo ra
diabat eidem . Cumque per decem dies
sine cibo fuisset saluator eidem
apparuit et panem candidissimum
sibi porrigens dixit . Accipe ci
bum de manu mea . ego sum sal
uator tuus quem tota mentis in
tentione amasti . eodem die quo
ad superos descendi ipse te recipi
am . Inde die quo natalis domini spe
culator mittitur & caput eius ab
sciditur . Que per eundem modum cum
apparuit et per diem dominicam se sepe
rebat . predixit Clemente quo die
dominica claudia in oratione posita
emisit spiritum . Bethus autem et
inuictus cum ad templum trahe
rentur . oratione simulacrum cor
ruerunt . Et cum sacrificare nollet
capite obtruncati sunt martirium
per eundem modum compleuerunt . Anno
domini . cc . lxi sub ualeriano et
galleano . **De exaltatione sancte crucis**

Exaltatio sancte crucis dici-
tur quia tali die fides et sacra
crux plurimum exaltata fuit .
Notandum autem quod ante Christi passionem
lignum crucis fuit lignum vili
tatis . quia huiusmodi cruces de
lignis vilibus parabantur . In
fructuositatis . quia quotcumque
in monte caluarie plantaret fruc
tum minime faciebat . Ignobi
litatis quia erat supplicium latro
num . Tenebrositatis quia tene
brosum & sine omni decore e
rat . Mortis . quia ibi homines
morti tradebantur . Post pas
Fetoris quia in medio cadauerum
plantabatur .

sione uero fuit multipliciter exal
tata . quia uilitas transiuit in pre
ciositatem unde dicit andreas
Salue crux preciosa &c . Infruc
tuositas in fertilitatem unde Cant
vij . Ascendam in palmam & appre
hendam fructus eius . Ignobili
tas in sublimitatem unde Aug . Crux
que erat supplicium latronum transit
ad frontes imperatorum . Tenebro
sitas claritate unde Crisostomus Crux
& cicatrices radijs solis in iudi
cio erunt lucidiores . Mors in
vite perpetuitatem . Unde cantatur .
Ut unde mors oriebatur inde &c
Fetor in odoris suauitatem Unde
Cant . Cum esset rex in accubitu
suo nardus mea id est crux de
dit odorem suum &c . Exaltatio
sancte crucis sollempniter ab ecclesia
celebratur . quia in ea fides plurimum
exaltata fuit . Anno domini . dc
. c . xv . permittente domino flagel
lari populum suum per seuiciam paga
norum . cosdroes rex persarum omnia
regna terrarum suo imperio sub
iugauit . Letus autem ueniens a se
pulcro domini territus rediit sed
partem sancte crucis quam sancta helena
ibidem reliquerat asportauit
Cosdroes autem ab omnibus coli ut
deus turrim ex auro & argento
& interlucentibus gemmis fecit .
Et ibidem solis & lune & stel
larum ymagines collocauit . per
subtiles & occultos ductus quasi
deus desuper aquam infundebat
Et in subterraneo specu equi qua
drigas trahentes in circuitu ibant
et quasi turrim mouerent . et
tonitruum simularet . Filio igitur
suo regno tradito in tali phano .

apsidam residet et iuxta crucem
domini collocans appellari se ab om-
nibus dominum iubet. Et sicut legitur
in libro mitrali de officiis ipse
cosdroe in throno residens tamquam
pater lignum sancte crucis a dextris
posuit loco filii et gallum a si-
nistris loco spiritus sancti. Se vero
patrem iussit nominari. Tunc eraclius
imperator exercitum copiosum colle-
git et contra filium cosdroe iuxta
danubium fluvium dimicaturus
advenit. Tandem utrisque principi-
bus placuit ut ipsi super pontem
soli confligerent et qui victor ex-
isteret ipse sine dampno utriusque
exercitus imperium usurparet. De-
cretum etiam exiit ut quicumque prin-
cipem suum iuvare presumeret cru-
ribus excisis et brachiis absco-
ntinuo in flumine mergeretur. Ac
eraclius totum deo se obtulit
et sancte cruci se cum devotione qua po-
tuit commendavit. Ambobus ita-
que in conflictu diutius heracli-
o dominus victoriam tribuit et contra
exercitum suo imperio subiugavit
adeo quod universus populus cosdroe
fidei christiane se subdidit et sacrum
baptisma suscepit. Cosdroe autem
ignorabat exitum belli quia cum ab
omnibus odiretur a nemine inti-
matur. Heraclius autem ad eum pervenit
et in throno aureo cum sede reperi-
ens sibi dixit. Quia lignum crucis
sancte secundum modulum tuum honorasti
si baptismum et fidem christi suscepis
adhuc vitam et regnum paucis a
te acceptis obsidibus obtinebis
si autem hoc implere contempseris gla-
dio meo te feriam et caput tuum
precidam. Cumque igitur ille acquiescere

nollet extracto gladio eum protinus
decollavit. Et quia rex fuerat sepe-
liri precepit. Filium vero suum decem
annorum quem cum eo reperit baptizari
fecit et de sacro fonte ipsum suscipiens
regnum patris ei dimisit. Tur-
rim vero illam destruens argentum
in predam sui exercitus tribuit aurum
vero et gemmas ad reparandas eccle-
sias quas tyrannus destruxerat
reservavit. Sanctam igitur crucem ihero-
solimam reportavit. Cum autem
de monte oliveti descendens per
portam qua dominus passurus intra-
verat in equo regio et ornamen-
tis imperialibus ingredi vellet
repente lapides porte descen-
derunt et invicem se compaginantes se
clauserunt. Super quo cunctis stu-
pentibus angelus domini signum
crucis in manibus tenens super
portam apparuit dicens. Cum rex
celorum ad passionem per hanc portam
intraret non cultu regio sed humili
asello ingrediens. humilitatis
exemplum suis cultoribus dereliquit et his
dictis angelus abcessit. Tunc imperator dis-
tor lacrimis infusis se ipsum ad
calciavit et vestimenta usque ad
camisiam exuit. crucemque domini
accipiens usque ad portam humiliter
baiulavit. Moxque duritia la-
pidum celeste persensit imperium sta-
timque porta se sublevans libe-
rum ingredientibus patefecit ingres-
sum. Odor autem suavissimus qui
eodem die eodemque momento quo fuit
de turri cosdroe sancta crux
ablata iherosolimis de persidis pro-
vincia per tam longa terrarum
spacia fuerat elapsus tunc rediit
omniumque mirabili suavitate refecit.
Rex autem devotissimus in has crucis
laudes prorupit. O crux splendi-
dior cunctis astris mundi celebris
omnibus multum amabilis sanctior universis

que sola fuisti digna portare ta
lentum mundi. Dulce lignum dulces
clauos. dulcis mucro. dulcis
hasta. dulcia ferens pondera. sal
ua presentem cateruam in tuis hodie lau
dibus congregatam. tuo vexillo sig
natam. Corpus preciosa crux in loco
suo restituitur. et antiqua mira
cula renouantur. Mortuus quidam
restituitur vite. paralitici quatuor
curantur. leprosi decem mundantur. xv.
ceci illuminantur. demones effugantur.
et a variis languoribus plurimi
liberantur. Et sic imperator ecclesias
reparans et regiis muneribus cu
mulans ad propria remeauit.
Apud constantinopolim iudeus
quidam ecclesiam sancte sophie ingressus
pictam ymaginem xpi ibi conspexit
cumque se ibi solum considerans gla
dium arripuit et appropians
ymaginem xpi in gutture percussit
statimque inde sanguis exiuit et
iudei faciem et caput aspersit. Qui
territus ymaginem accepit et ipsam
in puteum proiciens statim aufugit.
Quidam autem xpianus eidem obui
auit sibique dixit. Vnde venis iu
dee. aliquem hominem occidisti. Et ille
falsum est. Cui rursus homo ille dixit.
Tu homicidium perpetrasti et ideo sangui
ne aspersus es. Et inde. Vere deus xpi
anorum magnus est et fides eius
firma per omnia comprobatur. Uere ego
percussi hominem sed xpi ymaginem et
continuo sanguis de eius gutture ema
nauit. Duxit autem iudeus hominem
illum ad puteum et inde sanctam xpi
ymaginem extraxerunt. Plaga autem
in gutture ymaginis xpi ut fertur
adhuc hodie cernitur. Et iudeus
continuo fidelis efficitur.

Apud siriam in ciuitate berinth
quidam xpianus sub annua pensione
hospicium habens ymaginem domini cru
cifixi contra lectum suum in pariete
affixerat et ibi orationes suas continue
faciebat. Post annum uero aliud domi
cilium conduxit et ymaginem ibidem ex obli
uione reliquit. Quidam autem iudeus
predictam domum conduxit. et die qua
dam et unum de contribulibus suis
ad conuiuium inuitauit. Inter
epulas autem ille qui inuitatus fu
erat casu circumspiciens ymaginem
in fixam pieti cotuet̃. et in illum
qui se inuitauerat ira fremens
cur ymaginem ihu nazareni te
nere auderet comminatur. Ille
autem cum adhuc predictam ymagi
nem non uidisset sacramentis quibus
poterat affirmabat quod illam de qua
dicebat ymaginem penitus ignora
bat. Tunc ille placatum se simu
lans uale fecit et ad principes
sue gentis abiens iudeum illum
de hoc quod uiderat accusauit. Iu
dei igitur congregati ad domum eius
conueniunt et uisa ymagine illam co
~~ttume~~ tumeliis diris afficiunt et
cetera synagoga feminium p
sauit ymaginem uero pedibus
conculcantes cuncta in ea dominice
passionis obprobria renouarunt.
Cum uero latus lancea perforassent
protinus sanguis et aqua ubertim
exiuit et suppositum uas impleuit.
Stupefacti iudei sanguinem illum ad
synagogas detulerunt et omnes
infirmi ex eo inuncti protinus
curabantur. Tunc iudei episcopo terre
omnia per ordinem narrauerunt
et baptismum et fidem xpi unani
miter susceperunt. Episcopus autem
sanguinem illum in ampullis cristallinis

et vitreis conspuunt. Propterea etiam
aliud addiscunt et quibus tam pulchra
composuisset ymaginem inquisierunt.
Et ille dixit. Nichodemus eam
composuit qui moriens Gama-
lieli. Gamaliel Zacheo. Zache-
us Iacobo. Iacobus Symeoni dere-
liquit. Tunc in urbe usque ad exci-
dium urbis fuit donec inde a fide-
libus in regnum Agrippe delata
et inde ad patriam meam a parentibus
meis ad me hereditario hereditario iure
devenit. Factum est hoc anno domini DCC-
L. Tunc omnes iudei synagogas in
ecclesias consecraverunt. Et ex tunc in-
mos inolevit ut ecclesie consecrarentur
quia prius tantum altaria consecrabantur.
Propter istud miraculum ordinavit
ecclesia v. kal. decembris memoriam fieri
dominice passionis. Unde et Rome
consecrata est ecclesia in honorem salva-
toris ubi ampulla cum illo sanguine
reservatur et sollempne festum tunc
agitur. Virtus crucis etiam apud
infideles magna porro comprobatur.
Nam ut Gregorius in iii. dyalogorum
commemorat. Andreas Fundane ci-
vitatis episcopus dum quandam sanctimoni-
alem feminam secum habitare permitteret
antiquus hostis cepit speciem illius ocu-
lis mentis eius imprimere ut in lecto ne-
phanda cogitaret. Quadam vero
die iudeus quidam Romam veniens
cum iam die declinante cerneret et ubi
manere posset minime reperisset in quo-
dam templo Apollinis ad manen-
dum se contulit. Qui ipsius loci illius
sacrilegium pertimescens quamvis
fidem crucis minime haberet signo
tamen crucis se munire curavit.
Nocte autem media evigilans
vidit malignorum spirituum turbam

quasi in obsequium cuiusdam potestatis
pergere. Et eius qui ceteris preerat
et eorum medio consedit. Qui cepit
singulorum spirituum sibi obsequentium
causas et actiones discutere
quantum unusquisque operatus esset
nequitie invenire. Modum autem
huius discussionis Gregorius cau-
sa brevitatis pretermisit. Sed ex
simili in quodam exemplo quod le-
gitur in vitas patrum innotescere potest.
Nam dum quidam in templum ydolo-
rum intrasset vidit Sathanam seden-
tem et omnem eius miliciam ei assis-
tentem et ecce unus de ma-
lignis spiritibus adoravit eum.
Cui ille. Unde venis. Et re-
spondit. In illa provincia fui et ibi
bella plurima suscitavi et per-
turbaciones multas feci et sanguinem
copiosum effudi et veni tibi nun-
ciare. Et Sathan ait. Quanto
tempore hoc fecisti. Et ille. In xxx
diebus. Et Sathan. Quare tan-
to tempore hoc fecisti. Et ait assisten-
tibus [illegible] et flagellis cum ceden-
te et durius verberate. Et secundus
veniens adoravit eum dicens.
In mari dum eram et commociones
marinas excitavi et naves
multas demergens homines quam-
plures occidi. Et ait Sathan illi.
Quanto tempore hoc fecisti. Et ille.
In xxx diebus. Et iussit hunc
sicut flagellari dicens. In tam
modico tanto tempore laborasti.
Et tercius veniens ait. In qua-
dam civitate fui et rixas in qui-
busdam nupciis excitavi
et multam sanguinis effusionem
feci et sponsum ipsum occidi et

veniunt nunciare quid egissent. Cui dixit:
Quanto tempore hoc fecisti? Et ille: In
decem diebus. Et illi ait: Non es
plura in tantis diebus operatus
es? Et iussit eum astanti-
bus verberari. Et item unus ve-
niens ait: In heremo mansi
et per quadraginta annos circa
quendam monachum laboravi
et vix tandem ipsum in lapsum carnis
precipitavi. Quod Sathan audiens
de solio suo surrexit et eum de-
osculans coronam de capite suo
abstulit et capiti suo imposuit
ac ipsum secum consedere fecit dicens:
Magnam rem fortiter egisti et plus
omnibus laborasti. Hic igitur vel
talis potest esse modus illius dis-
positionis quem Gregorius pretermittit. Cum
ergo singuli spiritus exponerent quid
egissent, unus in medium prosili-
vit et in quantam carnis tempta-
tionem de illa sancta moniali servi
Andree animum commovisset aperu-
it, addens quod heri hora ves-
pertina usque ad hoc eius mentem
traxit ut in terga eius blandiens
alapam daret. Tunc malignus
spiritus eum hortatus est ut perfi-
ceret quod cepisset ut illius rui-
ne singulare inter ceteros pal-
mam teneret. Precepitque ut que-
reret quomodo esset ille qui iacere
in templo eodem presumpsisset. Cum autem
ille vehementius palpitaret
et missi spiritus eum crucis mis-
terio signatum viderent, terri-
ti dixerunt: Ve ve vas vacuum et
signatum. Ad hanc vocem protinus
illa malignorum spirituum turba dis-
paruit. Iudeus autem concitus ad
episcopum venit et ei omnia per ordi-
nem enarravit. Quod ille au-
diens vehementer ingemuit et
omnem mulierem a domo sua et
a vicinia protinus removit et iu-
deum baptizavit. Refert quoque Gregorius
in libro dyalogorum quod quedam sanctimoni-
alis ortum ingrediens et lactu-
cam inspiciens concupivit eam, et
signo crucis benedicere oblita avi-
de momordit. Sed arrepta a dyabolo
protinus cecidit. Cum autem beatus E-
quitius ad eam venisset, dyabolus cla-
mare cepit ac dicere: Ego quid feci?
Ego quid feci? Sedebam hic super lac-
tucam, illa venit et momordit me.
Ad imperium autem viri dei de ea
mox exivit. Legitur quoque in hystoria
scolastica libro xi quod gentiles in
Alexandria arma Serapis in
parietibus depinxerunt. Theodosius
vero illis deletis signum crucis
depingi mandavit. Quo viso gen-
tiles et sacerdotes ydolorum bapti-
zati sunt, dicentes: Traditum esse ab antiquis
quod ea que colebant starent donec ve-
niret signum in quo esset vita. Quedam
autem littera apud eos quam sacram
vocabant habebat formam crucis
quam dicebant interpretari vitam
futuram.

De sancto Cornelio

Cornelius interpretatur intelli-
gens circumcisionem. Ipse enim
intellexit et intelligendo servavit
circumcisionem a superfluis licitis et
etiam necessariis. Vel Cornelius
quasi cornu et leos quod est populus, quasi
cornu, id est fortitudo populi. Cypria-
nus dicitur a cypro quod est mixtura et a-
na quod est sursum. Vel dicitur a cypris quod
mestitia vel hereditas. Ipse enim
habuit superna mixturam gratie et

virtutum, mestitiam pavorum et hereditatem celestium gaudiorum. Cornelius papa successor sancti Fabiani a Decio cesare cum suis clericis in exilio relegatur. Ubi a sancto Cypriano Carthaginensi episcopo litteras exhortationis accepit. Tandem de exilio reductus Decio presentatur et cum in nobilis permaneret iussit eum plumbatis cedi. Precepitque ut ad templum Martis duceretur ut ibi aut sacrificaret aut sententiam capitalem subiret. Cum igitur illuc duceretur miles quidam eum rogavit ut ad domum suam diverteret et pro uxore sua Salustia que per quinque annos paralitica iacebat oraret. Que cum ad eius orationem sanata esset, xxii milites cum ipsa et viro suo domino crediderunt. Qui omnes iubente Decio ad templum Martis deducti et illud expuentes cum sancto Cornelio martirizati sunt. Cyprianus autem carthaginensis episcopus in eadem civitate Paterno proconsuli presentatur. Qui cum a fide nullatenus mutari posset in exilium mittitur. Indeque revocatus a Galerio proconsule qui Paterno successerat sententiam capitalem accepit. Qua sententia lecta dixit Cyprianus: Deo gratias. Cum autem ad locum cum spiculatore venisset precepit suis ut eidem spiculatori xxv aureos darent. Accipiensque linteum manu sua oculos texit et sic coronam suscepit anno domini cc.lvi. etc.

De sancta Eufemia

Eufemia dicitur ab eu quod est bonum et femina quasi bona femina, id est utilis honesta et delectabilis. Quia hec triplicia modo dicuntur bonum. Fuit enim utilis aliis per conversationem. Honesta sibi per morum compositionem. Delectabilis deo per celestem contemplationem. Vel Eufemia dicitur quasi eufonia que est suavis sonoritas. Suavis autem sonus fit tribus modis, scilicet voce ut in cantu, pulsu ut in cythara, flatu ut in organo. Beata Eufemia fecit dulcem sonum deo cum voce predicationis, cum pulsu bone operationis et cum flatu devotionis. Eufemia filia senatoris videns christianos tempore Dyocletiani tormentis diversis suppliciis laniari, ad iudicem accessit et se christianam publice confitens exemplo sue constantie etiam virorum animos confortabat. Cum igitur iudex christianos successive occideret, alios presentes esse iubebat ut saltem territi ymmolarent. Dum constantes tamen crudeliter laniari videret. Cum igitur coram Eufemia sanctos crudeliter detruncaret, ipsa constantiam [?] amplius provocata iniuriam a iudice se pati clamabat. Tunc iudex gavisus est putans eam velle sacrificiis consentire. Unde cum ab ea quam sibi iniuriam fecisset requisisset, ait: Cum sim genere nobilis, cur me ignotos et advenas anteponis et precedere facis ad Christum pertingere et ad promissam gloriam pervenire? Cui iudex: Putabam te ad mentem rediisse et gaudebam te tue nobilitatis meminisse. Recluditur igitur in carcere et sequenti die cum vinculis inducitur. Cum item gravissime conquesta esset contra leges imperatoris sibi soli vinculis preceptum [?]. Tunc

alapis diutissime ceditur et in car-
cere recluditur. quam iudex secutus
ex libidine opprimere voluit sed illa
reluctante manum divina virtus
contraxit. Tunc se proditum dominus
sue ad eam direxit multa promit-
tens si ei vellet consentire. Sed
ille carcerem clausum nec clavibus
aperire potuit nec securibus frange-
re donec a demone arreptus clamabat
et se ipsum dilanians vix evasit.
Deinde educta posita est super ro-
tam tale signum dedit cum quercetes
carbonibus pleni erant et artifex
infra rotam tale signum tenentibus
dedit ut cum sonum faceret simul tra-
herent. et sic exeunte igne vectes
corpus virginis dissiparet. Sed nu-
tu dei ferramentum quo rota tempera-
batur de manu eius decidens sonum
fecit. et continuo illis trahentibus
rota artifices comminuit et eufe-
mia stante super eam illesa conser-
vavit. Tunc parentes artificis la-
mentantes supposito igne ipsam cum
rota comburere voluerunt. Sed rota
conbusta. eufemia ab angelo
soluta in quodam loco excelso in-
columis stare conspicitur. Appellia-
nus iudici ait. Virtus xpistianorum
non nisi ferro vincitur. unde consulo
ut eam facias decollari. Erectis
igitur scalis cum quidam ad eam capi-
endam manum mittere vellet mox
totus paralisi dissolutus vix inde
semivivus eductus est. Alius
autem nomine Sostenes ascendens
continuo mutatus ab ea veniam
petiit et evaginato gladio
ad iudicem exclamavit quod se ipsum
libencius occideret quam angeli
defendebant contingeret. Denique
inde educta iudex cancellario

suo iussit ut ad eam omnes petu-
lantes iuvenes convocaret qui
tam diu eam illuderent donec
fatigata deficeret. Sed ille ad eam
ingrediens et multas virgines sple-
didissimas circa eam orantes videns
monitis eius suscepit et xpistianus effectus
est. Preses vero virginem per capil-
los suspendit. Sed in mobilem per-
manentem negato cibo in carcere
recludi fecit ut vii° die inter
quatuor magnos lapides sicut
oliva constringeretur. Illa vero cotti-
die ab angelo saciata. Die vii°
inter quatuor lapides durissimos po-
sita est ad eius orationem ipsi lapi-
des in cinerem tenuissimum sunt redacti.
Unde preses a puella se victum eru-
bescens eam in fovea proici iussit ubi
tres immanitatis bestie erant
qui omnem hominem deglutiret. Que
statim blandiendo ad virginem
concurrentes et victis adiunctum
caudis ei qui cathedram adseden-
dum prebentes. Iudice hoc videre
vehemencius confunderetur. Ipsum cum
preses fere pre angustia moreretur
ingressus carnifex ut domini sui
iniuriam vindicaret. gladium in
latus eius fixit et xpisti martirem
fecit. Tunc iudex comitem ves-
te serica induit et torque aurea
circumdedit. Sed egrediens a leone
arripitur. et ab eo penitus devo-
ratur. Unde sui cum diu quererent
tres. vix pauca eius ossa cum veste
scissa et torque aurea reppererunt.
Corpus autem eufemie in calcedoni-
a sepultum est cum honore. meritis
eius omnes iudei et gentiles calce-
donie in xpistum crediderunt et cetera. De

sancto lamperto

Lambertus nobilis genere sed nobilior sanc-
titate vite et a primeva etatis

fuit litteris eruditus. adeo pro san-
ctitate ab omnibus amabatur
ut post theodardum magistrum suum
traiectensis ecclesie in episcopum meruit
promoveri. Hunc childericus rex
plurimum diligebat et pre omnibus
episcopis carum semper habebat. Sed cres-
cente invidorum malicia sine cau-
sa eum impii expellentes honore
debito privaverunt et feramundum
in eius kathedra statuerunt. At
lambertus monasterium ingressus
per vii annos ibidem optime conversa-
tus est. Quadam vero nocte ab oratio-
ne surgens in pavimento per igno-
rantiam sonum fecit. Quod audiens
abbas dixit. Quicumque hunc sonum
fecit statim vadat ad crucem. Tunc
lambertus illico nudis pedibus
in cilicio ad crucem cucurrit. Ibique
tamdiu in nive et glacie fixus
stetit donec fratribus post matuti-
nas se calefacientibus abbas
eum deesse cognovit. Et audiens
a quodam fratre quod ille esset quem ad cru-
cem iussisset eum introduci fecit
et ab eo cum monachis veniam
postulavit. Ille vero non solum
clementer indulsit sed et de bono
pacientie eius sublimiter predicavit.
Post vii annos feramundus ex-
pulsus est et sanctus lambertus iuben-
te pipino ad sedem propriam est reduc-
tus. Cum autem sicut prius verbo et
exemplo polleret insurgentes
in eum duo maligni eum graviter
infestare ceperunt. Quos amici
pontificis ipsos sicut merue-
rant occiderunt. Dodo autem
quidam consanguineus eorum qui tunc
fuerat domesticus aule regie
congregato exercitu domum episcopi circum-
quaque obsedit volens occisorum

necem in sanctum vindicare lambertum. Ac-
tum puer lamperto in oratione posito
nunciasset ille confisus in domino quod eas
repugnaret mucrone arripuit sed
ad se rediens gladium de manu pro-
iecit melius iudicans ut persisten-
do et moriendo vinceret quam ut
sacratas manus de impiorum sangui-
ne macularet. Tunc vir dei suos ad-
monuit ut peccata sua confiterentur
et mortem pacienter sustinerent.
Statimque impii irruentes sanctum lam-
bertum in oratione prostratum peremerunt
circa annos domini dcxx. Quibus
discedentibus quidam de eius familia
evadentes corpus eius occulte ad
kathedralem ecclesiam navigio per-
duxerunt et cum multa et omni mul-
civitatis mesticia sepulture de-
derunt. De sancto matheo

Matheus binominis extitit
scilicet matheus et levi. Mathe-
us autem interpretatur donum festinans
vel donator consilii. Vel dicitur
matheus a magnus et theos quod est
deus quasi magnus deo vel a manus
et theos quasi manus dei. Fuit
enim donum festinationis per festina-
conversionem. donator consilii per salu-
brem predicationem. magnus deo per vi-
te perfectionem. Manus dei per ewangelii
conscriptionem. Levi interpretatur assump-
tus vel applicatus sive addita-
tus aut appositus. Fuit assumptus
ab exactione vectigalium. appli-
catus numero apostolorum. additus consor-
tio ewangelistarum. et appositus
cathalago martirum. Matheus
apostolus in ethiopia predicans in
civitate que dicitur nadauer ibi du-
os magos zaroes et arfaxat
reperit qui ita homines suis arti-
bus deludebant ut quoscumque
vellent membrorum officio et sa-

nitate pudere videntur. Qui in tantam superbiam eruperunt ut se deos ab hominibus facerent adorari. Matheus autem apostolus predictam civitatem ingressus et apud eunuchum candacis regine quem philippus baptizaverat hospitium. Ita magorum prestigia detegebat quod quecumque ipsi faciebant hominibus in pernitiem hic ipse convertebat in salutem. Eunucho autem sanctum Matheum interrogante quomodo tot linguas loqueretur et intelligeret. Exposuit ei Matheus quod spiritu sancto descendente omnium linguarum scientiam recepissent ut sicut illi per superbiam turrim usque in celum edificare volebant per confusionem linguarum ab edificatione cessaverunt. Sic apostoli per omnium linguarum scientiam turrim non de lapidibus sed de virtutibus construunt per quam omnes qui crediderint in celum ascendant. Tunc venit quidam dicens magos illos cum duobus draconibus advenisse qui ignem sulphureum ex ore et naribus evomentes cunctos homines occidebant. Apostolus autem signo crucis se muniens ad eos securus exiit. Qui mox ut dracones viderunt ante pedes eius protinus corruerunt. Dixitque magis: Et ubi est ars vestra? Excitate eos si potestis. Ego autem nisi dominum rogassem quod in me cogitastis inferre in vos protinus retorsissem. Cum autem populus convenisset in nomine ihesu draconibus ut abirent precepit et nullum ledentes protinus abierunt. Cepitque apostolus de gloria paradisi terrestris magnum sermonem texere asserens omnibus montibus eminere et proximum celo esse. Spinas

vel tribulos ibi non esse. Lilia et rosas ibi non marcescere. Senectutem ibi non evenire sed hominem semper iuvenem ibidem manere. Angelorum organa ibidem sonare. Aves vocatas protinus obedire. Dixit autem paradiso terrestri dixit hominem eiectum esse sed per Christi nativitatem in paradisum celestem revocatum fuisse. Et cum hec apostolo loquente ecce subito tumultus exortus est in quo regis filius mortuus plangebatur. Quem cum magi suscitare non possent suadebant regi quod in deorum consortium raptus esset et ideo simulacrum et templum ei construi oportet. Predictus autem eunuchus magos custodiri faciens apostolum advocavit. Qui oratione fusa eum protinus suscitavit. Quod aspiciens rex nomine egippus hoc viso per omnes provincias suas nuncios misit dicens: Venite et videte deum in effigie hominis latentem. Venerunt igitur cum coronis aureis et diversis sacrificiorum generibus volentes ei sacrificare. Quos Matheus compescuit dicens: Viri quid facitis? Ego deus non sum sed servus domini ihesu Christi. Illi igitur de auro et argento quod ei attulerant ipso iubente ecclesiam magnam fabricaverunt quam infra triginta dierum spacio consumaverunt. Rex autem egippus cum uxore sua et omni populo suo baptizatus est. Ephigenia autem filia regis apostolo deo dicata plurimarum ductrix virginum profecit. Post hec autem hyrtacus regi successit et virginem predictam concupiscens dimidium regni sui apostolo promisit si eam ei in sui coniugium facere consentire. Cum apostolus ait ut iuxta morem predecessoris

Hirtacus

sequenti die dominica ad ecclesiam conveniret et presente Epygenia cum ceteris virginibus quanta bona sint iusta coniugia audiret. Rex ergo cum gaudio festinavit putans quod Epygeniam vellet coniugium suadere. Matheus igitur virginibus et omni populo congregatis de bono matrimonii diu locutus a rege plurimum est laudatus credens quod hec ideo diceret ut virginem ad consensum matrimonii provocaret. Deinde imperato silencio sermonem repetiit dicens: Cum bonum sit matrimonium si salvo federe teneatur, bene scitis astantes quod si regis sponsam aliquis servorum usurpare presumeret non solum regis offensam sed mortem insuper incurreret, non quia uxorem duxisse probatur sed quia sponsam domini sui accipiens eius matrimonium violasse convincitur. Ita et tu rex sciens Epygeniam eterni regis sponsam effectam et sacro velamine consecratam quomodo potes sponsam potencioris te tollere et tuo matrimonio copulare. Quo audito rex iratus insaniens furibundus abscessit. Apostolus autem intrepidus et constans ad pacienciam omnes et constanciam confortavit et Epygeniam coram se ex timore prostratam cum ceteris virginibus benedixit. Post missarum autem sollempnia rex spiculatorem misit qui iuxta altare Matheum stantem et expansis in celum manibus orantem immisso a tergo gladio interfecit et martirem consecravit. Quod populus audiens ad pallacium regis incensurus omnia properabat sed a presbiteris et dyaconibus vix detenti apostoli martirium cum gaudio celebrabant. Rex ex vero cum nec per matronas ad Epygeniam directas nec per magos eam posset aliquatenus immutare totam domum eius igne copioso vallavit ut ipsam cum ceteris virginibus concremaret. Apostolus autem eidem apparens omnem ab eius domo excussit. Qui erumpens regis palacium invasit et solo rege cum unico filio vix evadente cuncta consumpsit. Statimque filius eius arreptus a demonio patris crimina confitens pro… Rex vero turpissima lepra perfusus cum curari non posset manu propria se gladio interemit. Populus autem fratrem Epygenie ab apostolo baptizatum regem constituit. Qui per annos lxx regnavit et filium suum sibi substituens christianum cultum magnifice ampliavit. Et tota Ethiopie provinciam ecclesiis Christi replevit. Zaroes autem et Arfaxat ab ea die qua regis filium apostolus suscitavit in Persidem confugerunt sed Symon et Iudas ibidem eos vicerunt. Et notandum quod in beato Matheo quatuor principaliter considerantur. Primo est obediencie velocitas quia mox ut Christus eum vocavit continuo theloneum reliquit nec dominos suos timens raciones vectigalium imperfectas reliquit et ei perfecte adhesit. Propter hanc velocitatem obediencie quidam occasionem erroris sibi assumpserunt sicut recitat Ieronimus in originali super Matheum locum dicens: Arguit in hoc loco Porphirius et Iulianus ~~augustus~~

nugustꝰ ul' impicia histōici mē-
cientis ul' stulticiaz coꝝ q̄ statim
secuti sūt saluatoꝛ. q̄ irronabi-
lit quelibȝ uocātez hōiez sꝛ̄ secu-
ti. cū tante ūtutes tantaqȝ signa
pcessit. q̄ aplos eiuquā crede-
ret uidisse nō dubiū. Certe ful-
gur ipe ꝛ maiestas diuinitatis
occulta q̄ eciā ī huana facie re-
lucebat ex ꝓpo ad se uidētes tra-
here potāt aspectu. Si em̄ in mag-
nete lapide hec esse ūtus dr̄ ut
anulos ꝛ uestutas b' coplet q̄nto
magis dn̄s oīm c̄aturaꝝ ad se
trahere potāt quos uolebat. Ter-
cio. ¶ Scdm̄ eiꝰ largitas siue
liberalitas. qa statī fecit ei quiu-
iū magnū ī domo sua. qꝺ q̄dē
conuiuiū nō tm̄ fuit magnū rō-
ne laute ꝑ̄paconis ꝟ eciā fuit mag-
nū. pmo rōne uoti. qa cū mag-
no affcū ꝛ desꝺcio ipm̄ recepit.
Scdo rōne mistij. qa illud quiuiū
fuit indicatiuū magni misterij
qꝺ misteriū exponit glo. sup lucā
dicens. Qui domicilio xp̄m re-
cipit. ī tereno maximis exuberā-
tiū pascit' delectacōibꝰ uolupta-
tū ī celo. Tercio rōne documēto-
rū qa documēta magna exhibu'
sic' miaz uolo ꝛ nō sacrificiū ꝛ nō
egēt q̄ sani sūt medico ꝛc. Quar-
to rōne ī uitatoꝝ qa ꝺ magni
discubentes ꝛ ī uitati fuerunt
scȝ xp̄us ꝛ discipuli eiꝰ. ¶ Ter-
tiū ē humilitas q̄ appāruit ī duobȝ.
Pmo ī hoc qꝺ se publicanū ma-
nifestauit. ceteri ewangte. ut dr̄
glo. uerecūdie causa ꝛ ewagle ho-
noꝛe nō uulgaē nō ponūt ipe
scdm̄ qꝺ sc̄ptū ē. Iustus ī pmis
accusatoꝛ ē sui. math' se ꝛ pu-
blicanū noiat ut ondat nulliū
ꝯūsū debere de salute diffidere

tū aplus et ewangta de publica-
no repente sit fcūs. Scdo ī hoc
qꝺ ad suas ī iurias paciens fuit.
Cū em̄ pharisei murmurabāt qꝺ
xp̄c ad hoiem peccatoꝛē descēdisset
potuissꝫ eis matheus rn̄dē ac dicē
Uos pocius misei ꝛ peccatores estis
q' uos iustos arbitrātes mediciā
refugitis. Ego aūt iā peccatoꝛ dici
nō ualeo q̄ ad mediciā salutis cō-
uolo et eidē uulnꝰ meū nō ab-
fugio. et ¶ Certū ē ewagliū ipius
secūdo ¶ Q̄rtū ē ewagliū ipius
ī eccīa magna sollepnitas. eiꝰ
em̄ ewagliū pcelis ewagtis ma-
gis ī eccīa frequētat'. Sicut de psal-
mi dauid. et eplē pauli pceteris
sc̄ptur' amplius ī eccīa recitat'.
Cuiꝰ hec ē rō qm̄ teste iacobo
cū sūt gnā peccatoꝝ. Scꝺ peccatū sup-
bie luxurie et auaricie. A peccato
sūbie peccauit paul. a saule sup-
bissimo rege deus q̄ eciaz sup-
modū ꝑsecutꝰ ē. A peccato luxu-
rie peccauit dauid q̄ ꝛ adulteriū
cōmisit ꝛ ꝑ̄t' ipm̄ adultij fide-
lissimū militē uria occidit. Pec-
cato auaricie peccauit matheus
q̄ ꝑ auariciā lucris turpibꝰ in-
hyabat. Fuit em̄ thelonarius
ut dr̄ ysydorꝰ locus ī portu ma-
ris. ubi merces nauiū ꝛ nauta-
rū emolumēta redduntur. Thelo-
nes aūt grece ut dr̄ beda la-
tine dr̄ uectigal. Hiis igit' isti
peccatores extiterāt coꝝ tn̄ pniā
adeo placuit ut nō solū dn̄s
coꝝ culpis ignosceret ꝟ eciaz
ī eis dona sua m̄ltiplicādꝰ cu-
mularet. Nā saulū ꝑsecutoꝛē
fec' fidelissimū pdicatoꝛē. Ad-
ulteriū ꝛ homicidā fecit ꝓphetā
ꝛ psalmistā. Lucris ī hyante
et cupidū fec' ewagtistā ꝛ aplm.
Idea igit' hoꝝ tū dcā nobis tam

frequencius recitandum. ut nullus
qui converti voluit desperet de venia
qui tantos in culpa tales conspicit fu-
isse in gratia. Nota insuper quod secundum
beatum ambrosium circa conversionem beati
mathei quedam considerantur ex parte
medici. quedam ex parte infirmi sana-
ti. quedam ex parte modi sanandi. In
medico tria fuerunt scilicet sapientia qua
radicem morbi cognovit. Boni-
tas qua medicamenta adhibu-
it. Potencia qua ipsum tam subi-
to immutare potuit. De hiis tribus
sic dicit idem ambrosius in persona ipsius
mathei. Hic potest auferre cordis
mei dolorem et anime pallorem qui no-
vit occulta. et hoc quantum ad primum.
Inveni medicum qui in celo habitat et
in terris spargit medicamenta. Hoc
quantum ad secundum. Hic potest solus sa-
nare vulnera mea qui nescit sua.
Hoc quantum ad tercium. In ipso autem infir-
mo sanato scilicet beato matheo hec tria
considerantur secundum quod dictus ambrosius
ostendit. Ipse namque morbum perfecte ex-
uit. curanti gratus extitit. et in
sanitate recepta semper se mundum
servavit. Unde ait. Sequebatur ma-
theus iam letus et alacer et exultat
dicens. Iam non publicanum gero. Iam
non porto levi. exui levi postquam
christum indui. et hoc quantum ad primum. Odi
genus meum. fugio vitam meam
solum te sequor domine ihesu qui sanas
vulnera mea. Hoc quantum ad secundum. Quis
enim me separabit a caritate dei que
in me est. Tribulatio. angustia vel
fames. hoc quantum ad tercium. Modus
autem sanandi secundum beatum ambrosium
triplex fuit. Primo enim christus vincu-
lis ipsum ligavit. Secundo cauterium
apposuit. Tercio omnem putredinem
emundavit. Unde ait ambrosius
loquens in persona mathei. Ligatus

sum fidei clavis et bonis compedi-
bus caritatis. Aufer domine ihesu meo-
rum putredines peccatorum dum me tenes
vinculis caritatis ligatum. Seca quod-
cumque in venis vitiosum. hoc quantum ad
primum. Secundo cauterium imposuit. Qui
idem. Omne mandatum tuum sicut cau-
terium impositum tenebo et si urit cau-
terium mandati tamen putrescentes carnes
exurit ne ad vivum serpat contagio
Et si mordax medicamentum tamen ul-
ceris tollit virus hoc quantum ad secundum
Tercio putredinem emundavit. Veni
cito domine incide occultas et
latentes validas passiones. Aufer
a me putredines peccatorum. seca qui-
cumque in venis vitiosum. aperito vulnus
ne noxius serpat humor et mun-
da omne quod fetidum est pegno lava-
cro hoc quantum ad tercium. Eius autem
ewangelium anno domini. dc. quingentesimo
quod manibus suis scripserat cum ossibus
beati barnabe repertum est. Quod quidem
ewangelium sanctus barnabas secum ferebat
et super infirmos illud ponens omnes
tam fide barnabe quam merito ma-
thei continuo liberabat etc. [illegible] De sancto
Mauricius mauricio et
dicitur a mari et cis quod dicitur vo-
mens vel durus et us quod est con-
siliator vel festinans. Vel dicitur a
mauron quod secundum ysidorum dicitur niger.
Ipse namque habuit amaritudinem per in-
colatum miserie et dilatione patrie fuit
ac vomens per superfluorum abiectionem.
Durus et firmus per tormentorum
perpessione. Consiliator per militum
exhortationem. festinans per fervorem
et bonorum operum multiplicationem. Ni-
ger per sui despectionem. Horum passi-
onem scripsit et compilavit beatus eu-
cherius lugdunensis archiepiscopus.
Mauricius in sanctissima legione

que thebea dr. dux extitisse p-
hibet. Dicti sunt aut thebei
a ciuitate sua que thebea nuncu-
pata e. Est aut ipa regio i pti-
bus orientis ultra fines arabi-
e. abilis opibus. fructibus ferti-
lis. arboribus delectabilis. Habitatores
uero regionis illius dicunt esse
magnis corporibus armis stre-
nui i bello fortissimi. callidi i-
genio. sapia locupletissimi. Ipa
aut ciuitas centu portis huit
et sup nylum flumen q de padiso
egredit. sita fuit. De quo dicit
Ecce uetus thebe centum iacz obru-
ta portis. Hijs iacobus fr dni
ubu dei pdicauit. et fide xpi
cos pfcte docuit. Dyocletianus
aut et maximianus uolentes
fide xpi penitus extirpare. tales
eplas p omes puincias i qbus xpia-
ni morabant tunc miserunt. Si a-
liq de re t'minari oportet aut sciri
et totus mudus ex una pte cgrega-
tus eet. et sola roma ex alia pte
existet. Cur g uos pua plebicula
eius pceptis resistitis. et ct' xpi
statuta ta stolide suplitis. Aut igr
deor i mortaliu fidem suscipite.
Aut i mutabiles de uobis sna pferet.
Xpiani huiusmodi lras suscipien-
tes nuncios oms uacuos remise-
runt. Tunc dyocletianus et maxianus
i ira cmoti p oms puincias mise-
runt ut oms belliaos armis apti
roma uenirent. ut oms rebelles
romano impio subiugaret. Lre
aut augustor ad plm thebeor
delate sunt. Q plus sedm dei pre-
ceptu q dei erat deo et q erant
cesaris cesari reddebant. Cong-
gantes igr electam militu legio-
ne scz sex milia sex centu sexa-
ginta sex eos ad impatores mi-
serunt. ut i bellis iustis impator
iuuarent no ut contra xpianos
arma mouerent. s eos potius de-
fensarent. Huic aut sacratissime
legioni dux erat vir inclitus mau-
ricius. Signiferi aut candidus. ino-
cencius. exuperius. victor. cstan-
tius. Dyocletianus igr maximia-
nu que sibi i collegu impij assupserat
contra gallias cu i finito exercitu
misit. et ei legione thebea socia-
uit. Hij a sco marcellino papa
exhortati sunt. ut an gladijs in-
terirent qua fide xpi q accepe-
rant uiolaret. Cu igr vniuer-
sus exercitus motes alpiu tras-
meassz iubz impator ut omes
q secu erant ydolis imolarent
et contra rebelles impio et maxi-
me contra xianos vnanimiter
cnuraret. Quod sci milites
audientes. viij. miliaribus ab
exercitu secesserunt et i quodam loco
ameno iuxta rodanu csederunt.
Quod audiens maxianus mis-
sis militibus pcepit ut ad de-
oru sacrificia cu alijs festina-
ret. Qui se no posse face respode-
runt ut pote q fidem xpi hrent.
Tunc cesar missis militibus iussit
ut aut dijs eos sacrificare copel-
leret. aut decimu queq eor pro-
tinus decollaret. Sci igr cu gau-
dio capita extendentes vnus au
alterum festinabat. et ad morte
puenire ctabat. Tunc scs mau-
ricius assurgens int cetera sic
concionatus e. Congratulor uob
qa p fide xpi oms mori pati es-
tis. Comilitones nros necari
sustinui. qa uos ad passionem
p xpo patos uidi. et dni man-
datu seruaui. Qui ait petro
Mitte gladiu tuu i uagina

Qui igitur iam commilitonum cor-
poribus vallati sumus et sociorum
sanguine rubricatas vestes habemus
non ipsos ad mortem sed in gloriam sequamur. Hec
igitur si placet cesari mandemus re-
sponsa: Milites sumus imperator
tui et ad defensionem rei publi-
ce arma suscepimus. Non est in nobis
proditio non formido sed Christi fidem
nullatenus deseremus. Cum hec im-
perator audisset iussit iterum ut de-
cimum trucidaret. Quo facto Ex-
uperius signifer vexillum arripi-
ens et inter commilitones stans
dixit: Gloriosus dux noster Mau-
ricius de armis commilitonum gloria
est locutus. Nec Exuperius signifer
vester ideo hec arma arripuit
ut talibus resistamus compitiat
dextere nostre hec arma carnalia
et armemur virtutibus et talia si pla-
cet cesari remittamus: Milites
sumus imperator tui servi autem con-
libere profitemur Ihesu Christi. Tibi debe- Nota
mus miliciam illi innocentiam a te
laboris stipendium ab illo exor-
dium suscepimus vite. Omnia pro eo
tormenta suscipere parati sumus.
Tunc impius cesar iussit suum
exercitum totam legionem circumdare ita
ut nec unus evadere posset. Vallantur
igitur milites Christi a militibus dyaboli
et nephandis manibus trucidantur
pedibus conculcantur equorum et pro Christo
preciosi martyres consecrantur. Decem autem
milia tamen plures evaserunt ut
ad regiones alias venientes
Christi nomen predicarent et glorio-
sissime in locis aliis triumpharent.
Ex quibus fuisse dicuntur Solutor
Adventor et Octavius apud Thauri-
num, Allexander apud Bergamum,
Secundus apud Vintimilium nec non
et beati Constancius et Victor et Ur-
sus et quam plures alii. Cum igitur
carnifices predam dividerent

et insimul epularentur quidam senex
nomine Victore inde casu transeuntem
ad secum convivandum invitarent. Ille
autem requirere cepit quomodo inter
tot milia occisorum possent cum
gaudio epulari. Cum autem a quodam
audisset quod pro fide Christi mortui essent
suspirans ille vehementer ingemu-
it beatum omnino se clamitans si cum
illis fuisset occisus. Cum autem com-
perissent quod christianus esset in eum impe-
tum fecerunt et ipsum protinus trucida-
verunt. Tandem corpus sancti Innocen-
tii de eadem legione in undis Ro-
dani immersum adnatavit Genna-
vensi et Grato Augustano et Protha-
sio eiusdem loci episcopis cum aliis
in corpore causa est sepultum. In cuius
constructione quidam gentilis
artifex erat qui aliis die domini-
co sollempnizantibus solus opus
suum exercebat. Ad eum sanctorum exercitus
rapitur ceditur et arguitur quod opus
suum prophanum assumpserit et die do-
minica cum aliis divinis intendentibus
ipse operibus mechanicis insistat.
Correctus ad ecclesiam cucurrit
et se fieri christianum postulavit.
Mulier quedam filium suum abba-
ti monasterii in quo sanctorum martyrum cor-
pora requiescunt erudiendum tra-
didit que in brevi defunctum ir-
remediabili luctu plangebat.
Cui apparens Mauricius cur fi-
lium suum sic fleret requisivit.
Que sic reddidit quod quamdiu vi-
veret a lacrimis non cessaret. Cui
ille: Noli eum flere ut mortuum
sed scias eum habitare nobiscum. Quod
si probare desideras cras et omnibus
diebus vite tue si ad matutinas
surrexeris vocem eius inter mona-
chorum psallencium voces audire
valebis. Quod illa perfecit

Cumque venisset dixit ad eum: Que
est virtus tam modica ut vincat te
bona puella? Dixitque ei demon:
Ego egrediens variis febribus
eam vexabo et animum eius arden-
tius inflammabo et totum corpus
eius vehementi ardore respergam
et freneticam illam faciam et varia
fantasmata ostendam et media
nocte tibi eam adducam. Tunc in spe-
cie virginis se transfiguravit et ad
virginem veniens dixit: Ecce ad te
venio quia tecum in castitate vivere
concupisco. Verumtamen dic queso te
que nam erit certaminis merces. Cui
sancta virgo respondit: Merces quidem multa
labor modicus. Dixitque ei demon:
Quid est ergo quod deus precepit: Crescite et
multiplicamini et replete terram? Ti-
meo ergo bona socia quia si in virginita-
te manserimus verbum dei irritum faciemus
et velud contemptores et inobedien-
tes in grave iudicium incidemus et
unde videbamur sperare premium
grave incurremus tormentum. Ce-
pit autem cor virginis pravis cogitatio-
nibus concuti et ardore concupiscentie
fortius inflammari adeo ut iam
surgens abire vellet. Tunc sancta
virgo in se reversa et quis esset qui secum
loqueretur intelligens continuo se
signo crucis munivit et in dyabolum
sufflans ipsum instar cere proti-
nus liquefecit et ab omni temptacione
statim liberatam se sensit. Post modi-
cum dyabolus in speciem iuvenis pul-
cherrimi se transfiguravit et tha-
lamum eius ingrediens cum ipsa in lectu-
lo esset impudenter in eius lectulum pro-
silivit et in eius amplexus rue-
re voluit. Quod videns iustina

et malignum spiritum adesse cognoscens
mox signum crucis edidit et instar
cere dyabolum liquescere fecit. Tunc dyabolus
permittente deo febribus eam fatigavit
et plures homines cum gregibus et ar-
mentis occidens maximam morta-
litatem in tota anthiochia futuram
per demoniacos predicebat nisi iustina
coniugio consentiret. Quapropter tota
civitas languores adiciens pre foribus parentum
iustine convenit clamans ut iusti-
nam coniugio traderet et sic civita-
tem a tanto periculo liberaret. Sed cum
iustina nullatenus consentiret et ex
hoc mortem cunctis omnes minarentur,
septimo anno mortalitatis ipsa pro eis
oravit et omnem pestilenciam propul-
savit. Videns dyabolus quia nichil
proficeret in forma iustine se transmu-
tavit ut famam iustine pollue-
ret et cyprianum deludens se insti-
nam ad se iactitaret adduxisse. Per-
gens igitur dyabolus ad cyprianum in specie
iustine ad ipsum currit et eum
tamquam eius amore languens osculari
voluit. Quam cyprianus videns et
iustinam esse credens gaudio re-
pletus ait: Bene venisti iustina
omnium feminarum decora. Mox ut cypria-
nus nomen iustine nominavit dyabolus
nomen illud ferre non potuit sed ad
eius prolacionem instar fumi stati
evanuit. Quapropter cyprianus delu-
sum se videns tristis remansit.
Unde et amplius in amorem iustine
estuans ad ostium virginis diu vigi-
lavit et quandoque in feram quandoque in avem
se ut videbatur arte magica commu-
tans. Cum venisset ad ostium virginis
nec fera nec avis sed cyprianus
protinus apparebat. Acladius quoque
arte dyabolica mutatus in passerem cum

ad feneſtram iuſtine uolaſſet mox ut
eū ūgo aſpexit nō paſſer ſȝ draco
dus apparuit Anguſtianꝙ nimis
cepit ac tremē q̄a nᵒ fugē potuit
nᵒ ſalire Timēs ūo iuſtina ne
caderȝ ⁊ crepārȝ cū pſalla depo-
ni fecit · admonēs ut aſtia ueſā-
nia ceſſarȝ ne iuxta leges tag̃
maleficus puniretur · Confuſus igit̃
penitꝰ dyab⁹ ad cyprianū rediȝt ⁊
ante eū ꝯfuſus ſtetit Cui dixit
cyprianꝰ Nunquid ⁊ tu uictus es
Que ē miſeri uirtꝰ uīa ut unā
puellam nō poſſitis uincē ne
ī eam ptatē hrē ſet ego ipa uos
uincit ⁊ tam miſerabilit̃ uos ꝓ-
ſternit Dic m obſecro in quo
ē eius tam maxima fortitudo Cui
demon ait Si in iurauis ut a
me nequaquam recedas · uirtutē eius
⁊ victorie tibi pandam Cui cyp-
rianꝰ p quid ē iurabo Cui demō
Iura in uirtutes meas magnas
qm̃ a me nunquam diſcedas Dixit
ei cyprianꝰ · Per uirtutes tuas mag-
nas ē iuro qm a te nunquam diſcedam
Tunc dyabolꝰ ꝗ̄ ſecurꝰ ei dixit Puella
illa ſignū crucis edidit ⁊ ſtatī
ethabui ⁊ oēm uirtutē amiſi ⁊ q̄ſi
cera a facie ignis effluxi Dixit
ei cyprianꝰ Ergo crucifixꝰ maior
te ē Et demon Utiqȝ maior oibꝰ
ē nob et omīs quos hic decipimꝰ
tradȝ igni ī extinguibili cruci-
andos Cui cyprianꝰ · Ergo ⁊ ego
debeo fieri amicus crucifixi ne
tantam aliquā penā ī curram Cui
dyabolꝰ Iuraſti in uirtutes meas q̄ſ
citus ꝓ quas nemo piurare pt
ꝗ a me nunquam diſcedas Ad quem
cyprianꝰ Te ⁊ omīs fumigantes
tuas uirtutes ꝯtempno ⁊ te ⁊ oibꝰ
demonibus tuis abrenuncio · et
crucifixi ſalutari ſigno me muni-
o Statimꝙ dyabolꝰ ab eo confuſus re-
ceſſit Tunc cyprianꝰ ad epm iuit
Quē uidens eps ⁊ credens eū
ueniſſe ut xpianos ī errorē mit-
teret ait ei Sufficiat tibi cypriane hiis
qui foris ſunt nōn potes aduſus ec-
cleſiā dei · in uicta ē eius uirtus ꝓ
Cui cyprianꝰ Certus ſum q̄ iuic-
ta ē uirtus xpi Narrauitqȝ q ſibi
acciderant ab eo baptizari ſe
fecit Qui p modum tam ī ſcia q̄
ī uita ualde pficiens · mortuo
epo ipe ī epm ordinatꝰ ē Beatam
ūo uirginē iuſtinā ī monaſterio
poſuit et multis ſacris uirgibus
eā ibidē ī abbatiſſam pfecit Beatus
aūt cyprianꝰ ſepe eplās marti-
ribus mittebat et eos ī certami-
ne roborabat Comes aūt regi-
onis illius audiens famā cypri-
ani ⁊ iuſtine eos ad ſe pntari fe-
cit ⁊ an ſacrificare uellet requiſiuit
Qui dū ī fide xpi firmi pſiſte-
rent iuſſit eos ī ſartaginem
plenā cera · pice ⁊ adipe · poni
que tm̄ mirū eis refrigeriū pſti-
tit nᵒ aliquod ſupplicium irrogauit
Sacerdos aūt ydolorꝰ pfecto dixit
Iubeas me ante ſartaginem
ſtare ⁊ confeſtim uincam omēȝ uirtu-
tē eorꝰ Cū ḡo iuxta ſartaginē ue-
niſſet · dixit Magnꝰ ē deꝰ hercules
⁊ pr deorꝰ iouis Et ecce ꝯtinuo
de ſartagine ignis exiuit ⁊ pe-
nitus eū ꝯſumpſit Tunc cyprianꝰ
⁊ iuſtina de ſartagine extracti
et data ſr̄ cōs ſnīa ut decollarent
Quorꝰ corpa cū vij · diebus ad ca-
nes piecta manſiſſent p modū in
romā tranſlata ſr̄ Nunc aūt pla-
cencie requieſcunt Paſſi ſūt aūt
vijᵒ kl octobs Anno dm̄ · cc · lxxxᵒ
ſub dyocleciano ⁊c.

Cosmas dicitur a cosmos
quod est forma vel ornatus vel
secundum ysydorum cosmos grece
latine dicitur mundus. Fuit enim for-
ma aliis in exemplis. ornatus
virtutibus et honoribus. mundus ab omnibus
viciis. Damianus dicitur a dama
quedam bestia que humilis est et mansue-
ta. vel damianus a dogma quod est doct-
rina et ana quod est sursum. vel a dami-
um quod est sacrificium. vel damianus
quasi dei manus. Fuit enim mansuetu-
dine humilis in conversatione. doctrinam
supernam docuit in predicatione. sacrifici-
um fuit in carnis mortificatione.
dei manus fuit in medicinali cu-
ratione. Cosmas et damianus
gemini fratres in civitate egea ex reli-
giosa matre nomine theodora nati sunt.
Hii arte medicine edocti tantam
a spiritu sancto graciam receperunt ut omnes
languores non solum ab hominibus sed
etiam a iumentis curarent gratis
omnia tribuentes. Matrona autem quedam
nomine palladia cum omnia sua in medi-
cis consumpsisset ad sanctos dei accessit et
ab eis sanitatem integram reportavit.
Tunc illa quoddam munusculum sancto
damiano obtulit et cum nollet reci-
pere illa cum sacramentis et sacramen-
tis terribilibus adiuravit. Quod
ille acquievit recipere. non quidem duc-
tus cupiditate muneris sed et de-
votioni satisfaciens offerentis.
Et ne nomen domini videretur spernere
per quod invocabatur sic adiuratum se esse.
Hoc ubi sanctus cosmas comperit
precepit ne corpus eius una cum ipsius
corpore poneretur. Sed sequenti nocte
dominus cosme apparuit et fratrem de sus-
cepto munere excusavit. Audiens
eos fama proconsul lysias eos
ad se accersiri fecit et quod eorum sint
nomina. que patria. que fortuna inquire-
re cepit. Sancti martires dixerunt. Nomina
nostra sunt cosmas et damianus et
alios tres fratres habemus quorum no-
mina sunt anthimus. leoncius et
euprepius. Patria autem nostra arabia
est. porro fortunam christiani nesciunt.
Iussit igitur proconsul ut fratres suos ad-
ducerent et simul ydolis ymola-
rent. Sed cum omnino ymolare con-
tempnerent precepit eos in manibus
et pedibus durissime torqueri. Cum autem
eius tormenta deriderent iussit eos
cathena ligari et in mari precipitari.
Sed statim ab angelo de mari libe-
rantur et ante presidem statuuntur.
Quod preses considerans ait. Per deos
magnos maleficiis vincitis quia
et tormenta contempnitis et mare so-
pitis. Docete igitur me hec vestra ma-
leficia et in nomine dei adriani sequar
vos. Et hoc dicto statim duo demones
affuerunt et eum gravissime in faciem
ceciderunt. Et ille clamans dixit.
Deprecor vos o boni viri ut pro me
ad deum vestrum oretis. Quibus oran-
tibus continuo demones discesserunt.
Preses autem dixit. Videtis qualiter
adversum me dii indignati sunt quia eos
relinquere cogitabam. Iam igitur deos
meos vos non patiar blasphemare.
Tunc eos in ignem copiosum iactari pre-
cepit. sed ignis eos nichil lesit quin potius
flamma exsiliit et multos de astantibus
interemit. Iubentur igitur in eculeo suspen-
di. Sed angelo ipsos custodiente fa-
tigatis admodum ministris ante presidem
deponuntur illesi. Tres igitur fratres
in carcere iussit recludi et cosmam et da-
mianum crucifigi et a populo lapidari.
Sed in suos lapides redibant aucto-
res et quamplurimos vulnerabant.
Tunc preses furore repletus eductis

tribus fratribus et stantibus iuxta
crucem iussit Cosmam et Damianum
super crucem a populo et a militibus sagit-
tari. Sagitte vero conuerse plurimos
vulnerabant, sanctos martires non
ledebant. Videns autem preses se in omnibus
se confusum usque ad mortem angusti-
atus omnes quinque fratres fecit simul
decollari. Memores autem christiani
verbi quod dixerat sanctus Cosmas ne in
vnum sepelirentur, cogitabant quo-
modo vel ubi vellent sanctos martires sepe-
sepelire. Et ecce subito camelus
aduenit et humana voce procla-
mans sanctos in vno loco sepeliri pre-
cepit. ¶ Rusticus quidam cum post
laborem messis in campo aperto ore
dormiret, serpens in eius ventrem
ingressus est. Euigilans autem cum
nichil sentiret domum rediit et sero facto
grauissime torqueri se sensit et
voces vehementer miserabiles emittebat
et sanctos dei Cosmam et Damianum in
suum auxilium inuocabat. Cum ergo dolor
semper increscerit ad ecclesiam sanctorum marti-
rum confugit et ibidem eo subito dor-
miente serpens sicut intrauerat
per os eius exiuit. ¶ Vir quidam
longinquum profecturus sanctis martiribus Cos-
me et Damiano vxorem suam commendauit
dans ei signum cum per ipsum debebat ad-
venire si aliquando eam vocaret. Post-
hec autem sciens dyabolus signum quod
maritus ei dederat se in hominem trans-
figurauit et vxori eius signum offe-
rens dixit: Vir tuus ab illa ciui-
tate me misit ad te ut ducam te
ad eum. At illa adhuc reformidans
ait: Signum quidem agnosco sed quia
sanctis martiribus Cosme et Damiano
commendata sum super cornu altaris michi
iura quod secure me duces et tunc te-
cum protinus proficiscar. Ille autem continuo
ut dixerat sic iurauit. Secuta ergo

eum cum ad quemdam locum secretum venis-
set voluit eam dyabolus de iumento pre-
cipitare ut ipsam occideret. Quod illa sen-
tiens exclamauit: Deus sanctorum
Cosme et Damiani adiuua me
vobis enim credidi et secuta sum
eum. Confestim autem sancti cum multi-
tudine dealbatorum virorum ibi affu-
erunt et eam liberauerunt. Dyabolus
vero statim euanuit. Et dixerunt
ei: Nos sumus Cosmas et Damianus
quorum iuramento credidisti. Ideo
festinauimus venire in auxilium
tibi. ¶ Felix papa atauus sancti Gre-
gorii in honore sanctorum Cosme et Dami-
ani nobilem ecclesiam Rome construxit.
In hac ecclesia quidam vir sanctis martiribus
seruiebat cuius tibiam totam cancer
totum consumpserat. Et ecce dormiente illo
sancti Cosmas et Damianus deuoto suo appa-
ruerunt vnguenta ac ferramenta secum fere-
ntes. Quorum vnus alteri dixit: Vbi tamen carnes
accipiemus ut abscisa carne putrida
locum vacuum impleamus? Tunc alter:
In cimiterio sancti Petri ad vincula hodie ethi-
ops recens sepultus est. De illo ergo
affer ut hunc suppleamus. Et ecce ad
cimiterium properauit et coxam mauri at-
tulit. Precidentes ergo coxam infirmi loco eius
coxam mauri inseruerunt et plagam
diligenter vngentes coxam infirmi ad corpus
mauri mortui detulerunt. Euigilans
autem cum se sine dolore sensisset ma-
num ad coxam apposuit et nichil lesio-
nis inuenit. Apponens ergo candelam cum
in coxa nil mali uideret cogitabat
an non ipse qui erat sed alius alter es-
set. Rediens autem ad se pre gaudio de lec-
tulo prosiliuit et que in sompniis viderat
et qualiter sanatus fuerat omnibus enarrauit.
Qui cicius ad tumulum mauri miserunt
et coxam mauri precisam et coxam pri-

viri loco istius in tumulo posita
receperunt etc. **De sancto Wenceslao**

Crescente fide christiana iudi-
ciebus illius dei nutu ea tem-
pestate monitione sponte dux Bohemorum
nomine Borivoy una cum exercitu n-
ostro et omni populo suo sordes ydo-
lorum abiciens baptizatus est. Cuiusque
filius Zpitignew condidit ecclesiam
sancte dei genitricis Marie. Aliam quoque
in honore sancti Petri principis aposto-
lorum. In quibus dei gratia largiente
plurima operabantur beneficia. Cum
quoque prefatus vir transisset de hoc mun-
do, omnes populi qui eius fuerunt congre-
gantes elegerunt fratrem eius mi-
norem nomine ~~Wenceslaum~~ Wrati-
slaw ducem et principem populo. Qui
etiam in religione christiana mag-
no opere perseverabat, construxitque
ecclesiam in nomine sancti Georgii martiris
Christi. Cuius filius maior Wences-
laus dei instinctu a iuvenili
etate semper desiderabat discere
litteras. Et optans pater eius desiderium
animi eius perfici misit eum in urbem
nuncupatam Budecam ut ibi dis-
ceret psalterium a quodam venerando
presbytero nomine Ucono. Tunc beatus
Wenceslaus capaci mente grata-
ter cepit de die in diem melius et
melius proficere. Postea autem obiit
pater eius nomine Wratislaus. Interea
venerunt omnes populi regionis illius
et elegerunt Wenceslaum in ducem
proprie suo et sedere fecerunt
eum in throno pro patris sui. Tunc
prudens illustris puerulus perma-
nens in principatu minime discessit
a disciplina. Fidelis namque erat et
sapiens et verax in sermone et iust-
us in iudicio. Et cum iudices illius

aliquem condempnare voluerint ad
mortem, statim ille occasionem ali-
quam faciens exibat foras. Com-
morans hic quod minatur in ewangelio:
Nolite condempnare ut non condempnabi-
mini. Carceres quoque destruxit et omnia
patibula scidit. Orphanorum quoque
fuit misertus ut pater, gemencium et
viduarum sauciatorum quoque consolator.
Esurientes alebat, hospites et
peregrinos ut proprios primos libenter
recipiebat. Viaticalibus potum
ministrabat et de vestimentis suis
nudos. Infirmos visitabat, mortuos
sepeliens. Presbiteris et cle-
ricis honorabiliter ministrabat. Erran-
tibus viam veritatis ostendebat. In-
super etiam humilitatem, patientiam, man-
suetudinem, potissimum quoque caritatem
observabat. Nunquam atque per fraudem
nulli homini aliquid abstulit. Exercitum
quoque suum non solum armis sed etiam opti-
mis operimentis adornavit. Nec
aut et hiis similia ab ipso tyronicio
specialiter contemplativam etiam vitam
sequebatur. Nam et in quadragesimali
tempore ieiuniis per gelidum et arduum
vallem discalciatus pergebat de civita-
te in civitatem ad ecclesias pedester. Tan-
dem ut radicitus in eius vestigiis
emanans cruor appareret. Cilicio
aspero subtus indutus, desuper vesti-
bus regalibus amictus, modi-
co contentus pabulo, assidue per-
vigil non cessabat gratias in mensas
agere deo. Itaque in tempore messis sur-
gens abiit latenter in agros et triticum
metebat et portabat in humeris ad
domum suam et terebat et in molis
molebat et cribrabat farinam. Tunc
consumens ydriam cum uno cliente
in tempestate noctis pergebat ad aquam,
quam afferens dixit: In nomine patris
et filii et spiritus sancti. Quamque domum

afferens. misces cum predicta farina
oblata coquebat. Similiter in nocte
no silencio properabat in vineam suam
cum ministro fideli et accipiens botros
nichorum portabat in cellam suam
occulte. ibique calcavit illos in
torculario et fundebat in urceum mun-
do. hec faciebat nullo sciente ut
sacrificium per hec sacerdotes deo of-
ferret. Et hec quod fidelium relacione
comptum est tacendo preterire incongru-
um constat. Qua iam dei inspiramin-
ne presagus erat futurorum. Et in ali-
is plurimis vaticiniis vivus in no-
tescit. Quod uno die cum cunctis
volucris ostendens supinus pa-
lacium suspiciensque per fenestram
uni discipulo dicens. Videtur mihi
hoc atrium mediis pauli presbiteri
desertum esse. Interea mater eius que
erat ex genere gentilium ignorancia
diu cum perfidissimis viris in isto con-
silio dixerunt. Quid faciemus. hanc
quod princeps dicebatur esse percussus
est ecclesias et est ut monachus
consistens in felicissimos viros et fu-
nestos ad socrum suam beatissimam
matronam nomine ludmillam ut eam
iugularet. Qui et fecerunt. Cuius
anima exuta corpore. e mundi huius as-
sumpta castris cum palma martirii pro-
cul dubio provehitur ad sublimitatem
dei. et presbiteros multos cum clero
primates subito eiecerunt de terra.
Tunc impleta est prophecia quam inper
predixerat. Ab illo ergo die nimis in-
crepabat beatissimum Wenceslaum
optantes ut resipisceret a doctrina.
Et statuerunt in latebris et plateis
insidias ut si aliquem clericum ad eum
venientem repperissent illico punirent.
Ipse autem cum suis fidelibus atque co-
mitibus sedebat et cum sol occidisset

et cuncta fiebant silencia in tectis ibat
qui cum docebat et in crepusculo la-
tenter ascendebat. Beatus vero Wences-
laus iugiter occultis libellum
unum sub tegimine suo gestabat. et
ubicumque inveniebat locum cum dili-
gencia petebat et gemens animo
graviter dolebat cordis illorum
cecitate. Decrevit cum omnes mali-
voli predicti irent ad ymolandum
demoniis agnos atque porcellos
ut ederent ex hiis nephandis
ydolatriis. Ipse oportunitatem
querens subtrahebat se ab hiis
et nunquam contaminatus fuit ex escis
eorum. Itaque potum quem ei propinabant
nunquam gustabat. Cum autem factus
esset vir. convocavit omnes viros
suos et matrem et exprobravit in-
credulitatem illorum et dura cor-
dis dicens. Cur me prohibuistis
discere legem dei mei et servire illi
soli. et si hactenus in vestra fui po-
testate. amodo vobis non obediens.
Et deo meo servire volo. Et
reduxit de exilio presbiteros et cle-
ricos cum gaudio magno. et ap-
te sunt ecclesie. et gaudere cepit
fides christiana. et divina fiebant plu-
rima deinceps. Ipse autem illo
multi sacerdotes bavarorum et sue-
vie audientes famam de eo con-
fluebat cum reliquiis sanctorum et li-
bris ad eum. Quibus omnibus ha-
bunde aurum et argentum mancipia
et vestimenta hylariter prout uni-
cuique opus erat prestabat. Sic in
omnibus magis minabat in doctrina
eius. Poterat namque imitator fore
psalmiste qui dixit. Super omnes
docentes me intellexi quoniam
eam mente sola. propter sua magnitudine
claritas fulgebat. Cumque dominus

tantā grāz conſ͛re dignat⁹ eſt
ut ī plꝫ̄s exiſterz· vultu ꝑterq̄
corpe caſtus erat· ita ut celeſte
libenti aīo optabit uita finire
Blandū habebat cū mitibꝫ eloq̄
um· eos aūt ſciebat ī mites et
uagantes ſine cauſa· uł ī tha
bernis bibētes ⁊ adoctīna re
cedentes ſtatī illos admenſā
ꝯuos alligatos diſtricte flagellis
nīnis ūberabit Et nō ī die neq̄
ī nocte ab orōne uacabat Sep
contra hoste antiquū ſcutū fidei
ſuppſit· et ī viſibilez ſp̄us ſcī gl̄a
diū q̄ ē v̄bū dei· Erat itaque
ſine quela verus dei famulus
et multos ſedlū pcepta arguen
do· obſecrando· increpando· ad
rena pris familias ī uitabat
Corpꝫ ereptos adya͞li ſanabꝫ
ī gremio mris ecclie cumulatos
aſſidue dapibus diuinis nutrebat
Tunc aūt fr̄ ei⁹ iunior nōie Bo
leſlaus dyabolica fraude decept⁹
cū impijs malignis ī iīt ꝯſiliu͂
contra ꝑdcm viru͂ btm ut eum
ꝑderent· Ipe uero ſciebat Et ho ſꝫ
ī eſtu diei feni͂ metēs ſitit aq̄
ita ipe ſine dubio deſiderabat
martiriu͂ ꝑ xp̄e ſꝫ nō demanu
fr̄is ſui· q͂ nimio amore dili
gebat eu͂ Et ſi hoc fecisſꝫ mi
nime iehenaz tūſiſſꝫ ꝑpetuaz
Omni q̄ tp̄e cogitabat templū
edificare dn̄o· et ꝑ nucios ſuſ
citauit vrbis ī ratiſpone ep̄m
religioſū nōie tutone dicens
Pr̄ nrꝫ edificauit teplū dn̄o
deo· ego aūt cū tua licencia ſi
milit͛ opto condere ecclīaz ī hono
re ſcī viti Ep̄us aūt tuto ex
pandit manu͂ ſuā ad dn̄m orās
et dicens Iam eccl̄ia tua conſtat

ante dn̄m noviſſime conſtructa·
Cuq̄ narraſſꝫ ſedm iuſſioz ep̄i
uoluntatem ſuā ē ⁊ conuocatis oī
bus deo opitulante ipe incipiēs
miro ordine fundauit ecclīaz ī no
mine ſcī viti Ipe aūt illo uo
luit ire romaz ut induerz ſe ueſ
tibus monaſticis et ꝓpter amorē
uoluit relinquere pncipatū ⁊ dare
illud fr̄i ſuo ſꝫ nō potuit· ipe ecclīaz
ꝑ nouata q̄ nō ꝑfecta erat· Tunc
fr̄ ei⁹ ꝑdcus ſicut ⁊ olim cū im
pijs ſuo ꝯſilio miſit nuciū ut
eū fraudulent͛ inuitarꝫ ī domū
ſuā qi ad conuiuiu͂ ſꝫ potius ad ne
candū Ipe uero deſꝫ certus erat
Et ī tp̄e ꝑ ſuiendi ꝯſiliarium
ſalutauit oms amicos ſuos
et ꝓfectus ē ſtatī· Et dic illa
a fr̄e ſuo ut abel a cayn miſe
rabilit͛ occiſus ē· De ſcō gor
ſcō·

Gorſeus ep̄us cuius
hyſtoriā Beda ſcripſiſſe cre
ditur· Hic ū omī uirtute ⁊ bonitate
pollerꝫ ad extremū veniens ſp̄m
emiſit· Viditꝫ duos angelos
ad ſe uenientes ⁊ ei⁹ aīam deſce
rentes· tercium uo armatū ſcuto
candido ⁊ fulgureo gladio ſe
precedente conſpexit Deinde demo
nes clamantes audiuit Precce
dam⁹ ⁊ ante faciē ei⁹ bella moue
ream⁹ Cū ergo pcesſiſſent quaſi
ignita iacula ī eū iactabat ſꝫ
anglūs dn̄i precedens ſcuto ea ſuſ
cipiebat ⁊ ꝓtin⁹ extinguebat
Tunc demones anglis opponebāt
dicentes Ociosos ſermones ſepe
dixit et ideo illeſus nō debꝫ per
frui vita btā Quibꝫ anglūs Niſi
pncipalia vicia oſtēdꝫ cū ꝯtulericis
ꝓpter nimia nō peribit Tunc dixit de
mon Si iuſt⁹ eſt de iſto hic non
ſaluabitur Scriptū ē enī Niſi con

verbum regnum dei
versum el ~~[illegible]~~

usi fuctis et efficaciam sic puniti
non intrabitis in regnum celorum
Cui angelus excusans ait In-
dulgenciam in corde habuit sed consue-
tudo hominem continuit Cui demon
Sic acceptus malum ex consuetudi-
ne ita accipiat vindictam asper-
no iudice Cui angelus dixit Iudi-
cemur ante deum. Preliante angelo
adversum contra sunt Tunc demon
dixit Servus qui scit voluntatem
domini sui et non facit. plagis vapu-
labit multis Cui angelus Di-
cam iste de domini sui voluntate non
implevit Cui demon Dona in
iquorum recepit Cui angelus Cre-
didit quod omnis quisque eorum primam esse
sed Demon dixit Ante debuit pro
bare prime presentiam At sic fluc-
tus super Angelus respondit Iudice-
mur ante deum Et demon succubu-
it Iterum autem ad bellandum surrexit
dicens Usque nunc deum existimaba-
m quod veracem quod omne delictum quod in
terris non purgatur se in eternum pu-
nitum presumit Hic ergo homo eiusdem
vestem aquodam usurario recepit
nec debitum punitus fuit. Ubi est ergo ius-
ticia dei Cui angelus Dilecte
qui dei iudicia occulta ignoratis
Quia diu cum spatium prima comitatur
hominem divina mina Demon respondit
Sed illius hic locus est pene Cui
angelus Presumite iudicio dei
ignoratis. erit etenim Tunc deus
tam graviter eum percussit ut post-
modum vite restitutus sit percussionis
vestigium retinere Et hanc percussi-
onem permittere deo pro receptione
illius vestis recepte Ille autem demo
dixit Illud hunc restat illi angusta
porta ubi illum superare poterimus
Diliges proximum tuum sicut te ipsum
Respondit angelus Sed iste in proximos
suos operatus est bona Adversarius

respondit Non sufficit hic nisi etiam
sicut se ipsum dilexit Cui angelus
Fructus dilectionis est. Bene operari
Quia deus reddet unicuique secundum opera
sua Dixitque demon Et quia legem
de diligendo non implevit deo pu-
gnavit Augmentate turba nos pu-
gna sed angeli victores fuerunt
iterum iterum demon Si deus iniquis
non est et ubi illius ei displicet vin-
iste penarum expers non erit
misit enim sedes abrenunciare se
mundo secundum dilexit contra id quod dom-
e Nolite diligere mundum neque ea
que in mundo sunt Deus angelus
respondit Non sed ea que sunt scilicet hominibus
indigentibus dispensanda dilexit
Diabolus respondit Qualitercumque mo-
diligatur contra preceptum domini
Victis adversariis rursum de-
ad callidas contitit accusatio-
nes Scriptum est Qui non annuncia-
verit iniquo iniquitatem suam san-
guinem eius de manu tua requiram
Iste non annunciavit dignitatibus
primam Bene angelus
respondit Cum auditores despi-
ciunt verbum lingua etiam doctoris
loqui respondit dum videt quod pre-
dicatio audita despicitur Unde
prudentis est dum non est tempus nosse
tacere In omni vero contradicere demo-
num et angelorum prevalida nimis
extitit pugna donec iudice
domino triumphantibus angelis de-
victis que adversariis in mesta
claritate vir sanctus receptus
est Hunc autem ut beda testatur ex
angelis dixit ei Respice in mu-
dum Respiciensque videt vallem
tenebrosam et quatuor ignes
in aere aliquibus spaciis a se
distantes Dixitque ei ange-
lus Hii sunt quatuor ignes qui

mundum succenderunt. Primus est ignis mendacii cum homines quod abrenunciare dyabolo et omnibus pompis eius in baptismo habeant promittunt minime implent. Secundus est cupiditatis cum mundi divicias amori celesti preponunt. Tercius est dissensionis cum animos prelatorum in super vacuis rebus offendere non formidant. Quartus est impietatis cum infirmiores spoliare et decipere fraude facere pro nichilo ducunt. Deinde illi ignes appropinquantes in unum redacti sunt et illi appropinquabat. Timens ergo angelo dixit. Domine ignis mihi appropinquat. Cui angelus. Quod non accendisti non ardebit in te. Ignis enim iste secundum merita operum singulorum examinat. Nam sicut corpus ardet per voluptatem illicitam ita ardebit per debitam penam. Tandem ad corpus reductus est coram plangentibus propinquis qui eum mortuum existimabant. Ille autem aliquanto tempore supervixit et in bonis operibus laudabiliter vitam finivit.

Legenda de sancto michaele ar.

Michael interpretatur quis ut deus. Et quociens sicut ait Gregorius mire virtutis aliquid agitur michael mitti perhibetur ut ex ipso actu et nomine detur intelligi quia nullus potest facere quod facere prevalet deus. Et ideo eidem michaeli multa que sunt mire virtutis attribuuntur. Ipse enim ut daniel attestatur in tempore antichristi consurget et stabit tamquam defensor et protector electorum. Ipse cum dracone et angelis eius pugnavit et ipsos de celo eiciens victoriam magnam fecit. Ipse cum dyabolo cum moysi corpore altercatus est. eo quod dyabolus corpus eius prodere vellet ut ipsum pro deo iudeorum populus adoraret. Ipse sanctorum animas recipit et in paradisum exultationis deducit. Ipse olim fuit princeps synagoge sed nunc constitutus est a domino in principem ecclesie. Ipse ut dicitur plagas egipciis intulit. mare rubrum divisit. populum per desertum duxit et in terram promissionis introduxit. Ipse inter sanctorum angelorum acies signifer christi habetur. Ipse ad domini imperium antichristum existentem in monte oliveti potenter occidet. In voce ipsius archangeli michaelis mortui resurgent. Ipse crucem clavos et lanceam coronam spineam in die iudicii presentabit. Michaelis archangeli festum sollempnitas dicitur apparicio. victoria dedicacio et memoria. Apparicio autem ipsius angeli multiplex est. Prima quando in monte gargano apparuit. In apulia namque est quidam mons nomine garganus iuxta civitatem que dicitur syponus. Anno autem domini · ccc · xc · In predicta urbe syponto erat quidam vir nomine garganus a quo mons ille nomen acceperat. qui omnium bonorum infinita multitudine pollebat. Cum autem circa predicta montis latera pecora pascerentur contigit quendam thaurum alios relinquere et in vertice montis conscendere. Cum ergo domum ad alios non redisset collecta dominus multitudine famulorum per devia queque requirens eum ipsum tandem in vertice montis invenit ostium cuiusdam spelunce invenit. Permotus itaque cur solus vagus incederet mox in ipsum sagittam toxicatam direxit. que statim velud a vento retorta ipsum qui iecerat repercussit. Cum

bati super hoc cives episcopum adeunt
et super re tam stupenda ipsum re-
quirunt. Qui triduanum eis ieiu-
nium indixit et a deo querendum ce-
admonuit. Quo peracto sanctus Mi-
chael episcopo apparuit dicens: Sciatis
hominem illum voluntate mea suo
telo esse percussum. Ego enim sum
michael archangelus qui locum
hunc in terris colere tutumque servare
statuens. hoc volui probare
ipius iudicio ipsi me loci inspec-
tatorem esse atque custodem. Tunc
episcopus et cives cum processione lo-
cum adeunt et ingredi non presumen-
tes pro foribus orationi insistebant.
Secunda apparitio est que circa annos
domini dcx accidisse describitur. Nam
in loco qui tumba dicitur iuxta mare sex
milibus ab urbe abrincensi Mi-
chael episcopo predicte civitatis apparuit
iubens ut in predicto loco ecclesiam constr-
ueret et sicut fit in monte garga-
no ita et ibi memoria sancti michae-
lis archangeli celebraretur. Cum
autem episcopus de loco in quo ecclesiam constru-
eret dubitaret, ab ipso edoctus est
ut ibi eam faceret ubi taurum a fu-
ribus absconditum inveniret. Ite-
rum de loci amplitudine dubitans
iubebatur modum in amplitudine
statuere quantum videret taurum in
circuitu pedibus protrivisse. Due autem
rupes ibidem erant quas nullate-
nus virtus humana movere poterat.
Tunc michael cuidam viro apparuit
precipiens ut ad predictum locum ac-
cedat et ipsas rupes removeat.
Quo accedente tam faciliter ru-
pes movit ut nichil habere ponderis
viderentur. Edificata igitur ibidem
ecclesia de monte gargano partem pallii
quod super altare sanctus michael posu-
it et partem marmoris super quod stetit
ad suam ecclesiam detulerunt. Cum vero

ibidem aque penuriam pateren-
tur, monitu angeli foramen in
quodam saxo fecerunt, et tanta
aquarum copia protinus emana-
vit, ut usque nunc eis beneficio co-
piosius sufficiat. Hec autem
apparitio in predicto loco xvij. die
kalendas novembris sollempniter
celebratur. In eodem autem loco quod-
dam memoria dignum contigisse re-
fertur. Mare enim illud cum modo un-
dique oceano cingitur, sed bis in
die in michaelis festo iter prebet popu-
lis aperitur. Cum igitur copiosa turba ad
ecclesiam pergeret, contigit ut quandam
mulierem gravidam vicinamque
partui secum ire iuberet. Et ecce
magno impetu unda redit
et omnis turba timore concussa
ad littus fugit. Sola autem mulier
pregnans fugere non valuit, sed ma-
rinis fluctibus capta fuit. Sed
archangelus michael muli-
erem illesam servavit. Ita quod eadem
in medio pelagi filium peperit.
Quem in ulnis suscipiens lacta-
vit et mari iterum sibi iter prebente cum
puero leta exivit. Tertia ap-
paritio est que rome tempore gregorii
pape legitur accidisse. Nam dum idem
gregorius pro peste inguinaria
letanias maiores instituisset et de-
vote pro salute populi exoraret, vidit
super castrum quod olim memoria adria-
ni dicebatur angelum domini qui gla-
dium cruentatum tergebat et in va-
ginam mittebat. Unde sanctus gregorius
intelligens preces suas a domino exaudi-
tas ecclesiam in honore angelorum
ibidem construxit. Unde et castrum
illud usque nunc castrum sancti angeli
vocatur. Hec autem apparitio cum alia
que in monte gargano apparuit
cum sipontinis victoriam dedit
viij. ydus maij celebratur. Quar-
ta apparitio est que consistit in

yerarchijs ipos singulos. Naz
prima ierarchia dr epyphimia
id e superior apparicio. Secunda
yperphania id e media apparicio
Tercia dr ypophania id e in-
ferior apparicio. Et dr ierarchia
a yera q e sacru et archos prin-
ceps q si sacr principatus. Quelibz
aut yrarchia 9tinet tres ordi-
nes. Naz supior 9tinz seraphyn
cherubyn et thronos. Media 9-
tinet scdm assignacoz dyonisij
dnacoes ututes et potestates.
Ultima 9tinz scdm assignacone
eius pncipatus archangelos
et anglos. Et hos ordinacoz et
disposicoz pt videri psile i ter-
ris pncipatibus. Naz ministroru
qui sut sub vno rege qda opant
i mediate circa psona regis sic
cubicularij et consiliarij et asses-
sores. Siles hijs sut sut ordi-
nes pme yerarchie. Queda vo
sut officia ad regime regni i
qui vo deputati sut ul illi p
uincie ut pncipes milicie et iudi-
ces curie. Siles hijs sut ordi-
nes scde yerarchie. Queda vo
pponut ad regime alicuis ptis
regni ut ppositi et baiuli et huius-
modi minores officiales. Et hijs
sut siles ordines tcie yerarchi
e. Tres igr ordies pme yerar-
chie accipiunt nomen i qntu deo assi-
stut et ad ipm 9uertut. Id hc aut
tu necia sut scilz suma dilco et hc
ptinet ad ordine seraphyn q iter-
ptat ardens. Scda 9gnico et
hc qntu ad cherubyn qui iptat
plenit° scie. Tercia copphesio
siue fruicio sz qntu ad thronos
qui i terptat sedes qi i eis sedz
deus et quiescit du eos in se

Trcs aut ordies
medie yerarchie accipiut nomen in
qntu sunt pesse et rege vniuer-
sitatem homi i qui. hc aute
regime consistit i tribus. Primo
i psidem i psidendo sui i impan-
do et hc ptinet ad ordine dna-
conu ad que spectat alijs i fe-
rioribus pesse et eos i omibus
ministerijs diuinis dirige ac eis
oia impare q innuit zach.
ij. vbi vnus anglus alii dicit
Curre et loque ad pueru istu
dicens etc. Scdo i opando et hc
ptinet ad ordine virtutu et
quibus nichil e impossibile ex-
equi q imperat. qa eis datu
e posse sup oia difficilia ad
ministeru diuinu ptinencia. et
ideo attribuit eis miracula
facere. Tercio i arcendo ut sz
impedimenta et infestacia arceant
et hc ptinet ad ordine ptatu
que habent arce 9trarias
ptates. q signatu e thobie
viij. vbi dr q raphael relega-
uit demoniu i deserto supiori.
Tres vo ordines ultime yerar-
chie accipiunt scdm q hent
regim determinatu et limitatu.
Quidaz eos psut vni puicie
hij sut de ordine pncipatus
sicut erat pnceps psaru q pcat
persis. De quo hetr daniel
x. Quidaz vo deputati st ad
regime multitudis ut puta
vnius ciuitatis. et hij dicut
archangli. Quida vo ad regi-
me psone singularis hij dicutr
angeli. Vnde et dicutr minima
nunciare. ex eo q eos ministerium
ad vnu hoiem limitatr. Archa-
ngeli vo dicutr maiora nunciare
qa bonu vnius multitudis dignius

est qua bonorum unius hominis. In assignatione autem ordinum prime yerarchie Gregorius, Bernardus cum Dyonisio concordant, sed in assignatione medie et ultime in duobus ordinibus, scilicet principatibus et virtutibus, dissentire videntur. Gregorius enim et Bernardus alia consideratione hoc fecerunt, puta secundum quod media ierarchia accipitur penes prelationem, ultima penes ministrationem. Prelatio autem in angelis triplex est. Presunt enim angeli angelicis spiritibus, et hii dicuntur dominationes. Presunt etiam bonis hominibus, et hii dicuntur principatus. Presunt demonibus, et hii dicuntur potestates, et ordo et gradus dignitatis in hiis patet. Ministerium autem triplex est, quoddam quod consistit in operando, quoddam in docendo, quoddam in attendendo aut maiora aut minora: primum est virtutum, secundum archangelorum, tertium angelorum. Quarto dicitur victoria multiplex, scilicet victoria ipsius archangeli Michaelis et aliorum angelorum invenitur. Prima est qua archangelus Michael prestitit Sipontanis hoc modo. Post aliquot enim tempus ab inventione loco Neapolitani adhuc gentiles contra Sipontinos et Beneventanos, qui quinquaginta milibus a Siponto distant, ordinato exercitu bellare ceperunt. Qui de episcopi consilio triduo inducias petierunt, ut ieiunio triduano vacaret et protectorem suum Michaelem in sui auxilium imploraret. Tertia nocte Michael episcopo apparuit, preces dicit exauditas, victoriam affuturam promittit et quarta diei hora in hostibus occurrendum. Quibus occurrentibus mons Garganus in maximo

tremore concutitur, fulgura crebra volant et calligo tenebrosa totum montis cacumen obducitur, ita ut sexcenti viri de adversariis tam ex ferro hostium quam ex sagittis igneis interirent. Alii qui vero virtute comperta ydolatriam reliquerunt, christiane fidei colla submiserunt. Secunda victoria est quam Michael archangelus obtinuit, quando draconem, id est Luciferum, cum omnibus suis sequacibus de celo expulit. De quo exponitur illud quod habetur Apocalipsis XII: factum est prelium magnum in celo. Cum enim Lucifer dei equalitatem appetiisset, archangelus Michael celestis exercitus signifer veniens ipsum Luciferum cum suis sequacibus de celo expulit et usque in aere caliginoso usque ad diem iudicii retrusit. Non enim permissum est eis habitare in celo sive in superiori parte aeris, quia locus clarus et amenus est, nec in terra nobiscum, ne nimis nos infestarent, sed in aere inter celum et terram, ut dum sursum respiciant et videant gloriam quam amiserunt, et inde dolorem habeant. Et cum infra se conspiciunt et vident homines illuc ascendere unde ipsi ceciderunt, et inde invidia torqueantur. Frequenter tamen ex divina dispensatione ad nos descendunt. Unde et sicut aliquibus viris sanctis monstratum est, frequenter circa nos volitant sicut musce. Innumerabiles enim sunt et velud musce totum aerem repleverunt. Unde dicit Haymo: ut philosophi dixerunt et doctores nostri opinantur, ita iste aer plenus est demonibus et malignis spiritibus sicuti radius solis

innumerissimis puluisculis
lic; tn̄ aut tot sint tn̄ iuxta
sniaz origenis eorꝝ exercitū mi-
nuim⁹ cū eos vincim⁹ Ita ut
qui ab aliquo sc̄o viro vict⁹ fuit
de inceps iste de illo vicio deu-
ictus ē ip̄ nō ualeat temptare
Tercia victoria ē quia angli cot-
tidie de demonibus optinent dum
ꝑ nos contra eos pugnantes ab
eorꝝ temptacone nos liberant Trib;
aūt modis nos ab ipsorꝝ temptaco
liberant Primo ꝑtatem demonis
refrenando Apoc. xx. de angelo
q̄ demonem ligauit et ī abyssum
misit Et thob. viij. de dya° ī de-
serto superiori religato Cui⁹mo-
di religa⁹ nichil aliud ē quaz
ꝑtatis ei⁹ refrenatio Scd̄o concu-
piscencie refrigerando qḋ signatū ē
Genes. xxxij. Ubi dr̄ qḋ angelus
tetigit neruū iacob ⁊ statī emar-
cuit Tercio memoria dn̄ice pas-
sionis nr̄is mentibus ī primendo
qḋ signatū ē apoc. vij. ubi dicitur
Nolite nocere terre ⁊ mari neq; ar-
boribus ⁊c̄ Itē eze. ix. Signa thau
ī frontibus virorꝝ gemencium ⁊c̄
Thau enī littera admodū crucis
ē facta ⁊ qui hoc signo signati sunt
nō timent angelū ꝑcussorꝫ Unde
ibidē dr̄ Omnē super quē uideritis thau
nō occidatis Quarta victoria ē
quā archangelus michael de an-
tixpo habitur⁹ ē qui ip̄m occidet Tunc
enī michael princeps magnus ut
dr̄ daniel. xij. Consurget ⁊ ꝑ electis
tamq̄ adiutor ⁊ protector contra
antixp̄m fortiter stabit Deinde
antixp̄s ut dicitur glo. apoc. xiij.
sup illud Vidi unū de capitibus
eius occisū ⁊ c̄ mortuū se finget
et ꝑ dduū latens ꝑ tercia apparebit
dicens se suscitatū Artem magi-
ca sentibus cū demonibus ī aera

ascendet. et uniuersis mirantib;
adorabitur cū Tandē ī monte oly-
ueti ascendens ut dicitur glo. sup
illud .ij. the. ij. Quē dn̄s ihūs
interficiet dū stabit ī papilione
et ī solio suo ī illo loco ꝗ̄ quē
dn̄s ascendit michael adueniens
ip̄m interficiet De quo ꝑlio ⁊ vic-
toria intelligitur scd̄m greg. illud
qḋ dr̄ apoc. xij. Factū ē ꝑliū ī celo mi-
chael ⁊c̄ Illud enī ulterius de triplici
plio michael exponitur sc; de ꝑlio
qḋ habuit cū lucifero cū ip̄m de celo
expulit. et de ꝑlio qḋ hꝫ cū demo-
nibus nos ī festantib; ⁊ de isto.
Tercio hec sollempnitas dr̄ de-
dicacio. ex eo qḋ hac die ꝑdcm̄ locū
ī monte gargano a se dedicatū
fuisse michael archangelus re-
uelauit Recitat enī sypontinus a-
cede aduersiorꝫ ⁊ tam magnificam po-
titi victoria. ad huc dubitare cepe-
runt utrum ꝑdcm̄ locū ingredi
uel dedicare deberent Tunc epūs
sup hijs duxit ꝑpam pelagiū
consulendū Qui rndit dicens
Si hō illam eccliam dedicare deberet
hoc maxime die quo victoria data
est fieri oporteret Si uero aliter sc̄o
michaeli placuit. ab ip̄o ē sup
hoc requirenda uoluntas Instan-
tibus igitur ꝑpa ⁊ epo cū ciuibus
ꝑ diutino ieiunio michael ī hac
die epo apparuit dicens Non ē opus
uobis qḋ ego edificaui dedicare
eccliam Ipse enī q̄ condidi dedicaui
Precepitq; ut die sequenti locū
cū ꝑplo ingrediens ip̄m cū p̄cib;
frequentaret. et ꝑalem suū pro-
tectorem sentiret Dedit q; ei ꝑdce
consecracionis signū ut scilicet ab
oriente per posterulā ascende-
rent et ibidem uestigia hominis
ī ip̄sa marmori ī uenirent Mane

igitur episcopus et uniuersus populus ad
locum uenit et intro ingredientes
criptam magnam et tria altaria inue-
nerunt. quorum duo in australi parte
posita erant. tercium uero in orientali
uenerandum quidem et rubeo pal-
lio tectum circumtectum. Celebratis igitur
ibidem missarum sollempniis. cum
sacram communionem singuli accepissent
omnes ad propria cum inmenso gaudio
redierunt. Episcopus autem ibidem sacer-
dotes et clericos delegauit qui iu-
giter diuinum officium celebrarent.
In eadem spelunca aqua lucida
et uinum dulce emanat quam post
communionem populus potat et diuerse
egritudines sanantur. Tunc summus
pontifex hiis auditis hunc diem
in honorem sancti michaelis et omnium beatorum
spirituum per totum orbem uniuer-
saliter statuit celebrandum.
Dicta est hec sollempnitas dies me-
moria sancti michaelis in qua tamen
sollempniter omnium angelorum me-
moriam agimus et omnes generaliter
honoramus. Decet nos eisdem
laudem et honorem impendere multipli-
ci ratione. Ipsi enim sunt custodes nostri
ministratores nostri. fratres et ciues
nostri. animarum nostrarum in celum portito-
res. orationum nostrarum apud deum re-
presentatores. regis eterni nobilis-
simi milites. et tribulatorum con-
solatores. Primo igitur debemus
eos honorare quia sunt custodes
nostri. Cuilibet enim dantur duo an-
geli unus malus ad exercitium alter
bonus ad custodiendum. Custodia
enim boni angeli deputatur homini
et in matre in utero et statim post
natiuitatem exitum et semper cum perso-
na adulta. In hiis enim triplici sta-
tu necessaria est homini custodia angeli-
ca. Nam dum paruulus adhuc est in
utero posset interimi et dampnari.

Dum non est extra uterum ante adultam
etatem posset a baptismate impediri.
Dum est in adulta etate ad diuersa pec-
cata pertrahi posset. Dyabolus enim cum
in homine adulto rationem seducit
per astucias. uoluntatem allicit per
blandicias. uirtutem opprimit per
uiolenciam. Ideo necesse fuit ut
bonus angelus eidem ad cus-
todiam deputetur. ut hominem
erudiat et dirigat contra falla-
ciam exortetur et incitet ad bo-
num contra blandicias et defendat
ab oppressione contra uiolenciam.
Effectus autem angelice custodie
in homine quadrupliciter assigna-
ri potest. Primus est ut proficiat ma-
gis in bono gracie et hunc facit angelus
in anima tribus modis. Primo remo-
uendo impedimentum ad bonum remoue-
do. hoc signatum est exodi xii. u-
bi angelus percussit primogenita
egipti. Secundo pigriciam excitando
quod signatum est zacharie iiii. Ange-
lus domini excitauit me quasi ho-
minem qui excitatur a sompno.
Tercio in uia prospere ducendo et re-
ducendo quod signatum est thobie
v. in angelo qui eum duxit et re-
duxit. Secundus effectus est ut non
cadat in malum culpe et hunc facit
angelus tribus modis. Primo
impediendo peccatum futurum ne fi-
at hoc signatum est numeri xxii. in
balaam qui ad maledicendum
israel pergens ab angelo impe-
ditus est. Secundo increpando pre-
teritum peccatum ut ab eo homo recedat
hoc signatum est iudicum ii. ubi cum
angelus filios israel de preuari-
catione increpasset ipsi eleua-
uerunt uocem et fleuerunt. Ter-
cio uiolenciam inferendo ut a peccato
eripiat hoc signatum est in uiolen-
ta eductione loth et uxoris de sodo-

mis id e depti qsuetudine
Teraius effcus e si cadat q ptg
modu resurgat Et h. fac. an
gelus tbus mois. Pmo moue
do ad contricoz. h. signatu e thob.
xij. vbi ad documetu angeli desel
le p(er)e intelligi. qtcio. liniuit pri
oculos sz cordis. Scdo purgado
labia ad confessione q signatu
e ysa. vj. vbi p angelu labia
ysaye purgant. Tercio gaude
do ad satisfacoz. luce. xv. vbi d(icitur)
q maius e gaudiu i celo sr vno
pccore 7c. Qrtus effcus e
ne tociens vel i tot mala cadat
quociens vel qt ead diya incitat
Et h. facit tbus mois sz ptra
tem demois refronado. qcupis
cenciaz debilitando 7 mcoriam
passionis xpi mentibz iprimendo
de quibus sup dcm e. Scdo de
bemus eos honorare qa sut ministra
tores nri. Oms eni sic. dr. hebr.
j. sut administratorij sps 7c. Des eni
qt nos mittut. qa supiores ad
medios. medij ad ifimos. Infi
mi mittut. ad nos. Hec aute
missio opert. boni. diuine. In h
eni manifestat. diuina bonitas qn
tu nram salute diligat. du nobi
lissios sps q ei i tanta caritate
iungut. dirigit e tn smittit ad
pcurandu salute nram. Scdo ca
ritati angelice. cu eni caritatis
ardentis sit maxie desiderare
alios salute. Vbgn etia dixit
ysa. Ecce ego dne mitte me
et angeli possut nos iuuare
p eo q uident nos suo auxilio
indige. et malos angelos nos
i pugnare. Ideo q ad nos mitta.
lex exigit. angelice caritatis. Ter
tio huane i digencie exigitur.
eni angeli ad plamadu affcm

ad amoz. Unde i figura huius
legut. missi fuisse i curru igne
o. Scdo ad illuiandu i tellectu
ad cogicoz. h. signatu e apoc. x.
In angelo qui hebt libru aptu
i manu sua. Tercio ad corrobo
randu i nob ome i ysc(ien)m usq
ad fine. h. signatu e. iij. Reg. xix.
vbi angelus portauit helye pa
ne subcinericiu 7 uas aque et
comedit 7 ambulauit i fortitu
dine cibi illius usqz ad monte dei
oreb. Tercio honorandi sut
qa ipi sut fres 7 qciues nri.
Omis eni ela assumut. ador
dines angelos. Quida ad supio
res. qdam ad inferiores. qdaz ad
medios p diuisitate suoz merito
ru. Licz bm ugo sup oms sit. q
btus greg. i omel. sua i summe
vid(etur). Naz ut ait sut no nulli
qui pua capiut s ty h. qnucia
are fribus no desistut. Isti i an
gelos meritu tnut. et sut q sec
tos celestiu summa 7 capre pualet
et nuciare. hij cu archangelis
sut. Et sut qui mira faciut sig
na 7 valent opant. et hij cu vir
tutibus. Et sut qui malignos
spus uirtute oronis 7 vi accepte
ptatis fugat. et hij cu ptatibz
Et sut qui acceptis uirtutibz elec
tos merita trascendut 7 elec
fribus pncipant. et hij cu pnci
patibus nutu sorciunt. Et
sut qui sic i semetipis omnibus
vicijs dnant. ut ipo iure mu
dicie dij int hoies uocet. Un
7 ad moysen dr. Ecce qstitui te
deu pharaonis. 7 hij cu dnacoi
bus. Et sut in qbus vel i throno
suo dns residens alios facta
examinat. p quos du sca ecclia
regit. plerum q de quibusdam
suis i firmis actibz os ela iudi

cantant. et hij cum thronis. Et sunt
qui dei ac proximi caritate amplius
ceteris pleni sunt. et hij meritorum
suorum sortem inter cherubyn me-
ritum acceperunt. quia cherubyn
plenitudo sciencie dicitur. et iuxta pau-
lum plenitudo legis est caritas.
Et sunt qui superne contemplacionis
amore accensi in solo conditoris
sui desiderio anhelant. Nichil
iam in hoc mundo cupiunt. solo eter-
nitatis amore pascuntur. terrena
queque abiciuntur. cuncta temporalia men-
te transcendunt. et amant et ardent
atque ipso suo ardore requiescunt
Amando ardent. loquendo accendunt
et quoscumque verbo tangunt. ardere
continuo in dei amore faciunt. Quo isti
nisi inter seraphyn sortem sue voca-
cionis acceperunt. Hec gregorius. Et
Quarto honorandi sunt quia ipsi sunt
animarum nostrarum in celum portitores. Et
hoc faciunt triplici modo. Primo viam
preparando. Malach. iij. Ecce ego mit-
to angelum meum qui preparabit viam an-
te faciem tuam. Secundo per viam protegendo in
celum baiulando. Exod. xxiij.
Ecce ego mitto angelum meum qui
te custodiet in via et introducat in terram
quam promisi patribus tuis. Tercio
in celo collocando. Luc. xvj. Factum
est dum moreretur mendicus et portare-
tur ab angelis in sinum abraha-
e. Et Quinto quia ipsi sunt oracio-
num nostrarum ante deum representatores. Ipsi
namque primo oraciones nostras deo re-
presentant. Thob. xij. Quando orabas
cum lacrimis et sepeliebas mortu-
os tuos ego obtuli oracionem tuam
domino. Secundo ibidem ipsi pro nobis alle-
gant. Job. xxxiij. Si fuerit pro eo
angelus loquens vnum de milibus ut
annunciet et hominis equitatem mise-
bitur eius. Tercio Zach. j. Et respondit
angelus domini dixit. Domine exercituum
usquequo non misereberis ierusalem et
urbium iuda quibus iratus es.
Iste iam lxx annus est. Tercio dei
sentenciam nobis renunciant. Dan.
ix. Vbi dicitur quod gabriel ad eum vo-
lans dixit. Ab exordio precum tu-
arum egressus est sermo. glossa sen-
tencia a deo. et sequitur. Ego autem
veni ut indicarem tibi quia vir de-
sideriorum es. De hijs tribus di-
bilis sic cantatur. Discurrit angelus
medius inter deum et hominem. vo-
ta offerens referens dona. excitat
istam placat illum. Et Sexto quia
ipsi sunt regis eterni nobilissi-
mi milites. Secundum quod dicitur in Iob
Nunquid est numerus militum eius.
Sicut autem videmus in militibus
alicuius regis quod quidam continue
semper in aula regia morantur
et regi associantur. et ad eius
honorem et solacium regi cantant
Quidam autem civitates et castra
regni custodiunt. Quidam vero
regis inimicos expugnant. Ita
et hoc militum christi quidam in au-
la regia scilicet in celo empyreo sem-
per regi regum associantur et ad eius
honorem cantica leticie et glorie semper
cantant dicentes Sanctus sanctus sanctus
dominus deus. Iste Vndecimo et clamabant
et supra eum. Apoc. vij. Alij autem
custodiunt civitates suburban-
as et villas. Isti sunt qui nobis sunt ad cus-
todiam deputati custodientes
statum virginum continencium coniuga-
torum et castra religionum. Ysay.
Super muros tuos vrbs consti-
tui custodes et cetera. Alij vero
dei inimicos id est demones ex-
pugnant. Apoc. xij. Factum est prelium in
celo id est secundum vnam exposicionem
in ecclesia militanti michael et an-
geli eius preliabantur cum dracone.

Septimo et ultimo quia ipsi sunt
tribulatorum consolatores Zach. i.
Angelus qui loquebatur in me verba bona verba consolatoria. Item
thob. v. Forti animo esto etc. Et hec
faciunt tribulatis in omnibus. ps. confortando. dan. x. Ubi cum daniel corruisset tetigit eum angelus dicens
noli timere pax tibi confortare
et esto robustus. Sextus ab impatientia conservando quia singulis
suis deus mandavit de te etc. Et eorum
tribulatorum refrigerando et
minuendo quod significatum est dan.
iij. Ubi angelus domini cum tribus
pueris in fornacem descendit et fecit
medium fornacis quasi ventum roris flantem etc.

De sancto Ieronimo.

Ieronimus dicitur a ierar quod est sanctum
et nemus quod est silva nemus. vel nomen
sumptum quod est lex unde dicitur in legem suam
a quo ieronimus interpretatur sancta
lex. Fuit enim sanctus id est firmus vel
mundus vel sanguine tinctus vel sacro usui deputatus. Sicut vasa
templi dicebantur sancta quia sacro
usui deputata fuit vel fuerunt.
Ipse sanctus id est firmus fuit in
bono opere per perseverantie longanimitatem. mundus in mente per
puritatem. Sanguine tinctus per
dominice passionis meditationem
sacro usui deputatus per scripture sacre expositionem. Dicitur et
nemus a nemore ubi quandoque moratus
aliquando fuit. et lex propter regula
rem disciplinam quam monachos
suos. vel quia sacram legem exposuit et interpretatus fuit. Iero
nimus eusebij viri nobilissimi filius fuit ab opido stridonis quod
dalmatie pannonie confinia terminat
exstitit oriundus. Hic adhuc
puer romam adijt et litteris grecis

latinis et hebraicis plene eruditus est. In arte grammatica donatum habuit preceptorem in rethorica
autem victorinum oratorem. In scripturis
autem divinis exercebatur die ac nocte
et inde hausit avide quod postmodum
[illegible] effudit habunde. Quodam vero
tempore sicut ipse in epistola ad eustachium
perhibet cum de die tulium et de nocte
platonem avide legeret eo quod sermo
incultus sibi in libris propheticis non
placeret. Circa mediam quadragesimam tam
subita et ardenti febre corripitur
ut toto iam frigescente corpore
vitalis calor in solo pectore palpitaret. Dum ergo exequie funeris
pararentur subito ad tribunal iudicis trahitur. et interrogatus cuius condicionis esset. et christianum se esse libere
confitetur. Ad que index mentiris
inquit. Ciceronianus es non christianus
Ubi enim thesaurus tuus ibi est
et cor tuum. Et ieronimus obmutuit
Et iudex quam mox ipsum durissime cedi iussit. Tunc clamavit et dixit
Miserere mei domine miserere mei
Tunc qui astabant precabantur ut veniam tribueret adolescenti. Ipse autem
domino iurare cepit ac dicere Domine si
umquam habuero codices seculares si
legero te negabo. In hoc igitur iuramenti verba dimissus subito revivescit. Tunc lacrimis totum se invenit perfusum et ex verberibus que ante
tribunal susceperat scapulas terribiliter repperit livientes. Tanto
autem studio libros divinos ex tunc
legit quanto libros gentilium umquam
legerat. Dum autem esset annorum
xxxix in romana ecclesia cardinalis
presbiter ordinatus est. Mortuo autem
liberio papa ieronimus dignus summo
sacerdocio ab omnibus acclamatur. Sed
dum clericorum et monachorum lasciviam

increparet. illi nimium indignati ei insidias paraverunt. Et per vestem muliebrem ut ait Johannes beleth ab eis turpiter est derisus. Nam cum Jeronimus ad matutinas solito more surgeret veste mulieris quam emuli iuxta lectum posuerant repperit. suamque esse credens induit et in ecclesiam sic processit. Hoc autem emuli faciebant ut mulierem habere in thalamo crederetur. Quod ille videns tante eorum vesanie locum dedit ut ad gregorium nazanzenum constantinopolitane urbis episcopum pervenit. Postquam autem ab ipso sacras litteras didicit in heremum properavit. ubi quanta pro christo sustinuit ad eustachium narrat dicens. Quociens in heremo constitutus et in illa vasta solitudine que exusta solis ardoribus horridum monachis prestat habitaculum putavi me romanis deliciis interesse. Horrebat sacco membra deformia squalida cutis situm ethiopice carnis adduxerat. cottidie lacrime cottidie gemitus. et si quando repugnantem sompnus imminens oppressisset. nuda humo vix ossa herencia collidebam. De cibo et potu taceo. cum eciam languentes aqua frigida utantur. et coctum aliquid accepisse luxuria sit. Et tamen scorpionum tantum socius et ferarum sepe choreis intereram puellarum et in frigido corpore et carne premortua sola libidinum incendia pullulabant. Itaque continue flebam ut repugnantem carnem ebdomadarum inedia subiugabam. Diem crebro iunxi cum nocte nec prius pectoris cessabam verberibus quam a domino rediret tranquillitas. Ipsam quoque cellulam meam quasi cogitationum consciam pertimescebam. et mihi iratus et rigidus solus deserta penetrabam. Et ut mihi testis est dominus post multas lacrimas non numquam videbar mihi interesse agminibus angelorum.

Per quadriennium igitur ibidem penitencia sic peracta ad bethleem oppidum remeavit. ubi prudens animal ad presepe domini sese optulit permansurum. Bibliothecam autem suam quam summo studio sibi condiderat. clausam aliosque libros iterum relegens die ieiuniis ducebat ad vesperas. Multos autem ibidem discipulos coadunavit. In sacro proposito et translatione septuaginta annis et vi mensibus desudavit et usque ad finem vite virgo permansit. Licet in hac legenda dicatur quod virgo perfuit. ipse tamen de se ita scribit ad pammachium. Virginitatem in celo prefero non quia habeo sed quia magis miror quod non habeo. Tanta denique lassitudine fatigatus est ut in stratu suo iacens funiculo ad trabem suspenso sursum manibus se levaret. ut sic officia monasterii quo ut poterat exhiberet. Quadam vero die advesperascente cum jeronimus cum fratribus ad sacram lectionem audiendam sederet subito leo quidam claudicans monasterium ingressus est. Quo viso cum ceteri fratres fugerent. Jeronimus quasi hospiti obviavit. Leo igitur pedem eius lesum ostendit. vocatis fratribus pedem eius precepit ablui et diligenter plagam eius requiri. Quod cum factum fuisset. invenerunt leonis plantam a sentibus vulneratam. Adhibita igitur diligenti cura leo convaluit et omni feritate deposita inter eos quasi domesticum animal habitavit. Tunc Jeronimus videns quod non tam pro sanitate sui pedis quam pro eorum utilitate dominus leonem miserat. de fratrum consilio eidem leoni hoc iniunxit officium ut asinum quem deferebant qui ligna de nemore deferebat ipse leo ad pascua duceret et ductum ibidem custodiret. Quod et factum est. Nam iniuncta asini cura leoni more pastoris industri eundo ad pascua socius et cessanter

itineris iure pascendo vnde-
que defensor tutissimus erat. Ve-
rumtamen ut sciretur et asinus so-
litum perficeret opus. consuetis semper
horis cum eo domum rediebat. Qua-
dam vice pascente asino et le-
one grauiter soporato mercato-
res cum camelis inde transeuntes
asinum solum viderunt et eum continuo
rapuerunt. Expergefactus itaque leo
et cum socium non inueniret rugiendo
huc atque illuc ibat. qui tandem
non inueniens ad portam monas-
terij tristis rediit. et intus ut so-
litus erat pre verecundia ingredi
non presumpsit. Et videntes fratres
quod tardius solito et sine asino
venisset putauerunt quod fame
compulsus asinum comedisset. Nolen-
tesque annonam ei tribuere consue-
tam dicebant. Vade et reliquam
partem aselli que tibi remansit
manduca et tuam ingluuiem imple.
Hesitantes tamen utrum hoc malum
perpetrasset. exierunt ad pascua
si forte aliquod mortis indicium
inuenirent et nichil inuenientes
reuersi hoc Jeronimo retulerunt.
Tunc monitis eius officium asini
leoni iniungunt et ligna cedentes
leoni imponunt. Quod cum leo patienter
ferret. quadam die expleto ope-
re ad agrum exiit. huc illacque dis-
currit desiderans scire quid de suo
factum fuisset socio. Et ecce videt a
longe negotiatores cum onus-
tis camelis precedente asino ve-
nientes. Mos enim illius regionis
est ut quando cum camelis longius
graduntur cameli ut directius
vadant precedentem et collo funiculum
gestantem asinum subsequantur.

Quo cognito igitur asino leo
cum ingenti strepitu super eos ir-
ruit et omnes homines in fugam con-
uertit. Ac leo terribiliter rugiens
percutiebat fortiter cauda terram
perterritosque camelos sicut erant
onustos ante se ad cellam venire co-
egit. Quod cum fratres vidissent. et
Jeronimo nunciassent. ille ait.
Hospitibus nostris fratres karissimi pe-
des abluite. cibaria prebete et
super hoc voluntatem domini expectate.
Tunc leo per monasterium cepit ut so-
lebat letus discurrere singulorum fratrum
vestigiis se prosternens et quasi de perpe-
trata quam non fecit culpa cau-
da alludens veniam postulabat.
Jeronimus autem futurorum prescius
fratribus ait. Ite fratres et venientibus
hospitibus necessaria preparate. Adhuc
eo loquente nuncius ad eum venit
annuncians ante fores hospites
adesse qui abbatem vellet videre.
Ad quos cum ille iuisset protinus
illi eius pedibus prouoluuntur pro
culpa veniam postulantes. Quos
ille benigne eleuans precepit
ut sua reciperent et aliena non
usurparent. Rogant igitur illi beatum
Jeronimum ut medietatem olei pro
benedictione accipiat. Quibus vix as-
sentiens tandem coactus susci-
pi iubet. Promiserunt autem se an-
nuatim eandem olei mensuram
fratribus ipsis daturos et a suis du
heredibus precepturos. Cum autem
olim in ecclesia vnusquisque caneret quod
volebat. Theodosius imperator
ut ait Johannes Beleth Damasum papam
rogauit ut alicui viro docto ec-
clesiasticum officium committeret ordi-
nandum. Ipse igitur sciens Jeronimum
in lingua latina greca et hebrea

ita pstrij. et i omni scriptura simul
eidem officij pdcaij commisit. Ieronim9
igi^r psalteriu p ferias distinxit. et
unicuiqz ferie nocturnu pprium assig
nauit. Et gloria patri i fine cuiusl
libz psalmi dicendu instituit. Ex
inde eplas & ewangelia p anni
circulu decantandas. ceteraqz ad of
ficia ppinencia pt cantu ronabi
liter ordinauit. Misitqz illud de
bethleem ad summu pontificem
et ab eo & a cardinalib9 fuit valde
de approbatu et ppetue autenti
catu. Post hec aut i de spelunce
i quo dns iacuit monumetu sibi
construxit. Ubi expletis xcviij
annis & vj mesib9 sepultus
fuit. Cum quanta reuerencia cum
sctus augustinus habuit patz i epis
tolis quas ei misit. In una quarum
rum vbilibet ei tali mo scribit
Dno dilectissimo & cultu sinceris
simo caritatis obseruando atqz
amplectendo Ieronimo augus
tin9. Alibi quoqz de eo sic scribit. Sctus
Ieronim9 presbr. greco. latino & hebr
aico eloquio eruditus i locis
sctis atqz i litteris sacris usqz ad
decrepitam uixit etatem cuius no
bis eloquij laboriente i occi
dente instar solis lampas
resplenduit. Btus aut prosper
i suis cronicis de eo sic ait.
Ieronim9 presbr i bethleem toto iam
mundo clarus habitabat egregio
ingenio & studio uniuse ecclie
seruiens. Isidorus uero i libro
ethymo. sic ait. Ieronim9 tribus ligwa
ru peritus extitit cuius interpreta
tio ceteris ante fertur. Nam & uerbis
tenacior est & pspicuitate sine
clarior ut pote atqz a xpiano inter

prete uerior. In dyalogo quoqz se
ueri discipuli sci martini qui eius
tpe fuit sic de Ieronimo scriptu habet.
Ieronim9 pter fidei meritu dotemqz
uirtutu no solum latinis atqz gre
cis sed etiam hebrayeis ita litteris
i structus e. ut se illi nemo i
omni scia audeat copare. Cui
iugis aduersus malos pugna
erat. ppetuumqz certame. Oderunt
eu heretici quia eos i pugnare
no desinit. Oderunt eu clerici
quia uitam eorum insectabatur & cri
mina. Sz plane eu boni oes ad
mirantur & diligunt. Ita q eu he
reticum esse arbitrantur insaniunt.
Totus semp i lectione totus i libris est
no die no noctu requiescit. aut legit
aliquid semp aut scribit. Hec seuerus.
Ipse de se dicit ad albigense
apucitia ita uitie comitatur
ut anim tumentem et erectam
uitem tei contra se odia puocauit
tem. Ego etia omnia tuta
hospitalitati excorde
dimus et oes ad nos uenientes
pt hereticos leto fronte recipi
mus. ac uenientes pedes ablu
imus. Et sicut ex hijs verbis pa
tet et sicut ipse etia sepe testa
tur multos psecutores & multos de
tractores passus e. Quos tn psecu
tores equa libenter sustinuit
patz ex eo quod sic dicit i epla ad
asellam. Gratias ago deo meo quia dig
nus sum habitus quem odit mundus.
maleficium me garruuit sed scio
ad regnum perueniri p i famiam
& bonam famam. Item. Utinam ob
dni mei nomen atqz iusticiam
uniuersa me i fidelium turba pro
sequatur. Utinam i obprobrium meum

solidius exsurgat. Hic mundum tamen ut mereatur a Christo laudem et sue pollicitationis sperare mercedem. Grata itaque et desideranda temptatio est cuius premium a Christo speratur in celo. Nec male dicas gravius est que divina bonitate commutat. Obiit beatus Jeronimus anno domini cccc xx.

Remigius

Remigius dicitur a remige qui est navis ductor vel rector vel a remis que sunt instrumenta quibus navis ducitur et gyon luctatio. Ipse enim ecclesiam gubernavit a periculo naufragii et eam duxit ad portum paradisi et pro ea luctatus est contra insidias dyaboli. Remigius regem et gentem francorum ad fidem convertisse dicitur. Habebat enim rex uxorem nomine Crotildim christianissimam que virum suum ad fidem nitebatur convertere sed nequibat. Que cum filium quesisset ipsum baptizare voluit sed rex omnino prohibuit. Illa autem cessare non valens tandem vix a rege obtinuit et filium baptizavit. Qui dum baptizatus esset subito est defunctus. Cui rex ait: Nunc apparet quia Christus nihil est deus quia cum per quem fides eius potuit sublimari in vita conservare non potuit. Cui illa: Immo hoc a deo meo valde me diligi sentio quia primum fructum uteri mei recepisse cognosco quia regnum infinitum tuo melius filio meo largitus est. Concepit iterum et filium alium peperit quem similiter cum multa instantia baptizari fecit. Et ecce subito infirmatur ita quod de eius vita desperatur. Dixitque rex uxori: Vere debilis est deus tuus qui nullum in suo nomine baptizatum in vita conservare potest. Et si mille genueris et tu eos baptizaveris omnes simul peribunt. Sed tamen puer convaluit et sanitatem recepit ita quod post patrem regnavit. Ad fidem autem semper virum suum fidelis mulier reducere conabatur sed ille modis omnibus resistebat. Qualiter autem ad fidem conversus est in alio festo quod est post epyphaniam dictum est. Volens autem predictus rex Lodowicus christianus factus remensem ecclesiam dotare beato Remigio dixit ut quantum terre circuiret dum ipse in meridie dormiret ei donaret. Quod et factum est. Sed cum quidam molendinum suum haberet intra fines beati Remigii molendinarius ipsum dum circuiret cum indignatione repulit. Cui dixit beatus Remigius: Amice non sit tibi durum ut hoc molendinum simul habeamus. At ille ut eum reiecit statim rota molendini in contrarium verti cepit. Clamavitque post sanctum Remigium: Serve dei veni et habeamus pariter. Dicens: Nec meum nec tuum sit molendinum. Cum ille recessit statim se terra apperuit et molendinum penitus deglutivit. Providens beatus Remigius famem futuram quam venturam in quadam villa bladi multum cumulasset et ebriati rustici emulantes sancti providentiam deridentes ignem horreo supposuerunt. Quod audiens illuc veniens beatus Remigius et pro frigore etatis et vespertini temporis et tranquillo corde se calefacere cepit atque dixit: Focus semper bonus est. Verumptamen qui hoc fecerunt ipsi et posteri eorum viri in genitalibus rupti et femine gutturose erunt quod sic in illa villa evenit quousque per Karolum sunt dispersi. Nota autem quod illud festum sancti Remigii quod agitur in mense januarii est festum de felici obitu ipsius. Istud autem dicitur esse de eius sacra translatione

translacōe. Cū enī corp9 ei9
p9 ip̄m9 obitū ad eccliaz sc̄oꝝ
tymothi et appollinaris cū fere-
tro deferret̄ǀ secus ecclia3 s̄ci
xpofori cepit adeo ponderare
q̄ nullaten9 moueri potuit. tan-
dem coacti rogauerūt dn̄m
ut eis ondere dignaret̄ si for-
te ī illa eccl̄ia s̄ci xpofori ubi
nulle reliquie sc̄oꝝ quiescebāt
sepeliri uellet Statiq3 corp9
leuissime sustulerūt ⁊ ipm̄ ibi
honorifice posuerūt. Ubi cū
multa miracula fierent eccliā
ampliauerūt. ⁊ fc̄a cripta
retro altare cū effossū corpus
ibi reponere uellent nullaten9
moue᷑ potuerūt cū aūt ī ora-
cōnibus pnoctaret ⁊ media
nocte oēs pit9 obdormisset
ī crastinū scʒ kl. octob̄ ī ue-
nerūt sepulcrū cū corpe s̄ci
remigij ī illaz criptā ab an-
gelis deportatū Quod ty
p9 longū ī pulcriore ēpta
eadē die cū capsa argētea
trāslatū est floruit aūt anno
dn̄i. ccc.ͦ nonagesiͦ7 Deqͥ
alia legenda que legi dr̄ ī festo
s̄ci remigij q̄ celebrat̄ p9
festū epyphanie. Ite de sco R

Remigi9 dr̄ a remis q̄ e
pascens ⁊ geos q̄ e t̄ra
q̄i pascens t̄renos doct̄ina ul̄
q̄i pastor ⁊ luc-
tator Remigi9 ur̄bis inq̄natus
remensis archiepus scr̄psit
Remigi9 doctor egregius
et ɔfessor dn̄i gloriosus ac dn̄m
heremita nasci ē p̄uisus Ca
eū wandaloꝝ p̄secucō tōm
fere franciā deuastasset. qui-
dam reclusus uir scūs qui

lumē oculoꝝ amiserat p̄ pace ec-
clesie gallicane crebris oronib9
deū exorabat Et ecce angelus
dn̄i ī uisu astitit eiq3 dix̄t Scito
q̄ mulier illa noīe cilinia filiū
noīe remigiū pariet q̄ gentem
suā a malis suis liberabit Cūq3 euigilasset stati
ad domū cylinie uenit et q̄ ui
derat enarrauit Cūq3 illa no
crederet eo q̄ ia esset anus ille
addidit Scias q̄ puer cū ablac-
taueris oculos meos de lacte
tuo pungeris ⁊ ɔtinuo in visu
restituit Cūq3 p ordine hec
oīa contigissent remigi9 mun-
dū fugit ⁊ reclusū intrauit
Crescente aūt eius fama cū
esset xxij. annoꝝ ab omi ppl̄o
ī archiepm̄ ē electus Tante
aūt mansuetudinis fuit q̄ ad
mensā ei9 passeres ueniebant
⁊ de manu eius ciboꝝ reliquias
comedebat Quodam tempe
dū ī domo cuiusdā uirone hos-
pitatus fuisset ⁊ illa modicū
uini haberet. remigi9 cellariū in-
troiuit ⁊ sup doliū cruce
fecit Cūq3 ibidē orasset mox
sup uinū excreuit. ita q̄ per
mediū cellariū fundebat Eo
aūt rex francie tūc tp̄ib9 gē-
tilis esset. nec a buxore sua xp̄ia-
nissima ɔuerti posset Videns
q̄ ī finitus exercitus allamano
rū sup se uenisset dn̄o uotū uo-
uit q̄ si de allamanis ei uic-
toriā concederet mox fidē xp̄i
reciperet Qui cū fuisset ad libitū
assecutus beatū remigiū adiuit
et se baptizari poposcit Cūq3
ad fontē baptismatis aduenisset

nec ibidem sacrum crisma haberet,
ecce quedam columba ampullam
cum crismate in rostro attulit, de
quo regem pontifex linivit.
Hec autem ampulla in remensi
ecclesia conservatur, unde usque
hodie reges Francie inunguntur.
Post longum tempus cum Genebal-
dus vir prudens neptem bea-
ti Remigii in uxorem haberet et se
causa religionis mutuo ab-
solvissent, predictum Genebaldum
beatus Remigius in Laudunensem episcopum
ordinavit. Hic Genebaldus
cum uxorem suam causa instruen-
di ad se sepius venire permit-
teret, ex frequenti colloquio
animum eius in concupiscentiam inflam-
mavit et usque in peccatum secum
prolabitur. Que concipiens et
pariens filium hoc episcopo intima-
vit. Et ille confusus ad eam
remisit dicens: Quia puer de
latrocinio natus est, volo
ut vocetur Latro. Ne autem
suspicio aliqua oriretur, uxorem
sicut prius ad se venire permisit.
Conveniunt post priorem fletum secu-
ruit iterum in peccatum. Que cum fili-
am peperisset et hoc episcopo retu-
lisset, Rescripsit illam vulpeculam
nuncupari. Tandem ad se rever-
sus beatum Remigium adiit et
ad pedes suos procidit, stolam
de collo suo deponere voluit.
Quod cum sanctus Remigius prohi-
buisset et ab eo quid accidisset
audivisset, blande eum consolans
ipsum in quadam cellula per
septem annos reclusit, et ipse
interim eius ecclesiam gubernavit.
Septimo igitur anno cum in cena

domini in oratione persisteret, angelus domini
ibidem astitit et peccatum suum ibidem
dimissum perhibuit ac foras ut ex-
ire debeat imperavit. Cui cum res-
pondisset non posse quoniam dominus meus
hostium clausit et sigillo suo mu-
nivit, angelus ait: Ecce ut scias
celum tibi apertum esse, hoc etiam hostium
nunc salvo sigillo aperietur. Stati-
mque ut dixerat est apertum. Tunc Ge-
nebaldus iactans se in medio
hostii per modum crucis ait: Etiam
si dominus Ihesus Christus ad me veniret
hic non egrediar nisi dominus meus
Remigius huc veniat qui me reclu-
sit. Tunc sanctus Remigius ad ammo-
nitionem angeli Laudunum venit et ipsum
in locum suum restituit. Qui usque
ad obitum in sanctis operibus persevera-
vit. Et Latro filius eius episcopatu
eidem successit qui etiam sanctus fuit.
Beatus autem Remigius fuit in elemo-
sinis largus, in vigiliis sedulus,
in oratione devotus, in caritate per-
fectus, in humilitate precipuus, in doc-
trina precipuus, in sermone paratus,
In conversatione sanctissimus. In unanimitate
...ctis, vultus serenitate mirabilis,
et pietate ferventissimi cordis,
in... lenitate ... sermonis.
Quidquid ad salutem pertinere posset
non minus studio implebat operibus quam
predicatione docebat sermonibus.
Tandem beatus Remigius multis
virtutibus clarus in pace quie-
vit etc.

De sancto Leodegario

Leodegarius dum omni virtute
polleret, Eduensis ecclesie me-
ruit in pontificem promoveri. Qui dum
Clotario rege decedente cum reg-
num gravius premeretur, voluntate dei et
principum consilio Childericum fratrem
Clotarii adolescentem valde ydoneum

profecit in regem. Sed Ebroinus Theodoricum ipsius Childerici germanum preficere nitebatur non propter regni commodum sed quia de potestate eiectus et omnibus odiosus iram regis et principum verebatur. Timens igitur Ebroinus licentiam a rege petiit et monasterium introivit. Quo concedente et fratrem suum Theodoricum ne contra regnum aliquid moliretur in custodia detinente sanctitate et prudentia episcopi patria mirabili omnes gaudebant. Sed post aliquod tempus rex malignorum consilio depravatus in tantum in viri dei odium incitatur quod opportunitatem et modum mortis eius attentius inquirebat. Sed episcopus blande ferens et omnes inimicos suos ut amicos amplectens egit cum rege ut diem pasche in urbe cui preerat celebraret. Et ecce illa die nuntiatum est ei quod rex in illa nocte quidem de morte tractavit perficere decrevisset. At ille nihil trepidans sed illa die cum rege quievit in mensa. Persecutore sic fugit qui in Luxoviensi monasterio domino serviens. Etiam Ebroino qui in monasterio habitu latitabat sedula cautela tenuit. Post hec rex moritur et Theodoricus in regnum sublimatur. Et autem Leodegarius plebis suis lacrimis et precibus motus et abbatis imperio compulsus ad sedem rediit. At Ebroinus protinus apostatavit et regis seneschalcus ordinatus est. Qui licet prius malus fuit tamen postea peior fuit totoque studio Leodegarium occidere nitebatur. Missis igitur militibus qui eum caperent. Cum hec Leodegarius comperisset

coram furori cedens dum in habitu pontificali de urbe egrederetur a militibus capitur qui statim ei oculos eruerunt. Post biennium vero sanctus Leodegarius cum fratre suo Garino quem Ebroinus exiliaverat in palacium regis adductus cum ad irrisiones Ebroini sapienter et pacifice responderet nequam ille iussit Garinum lapidibus obrui sanctumque episcopum tota die nudis pedibus per quendam fluvium super acutissimos lapides decurrere decrevit. Et audiens quod in hiis tormentis deum laudaret linguam eius precidi fecit et postmodum cuidam custodi tradidit ut ipsum novis suppliciis reservaret. Ille autem usum loquendi non perdidit sed predicationi et exhortationi prout potuit vacabat. Predixit etiam qualiter ipse et Ebroinus ex hac vita migraret. Lux autem in mensa in modum corone caput eius circumdedit quam cum multi vidissent quid hoc esset ab ipso episcopo quesierunt. At ille se prosternens gratias deo retulit et omnes astantes ut in melius vitam mutaret admonuit. Quod Ebroinus audiens et invidens missis quatuor spiculatoribus ipsum decollari mandavit. Cum igitur ipsum ducerent ait illis: Non est necesse opus fratres diutius fatigari sed hic implete desiderium eius qui vos misit. Ad hec tres illorum adeo sunt compuncti quod ad pedes eius procidentes veniam peterent. Quartus vero cum eum decollasset protinus a demone arreptus et in ignem proiectus vitam miserabiliter terminavit. Biennio completo audiens Ebroinus corpus sancti viri multis miraculis illustrari miserabili cruciatus in invidia militem illuc misit ut an sic se haberet veritatem intimaret

Gallus autem superbus et ar-
rogans cum illuc venisset talem
tubam sancti percutiens exclama
uit Moriatur qui mortuum miracu
la facere posse credit Mox ille
eius arreptus a demonio et su-
bito moriens morte sua sanctum
amplius commendauit Ipse
auditis ebronius amplius in
uidia torquebatur et famam sancti ex
tinguere moliebatur Sed iuxta
predictionem sancti gladio nequiter ipse
nequam occidit Passus est autem
circa annum domini dclxxx tempore
constantini quarti etc. De sancto francisco

Franciscus prius dictus est
iohannes sed postmodum mu-
tato nomine franciscus vocatus est
Cuius mutacionis multiplex causa
fuisse videtur Primo ratione mi
raculi quotandi linguam enim
gallicam miraculo a deo recepisse
cognoscitur Unde dicitur in legenda
sua quia semper cum ardore sancti spiritus
repletus ardencia verba foris e-
ructans gallice loquebatur
Secundo ratione officij diuulgandi
vnde dicitur in legenda quod diuina proui-
dencia sibi hoc vocabulum indidit
ut ex singulari et insueto nomine
opinio ministerij eius toti citius in
notesceret orbi Tercio ratione ef
fectus consequendi ut scilicet per hoc da
retur intelligi quod ipse per se et per fili
os suos multos seruos peccati et
dyaboli debebat francos et libe
ros facere Quarto ratione magna
nimitatis in corde Nam franci
a feritate sunt dicti quia eis inest na
turalis feritas et magnanimi
tas animorum Quinto ratione virtuosi
tatis in sermone quia eius instar
securis vicia incidebat Sexto
ratione honestatis in conuersatione
Sunt enim franciscas dici signa
quedam instar securium que rome
ante consules ferebantur que erant
in terrore et in honore Franciscus
seruus et amicus altissimi in ciuita
te assisij ortus et negociator ef
fectus fere usque ad xx^m annum eta
tis sue tempus suum vane viuendo
consumpsit Quem dominus in firmitatis
flagello corripuit ac in virum
alterum subito transformauit ita
quod iam spiritu prophetico pollere cepit
Nam cum quadam vice ipse cum plu-
ribus a perusinis captus diro fu
isset carceri mancipatus Dolen-
tibus alijs hic solus exultat
Redargutus super hoc a concaptiuis
respondit Scitote me exultare puto quia
adhuc sanctus per totum seculum adora-
bor Et Quadam vice romam cau
sa deuocionis proficiscens vesti-
menta sua deposuit et pauperis
cuiusdam vestimenta induens
ante ecclesiam sancti petri inter pau-
peres sedit et cum eis unus ex illis
auide mendicauit et sepius sic
fecisset nisi notorum verecundia impe-
disset Antiquus hostis eum a salubri
proposito conatur auertere et feminam
quandam sue ciuitatis monstruose
gibbosam cordi eius immittit
et nisi resipiscat a ceptis similem
se facturum minatur Sed a domino confor
tatus audiuit Francisce anima
ra pro dulcibus sume et te ipsum
contempne si me cupis agnoscere
Quendam igitur leprosum obuiu
habuit cum huiusmodi homines mul
tum naturaliter abhorreret domini tamen
memor oraculi accurrens in
oscula eius ruit et post hoc ille
statim disparuit Unde ad

ad leprosorum hospitia properat et eorum
manus devote osculans pecuniam
donat. Ecclesiam sancti damiani orationis
causa ingreditur et ymago christi
eum miraculose alloquitur: Francisce
inquid vade repara domum meam
que ut cernis tota destruitur. Ab ea
igitur hora anima eius liquefacta est et cru-
cifixi compassio eius cordi mirabi-
liter est infixa. Insistit sollicite circa
reparandam et venditis que habebat
cum pecuniam cuidam presbytero daret et
ille timore parentum recipere recusaret
coram ipso eam proiciens tamquam
pulverem vilipendit. Quapropter
a patre ligatus et captus pecuniam
eidem restituit ac vestem patri re-
signavit et sic nudus ad dominum
evolavit et cilicio se induit. Ad-
vocat insuper servus dei quendam sim-
plicem virum quem loco patris suscipiens
rogat ut cum pater eius maledictionem con-
geminat ipse e contrario benedicat.
Frater eciam eius carnalis yemali
tempore franciscum vilibus pannis tectum
orationi vacantem et tremebundum vi-
dens ait cuidam: Dic francisco
ut de sudore suo unam tibi nummatam
vendat. Quod ille audiens ala-
criter respondit: Revera ego hanc domino
meo vendam. Quadam die
dum audiret ea que discipulis suis
ad predicandum missis dominus locutus
est, statim ad universa servanda to-
tis viribus consurgit. Solvit cal-
ciamenta de pedibus, tunica una se
vili induit et pro corrigia mu-
tavit funiculum. Tempore nivis
per silvam ambulans a latronibus
capitur et ab eis quis sit requisitus
preconem dei se esse asseruit. Qui illum
arripientes in nivem proiciunt dicentes:
Iace rustice preco dei. Multi no-
biles et ignobiles clerici et lay-
ci spreta seculi pompa eius vesti-
giis adheserunt, quos pater sanctus docet
evangelicam perfectionem implere, pau-
pertatem apprehendere et per viam
sancte simplicitatis incedere. Scripsit
preterea evangelicam regulam sibi et suis
fratribus habitis et habendis quam dominus
papa innocencius confirmavit.
Cepit exinde ferventius ubi se-
mina verbi per civitates et cas-
tella fervore mirabili seminare.
Erat quidam frater qui extra a foris
videbatur eximie sanctitatis et sin-
gularitatis, sed tamen admodum singularis,
qui tanta districtione silencium
observabat ut non verbis sed nuti-
bus confiteretur. Cumque sanctus ab omnibus
laudaretur, vir dei illuc veniens ait:
Dimitte fratres ne mihi in eo diabolica
figmenta laudate. Moneatur se-
mel vel bis in ebdomada confiteri,
quod si non fecerit, dyabolica temptacio
est et deceptio fraudulenta. Mo-
nentibus illum fratribus digitum ori
suo imposuit. Non post multos hos
dies ad vomitum rediit et in facino-
rosis actibus vitam finivit.
Fatigatus existens servus dei
dum asinum equitaret, socius eius
scilicet frater leonardus de asisio similiter
fatigatus iuxta se cogitare cepit
ac dicere: Non de pari ludebant
parentes huius et mei. Continuo
vir dei de asino descendens fratri
dixit: Non decet me equitare
et te pedes venire, quia nobilior
me fuisti. Stupefactus frater ad pe-
des patris procidit et veniam pos-
tulavit. Transeunti vero ali-
quando mulier quedam nobilis cita-
to gradu occurrit, cuius lassi-
tudinem et interclusos anhelitus

miscatus quod iam rechreret
inquisiuit. Et illa: Domine pro
me pater quia salubre proposui
quod concepi uiro meo impedi
ente non exequor sed in seruitio dei
in plurimum aduersatur. Cui ille:
Vade filia quia cito de eo conso
lationem recipies et ex parte dei
omnipotentis et mea ei denun
cies quod nunc est tempus salutis
postmodum equitatis. Qua
denuntiante uir subito immu
tatur et continentiam pollicetur.
¶ Cuidam rustico in quadam soli
tudine siti deficienti fontem
aque ibidem suis orationibus im
petrauit. ¶ Cuidam fratri suo ad
modum familiari secretum hoc
sancto instigante spiritu retulit
dicens: Hodie est aliquis seruus
dei super terram propter quem quo ad
uixerit non permittet dominus famem
super homines deseuire. Hic procul
dubio fuisse super homines nar
ratur sed illo sublato tota in con
trarium condicio mutatur. Nam
post eius felicem transitum predicto fratri
apparuit dicens: Ecce iam uenit
fames quam dum uiuerem ego
uenire super terram dominus non permi
sit. ¶ In festo pasce cum fratres
in heremo greci mensam accura
tius solito albis panibus et ui
treis parassent et uir dei hoc
conspexisset protinus gressum retrahens
cuiusdam pauperis capellum qui
tunc aderat capiti suo imponit
et baculum manu gestans foras
egreditur et ad ostium prestolatur. Man
ducantibus igitur fratribus clamat
ad ostium ut amore dei peregrino
pauperi et infirmo elemosinam
largiantur. Uocatus pauper
ingreditur et in terra solus recu
bens discum ponit in cinere. Quod
uidentes fratres stupore nimio sunt
repleti. Quibus ille: Mensam
uidi paratam et ornatam et paupe
rum ostiatim euntium non esse cogno
ui. Paupertatem in se et in alio di
ligebat ut paupertatem dominam suam
semper uocaret. Ubi quem pauperiorem
se ipse uideret protinus inuidebat
et se ab illo uinci timebat. Nam
et cum die quadam pauperculum
quendam obuium habuisset ait socio
suo: Magnam uerecundiam intulit
nobis huius inopia et nostram pauperta
tem plurimum reprehendit. Nam
pro meis diuitiis pro mea domina pau
pertatem elegi et ecce amplius re
lucet in isto. ¶ Dum quidam pauper
coram eo transiret et uir dei inti
ma fuisset compassione commotus dixit
ei socius: Et si hic pauper sit sed for
sitan in tota prouincia non est eo ditior
uoluntate. Cui uir dei dixit: Cito
tunicam tuam exue et pauperi tribue
et ad eius pedes prostratus culpa
bilem te proclama. Cui ille protinus
obediuit. ¶ Quadam uice tres
mulieres facie et habitu per omnia similes
obuias habuit que cum tali salutatione
ruunt: Beneueniat domina paupertas
et continuo disparuerunt et ultra
uise non sunt. ¶ Cum ad portam ciui
tatis Aretii deuenisset et ibi bellum
intestinum commotum fuisset uidit uir
dei de burgo super terram illam demo
nes exultantes. Uocansque socium
suum nomine Siluestrum dixit ei: Uade
ad portam ciuitatis et demonibus
ut ciuitate exeant precipe. Qui
festinans ad portam ualenter cla
mauit: Ex parte dei et iussu patris
nostri Francisci discedite demones
uniuersi. Sicque omnes ciues ad concor
diam redierunt. Predictus Siluester

dum adhuc sacerdos secularis esset vidit in sompniis crucem auream de ore Francisci procedentem cuius summitas celos tangebat, cuius brachia in latum utraque parte mundi amplexando cingebat. Compunctus sacerdos protinus mundum deseruit et viri dei perfectus imitator efficitur. ¶ Existente viro dei in oratione dyabolus ter proprio nomine eum vocavit. Cui sanctus cum respondisset adiecit: Nullus est adeo peccator in hoc mundo cui si conversus fuerit non indulgeat dominus, sed quicumque semetipsum penitentia dura necaverit misericordiam in perpetuum non inveniet. Continuo servus dei cognovit hostis fallaciam per revelationem quo nisus fuit eum ad teporem reducere. Cernens autem hostis antiquus quod sic non prevaluit gravem carnis temptationem eidem immittit. Quod vir dei sentiens veste deposita cordula durissima se verberat dicens: Eya frater asine sic te manere decet sic subire flagellum. Sed cum ea temptatio nequaquam discederet foras exiens in magna nive se nudum dimersit. Accipiensque nivem in modum pile vii composuit quas sibi proponens corpus alloquitur: Ecce inquit hec maior uxor tua, iste quatuor duo sunt filii et due filie tue, reliqui duo servus sunt et ancilla. Festina ergo omnes induere quia frigore moriuntur. Si autem cura multiplex sollicitudo te molestat, uni domino sollicite servi. Illico dyabolus confusus abscessit et vir dei deum glorificans in cellam rediit. ¶ Cum apud dominum Leonem cardinalem sancte crucis ab eo rogatus aliquamdiu moraretur, nocte quadam demones ad eum venientes eum gravissime verberaverunt. Vocans ergo socium et rem sibi aperiens ait: Demones sunt castaldi domini nostri quos destinat ipse ad puniendos excessus. Ego vero offensam non recolo quam per misericordiam dei satisfactione non laverim, sed forte nunc castaldos suos in me misit irruere quia maneo in curiis magnatorum, quod forsitan fratribus meis pauperculis bonam suspicionem non generat, qui forte me estimant deliciis habundare. Et surgens summo mane inde recessit. ¶ Existente eo in oratione audivit super tectum domus catervas demonum cum strepitu discurrentes. Qui concitus foras exiens et crucis signum sibi imprimens dixit: Ex parte omnipotentis dei vobis dico demonibus ut quicquid vobis permissum est in meo corpore faciatis. Libenter omnia sustinebo cum maiorem inimicum non habeam corpore. Vindicabitis me de adversario meo dum in ipso vice mea exercebitis ultionem. Confusi igitur demones evanescunt. ¶ Frater quidam socius viri dei in extasi factus inter ceteras sedes vidit unam sedem dignissimam et mirabili gloria fulgentem, quam cum miraretur cui tam pulcra sedes servaretur, audivit: Sedes ista uni de ruentibus principibus fuit et nunc humili Francisco paratur. Et exiens ab oratione virum dei interrogavit dicens: Quid de te opinaris? Et ille: Videor michi maximus peccator. Statimque in corde suo spiritus dixit: Cognosce quam vera fuit visio quam vidisti, quia ad sedem per superbiam perditam humilitas levabit humillimum. ¶ In visione dei servus dei super se seraphin crucifixum aspexit, qui crucifixionis sue signa sic evidenter

impressit ei ut crucifixus videretur. Et statim consignatur manibus et pedibus et latus crucis caractere. Ipse autem diligenti studio ab hominum oculis ipsa stigmata abscondebat. Quidam tamen hec in vita viderunt sed in morte plurimi conspexerunt. Quod autem hec stigmata per omnia vera extiterunt multis miraculis constat. Quorum duo que post eius obitum contigerunt hic inserere sufficiat. In apulia quidam vir nomine rogerius ante ymaginem sancti francisci stans cepit cogitare dicens: Est ne hoc verum ut tali claruisset miraculo, an pia fuisset illusio sive suorum fratrum simulata inventio. Quod dum mente revolveret subito audivit sonum quasi spiculum proicientis de balista sensitque in sinistra manu se graviter vulneratum. Et cum in cyroteca nichil lesionis appareret, cyrotecam de manu extraxit et grave vulnus quasi sagitte in palma conspexit, ex quo tanta vis procedebat ardoris ut totus ardore et dolore deficere videretur. Cumque peniteret et se beati francisci stigmata venerari credere testaretur, post duos dies cum sancti dei per ipsum stigmata exorasset fuit continuo liberatus. In regno quoque castelle cum quidam vir sancto francisco devotus ad completorium pergeret, ab insidiis ob mortem alterius sibi paratis ex errore impetitur et letaliter vulneratus semivivus relinquitur. Deinde gladium in gutture crudelis lictor infixit

et extrahere non prevalens recessit. Fit undique concursus et clamor, ab omnibus mortuus plangitur. Cum autem nocte media campana fratrum pulsaretur ad matutinas, uxor clamare cepit: Mi domine surge et vade ad matutinas quia campana te vocat. Statim ille manum elevans videbatur alicui innuere ut gladium extraheret. Et ecce videntibus omnibus gladius quasi validissimi iactus de manu pugilis eminus proicitur. Statimque ille perfecte sanatus est et surrexit dicens: Beatus franciscus ad me veniens suaque stigmata meis vulneribus apponens eorum suavitate cuncta vulnera delinivit et contacta mirifice solidavit. Qui cum vellet discedere, signis innuebam ut gladium abstraheret quia loqui aliter non valebam. Quem statim apprehendens valide proiecit, statim stigmatibus sacris vulneratum guttur demulcens perfecte sanavit. In urbe rome clara illa luminaria orbis scilicet beatus dominicus et beatus franciscus coram domino hostiense qui postea fuit summus pontifex aderant. Dixitque eis episcopus: Cur non facimus de vestris fratribus episcopos et prelatos qui documento et exemplo ceteris prevalerent. Fit inter sanctos de responso longa contentio. Vicit tandem humilitas franciscum ne se preponeret, vicit et dominicum quod primus respondendo humiliter obediret. Dixit ergo beatus dominicus: Domine gradu bono si cognoscunt sublimati sunt fratres mei, nec pro meo posse permittam ut aliud assequantur umbre dignitatis. Post hec respondens beatus franciscus dixit: Domine minores

ideo nominati sunt fratres minores ut ma-
iores fieri non presumant. Columbi-
na simplicitate plenus omnes cre-
aturas ad creatoris hortabatur amo-
rem predicat avibus audiuntur ab
eis tanguntur ab ipso nec nisi li-
centiate recedunt. Hirundines dum
eo predicante garrirent ipso im-
perante protinus conticescunt. Apud
Portiunculam iuxta eius cellam ci-
cada in ficu residebat et frequen-
ter canebat. Quam vir dei ma-
num extendens vocavit dicens:
Soror mea cicada veni ad me.
Que statim obediens super eius
manum ascendens. Cui ille:
Canta soror mea cicada et domi-
num tuum lauda. Que protinus canens
non nisi licentiata recessit.
Parcit lucernis lampadibus et
candelis nolens sua manu
deturbare fulgorem. Super petras
reverenter ambulat eius intuitu
qui dicitur petra. Legit de via vermicu-
los ne transeuntium pedibus conculcen-
tur. Et apibus ne media
pereant glacie glacie hyema-
li mel et optima vina iubet
apponi. Fratrum nomine animalia cunc-
ta vocabat. Miro et ineffabili
gaudio replebatur ob creato-
ris amorem. Cum sole luna et stel-
las intuebatur eas ad creato-
ris amorem invitabat. Coronam
magnam sibi fieri prohibebat dicens:
Volo quod fratres mei simplices
partem habeant in capite meo.
Vir quidam admodum secularis
vidit servum dei Franciscum du-
obus transversis ensibus valde
fulgentibus in modum crucis
signatum quorum unus a capite
ad pedes. Alius a manu in
manum per pectus transversaliter
tendebatur. Qui cum numquam vi-
disset tali indicio recognoscens
compunctus ordinem introivit
et vitam feliciter consummavit. Ex
infirmitate oculorum ex fletu con-
tinuo incurrisset suadentibus
quod abstineret a lacrimis sic re-
spondit: Non est ob amorem lucis quam ha-
bemus cum muscis etiam
lucis visitatio repellenda.
Cum autem a fratribus urgeretur ut
pateretur infirmitati visus re-
medium adhiberi et cirurgi-
cus instrumentum ferreum igne
candens in manu teneret vir
dei ait: Mi frater ignis esto mi-
hi in hac hora propicius et curialis.
Precor dominum qui te creavit ut tu-
um in me calorem temperet. Et hoc
dicens signum crucis contra illud
addidit. Perfuso ergo illo in tenera
carne ab aure usque ad supercili-
um nullum ut retulit dolorem
sensit. Apud heremum sancti Ur-
bani servo dei egritudine vali-
dissima laborante cum ipse de-
fectum nature sentiens vini pocu-
lum postulasset nil quod adesset
allatum est. Aqua signo crucis
edito benedixit mox quod in optimum
vinum conversum quod deserti loci pau-
pertas non potuit viri sancti puritas
impetravit. Ad cuius gustum su-
bito convaluit. Malebat de se
vituperium audire quam laudem. Et
ideo cum populi merita in eo extol-
lerent precipiebat alicui fratri ut
verba eum vilificantia sue
auribus inculcando proferret.
Cumque frater ille licet invitus eum
rusticum et mercenarium imperitum
et vilem et inutilem diceret

exhilaratus dicebat Be-
nedicat te dominus quia tu necessi-
ma loqueris et talia me decet
audire. Non tamen servus dei pre-
esse voluit quia subesse ve-
ritur (?) precipere sed parere. Ideo gra-
liter cedens officio gardianatus
petiit cuius voluntati per omnia
subiaceret. Frater ergo quo solitus
erat more semper promittebat
obedienciam et servabat. Cum
autem frater quidam contra legem
obediencie aliquid fecisset et
penitencie signa haberet, vir tamen dei
ad aliorum terrorem eius capucium
in ignem proici iussit. Cumque per mo-
ram capucium in medio fuisset
ignis precepit ipsum extrahi et
fratri restitui. Extrahitur igitur
capucium de medio flammarum
nullum habens adustionis vesti-
gium. Quodam tempore per palu-
des Veneciarum veniens magna
multitudinem avium cantancium in pal-
lude. Dixitque ad socium suum:
Sorores aves laudant crea-
torem suum, eamus et in medio
earum horas canonicas domino de-
cantemus. Quibus intrantibus
aves mote non sunt, sed quia ob ni-
mium garritum se adinvicem au-
dire non poterant, ait: Sorores
aves aliquantulum cessate donec
laudes debitas domino persolva-
mus. Quibus statim tacentibus
finitis laudibus licenciam can-
tandi dedit. Et statim cantum
suum more solito resumpserunt.
Invitatus devote a quodam
milite dixit ei frater: Hospes me-
is monitis acquiesce et pecca-
ta tua confitere quia cito alibi man-
ducabis. Qui statim acqui-
escens domum suam disposuit et penitenciam
salutarem accepit. Cum ergo ad me-
sam intrasset hospes subito expi-
ravit. Cum quandam avium multitu-
dinem repperisset et eas velud racionis parti-
cipes salutasset dixit: Fratres mei vo-
lucres multum debetis laudare cre-
atorem vestrum qui plumis vos induit,
pennas ad volandum tribuit, aeris
puritatem concessit et sine vestra sol-
licitudine vos gubernat. Aves autem
ceperunt ad ipsum colla extendere, col-
la protendere, alas aperire, rostra a-
perire, in illum attente respicere. Ipse vero
per medium earum transiens tunica co-
tingebat easdem. Nec tamen aliqua de lo-
co est mota donec licenciam dedit,
omnes insimul evolaverunt. Cum
apud castrum Alvianum predicaret propter
garritum hirundinum ibidem nidifi-
cancium audiri non poterat, quibus
ille: Sorores mee hirundines iam
tempus est ut loquar ego quia vos sa-
tis dixistis, tenete silencium donec
verbum domini compleatur. Que in-
continuo obedientes conticuerunt.
Transeunte aliquando viro dei per Apu-
liam in via bursam magnam inve-
nit denariis tumescentem, quam
socius videns accipere voluit ut
pauperibus erogaret. Sed ille nul-
latenus permisit dicens: Non licet
fili alienum auferre. Sed cum ille
vehementer instaret, Franciscus pau-
lulum orans iubet ut bursam tollat,
que iam colubrum pro pecunia contine-
bat. Quod videns frater timere cepit,
sed obediencie volens implere manda-
tum bursam manibus cepit et inde
magnus serpens prosiliit.
Et ait sanctus: Pecunia servis
dei nichil aliud est quam dyabo-
lus et coluber venenosus.

Cu fr quidam grauit' tēptac̄e
cogitac̄e cepit q̄ si aliq̄ sceptu
dominu pris h̄ret ipa ptin9
teptacō fugaret. Et cu rem ut
latent9 apire n̄ auderz. qua
daz vice vir dei vocauit eum
dicēs. Porta in fili tartam &
ad̄ metu. q̄a laudes dei quas
dam scrib̄e uolo. Quas cu scp
sisset ait. Accipe hanc cartulaz
et usq3 ad die mortis tue cus
todias diligēt'. Statī q3 oīs
teptacō abeo recessit. Idem
q3 fr du seus i fir mis iaceez
cogitac̄e cep'. Ecce morti appi
quat pr. et quā plurimū con
solarer si pt9 morte h̄rem
tunicā pris mei. Post modi
cu scus uocat eu dicēs. Tibi
trado tunicaz istā et pt9 morte
meā ipam h̄eas pleno iure.
Cu apud allexandria lombar
die cu quodam honesto vio hos
pitatus fuisset abeo introgat9
ut ppt' ewangeliij obsuaciaz de
omi appoito manducarz. Qui ad
ei9 deuocōi assentirz ille acnur
rens capone septenez pparat
manducandu. manducātib9 illis
i fidelis quida amoe dei ele
mosina petit. Moxq3 vir dei
audiens bndam mebru n̄ cus
misit caponis. reseruauit i fe
lix datu. et i crastinu du scs
pdicarz ondit dicēs. Ecce qua
les carnes comedit iste fran
ciscus quē ut scm honoratis
nā in hc̄ i sero t'buit. Et cu
mebru caponis pisscis ab oī
bus videtur uelud i pennis
abomi ppto i trepat. q̄ cu
ille didicisse erubuit & veni
am postulauit. Redierunt

cientes ad sua spem. pt9q3
rediijt punicator ad mentē
Du quadam vice ad mēsam
sederz et de paupitate b'te vir
ginis & filij ei9 collacucio
fieret ptin9 vir dei amēsa sur
gens singultu ingemiat do
lorosus & pfusus lacrimis
sup nuda humu reliq̄u9 pa
ne manducauit. Sacerdotib9
maibus q̄bus conficiend̄ do
minici corpis sacrāmetu ē col
lata ptās magnā uolebat
reuerenciā exhib̄ei. Vnde et
sepe dicebat. Si sco cuidam
de celo ueienti & pauperculo
alicui sacdoti me ctinget ob
uiare. Ad sacrdotis manu9 de
osculans cicius me cferrem
et sco dicerem expecta scē lau
reti q̄a manu9 huiu9 v̄bu vite
ctractat & ultra humanu ali
quid possident. Miraclis
multis i uita sua effulsit. na
panes ei ad bndicendu oblati
multis infirmis attulē salute.
Aquā i vinu cūtit. et inde cū
quidā gustās ptin9 sanitatez
recepit. et multa alia miracu
la fecit. Cu uero ad dies ap
ppinquarz extremos longa in
firmitate cfect9 sup nudā hu
mu poni se fecit. ffecit omes
fres ibide existentes ad se uo
cari & manus singlis i ponēs
oēs i pncia bndixit ad instar
cene dnice. singulis panis
buccellam diuisit. Inuitabat
ut mōis sui erat omēs cūctas
ad laude creatoris. Illa & mor
te ipaz cunctis t'ribilē & exosā
hortaba. ad laudem eius letos
decantens psalmu i vitabat
ad

hoſpitium dicens. Peruenie-
niat ſoror mors. Ad decimam
igitur horam nominens dormiuit
in domino. Cuius animam quidam frater
vidit in modum ſtelle ſimilis lune
in quantitate ſoli in ſplendore aſ-
ſumi. Fratrem in terra laboris nomine
Auguſtinus in hora ultima poſitus
cum diu iam amiſiſſet loquelam ſu-
bito clamauit dixit. Expecta me
pater expecta. ecce iam venio tecum.
Querentibus fratribus quid diceret
ait. Non videtis patrem noſtrum Fran-
ciſcum qui vadit ad celum. et ſtatim
in pace obdormiens patrem ſecu-
tus eſt. ¶ Cum quedam domina que beato
Franciſco deuota extitit via
vniuerſe carnis fuiſſet ingreſſa
et clericis et presbiteris feretro exequias
celebrandas aſtarent. ſubito
ſe mulier erigit ſuper lectum et vnum
de aſtantibus conſacerdotibus vocat
dicens. Volo pater confiteri ego enim
mortua fueram et diro carceri
mancipanda quia peccatum quod tibi pan-
dam nondum confeſſa fueram. ſed
orante ſancto Franciſco pro me ad
corpus iam redire indultum eſt
ut illo reuelato peccato veniam
merear. Statimque ut illud mani-
feſtauerat in pace cunctis nobis
quieſcit. Confeſſa igitur et abſo-
lutione recepta mox in domino ob-
dormiuit. ¶ Cum fratres plauſtrum
quoddam a quodam viro peterent
mutuo ille indignatus reſpondit
Ego potius duos ex vobis cum
ſancto Franciſco excoriarem quam plau-
ſtrum accomodarem. Verum ipſe re-
uerſus eſt ſemetipſum redarguit
et blaſphemie peccatum penituit
iram dei formidans. Mox quoque
filius eius infirmatur et ad ex-
trema deducitur. Qui filium deſunctum

videns in terra volutabatur. et flens
ſanctum Franciſcum inuocans dixit. Ego
ſum qui peccaui me flagellare debu-
iſti. redde ſancte iam deuote parenti quem
abſtuliſti impie blaſphemanti.
Mox filius eius ſurrexit et planc-
tum prohibens ait. Cum mortuus eſ-
ſem ſanctus Franciſcus per quandam viam
longam et obſcuram me duxit in quo-
dam me tandem viridario pulcher-
rimo collocauit. Ac deinde dixit
mihi. reuertere ad patrem tuum nolo te
amplius detinere. ¶ Pauper quidam
cuidam diuiti debens quandam pe-
cunie ſummam rogat ut Franciſci
ſancti amore terminum prolongaret.
Cui ille ſuperbe reſpondens. Tali inquit
te loco recludam ut nec Franciſcus nec
aliquis poterit te iuuare. Moxque eum
vinculatum in carcerem obſcurum inclu-
ſit. Paulopoſt ſanctus Franciſcus affu-
it fractoque carcere ruptis vinculis
hominem redire incolumem ad propria
iuſſit. ¶ Quidam miles ſancti Franciſci
miraculis et operibus detrahens
dum quadam vice luderet ad taxillos
veſania et incredulitate plenus
circumſtantibus ait. Si Franciſcus
eſt ſanctus xviij veniant in taxillis
Mox in eis ſenarius triplicatus
apparuit. et uſque ad xj vices quo-
libet ſuo ictu ter ſenos accepit.
Sed inſaniam inſanie addens ait
Si verum eſt quod iſte Franciſcus ſanctus
ſit cadat corpus meum hodie
gladio. ſi non ſanctus non euadam
incolumis. Ludo finito ut eius
oratio fieret in peccatum cum nepote ſuo
inferret iniuriam ille gladium
accipiens in viſcera patrui tranſ-
fixit et protinus interfecit. ¶ Cu-
iuſdam crure ſic perdito ut
nullatenus ſe mouere poſſet
talibus vocibus ſanctum Franciſcum

A

[illegible] exclamat. Adiu
ua me sce franscisce meor deuo
tionis et seruicij que tibi impendi.
Nam in asino meo te portaui.
sacros pedes tuos osculatus fui
et ecce morior dolens huius dimis
simo cruciatu. Mox quoque ille sanctus ap
parens cum paruo baculo quod thau
tenebat locum doloris tetigit
et fracto apostemate sanitatem
pristinam recepit. Sed signum thau
super locum remansit. Hoc signo sanctus
franciscus litteras suas consignare
consueuerat. ¶ Cum in castro pomic
reo in montanis apulie puella
quedam patri et matri unica fuisset
defuncta et mater sancto francisco deuo
ta nimia tristicia fuisset absorp
ta. apparuit ei sanctus franciscus dicens
Noli flere. quia lucerne tue lu
men quod deploras extinctum in ca
usa tibi intercessione redditum. Mater
igitur suscepta fiducia corpus extinctum
non permisit efferri. Sed sancti francisci
nomen inuocans et mortuam filiam
apprehendens eam incolumem alle
uit ¶ In urbe roma dum puer
paruulus per fenestram cecidisset et pe
nitus expirasset sanctus franciscus in
uocatur et uite pristine restituit ¶
¶ In ciuitate suessa cum quedam domus
corruens et quendam iuuenem ex
tinxisset et cadauer iam in loco ad se
peliendum posuissent. mater tota
deuotione sanctum franciscum qua po
terat inuocauit. Ecce circa media
nocte puer oscitauit et sanus sur
rexit et in laudibus uerba prorupit
¶ Frater Jacobus reatinus cum in naui
cula parua flumen quoddam cum fratribus
pertransisset et socijs iam super ripam
positis postremo ad maius exitum
properaret. reuoluta naui ipse
in profundum fluuis est demersus. Fratribus

igitur pro liberatione demersi sanctum
franciscum inuocantibus. ipse cla
mat potuit beati francisci auxilium
petijt. Ecce frater demersus per profundum
sicut per aridam ambulabat et
demersam nauiculam capiens
cum ea peruenit ad littus. Uesti
menta autem eius madida non
fuit nec aque gutta penetrauit
ad eam. Obijt autem beatus fran
ciscus sub anno domini m° cc
xxvj. to[…] De sancto marco papa
Marcus natione romanus
ex patre prisco. sedit annos
duos menses octo. dies dece
septem in kathedra sua. Fuit
autem hoc temporibus constantini
et nepotiani consulum ex die
kalendas februarij usque in diem
kalendas octobris. Hic constituit
ut episcopus hostiensis qui consecrat
episcopos urbis pallio uteretur
et ab eodem episcopo urbis ro
mane consecraretur. Et constitu
tum fecit de omni ecclesiastico or
dine ¶ Hic fecit duas basi
licas una via ardeatina
ubi requiescit alia intra
urbem romam. Cuius suggesti
one optulit constantinus augus
tus basilice via ardeatina
fundum rosarum cum omni agro
campestro prestantem solidos qua
draginta que tymiati[…] constitu
it. In basilica quoque in urbe op
tulit patenam argenteam pen
santem libras viginti. Cyphum
argenteum pensantem libras
decem. Et calices ministrales
argenteos pensantes libras
decem. Optulit etiam fundum an
thonianum via claudia prestantem so
lidos xl[ta]. Et fundum baccanas
via apia prestantem solidos xl[ta]. Et

tremiſſos duos · Fundu̅ orea via
ardeatina ꝑciu̅ ſolidoꝝ xl ta
tremiſſiu̅ q̅ · Hic fecit ordi̅acoēs
duas ꝑ menſem decembꝫ · presbi-
teros xxv · dyacones ſepte̅ ep̅os
ꝑ diuſa loca · xxviij · Sepultus
eſt i̅ cymiterio balbine via ar-
deatina menſis octobris · Et ceſ-
ſauit epatus dies xx · et · De

Dyoniſius ſc̅o dyoniſio ·
interpretatur uehemens
fugiens vel d̅r dyoniſius a dya
q̅ e̅ duo et niſus q̅ e̅ eleuatus,
quaſi ſedin duo eleuatus ſcilicet ſed'
corpus et a̅iam · Vel d̅r a dyone q̅
e̅ uenus ſcilicet dea pulcritudinis
et ſyos q̅ e̅ deus q̅ pulcher deo
Vel ut quida̅ aiunt d̅r a dyoni-
ſia q̅ ut dicit yſid' e̅ quedam
gemma magna ualens contra
ebrietate̅ · Fuit igitur uehemen-
ter fugiens de mundo ꝑ ꝑfectam
abrenunciacione̅ · Eleuatus per
interiorem conte̅placione̅ · Pul-
cher deo ꝑ decore̅ uirtutu̅ ua-
lens peccatoribus contra ebrieta-
tem viciorum · Hic ante conuerſi-
one̅ multa noīa habuit Vocatus
e̅ enim aryopagita · Ite̅ dic̅s e̅
theoſephus id e̅ di̅ni ſapiens
Ite̅ a grecorum ſapientibus uſq̅
hodie dicitur pugyon thychira-
nu q̅ latine dicitur ala celi
q̅a i̅ celu̅ ala ſpiritualis intelli-
gencie mirabiliter uolauit
Item dicitur e̅ macharius id e̅
beatus · Ite̅ appria dictus e̅ yoni-
cus · Yonica aute̅ ut ait papi-
as vna e̅ ex linguis grecorum
vel yonice ſunt genera rotuiſtras
columpnarum · Vel yonicu̅ ut idem
dicit e̅ pes qui h̅t duas cor-
reptas et duas longas · ꝑꝑ ondi-
cy ipſe fuit mirabilis ꝑ eloquencia̅
ac Eccl̅ie ſuſtentator ꝑ doctrina̅
et breuis ſ' ꝑ humilitatem · lon-
gus aliis ꝑ caritate̅ · Aug9 aut̅
i̅ libro · viij · de ciuitate dei dicit
q̅ yonicu̅ e̅ genus quoddam philoſophorum
Diſtinguit enim duo genera philoſophorum
ſcilicet ytalicum q̅ e̅ ex parte ytalie et yo-
nicum q̅ e̅ ex parte grecie · Qua ergo
dyoniſius ſummus erat philoſophus ſolo
anthonomaſice dicebatur yoni-
cus · Eius paſſionem et vitam grece
dictauit methodius latine uero
anathaſius apostolice ſedis biblio-
thecarius · Dyoniſius ariopa-
gita a beato paulo apostolo ad fidem
xpi conuerſus fuit qui ariopagita
a uico ciuitatis in quo habitabat de quo
fuiſſe d̅r · Ariopagus enim erat ui-
cus martis in quo ſcilicet erat templu̅
eius · Athenienſes enim ſinglos vi-
cos denominabant a diis quos colebant
Vnde uicu̅ i̅ quo colebatur mars
uocabant ariopagu̅ · q̅a ario
d̅r mars · Vicu̅ in quo colebat
pane uocabat panopagu̅ et ita
a ſinglis diis ſinglos uicos de-
nominabat · Ariopagus aute̅ erat
uicus excellencior q̅a ibi erat
curia nobiliu̅ et ſcole liberalium
arciu̅ · Inhac igitur uico morabatur
dyoniſius maximus philoſophus · qui
ob plenitudinem diuinorum nominum et
ſimpliciter theoſophus id e̅ di̅ni ſapi-
ens dicebatur · ¶ Erat etiam
ſecu apolophanus eius philoſophus · Ibi
etiam erant epycurei qui ponebant
felicitatem hominis i̅ ſola corporis uo-
luptate · Et ſtoyci q̅ i̅ ſola ani-
mi uirtute · Iudic igitur paſſionis
domini cu̅ tenebre facte fuiſſent

ſup vniuſam t̃ram · phy q̃ erant
athenis nõ potuerūt huius
cauſam ĩ cauſis nãlibus ĩue-
nire / Nõ enĩ erat nãlis eclip-
ſis ſolis q̃a luna erat eregione
ad ſolem · Eclipſis uero fieri ſolet
tm̃ in ſynodo ſolis ⁊ lune / Luna
autẽ tunc erat xv ͣ ⁊ ita in pfc̃a di-
ſtancia a ſole q̃ eclipſis nõ aufert
lumẽ vniuſis ptibus t̃re / Huius
meminit dyoniſius ĩ ep̃la ad
apolophaniũ dicens / Obſcuri naq̃
orbes vniformit̃ tenebrarũ cali-
gine ꝯhabeſcente ut purgant
radijs ſolis dyametrũ regula
phyce ardẽciũs ſupſim⁹ / Tũ q̃
repim⁹ q̃ erat notiſſimũ ſole pati
moleſtias nõ debẽ · Aio ad te puc
uaſte ſacrũ adhuc neſcitis tan-
te rei myſt̃ium / Ꝙ mq̃ua ſpeculũ
doct̃ine apolophane huius ſecr̃tis
aſt̃bis · ad q̃ tu m̃ ore diuino a
nõ humani ſenſus ſmõe / O bone
dyoniſi diuinar̃ pmutaciones
ſunt reru̾ / Denique notatẽ diẽ feiẽ
⁊ annũ ãnunciacõis qui p̃ paulum
ũris auribus ĩtonuit ſuſpẽ-
ſis ſignis acclamatib⁹ / vet͛ordũ
cxptus dedi ũitatis manu ⁊ fal-
ſitatis ſu nexibus abſolut⁹ ẽ hec
dyoniſi⁹ / Tandẽ ĩ hiſtoria ſco-
laſt̃ legit̃ · phy adducti ſr̃ ut di-
cẽrẽt q̃a deus uere pat̃ / Alibi eciã
legit̃ q̃ dixerũt / aut ordo nature
puerti͛ / aut elementa mẽciunt̃
aut deus ue͛ pati͛ · elementa ſi cõ-
pacitur / Alibi uero dr̃ q̃ dyoniſi⁹
dixit hec / Nox q̃a noua miranᵃ
totius mundi uera luce aduẽtu-
ram ſignificat / Tũc athenienſes
illi ignoto deo ar̃a ꝯſtituerunt
et ſubpoitus ẽ tytul⁹ ĩdicans ar̃ã

eſſe dedicatã / Et cũ uellent
ei offerre holocauſta ⁊ victimas
dixerũt ipſi / honorẽ uroꝝ nõ
indiget ſ; faciẽtis genuflexiones
ante altare eius ⁊ ſupplicabitis
ei · q̃a nõ querit oblacões pecor
rũ ſ; deuocõnes uroꝝ / Cũ g̃o
paulus uenisſet athenas epi-
curi ⁊ ſtoyci phy cũ eo diſſerebant
Quidam aut̃ dicebant / Quid
uult ſeminator ũboꝝ hic dicere
Alij dicebant demonioꝝ nouoꝝ
ẽ annunciator eſſe / Adducentes
g̃o eũ adueniẽ phyoꝝ dixerunt
Noua quedam infers auribꝰ nr̃is
volum⁹ g̃o ſcire quid uelit hec eẽ
Athenienſes aut̃ ad nichil aliud
uocabant · ni aut diſcẽnt audi-
re aliq̃d noui / Cũ g̃o paulus ſin-
gula deoꝝ altaria pluſtraſſet
et int̃ cetera ignoti dei altare
uidiſſ; / Dixit illis paulus / Quẽ
ignorantes colitis hunc ego
annũcio vobis deũ qui fecit celũ
⁊ t̃rã / Deinde dixit dyoni-
ſio q̃ cet̃is magis in diuinis
uidebat doctũ / Quis ẽ ille deus
dyoniſi ignotus / Cui dyo⁹
Ipſe deus uerus q̃ int̃ deos
nõ ẽ denũciatus ſ; nobis eſt in-
cognitus ⁊ ĩ ſeclo futurus · ueniẽ
et ĩ ppetuũ regnaturus / Et pau-
lus · homo an tm̃ ſpũs / Et dy-
oniſi⁹ deus ⁊ homo ẽ ſ; nõ ẽ ĩ cog-
nitus q̃a eius ꝯuerſacio in
celo ẽ / Cui paulus / Ille ẽ ĩm
quẽ p̃dico qui de celis deſcendit
carnẽ ſuſcep̃ · mortẽ ſuſtinu-
it et die t̃cia reſurrex̃ / Cũ
aut̃ dyoniſi⁹ cũ paulo adhuc
diſceptarẽ forte tranſit cecus
p̃ uiã coram eis / Statimq̃
dixit dyoniſius paulo / Si
dixis huic ceco ĩ nõie dei tui

vide et videbit. Statim cecus visum recepit[?] ex
virtutis verbis magicis quas for-
te nosti verba que sunt huiusmo-
di efficatia. Ego formam verborum
tibi prescribam et in hac verborum for-
ma verborum dices ei: In nomine
Ihesu Christi nati de virgine crucifixi
mortui qui resurrexit et ad ce-
lum ascendit vide. Et ut omnis
suspicio tolleretur Paulus dixit Dy-
onisio ut hec ipsa verba proferret.
Cum ergo in eadem forma Dyoni-
sius dixisset cecus protinus visum
recepit. Statimque Dyonisius cum
Damari uxore sua et tota familia
sua baptizatus est et fidelis
effectus. Sicque a Paulo per trienni-
um instructus est et Athenis episcopus
ordinatus est. Ubi ille predicationi
insistens ipsam civitatem et maxi-
mam partem regionis illius ad fidem adduxit.
Huic Paulus ea que in tercium celum
raptus viderat revelasse dicitur
sicut et ipse Dyonisius in pluribusque
locis innuere videtur. Unde et
de ierarchiis ipsorum angelorum
ordinibus dispositionibus et offi-
ciis tam luculenter et clare dis-
seruit ut non putares ipsum hec
ab alio didicisse sed ipsum potius
etiam usque in tercium celum raptum esse
et ibi hec omnia conspexisse. Prophe-
tico spiritu claruit sicut patet
in epistola quam misit ad Iohannem evan-
gelistam in Pathmos insulam
exilio relegatum ubi prophetavit quod
inde rediturus esset sic dicens:
Gaude vere dilecte vere amabilis
et desiderabilis et diligibilis val-
de dilectis. Et infra: Ex custodia
que est in Pathmos dimitteris
et ad terram Asye reverteris et
facies ibi dei imitatores et hii qui

erunt post te trades. Dormi-
tioni beate Marie interfuit sicut ipse
in libro de divinis nominibus innuere
videtur. Cum ergo Petrum et Paulum
Rome a Nerone in carceribus deti-
neri percepisset episcopum sub se substituit
et ad eos visitandos accessit.
Verum cum illi feliciter ad dominum migras-
sent et Clemens presideret ab ipso
beato Clemente in Franciam destinatur
et sibi Rusticus et Eleuterius
sociantur. Missus igitur venit Parisius
et multos ibidem ad fidem convertit
et ecclesias plurimas fabricavit
et clericos diversis ordinibus colloca-
vit. Tanta autem in eo gratia celes-
tis emicuit quod cum sepius pon-
tifices ydolorum contra eum sedi-
tione populi incitarent et plebs
ad eum perdendum sepe cum armis
concurreret mox illo viso aut
omni feritate deposita se eius pe-
dibus provolvebant aut nimio
timore soluti ab eius presencia fu-
giebant. Sed dyabolus videns
et invidens quod cottidie sua cul-
tura decresceret et multiplicatis
fidelibus ecclesia triumpharet Do-
micianum imperatorem in tantum se-
viciam commovit ut preciperet
quod quicumque christianum aliquem reperi-
ret aut ipsum sacrificare cogeret
aut diversis suppliciis cruciaret.
Prefectus igitur Fescenninus contra
christianos missus Rome Parisius predican-
tem beatum Dyonisium populo predica-
tem invenit statimque captum co-
laphizatum consputum derisum et
loris durissimis alligatum cum
sanctis Rustico et Eleutherio sibi pre-
cepit presentari. Cum ergo sancti coram illo
in confessione domini astarent constan-
tes ecce quedam matrona nobilis

uenit et viru͂ ſuu͂ ep̃ix ab hijs
magis deceptu͂ aſſeruit. Pro
cinuncq viro mittit. et i cōfeſ-
ſione dn̄i p̄ſeuerans i uiſte inc
tur. Beati uero a duodecim militib9
flagellant(ur) magnoq pondere
cathenar(um) conſtricti carceri ma
cipant(ur). Deſpecti die dyoniſius
ſup craticula͂ ferrea ſuppoſitis fla
mis nudus extendit(ur). ubi dn̄o
decantauit dicens Ignitum eloq
ium tuum uehement(er) et c(etera). Inde aut
eijcit(ur) et ad beſtias ferociſſi
mas multo ieiunio excitatas
ꝓijcit(ur). Sz cu͂ i eu͂ impetuoſe
currerent ſignu͂ crucis oppo
ſuit et manſuetudie manſue
tiſſimas eas fecit. Deinde i
clibanu͂ mittit(ur) ~~ſet diuinus~~
~~ibi torquet(ur). Inde~~ ſz extincto
igne nichil ledit(ur). Cruci affi
git(ur) et diuci9 ibi torq(ue)t(ur). Inde
depoitus cu͂ ſuis ſociis et alijs
multis fidelibus mancipatur
carceri vbi cu͂ miſſa͂ celebraret
et ꝑplm cōmunicaret dn̄s ihūs eide͂
cu͂ i magna luce apparuit et pane͂
accipiens ei dedit dicens Accipe
hoc care meus qm̄ meu͂ e͂ magna
merces tua. Poſt hec iudici p̄n
tant(ur) et iterū nouis ſuppliciis
macerant(ur) et iuxta mercurij
ydolum cu͂ ſecuribus trium capita
i cōfeſſione ſc̄e trinitatis p̄ſcidunt(ur).
Statimq corpus ſc̄i dyoniſij ſe
erexit et ſuu͂ cap(u)t int(er) brachia
angelo duce et celeſti luce p̄ce
dente p duo miliaria deporta
uit a loco ſz qui dr̄ mons mar
tirum. uſq ad locum ubi nūc ſua e
lectione et dei p̄uidencia requieſcit

Tanta aut ibide͂ angelor(um)
melodia i ſonuit ut mlti ex
multos q audierunt et credide
runt. Catu͂ larcia uxor p̄fa
libe͂ xpiana ſe eſſe clamauit
et mox ab impijs decollata
et i ſuo ſagne baptizata o-
cubuit. Filius aut eius nōie
iuſtinus rome ſub tribus im
peratoribus militauit. dein
de p̄yſius ~~rediſſet~~ rediens
baptizat(ur) et religioſoru͂
monaſtio ſociat(ur). Dn̄i aut
infideles metuent ne ſctor(um)
ruſtici et eleutij corpa xpia
ni ſepelirent iuſſerunt ut
ſeruaru͂ ingent(ur). Matrona
aut q(uae)dam nobilis ceteros
ad prādiu͂ i uitauit et illis
epulantibus ſctor(um) corpa fur
tiue ſubripuit et i agro ſuo
occulte ſepeliri fecit. Que
poſtea p̄ſecucōe ceſſante
inde ſuſtulit et corpi bti dyo
niſij honorifice ſociauit.
Paſſi aut ſt anno dn̄i xc
viij. Etate uero bti dyoniſij
xc. Cum apud arelatenſ
ſeus regulus epc miſſa͂
ſollempnia celebraret. aplor(um)
noibus i canone recitatis ad
iunxit et btis martirib9 tuis dy
oniſio ruſtico et eleutio. q
dcō cu͂ adhuc dei famulos
viuere crederet plurimu͂ mira
ri cepit cur eor(um) noīa ſic neſ
ciens i canone ptuliſſet. Et
ecce eidem miranti tres co
lumbe apparuerunt ſup crucem
altaris reſidentes q ſctor(um)
martirum ſua pectora ſanguine
hebant i ſignita q̄s diligent(er)
intuens ſctos migraſſe a corpe

intellexit. Et nota quod
ignarus remensis episcopus dicit
in epistola quam misit ad karolum
quod iste dyonisius missus in gal-
liam fuit dyonisius ariopa-
gita ut supra dictum est. Idem tes-
tatur Johannes scotus in epistola ad
karolum. Nec forte racio exem-
pto temporis contradicit sicut
aliqui contradicere voluerunt etc.

De sancta margarita que
dicta est pelagius

Margarita dicta pelagius
virgo pulcherrima di-
ves et nobilis tanta fuit sol-
licitudine parentum custodita tan-
taque pudicitie honestate vi-
gebat quod ab hominibus modis
omnibus desideraretur. Demum
a quodam adolescenti nobi-
li in coniugium queritur et utriusque
parentum assensu cuncta nupci-
arum necessaria cum immensa diviciarum
gloria preparantur. Cum ergo nup-
tiarum dies advenisset iuvenibus
et puellis et cuncta nobilitate
ante thalamum via parata nup-
tiarum festa cum gaudio celebra-
rent. Virgo inspirante deo
considerans dampnum tam dampno-
sis plausibus comparari perpetrata
in terram cum lacrimis gloriam vir-
ginitatis et nupciarum moles-
tias tanta in corde suo compen-
satione libravit quod omnia ut tamquam
gaudia quasi stercora respuebat.
Unde nocte illa a viri consor-
tio abstinens media nocte deo
se recommendans tonsis crinibus
et virili habitu induta clam au-
fugit. Longe autem ad quoddam
monasterium veniens et fratrem pela-
gium se appellans ab abbate
receptus est et diligenter instructus.
Qui etiam tam sancte et religiose se ha-
buit quod defuncto quodam monialium pro-
visore de seniorum consilio et abbatis im-
perio licet invitus monasterio virginum
est prelatus. Dum ergo eis non solum cor-
poris victum sed etiam divine doctrine pa-
bula inculpabiliter ministraret. Dyabo-
lus ei invidens studuit qualiter processus
eius cursum obiectu criminis impediret.
Nam unam virginem que pro foribus erat in ad-
ulterium traxit et intumescente utero eius
iam celari non posset tantus pudor
et dolor omnes virgines et monachos
eiusdem monasterii consternavit quod
frater pelagius ut potens causa fa-
miliaris et provisor sine iudicio ab
omnibus condempnatur. Qui foras cum
ignominia pellitur ac in quodam
rupis specu recluditur et quidam mona-
chorum sevissimus deputatur qui sibi
panem ordeaceum et aquam tenuissimam
ministraret. Quibus gestis monachi
recesserunt et solum pelagium reli-
querunt. At ille omnia patienter sus-
tinuit et in nullo turbatus fuit sed
gratias deo referens per sanctorum exempla
se continue confortabat. Tandem cum
finem suum adesse cognovisset abbati
et monachis per litteras sic mandavit.
Nobili orta genere margarita in
seculo dicta fui ut pelagus tempta-
tionum transirem pelagium me nomi-
navi. Vir sum et pro deceptione me-
tita quod feci ostendi dedi innocentie virtute
optimum penitentiam egi. Iam queso
ut quam viri feminam nescierunt
sancte sorores sepeliant et sic ex parte
viventis ostensio morientis ut fe-
mine virginem recognoscant quam
calumpniatores adulteram nominabant.
His auditis monachis et sanctimo-
nialibus ad speluncam currentibus
pelagium feminam et virginem esse agnoscunt

intacta. Et cunctis premium agentibus in monasterio virginum ho-
norifice sepelitur. De sancto Kalixto

Kalixtus papa anno domini ccxxiij
sub Allexandro imperatore mar-
tirium passus est. Cuius temporibus pars
eminencior urbis Rome divino est
incendio cremata et sinistra manus
Jovis aurea liquefacta. Tunc sacerdo-
tes ad Allexandrum imperatorem
venerunt petentes ut dii irati
sacrificiis placarentur. Dum ergo offer-
rent subito celo sereno mane die
Jovis divino fulmine quatuor sacer-
dotes ydolorum mortui sunt et ara
Jovis concremata est et sol obscura-
tus est ita ut populus romanus fu-
geret extra muros. Audiens autem
Palmacius consul quod Kalixtus cum
suis clericis trans Tyberim latitaret
rogavit ut eum per quos hoc
malum contigerat ad purgacionem
civitatis penitus delerent.
Palmacius inquam potestate accep-
ta cum illuc cum militibus properasset
et illico omnes excecati fuissent. Territus
ergo hoc Allexandro nunciavit. Tunc
imperator iussit ut in die Mercurii
omnis populus conveniret et Mercurio
ymolaret ut ab eo super hiis re-
sponsa acciperent. Quod cum fieret
virgo quedam templi nomine Iuliana
arrepta a demonio exclamavit
dicens: Deus Kalixti est verus et vivus
deus qui iratus est pollucionibus in-
dignatus. Quod audiens im-
perator cum accersito ad suppliciandum
tradidit ut urbis cum moveret ex
eo quod rei publice plurimum necessarius
esset. Palmacius vero in vicinis et
omnibus prosequentibus venit ad eum
quendam promittens quod si uxorem suam
paraliticam sanaret continuo crederet.

Cum ergo Palmacius oracione illa
sanata ad eum cucurrit dicens
baptiza me in nomine Christi qui tenu-
it manum meam et allevavit me.
Et Kalixtus veniens ipsum cum
domo sua Simplicio et multis aliis
baptizavit. Quod audiens im-
perator iussit omnes baptizatos
decollari. Kalixtus vero quinque
diebus sine cibo et potu inclusus
eius mansit. Ille vero audiens eum
plurimum confortari iussit eum singu-
lis diebus fustigari. Deinde
per fenestram precepit alligato sa-
xo in puteum precipitari. Quod
cum factum est Asterius autem presbiter eius
cum clericis nocte veniens leva-
vit corpus eius de puteo et in
cimiterio Calepodii sepelivit.

Date ei. De sancta Hedwige
de fructu de fructu ma-
nuum suarum et laudent eam in por-
tis opera eius. In hiis verbis sapi-
entissimi Salomonis dignis
attollitur laudibus beatissime sancte
Hedwigis. Que fortis muli-
eris strenuitate facta est tota ec-
clesie nitoris tytulo venerabi-
lia et si verba hec intelligenda
universaliter accepta qualibet autem
sancta virtutum constancia preditam
insinuet debitis laudibus ho-
noranda, eadem tamen hodierne
sollempnitati specialius attributa
illustrissimam Christi famulam et sponsam
Hedwigim ostendit insignit ve-
nerabilem et colendam. In quibus
nobis proponitur ipsius operum gra-
cia et beatitudinum excellencia. Primum
in qua gracia proponitur in exemplum
religionis. Beatitudinis excellen-
cia in premiis sacre laudibus in
manibus eius et operibus copia me-
ritorum. In fructibus autem et laudibus
exuberancia describitur premiorum.

Ex quibus duobus filie miseri-
cordie recolligunt quod imitentur agen-
do et quod admirentur laudando Imi-
tentur operantes exempla beatissi-
me hedwigis. Admirentur ~~laudantes~~
laudantes in ea fructus exube-
rantis beatitudinis ut sic addu-
cantur regi virgines post eam proxi-
me afferentur in gredientes in
exultatione et leticia templum re-
gis. Hinc agitur fratres considerare
libet quod fructus in sacris literis
diversas significaciones sortitur
Interdum enim denotat ipsam operis
excellentiam quemadmodum salvator
in ewangelio de quibusdam ait A fruc-
tibus eorum id est operibus cognosce-
tis eos. Aliquando etiam fructus sig-
nificat provenientem ex opere uti-
litatis consequenciam sicut apostolus
ad romanos scribit. Quem ergo fruc-
tum id est utilitatem consequentem habuis-
tis in illis in quibus nunc erubesci-
tis. Aliquando vero fructus nominat ip-
sius oblationem infusam sicut
apostolus ad galatas scribit. Apostolus fruc-
tus autem spiritus id est oblatio spiritua-
lis est caritas gaudium pax et cetera.
Alio modo etiam fructus dicitur ipsa
mercedis affluentia pro operibus
retributa prout in libro sapientie dicitur
Bonorum laborum gloriosus est fructus
Hiis fructibus singulis sanctis-
sima hedwigis fecundissime germinavit
utpote virtutibus et miraculis
fructifera eidem operibus et gra-
tiis fructuosa utilitatibus spiritualibus
exerciciis fructus angelos delectabit
Superne demissis mercedis fructus
colliges affluenter. Et quidem
in ipsa prosapie multorum antecedencium
claritas sic refulsit quod ab hiis
qui sceptra gestarunt regnorum
quousque insignes effigies imperii celsi-
tudo tamquam propago gloriosa pros-
sit meranie magnifici ducis
filia. tres habens fratres uterinos pa-
triarcham aquilegiensem. Episcopum
babinbergensem et meranie du-
cem et comitem in tyrol principes he-
reditarios successores viros multum dig-
nitatis et virtutis gloriositate precla-
ros. Fuerunt ad hoc tres sorores uteri-
nae. Unam reginam francie coniugem
incliti regis philippi. Alteram un-
garie reginam matrem sancte elizabeth
Terciam abbatissam insignem in ordine
sancti benedicti. Ipsa autem vero christianissi-
mo principi heynrico slesye craco-
vie et maioris polonie duci in matri-
monio copulata. Dum sobolis
in genere fecunditate visitatur a
deo in lucem edidit prime hereditatis
simul et glorie successorem nomine ducem
heynricum qui deo devotissimus et
[illegible] tamquam alter machabeus ac-
cinctus arma bellica castra dei
in virtute spiritus protegebat Et tamquam pro-
pugnator populi christiani contra thar-
taros martirii palmam promeru-
it feliciter et commune. Hec enim vere
mulier gloriosa que radiis nobi-
litatis in genere plus splendidis
addiciens ex se ipsa quam ei unde ori-
gine traxit provenit exradiacione
carpendis fructibus memorabilis
in sublimitate constituta principatus
contemptum elegit humilitatis et divi-
tiis erarii defectum paupertatis. Inde
liciis voluptatum flagellum asperi-
tatis. In libertate et licencia ma-
ritalium amplexuum [illegible] casti-
tatis quemadmodum inferiora ple-
nius declarabunt. Quo autem
beatissima hedwigis in agro domini
fructus uberes attulit ideo non in-
congrue ad laudem eius rememora-

da premia manuum suarum cum additur
Laudent eam in portis opera eius
Quatuor etenim porte sunt in
quibus beatam hedwigis opera
sua commendant et laudabilem fa-
ciunt videlicet porta penitencie vite
et deceptacionis exinde Prima
porta est angusta et dura sed non
minus salutifera eo quod licet prima
carni sit molesta spiritui tamen dat sa-
lubrem medicinam Per hanc por-
tam intrabunt properis fugientes
hanc ondit omnibus regnum celorum
adipisci volentibus salvator
in ewangelio dicens Contendite intrare
per angustam portam quia lata est via
que ducit ad perdicionem Per portam
hanc angustam intravit beatissi-
ma hedwigis in domum eternitatis
artissimis semetipsam penitenciis vin-
cendo Carne pressus in spiritus obe-
dienciam captivando Nam et domi-
nis paucula proferam cum illus-
trissimo viro suo per annos xxviij
vitam celebem ducens ab omni
illecebra carnem et spiritum custodivit
Et quod humanitus stupendum est sensibus
inter solempnitates thori maritalis v-
na cum eodem felici marito suo
sicut lilium germinavit et tamquam
aurum in medio incendiorum probata
voluptatum ignibus per totum tempus
predictum estuata non fuit Verumptamen
expari voto et consensu unanimi-
ter cum hedwige principaliter indu-
cente per xxviij annorum curricula
thoro habuerunt sequestrati ut de-
vocius secundum apostolum oracioni et de-
vocioni vacarent audientes
secundum veritatem clamantem omne quod talis
exprimat babilonis In hospitali-
bus quoque penitencie tam in monasterio
trebnicensi constituta quam alibi vitam
duxit artissimam abstinens per plures
annos a vino carnibus et piscibus
et delicatoribus pulmentis ut quasi
dicere videretur cum sapiente Cogi-
tavi in corde meo abstrahere a vino
carnem meam ut animam meam transferam
ad sapienciam Nudis pedibus eciam
continuo incedendo tam yeme quam
estate Eciam quantumcumque remota
distantes limina frequentabat ad-
versitati frigoris vel asperitati itineris
non parcendo Unde tum in pedibus eius
ex vi algoris et duricie sessure pa-
tentes extorte sepissime sanguinis
profusione maduerent Ve vestigia
filie principis delicata quam in amo-
ris ardens in sponsi amplexibus eternis
frigus urens et findens non expave-
rit quod in sui dilecti limina frequentavit
Eciam pedibus amoris sanctitatis
civitatis Heu quam pauce sodali-
tes hodie tuos gressus spectabiles
simul comitantur quam rare similes
que te priviam sequentes sociam
appetant thoro tuo Est porta
vero que est secunda quod speciosa in sua eloquo
invocatur eo quod ibi opera speci-
osa dicuntur Ex illo illud ecclesiasti-
ci Speciosa misericordia in tempore tribulacio-
nis Hinc est quod petentes elemosi-
nam in actibus apostolorum ad portam
templi speciosam sedisse dicuntur
Per hanc portam transcendunt pauperibus
compacientes famelicos reficien-
tes infirmos visitantes capti-
vos redimentes et cetera misericordie opera
facientes Quibus operibus omnibus
hec sancta iugiter insudabat adeo
ut usque ultima necessitate contenta
omnia que habebat in usus misericordie largire-
tur Per hanc portam speciosam sup-
nam in eternus gloriam sancta est spe-
ciosa et specialis in suis deliciis Excitat
enim tam pie humilitatis ac-
tus pietatis devocionem quod per
illud modum se pauperum obsequiis

reputaret ut eis inter dominum flexis ge-
nibus uite necessaria ministraret et ma-
num leprosis uoto compassionis exhi-
beret liberalem. Eruppencia saniem
ipsorum ulcera nequaquam abhorruit
nec morbi contagiosi formidabat
periculum, quin circa leprosorum accuratius
obsequiis se inflecteret ita quod
ubi producebant huiusmodi ulcera
continuo uiscera pietatis tamquam ipsorum
in firmitate indigeret. Soluebantur et
ea fercula delicata ciborum piscium
uel huiusmodi mense sue apposite multa
tenus degustans ea omnia pauperibus
largiebatur, cibariis uilibus ipsa
contenta quibus tamen in die dumtaxat
una vice reficiebatur. ¶ Demum
vinculatis incarceratis et debitoribus
oppressis precium redempcionis occulte
transmittens. Etiam illis qui prior
multociens iniuriam irrogant suis
pecuniis clam transmissis libera-
cionis precium parabat. Et ut breui-
ui sermone multa perstringam in asper-
tu eius intrabat gemitus com-
peditorum et omnium quorumlibet afflictorum
propter angustias reuelando ma-
num extendebat liberaliter adiuuare.
Sincera quoque simplicitatis talem spiritum
regebat quod ex aqua tum qua prepara-
ti monasterii moniales in mandato
die sabbati secundum ordinis sui consue-
tudinem lauerant pedes suos ta-
men pro ipsarum contactu aliquid ei sancta-
tis inesset facie sua et oculos sepis-
sime aspergebat. Vestes etiam de pan-
no religioso induta, easdem si no-
ua foret uti nolebat nisi per aliquam
pedissequam eius uel aliam attri-
ta fuisset. Diuinis officiis et missa-
rum precentium sic uacabat sollep-
niis quod omni die a solis ortu usque
ad meridiem ubertim non discederet

missarum auditu quasi insaciabilis
uidebatur. Non corpore languida
nec cotidie maleficiis fatigata,
ita ut infra ecclesiam constituta mi-
nus sessioni uel consuleti se daret
quam continue uel staret erecta uel
genuflexa publice oraret reflexa.
Apparet quod in genibus eius post mortem
eius inventi sunt calli grandes ad
instar camelorum obducti. Quantu-
m formam pudicicie tytulus mag-
nis admirabile opus quod dominus excelsi per
in terris deus constituit ut hiis
qui recto sunt corde fieret sancti-
tatis speculum uite eius. Certa
porta est malis mors quod bonis uiuen-
tibus porta uite est. Iuxta illud
metrum donatum: Ianua uite quam mors
non ianua uite. De hac porta dicitur
per psalmistam: Aperite mihi portas iusticie in-
gressus in eas confitebor domino. Hec
porta domini iusti intrabunt in eam.
Christus enim porta dicitur qui ipse pro
nobis transiuit per eam ad uite
ianuam reserandam. Per hanc por-
tam beatissima Hedwigis transiuit
ad uitam eternam sublimiter coronata.
Quae admodum eius nunc lauda-
bilia miracula manifestant, sicut
curaciones cecorum, claudorum, ari-
dorum, expulsiones egritudinum et
quam plurium incommodorum, resus-
citatio mortuorum et alia multa
similia per que laudat eam in porta
opera eius. Cuius laudis preconia
quia sepe romane curie frequen-
tius attigerunt aures hec viden-
tes, lucernam nouam ecclesie abscon-
dere sub modio ac dei magna-
lia sub silencio premere nito de ingra-
titudinis posse notari decreuit ad-
hibita grauitate pro tanti ex-
cessus negocii magnitudo ac diligen-
ti examinatione perfecta per que ple-
nariam miraculorum ipsius et

uite compimus ciuitate. Nos aut de unanimi fratrum nostrorum taliorum nobis aſſiſtencium prelatorum conſilio eandem inter electos ſanctos celebritate congrua et ueneratione populi digna cenſentes ſanctorum cathalogo decreuimus aſcribendam. ¶ Quarta porta eſt diſceptationis extreme de qua pſalmus Beatus qui impleuit deſiderium ſuum ex ipſis non confundetur cum loquetur inimicis ſuis in porta. In hac enim porta iudicio reddende racionis diſceptabit ſaluator tam cum bonis quam cum malis. Cum malis quidem: Eſuriui et non dediſtis mihi manducare; ſitiui et non dediſtis mihi bibere. Deinde uero post latam dampnationis ſententiam per hanc portam deicientur in profundum inferni et baratri iehennalis. Boni uero post omnem diſcuſſionem iocundiſſimas post dulciſſimam inuitationem Venite benedicti patris mei poſſidete paratum uobis regnum ab origine mundi etc. Per predictam portam introibunt in uitam eternam quam poſſidere non ambigimus hanc ſanctiſſimam ac beatiſſimam hedwigim feſtiua beatitudine letabundam et iam eterni ſponſi regno et thalamo inſeparabili copula ſempiternaliter ſociatam. Ad quod regnum ipſius meritis ſanctiſſimis et precibus nos perducere dignetur. Qui uiuit et regnat deus per infinita ſecula ſeculorum amen.

Colubanus uir clarus Columba ſanctiſſimus cauſa peregrinandi hibernia egrediens inter alios xij aſſumpti laboris comitem habuit beatum gallum. Multis ergo locis paganis multis laboribus uſus abbas in heremo conſedit. Ibi quoque ſanctus gallus poteſtate a colubano arrepta. uerbum dei ſeminans multos ab errore conuertit. et in conſpectu omnium arripiens ſimulacra lapidibus comminuens proiecit in lacum. Poſt autem colubanum ibi dedicauit eccleſiam. iuxta altare quoque in quo reliquias beate aurelie locauit. Poſt hec permanſit ibi beatus colubanus cum fratribus ſuis fratribus diuerſis diuerſa agentibus. Beatus gallus piſcandi ſtudio fratribus hoſpitibuſque ſuperuenientibus benedictiones aſſiduas. Dum ergo quodam tempore mitteret recia in aquam audiuit demones de uerticibus moncium ſe inuicem appellantes auxiliumque mutuum implorantes ut peregrinos illos ydolorum culturam deſtruentes de loco ſuo repellerent. Hiis auditis gallus facto ſigno crucis dixit: Adiuro uos per deum ut recedatis et neminem ledatis. Feſtinanſque ad littus cellulam petiit magiſtroque ſuo facta dixit. Et ille petens eccleſiam ſigno pulſato fratres conuocauit. Illi autem cum conuenirent audiere ſed uoces demonum abeuncium horribiles cum eiulatu. Interea quidam ex uicinis dolentes ydola deſtructa odio ſanctorum conatanti inſidias eis machinabantur et apud gunzonem ducem accuſauerunt illos dicentes eos publicam uenationem deuaſtare. Dux ergo furore accenſus iuſſit eos abire qui cum uacca eis ſubtracta. Poſt dux de fratribus ſiluam ingreſſus a latronibus occiſus ac ſpo-

batus ⁊ ab alijs ſequētibus
cis ſic ī cellulam fugati. Poſt
hec igitur cū proficiſcendi tēpus
inſtaret btm̄ gallū febris
īuaſit. Unde abbatis ſui ad
uolutus pedibus indicauit
ſe ī infirmitate uehementi
laborare ⁊ ideo iter ꝓpoſitū
nō poſſe pficere. Ille uero ex
iſtimās cū amore loci detē
tū ait. Scio ꝙ frater onerosum
tibi eſt ꝑ me tm̄ fatigari. Dix
it. Sic ergo diſceſſurū tibi de
nuncio me viuente nō ꝓ ſuas
miſſam celebrare. Igitur poſt
diſceſſū columbani ⁊ ſociorū
eius. gallus metu ſuo po
ſito ī naui uenit ad villi
matū presbiterū. Qui au
dita cauſa eius benigne eū
recepit. et iuxta celliam
ſuam cū cū duobus clericis
magiſtris magnenaldo ſcilz
et theodoro habitaculum
conceſſit. Ubi cū aliquātulū
ſtetiſſet queſiuit a dyacono
pſbitero hiltebaldo an vn
qua ī veniſſet ī ſolitudine
loca humanis habitacōibus
oportunū deſiderio inquies
animi fluentis exeſtuo ī ſoli
tudine duce dies hunc uite
conceſſus. Ille reſpondit
Scio locū ī hemo aquis
inſirſu montibus aſperū
urſis. lupis et apris poſ
ſeſſum. timeo ſi te induxero
ab huiuſmodi beſtijs deuo
reris. Ad hec ſanctus ille

Si deus ꝓ nobis. q̄ liberauit
danielem poteſt et nos libe
rare. Altera aute die miſſis
cibarijs ī peram et aſſūpto
rethi abierunt. Ad horā au
tem nonam dyaconus dixit
Pater refectionis tēpus ī
ſtat ſumamq; paululū panis
et aqua. Cui vir ait ꝓſtatus
tu ſcdm necessitate corporis
tui fac. ego nō comedam
prius quā mihi dn̄s oſtendat
ꝙ cupio. Et ille rn̄dit. Erit.
ſumus ſocij triſticie ⁊ laboris
ſic erimus et ſocij ꝯſolationis
Deſcenderunt g° ad fluuiū qui
ſterina uocatur. et viſis ibi
piſcibus miſſo rethe cepe
runt. Igneq; ſuccenſo dya
conus piſces aſſauit et po
ſuit panē. ſuꝑ pera. Btūs
aūt gallus dū orandi cau
ſa modicū ab illo diuulſus
e inter condenſa ueprium
orans corruit. quod dyaco
nus videns accurrit ut ſuble
uaret proſtratū. Cui vir dei
preſcius futuri. Sine me
ait. hec requies mea ī ſclm
ſcli. hic habitabo qm̄ elegi
eam. Facta aute oratione ſurrexit
et de uirga colurni factam cru
cem fixit in terram. Habebat
aut capſellam ī collo ſuo
pendentem in qua erat reli
quie ſcte marie uirginis ⁊ mau
ricij ac deſiderij qua ſuſpe
dit ī cruce. Et poſt hec cū

dyacono prostrauit se i orone
et ait. Domine ihu xpe
qui de virgine nasci dignatus
es ne despicias desiderium me-
um Sed i honore genitricis
tue martirumque et confessorum
tuorum prepara in hoc loco habi-
tationem tuis aptam seruici-
js. Finita oratione cu gratia-
rum actione cibum sumpserunt
Rursum grates exsoluentes
strauerunt se in terram ut ali-
quantulum pausarent. Erat-
que nox Sed vir sanctus cum pu-
taret comitem suum sompno
teneri surgens prostrauit se
ante capsellam in modum
crucis et orauit. Interea des-
cendens ursus quidam de mon-
te micas et fragmenta que
comedentibus deciderant an-
te lingebat. Quo viso dixit
gallus. Precipio tibi bestia
tolle lignum validum et pone
in ignem. Cui cum bestia obedi-
ret. vir sanctus iuit ad peram
et accipiens panem integrum
dedit famulanti. Eique acci-
pienti dixit. In noie dni ihu
xpi ab hac valle discede et
hoc pacto montes quos me-
cum habeas ne ullum hominem
aut pecus ledas. Dum hec
agerentur dyaconus se dormire
simulans quid dei carus ges-
sit cum bestia considerauit. Et
surgens strauit se ad pedes
eius et dixit. Nunc scio vere

dnm esse tecum quem que et
bestie heremi obediunt. Ille
aut dixit ei. Caue frater ne
alicui dino dixeris donec videris
gloriam dei. Tandem pacto
huius ergastuli labore cum per
dies xxiiij or laborasset et in
firmitate explens. xcv. an-
no i senectute bona xvij kl.
nouembris aiam plenam feli-
cibus bonis reddidit et hesu-
ram p hennibus Enauit.

Martha hospita
Christi Syro patre Euchari-
a matre regali ex progenie
descendit. Pater eius Syrie et
maritime multarumque regionum
dux extitit. Tria autem oppida
scilicet Magdalum et Bethaniam utram-
que et Ierosolimitane urbis partem
possidebat Martha cum sorore
iure materne hereditatis. Nunquam
legitur autem virum habuisse aut ho-
minum contubernium subisse. Mi-
nistrabat autem domino nobilis hos-
pita et sororem pariter ministrare vole-
bat, quia videbatur ei quod ad servi-
endum tanto hospiti non sufficere-
ret etiam totus mundus. Post
ascensionem domini cum facta esset dis-
persio apostolorum, ipsa cum fratre suo La-
zaro et sorore sua Maria Mag-
dalena necnon et beatus Maxi-
minus qui eas baptizaverat et
cui a spiritu sancto fuerant commendate
multique alii ablatis remis
velis et gubernaculis omnibusque
alimentis ratibus ab infideli-
bus includuntur. Qui domino du-
ce Marsiliam pervenerunt. Tan-
dem territorium Aquense adeunt
et ibidem populum ad fidem convertunt.
Erat autem beata Martha valde
facunda et omnibus graciosa. E-
rat autem tunc temporis super Rodanum
in nemore quodam inter Arela-
tem et Avinionem draco quidam
medius animal, medius piscis,
grossior bove, longior equo,
habens dentes ut spata acutos
ut cornua utrimque parte munitus
qui latens in fluvio omnes transe-
untes perimebat et naves sub-
mergebat. Venerat autem per ma-
re de Galacia Asie, genitus
a Leviathan qui est serpens aquo-

sus et ferocissimus, et ab Onago
animali quod Galacie regio gig-
nit, qui insequentes suos per spaci-
um iugeris stercus suum velud spi-
culum dirigit et quicquid tetige-
rit velud ignis exurit. Ad quem
Martha a populis rogata accedens
ipsumque in nemore quendam hominem
manducantem repperiens, aquam
benedictam super eum iecit et crucem
ei quandam ostendit. Qui protinus
victus ut ovis stans a sancta
Martha proprio cingulo alligatur
et illico a populo lanceis et lapidi-
bus perimitur. Vocabatur autem
draco ab incolis Tharascurus,
unde in huius memoria locus ille
adhuc vocatur Tharascon, qui
antea vocabatur Nerluc, id est
niger lacus, eo quod ibi erant ne-
mora umbrosa et nigra. Ibi
igitur beata Martha de licentia Maxi-
mini magistri sui et sororis sue de-
inceps remansit, et orationibus
et ieiuniis indesinenter vacabat.
Deinde congregato ibidem mag-
no sororum conventu et ad honorem
beate Marie virginis magna edifi-
cata basilica satis ibi asperam
duxit vitam. Carnes et omnem pin-
guedinem, ova, caseum et vinum vi-
tans semel tantum in die comedebat. Cen-
ties in die totidem in nocte ge-
nua flectebat. Quadam die
dum apud Avinionem inter urbem
et fluvium Rodanum predicaret, iuve-
nis quidam ultra fluvium consi-
stens eius verba audire deside-
rans cum navigio careret nu-
datus natare cepit. Sed subito
a vi fluminis rapitur et protinus suf-
focatur. Cuius corpus vix secun-
da die inventum et ante pedes
beate Marthe resuscitandum pre-
sentatur. Illa vero in modum

crucis ſolio proſtrata taliter ora-
uit Adonay domine ihesu christe qui
fratrem meum dilectum tuum olim re-
ſuſcitaſti reſpice mi hoſpes care
ad fidem circumſtantium et reſuſcita
puerum iſtum Et apprehenſa eius ma-
nu mox viuus ſurrexit et ſacrum
baptiſma ſuſcepit ¶ Refert
euſebius in libro quinto eccleſiaſ-
tice hyſtorie quod mulier emoroiſſa et poſtquam
ſanata fuit in curia ſiue uiri-
dario ſuo ſtatuam fecit ad ymagi-
nem christi cum ueſte et fimbria ſicut
ipſum viderat et eam plurimum reue-
rebatur Herbe uero ſub illa ſta-
tua creſcentes que ante nullius
erant virtutis cum fimbriam atti-
gerent tante virtutis erant ut
multi inde ſanarentur Illam autem
emoroiſſam quam dominus ſanauit
Ambroſius dicit fuiſſe martham
Refert autem iheronimus et hyſtoria
tripartita quod iulianus apoſ-
tata ymaginem quam emoroiſſa fece-
rat ibi ſuſtulit et ſuam ibidem
collocauit que ictu fulminis con-
fracta fuit Obitum autem ſuum ſibi
dominus per annum reuelauit In quo
toto anno febribus laborans
ante octauum diem ſui exitus ange-
licos choros ſororis ſue in celum
animam deferentes audiuit Que
mox fratrum et ſororum conuentu con-
gregato ait Mei comites et
dulciſſimi alumpni in queſo
gratulamini mihi angelicos cho-
ros ſororis mee animam ad ſedes
pollicitas ferentes ouantes cer-
no O pulcherrima et mi dilecta ſo-
ror uiuas tu in agro tuo et hoſ-
pite meo in ſede beata Statimque
beata martha exitum ſuum vici-
num preſciens ſuos admonuit ut
luminibus accenſis circa ſe uſque ad
obitum uigilarent Nocte uero

media ante tranſitus ſui diem
cuſtodibus ſompno grauatis
uentus uehemens irruit et
lumina cuncta extinxit Illa uero ma-
lignorum ſpirituum turbam cernens orare
cepit Mi pater eli mi hoſpes care
congregati ſunt ad deuorandum
me ſeductores mei ſcripta tenentes
mala que geſſi Eli ne elongeris
a me ſed in adiutorium meum intende
Et ecce ſororem ad ſe uenientem
vidit que manu facem tenens
cereos et lampades inde accendit
Dum altera alteram proprio nomine uo-
caret Ecce christus aduenit dicens
Ueni dilecta mea hoſpita et ubi
ego ſum illic mecum eris Tu me
ſuſcepiſti in hoſpicio tuo ego te
recipiam in celo meo et te inuocan-
tes exaudiam amore tuo Appropin-
quante uero hora ſui tranſitus foras
deferri ſe fecit ut celum uidere
poſſet iuſſitque ſe in terra
ſuper cinerem poni et ſignum crucis
coram ſe teneri et in hec uerba ora-
uit Hoſpes mi care hanc paupe-
culam tuam cuſtodi et ſicut mecum
dignatus es hoſpitari ſic me ſuſ-
cipe in hoſpicio tuo celeſti Iuſſit
que ut paſſio domini ſecundum lucam coram
ſe legeretur et dum diceret Pater in ma-
nus tuas commendo ſpiritum meum illa
emiſit ſpiritum Sequenti uero die ſcilicet
dominica dum circa corpus laudes ex-
ſoluerent circa horam terciam apud
petragoricas beato frontoni miſ-
ſam celebranti et poſt epiſtolam in
kathedra dormitanti dominus appa-
ruit ei dicens Dilecte mi fronto
ſi uis implere quod olim hoſpite me
pollicitus es ſurge uelociter et
ſequere me Quo iuſſa complente
ſubito ambo tharaſconum uene-
runt et circa corpus pſallentes totum
officium ambo ceteris reſpondentibus

peregerunt. et corpus eius in sepul-
cro suis manibus collocave-
runt. Cum dum apud Patrogori-
cas finitis cantibus dyaconus
lecturus evangelium benedictionem petens
episcopum excitavit. Ille vix excita-
tus ait. Fratres mei cur me ex-
citastis. Dominus enim Ihesus Christus
ad corpus Marthe hospite sue
me duxit. et ipsam tradidimus
sepulture. Dirigite igitur illuc
velociter nuncios qui nobis anulum
nostrum aureum et cyrothecas gri-
sias deferant. Que dum ad corpus
sepeliendum me aptarem sacriste
commendavi et eas ex oblivione
dimisi quia me tam cito excitastis.
Missi nuncii et sicut episcopus
dixerat invenientes anulum solam
et cyrothecam attulerunt aliam vero
in huius rei testimonium sacrista re-
tinuit. Addidit quoque beatus Fron-
tinus dicens. Cum post sepulturam
ab ecclesia exiremus frater quidam illius
loci litteris peritus nos insecutus
dominum interrogavit quo nomine vo-
caretur. Cui ille nichil respondens
ostendit ei codicem quem in manu te-
nebat apertum. in quo nichil aliud
erat scriptum nisi versiculus iste.
In memoria eterna erit iusta hospita
mea ab auditione mala non ti-
mebit in die novissimo. Cum vero
codicem revolveret cunctis foliis
hoc reperit scriptum. Cum autem ad eius
tumulum crebra miracula fie-
rent Clodoveus rex Francorum
christianus et a sancto Remigio bap-
tizatus cum renum pateretur dolo-
rem ad eius tumulum veniens
sanitatem integram reportavit.
Qua propter locum illum ditavit et
trium milliariorum spacio in giro
circumquaque parte Rodani terram

villas et castra dedit. Locumque illum
liberum fecit. Marcilla vero eius
famula vitam ipsius conscripsit que
postmodum in Sclavoniam pergens
et ibi evangelium Christi predicans post de-
cimum annum a dormitione Marthe
in pace quievit etc. De sancto Luca

Lucas interpretatur consurgens
vel elevans. vel dicitur Lu-
cas a luce. Ipse enim fuit consurgens
ab amore mundi. elevans se in amo-
rem dei. Fuit enim lux mundi eo quod
mundum illuminavit universum. Unde
Mathei v. Vos estis lux mundi.
Lux autem mundi ipse est sol que qui-
dem lux in situ habet sublimitatem.
Ecclesiastici xxvi. Sol oriens in mundo
in altissimis dei. In aspectu delectationem
vel delectabilem. Ecclesiastes xi. Dulce
lumen et delectabile est oculis vide-
re solem. In motu velocitatem. iii.
Esdre iiii. Magna est terra et excel-
sum celum et velox cursus solis. In
effectu utilitatem quia secundum philosophum
homo generat hominem et sol. Sic
Lucas habuit sublimitatem per celes-
tium sublimitatem. Delectabilem
per dulcem conversationem. velocitatem per
ferventem predicationem. utilitatem
per doctrine sue conscriptionem. Lucas
Syrus natione Anthiocenus arte
medicus fuit secundum quosdam
unus de lxxii discipulis domini.
Hanc cum Ieronimus dicat eum
fuisse discipulum apostolorum non domini
et glossa super illud xxv. Exodi no-
tet quod domino predicanti non adhesit
sed post resurrectionem eius ad fidem
venit. magis tenendum est quod non
fuit unus de lxxii licet aliqui
sic fuerint opinati. Qui tante
fuit perfectionis et vite ut optime
ordinatus fuit et quantum ad deum
et quantum ad proximum et quantum ad
semetipsum et quantum ad suum officium

Et in figuram huius quadruplicis
ordinacionis quatuor facies hic
describuntur. Scilicet faciem hominis. leonis
bovis et aquile. quolibet enim de a-
nimalibus habebat quatuor faci-
es et quatuor pennas ut dicitur Eze-
chielis i. Et ut melius videatur
ymaginem aliquod animal quod habeat
caput quadratum et in qualibet
superficie ymaginem unam faci-
em. A parte anteriori faciem hominis
ad dextris faciem leonis. a si-
nistris faciem vituli. et a parte
posteriori faciem aquile. Que tamen vero
aquile facies eminebat super
alias propter colli productionem quod in-
ca longum est. Ideo dicitur quod erat de
super. Quodlibet etiam horum iiii
pennas habebat. quia cum quodlibet
animal sit quadratum ymaginetur.
et in quadrato sint quatuor anguli
et in quolibet angulo erat una pe-
nna. Ista quatuor animalia secundum
sanctos quatuor ewangelistas signant.
quorum licet quodlibet habuit iiiior
facies scribendo scilicet de humanitate
passione resurreccione et di-
vinitate singule tamen singulis
per quandam appropriacionem attribuuntur.
Quidam communiter Matheus in homine
figuratur. quia principaliter circa x-
nitate et humanitate in moribus.
Lucas in vitulo agens de xpi
sacerdocio. Marcus in leone cum
de ea conscribens de resurreccione
Catuli enim leonum ut dicitur us-
que in diem tercium quasi mortui iacent
sed rugitu leonis die tercia exci-
tantur. Item quia incipit a rugi-
tu predicacionis. Iohannes in aquila
celsius altius volans scribens
de xpi divinitate. Apocalipsis de quo
omnes scribunt animalia ista quatuor
competunt. Fuit enim homo natus
deinde in virgine. Vitulus in
passione. Leo in resurreccione.
Aquila in ascensione. Per has igitur
quatuor facies in quibus designa-
bantur sancti quibus altius civita-
s ostenditur qualiter quatuor hominis fu-
erit ordinatus. Nam per faciem ho-
minis ostenditur quam recte fuit
ordinatus quantum ad proximum quoniam
debet homo instruere mansuetudine
attrahere et libertate fovere. Homo
enim est animal sociale mortale
mansuetum et liberale. Per faciem
aquile ostenditur quam recte fuit or-
dinatus quantum ad deum quia in eo ocu-
lus in celestis dominum intuetur. Per
contemplacionem rostrum affectus ad xpm
exacuitur. per meditacionem senectus
effectus abicitur. per nova gustatis
Aquila enim tam acuti visus est
ut rotam solis irreverberatis ocu-
lis aspiciat et in altum mirabiliter
elevata pisciculos in medio-
maris aspiciat et videat. Rostrum
etiam nimis aduncatum habet ita
ut impediatur in cibo capiendo.
A petra allidit et sic usum edendi
habilem efficit. Exusta in superi
ori loco solis in fonte se magno
impetu proiciens senectutem
abicit calore solis oculorum
caliginem abiciente et consumente
et pennas alleviante. Per faciem
leonis ostenditur quam recte fuit
ordinatus quantum ad seipsum quia
habuit generositatem per honestam mo-
rum conversacionem sagacitatem per
insidiarum hostilium vitacionem et
passibilitatem per afflictorum compas-
sionem. Leo enim est animal generosum
quia rex animalium est. Sagax quia ves-
tigia cauda delet cum fugit ne
videatur. Passibile quia quartanam

patitur. Per faciem vituli
siue bouis ostenditur quomodo iste fuit
ordinatus quantum ad suum officium
quod fuit scribere euangelium. Ibi enim mo-
rose processit quia incepit a natiuitate
precursoris et natiuitate et infancia
christi et sic paulatim usque ad ul-
timam consumacionem descendit. Incepit
quia preter alios duos euangelistas ut
que illi obmisissent iste supple-
ret et que sufficienter dixissent
obmitteret. Circa templum et
sacrificium immoratus fuit ut pa-
tet in principio in medio et in fine.
Bos enim est animal morosum in un-
gula scissum quod intelligitur discrecio
et ymolandum verum beatus lucas
qualiter in predictis quatuor modis
ordinatus fuit melius ostenditur
si uite eius series melius inda-
getur. Primo igitur ordinatus
fuit quantum ad deum tripliciter. Or-
dinatur autem homo ad deum secundum
triplex scilicet affeccione cogitacione
et intencione. Affeccio debet esse san-
cta cogitacio munda et intencio recta.
Affeccionem igitur habuit sanctam quia sancto
spiritu plenus. Ieronimus in prologo super lucam
Obiit inquit lucas in britannia
plenus spiritu sancto. Secundo habuit co-
gitacionem mundam quia virgo corpore
et mente in quo notatur mundi-
cia cogitacionis ipsius. Tercio
habuit intencionem rectam quia in omnibus
que faciebat honorem dei querebat.
De hijs duobus ultimis dicitur
in prologo super actus apostolorum Sine
crimine in virginitate permanens
hoc quantum ad munditiam cogitacio-
nis. Domino maluit seruire id est
honorem dei hoc quantum ad rectitudi-
nem intencionis. ¶ Secundo fuit
ordinatus quantum ad proximum. Ad proxi-
mum ordinamur cum ei impendimus

quod debemus. Lucas autem secundum
richardum de sancto victore que de-
bemus proximo scilicet mutuum posse
velle et nosse et ut quantum ad ea
mutuum agere. mutuum posse in subsidijs
mutuum nosse in consilijs. mutuum
velle in desiderijs. et mutuum agere
in obsequijs. Quantum ad hec quatuor
ordinatus fuit beatus lucas.
Dedit enim proximo suum posse in
subsidijs ut patet ex hoc quod
paulo temporibus tribulacionibus
semper adhesit et ab eo nunquam
discedens eidem in predicacionibus
subsidium fuit. ij. Thi. iiij.
Lucas est mecum solus. Vnde quasi
diceret mecum tamquam scilicet adiutor
et defensor notatur qualiter
ei subsidium prestitit. Vnde quod dicitur
solus notatur quia constanter eidem
adhesit. Item ij. Thimo. viij. de
luca dicitur. Non solum autem ordina-
tus fuit ab ecclesijs sed socius pe-
regrinacionis nostre. ¶ Dedit suum
nosse in consilijs. Tunc enim suum
nosse proximo tribuit cum doctrinam
euangelicam et apostolicam quam ipse
nouerat ad utilitatem plurimorum
conscripsit. De hoc ipse sibi testimo-
nium perhibet in prologo suo dicens
Visum est et mihi assecuto a principio
diligenter ex hoc ordine tibi scribere
optime theophile ut cognoscas
eorum verborum de quibus eruditus
es veritatem. ¶ Qualiter etiam prebu-
it suum nosse in consilijs patet ex
illo verbo quod dicit Ieronimus in prologo
Omnia eius verba anime languentis
sunt medicina. ¶ Tercio eius
velle in desiderijs quod patet ex hoc
quod eius salutem eternam desidera-
uit. Coll. iiij. Salutat vos
lucas medicus. Salutat id est
salutem eternam exoptat. ¶ Quarto

eius angeli obsequiis ut patet
ex hoc quod dominum quem aliquem peregrinum
existimabat hospitio recepit et
ei omne obsequium caritatis exhi-
buit. Fuit enim socius cleophe
dum ibant in emaus sicut aliqui
dixerunt. Licet ambrosius dicat
alium fuisse cuius etiam nomen po-
nit. Et Certo fuit ordinatus
bene quantum ad seipsum. Tria autem
secundum bernardum sunt que optime ordi-
nant hominem ad seipsum et sanctum
faciunt scilicet victus sobrius. ac-
tus iustus. et sensus pius.
Et triplici hoc secundum bernardum vita
diuiditur. Victus inquit sobrius
erit si continens. si socialis. si
humilis vixerimus. Actus victus
erit si fuerit rectus discretus et
fructuosus. Rectus per bonam
intencionem. Discretus per consideracionem
fructuosus per edificacionem. Sensus
pius erit si fides nostra senserit deum
summe potentem. summe sapientem.
summe bonum ut per eius potenciam
nostram credamus adiuuari in fir-
mitate. Per eius sapienciam nostram
credamus corrigi ignoranciam.
Per eius bonitatem nostram credamus de-
leri iniquitatem. Hec bernardus. In hiis
omnibus beatus lucas optime
fuit ordinatus. Primo enim vic-
tum habuit sobrium et hoc triplicater
quia uixit continenter. Ita ut testatur
iheronimus de eo in prologo super lucam. Ipse
nec uxorem umquam habuit nec fili-
os. Secundo socialiter hoc notatur
in hoc quod dicitur de ipso et cleopha luce
ultimo. Duo ex discipulis ibant
ipsa die etc. Socialitas enim notatur
in hoc quod dicitur duo. et in hoc quod dicitur
discipuli qui disciplinati id est bene
morigerati. Tercio humiliter cuius
humilitas insinuatur in hoc quod nomen

socii sui scilicet cleophe expressit et
suum tacuit. Ita secundum opinionem
quorundam lucas ex humilitate
nomen suum tunc tacuit. Secundo ha-
buit actum iustum quia quidem actus
fuit rectus per intencionem hoc notatur
in oracione cum dicitur cuius mortifica-
cionem iugiter in suo corpore pro tui
nominis portauit amore. Discretus
per moderacionem unde in forma bouis
figuratus est qui in ungula scindit
per virtutes discrecionis exprimitur
Fructuosus per edificacionem adeo
quippe fuit per omnibus fructuosus
quod hominibus karus habebatur
unde Coll. iiij. vocatur ab apostolo
karus. Salutat inquit uos lucas
medicus karus. Tercio habuit
sensum pium quia credidit et in suo
euangelio professus est deum summe po-
tentem. summe sapientem. summe
bonum. De duobus primis dicitur
in quarto capitulo. Stupebant in doc-
trina eius quia in potestate erat sermo
ipsius. De tercio patet xviij. capitulo
Nemo bonus nisi solus deus. Quarto
et ultimo fuit optime ordinatus
quantum ad suum officium quod fuit
scribere euangelium. In hoc autem patet quod
lucas fuit ibidem ordinatus quia
ipsum suum fulcitur multa ueritate.
repletur multa utilitate. decora-
tur multa venustate et auc-
torizatur multorum auctoritate. Primo
multiplici fulcitur multa ueritate. Est
autem triplex veritas scilicet vite
iusticie et doctrine. Veritas vi-
te est adequacio manuum ad lin-
guam. Veritas iusticie adequa-
cio sine ad causam. Veritas doc-
trine adequacio rei ad intellectum
Hac triplici ueritate ipsum euangelium
fulcitur quia in ipso euangelio hec tri-
plex veritas edocetur. Ostendit

lucas etiam xpm hanc uirtu-
te in ſe habuiſſe · p teſtimoniu aduer-
ſarioꝝ ſicut patz luce xx viij ·
mḡr ſcimus quia qui verꝰ dicis
et doces · Certe uirtus doctrine et
accipis pſona · certe uirtus iuſ-
ticie · et i ueritate via dni doces
certe uirtus uite · Bona enim vi-
ta dr via dei · Secundo ondit
ꝛ i ſuo ewang° xpm hanc tripli-
cem uirtute docuiſſe · Primo
enim docet ibidem uirtus uite
que conſiſtit i obſeruacoe man-
datoꝝ dei · Unde dr x capitlo
diliges dnm deum tuu ꝛc · hoc
fac ꝛ viues · Ite xviij · Interro-
gauit eu ꝛc · Quid faciendo vi-
tam eternā poſſidebo · et ſeqr
Mandata noſti / Non occides ꝛc
Secundo uirtus doctrine vbi quibuſdam
hanc uirtute doctrine putetibꝰ di-
cebat · xj ca° · Ve vobis phariſe-
is q decimatis id e decimam datis
pdimitis mentam ꝛ anetu ꝛ omne
olus ꝛ preteritis iudiciu ꝛ karita-
tem ꝛc · Ite ibide · Ve vobis le-
gis peritis q tuliſtis clauē ſcie-
tie · Tercio uirtus iuſticie vnde di-
citur xx° cap° · Reddite ergo q ſunt ce-
ſaris ceſari ꝛ que ſunt dei deo · Ite
xix° · Verumptn̄ i inimicos meos
qui noluerunt me regnare ſup
ſe adducite huc ꝛ interficiatis
ante me · Ite xiij° · vbi agit de
iudicio vbi reprobis dicturus eſt
Diſcedite a me omnes operarij i-
niquitatis · Secundo eius ewangm
repletur multa utilitate vnde
aūt cui ſcripſit medicus fuit
ad deſignandu q ibidem nobis
medicinam utiliſſimā ppinauit
Eſt aut triplex medicina ſcz
curatiua · pſeruatiua ꝛ medi-

catiua · Hanc triplicē me-
dicinam nobis lucas i ewang°
celeſtē medicū ondit ppinaſſe
Medicina aut curatiua ē q cu-
rat a morbo · hec e prima q oes
morbos ſpūales curat · Hanc
medicinam dicit celeſtē medi-
cu exhibuiſſe cu ait · iiij° capl°
Sanare contritos corde pdicare cap-
tiuis remiſſioꝫ ꝛc · Ite v · capl°
Non ueni uocare iuſtos ſꝫ pcāt ꝛc
Medicina melioratiua ē q ſa-
nitate auget et hec conſeruatio
conſilioꝝ · conſilia enim hoiem melio-
rem ꝛ pfectiorē efficiunt · Hanc
medicinā ondit nobis celeſte
medicu ppinaſſe · xviij · cap° · Ab
eo qui aufert tibi veſtimentu ꝛc
Medicina preſeruatiua eſt
que ſeruat a caſu · et hec vi-
tatio occaſionu peccandi ꝛ malo-
ru ſocietate · Hanc medicina
ondit celeſtem medicū tra-
didiſſe cu ait · xij° cap° · Atten-
dite a fermento phariſeoꝝ ꝛc
Ubi enim docet maloꝝ conſorcia
uitare · Uel pt dici q ipm ewangm
multa utilitate repletur qm
i ipo omnis uirtus ſapie continetur
Vnde hic ſic dicit auguſtinus lucas oes
ſapie uirtutes ewangelij complecti-
tur hyſtoria · Docuit enim naturalia
cu ſpu ſcō dominicam i carnacom
extitiſſe reſerauit · Unde quaſi na-
turalem docens ſapiam ait
Emitte ſpm tuu ꝛ creabuntur ꝛc
Item docuit tenebras i paſſione
xpi factas · terram tremuiſſe · ſolem
radios ſuos abſtraxiſſe · Docuit
moralia cu i ipis beatitudinibꝰ
mores docuit · Docuit rona-
bilia cu ait · Qui fidelis eſt
i minimo et i magno fidelis e

Sane hec explicacio [illegible] una
fides ipsius ministerii [illegible]
esse non potest [illegible] et in
vili hebraicis. Tercio eius
decoratur in sua venustate. eius
stilus et modus loquendi ma-
le venustus et decorus est
Adhuc autem quod aliquis in dictis suis
venustatem et decorem teneat tam
fuit natura quam tradidit augustinus
ut placeat · pateat · moneat
Et ut placeat debet loqui ornate
ut pateat debet loqui apte. Ut
moneat debet loqui cum fervore
Hunc triplicem modum tenuit sanctus
lucas in scribendo et predicando
De duobus primis dicit-
in epistola ad Chor. viij. Misimus
autem cum illo fratrem glossa barna-
bam vel lucam cuius laus est in
ewangelio per omnes ecclesias. Ubi dicitur
cuius laus et notatur quod lo-
cutus est ornate. Ubi dicitur per om-
nes ecclesias notatur quod locutus
est apte. Quod autem cum fervore
locutus sit patet ex hoc quod cor au-
diencium erat in nobis [illegible]
Quarto eius ewangelium autenticatur
multorum auctoritate. Multorum quip-
pe auctoritate auctentica fuer-
unt apte sunt preordinata. Iere.
xxxj. Ecce dies veniunt dicit dominus
et feriam domui israel et domui
iuda fedus novum non secundum pac-
tum quod pepegi patribus eorum et ce-
tera. Hoc est pactum quod feriam cum do-
mo israel post dies illos dabo
legem meam in visceribus eorum et cetera
ad literam loquitur de doctrina ewa
gelica. Secundo a filio corrobo-
ratur unde dicit in eodem ewangelio

xxj° cap° Celum et terra transi-
bunt verba autem mea et cetera. Tercio
a spiritu sancto inspiratum unde dicit [illegible]
in prologo super lucam spiritu instiga-
te spiritu in achaie partibus hoc
scripsit ewangelium. Quarto ab angelis
prefiguratum ab illo angelo de quo
legitur apoc. xiiij. Vidi angelum
volantem per medium celi habentem
ewangelium eternum. Istud autem ewangelium dici-
tur eternum quia ab eterno efficiatur id est a
christo qui est eternus. de eternis ma-
terialiter ad eterna finaliter et eterna
perpetualiter. Quinto a prophetis pro-
nunciatum. Nam eze. propheta iste
ewangelium prenunciavit cum animal de
qualibus faciem vituli habere dicit
per quod ewangelium luce signatum est ut
supra dictum est. Item quando dicit eze-
chiel se vidisse librum qui erat scrip-
tus intus et foris et intus erant
scripte lamentaciones carmen et ve
Hunc enim librum intelligit ewangelium
luce quod est scriptum intus per profun-
di misterii occultacionem et foris
per historie apercionem in quo eciam
continetur lamentum passionis car-
men resurrectionis et ve eterne dam-
nacionis sicut patet xj. cap° ubi
multum ve ponitur. Sexto a vir-
gine reservatum. Virgo enim verba
omnia in corde suo reservavit et
diligenter conferebat ut dicit luce
ij. ut hoc per modum reservaret
scriptoribus. Unde dicit glossa ibidem
Omnia que de domino vel a domino facta vel
dicta audivit et cognovit in
memoriam recondebat ut cum
tempus predicandi vel scribendi de
incarnacione advenit sufficienter
universa ut essent gesta posset

explicare querentibus. Unde assig-
nans rationem quare angelus nun-
ciavit beate marie virgini conceptum
elizabeth ait Beda conceptum nun-
ciatur marie ut dum nunc salvato-
ris nunc precursoris edocetur adven-
tus nunc temporis et ordine rerum
ipsa postmodum melius scriptori-
bus ac predicatoribus evangelii veri-
referret veritatem ut potest que ple-
ne de omnibus a principio edicitur
fuerat instructa ministris Credi-
tur evangeliste ea de multis re-
quirebant. Ipsa eos certificabat
Et specialiter creditur de beato luca
quod adeo tanquam ad archam testame-
nti recurrit precipue de hiis que
sibi soli constabat sicut de angeli
nunciatione et christi nativitate et huius-
modi de quibus solus lucas ait
Septimo ab apostolis intimatum cum
enim sanctus lucas non fuit cum christo
in omnibus actibus et miraculis ipsius sed
tamen evangelium scripsit sed apostoli qui
presentes fuerunt ei intimaverunt
et retulerunt sicut ipse in prologo
insinuavit dicens Sicut tradi-
derunt nobis qui ab initio ipsi vi-
derunt et ministri fuerunt sermonis
Cum duplex consuevit fieri testame-
nti testimonium scilicet de visis et audi-
tis Ideo ut ait augustinus dominus du-
os testes habere voluit de visis
scilicet mathium et iohannem et duos
de auditis scilicet marcum et lucam
Et quia testimonium quod est de visis
firmius et certius est quam illud quod est
de auditis Ideo ut dicit augustinus duo
evangeliste qui fuerunt de visis ponuntur
media ut hec media tanquam in-
firmiora ab illis certius quam stric-
tiora hinc inde fulciantur
et roborentur. Octavo apparu-

ro mirabilium approbatum. Mira-
culis enim mirabiliter approbabat
ipsum ad confirmationem … sua
fuere evangelii edocet. Unde dicit
Leo in libro de viris illustribus
Quidam suspicantur quotiens-
cumque paulus in epistolis suis dicit
secundum evangelium meum de luce significa-
re volumen. Et evangelium mirabiliter
approbavit cum de eo scripsit in
chorinthios(?) cuius laus est in evangelio
per omnes ecclesias etc. Crisancius

Crisancius filius polimi-
i viri illustrissimi dum christi
fidem doctus est a patre ad ydola-
triam revocari non posset iussit
eum pater in conclavi recludi et
quinque puellas eidem ut sedu-
cerent eas blandiens sociavit
Qui cum oraret dominum ne a fera
pessima carnali scilicet concupiscen-
tia superaretur continuo puelle
pondere sompno oppresse nec potum
nec cibum sumere poterant sed edu-
cte extrinsecus hoc continuo sumebant
Tunc daria virgo … dee
veste divina vocatur ut ad eum
… et cum dyis et
patri restitueret Que ingressa
et a crisancio de pompa vestium
reprehensa …
… sed ut dyis et patri …
fuit se induta. Cum autem crisan-
tius eam reprehenderet cur pro dyis
illos coleret quos auctores
ipsorum viros flagiciosos et in-
pudicas feminas affirmarent
Respondit daria philosophos pro nomina-
tionum alia sensisse. Cui crisancius
unus terram ut dixit venerat et
alter rusticus aret plus rusti-
co quam veneratur exibere videtur

tradere miti et aliis sibi licet. Tunc cri-
santus et daria ab eo qui sa-
cti spiritus copula coniuncti carnale
matrimonium simulantes ad christum
plurimos convertebant. Nam et
claudium tribunum qui prius eius
tortor fuerat cum uxore ipsius et
aliis pluribus militibus ad fidem
converterunt. Crisantus igitur iussu
prefecti numeriani in feditissimo car-
cere recluditur. Sed fetor in odorem
suavissimum commutatur. Daria autem
lupanari traditur. Sed leo ab am-
phiteatro fugiens hostiarius
lupanaris efficitur. Mittitur quidam
ut virginem corrumperet sed a leone
rapitur et quasi innuens quid de cap-
tivo fieri iubeat sciscitatur. Que
precepit ne eum lederet sed ad se venire
re permitteret. Qui mox conversus
per urbem currit et dariam deam
esse clamare cepit. Mittuntur igitur
venatores ut leonem capiant
sed omnes a leone capiuntur et ab ea
convertuntur. Tunc prefectus copiosum
ignem in introitu celle mitti ius-
sit ut leo cum daria combureretur.
Quod leo considerans timuit
et rugiens virgini licentiam acce-
pit et ut nullum ledens quo vellet
abiret. Cum ergo prefectus crisantio
et darie diversa penarum suppli-
cia irrogaret et nequaquam ledi
valerent tandem inviolati coniuges
in foveam deponuntur terraque et
lapidibus obruti christo martires
consecrantur. Horum sollempnitas hic
celebrius recolitur licet alias de-
scribitur tamen. Undecim milium virginum

Undecim milium virginum pas-
sio hoc ordine celebrata
fuit. In britannia namque
rex christianissimus fuit nomine ... nothus
deo devotus vel nomine maurus
qui quandam nomine ursulam genuit.
Hec mirabili morum honestate sa-
pientia et pulchritudine pollebat
ita quod eius fama ubique volabat.
Rex autem anglie cum nimis pre-
potens esset et multas nationes
suo imperio subiugasset audita
huius virginis fama beatum se omnino pro-
fitebatur si predictam virginem filio suo unige-
nito copularet. Iuvenis etiam ad
hoc plurimum estuabat. Mittunt
autem sollempnes nuncios ad pa-
trem virginis cum promissionibus mag-
nis et blandiciis magnas ad-
icientes minas si ad dominum suum
vacui reverterentur. Rex autem cepit
plurimum anxiari. Tum quia fide christi
insignitam cultori ydolorum tradere
indignum ducebat. Tum quia ipsam nul-
latenus ~~congnoscet~~ nullatenus
consentire cognoscebat. Tum quia regis
feritatem plurimum formidabat. Ipsa
autem divinitus inspirata patri sua-
sit ut predicto regi assensum preberet.
Ea tamen conditione apposita ut ipse
rex cum patre suo decem virgines elec-
tissimas sibi ad solacium traderet
et tam sibi quam aliis cuilibet mil-
le virgines assignaret. Et appara-
tis triremibus inducias t-
riennii ut sibi daret ad dedicationem
sue virginitatis et ipse iuvenis
baptizatus in hiis tribus annis
in fide christi instrueretur. Sapienti
siquidem usa consilio ut aut
difficultate proposite conditionis
animum eius ab hoc everteret aut o-
portunitate predictas virgines secum
deo dicaret. Ac iuvenis libenter
hac conditione accepta apud patrem

instituit et prius baptizatus
vacillari cuncta que virgo pe-
tierat impetravit. Pater autem
puelle ordinavit ut sua filia
quam valde diligebat viros ipsius
solatio tam ipsa quam eius socie
virgines indigebant in comitatu
haberet. Undique virgines igitur con-
fluunt, undique viri ad tantum genus
de spectaculum currunt ut etiam multi
episcopi ad eas confluxerint et secum
pergerent, inter quos fuit Pantu-
lus Basiliensis episcopus qui eas
usque ad Romam perduxit et inde
reversus cum eis martirium susce-
pit. Sancta quoque Gerazsima re-
gina Sicilie que virum suum regem
crudelissimum quasi de lupo fecerat
agnum, soror Martrisii episcopi
et Darie matris sancte Ursule, cui
eidem pater Ursule secreto
per litteras intimaverat. Illa continuo
inspirante deo cum quatuor filia-
bus suis Babilia, Juliana,
victorina et aurea et parvulo
suo Adriano qui amore sororum
suarum ultro se peregrinationi in-
gessit relictoque regno in manu
unius filii sui usque in Brithanniam
Angliam navigavit. Cuius
consilio virgines de diversis regnis
colligebantur et earum ductrix
semper existens cum eis tandem
martirium passa est. Iuxta condictum
igitur virginum trieribus et sumptibus
preparatis commilitonibus suis re-
gina secretum revelat et in no-
vam miliciam omnes coniurant. Nam
modo belli preludia inchoant,
modo discurrunt, in modum bella ple-
rumque fugam simulant, omnia
genera ludorum exercitant, nichil quod animo

occurrebat relinquebant, et tantum
aliquando meridie, aliquando vix vespere
redibant. Et confluebant proceres
et primates ad tam grande specta-
culum et omnes admiratione et gau-
dio replebantur. Tandem cum Ur-
sula omnes virgines ad fidem convertisset
subventus diei spatio flante prospe-
re vento ad portum Gallie qui
Tyella dicitur et in Coloniam devene-
runt, ubi Ursule angelus domini ap-
paruit predixitque eis illuc inte-
gro numero reversuras et coronas
martirii ibidem percepturas. Inde
igitur angeli admonitione tendentes
Romam ad urbem Basyam ap-
plicuerunt et ibidem relictis na-
vibus Romam pedestres vene-
runt. Ad quarum adventum papa Cy-
riacus valde gavisus cum ipse
de Brithannia oriundus esset et
multas inter eas consanguineas ha-
beret, cum omni clero ipsas cum sum-
mo honore suscepit. In ipsa
autem nocte pape divinitus reve-
latur cum cum virginibus ipsis palmam
martirii suscepturus. Quod apud
se celans multas ex ipsis que ad-
huc baptizate non fuerant bap-
tizavit. Ubi enim cum tempus oppor-
tunum haberet et videret quod anno
uno .xi. ebdomatibus post Petrum pe-
trum ecclesiam .xix. rexisset in conve-
ntu omnium propositum suum indicavit
et coram omnibus dignitate et
officium resignavit. Sed cum omnes
reclamarent et maxime cardina-
les qui eum delirare putaverunt
eo quod relicta pontificatus gloria
post quasdam mulierculas fa-
tuas ire vellet. Ille nulla-
tenus acquiescens quendam

virũ sanctũ q amoto deus e loco
sui ī pontificatũ ordinauit et
sedem aplicam cũ mlto reliqȝ
clero ¶ Qua ppt nomē ei9 de
cathalogo pontificũ scus cle-
rus abrasit omēz q̄ grãz q̄
sacer ille ūginũ chorus ī cu-
ria romana hūerat a tpe
illo amisit ¶ Duo aut ī iqui
pncipes romane milicie scȝ
maximus ⁊ affricanus videntes
ūginũ mltitudiēz et q mlti
⁊ mlte ad eas cfluerent timu-
erũt ne p eas nimis cresceret
religio xpiana ¶ Qua ppt it
eas diligēti9 explorātes nun-
cios miserũt ad iulium cogna-
tũ suũ pncipē gentis scȝ hu-
norũ ut educto ctra eas ex-
ercitu ipas qñ cũ esset cum
venirent coloniam trucidaret
¶ Ictus igr cyriacus cũ illa no-
bili mltitudīe ūgim de urbe
egssus ē ¶ Secutus ē aut ipm
vincenti9 cardinalis ⁊ iacobus
de britania pria sua ī anthio-
chia pfectus archiepatus dig-
nitatem septē annis ibidez
tenuit ¶ Qui cũ ppam tunc tpis
visitasset ⁊ iã urbe egressus
de ūginũ aduentu audisset
¶ Ocius rediit et itineris ⁊ pas-
sionis sociũ se fecit ¶ Mauri-
cius quoqȝ lauitane archi-
epus auunculus babylle et
iuliane necnõ ⁊ follarius epus
lucensis ⁊ sulphycius rauen-
nensis epus q tunc romã ad-
uenerant pdcis ūgibus adhe-
serũt ¶ Etherius quoqȝ spōsus
bte ursule manens ī britha-
nia p uisionē angelicã admo-

amonet9 ut mrẽz hortaret9
fieri xñaz ¶ Naz pr ī pmo anno
quo xñanus fcus ē fuit mortu-
us et filius ei9 etherius eidez
ī regno successiss ¶ Cũ aut sa-
cre ūgines cũ pdcis epis a ro-
ma redirent ¶ Etherius admo-
amonet9 ut ptin9 surgens
sponse sue occurrat ⁊ cũ ea
ī colonia palmã mrtii acci-
piat ¶ Qui diuinis monitis
acquiescens mrẽz suã bapti-
zari fecit et cũ ipa ⁊ cũ soro-
re sua puula florentina iam
xñana necnõ ⁊ clemēte epo
ūginibus se admrtiu9 socia-
uit ¶ Marcullus quoqȝ epus
grecie ⁊ neptis sua cstancia
filia dorothei regis cstantino-
politani q nubens cuidã ado-
lescenti filio cuiusdã regis
ȝ ante nupcias morte puen-
tus ūginitatē suã dño vouẽt
puisione amoniti romam
uenerũt et pdcis ūgibus
ad mrtiu se iūxerut ¶ Omis
igr ūgines cũ pdcis epis et
papa coloniaz redierũt ⁊ ipm-
la a barbaris obsessã īuene-
rũt ¶ Quas barbari videntes
sup eas cũ clamore nimio
irruerũt et qsi lupi seuie-
tes ī oues totã illam multi-
tudiem occiderũt ¶ Cũ aut ad
btam ursulã ceteris iugula-
tis uenissent videns pnceps
mirã pulcrtudinē ei9 obstu-
puit et csolans eã sup nece
ūgim pmisit q eã sibi ī cōiuge
copularet sz cũ illa hec pem-
tus respuisset ille cteptũ se
vident directa sagitta eam

fugisset et sic illa martirium consummavit. Quedam autem virgo nomine Cordula timore perterrita in navi nocte illa se servavit, sed in crastinum sponte morti se offerens coronam martirii suscepit. Sed cum ejus festum non fieret eo quod cum aliis passa non esset, ipsa post longum tempus cuidam recluso apparuit precipiens ut sequenti die a festo virginum ejus solempnitas recolatur. Passe autem sunt anno domini CCXXXVIII. Racio autem non sustinet quod hec tali tempore sint facta. Sicilia enim tunc non erat regnum nec Constantinopolis, cum hee fuisse dicantur cum virginibus has reginas. Verius quod creditur quod diu post Constantinum imperatorem cum Huni et Gothi seviebant tale sit martirium celebratum tempore scilicet Marciani imperatoris, qui regnavit anno domini CCCCLII. Abbas quidam ab abbatissa Colonie corpus unius virginum impetravit promittens ipsum in capsam argenteam in sua ecclesia collocare, sed per annum integrum super altare cum ea in capsa lignea tenuisset quadam nocte cum abbas ipsius monasterii cum suo conventu matutinas cantarent, virgo illa corporaliter de altari descendit et ante altare se inclinans per medium chori videntibus monachis et stupentibus inde recessit. Abbas igitur ad capsam cucurrit et vacuam ipsam inveniens Coloniam properavit et abbatisse rei ordinem intimavit. Pergentes igitur ad locum unde illud corpus sumpserat ibidem illud invenerunt. Tunc autem abbas veniam petens illud vel aliud peteret instantissime promittens capsam preciosam citius se facturum, nullatenus impetravit. Religiosus quidam cum has virgines in devocione multa haberet, quadam die dum graviter infirmaretur vidit virginem quandam pulcherrimam sibi apparentem et si se cognosceret interrogantem. Qui cum ad ejus visionem miraretur et se nequaquam ipsam cognoscere fateretur, illa ait: Ego sum una virginum erga quas habes tantum dilectionis affectum, et ut inde mercedem accipias, si amore nostri et honore undecies milies dominicam orationem dixeris, in hora mortis protectores et consolatores nos habebis. Qua disparente ille quantocius ut potuit hec complevit. Statimque vocato abbate inungi se fecit. Qui cum inungeretur subito eos clamavit ut fugerent et advenientibus sanctis virginibus locum darent. Quem cum abbas interrogaret quid hoc esset, et ille promissionem virginis sibi per ordinem enarrasset, recedentibus cunctis et paulo post redeuntibus ipsum migrasse ad dominum invenerunt.

De sanctis Symone et Juda

Simon interpretatur obediens vel ponens tristiciam. Hic duplex habuit nomen. Dictus est enim Symon Zelotes et Symon Chananeus a Chana Galilee ubi dominus aquam in vinum mutavit. Et est idem Zelotes quod Chananeus. Chana enim zelus interpretatur. Habuit igitur obedienciam precepto(rum)

per executorum iusticiam afflictorum
per compassionem zelum autem prestan-
tem feruorem. Judas interpretatur con
fitens et gloriosus. Vel judas
quasi iubilum dans. Ipse enim fuit con
fessione fidei gloriosus regni et
iubilum interni regni et gaudij.
Ipse multiplex fuit cognomine dic-
tus est enim iudas frater iacobi
minoris Thadeus dictus est thadeus
quod interpretatur apprehendens prin
cipem. vel dicitur thadeus a tha
rea et deus. Tharea dicitur esse
uestis regia. Ipse enim fuit ues
tis regia id est dei per ornamen-
tum uirtutum per quam apprehendit prin
cipem xpm. vel thadeus quasi
chaudeus id est magnus deus scilicet
per adoptionem. Tercio dictus est
in hystoria scolastica lebeus quod so
nat quasi corculus vel cordus id
est cordis cultor. Vel lebeus
quasi lebes cordis per magnam
uirtutem. corculus propter uirtutem lebes
propter gracie plenitudinem quasi olla
et uas uirtutum et gracie esse prome
ruit. Eorum passionem et legen
dam scripsit hebrayce abdyas
episcopus babylonie et ab ipsis
apostolis ordinatus quam trophus
abdye discipulus translulit in
grecum et affricanus in latinum.
Symon chananeus et iudas
qui et thadeus fuerunt fratres minoris
iacobi et filij marie cleophe que
alpheo nupta fuit. Judas vero
ad abagarum regem edisse a tho
ma missus fuit post domini ascen
sionem. Legitur enim in ecclesiastica hystoria
quod predictus rex abagarus domino

i. rex edisse ciuitatis

nostro ihesu xpo in hunc modum epistolam
destinauit. Abagarus eucha
nie filius ihesu saluatori bono
qui apparuit in locis iersolimo
rum salutem. Auditum mihi est de te de
ti sanitatibus quas facis quod sine me
dicamentis aut herbis fiant
ista de te et quod uerbo cecos facis
uidere claudos ambulare leprosos
mundari et mortuos resuscitare.
Quibus omnibus auditis de te sta
tui in animo meo unum esse e duo
bus. aut quia tu sis deus et des
cendens de celo ut hec facias
aut quia filius es dei qui hec
facis. Propterea ego scribens rogo
te ut digneris fatigari usque
ad me et egritudinem meam ~~quam~~
quam diu laboro curare. Nam
istud comperi quod iudei murmurant
aduersum te et uolunt insidiari tibi.
Venim igitur ad me quia est mihi ciui
tas parua sed honesta que utrisque
sufficiet. Dominus autem ihesus sibi
scribere hec uerba videtur. Beatus es ab
agare rex qui me non vidisti et
in me credidisti. Scriptum est enim beati
qui me non vident et in me credunt
et qui vident et credunt in me
habeant uitam eternam. De eo autem
quod scripsisti mihi ut uenire ad te
oportet prius explere omnia propter
que huc missus sum et ~~post~~
~~[illegible]~~ recipi ab eo a quo mis
sus sum. Et postquam explebo
omnia et assumptus fuero in celum mit
tam ad te unum ex discipulis meis
iudam nomine thadeum qui curet te et
uiuificet te et uitam eternam tibi et
hijs qui tecum sunt prestabit et sal
uus eris in nomine meo. Isidorus

aut abagarus qui p[er]sonalit[er]
xpm videre no[n] posset sed[u]m q[uod]
i[n] quadaz antiqua hystoria i[n]ue-
nit[ur]. Sicut Jo. damasceni i[n] lib[r]o
iiii[o] testat[ur] pictore[m] quedam ad
ihm misit ut ymagine[m] d[omi]ni fi-
guraret ut sic ip[s]m salte[m] p[er] yma-
gine[m] (con)spiceret que[m] facie videre
no[n] poterat. Cu[m]q[ue] cu[m] pictor ad eu[m]
venisset p[ro]pt[er] nimiu[m] fulgorem
qui ab eius facie p[ro]cedebat in
eius facie clare nequibat i[n]ten-
de[re] n[ec] ip[s]am ut sibi iussu[m] fuerat fi-
gurare. Quod cernens d[omi]n[u]s ves-
timentu[m] lineu[m] ip[s]ius pictoris
accipiens et sue faciei subpo-
nens ip[s]ius ymagine[m] eide[m] ip[s]i i[m]pres-
sit ac desideranti regi abagaro
destinavit. Cuiusmodi aut[em] d[ic]t[u]s
fuit ymaginis i[n] eadem antiq[ua]
hystoria legit[ur] sicut ide[m] Jo. damas-
cenus testat[ur]. Fuit en[im] ut ibide[m]
di[citu]r b[e]n[e] sup[er]ciliatus longuque
vultu h[abu]it acclinis et ardinis
q[uod] e[st] signu[m] maturitatis. Illa
aut[em] ep[isto]la d[omi]ni n[ost]ri ihu xpi tante
virtutis esse di[citu]r ut i[n] illa ciuita-
te edissa n[u]llus hereticus vel
paganus viue[re] valeat n[e]c ty-
rannus aliq[ui]s eam nocere p[re]sug-
mat. Sz si aliq[ua]m gens aliq[ua]
armata manu contra ciuitate[m]
illa[m] surrexerit i[n]fans aliq[ui]s
sup[er] porta[m] stans ep[isto]lam illaz
legit et eadem die hostes
aut t[er]riti fugiu[n]t aut pacifi-
ci eis (con)ponu[n]t[ur] sicut fert[ur] oli[m]
fuisse adimpletu[m]. Sz postmo-
du[m] a sarracenis ciuitas cap-
ta fuit et p[ro]phanata sublato
b[e]n[e]ficio p[ro]pter habundancia[m] peccato[rum]
i[n] oriente undiq[ue] patefactu[m].

Postea vero q[uam] d[omi]n[u]s e[st] assump-
tus misit thomas ap[osto]lus tha-
deu[m] q[ui] iudas dicit[ur] ad abaga-
ru[m] rege[m] sed[u]m dei p[ro]missione[m].
Qui cu[m] ad eu[m] venisset et se dis-
cip[u]l[u]m ihu xpi p[ro]missu[m] dixisset
vidit abagarus i[n] vultu thadei
quenda[m] vir[tutem] miru[m] et diuinu[m]
splendore[m] lucente[m]. Quo viso stu-
pefactus et territus d[omi]n[u]m adorauit
dicens. Vere discip[u]l[u]s es ihu filij
dei q[ui] m[ihi] dixerat mittam ad te
vnu[m] ex discipulis meis qui te
curet et vitam et[er]na[m] p[re]stabit. Cui
thadeus. Si i[n] dei filiu[m] credideris
o[mn]ia tui cordis desideria obtinebis.
Cui abagarus. Credo vere et iude-
os q[ui] eu[m] crucifixerunt libentius
trucidare[m] si m[ihi] possibilitas adesset
et me q[ue]q[ue] romano[rum] auctoritas no[n]
impediret. Cu[m] ig[itur] abagarus
sicut i[n] aliq[ui]bus libris legit[ur] lep-
sus esset thadeus ep[isto]la[m] saluato-
ris accep[i]t et de ea faciem eius
confricauit et stati[m] sanitate[m] rece-
pit. Judas aut[em] p[ri]mo i[n] mesopota-
mia p[re]dicauit et ponto. Symon
u[er]o i[n] egipto. Deinde ambo i[n] p[er]-
sidem deuenerunt et ibide[m] duos
magos zaroem et arfaxat q[uo]s
matheus de ethyopia fugauerat
i[n]uenerunt. Tunc waradach dux
regis babylonie contra indos
ad p[re]lium p[ro]cturus n[u]llum a diis suis
potuit h[abe]re r[es]p[on]sum. P[er]gentes aut[em]
ad phanum p[ro]xime ciuitatis h[ab]uerunt
r[es]p[on]su[m] q[uod] p[ro]pter ap[osto]los q[ui] venerunt
dij r[es]p[on]dere no[n] possent. Tunc dux
eos i[n]quiri fecit et i[n]uentos qui
n[am] essent et quare venissent i[n]qui-
sivit. Qui r[es]p[on]derunt. Si genus i[n]-
quiris hebrei sumus. Si condicio[n]e[m]
seruos ihu xpi nos esse fatemur.

Si enim salutis vestre causa huc
venimus. Quibus dux vade. Cum
felix reversus fuero audiam vos.
Cui apli modo e est magis congru
um cognoscere illum cuius ope possis
vincere ut rebelles pacificissimos
invenie. Quibus dux Dijs meis
vos potentiores in medio fine belli
vos ~~nolite~~ rogo predicate. Cui apli Ut
deos tuos mendaces esse agnoscas
iubemus illis ad quesitum tuum respon
ut dum dixerint que ignorant probemus
eos pontifices esse mentitos. Tunc
fanatici gentile bellum dixerunt fu
turum et multum populum hinc inde ru
ituros. Tunc apli ridere ceperunt.
Dicit eis dux me timor invasit
et vos ridetis. Cui apli noli ti
mere quia pax hodie nobiscum intravit
et cras hora diei tercia legati in
dorum ad te venient et tue potesta
ti se cum pace subicient. Tunc ponti
fices risum moverunt et duci dixe
runt Idcirco isti securum te reddere vo
lunt ut dum incautus fueris adversa
rijs tuis occuperis. Cui apli Non
dicimus ut expectes unum mensem
vel duos ~~unum~~ sed cras in pace victor exis
tes. Tunc dux utrosque custodiri
fecit ut ex rei exitu veraces ho
norarentur vel mendaces pene
punirentur. Cum ergo in crastinum quod
apli predixerunt evenisset et dux pon
tifices incendere vellet prohibuerunt
apli ne hoc fieret cum ipsi venientes non
occidere sed potius mortuos vivifi
care missi sint. Tunc valde mira
tus quod eos occidi non permitterent
et quod de bonis eorum aliquid accipe
nollent eos ad regem duxit dicens
Isti sunt dij latentes in effigie ho
minum. Cumque vero omnia principibus dixisset
magis invidis zelo invidie ma
gi commoti dixerunt illos malig

8
nos esse et contra regnum subtiliter co
gitare. Dixitque eis dux si audie
tis cum eis confligite. Cui magi Di
vinis videre quia nobis presentibus loqui
non poterunt. Veniant huc viri e
loquentissimi et si coram nobis loqui
fuerint ausi nos penam imperitos
probabis. Cum autem plurimi advoca
ti adducti fuissent continuo coram
magis ita facti sunt muti ut nec nu
tibus aliquid loqui possent nec ut
aliquid indicarent. Dixeruntque magi
ad regem ut scias nos deos esse
permittemus eos loqui sed ambulare
non posse. Iterumque reddemus eis gres
sum sed faciemus eos apertis oculis
nil videre. Qui cum hec omnia fecis
sent dux advocatos illos turpi
ter confusos ad apostolos duxit. Quos
cum advocati viderent eos in animo con
teperunt. Quibus symon Sepe
evenit ut inter scrinia aurea et
gemmata vilia queque habeantur in clau
sa et intra vilissimis capsis sunt
gemmarum monilia preciosa composita qui
cumque ergo alicuius rei cupit esse pos
sessor non magno opere gestatorem
sed ipsum quod gestitur expectat. Promit
tite ergo vos ab ydolorum cultura
discedere et solum deum invisibilem adora
re et nos crucis signum in fronti
bus vestris faciemus et magos con
futare poteritis. Quod cum fecissent
et in frontibus signati fuissent ad
regem coram magis iterum ingressi
sunt et cum a magis superari non pos
sent primo ipsis coram omnibus insul
taverunt. Irati magi multitudinem
serpentium advenire fecerunt. Sta
timque ad iussum regis venientes
apli pallia sua de serpentibus
impleverunt et in magos proiecerunt
dicentes In nomine domini sic moriamini
sed a serpentibus laceati dolorum
vestrorum mugitus dabitis. Cum ergo

serpentes carnes eorum comede
rent et ipsi tamquam lupi ulula
rent. rex et ceteri rogabant quod eos
ut absentibus occidi permitterent
Quibus apostoli dixerunt Nos
missi sumus reducere a morte ad vitam
non autem precipitare in mortem. Et fa
cta oratione iusserunt serpentes ut omne
venenum quod infuderant revocarent
et postmodum ad locum suum redirent
Magi autem cruciatus magis sen
serunt cum venenum serpentes re
traherent quam cum carnes come
derent. Quibus apostoli dixerunt Tribus
diebus dolores sencietis. tertia vero
die sani eritis ut vel sic a vestra
malicia recedatis. Cum igitur tribus
diebus sine cibo et potu et sompno
doloribus nimiis cruciati ma
nsissent apostoli ad eos venientes
dixerunt. Non dignatur deus ha
bere coacta servicia. Ideoque sur
gite sani et abite habentes liberam
facultatem faciendi quod vultis. Illi
autem in malicia perdurantes ab eis
fugierunt et pene contra eos to
tam babiloniam commoverunt. Post
hec filia cuiusdam ducis ex for
nicatione concepit et filium partu
riens quendam sanctum dyaconum infa
mavit quod eam violavit et ex pro
cesse concepit. Cum autem parentes puelle
dyaconum occidere vellent apostoli ad
venerunt et quando puer natus fuit re
quirunt. Qui dixerunt hodie
prima hora diei. Dixerunt apostoli
Infantem huc adducite et dyaconum
quem accusatis etiam perducite. Quod
cum esset apostoli infanti dixerunt
Dic infans in nomine domini si iste
dyaconus hec facta perpetravit sicut dicitur
Infans. Iste mihi ~~infans~~ dyaconus
castus et sanctus est nec unquam carnem
suam coinquinavit. Cum autem parentes
instarent ut apostoli quererent quis

actor sceleris huius fuisset. Responderunt
apostoli Nos innocentes absolvere
decet nocentes prodere non decet.
Tunc etiam ipsis contigit ut due
tigrides ferocissime que in singu
lis caveis clause fuerant et omnes
qui se occurrerent devorarent.
Tunc apostoli ad eas venerunt et in
nomine domini eas velud oves man
suetas fecerunt. Volentibus
autem apostolis abinde discedere roga
ti per annum et tres menses ibidem ma
serunt in quo spacio plusquam lx
milia hominum exceptis parvulis cum
rege et principibus baptizati sunt.
Recedentes autem magi ad quandam civi
tatem nomine Suamayr ubi erant
lxx ydolorum pontifices venerunt
et eos contra apostolos concitaverunt
ut cum illuc venissent aut eos
sacrificare compellerent aut pe
nitus necarent. Peragrata autem
universa provincia cum apostoli ad predictam
civitatem venissent. Ecce predicti
pontifices cum universo populo eos
capiunt et ad templum solis dedu
cunt. Demones autem per energumi
nos clamare ceperunt. Quid
nobis et vobis apostoli dei vivi. Ecce
in ingressu vestro flammis exuri
mur. Tunc angelus domini appa
rens eis dixit. Unum e duobus
eligite aut horum repentinum in
teritum aut vestrum martirium. Facto autem
silencio apostoli dixerunt. Ut sciatis
quod ydola demonibus plena sunt
ecce eis imperamus ut exeant et
singuli simulacra sua confringant.
Statimque duo ethyopes nigri
et nudi cunctis stupentibus de
simulacris exierunt et fractis
illis cum diris vocibus discesse
runt. Quod videntes pontifi
ces in apostolos irruerunt et eos
protinus morti trucidaverunt

In ipsa autem hora cum nimia esset
serenitas tantum fulgur extitit
ut templum ipsum scinderetur in tres partes
et illi duo magi in carbones
ictu fulguris verterentur. Rex
autem corpora eorum ad urbem suam
transtulit et in eorum honorem ecclesiam
mire magnitudinis fabricavit. Et
in die natalis eorum in tertio anno
consumavit. Quod autem Symo
ne in pluribus locis invenitur
quod crucis patibulo sit affixus
quod etiam Ysydorus in libro de obitu
apostolorum et Eusebius in ecclesiastica
hystoria et Beda super actus apostolorum
et magister Johannes Beleth in summa sua
testatur. Cum enim ut aiunt in Egip
to predicasset Iherosolimam rediit et
post mortem Iacobi minoris fra
tris sui in episcopum Iherosolimitanum
ab apostolis unanimiter est electus
ante mortem suam XXX mortuos
suscitasse narratur. Unde et cantatur
de eo: Ter denos mortuos fluc
tibus mersos hic vite reddidit.
Cum autem ecclesiam Iherosolimitanam per
annos multos rexisset et cente
simum et vicesimum annum ageret
tempore Traiani imperatoris a Batti
co consulari in finibus ut habetur in
romana cronica a beo capitur
et in variis multis afficitur ad ul
timum in cruce ipsum affigi iussit
omnibus qui aderant et ipso iudi
ce mirantibus quod ut centum viginti
annorum senex crucis supplicium
pertulisset. Non nulli tamen dicunt
sicut est rei veritas quod non fuit iste
Symon qui crucis martirium pertulit
sed fuit alius Symeon filius Cle
ophe quod etiam Eusebius Cesarien
sis in sua cronica testatur. Idem
dicunt Ysidorus et Beda in suis
cronicis. Ysidorus et Eusebius
quod prius dixerant postmodum in cro

nicis correxerunt quod patet per Bedam
qui se hoc sensisse redarguit ea
dem in retractationibus suis capitulo
.viii. etc.

De sancto Quintino

Quintinus martir genere nobilis
et civis romanus ab urbe
Ambianensi veniens et multa mi
racula faciens iussu Maxiani
prefecto urbis capitur et usque ad
defectum cedens iubetur carceri
mancipatur. Sed solutus cum angelo
in media urbe venit et populo predica
vit. Unde iterum captus et in eculeo
usque ad ruptionem nervorum distentus
nervis quoque crudis durissime ce
sus oleo, pice et adipe ferventissimo
perfusus. Et cum prefectum
derideret, mox calce aceto
sinapi in os eius proiceret. Sed cum
adhuc immobilis permanet et ipse
Vermandum adductus est duos cla
vos a capite usque ad crura et
deinde inter ungulas et carnes
infigens tandem cum decollari
fecit. Cuius corpus in fluvio pro
iectum cum per annos LV latuisset
et a quadam matrona nobili roma
na taliter repertum est. Illa cum assidue
orationi vacaret nocte ab angelo
monita ad castrum Vermandi prepa
re iubetur ut in tali loco corpus
sancti Quintini requireret et honorifice
sepeliret. Cum igitur ad predictum locum
cum multo comitatu venisset et oratio
ne ibidem effundet corpus sancti
Quintini incorruptum redolens sed
fluminis impetum enatavit. Quod
sepeliens pro sepulture beneficio
lumine oculorum recepit et ibidem
edificata ecclesia ad propria remeavit.

De sancto Eustachio

Eustachius
ante Placidus vocabatur.
Hic erat magister militum Traia
ni imperatoris. Erat autem operibus
misericordie valde assiduus sed in

ydolorum cultui deditus. Habebat
autem coniugem eiusdem ritus et mi
sericordie existentem. Duosque fili
os procreauit quos iuxta suam
magnificentiam magnifice edu
cari fecit. Et quia operibus misericordie
sedulus insistebat ad uiam uerita
tis meruit illustrari. Quadam
enim die cum uenationi insisteret
gregem ceruorum uidit inter quos unum
ceteris speciosiorem et maiorem con
spexit qui a societate aliorum dis
cedens in siluam uastiorem prosiliit.
Ceteris aliis militibus circa ceruos
reliquos occupatis placidus
hunc toto nisu insequitur et ipsum
capere nitebatur. Quem cum totis ui
ribus insequeretur ceruus tandem
super quandam rupis celsitudinem
ascendit et placidus appropians
qualiter capi posset cum animo sedu
lus reuoluebat. Qui dum ceruum
diligenter consideraret uidit inter
cornua eius formam sancte crucis
super solis radios fulgentem et
ymaginem ihesu christi qui per os cerui
sicut per os asine balaam locutus
est ei dicens. O placide quid me perse
queris. Ego tui gratia in hoc animali tibi
apparui. Ego sum christus quem tu
ignoras colis. Elemosine tue
coram me ascenderunt et ob hoc ueni
ut per hunc quem uenaris ceruum
ego quoque te uenarer. Hec audi
ens placidus nimio timore cor
reptus de equo in terram cecidit et
post unam horam ad se rediens de
terra surrexit et ait. Reuela mi
chi quod loqueris et sic credam in te. Et
ait christus. Ego sum qui celum et terram cre
aui qui lucem oriri feci et a tene
bris diuisi. qui tempora dies et annos
constitui. Qui hominem de limo
terre formaui. Qui propter salutem huma
ni generis in terris in carne apparui.
Qui crucifixus et sepultus tercia
die resurrexi. Hec audiens
placidus iterum in terram procidens
ait. Credo domine quia tu es qui omnia
fecisti et qui errantes conuertis.
Et dixit ad eum dominus. Si credis
et uade ad episcopum ciuitatis et te
facias baptizari. Cui placidus
Vis domine ut hec eadem uxori mee
et filiis meis indicem ut et
ipsi pariter mecum credant. Cui dominus
Renuncia illis ut et ipsi tecum
mundentur. tu autem die crastina
uenias huc ut ego rursum appa
ream et que futura sunt plenius
ostendam. Cum ergo domum uenisset
et hec uxori in lecto renunciasset
exclamauit uxor in lecto dicens
Domine mi et ego eum uidi transacta
nocte dicentem mihi. Cras tu et uir
tuus et filii tui ad me uenietis
et nunc cognoui quia ipse est dominus ihesus
christus. Perrexerunt autem media
nocte ad episcopum rome qui eos cum
magno gaudio baptizauit et
placidum uocauit eustachium et
uxorem eius theospitem et filios
eius agapitum et theospitum.
Mane autem eustachius sicut
prius ad uenationem processit et prope
locum ueniens milites suos quasi
sub obtentu inuestigande uena
tionis dispersit. Statimque in loco
formam prime uisionis aspexit
cadensque in faciem eius dixit. Sup
plico te domine ut manifestes que
promiseras seruo tuo. Cui dominus
Beatus es eustachi qui accepisti
lauacrum gratie mee quia modo
dyabolum superasti. modo eum qui te de
ceperat conculcasti. modo apparebit

fidem tuam. Diabolus enim eo quod ipsum relinquis contra te saevire armabitur. oportet igitur te multa sustinere ut accipias coronam gloriae et victoriae et oportet te multa pati ut de alta saeculi vanitate humilieris et rursus tu spiritualibus divitiis exalteris. tu ergo ne diffidas nec ad gloriam pristinam respicias quia per temptationes oportet te alterum Iob monstrari sed cum humiliatus fueris veniam ad te et in gloriam pristinam restituam te. Dic ergo si nunc vis temptationem accipere aut in fine vitae. Dixit ei Eustachius Domine si ita fieri oportet modo nos accipere iube temptationem sed virtutem patientiae tribue. Cui dominus Constantes estote quia gratia mea custodiet animas vestras. Deinde dominus in caelos ascendit et Eustachius domum rediens haec uxori suae nuntiavit. Post paucos autem dies mors pestifera omnes servos et ancillas suas invasit et universos occidit. Deinde post aliquos dies omnes equi et omnia eius pecora subito interierunt. Quidam scelesti depraedationem videntes nocturni irruerunt et asportaverunt et totam domum eius auro et argento et rebus aliis spoliaverunt. Et ipse cum uxore sua et filiis gratias deo agens nocte nudus aufugit. Qui ruborem verentes Aegyptum pergebant totaque eius possessio per rapinam malorum ad nihilum est redacta. Rex autem totusque senatus pro magistro militum dolebant eo quod nullum de eo indicium reperiri poterant. Cum vero iter agerent appropinquaverunt mari et invenientes navem super

eam navigare coeperunt. Videns autem dominus navis uxorem Eustachii quae nimis erat pulchra ipsam plurimum desideravit. Cum vero transfretassent naulum ab ea exigebat. Non habentibus vero illis unde solverent iussit pro naulo detineri uxorem volens illam sibi sociare. Quod ut Eustachius audivit nullatenus assentire voluit. Diu vero eo contradicente innuit dominus nautis ut eum in mare praecipitarent et sic uxorem suam habere posset. Quod cum Eustachius cognovisset uxorem eius tristis reliquit et duos infantes accipiens ingemiscens ibat ac dicens Vae mihi et vobis quia mater vestra alienigenae marito tradita est. Pervenientesque ad quoddam flumen prae aquae abundantia non est ausus cum duobus filiis transire sed uno circa ripam fluminis relicto alterum transportavit. Qui cum flumen transmeasset illum infantem quem baiulaverat super ripam posuit et accipiendum alium festinavit. Cum autem circa medium fluminis pervenisset ecce lupus gratis venit et infantem quem deposuerat rapiens in silvam aufugit. Cumque de eo desperaret ad alium festinabat sed cum abiret leo advenit et alterum filium rapiens abiit. Unde cum consequi non valeret cum esset in medio fluminis coepit plangere et capillos suos evellere volens se in aqua praecipitare nisi ipsum dei providentia continuisset. Pastores autem videntes leonem vivum puerum portantem cum canibus insecuti sunt. Ordinante autem dispensatione dei leo puerum illaesum abiciens recessit. Quidam insuper aratores post lupum inclamantes ipsum puerum de eius faucibus incolumem liberaverunt. Utrique vero pastores et aratores de uno vico

fuerūt et penes ſe pueros nu-
trierūt. Ner uero euſtachius
neſciebat ſꝫ mens ꝛ plorans
ibat dicens. Heu m̄ q̄a ante
ut arbor pollebā ſꝫ nō peni-
tus ſum nudatus. Heu me q̄a
multitudie militū circūdari ſole-
bam ſꝫ nūc ſolus remanens
nec filios ꝯceſſus ſu h̄re. Memī
dn̄e te dixiſſe m̄ q̄a oportet
te temptarī ſicut iob ſꝫ ecce pl9
aliq̄ i me fieri uideo. Ille enī et
ſi poſſeſſionibus nudatꝰ fuit
tn̄ ſtercus h̄uit sup q̄d ſedere po-
tuit m̄ aūt nil h̄oꝝ remāſit.
Ille amicos ꝯ̄ copacientes ha-
buit. ego comites feras h̄ui
que meos filios rapuerūt.
Illi uxor ē relicta a me uero
ablata. Da requiem dn̄e tri-
bulacōibus meis ꝛ pone
cuſtodiā ori meo ne declinet
cor meū i ūba malicie ꝛ eiciat
me a facie tua. Et hec dicēs
cū lacrimis ad quēdā uicū adi-
it ꝛ data mercede ſibi. agros illo-
rū p annos xv. cuſtodiuit. Fi-
lij aūt eius i alto uico educati
ſūt nec ſe frēs eſſe ſciebat. Dn̄s
aūt uxorē euſtachij ꝯſeruauit
nec illam alienigena ꝯgnouit
ſꝫ poſt eā i tacitam dimittens
uitā finiuit. Imꝑator aūt et
ꝓplus romanꝰ plurimū ab hoſ-
tibus moleſtabatꝰ ꝛ recordati
placidi q̄m ſtrenue ꝯtꝰ ipos hoſ-
tes ſepius dimicaſſꝫ de eiꝰ ſubi-
ta mutacōne plurimū ꝯſtabatꝰ.
Miſitq̄ꝫ m̄ltos milites ꝑ diu-
ſas mūdi ꝑtes ꝓmittēs oībus
qui eū i uenirent diuicias m̄l-
tas ꝛ honōes optīe. Duo aūt
ex militibus q̄ aliq̄n placido
miniſtrauerūt i ꝑ uicū i q̄o dege-
bat uenerūt. Quos placi-
dus de agro ueniꝰe ꝯſiderans
eos i inceſſu ꝓtinꝰ agnouit et
ueniens i memoriā digni tāͤs
ſue ꝑturbari cepit ꝛ dicē. Dn̄e
deꝰ xp̄e ſicut hos q̄ aliq̄n me-
cū fuerūt ꝑter ſpem uidi ſic
da ut aliq̄n de coniugē mea vide-
re poſſim. Nam de filijs ſcio q̄ a
feris comeſti ſunt. Et uenit ad
eū uox dicēs. Confide eu-
ſtachi q̄a cito honorē tuū recu-
ꝑabis et filios ꝛ uxorē recipies.
Cū igꝰ militibus obuiaſſet
ipi eū minime ꝯgnouerūt. Cūq̄ꝫ
eū ſalutaſſent queſierūt ſi a-
liq̄ue ꝑegrinū nōie placidū cū
uxōe ꝛ filijs ꝯgnoſcet. Ille autē
neſcire ſe ꝓfeſſus ē. ad ꝓces tn̄
eiꝰ i hoſpiciū eiꝰ diuerterūt. et
euſtachius eis ſeruiebat. Et
recolens ꝓſtinū ſtatū suū lacri-
mas ꝯtinēre nō potuit. Egreſſus
aūt foras faciem ſuā lauit ꝛ
iterū rediens eis ſeruiebat. Illi
uero ꝯſiderantes adinuicē dicebat.
Quā ſimilis ē h̄o hic illi quē que-
rimꝰ. Et uidens alt̄ dixit. Val-
de ſimilis ē. Conſiderēmꝰ igꝰ ſi ha-
beat ſignū cicatricis i capite q̄d
ſibi i bello accidit ipe ē. Et reſpi-
cientes ꝛ uidentes ſignū ipm
eē quē q̄rebant ꝯgnouerūt pri-
mus. Et i ſilientes ꝛ oſculan-
tes eū de uxōe ſua ꝛ filijs ſci-
ſcitati ſūt. Qui dixꝰ eis q̄ filij
mortui eēnt ꝛ uxor detenta.
Vicini aūt oēs q̄ſi ad specta-
culū ꝯcurrebāt dū milites
ūtutē eiꝰ ꝛ ꝓmā gloriā ꝑdica-
bant. Et tūc milites ꝓ precepto
imꝑatōis ei exponebāt ꝛ opti-
mis ueſtimentis eū īduerūt
ꝛ ꝑ triduū iter xv. dierū ad imꝑatorē
uenerūt. Qui eiꝰ aduentū audiēs

ptimque eidem occurrit. et videns
ipsum in oscula eius ruit. Narrauit
que omnibus cuncta que sibi per ordinem
acciderant. Staticque ad magisterium
trahitur. et idem quod prius officium
exercere compellitur. Qui numeratis mi-
litibus et paucos contra tot hos-
tes esse cognoscens iussit tyrones
colligi per omnes ciuitates et vicos
Contigit autem illam ciuitatem et
terram in qua filii educati sunt
describi ut darent duos tyrones
Uniuersi autem eiusdem loci incole
illos duos iuuenes tamquam
ceteris aptiores magistro militum
assignauerunt. Uidens vero magister
militum iuuenes elegantes et
morum honestate compositos tunc sibi
plurimum placuissent inter primos
suos quinnas ordinauit eosdem
et sic profectus ad bellum subiectis
hostibus exercitum suum tribus diebus
in quodam loco ubi uxor sua pau-
per hospita manebat requiescere
fecit. Illi vero duo adolescentes
in thabernaculo matris sue dei nu-
tu hospitati sunt. nescientes
tamen quod mater eorum esset et sedentes
circa meridiem et mutuo confabu-
lantes exponebant sibi inuicem
de infancia sua. Mater vero eorum
de contra sedens que ipsi referebant
attencius audiebat. Dicebat
enim maior minori Ego dum infans
essem nichil aliud recolo nisi
quod pater meus magister militum erat et
mater mea speciosa valde Duosque
filios habuit me et alium minorem
qui et ipse erat speciosus valde
Accipiensque nos de domo egres-
si sumus nocte. Ingressique nauem
nescio quo euntes Cum autem de
naui egrederemur mater mea nescio

quo in mari relicta est. Pater vero
meus portans nos duos flens per-
gebat. peruenientesque ad quedam
flumen transiuitque cum fratre meo
minore et me super ripam fluminis
dereliquit. Cum autem reuerteretur ut me
acciperet. lupus venit et illum in-
fantem rapuit et antequam ad me
appropinquaret leo de silua exiens
et in siluam me deduxit. Pastores
vero eruerunt me de ore leonis
et nutritus sum in illa possessione
in qua ipse scis et non potui scire
quid factum est de patre meo neque
de infante. Hec audiens minor
cepit flere ac dicere. Per deum ut au-
dio frater tuus sum ego quia et qui
educauerunt me hoc dicebant de
lupo eruimus te et inuicem amplexantes
ruentes osculabantur se inuicem
et fleuerunt. Audiens hec mater
eorum considerans quod cuncta sua
seriatim dixissent apud se tracta-
uit si quod illi filii sui essent. Altera
autem die magistrum militum adiit et
interpellauit eum dicens Deprecor
te domine ut me ad patriam meam
reduci facias ego enim de terra
romanorum sum. Et hec dicens
vidit in eo signum mariti sui et eum
cognoscens tunc se iam continere non pos-
set procidit ad pedes eius et dixit Pre-
cor te domine ut exponas mihi pris-
tinam vitam tuam. puto enim quod tu
sis placidus magister militum qui
alio nomine diceris eustachius quem
saluator conuertit et talem tempta-
cionem sustinuit Cuius uxor que
ego sum in mari sibi ablata fuit
que tamen ab omni corrupcione saluata
fuit qui et duos filios agapitum
et theospitum habuit Hec audiens
eustachius et ipsam diligenter

considerans uxorem suam recognovit
et lacrimans pre gaudio ipsam con-
solatus est glorificans deum qui
consolatur afflictos. Tunc dixit ei
uxor sua: Domine, ubi sunt filii nostri?
Qui ait: a feris capti sunt. et expo-
suit ei quomodo perdidit eos. Et inquit
illi uxor eius: Gratias agamus deo.
puto enim quod quemadmodum deus do-
navit nobis ut inveniremus
nos invicem, donabit etiam nobis
recognoscere filios nostros. Et ille:
Dixi tibi quia a feris capti sunt.
Et illa: Hesterna die in orto sedens
audivi duos iuvenes infantiam
suam sic et sic exponentes et credo
quod filii nostri sunt. Interroga igitur
infantiam eorum et dicent tibi. Et vo-
cans eos eustachius audiens
quod ab eis infantiam eorum recogno-
scens quod filii sui essent et amplex-
ans eos ipse et mater eorum super
eos plurimum fleverunt et crebri-
us eos osculabantur. Omnis igitur
exercitus plurimum gaudebat et
de inventione eorum et de victoria
barbarorum. Cum autem rediret
contigit iam traianum imperatorem
obiisse et successisse ei peiorem
in sceleribus adrianum. Qui pro vic-
toria obtenta et inventione uxo-
ris et filiorum magnifice eos sus-
cepit et magnum convivium paravit.
Alia autem die ad templum ydolorum
accessit ut ibi sacrificaret pro victo-
ria barbarorum. Videns vero quod
eustachius nec pro victoria nec pro in-
ventione suorum sacrificare vellet
hortabatur ut sacrificium immolaret.
Cui eustachius: Ego christum pro
deo colo et illi soli sacrifico. Tunc
imperator ira repletus ipsum cum

uxore et filiis in arena statuit et le-
onem ferocem ad eos dimitti fecit.
Accurrens vero leo et demisso ca-
pite quasi eos adorans ab eis hu-
militer recessit. Tunc imperator bo-
vem eneum incendi fecit et eos
in ipsum vivos mandavit. Oran-
tes igitur sancti et se domino commendantes
bovem intraverunt et ibidem deo spiritum
tradiderunt. Tercia autem die ⟨…⟩
ne coram imperatore extracti sunt et ita
penitus intacti inventi sunt quod nec
capillos nec quicquam eorum vapores
incendii aliquatenus contigerunt.
Christiani vero eorum corpora tulerunt
et in loco celeberrimo recondentes
ibidem oratorium construxerunt. Pas-
si sunt autem kalendas novembris vel secundum quos-
dam xii kal. octobris etc. De omnibus sanctis

Omnium sanctorum festivitas quatuor
de causis instituta fuisse
videtur. Primo enim propter cuius-
dam templi dedicationem. Secundo propter
omissorum suppletionem. Tercio propter
negligentiam expiacionis. Quarto
propter faciliorem orationum im-
petrationem. Primo igitur instituta
est propter cuiusdam templi dedicationem.
Romani enim cum universo orbi do-
minarentur quoddam templum
maximum construxerunt in cuius me-
dio suum ydolum collocantes
omnium provinciarum simulacra per-
circuitum statuerunt respicientia
a rectis vultibus ydoli ro-
manorum. Quod si qua aliqua provin-
cia rebellaret continuo ut aiunt
arte dyabolica illius provin-
cie simulacrum ydolo romanorum
posteriora vertebat tamquam innu-
ens quod ab eius dominio recesse-
rit. Contigit igitur romani edilitatem

prouinciam copioſum exercitum deſtina
bant et ypam ſuo domino ſingula
bat. Deus non ſufficit romanis
quod omnium prouinciarum ſimulacra in ur
be ſua haberent quin potius ſibi ſingulis
dijs templa ſingularia conſtruxe
runt tanquam qui eos cunctarum pro
uinciarum victores et dominos effeciſ
ſent. Sed quia omnia ydola templum
ibi habere non poterant ad maiorem
ſue veſanie oſtenſionem vel
oſtentacionem vnum templum cunctis
mirabilius et ſublimius in ho
nore omnium deorum erexerunt. et
pantheon quod ſonat toti dij uo
cauerunt. Pan enim eſt totum theos
quod eſt deus. Pontifices enim ydolo
rum ad maiorem populi deceptionem finxe
runt quod Cybele quam matrem omnium
deorum vocabant fuit imperatum
ut ſi de omnibus gentibus victo
riam vellent obtinere filijs
ſuis templum magnificum fabrica
rent. Fundamentum igitur ipſius tem
pli ſpericum iaciatur ut cum ipſa for
ma deorum eternitas demonſtraretur.
Sed quia latitudo teſtudinis inſuſ
tentabilis videbatur, cum ſup
terram in edificacione aliquantulum
proceſſiſſent, totum intus terra
replebant ſimul ut dicitur cum terra
denarios iacientes. et ſic quo
uſque predictum templum mirabiliter
eſt conſummatum. Tunc data licentia ut
quicunque terram exportare vellet
totam quam in ipſa terra inveniſſet
pecuniam ſua eſſet, feſtinat tur
ba et ipſum templum cito euacuat.
Deinde romam pineam eneam
fabricant et in ſummitate collocant.
Aiunt enim quod in hac omnes prouincie
mirabiliter erant ſculpte ut

qui romam veniſſent aſpicerent ſua
eſſe prouincia ſcire poſſent. Hec autem
tempore procedente nutu cecidit. Vm et
in predicto templo apertura remanſit.
Tempore igitur phoce imperatoris cum iam
dudum roma fidem christi recepiſſet
Bonifacius papa quartus a magno
gregorio predictum templum a phoca ceſa
re impetrauit. et ydolorum omni
eliminata ſpurcitia ipſum quarto
ydus maij ad honorem beate ma
rie virginis et omnium ſanctorum martirum
conſecrauit. Et ſancte marie ad mar
tires appellauit quod nunc ſancta ma
ria rotunda a populo appellatur. Ro
du enim confeſſorum ſollempnia ab
cena agebatur. Sed quia ad hoc feſ
tum multitudo maxima confluebat
et propter defectum uictualium celebra
tionem vacare non poterat. ideo gregorius
papa quartus hoc feſtum in nouembri
quando maior copia uictualium eſt
videlicet meſſibus et vindemijs
celebratis fieri inſtituit. Hac
per vniuerſum mundum hunc diem in hono
rem omnium ſanctorum celebrari ſollemp
niter ordinauit. Et ſic templum
quod fabricatum fuerat omnibus ydolis
nunc dedicatum eſt omnibus ſanctis. Et
ubi multitudo celebrabatur ydo
lorum ibi modo deuote laudatur mul
titudo ſanctorum. Tercio hoc inſtitutum eſt
propter obmiſſorum ſuppletionem. Nos
enim multos ſanctos obmittimus de
quibus nullam feſtiuitatem ſiue
memoriam facimus. Non enim poſſu
mus omnium ſanctorum feſta agere tum propter
ſanctorum multitudinem, quia multi et quaſi
infiniti ſunt. tum propter noſtram infirmi
tatem quia infirmi et debiles ſumus
nec ad hoc ſufficere poſſemus. tum
propter temporis breuitatem quia etiam
nobis tempus non ſufficeret. Deorum

ecclesia rationabiliter ordinavit ut
quia festum omnium sanctorum singulariter facere
non possemus saltem omnes generaliter
et insimul honoraremus. Quare
autem institutum sit ut festivitatem
agamus in terris magister Wilhelmus
altisiodorensis in summa de officio
ponit vi rationes. Prima est propter
honorem divine maiestatis. Cum enim
sanctis honorem impendimus deum in
sanctis honoramus et ipsum in sanctis mi-
rabilem predicamus quia qui sanctos
honorat debuit illum specialiter hono-
rat qui eos sanctificavit. Secunda
est propter auxilium nostre infirmitatis
quia enim per nos salutem habere non
possumus ideo sanctorum intercessionibus
indigemus quibus ut adiu-
vari mereamur merito ipsos hono-
rare debemus. Legitur enim in Regum
quod bersabee que interpretatur puteus
satietatis id est ecclesia triumphans
filio suo id est ecclesie militanti
regnum suis precibus optinuit.
Tercia est propter augmentum nostre secu-
ritatis ut scilicet per gloriam sanctorum que
nobis in eorum festivitate proponitur
nostra spes et securitas augmentetur.
Si enim homines mortales nobis
similes potuerunt ita per sua me-
rita sublimari constat quia nos
similiter poterimus cum manus domini ab-
breviata non sit. Quarta est propter exemplum
nostre imitationis. Cum enim eorum
festivitas recensetur ad eorum
festivitatis et sanctitatis imitacionem
provocamur ut scilicet eorum exemplo
terrena contempnamus et celestia
desideremus. Quinta est propter debitum
vicissitudinis mutue. Sancti enim
de nobis in celo faciunt festum

quia gaudium est angelis dei et animabus
sanctis super uno peccatore etc. Est igitur
eis vicissitudine ut rependa-
mus iustum est quia ipsi de nobis festum
agunt in celis et in terris nos festum
agamus de ipsis. Sexta est propter cura-
tionem nostri honoris. Cum enim sanctos
honoramus tunc nostram rem agimus
et nostrum honorem procuramus quia eo-
rum festivitas est nostra dignitas
Nam cum honoramus fratres nostros
honoramus nosmetipsos. Caritas
namque facit omnia quia esse communia
quedam nostra sunt celestia terrestria
et eterna. Preterea autem habet vi ra-
tiones Johannes damascenus ponit a-
lias rationes in libro iiii capitulo vii quare
scilicet sancti pariter et eorum corpora sive
eorum reliquie debeant honorari.
Quarum quedam assumuntur quantum
ad eorum dignitatem quedam quantum ad
corporis ipsorum preciositatem. Dig-
nitas autem ipsorum ut ibidem dici-
tur quadruplex est quia ipsi sunt amici
dei filii dei heredes dei et duces
nostri. Et ponit istas auctorita-
tes de primo Joh. xiiii. Jam non di-
cam vos servos sed amicos me-
os etc. De ii Joh. i. Dedit eis
potestatem filios dei fieri etc. De iii
Ro. viii. Si filii et heredes etc. De
iiii sic dicit. Quantum laborares
si duces invenires qui te coram mor-
tali rege te adduceret et pro te ad
ipsum sermonem faceret. Duces igitur
generis humani totius qui pro nobis
ad dominum interpellationem faciunt non
honorandi sed utique honorandi
templa erigentes deo et eorum
memoria venerantes ipsos ho-
noramus. Alie sumuntur quantum
ad corporis eorum preciositatem. Et
ponit idem damascenus quadru-
plicem quam addit quartum ... ma-

nifestat preciosit9 corpor9 sco2
siue reliquiar9 Ipa eni sco2
corpa fuerut promptuariu
dei templu xpi alabastru
spualis vngenti fontes diui
ni & organu spus sci Pmo
eni pmptuariu dei dici dicut
Hij eni pmptuaria dei pura
tenacula sci sut Scdo teplu
xpi vn sequit qm p intellec
tu i corporibus eo2 habitauit
deus dicit aplus Nescitis qm
corpa vra teplu i habitantis
i vobis spus sca sunt Deus
aut spus scus e quare ergo
no honorant aiata tepla
dei & aiata dei tabnacula te
Vel h' etia crisosto9 leo i edifi
catione pictu delectat deus
aut i quersacone sco2 Vnde
ps Dne dilexi decore dom9
tue Que decore No que di
uersis marmor9 splendeci9
s3 que psttit udicetis miuceri9
gras Ille decor carne delectat
Iste iuuificat aiam Ille pro
tpe decipit & decipit oculos
Iste aut ppetuu edificat itel
lcm Tercio Alabastru spua
lis vngeti Vn aut vngentu
boni odoris exse manans sco2
reliquie tribuentes & nullus
h' discredat Si eni ex rupe
& firma petra aqua i hemo
emanauit et maxilla asini
sampson sicienti ex mrtiru
reliquijs vngetu beneolens
emanare i credibile neqq
e sicientibus demu dei utute
& sco2 q ab ipso e honoz Qrto
fontes diuini Vnde ait Isti
vincetes i uitate tu libera
pricia deo assistut fontes

nobis salutiees Saluator xpc sco2
suo2 pbuit reliqas mltiformi
a bnficia irrigantes Qnto or
ganu spus sci Hanc racionez
assignat aug9 i libo de ciuitate
dei dicens Non sut otepnenda
s3 plurimu reuenda sco2 corpa
quibus du adhuc viueret spus
scus qsi quibusda organis ad
ome opus bon9 usus e Vnde
aplus An experimetu queritis ei9
qui i me loquit xpc Et de stepho
di qa no poterat resiste sapie
& spui qui loquebat Ite amb
in exa h' e preciosu q ho diuine uo
cis sit organu & corpalibz labijs
exprimit celeste oraculu Et ro
i stituta e ppt negligencias ex
piacom9 Licz eni paucor9 sco2u
festa agam9 adhuc ta illa pau
ca negligent sepe agam9 & mul
ta ibide p ignorancia ul negli
enciaz obmittim9 Si q igr i ali
is sollepnitatibus sco2 quas a
gim9 negleximus In h' gnali sol
tiuitate supplere possim9 & de
negligencia nos purgare ualem9
Hec racio tangit i simone q hac
die p eccias agit & recitat In
quo sic dicit Decretu e i h' die
ut sco2 om9 memoria habeat ut
quidqd mortalis fragilitas et
humana p ignoranciam ul neglien
ciaz seu p occupacom rei secularis
i sollepnitatibus sco2 pegisset
hac sca obseruacone seruat Et
notandu aut q quadrupex est
ordo sco2 noui testameti qs per
anni circulu recolim9 & quos
hodierna die i simul recolimus
ut cis q3 que negligent fecim9
suppleam9 s3 aplimires ofessores

Rm

virgines [P]rima igitur dignitas
est apostolorum quorum excellencia ex
eo manifestatur quod omnes alios
sanctos per quatuor excedunt. Primo
in preeminencia dignitatis. ipsi enim
sunt sapientes principes ecclesie
militantis. Potentes assessores
eterni iudicis. Dulces pastores
dominici gregis. Unde Tales decebat
humano generi pastores et doctores
constitui qui et dulces essent et benigne
blande et misericorditer susciperent
potentes ut fortiter protegerent
Sapientes ut ad viam et per viam
ducerent que ducit ad civitatem
Secundo in preeminencia potestatis sicut
dicit augustinus Apostolis deus dedit potesta-
tem super naturam ut eam curarent
Super demones ut eos eicerent Super
elementa ut ea immutarent Super
animas ut eas a peccatis solverent Super
mortem ut eam contempnerent Super
angelos ut corpus domini consecra-
rent. Tercio in prerogativa sancti-
tatis Unde apostolus eorum sanctitate maxi-
ma et gratie plenitudinem vita ul-
conspectu christi in eis tamquam in specu-
lo relucebat et cognoscebat in
eis sicut sol in suo splendore sicut
rosa in suo odore sicut ignis in
suo calore. Unde hoc dicit crisostomus
Illuxit christus apostolos quasi sol radi-
os suos quasi rosa suavitatis
sue odorem quasi ignis scintillas
suas dispersit. ut sicut sol radiis
suis apparet sicut rosa odoribus
suis sentitur. sic ignis in scintil-
lis suis aspiratur Sic in illorum
virtutibus christi potencia cognoscitur.
Hec crisostomus. Quarto in efficacia
utilitatis De quorum efficacia dicit
augustinus loquens de apostolis. Ex ab-
iectissimis. exinanitissimis ex
paucissimis nobilitantur. illumi-
nantur. multiplicantur. dulcissima
eloquia preclarissima ingenia. co-
piosissima agmina. acutorum fa-
cundorum. atque doctorum ¶ Secunda dignitas
est martirum quorum dignitas et excel-
lencia manifestatur ex eo quod pas-
si sunt multipliciter. utiliter et constanter
Multipliciter quia preter sanguinis effu-
sionem martirium passi sunt. Est enim
aliquod martirium sine sanguine sicut deus
explicat martirio dicitur Unde Triplex
est martirium sine sanguine scilicet parci-
tas in ubertate quam habuit da-
vid Largitas in paupertate quam
exhibuit thobias et vidua Cas-
titas in iuventute quam visus est ioseph
in egipto Secundum autem gregorium tri-
plex est martirium sine sanguine scilicet
paciencia adversariorum Unde dicit
sine ferro martires esse possimus
scilicet paciencia in animo veraciter custodi-
amus Compassio afflictorum Unde
dicit Qui dolorem exhibet in alie-
na necessitate crucem portat in men-
te Dilectio inimicorum Unde dicit
ferre contumelias. odientem diligere
martirium est in occulta cogitatione
¶ Secundo utiliter. quia utilitas ex parte
morum martirum est omnium peccatorum re-
missio. meritorum cumulatio. eterne
glorie perceptio Ista enim duo pro
sui sanguinis emeruit et ideo eorum
sanguinis dicitur preciosus id est precio
plenus. De hoc plus et secundum Augustinum in libro
de civitate dei Quid est preciosius
quam mors propter quam delicta di-
mittuntur merita cumulantur Ideo
super Iohannem Preciosus est sanguis christi
sine precio fecit tamen ipse suorum sanguinem.

preciosum pro quibus dedit sanguinis
precium. Nam si suorum sanguinem non
faceret preciosum non diceret preciosa
in conspectu domini etc. Item Ciprianus
Martirium est delictorum finis periculi
terminus dux salutis paciencie magi-
ster domus vite. De iiij. bulg[?]. Tria
sunt que mortem sanctorum preciosam fa-
ciunt. quies a labore. gaudium de
novitate. securitas de eternitate
Ex parte nostri duplex est utilitatis
racio. quia dati sunt nobis in exem-
plar ad certandum Crisostomus. Tu
christiane delicatus es miles si
putas te posse sine pugna vin-
cere sine certamine triumphare. Ex-
ere vires fortiter dimica atro-
citer in prelio isto concerta. Consi-
dera pactum. condicionem attende
miliciam nosce. Pactum quod spopon-
disti. condicionem qua accepisti
miliciam cui nomen dedisti. Hoc
enim pacto cuncti pugnant. Hac
condicione universi vicerunt. Hac mi-
licia triumpharunt. Item Crisostomus
Sancti dati sunt nobis in pro nobis
ad auxiliandum. Adiuvant enim nos
et meritis suis et oracionibus. Unde post
Augustinus. In mensa dei pictus mar-
tires invita nostra ut ecce suffragia
Illos examinat ut nos erudiat
Illos coronat ut nos accipiat Illorum
cruciatus noster ut ecce pro-
fectus. De sancto leone qui vigila-
tur Si apostoli et martires adhuc
in corpore positi possent orare
pro ceteris quin de se adhuc debent
esse solliciti. quanto magis post
coronas victorias et triumphos
Manibus hoc moyses sex centis
militibus armatorum impetravit
veniam a deo. et stephanus suis

vibrata

ergo

persecutoribus veniam deprecabatur Et
postquam cum christo esse ceperunt minus
valebunt. Paulus apostolus et lxxxii
adiuvandum illas condonatus et presertim
resolutus rapi esse cum christo tunc cum
clausurus est. Ceterum constant Aug.
firmamenta est anima martiris splendidiori ci-
vitate. acuta veritate dei pugnan-
tis in beata virtute que bella fecit. que
contradicencium cruciatus redarguen-
do superavit. percussa infestos perst-
itit adversos. Item crisostomus Certi tor-
quentibus fortiores steterunt. ac
lanientes ungulas laniata mem-
bra vicerunt. Tercia dominorum est con-
fessorum quorum dignitas et magnifi-
cencia manifestatur ex eo quod deum con-
fessi sunt tribus modis scilicet corde
opere et ore. Confessio cordis non
sufficit sine confessione oris sicut
probat crisostomus quarta omelia Con-
tra ad romanos sic dicit. Radix confessio-
nis fides est cordis. Confessio autem
fructus est fidei. Sicut ergo quamdiu
est viva radix est necesse est ut ra-
mos producat aut folia. Si autem
non produxit sine dubio intelligitur
quia radix eius in terra siccata est. Sic
et quamdiu fides cordis integra
est semper germinat confessionem in ore. Si
autem confessio mutata fuerit oris
intellige sine dubio quia fides cor-
dis eius iam ante siccata est. Contra
ad ... sic ait. Si tibi prodest corde
credere et coram hominibus non
confiteri. Greg. Infideli et ypocrite si
christum prodest confiteri eciam si corde
non credat. Si autem ille nichil pro-
ficit sine fide confitens nec tu
proficis credendo sine confessione
Contra ad titum sic dicit. Et si suffi-
cit christo quia cognoscis eum eciam.

si confessus nō fuis coram hoib9
cū ergo ꝫ t' sufficiat si ꝗs sciat
te xpm̄ ēē etiā si ꝯfessus nō fuis
coram deo ꝛc Ibi aūt ē nō suffic'
ꝯgruito eius n'c illi suffic' fides
tua Unde adq'rēdū sic dic' Si
enī sufficit tibi fides cordis
tor tantūmō tibi creasset illuc
aūt ꝛ os t' creauit deꝰ ut cor-
de credas ꝛ ore ꝯfitearis ¶
Tercio confessi sunt deū ope
qualit aūt quis dm̄ ope ꝯfite-
atur aut neget ondit Leo ꝯ
ī originali s' illud Confitēt'
se deū nosse dicens xp̄ ē sapi-
encia ē iusticia veritas for-
titudo caritas Negat' p insipi-
enciā sapiā p iniquitate iusti-
tia p mendacia veritas p turpi-
tudine caritas p imbecillitate
animi fortitudo Et quociens
vincim' vicijs p̄dcis dm̄ totie-
ens negamꝰ et ecouso quoci-
ensc̄q̄ bene quid agimꝰ dm̄
confitem' ¶ Quarta dra ē vgi-
nū quare digne et excellen'a
manifestat' sic Ibi' q' ipe sūt
sponse eterni regis Ambr' pul-
critudiez quas pt maioz estimare
decore eius que amat' a rege
pbat' audite dedicat' adeo ꝑ
sponsa semp ī nupta Secundo
quia ꝯpat' angelis Ambr' vir-
ginitas condicione humane nate
supgredit' p qua hoies anglis
assonant' Maioz ē tn̄ victoria
vgm̄ quā angeloꝝ Angli eī
sine carne viuūt vgīes uero in
carne triumphant Tercio quia
illustriores sūt fidelibꝰ vniusq
Cypa ꝯ virginitas ē flos ecclias-
tici gmīs decus atqꝫ ornamentū

gr̄e spūalis lete indoles laudis
et honoris Opus integrū atqꝫ ī
corruptū dei ymago rursus ad
sanctimonia dei illustrior porcio g-
gis xpi Quarto qa pferunt con-
iugatis respectu copłe ꝯiugalis
patet ex multiplici ꝯpacōe ad ip-
sam Illa eni ī pregnat uētrem
ista mente Augꝰ Gloriosius ele-
git ī carne uitā iam initiū an-
gelorꝫ quā exercere vitā auge
mortaliū Est aūt uberior feli-
ciorq fecunditas nō uentre grā-
uescere s mente grandescere Illa par-
turit filios doloris Ista filios
gaudij ꝛ exultacōis Idē Augꝰ
Ista ꝯtinētia nequaꝗ sterilis ē
s fecunda mr̄ filiorꝫ id ē gau-
diorꝫ de marito de te dne Illa
replet filijs terram Ista celos
Jeroꝰ Nuptie terrā replent vgini-
tas pradisū Illa ē mēte solli-
citudinis Ista quietis Celib-
tus vgītas ē curaꝝ silencium
pax carnis quide redempco
vicioꝝ pncipatus uirtutū Illa
ē bona Ista melius Jeroꝰ ad pa-
machiū Tantū ē inter nupcias
ꝛ vginitate quātū int' nō peccare
et benefacere ymo ut leuius di-
cam quātū int' bonū ꝛ melius
Illa ꝯpat' spinis ista rosis
Jeroꝰ ad eustachiū Laudo nup-
cias s qa m vgīes generant Le-
go de spinis rosam de terra aurū
de concha margaritā Quinto
qa mltis gaudent p'uilegijs
Hee naq vgīes corona aureola
habebūt canticū nouū cāte cān-
tabūt vestimētis eisdē cū xpo
gaudebūt ꝑt ipm̄ agnū seq̄
ambulabūt ¶ Sexto ꝛ ul-
timo instituta ē ꝑpt' faciliore
oroīs uirtꝫ impetracōz ut sic'

omnes sanctos in simul hac die hono-
ramus sic et ipsi omnes in simul
pro nobis intercedunt ut sic facilius
dei misericordiam impetremus. Impos-
sibile enim est multorum preces non ex-
audiri. Hec ratio tangitur in oratione
cum dicitur: desideratam nobis tue propiti-
ationis habundanciam multiplica-
tis intercessoribus largiaris.
Intercedunt enim pro nobis sancti merito
et affectu. Merito dum eorum nobis
merita suffragantur. Affectu dum
nobis vota nostra cupiunt adimplere
que tamen non faciunt nisi voluntate dei
adimplenda didicerunt. Quod
autem in hac sollempnitate omnes sancti ad
intercedendum pro nobis universaliter
conveniant ostenditur in quadam visi-
one que sequenti anno ab huius sol-
lempnitatis institucione contigis-
se narratur. Cum enim in hac die
custos ecclesie sancti Petri ex devotione
omnia altaria circuisset et omnium sanctorum
suffragia implorasset et demum
ad altare sancti Petri rediisset ibi re-
quiescens paululum extra se
rapitur et ecce videt regem regum
in sublimi solio consistere et omnes
angelos in eius circuitu commoran-
tes. Tunc virgo virginum in dyademate
adveniens fulgenti quam innumerabilis
multitudo virginum et continencium sequebatur.
Huic rex protinus assurrexit et posi-
to solio iuxta se sedere fecit. Post
vestitus hec advenit quidam ~~vestitus~~ de
pilis camelorum quem sequebatur mul-
titudo venerabilium seniorum. Dein-
de venit et alius pontificali habitu
decoratus quem aliorum chorus in habitu
simili sequebatur. Postea vero processit
innumerabilis milicie multitudo. Post quos
venit turba diversarum gencium infinita.
Omnes igitur ad regis solium advenerunt

Et ipsum flexis genibus adorave-
runt. Is autem qui pontificali
habitu erat matutinas cum ceteris se
sequentibus inchoavit. Angelus
autem qui predictum custodem ducebat ei-
dem visionem exposuit asserens
virginem Mariam in prima acie matrem
dei esse. Et vestitum de pilis came-
lorum Iohannem baptistam cum ceteris patri-
archis et prophetis. Pontificali vero
vestitum habitu Petrum cum ceteris a-
postolis. Milites martires. Turbam
reliquam confessores. Qui ideo
omnes ante regem venerunt ut pro
honore sibi hac die a mortalibus
exhibito gratias agerent et pro orbe
universo orarent. Deinde ad lo-
cum alium ipsum duxit et utriusque sexus
homines alios in stratis aureis,
alios in mensis gaudentes diversis
deliciis, alios nudos et inopes
auxilium mendicantes ostendit. Dixit
autem hunc locum esse purgatorium. Ha-
bundantes vero animas illas esse
quibus ab amicis plurima suffragia
copiose subveniebantur. Egentes
vero quorum cura penitus negligebatur
mortuas esse. Iussit igitur ut omnia
summo pontifici intimaret ut post
festum omnium sanctorum diem statueret
animabus et ut saltem generalia suffra-
gia pro illis illa die fierent qui
specialia nequeunt habere etc. animarum

Commemoracio omnium fidelium
defunctorum hac die ab ec-
clesia fieri instituta est ut genera-
libus beneficiis adiuventur qui
specialia habere non prevalent sicut in
predicta revelacione est monstratum. De
duobus autem specialiter hic videri
potest: primo de ipsis purgandis,
secundo de eorum suffragiis. Circa
primum tria videnda. Primo qui sunt illi qui

purgantur. Secundo propter quos purgantur.
Tercio ubi purgantur. Illorum autem
qui purgantur tria sunt genera. Primi
qui satisfactionem sibi iniunctam sed non dum
completam decedunt. Verumptamen si
tantum habuerint cor contritum quod sufficeret
ad delendum peccata libere advolarent
transirent etiam si satisfactionem minime
complevissent. quia contritio est
maxima peccati et perfecta satisfactio et
maxima peccati deletio secundum eos. Apud
deum non valet tantum mensura temporis
quantum doloris. nec abstinentia
tantum ciborum quantum mortificatio vi-
ciorum. Sed quia non adeo conteruntur
et ante expletionem penitentie moriuntur
igne purgatorii gravissime puni-
untur. nisi forte commutatio satisfactionis
ab aliquibus caris suis proficien-
da assumatur. Ad hoc autem quod com-
mutatio valeat quatuor requiruntur.
Primum est ex parte commutantis scilicet
eius auctoritas quia de sacerdotis
auctoritate fieri debet. Secundum
est ex parte illius pro quo fit commuta-
tio scilicet eius necessitas quia in tali sta-
tu debet esse quod per se satisfacere non
valet sed adiuvari indiget. Tercium
est ex parte illius in qua fit commuta-
tio scilicet caritas. quia necesse est ipsum esse
in caritate qui satisfaciat ut suam sa-
tisfactionem esse meritoriam et satisfacto-
riam. Quartum est ex parte pene scilicet
pena debita proportionalibus ut
videlicet minor commutetur pena
in maiorem. quia plus satisfacit deo
pena propria quam aliena. Est enim
triplex pena scilicet propria et aliena volun-
taria et hec maxime satisfacit. Se-
cunda est propria et non voluntaria que
est in purgatorio. Tercia volunta-
ria et non propria sicut est in predicta commu-
tatione et hec minus satisfacit quam

que prima. ex eo quod non est propria. et ma-
gis quam secunda. ex eo quod est volunta-
ria. Verumptamen si iste pro quo sa-
tisfactio est assumpta decedit nichi-
lominus tamen in purgatorio cruciatur.
Sed tamen per penam quam ipse susti-
net et quam alii pro eo solvunt citius
liberatur. quoniam dominus penam suam et
penam illorum computat in sortem.
Unde si debuit penam sustinere
duorum mensium in purgatorio talis
sic potest adiuvari quod in fine mensis
liberatur. Nunquam tamen inde eripitur
quousque debitum sit solutum. quo
soluto illud quod solvitur deinceps
est proximus qui facit et in sinum suum
convertitur. Et si ipse non indiget con-
vertitur in sinum ecclesie vel valet aliis
qui in purgatorio sunt. Secundi qui in pur-
gatorium descendunt sunt qui satis-
factionem quidem sibi iniunctam compleve-
runt. Sed tamen illa penitentia ignorantia
vel negligentia sacerdotis suffici-
ens non fuit. Hii enim nisi mag-
nitudo contritionis suppleat totum
in purgatorio implebunt quod minus
in hac vita fecerunt. Deus enim
qui modos et mensuram peccatorum
novit et penarum. addit penam
sufficientem ne aliquod peccatum im-
punitum. pena iniuncta aut equalis
est aut maior aut minor. Si ma-
ior tunc illud quod plus fecit cedit
ei ad augmentum glorie. Si equalis
tunc sufficit ad dimissionem totius
culpe. Si minor tunc illud quod
restat suppletur ex divine iusticie.
Tercii sunt hii qui in fine penitent.
Audi quid augustinus senciat. Bap-
tizatus ad horam securus hinc
exit. Fidelis bene vivens agens
penitentiam et reconciliatus cum sanus
est securus hinc exit. Agens

pri̅mũ et reconciliat9 adul-
timũ si securus sunt exeat
ego no̅ sum secur9 g̃o tene
c̃tũ et dimitte incẽtu. Hec au-
te̅ ideo dic̃ aug9 q̃a tales q-
suenerit ex nc̃citate pocius pe-
nite̅ qui̅a ex uolu̅tate. pocius
timo̅e pene q̃ua amo̅e glo̅ie
Tercio. qui i̅ pg̃atoi̅m descendu̅t
sunt. qui lignu̅. fenu̅. stipula̅
secu̅ ferunt. q̃ sc̃z c̃ta suas di-
uicias carnali tenẽt. affcu
Affecciones eni̅ carnales q̃b9
dediti sunt. domib9 piugibus
possessionibus ita ut nl̃ de
ponat. Illis r̃bus signatur
qui sc̃dm suos amandi mo-
dos ul' diuicijs ut lignu̅ ul'
minus ut fenu̅ ul' minimu̅
ut stipula cremabunt. Qui
ignis ut dic̃ aug9 et si eternu9
no̅ sit miro mo̅ tn̄ grauis e̅
Excellit eni̅ omnez pena̅ qua̅
unq̃ aliq̃s passus e̅ i̅ hac uita
Nu̅q̃ua i̅ carne i̅uenta e̅ tan-
ta pena lic mirabilia passi st̃
m̃rtires tormenta ¶ Circa
secundu̅ sc̃z p q̃s purgat̃. Sci-
endu̅ q illa pg̃acio et puncio
fit p malos anglos et no̅ p
bonos. Boni eni̅ angeli no̅
uexant bonos. s̃ boni malos
et mali bonos et mali malos
Pie tn̄ credendu̅ e̅ q boni an-
geli fr̃es et ciues suos freq̃nt̃
uisitant et consolant̃ ut paci-
enc̃ sufferant exhortant̃. Ha-
bent eciã aliq̃ consolac̃is re-
mediu̅ ex eo sc̃z q e̅ta gloriam
futuraz expectant. Habet eni̅
c̃titudinem de gloria maiore q̃ de
q̃ua illi qui sunt i̅ p̃ria. maior
q̃ illi q̃ st̃ i̅ uia. Certitudo n̄ illos

q̃ st̃ i̅ p̃ria e̅ sine expectac̃oe et ti-
mo̅e q̃a n̄c illam futuraz expec-
tant cu̅ p̄ntez h̃eant. n̄c illam
de cetero amittere formidant. Cer-
titudo aut̃ illor̃ q̃ sunt i̅ uia e̅
trario e̅. Hec c̃titudo illor̃ q̃ sunt i̅
purgatorio medio modo e̅. Est
eni̅ cu̅ expectacione q̃a ipaz futuraz
expectant s̃ tn̄ sine timore q̃a
cu̅ h̃eant liberu̅ arbitriu̅ q̃ sunt
ma̅tu̅ de cetero peccare se no̅ posse
cognoscunt. Forte tn̄ uerius e̅ q
illa punicio fit p malos anglos
s̃ diuina iusticia iubente et statu
eius succedente etc ¶ Circa ta̅m
ubi sc̃z purgant̃. In quoda̅ lo-
co iuxta infernu̅ posito q̃ pg̃a-
toriu̅ di̅r sc̃dm poicoz pluriu̅ sa-
piencium. Sz alij uideat̃ q sit
i̅ aere ul' intorrida zona s̃ tn̄
p diuina dispensac̃oz diu̅sa loca
diu̅sis diabus aliq̃n deputant̃
et hoc m̃ltiplici de causa. Aut
ppt' cor̃ leue punicoz. Aut ppt'
cor̃ celore liberac̃oz. Aut ppt'
n̄raz instruccoz. Aut ppt' culpe
i̅ loco ppetratam. Aut alicu9 sc̃a
oronez. Primo ppt' cor̃ le-
ue punicione sicut aliq̃s sc̃dm
grieg9 reuelatu̅ e̅ quasdam
a̅ias i̅ umbra punitas ee. Sc̃do
ppt' cor̃ celeriore liberacione ut
s̃c possint aliq̃s sua indigecia
reuelare et ab eis suffragia pe-
tere et sic de pena celerius ex-
ire. Dic̃ lc̃ q quidam piscato-
res bt̃i theobaldi i̅ autumpno
frustu̅ glaciei pro pisce pren-
diderunt de quo magis quaz
de pisce gauisi st̃. maxime
quia epus de loc pedu̅ labora-
bat ipam glaciem pedib9 eius

ſuppoſuerũt et magnũ ei vᵉ fri-
gerium pſtabat Quadam uero vi-
ce de glacie hoīs vocē audiuit
Qui adiuratus ab epo quis eſſet
dixit Ego ſū quedā aīa q̄ in hᵒ geli-
cidio ꝓpter peccata mea affligor ⁊ libe-
rari poſſem ſi triginta miſſas ſine
interuallo xxxᵗᵃ diebus ꝯtinua-
tas hēre poſſem Quas epc̄ pro
ipa redimenda ꝯtinuare pmiſit
Qui cū medietatem miſſaꝝ cōple-
uiſſ et ſciam ad miſſam aliam
ꝑaſſ dyabolica ſuggeſtiōe ꝯtigit
q ſeccionis hoīes illius ciuitatis
inter ſe bellarent Vnde vocatus ē e-
piſcopus ad ſedendā diſcordiā
Qui ſacras deponens veſtes miſ-
ſam illa die intmiſit Iterū re-
incipiens ⁊ duas ptes complens
exercitus magnus ut videbatur ciui-
tatē obſedit et compulſus miſ-
ſe officium intmiſit Deinde rein-
cipiens cū omīs ultima excep-
ta dixiſſ ⁊ cū ultimā incohare
vellz tota villa et domus epi ac-
cenſa ē Cui cū ſerui dicent ut
miſſā intmitteret Ille dixit Si tō
villa cremari debet miſſā nō
Qua celebrata glacies ptinus
reſoluta ē ⁊ ignis quē ſe vidiſ-
ſe credebat fantaſma receſſit
et nullū dampnū intulit Ter-
cio ꝓpter animam inſtruendā ut ſcz mag-
nā penā poſt hanc vitā inflige-
re cantibus ꝯgſtamus ſicut quidam
ꝯtigiſſe legitur Magr enim ſylo quedā
ſuū ſcolare ſociū egrotantē ob-
nixe rogauit ut poſt mortē ad
ſe rediret ⁊ ſtatū ſuū ſibi reuela-
ret Poſt aliqus igitur dies ſibi ap-
paruit cū capa de pgameno
tota ſophiſmatibus deſcripta et
intus flama ignis tota ardens
Qui requiſitus a magro quis eſſet
ait ille Vtiqz ſū qui ad redire
pmiſi Qui de ſtatu ſuo inquiſitus
ait Hec capa plus ſup me pon-
deat et plus me pmit quā ſi
vnā turrī ſup me hrem ⁊ ē michi
data ut eam porte pro gloria q̄
in ſophiſmatibus habui Porro
flama ignis qua coopta eſt
pelles ſūt delicate ⁊ varie quas
ferebam Que flama me cruciat et
exurit Cz cū magr penā illam
facilem iudicaret dixit ei defunctus
ut manū extenderet et ſic facili-
tate ſue pene ſentire poſſ Cūqz
manū extendiſſ ille guttam
ſui ſudoris emiſit que pda magri
manū ſagitta citius pforauit
ita q cruciatū mirabilē ſen-
ſit Et ait Talis ſū totus Ille
igitur magr ex acerbitate pene illius
pteritus ſeculū delibauit deſe-
rere et religionē intrare Vnde
mane ſcolaribus ꝯgregatis du-
os verſus compoſuit dicens Linquo
~~coax~~ coax ranis cras coruis
vanaqz vanis ad loyca
pgo que mortis nō timet ergo
Et ſic ſeculū deſerens ad religionē
ꝯfugit Quarto ꝓpter culpe in lo-
co ꝑpetrate ſicut aliqui ſcdm augꝰ
ibi purgantur ⁊ puniuntur in locis
in quibus deliquerūt Dicit paz pro
exemplū q recitat gregorius in quarto
dyalogorum Quidā namqz pſbit
dū balnea frequētarz quēdā
virū incognitū ad ſuū obſeqūm
officioſe ꝑitū inueniebat qui
ſemp ſedulo ſibi miniſtrabat Qui
dū quadā die pro bndictione ⁊ la-
boris mercede quēdā panē bene-
dcm ſibi exhiberz Ille merens
dixit Michi iſta quare dās pater.

Iste panis sanctus est. ego autem manducare non possum. Ego enim aliquando huius loci dominus fui sed ex culpis meis hic post mortem deputatus sum. quaeso ut omnipotenti deo pro peccatis meis hunc panem offeras et pro me ores. tunc autem te exauditum esse cognosces cum huc ad lavandum veniens et minime me inveneris. Presbyter autem per unam ebdomadam salutarem pro eo cottidie hostiam obtulit et reversus eum minime invenit. Quanto autem prosit alicuius sacerdotis oratio legitur quod sanctus Patricius in quodam loco in terra quibusdam purgatorium impetravit. Cuius historiam post festum Benedicti invenies. Circa secundum quod est de suffragiis videnda sunt. Primo de ipsis suffragiis que fiunt. Secundo de his pro quibus fiunt. Tercio de hiis per quos fiunt. Circa suffragia que fiunt notandum quod quadruplex sit genus suffragiorum quod maxime defunctis prosunt scilicet fidelium amicorum oratio. elemosinarum largitio. salutaris hostie ymolatio. ieiuniorum observatio. Quod primum genus suffragiorum scilicet amicorum oratio eis prosit patet per exemplum de Paschasio de quo Gregorius in quarto libro dyalogorum narrat. Quod cum vir mire sanctitatis et virtutis extitit et duo viri in summos pontifices electi fuissent. et tamen tum postmodum in unum illorum ecclesia convenisset. hic tamen Paschasius ex errore alium semper pretulit et in hac sententia usque ad mortem permansit. Qui cum defunctus esset et dalmaticam feretro superpositam demoniacus tetigisset statim sanatus est. Post multum vero tempus cum Germanus capellanus episcopi balneum ob gratiam sanitatis petisset predictum Paschasium dyaconum in balneis stantem et obsequentem invenit. Quo viso vehementer extimuit et quid iste tantus vir ibi faceret requisivit. Qui pro nulla alia causa se in hoc loco penali deputatum asseruit nisi quia in tali causa plus iusto sensit et addidit. Quaeso te ut pro me dominum deprecaris atque in hoc cognosces quod exauditus sis si huc rediens me non inveneris. Qui cum pro eo orasset et illuc post paucos dies redisset predictum Paschasium in eodem loco minime invenit. Quam grate in defunctis orationes maiorum sint patet per hoc exemplum. Quidam dum cimiterium transiret semper psalmum pro defunctis scilicet de profundis dicebat. Qui cum ab inimicis premitur fugiens insequentibus in cimiterium continuo mortui surrexerunt et unusquisque instrumentum sui officii in manibus tenens ipsum viriliter defenderunt et inimicos territos fugaverunt. Quod vero secundum genus suffragiorum scilicet elemosinarum largitio eis prosit manifeste habetur per exemplum in libro Machabeorum legitur. Nam vir fortissimus Iudas collatione facta xii milia dragmas argenti misit Iherosolimam offerre ibi pro peccatis mortuorum iuste et religiose de resurrectione cogitans. Quantum etiam elemosine valeant defunctis colligitur per illud exemplum quod narrat Gregorius in quarto libro dyalogorum. Quidam namque miles de corpore eductus exanimis iacuit sed citius rediens que cum eo gesta erant narravit. Aiebat enim quod pons erat sub quo niger et caligosus et fetidus fumus decurrebat. transacto autem ponte amena erant prata odoriferis herbis floribus exornata in quibus albatorum hominum conventicula videbantur.

sanitatis

quos miri floris suavitas saciabat. Alter vero in predicto ponte erat
probatus, ut cum quis eorum minister vellet
transire, in tenebrosum fetidumque
flumen labebatur. Justi vero sereno
gressu ad loca amena perveniebant.
Ibique quendam nomine Petrum deorsum
positum magno ferri pondere ligatum
se vidisse asserunt. Qui dum re-
quireret cur ille esset, dictum est ei:
Hic ideo patitur, quia si quid ei faci-
endum ultione videbatur, ad in-
ferendas plagas plus crude-
litatis desiderio quam obedientia
serviebat. Ibi etiam quendam pere-
grinum se vidisse fatebatur, qui ad pre-
dictum pontem veniens tanta cum
auctoritate transiit quanta hic sin-
ceritate vixit. Alter vero Stepha-
nus nomine dum transire voluisset, eius
pes lapsus est ut ex medio cor-
pore iam extra pontem deiectus
esset. Tunc quibusdam teterrimis
viris ex flumine surgentibus per cox-
as deorsum, atque a quibusdam
albatis et speciosissimis viris
cepit per brachia sursum trahi.
Cumque luctamen hoc fieret, is qui vide-
bat ad corpus rediit. Et quis
in illo occulti arbitrii examine
optinuit scire non potuit. In quo
datur intelligi quia in illo mala car-
nis cum elemosinarum operacione certa-
bant. Quod enim per coxas deorsum
per brachia trahebatur, sursum patet
nimirum quia elemosinas amave-
rat et carnis viciis recte non re-
sistebat. Quod autem tercium genus
suffragiorum scilicet sacre hostie ymo-
lacio plurimum defunctis prosit ex
multis exemplis apparet. Refert
enim Gregorius in iiii. dyalogi, quod
cum quidam monachus suus
nomine Iustus ad extremum veniens

tres se occultos aureos indicaret
habere et de hoc ingemiscens mor-
tuus fuisset, precepit sanctus Gregorius fratri-
bus ut corpus eius cum tribus
aureis in sterquilinio sepeliret
dicentes: Pecunia tua sit tecum
in perdicionem. Tandem cuidam e fratribus
cum corpus eius cum tribus aure-
is in sterquilinio sepeliret, Gregorius
precepit ut usque ad tricesimum diem omni
die pro eo hostiam ymolaret. Qui
cum iussa implesset, is qui defunctus
erat in die xxx. cuidam fratri appa-
ruit. Quem frater requisivit dicens:
Quomodo es? Cui ille respondit: Hucusque
male fui, sed iam bene sum, quia ho-
die communionem accepi. Iter autem hos-
tie ymolacio non solum mortuis
sed vivis plurimum profuisse inventa
est. Quidam quippe cum in qua-
dam rupe argentum foderet, su-
bito rupis cecidit et fundit cunc-
tos extinxit. Unus autem eorum in
quodam sinu ipsius rupis mor-
tem evasit, sed inde tamen exire non
valuit. Uxor autem illius cum de-
functum estimans omni die missam
pro eo celebrari faciebat et panem,
vinum et intortitium cum candela
offerebat. Cui dyabolus invidens
per tres dies eidem continuo in for-
ma humana apparuit et quo ten-
deret requisivit. Cum dum illa
sui itineris causam exponeret,
aiebat: Noli frustra vexari, quia
iam missa celebrata est. Et sic illa
tribus diebus missam intermisit
nec ipsum celebrari fecit. Quidam
autem post hec in predicta rupe argen-
tum fodientes quandam vocem audi-
unt desuper dicentem: Plane per-
cuciatis, quia meo capiti imminet

magnus lapis. Cum ille timeret et ad hanc vocem audiendam plurimos vocasset, iterum fodit et similem vocem audivit. Tunc omnes pariter accedentes dixerunt: Quis es tu? Qui respondens dixit: Plane fodiatis, quia magnus lapis qui montis super me cecidit. Qui festinanter fodientes et ad eum usque venientes eum sanum et incolumem extraxerunt. Et sciscitantes quomodo ibi tamdiu vixisset, dixit quod qualibet die panis unus et vitrum vini cum candela sibi oblatus fuit nisi tantum tribus diebus oblatus non fuit. Quod uxor eius audiens et vehementer exultans agnovit quod oblatione sua fuit sustentatus et quod dyabolus eam decepit ne illis tribus diebus missam cantari fecit. Gregorius etiam refert quod quidam nauta dum in mari naufragium perpessus fuisset et quidam pro eo sacerdos hostiam ymolasset, ipse tandem de mari sanus exivit. Cum autem qualiter evasisset interrogaretur, dixit quod cum in medio mari existeret et iam pene fatigatus deficeret, quidam ad eum venit et quendam panem dedit. Quem cum ille comedisset confortatus statim vires recepit et a quadam navi inde transeunte receptus fuit. Inventum est quod ea illa hora panem habuit qua pro eo sacerdos hostias ymolavit. Quod vero quartum genus suffragiorum scilicet ieiuniorum observatio defunctis prosit testatur Gregorius agens de isto tertio quasi de aliis tribus dicens:

Anime defunctorum quatuor modis solvuntur: scilicet oblationibus sacerdotum, precibus sanctorum, carorum elemosinis, ieiunio cognatorum. Circa tertium scilicet illos pro quibus fiunt quatuor videnda sunt. Primo qui sunt illi quibus possint prodesse. Secundo qualiter eis debeant prodesse. Tertio si omnibus equaliter prosunt. Quarto qualiter suffragia que ipsis fiunt scire possunt. De primo scilicet qui illi sunt quibus prodesse possunt sciendum quod sicut dicit Augustinus omnis qui de hac vita decedit aut est bonus valde aut malus valde aut mediocriter bonus. Suffragia igitur facta pro valde bonis sunt gratiarum actiones, pro valde malis sunt vivorum consolationes, pro mediocriter bonis sunt expiationes. Valde autem boni dicuntur qui statim evolant et ab utroque igne tam purgatorii quam inferni liberi sunt. Quorum autem sunt tria genera, scilicet pueri baptizati, martyres et viri perfecti qui scilicet tam perfecte edificaverunt aurum argentum lapides preciosos id est dilectionem dei et proximi et bona opera et non cogitant placere mundo sed tantum deo. Quibus et si aliquid venialis peccati subrepserit, ita in eis per caritatis fervorem extinguuntur et consumuntur sicut gutta aque in camino ignis penitus absorbetur, et ideo secum cremabilia nulla ferunt. Qui igitur pro aliquo istorum trium generum oraret vel aliqua suffragia eis impenderet iniuriam eis faceret, quia sicut dicit Augustinus iniuriam facit martyri qui orat pro martyre. Si autem pro aliquo valde bono oraret qui tamen an evolasset ignoraret, tunc ille devotiones essent gratiarum actiones ad cumulum cedunt orantis secundum illud: Oratio mea in sinu meo convertetur. His enim tribus generibus celum statim aperitur

tur ille orationes centr[illegible]

apitur cum decedunt. nec aliquem purgato-
rii ignem senciunt. Quod significatum est
per illos tres quibus celum apertum est.
Apertum est enim xpo baptizato. luce iii.
Ihesu baptizato et orante apertum est
celum. Per quod significatur quod celum aperitur om-
nibus baptizatis sive sint parvuli
sive adulti. Ita quod si decederent sta-
tim evolarent. Baptizatus enim
virtute passionis xpi emundatur
ab omni peccato et originali et morta-
li et veniali. Secundo apertum est stepho
lapidato. Act. vii. Ecce video ce-
los apertos etc. per quod significatur quod a-
peritur omnibus martiribus ita quod statim
evolant cum decedunt et si aliqua
venialia habeant omnia falce mar-
tirii resecantur. Tercio apertum est
iohi per excessum. Apoc. iiii. Vidi
et ecce hostium apertum est in celo. per quod
significatur quod minus perfectis qui totaliter
peccatum pepererunt nec veniale aliquod
miserunt. vel si aliquid admiserunt
fervore caritatis penitus consumitur.
celum ipsum continuo aperitur et illud pre-
tiosum regnum continuo ingredimur. Valde
enim sunt mali qui continuo in inferni
barathrum demerguntur. Pro quibus
si decorum dampnatione constaret nulla
suffragia aliquatenus essent faci-
enda vel fienda secundum quod dicit augus.
Si scirem patrem meum esse in inferno
non plus orarem pro eo quam pro dyabolo.
Si autem pro aliquibus dampnatis
de quorum dubitatur dampna-
tione dubitatur aliqua suffragia
fiunt nichil tamen eis prodessent nec
quantum ad liberacionem ut scilicet ab eis penis
liberentur. nec quantum ad mitigacionem ut
scilicet pena ab eis mitigetur. ut dum
mittatur. Vel quantum ad suspensionem
ut scilicet ad tempus vel ad horam eorum
dampnacio suspendatur. Nec etiam
quantum ad confortacionem ut scilicet aliqua
ad tollerandum levius roborentur.
Quantum enim ad aliquem in inferno nul-
la est redempcio. Quidam mediocriter aut
boni dicuntur qui venialia aliqua
scilicet lignum fenum stipulam secum
ferunt scilicet quod penitentiam vel in merito
vel etiam sufficiente morte pre-
occupati complere non possunt
qui nec adeo boni sunt qui suffra-
giis egeant. nec adeo mali qui
eis prodesse valeant. Suffragia
igitur facta pro his sunt eorum expia-
ciones. Unde isti sunt illi quibus
ipsa suffragia solum prodesse possunt.
Ad huiusmodi suffragiis autem
faciendis ecclesia consuevit et plures
numero dierum maxime observare
scilicet septenarium, tricenarium, et an-
niversarium. et racio horum assignatur
in libro mitrali. Observatur sep-
tenarius ut anime ad eternae qui-
etis salutem ac sabbatum perveniant.
Vel ut eis omnia peccata remittantur
que in vita egerunt quod per vii ducitur.
Vel ut remittantur peccata que egerunt
cum corpore quod constat ex quatuor com-
plexionibus cum anima habeat tres
vires. Observatur tricenarius
qui constat ex tribus denariis ut
scilicet purgentur in eis que in fide
trinitatis et in transgressione de-
calogi deliquerunt. Observatur
anniversarium ut de annis cala-
mitatis perveniant ad eternita-
tis annos. Sicut enim anniversa-
rium sanctorum celebramus ad honorem
ipsorum et nostram utilitatem. sic e-
tiam anniversarium defunctorum ad
ipsorum utilitatem et nostram devo-
cionem. De secundo scilicet quare
eis suffragia debeant prodesse

Sciendum quod ex parte illorum pro quibus fiunt triplici ratione eis prodeſſe debet. Primo ratione vnitatis: ſunt enim vnum corpus cum illis de eccleſia militanti et ideo bona ſua eis debent eſſe communia. Secundo ratione dignitatis quia cum adhuc viuerent meruerunt vt hec ſibi prodeſſent. Et item dignum eſt vt qui alios iuuerunt ipſi ab aliis iuuentur. Tercio ratione neceſſitatis quia ſcilicet ſunt in ſtatu in quo ſe iuuare non poſſunt. De ſecundo ſcilicet vtrum omnibus equaliter proſint. Sciendum quod ſi ſuffragia in ſpeciali fiunt magis proſunt illis pro quibus ſpecialiter fiunt quam aliis. Si autem in communi fiunt magis proſunt eis qui plus meruerunt in hac vita vt ſibi prodeſſent ſi in equali vel in maiori neceſſitate exiſtunt. ¶ De tercio qualiter ſcilicet ſuffragia que pro eis fiunt ſcire poſſint. Sciendum quod hec ſecundum Auguſtinum ſcire poſſunt tribus modis. Primo per diuinam reuelationem quia ſcilicet hoc eis reuelat deus. Secundo per bonorum angelorum reuelationem. Angeli enim qui hic nobiſcum ſunt et omnes actus noſtros conſiderant in inſtanti quaſi ad eos poſſunt aſcendere et eis protinus nunciare. Tercio per animas hinc exeuntes in [illegible]. Anime enim que de hoc mundo exeunt et tranſeunt hec et alia eis nunciare poſſunt. Quarto nichilominus ſcire poſſunt per experienciam et reuelationem. Cum enim a penis ſe releuari ſenciunt ſuffragia pro ſe fieri recognoſcunt. ¶ Circa quintum ſcilicet per quos fiunt ſciendum quod vt ipſa ſuffragia ſibi prodeſſe debeant oportet quod fiant qui ſunt in caritate.

Nam ſi per malos fiunt prodeſſe non poſſunt. Unde legitur quod dum quidam miles in lecto cum vxore eſſet et lunam valde lucentem per rimulas intrare miraretur quomodo rationalis homo creatori ſuo non pareret cum eidem creature irrationales parerent. Et dum quendam militem qui defunctus erat et ei familiaris detraheret ſubito ille qui mortuus fuerat in thalamum introiuit. Dixitque illi: Amice noli male ſuſpicari de aliquo et ignoſce mihi ſi aliquid in te peccaui. Cumque ſuper ſtatu ſuo interrogaretur dixit: Variis penis affligor precipue quia quoddam cimiterium violaui et ibi quendam vulnerans cum cappa ſua ſpoliaui que me vno monte grauius premit. Rogauitque vt pro ſe orationes fieri faceret. Cumque ille diceret ſi vellet quod a tali ſacerdote pro ſe orationes faceret fieri, ille adhuc nichil reſpondens caput more detrahentis concuſſit. Deinde dixit ſi vellet quod talis heremita pro ſe oraret. Cui ille: Utinam pro me ille oraret. Quod cum ille promitteret ſe facturum ille ait: Et ego tibi dico quia ab hac die vſque ad duos annos et tu morieris. Sicque ille diſparuit. Et miles vitam ſuam mutauit in melius obdormiuit in domino. ¶ Quod autem dictum eſt ſuffragia facta per malos intelligendum eſt vbi ſunt opera ſacramentalia vt eſt celebratio miſſe que a malo miniſtro violari non poteſt. Vel vbi ipſe defunctus vel aliquis eius amicus aliquibus etiam malis aliqua diſpenſanda reliquiſſet que tamen continuo diſpenſare deberent nec ſic contingat quod cuidam contigiſſe legitur. Miles quidam in bello Karoli magni cum mauris pugnaturus rogauit cognatum ſuum

ut si in bello karoli moreretur equum
suum venderet et pauperibus precium
daret. Quo mortuo cum equus
sibi nimis placeret eum sibi retinuit et
post modicum temporis defunctus ei tanquam
sol fulgens apparuit dicens. Cog-
nate bone per viii dies me fecisti pe-
nas pati in purgatorio propter equum
tuum ut perciperem precium pauperibus
non dedisti. Sed inpune non feres
hodie enim dyaboli animam tuam ferent
in infernum et ego purgatus va-
do in regnum dei etc. iiii^or coronatorum

Quatuor coronatorum festum qui fu-
erunt hii. Severus. Severi-
nus. Carpoforus et victorinus.
Qui iubente dyocleciano usque
ad mortem ictibus plumbatorum
cesi sunt. Horum nomina cum reperiri
non possent. que tamen post multos
annos domino revelante reperta sunt.
Statutum fuit ut in eorum memoria
sub nominibus aliorum martirum v. scilicet clau-
dii. Nicostrati. Castorii. Simphro-
niani. Simplicii recolerentur qui post
duos annos a martirio predictorum passi sunt.
Isti enim artifices cum omnem sculp-
ture artem haberent et dyocleci-
ano ydolum quoddam sculpere
nollent nec aliquatenus sacrificare
consentirent iussu ipsius dyocleci-
ani in loculos plumbeos vivi mis-
si sunt et in mare precipitati. Sub
nominibus igitur istorum v. statuit mel-
chiades quatuor honorari et corona-
tos quatuor vocari antequam scilicet eorum
nomina reperirentur. Et licet postmo-
dum nomina eorum reperta fuerint
usus tamen optinuit ut quatuor corona-
ti vocarentur etc. De sancto theodoro

Theodorus sub urbe marma-
ritanorum sub dyocleciano et maxi-
miano martirium passus est. Cui
cum preses diceret ut sacrificaret et pris-
tinam miliciam reciperet. Dixit
theodorus. Ego milito deo meo
et filio eius ihesu christo. Cui preses.
Ergo deus tuus filium habet. Cui
theodorus. Eciam. Et quem
preses. Possemus eum cognoscere. Et
theodorus. Potestis eum utique
cognoscere et ad eum accedere. Datis
igitur induciis scilicet sancto theodoro
ut sacrificaret. Templum martis
secus nocte introivit et igne
supposito totum illud succendit.
Qui cum a quodam eius hospite videretur ac-
cusatus. et intrudi ut ibi fa-
me moreretur reclusus est. Cui
dominus apparens dixit. Confide-
re mi theodore quia ego tecum
sum. Tunc turba multa dealba-
torum virorum clauso hostio ad eum
veniens cum eo psallere cepit. Quos
videntes custodes fugerunt. Cum autem
inde eductus fuisset et ad sacrificia
invitaretur ait. Si carnes meas
igne cremaveris et variis consu-
mas suppliciis donec fuit spiritus
in naribus meis non negabo deum
meum ihesum christum. Tunc ad preceptum
presidis in ligno suspenditur et ungu-
lis ferreis tam crudeliter latera eius
raduntur ita ut eciam eius coste nu-
darentur. Adque preses dixit. Theo-
dore nobiscum esse aut cum christo.
Cui ille. Cum christo domino meo fui
et sum et ero. Tunc iussus est ig-
ne cremari. In quo quidem igne
spiritum emisit sed tamen corpus eius
ab igne illesum permansit etc. De sancto martino

Martinus dicitur quasi martem tenens id est bel-
lum contra vicia et peccata. Vel
martinus quasi martirum unus fuit
enim martir saltem voluntate et

carnis mortificatione. Cuius vitam Severus cognomine Sulpicius discipulus sancti Martini quem Gennadius inter illustres viros connumerat scripsit. Martinus Sabarie Pannoniorum oppido oriundus sed infra Ytaliam Papie alitus cum patre tribuno militum sub Constantino et Iuliano imperatore militavit non tamen sponte quia ab infantia erat divinitus inspiratus. Cum esset annorum x invitis parentibus ad ecclesiam confugit et cathecuminum se fieri postulavit et ex tunc heremum intrasset nisi corporis infirmitas obstitisset. Sed cum cesares decrevissent ut veteranorum filii pro patribus militarent Martinus cum esset annorum xv ad militandum urgetur uno tamen servo contentus. Cui tamen Martinus serviens ministrabat sepiusque eius calciamenta detrahebat atque tergebat. Quodam hyemali tempore per portam Ambianensium pauperem quendam nudum transiens obviam habuit. Qui cum a nullo elemosinam accepisset Martinus hunc sibi servari intelligens arrepto ense clamidem que super erat sibi tantum dividit et pauperi partem tribuens reliqua rursus induitur. Sequenti igitur nocte Christum clamidis sue parte vestitum qua pauperem texerat vidit. Ipsumque ad circumstantes angelos sic loquentem audivit: Martinus adhuc cathecuminus hac me veste contexit. Unde vir sanctus non in gloriam elatus sed dei bonitatem cognoscens cum esset annorum xviii se baptizari fecit et adhuc tribuno suo qui tribunatu expleto seculo abrenunciaturum promittebat per biennium militavit. Irruentibus intra Gallias barbaris Iulianus cesar contra eos pugnaturus pecuniam militibus erogavit. Sed Martinus nolens de inceps militare donativum recipere noluit sed cesari dixit: Christi ego miles sum, pugnare michi non licet. Indignatus Iulianus dixit quod non religionis gratia sed metu belli imminentis militiam resignaret. Cui Martinus intrepidus ait: Si hoc ignavie non fidei ascribitur crastina die ante aciem inermis astabo et in nomine Christi signo crucis non clipeo protectus aut galea hostium cuneos penetrabo securus. Inde custodiri iubetur ut sicut dixerat barbaris obiceretur. Sed die sequenti hostes legatos miserunt omnia sua seque dantes. Unde non dubium est meritis sancti viri talem victoriam sine sanguine datam esse. Exinde relicta militia ad sanctum Hylarium Pictavensem episcopum perrexit et ab eo accolitus ordinatus. Monitus a domino in sopore ut parentes adhuc gentiles visitaret. Prescius igitur multa se passurum esse proficiscitur. Etiam inter alpes incidit in latrones. Cumque unus securim in caput eius vibrasset ictum ferientis dextre sustinuit alter. Vinctis inde post tergum manibus uni eorum custodiendus traditur. Hic tanti viro latronum an timuisset requirit. Respondit se nunquam ita securum fuisse qui sciret misericordiam dei maxime in temptationibus affuturam. Incipiensque latroni predicavit et ipsum ad fidem convertit qui Martinum ad viam reducens laudabilem per omnia vitam duxit. Cum autem Mediolanum preterisset dyabolus in humana specie ei obvius

fuit et quo tenderet requisivit. Cui
cum dixisset se quo dominus eum vocaret
tendere, et ille ait: Quocumque ieris
dyabolus tibi adversabitur. Cum autem
martinus ei respondisset: Dominus michi adiu-
tor est non timebo quid faciat michi
homo, statim ille disparuit. Itaque ma-
trem suam convertit. Pater vero suus in er-
rore permansit. Sed cum heresis arri-
ana per totum mundum pullularet et
ille solus pene obsisteret publice
cesus et de civitate eiectus me-
diolanum rediit et ibi sibi monaste-
rium statuit. Unde inde ab arrianis
eiectus ad insulam gallinariam
cum uno solo presbitero perrexit ubi
elleborum gramine venenatum inter
alias herbas in cibum sumpsit et
vicinam mortem sentiens et omne
periculum et omnem dolorem virtute orationis
fugavit. Audiens vero quod beatus hy-
larius de exilio rediret, obviam
ei profectus est et iuxta pictavium mo-
nasterium ordinavit. Ubi cum quendam
cathecuminum haberet, patre paulisper a mo-
nasterio discedente et rediens reperit eum
sine baptismo defunctum. Quem in cellam
ducens et super corpus eius se prosternens
ipsum sua oratione ad vitam pristinam
revocavit. Idem vero homo referre con-
suevit quod super eum data sententia obscu-
ris locis deputatus fuisset per duos
angelos iudici esse suggestum hunc
esse pro quo martinus oraret. Iussum
est igitur ut per ipsos reduceretur et mar-
tino vivus redderetur. Alium quoque
qui laqueo vitam finierat vite resti-
tuit. Cum episcopo plebs turonica care-
ret ipsum plurimum renuentem
per vim ordinavit. Quidam autem ex
episcopis qui convenerant eo quod defor-
mis esset statu et vultu despicabi-
lis resistebant, inter quos precipuus fuit
quidam nomine defensor. Dum ergo lector
deesset, tunc quidam accepto psal-
terio primum quem invenit legit psal-
mum ubi versus hic erat: Ex ore infan-
tium etc. ut destruas inimicum et
defensorem. Et sic ille defensor est
ab omnibus confusus. Ordinatus itaque
episcopus cum populi tumultum non fer-
ret duobus fere milibus ex-
tra urbem monasterium construxit ubi
cum lxxx discipulis in multa abstinen-
cia vixit. Nam ibi vinum nemo
noverat nisi quem infirmitas co-
gisset. Mollior vestitus ibi deerat crimi-
nibus. Unde plurime civitates de illis
episcopos eligebant. Cum quidam sub
sub nomine martiris coleretur et a mar-
tino nil de eius vita vel merito
inveniri posset quadam die super
sepulcrum stans oravit dominum ut
quis esset vel cuius meriti indicaret.
Conversus ad levam vidit umbram
nigerrimam stare, qui cum adiura-
tus dixit se latro-
nem esse et ob scelus peremptum. Continuo
martinus altare destrui fecit.
Legitur in dyalogo Severi et Galli
discipulorum sancti martini, ubi mul-
ta supplentur que eius vita Se-
verus dimisit, quod martinus quo-
dam tempore valentinianum imperato-
rem pro quadam necessitate adiit. Sci-
ens ille eum velle petere quod prestare
nolebat, iubet fores palatii sibi
claudi. At martinus semel
et iterum passus repulsam cilicio
obvolutus et cinere conspersus per
unam ebdomadam cibo et potus
abstinentia maceratur. Tunc mo-
nente angelo ad palatium vadit
et nullo sibi prohibente ad im-
peratorem usque pervenit. Qui cum
venientem iratus videret eo quod
fuisset admissus ei assurgere no-
luit, donec sellam regiam ignis

comburet et ipsum imperatorem a parte
posteriori ignis succenderet. Tunc
iratus sede assurgens virtutem
divinam se sensisse confessus est, multumque
ipsum amplectens ubi omnia que
rogaverat concessit. multaque
munera obtulit sed martinus
non accepit. In eodem quoque dyala
go legitur qualiter tertium mortuum
suscitavit. Cum enim quidam iu-
venis defunctus fuisset et ma-
ter eius pro resuscitatione filii beatum
martinum exoraret. Ille in medi-
o campi ubi erat innumerabilis
multitudo gentilium genua flexit
et cunctis videntibus puer sur-
rexit. Qua propter omnes gentiles
ad fidem conversi sunt. Eidem quoque
viro sancto obediebant insensi-
bilia, vegetabilia et irrationa-
bilia. Insensibilia sicut ignis et
aqua. Nam cum in quodam prophano
ignem misisset in domo proxima et
adherente et agente vento flam-
ma ferebatur. Tunc martinus super
domus tectum ascendens obvium
se advenientibus flammis in-
gessit. Mox contra vim venti flam-
ma torquetur ut conflictus quidam
pugnantium inter se elementorum
videretur. Navis etiam quedam
cum periclitaretur ut in predicto dyalogo
legitur quidam negociator nec dum
christianus exclamavit: Deus mar-
tini adiuva me. et statim tran-
quillitas magna successit. Vegeta-
bilia et vegetabilia. Nam in quo-
dam loco templum antiquissimum
cum diruisset et arborem pini dyabolo
dedicatam vellet excidere obsiste-
ntibus rusticis et gentilibus
unus eorum dixit: Si de deo tuo
fiduciam habes nos hanc arborem
succidemus et illam tu suscipe
et si tecum est deus tuus ut dicis

evades. Quo annuente succi-
derunt arborem et iam versus eum li-
gatum eidem cadenti signum cru-
cis opposuit et in aliam partem re-
diens rusticos qui in tuto loco
erant fere oppressit. Irrationabilia
quoque animalia sibique pluries obedi-
erunt sicut legitur in predicto dyalogo.
Cum autem canes lepusculum inse-
quentes vidisset imperabat canibus
ut animal insequi desisterent.
Mox illi constiterunt et quasi vincti
in suis vestigiis fixi permanserunt.
Serpens etiam quidam cum flumi-
num quoddam natando transiret.
Ait martinus ad serpentem: In no-
mine domini iubeo te redire. Mox
se ad verbum sancti martini retorsit
et in ripam aliam transmeavit.
Et ingemiscens martinus ait:
Serpentes me audiunt et homines
me non audiunt. Canis filie
cum super quodam discipulo marti-
ni latraret. Ille ad eum conversus
ait: In nomine martini iubeo te
obmutescere. et canis continuo ob-
mutuit ac si lingua eius fuisset absci-
sa. Fuit autem beatus martinus
multe humilitatis. Nam leprosum quen-
dam cunctis horribilem per visum
obvium habuit. ipsum osculatus est
atque benedixit et statim mundatus
est. In secretario quoque residens nun-
quam kathedra usus est. Nam
in ecclesia nemo unquam illum sedere
conspexit. Sedebat autem in sellula
rusticana quam tripodias vocant.
Multe dignitatis fuit quia par
apostolis dictus est et hoc propter gratiam
spiritus sancti que in eum in specie ignis ad
robur descendit sicut in apostolos.
Unde et apostoli frequenter eum tanquam
comparem visitabant. Legitur

cum in praedicto dyalogo quod quadam vice
dum martinus in cella solus sederet
et severus et gallus eius discipuli
prae foribus expectarent subito mi-
rabili quodam sunt horrore perculsi
audiunt insimul colloquentes. De
quo dum postmodum martinum re-
quisissent, Ille ait: Dicam vobis
sed vos quaeso nulli dicatis. Agnes
et tecla et maria ad me venerunt.
Nec tantum illo die sed saepius se ab
eis confessus est visitatum et petrum
et paulum apostolos a se videri saepius
prohibuit. ¶ Multe fuit iusticie.
Cum enim ab imperatore nomine maxi-
mo invitatus fuisset et martino
poculum primo fuisset oblatum speran-
tibus cunctis ut post se regi tribu-
eret presbytero suo dedit nullum
estimans digniorem qui post se
deberet bibere et indignum iudicans
si aut regem aut regis proximos
presbytero praetulisset. ¶ Multe paciencie.
Tantam enim in omnibus observabat
pacientiam quod cum esset summus sacerdos
impune saepius a clericis ledeba-
tur nec a sua caritate eos propter hoc
repellebat. Nemo vidit illum
umquam iratum. Nemo merentem.
nemo ridentem. Numquam in illius ore
nisi christus. Numquam in illius corde nisi
pietas nisi pax et misericordia inerat.
Legitur in praedicto dyalogo quod cum mar-
tinus quadam vice in veste hispi-
da nigro et pendulo pallio cir-
cumtectus super asellum sederet
equis de contra venientibus
expavescentibus milites in terra saltu
praecipiti se dederunt et martinum ar-
ripientes graviter verberaverunt.
Ille autem mutus cedentibus terga
praebebat. Et hoc magis illis furiebat

eo quod ille quasi non sentiens verbera
illata contempnere videbatur. Iumen-
ta autem animalia adeo humo fixa
permanebant ut quantumcumque flagel-
lata moveri non possent quousque
ad martinum redeuntes peccatum suum
quod ignorabant ei cum quo egerant
confitentes. Ille eis licentiam dedit
et gradu concito animalia processerunt.
¶ Multe assiduitatis in orando.
Nam ut in legenda sua dicitur numquam illa
hora momentumve praeteriit quo non
aut orationi aut lectioni incumberet
Inter legendum et operandum numquam
animum ab oratione laxabat. Nam
ut in fabris ferrariis moris est
qui inter operandum pro quodam
laboris levamine incudem feri-
unt. ita martinus dum aliquid
ageret semper orabat etc. ¶ Multe
austeritatis in se ipso. Refert
enim severus in epistola ad eusebi-
um quod cum martinus in quandam
sue dyocesim venisset et clerici
lectum ei multo stramine parassent
ille ibidem requiescens insue-
tam mollitiem perhorrescit
quippe qui nuda humo tantum
cilicio subiecto cubare consueve-
rat. Itaque permotus iniuria sur-
gens stratum omne proicit et se
super nudam humum collocavit.
Circa vero mediam noctem totam illam
paleam ignis accendit et mar-
tinus excitatus dum exire temp-
taret et nequiret ab igne captus est
et eius iam vestimentum urit.
Rediens vero ad solitum orationis
confugit et crucis signaculo
in medio ignis intactus perman-
sit et flammas sensit roratas
quas male expertus erat urentes.
Monachi igitur excitati concurrunt

et mīrtinū quē iam ɔsumptū
putabant de medio flammaꝝ
illesū educit ¶ Multe com-
passionis erga delinquentes
qui nolentes penitē cōpassio-
nis sinu recipiebat Cumque et
cū dyabolus mīrtinū reprehēderet
cur semel lapsos ad pniaꝫ
reciperet. eidem rndit Si tu
ipse o miserabilis ab omni in-
festatione desisteres ⁊ te factoꝝ
tuoꝝ peniteret ego tibi ɔfisus
in dño mīaꝫ xpi pollicerer ¶
Multe pietatis erga paupe-
res legitur in pdco dyalogo
quod martinus in quadam festiui-
tate ad ecclesiam tendente pau-
per quidā nudus secutus ē
martinus archidiacono precepit
ut egentem uestiret Sz cū hoc
ille facere distulisset ingressus
mīrtinus secretariū tunica sua
illi exuit et ɔtinuo abscedere
iussit Cū g° archidiaconus
ipm moneret ut ad sollempnia
peragenda procederet Ille dixit se lo-
quens rndit se ire nō posse
donec ueste paup recipiat
Archidiaconus dum nō intelli-
geret qꝫ extrinsecus sola capa
esset tectus ipm nudū intus
uestiebat ⁊ pauperē adesse nō
cernebat Et ille inquit Nisi uestis
deferatur ⁊ paup nō deerit ues-
tiendus Compulsus ille ad forum
uadit et quinque argenteis tu-
nicam uilem ⁊ curtā q dicitur
penula rapiens ante pedes
martini iratus piecit Quā ille
secrete induit cuius manice us-
que ad cubitū ⁊ longitudo usque
ad genua protendebat ⁊ sic mis-
sam celebraturus procedit

Dum aūt missam celebraret
globus igneus sup caput eius
apparuit ⁊ a multis ibidem uisus fuit.
Dicit aūt miraculo addit magister
Joh. beleth quod cū in missa manus
ad deū ut moris ē leuaret mani-
cis breuibus retro labentibus cum
nec brachia eius essent grossa nec
multū carnosa nec pseruit tunica p-
tenderet n ad cubitum. remanserūt
eadē brachia nuda. Tunc miracu-
lose torques aurei ⁊ gemmati de-
feruntur ab angelis et brachia de-
center operiuntur ¶ Quem etiam
tonsum quadam vice ɔspiciens
euangelicū inquit mandatū ista ɔ-
pleuit. Duas tunicas habuit ⁊ v-
nam nō habenti largitus ē ita et
nos inquit facere debemus ¶ Multe
potestatis erga demones ex hominibus
expulit legitur etiā in pdco dyalogo
quod quedam uacca a demone agita-
ta cū ubique seuiret ⁊ multos con-
foderet et uisus martinus ⁊ soci-
os eius in itinere furibunda occur-
reret. Ille manu eleuata ipsam
sistere iubet Qua immobili perma-
nente uidit demonē dorso illius
insistente Cui increpans Disce-
de inquit funeste de pecude ⁊ inno-
xium animal agitare desine Quo
protinus discedente uacca ad pedes
illius prosternitur ⁊ ad eius imperiū
cū omni mansuetudine ad gregem
suū reuertitur ¶ Multe subtilita-
tis erga eos cognoscendos demo-
nes enim sub tali ɔspicabiles red-
debantur ut apte ab ipso sub qua-
cumque ymagine uiderentur Nam iter-
dum quidem demo in iouis persona,
plerumque in mercurij. aliquando ueneris
ut minerue transfiguratum se eius
uultibus pferebat Quos ille certis
suis noībus increpabat. Mercuriū

maxime paciebatur infestum. Iouem
brutum atque hebetem esse dicebat.
Quadam etiam die dyabolus in
forma regis purpura et dyade-
mate et aureis caligis ornatus
sereno ore atque facie leta ei apparuit.
Cumque diu ambo tacuissent.
Agnosce inquit martine quem co-
lis. Christus ego sum descensurus ad
terras prius me tibi manifestare
volui. Ad hec cum adhuc martinus
admirans taceret rursus ait.
Martine cur dubitas credere cum me
videas quia christus ego sum. Tunc
martinus a spiritu sancto edoctus ait.
Dominus ihesus christus non se in pur-
pura nec dyademate renitentem
se esse venturum predixit. Ego christum
nisi in eo habitu et forma qua pas-
sus est nisi crucis signa prefe-
rentem venisse non credam. Ad
hanc vocem dyabolus disparuit et totam
cellam fetore replevit. Mar-
tinus igitur obitum suum longe an-
te prescivit quem etiam fratribus revela-
vit. Interea condacensem dyoce-
sim causa sedande discordie
visitavit. Pergens igitur vidit in
flumine mergos piscibus insidian-
tes et quosdam capientes. Forma
inquit hec demonum est. Insidiantur
incautis capiunt nescientes cap-
tos devorant satiarique nequeunt
devoratis. Imperat igitur ut relic-
to gurgite desertas peterent
regiones. Statimque grege facto mon-
tes silvasque petierunt. In illa igitur
dyocesi aliquandiu commoratus vi-
ribus corporis cepit destitui et
discipulis se indicat resolvendum. Tunc
omnes flentes. Cur nos pater in-
quiunt deseris aut cui nos
desolatos relinquis. Invadent enim
gregem tuum lupi rapaces.

Ille vero motus fletibus flens
quoque sic oravit. Domine si adhuc
populo tuo sum necessarius non recu-
so laborem fiat voluntas tua. Du-
bitavit enim plene quid vellet
quia nec hos deserere nec a christo vo-
lebat diutius separari. Cumque cum
aliquandiu molestia febrium
teneretur et a discipulis rogaretur
ut in lectulo suo ubi in cilicio et
cinere decubebat stramentum aliquod
poneret. Non decet inquit filii christianum
nisi in cinere et cilicio mori. Ego
si vobis aliud exemplum relinquo ipse
peccavi. Oculis ac manibus in ce-
lum semper intentus a victu ab oratio-
ne spiritum non relaxabat. Et cum
supinus semper iaceret et a presbiteris
rogaretur ut corpusculum mutatione
lateris relevaret. Sinite inquit me
fratres sinite me potius celum res-
picere quam terram ut spiritus ad dominum
dirigatur. Et hec dicens vidit dyabolum
assistere. Quid inquit astas hic cru-
enta bestia nichil in me funestum
reperies. Abrahe me sinus recipi-
et. Et in hac voce anno domini
ccc lxxvj vite eius lxxxj
spiritum deo tradidit. Vultus eius
tamquam iam glorificatus resplen-
duit. Et chorus angelorum ibi-
dem a multis auditus
fuit. Ad cuius transitum pictavienses
et turonenses convenerunt. Sed
magna altercatio est orta. Di-
cebant enim pictavienses. Noster est
monachus nos requirimus commenda-
tum. Quibus illi. Vobis est ablatus nobis
a deo datus. Nocte igitur media pic-
tavis omnibus sopitis turonenses
per fenestram eiectum per ligerim
navigio ad urbem turonicam cum
magno gaudio deportarunt.
Beatus autem severinus coloniensis
episcopus cum dominica die loca sancta post
matutinas more solito circuiret.

Illa hora vir sanctus obiit angelos in celo cantantes audivit votansque archidyaconum interrogat si aliquid audiret. Et cum se nichil audire diceret et episcopus ut diligentius auscultaret moneret. Cepit sursum collum extendere aures erigere ~~sursum collum extendere~~ et super summis articulis baculo sustentante stare. Sed dum episcopus pro eo oraret quasdam in celo voces audire dixit. Cui episcopus Dominus meus martinus est qui migravit de mundo et nunc eum angeli in celum deferunt. Demones autem affuerunt qui eum retinere voluerunt sed nichil sui in eo invenientes confusi recesserunt. Archidiaconus autem diem et horam notavit et tunc sanctum martinum migrasse cognovit. Severus etiam monachus qui vitam eius scripsit cum post matutinas leviter obdormisset sicut ipse in quadam epistola testatur. Sanctus martinus albis indutus vultu igneo stillantibus oculis crine purpureo tenens librum in manu dextra quem de vita eius idem severus scripsit eidem apparuit. Cumque post benedictionem ipsum in celum ascendere videret et cum eo ascendere cuperet evigilavit. Post hec autem nuntiis advenientibus eadem nocte sanctum martinum migrasse audivit. Eo quoque die sanctus ambrosius ~~medi~~ mediolanensis episcopus missam celebrans super altare inter epistolam et prophetiam obdormivit et cum nullus eum excitare presumeret et subdyaconus nisi eo annuente epistolam legere non auderet transactis duabus vel tribus horis spatiis excitaverunt eum dicentes

Iam hora preterit et plus lassescit populus iubeat dominus noster ut clericus epistolam legat. Quibus ille Nolite turbari frater enim meus martinus ad dominum migravit et ego eius funeri obsequium prebui sed ultimam orationem vobis excitantibus explere non potui. Tunc illi diem et horam notantes invenerunt sanctum martinum tunc migrasse ad celum. Capam eius ut ait Iohannes beleth reges francie in preliis portare consueverunt unde ipsius cape custodes capellani dicebantur. Post mortem autem eius anno domini lxvj cum beatus perpetuus eius ecclesiam mirifice ampliasset et corpus eius transferre vellet semel et bis et ter ieiuniis et vigiliis insistentes sepulcrum eius nullatenus movere potuerunt. Cumque vellent dimittere quidam senex pulcherrimus apparuit eis dicens Usquequo tardatis non videtis sanctum martinum iuvare vos si manus apponitis. Tunc ille cum eis manus supposuit et cum summa velocitate sepulcrum levaverunt et in loco ubi nunc colitur posuerunt. Senex autem hic ultimo comparuit. Hec translatio in mense iulii celebratur. Refert autem quod tunc duo socii erant quorum unus cecus et alter contractus. Cecus autem contractum ferebat et contractus ceco viam prebebat sicque taliter mendicantes multam pecuniam acquirebant. Audientes vero quod corpus sancti martini multos sanabat infirmos cum translacione corpus extra ecclesiam processionaliter duceretur timere ceperunt ne per domum in qua manebant duceretur et sic ipsi forsitan curarentur. Nolebant enim consequi sanitatem ne perirent

questus sui. Qua propter de
sua strata fugerit secum ad ali-
am transferebant per quam corpus
beati martini nequaquam duci puta-
bant. Dum ergo fugerent corpori
eius exitum inpulso contingo obvi-
averunt. Et quia deus invita bo-
na prestat invitis ambo contra
eorum voluntatem sunt curati licet de
hoc plurimum contristarentur. Ambro-
sius autem de beato martino sic ait
Beatus martinus prophani erroris
templa destruxit. vexilla pieta-
tis erexit. mortuos suscitavit
et obsessis corporibus demonia se-
va exclusit. et variis labora-
ntes infirmitatibus salutaris
remedia sublevavit gratia. qui
ita perfectus est ut christum texisse in
paupere. et vestis quam egenus
acceperat mundi dominum induisset
O felix largitas qua divinitas
operitur. O clamidis gloriosa divi-
sio que militem texit et regem. O
inestimabile donum quod vestire
meruit divinitatem. Digne
huic domine confessionis premia
contulisti. Digne ei subiacu-
it arrianorum feritas. Digne
amore martirii persecutoris
tormenta non timuit. Quid
erit pro integri corporis oblatio-
ne recepturus. qui pro parte
vestis exigue vestire deum
et meruit videre dominum. Sic spe-
rantibus contulit medicinam
ut alios supplicationibus alios
visu sanaret etc. De sancto bricio

Bricius sancti martini diaco-
nus eiusque plurimum emulus
eidem sancto multa convicia inferebat
Nam dum quidam pauper martinum
requireret dixit ei bricius Si
illum delirum queris aspice emi-
nus. ille est enim qui sic amens
celum respicit. Cum ergo pauper
a martino que petierat acce-
pisset. vir sanctus ad se bricium vo-
cavit dixit. Ita ego tibi de-
lirus videor brici. Quod cum
ille pre verecundia se dixisse ne-
garet ait martinus. Nonne au-
res mee ad os tuum erant cum
hec eminus loquebaris. Amen dico
tibi quia ad hoc optinui ut mihi in
episcopatu succedas. Sed scias te multa
in episcopatu passurum adversa. Quod
bricius audiens irridebat eum
dicens. Nonne verum dixi hunc de-
lirum esse. Post mortem igitur
beati martini bricius in episcopum
est electus. qui deinceps orationi
vacabat. licet ante superbus esset
tamen castus erat. Anno autem episcopa-
tus sui xxx°. mulier quedam
religiose vestita que eius vesti-
menta lavabat concepit et filium
peperit. Tunc omnis populus cum la-
pidibus ad eius ianuam congre-
gatus est dicens. Diu pietate
sancti martini tuam luxuriam
dissimulavimus. Iam pollutas
manus nequaquam osculari vale-
mus. Illo autem viriliter hoc negan-
te. Adducite ait ad me infan-
tem. Quo allato cum xxx esset
dierum dixit ad eum bricius. Ad-
iuro te per filium dei ut dicas
coram omnibus si ego te genui.
Et ille. Non es tu meus pater. Cum
plus autem urgerent ut quis pa-
tris esset requirerent. Ille ait. Non
est hoc meum. Feci quod ad me perti-
nuit. Populus hoc totum magi-
cis artibus attribuerat dicens.
Nequaquam nobis falso pastoris
nomine dominaberis. Tunc ille pur-
gatione sui prunas ardentes
usque ad tumbam sancti martini
in birro suo cunctis videntibus
deportabat. Proiectis prunis

ueſtis eius illeſa apparuit et ait
Sicut ueſtimētū aprunis re-
manſit illeſū ſic corpus meū
a tactu mulieris ē mundū. Po-
pulo aūt adhuc nō credente
ſcm̄ bricciū ↄtumelijs et iniurijs
afficiunt et a ſua dignitate eici-
unt. ut ūbū q̄d ſctūs martinus
dixerat impleret. Tūc flens pa-
pam adijt et vij. annis ibidē
pmanens quicq̄d i ſcm̄ martinū
deliquerat paciendo deleuit. Po-
pulus aūt iuſtinianū pfecit
et romā contra bricciū miſit
ut epatū ſibi contra briccium
defenſaret. Quo cū tenderet
i ciuitate uercellenſi vitam
finiuit et armenius loco eius
ab eis prelatus pficit. Septimo
igitur anno briccius auctoritate
pape rediens vj°. ab urbe
miliario hoſpiciū accepit. et ar-
menius eadē nocte ſpm̄ exala-
bat. Quod briccius p reuela-
cionē cognoſcens. ait ſuis
ut ſurgerent et ſecū ad tumu-
landū thuronen̄ epm̄ pparent.
Cū g° briccius ciuitatē p
vnā portā ingrederet̄. ille p
aliam mortuus efferebatur.
Quo ſepulto btūs briccius
ſedem ſuā accepit et ſeptem
poſtmodū annis pſidens et
vitam laudabilem ducens
xlvij āno epatus ſui i pace
quieuit etc.

De ſca elizabeth

Vas admirabile opus excel-
ſi i ardoris opibus rubi-
gine ↄſūpta. conflatū virt
virtutū liquore ↄfectū odorē
vite diffundens et miraculorum
pigmentis ↄptum Elizabeth
btiſſima in celeſti ſacrario
miniſtrare collocatur. Hec ſiqui-
dem filia fuiſſe dmonſtratur po-
tentiſſimi regis vngarie de re-
gia namque ex ptibus oriunda
theutunice. Dū adhuc tenella
teneret etatis infanciam mol-
les artus duriori iugo diſci-
pline pmebat. et rudes ſen-
ſus ſub ferula exterte rectitu-
dinis i formans mēti regis
obſequiū teneri pris ſui ↄmu-
tabat aſſēſu q̄ ut in potencia
potuit puerilis. Ipa quidē ſua
puericia ſtatatis puios hn̄i
tes de pfectione ūtutis i ↄſſa
incōpoſitos etatis inceſſus
iſto grauitatis ordie ↄpone-
bat. ut felicia eius i icia fu-
ture ſtatutis indicia conferent.
Frequenter enī int̄ coeuas pu-
ellas occupacōibꝫ iocoſis in-
tentis. eas conſortiū greſſi-
bus furtiuis eunti ad eccam
pperabat. et oſcula deuotiſſie
parietibus impmens xpi lau-
des quas nō pite ligibe de-
negabat. officiū mebrorū
nutibus pietatis modulo p-
ſoluebat. Que dū eſſet annorū
xiiij. tradita ē nobili uiro lo-
deuico thuringie lantgra-
uio etate ſpe ↄſimili. Erant
igitur i domo mariti elizabeth
et abſpis cunabulis erant cū
ea miſcacō et pietas ut uere
cū iob dicere poſſet Ab inicio cre-
uit mecū miſeracō et ab utero
matris mee egreſſa ē mecum.
Quippe cū quinq̄ xv. eſſet anorum
ante altare xpi frequencius i
eccā uoluebat. et genuflex-
iones i geminas i deſinent
quit ctus tur potuit deſperan-
bat. Et ſi ea que vi ſui ena
pudicicia ſeruata cumret
nō mi que dei erant ſedula
ſequebat. De maie pru

deucia et marthe sollicitudine non recedens. Crescente igitur in virtutem proficiens in etate pariter adulta beatum iohannem ewangelistam tanquam sue custodem castitatis pre ceteris apostolis diligebat. Unde contigit ut cum secundum consuetudinem aliquorum omnium apostolorum nomina singulis inscriberentur et super altare deponerentur ipsa beata elizabeth cereum quod beati Johannis nomine habebat in sorte accepit et optimate sancte divina operante virtute recipit et adiudicatum maioribus miraculis tribus hec virtutibus comprobatum. Hec etiam elizabeth noctu non tempore plumarum spreta mollicie viri fugiebat amplexus orationibus et genuflexionibus occupata. In matutino surgens iter suum ad ecclesiam maturabat et ingressa non locum capiebat eminentem sed cooperto capite et dissimulato habitu inter plebeas mulieres in angulo humiliter latitabat. Mitis dum vir esset in accubito suo nardus eius dabat suavitatis odorem. Diebus quidem singulis pietatis officio dedita licet exterius induta regalibus ne virum oculos offendere videretur interius cum subtili tegmine celestem sponsum gerebat absconditum. Viduis pupillis egrotis carceribus inclusis ergastulis et egentibus singulis singularia subvencionis remedia ministrando. Igitur cum viro suo in preclaris et optimis moribus secum educata exemplo devotionibus suis in nullo resistebat ei quod pro christi nomine et amore fuerat devovisset.

Unde accidit ut ipso consentiente in manus magistri conradi de marthburg obedientiam faceret salvo tamen omnia iure maritali. Cui idem magister precepit ne de suspectis bonis aliquatenus uteretur. Quod illa beata ita stricte servavit ut ad latus mariti in mensa sedens ieiuna sepius esuriret. Itaque ad mensam patris langravii et beata elizabeth sedentes vir uxori secretius dicebat. Abstine te modo oportet comedas quia suspectos habemus pro manibus. Cum vero de iustis redditibus et aliquorum deferentur modo manducaret que videbat quia de iustis allata sunt redditibus. De latere etiam viri sui de nocte surgens nudum corpus tradebat puellis ad flagellandum et hoc continue in quadragesimis et sextis feriis faciebat etiam si lantgravius adesset. Ipso vero absente in vigiliis et orationibus uberibusque crudelibus noctes continuas insompnes ducebat. Circa pauperes ad hoc existens in habitu glorie secularis ita mirabiliter erat devota ut inter pauperes miserabiliores quosque ad pallatium suum occulte traduceret illicque propriis manibus aleret et foveret. Pregnantes cum suis pedissequis visitabat et eas parturientes observans piissima consolacione verbis resonabat. Illi que non proprie egerent hospicio ipsa privitate et domos eciens pauperibus hospicium postulabat in supplici remuneratione ex hoc recipiens ut ex labore requiem peteret et ex passione divinam miam et ex-

elemosinarum largitione uitam interminabilem comutarem. Ita quod duobus annis antequam fieret conrado commendicet(?) ad hunc marito uiuente idem confessor extitit eius. Ipsam querulosam recipiens quod aliquando coniugio fuit copulata et quod uirginali flore non potuit presentem uitam finire. Eodem uero tempore marito suo in apuliam ad imperatorem proficiscente per uniuersam almaniam grauis karistia suborta est ita ut multi fame morerentur. Et iam sancta elizabeth pollere cepit uirtutibus quod sicut in omni uita sua pauperum fuit consolatio. Ita nunc plene cepit esse famelicorum reparatrix. Unde precipiens sub infra quoddam castrum suum hospitale fieri in quo plurimos infirmos et debiles recollegit. et non solum ibi sed etiam in omnibus terminis iurisdictionis omnes suos prouentus totaliter de granario [illegible] sui principatibus ut tandem omnem cultum et omnes uestes preciosas in usus pauperum faceret uendendi. Hoc habens in consuetudine quod bis in die mane et uespere omnes infirmos suos personaliter uisitauit. Ita quod illorum qui erant inter eos magis abhominabiles curam personaliter gereret. Et quosdam strauit. alios in humeris suis sustulit et multa alia beneficia humanitatis impendit. Et in hiis omnibus uiri sui uoluntas non in grata sunt inuenta. Stante siquidem felix ipsa gratiam diuinis suscepit in filia et cepit deuotam eius se inchoationis propositum usque in felicem exitum multa sollicitudine prosecutus eius sitibundam etiam uerbi celestis potauit

irriguo et euangelica eruditione refecit. Cuius regina sapientia salomonis in fonticula salutiferum bibens umbre tot protulit manipulos operum quot suscepit semina preceptorum. Ex hoc ipso sponso cupiens copulari. cum sponsi consortium cepit declinare. Tandem uiro destituta diu [illegible] beatam elizabeth magistro conrado duxisset commendandam. ipsa ad summa tendens perfectionem uitam in reclusorio uel in claustro uel in alio statu magis posset uiuere ipsum consultans. Hec tandem in dicto suo resederet quod multis lacrimis ab ipso postulauit ut eam permitteret hostiatim mendicare. Cum ei penitus negaret respondit. Hoc faciam quod non potestis me prohibere. Ipsa uero die parasceue cum nudata essent altaria. positis manibus super altare in quadam capella sui oppidi ubi fratres minores locauerat petentibus quibusdam fratribus presentibus et puelis et ipse uoluntati et omnibus pompis mundi et omnibus que saluator consuluit in euangeliis renunciauit. Cum relinquenda renunciauit. Cum autem possessionibus renunciare uellet retinuit eam magister eius tamen propter reddenda multa sui debita quam propter egenos quibus uoluit de hiis que pertinebat ad eam tocius subuenire. Quo facto ipsa uidens se a tumultu seculi et gloria mundana illius terre in qua uiuente marito suo gloriose uixerat posse absorberi magistrum suum ipsa licet inuito in marthburg secuta est quod fuit in ultimis finibus terre uiri sui. ibi in oppido construxit quoddam hospitale. Infirmos et debiles recolligens miserabiliores

et despectores mense sue apposu-
it. Super quo dum eam reprehenderet
magister eius respondit se ab eis singu-
larem accepisse graciam et humilitatem.
Et quia mulier indubitanter pruden-
tissima vitam suam ante actam recol-
ligens dixit sic necesse esse talia co-
traria contrariis curare. Videns
igitur magister constanciam virtutis quibus
dilectus beatam elizabeth celestia
voluntate comprehende superflua ei
amputaturus familiam et tribus
tantum personis iussit ea esse con-
tentam. Subtraxit enim ei quendam quem
suum hominem religiosum quem nego
suam pagerem. Et virginem nal-
cia sua pagerem. Et virginem nal-
de spiritualem et devotam sed miro
modo despectam. Et quandam viduam
nobilem et surdam horribilem et
austeram. ut paciencia ei humi-
litatis augmentaretur et per viduam
ad paciam excitaretur. Dum quod
ancilla olim seu quibus prelime
tu parare. Domina econverso seutelas
tas lavabat. In omnibus fratri minis-
tra. Iuxta collegit quod pu-
erum palitium pretermire or[illegible]
eum sanguinis fluxu labo-
rantem continuo sanguinis fluxu labo-
rante que noctibus stratu suo
ad minorem excitatam apponens
infantes per eum sustinuit affligatos
quem cum quinque sex vicibus aliquem
pluribus ad opus nature propriis
manibus portavit. Et pannos
suos sordidatos sicut ceteris
sici solum eius manibus abluebat.
Quo mortuo virginem leprosam
magistro nesciente assumpsit
curandam et in domo sua ab-
scondit. Omne officium ipedit
humanitatis. Ita quod non solum adhi-
bendum et ei serviendum et lavandum

sed et discalciandam se humilia-
vit specialiter sue supplicitus fa-
milie ne super hiis offenderet.
Quo percepto timebat quod eam
infici magister eius ipsamque gravis-
sime castigavit. Tandem le-
prosa propriam reiecta et eo ad la-
borem predicacionis ad remotas
partes recedente. puerum paupe-
culum omnino scabiosum ita quod nec
unum pilum in capite habuit. a scabie
ad curandum assumpsit. Et tam
in lavando quam in medicando eius
curam gessit. Iste vero puer ea mo-
riente stratui suo assedit. Freque-
nter eciam dum pro aliquorum salute di-
vinam imploraret. Illis pro quibus
orabat sudor nimius erumpebat
quem miseracionis adipe pro oracionis
eius instancia transfusi. Preter hec
activa opera raro mulier visa est
magis contemplativa. quia quedam
et quidam religiosi ipsa asserente
loco oracionis veniente frequenter
viderunt faciem eius mirabiliter ful-
gentem et quasi solis radiis radi-
os ex oculis eius procedentes. Sicut
nec quod sepe fuit cum tum pro aliquibus ho-
ris in excessu mentis raperetur.
de nullo vel de modico cibo per
ea diutissime reficiebatur. Demum
propinquorum destituta suffragio ab
omnibus hominibus viri sui persecu-
cione paciens sine causa castris
et possessionibus spoliatur et bo-
nis privata in opidum cogitur par-
vulos ad diversa loca et remota
misit ut ibi alerentur. et velud
profuga illa primitus exilii vilitate
ut declinaret apud denegato
diversorio inter petorum agnum stra-
tum querere cogitur. deterioribus panis
et brevioribus. aque subsidium quasi

delicias putatura. Sed mu-
lier fortis et sancta inopiam paup-
tatis tollerancia superans sub
afflictionis malleo super in incude
paciencie dilatata misericordiis
solite non oblita. lanam manibus
operabatur lanam et sui laboris
impendio nudos pauperum hu-
meros vestiebat. Quadam autem
die dum per platee medium super
lapides quosdam ad declinan-
dum et lutum appositos subpau-
pere situ mulier venerandi tran-
siret in ipsius brevis itineris
medio vetula invenit obviam
dudum inter alias domus sue an-
cillas stipendiis propriis enutri-
tam que dominam suam in situs
vilitate contemptam tedet forsitan
erubescens se receptorum benefi-
ciorum oblita feralibus hume-
ris armatis ad impetum delirans
vetula eam dimisit in lutum.
Que tandem aspectu placido ri-
dens et gaudens vestibus sor-
didatis exurges. Non querela
pro iniuria illata impendit. Non
murmur resonat. non queri-
monia. non calumpniam suscitat.
Nec interpellat ~~ulto~~ ultorem sed pa-
ciencia dolores et lenitate verbo[rum]
vesaniam in iniuriantis refrenans
protinus in laudes creatoris et gracias
erupit exemplo magistri sui supe-
rius edocta qui cum maledice-
retur non maledicebat veniam
progressoribus deprecando. ¶ Qua-
dam autem die dum sancta beata Eliza-
beth defixis in celum oculis
contemplationi vacaret ut con-
quasi de humanis conversationis
consortio videretur abstracta dei filium
dulcem Jhesum ad se inclinatum
videns celum patentibus inter
alia consolationis verba hoc

dicentem. Si tu vis hic esse
mecum Elizabeth ego ero tecum
et a te nullatenus separabor. De-
inde quodam die quadragesi-
malis dum in ecclesia moram faceret ge-
nibus inclinata parieti diutissime
habuit oculos defixos ad altare. Ea-
dem cum redisset ad hunc hospicium
suum et cibum sumpsisset quia valde debi-
lis erat cepit sudare et apponens se
parieti recepta est in sinu cuiusdam no-
bilis femine. Omnibus itaque ancillis
expulsis oculos defixos habuit ver-
sus fenestram apertos et tandem cepit
in magna vultus hylaritate dulciter
ridere. Post magnam autem horam clau-
sis oculis emisit lacrimas in similitas
et brevi post aperiens oculos iterum
ridet iocundissime ut prius in
ea manens contemplatione usque ad com-
pletorium. Itaque flens clausis ocu-
lis brevius itaque ridens apertis
oculis sed multo plus sed multo plus
in morans iocunditate. Tandem cum
diu tacuisset subito prorupit in hec
verba dicens Ista domine si tu vis esse
mecum et ego tecum et a te nunquam
volo separari. Tandem cum tempus mor-
tis immineret et ipsa adhuc sana
esset et magister eius satis gravi infir-
mitate torqueretur quesivit quo de
statu eius ipso mortuo vellet ordi-
nare. Tunc occasione huius visionis
ipsa indubitanter mortem suam predixit.
Quarto vero die post hac collocutionem
ipsa incidit in egritudinem in qua dum
die laborasset plus quam xx diebus
et uno. Tercia die ante eius obitum
fecit a se omnes excludi seculares
personas vel etiam nobiles que eam
visitare venerant intromitti prohibuit.
Illis autem querentibus quare se sic ex-
cluderent. Statim consedentibus dixit.

quod nollet meditari de extremo distri-
cti iudicii examine. Feria quarta que
fuit proxima ante octavam beati
Martini audivit confessionem eius
magister, sed nichil omnino recogitavit
quod pluries ei non fuit confessa et
dum quereret quid de rebus suis esset or-
dinatura, Respondit quod omnia que iam
dudum videbatur possidebant pau-
peres. Et rogavit quod omnia ipsius distri-
buerentur preter vilem tunicam in qua
vellet sepeliri qua fuit induta.
Diebus itaque peractis circa horam primam
accepit corpus domini et postea us-
que ad horam vespertinam frequenter
loquebatur de optimis que audie-
rat in predicacione maxime de resusci-
tatione Lazari et quod dominus flevit
super eius suscitatione. Et cum propter hoc
verba quedam religiose ad fletum
ad fletum excitarentur, dixit: Filie
... nolite flere super me sed super
vos ipsas flete. Hoc dicto obticuit
et voces suavissime sine omni mo-
tu labiorum in eius gutture audi-
ebantur. Et cum circumsedentes que-
rerent ab ea quid hoc esset, quesivit
ab eis si ne aliquos audissent
cantantes. Post hoc a crepusculo
... intuit quasi exultans et signa
eximie devotionis ostendens usque
ad primum galli cantum. Et tunc dixit
Ecce instat hora in qua virgo peperit.
Deinde omnes sibi assidentes de-
votissime commendans quasi suaviter ob-
dormiendo expiravit. Monachi
vero ordinis Cisterciensis et alii
multi religiosi obitum eius percipie-
ntes de omni ... convenerunt ad hos-
pitale in quo sepelienda erat ...
ebant. Unde presente ... de-
votione usque ad ... feriam se-
quentem in tumulata permansit.

... i dubitantes ... mortis
signum nisi quod pallebat. Quia cor-
pus eius adeo molle extitit quasi
... viveret. Et valde bene redo-
lebat. Proxima vero die post
eius sepulturam ... dominus ... ce-
operari per suam ancillam. Quidam
monachus ordinis Cister-
ciensis ad eius sepulchrum a quo...
... que plus quam ... annis
... fuerat curatus est. Et hunc
... magistro conrado
... et plebano de marpurg.
Obiit vero xiiij kl. decembris
Anno sue etatis xxv. Post
obitum vero beate elizabeth dominus
ad suam gloriam ... et mag-
nificat ad sepulchrum eius ... mi-
racula, que etiam domino pape per
magistrum eius sunt transcripta. Conra-
di ... de ... bach
filius xij annis clausis et to-
tius corporis viribus destitutus
manibus et pedibus gradiens
admodum bruti et quadrupedis
ad tumbam ... restitu-
tus est sanitati. Iste puella
quedam x annorum pedum ...
... usu carens gibbo-
sa et insuper ... nimium impe-
dita ab omnibus est sanata. Et
hec quidam puer ... ita
quod ... genua contineat et ...
pervenerit ... ibidem
restitutus est sanitati. Iste quidam
... omnino
sanitate recepit. Iste quidam de
Gyczen dixit iuratus quod ... toto
corpore fistulosa fuit filia sua
que etiam sanata est. Iste scola-
ris xv annorum submersus ad eius
... revixit. Item quedam
elizabeth de zethenelt iurata
dixit quod puella sua submersa

diu sub aqua iacens ad inuoca
tionem eius reuixit. Item puer
oppressus a matre sua. viuificatus
est in diuisione apostolorum. Item que
dam hedewigis nomine iuratum
dixit quod filius eius plus quam xx
annorum senex egrotauit. viii
diebus. octauo die in nocte mor
tuus est et de primo galli cantu
ad secundum galli cantum ad inuoca
tionem eius reuixit coram mul
tis. Item puer quidam in fluuio
merso et defuncto feria secunda post
dominicam domine in tua misericordia nomine
eius inuocato restituta est uita
Inuocata Iohannes puer quidam mer
sus in puteo per ipsam reuixit et
hoc testibus est probatum. Item qui
dam puer [illegible] cecitate ad
tumbam eius curatus est. Item qui
dam vir cuius faciem vermes
corroserant. adhibita terra
tumbe vulneribus sordidis eliza
beth curatus est. Item quedam mu
lier que pedum et manuum usu ca
ruit quinque annis. in diuisione
apostolorum ad sepulcrum eius curata
est. Item quedam monialis curata
est ab ydropisi. Item pastor gre
gis inuocato nomine eius curatus est
ab insania rabida et uehementi
Item quedam mulier que viii annis
caduci morbi sustinuit ad tumu
lum eius curata est. Item rudolfus
de villenberk dixit quod ad inuoca
tionem eius viii oculi visum re
cepit. Item quedam puella duo
bus annis vno oculo ceca sa
nata est que etiam ita fistulata plu
ribus locis corporis et stillanti
bus auribus ad ductum ad tumbam
eius curata est. De sancta Cecilia
Cecilia dicitur quasi celi lilia. vel
cecis via vel a celo et lia
vel cecilia quasi cecitate

carens. Vel dicitur a celo et lios quod
est populus. Fuit enim celeste lilium per
uirginitatis pudorem. Cecis uia per
exempli informationem. Celum per iugem
contemplationem. Lia per assiduam o
perationem. Cecitate carens per sa
pientie splendorem. Fuit enim
celum populi quia in ipsam tamquam
in celum spirituale populus ad imitandum
intuetur solem et lunam et stel
las id est sapientie perspicacitatem et uir
tutum uarietatem. Cecilia uirgo
ex nobili genere clarissima roma
norum exorta et ab ipsis cunabu
lis in fide christi nutrita absconditum
euangelium christi gerebat in pectore
et non diebus neque noctibus a
colloquiis diuinis et oratione ces
sabat. Quamuis uirginitatem conser
uari a domino exorabat. Cum autem
iuueni nomine ualeriano cum de
sponsata fuisset et dies nuptiarum
instituti esset illa subtus ad carnem
cilicio erat induta et desuper
deauratis tegebatur et cantantibus
organis illa in corde suo soli
domino decantabat dicens Fiat
domine cor meum et corpus meum
immaculatum ut non confundar. Et
biduanis ac triduanis ieiuniis
orans commendabat domino quod ti
mebat. Venit autem nox in qua
suscepit una cum sponso suo cu
bili secreta silentia et ita eum
alloquitur. O dulcissime atque a
mantissime iuuenis est misterium quod
tibi confitear si modo iuratus
asseris te tota obseruantia custo
dire. Iurat ualerianus se illud
nulla necessitate detegere nulla
prodere. Tunc illa ait. Angelum
dei habeo amatorem qui nimio
zelo custodit corpus meum. Hic
si uel leuiter senserit quod tu me pol
luto amore contingas statim

tui te suum furore exagitabit et
et suffugabit te et amittes flo-
rem tue gratissime iuventutis
Si autem cognoverit quod me sincero
amore diligas ita quoque te di-
liget sicut et me et ostendet tibi
gloriam suam. Tunc valerianus nutu
dei correptus ait Si vis ut
tibi credam ipsum angelum ostende-
ris et si verum probavero quod angelus
sit faciam quod hortaris Si autem
virum alium diligis te et illum gla-
dio feriam. Cecilia dixit Si in
deum verum credideris et te bapti-
zari permiseris ipsum valebis vi-
dere. Vade igitur in tertium miliarium
ab urbe via que appia nuncupatur
et pauperibus quos ibi invenies
dices Cecilia me misit ad vos
ut ostendatis mihi sanctum urbanum
episcopum quia ad ipsum habeo secreta quedam
proferam. hunc dum inveneris indica
ei omnia verba mea. et postquam pu-
rificatus fueris angelum ipsum vi-
debis. Tunc surrexit valerianus
et secundum signa que acceperat invenit
sanctum urbanum episcopum intra sepul-
cra martyrum latitantem. Cumque
omnia verba cecilie dixisset ille
manus ad celum expandens cum
lacrimis ait Domine ihesu christe se-
minator casti consilii suscipe se-
minum fructus quos in cecilia se-
minasti. Domine ihesu christe pastor bo-
ne cecilia famula tua quasi ovis
tibi argumentosa deservit Nam
sponsum quem quasi leonem ferocem ac-
cepit ad te quasi agnum mansuetissimum
destinavit. Et ecce subito
senex quidam apparuit niveis
indutus vestibus tenens librum
aureis litteris scriptum quem

videns valerianus nimio terrore
quasi mortuus cecidit et a sene
levatus sic legit. Unus dominus
una fides unum baptisma
unus deus et pater omnium qui super
omnes est et per omnia et in omnibus
nobis. Cumque legisset dixit ei se-
nior Credis ita esse an ad-
huc dubitas. Tunc ille excla-
mavit dicens Non est aliud quod
verius credi possit sub celo. Sta-
timque disparente illo valerianus
a sancto urbano baptisma susce-
pit et rediens ceciliam cum an-
gelo loquentem in cubiculo invenit.
Angelus autem ex rosis et liliis
duas coronas in manu tenebat
et unam cecilie et alteram valeri-
ano tradidit dicens Istas co-
ronas immaculato corde et mundo
corpore custodite quia de para-
diso dei eas ad vos attuli.
Nec umquam marcescent nec odorem nisi
amittent nec ab aliis nisi quibus cas-
titas placuit videri poterunt.
Tu autem valeriane quia utili con-
silio credidisti pete quodcumque volu-
eris. Cui valerianus Nichil mi-
chi in hac vita extitit dulcius quam
unicus fratris mei affectus peto
igitur ut ipse veritatem mecum cognos-
cat. Cui angelus placuit deo pe-
titio tua et ambo cum palma
martyrii ad dominum venietis. Post
hec ingressus tiburtius frater
valeriani cum nimium rosarum sen-
sisset odorem dixit Miror hoc tem-
pore roseus odor et liliorum hic unde
respirat. Nam si ipsas rosas vel
lilia manibus meis tenerem nec
sic poterint odoramenta sua-
vitatis mihi infundere. Confiteor
vobis ita sum refectus ut putem
me totum subito immutatum. Cui
valerianus Coronas habemus

quos tui oculi videre non prevalent
flores colore et niueo cando-
re vernantes. et sicut me in-
terpellante odorem sensisti
sic et si credideris videre vale-
bis. Cui tyburcius In somp-
nis hec audio an in veritate
hec loqueris valeriane. Cui va-
lerianus In sompnis huc usque
fuimus sed iam in veritate sumus
Ad quem tyburcius Vnde hec
nosti. Et valerianus Angelus
domini me docuit quem tu etiam vi-
dere poteris si purificatus eris
et omnibus ydolis abrenuncia-
ueris. Huic miraculo de co-
ronis rosarum ambrosius attestatur
in prefatione sic dicens Sancta ceci-
lia sic celesti dono est repleta
ut palmam martirii assumeret
et ipsum mundum cum thalamis
execrata. Testis valeriani con-
iugis tyburtii prouocata confessio
quos domine angelica manu co-
ronasti odoriferis floribus vi-
ros virgo duxit ad gloriam.
Mundus cognouit quantum vale-
at deuotio castitatis. Hec am-
brosius. Tunc cecilia euidenter osten-
dit ei omnia ydola esse insensi-
bilia et muta ita ut tyburcius
responderet et diceret Qui ita non credit
pecus est. Tunc cecilia osculans
pectus eius dixit hodie fateor te
esse meum cognatum Sicut enim
amor dei fratrem tuum mihi coniugem
fecit ita te mihi cognatum contemptus
ydolorum faciet. Vade igitur cum fratre
tuo ut purificationem recipias
et angelicos vultus videre vale-
as. Dixit quoque tyburcius fratri suo
Obsecro te frater ut mihi dicas ad
quem me ducturus es. Cui vale-
rianus ad sanctum urbanum episcopum. Cui
tyburcius de illo urbano dicis

qui tociens dampnatus est et ad-
huc in tenebris commoratur. hic si
inuentus fuerit cremabitur et nos in
illius flammis pariter inuoluemur
et dum querimus diuinitatem late-
tem in celis incurremus furorem
exurentem in terris. Cecilia respondit
Si una hec sola vita esset iuste
hanc perdere timeremus. Est autem alia
melior que nunquam amittitur quam
nobis dei filius enarrauit. Omnia
enim que facta sunt filius ex patre ge-
nitus condidit. vniuersa autem que con-
dita sunt ex patre procedens spiritus a-
nimauit. Hic igitur filius dei in
mundum veniens verbis et miraculis
aliam vitam esse monstrauit. Cui tybur-
cius. Certe vnum deum esse asseris
et quomodo nunc tres esse testaris. Ce-
cilia respondit. Sicut in vna hominis
sapientia tria sunt scilicet memoria ingenium
intellectus. sic et in una diui-
nitatis essentia tres possunt esse per-
sone. Tunc cepit de aduentu filii
dei et de passione predicare et multas
congruitates ipsius passionis os-
tendere. Nam ideo inquit filius dei
est tentus ut genus humanum
dimittatur peccato detentum. Bene-
dictus maledicitur ut homo maledictus
benedictionem consequatur. Illudi se
patitur ut homo ab illusione libere-
tur. Spineam coronam acce-
pit in capite ut a nobis sententiam
auferat capitalem. Fel suscepit
amarum ut sanaret hominis dulcem
gustum. Expoliatur ut parentum
nostrorum operiat nuditatem. In lig-
no suspenditur ut ligni preuari-
cationem tollat. Tunc tyburcius fratri
suo dixit. Miserere mei et perduc
me ad hominem dei ut purifica-
tionem accipiam. Ductus igitur
et purificatus angelos dei sepe

8

videbat. et omnia que postulabat
optimus habebat. Valerianus igitur
et tyburtius elemosinis insis-
tebant et sanctorum corpora quos al-
machius ad se vocans prefectus
occiderat sepulture tradebant. Quos
almachius ad se vocans cur pro
suis sceleribus dampnatos sepe-
lirent inquisivit. Cui tyburtius
Utinam illorum servi essemus quos
dampnatos tu appellas qui contempse-
runt quod videtur esse et non est. et in-
venerunt illud quod non videtur et est.
Cui prefectus Quid nam illud est quod
non videtur et est. Et tyburtius Illud quod
vero non videtur esse et est. est vita
iustorum et pena malorum. Cui pre-
fectus Non puto quod mente tua lo-
cutus es. Tunc iubet astare vale-
rianum dicens ei Quoniam non est sani ca-
pitis frater tuus tu autem sapienter
poteris dare responsum. constat plurimum
vos errare qui gaudia respuitis
et omnia in inanibus gaudiis affectatis.
Tunc valerianus ait se vidisse tempore
glaciali ociosos iocantes et opera-
rios agricolas deridentes. Tempore
estivo dum advenissent gloriosi
fructus laborum gaudentibus illis
qui putabantur vani ceperunt
flere qui videbantur urbani. Sic
et nos in presenti quidem sustinemus ig-
nominiam et laborem. In futuro autem
recipiemus gloriam et mercedem eter-
nam. Vos autem nunc gaudium tran-
sitorium habetis. In futuro autem eter-
num invenietis interitum. Cui prefectus
Ergo nos invictissimi principes eter-
num habebimus luctum. et vos perso-
ne vilissime perpetuo possidebi-
tis gaudium. Cui valerianus Ho-
munciones estis non principes
tempore vestro nati citius morituri
et ideo deo racionem plus omnibus reddi-
turi. Dixit autem prefectus Quid

verborum circuitu immoramini. offer-
te diis libamina et illesi dis-
cedite. Sancti responderunt Nos deo
vero cottidie sacrificium exhibemus.
Quibus prefectus Quod est nomen
eius. Cui valerianus Nomen eius
invenire non poteris eciam si pennis
volaveris. Prefectus dixit Er-
go iupiter nomen dei non est. Cui
valerianus Hoc est nomen hominis corruptoris
et stupratoris. Ad quem almachi-
us Ergo totus mundus errat et
tu cum fratre tuo deum nosti. Cui va-
lerianus dixit Nos soli non sumus
sed innumerabilis multitudo sanctitatem hanc
recepit. Traduntur igitur sancti in
custodia maximi. Quibus ille
ait O iuventutis flos purpure-
us O germanus fraternitatis affectus
quomodo ad mortem quasi ad epulas festi-
natis. Cui valerianus ait Quod
si crediturus se promitteret gloriam
animarum eorum post mortem videret.
Et maximus ait Fulminibus ig-
neis consumar si non solum illum
deum confitear quem adoratis si con-
tingerit quod dicitis. Ipse igitur maxi-
mus et omnis eius familia ac v-
niversi carnifices crediderunt et
a sancto urbano qui illuc occulte ve-
nit et baptisma susceperunt.
Dum igitur aurora finem daret
cecilia exclamavit dicens Eya
milites christi abicite opera tenebra-
rum et induite arma lucis sic ut
in die honeste ambulemus etc. Quar-
to igitur miliario ab urbe sancti ad sta-
tuam iovis ducuntur et dum sacri-
ficare nollent pariter decollantur. Tunc
maximus cum iuramento asseruit
se in hora passionis eorum angelos
vidisse fulgentes ac animas eorum
quasi virgines de thalamo exeuntes
quas in gremio suo in celum ange-
li detulerunt. Almachius vero

audiens maximum chriſtianum effectum
cum plumbatis ipſum diu cedi fecit
quouſque ſpiritum exhalauit. Cuius
corpus ſancta cecilia iuxta uale-
rianum et tyburcium collocauit.
Tunc almachius amborum facul-
tates requirere incepit. Ceciliam tamquam
ualeriani coniugem coram ſe fecit aſ-
tare iuſſitque ut ydolis ymmola-
ret aut ſententiam mortis acciperet.
Cum autem adhuc ab apparitoribus ur-
geretur et illi uehementer flerent eo
quod puella tam nobilis et decora
morti ſe traderet. Dixit ad eos
Hoc boni iuuenes non eſt iuuentu-
tem perdere ſed mutare. dare lutum et
accipere aurum. dare uile habitaculum
et accipere precioſum. Dimittere breue
angulum et accipere plucidum forum
Si quis pro uno ſolido daret no-
nne uelocius feſtinaretis. Deus
autem qui accipit ſimplum reddet
centuplum. Creditis his que
dico. Et illi Credimus xpm eſſe
uerum deum qui talem poſſidet famu-
lam. Vocato urbano epiſcopo cccc
et amplius baptizati ſunt. Tunc
almachius ſanctam ceciliam ad ſe
uocans ait. Cuius condicionis es
At illa Ingenua ſum et nobilis
Cui almachius Ego te de reli-
gione interrogo Et cecilia Inter-
rogacio tua ſtultum ſumpſit inicium
que duas reſponſiones una
putat inquiſicione concludi Cui
almachius Unde tibi tanta pre-
ſumpcio reſpondendi At illa De con-
ſciencia bona et fide non ficta Cui
almachius Ignoras cuius po-
teſtatis ſim. Et illa Poteſtas ueſtra
eſt quaſi uter uento repletus quem
ſi acus pupugerit omnis protinus
vigor palleſcit. et quicquid in ſe
rigidum habere cernitur incuruatur Cui
almachius Ab iniuriis incepiſ-
ti et in iniuriis perſeueras Ceci-
lia reſpondit Iniuria non dicitur niſi quod
uerbis fallentibus irrogatur. Un-
de aut iniuriam doce ſi falſa lo-
cuta ſum. aut te ipſum corrige ca-
lumpniam inferentem Sed nos ſcien-
tes ſanctum nomen domini omnino negare
non poſſumus. Melius eſt enim feli-
citer mori quam infeliciter uiuere
Cui almachius Ut quid cum tanta
ſuperbia loqueris Et illa Non eſt
ſuperbia ſed conſtancia. Almachius
dixit Infelix ignoras quia michi
uiuificandi et mortificandi tra-
dita eſt poteſtas Et illa. Contra ueri-
tatem publicam probo te nunc eſſe men-
titum Vitam enim uiuentibus tollere
potes. mortuis uitam dare non po-
tes. es enim miniſter mortis non
vite Cui almachius Iam depo-
ne amenciam et ſacrifica diis Cui
cecilia Neſcio ubi oculos amiſe-
ris nam quos tu deos tuos dicis
omnes nos ſaxa uidemus eſſe Mit-
te igitur manum et tangendo diſce
quod oculis non uales uidere Tunc
almachius iratus iuſſit ad do-
mum ſuam reduci ibique tota nocte
et die iuſſit eam in bullienti bal-
neo concremari Que quaſi in loco
frigido manſit nec modicum ſal-
tem ſudoris perſenſit. Quod cum
audiſſet almachius iuſſit eam
in ipſo balneo decollari. Quam cum
ſpiculator tribus ictibus percuſ-
ſiſſet tamen caput eius amputare non
potuit Et quia decretum erat ne
quartam percuſſionem decollandus
acciperet eam ſeminecem cru-
entus carnifex dereliquit Per triduum

aut sanguinem omnia que habuit pauperibus tribuit. Et omnes quos converterat ad fidem Urbano episcopo commendabat dicens: Triduanas inducias a domino postulavi ut hos omnes tue beatitudini commendarem et hanc domum in ecclesiam consecrares. Sanctus autem Urbanus corpus eius inter episcopos sepelivit et domum suam ut rogaverat in ecclesiam consecravit etc.

De sancto clemente

Clemens dicitur a cleos quod est gloria et mens quasi gloriosa mens. Habuit enim gloriosam mentem scilicet purgatam ab omni sorde, ornatam omni virtute et decoratam omni felicitate. Vel dicitur a clementia quia clemens et misericors fuit valde. Vel sicut dicitur in glossario clemens dulcis iustus maturus et pius. Iustus in actione, dulcis in sermone, maturus in conversatione et pius in intentione. Eius vitam ipse in suo itinerario conscripsit maxime usque ad illum locum in quo qualiter beato Petro in pontificatu successisse ostendit. Cetera ex eius gestis que quilibet habentur et sumuntur. Clemens episcopus ex nobili Romanorum prosapia ortus pater eius Faustinianus, mater vero Macidiana dicta est. Habuitque duos fratres quorum unus Faustinus et alter Faustus dicebatur. Cumque Macidiana mater eius mira pulchritudine corporis polleret, frater viri sui libidinoso amore in eam exarsit. Cum autem eam cottidie molestaret et ipsa sibi nullatenus assentire vellet viro suo hec revelare timeret ne inter duos fratres inimicitias suscitaret, cogitavit per aliquod tempus se a patria absentare donec illicitus amor conquiesceret quem aspectus sue presentie inflammaret. Ut autem hec a viro suo obtinere valeret sompnium callide confinxit quod in hunc modum viro suo retulit dicens: Ecce quidam mihi per visum astitit mihi dicens ut confestim cum duobus geminis scilicet cum Faustino et Fausto ex urbe discederem et tam diu abessem donec ipse mihi reditum imperaret. Quod si non facerem simul cum omnibus liberis interirem. Quod vir audiens vehementer expavit ac uxorem cum duobus liberis et familia Athenas misit et precepit ut ibi maneret et filios erudiri faceret. Minorem autem filium Clementem cum esset annorum quinque in solacium retinuit. Cum autem mater cum filiis navigaret nocte quadam navis naufragium pertulit et mater sine filiis in ictu fluctibus super quoddam saxum evasit que duos natos considerans periisse pre nimio dolore se in maris profundum precipitasset nisi quia corpus saltem cadaverea reperturam sperabat. Ac ubi eos nec vivos nec mortuos se reperire posse cognovit clamores et ululatus maximos dabat manusque suas morsibus laniabat nec consolationem ullam recipere ab aliquo valebat. Cumque multe mulieres astabant et que sua infortunia essent narrarent et illa ex hiis consolationem non reciperet affuit quedam mulier que virum suum adolescentem et nautam in mari periisse asseruit et ob sui amorem post eum nubere recusavit. Recepta igitur qualicumque consolatione apud ipsam manebat et cottidianum victum suis manibus acquirebat. Sed multo tempore post manus eius quas crebris morsibus laniaverat sine sensu et mortue sunt adeo effecte ut ipse nullatenus operari possent. Illa autem que sustentabat paralisim incurrit et de lecto surgere non valebat

Sicq mandiana copellitr men
dicie et ipa cu hospita exsius q
i uenie potant pusce bant Com
pleto igit anno quo mandiana
cu liberis discessit e pria misit
athenas nuncios vir eius ut
ipos requireret et q ageret in
timarent Sz qui missi fuerunt
nullatenus redierunt Denique
cu alios misisset et illi reuertentes
se nullu inde uestigiu repisse nar
rarent clemete filiu suu sub tu
toribus derelicto et ipe adquere
du uxoz cu filijs nauē ascendit
Sz nunc redijt · xxo igit anis
clemes orbatus stetit nc de pre
nc de mre uel fribus aliq indi
ciu i uenire potuit Hic aut cle
mens studio littrau se contulit
et summu phye apice apphendit
Desiderabat aut uehement et stu
diose querebat qualit s' animi
i mortalitas psuadeī posset
Ob hc phos scolas frequent ad
ibat · et si aliq q i mortal eet
obtinebat gaudebat Sz qn uo
q mortal esset concludebat tristis
discedebat Deinde cu barnabas
romā venisset et fide xpi pdicaret
phy eu taqua i saniu tamen e
deridebat Unde et quidā q'sedam
quosdam fuit clemes phs qui
eu pus deridebat et ei pdicatoz
odempnabat talem questione
pderisu barnabe fecit dicens
Cu culex sit aial exiguu quid
e q vij pedes ht et insup alas
habz · elephas aut cu sit aial
i mane ij alas possidet et iiij
quator pedes ht Cui barnabas
Stulte possem tibi uere ppfacile
possem si uitatis cu discende
quere uideris Sz nunc de crea
turis nob dice aliq absurdu
e cu auos cauias qditor ig

noret Qui cum creatorē
nō agnoscatis iustū ē ut i crea
turis erretis Hoc ubū cordi
clementis phy ualde inhesit
ita q fidem xpi a barnaba in
structus recepit et in iudeam
ad petrū pt modū pperauit q
ille in fide xpi instruxit et aie
i mortalitatē euidenter edocuit
eo tpe symon magus duos dis
cipulos hūit sz aquilam et ni
chetē q ei fallacias agnoscē
tes eu reliquerūt et ad petrum
ofugerūt eiusq discipli sūt effī
Cu aut petrus clemete de sua p
genie introgasset ille quid mri et
mri et fribus acciderit p ordinem
ei enarrauit et adeus q crede
bat qa mr cu fribus i mari pe
rissent Pat aut merore aut
similit i mari naufragio intis
set Quod audiens petrus lacri
mas continē nō potuit Quidā
aūt uice petrus cu discipulis
suis adinsulam in qua mandi
ana mr clemetis morabat
uenit · ibi queda colūpne mire
e mire magitudinis erāt Cū
cu petrus eu ceteris miraretur
videns ipam mendicante cur
nō maibus suis potius opare
tur increpauit Que rndit Do
spem manuu tm hec que sic
tm debilitate sūt morsib ut
oino i mobiles sint effcē · atq
me utinā i mare pcipitassem
ut ultra nō uiuerem Cui petrus
Quid ē hc q loqueris · Nescis q
anime eos qui se sic interimunt
grauit puniunt Cui illa utina
hc m certu fiet ut aie pt mor
te uiuant · libent eni me ipam
occiderē ut saltem una hora dul
ces meos natos uidere possez
Cuq petrus ab ea cām tante

testitate interrogasset. et illa per ordinem geste rei enarrasset ait petrus Est quidam iuuenis nomine clemens apud nos qui hec que refers matri et fratribus suis asseruit accidisse Quod audiens illa stupore percussa corruit Cum igitur ad se ipsam rediisset cum lacrimis dixit Ego sum mater adolescentis et procidens ad pedes petri rogare cepit eum ut filium suum festinanter ostendere dignaretur Cui petrus Cum adolescentem videris paululum dissimula quousque ab insula cum naui egrediamur Quod cum se facturam promisisset tenens manum eius ipsamque ad nauem ubi erat clemens ducebat Videns vero clemens petrum manu ducentem mulierem ridere cepit Mox autem mulier cum iuxta clementem fuit se continere non potuit sed statim in amplexus eius ruit et crebro osculari cepit Quam ille tamquam insanientem mulierem cum indignatione nimia repellebat et aduersus petrum indignatione non modica mouebatur Cui petrus O clemens fili noli matrem tuam repellere Quod cum audisset clemens lacrimis infusus super iacentem matrem concidit et eam recognoscere cepit Tunc ad preceptum petri hospitam suam que paralitica iacebat adducit et ab eo continuo curatur Tunc mater clementem de patre interrogat Cui ille Ad te querendum iuit et ultra non rediit At illa audiens solummodo suspirauit Grande enim pro filio inuento gaudium habens reliquos meroris consolabatur Interea cum nicheta et aquila abessent et redeuntes mulierem cum petro vidissent que nam

sit hec mulier percunctantur Quibus clemens ait Mater mea est quam mihi redonauit deus per dominum meum petrum Postquam hec petrus omnia eis per ordinem enarrauit Que cum audissent nicheta et aquila subito surrexerunt et obstupefacti conturbari ceperunt dicentes Dominator domine deus vera ne sunt hec an sompnium est quod audimus Si vero inquit nos insanimus hec vera sunt At illi confricantes faciem aiunt Nos sumus faustinus et faustus quos mater in mari existimat interisse et accurrentes in amplexus matris ruunt et eam crebrius osculantur At illa ait Quid hoc vult esse Ad quam petrus Isti sunt filii tui scilicet faustinus et faustus quos in mari periisse putabas Hec audiens mater pre nimio gaudio velud amens effecta corruit et postea ad se reuersa ait Obsecro vos dilectissimi filii narrate in quo euasistis Qui responderunt Cum nauis fuisset resoluta et nos super quandam tabulam veheremur quidam naute nos inuenientes in suam nauiculam posuerunt et mutatis nominibus cuidam nobili vidue nomine iustine vendiderunt quos habuit tamquam filios et liberalibus artibus nos erudiri fecit Tandem philosophie operam dedimus et symoni cuidam mago nobiscum conlato adhesimus Cuius cum fallaciam cognouissemus ipsum omnino deseruimus et petri discipuli per zacheum effecti sumus Sequenti igitur die assumptis petrus tribus fratribus scilicet clemente aquila et nicheta ad quendam secretiorem locum orationis gratia descendit Quos venerandus quidam senex pauper alloqui cepit dicens Miseror

vri fictes qa sub spe pietatis nos
grauit errare consideo . neque
enim deus ē neq cultus hic aliqs
ē neq puidencia i mūdo sz for
tuitus casus et genesis oīa agunt
sicut ego exme ipo manifeste
compi in disciplina mathesis
pceteris eruditus Nolite ergo
errare siue orietis siue nō qa
q nra genesis ptinet nos dixit
Clemens aut in eū respiciens dio
pz pulsabat et b' se alias eū
uidebat audisse Cumqz demanda
to petri clemens aquila et niche
ta cū eo diucius disputasset et
prudenciā aptis racōibz ondis
sent Cumqz ob reuerenciā crebro
prem uocarent dixit aqla Quid
necesse ē ut eū prem uocemus cū
in mandatis hemus neminē sup
terram prem uocare Et pos hec
ad sene respiciens dixit Non
iniuriose accipias pr q frem
meū culpaui . qa te prem uoca
ret . hemus enim tale mandatū
ne aliquē isto noīe uocemus Cū
qz aqla hec dixisset risit omīs
astanciū cetus vna cū petro
et sene Et cū ille cam risus i
quireret dixit ad eū clemens
Qa facis tu . de quo alios cul
pas sene prem uocando At
ille negauit dicēs Ve nescio si
eū prem uocauerim . Dein cum
satis de puidencia disputasset
dixit eis senex Crederem utiqz
puidenciā ee sz ppria oscia phibe
or huic fidei acomodare assensū
Noui enim meā et coniugis mee
genesim Et scio qa q unicui
qz nrm dictabat genesis acci
disse Audite igitur coniugis mee
thema et inuenietis scema
tis exitus accidit Habuit namqz
in ea marte cū uenere sup centru

lunā uo i occasum . in domo ma
tris et finibus saturni Quod sce
ma adulteras facit et seruos pprios
adamare et pegre in aquis defungi
q et ita factum est Incidit namqz in
amorē serui et periculū atqz obpro
briū metuens cū ipo aufugit
et in mari periit Nam sicut fr meus
retulit ipm primo adamauit sz
ipe b' assentire noluit in seruū
sue libidinis amorē retorsit
nec tn ei imputandū ē qa eam
genesis hoc face compulit Nar
rauit quoqz somnium finxit
et quo cū libeis athenas uadēs
naufragio periit Cū filij uellet
irruere et rem apire phibuit
petrus dicens Quiescite quo
usqz in placet Dixit itqz petrus
Si hodie coniugē tuā castissimam
cū tribus filijs assignauero cre
des qa genesis michil sit Cui
ille Sicut impossibile ē exhibe
re quod pmisit ita impossibile ē
extra genesim aliqd fieri Dix
itqz petrus Ecce iste ē filius
tuus clemens et hij duo gemi
faustinus et faustus Tunc senex
resolutis menbris cecidit et
qsi exanimis factus ē Filij aut
irruentes in eū osculabantur
uerentes ne spm reuocare
possent Tandem ad se rediens
oīa ut acciderant p ordinē eis
enarrauit Tunc subito uxor
aduenit et cū lacrimis clamare
cepit Ubi ē vir meus et dns meus
Hec cū illa clamaret senex cu
currit et cū lacrimis eā amplex
ti et stringe cepit Dū igitur sil
manerent aduenit quidam
nuncians apionē et ambionē
faustini amicissimos cū symōe

mago hospitium. De quo Fausti-
nianus valde gavisus ad eos
visitandos ivit. Et ecce nuntius
venit qui diceret missos Cesaris An-
thyochie advenisse ut magos
omnes quereret et morte puniret.
Tunc Symon magus in odium fili-
orum qui ipsum reliquerant vultus
sui similitudinem in Faustinianum impressit
ut non Faustinianus ab omnibus crederetur.
Hoc autem fecit ut a ministris Cesaris
loco sui teneretur et occideretur. Ipse
autem Symon de partibus illis ab-
scessit. Cum autem Faustinianus ad
Petrum et ad filios redisset expa-
verunt filii vultum filii Symonis
in eo intuentes vocem autem patris
audientes. Solus autem Petrus
erat qui vultum eius naturalem videbat.
Cumque filii et uxor refugerent eum
et execrarentur dicebat eis: Cur
execramini et refugitis patrem
vestrum? Qui viderunt quod ideo eum
refugerent quia in eo vultus Symo-
nis magi appareret. Confecerat
enim Symon quoddam unguentum et faciem
eius perunxerat et vultum suum arte ma-
gica in eum impresserat. Ipse igitur mise-
rabiliter lamentabatur et dicebat:
Quid mihi misero accidit ut una die
recognitus ab uxore et filiis leta-
ri non potuerim cum eis. Uxor vero
crinibus sparsis et filii plurimum
flebant. Symon autem magus
cum adhuc esset Anthiochie Petrum
plurimum infamavit, magum ma-
leficum et homicidam eum ostendens.
Denique in tantum populum adversus
Petrum concitavit ut ipsum inve-
nire affectarent carnesque eius den-
tibus laniare. Dixit ergo Petrus
Faustiniano: Cum tu Symon magus
esse videaris perge Antyochiam et co-
ram populo me excusa ac ea que
de me dixit Symon ex persona me
a retracta. Postquam ego Anty-

ochiam veniam et alienum hunc vul-
tum effugabo et proprium omnibus reddam.
Hoc tamen nullo modo credendum quod
beatus Petrus cum peccato mentiri manda-
verit cum Deus non indigeat nostro
mendacio. Ideo itinerarium Clementis
in quo hec scripta sunt liber apocri-
fus est nec suscipiendus in talibus.
Perrexit autem Faustinianus pater
Clementis Anthiochiam et populum
convocans dixit: Ego Symon an-
nuncio vobis et confiteor omnia me fe-
fellisse de Petro, neque enim se-
ductor aut magus est sed ad salu-
tem mundi missus. Quapropter
si deinceps aliquid contra ipsum dixero
me tanquam seductorem et maleficum
expellatis. Nunc ego penitentiam ago
et male me dixisse cognosco. Mo-
neo igitur vos ut in ipsum creda-
tis ne vos et civitas vestra ista
pereatis. Cumque hec omnia que Petrus
iusserat implesset et in amorem Petri
populum incitasset Petrus ad eum
venit et oratione facta effigiem vultus
Symonis ab eo penitus effugavit.
Populus autem Antyochenus Petrum
benigne recepit et ipsum in kathe-
dra sublimavit. Quod audiens
Symon illuc pervenit et populum con-
vocans ait: Miror quod cum vos sa-
lubribus preceptis instruxerim
et a seductione Petro vos cavere
monuerim cur non solum ipsum au-
distis sed ipsum in cathedra episcopali su-
blimastis. Tunc omnes cum furore
adversus eum dixerunt: Monstro
nos es similis, nudius tercius
te penituisse dicebas et nunc
te et nos precipitare conaris. Et
impetu in eum facientes cum igno-
minia eum protinus expulerunt.
Hec omnia Clemens in libro suo de
se ipso narrat et hanc historiam
ibidem inseruit. Post hec autem
cum Petrus Romam venisset et sua

paſſione ꝰ ī minie videt̄ clemē-
tem, ptꝰ ſe epm ordinauit apo-
tuo igr̄ ſmāpe aplorꝰ clemens
vir pmodū p̄cuenꝰ ī futurꝫ ne
p hōc exemplū quilibz uellet
ſibi ī ecīa ſucceſſoꝫ ſtatuē ꝛ he-
reditarie ſāuariū dm̄ poſſide
lyno ceſſit ꝛ ptꝰ hc̄ clero poſt
modū aut̄ clemēs eligit̄ ꝛ p-
ſidere compellit̄ Qui ita mo-
rū ornamēto pollebat ut iu-
deis ꝛ gentilibus tomibꝫ xpi-
anis pliꝰ cplaceret Singlās
nomīa regionū noiati ſcrip-
tos habebat et quos baptiſmi
ſanctificacione mūdauit nō ſinebat
publice fieri mendicatori ſubiec-
tos Cū itaqz domicellā virgīeꝫ
neptim domiciani impatoris
ſacro uelamīe conſecraſſꝫ et
theodorā vxoꝫ ſyſynnij impa-
toris amici ad fidem cūtiſſet
et ī caſtitatis pꝓpoſito manē p-
mitteret ſyſynnius zelo ductꝰ poſt
vxoꝫ ſuā eccīam occulte ītrauit
ſcire volens quid illa ſic ec-
cleſiam frequentareꝫ Ac ubi a ſcō
clemēte orō finita eē ꝛ pplus reſ-
pondiſſꝫ amē. et ſyſynnius cecꝰ
ꝛ ſurdus penitus effectus eſt
qui ſtatī pueris ſuis dixit Cito
me tollite ꝛ foras educite Adduci-
ant eius ꝑ tota ecclīaꝫ eū gyra-
bant ꝛ ianuā puenie non
poterant Quos cū vidiſſꝫ theo-
dora ſic errantes pmo ab eis
declinauit putans qꝛ vir
ſuus ipam cognoſcē poſſꝫ Poſt
modū aut̄ qꝛ hc̄ eēt eos īterro-
gauit Qui dixert Dnus nr̄ dū
vult videre ꝛ audire ꝙ nō licz cecꝰ
ꝛ ſurdus factꝰ ē Tūc illa ī orō-
nem ſe dedit deprecans ut vir
ſuus inde exire poſſꝫ ꝛ poſt orō-
nē dixit pueris Ite modo ꝛ educi-
te dnm vīm ad domū ſuam

Tunc abiiſſent theodora ſcō cle-
menti indicat quid acciderit
Tunc ſcūs rogatu theodore ad
eū venit ꝛ ipm ī venit apertis o-
culis nichil videntem ꝛ nichil
penitus audientem Cumqz clemēs
pro eo oraſſꝫ ꝛ ille auditū ꝛ lumē
recepiſſꝫ videns clemēte iuxta
coniugē ſuā ſtantē amens effic-
tus ſe illuſū magicis artibꝰ ſuſ-
picatur. Precepit qꝫ ſuis ſuis ut
teneret clemēte dicens ipſꝫ ut
ingrederet̄ ad uxorē meā me
magicis artibus excecauit
Precipitqz miſſis ut clemēte li-
garet ꝛ ligatū trahent Ac illi
cū ligaret columpnas iacentes
ꝛ ſaxa putabat ſic. ecia ſyſy-
nio videbatur qꝛ ſcm clemētē
cū ſuis clericis trahent ꝛ liga-
rent Tunc clemēs dixit ſyſyn-
nio Quia ſaxa deos dicis ſaxa
trahe meruiſti Ille aūt vere
eū ligatū exiſtimans ait Ego
te interfici faciā Clemēs aūt
inde abſcedens theodorā ro-
gauit ne ab orōne ceſſaret do-
nec virꝰ ſuꝰ iuſtificareꝫ Orāte
igr̄ theodora petrꝰ aplꝰ ap-
paruit ei dicens Per te vir
tuus ſaluabitur ut impleatur
qꝫ dixit fr̄ meꝰ paulus Saluabi-
tur vir infidelis ꝑ mulierē fide-
lem ꝛ hec dicens abſceſſit Sta-
timqz ſyſynnius uxoꝫ ſuā ad
ſe vocauit obſecrans ut p ſe o-
raret ꝛ ſcm clemētē ad ſe vo-
caret Qui cū veniſſꝫ ipm in
fide inſtruxit ꝛ cū eo .ccc. ꝛ xiij
de domo ſua baptizauit Per hūc
aūt ſyſyniū multi nobiles et
amici nerue impatoris dño
crediderūt Tunc comes ſacrorū
pecūiaꝫ multis dedit ꝛ qꝫ ſcm

clemetē sediciō excitatur. Tunc
mamtinus pfectus urbis ipsi se-
dicione nō ferens ad clementē
se adduci fecit Quē cū redar-
gueret et ad se inclinare attep-
taret Ille ait Optare te ad ō
racōez accede. nam si canes mł-
ti contra nos latrauerit et
morsibus attrectauerit nūq
hec nobis possūt auferre quod
nos sumus racionabiles hoīes et
ipi sūt irracionabiles canes Sedi
cio aut ab imperitis incepta ondit
se nichil hre ūi tui ul ueri. Tunc
mamtinus de eo traiano impa-
tori scribens rescriptū accepit qnt
sacrificaret aut trāspontū mac
ipm in exiliū mitteret Tunc pfcs
clementi cū lacrimis ait Deus
tuus qui dure colis te adiuuet
cui pp indue tbuit et oīa nēria mi-
nistrauit Multi aut clerici et lay
ci eū in exiliū sūt secuti Pfectus
aut in insulam ueniens inuenit
ibi plusqz duo milia xanorū
ibidem iam diutū ad secanda
marmora dampnatos Qui sem
clemetē uidentes statī in fletū et
lacrimas prūpūt Ille eos cōso
lans ait Non meis meritis me
misit ad uos dns ūr coronę par-
ticipē me fieri Et cū ab eis didi-
cisset qz a sexto miliario aqua suis
humeris deportarent dix eis O-
remus oēs dom nrm ihm xpm
ut cōfessoribus suis fontē in isto lo
co ac venas apiat Et qui peussit
in deserto montis syna et fluxerut
aque in habundancia ipe nob lati
tem affluentē tpiat ut de eius
beneficiis gratulemur. Cūqz oracō
fca hinc inde conspiceret uidit ag-
nū stantē qui pede dextro erecto
qsi locū epo ondebat. et nullus
dom ihm xpm ēē que solus ipe
uidebat precessit ad locū et dixit
In noīe pris et filii et spūs sci
in isto loco percutite. Cū nul-
lus in isto loco in quo agnus stetit
attingeret. ipe arrepto breui sar-
culo breui ictu locū sub pede
agni percussit et statim maxi-
mus fons erupit et in fluuium
creuit. Tunc vniuersis pre gau-
dentibus scūs clemes ait.
Fluuis impetus letificat ciui
tatē dei. Ad huius modi fama
multi confluxerunt et vna die
quingenti et amplius baptisma
ab eo susceperunt. Et ydolorū
tēpla destruentes p totā pro-
uinciam infra vnū annū lxxv
eccas edificauerunt. Post tres
aut annos traianus impator
hec audiens quendam ducē illuc
misit qui cū oīs mori conspi
ceret multitudinem cessit et solum
clementem ligatā ad collū cū
anchora in mare pcipitauit dicēs
Iam nō poterunt ipm pro deo colē
Stante aut omni multitudine
circa littus maris cornelius et
febus discipli eius et oēs plebe
orare cepert ut dns corpus sui
martiris eis monstraret Statimqz
mare p tria miliaria recedenti
omnibus p siccū ingressi inueneri
in modū templi marmorei
habitaclm a deo paratū et ibi in ar-
cha corpus sci clemētis et an-
choram iuxta eū Reuelatū est dis-
cipulis ne ipi corpus eius tolle-
rent Omni aut passionis eius
anno p vii dies ad tria miliaria
mare recedit et siccū iter adue-
nientibus ebuit Cum in vna sol-
lempnitate quedam mulier cū
filio paruulo ad locū accessit co-
pletis aut festiuitatis solleē-
nijs cū puer obdormiuet in vn-
dantiū aquarū strepitu subito fcāe

Mulier autem trita et filii sui oblita cum reliqua multitudine ad ripam aufugit. Que postmodum filii memor cum eiulatu maximo flebat et usque ad celos lamentabiles dabat voces et plicito clamoribus et eiulatibus discurrebat si forte filii corpus a littore eiectum videret. Sed cum in ea spes omnis deficeret ad domum rediit et totum illum annum in fletu et merore duxit. Post annum igitur aperto mari omnibus anticipatis ad locum cito venit si forte de filio aliquod vestigium invenire posset. Cum igitur ante tumulum sancti clementis se dedisset in orationem surgens vidit infantem in loco in quo eum reliquerat dormientem. Estimans autem eum esse defunctum accessit propius quasi corpus collectura exanime. Sed cum eum dormientem cognovisset excitavit velociter et spectantibus populis in collum et ulnis levavit et ubi tanto tempore fuerit requisivit. Ille autem se nescire respondit sed annum integrum preterisse sed unius noctis spatio se suaviter dormivisse putabat. Et Ambrosius in prefatione sic ait. Cum autem iniquissimus imperator persecutor beatum clementem penis afficeret et ad vota cogeret non ei tormentum intulit sed triumphum. Iactatur ergo martir in fluctibus ut mergeretur et ex hoc pervenit ad premium. Unde petrus magister eius pervenit ad celum. Ergo christus in fluctibus approbans mentem ut clementem ad palmam victorie revocaret. Petrum ad celestia regna in eodem elemento ne mergeretur elevat. Refert leo hostiensis episcopus quod tempore quo michael imperator nove rome regebat imperium sacerdos quidam philosophus cum chersonem pervenisset et de his que narrantur in historia clementis habitatores interrogasset et quia advene erant potius quam indigene se nescire professi sunt. Ubi quidem miraculum marini recessus ob culpam inhabitantium iam diu cessaverat et ob incursum barbarorum templum destructum fuerat et archa cum corpore marinis fluctibus obtecta fuit quo miratus philosophus. Et accedens ad civitatem nomine georgiam cum episcopo et clero et populo accessit ad quendam futurus reliquias ad insulam in qua existimabant esse corpus martiris. Ubi cum ympnis et orationibus fodientes divina revelatione invenerunt corpus et anchoram cum qua fuerat in mare proiectum et deportaverunt chersonam. Deinde predictus philosophus romam cum corpore sancti clementis venit et multis ostensis miraculis in ecclesia dei que nunc ecclesia sancti clementis dicitur honorifice collocatum fuit etc.

De sancto Crisogono.

Crisogonus iussu dyocleciani in carcere includitur ubi sancta anastasia elemosinis fovebat. Cum ergo anastasiam vir eius in artissima custodia posuisset grisogono qui eam erudierat talia scripta direxit. Sancto confessori christi grisogono anastasia. Sacrilegum iugum mariti suscepi a cuius deo miserante thoros vitata in infirmitate declinans die noctuque domini ihesu christi amplector vestigia. Cum iste patrimonium meum cum indignatione ac turpibus ydolatriis exhauriat me quoque velud magam atque sacrilegam custodie tam gravissime mancipavit ut me vitam temporalem

amittere suspiter. Nichil enim
super est nisi ut amisso spiritu mor-
ti succumbam. In qua morte li-
cet glorier tamen mea mens valde
contristatur quia opes meas quas deo
devoveram ceteri turpibus consumun-
tur. Vale vir dei et memento
mei. Cui grisogonus sic rescripsit:
Attende ne turberis si tibi pie
viventi inferantur adversa. Non
enim deciperis sed probaris. Cito
adveniet placidum tempus quod optas et
quasi post noctis tenebras splen-
didum dei lumen aspicies atque post
glaciei frigus aurea et tranquilla
serena succedent. Vale in domino
et ora pro me. Denique cum beata
anastasia sic in custodia arta-
retur ut vix ei panis exiguus
daretur existimans se moritura(m)
sancto grisogono epistolam in hec verba
rescripsit: Confessori Christi grisogo-
no anastasia. Finis mei corporis
memento mei ut egredientem
animam meam ipse suscipiat pro cuius
amore ista sustineo que ex ore
sanctitatis tue recognovisti. Cui
ille rescripsit: Semper est ut lumine
tenebre precedant. Sicut etiam
post infirmitatem salus rever-
titur et vita post mortem promit-
titur. Uno enim fine concluduntur
et adversa huius mundi et prospera ne
vel tristibus desperatio vel letis
elatio dominetur. Unum mare est in quo
navicule corporis nostri velificant
et sub uno corporis gubernatore
anime nostre nautico funguntur offi-
cio. Quorundam igitur naves for-
tissimis catenarum nexibus soli-
datae et crebros equoris agi-
tatos fluctus illese percurrunt.
Quorundam vero fragilibus iunctura
lignorum etiam in tranquillo vi-
cinum morti conficiunt cursum. Tu
autem o Christi famula crucis tro-
pheum tota mente constringe et te
ipsam prepara ad opus dei. Igitur
dyoclecianus aquilegie positus
ceteros dampnans occidens sanctum gri-
sogonum sibi presentari iussit. Cui ait
Dicam et accipe potestatem prefectu-
re et consulatum generis tui et
sacrifica diis. Respondit grisogonus:
Unum deum in celo adoro et digni-
tates tuas quasi lutum contempno. Tunc
igitur super eum sententiam ad quendam locum
ducitur et ibidem decollatur.
Cuius corpus cum capite sanctus [illegible]
presbiter sepelivit.

De sancta katherina

Katherina dicitur a catha quod est uni-
versum et ruina quasi universa-
lis ruina. Omne enim edificium
dyaboli in ea penitus corruit. Nam
in ea ruit edificium superbie per
humilitatem quam habuit. Carna-
lis concupiscentie per virginitatem
quam servavit. Cupiditatis mun-
dane quia omnia mundana despexit.
Vel katherina quasi cathenula quia spa-
cium ex bona opera quasi cathe-
nam fecit per quam usque ad celum
ascendit. Katherina costi regis
filia omnibus liberalibus studiis
fuit erudita. Cum autem maxen-
tius imperator omnes tam divites
quam pauperes ad alexandriam
convocasset ut ydolis immolarent
et christianos immolare nolentes pu-
niret. Katherina cum esset annorum
xviij in palacio diviciis et servis
plena sola remanens. Audiens
diversorum animalium mugitus et can-
tancium plausus misso illuc
nuncio inquiri fecit celeriter
quid hoc esset. Quod cum didicisset assump-
tis aliquibus de palacio signo
crucis se muniens illuc acces-
sit et ibi multos christianos metu

mortis ad sacrificia duci conspexit
et vehementi dolore cordis sauci-
ata ad imperatorem se audacter in-
gessit et sic ait: Salutationem tibi im-
perator preferre et ordinis dignitas
et rationis via monebat, si creatorem
celorum nosceres et a diis falsis animum
revocares. Stans autem ante ianuam tem-
pli per diversas conclusiones sillogis-
morum allegorice et methaphorice
et mistice multa cum cesare dis-
putavit. Deinde rediens ad
communem colloquium dixit: Hec tibi tamquam
sapienti proferre curavi. Nunc
autem quare incassum congregasti hanc
multitudinem ad colendam stulti-
ciam ydolorum. Miraris hoc templum
manu artificum operatum, miraris
ornamenta preciosa que velud
pulvis ante faciem venti erunt.
Mirare celum et terram, mare et omnia
que in eis sunt. Mirare ornamen-
ta celorum, solem videlicet et lunam
et stellas. Mirare famulatum eorum qualiter
ab inicio mundi usque ad finem nocte
et die currunt ad occidentem et rede-
unt ad orientem et numquam fatigantur.
Et cum hec omnia adverteris interroga et
disce quis eorum sit potencior. Cum autem
ipsum ipso donante intellexeris nec
similem invenire valueris ipsum ad-
ora ipsum glorifica. Ipse enim est deus
deorum et dominus dominancium. Cumque de filii
incarnacione disseruisset stupefactus
cesar non valuit ad hec respondere. Tandem
ad se reversus dixit ad eam: O
mulier sine nos finire sacrificium
et postea hec tibi reddemus. Prece-
pit igitur eam ad palacium duci et cum
omni diligencia custodiri admirans
nimis eius prudenciam et corporis
pulchritudinem. Erat enim speciosa et
incredibili pulchritudine omnium oculis
admirabilis videbatur. Veniens
igitur cesar ad palacium dixit Kathe-
rine: Audivimus tuam eloquenciam

et admirati sumus tuam prudenciam
sed in deorum sacrificiis occupati omnia
plene nequivimus intelligere. Nunc
autem ab inicio progeniem tuam re-
quirimus. Et Katherina ad hec: Nec te
collaudes ne te culpaveris ipsum,
hoc faciunt stulti quos gloria vexat
vana. Confiteor tamen meam progeni-
em non timore iactancie sed humili-
tatis amore. Ego enim sum Katherina
Costi regis filia que quamvis in
purpura nata et liberalibus disci-
plinis non mediocriter instructa
hec tamen omnia contempsi et ad dominum ihesum
christum confugi. Dii autem quos co-
lis nec tibi nec aliis iuvare possunt.
Cui rex: Si ita est ut asseris quod totus
mundus errat et tu sola verum
dicis, cum tamen omne verbum in ore duorum
testium vel trium consisteret, si an-
gelus esses et si celica virtus ad-
credere tibi nemo debet, quanto minus
cum femina fragilis esse probaris. Cui
illa: Nec obsecro cesar a furore
te vinci permittas. Insipienti animo
non stet turbacio dira. Sic namque
poeta ait: Tu si te animo regis rex
eris, si corde servus et rex. [ait] Video
quod pestifera calliditate nos il-
laqueare disponis dum per exempla
philosophorum protrahere videris. Videns autem
imperator quod eius sapiencie obviare
non posset misit occulte litteras
ut omnes gramatici et rethores ad
pretorium Allexandrie festinanter ve-
nirent in mensa munera recep-
turi si contionatricem virginem suis as-
sertionibus superarent. Quos omnes
virgo superans ad christum convertit. Ad-
ducti sunt igitur a diversis provinciis
L oratores qui omnes mortales
in omni mundana sciencia et sapiencia excel-
lebant. Quibus interrogantibus
cur tam de remotis partibus evoca-
ti fuissent, Cesar respondit: Est apud
nos puella nobilis sensu et

prudenciam in topicis q omnes
sapientes ↄfutat et deos nros
demones esse affirmat quam si
supavitis cu honore magno ad
pa redibitis Cui illi dixerunt
Adducatur coram nob puella ut
sua temeritate quicta nunq se sapi
entes vidisse agnoscat Qz cu virgo
certame qd ei i minebat didicisset
totam se dno ↄmendavit Et ecce an
gelus dni astitit et ut constanter
staret admonuit asserens qd non
solu ab illo vinci poterit s insup
illa ipos ↄusos ad palmam mar
tirij destinaret Cu igr coram orato
ribus adducta fuisset dixit im
peratori Quali iudicio contra vnam
puellam .l. oratores opponis
quos de victoria remunerandos
pmittis et me sine mercede pugna
re compellis Erit tn dns ihus
xpus mi remunerator qui est spes
et corona certantiu Cu igr virgo
cu oratoribus sapientissimis
disputaret et deos apertis racionibus
ↄfutaret obstupefacti illi et qd dicerent
non invenientes muti penitus fuit
effecti Tunc impator nimio contra
eos furore repletus increpare
cepit eos cur ab vna puella tam
turpit se vinci pmitterent Unus
illor magr sic ait Noveris impator
qd nullus unq ante nos stare po
tuit quin ↄtinuo vinceretur Hec aut
puella in qua spus dei loqtur sic
nos i admiracionem ↄuertit ut ↄtra
xpm aliquid dicere aut omino nesciam
aut penitus formidemus Unde
impator ↄstanter fatemur qd nisi pba
biliorem sectam de hijs qs nunc coluimus
ↄtuleris ecce omnes ad xpm ↄuertimur
Audiens hec tirannus nimio
furore succensus omnes i medio ci
uitatis cremari iussit Hec virgo
ipos confortans ad martiriu con
stantes effecit et de fide diligent
instruxit Cu gº signo crucis
muniti flammis fuissent iniecti
ita animas dno reddiderunt ut nec
capilli nec vestimenta ab igne
i aliquo lederentur Cu aut xpiani
eos sepelissent tirannus
virgini ait O virgo generosa iuvene
tuti tue consule et post reginam
secunda in palacio meo vocaberis
et ymaginem tuam i medio ciui
tatis fabricata a cunctis velud
dea adorabis Cui virgo Desi
ne talia dicere q scelus sit eciam
cogitare Ego me xpo sponsam
tradidi ille gloria mea ille amor
meus ille dulcedo et dilectio mea
Ab eius amore nec me blandimenta
nec me tormenta poterunt revo
care Tunc ille furore repletus ius
sit eam spoliari et scorpionibus
cedi et cesam i obscuro carceri
recludi ibique diebus xij fame
cruciari Rege aut quibusdam
causis instantibus extra regio
nis ↄfinia precedente regina eius
nimio amore cu principe milicie
nomine porphirio media
nocte ad carcerem virginis ppavit
Quo cu regina introisset vidit
carcerem i estimabili claritate ful
gentem et angelos plagas virginis
vngentes Incipiens igr virgo
gloriosa katherina regine et por
phirio et cetis gaudia eterne vite
predicavit et ad fidem ↄuertens martirij
coronam eisdem predixit Sicque usque
ad mediam noctem sermone ptraxe
runt Quod cu porphirius audiuisset

ad ipsum regis procedit et cum ducentis
militibus fidem accepit. Quam vero per
xij. dies sine cibo tyrannus clau-
di iusserat. christus per hos dies
missa de celo candida columba ce-
lesti cibo eam refovebat. Post hec
dominus cum multitudine angelorum et vir-
ginum eidem apparuit dicens agnos-
ce filia creatorem tuum pro cuius nomine la-
boriosum subisti certamen. constans
esto quia ego tecum sum. Rediens igitur
imperator eam sibi presentari iussit et vi-
dens super eam splendorem quam tanto
ieiunio estimabat afflictam. pu-
tabat quod aliquis in carcere eam susten-
tasset et furore repletus custodes
torqueri precepit. Illa vero ait Ego
cibum ab homine non accepi sed christus
me per suum angelum enutrivit. Cui
imperator Recondito ore quod moneo
in corde tuo et noli dubiis respondere
sermonibus. non te quasi famulam possi-
dere cupimus sed regina pre omnibus po-
tens et elegans decore in regno meo
triumphabis. Cui virgo Attende et tu
obsecro et iudicij examine vindicata
sanctione discerne quem magis eligere
debeo aut potentem eternum gloriosum
et decorum. vel infirmum morta-
lem et ignobilem atque deformem. Tunc
imperator indignatus ait E duobus
tibi unum elige aut sacrifica ut
vivas aut exquisita tormenta su-
bire ut pereas. Et illa Quecumque
tormenta potes excogitare ne dif-
feras quia carnem et sanguinem meum christo
offerre desidero sicut ipse pro me semet
ipsum obtulit. Ipse enim est amator meus
deus meus et unicus sponsus meus.
Tunc quidam prefectus furenti regi per-
suasit ut infra triduum quatuor rotas
serris ferreis et clavis acutissi-
mis circumseptas pararet ut tam terri-
bili tormento virginem dissecaret
et ceteros christianos tam dire mortis

exemplo terreret. Quod et factum est.
Tunc virgo oravit dominum ut ad
laudem sui nominis et conversionem popu-
li circumstantis ipsam machinam dissipa-
ret. Et ecce angelus domini molam illam
tanto impetu divellendo concus-
sit quod quatuor milia gentilium interemit.
Regina autem que desuper hec aspiciebat
et usque huc se celaverat statim descen-
dens imperatorem de tanta sevitia in-
crepavit. Rex autem nimio furore
repletus cum regina sacrificare contemp-
neret. iussit eam evulsis prius ma-
millis decollari. Que cum ad marti-
rium duceretur katherinam rogavit ut
pro se dominum deprecaretur. Que ait
Ne timeas adeo dilecta regina quia
tibi hodie pro transitorio regno commu-
tabitur eternum. et regem mortalem im-
mortalem accipies. Tunc illa
constans effecta tortores hortatur
ne quod iussi fuerant facere morarentur.
Ministri igitur extra civitatem eam
ducentes ferreis hastilibus mamil-
las eius evellunt et post modum caput
preciderunt. Cuius corpus porphirius
rapiens sepelivit. Sequenti die
cum de corpore regine questio fieret et
multos ad supplicium tyrannus
pertrahi iuberet porphirius pro-
rumpens in medium exclamavit
Ego sum qui christi famulam sepeli-
vi et fidem christi recepi. Tunc maxen-
tius amens effectus rugitum
terribilem emittens exclamavit
O me miserum et miserandum
ecce porphirius qui erat unicus anime
mee custos et totius laboris so-
lacium deceptus est. Qui hoc cum
suis commilitonibus referret illi
protinus dixerunt Et nos christiani
sumus et mori parati sumus. Tunc
cesar furore ebrius precepit omnes
cum porphirio decollari et corpora
eorum canibus dimitti. T

2m

Deinde katherinā aduocans
ait. Quamuis arte magica ꝯgruū
mori fecās si nō resipuens pma
i palacio meo eris hodie igr aut
diis sacrificia offers aut caput amit-
tes. Cui illa: Fac quecumq̄ uolueris
paratam enim me inuenies ad oīa
sustinenda. Data igr super ea sentencia
decollari iubetur. Que cū ad locū
adducta fuisset erectis in celum ma-
nibus orauit dicens: Spes et
salus credencium, Decus et gla
uirginum ihu xpe bone obsecro te
ut quicumq̄ passionis mee me-
moriam egerit siue in exitu aīe sue
uel in quacumq̄ necessitate me inuocauerit
uidit tue propiciacionis consequatur
effectum. Factaque est uox ad eam dicens
Ueni dilecta mea, sponsa mea,
ecce tibi ianua celi aperta est. Ita et
his qui passionem tuam celebrauerint
rint optata subsidia pmitto de
celis. Deinde cū decollata fuis-
set de eius corpore lac pro sanguine e-
manauit. Angeli autem corpus
eius ab accipientes ab illo loco ad
montem synay itinere dierum xx de-
duxerunt et ibidem honorifice sepe-
lierunt. Ex cuius ossibus oleum ema-
nat quod cunctorum debilium membra sa-
nat. Qualiter autem maxencius pro sce-
lere et aliis que commisit punitus fuit
in historia de inuencione scē crucis
habetur. Notandum quod bta kathe-
rina admirabilis apparet in quinq̄:
Primo in sapia. Secundo in eloquencia
Tercio in constancia. Quarto in mundicia
Quinto in priuilegio. Primo igitur ad-
mirabilis apparet in sapia. In ipsa
enim fuit oīs species phye. Phya enim
diuiditur in theoricam, in practicam et in
logicam. Theorica sedm quosdam
diuiditur in tres scilicet in intellectualem
et mathematicam et methaphisi-
cam. Hanc igr bta katherina sapi-
enciam intellectualem habuit circa diuina

qua maxime usa est in disputacione
contra rhetores quibus unum so-
lum deum esse probauit et deos falsos
omnes esse conuicit. Secundo naturalem in
cognicione omnium inferiorum qua maxime usa
est in disputacione contra cesarem
sicut patet ibidem. Tercio methama-
ticam in contemptu terrenorum. Hec enim
sciencia secundum boecium speculatur formas
sine materia. Hanc enim scienciam bta
katherina habuit cum animum suum ab
omni materiali amore abstraxit. Hanc hec re-
spondit cum imperatori interroganti
rndit: Ego sum katherina costi
regis filia que quamuis in pur-
pura nata tamen hanc maxime usa
est cum regina quam ad contemptum mun-
di et despectum sui et desiderium re-
gis celestis duxit. Practica autem
diuiditur in tres: ethicam, yco-
nomicam, politicam. Prima docet
mores informare et se uirtutibus
exornare et pertinet ad omnes. Secunda
docet familiam bene componere et perti-
net ad patres familias. Tercia do-
cet urbes et populos et rem publicam
bene regere et pertinet ad rectores
urbium. Hanc triplicem scienciam eciam
bta katherina habuit. Primam enim
habuit cum se omni morum honestate
composuit. Secundam cum familiam que
sibi relicta fuit laudabiliter
rexit. Terciam cum imperatorem sapi-
enter instruxit. Logica diuiditur
in tres: in demonstratiuam, probabilem
et sophisticam. Prima pertinet ad
phisicos, secunda ad rethores et dya-
lecticos, tercia ad sophistas. Hanc
eciam triplicem scienciam in ea fuisse
tu de ea scribitur plurimis conclusio-
nes sylogismorum allegorice et me-
thaphorice discrete et mistice mul-
tum cum cesare disputauit. Secundo
fuit admirabilis in eloquencia. Ha-
buit enim eloquenciam facundissimam
in predicando sicut patet in suis predica-

[ser]monibus disertissima vocem reddendo sicut patet cum dicebat imperatori: Cirillus hoc templum manu artificum fabricatum. Item suavissima in attrahendo sicut patet in porphirio et regina quos eloquii sui suavitate ad fidem attraxit. Item efficacissima in convincendo sicut patet in rethoribus quos tam potenter devicit. Tercio in constancia fuit enim constantissima. Primo in minis illatis quia ipsas contempsit. Unde imperatori sibi minanti sic ait: Quecumque tormenta potes excogitare ne differas quia carnem et sanguinem meum Christo offerre desidero. Item quecumque animo concepisti fac paratam enim me invenies ad omnia sustinenda. Secundo in donis oblatis quia ea respuit. Unde cum imperator sibi promitteret quod eam in palatio secundam haberet ait: Desine talia loqui que scelus est etiam cogitare. Tercio in suppliciis irrogatis quia ea superavit sicut patet cum fuit posita in carcere et super rotam. Quarto in mundicia castitatis. Servavit enim castitatem inter ea per que castitas periclitari solet. Quinque enim sunt in quibus castitas periclitatur scilicet affluencia resolvens, oportunitas inducens, iuventus lasciviens, libertas effrenans, pulchritudo alliciens. Ista habuit beata katherina et castitatem servavit. Habuit enim maximam affluenciam rerum utpote que tam ditissimis parentibus successit. Habuit oportunitatem inducentem utpote que sui domina tota die inter suos famulos conversabatur. Habuit etiam iuvenilem etatem. Habuit etiam sui libertatem quia sola et libera in palatio remansit. Unde dicitur quod katherina cum esset annorum xviii in palatio diviciis et pueris plena sola remansit et cetera.

Habuit etiam pulchritudinem. Unde dicitur: Nam erat speciosa valde et incredibili pulchritudine omnium oculis admirabilis videbatur. Quinto in privilegio dignitatis. Quedam enim privilegia specialia fuerunt in aliquibus sanctis dum decederent, ut visitatio Christi quod fuit in beato Iohanne evangelista, olei emanatio quod fuit in beato Nicolao, lactis effusio quod fuit in beato Paulo, sepulcri paratio quod fuit in beato Clemente, peticionum exauditio quod fuit in beata Margareta que oravit pro his qui eius memoriam agerent. Hec autem simul fuerunt in beata katherina sicut patet in legenda eius.

De sancto Saturnino.

Saturninus ab apostolis discipulis ordinatus episcopus in urbem Thelosanam directus est. Cum autem ipso ingrediente demones responsa cessarent unus gentilium dixit quod nisi Saturninum occiderent a diis suis nichil penitus obtinerent. Apprehendentes igitur Saturninum nolentem sacrificare ad pedes thauri ligaverunt cum eum stimulis suis agitantes a summa arce per gradum capitolii precipitaverunt. Itaque capite confracto et cerebro excusso martirium consummavit. Cuius corpus due femine rapientes in profundo loco propter metum gentilium condiderunt quod postea successores eius ad locum decentiorem transtulerunt. Fuit et alius Saturninus quem Rome prefectus diu in carcere maceratum in eculeum levari, nervis et fustibus et scorpionibus cedi fecit. Denique lateribus adustis depositum de eculeo decollari precepit. Fuit et alius Saturninus apud Affricam frater sancti Satiri qui cum predicto fratre suo et Felicitate, Revocato, sorore [illegible] Revocati et cum Perpetua que nobilis martirium

passus est. Quorum passio alio tempore potissime recolatur. Cum ergo proconsul eis dixisset ut ydolis ymolarent et illi nullatenus assentirent, in carcerem missi sunt. Quod audiens pater Perpetue ad carcerem flens cucurrit dicens: Filia quid fecisti? dedecorasti genus tuum, numquam aliquis de genere tuo in carcerem missus fuit. Cum autem audisset quod christiana esset, in eam cum impetu cum digitis ad oculos irruit et ei oculos eruere voluit et exclamans egressus est. Vidit autem beata Perpetua huiusmodi visionem quam in crastino sociis enarravit dicens: Vidi scalam auream mirabili altitudine usque ad celum erectam, sed adeo angusta erat ut non nisi unus ascendere posset. In dextera vero et leva erant fixi cultri et gladii ferrei limati et acuti, ita ut qui ascendens circa vel infra se nullatenus respicere posset, sed semper ad celum erectum stare oporteret. Sub ea draco teterrimus et horribilis forme iacebat et pre nimio timore quilibet ascendere formidabat. Vidi et Saturum per eam ascendentem usque sursum et respicientem ad nos et dicentem: Ne timeatis hunc draconem, ascendite ut mecum esse possitis. Hoc audientes omnes gratias egerunt quia se vocatos ad martirium cognoverunt. Presentati igitur iudici cum sacrificare nollent, fecit Saturninum cum aliis viris et mulieribus separari et dixit Felicitati: Habes virum? Et illa: Habeo, sed contempno. Cui ille: Miserere tui puella ut vivas maxime cum infantem in ventre habeas. Ad quem ait: Fac de me quod vis, quia ad tuam voluntatem numquam trahere me valebis. Parentes autem beate Perpetue cum viro accurrentes infantem parvulum beate Perpetue qui adhuc lactabatur adduxerunt et videns eam pater stantem ante prefectum cadens in faciem dixit: Filia mea dulcissima, miserere mei et huius mestissime matris tue et huius miserrimi viri tui qui post te vivere non valebit. Perpetua vero immobilis stabat. Tunc pater filium ad collum eius iactavit et ipse et mater et maritus eius manus tenentes et flentes osculabantur eam dicentes: Miserere nostri filia et vive nobiscum. At illa puerum proiciens et illos repellens ait: Discedite a me inimici dei, non novi vos. Videns vero prefectus constanciam eorum diutissime verberatos in carcerem posuit. Erat vero dum plurimum mesti essent de Felicitate que octo iam mensibus pregnans erat, pro ea oraverunt et dolores partus in eam subito irruerunt et peperit filium vivum. Quidam vero de custodibus dixit ad eam: Quid facies cum ante prefectum venies, cum nunc tam graviter crucieris? Cui Felicitas: Hic ego patior, ibi pro me deus patietur. Extracti igitur de carcere ligatis post tergum manibus et nudatis vestibus per plateas ducuntur et dimissis bestiis Saturus et Perpetua a leonibus devorantur, Revocatus et Felicitas a leopardis comeduntur, beatus vero Saturninus capite gladio truncatur.

De sancto Leonardo

Leonardus dicitur quasi leos populi, a leos quod est populus et nardus quod est herba valde redolens, quia odore bone fame ad se populum attrahebat. Vel Leonardus quasi legens ardua. Vel Leonardus dicitur a leone. Leo enim quatuor habet in se: fortitudinem, quia sicut dicit Ysidorus habet in pectore et in capite. Sic habuit beatus Leonardus fortitudinem per malarum cogitationum refrenationem in pectore et in capite per infatigabilem supernorum contemplationem. Sagacitatem et hec in duobus

scilicet in apertione oculorum cum dormit et in deletione vestigiorum cum fugit. Sic beatus Leonardus vigilavit per laborem actionis et vigilando dormivit per quietem contemplationis et in se delevit vestigia totius mundane affectionis. Virtuositatem in voce quia eius voce terribili suscitatur leunculus natus mortuus et omnem bestiam fugere facit gradu. Sic beatus Leonardus mortuos multos in preconiis suscitavit et multos bestialiter viventes in operibus bonis fixit. Timorem in corde quia secundum Ysidorum duo timet scilicet strepitum rotarum et ignem accensum. Sic beatus Leonardus timuit et timendo vitavit strepitum mundane sollicitudinis et ideo in desertum fugit et ignem terrene cupiditatis et ideo thezauros sibi oblatos contempsit. Leonardus dicitur fuisse circa annum domini D. Hic a sancto Remigio Remensium archiepiscopo de sacro fonte levatus est et ab ipso salutaribus disciplinis instructus est. Cuius parentes primi in palacio regis Francie habebant. Ipse tantam graciam a rege obtinuit quod omnes incarcerati quos ipse visitabat protinus absolvebantur. Cum igitur fama sanctitatis eius excresceret et rex multo tempore cum secum manere fecit rogaret donec oportuno tempore ei episcopatum daret quod ille renuit et solitudinem desiderans relictis omnibus Aurelianum predicando cum fratre suo Liphardo devenit ubi pariter quam in quodam cenobio aliquamdiu vixerunt dum Lifardus super ripam Ligeris solitarius manere vellet et Leonardus per spiritum sanctum admonitus in Aquitania predicare disponeret osculantes se ab invicem discesserunt. Leonardus igitur ubique predicans et multa miracula

exercens in quadam silva Lemovicensi vicina habitavit ubi erat aula regia causa venationis constructa. Accidit autem ut quadam die rex ibi venaretur et regina illuc causa delectationis ingressa partu periclitaretur. Cum igitur rex et familia propter regine periclitationem lugerent et Leonardus per nemus transiret et gementium voces audiret pietate commotus illuc properavit et a rege vocatus protinus introivit. Cum igitur a rege interrogatus quis esset et se sancti Remigii discipulum esse narraret. Rex spem bonam concipiens et a bono magistro ipsum bene instructum existimans ipsum ad reginam induxit rogans ut precibus suis de recuperata coniuge et edito prole duplex gaudium obtineret. Tunc ille oratione effusa quod petebat protinus impetravit. Cum autem rex multa in auro et argento sibi offerret ille protinus recusavit admonens ut hec pauperibus daret dicens Ego nullis horum indigeo sed tantum in aliqua silvarum contemptis huius mundi diviciis soli Christo famulari desidero. Cum autem rex totum illud nemus tradere vellet ille ait Non totum illud accipio sed tantum circuitum cum meo asella asello circuire potero in exopto. Quod rex libentissime adimplevit. Constructo itaque ibidem monasterio diu ibi cum adiunctis ibi duobus sociis monachis in abstinencia multa degebat. Cum autem aqua uno ab eis miliario distaret puteum ibidem penitus siccum fodi iussit quem aqua orationibus suis implevit. Locum autem illum nobiliacum appellavit eo quod a rege nobili traditus sibi fuisset. Ibi

Ibi tantis miraculis choruscavit quod quicumque eius nomen in carcere invocasset mox ruptis vinculis nullo contradicente liber abiret et suas ibidem cathenas vel compedes presentaret. Horum plures secum manebant et ibidem domino serviebant. Septem quoque familie de eius nobili stirpe venditis omnibus ad eum venerunt et distributo singulis nemore ibi cum ipso manentes exemplo suo plurimos attraxerunt. Denique vir sanctus Leonardus multis clarus virtutibus VIII idus novembris ad dominum feliciter migravit. Ubi postquam multa fecisset miracula clericis illius ecclesie revelatum est ut quia locus ille pre multitudine frequentie artus erat alibi ecclesiam construeret et illuc corpus sancti Leonardi honorifice transponeret et ut transportaret. Sed cum illi cum populo triduano ieiunio et orationibus insistentes respicientes totam viderunt regionem nive coopertam, locum autem illum in quo sanctus Leonardus requiescere volebat omnino vacuum conspexerunt. Ibi itaque translatus est. Quanta vero miracula dominus per eum faciat in mensa ferri variis ante eius tumulum dependentibus testis existit. Vicecomes Lemovicensium ad terrorem malorum quandam grandissimam cathenam fecit quam in cippo sue turris affigi mandavit. Qua cathena quicumque collo cingebatur cuius hominis intemperiei expositus non una sed mille mortibus angebatur. Accidit autem ut quidam servus sancti Leonardi illa cathena sine culpa ligaretur qui iam cum fere ultimum spiritum efflaret inter se quo potuit voto sanctum Leonardum rogavit ut qui alios liberaret sibi quoque servo suo ~~in veste candida~~ subveniret.

Statimque sanctus Leonardus in veste candida ei apparens dixit: Noli timere quia non morieris. Surge et hanc cathenam tecum ad ecclesiam meam deferas, sequere me quia ego precedam te. Qui consurgens et cathenam accipiens sanctum Leonardum precedentem usque ad ecclesiam suam secutus est. Statimque ut ante fores fuit beatus Leonardus ipsum dimisit et ecclesiam intrans quod sanctus Leonardus sibi fecit omnibus enarravit. Et cathenam illam tam grandem ante tumulum eius suspendit. Alius quidam in loco sancti Leonardi nobilitato habitans eidem sancto valde fidelis existens a quodam tyranno captus est. Qui quidem tyrannus intra se cogitans dicebat: Leonardus iste omnes compeditos absolvit et omnis vis ferri ante ipsum velud cera ante ignem liquescit. Si hunc igitur vinculis ligavero protinus Leonardus adveniet et ipsum liberabit. Si autem ipsum custodire possem mille solidis ipsum redimere faciam. Scio quid faciam. Intra turrem meam faciam profundam foveam et hominem hunc compeditum aggravatum ibidem submergam. Deinde super os fovee ligneam archam construam in qua armatos milites accubare faciam. Licet enim Leonardus ferrum confringat tamen non subterraneum intravit. Qui cum totum ut cogitavit complevisset et ille homo sanctum Leonardum sepius inclamasset, sanctus Leonardus nocte adveniens archam in qua latebant milites revolvit et tamquam mortuos in sepulcro ita eos sub ipsa conclusit. Deinde cum multa luce foveam ingressus fidelis sui manum tenuit et ait: Dormis an vigilas? Ecce Leonardus quem tu desideras. At ille admirans ait: Domine adiuva me. Confestim confractis cathenis apprehensum cum ipsis ulnis extra turrim portavit. Deinde secum sicut amicus cum amico fabu-

lans usque ad locum suum et ad domum ipsum deduxit. ¶ Peregrinus quidam cum a visitatione sancti leonardi rediisset et in alvernia captus in carcere a quodam suus esset eos plurimum deprecabatur ut amore sancti leonardi cum in nullo offendisset eum relaxare deberent. Qui responderunt quod nisi copiose se redimeret non exiret. Et ille: Sit inter vos et sanctum leonardum cui me scitis recommendatum. Sanctus leonardus nocte igitur sequenti domino illius castri apparuit et ut peregrinum suum dimitteret imperavit. Ille vero mane evigilans et visionem quasi somnium parvipendens nullatenus dimittere noluit. Alia nocte iterum imperans apparuit sed ille iterum obedire contempsit. Tercia vero nocte sanctus leonardus peregrinum accipiens extra oppidum deduxit. Statim turris cum media parte castri corruens oppressit plurimos solum principe ad sui confusionem fractis cruribus reservato. ¶ Miles quidam in britannia incarceratus sanctum leonardum invocavit qui statim cunctis conspicientibus et videntibus et stupentibus in media domo apparuit et carcerem intrans et vincula frangens homini cathenas in manibus posuit et per medium illorum deduxit omnes stupore perterritos. ¶ Fuit et alius leonardus eiusdem professionis et virtutis cuius corpus apud corbiacum requiescit. Hic cum in monasterio esset prelatus tanta se humilitate deiciebat ut omnibus inferior videretur. Sed cum omnes pene populus ad eum confluerent quidam invidi regi clotario suggesserunt quod nisi provideret per leonardum qui multos sub optentu religionis colligebat regnum francie detrimentum non modicum sustineret. Quibus nimis credulus eum expelli iussit. Venientes autem milites adeo eius verbis compuncti sunt quod se suos discipulos spoponderunt con-

fusos. Rex quoque postea veniam petiit et detractores rebus et honoribus privati sancti leonardi valde dilexit et vix ad preces sancti detractores dignitati sue restituit. Qui adeo sibi impetravit ut quicunque in carcere teneretur mox invocato suo nomine solveretur. Accidit quodam dum oraret in cubiculo serpens quidam maximus aptus a pede usque in sinum eius tetendit qui ipse hoc nullatenus ab oratione cessavit. Completa vero oratione dixit ei: Scio quod ab initio creationis tue homines inquietas pro viribus sed nunc si in me tibi data est potestas fac in me quod meruit. Quo dicto serpens per capitium eius exiliens ad pedes eius mortuus corruit. Post hec autem cum duos episcopos discordantes sedasset in manus christi se commendandum predixit.

Pelagia prima feminarum anthiocene anthiochie civitatis rebus et divitiis plena, corpore pulcherrima, habitu ambitiosa et vana, animo et corpore impudica. Quadam vice per civitatem cum ambitione maxima transibat ita ut nihil super ea nisi aurum et argentum et preciosos lapides viderent. Ita ut quocunque pergeret aerem diversorum odoratu repleret. Quam precedebat et sequebatur multitudo magna puerorum et puellarum qui et ipsi erant vestimentis preclaris induti. Quam quidam sanctus pater nomine nonnus episcopus eliopoleos que nunc damiata vocatur videns amarissime flere cepit. Ex eo quod ipsa maiorem curam habebat placere mundo quam ipse haberet placere deo. Prostratusque super pavimentum faciem suam cum terra percutiebat et ipsam terram lacrimis rigans dicebat: Altissime deus ignosce

in peccatori. quia unius diei meretricis
ornatus totius vite mee in dus-
triam superavit. Hec me domine con-
fundat unius meretricis ornatus in
conspectu tremende maiesta-
tis tue. Illa se pro terrenis summo
studio decoravit. Ego tibi im-
mortali domino placere proposui. et
pro mea negligentiam non imple-
vi. Dixit quoque hiis qui secum erant.
In veritate dico vobis quia deus
hanc contra nos in iudicio produc-
turus est quia tam sollicite se de-
pingit ut terrenis amatoribus pla-
ceat et nos celesti sponso placere
negligimus. Dum hec et hiis si-
milia diceret subito obdormivit
visumque est ei quod quedam columba nigra
et fetida nimis circa eum celebra-
tem volaret. Quam dum cathecumi
abscedere precepisset columba dis-
paruit. Et post missam rediens
et ab ipso episcopo in vasa aqua missa
munda et candida exiens tam
alte volavit quod videri non potu-
it. Evigilans igitur dum qua-
dam vice ad ecclesiam procedens
predicaret et pelagia presens esset
adeo compuncta est quod ei litteras per
nuncium misit dicens. Sancto episcopo
discipulo christi pelagia discipula
dyaboli. Si vere christi discipulus com-
probaris qui ut audivi pro peccatoribus
de celo descendit me peccatricem
sed penitentem suscipere digneris.
Cui ille remisit. Rogo ut hu-
militatem meam non temptes quia ho-
mo peccator sum. Verum si vere salvari deside-
ras solum me videre non poteris sed
inter alios me videbis. Cumque ad
eum coram pluribus advenisset pe-
des eius apprehendit et amarissime
flens dicere cepit. Ego sum pela-
gia pelagus iniquitatis ex
undantibus fluctibus peccatorum. Ego
sum perditionis abyssus. Ego vora-

go et laqueus animarum. Multos
deceptos decepi que nunc cuncta
perhorrui. Tunc episcopus eam interroga-
vit dicens. Quod est nomen tuum.
Cui illa. A nativitate pelagia vocor
sed propter vestimentorum pompam omnes
me margaritam appellant. Tunc
episcopus eam clementer suscipiens
penitentiam salutarem iniunxit et
in dei timore diligenter instruxit
et sacro baptismate regeneravit.
Dyabolus autem ibidem clamabat
dicens. Ve violentia quam patior
ab isto sene decrepito chaldee
dies iniquo contrarius natus es
mihi. quia spem meam maximam ab-
stulisti. Quadam insuper nocte
cum pelagia dormiret dyabolus
ad eam venit. et eam excitans
dixit. Domina margarita quid
tibi mali feci unquam. Nunquid
non omnibus divitiis et gloria te ditavi.
Queso dic mihi in quo te contrista-
vi et tibi protinus satisfaciam.
Tamen obsecro ne me deseras. ne
opprobrium christianis effi-
ciar. Ipsa autem se signavit et in dy-
abolum insufflavit et statim evanuit.
Die autem tertio omnia que habebat
congregavit et pauperibus tribu-
it. Post aliquot autem dies cunctis
ignorantibus pelagia inde
noctu aufugit et in montem oli-
veti devenit ubi habitum heremi-
te accipiens in parva cella ibidem
se collocavit. et deo in multa ab-
stinentia servivit. Maxime autem
fame ab hominibus habebatur
et frater pelagius dicebatur. Post
hec quidam dyaconus supradicti episcopi
ierosolimam causa visitandi lo-
ca sancta venit. Cui dixit episcopus ut
post loca sanctorum visitata quendam
monachum nomine pelagium quereret
et ipsum visitaret cum verus famulus dei

esset Quod cum ille fecisset mox
ab illa cognitus nequaquam ipsam
propter nimiam maceratam cognouit
Cui dixit pelagia habes episcopum Et
ille Etiam domine Et illa Orat pro
me ad dominum quia uere apostolus christi est
Recedens autem inde die tercia ad
eius cellam rediit Sed cum
ad eius hostium percussisset et nullus
ei aperuisset fenestram aperuit et
mortuum eum uidit Currensque
tum hoc episcopo nunciasset episcopus et cle
rus omnesque monachi conuenerunt
ut tam sancto uiro exequias ce
lebrarent Cumque de cella corpus
eius extraxissent repererunt quod
mulier esset et plurimum admi
rantes gracias deo reddiderunt
et sanctum corpus honorifice sepe
lierunt Obiit autem viii die in
trante octobre Circa annos
domini cclxxx etc Thaysis

Thaysis meretrix ut in vitis pa
trum legitur tante pulchritudinis
erat ut multi propter eam venditis
substanciis suis ad ultimam paup
ertatem deuenerunt Sed et amatores
eius pro zelo litibus inter se con
fertis frequenter puelle limina
sanguine iuuenum replebant Quod
cum audisset abbas paphnutius sump
to habitu seculari et uno solido pro
fectus est ad eam in quandam egip
ti ciuitatem deditque ei solidum quasi
precium peccandi Illa autem accep
to precio ait illi Ingrediamur simul
in cameram Cumque ingressus esset
et lectum preciosis uestibus stratum
ascendere inuitaret ait ad eam Si
est interius cubiculum in ipsum eamus
Illa autem dixit Est quoddam cubi
culum ubi nullus ingreditur Si uero
deum times non est locus qui deita
ti eius absconditur Quod cum
senex audisset ait ei Et scis esse
deum Cumque illa respondisset se scire

deum et regnum futuri seculi nec non
et tormenta peccatorum dixit ei Si igitur
nosti cur tantas animas perdidisti
et non solum pro tua sed pro illorum red
ditura racione dampnaberis Illa uero
hec audiens prouoluta ad pedes
abbatis cum lacrimis exorauit di
cens Scio penitenciam esse et confido
remissionem te orante sortiri
tamen peto triduum horis inducias
et post hec quo iusseris ibo et quod
cumque preceperis faciam Cumque locum
illi abbas constituisset ubi uenire
deberet Illa collectis omnibus que
cumque ex peccato lucrata fuerat pala
tis in media ciuitate populo spec
tante igne combussit clamans Ve
nite omnes qui peccastis mecum et vi
dete quomodo ea que mihi contulistis
exurantur Erat autem precium auri li
brarum quadraginta Que omnia
cum incendisset ad locum ei abbas
constituit perrexit Quam ille
repto virginum monasterio in cellula
paruam recludens ostium celle
plumbo signauit et paruam relinquens
fenestram per quam ei uictus modi
cus inferretur Iussitque ei omnibus
diebus parum panis et aque ac
cepis ministrari Cum autem senex dis
cederet ait ad eum thaysis Quo
iubes pater ut ex naturali meatu aquam
meam effundam Et ille In cella
sicut digna es Cumque ipsum quo
deum adorare deberet requireret
Respondit Non es digna nominare
deum neque in labiis tuis nomen
trinitatis adducere sed nec ad celum
manus expandere quia labia tua
iniquitate plena sunt et manus
tue sordibus inquinate Sed tan
tummodo in oriens contra orientem
respice et hunc sermonem freque
nter iterans Qui plasmasti me
miserere mei Cum ergo tribus an
nis fuisset inclusa condoluit

abbas et p̄fr̄us ē ad abbtē an-
thoniū ut ab eo requireret si re-
misisset illi deus p̄ctm̄ Et narrata
causa senus anthonius quotcius
discipulis suis p̄cepit eis ut illa
nocte vigilantes ī oroñe p̄sisste-
rent sigillatim. q̄tus ex his alicui
deus declararet causā p̄p̄t
quā abbas p̄ venerat Cū ergo
incessant oravissent abbas paulus
maior discipulus anthonij vi-
dit subito in celo locū p̄ciose
ordinatū et ornatū. quē tres vir-
gines clara facie custodiebant Cū-
q̄ paulus illis diceret q̄tm̄ illa
tm̄ esse anthonij. vox divina
rndit Non ē p̄ris anthonij sed
thaysis meretris Quod cū mane
paulus abbas retulisset. cognita
dei voluntate abbas pafnucius
cū gaudio discessit Et mox p̄-
fatus ad monasterium ostiū celle dis-
sipavit Illa vero rogabat ut ad-
huc maneret inclusa Dixit
aūt ei Egredere q̄m dimisit deus
ē p̄ctā tua Et r̄ndit Testor dm̄
q̄m ex quo huc ī cella sū exomi
bus p̄ctis meis feci velud sar-
cinā et statui ante oculos meos
Et sicut nō discessit anhelitus
a naribus meis sic nō discesse-
runt p̄ctā mea ab oculis meis
sz fleba illa semp memoriis et
considerans Cui abbas pafnu-
tius dixit Non p̄p̄t p̄niaz tuaz
deus remisit ē p̄ctā tua s; quia
timorē hunc semp hūisti ī anima
Et cū illam inde eduxisset. xv.
dies sup vixit et pausavit ī
pace ¶ Abbas quoq; effrem
aliā meretricem sibi fere mō co-
neri te voluit Nam illa meretrix
secū effrem ad peccandū ī pude-
ter alliceret Dixit ei effrem

Sequere me Qua sequente
eum ad quendam locū ubi erat
multitudo hoim̄ dixit ei Vade hic
ut comisceamur tecū Ait illa Quo
possum hic facere tanta multitudi-
ne hic astante Et ille Si hoīes
erubescis nonne magis tūn debes
erubescere creatorē q̄ revelat oc-
culta tenebrarū Illa confusa recess-
it vitā ī melius comutando

De i nutriculū bn̄ corde papiensi

Fuit quidam rex egypti. rex
sup tū regna. unicū filium
h̄ns quē ad scolas misit p̄fsius
Mortuo vō rege. oms barones
nobiles milites ī simul exorunt
contra reginā detrahentes ei
contra regina. solā civitatē ei dimit
oīa regna. sola civitate ei dimit-
tentes p̄mula n̄c consualez. Que
p̄nimio dolore cogitabt se dare dy-
abolis ut ipo consilio et auxilio
ablata reciperet et ī suis detracto-
ribus vindicaret. Quod intelli-
gentes demones. xij. pulcherrimo-
rū virorū spēs h̄ntes ante se dom-
nā ī eodē nōie apparuerūt dicentes
Si vis facere q̄ cogitasti nos erimus
adiutorio ad tuū placitū p̄cient
Erat siquidem nōie m̄ demones tales et
pulchiores sum q̄ et hēnt regnū
omi gaudio plenū Unde sursum
Que vidit. Et vidit tale gaudium
q̄ erat ī effabile. ad illud dixerunt
te p̄ venītā tuā aiaz cū corpe de-
feremus Que se aīā et corpe separa-
vit Dixerunt aūt demones Si in
esse volueris abnegabis p̄rem
et filiū et spm̄ scm̄ et mariam Que
hijs omnibus abnegavit. et fer-
ro linguā eius ī cidentes et sangui-
ne rapientes dyabli scripserunt cartā
ī testimoniū huius pacti. et unus
luciferō dnō suo deportavit Dixe-
runt aūt demones ad illam ¶

In palacio tuo in quarto angulis In
uno aurum In secundo argentum In tercio
gemmas preciosas In quarto elimosina
tocius mundi meliora invenies
quibus ad usus tuos superabis
et post annum unum regnum subiu
gabis et tunc de regno illo omnes
clericos et religiosos fugabis et
omnes ecclesias destrues et layeos bo
ne vite ad peccatum cum nuptiis con
trahis Illa veniens ad palacium
omnia ut ei dixerunt invenit auro
et argento omnes ad suum placitum
subiugavit Et post anno duo v
mus regni factus est Expelles cle
rum devastavit ecclesias et omnes ad
peccatum pertrahens Secundo anno appa
ruerunt ei dyaboli dicentes In secundo
regnum hoc volumus omnes in duobus
regnis a matrimonio desistere compel
les ut iaceat unusquisque cum matre
sua vel sorore vel cognata et non
sit aliqua lex ut vivant omnes
sicut iumenta Que superata sunt
secundo regno iussa complevit Ter
cio anno iterum dyaboli ei apparuerunt dicen
tes Superato tercio regno quod
fuerant pauperes tunc regnorum
et operatis fossis etc. dicas te velle
in finitas elemosinas pro remedio
viri tui clerici cum venerit in pre
dictas foveas precipitentur Que sub
iugato tercio regno omnia fecit sicut
Modo videamus istum parentem que
se tantis peccatis involuit quo pacto
manus dei et sue matris eterna potuit
evadere tormenta Filius eius cum hoc
paret in studio cum esset sapiens peritus
in nigromancia vocavitque dyabolos
et quesivit cum ut narrarent ei quo
modo sua expulsa esset de regno et
depauperata et modo iterum domina trium
regnorum Dyabolus ait quia deum et beatam
virginem negavit et se nobis animam et

corpore tradidit et ideo in anima
hec omnia evenerunt Filius de
multum doluit et iterum dyabolos coniura
vit ut eum sine lesione in terram gal
liam tunc ad matris eius domum de
ferret Qui quidem fecit Mane
facto introductus est ad matrem et
civitate filius absens et venias
susceptus Illa die in gaudio perdu
rantes mater talium Filius sequen
ti autem die ait Unde mater tibi hec
omnia provenire potuerunt Ubi cleri
ci ubi ecclesie Que respondit De ab
scondito thezauro patris tui omnes
servituti mee subiugavi Respon
dit filius O mater male est eius
humana gloria perpetualiter dampna
ri obligavimus te dyabolis quibus
tua anima et corpore tradidisti Ces
sa in posterum mater dilecta et age penitenciam
Cui mater Quo fili hec omnia pos
sum emendare cum multa milium
infinitas animas miserim ad in
ferna Et filius maior dei mag
na est et nullum peccatorem contritum de
spicit Et illa et dominum et eius pa
gentricem abnegavi quo modo
consequar abeas Cui filius ac
quiesce consiliis meis Debes con
fiteri ex puro corde et penitenciam usque
ad finem vite tue portabis Hiis
et aliis incitavit matrem ad maxi
mam contricionem quam venientes
dyaboli anima et corpore vivam dedux
erunt Unde filius dolens ar
tissimam vitam assumpsit Item
orationibus ieiuniis et vi
giliis faciens penitenciam decennalem
Decimo anno venit romam
ad sanctum silvestrum papam et aggressus
cum lacrimis ei promisit vitam
matris sue rogans auxilium sa
lutis sue Cui silvester tollens
ramum aridum dedit ei dicens

Tulit ramum ponens in monte
Celidonio et cum habuerit poma ma-
tri tue poteris suffragari. Quod
ille fecit et ibi mansit anno
senio. Post circulum anni venit
inde tercio et invenit arborem
altissimam habentem septem poma.
Qui cum carpere non posset pre altitu-
dine dixit: Domine deus et misericors
deus et piissima mater mea si hoc
indicium mee vere possem habere
de fructu huius arboris et defer-
re sancto Silvestro qui michi contulit
hunc ramum aridum. Et mox ar-
bor inclinata est donec carperet
tria poma et deferens Romam
pre gaudio sancto patri Silvestro.
Cui sanctus Silvester: Vide hec herba
spiritus sanctus est et hoc indicium mee
... est. Mane meum sacros or-
dines accipies et in oratione mis-
sas sacras opitulamine meritis tue
animam de penis poteris manu parare.
Quod cum fecisset et primam missam cele-
braret infra canonem raptus
vidit matrem suam pre in spatiali loco in
ineffabilibus penis ita ut
centum cubitis flamma super eam
ascenderet. Et filius doluit et
obstupuit sed ... in tormentis
risus visit. Cui filius: Quomodo
mater in tantis tormentis ridere
potes? Cui mater: Rideo et gaudeo
quia digna fui talem filium ge-
nerare cuius consilio ad gratiam
inducta sum. Cuius primis precibus
ignem inferni pretium evasi et
liberabor tricenta missis tuis
et unam missam de beata virgine
perficere que sola potest cartam sang-
uine scriptam a lucifero datam re-
trahere que cum super altare re-
ciderit scias me penitus fore
liberatam. Quod filius ad se re-

diens fecit omnia et carta re-
posita est et mater liberata. Qui
postea predicator egregius
factus per tribus regnis annis
pro usis eadem et cum alia in super
regna ad fidem convertit. Eccle-
sias reparavit et ad divinum
cultum omnia laudabiliter restau-
ravit etc. Sequitur de sancto Iacobo martire

Iacobus martir cognomento
intercisus nobilis genere sed fide
nobilior ex regione persarum et
civitate Elape oriundus fuit. Hic
ex parentibus christianissimis ortus est
et uxorem christianissimam habuit. Erat ipse
notissimus regi persarum et inter opti-
mates primus. Accidit autem ut a prin-
cipe nimio amore seduceretur et ad
colenda ydola flecteretur. Hoc autem
mater et uxor audientes per litteras
sibi scripserunt dicentes: Obediendo
mortali deseruisti eum qui vita est.
Placendo fuit cito putredini de-
servisti sempiternum odorem veritatem
in mendacium commutasti et mor-
tali obtemperans vivorum ac mor-
tuorum iudicem reliquisti. Noveris
igitur amodo nos a te factas extra-
neas nec tecum deinceps aliquatenus
morituras. Cum autem has litteras
Iacobus legisset amare flevit ait:
Si mater mea que me genuit et ux-
or mea aliene facte sunt
quanto magis a me factus est extra-
neus deus meus. Cum ergo penitentie
sue se plurimum affligeret nuncius
venit ad principem qui dicit il-
lum christianum esse. Quem princeps
convocans ait: Dic michi si naza-
renus es. Cui Iacobus: Etiam na-
zarenus sum. Et ille: Ergo magus
es. Cui Iacobus: Absit a me ma-
gum esse. Cum ergo ei multa suppli-
cia minaretur dixit ei Iacobus

Non me conturbat imminens interi-
tus quia tanquam ventus flans su-
per faciem terre hic currus animae in trans-
itu pertransit. Cui princeps: Noli
sed prudenter age ne gravi morte
pereas. Cui iacobus: Hec non mors
sed sompnus potius est dicenda cum
post modicum resurrectio tribuatur.
Cui princeps: Illi te seduxerunt na-
zareni dicentes mortem esse somp-
num quia magis imperatores timent
eam. Cui iacobus: Nos mortem
non timemus quia de morte ad vitam
transire speramus. Tunc princeps de con-
silio amicorum hanc super iacobum tu-
lit sententiam ut ad aliorum terrorem mem-
bratim iacobus puniatur. Cum autem
quidam ex compassione super eum
flerent ait: Nolite flere super me
sed super vos ipsos flere quia ego ad
vitam pergo et vos supplicia eterna
debentur. Tunc carnifices pol-
licem manus dextre eius absciderunt
et exclamans iacobus ait:
Liberator nazarene suscipe ra-
mum arboris misericordie tue. Nam cultor
vinee sarmentum abscidit vitis
ut potius germinet et uberius coro-
netur. Cui carnifex: Si assentire
vis adhuc tibi parco et medicamentum
adhibeo. Cui iacobus: Nonne
perspexisti stipitem vitis quia cum am-
putantur sarmenta ille nodus qui
remanet in suo tempore cum terra calescere
inceperit per singula abscisionis lo-
ca producit germina. Si igitur vitis
putatur vicissitudine temporis ut ger-
minet quanto magis fidelis homo
qui in vera vite christo operatus est.
Tunc accedens carnifex secundum ab-
scidit digitum. Beatus autem iacobus
dixit: Suscipe duos ramos quos
plantavit dextera tua domine. Ab-
scidit et tercium et dixit iacobus: De
triplici temptatione liberatus benedicam
patri et filio et spiritui sancto. Et cum
tribus excitis de camino pueris con-
fitebor tibi domine et in choro martirum
psallam nomini tuo christe. Absciso
quartus digitus. Et iacobus dixit:
Protector filiorum israel qui in quarto filio be-
nedictionis principatus es, suscipe
a servo tuo confessionem quarti digiti
tanquam in iuda benedicta. Absciso
quinto digito dixit iacobus: Com-
pletum est gaudium meum. Tunc car-
nifices dixerunt ei: Parce iam
nunc anime tue ne pereas nec contriste-
ris si unam manum amiseris quam
multi sunt unam manum habentes tamen
et multis divitiis et honoribus ha-
bundantes. Beatus iacobus dixit:
Cum pastores incipiunt pecora ton-
dere nunquid dextrum tantum vellus au-
ferunt et sinistrum dimittunt? Si igitur
pecus quod animal brutum est totum vult
vellus amittere quanto magis ego
homo rationalis non dedignabor pro
deo occidi. Accedentes igitur impii
ad sinistram manum digitum mini-
mum absciderunt. Et iacobus dixit:
Tu domine cum magnus esses minimus
et parvus pro nobis fieri voluisti et
ideirco tibi reddo corpus et animam
quam creasti et proprio sanguine redemis-
ti. Absciditur septimus digitus et
ait iacobus: Septies in die laudem
dixi domino. Absciditur octavus et
dixit iacobus: Octavo die circumciditur
hebreus ut transeat ad legales
cerimonias et mens servi tui domine
transeat ab hiis incircumcisis et co-
inquinatum habentes preputium ut
veniam et aspiciam faciem tuam
domine. Inciditur nonus digitus
et ait iacobus: Hora nona tra-
didit christus in cruce spiritum unde
et ego domine in dolore nonum digiti
confiteor et gratias tibi ago

Absciditur decimus digitus
Et ait iacobus Decimus numerus est
in preceptis et yoth prima littera
nominis ihesu xpi. Tunc quidam de as-
tantibus dixerunt O dilectissime
quondam nostri per fidem tantum confitere
consule ut vivere valeas. Licet
enim abscise sint manus tue sunt
tamen apud nos periti medici
qui tuis doloribus valeant sub-
venire. Quibus iacobus ait
Absit a me nephanda simulacio
nemo enim mittens manum suam
ad aratrum et aspiciens retro
aptus est regno dei. Tunc indig-
nati carnifices accesserunt ad
pollicem pedis dextri et abscide-
runt Et dixit Jacobus pes xpi
perforatus est et sanguis exivit.
Absciditur secundus pedis digitus
Et ait Jacobus Magna michi
dies est hec pre omnibus diebus
hodie enim ad dominum fortem conversus
ibo Absciditur tercius et cum cu-
picerunt Et subridens iacobus
dixit Vade tercie digite ad socios
tuos et quemadmodum granum
frumenti multum fructum affert et tu
ita in novissimo cum sociis tuis
requiesces. Absciditur et quartus
Et ait iacobus Quare tristis es
anima mea et quare conturbas me
spera in deo quoniam adhuc confitebor
illi salutare vultus mei et deus
meus. Absciditur quintus et ait
Jacobus Nunc incipio dicere ad dominum
Quinque digitus me fecit socium
servis suis. Tunc accedentes
ad pedem sinistrum digitum primum
absciderunt Et Jacobus dixit
Digite propter consortium quia
magnus et parvus unam habent
resurrectionem Capillus de ca-
pite non peribit quanto magis a sociis
tuis minime separaberis Absciditur
secundus et iacobus ait Destruite
te veterem domum quia splendidior
paratur Absciditur tercius et ait Ja.
Tunsionibus firmatur incus
Absciditur et quartus et ait Ja. Con-
forta me deus veritatis quoniam in te
confidit anima mea et in umbra alarum
tuarum sperabo donec transeat iniqui-
tas Absciditur et quintus et ait
Ja. Ecce me in domine vicies immo-
lor Tunc accedentes carnifices
pedem dextrum absciderunt et dixit
Ja. Nunc offeram munus celesti
regi propter cuius amorem hec pacior Ab-
sciderunt et pedem sinistrum et beatus
Ja. dixit Tu es qui facis mira-
bilia exaudi me domine et salva
me Absciderunt et dextram manum
et ait Ja. Adiuvet me domine adiuvet
me Absciderunt et sinistram Ait Ja.
Tu es deus qui facis mirabilia Ab-
sciderunt et dextrum brachium abscide-
et ait Ja. Lauda anima mea dominum
laudabo dominum in vita mea psallam
deo meo quam diu fuero. Absciderunt
et brachium sinistrum et ait Circumde-
derunt me dolores mortis et in nomine
domini vindicabor in eis Tunc acce-
dentes absciderunt et surram dex-
tri cruris scindentes usque ad fe-
mur Tunc beatus Ja. ineffabili do-
lore gravatus exclamans ait
Domine ihesu xpe adiuva me quia
circumdederunt me gemitus mortis
et ait carnificibus Carne nova
me induet dominus quam vestra vulnera
maculare nequibunt Iam carni-
fices defecerunt eo quod a prima ho-
ra diei usque ad nonam in eius in-
cisione sudassent. Tunc similiter
accedentes sinistri cruris surram
abscidendo usque ad femur extraxerunt
Tunc exclamans beatus Ja. dixit
Dominator domine exaudi me semi-

Domum tuam dne decz sctitudo i longitudine dierum pñ

tinum vivorum et mortuorum Digi-
tos dñe nō hēo ut ipos ad te por-
rigam nec manus ut eas ad te ex-
tendam. Pedes mei truncati et ge-
nua demolita ut nec genua flecte-
valeam et sum velud truncus domi-
ablatis quibus subsistunt columpnis
Exaudi me dne ihū xpe et dedu-
ceam animam meam. Hec cum dixisset
vnus de carnificibus accessit et caput
eius amputavit. Christiani igitur oc-
culte accesserunt et corpus eius ra-
pientes honorifice sepelierunt. Pas-
sus est autem quinto kalendas decembris
etc. Expliciunt. De dedicatione.

Dedicatio ecclesie inter alias
festivitates sollempniter
ab ecclesia celebratur. Et quia
duplex est ecclesia sive templum
scilicet materiale sive et spirituale. Ideo
de huius templi duplici dedicatione
nunc hic breviter est agendum. Circa
dedicationem autem templi materi-
alis tria videnda sunt. Primo quare
dedicatur vel consecratur. Secundo
qualiter consecratur. Tercio per quos
prophanatur. Et quia in templo duo
sunt que consecrantur scilicet altare et
ipsum templum. Altare autem consecra-
tur ad tria. Primo ad sacramentum
dni offerendum. Genesis. Edificavit
noe altare dno et tollens de cunc-
tis mundis volucribus et pecori-
bus optulit super altare. Hoc autem
sacramentum est corpus et sanguis
xpi que in memoria dominice passionis
ymmolamus iuxta quod precepit dnus
dicens. Hoc facite in meam comme-
morationem. Hemus enim triplex me-
moriale dominice passionis. Unum
scilicet in scripto passio xpi ymagi-
nibus figurata. Et hec habet
fieri quantum ad visum. Ipsa enim
ymago crucifixi et alie yma-
gines in ecclesia fiunt propter rememo-
rationem et ad excitandum de-
votionem et instructionem que sunt
quasi libri laycorum. Secundo in verbo
scilicet passio xpi predicata. et habet
fieri quantum ad auditum. Tercio in
sacramento tam signat expresse
in quo corpus et sanguis xpi continue
et sic nobis offertur et hoc memori-
ale habet fieri quantum ad gustum.
Si igitur affectum nostrum accendit pas-
sio xpi descripta et amplius pre-
dicata multo magis inflamari
debet in hoc sacramento tam signanter
expressa. Secundo ad nomen dni
invocandum. Gen. xii. Edifica-
vit abraham altare dno deo
qui apparuit ei et invocavit ibi
nomen dni. Hec autem invocatio
secundum apostolum ad thymo. fit fieri
aut per obsecrationes que fiunt
ad mirationem malis removendis
Aut per orationes que fiunt pro bonis
impetrandis. Aut per gratiarum ac-
tiones que fiunt pro bonis habitis
conservandis. In vocatio que fit super
altare proprie dicitur invocatio misse quasi
co scilicet per celeste nuncius scilicet a patre
xpus mittitur que ipsam hostiam
consecrat. Et per eundem nobis pri-
mittitur ut pro nobis intercedat
Unde hugo. Ipsa hostia sacra
missa vocari potest quia tum missa
primo a patre nobis per incarnationem
Secundo a nobis patri per passionem. Si-
militer in sacramento primo a patre
nobis per sanctificationem qua nobiscum
esse incipit. Postea patri a nobis
per oblationem qua pro nobis inter-
cedit. Et nota quod missa in tribus
linguis canitur scilicet greca. hebra-
yca et latina ad representandum
tytulum dominice passionis qui scriptus
erat greco. hebrayce et latine.

Item notandum quod omnis lingua de-
bet deum laudare que per linguam
explicatam lingwam intelligitur. Latina
autem sunt ewangelia epistole oraciones
et cantus. Greca sunt kyrieleyson
ypeleyson que novies vicibus can-
tantur ut ad societatem novem
ordinum angelorum perveniamus.
Hebrayca sunt alleluia sabaoth
osanna amen. ¶ Tertio ad can-
tandum. Ecclesiastici xlvij. dedit illi
contra inimicos potenciam et sta-
re fecit contra altare cantores
in sono eorum fecit dulces modu-
los. Et dicit modulos in plurali
quia secundum hugonem de sancto victore
tres sunt species sonorum que faciunt
tres modulos. Fit enim sonus pul-
su flatu et cantu. Ad cytharam
pertinet pulsus. ad organum fla-
tus. ad vocem cantus. Assignari
potest hec consonantia sonorum. con-
cordia morum. Ubi refertur ad pul-
sum cythare manuum operatio. ad fla-
tum organi mentis devotio. ad
cantum sermonis vocis exhortatio.
Quid prodest dulcedo vocis sine
dulcedine cordis. Frangis vocem
frange voluntatem. Servas conso-
nanciam vocum serva concordiam
morum ut proximo concordes exemplo
per voluntatem deo per obedientiam magistro.
Hoc genus triplex genus musicorum re-
fertur ad triplicem divinum officij ec-
clesie sicut in mitrali de officio divi-
no. Nam ipsum officium ecclesie consistit in
psalmis in cantu et in lectionibus.
Primum igitur genus musicorum est quod
fit pulsu digitorum ut in psalterio
et similibus et ad illud pertinet psal-
modia. Unde psalmista laudate eum in psal-
terio et cythara. Secundum est quod fit can-
tu sicut in voce et ad illud pertinet
lectiones. Unde psalmista psallite
ei in vociferatione. Tertium quod fit
flatu sicut in tuba et ad illud
pertinet cantus. Unde psalmista laudate eum
in sono tube. ¶ Templum autem
sive ecclesia consecratur quinque racio-
nibus. Primo ut inde dyabolus
et eius potestas penitus expellatur.
Unde refert gregorius in dyalogo
quod cum quedam ecclesia arrianorum
fidelibus reddita consecraretur
et reliquie sancti sebastiani et beate
agnetis in illud delate fuissent
populus ibidem congregatus porcum
subito intra suos pedes illuc i-
tur que discurrere senserunt qui
fores ecclesie repetens a nullo
videri potuit omnesque in admira-
tionem commovit. Quod ideo dominus
ostendit ut cunctis patesceret de loco
eodem immundus habitator exiret.
Sequenti autem nocte magnus stre-
pitus in eiusdem ecclesie tecto factus
est ac si in hac aliquis errando
discurreret. Secunda item nocte gra-
vior sonus increvit. Tercia vero
nocte tanto horrore insonuit
ac si omnis ecclesia a fundamentis
fuisset eversa. Statimque recessit nec
amplius in illa antiqui hostis
inquietudo apparuit sed per terrorem so-
nitum quem fecit innotuit quod a lo-
co quem tenuerat coactus exibat.
Hec gregorius. ¶ Secundo consecratur
ut ad eam fugientes salventur.
Unde alique ecclesie post dedica-
cionem a principibus privilegiantur
ut qui ad eam rei fugerint sal-
varentur. Unde dicit canon. Reos
sanguinis defendit ecclesia ne vitam
perdant et membra. Unde ioab
cum in thabernaculum fugit et cor-
nu altaris apprehendit. ¶ Tercio
consecratur ut ibidem oraciones

exaudiantur. Quod signa-
tum est iij. Reg. viij. ubi salomo
dedicato templo ait Quicumque
rogaverit in loco isto exaudies
eum in loco thabernaculi tui in ce-
lo et cum exaudieris propicius
eris. Adoramus autem in perspi-
catis ad orientem quod fit tripli-
ci racione secundum damascenum iiij.
cap. lib. v. Primo ut priorem virtutem
nos ingredi ostendamus Secundo ut ad
crucifixum xpm respiciamus Tercio
ut venientem iudicem nos expectare
moveamur. Licet enim sic Deus paradi-
sum in eden secundum orientem plas-
mavit et hominem transgressum exulare
fecit. et ante paradysum ex contra-
rio habitare fecit. Antiquam igitur
patriam requirentes et ad ipsam
aspicientes dominum ad orientem a-
doramus. Secundo et dominus crucifixus
ad orientem respiciebat et ita a-
doramus ad ipsum respicientes
Et assumptus ad orientem sursum
ferebatur. et ita ipsum apostoli adora-
verunt et ita veniet quo vide-
runt eum euntem in celum. Ipsum igitur
expectantes ad orientem ado-
ramus. Templo consecratum
ecclesia ut ibidem deo laudes ex-
solvantur. quod quidem fit in septem
horis canonicis scilicet in matutinis
prima tercia sexta nona et Et
licet in qualibet hora diei deus sit
laudandus tamen quia ad hoc infir-
mitas nostra non sufficit ordinatum
est ut in hiis specialiter dominum laudemus
eo quod hee hore aliquibus privilegi-
ate sunt et aliquibus. Nam in media
nocte matutine celebrantur
dum xpus natus captus et illusus
est a iudeis. In hac etiam hora in-
fernum spoliavit. large accipien-
do scilicet ante lucem. Nam resurrexit

tum apostolorum
e vict que
mudn. d...

Hora prima apparuit. In me-
dia nocte ad iudicium venturus est
ut asseritur. Unde Ieronimus Recordamur
tradicionem apostolicam permansisse
in die vigiliarum pasche ante noc-
tis medium dimittere non liceat
populos adventum xpi expectantes
Et postquam adveniret illud tempus
securitate presumpta festum cunctis
agere diem. In hac igitur hora lau-
des decantamus ut ei de eius na-
tivitate et captione et primum libe-
racione gracias agamus et eius ad-
ventum sollicite expectemus. Ad-
ditur etiam matutinales laudes
quia in mane egipcios in mari sub-
mersit. et mundum creavit et re-
surrexit. In hac igitur hora deo
laudes reddimus ne in mari huius
mundi cum egipciis demergamur.
Et prima creacione et eius resur-
reccione gracias deo reddamus. In
hora prima xpus ad templum ma-
ne veniebat et populus ibidem
ad eum navigabat. pylato presenta-
tus fuit. In hac eciam hora sur-
gens mulieribus apparuit primo
Hec est prima hora diei. Ideo in hac
hora eciam deo laudes exsolvi-
mus ut xpm imitemur et sic resur-
genti et apparenti gracias aga-
mus et ut deo tamquam principio
operibus diei primicias solvamus
In hora tercia xpus linguis iude-
orum crucifixus est. a pylato fla-
gellatus. ad columpnam ligatus
et adhuc ut dicitur in historiis u-
bi xpus ligatus fuit vestigia
cruoris ostendit. In hac eadem hora
spiritus sanctus missus est. In hora
sexta in cruce clavis confixus
est. tenebre per universum mundum
facte sunt ut in morte domini sui sol
lugens se vestibus nigris con-
tegeret. et ne crucifigentibus

dim lumine p̄bet. Et hic hora
in die ascensionis cū xj disci-
pulis discubuit. In hora nona
xᵉ emisit spm̄. miles latus ei⁹
aperuit. Cetus angelorum et aplorum
adorandū conuenit. conuenit et xᵉ
i celū ascendit. apt̄ has progati-
uas dm̄ i hijs laudam⁹. In ves-
pera xᵉ in cena sacrāmentu corporis
et sanguinis instituit. pedes discipu-
lorum lauit. de cruce depositus. i
sepulcro collocatus. discipulis
i habitu pegrino se manifestauit
et ꝓ hijs in hora uespertina eciā
xpo grās agit. In completorio
xpus sanguineas guttas sudauit.
In monumento ei⁹ custodia depu-
tata fuit. et ibidem quieuit.
resurgens pacē discipulis nun-
ciauit. et ꝓ hijs grās deo red-
dim⁹. Has aūt laudes q̄lit̄ deo
soluē debem⁹ dicit bnḣ. Fr̄es
mei ymolantes hostiā laudes
iungam⁹ v̄bis. sensu sensui.
affcm̄ affcui. exultacom̄ exulta-
com̄. maturitate maturitati. hu-
militate humilitati. libtate libtati.
deuocom̄ deuocom̄. ¶ Quinto co-
secrat̄. etiā ut ibidē sacrāmeta
ptineant̄ et ministret̄. Un̄ ipa
eciā efficit̄ qⁱ tabnā dei i qua
sacrāmenta ptinet̄ et ministrat̄.
Quedaz em̄ dant̄ et ministrant̄
intrantib⁹ ut baptism⁹. Queda
exeuntibus ut extrema vnctō. Que-
dam ꝓmorantibus ut pnia
et hor̄ quedam st̄ ministātes hijs
dat̄ ordo. Quida pugnātes et
hor̄ q̄daz ne pugne succūbant
hijs dat̄ potencia. Quidaz re-
sistut et hijs ꝓfertur audacia ai-
mi ut roborent̄ et hᵉ p ꝓfirma-
cōne. Quibusdā dat̄ cibus
ut sustentet̄ et hᵉ p eukaristie suptoꝫ

Fit eciā remoto impedimenti
ne deiciant̄ et hᵉ p matrimonij con-
iuccōꝫ ¶ Secdo videndū ē qualit̄
consecrant̄. scz pᵒ de altari. secdo de
ipa eccia. Ad consecracōꝫ altaris
plura concurrut. Primo em̄ quatuor cru-
ces de aqua bndcā i quatuor cor-
nibus altaris ꝓfigant̄. Secdo quat̄
altaris separes circuit̄. Tercio aqua
bndcā cū ysopo septies aspgit̄.
Quarto incensū i ipo cremat̄. Quin-
to ꝯsmate i vngit̄. Sexto mu-
dis pannis opit̄. Hec aūt ꝯpn-
tant ea q̄ debent hr̄e illi qui ad
altare accedut. Debent em̄ hr̄e
pᵒ caritatē quadruplicē scz ut di-
ligant dm̄. se ipōs. amicos. in-
imicos. et hec signant quatuor cru-
ces i quatuor cornibus altaris fce
et de hijs quatuor cornibus altaris
ul caritatis dr̄ in genes. xxviij.
Dilataberis ad oriente et occide-
tem. septētrione et meridie. et ideo
quatuor cruces i quatuor cornibus
altaris fiut ad signādu q̄ xpus
i cruce quatuor mudi ptes salua-
uit. Ul ideo ad sigfiandu q̄ cru-
cē dn̄i quatuor modis portare debem⁹.
In corde p meditacōꝫ. In ore per
ꝯfessiones. In corpore p mortificacōꝫ.
In facie p assiduā i pressione ¶ Se-
cdo debent hr̄e curā et vigilā-
ciam q̄ signant̄ p circuitus. Unde
tur cantic̄. Inuenerunt me vi-
giles et cē. Debent sollicite vigi-
lare sup gregē suū. Unde negli-
genciā prelati ponit ꝯ libtus
mē ridiculosā dicens. Ridiculosa
an magis piculosa res ē specu-
lator cecus. preco sor claudus. ne-
gligens platus. pco mut⁹. Uel
p septē circuit⁹ circa altare signat̄
septē meditacōnes et ꝯsideracō-
nes quas circa septēplicē utu-
tem humilitatis xpi debem⁹ et
p ipas frequenter circuire

[illegible]
mansuetos

Primum virtus est cum dives esset pauper factus est. Secunda quod in presepio positus est. Tercia quia parentibus suis subditus fuit. Quarta quia super manum suam caput inclinavit. Quinta quod discipulum furem et proditorem sustinuit. Sexta quod ante iniquum iudicem tacuit. Septima quod pro crucifixoribus clementer oravit. Vel ideo septies aspergitur ad signandum quod septem dona sancti spiritus in baptismo donantur. Vel illos septem circuitus septem vie christi signantur. Prima fuit de celo in uterum virginis. Secunda de utero in presepium. Tercia de presepio in mundum. Quarta de mundo in patibulum. Quinta de patibulo in sepulcrum. Sexta de sepulcro in lymbum. Septima de lymbo resurgens in celum. Lymbum vocat os inferni. Tercio debent habere dominice passionis memoriam quod signatur per aspersionem aque. Septem enim aspersiones aque sunt septem sanguinis christi effusiones. Quarum prima in circumcisione. Secunda in oratione. Tercia in flagellatione. Quarta in capitis coronatione. Quinta in manuum perforatione. Sexta in pedum crucifixione. Septima in lateris apertione. Hee autem sanguinis aspersiones fuerunt cum ysopo humilitatis et inestimabilis caritatis. Ysopus est herba humilis et calida. Quarto debent habere orationem ferventem et devotam quod signatur per concremationem thuris. Thus enim habet virtutem ascendendi ex fumi levitate, consolidandi ex sui qualitate, costringendi ex glutinitate, confortandi ex aromaticitate. Sic oratio ascendit in dei memoriam, consolidat quantum ad culpam preteritam impetrando tutela. Et confortat quantum ad presentem impetrando tutelam. Vel potest dici quod devota oratio per thus signatur quia habet ad deum ascendere. Ecclesiastici xxxv. Oratio humiliantis se nubes penetrat. Odorem deo reddere. Apocalypsis v. Habentes singuli cytharas et phialas plenas odoramentorum etc. Ex corde inflamato procedere. Apocalypsis viii. Datum sunt ei incensa multa etc. Et infra. Et accepit angelus thuribulum et implevit illud de igne etc. Quinto debent habere odorem conscientie et odorem bone fame quod signatur per crisma quod conficitur ex oleo et balsamo. Debent enim habere conscientiam ut possint dicere cum apostolo. Gloria nostra hec est testimonium conscientie nostre. Item bonam famam. Unde in thy. iii. Oportet autem et illum testimonium bonum habere ab hiis qui foris sunt. Crisostomus. Clerici nullam debent habere maculam neque in verbo neque in cogitatu neque in facto neque in opinione quia ibi sunt pulcritudo et virtus ecclesie. Et si mali fuerint totam deturpant ecclesiam. Sexto debent habere munditiam operacionis bone quod signatur per albos pannos et mundos quibus altare operitur. Apocalypsis iii. Vestimentis albis induaris ut non appareat confusio nuditatis tue. Modicum enim valent ascendentibus ad altare si habeant dignitatem summam et vitam infimam. Huius monstruosa res est sedes prima et vita yma, gradus summus et status infimus. Vultus gravis et actus levis. Sermo altus fructus nullus. Ingens auctoritas et animi nutans instabilitas. Hoc ideo notandum est de ecclesia que consecratur et adhuc plura concurrunt. Episcopus enim ipsam ecclesiam ter circuit et qualibet vice veniens ad ianuam percutit cum baculo pastorali dicens. Tollite portas etc.

Interius et exterius ipsa ecclia aqua benedicta irrigatur. In pauimento fit crux de cinere et zabulo extensa ab angulo orientis usque ad angulum occidentis et ibi litteris grecis et latinis scribitur alphabetum. In parietibus eciam cruces depinguntur et ipse cruces illuminantur et consummate punguntur. Primum quod fit triplex circuitus qui signat triplicem circuitum quem fecit xp̄c propter ipsius ecclie sanctificacionem. Primus fuit quo de celo venit in hunc mundum. Secundus quo de mundo descendit ad lymbum inferni. Tercius quo de lymbo rediens et surgens ascendit in celum. Vel triplex circuitus fit ad ostendendum quod eciam ipsa consecratur ad honorem et gloriam sancte trinitatis. Vel triplex circuitus signat triplicem statum salvandorum de ecclesia qui sunt virgines continentes et coniugati quod eciam designatur in disposicione materialis ecclie sicut ostendit richardus sancti victoris. Nam sanctuarium signat ordinem virginum chorus ordinem continencium. ecclia ordinem coniugatorum. Strictius est sanctuarium quam chorus et chorus quam ecclia quia pauciores sunt virgines quam continentes et isti quam coniugati. Sanctior est eciam locus sanctuarii quam chorus quia dignior est status virginum quam continencium et continencium quam coniugatorum. Hec richardus. Secundo scilicet trina ad hostium pulsacio signat triplex ius quod habet in ecclia xp̄us quia ecclia sibi debet propter tria ex sua creacione redempcione glorificacione et promissione. De hoc triplici iure dicit anshelmus. Certe domine quia me fecisti debeo amori tuo me ipsum totum quia redemisti me debeo amori tuo plusquam me ipsum. Immo tanto amori tuo plusquam me ipsum quanto tu es maior me ipso pro quo dedisti te ipsum. Trina autem proclamacio attollite portas etc. signat eminenciam eius potencie scilicet in celo in mundo et in inferno. Tercio intus et extus aqua benedicta aspergitur quod fit triplici de causa. Primo propter demonum expulsionem. Aqua enim benedicta habet potenciam expellendi virtute dyabolum. Unde in exorcismo aque dicitur ut fias aqua exorcizata ad effugandam omnem potestatem inimici et ipsum inimicum eradicare etc. Ista autem aqua benedicta fit fit ex quatuor rebus scilicet ex aqua. vino. sale et cinere. quia videlicet quatuor sunt que maxime inimicum expellunt. Lacrimarum effusio que per aquam. Spiritualis exultacio que per vinum. Maturitas discrecio que per sal. Profunda humilitas que per cinerem signatur. Secundo propter ipsius ecclie expiacionem. Omnia hec terrena propter peccatum corrupta sunt et fedata et ideo locus ipse aqua benedicta aspergitur ut ab omni feditate et immundicia purgetur et expietur. Hinc eciam est quod in lege omnia pene mundabantur per aquam. Tercio propter omnem removendam maledictionem. Accepit enim terra a principio ~~maledictionem eo quod ex fructu~~ in fructu suo maledictionem eo quod ex fructu eius deceptus homo fuit. aqua vero nulli maledictioni subiacuit. Hinc est quod dominus comedit piscem. sed non legitur comedisse carnem nominatim nisi de agno paschali propter preceptum legis in exodo xii. Sic abstinendi aliqui a licitis aliquando eadem comedendi ut quasi maledictio removeatur

omnis

et benedicto introducitur. Secundo bene-
dicta aqua aspergitur. ¶ Quarto
in pavimento alphabetum scribitur
quod quidem representat coniunctionem
utriusque populi vel paginam utriusque
testamenti que fit per crucem Christi vel
per articulos nostre fidei. Quod illud autem
alphabetum ex litteris grecis et la-
tinis in cruce factis representat u-
nionem in fide populi gentilis et iu-
dei per crucem Christi factam. Unde et illa
crux extensa ab angulo orientis
usque ad angulum occidentis ducitur
ad significandum quod ille qui prius erat
dexter factus est sinister. Et qui erat
in capite factus est in cauda et econ-
verso. Secundo representat paginam utriusque
testamenti que per crucem Christi adim-
pleta est. Unde Christus moriens dixit
Consummatum est. Et crux extensa
ducitur quia unum testamentum in alio
continetur et rota erat in rota. Tertio
representat articulos fidei. Certe
enim pavimentum est nostre fidei fun-
damentum. Elementa que ibi scribuntur
sunt articuli fidei quibus rudes
et neophiti debent utrique populo in ec-
clesia erudiri, qui se cinerem et
pulverem reputare debent. Iuxta
illud Abraham Genesis xviii Lo-
quar ad dominum meum cum sim pul-
vis et cinis. ¶ Quinto in pariete cruces
depinguntur quod quidem fit triplici
ratione. Primo propter demonum terro-
rem scilicet demones qui inde expulsi
sunt videntes signum crucis ter-
reantur et illuc ingredi non pre-
sumant. Timent enim valde signum
crucis. Unde Chrisostomus: ubicumque
demones signum crucis viderint
fugiunt timentes baculum quo
plagam acceperunt. Secundo propter
triumphi ostensionem. Cruces enim

sunt vexilla Christi et signum eius tri-
umphi. Unde merito ordinatur ut lo-
cus ille Christo domino subiugatus esse
ostendatur ibidem cruces depinguntur.
Nam et apud imperiales adhuc
consuetudinem observatur ut cum
aliqua civitas ei traditur impe-
riale vexillum in ea erigitur. In hac
significatione dicitur Genesis xxviii
quod Iacob lapidem quem supposue-
rat capiti suo erexit in titu-
lum pro memoriale et triumphalem.
Tertio propter apostolorum representationem.
Unde illa xii luminaria ante cru-
ces posita significant xii apostolos
qui per fidem Christi totum mundum illu-
minaverunt et ad cognitionem in-
flammaverunt ad amorem. Unxe-
runt ad designandum nitorem quod fit per
oleum et ad bone fame odorem
quod fit per balsamum. ¶ De tertio
scilicet per quos prophanantur. Sciendum
quod ipsam domum dei per tres propha-
natam legimus scilicet per Ieroboam
per Nabuzardam per Antiochum.
Ieroboam enim sicut legitur
Regum iii duos vitulos fecit
unum in Dan et alium in Bethel quod
dicitur domus dei. Et hoc propter
avaritiam fecit ne scilicet regnum
ad Roboam rediret. Per hoc
significatur quod avaritia clericorum
multum ecclesiam contaminat quia in mo-
dernis clericis multum regnat.
Ieremie viii A minimo usque ad maxi-
mum omnes avaritiam sequuntur.
Bernardus: Quid dabis de nostro prepo-
sitos qui non magis invigilet
subditorum evacuandis marsu-
piis quam viciis extirpandis.
Vituli sunt nepotuli quos in Be-
thel id est in domo dei ponunt

portat libent᷑. ſ; q̄ ꝯſumat᷑ in
caritate amplectit᷑. ca᷑ auſte-
ter Iſte multi vident cruces
nr̄as ſ; nō vident unctiones
nr̄as Qui igit᷑ ipſe hab̄ꝫ ue
templū ad honoꝛ dei dedica
tū eē dignus plene ī q̄ xp̄c
habitet p̄ gratiam ut tande ī co
habitatione digne᷑ p̄ gloriam Q
xp̄c nobis p̄ſtare dignetur
qui vivit et regnat deus p̄
omnia ſcla ſclo᷑ amen paſtor

Paſtor ī heremo multis annis
in abſtinencia magna ſe
affligens multa ſanctitate ī re
ligione pollebat Cū autem
mr̄ eius ipm̄ ī fr̄es ei9 vide
deſideraret ſ; nō poſſ; obſer
uauit diem et illis adeun
cuntibus ſe eiſdē obtulit At
illi fugientes ī cellam ītran
tes in facie eius hoſtiū clau
ſerunt Illa aut ante hoſtiū
ſtans cū nimio fletu clama
bat Paſtor aut ad hoſtium
ueniens dix᷑ ei Quid ſic cla
mas ouetula Que audiens
vocē ei9 amplius clamabat
flens ī dicens Volo vos vide
filij mei quid enim ſi videam
vos Nunq egō ſū mr̄ vr̄a q̄
lactaui vos ī iā tota canis
ſum plena Cui filius hic
nos vis vide aut ī alio ſe
culo Que rn̄dit Si nō vi
dero vos hic videbo vos il
lic fili Qui ait Si cā animi
ter ferre uales ut nō nos
hic nō videas illic p̄ul du
bio nos videbis Que diſceſ
ſit gaudens ī dicens Si vos
uiſura ſum illic nolo vos
vide hic Iudex p̄uincie
cū abbate paſtoꝛ vide cupet
ſ; nequiret filiū ſoroꝛis ſue
tanq malefactorē tenuit et
in carcerē poſuit dicens Si paſ
toꝛ venerit ī p̄ eo intceſſerit
eū dimittā Mater igit᷑ pu
eri ad hoſtiū ſenis ploras
dū ille ꝯ nichil rn̄derꝫ ait
Et ſi ſaxea ferrea hes ī nulla
compaſſione moueris ſaltē
miſeratō ſanguinis tui flectat
te ī q̄ vnigenitus m̄ exiſtit
Ille aut mādauit ei Paſtor
filios nō generauit quā cum
doloꝛe diſcedente dix᷑ ei iu
dex Saltē v᷑bo iubeat ī ego
eū dimittā Ille aut remādau
it ei dicens Examina cauſā
ſecundū legē ī ſi dignus ē mor
te p̄ tm̄9 moriat᷑ Sin autē
fac quod t plac;. Docebat om
fr̄es dicens Cuſtodite ī ſeruiꝫ
conſciēcie ī diſtriccōz hec o
pacones ue ſūt Abuſiuas
tribula9 ī diſtreccō ſūt opa
nes ſalutis vite Scptū ē
enī ſi fuerit hij tres viri Noe
Iob ī daniel ī Noe pſona
ht nichil poſſidenciū Iob tri
bulatoꝛis Daniel diſcretiō
Si duas res odit monachus
pt ab h᷑ mundo lib᷑ eſſe Et
querenti que eſſet dix᷑ car
nalis repauſacō ī vana glo
ria Si nis regnū ī venire
ī h᷑ ſclo ī ī futuro ī omi ca dic
Quis ſū ego ī nō iudices q̄
quā Cū quidā fr̄ deꝯgre
gacōe offendiſſ; abbas de
conſilio cuiuſdam ſaluatis ſali
tarij eū expulit ī cū ille flen
do deſpar; Abbas paſtoꝛ

cū ad ſedūt ſcit q̄ue benigne
conſolans miſit ad illū ſolita
riū dicēs Audiens de te uide
te deſidero fatigari igitur te uſque
ad me. Qui cū ueniſſet dix͛ paſ
tor. Duo homines erant h̄ am
bo hēbant mortuos ſuos Re
liq̄ aūt vnꝰ mortuū ſuū et
abijt plorare mortuū alti
ꝰ ſolitarius audiens ꝯ ītelli
gens ī ſermone eiꝰ ꝯpunctꝰ ē
¶ Cū quidā fr̄ paſtori dixiſſet ſe p
turbatū eſſe et locū velle de
ſerere eo q uba quedam de quo
dam fr̄e audiſſet que eū nō
edificauerāt Dixit paſtor ne
hec uba crederet quia vera nō
eſſent. Ille vero aſſerebat vera
eſſe q̄ꝛ fidelis ea retulit. Cui
paſtor. Nō ē fidelis q ea tibi
dixit nā ſi fidelis eſſet nequa
quā talia diceret. Et ille. Ego
audiui oculis meis. Ille aūt
īterrogatus de feſtuca et de tra
be q eſſet. Rndit de feſtuca q̄ ſeſ
tura eſſet. et de trabe q̄ trabs
eſſet. Et paſtor. Pone ī corde tuo
q̄ peccā tua ſūt ſicut hic trabs
illius aūt velud hic palea
¶ Fr̄ quidā q̄ pꝰ grīde fecerit
volens penitere tēmo. īter
rogauit paſtorē ſi multū eſſet
Qui dixit multū ē. Et queſiuit
ſi annū iubere ait multū eſt
Adſtantes aūt dicebant uſq
ad .xl. quadraginta dies. Et ille
multū ē. et adiecit puto quia
ſi ex toto corde hō penituerit
et pc̄m nō iterauit et p tri
duanū ſuſcipiet deus. Interro
gat de illo ubo qui irraſcit͛
fr̄i ſuo ſine cauſa etc. ait. Ego
crim ꝯ q̄ te grauare nolu

erit frat͛ tuus ne iraſcaris
ad iuſſus cū tonꝰ oculū dextrū
tibi extrahat. et ſi aliter feceris
ſi nō ꝯ iraſcaris. Si aūt ali
quis nolūt ſeparare te a deo
p hoc iraſce. Dixit itm̄ paſ
tor qui maliciā ī corde ſuo
tenuerit monachus nō ē. Qui
elatus ē et ubloſus monachꝰ
nō ē. Qui vero verꝰ ē monachꝰ
ſp ē humilis manſuetus ꝯ ca
ritate plenꝰ et timorē dei ſēp
ꝯ ubiq poculis hēt ut nō pec
cet. Dixit itm̄ quia ſi tres ſi
mul. ex quibus vnꝰ bñ quie
ſcat alius aūt infirmetur
ꝯ gratias agat. tercius vero mi
niſter eius ſit ex ſincera vo
luntate hij tres ſiles ſūt uel
ſic vnius opis. ¶ Cū quidā
frat͛ ꝯqueret͛ ꝙ multas
cogitaciōs hēus ī ipſis picli
taret͛ cū ſub aere nudo e
ieat dicēs Expande ſinū et
apphende ventū. Qui ait Nō
poſſū. Et ille. Nec cogitacōes
ꝓhibere potes ne ītroeat ſꝫ
tuū ē reſiſtere eis. Interroga
tus a quodā fr̄e quid de he
reditate ꝯ dimiſſa faceret
Dixit ut poſt tres dies ad ſe
rediret. Qui cū rediſſet ait
illi. Si dixero tibi da ecclīe ſue
ent inde cōuiuia. Si dixero
da ea parētibꝰ nō ē merces t
Si dixero da ea pauperibus
dici ſecurus eis. quitꝰ ſꝫ vis
fac ego enim nō hēo te hec
ī cuitꝰ ppin. Sequitur de ſcō Joh͛ (Abbas)

Johannes ablias in epy
phanius p annos xl in
heremo habitaſſet interrogauit
eū quid tūc ex hoc ꝓfeciſſet. Et
ille dixit. Ex quo ſolitarius

cepi eſſe nunq̄ vid̄r me ſol-
manducantē Et ioh̄es u̅r me
miſertetz Simile ſcē legit̄
ibidē q̄ cū epyphani9 ep̄us
abbti ylarionꝫ carnes dar&
ille ait Ignoſce m̄ q̄a ex quo
accepi h̄itū h̄emiticū non
manducaui quitq̄ occiſū Cui
ep̄us Ex quo accepi h̄itū h̄c
nō dimiſi aliq̄ dormire qui
aliq̄ adūſū me h̄ret. neq̄
dormiui h̄ns aliq̄ adū ſūs
aliq̄ Cui ille Ignoſce michi
q̄a melior es quā ego Vo
lens ioh̄es ad ſilitudinē an
gelorꝫ nichil opari ſꝫ ēē ſu
intermiſſione uacare ſe ipm
expoliauit ꝛ vnā ebdoma
dam ī h̄emo ſedit Cū aut̄ fa
me pichitaret̄ ꝛ aculeis muſ
carꝫ ꝛ ueſparꝫ totus vlnera
ret̄ reuerſus ad hoſtiū ſr̄is
ſui pulſauit Atque ille Quis
es tu Et ille Ego ſu ioh̄es
ſr̄ aut̄ dixit ei Nequaq̄ Joh̄es
enī angelus ſc̄us ē ꝛ int̄ ho
mines ulterius nō ē et non
aperiens ei dimiſit eū affli
gi uſq̄ mane Poſtea apperi
ens dixit ei Si hō es opus
h̄es itꝫ opari ut paſcaris
ꝛ viuas. ſi aut̄ angelus q̄
quicis ī tua cellā Et ille
dixit Ignoſce m̄ ſr̄ q̄a peccaui
Cū aut̄ moreret̄ rogauerūt
eū ſr̄es ut aliq̄ ūbū ſalutare
ꝛ compendioſū loco h̄editatis
eis relinq̄ret Qui ingemiſcens
ait Nuq̄ feci p̄priā uolūtatē
nec aliquē docui q̄ ipe p̄us
nō fecerī Hec ī vit patꝫ

Oyſes abbas dix̄ ſr̄i
petenti a ſe ſermonē
Sede ī cella tua ꝛ doce

bit te omnia. Cū quidā ſe
nex infirmat9 ī egiptū ire
uellet ne ſr̄es nimis gnarꝫ
Dixit ei abbas moyſes Vo
uadas q̄r ī fornicacōꝫ caſu
rus es Qui ɔtriſtatus dixit
Mortuū ē corpus meū et tu
m̄ iſta dicis Cū g° iuiſſꝫ et
quedā ūgo ex deuocōne ſibi
ſeruirꝫ ille qualeſcens eā ui
olauit Que cū filiū pepiſſꝫ
ſenex puerū ī ulnis ſuis acci
piens in die magne feſtiui
tatis q̄ erat in ſita cetuꝫ am
tatis ī multitudine ſr̄m intrauit Cū
aut̄ oms flerēt dixit. videtis
infantē hūc filius ē ī obedi
encie Cauete g° uos ſr̄es q̄a
ī ſenectute h̄c feci ꝛ orate p̄
me Et pgens ad cellā ad p̄
ſtinū ſtatū reuerſus ē Quidā
ſenex cū dixiſſꝫ alti. ego
mortuus ſum Ille ait Nō
confidas de te don̄ exeas
de corpore Nā ſi dicis q̄a mor
tuus es ſathanas tn̄ mortu
us nō ē Cū ſr̄ q̄dā pec
caſſꝫ miſerūt ad abbtem mo
yſen Qui accepta ſporta ple
na arena venit ad eos. que
cū ſr̄es q̄ ra h̄c eſſꝫ interroga
rent dix̄ Pctā mea ſꝫ p̄ter
me currencia ꝛ nō uideo ea
ꝛ ueni hodie iudicare aliena
pctā Illi h̄c audientes ſr̄i pe
percerūt Simile leḡr de abbte
priori qui cū ſr̄es de quodā
ſr̄e culpabili loquerent̄ ille
tacebat Cū g° accepiſſꝫ ſac
culū plenū arena retro et
de eadē arena modicū an
ſe ferret Interrogat9 q̄ hoc
eſſet dix̄ Multa arena ſūt
pctā mea que p̄t9 me ſūns

ḡra nō conſiſto nī ſpeis doleo.
Modica arena ſunt pcc̄a fr̄is
mei ante me poſita q̄ſi ꝯſi-
dero ⁊ ipm̄ iudico. Cū tn̄ me
pcc̄a mea ſꝑ ante me portare
deberē ⁊ de ipſis cogitare ⁊ ꝓ
ipſis dn̄m rogare. Cū abbas
moyſes fc̄us fuiſſ3 clericus
et i poſuiſſ3 ei ſr̄ humerale
ep̄us dixit ei. Albus fc̄us
es ancidiatus. Et ille. Afo-
ris dn̄e ſꝑ an intus. Volēs
aūt ep̄us eū ꝓbare dix̄. cle-
ricis ſuis ut cū ad altare ac-
cederet ipm̄ cū īiuria expel-
lerent. deinde eū ſequētes q̄d
loq̄ret̄ audiret. Pellentes
igit̄ eū fr̄s dixerūt. Exi
foras ethiops. Qui egredi-
ens dicebat. Bn̄ t̄ fecerunt
cinere te ⁊ chacabate q̄a cū
hō nō ſis q̄re te ī medio hoīm
ſtare p̄ſūpſiſti. Hec ī vit̄ p̄rm̄.

De sancto Arsenio

Arſenius cū adhuc ī pa-
lacio ꝯſiſteret ⁊ ut ad ſi-
lentiū dirigeret̄ oraret. audi-
uit. Arſeni fuge hoīes ⁊ ſal-
uaberis. Accedens ḡo ad mo-
nachalem vitā ⁊ idē orans
audiuit. Arſeni fuge. tace. q̄eſce.
Legit̄ eciā ibidē de hac
quiete appetenda q̄ cū tres
fr̄es monachi fc̄i fuiſſent. Un⁹
elegit diſcordantes ad pacē
reducere. Sedus infirmos vi-
ſitare. Tercius ī ſolitudīe q̄-
eſcere. Primus igit̄ laborans ꝓ li-
tes hoīm nō potuit om̄ib⁹
placere ⁊ tedio victus ad ſcd̄m
venit quē īuenit aīo deficiē-
tē ⁊ mandatū ꝑficere nō
ualentē ⁊ ~~condantes~~ ꝯcor-
dantes ad terciū qui erat
ī ſolitudine venerūt. Cui cū
tribulacōes ſuas narraſſent
Ille miſſa aqua ī cypho dix̄.
Attendite ī aquā ⁊ erat īq̄eta
⁊ turbulenta ⁊ rurſus dix̄.
Attendite mō quō q̄eta et
lympida fc̄a ē. Qui cū intende-
rent ⁊ vultus ſuos viderent
ait. Sic q̄ ī medio hoīm ꝯſiſt̄
p̄ turba nō uidet pcc̄a ſua. cū
aūt q̄euerit pcc̄a ſua uidere
ualebit. Quidam eciā cū
īueniſſ3 quēdā ī heremo uelud
beſtiā herbas manducātē
⁊ nudū currebat p̄t ipm̄ fu-
gientē dicēs. Expecta me q̄a
ꝓpt̄ deū ſequor te. Et ille.
Et ego ꝓpt̄ dn̄m fugio te. Cū
aūt ueſtē ꝓiceſſ3 expectauit
eū dicens. Qm̄ mat̄ia mū-
di ꝓieciſti ecce expectaui te.
Cui ille. Dic m̄ quō ſaluus
efficiar. Qui rūdens ait. Fu-
ge hoīes ⁊ tace. Matrona que-
dam nobilis ⁊ ſenex venit ad
abbatē arſeniū ut eū uide-
re videt. Qui rogatus a the-
ophilo archiep̄o ut ſe uideri
ꝑmitteret. nullatenꝰ acq̄euit.
Tandē illa ad ei⁹ cellā ꝓꝑans
ipm̄ ante hoſtiū celle īuenit
et ſe ad pedes ei⁹ ꝓſtrauit. Ille
aūt cū indignacōne nimia
eleuauit eam dicēs. Si faciē
meā uidē uis. vide. Illa
aūt p̄ verecūdia ⁊ confuſione
faciē ei⁹ nō ꝯſiderauit. Cui
ſenex. Quō cū mulier ſis tan-
tam nauigacōē facē p̄ſūpſiſti.
Ecce cū romā redibis ceṫ
abbatē arſeniū vidiſſe aliis
mulieribꝰ enarrabis ⁊ ille
ſimul uenient ut uideant me.
Et illa. Si deo dante romā
rediero nullā huc uenire

pmittā. ſꝫ ſaltē obſecro ut
ores p me ⁊ memor ſis mei ſp
Cui ille Oro dm̄ ut deleat
memoriā tuā de corde meo Et
illa audiens turbata nimium
i ciuitatē venit et p̄ triſticia fe
bricitare cepit. Quod epus au
diens ad eā ꝯſolandū acceſſit.
Illa aūt dicebat Ecce ego con
triſtata morior Cui archiepus
Neſcis qa mulier es ⁊ inimicus
p mulieres ſctōs impugnat ⁊ ppt
ſenex hoc dixit. na p aīa tua ſp
orat. et ſic ꝯſolacōne recepta
cū gaudio ad p̄pa remeauit.
De quodā alio legit qa cū diſci
pulus eius ei diceret Remiſiſti ab
ſrā. accedimus pars inīe mundi
Ille aūt vbi nō ē mulier ibi o
camus Dixit ei diſcipulus Et ubi
ē locus nō hn̄s mulierē niſi
forte ſolitudo Et ille ergo i ſoli
tudine me tolle. Alius qui
dam fr̄ qui cū m̄rē ſuā vetu
lam trāſ flumi portare deberet
ille manꝰ ſuas pallio inuoluit
Cui illa ut qd ſic opuiſti manꝰ
tuas fili Et ille Corpus mulie
ris es ⁊ ex eo qd contingebā aliarꝰ
feiaꝝ memoria i meo aīo ueni
ebat. Arſenius aūt ptotū tpe
vite ſue ſedens ad opus manu
um ſuarꝰ pannū hebat i ſinu
ppt lacrimas q crebro de oculis
eius currebant Totā nocte in
ſompne ducebat. Mane autem
cū ppt laſſitudinē naturē dor
mire uellet dicebat Sompno
Veni ſerue male ⁊ ſurripie
bat paꝝ ſompni ſedendo et
ſtatim ſurgebat. Dicebat q
ſufficit monacho ſi dormierit
una hora ſi ē tamē pugnator

Cū pr arſenius nobiliſſimus ſe
nator vitā finiret ⁊ teſtamentū
faciens magnā hereditatē arſe
nio dimiſiſſet magnariꝰ pdcūs
teſtamentū ad eū detulit quod ille
accipiens uoluit illud ſcindere
Magnariꝰ aūt eiꝰ pedibꝰ puolu
tus rogauit ne hoc faceret qa capꝰ
eiꝰ pſideret. Cui arſenius prius
mortuus ſū quā ille Ipſe igit
cū modo mortuus ſit quō me
fecit heredem Et remiſit teſtame
tū nichil accipe uolens Quon
dam vice ſui ē uox ad eū dicens
Veni ⁊ oſtendam tibi opa hominum
et duxit eū i quendā locū oſtendit
qꝫ ei ethyope incidentē ſarcinā
grandē quā portare nō poterat
Denuo ligna incidebat ⁊ ad
ſarcinā addebat. et hoc faciebat
diucius Oſtendit qꝫ ei rurſū ho
minē haurientē de lacu aquā
⁊ effundentē aquā i cyſternā ꝑ
tuſam que aquā refundebat i la
cū. et iterū cyſternā implere uo
lentē Et oſtendit ei iterū templū
⁊ duos viros i equis portantes
lignū tranſuerſū. Hij ſunt qui por
tant quaſi iugū iuſticie cū ſup
bia ⁊ nō humiliant. ppterea re
manent foris a regno dei Qui
lignū incidit. hō ē i peccatis mul
tis ⁊ p eo ut agat pniam non
ſubtrahit de pctīs ſꝫ addit in
iquitates i iquitatibꝰ Qui autē
aquā haurit hō ē bona opa fa
ciens ſꝫ qa cū eis ſūt pmixta
mala pdit opa ſua Veſpere
ſabbti ueniente dnico relinq̄
bat poſt ſe ſolem ⁊ extendens
manꝰ ſuas ad celū donec
mane die dnico ſol aſcendens
faciem eiꝰ illuſtrabat ⁊ ſic re

ſidebat. Hec invenitur in vitis patrum. De ſancto

De ſancto Agathon abbate

Agathon abbas per triennium
lapidem in ore ſuo mittebat
donec taciturnitatem diſceret. Alius
quoque frater cum intraſſet congregacionem
dixit intra ſe: tu et aſinus unum
eſto. Sicut enim aſinus vapulat et
non loquitur, iniuriam patitur et non
reſpondet, ſic et tu. Alius quoque frater a menſa
expulſus nichil reſpondit. Poſt
modicum ſuper hoc interrogatus ait:
poſui in corde meo quod equalis ſum
cani qui cum percutitur foras egreditur.
Interrogatus Agathon que virtus
plus haberet laboris, reſpondit: Puto
non eſſe talem laborem qualem orare
deum. Nam inimici querunt laborem eius
orationis interrumpere. Nam in ceteris laboribus
homo aliquam requiem poſſidet. Oratio
autem opus habet magni certaminis.
Interrogatus Agathon a quodam
fratre quomodo cum fratribus habitare deberet,
ait: Sicut in prima die, et non aſ-
ſumas fiduciam. Non eſt peior
paſſio quam fiducia, genitrix
enim eſt omnium paſſionum. Dixit
idem: iracundus ſi mortuos ſuſ-
citet, non placet alicui nec deo propter
iracundiam ſuam. Et quidam iracundus
intra ſe ait: Si ſolus habitarem
iracundia non cito moveretur. Qua-
dam autem vice cum urceolum aqua
implere conatus eſt, implevit
et effuſum eſt; tercio implevit quod
effuſum eſt. Qui commotus furore fre-
git vaſculum. In ſe autem reverſus
cognovit quod ab eodem demone ira-
cundie ſit illuſus. Et dixit: Ec-
ce ſolus ſum et tamen ira me vicit.
Revertar igitur in congregacionem, quia ubique
labor et ubique paciencia et adiutorio
dei opus eſt. Erant autem duo
fratres qui multis annis invicem cohabi-
tantes numquam ad iracundiam poterant
provocari. Quadam vice dixit unus
alteri: Faciamus et nos litem ſicut ho-
mines de mundo faciunt. Et ille reſpondit:
Qualiter fiat hoc? Et dixit: Pono
in medio laterculum et dico meum eſt,
et inde fiet litis inter nos. Poſita eſt
ergo teſta in medio. Dixit: non tuum eſt
ſed meum eſt. Et ille reſpondit: Et ſi tuum
eſt tolle ergo et vade. Et diſceſſerunt
quia intra ſe contendere non potuerunt. E-
rat autem abbas Agathon ſapiens
ad intelligendum, impiger ad labo-
randum, parcus in eſu atque in veſti-
mento. Dixit autem: ſecundum volunta-
tem meam numquam dormivi retinens
in corde adverſus aliquem dolorem. Non
dimiſi dormire aliquem habentem adver-
ſum me aliquid. Moriturus Agathon
tribus diebus manſit immobilis
apertos tenens oculos, et pulſave-
runt eum fratres dicentes: Abba, ubi
es? Et ille reſpondit: In conſpectu divini
iudicii aſſiſto. Dicunt ei: et tu
times? Et ille: In cuſtodiendis
mandatis dei virtute qua potui la-
boravi, ſed homo ſum, neſcio utrum
placuerint opera mea deo. Dicunt
ei: Et non confidis de operibus tuis
que ſecundum deum ſunt? Et ille: Non preſumo
donec veniam ante illum, aliter enim ſunt iudi-
cia dei, aliter iudicia hominum. Cumque
autem adhuc eum vellent interrogare
ait: Oſtendite caritatem et nolite me-
cum loqui quia occupatus ſum. Quo
dicto ſtatim cum gaudio ſpiritum emi-
ſit. Videbatur enim eum colloquentem
ſpiritum quemadmodum ſolent ſalutare
amicos ſuos dilectos. Hec in vitis patrum.

De ſancto Barlaam

Barlaam cuius hyſtoriam Iohannes Damaſcenus
diligenti ſtudio compilavit ope-
rante in eo divina gracia ſanctum Ioſaphat

x

regem ad fidem convertit. Cum enim universa India christianis et monachis plena esset surrexit quidam rex praepotens nomine Avenir qui christianos et praecipue monachos plurimum persequebatur. Accidit autem ut quidam regis amicus et in pallacio suo primus divina gratia commotus aulam regiam relinqueret et monasticum ordinem introiret. Quod rex audiens et prae ira insaniens eum per quaeque deserta inquiri fecit et vix inventum ad se adduci mandavit. Vidensque eum vili tunica coopertum et fame maceratum quem splendidis vestibus ornari et multis divitiis affluere consueverat dixit ei: O stulte et mentis perdite cur honorem in contumeliam commutasti et te ludibrium puerorum fecisti? Cui ille: Si huius rei rationem audire desideras inimicos tuos a te procul abicias. Rege autem qui essent huiusmodi inimici quaerente ait: Ira et concupiscencia. Hec enim impediunt ne veritas videatur. Assideat autem ad audienciam et considerationem prudencia et equitas. Cui rex: Fiat ut loqueris. Et ille: Insipientes ea quae sunt despiciunt quasi non sint. Quae vero non sunt quasi sint apprehendere moliuntur. Qui autem non gustavit eorum quae sunt dulcedinem non poterit eorum addiscere veritatem. Multa autem illo de misterio incarnationis et fidei prosequente rex ait: Nisi tibi in principio promisissem quod de medio iram removerem nunc utique carnes tuas igni traderem. Surge igitur et fuge ab oculis meis ne ulterius te videam et male te perdam. Vir autem

tristis abscessit eo quod martirium passus non esset. Interea dum rex liberos non haberet puer ei pulcherrimus nascitur et Iosaphat appellatur. Congregante autem rege infinitam multitudinem ut diis pro ortu filii sui ymmolaret lv astrologos convocavit quibus quid futurus esset de filio suo diligenter quaesivit. Cunctis autem respondentibus eum magnum in potentia et divitiis futurum unus sapientior ex ipsis dixit: Puer iste qui natus est tibi o rex non in tuo erit regno sed in alio incomparabiliter meliori. Nam illius quam persequeris ut existimo futurus est cultor religionis. Hoc non a se ipso sed a deo inspirante dixit. Audiens hoc rex et plurimum expavescens extra civitatem seorsum pallacium speciosissimum construi fecit et ibi puerum ad inhabitandum posuit. Ibique iuvenes pulcherrimos collocavit praecipiens eis ut nec mortem nec senectutem nec infirmitatem nec paupertatem vel aliquid quod posset eum afficere tristicia nominaret sed omnia iocunda proponerent illi quatenus mens eius leticiis occupata nichil de futuris cogitare posset. Si quos vero ministrantium infirmari contingeret hos rex praecipiebat citius eici et alios loco eorum incolumes subrogari. Praecepit autem ne quid de Christo aliquis faceret mentionem. Eo tempore erat cum rege vir quidam christianissimus sed occultus qui inter nobiles regis principes primus erat. Hic dum aliquando cum rege ad venandum pergeret invenit quendam pauperem lesum a bestia in pede et in terra iacentem qui eum rogavit ut se suscipere deberet quia forsitan in aliqua re proficere posset. Cui miles: Ego quidem te libenter suscipio sed in quo utilis inveniaris ignoro. Et ille respondit: Ego sum verborum medicus. Si quo

contrariam medicinam adhibere si quis in verbo ledatur. Miles autem quod ille dicebat in nichilo comprehendit. Postquam dominus tuus ipsum sic sapiens eius curam egit. Alii quidem invidi et malitiosi invidentes predictum principem in tanta gratia regis esse ipsum apud regem accusaverunt quod non solum ad christianorum fidem declinasset sed insuper et regnum sibi conabatur subripere turbam sollicitans et sibi concilians. Sed si o rex inquirere vis ita esse fac desiderans ipsum secreto advoca et vitam hanc cito finiendam commemora et ideo gloriam regni velle relinquere et monachorum habitum assumere asseras quos tu hactenus fuisti ignorantie persecutus et tunc videbis quid videt. Cum ergo rex ut illi suaserant fecisset ille doli ignarus perfusus lacrimis propositum regis laudavit vanitatem mundi commemorans quam citius adimplendum consuluit. Quod rex audiens et verum esse quod illi dixerant credens furore repletus est. Nichil tamen respondit ei. Ille autem perpendens quod rex graviter verba sua acceperit tremens abscessit et medicum verborum recolens omnia sibi verba narravit. Cui ille: Notum sit tibi quod rex suspicatur quod propter hoc dixeris quod eius regnum velis invadere. Surge igitur et comam tuam tonde, vestimenta abiciens cilicium indue et summo diluculo regem ingredere. Cumque rex quid sibi hoc vellet interrogavit responde: Ecce rex sum paratus sequi te, nam et si via per quam vis ire sit difficilis tecum tamen existenti facilis mihi erit. Sicut enim socium habuisti in prosperis sic habebis pariter in adversis. Nunc igitur presto sum, quid moraris. Quod

cum ille per ordinem fecisset rex obstupuit et falsarios arguens virum amplioribus honoribus ditavit. Filius autem eius in palatio educatus ad etatem adultam pervenit et omni sapientia plene edoctus fuit. Ad ultimum autem admirans cur pater eum sic reclusisset unum de familiaribus suis sibi familiarem secreto vocavit et de hac re interrogavit dicens se in multa mesticia positum esse pro eo quod sibi foras egredi non liceret adeo ut nec cibus sapiat sibi nec potus. Quod pater audiens et dolens equos ydoneos sibi parari fecit et choros plaudentes ante eum mittens ne quid sibi fedum occurreret diligenter prohibuit. Procedente igitur iuvene sepius tali procedente quadam vice unus leprosus et unus cecus sibi obviaverunt. Quos ille cernens et stupens qui sint et quid mali habeant inquisivit. Et ministri dixerunt: Passiones iste sunt que hominibus accidunt. Et ille: Omnibus hominibus hec contingere solent? Negantibus illis inquit: Noti sunt illi qui hec debeant habere an sic indefinite proveniunt? Et illi: Quis hominum scire futura valet. Valde igitur anxius esse cepit pro inconsuetudine rei. Alia autem vice quendam senem valde rugosum habentem faciem et dorsum incurvatum et cadentibus dentibus balbuciendo loquentem invenit. Stupefactus igitur discere cupit visionis miraculum. Cumque didicisset quod propter annorum multitudinem ad talem statum venisset ait: Et quis eius finis? Dicunt ei: Mors. Et ille: Est ne mors omnium vel aliquorum? Cumque didicisset omnes mori debere interrogavit in quot annis

hec supervenerint. Et illi in octu-
aginta vel centum annis senectute
induantur deinde mors ipsa sub-
sequitur. Hec igitur iuvenis sub-
se frequenter in corde suo revolvens
in multa desolatione erat sed coram pre-
letitiam pretendebat plurimum desi-
derans in hiis dirigi et doceri.
Igitur quidam monachus vita
et opinione perfectus habitans in
deserto terre senaar nomine bar-
laam hec que circa regis filium
agebantur per spiritum cognovit et
mercatoris habitu assumens ad ci-
vitatem illam devenit. Accedensque
pedagogo filii regis locutus
est dicens. Ego mercator cum sim
lapidem preciosum venalem habeo qui
cecis lumen prebet surdis au-
res aperit mutos loqui facit in-
sipientibus sapientiam infundit. Nunc
igitur duc me ad filium regis et
hunc ei tradam. Cui ille Videris
homo mature prudentie sed verba
tue prudentie non concordant. Ve-
rumptamen cum lapidum prudentiam
habeam ipsum lapidem michi ostende
et si talis ut asseris fuerit com-
probatus honores maximos a fi-
lio regis consequeris. Ad quem ille
lapis meus insuper hanc virtutem quia
qui non habet sanos oculos cernere
et qui non servat integram casti-
tatem quam habet visibilem perdit
ipsam virtutem si forte illum aspex-
erit. Ego autem medicinalis
artis non expers video sanos
oculos non habere. Filium autem re-
gis pudicum esse audivi et ocu-
los pulcherrimos et sanos habere.
Cui ille Si sic est noli michi eum
ostendere quia et oculos sanos non
habeo et in peccatis sordesco. Nunci-
avit igitur hoc filio regis ipsumque

citius introduxit. Cum igitur intro-
ductus fuisset et rex eum reverenter
suscepisset ait barlaam. Hoc rex
bene fecisti quia deforis parvitati non
attendisti. Nam rex quidam mag-
nus in curru aurato procedens
cum quibusdam attritis vestibus
indutis et macie attenuatis
obviasset continuo de curru exili-
ens ad eorum pedes procidens pedes ipsorum
adoravit et surgens in oscula eorum
ruit. Proceres autem eius indigne
ferentes sed regem super hoc arguere
formidantes fratri retulerunt
quod rex magnificentie regali in-
digna fecisset. Frater autem super hoc
redarguit regem. Erat autem re-
gis consuetudo ut cum aliquis mor-
ti traderetur vel tradendus erat rex
ante eius ianuam preconem cum tu-
ba ad hoc deputatam mittebat.
Vespere igitur veniente ante fratris
ianuam tuba sonare fecit. Mane
autem frater induens vestibus lugubris
cum uxore et filiis ad fores pallacii
accessit. Quem rex ad se faciens
ingredi dixit. O stulte si preconem
fratris tui cui nichil te deliquisse
cognoscis adeo timuisti quomodo
precones domini mei in quem adeo pecca-
vi timere non debeam qui sonabili-
us in tuba mortem significat
et terribilem iudicis adventum
denunciat. Deinde quatuor cap-
sas fecit fieri et duas earum auro
undique operiri et ossibus mor-
tuorum et putredine impleri.
Duas alias pice liniri et ge-
mmis et margaritis preciosis im-
pleri fecit. Vocans illos mag-
nates quos sciebat querimoniam
apud fratrem suum deposuisse
quatuor illas capsas ante eos
posuit et que preciosiores essent

inquisiuit. Isti vero duas capsas deauratas magni esse precij iudicauerunt. Precepit igitur rex deauratas aperiri et continuo inde fetor intollerabilis emanauit. Quibus rex hee sunt similes illis qui gloriosis vestibus sunt amicti intus vero immundicia viciorum pleni. Deinde alias aperiri fecit et ecce odor mirabilis inde exalauit. Quibus rex Iste illis pauperrimis viris quos honoraui similes sunt qui et si vilibus vestibus operiantur intus tamen omni odore virtutum resplendent. Vos solum que foris sunt attenditis et que deintus sunt non consideratis. Dedi igitur illam regi tu quidem bene fecisti sic sapiens me. Incipiens autem barlaham de mundi creacione et hominis preuaricacione ac filij dei incarnacione passione resurreccione cepit ei loqui similiter veteris testamenti et novi et de die iudicij et retribucione bonorum et malorum multa proferre et servientes ydolis plurimum exprobrare ac de eorum fatuitate tale exemplum ponere dicens. Sagittarius quidam auiculam paruam nomine phylomenam capiens cum vellet eam occidere vox data est phylomene et ait Quid tibi proderit o homo si occideris me neque enim ventrem tuum de me implere valebis. Sed si me dimittere velis tria tibi mandata dare que si diligenciamque conservaveris magnam vtilitatem consequi posses. Ille vero ad eius loquelam stupefactus promisit ei quod eam dimitteret si hec mandata sibi proferret. Et illa Nunquam rem que apprehendi non potest apprehendere studeas. De re perdita irrecuperabili non doleas. Verbum incredibile nunquam credas. hec tria custodi et bene tibi erit. Ille autem ut promiserat eam dimisit. Phylomena igitur per aera volitans dixit ei. Heu homo ve quam malum consilium habuisti et quantum magnum thezaurum hodie perdidisti. est enim in meis visceribus margarita que strucionis ouum sua vincit magnitudine. Quod ille audiens valde contristatus est quod eam dimiserit et eam nitebatur apprehendere dicens Veni in domum meam et omnem tibi humanitatem exhibebo et honorifice te dimittam. Cui phylomena Nunc certo cognovi te fatuum esse. Nam ex hijs que dixi tibi nullum profectum habuisti. quia de re perdita et irrecuperabili doles et me temptasti capere cum meo negas itinere pergere et insuper margaritam tam grandem in meis visceribus credidisti esse cum ego tota ad magnitudinem oui strucionis nequam pertingere. Sic et stulti sunt hij illi qui confidunt in ydolis. quia plasmatores adorant et custoditos a se custodes suos appellant. Cepitque contra fallaces mundi delectaciones et vanitatem multa disputare et plura ad hoc exempla adducere dicens Qui delectaciones corporales desiderant et animas suas fame mori permittunt similes sunt cuidam homini qui dum a facie vnicornis ne ab eo devoraretur velociter fugeret in quoddam barathrum magnum cecidit ut cecidit dum autem caderet manibus arbusculam quandam apprehendit et in base quadam lubrica et instabili pedes fixit. Respiciens vero vidit duos mures vnum album et alium nigrum incessanter radicem arbuscule quam apprehenderat corrodentes et iam prope erat ut ipsam abscinderent. In fundo autem barathri vidit draconem terribilem spirantem ignem et aperto ore ipsum devorare cupientem. Super basem vero ubi pedes tenebat vidit quatuor aspidum capita inde pro

Demencia Leuans autem oculos
vidit exiguum mellis de ramis
illius arbuscule distillans. Ob-
litus est periculi in quo positus erat
se ipsum dulcedini illius modici mel-
lis totum dedit. Unicornis autem mor-
tis tenet figuram que hominem persequitur
~~et apprehendentem eum cupit~~ et apprehendere
cupit. Baratrum vero mundus est omnibus
malis plenus. Arbuscula est uniuscuius-
que vita que per horas diei et noc-
tis quasi per mures album et nigrum
incessanter consumitur et incisioni appro-
pinquat. Aspides quatuor aspidum est
corpus ex quatuor elementis compositum
quibus inordinatis compa-
go corporis dissoluitur. Draco
terribilis est os inferni cunctos
deuorare cupiens. Dulcedo ramus-
culi dulcedo fallax mundi per quam
homo seducitur ut periculum suum
minime intueatur. Addidit et di-
cens Dices iterum sunt mundi ama-
tores homini qui tres amatores habuit
quorum unum plus quam se secundum
quam se tertium minus quam se et quasi nichil
dilexit in magno itaque periculo
positus et a rege citatus cucurrit
ad primum amicum eius auxilium que-
rens et qualiter eum dilexit semper
commemorans. Cui ille Nescio
quis sis o homo habeo alios amicos
cum quibus oportet me letari
hodie quos et amicos amodo pos-
sidebo. Prebebo tibi tamen duo cilicio-
la quibus valeas operiri. Con-
fusus igitur ad secundum amicum abiit
et similiter eius auxilium postulauit.
Cui ille Non vacat mihi subire te-
cum agonem curis enim multis
circumdor. Modicum tamen usque ad hos-
tium palacii te sociabo et statim
domum reuertar propriis vacans ne-
gociis. Tristis igitur et desperatus

ad tercium perrexit amicum sibique fa-
cie demissa dixit Non habeo os
loquendi ad te quia te ut debui non
amaui sed in tribulacione positus
et circumdatus et ab amicis destitu-
tus te rogo ut in auxilium feras
et in veniam prebeas. Et ille hylari
vultu dixit ei Certe amicum caris-
simum te fateor esse et tui licet mo-
dici non immemor precedam te et apud
regem intercedam quod te in uenia
nec in manibus inimicorum tradet
te. Primus igitur amicus est diuici-
arum possessio pro quibus homo mul-
tis periculis subiacet. Veniente
autem mortis termino nichil ex hiis
omnibus nisi viles accipit ad se-
peliendum panniculos. Secundus ami-
cus est uxor filii et parentes qui tamen
ad monumentum pergentes statim
protinus reuertuntur suis vacantes
curis. Tercius amicus est fides
spes caritas et elemosina et cetera
bona opera que nos cum corpore ex-
imus possunt precedere et pro nobis apud
deum intervenire et nos ab inimi-
cis demonibus liberare. Hoc in-
super addidit dicens In quadam
magna ciuitate consuetudo fuit
ut extraneum et ignotum omni anno
in principem eligebant. Cui omni
potestate accepta quodcumque volebat
facere licitum erat et sine constitucione
terram regebat. Illo igitur in omnibus
deliciis permanente et semper sic esse
existimante repente ciues in eum
insurgebant et inde toto nudum
trahentes in remotam insulam ex-
ulem transmittebant ubi nec cibum
nec uestimentum inueniens fame et
frigore urgebatur. Tandem quidam
alius sublimatus in regno cum
illorum ciuium consuetudinem didicisset
infinitos thezauros ad illam

insulam transmisit ubi post annum in exilium relegatus ceteris fame deficientibus ille in mensis deliciis habundavit. Civitas hec mundus iste est. cives tenebrarum principes qui nos de lectatione mundi allicient nobisque non sperantibus mors supervenit et in locum tenebrarum dirigimur. Divitiarum vero ad eternum locum premissio fit manibus egenorum. Ipse igitur cum barlaam perfecte filium regis docuisset et ipse eum iam relicto patre sequi vellet dixit ad eum barlaam Si hoc feceris similis eris cuidam iuveni cui cum prenobilis cuiusdam nobilem vellet desponsare uxorem ipse renuens aufugit et in quendam locum deveniens virginem quandam cuiusdam senis filiam pauperis laborantem et ore deum laudantem vidit. Ad quam ille Quid est quod agis mulier Cum enim ita pauperis sis gratias agis deo ac si magna receperis ab eo Ad quem illa Sicut parva medicina sepe a magno langwore liberat sic gratiarum actio in parvis donis magnorum efficitur auctor donorum Hec tamen que extrinsecus nostra non sunt sed ea que in nobis sunt nostra sunt Ab eo enim magna accepi quia ad suam ymaginem me fecit et intellectum mihi dedit et ad suam gloriam vocavit et ianuam regni sui mihi aperuit Pro tantis ergo et tam magnis donis ipsum laudare convenit.
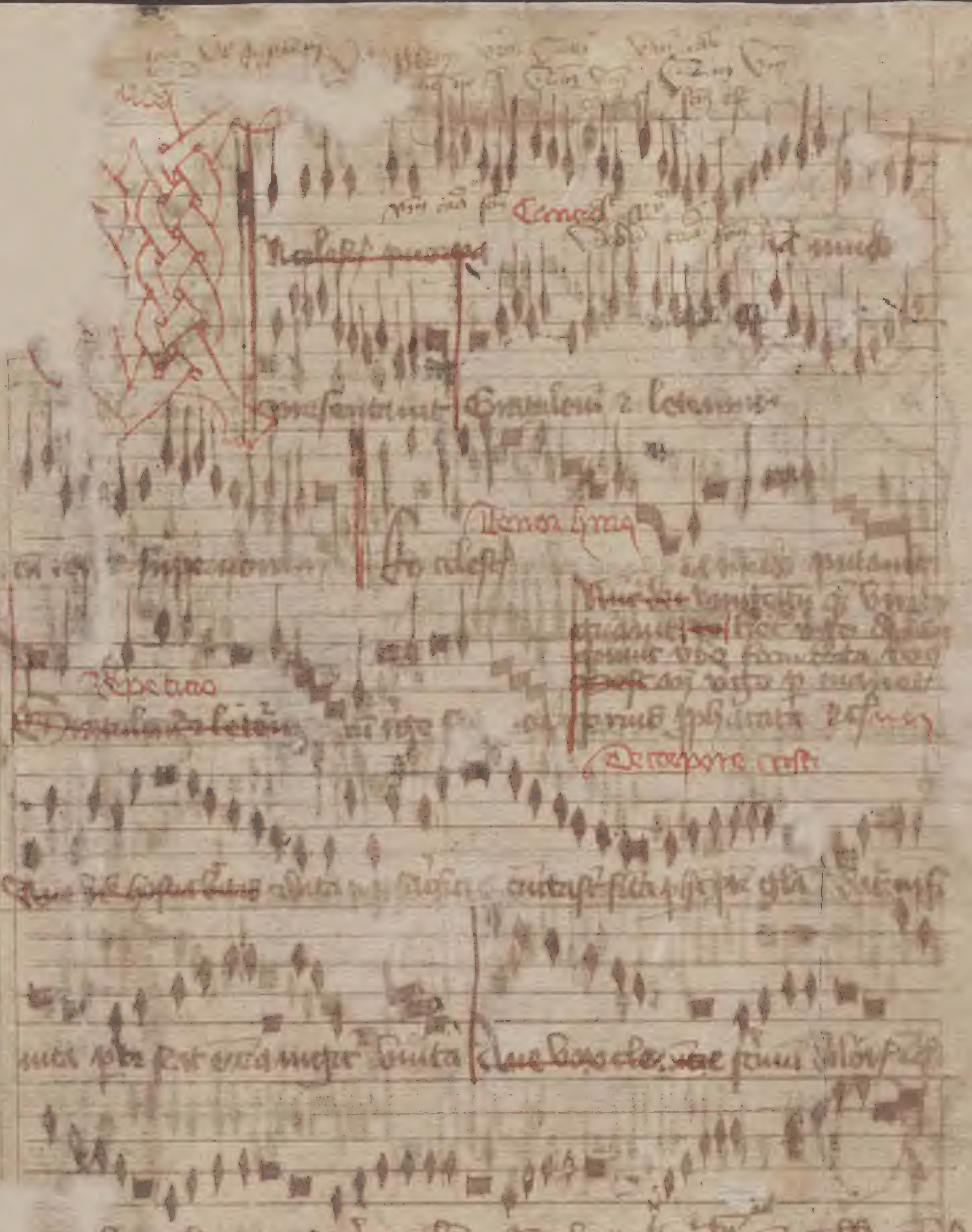
Videns ergo iuvenis eius prudentiam a patre suo petiit eam in uxorem Cui ille Filiam meam accipere non vales quia divitum et nobilium filius es ego autem pauper sum Cumque ille nimio instaret Ait senex Non possum eam tibi dare ut in domum patris tui inducas eam cum unica mihi sit Et ille Apud vos manebo et vobis me in omnibus conformabo Deponens igitur pretiosum ornamentum habitum senis induit et apud eum manens ipsam in uxorem accepit Postquam enim senex eum diutius probavit in thalamum eum duxit et immensum divitiarum pondus quantum nunquam viderat sibi ostendit et totum sibi dedit Dixit autem yosaphat Convenienter me tangit ista narratio et a te hoc esse dictum de me existimo Sed dic mihi pater quot annorum es et ubi conversaris quia a te nunquam volo separari Et ille Annorum sum xlv in deserto Sennaar degens Ad quod yosaphat Amplius mihi pater appares lxx annorum Et ille Si a nativitate mea omnes annos meos queris discere bene existimasti sed nullo modo in mensura vite computantur quotquot in vanitate mundi expensi sunt Tunc enim in interiori homine mortuus eram et annos mortis nunquam vite nominabo Cum igitur yosaphat eum in deserto sequi vellet dixit barlaam Si hoc feceris et tuo consortio carebo et fratribus meis auctor persecutionis existam sed cum oportunitatem temporis videris ad me venies Barlaam autem filium regis baptizans et in fide christi optime instructum eum osculatus est et ad locum suum reversus est Postquam autem rex filium christianum audivit in dolore positus est Unde quidam amicus suus nomine Arachis consolans ait Cognosco rex senem quendam heremitam qui de nostra secta qui per omnia barlaam similis est Hic igitur barlaam se simulans primo christianorum fidem defendat deinde se superari permittat et omnia que docuit revocabit et sic filius regis ad nos redibit Assumpto igitur predicto principe magno exercitu ad querendum barlaam ivit et heremitam illum capiens se barlaam cepisse dixit Quod filius regis audiens captum scilicet suum magistrum

et amare flevit. Sed postmodum per
dei revelationem hoc eum non esse ignora-
vit. Ingressus igitur pater ad filium
ait: Fili, iniusticia magna me
posuisti et meam caniciem inhono-
rasti et lumen oculorum meorum
extinxisti. Quare fili hoc fecisti et
deorum meorum cultum dereliquisti? Cui
ille: Tenebras pater fugi et ad
lumen cucurri et errorem dese-
rui et veritatem agnovi. Noli autem
frustra laborare quia nunquam me
a Christo posses separare. Sicut enim
non possibile est altitudinem celi ma-
nu tangere aut maximum siccare
pelagus, sic et istud esse cognosce.
Magus autem quidam nomine The-
odas hec que gerebantur audiens
ad regem venit et quod filium suum
ad leges paternas redire faceret
promisit. Cui ille: Si hoc feceris sta-
tuam tibi erigam et ipsi sicut diis
sacrificium offeram. Et ille: A filio
tuo ministros remove et mulieres
decoras et ornatas introduci
precipe ut semper cum eo sint et
ministrent ei et conversentur secum
et morentur. Ego autem unum de
spiritibus meis dirigam qui eum ad li-
bidinem inflammabit. Nichil
enim iuvenes sic potest seducere sicut
facies mulierum. Rex autem quondam cum
filium genuisset dixerunt peritissimi
medici quod si infra decem annos
solem vel lunam viderit lumine ocu-
lorum privabitur. Rex autem in quadam
petra speluncam excisa filium suum
usque ad annos decem manere fecit,
quibus finitis iussit rex ut
omnium rerum genera ante eum addu-
cerentur ut omnium nomina et nominatim
scire posset. Adductis igitur au-
rum et argento et lapidibus
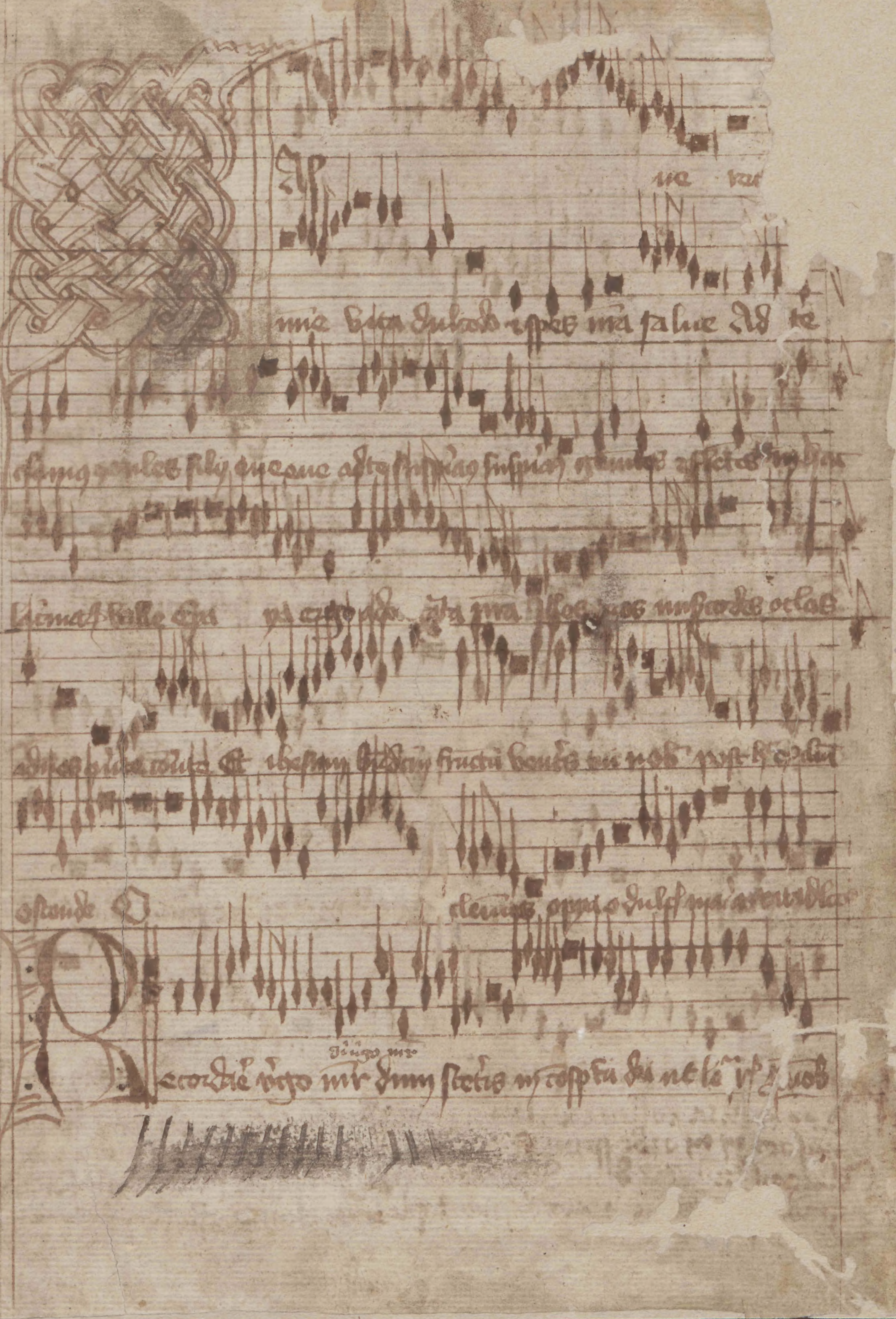
preciosis, mulieribus, vestibus sple-
ndidis, equis regalibus et omni-
um rerum generibus. Cum de unoquoque eius ma-
gistri nomen interrogaret, ministri
omnium nomina indicabant. Cum autem
nomen mulierum discere anxie quereret
spatarius regis ludendo dixit
demones eas esse qui homines sedu-
cunt. Rege autem eum interrogante
quid de omnibus que videat plus
amaret, Quid inquit pater aliud quam
demones qui seducunt homines?
In nullo enim sicut in hiis exarsit
anima mea. Non igitur te putes fi-
lium tuum superare nisi hoc modo. Rex
autem omnibus ministris amotis
puellas decoras ei sociavit que
eum semper ad libidinem provocabant
nec habebat aliquem ad quem respiceret
vel cum quo loqueretur vel cum quo
vesceretur. Malignus vero spiritus a ma-
go missus in iuvenem irruit et
magnum intus caminum accendit.
Puelle autem exterius dirum exci-
tabant ardorem. Qui se tam forti-
ter vexari sentiens turbatur
et deo se totum commendans divinam
consolationem recepit et omnis
temptatio ab eo abscessit. Dein-
de quandam puellam pulcherri-
mam cuiusdam regis filiam
sed patre orbatam ad eum misit. Quam
cum vir dei predicaret illa dixit:
Si me cultum ydolorum salvare
desideras coniugio michi co-
pula. Nam et christiani coniugia non
abhorrent sed laudant, quia
patriarche et prophete et Petrus
apostolus uxores habuerunt. Ad
quam ille: Frustra mulier ista
michi proponis. Permittitur christianis
uxores ducere sed non hiis qui promi-
serunt Christo virginitatem servare.

Et illa: Sit ita ut vis. Si a-
nimam meam salvare desideras,
unam mihi minimam petitionem perfice.
Concumbe mecum tantum in hac nocte
et promitto tibi quod summo diluculo
efficiar christiana. Illa: Si ut dicitis
gaudium est angelis dei super uno pec-
catore penitentiam agente, auctori
conversionis nonne magna merces
debetur. Semel igitur tantum concumbe me-
cum et sic salvabis me. Illa autem
igitur fortiter turrim illius con-
scientie cepit. Quod demon videns
sociis suis dixit: videtis quomodo pu-
ella ista commisit quod nos non potu-
imus commovere. Venite igitur et in eum
fortiter irruamus quia aptum tem-
pus invenimus. Servus igitur
suus inveniens se tam fortiter cap-
tivatum quia et concupiscentia incitabat
et salus virginis puelle dyabolo
suggerente ipsum commovebat, lac-
rimis infusis orationi se dedit,
in qua oratione obdormiens vidit
se duci in quoddam pratum decoris
floribus exornatum, ubi folia ar-
borum dulcem sonum reddebant aura
quadam agitata, odor miri-
ficus emanabat, ubi ubi fructus
speciosissimi visu et gustu delecta-
biles, ubi sedes posite erant au-
ro et gemmis fabricate, lecta luci-
dissima cum preciosis ornamentis,
aque limpidissime prefluentes.
Deinde introducitur in civitatem cuius
muri ex auro obrizo
erant claritate mirifica refulgebant,
ubi etherei quidam exer-
citus canticum cantantes quod auris
mortalium numquam audivit. Dicitur
ei: Iste est locus beatorum. Cumque
autem inde eum vellent reducere
rogabat ut se ibi cum manere
permitterent. Qui dixerunt: Cum

labore multo adhuc venies huc
si tamen tibi vim inferre poteris. De-
inde ad loca deducitur teterrima omni infeli-
citate plena. Dicitur ei quod iste est locus
iniustorum. Cum igitur evigilasset pulchri-
tudo illius puelle et ceterarum stercore
fetidior ei videbatur. Ubique cum
maligni spiritus ad theodam re-
dissent et ipse eos exprobrasset
dixerunt: Prius quam signo crucis
signaretur super eum irruentes et for-
titer ipsum conturbavimus et quum
autem signo crucis
se munivit nos persequitur cum
ira. Tunc theodas cum rege ad
eum intravit sperans quod ei persua-
dere posset sed preditus magus cap-
tus ab eo quem capere voluit et ab
eo conversus baptisma suscepit
et laudabilem vitam duxit. Rex
igitur desperans consilio amicorum
ei dimisit dimidium regni sui.
Ille autem licet desertum tota men-
te desideraret tamen propter fidei di-
latationem ad tempus regnum susce-
pit, ac in suis civitatibus templa
et cruces erexit et omnes ad christum
convertit. Pater autem tandem filii ra-
tionibus et predicationibus assensum
prebens fidem christi recepit et bap-
tismum recipiens et totum regnum
dimittens filio operibus pie
vacabat et post hec laudabiliter
vitam finivit. Josaphat autem
barachie regi prenuntians plu-
ries fugere voluit sed a populo
raptus vix tandem valuit. Cum
igitur per desertum pergeret cuidam pau-
peri regalem habitum dedit et ipse
in pauperrima veste remansit.
Dyabolus autem ei multas in-
sidias parabat. Aliquando enim gla-
dio evaginato in eum irruebat et
Aliquando in forma ferarum se appellit

... celica ... ab ... salvatoris ...
... scaphale ... vitam nostram ...
... in orbe spiritali ... in domo katholica vite ...
... sanctissimam ...
... quorum ... [illegible]

ve
nna beata dulcedo et spes nra salve Ad te
clamamus exules filii eve ad te suspiramus gementes et flentes in hac
lacrimarum valle Eya ergo advocata nra illos tuos misericordes oculos
ad nos converte Et ihesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium
ostende O clemens o pia o dulcis maria
Recordare virgo mater dum steteris in conspectu dei ut loquaris pro nobis

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1
62-002 Suchy Las
www.digital-center.pl
biuro@digital-center.pl
tel./fax (0-61) 665 82 72
tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.
Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.